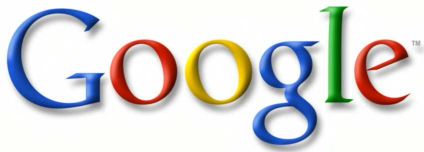
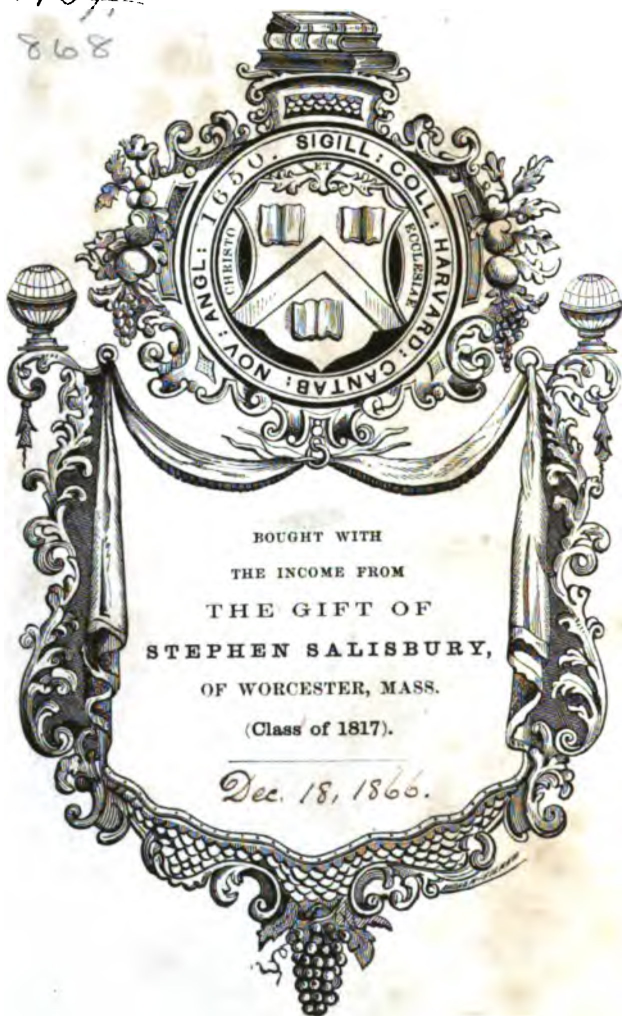
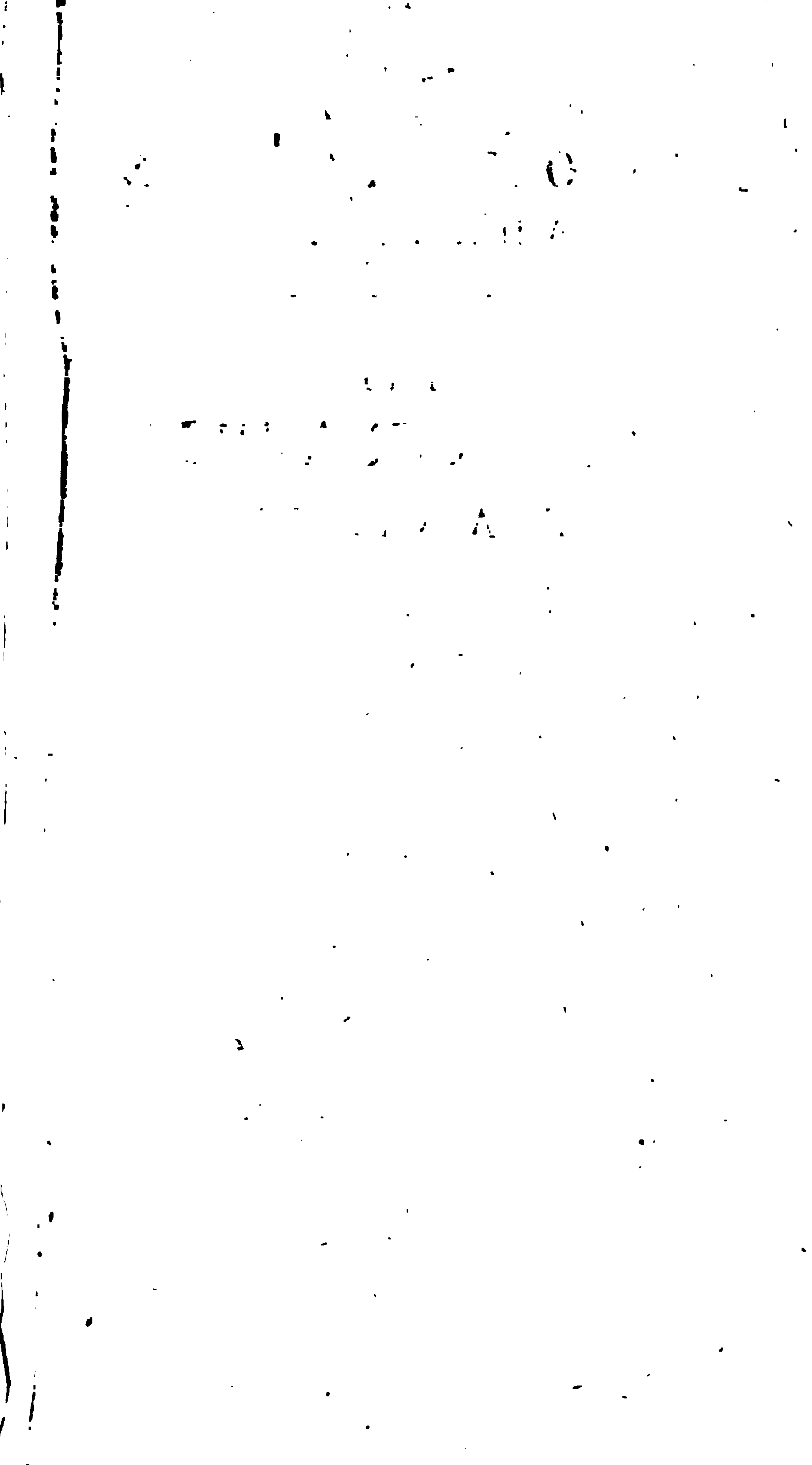

SIGILL : COLL : HARVARD : CANTAB : NOV : ANGL : 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE
BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE GIFT OF
STEPHEN SALISBURY,
OF WORCESTER, MASS.
(Class of 1817).
Dec. 18, 1866.

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΠΑΝΤΑ.

MAGNI

HIPPOCRATIS

OPERA OMNIA.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

TOMVS I.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1825.

MEDICORVM GRAECORVM

OPERA

QVAE EXSTANT.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

VOLVMEN XXI.

CONTINENS

HIPPOCRATIS COI T. I.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1825.

1866, Dec. 18.

Salisbury Fund?

3 vol.

Neminem fore credo, qui laetitiam meam de felici medicorum graecorum editionis successu, qua cum Hippocratis partem primam edam, mirifice me adfectum sentio, vituperare possit. Cum enim anno hujus seculi decimo septimo consilium meum de tali editione adornanda Viris Eruditis aperirem, hi de ejus successu in diversas abierunt partes: alii enim, timidioris animi, amplitudine operis, quod suscepturus eram, perterriti, nihil intentatum linquere volebant, ut me a tanto auso, quod parum aberat, quin insanum pronuntiarent, avocarent, alii contra ea de operis utilitate et necessitate optime persuasi, omnem lapidem movebant, ut meum animum firmarent, meque graviesime hortarentur, ut, quo pluribus cum difficultatibus mihi in exsequendo opere fortasse colluctandum esset, eo audentius et confidentius illud urgerem. Neque eventus destituit felicis successus spem, ab illis Viris Doctissimis excitatam. Nam intra brevissimum tempus plusquam trecenti suorum nominum subscriptione Collectionis hujus medicorum grae-

corum redemptionem ſpoponderant, e quibus licet haud pauci morte a ſponſionis fide liberati fuerint, tamen in eorum locum alii iique plures ſucceſſerunt. Inde cum luculenter perſpiciam, emtorum tam amplae bibliothecae ſtudia haud ita ſenſim ſenſimque frigeſcere, ut Bibliopola Honeſtiſſimus opus inchoatum continuare aleae plenum judicet, gratiſſimo laetitiae ſenſu animus meus perfundatur, neceſſe est.

Praeter hanc autem, quae me propius tangit, laetitiae cauſſam alia mihi adhuc ſuppetit, a ſtudii medici ratione, quae per dimidium, et quod excurrit, ſeculum proxime elapsum obtinuit, deprompta. Quam rara enim tunc erant medicorum exempla, qui in ſcrutandis curandisque morbis eam, quam Hippocrates recte monſtraverat, viam perſequebantur! Is enim naturam fidiſſimam in ſanandis corporis animalis morbis ducem religioſe colebat, ejus tantum nutibus, non opinionum commentis, obtemperabat, aeternitatisque honorem ſic mereri ſtuduit, ut, Summo Boerhaavio judice, nunquam fingeret, a ſe animadverſa eſſe, quae non vidiſſet, et ut naturae opera fideliter narraret, minime autem detorqueret, vel mutaret, quo vanae alias hypotheſi ſuus videlicet honos atque perennitas permaneret.

Ab hac Hippocratis imagine, ad naturam adumbrata, quantum recentiorum medicorum plurimi recedunt! Nonne indecorum medico habent, nec habent solum, sed palam pronuntiant atque proclamant, ministrum esse naturae, cui imperare ipsum potius deceat? Nonne maxime fervet, inter juniores praecipue medicos, studium, excogitata aliqua aut de morbi cujusdam natura, aut de omnibus omnino morbis tractandis peculiari hypothesi vanam captandi gloriolam? Nonne omnes ingenii nervi intenduntur, ut aliqua veri species opinioni recens excogitatae comparetur? Nullae contemnuntur artes, ut novae medendi methodo admiratores et sectatores concilientur. Facta saepe finguntur, quibus methodae novae veritas stabiliri atque extra omnem dubitationem ita poni contenditur, ut, qui illi adsentiri nolit, aut coecus esse, aut semel receptae sententiae nimium pertinax defensor declaretur. Poteram hujus rei probandae caussa illustre exemplum Jos. Frankii producere, qui cum olim Brownoniani systematis acerrimus esset defensor atque propugnator, omnem lapidem movit, ut Venerandum patrem tandem in suas traduceret partes, at ubi longiore usu et maturiore experientia meliora edoctus ab illa Brow-

niani desipientia resipuisset, libere, ut virum probum decet, fassus est, se suae, cum quondam Browniano systemati sese devovisset, et quasi mancipasset, agendi rationis maxime pudere.

Cum primum de edendis medicis graecis serio cogitarem, sperabam, fore, ut, si nova editione ad illorum opera cognoscenda facilior aditus panderetur, medici nostrae aetatis ab infelici illa, nova artis salutaris systemata inveniendi, aut novis de morborum natura et curandorum ratione sententiis propositis inclarescendi libidine ad sobrium naturae, quam illi unice sequebantur, studium revertantur. In qua quidem spe me minime delusum esse, maximopere laetor. Nam ex quo mea qualicunque opera Graeciae medici forma et legentibus commodiore et elegantiore prodire coeperunt, studium, illos diurna nocturnaque manu versandi, quod inter nos quodammodo emortuum erat, denuo reviviscere videtur. Luculenter id et variae librorum, inprimis Hippocratis, editiones versionesque, novissimis temporibus factae, et plura, quae indies fere promuntur, illius melius intelligendi subsidia probant.

Pauca nunc de via ac ratione, qua in hac editione adornanda usus sum, addere liceat. Quem-

admodum autem, cum meum consilium de medicis, quos Graecia protulit, edendis cum Viris Doctis communicarem, satius esse duxi, minime illorum scriptorum novam, quam dicunt recensionem, sed tantum accuratam ad optimorum exemplorum fidem descriptionem promittere, ita et in Hippocrate hoc ipsum propositum exsequi studui. Inter editiones operum Hippocratis, quae describendae operis tradi poterant, Foësianam anni 1657. et Lindenianam an. 1665. utram alteri praeferrem, haud poteram diu dubius esse ancepsque. Nam quamquam Lindenius sive a filio, post patris mortem editionis curam gerente, sive a typographo, cujus nomine praefatio scripta est, propterea maximopere laudatur, quod quae ad manus fuerant, exemplaria, etiam manuscripta diligentissime contulerit, tamen cum morte praematura, quam impensum huic editioni acerrimum studium maturasse dicitur, impediretur, quo minus animadversiones, quas peculiari volumine comprehendere voluit, elaborare posset, nescimus, quid in Hippocrate ex ingenio suo, quidve codicum manuscriptorum auctoritate mutaverit. Equidem autem valde metuo, ne Lindenio ulli omnino ad manus fuerint codices manuscripti,

e quibus ſuas emendationes deprompſit. Nam quamvis magna variantium lectionum, e codicibus Anglicanis, Mediceis, Pariſinis, Vaticanis, Vindobonenſibus aliisque collectarum copia a me cum illis locis, in quibus Lindeniana editio a reliquis maximopere recedit, collata fuerit, tamen pauca tantum inveni exempla, quae has differentias e codicibus fluxiſſe probent. Quam quidem in Hippocrate a Lindenio adhibitam emendandi licentiam, in Celſo prius manifeſtatam, merito reprehenderunt viri eruditi. Praeterea Hippocrati peſſime conſuluit, qui hanc editionem curavit, dum Cornarii, viri, quem peſſimum criticum fuiſſe, Caſaubonus, maxime idoneus hujus rei arbiter, pronuntiavit, verſionem latinam graeco textui adjungeret, quae ſive ſermonis elegantiam, ſive, qua latina verba graecis reſpondeant, fidem ac religionem ſpectaverimus, a Foëſiana longiſſime ſuperatur. Hinc ſaepiſſime in latina verſione plane alia, quam in graeco textu, legimus, v. c. de victu acut. §. 60. *κρέα ὄιεια* vertuntur per *ſuillas* carnes, et de morb. IV. §. 29. calculi renalis origo a carnium eſu (*ἐκ κρεωφαγίης*) derivatur, pro quo Cornari verſio *terrae eſum* offert. Denique et hoc incommodi habet editio

Lindenii, quod libri Hippocratici ab eo pro arbitrio dilacerati, et quae huic demta fuerant, alii aut inserta, aut adjecta sint, ita, ut maxime incommodus hujus editionis usus sit; cum loca, secundum illam laudata, in aliis editionibus sunt evolvenda. Sic Lindenius, quod in Frobeniana editione initium libri *περὶ ὀστέων φύσιος* constituit, ejusdem libri finem fecit, et a verbis: *Τὸ δὲ σπέρμα οἷον κήριον* novum librum *περὶ φλεβῶν* inchoat: contra ea initium libri in Foësiana editione sumitur a verbis: *Ὀστέα χειρὸς εἴκοσι ἑπτὰ*, ejusque *Μοχλικός*, qui incipit, *ὀστέων φύσις*, et in verbis definit, *ἐκ μέσων ἐκπέφυκε καὶ πειραίνεται*, in Linden. constituit librum *περὶ ὀστέων φύσεως*. Quae quidem omnia me moverunt, ut Annt. Foësii editionem ultimam, quam Trillerus suo qualicunque judicio superiorem declaravit, operis exscribendam traderem. Foësius enim, qui optime de Hippocrate, quocum intimam familiaritatem longo usu contraxerat, meritus est, sive summam spectemus cautionem, qua in emendando Hippocratis textu usus est, sive sobriam verborum interpretationem, quae minime suam ipsius sententiam scriptis infert, sed verba ejus graeca e linguae usu et ratione ex-

plicat, nihil curans, num eorum fenfus cum fuis ipfius placitis conveniat, nec ne; Foefius, igitur, maxime dignus mihi effe videbatur, cujus recenfionem textus Hippocratici immutatam typis repetendam curarem. Diligentia autem fimul maxima adhibita eft, ut editio, a vitiis typographicis, quorum haud exigua copia illam defórmabant, quantum fieri poterat, liberaretur. Cujus quidem laboris moleftiam, id quod gratus agnofco, in fe fufcipere haud detrectavit Vir Eruditiffimus, Guil. Dindorf, qui quamquam in edendo Demofthene valde occupatus, tamen nec Hippocrati fuam operam voluit denegare.

Hiftoriam literariam Hippocratis, a Jo. Alberto Fabricio primum concinnatam, dein a Jo. Chr. Ackermanno maximópere auctam, pleniorem et accuratiorem reddere ftudui: quae saepe fine ordine congefta erant, ea melius ordinavi. Cuilibet libro praemiffi loca, quibus quilibet in variis, quae ad manus erant, editionibus inveniuntur. Qua in re mihi Chr. Godofr. Grunerus exemplo suo in *Cenfura librorum Hippocrateorum*. Vratisl. 1772. 8. praeivit. Inprimis hoc mihi curae fuit, ut codices mftos diligenter notarem, ab iis editiones

separarem nec has promiscue enumerarem, sed mere graecas a graeco-latinis disjungerem. His versiones varias, cum typis expressas, tum mstas, denique commentatores subjunxi, ita, ut horum omnium facillimus esset conspectus. Quae post annum CIↃIↃCCLXXXXI. prodiere librorum singulorum editiones aut scripta illustrantia, ea ne desiderarentur, omnem adhibui curam. His autem conatibus longe absum ab ea persuasione, ut credam, hoc tandem effectum fuisse, ut haec historia Hippocratis literaria plenissima sit, imo facile praevideo, eam, modo Viri in re literaria facile principes, inter quos F. A. Ebertus, Vir Eruditissimus mihique Amicissimus, quem patriae redditum esse, mecum omnes patriae amantissimi laetantur, jure meritoque referendus est, ea, quae ipsis ad hanc historiae literariae partem in promptu sunt, mecum benevole communicare voluerint, multimode adhuc augeri posse.

Indicem rerum in variis Hippocratis libris pertractatarum, addere necessarium esse duxi. Etenim dum aliis operum hujus medici editionibus, v. c. Hier. Mercurialis, Foësii et Lindenii, talem indicem adjectum viderem, verebar, ne in

negligentiae crimen incurrerem, si molestum ejusmodi indicis conficiendi laborem declinare vellem. Meae igitur editioni indicem, qui jam confectus prostat, acommodabo, plenissimo, sicuti opus fuerit, Pt. Matth. Pini auctum.

Daniel. Guil. Trillerus, quondam literarum universitatis Vitebergensis haud ignobile decus, magnam vitae suae partem editioni Hippocratis adornandae impendit. Cujus editionis, ipso die natali Trilleri, d. x. Febr. A. CIↃIↃCCLXXII. finitae quidem, sed typis non exscriptae, apparatum, diu a me desideratum, praeter opinionem Vir Illustris atque Amicissimus, Ca. Chr. Leber. Weigel, Augustiss. Imper. Rossiae, nec non Magno-Duci Vinariensi a Consiliis aulae, qui Dresdae artem salutarem felicissime exercet, mihi, cum jam typis exscribendi Hippocratis initium factum esset, benivole obtulit. Pro quo insigni amicitiae documento publice gratum animum Viro Amicissimo meum declarare officii mei esse putavi. Constat autem hic apparatus editione Hippocratis Lindeniana cujus marginem tanta animadversionum multitudine Trillerus auxit, ut tum ob literarum parvitatem nimiamque versuum viciniam, tum ob

atramenti pallorem, partim temporis longitudine, partim chartae diuturno libri usu tritae squalore effectum, harum animadversionum lectio difficillima sit oculorumque aciei valde inimica.

Praeter hanc editionem reliquit Trillerus duo adversariorum volumina, in quae, quidquid ipsi data occasione ad hujus medici scripta aut emendanda, aut rectius intelligenda obvenerat, conjecit. Tertium volumen continet notas mstas, Volumini I. ed. Linden. at Viro Erudito anonymo affatim adscriptas, atque a Petro Burmanno, qui eorum auctorem Lindenium ipsum esse, debilibus, judice trillero, argumentis usus, putavit, cum Trillero communicatas. Sunt emendationes, partim ex ingenio natae, partim e codicibus manuscriptis haustae, saepissime verbo tantum indigitatae.

Cum his Sam. Battierii, celebris quondam professoris Basileensis, observationes in tria Hippocratis scripta, de carnibus, de arte et de humoribus, quarum mentionem Ackermannus in Fabric. B. G. libr. II. c. 23. p. 607. injecit, in meam venerunt possessionem. Sunt illa cum calamo, qui *longo* usu, quemadmodum ille *Justi Lipsii*, b. Mariae Virgini dicatus, omnem ad literas pingendas

aptitudinem amiserat, chartis inscriptae, glutine non rite firmatis, in quibus propterea literae ita diffluxerunt, ut earum forma vix possit dignosci. Offerunt autem hae observationes haud raro non minus ingeniosas, quam maxime verosimiles verborum Hippocratis corruptorum emendationes.

Tum observationum subitanearum in Hippocratis aphorism. sect. II. III. et IV. Trilleri manu nitide descriptarum, particeps factus sum. Paginas centum replent formae quartae. In indice partium, hunc Hippocraticum apparatum constituentium, hae observationes anonymo tributae sunt. Earum autem nemo alius, quam TRILLERUS, auctor esse potest. Tota enim dictionis ratio, multo certius autem diserta Auctoris verba, quibus dissertationem *de veterum chirurgorum arundinibus atque habenis* tanquam suam laudavit, id probant. Hisce observationibus appositam inveni plagulam, quae continet apographum libelli *περὶ φαρμάκων*, Hippocrati tributi, e codice msto ADRIANI JUNII ab Is. VOSSIO factum, et ex Anglia a RICH. THOMONE ad Trillerum missum.

Denique editionem Hippocratis Basileensem anni 1538. f. Trillerus possidebat, cui notas mstas

e libro RICH. MEADII depromptas sua manu adscripsit Jo. WIGANUS, Celeberrimus Aretaei editor. Quae quidem notae a Viro et graecae linguae, et rerum, ab Hippocrate pertractatarum, peritissimo scriptae maximam utilitatem conferre poterunt ad illius orationem emendatiorem reddendam.

Aliud ejusdem editionis exemplum, ab Illustri WEIGELIO partim cum illo Vindobonensis bibliothecae exemplari, in cujus marginem JAN. CORNARUS plurimas conjecit emendationes, partim cum alio libro, quem sua manu saepissime correctum JOS. SCALIGER OPSOPOEO donaverat, partim denique cum exemplo Vinariensi collatum est. Diuturna Weigelii commoratio, tum Vindobonae, tum Romae, Florentiae, Neapoli et in aliis Italiae urbibus, ob bibliothecas suas splendidissimas nobilibus, Viro Eruditissimo largissimam praebuit opportunitatem, libros medicorum graecorum typis expressos, inprimis Hippocratis, Aretaei, Aëtii, (cujus editionis, diu maximopere desideratae, propediem prodirurae spem ut orbi erudito facerem, Vir Amicissimus mihi permisit,) aliorumque cum codicibus msstis conferendi.

Tradidit mihi quoque ILL. WEIGELIUS colla-

gratias persolvo, plurimas de variis Hippocratis locis, quae vitio laborare visa sunt, conjecturas communicavit. Quae quidem omnia, si mihi Dei providentia vitam concesserit, ita digerere animus est, ut inde in Hippocratem, saepissime pessime habitum, intellectuque difficillimum aliqua utilitas redundet.

Scrips. Lipsiae A. R. S. CIϽIϽCCCXXV.

CONTENTA TOMI I.

HISTORIA LITERARIA

HIPPOCRATIS

CONSCRIPTA AB JOA. CHR. ACKERMANNO, EX JO. ALB. FABRICII BIBLIOTH. GRAEC. EX EDIT. GLI. CPH. HARLES, VOL. II. P. 506 — 611. DESVMTA ET HINC INDE AVCTA ET EMENDATA.

I. *Scriptores de vita Hippocratis.* II. *Hippocratis vita.* III. *Hippocratis merita.* IV. *Hippocratis libri medicinales genuini atque ſpurii.* V. VI. VII. VIII. *Origines librorum ſpuriorum Hippocratis.* IX. *Notae genuinorum librorum Hippocratis internae.* X. *Teſtimonia antiquiſſima. Erotiani.* XI. *Artemidori, Capitonis et Dioſcoridis.* XII. *Galeni.* XIII. *Palladii, Suidae.* XIV. *Hier. Mercurialis, Lud. Lemoſii.* XV. *Foëſii, M. Zuccari, Sponii, Halleri.* XVI. *Gruneri, Grimmii.* XVII. *Vix certum judicium de permultis libris Hippocrateis ferri poſſe probatur.* XVIII. *Opera genuina Hippocratis. De morbis popularibus I et III.* XIX. *Prognoſticon.* XX. *Praeſagiorum liber I et II.* XXI. *Aphoriſmi.* XXII. *De diaeta acutorum.* XXIII. *De aëre, aquis et locis.* XXIV. *De capitis vulneribus.* XXV. *Libri ſpurii.* 1. Epidemion lib. II. IV. V. VI. VII. 2. Coaca praeſagia. 3. De humoribus. 4. De judicationibus. 5. De diebus judicatoriis. 6. De officina medici. 7. De fracturis. 8. De articulis. 9. Mochlicus. 10. De ulceribus. 11. De fiſtulis. 12. De haemorrhoidibus. 13. De exſectione foetus. 14. De anatome. 15. De affectionibus. 16. De internis affectionibus. 17. De viſu. 18. De morbis I — IV. 19. De mulierum affectibus I et II. 20. De virginum morbis. 21. De natura muliebri. 22. De ſterilibus. 23. De ſuperfoetatione. 24. De morbo ſacro. 25. De inſania. 26. De purgantibus. 27. De veratri uſu. 28. De humidorum uſu. 29. De flatibus. 30. De glandulis.

31. De dentitione. 32. De diaeta I. II. III. 33. De insomniis. 34. De natura hominis. 35. De alimento. 36. De salubri diaeta. 37. De locis in homine. 38. De ossium natura. 39. De venis. 40. De carnibus. 41. De corde. 42. De aetate. 43. De genitura. 44. De natura pueri. 45. De septimestri partu. 46. De octimestri partu. 47. Jus jurandum. 48. Lex. 49. De medico. 50. De decenti ornatu. 51. Praeceptiones. 52. De veteri medicina. 53. De arte. 54. Epistolae.

XXVI. *Opera manifeste spuria.* XXVII. *Opera Hippocratis omnia.* XXVIII. *Editiones graecae.* XXIX. *Editiones latinae.* XXX. *Editiones graeco-latinae.* XXXI. *Editiones promissae et spicilegia editionum promissarum.* XXXII. *Hippocratis opera in alias linguas translata.* XXXIII. *Glossaria, lexica in Hippocratem. Indices.* XXXIV. *De Polybo, Hippocratis genero et discipulo.* XXXV. *Alii ejusdem aetatis medici, strictim indicati.*

I.

De vita Hippocratis, Coi, quae nobis restant, antiquae narrationes, fere omnes incertae, permultae falsae sunt. Qui enim aut ipsius aetate, aut proximis post illum temporibus scripserunt, virum quidem, medicinae peritia praecellentem[a]) laudant, de vita vero ejus nihil memorant. Neque ipse Hippocrates in operibus, quae ab illo ipso profecta esse credibile est, multa habet, ex quibus, quando vixerit, et quid egerit, certo dici possit. Ipse adeo Galenus, qui Hippocratem maximi habebat, de vita illius vix multa enarrat, neque in his fabulosa a veris accurate distinguit.

Vita Hippocratis extat κατὰ Σωρανὸν, a SORANO, nescio quo, (saltim non ab Ephesio, quem Tzetzes vult) sive potius ab ignoto auctore quodam ex SORANI[b]) Coi *Βίοις ἰατρῶν*, ex HISTOMACHI Ephesii libris περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως et ANDREAE medici περὶ τῆς ἰατρικῆς γενεαλογίας opere, qui libri in hac ipsa Hippocratis vita memorantur[c]), excerpta. Auctorem verum, uti jam dixi, nescimus, Sorano Ephesio, qui Traiani et Hadriani temporibus floruit, quem verum auctorem esse, JOANNES TZETZES, seculi XII. scriptor[d]), perhi-

---

a) Fortasse ob hanc ipsam excellentiam κατ' ἐξοχὴν cognominatus est ἰατρὸς a Pausan. in Phocic. c. 2. ubi narrat inter Apollinis donaria pervetustam servari effigiem hominis ex aere, cui, diuturniore morbo consumta carne, sola relicta essent ossa, et quam Delphi narrabant ἀνάθημα εἶναι Ἱπποκράτους τοῦ ἰατροῦ. K.

b) De SORANO vid. Thomasii histor. sap. et stultit. to. III. p. 47 seq.

c) Hippocratis opera to. II. p. 951. 952. ed. van der Linden.

d) Histor. VII. chiliad. CLV. 945. seq. Vid. Oper. Hippocr. to. II. p. 960. ed. Lind.

bet, longe recentiorem. SUIDAS[e]) quaedam de vita Hippocratis habet, et quidem fabulofa haud pauca, partim ex Hippocratis vita κατὰ Σωρανὸν, partim ex epiftolis, quae in operum Hippocratis collectione proftant, partim etiam ex antiquis libris illis haufta, quae operum Hippocratis enarrationem continent. Eadem vita Hippocratis κατὰ Σωρανὸν ufus eft in Hippocratis vita enarranda Joannes Tzetzes[f]), aliis tamen fimul fontibus, quos non enarrat, in Hippocratis praefertim genere ab Aefculapio deducendo ufus, in quo eum fecuti funt Hieron. Henninges[g]), Rein. Reineccius[h]), Jo. H. Meibomius[i]) et ex plurima faltim parte Dan. Clericus[k]). Recentiores vitae Hippocratis fcriptores auctorem vitae Hippocratis κατὰ Σωρανὸν fere ex omni parte fecuti funt. Scripferunt vero hanc vitam, ut quosdam tantum memorem, MATTH. GARBICIUS, Illyricus, in oratione de vita, moribus, doctrina et profeffione Hippocratis. Tub. 1564. 8. [D. Jo. Hermanni or. de Hippocrate, habita Witteberg. 1560. inter Melanchthoniana to. V. p. 335.] Vitam quoque Hippocratis dedit, fed fabularum pleniffimam, congeftis fcilicet omnibus, quae de Hippocrate ab antiquis narrantur, ANDR. DACIER in operum Hippocratis verfione gallica; infra a me memoranda, et quidem to. II. Purgatam a fabulis Hippocratis vitam egregie enarravit GRIMMIUS, titulo fragmentorum de vita Hippocratis, in operum Hippocratis verfione germanica, et quidem to. I. Altenb. 1781. 8. Orientalium de Hippocratis vita, itineribus cet. narra-

---

e) Lex. to. II. p. 144. ed. Kuft. Quaedam de genere Hippocratis habet Stephan. Byzant. de urbib. p. 500. 501. ed. Berkel.

f) Loco citato. In oper. Hipp. ed. cit. to. II. p. 958.

g) Theat. geneal. to. I. Oper. Hippocr. to. II. p. 956. ed. Lind.

h) Hift. Julia to. I. Oper. Hippocr. to. II. p. 957. ed. Lind.

i) Comm. in Hippocr. jus jur. c. 1. §. 9.

k) Hift. de la médec. p. 1. l. 4. c. 7. p. 287. Hag. Com. 1729. 4.

tiones, fabularum plenissimas, refert GREGOR. BAR-HEBRAEUS in parte V. Chron. Arab. [in Chron. Syr. Dyn. VI. p. 33 sq. ed. Kirsch. vers. lat. p. 31 sq.] et ex eo ASSEMANNUS in Bibl. Laur. et Medic. cod. ms. orientalium catalogo. Flor. 1742. f. p. 354 seq.[l]) [CASIRI in Bibl. Arabico-Hisp. Escurial. to. I. p. 235 sqq. ex arabica philosophorum bibliotheca dat longiora excerpta de Hippocratis vita et scriptis eorumque commentatoribus, et ipse CASIRI agit de operibus eorumque editionibus aliisque rebus, ad Hippocratem pertinentibus. HARL.] Duplici hinc opera in vita Hippocratis scribenda opus est: ut scilicet fabulosa fictaque ab iis, quae pro verioribus habenda sunt, separentur; deinde ut ea, quae egisse atque fecisse Hippocratem credibile omni modo est, studiose enarrentur. Vitam igitur dabo, non quidem absolutam numeris omnibus, tamen ab errorum atque mendaciorum sordibus, quantum quidem fieri potuit, repurgatam.

II.

Et primum quidem incerta narrare hos certum est, qui Hippocratem decimum nonum ab Aesculapio[m]),

---

l) Effigiem Hippocratis exhibet praeter Fulv. Ursinum, quam repetiit Gohlius in Act. medic. Berol. dec. I. vol. 1. Dan. Clericum, aliosque Jac. Gronov. to. II. Antiq. Graec. tab. 58. Aliam praefixam videre licet editioni Lindenianae, aliam Charterianae. Alia occurrit in notis Boivinii ad Nicephorum Gregoram p. 777. Aliam dedit Steph. Mackius, aliam Jo. Rud. Zwingerus in Hippocratis opusc. aphorist., aliam Grimmius in Hippocr. Operum, in germanicam linguam translatorum, vol. I. [In Catalogue d'une collection des medailles antiqu. faite par la Comt. Douair. de Bentink etc. Amsterd. 1787. 4. part. I. p. 78 seq. in nummo. Add. Rasche Lex. num. to. II. P. 2. p. 323.] (Versioni gallicae Opusculor. Hippocr. de regim. morb. acut. et de aëre, aqu. et loc., ab Equ. DE MERCY, Paris. 1818. 8. editae, praefixa est elegans imago Hippocratis. K.)

m) Vita Hippocr. secund. Soranum p. 951. to. II. Oper. Hippocr. ed. Linden.

aut decimum septimum[n]) fuisse perhibent, majoribus ejus omnibus, usque ad Aesculapium ipsum, sua serie enarratis, deducunt. Ex Asclepiadarum vero familia, qui ante eum fere soli medicinam profitebantur, fuisse certum est. Ex Asclepiadis sane Hippocratem Plato, primus inter omnes auctor, qui eum nominat, fuisse manifeste, et non uno tantum in loco[o]) narrat: licet inde minus juste concludatur, Hippocratem ex ipsa Aesculapii stirpe esse progenitum; non omnes enim, qui in Asclepiadarum collegium recipi solebant, progeniem ab Aesculapio repetebant.[p])

Natum fuisse Hippocratem in insula Co, omnes auctores, et inter eos antiquissimus, Plato[q]), perhibent[r]) Patrem habuit Heraclidem, medicum ex Asclepiadarum ea stirpe, quae origines suas a Nebro, Asclepiadarum nobilissimo, deducebat[s]); matrem, vitae ejus auctore *κατὰ Σωρανὸν* perhibente, Phaenareten, quae ab Hercule primas suas origines repetebat. Ut ab aliis viris, qui idem nomen habebant, distingueretur, Plato eum *τὸν Κῷον*, et simul *τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν* nominat: Coi cognomen eandem ob causam ab omnibus ac-

---

n) Jo. Tzetzes in Hist. VII. chil. 155. p. 958. to. II. ed. citat.

o) Socrates Hippocratem, Apollodori filium, Phasonis fratrem, ita alloquitur: *ὥσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν Ἱπποκράτη τὸν Κῷον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, κ. τ. λ.* Plato in Protag. vol. III. p. 88. Oper. ed. Bipont. *εἰ μὲν Ἱπποκράτει τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πείθεσθαι κ. τ. λ.* Plat. in Phaedr. p. 371. vol. X. ed. cit.

p) Vid. J. H. Schulzii hist. med. pa. I. sect. II. c. 4. §. 28.

q) Vid. loca in Protagora et Phaedro modo laudata.

r) Maxime igitur mirandum est, Bouletum quendam initio hujus seculi omnino negasse, Hippocratem unquam extitisse. Contra hunc hominem scripsit Legallois (recherches chronologiques sur Hippocrate. Paris 1804. 8.) K.

s) Steph. Byz. de urbib. s. v. *Κῶς* p. 501. ed. Berkel.

cepit *). Magnus a Galeno et a recentioribus medicis, ob doctrinae celebritatem, saepissime dictus est. Socrati et

---

*) Stirpem Hippocratis, (cujus tertia producta ap. Sidon. hymn. X.) post Tzetzen Chil. VII. hist. 115. Reiner. Reineccium in Hist. Julia, et Hier. Henningesium in tabulis genealogicis. (add. van d. Linden Hipp. Op. to. II. p. 956.) plenius et accuratius exposuit (quamquam et in hoc quaedam haud sine ratione castigat Dan. Clericus parte I. Histor. medic. lib. IV. c. 1.), Jo. H. Meibomius comm. in Hippocr. jus jur. c. 1. De patria Hippocratis et Apellis, Turcis hodie Stancoŭ, vid. Bellonis ad Crusium p. 232. Turco-Graeciae p. 273. adde Voyage de Gemelli to. I. p. 204. sq. Voyage de M. Corn. Bruyn to. I. p. 514. ed. Paris. Journ. des Sav. a. 1726. p. 84. sq. — Meibomius plures Hippocrates eodem loco recenset, quos hic, additis nonnullis observationibus paulo plenius ac distinctius repetam. 1) Hippocrates, Gnosidici f., nostri avus, medicus, qui ex quorundam sententia nihil scripsit, ex aliorum vero duos composuit libros, qui inter nostri scripta hodie leguntur, τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ τὸ περὶ ἄρθρων, unum de fracturis, alterum de articulis. Galen. 1. in Hipp. de vict. in morb. ac. p. 43. to. V. et in libro de fractur. p. 525. Pallad. in eundem librum. 2) Hippocrates, Thessali f., Hippocratis nostri nepos, a quo et ipso ἰατρικὰ scripta fuisse, Suidas auctor est. Idem, ut existimo, contra quem Antiphon rhetor scripsit, teste Plutarcho et Photio, ubi male ἰατροῦ nomen ab imperito librario accessit. Conf. Jonsium p. 324. 3) Draconis f. Cous, et ipse et nostri gentilis, qui sub Cassandro, Antipatri f., e vita discessit. Etiam hunc ἰατρικὰ scripsisse, Suidas refert. 4) et 5) Vterque Thymbraei filius, Cous, ex eadem familia, qui et ipsi ambo de re medica scripserunt, Suida teste. 6) Praxianactis filius, Cous, medicus, itidem ex nostri posteris et scriptor. 7) Hippocrates Chius, mathematicus, de quo dictum est a Jo. Alb. Fabricio in notitia Pythagoraeorum (Bibl. graec. to. I. p. 884. ed. Harl.). 8) Hippocrates, Pisistrati pater, Atheniensium tyranni. Herodo. I. 59. Demosth. or. in Midiam et Plut. in Solone. 9) Hippocrates, Megaclis ejectoris Pisistrati f. avus Periclis, pater Megaclis, Agaristae et Xanthippi. Id. VI. 131. [conf. Corsini fast. att. to. II. p. 61. sq. Harl.] 10) Hippocrates Atheniensis, cujus filios Telesippum, Demophontem et Periclem, tanquam fatuos, perstringunt Eupolis apud Suidam in τοῖς Ἱπποκράτους et Aristoph. in Nubib. VI. 995. Meminit et Galenus libro, quod animi mor. etc. to. IV. p. 784. ed. Lips. Adde Gatakek. advers. p. 135 et

Platoni coaevus fuit; illo aetate paulo inferior, hoc superior: hinc bello Peloponnesiaco durante vixit, vitamque usque ad Philippi, Macedonum regis, tempora perduxisse videtur. Ex Histomacho, librorum de secta Hippocratis auctore, vitae Hippocratis κατὰ Σωρανὸν, quem saepius jam memoravi, auctor refert, eum Olympiad. LXXX. anno 1. natum esse, et quidem eo-

---

Vossium instit. orat. lib. II. c. 14. sect. 8. et de philosoph. c. 11. §. 22. 11) Hippocrates, (Ariphronis filius) Atheniensium in bello Peloponnesiaco dux, a Thucyd. l. IV. c. 67. p. 352. ed. Tauchn. stereot. Diod. Sic. lib. XII. 66. p. 524. ed. Wess. Plutarcho in Nicia p. 526. et Pausania in Lacon. c. 6. et Boeot. c. 6. memoratus, et cui Dioscorides, teste Galeno comm. 2. in Epid. lib. VI. to. V. p. 456. tribuit librum de morbis. Vide et eundem comm. 2. in Hipp. de nat. hum. sub init. 12) Hippocrates, Smyndiritis Sybaritae pater. Herodo. VI. 12. Athen. lib. XII. c. 11. p. 541. B. 13) Lacedaemoniorum in Chalcedone praefectus. Plut. in Alcibiade p. 207. sq. 14) Hippocrates, Xenodici filius, Capyos frater, ex thebanorum regum familia, Theronis consobrinus. Schol. Pind. Olymp. od. 2. extr. 15) Hippocrates, Patareus, Cleandri frater, Euclidis et Cleandri pater, tyrannus Geleorum. Herodo. VI. 154. seq. Diod. Sic. in Excerpt. Peiresc. p. 254. 16) Hippocrates, Appollodori fil. Phasonis frater. Plat. Protag. p. 137. to. II. ed. Tauchn. 17) Hippocrates, Aramiteus, cujus filius Atyanas in Olympiis periodo vicit. Phleg. Trall. ap. Phot. cod. 97. 18) Hippocrates, Mindaro, Lacedaemoniorum duci ab epistolis. Xenoph. hist. gr. lib. 1. c. 1. p. 5. ed. Tauchn. 19) Hippocrates, praetor Syracusanus, de quo Liv. lib. 24. c. 6. et Plut. Marcell. p. 305. 308. 20) Hippocrates, curator testamenti Stratonis Lampsaceni ap. Laert. V. 62. 21) Hippocrates, Georgianorum rex, a Tamerlane captus. Act. erud. to. IX. p. 83. Supplem. Ceterum Hippocrates Jon ap. Erotian. in Τριταιοφυεῖς non diversus est a magno nostro Hippocrate, qui jonice scripsit et vocabulo Τριταιοφυεῖς utitur Epid. lib. VI. to. I. p. 801. ed. Linden. et alibi. [Vid. Foës. Oec. Hipp. K.] In Hippocratis nostri laudem epigramma lib. IV. Anthol. p. 485 seq. et lib. 1. p. 85. Fabric. [Occurrit quoque Hippocrates, Epibydis frater, qui Erbesso Syracusas venerat, tyrannidi infensissimus, et cum contra Hieronem, Syracusanorum tyrannum publice verba faceret, et propterea ab hoc armis peteretur, in causa fuit, quod a satellitibus interficeretur. Pausan. Messen. poster. c. 12. K.]

dem auctore ex Sorano Coo referente, Cois imperante Abriada, ſeptima et viceſima menſis Agriani die[u]).

Patrem Heraclidem in medicinali arte praeceptorem habuiſſe omnes referunt, ipſeque Hippocrates ſe ſeniores memorat, a quibus notas de vini bonitate et detrimento, quas ipſe enarrabat, non didicerit, *καλὰ δὲ ταῦτα τεκμήριά ἐστι τῆς περὶ οἴνου ὠφελίης καὶ βλάβης ὁκόσα ἀκαταμάθητα ἦν τοῖσιν ἐμοῦ γεραιτέροισι*[v]). Coos videlicet medicos ex Aſclepiadarum collegio, quod in ipſa hac inſula florebat: ſcholam enim Cnidiam, Coae vicinam, Hippocratem non adiiſſe, neque artem in ea didiciſſe, vel ex eo credibile eſt, quod Cnidiam ſcholam hujusque *γνώμας* reprehendat, ſaltim permagnis laudibus non extollat[w]). Habuiſſe praeceptorem in medicinali ſcientia Herodicum Selymbrianum, Thracem, medicinae gymnaſticae auctorem, auctor libelli de vita Hippocratis ſecundum Soranum[x]), ex eoque Suidas[y]) atque Joannes Tzetzes[z]), et ex iis recentiores omnes referunt. Sed haec minus certa ſunt, etſi aetas Herodici, quem Plato[a]) memorat, non repugnet. Suidas, Herodicum atque Prodicum Hippocratis praeceptores fuiſſe, notat, illumque inter eos, qui medicinam Hippo-

u) Nomen menſis apud Coos, ſolum forte, cujus memoria ad nos pervenit: cuinam igitur anni parti reſpondeat, incertum. Nec tanti. Fuit et feſtum apud Graecos, dictum Agrania ſ. Agriania et Agrionia, de quo Caſtellanus et Meurſius. Fabr.

v) Hippocr. de diaet. acut. §. 25. p. 289. ed. Lind. to. II.

w) Hippocr. l. c. p. 268. 269. ed. cit.

x) Hipp. to. II. p. 951. ed. laud.

y) Lexic. to. II. p. 144. ed. Kuſter.

z) Hiſt. VII. chiliad. 155.
Ὃν ὁ πατὴρ Ἡρακλείδας τὰ ἰατρῶν διδάσκει,
Ὁ ἐκ τῆς Σηλυμβρίας τε Ἡρόδικος σὺν τούτῳ.

a) De republ. lib. III. p. 301. vol. VI. ed. Bip. [Quem Platonis locum repetiit Plut. de ſera num. vind. p. 35. ed. Wyttenb., cujus notam p. 50. conferes. Harles.]

cratem docuerunt, hunc, qui philosophiam, referre videtur [b]). Quodsi hunc voluit, Prodicum Coum sine dubio intellexit, Protagorae auditorem, qui Olymp. LXXXVI. claruit. Rem vero ipse Suidas dubitanter proponit, facileque ob facilem literarum *H* et *Π* permutationem fieri potuit, ut diversis his nominibus unum tantum, eumque Herodicum, vitae Hippocratis scriptores, quos Suidas secutus est, voluerint. Sane quae auctor sexti de morb. popular. libri de Herodico memorat [c]), hunc praeceptorem fuisse Hippocratis, non probant: hic liber enim Hippocrate recentior est.

Scientem philosophiae fuisse Hippocratem, non quidem libri, qui adhuc existunt, medicinales, quos scripsisse eum omnino credibile est, probant: hi enim omnes aut praesagia salutis mortisve imminentis, aut morborum historias, aut doctrinam de curandis acutis morbis, aut res ad chirurgiam pertinentes continent, adeoque quae usu et experientia discuntur, parumque aut nihil eorum, quae solo ratiocinio eruuntur: docet vero Plato [d]), naturam corporis non sine totius naturae cognitione comprehendi statuisse Hippocratem, adeoque versatum esse in cognitione *τῆς τοῦ ὅλου φύσεως*. Praeceptores autem, quos habuerit in hac scientia, incertum est. Gorgiam Leontinum, rhetorem, Herodici fratrem, audivisse, ab eoque artem rhetorum didicisse, vitae Hippocratis auctor [e]), ex eoque Suidas [f]) et Joannes Tzetzes [g]) referunt. Democritum Abderitanum praeceptorem in philosophia habuisse iidem auctores (Suidas tamen non sine dubitatione qua-

---

b) In Lex. s. v. Ἱπποκράτης. to. II. p. 144.

c) Sect. III. no. 54. Oper. to. I. ed. Lind.

d) In Phaedro p. 371. vol. X. Oper. ed. Bip.

e) In Oper. Hippocratis edit. Lind. to. II. p. 951.

f) In Lex. s. v. Ἱπποκράτης. to. II. p. 144.

g) Histor. VII. Chiliad. CLV. p. 958. to. II. Oper. Hippocr. ed. Lind.

dam), et praeter hos Cornelius Celſus[h]) referunt: ſed hunc non praeceptorem habuiſſe Hippocratem, amicitiam vero cum eo coluiſſe, ſi, quae in epiſtolis, Hippocrati adſcriptis, proponuntur, vera ſunt, magis credibile eſt. [Ab Hippocrate non Democritum ipſum, ſed diſcipulum eius, Metrodorum, fuiſſe auditum, putat Jonsius p. 24. Heum.]

Patria relicta Thaſum petiit, ibique per aliquot annos medicinam fecit, et quidem non tantum in hac urbe, ſed etiam Abderis, Lariſſae, Meliboeae atque Cyzici, Theſſaliae urbibus non longe a Thaſo remotis. Has enim urbes omnes in libris maxime genuinis ἐπιδημιῶν I. et III. memorat. Et in his itineribus Democrito innotuiſſe cum eoque amicitiam contraxiſſe videtur. Permulta eum feciſſe itinera alia accuratae deſcriptiones terrarum et locorum probant, quae in libris, ab eo profectis, leguntur. Sic magnam Aſiae partem, inprimis Aſiae minoris provincias ſeptentrionales peragraſſe eum, non ſine plurima veritatis ſpecie ex his concluditur, quae ipſe de his terris dixit, et vix, niſi ab eo, qui ipſe harum terrarum naturam obſervaverit, dici poſſent[i]). De certitudine ſignorum in Libya, Delo et Scythia hoc fere modo loquitur[k]), quaſi ipſe vitae ſuae partem in his terris transegiſſet. Patriam dehinc repetiit, ibique et alios, mercede ipſi data, quod ex jure jurando, ſi hoc genuinum eſt, et ex Platone[l]) adparet, medicinam docuit, et libros praeſertim hos conſcripſit, qui non ſine multifario uſu et copioſa obſervatione elaborari poſſunt, praeſertim e Grimmii mente[m]), praenotionum

h) Praefat. in libr. de re med. p. 2. edit. Leon. Targae. Lugd. Bat. 1785. in 4.

i) Vid. de aëre, aqu. et loc. §. 31. ſeq. p. 345. ſeq. in Oper. to. I.

k) Hippocr. Prognoſt. §. 6. p. 471. in Oper. to. I.

l) In Protagora p. 88. vol. III. ed. Bip.

m) In vita Hippocratis, verſioni operum Hippocr. germanicae praemiſſa, p. 11.

librum, nec non de diaeta acutorum, et de aëre, aquis et locis libros. Vſus vero ad hos libros, praeſertim ad eos, qui ſemioticen explicant, eſſe videtur hiſtoriis morborum, quos ipſe obſervaverat, aliisque, quas aut a Cnidiis medicis, aut ab Aſclepiadarum collegio Coo communicatas acceperat, quasve in Aeſculapii fano in patria inſula depoſitas invenerat. Quae enim in his libris tam ſcite, et paene ſemper vere, propoſuit, vix unius hominis, vel ſtudioſiſſimi, obſervationibus diſcuntur. Eaque forſan anſam dedere fabulae, quam e Varrone PLINIUS n) refert, aliique deinde repetierunt, Hippocratem, poſtquam ſcriptis, quae in Aeſculapii Coo templo ſervabantur, uſus fuerat, bibliothecam cum ipſo templo concremaſſe, mox, perpetrato hoc facinore, ad Graecos transfugam. Quod jam ex eo falſum eſſe perſpicitur, quod alii *γραμματοφυλακεῖον* Coum, alii Cnidium o) cremaſſe dicant, neque Plato, neque ARISTOTELES p), qui Hippocratem non ſine laude praeclari medici eſſe ſinunt, hoc memorent.

---

n) Libr. XXIX. hiſt. nat. c. 2.

o) Cnidium concremaſſe auctor vitae *κατὰ Σωρανὸν* to. II. Oper. Hippocr. p. 952. Coum Jo. Tzetzes Chiliad. p. 139. memorat:

Ἐν Κῷ βιβλιοφύλαξ δὲ δειχθεὶς ὁ Ἱπποκράτης
Τὰ παλαιὰ τῶν ἰατρῶν ἐνέπρησε βιβλία
Καὶ τὸ βιβλοφυλάκιον. Δι' ὃ φυγὼν ἐκεῖθεν
Ἐν Ἰδωνοῖς διέτριβεν Ἑλλάδι Θετταλίᾳ.

[Perperam a Tzetza *exuſtam bibliothecam*, cui fuiſſet praefectus, tradit Jo. CHR. KOCH von Wappen der Gelehrt. p. 12. FABR. not. mſt.]

p) Lib. VII. Polit. c. 7. Huic impietati recentiores aliam addiderunt, Hippocratem atheiſmi accuſantes, et probationem accuſationis ex permultis locis, in ipſis ſcriptis ejus proſtantibus, deſumentes. Controverſia inprimis de Hippocrate *ἀθέῳ* poſt Gundlingium mota eſt, qui in OTIIS germanice editis Hal. Sax. 1707. 8. Pa. II. c. 3. plura ad hanc impietatem probandam congeſſerat. Sed acriter Hippocratem defendit, quod jam ante eum fecerat STEPHANUS Bellunenſis in libro de Hippocratis

Si antiquo vitae Hippocrateae *κατὰ Σωρανὸν* auctori fides habenda est, senex Graeciam repetiit, et apud Larissaeos LXXXV annorum senex, Olympiade CII. fato functus et inter Gyrtonem et Larissam sepultus est[q]). Monumentum ejus suis adhuc temporibus extitisse, idem auctor refert. [Duo filios habuit, Thessalum et Draconem; quos stupidos fuisse, non nulli adfirmarunt. Vid. Athen. III. p. 96. VOSSIUM in Instit. orat. lib. II. p. 303. Hanc vero traditionem esse falsam et fabulosam, contendit MARSIL. CAGNATUS V. O. libr. IV. c. 1. Vide etiam GATACKERI Advers. posthum. c. 13. p. 549. HEUM.]

Permulta alia, quae de vita ejus memorantur, fabulosa sunt. Sic vitae Hippocratis auctore narrante[r]),

---

theologia. Ven. 1638. 4. et CA. DRELINCOURTIUS in orat. de divinis ap. Hippocrat. dogmatis. L. B. 1689. 8. DAN. W. TRILLER. in libello de Hippocrate atheismi falso accusato. Rudolst. 1719. 8. iterum edito cum additamentis in Opusc. vol. II. p. 84. seq. ubi et aliorum libros, ad hanc controversiam pertinentes, reperire licet. Vid. inprimis Jo. ANDR. SCHMIDII theologia Hippocratis, quae altera est in diss. acad. Jen. in 4. s. ann. EL. FR. HEISTERI apologia pro medicis, qua eorum depellitur cavillatio, qui medicinam in atheismum aliosque in theologia errores abducere perhibent, et qua simul praestantissimi quidam medici, nominatim Hippocrates, Galenus, Cardanus cet. defenduntur. Amstel. 1736. 8. [Gundlingius opinionem suam hausisse videtur ex BAYLE Contin. de cometis §. 51. p. 233 seqq. et §. 67. p. 340. ubi de Deo Hippocratis agit. Tamen jam olim LIPSIUS Hippocratem atheismi accusavit, Physiol. Stoic. lib. I. diss. 5. Vide Neue Biblioth. to. III. p. 802. BUDDEI lib. de atheismo §. 20. CLERICI B. A. M. to. XV. p. 425. contra Trillerum, et hujus responsionem in Nov. litterariis Lipsiens. 1721. p. 150. sqq. Hippocratem fuisse philosophum insignem in doctrina de moribus, contendit non nemo in Act. erudit. suppl. to. V. p. 527. atque dubium est, majorne philosophus, an medicus fuerit Hippocrates, inquit HORNIUS in Histor. philos. lib. III. c. 12. p. 183. HEUM. — Adde JAC. FR. REIMMANNI Hist. univers. atheismi etc. Hildesiae 1726. 8. c. 35. p. 237. sq. HARL.]

q) *Oper. Hippocr.* to. II. p. 954.

r) *Ibid. p.* 952.

Perdiccam, Alexandri M. non patrem, ſed fratrem, Philen, pellicem patris, perdite amantem et ex amore aegrum, Euryphonte Cnidio in curationis ſocietatem adſcito, ſanaſſe dicitur, quae fabula ex celebri illa Eraſiſtrati curatione nata eſſe videtur. Neque multam fidem merentur, quae de Hippocrate, in Illyricum plurimasque terras barbaras, peſtis avertendae cauſſa vocato, ab eodem auctore narrantur. Peſtem in Attica eum praedixiſſe atque praevidiſſe, curaſſeque, ne diſcipuli atque civitates ea corriperentur, pariter fabuloſum eſt. Ipſe enim, morborum alias obſervator tam ſedulus, hanc luem, quae Olymp. LXXXVII. adeoque eo tempore graſſabatur in Attica, quo Hippocrates annum aetatis trigeſimum vix attigerat, haud dubie memoraſſet, neque, quod tamen vitae ſuae auctor narrat, civitates a peſte praeſervatas eſſe, Thucydides memorat, qui potius medicos morbo curando idoneos neque fuiſſe, neque ſuffeciſſe perhibet. Hinc quam fidem mereantur narrationes de honoribus, Hippocrati Athenis habitis, de eo Eleuſiniis ſacris ab Athenienſibus initiato, de alimentis, ipſi poſterisque ſuis in Prytaneo datis, quoque perſpicitur: ipſe enim Hippocrates in libris, quos ipſe ſcripſit, nec morborum, quos in Attica obſervaverit, nec Athenarum adeo mentionem facit. Antiquos tamen quosdam Hippocratis interpretes ante Galenum putaſſe, hiſtorias morborum, Athenis obſervatorum, ab Hippocrate referri, ex Galeno patet; qui mulierem, quae ἐπὶ ψευδέων ἀγορῇ aegrotaſſe ab Hippocrate Epid. III. p. 720. to. I. ed. Lind. dicitur, ſecundum interpretum quorundam opinionem, quos vero non nominat, ἐν τῇ τῶν Κερκώπων ἀγορᾷ Athenienſi aegrotaſſe perhibet[s]).

Haec omnia poſt obitum Hippocratis demum excogitata ſunt a medicis, qui rationalem ſectam, cujus auctorem Hippocratem eſſe putabant, profitebantur,

---

s) Galen. comm. II. in Epid. Hipp. III. text. 9. p. 253. to. IX. Oper. ed. Chart.

quique eo majorem gloriam ſuae ſectae conciliari arbitrabantur, quo majore gloria Hippocratem floruiſſe, dum viveret, aliis perſuadere poſſent. Hanc ob cauſam epiſtolae, quae Hippocrati adſcribuntur, inprimis conſcriptae eſſe videntur, in quibus quoque de Democriti famoſa curatione, ab Abderitis petita, nec non de Hippocrate, ad Artaxerxen, Perſarum regem, per Hyſtanidem, Helleſponti praefectum, vocato, ſed barbaris operam pertinaciter negante, hiſtoriae et complura alia hujus generis narrantur.

Fama Hippocrates, dum vivebat, vix tanta, quam poſt mortem, floruiſſe videtur. Medicinam, quod hiſtoriae in libris ἐπιδημιῶν traditae teſtantur, minus feliciter exercuit. Majore tamen in honore habitus eſt, poſtquam in patriam inſulam redux ſcholam medicinalem inſtituit, quod Platonis atque Ariſtotelis loca jam citata manifeſte teſtantur, in quibus medici praeclari et ad docendos alios inprimis apti nomen ubique habet t). Cnidiae ſcholae, temporibus ante eum et ſuis celeberrimae, gloriae pars haud exigua, ipſo inprimis auctore, ad Coam tranſiit, neque temporibus poſt Hippocratem priſtinam famam recuperavit. Poſt mortem vero ſuam cum dogmaticorum medicorum (rationales dicunt alii) ſecta invaleſceret, Hippocratemque pro principe ſuo haberet, fama ejus tantopere crevit, ut MAGNUS diceretur, effataque ejus fere his aequipararentur, quae Deus dixiſſet. [Atque Hippocratis ſcriptis Ariſtotelem debere multum, ſcribit CASAUBONUS libro de enthuſiaſmo c. 4. p. 111. De Hippocrate et Galeno judicium fert CAMPANELLA ſynt. de libris propr. et de ratione ſtudendi, c. *IV*. art. 7. p. 78. ſeq. HEUM.]

---

t) *Vid.* loca iam citata Platonis in Protag. p. 88. vol. III. et in *Phaedro* p. 370. vol. X. Oper. ed. cit. Ariſtot. libr. VII. Politic. *c.* 7.

III.

Et hanc ſane famam promeruit. Etſi enim, cum libri ejus omnium primi ſint, qui de rebus medicinalibus ſcripti ad noſtra usque tempora pervenerunt, multosque medicorum libros ſuo jam tempore exſtitiſſe, ex ipſo Hippocrate, inprimis vero ex Socratis effato: multa medicorum ſcripta exſtare[u]), intelligatur, quae Hippocrates invenerit, quaeque ab aliis hauſta poſteris prodiderit, vix ſatis certo diſtingui poſſint; tamen eum primum medicinalis ſcientiae practicae ſyſtema quoddam condidiſſe, neque ante eum exſtitiſſe medicum, qui univerſam artem ſcribendo illuſtraverit, credibile eſt. Medicinam a ſapientiae ſtudio, quod CORNEL. CELSUS[v]) refert, quidem non ſeparavit; neque enim ante eum ea pars medicinae, quae in morbis cognoſcendis et curandis verſatur, cum ſapientiae ſtudio juncta erat, neque poſt eum contemplativa medicinae pars a medicis ſolis tractata eſt, ut adeo pateat, Corn. Celſum hoc ideo Hippocrati tribuiſſe, quoniam partem iſtam medicinae, quae cognoſcendis et curandis morbis operam dat, maximopere excoluit; contemplativas vero doctrinas omnes philoſophis tractandas reliquit. Indeque vix eſt, quod mireris, Galenum[w]) ſcripſiſſe, rectam viam in philoſophia (ſcilicet quatenus medicina per eam illuſtratur) Hippocratem aperuiſſe, Ariſtotelem et Theophraſtum perfeciſſe. Et hanc quidem viam aperuit, rudiorem ἐμπειρίαν, qua duce Cnidia praeſertim ſchola cum reliquis medicinam docebat atque exercebat, rejiciendo, ejusque loco rationis in medicina uſum introducendo. Ante eum enim medici, quae patiuntur in ſingulis morbis aegri, et quomodo aegris quaedam evenire ſolebant, probe quidem perſpexerant, cognitas-

---

u) Xenoph. in Mem. Socr.
v) De re med. lib. I. praef. p. 2. 3. ed. Targ.
w) De method. med. lib. II. p. 117. ed. Lipſ.

que habuerant τὰς πολυτροπίας τὰς ἐν ἑκάστῃσι τῶν νούσων, καὶ τὴν πολυσχιδίην αὐτέων non ignoverant[x]), neglexerant vero ὁκόσα προκαταμαθεῖν δεῖ τὸν ἰητρὸν, μὴ λέγοντος τοῦ κάμνοντος, καὶ ἐπίκαιρα ἔνια ἐόντα ἐς τέκμαρσιν[y]) adeoque ad ipſam morborum curationem inprimis utilia. Haec ipſe omnia in morbis diligenter obſervavit, ut ſcilicet, quae mutata eſſent in aegris, adeoque etiam, quae mutanda in reſtituenda bona valetudine, melius intelligeret juſtumque de exitu morborum judicium ferre poſſet. Hinc caſtum atque juſtum morborum obſervandorum ſtudium Hippocrate auctore inprimis natum eſt, cujus praeclara exempla in primo et tertio morborum popularium libro, nec non in libris de diaeta acutorum et de aëre, aquis et locis ipſe dedit. Doctrinam de praeſagiis vitae et mortis in morbis, praeſertim acutis, formandis primus excoluiſſe videtur, tantumque in hac medicinae parte profecit, ut, quae ipſe bona, quae mala ſigna dixerit in morbis, fere omnia exiſtant talia, ipſeque omni poſt eum tempore princeps et fide digniſſimus in ſemiotica auctor habitus ſit [atque habeatur. Practicam medicinam ampliavit, medicamentorum numero augendo[z]), curationemque, acutorum praeſertim morborum, ſic enarrando, ut, quae addere poſſent, noſtri etiam aevi medici vix multa habuerint. Scripta illius chirurgica HALLERO[a]) ordine, perſpicuitate, artis peritia, puritate ab omni hypotheſi excellere viſa, ipſum hanc artem calluiſſe et exercuiſſe probant. [Et tamen Hippocratis ſcientia medica valde contemnitur in Bibl. angl. to. XIV. p. 200. ſq. HEUM.]

---

x) Hippocr. d. diaet. ac. §. 2. p. 269. Oper. to. II. ed. Lind.

y) Ibid. §. 1. p. 268.

z) Ibid. §. 1. p. 269.

a) Biblioth. chir. to. I. p. 7.

IV.

Summam vero Hippocrati doctrinae atque experientiae famam libri medicinales conciliarunt, qui ejus nomen gerunt et satis copiosi sunt: LXXII. enim libri ad medicinam pertinentes sub Hippocratis nomine adhuc prostant. Verum permultos ex his non ab Hippocrate Coo, sed ab aliis esse profectos, multa probant, dicendi generis et materiarum pertractatarum diversitas summa, placitaque, quae in permultis proponuntur, non Hippocratis temporibus, sed longe post eum a medicis partim inventa, partim in medicinalem scientiam translata. Quod quoque jam veteres monuerunt. Hinc quinam proprii Hippocratis libri putandi sint, quinam spurii, nunc enarrandum est. Quod vero ut commode fieri possit, quaedam de modo, quo veris Hippocratis libris falsi potuerint immisceri, de scribendi modo, dialecto cet., quibus Hippocrates usus est, nec non de argumentis, quae pertractasse eum, atque non pertractasse credibile est, praemonenda sunt.

V.

Vt vero distinguantur libri, vere ab Hippocrate scripti, ab iis, quos aut non conscripsit, aut saltim non edidit, regulam quandam, quod jam GALENUS b) monuit, et LUD. LEMOSIUS c), vere germani

b) In prooem. comm. in libr. Hippocr. de humor. p. 508. to. VIII. ed. Chart.

c) Judicium Operum Magni Hippocratis. Salamant 1585. 8. p. 5. [Vir Ill. H. F. LINK (*Abhandl. d. Kön. Akad. d. Wissensch. in Berl. in d. J.* 1814. 1815. p. 223.) in ea versatur sententia, ut statuat, ne unum quidem librum, qui sub Hippocratis nomine exstant, certo aut Hippocrati, Gnosidici filio, magni Hippocratis avo, aut huic ipsi, aut Hippocrati III. et IV. tribui posse: opera enim haec a sex diversis auctoribus composita esse, qui antea, quam literae, inprimisque ars medica Alexandriae florerent, vixissent. Sententiam hanc firmare studet, partim styli, partim doctrinae systematisque diversitate. K.]

libri dare debent, ex quorum dicendi genere modoque, quo argumenta pertractata ſunt, intelligatur, quinam ex reliquis libris pro germanis et vere genuinis, quinam vero pro ſpuriis habendi ſint. Hi vero libri partim ex teſtimoniis antiquiſſimorum virorum, qui Hippocrátem interpretati ſunt, Erotiani atque Galeni, partim vero ex ipſo, quod in iis pertractatur, argumento intelliguntur. Minus genuini libri, vel ab aliis ſcripti, vel ſcripti quidem ab Hippocrate, ſed non ideo, ut publici juris fierent, immiſceri operibus Hippocratis facile potuerunt. Hippocratem ipſum in adverſariis ſuis plurima condidiſſe, ad morborum hiſtoriam, cognitionem atque curationem, inprimis ad praeſagia in morbis pertinentia, vel ex ipſis ejus libris liquet, in quibus non facili atque fugitiva obſervatione adſequenda, ſed repetita atque poſt diligentem comparationem demum pro veris ſtatuenda proponuntur. Ex his, quae Hippocrates collegerat, poſteri non pauca edidiſſe videntur, inprimis, quae ad hiſtorias morborum et ad praeſagia pertinent. Et hoc quidem modo morborum popularium libri ſpurii, ſi non omnes, quartus ſaltim atque ſextus, nati eſſe videntur.

VI.

Exſtitiſſe jam ante Hippocratis tempora libros medicinales, ſupra probavimus, et eorum quidam voluminibus operum Hippocratis inſerti eſſe videntur, quod ſaltim de primo libro *praeſagiorum* et de *Coacis praenotionibus* Grimmius[d]) putat. Ipſius quoque Hippocratis nomen multi medici ante Coum *noſtrum* et poſt eum habuerunt, quorum ſcripta vere *Hippocrateis* poſteri facile adnumerarunt. Medici ex

d) In adnotat. ad Hippocratis opera in germanicam linguam verſa to. II. p. 566. 568.

Coa medicinali ſchola aliisque, quae doctrinam Hippocratis ſervare perhibebant, a praeceptoris ſui placitis ſenſim deſciſcentes, et dogmaticórum ſectae addicti etiam, quod infra probabimus in ſingulorum librorum enarratione, libros conſcripſerunt, qui ſub Hippocratis nomine proſtant. Non pauci quoque libri, qui Hippocrati adſcribuntur, a filiis Hippocratis, inprimis a genero illius, POLYBO Coo, conſcripti feruntur, qui, ſi Galeno ulla fides est, permultos libros, ex iisque quosdam ex domeſticis Hippocratis commentariis edidit. Liber Hippocrateus *de ſalubri diaeta* Polybo adſcribitur. THESSALO atque DRACONI, Hippocratis filiis, nec non HIPPOCRATI, nepoti magni Hippocratis, quidam libri Hippocratei adſcripti ſunt. Quidam etiam Hippocratis libri medicis ex ſchola Cnidia adſcribuntur. Verum quum, quaenam placita habuerit et quibusnam a Coa Hippocratis ſchola diſceſſerit, minime ſciatur, (quae enim ipſe Hippocrates de Cnidiorum placitis in libro de diaeta acutorum profert, haud multa ſunt,) facile patet, vix certum eſſe poſſe judicium de libris, Hippocrati adſcriptis, a medicis vero ex Cnidia ſchola medica conſcriptis.

VII.

Et haec quidem de antiquioribus libris ſuppoſititiis, Hippocrati adſcriptis, generatim dicta ſunto. Quae de ſingulis libris dicenda ſunt, commode infra pertractabuntur a nobis, ſingulos libros Hippocrateos recenſentibus. Quasdam alias cauſas, quae effecere, ut libri medicinales, ab aliis conſcripti, ſub Hippocratis titulo venirent, ii adducunt, qui judicia de Hippocratis operibus ediderunt, in iisque fere principem hanc, quam Galeni ipſius verbis, adſerentis, Hippocrateum de ſalubri diaeta et de natura humana librum hoc modo in unum eſſe conflatos, hic enarrabo: *ἐν τῷ κατὰ τοὺς Ἀτταλικούς τε καὶ Πτολεμαϊκοὺς βασιλέας χρόνῳ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφιλοτιμουμένους περὶ κτήσεως βιβλίων, ἡ περὶ*

τὰς ἐπιγραφάς τε καὶ διασκευὰς αὐτῶν, ἤρξατο γίγνεσθαι ῥᾳδιουργία τοῖς ἕνεκα τοῦ λαβεῖν ἀργύριον ἀναφέρουσιν, ὡς τοὺς βασιλεῖς, ἀνδρῶν ἐνδόξων συγγράμματα. e) Quinam vero libri Hippocratei temporibus regum Attalicorum et Ptolemaicorum confecti fuerint, praeter hunc, quem Galenus memoravit, incertum est. Librum etiam de humoribus his ipfis temporibus, ut major evaderet, variis a librariis additamentis effe auctum, Galenus probat in comment. I. in libr. de humorib. p. 509. to. VIII. ed. Chart. Facile etiam fieri potuiffe, ut bibliotheca Alexandrina cum a Jul. Caefaris militibus incenfa conflagraffet, malivolorum hominum ftudio integris Hippocratis libris furrogarentur alieni, Grunerus f) putat. Tandem etiam quaedam manifefte fpuria in Hippocratis operibus leguntur, v. g. Hippocratis ad Demetrium regem de fanitate tuenda epiftola, nec non epiftola ejusdem argumenti ad Antiochum regem libellusque ad Maecenatem de fanitate tuenda, ut reliquos hujus generis, quos infra enarrabo, omittam. Exempla adeo exiftunt libellorum, Hippocratis nomen gerentium, pluribus elapfis poft Chriftum natum faeculis confcriptorum.

VIII.

Frequentius tandem in fcriptis Hippocratis, quam fere aliorum, accidit, ut textus temere mutaretur, quod Diofcoridem et Artemidorum Capitonem inprimis feciffe, GALENUS teftatur g) variaque, quae Hippocra-

---

e) In praef. ad Comm. II. in Hipp. libr. de nat. hom. to. III. p. 128. ed. Chart.

f) Cenfur libr. Hippocr. fect. I. §. 3. p. 5.

g) Comm. I. in libr. de nat. hom. p. 4. to. V. Comm. II. in libr. de morb. epid. p. 459. et pluribus locis, quae collegit VILLOISON. in prolegom. ad Hom. Il. e. fcholiis cod. Ven. p. 36. fq. multusque eft de mendis in antiquiffimis Hippocratis exemplaribus, de interpolatoribus ac corruptoribus textus Hippocrat. caufisque corruptelae. HARLES.

tis non ſunt, textui interponerentur. Quod aphoriſmis prae aliis accidit, aliisque quibusdam libris, ad σημειωτικὴν pertinentibus.

IX.

Quum itaque et copioſa occaſio fuerit librorum ſpuriorum veris atque genuinis libris Hippocratis inferendorum, et ipſum ſpuriorum librorum Hippocrateorum numerum exiguum eſſe non debere, jam ex dictis intelligatur, quod et AUGUSTINUS jam probavit libro contra Fauſtum XXII. c. 6. dicens: *Nonne ſub* HIPPOCRATIS, *nobiliſſimi medici, nomine quidam libri prolati, in auctoritatem a medicis recepti non ſunt, nec eos adjuvit nonnulla ſimilitudo rerum atque verborum, quando comparati eis, quos vere* HIPPOCRATIS *eſſe conſtaret, impares judicati ſunt*, plurimum intereſt, ut notas, quibus veri Hippocratei libri diſtinguantur, enarremus. Eaeque notae partim ex ipſis libris, quos Hippocratem vere ſcripſiſſe conſtat, deſumuntur, partim ex antiquiſſimorum auctorum teſtimoniis. Ad priores quod attinet, libri ab Hippocrate conſcripti continent morborum deſcriptiones atque historias, plane ſecundum naturam expreſſas, cauſas eorundem manifeſtas (ut adeo, ubi abditas, quas dogmatici poſt Hippocratem introducebant, enarratas legeris in libro Hippocrateo, aut alia, quae in aegris manifeſta non ſunt, ad θεωρίαν ſpectantia, certo credere poſſis, eum non eſſe Hippocratis) et ex iisdem historiis atque deſcriptionibus deductas propoſitiones, utplurimum generales, non facile ſibi ipſis contradicentes, et quas univerſaliter veras Hippocrates dixit, raro in quibusdam tantum morbis aegrisve, ſed in omnibus veras. (Vid. ANT. PIMBIOLI, Comitis Inghelfredi, orat. Hippocrates ſyſtemata neque conflavit, neque admiſit, ſed ſolas obſervationes eſt conſectatus. Patav. 1764. 4.) Et haec Hippocrates tradidit oratione perbrevi, unde Galeno non raro βρα-

χυλόγος dictus,[h]) nervosa taliquè, ut paucis verbis plurima subinde comprehendat. Quam ob causam Galenus etiam verissime monuit: *εἰ μὲν τὰ σαφῶς ὑπ' Ἱπποκράτους γεγραμμένα μὴ νοήσας κατὰ τὴν πρώτην ἐπιβολὴν καὶ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ πλεονάκις ἀναγνώτω, προσέχων τὸν νοῦν· εἰ γὰρ τοῦτο ποιήσῃ, πάντως ταῦτ' ἐννοήσει σαφῶς ἑρμηνευόμενον.* [i]). Dialecto Hippocrates, Doricus utut patria, jonica vel attica veteri, et quidem, AELIANO narrante, [k]) Democriti gratia, vel potius, quod hanc dialectum, tanquam suaviorem, pluribus probari sciret. Quidam tamen ejus libri dialecto jonica puriore, quidam minus pura, scripti sunt, omnesque libri doricas voces atticasque continent non paucas. [l])

X.

Sed haec non sufficiunt ad Hippocratis scripta genuina a spuriis cum certitudine quadam separanda. Multum vero in hoc de genuinis Hippocratis atque spuriis libris judicio formando juvamur testimoniis antiquissimorum virorum, qui scriptis Hippocratis enarrandis singularem operam navarunt, EROTIANI, quem Neronis temporibus vixisse inde patet, quod ANDROMACHO juniori, archiatro, suam *τῶν παρ' Ἱπποκράτει λεξέων συναγωγὴν* inscripsit, atque GALENI. EROTIANUS [m]) Hippocratis scripta genuina, quorum dictiones

---

h) De venaesect. adv. Erasistrat. c. 4. p. 415. to. X. ed. Chart. Lib. II. de diffic. respir. c. 3. p. 256. to. VII.

i) Comm. III. in libr. de artic. no. 49.

k) *Λέγουσι δὲ Δωριέα ὄντα Ἱπποκράτην, ἀλλ' οὖν καὶ τοῦ Δημοκρίτου χάριν τῇ Ἰάδι φωνῇ συγγράψαι τὰ συγγράμματα.* AELIAN. V. H. lib. IV. c. 20.

l) Vid. Jo. FREIND praef. ad Epid. lib. I. et III. p. 174. in Oper. Lut. Par. 1734. in 4. et TRILLERI epist. ad Freind. sup. I. et III. Hippocr. Epid. p. 188. in Opusc. vol. II.

m) Erotiani, Galeni et Herodoti gloss. in Hippocr. ex edit. Jo. GEO. FR. FRANZII. Lips. 1780. 8. p. 20—24.

obſcuras ipſe explicuit, ſequenti modo dividit atque enarrat, generali ſcriptorum diviſione in ſemiotica, phyſica et aetiologica, ad artis praecepta pertinentia, therapeutica, diaetetica, chirurgica atque mixta praemiſſa. *Σημειωτικά ἐστι ταῦτα. Προγνωστικὸν, προῤῥητικὸν, ά καὶ β', ὡς οὐκ ἔστιν Ἱπποκράτους, ἐν ἄλλοις δείξομεν. Περὶ χυμῶν· Αἰτιολογικὰ δὲ καὶ φυσικά· Περὶ φυσιῶν, περὶ φύσιος ἀνθρώπου, περὶ ἱερῆς νούσου, περὶ φύσιος παιδίου, περὶ τόπων καὶ ὡρῶν. Θεραπευτικὰ δὲ τῶν μὲν ἐν χρονίοις ἀνηκόντων. Περὶ ἀγμῶν, περὶ ἄρθρων, περὶ ἑλκῶν, περὶ τραυμάτων καὶ βελῶν, περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων, κατὰ ἰητρεῖον, μοχλικὸν, περὶ αἱμοῤῥοΐδων καὶ συρίγγων. Εἰς δίαιταν· Περὶ νούσων ά, β', περὶ πτισσάνης, περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, γυναικείων ά, β', περὶ τροφῆς, περὶ ἀφόρων, περὶ ὑδάτων. Ἐπίμικτα δέ ἐστι ταῦτα, Ἀφορισμοὶ, ἐπιδημίαι ζ'. Τῶν δὲ εἰς τὸν περὶ τέχνης τεινόντων λόγον, ὅρκος, νόμος, περὶ τέχνης, περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς. Πρεσβυτικὸς γὰρ καὶ ἐπιβώμιος φιλόπατριν μᾶλλον, ἢ ἰατρὸν ἐμφαίνουσι τὸν ἄνδρα.* Praeter hos libros, quos in praefatione diſerte memorat Erotianus, aliis quoque libris Hippocrateis, ad gloſſarium ſuum conficiendum uſus eſt. Ex libro de oſſium natura, qui Hippocrati adſcribitur, multas voces explicuit, quod etiam Foesius [n]) teſtatur.

XI.

Adriani temporibus vixerunt Artemidorus, Capito vocatus, atque Dioscorides. Horum uterque libros Hippocratis collegit atque edidit. Laudem vero vix multam ob hanc operam promeruerunt. Probaſſe quidem Artemidori Capitonis editionem Adrianum, et utramque, Artemidori ſcilicet et Dioſcoridis, ab omni-

n) In not. ad Hipp. libr. de oſſium nat. in Oper. ſect. III. p. 128.

bus summo studio conquisitam esse GALENUS o) refert; sed vitiasse hos viros textum Hippocratis, audacissimosque fuisse in pervertendis atque turbandis Hippocratis verbis, antiquas inprimis voces studio ejecisse e textu, GALENUS p) variis in locis per exempla probat. Sed ipsae hae editiones, omnium earum, in quibus criticae limam qualemcunque adhibitam esse constat, antiquissimae, interierunt, ita, ut ordo quoque, quem in constituendis libris Hippocrateis secuti sunt editores, plane ignoretur.

XII.

GALENUS vero non solum ipse promisit, se commentarium elaboraturum, in quo, qui veri, quique spurii libri Hippocratis sint, exponeret q), hic vero liber, si scriptus ab eo est, saltim ad nos non pervenit; verum etiam permultis, imo infinitis in locis Hippocratis scripta et memoravit, et permulta commentariis amplissimis illustrata edidit, in quibus non raro judicium suum de ipsorum horum librorum aut veris, aut suspectis originibus tulit. Quae judicia infra, singulos libros enarrantes, diligenter notabimus. In libro vero de libris propriis, in quo commentarios in Hippocratis libros a se scriptos enarrat, simul plurimam eorum enarrat partem,

---

o) Comm. I, in libr. Hippocr. de natura hum. no, 2. p. 97. to. III. ed. Chart.

p) Princeps locus est in Comm. I. in libr. Hippocr. de nat. hum. quem modo citavi. Aliud exemplum textus per hos viros corrupti adducit in Comm. II. in III. libr. Hippocr. de morb. vulg. p. 236. to. IX. ed. Chart. et in permultis locis aliis. Conf. praef. Galeni ad Comm. in VI. Hippocr. lib. de morb. vulg. p. 354. edit. cit. et praef. ad Comm. in libr. Hipp. de offic. med. p. 2. to. XII. — Vid. et HIER. MERCURIALIS in censur. Oper. Hippocr. p. 7. ed. Frft. in 8. [et VILLOISON. in Anecd. graec. to. II. p. 136. sq. not.]

q) In prooem. Comm. in libr. Hipp. de humor. p. 509. to. VIII. Eadem promisit in libr. VI. de Hipp. et Plat. decret. c. 5.

quos pro genuinis ipse habuerit. Iique sunt r) libri ἀφορισμῶν, liber περὶ ἀγμῶν, περὶ ἄρθρων, προγνωστικὸν, περὶ διαίτης ὀξέων, περὶ ἑλκῶν, περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων, τῶν ἐπιδημιῶν I. II. III. VI. περὶ χυμῶν, περὶ τροφῆς, προῤῥητικὸν, in quo tamen, ut in Coacis praesagiis, multa falsa et nimis generaliter dicta contineri, alio loco s) adserit, περὶ φύσεως ἀνθρώπου, τὸ κατ' ἰητρεῖον, περὶ τόπων καὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων. De reliquis etiam omnibus Hippocratis libris, quos commentariis non instruxit, judicium suum tulit, alio eoque commodiore loco enarrandum.

XIII.

Incertis temporibus, attamen post Galenum, ab eo quippe non memoratus, et quidem satis longo post eum tempore, PALLADIUS vixit, enarrationum in aliquot libros Hippocratis auctor. t) Scholia ejus εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν Ἱπποκράτους adhuc supersunt, a Foësio primum edita. In his, ubi ad ordinem devenit, quo Hippocratis libri legendi sunt, eos simul recenset, quos genuinos esse putat. Iique sunt: 1. aphorismi, 2. liber de natura pueri, 3. liber de natura hominis, 4. liber de humoribus, 5. de alimento, 6. prognosticon, 7. liber de victus ratione acutorum, 8. liber de fracturis, 9. liber de articulis, 10. liber de aëre, aquis et locis, 11. libri de morbis popularibus. u) SUIDAS, valde re-

---

r) GALENUS de libris propriis p. 44. to. I. Conf. praef. ad Comm. II. in Hipp. de morb. vulg. lib. III. p. 230. to. IX. Loca GALENI quam plurima, in quibus judicium de libris Hippocratis tulit, collegit LUD. LEMOSIUS in judicio operum Hippocratis mox memorando.

s) In praef. ad Comm. II. in Hippocr. de morb. vulg. lib. III. p. 230. to. IX. ed. Chart.

t) JAC. SANTABLINUS in praef. ad Palladii schol. in libr. Hippocr. περὶ ἀγμῶν, sect. VI. p. 196. in Oper. Hippocr. ed. Foësii, Francof. 1695. f.

u) Hippocr. ed. Foësii cit. p. 197.

cens auctor, [atque ex illo EUDOCIA in Ἰωνιᾷ p. 246.] quosdam tantummodo libros Hippocratis recenset, τὸν ὅρκον, τὰς προγνώσεις, τὴν τῶν ἀφορισμῶν, et tandem librum celeberrimum et summe admirabilem ἑξηκοντάβιβλον, quem omnem medicam scientiam et sapientiam continere dicit. v) Qui vero libri in hac tam laudata collectione fuerint comprehensi, non liquet, quum a nullo alio probato auctore aliquid de ea proditum habeamus. Plures etiam alii veteres Hippocratis libros subinde memorant, quorum testimonia, si aliquid ad veras origines Hippocrateorum librorum intelligendas conferunt, in enarratione singulorum librorum Hippocratis adducam.

XIV.

Recentiori tempore operum Hippocrateorum censurae inprimis operam dederunt HIER. MERCURIALIS et LUDOV. LEMOSIUS. Hi in enarrationibus librorum Hippocratis Galenum presse secuti sunt. HIER. MERCURIALIS censuram operum Hippocratis edidit Venet. 1583. in 4., et quidem nomine veri auctoris suppresso, deinde Basileae, invito auctore, cum ejus praelectionibus de puerorum morbis et de venenis sub ejus nomine editam, postea retractatam atque repurgatam ab ipso auctore Francof. 1585. 8. in lucem emissam, tandemque Venet. 1588. f. cum Hippocratis operibus graece et latine editam, ipsosque Hippocratis libros in Operum Hippocratis editione graeco-latina, quam curavit, secundum hanc censuram dispofuit, non tamen sine Jo. COSTAE contradictione, qui in diss. I. posthumae miscellanearum dissertationum decadis Patav. 1658. 12. contra Mercurialem, hanc censuram et dispositionem multa scripsit. Libros vero, qui Hippocrati adscribi consuerunt, in quatuor classes partitus est. *Prima* classis ipsi eorum est, qui vere phrasin et dogmata Hippocratis continent,

---

v) In Lex. f. v. Ἱπποκράτης p. 146. to. II. ed. Kust.

quorumque alios Hippocrates certo edidit; alios autem ab eo esse editos non ita constat. *Altera* classis hos libros comprehendit, qui ab ipso quidem Hippocrate sunt scripti, a discipulis vero, inprimis a Thessalo et Polybo, ex membranis, in quibus Hippocrates sua notaverat, sunt editi. *Tertia* classe continentur libri non ab Hippocrate, sed aut a filiis, aut a discipulis ejus, secundum praeceptoris doctrinam mentemque, aut ex scholae Hippocraticae doctrina compositi. *Quarta* classis libros, ab Hippocratis placitis plane alienos continet. Ad primam classem sex priores aphorismorum libri, libri prognosticorum (sive potius liber, qui in Hippocratis operibus inscribitur προγνωστικὸν), prima pars libri de natura humana, liber de aëre, aquis et locis, libri de victus ratione in acutis tres priores sectiones, primus et tertius liber de morbis popularibus, libri de articulis, de fracturis, de luxationibus, de ulceribus et de capitis vulneribus referuntur.[w]) Libros, quos reliquis tribus classibus subdidit, non hic memoro: *quartae* tamen eum classi jusjurandum, librum Hippocratis, quem genuinum esse plurimi argumentis satis idoneis adseruerunt, subdidisse, adeoque pro plane alieno ab Hippocrate atque suppositilio habuisse, notandum est.

Ludov. Lemosius iisdem temporibus (illius enim de operibus magni Hippocratis judicium Salamanticae 1585 primum prodiit[x])) ignarus plane eorum, quae Hier. Mercurialis aut fecerat, aut agebat, censuram operum Hippocratis conscripsit, in quo neque copio-

w) Cens. op. Hippocr. p. 15. ed. Francof.

x) De optima praedicendi rat. lib. VI. item judicii operum magni Hippocr. lib. I. Lud. Lemosio — authore, Salamant. ex offic. Ildef. a Terra-nova et Negla 1585. 8. min. Quae omnium prima editio sine dubio eadem cum hac est, quam Salamant. 1585. fol. prodiisse Gruner. censur. libr. Hippocr. p. 51. memorat. Alia editio prodiit Venet. 1592. 8.

ſam librorum antiquorum lectionem, neque diligens ſtudium ad vera certaque eruenda deſideres. Galeno, ut reliqui harum rerum ſcriptores fere omnes, inprimis duce uſus eſt, ita tamen, ut viam ſibi propriam haud raro pararet, ubi Galenus deficere videbatur. Opera Hippocratis in haec dividit, quae ſine dubio ab Hippocrate ipſo, et quidem ut ederentur, ſcripta putanda ſunt, et in alia, aut a viris ex familia Hippocratis edita, aut manifeſte notha. Genuina ex ejus ſententia ſunt 1. primus et tertius liber de morbis popularibus, quos ante reliquos ab Hippocrate ſcriptos eſſe praeclare adfirmat, 2. aphorismi, 3. praenotionum liber (προγνωστικὸν), 4. liber de diaeta acutorum, 5. liber de aëre, aquis et locis, 6. liber de natura humana, 7. jusjurandum, 8. epiſtolae, 9. liber de alimento, 10. de humoribus, 11. de capitis vulneribus, 12. de ulceribus, 13. de fracturis, 14. de articulis, 15. de iis, quae medicatrina ſiunt (κατ' ἰητρεῖον), 16. de natura pueri, 17. lex, 18. de ſeptimeſtri partu, 19. de ſuperfoetatione.[y]) Polybo librum ſecundum de natura humana, et librum de oſſium natura et de ſalubri diaeta, Draconi, Hippocratis filio, librum quintum morborum popularium et de morbo ſacro librum, Hippocrati, Theſſali filio, Hippocratis magni nepoti, vero libros de morbis, de genitura atque de medicamentis purgantibus tribuit. Quibus reliqui libri Hippocratei ab eo tribuantur, infra notabitur.

XV.

Editores non pauci operum Hippocratis libros, *ſecundum* argumenti ſimilitudinem ordinatos, ediderunt, genuinis a ſpuriis nullo modo ſeparatis. Idque etiam Foësius fecit, vir omnium interpretum atque editorum Hippocratis de auctore ſuo longe meritiſſimus qui adeo de genuinis ſpuriisve librorum Hippocrateorum originibus raro ipſe judicat, judiciis Erotiani atque

---

y) Lemos. libr. cit. c. V. ſ. 18.

Galeni plane ad genuinas operum Hippocratis origines demonſtrandas contentus, neque adeo permultos Hippocratis libros pro ſpuriis habens, quos Erotianus atque Galenus non memoraverunt. Librum tamen de natura humana,[z]) de ſeptimeſtri partu,[a]) et de octimeſtri partu[b]) plane pro genuinis habet. Marius Zuccari, medicinae in Neapolitano gymnaſio profeſſor, librum I. Hippocratis de natura humana, aphorismorum ſectiones VII., libros IV. de ratione victus, prognoſtici libros III. (quo nomine ſcriptoribus libri II. prorrhet. et prognoſt. veniunt) libros de his, quae in medica officina fiunt, libros epidemiales, libros de articulis, de fracturis, librum de aëre, aquis et locis pro vere germanis habet. Hisque, ex multorum placito, librum de alimentis et de humoribus adjungit. Eſſe autem hos libros Hippocratis, ex ſola methodo, et quidem dogmatica, qua conſcripti ſint, demonſtrat. (Hippocratis *epidemialium obſervationum pars I. quatuor contenta languentibus.* Ven. 1621. in 4. p. 20. c. 4.). Hallerus primus in opere, quod Hippocratis opera in latinam linguam a Jano Cornario verſa typis iterum excuſſa continet,[c]) hos libros ita edidit, ut primae claſſi eos ſubderet, quos vere ab Hippocrate ſcriptos eſſe putabat, ſecundae vero eos, qui non videantur ipſius eſſe Hippocratis, quod vel aliena varia ab ipſius divini ſenis placitis tradant, vel nuperiora inventa, vel ejusmodi demum vitia contineant, quae Hippocrates ipſe damnaverit, neque ideo videtur commiſiſſe. In tertiam claſſem manifeſte ſpurios conjecit. Libri vero, quos Hallerus genuinos putat, quique in primo artis medi-

---

z) Foëſ. in not. in libr. Hippocr. de nat. hum. Oper. ſect. III. p. 95.

a) Idem in not. in Hippocr. libr. de ſeptimeſtri partu. p. 110.

b) Idem in not. ad Hipp. lib. de octimeſtri partu. p. 112.

c) Haller. in praef. ad to. IV. Art. med. princip.

sae principum tomo proſtant, hi ſunt: 1. de aëre, aquis et locis, 2. de natura hominis, 3. de locis in homine, 4. de humoribus, 5. de alimento, 6. de morbis popularibus I. et III., 7. prognoſticon, 8. praedictorum II., 9. de victu acutorum, 10. de fracturis, 11. de articulis, 12. mochlicus, 13. de vulneribus capitis, 14. de officina medici, 15. aphoriſmi.

XVI.

Poſt Hier. Mercurialem et Lud. Lemoſium et Jac. Sponium, qui in aphoriſmis novis, ex Hippocratis operibus collectis, Lugd. 1689. 12. et quidem in doctiſſima praefatione, de operibus Hippocratis ſuum judicium tulit, GRUNERUS, clariſſ. in ſtudior. univ. Jen. medicinae quondam profeſſor, anno 1772 [d]) cenſuram operum Hippocratis, et talem quidem edidit, ut plurima, quae antiquiores, Lemoſio excepto, cujus legendi facultatem non habuit, de originibus Hippocrateorum operum dixerunt, comprehendat. Putat vero veterum omnium, inprimis Galeni, teſtimonia cum internis et quaſi innatis libris ipſis notis, brevitate ſcilicet, gravitati argumentorum et ratiociniorum paucitati adjuncta, in hos praecipue libros cadere: 1. in jusjurandum, 2. aphoriſmos, 3. in librum de aëre, aquis et locis, 4. praenotiones, 5. in praedictionum libr. II., 6. in librum de officina medici, 7. in primum et tertium librum morborum popularium, 8. in librum de victu acutorum, 9. de capitis vulneribus, 10. de fracturis. [e]) [Grunerum ſequitur JO. HENR. FISCHER in diſſ. de Hippocrate, ejus ſcriptis, eorumque editionibus. Coburg. 1777. 4.] Novam tandem eamque praeclaram

---

d) *Cenſura* libror. Hippocrateor., qua veri a falſis, integri a ſuppoſitis ſegregantur. Colleg. ex opt. quibusque auctor. — *D.* CHR. GODOFR. GRUNER. Vratisl. 1772. 8.

e) *Libr. cit.* c. II. §. 2.

censuram atque dispositionem operum Hippocratis dedit Jo. Fr. Ca. Grimmius, ducis Saxo-Gothani quondam medicus. Probe notat hic Vir Clar. discerni atque cognosci quidem posse quaedam Hippocratis scripta, verum non omnia: neque de his, quae alios scripsisse omnino credibile est, dici certo posse, quisnam ea scripserit, aut quo tempore confecta fuerint. Hinc optime Hippocratis scripta in genuina atque spuria dividi, spuriorum vero familias et classes quasdam, (nisi eorum, quae temporibus longe post Hippocratem confecta esse suadent omnia,) confici vix posse. Hippocratis opera ea, quae genuina esse putat, et quidem eo ordine, quo scripta esse ea credibile est, in primo tomo versionis suae germanicae operum Hippocratis [f]) collocavit, eaque sequentia sunt: 1. liber de morbis popularibus primus, 2. lib. de morbis popular. tertius, 3. praenotionum liber (προγνωστικὸν), 4. prorrheticorum lib. sec., 5. aphorismi, 6. liber de diaeta in morbis acutis, 7. lib. de aëre, aquis et locis. [Linkius quoque cum Berolinensi regia scient. academia commentationem communicavit, qua de theoriis, in Hippocratis scriptis occurrentibus, et quaenam horum scriptorum genuina sint, quae spuria, exposuit. Vid. *Schrift d. physikal. Classe d. Berl. Ak. d. Wiss.* 1815. u. 1816. p. 223. ff. Vid. supr. p. XVIII not. c). K.]

XVII.

Ex hactenus dictis facile intelligitur, quinam libri, qui Hippocrati adscribuntur, genuini sint, quinam spurii, certo demonstrari vix posse, imo ex dissensu antiquorum virorum doctorum, qui libros Hippocratis enarrarunt, Erotiani praesertim et Galeni, et ex testimoniis aliorum, qui libros manifeste spurios sub Hip-

---

f) Hippocrates Werke. A. d. Griech. übers. u. m. Erläut. v. D. Jo. Fr. Ka. Grimm. B. I. Altenb. 1781. 8. qui primus tomus opera Hippocratis genuina continet.

pocratis titulo citant (quod e.g. CORN. CELSUS fecit, qui quintum morborum popularium librum, manifeste non ab auctore primi et tertii morborum popularium libri conscriptum, ad Hippocratem Coum refert [g])) perspici, veteres, quorum libri ad nos pervenerunt, (omnes enim antiquae librorum Hippocratis editiones et interpretum in eos enarrationes, quas Galenus enarrat, interierunt) Galeno excepto, et aliquo saltim modo, Erotiano, qui fugiente calamo judicium de libris Hippocratis tulit, de operum Hippocratis verorum et suppositītiorum judicio vix valde fuisse sollicitos. Hinc quum ad certitudinem quandam circa auctores librorum Hippocrateorum et tempora, quibus conscripti fuerint, pervenire non liceat, in librorum Hippocrateorum enarratione hoc a nobis tenendum est, ut primum locum iis demus, quos conscriptos esse ab Hippocrate Coo testantur omnes, quibusque neque interni librorum Hippocratis verorum characteres, neque antiquorum testimonia desunt, post hos vero eos ponamus, qui Hippocrate forsan antiquiores sunt, deinde vero temporibus post eum confecti.

I. LIBRI GENUINI.

XVIII.

Ἐπιδημιῶν liber I. et III. [Exstant in ed. Linden. to. I. p. 653. sequ. edit. Frob. gr. p. 301. ed. Mercur. Sect. I. p. 87. edit. Foes. Sect. VII. p. 11. ed. Chart. to. IX. p. 1. Vers. Cornar. p. 397. HALLER. art. med. princ. to. I. p. 110. 138. Pierer. bibl. iatr. to. III. p. 193. 244. K.] Hi libri ab omnibus antiquis, qui de Hippocrate quaedam tradiderunt, et plane nullo refragante, pro genuinis habiti, et quidem a Mnemone Sidite, medico de Cleophantii secta, qui librum ἐπιδημιῶν tertium Ptolemaeo Euergetae quaestus causa dedisse fertur (v. GALEN. in com. II. in Hipp. epid. III. text. 4. p. 239. to. IX.) adeoque Graecorum, quos

g) CEL. de re med. lib. VIII. c. 4. 432. ed. Lugd. 1785.

enarrasse hos libros popularium morborum scimus, fere antiquissimo, aliisque, qui commentarios in hos libros scripserunt, ZEUXIDE (v. GALEN. l. c.), SABINO ejusque discipulo, METRODORO (GAL. com. I. in eund. libr. III. text. 4. p. 203.), ZENONE Herophileo (GAL. com. II. in III. Epid. text. 4. p. 238.), APOLLONIO EMPIRICO (GAL. l. c. p. 244.), HERACLIDE TARENTINO et ERYTHRAEO (GAL. l. c. p. 240.), BACCHIO (GAL. l. c. p. 244.), EROTIANO (v. hujus Gloss. Hipp. ed. Franz. p. 22.), QUINTO (GAL. comm. I. in I. Epid. Hipp. in praef. p. 3. to. IX.), LYCO MACEDONE (GAL. in Comm. I. in III. Epid. text. 4. p. 203.), SATYRO et PHICIANO (GAL. Comm. I. in III. Epid. text. 29. p. 228.) atque GALENO, qui utrumque hunc librum ἐπιδημιῶν πρὸς ἔκδοσιν conscriptum esse diserte dicit, (v. Comm. II. in I. Epid. text. 1. p. 124.), et tertium ἐπιδημιῶν librum τὸ βιβλίον τοῦ Ἱπποκράτους νόμιμον appellat (GAL. argum. lib. III. Epid. p. 193.), atque primum et tertium τῇ τῆς θεωρίας οἰκειότητι συνηφθῆναι (de resp. diffic. lib. III. c. 1. p. 268. to. VII.) putat, ut adeo utrumque hunc librum ex omnibus popularium morborum libris solum πρὸς ἔκδοσιν conscriptum esse ex omnium fere opinione dicat in Comm. I. in VI. Epid. praef. p. 354. to. IX. Neque notae, his duobus libris inditae, repugnant, quominus eos pro vere genuinis habeamus. Thasus, Larissa, Abderae, Cyzicum, Meliboea, urbes ab eo in his libris ipsis memorantur, in quibus morbos, quos enarrat, observaverit. Et hae quidem morborum observationes hoc modo traditae sunt, ut et constitutiones epidemicae generatim describantur, in quibus primus Hippocrates docuit, quid anni tempora, aërisque status ad morbos populares inducendos conferant, et aegrotantium historiae enarrentur, quae vero, quod Galenus jam monuit (Comm. III. in III. Epid. text. 71. p. 290.) non omnes ad constitutiones epidemicas, quas generatim descripsit, sed aut ad alias constitutiones epidemicas, aut etiam ad morbos sporadicos pertinent.

Hos libros popularium morborum, primum scilicet atque tertium, ante reliquos Hippocratis libros conscriptos esse cum GRIMMIO (Hippocrates Werke B. I. p. 449.) puto, hac inprimis ductus ratione, quod ad praesagia generalia eaque justa in morbis formanda, in quibus cum plurima laude Hippocratem versatum esse scimus, morborum observatio diuturna sit necessaria, ipseque Hippocrates exemplum observationum suarum in his libris ἐπιδημιῶν dederit. Docuit adeo per exempla non pauca, quae in his libris leguntur, qua ratione medicus praesagia ex morborum decursibus deducere debeat, ut adeo et inde pateat, hos Hippocratis libros, forte cum aliis pluribus morborum historiis, quae temporis injuria interierunt, reliquis ejus libris, qui ad semioticen pertinent, quasi pro fundamento fuisse. Contrarium tamen Galenus asseruisse videtur, quae Hippocrates in ἐπιδημιῶν libris conscripsit, ex dictis in prognostico consequi existimans (v. praef. ad Comm. I. in I Epid. p. 3. to. IX.); ut adeo tempus, quo hi libri conscripti sint, aliquo saltim modo hoc loco a Galeno dictis dubium reddatur.

Continentur vero in I. ἐπιδημιῶν libro constitutiones epidemiae tres, quarum singulae initium sumsere ineunte autumno, et aestate ineunte desierunt. Post constitutiones enarratas sequuntur propositiones de decursu morborum generales, quae tertia sectione in libris editis (p. 670. to. I. ed. Lind.) comprehenduntur. An hae tres constitutiones se invicem, nulla alia intercurrente, exceperint, quod Grimmius suspicatur (Hippocrates Werke I. Band p. 449.), dubium, et ob aestivas constitutiones omissas vix credibile est. Has sequuntur morborum historiae XIV. quae ad constitutionem epidemiam tertiam pertinere videntur.

Tertio libro XII. aegrotantium historiae enarrantur. Has excipit constitutio epidemia pestilens in Thaso, ut videtur, (vid. Grimm. p. 486.) observata. Sequuntur dein aegrotantium historiae, ad praecedentem

constitutionem, quod jam Galenus monuit (Comm. III. in III. Epid. p. 290. to. IX.), vix referendae, XVI.

In utroque hoc libro inscriptiones sectionum, GALENO jam monente, non ab Hippocrate profectae sunt. Eodem Galeno monente (comm. II. in III. Epid. p. 239. to. IX.), etiam literarum characteres, duodecim historiis morborum, quae in III. ἐπιδημιῶν primum proponuntur, non ab Hippocrate, sed a Mnemone Pamphylo additi sunt, et quidem ideo, ut eorum interpretatione se librumque ipsum Ptolemaeo Euergetae commendaret. Tertius hic ceterum liber navi advectus et a Mnemone Pamphylo in ordinem digestus in bibliotheca Ptolemaei Euergetae dictus fertur: τὸ ἐκ πλοίων κατὰ διορθωτὴν Μνήμονα Σιδίτην. Vid. Galen. l. c.

Isque Mnemon eorum, quos his popularium morborum libris, in primis tertio, operam dedisse constat, primus est. Διορθωτὴν libri ἐπιδημιῶν III. dictum fuisse, memorat Galenus l. modo l., atque quod jam dixi, historias XII. aegrotorum primis, quae in III. ἐπιδημιῶν leguntur, characteres addidisse. Conf. de his characteribus et eorum interpretatione GALENUS Comm. I. in III. Epid. p. 208. 221. et Comm. II. in III. Epid. p. 239. to. IX. De iisdem characteribus ZENO librum peculiarem scripsit, contra quem APOLLONIUS EMPIRICUS scripsit. Zenone vero mox contradicente, APOLLONIUS ὁ βιβλᾶς h) rescripsit. (Vid. GALEN. II. Comm. in III. Epid. p. 244. to. IX.) Eosdem characteres explicuere HERACLIDES TARENTINUS et ERYTHRAEUS, notante eodem GALENO comm. II. in III. Epid. p. 240. to. IX. [VILLOISON proleg. ad Hom. Iliad. p. XX sq. qui multus est de his characteribus adpositis. HARLES.]

Praeter dictos libros, qui ad nos pervenerunt, se-

---

h) De hoc vid. REINES, in V. L. III. 4. p. 412. Harl. [Copiosius adhuc de eodem Apollonio Bibla egit CHR. FR. HARLES in Analect. de Archigene medico, et de Apolloniis med. Erlang. 1816. 4. p. 14. sq. K.]

quentes adhuc laudantur antiqui interpretes libri ἐπιδημιῶν I. et III. Hippocratis, qui vero omnes interierunt:

Zeuxidis Comm. I. in III. Epid. Hippocr. librum citat Galenus in Comm. II. in III. Epidem. p. 239. to. IX., hunceque interpretem, quem minus cautum in interpretando fuiſſe dicit in III. Comm. in III. Epid. p. 300., cujusque commentarii ſuo jam tempore non amplius aeſtimati rareſcerent, ſaepiſſime nominat.

Sabinus commentariorum in I. et III. libr. Epid. auctor cum Metrodoro, diſcipulo, fuit, quem Galenus aliis locis taxat (Comm. I. in III. Epid. p. 222. et p. 203.) aliis vero laudat, Zeuxidi ſaltim praefert (Comm. III. in III. Epid. p. 300.), et accuratiorem ſuperioribus Hippocraticis fuiſſe perhibet. Vid. Comm. III. in III. Epid. p. 203. Locum ſatis prolixum ex his commentariis de urina oleoſa excerpſit Galen. in Comm. III. in III. Epid. p. 293.

Zeno Herophileus interpres librorum de morb. popular. citatur a Galeno in Comm. II. in Hipp. Epid. III. p. 238. 243. [De hoc Zenone aliisque cognominibus egi in progr. A. Corn. Celſi editio nova exoptatur, Cont. II. p. 5. Lips. 1822. 4. K.]

Τὸ γεγραμμένον κατὰ τὸ τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν a Philisto memorat Galen. in Comm. I. in Hippocr. prorrhet. I. text. 10. p. 707. to. VIII. [Adde Villoiſon l. c.]

Quinti Comm. in I. Epidem. librum citantur a Galeno in I. Comm. in I. Epid. praef. p. 3. to. IX.

Lycus Macedo, quem *νόθον τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως* vocat Galenus, commentarios in III. Epid. librum ſcripſit, quos Galenus in Comm. I. in III. Epid. text. 4. p. 201. coll. c. III. Comm. in III. Epid. p. 287. expreſſe memorat.

Satyri et Phiciani explicationes libri III. Epid. memorat Galen. in Comm. I. in III. Epidem. p. 228. et ſaepius.

EDITIONES antiquae horum de morbis popularibus librorum, quae apud antiquos memorantur, et omnes interierunt, hae sunt:

MNEMONIS PAMPHYLI librum III. epid. Hippocratis, quem vendidiſſe Ptolemaeo fertur, iam memoravimus p. XXXVI.

BACCHII editionem libri III. epid. citat GALENUS in Comm. II. in III. Epid. p. 244.

ARTEMIDORI CAPITONIS textum aliquoties memorat idem Galenus, eumque valde quidem culpat, attamen Dioſcoridis textui praefert. Exemplum corrupti per Capitonem textus libri epidem. III. dedit in Comm. II. in III. Epid. p. 236.

DIOSCORIDIS textum Epid. III. neque hunc cum laude, memorat GALENUS in III. Comm. in III. Epid. p. 255.

Et noſtris quoque temporibus neque multi horum librorum codices ſcripti exſtant, neque permultae editiones typis deſcriptae.

CODICES. [Inter codd. mſs. Epidem. Pariſ. antiquiſſimus eſt no. 2140. ſec. XII. ſcriptus: praeter hunc no. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2253. qui hoc peculiare offert, quod utrumque librum, I. et III., invicem conjungat tanquam unum. Inde DE MERCY concludit in praef. ad hos libros, eos a ſe invicem ſeparari non debere K.] Cod. mſt. libri I. exſtat in bibl. Medicea, quem Bandini (III. p. 46.) memorat: libri III. ſcriptum exemplar invenitur in bibl. Divi Marci Veneta. Codicem mſt. in Anglia unicum Baroccianum vir doctiſſimus, Joan. Freindius in ſua epidemiorum editione adhibuit, variasque ex eo lectiones notavit. Licet antiquus ſit, et cum libris quibuscunque chartaceis vetuſtate contendat, in pluribus tamen locis mutilus eſt et vitioſus, easdemque fere lectiones, quae in mſtis a Foëſio memoratis aut in vulgatis editionibus occurrunt, repraeſentat. Vid. praef. Freindii ad libr. Epidem. I. et III. in Oper. omn. ed. Par. 1735. 4. p. 173. Cum commentariis Galeni libri I.

et III., ἐπιδημιῶν ſcripti graece exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2174. Pars ejusdem commentarii cum textus parte in eadem bibliotheca latet no. 2165. Aliud exemplar graecum exſtat in bibl. D. Marci Ven. teſte Montfauc. I. p. 472. *Arabicus* codex invenitur et quidem textus atque commentariorum trium Galeni in utrumque librum in Scorialenſi bibl.[i]) hoc titulo: Ketab alemradh aluakedat le Bocrath. Herbelot p. 480, Alio titulo: Abidima. Herbel. p. 10. Hippocratis epidemiorum libri VII. interprete Leontio ad Leonem X exſtant in bibl. Laur. Med. plut. 73. MONTFAUC. I. p. 381.

VERSIONES. De verſionibus librorum Hippocratis et aliorum medicorum veterum in arabicam atque reliquas orientales linguas tenendum generatim eſt, eas vix multum ad textum aut integriorem reſtituendum, aut adeo ad ipſum Hippocratem melius intelligendum facere. Antiquiſſimae a Syris, idiomate ſyriaco compoſitae, verſiones penitus interciderunt, titulis earum ſolum ſuperſtitibus. Verſiones arabicae graecorum philoſophorum, aſtronomorum, mathematicorum et medicorum longe plurimae ſaeculo IX. ALMAMONE[k]) inprimis auctore conſcriptae ſunt, et quidem non omnes e graeca lingua in hanc translatae, ſed ut plurimum e ſyriaca. De verſione operum Hippocratis, juſſu ABU-JAFAR ALMANSORIS exeunte ſaeculo VIII. a Georgio, filio Boctiechuae, Chriſtiano Neſtoriano confecta, non certo ſcimus, utrum e ſyriaca verſione, an e graeco textu fuerit facta. Poſtea HONAINI[l]) filii Iſaaci, verſio-

---

i) Caſiri catal. cod. ms. bibl. Scorialens. p. 250. Haller. biblioth. med. pract. to. I. p. 33. qui horum codicum omnium mentionem fecit.

k) Vid. SALMAS. praef. ad arabicam tabulae Cebetis verſionem, et SIM. OCKLEY praef. ad librum: The conqueſt of Syria, Perſia and Aegypt by the Saracens. Lond. 1708. 8. FABR.

l) Vid. ASSEMANN. to. II. bibl. orient. p. 271. ſq. HARL.

nes maximopere aeſtimatae ſunt, quarum auctor ſub Califa Elmotewakelio (ab anno p. C. N. 847 — 861.) floruit. Graeco textu uſus eſſe videtur HONAIN,[m]) non ſyriaca verſione; Graeca enim apud Graecos, et arabicam linguam apud Arabes ipſos didicerat colueratque; hinc ejus verſiones reliquis merito praeferuntur, etſi, quos ex his verſionibus, et generatim ex arabicis et hebraicis latinos fecerunt libri Hippocratis, textui graeco minus reſpondent. Haec omnia copioſe expoſuit RENAUDOTUS in epiſt. ad Dacierium, quae in parte altera operum Hippocratis, a Dacierio gallice editorum, legitur. [Caſiri in bibliotheca arabico-hiſpana Eſcurialenſi to. I. Madrit. 1760. f. p. 238 ſqq. Renaudotum graviter culpat, et inſcitiae accuſat, qui plura de rebus, ſive ad linguae, ſive ad hiſtoriae arabicae peritiam ſpectantibus, vel inſcite confundat, vel audacter pronuntiet contra communem eruditorum perſuaſionem, qui graecis et arabicis literis non levem operam impendiſſent; praecipue laudat CASIRI Honaini ſcientiam. Idem CASIRI p. 249 — 253. duo codices literis cuphicis exaratos, fuſe deſcribit, qui continent verſionem Honaini, Iſaaci filii, arabicam Epidemiorum cum Galeni commentariis pluribus, quam graece et latine hodie exſtant. Prior codex no. 800. punctis diacriticis paſſim omiſſis, ſine anni nota ſcriptus, continet Galeni commentarios I. II. et III. in primum librum Hippocratis epidemiorum, tum ejusdem commentarium I. II. III. IV. in ſecundum librum. Quintus Galeni Comment. in ſecundum librum arabice tantum exſtat. Hinc HONAINUS in prooemio

m) Quod Caſiri l. mox citando p. 259 ſq. confidentius adfirmat, atque ex illius prologo, quem ſeptem aphoriſmorum libris etc. praefixit, memorat ejus profeſſionem, ea religione in vertendis Graecorum ſcriptis ſe geſſiſſe, ut nihil temere in textu mutare, nihil addere auſus ſit: ſe in obſcuris ambiguisque lectionibus plura graeca exemplaria et viros doctos conſuluiſſe. HARLES.

commentarii quarti: „Galeni, ait, commentarium quintum in ſecundum Hippocratis librum in graeco textu non reperimus, etſi duo illius (arabica) exemplaria apud nos exſtiterunt.“ — Tum ſequuntur Commentar. VI. in Hippocr. lib. II. atque Comm. I. II. et III. in III. libr. Hippocr. — Codex poſterior no. 801A exaratus anno Egirae 707. anno Chr. nat. 1210. ſine punctis diacriticis comprehendit Galeni commentarios I—VIII. in ſextum librum Epidemiorum. Ad calcem hujus codicis accedit HONAINI, horum librorum interpretis, animadverſio, quam, quia Caſiri liber in paucorum manibus erit, hic repetam ex illius verſione: „Galenus ergo tres edidit commentarios in primum EPIDEMIORUM librum, quos ſyriace JOB, arabice ABI GIAPHAR MOHAMED BEN MUSA tranſtulit: ſex vero illius commentarios in ſecundum Epidemiorum librum, quorum graecum exemplar penes me fuit, valde tamen mendoſum, interpolatum et confuſum, ad examen revocatos, graece primum exſcripſi, deinde *ſyriace* verti: quos et arabice poſtea ABI GIAPHAR MOHAMED BEN MUSA convertit. Praeterea in eo exemplari ex Galeni commentariis unus (i. e. quintus) omnino deſiderabatur. Ceterum ABI GIAPHAR, quam inchoaverat verſionem arabicam, ob caſum quendam, qui illi librorum meorum cauſſa contigit, abſolvere non potuit. At in ſextum Epidemiorum librum octo ſcripſit Galenus commentarios, ab JOB ſyriace redditos, qui omnes noſtris codicibus continentur. Jam vero Galenus praeter quatuor hosce libros non alios expoſuit, relictis ceteris videlicet IV. V. et VI, quos nunquam commentatus eſt, et tanquam ſpurios ac ficto Hippocratis nomine editos habuit. Denique Galeni commentariis in ſecundum Epidemiorum librum in meis ſyriacis et arabicis verſionibus adjeci quasdam in Hippocratem notas, quae ad oras codicis DE MISTIONE occurunt. Has praeter me nemo, quod ſciam, tranſtulit. Alias edidit Galenus in laudatos Epidemiorum libros, quorum non niſi admodum

pauca vidi folia, ubi Hippocratis ſententia et propoſitum demonſtratur." Hactenus HONAINUS. De *hebraicis* ſcriptorum quorundam Hippocratis verſionibus vide J. C. WOLFII biblioth. hebr. p. 137. ſq. Add. Jo. Elichmanni epiſt. de uſu arabicae linguae in medicina. Jen. 1636. HARLES.]

[Codex verſionis latinae horum librorum ſub titulo: Hippocratis endemiarum liber, prognoſtica et liber de victu in morbis acutis, exſtat in bibl. Guelferb. inter codd. Auguſt. Fol. 32. B. teſte Amiciſſ. EBERTO. K.]

EDITIONES et COMMENTARII. *Ἱπποκράτους ἐπιδημιῶν τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον.* HIPPOCRATIS *de morb. popular. lib. I. et III.* His accommodavit novem de febribus commentarios JO. FREIND, M. D. coll. med. Lond. et Soc. reg. Soc. Lond. 1717. 4.* quae prima editio eſt. Repetita eſt eodem anno Amſt. in 8. et ſaepius, uti in Oper. omn., quae curante Jo. Wigan adjecta vita Freindii prodierunt Lond. 1733. f. Paris. 1735 in 4. Venet. 1733. 4. Neap. 1730. 4.

Codice ms., quem jam dixi, uſus eſt Barocciano. Textum correctiorem edidit, nimis tamen, notante Trillero, in epiſt. crit., timidus. Characteres, de quibus ſupra diximus, non recepit, hiſtoriarum quoque indicaturas rejecit. In commentariis notatur, Hippocratem methodorum, quibus febribus medemur, plurimum in epidem. libris mentionem non feciſſe.

DAN. WILH. TRILLERI epiſt. med. critica ad Jo. Freind ſuper primo et tertio Hippocratis epidem. nuper ab ipſo editis. Rudolſt. 1720. in 8.* et in Opuſc. med. et med. philolog. vol. II. p. 178.

Agitur de Hippocr. editt. cod. ms. ſtilo, dialecto cet. copioſe. Multa epid. loca emendantur, doceturque Hippocratem pulſus notitiam habuiſſe, venam inſecuiſſe, ſudores moviſſe cet. ad febrium medelam.

JO. KING epiſt. ad Jo. Freind, in qua D. W. Trilleri epiſtolam crit. ſuper I et III. Epidem. a viro ornatiſſ. editis, ad exam. revocavit. Cantabr. 1722. 8.*

Freindium tuetur contra Trillerum; non raro minus juste.

HENR. COPE demonstratio medico - practica prognosticorum Hippocratis, ea conferendo cum aegrotorum historiis in libro I. et III. epidem. conscriptis. Dublin, 1736. 8. Jen. editore Baldingero, 1772. 8.* — Lindenium in textu graeco sequutus est. Constitutiones epidemicas praemisit. Aegrotantium historias, demonstrationum titulo, explicuit, singulisque historiis prognostica ex semioticis Hippocratis scriptis attexuit, quae ad historias faciunt.

Versiones, sine commentariis fere non prodierunt.

GALENI commentarii *latine* editi sunt, et quidem ab HERM. CRUSERIO versi cum libr. VI. et Galeni comment. Paris. 1534. sec. Maitt. Venet. 1538. 16.* Basil. 1570. 8. cum Galeni comm. in libr. VI.

Libri epidem. Hippocr. I. III. et VI. cum Galeni in eos comm. JO. VASSAEO interpr. Lugd. 1550. 12.* Paris. 1557. 12. Principium commentarii I. in libr. I. Hippocr. Epid. interpr. NIC. MACCHELLO prodiit cum Galeni opusc. aliquot et aliis. Lugd. 1556. 8.*

HIER. CARDANI comm. in Hippocr. epidem. aegrot. XXII. Rom. 1574. f. Basil. 1582. f. in Oper. to. X. p. 193. XII. aegrorum Hippocratis examen H. Cardani. Rom. 1575. 8.

JO. BPT. MONTANI in III. primi Epidem. sectionem explanationes a Val. Lublino collectae. Venet. 1554. 8.*

FRC. VALLESII comm. in Hippocr. VII. libr. de morb. popular. Madrit. 1577. f. Flor. 1586. f. Colon. 1588. f.* Turin. 1589. 8. Neap. 1621. f. 1625. f. 1631. f. 1652. f. Aurelian. 1654. f. cum textu Hippocr. ad graecum exemplar recognito et repurgato, et scholiis S. Gaudei. Paris. 1663. f. (Cat. bibl. Bunav. to. I. p. 93.) Paris. 1664. f. Mere practici sunt, et in omnes libr. epid. Optimum hos commentarios Vallesii librum dicit Guido Patinus in epist. vol. I. ep. 46.

Hier. Mercurialis praelect. Pisanae in epidemicas Hippocratis historias. Ven. 1597. f.* et cum commentariis in prognost. prorrhet. et de victus ratione acut. per Marc. Cornacchinum. Frft. 1602. f.* Mere practicus est commentarius in historias aegrotantium in epidem. lib. I. et III.

Hippocrates de morb. popular. Lutet. 1594. 4. Venet. 1621. 4.

Hippocratis *epidemialium* observationum pars prima quatuor contenta languentibus — Marii Zuccari (de quo vid. supra §. XV. K.). Ven. 1621. 4.* — De methodo et operibus genuinis Hippocratis multa praefatus constitutiones epidemias breviter, quatuor vero priores aegros Epid. I. sect. III. fusissime enarrat.

Pt. Fr. Phrygii comm. in hist. epidem. Hippocr. in III. part. digest. Lugd. 1644. in 4. — Historiae morborum in I. et III. epidem. libro, quae graece et latine leguntur, copiosissime illustrantur, et quidem practice.

Pt. Mich. de Heredia comm. in Hippocr. de morb. popul. Lugd. 1655. f. 1688. f. et in Oper. to. II. Lugd. 1665. f.* — Practici sunt.

St. Roderici expositio in aliquot Hippocratis aegrotos. Ven. 1656. 8.*

G. F. Laurentii de notis Hippocratis in historiis epidemicis repertis. Lubec. 1666. 4.* De his, quae in Hippocr. medendi methodo taxari possunt, fusissime agit.

A comment on forty two histories described by Hippocrates in the first and third book of his epidemics, cum aliis ad Danielem prophetam facientibus, prodiit auctore Jo. Floyer. Lond. 1726. 8.* [Conf. Bibl. angl. to. XIV. p. 246.]

[Jungam huic recentiorem translationem anglicam:

The history of epidemics. By Hippocrates. In seven books. Translated in to english from the greek, with notes and observations and a preliminary dissert.

on the nat. and caufe of infection. By SAM. FARR. Lond. 1780. 4. K.]

ANDR. PICQUER in L. Hippocr. epidem. I. comment. crit. in altero tomo libri: *Las obras de* HIPPOCRATES, mas felectas, con el texto griego y latino, puefto en caftellano e illuftrado con las obfervaciones practicas de los antiquos y modernos. Madrit. 1761. 4.* Primus tomus, 1757 editus, prognofticon continet. Commentarii uberrimi ad practicam medicinam pertinent.

LIZZARI in loca quaedam epidem. Hippocr. Venet. 1763. 8.

Les epidémiques d'Hippocrafe traduits du Grec, avec des reflexions fur les conftitutions epidémiques, fuivies de 42 hiftoires, rapportées de cet ancien médecin, avec le commentaire de Galien par Ms. DESMARS. Par. 1768. 12. — Quatuor conftitutionum, quas Hippocr. in I. et III. Epidem. defcribit, quamvis quatuor ad miminum annorum effe. Hiftorias aegrorum ad conftitutiones referri non debere.

Les oracles de Cos, par Ms. AUBRY. Paris 1776. 8.* Par. 1781. 8.* Verfio germ. *Komment. üb. d. erfte u. dritte Buch d. Volkskrankh. des* HIPPOKRATES, *od. Unterfuch. f. Aerzte.* Leipz. 1787. 8.* — Fere ad Copii modum aegrotantium fymptomata exitusque morborum ex aliis femioticis Hippocratis operibus demonftrat. Galenum faepe taxat. De therapia Hippocratis multa addit, quae huc non pertinent. Vid. quoque *Journ. de médécine p. Ms.* ROUX. to. XLVI. p. 99.

Obfervations fur les maladies epidémiques, ouvrage redigé d'après le tableau des epidémiques d'Hippocrate p. Ms. LEPECQ DE CLOTURE. Paris. 1776. 8.* Verfio *germ.* prodiit fub titulo: Anleit. f. Aerzte nach *Hippokr.* Grundfätz. epidem. Krankheiten zu beobach*ten; durch eine* Reihe wicht. Volkskrankh. erläut. u. *beftärkt.* Lipf. 1785. 8.* — Exemplo librorum epi-

dem. Hippocratis ostenditur, quomodo morbi observandi sint.

[Les epidémies d'Hippocrate, prémier et troisième livres, des crises et des jours critiques; traduits sur le texte grec, d'après la collation des manuscrits de la biblioth. roy. avec une dissertation sur les manuscr. et les variantes; une analyse des epidémies et des commentaires. Par le Chevalier DE MERCY. à Par. 1815. 8.* K.]

PT. A CASTRO imber aureus ex libris epidem. Hippocratis. Veron. 1652. 12.* Vlm. 1661. 12.* — Epitome librorum et quidem omnium epidemiorum est.

GE. BAGLIVII nucleus librorum Hipp. epid. per aphor. digestus. Frft. et Lips. 1708. 12. (*Bibl.* GUNZ.)

CA. FR. BURDACH commentarii in Hippocratis libr. I. de morbis epidemicis specimen. Lips. 1798. 4.

XIX.

Προγνωστικόν. Praenotiones. [Exstat in ed. Linden. to. I. p. 447. edit. Froben. gr. p. 401. edit. Mercur. sect. 1. p. 73. ed. Foës. sect. II. p. 36. ed. Chart. to. VIII. p. 583. ed. Mack. I. p. 57. Vers. Cornar. p. 533. Haller. art. med. princ. to. I. p. 166. Pierer bibl. iatr. to. I. p. 299. K.] Hunc, principem ex semioticis Hippocratis librum, omnes pro genuino habuerunt, neque illi characterum, quibus genuini Hippocratis libri cognoscuntur, ullus deest. Quod etiam ALBAN. TORINUS jam notavit in praef. in Hippocr. prognostica graeca. Bas. 1536. 8. Praeter Erotianum atque Galenum (vid. praeter loca jam enarrata Comm. III. in III. Epid. text. 32. to. IX. p. 268.) memorarunt hunc libr. CAEL. AURELIANUS (chron. morb. IV. 8. p. 536. ed. Almel.), AËTIUS (tetr. II. serm. I. c. 1. p. 190. Collect. Steph.), MACROBIUS (Saturn. I. 20.) aliique quos GRUNERUS citavit, (Cens. oper. Hipp. p. 52.) Satis bono ordine, et quidem a consummato medico, adeoque falsim post libros ἐπιδημιῶν conscriptus, praesagia in mor-

bis aphoriſtica dictione continet, quae in omni regione vera ab ipſo Hippocrate (§. 27. prognoſt. p. 471. to. I. Lind.) proponuntur.

Inſcriptio in membranis ſcriptis aliquantulum variat. Quaedam Ἱπποκράτους προγνωστικὰ, quaedam Προγνωστικὸν habent. (Foeſii not. in Hippocr. praen. p. 28. ſect. II.) Textus integer et parum corruptus, quem Galenus jam habebat, ad nos pervenit. Mutatum eſſe in quibusdam locis ab Artemidoro et Dioſcoride, Galenus narrat et per exempla quaedam (Comm. I. in Hipp. progn. text. 11. p. 559. to. VIII. text. 17. p. 603. text. 26. p. 610. etſaepius) probat. Sed hi textus non ad nos pervenere.

CODICES MSS. HALLERUS (bibl. med. pract. I. p. 34. 35.) probe enumeravit. Liber ſaepiſſime, at raro ſolus, utplurimum cum prorrhet. lib. I. et II. et aphorismis ſcriptus editusque invenitur. Exſtat in bibl. Laur. medic. plut. 74. no. XI. teſte Montfauc. I. p. 385. plut. 75. no. III. p. 387. no. X. p. 388. in bibl. reg. Angl. ſec. Catal. ms. Reg. Angliae. Lond. 1734. 4. p. 252. in bibl. Vindob. Lambec. et de Neſſel cat. mst. graec. bibl. Vind. III. no. XIX. p. 30. cum aphorismis in bibl. Laudiana cod. Brit. no. 1013. 1257. 1355. in eccleſia Wigorn. no. 1760. in colleg. Mertonienſi no. 687. 688. 689. et hic quidem cum GALENI comment. Cum iisdem in biblioth. Cantabrigienſi no. 2329. in bibl. Caii Gonvil. cum iisd. no. 954. cum aphor. et Galeni comm. latin. no. 1134. cum iisdem in aula Pembrok. no. 2055. Sine iis in Bodlei. no. 2753. in bibl. coll. Trin. Dublin. no. 502. in domo S. Petri Cantabr. no. 1866. in bibl. Ashmol. no. 7751. in bibl. cathed. Metensi cum antiqua translatione et commento no. 226. *ſecundum* Montf. II. p. 1380. in bibl. r. Pariſ. *no.* 1884. 2140. duodecimo ſeculo exaratus, atque, teſte *BOSQUILLON*, optimus, no. 2141. cum gloſſis inter-*linear.* BOSQ. no. 2142. cum variis lectionibus, nova manu *additis* no. 2143. 2144. 2545. gr. cum comment. Galeni.

Sic no. 2168. 2146. 2219. 2229. 2254. a BOSQUILLONO pro valde bono habitus, immo inter optimos relatus (in praef. ad aphor. Hippocr. et progn. p. 22.) manu Demetrii Pepagomeni. no. 2269. 2266. 2828. quo usus est BOSQUILLON (in praef. laud. p. 18.), cum Galeni commentariis. no. 3170.

Latini codices exstant in Bibl. reg. Par. no. 6848. 6871. 7870. 6860. 6859. 6868. 7029. 7039. 7102. 7099. 7124. 6846. In bibl. Scorial. (Büsching Magaz. to. V.) — In bibl. S. Ebrulphi Vticens. no. 131. Montfauc. II. p. 1272. Benigniana. Montfauc. In bibl. regin. Sueciae Vatic. no. 397. Montf. I. p. 23. In bibl. Laur. Med. plut. 73. Montf. I. p. 383. cum comment. Galeni in bibl. regin. Sueciae Vat. Montf. I. p. 23. In bibl. monast. Casin. no. 97. Montf. I. p. 222. Graec. et lat. in bibl. reg. Angl. CASHLEY. Hipp. prognosticon de valetudine humana exstat lat. in bibl. Caes. Vind. Montfauc. I. p. 555. Hippocr. praesagia vitae et mortis exstat lat. in bibl. Bodl. Montf. I. p. 646. Latine quoque exstabant prognostica Hippocratis in bibl. Gunziana p. 470. [In bibl. r. Athen. Taurin. n. 939. v. Pasini cat. codd. mss. bibl. r. Ath. Taur. p. 290. De codice versionis latinae huius libri, qui in bibl. Guelferb. adservatur, vid. supra p. XLII.. Adservatur quoque cod. in bibl. reg. Dresd. no. 140. et in bibl. acad. Lips. no. 1096. 1103. K.]

Arabice in Scorialensi bibl. Casiri no. 852. p. 290. to. II. vertente HONAIN f. Isaaci, de quo postea, et in bibl. reg. Paris. no. 1040. Sect. I. in bibl. Cai. Gonvil. no. 948. et in bibl. Merton. no. 722. Aliqua ex Hipp. prognost. in bibl. Taurin. I. p. 219. Scholia in praenot. Hippocratis excerpta ab ore Stephani philosophi exstant in bibl. Laur. Medic. plut. 59. Montf. I. p. 356.

Galeni comment. in prognost. exstat graece in bibl. Vindob. de Nessel catal. mst. gr. no. 44. Part. III. p. 50. Arab. in Bodlei. no. 439. Montf. I. p. 649. Anonymi, ut puto, commentarius in praenot. Hippocratis exstat

in bibl. Lugd. Bat. arabice Vid. catal. libr. bibl. Lugd. Bat. p. 298.

EDITIONES graecae. Ἱπποκράτους Κώου προγνωστικῶν βίβλοι γ'. τοῦ αὐτοῦ περὶ φύσεως ἀνθρώπου· τοῦ αὐτοῦ ὅρκος. Acceſſit his ALBANI TORINI in Hipp. prognoſtica praefatio. Baſ. p. Henr. Petr. 1536. 8.* Paris. 1575. 12.

Graeco - latinae. Hippocratis aphorismi digeſti in ordinem ſecundum locos congruentium ſecum materiarum, cum brevi expoſitione ex GALENI comm. Ejusd. Hipp. praenotion. libri III. cum explanatione ex eod. fonte. Lugd. 1555. 12.* Jo. BUTINUS interpres eſt, praefatione docente. Altera editio Lugd. 1580. 12.* Butini nomen in titulo gerit et textum ſimul graecum exhibet. Aureliop. 1625. 4.*

Interprete LAURENTIO LAURENTIANO. Pariſ. 1543. 8. Par. 1557. 8. 1631. 12.

Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν βιβλ. ζ'. προγνωστικὰ. καὶ προγνώσεις. προῤῥητικῶν βίβλ. β'. περὶ ἐνυπνίων. ὅρκος, Hippocr. aphorism. libri VII. prognoſtica, Coacae praenotiones, prorrheticor. libri II. de inſomniis, jusjurandum. Par. ap. Morelium 1557. 12.* cum excerpto ex libro Jac. Sylvii de ordine et ordinis ratione in legendis Hippocr. et Galeni libris. — (An haec editio paulo ante commemorata Laur. Laurentiano interprete?)

Ἱπποκράτους Κώου ἰατροῦ παλαιοτάτου προγνωστικά. Divi Hippocratis προγνωστικῶν latina ecphrasis ex mente Galeni. Auctore P. BLONDELLO Calexio, med. reg. Lutet. ap. Rob. Stephan. 1575. 4.*

Hippocratis Coi jusjurandum, aphorismor. ſect. VIII. prognoſtica, prorrheticor. lib. II. Coaca praeſagia. Graecus et latinus contextus accurate renovatus — cura JOA. OPSOPOEI. Francf. 1587. 12.* Optimam fere inter omnes prognoſtico aliisque in titulo dictis libris Hipp. operam dedit Opſopoeus. Textum integriorem, non raro cum temeritate quadam, edidit, codice ad-

jutus msto, a Maur. Cordaeo ipsi suppeditato, Galeni commentariis et Basil. operum editione graeca. Notas addidit p. 527. ad 751. fusissimas doctissimasque, in quibus textus permultis locis corrigitur atque illustratur.

Hippocratis Coi prolegomena et prognosticor. libri III. cum paraphrastica versione et comment. Jo. Heurnii. L.B. 1597. 4. 1603. 4.* Et in Oper. omn. L. B. 1609. 4.* Prognosticon in tres libros distinctum.

Hippocratis Coi aphorismi, gr. et lat. una cum prognosticis, prorrheticis, Coacis et aliis decem ejusd. opusculis. Pleraque ex interpretatione Jo. Heurnii. L. B. 1607. 12.*

Vates medicus Hippocraticus, s. Hippocratis Coi prognosticorum liber comment. et notis illustratus. In lucem emissus a Barthol. Horn. Strals. 1645. 4.* Textus graecus est c. versione lat. et comment. practico.

Magni Hippocratis Coi opuscula aphoristica semiotico-therapeutica VIII. una c. jurejurando gr. et lat. Bas. 1748. 8.* No. 2. prognosticon continet, in sectiones divisum, secundum Foësii textum.

Graece, lat. et hispanice, auctore Andr. Picquer. Madrit. 1757. 4. in libro supra p. XLV. laudato: Las Obras de Hippocrate etc. to. I. Notae simul additae sunt fusissimae, argumenti medico-practici. [In francogallicam linguam translatus est hic tomus ab J. B. P. Laborie sub titulo: Les prognostics d'Hippocrate, commentés par A. Piquer d'après les observat. prat. tant anciens que modernes. Ouvr. trad. de l'Espagn. et augm. d'une notice biograph. à Paris 1822. 8.* K.]

Ἱπποκράτους ἀφορισμοὶ καὶ προγνωστικόν. Hippocratis aphorismi et praenotionum liber. Recensuit notasque addidit Frc. Mar. Bosquillon. Par. 1787, 12.* Vol. II. quorum alterum aphorismorum versionem antiquam et notas in aphorism. et librum praenotionum continet. Aphorismos suo loco dicemus. Prognosticon fere secundum Foësii textum editum est,

quaedam tamen lectionis varietates ex probatiſſimis codd. reg. Pariſ. in textum receptae sunt. Alias lectionum varietates in notis addidit, in quibus quoque loci quidam ex pathologia graeca manuſcripta, ſed non ab editore deſcripta, occurrunt. Timidus fuit Bosquillon in textu corrigendo, et quidem, ne arrideret doctis minus editio, a vulgatis multum diſcrepans (praef. p. 18.)

Latinae. In notiſſima collectione, *articella* ſive *artiſſella*, ſaepius edita, fere primum, ex arabico, ut videtur, verſus prodiit. — Aphorismi Jo. Damasceni et Raſis cum prognoſticis Hippocratis, Bonon. cura Platonis de Benedictis ſ. a. 4. Verſio est ex Arabico.

[HIPPOCRATIS prognoſtica c. comment. Claud. Galeni, interprete LAUR. LAURENTIANO Florentino. Flor. 1508. f.* *Bibl. Sen. Lipſ.* K.]

Hippocratis Coi praeſagiorum libri III. Ejusd. de ratione victus in morbis acutis libri IV. Interprete GUIL. COPO, Baſil. in 4. ſ. l. et a. Praefationem dedit Copus Lutetiae X. Calend. Apr. 1511. Repetita eſt haec editio, ſed prognoſticorum tantum. Baſ. 1543. 8.* Lugd. 1525. 12. 1552. 12.* Additae ſunt huic editioni annotationes in quosdam locos commentariorum ſuper prognoſtica Hippocratis ex cod. mſto, quae in primis editionibus deſiderantur. — Cum praef. FR. LENII. Vicent. 1611. 16. — Cum aphorismis NIC. LEONICENO interprete prognoſtica prodierunt lat. Guil. Copo interpr. Paris. ex off. Colinaei. 1524. 12.* Reliquas editt., vid. sub aphorismis.

Latine ap. H. Stephanum 1512. Cum praef. Jo. JAC. DE SABIIS. Bonon. 1526. 4.

Hippocratis et Galeni libri aliquot ex recognit. FRC. RABELAESII. — Lugd. 1532. 12.* 1543. 12.* 1545. 8. — Aphorismos continet, prognoſticon, in tres libros diviſum, et quidem GUIL. COPO interpr. libr. de diaeta acutor. et de natura hum. Galeni art. med. et aphor. Hippocr. graece, ex codd. fide, de

quibus infra. — Venet. 1547. 12. 1620. 12. — OPH. A VEGA versio. Salamant. 1552. 8. — Cura Opsopoei. Francof. 1587. 16. — Studio THOM. MOUFFET. Frcf. 1588. 8.

Aphorismorum Hippocr. sectiones VII. — — P. FRC. OCCLERIO authore. Ven. 1620. 12.* Hic Ogglerius auctor audit, et prognosticon peculiarem titulum habet. — Iterum cum aphorismis, GUIL. COPO interpr. Venet. 1674. 12.* Iterum Vienn. 1726. 12.* Prognosticon ex Copi interpret. legitur a pag. 99.

Hippocratis aphorism. sectt. VII. NIC. LEONICENO interprete. Acc. octava ex ANT. MUSAE BRASSAVOLI commentariis, item prognosticorum libri III. Patav. 1638. 12.* Prognosticis, qui titulum peculiarem habent, annus 1637. subscriptus est. — Venet. 1647. 12.*

Hippocratis aphorismi et prognostica, cum recognitione et notis ANDR. PASTAE. Bergam. 1750. 4. 1762. 12. — Prognostica etiam prodierunt lat. Amst. 1755. 12.

Gallicae. Le livre des présaiges traduit p. PIERRE VERNEY. à Lyon 1542. 8. 1552. 8. (Hall. bibl. med. pract. I. p. 36. 39.)

Du prognostic dans les maladies aigues p. CH. LE ROY. Montpell. 1776. 8. 1784. 8.* Prodiit et german. Lips. [1786. 8. K.] Excerpta ex prognostico continet, et ex aliis semioticis Hipp. libris.

Germanicae. In Jo. JAC. BECCHERI Parnassus medicus illustratus, Ein neues Thier-, Kräuter- und Bergbuch, sampt der Salernischen Schul, u. den praesagiis vitae et mortis. Vlm 1663. f. Parte quarta, post salernitanae scholae praecepta, prognosticon legitur, ex Gu. Copi versione latina in vernaculam translatum.

Anglicae. The booke of the presages of deuyne Hippocrates deuyded into three partes. Also the protestation, which Hippocrates caused his schollers to

make. The whole newly collected and translated by Pt. Low, Arrelian Doct. in the faculty of Chirurgerie in Paris. Lond. 1597. 8.* Prodiit cum ejusdem The whole courſe of chirurgerie. Lond. 1597. 8.*

The prognoſtics and prorrhetics of Hippocrates, translated from the original Greek, with large annotations critical and explanatory, to which is prefixed a ſhort account of the life of Hippocrates, by: John Moffat. Lond. 1788. 8.* Vita eſt ex Sorano. Notae Foeſii ſunt.

COMMENTARII. Herophili librum, quem ad Hippocratis prognoſticum ſcripſit, citat Caelius Aurel. chron. IV. c. 8. p. 536. ed. cit. — Excerpta ex Galeni commentariis in prognoſt. proſtant gr. in bibl. Laur. Med. p. 74. no. 31. Montfauc. I. p. 387.

Galeni comm. III. in prognoſt. Hippocr. exſtant graece ſcripti in bibl. reg. Paris. no. 2168. 2266. 2257. tum in bibl. D. Marci et in bibl. Medic. plut. 74. cum aphor. Montf. I. p. 385. et ap. Bandinum III. 94. *Latine* in bibl. reg. Suec. Vatic. no. 396. Montf. I. p. 23. et no. 974. p. 34. in bibl. Cai. Gonvill. no. 954. in bibl. reg. Pariſ. no. 6860. — Commentum Galeni ſuper prognoſtica Hippocratis et ejusdem aphorismos, translatum a Gerardo Cremon. exſtat in bibl. cathedr. Metenſi no. 229. Montf. II. p. 1386.

Prodierunt Pariſ. 1526. f. 1527. f. interpr. Vassaeo. 1535. f. — Cum comment. Galeni et adnot. Cph. de Vega. Lugd. 1551. 8. (Gunz. bibl.). Ad prognoſticon latina paraphraſis ad mentem Galeni. P. Blondelli, Calexii Juliodorenſis. Lat. 1575. 4.* Claud. Galeni in Hippocratis Coi prognoſticum commentarius in III. libros diviſus, interpr. Jo. Gorraeo. Lugd. 1552. 12.* — Ex verſione H. Blacvodei. Paris. 1625. . .

Commentarios *arabicos* ſcripſit Mohadeb Eddini Abdelrahim. Eſt in bibl. reg. Par. no. 7102.

Gloſſae ſuper prognoſt. Caſhley p. 206. in bibl. reg. Par. no. 7102. Gloſſulae Gerardi Cremon. in

bibl. r. Par. no. 6869. Anonymi commentarius exstat in bibl. r. Par. no. 6870. alius in bibl. Bern. alius in bibl. cathedr. Metens. MONTF. Marsilius de St. Sophia in Hipp. prognostica exstat in bibl. r. Par. no. 4860. Montf. II. p. 456. [Constantini glossas super prognostic. Hippocr. et aphor. inter codd. bibl. acad. Lips. no. 1143, 3. 4. K.]

THADDAEI exposit. in divin. libr. prognosticorum. Ven. 1527. f.* cum Galeni comment.

HENR. A CUELLAR. comment. in Hippocr. prognosticon. Coimbr. 1543. 1582. . .

BENED. VICTORII comm. in prognostica. Flor. 1551. f.* Interpretatio est medici practici usui inserviens, laudata a BOSQUILLONO in not. ad III. sect. praenot. p. 183.

JO. BRAVO commentarii. Salamant. 1583. 8.

HIER. CARDANI commentarii. Bas. 1562. f. Et in Oper. to. VIII. p. 581.

JO. MOLPOEI tabulae, quae libros III. de prognosticis complectuntur. Paris. 1567. 4.

PT. BLONDEL latina ecphrasis praenotionum. Paris. 1575. 4. (An idem liber cum paulo antea laudato? certe anno et forma uterque iisdem prodiit. K.)

ANDR. EGLINGER poëtica paraphrasis. Frcf. 1579. 8.

FRC. VALLESII in I praen. comment. III. Colon. 1589. f. (Cat. Gunz.) Paris. 1664. f.

ANT. LOPI breves adnotationes in praenot. librum Madrit. 1596. 4.

HIER. MERCURIALIS in Pisan. praelect. supra (p. XLIV.) citatis, et in comm. in prognost. Francf. 1602. f.* — ROD. A FONSECA comment. Patav. 1597. 4.* — JAC. LAVELLII comment. in libr. I. prognost. Hipp. Ven. 1602. 4.* Cum Lavellii libro de pulsibus. ib. eod.* Cum eodem. Venet. 1609. 8.* JAC. ANT. PHRYGII commentarii. Ticini. 1608. 8.

ERH. HEIDENRECCII μνημονευτικὸν VII. Hippocr.

aphor. sectionum, prognosticorum libri Hipp. synopsis brevissima. Bas. 1685. 4.*

Car. Vallesii de Bourgdieu aphorismi prognostici in febribus acutis, commentariis illustrati. Rom. 1659. f. (Cat. Gunz.)

Honorati Bicaisse syntaxis praenotionum. Aquis Sext. 1635. 12.* Edit. vid. sub aphor.

Car. Sponii Sibylla medica, Hipp. libell. prognosticon heroico carmine latine exprimens. Ad illustr. vir. Guid. Patinum. Lugd. 1661. 4.* 1666. 4.

Scripta praenotionum loca quaedam illustrantia. Melch. Sebitz d. d. θείῳ s. divino Hippocrat. Argent. 1643. 4.

Jo. Vorst περὶ τοῦ θείου s. de divino in morbis, quod observare in prognosticis Hippocrates medicum jussit. Leid. 1654. 4.

Ca. Ph. Gessner d. d. divino Hippocr. Gott. 1739. 4.* et in G. G. Richteri opusc. med. vol. I. p. 42. In locum praenot. §. 1. to. I. p. 448. ed. Linden.

Chr. Lange de facie Hippocratica. Lips. 1651. 4. Jen. edente Grunero 1784. 8.* et in Schlegel. thes. semiot. patholog. Stendal. 1786. 8.* Vol. I.

Ad praenotiones quoque pertinent Jo. Jac. de Saviis in praesagiorum divini Hippocr. libros deque ordine libror. ejusd. Hippocr. praef. Bonon. 1526. 4.*

XX.

Προῤῥητικόν. Praedictionum liber II. (et I.) [Exstat in edit. Linden. to. I. p. 487. ed. Froben. gr. p. 413. ed. Mercur. sect. III. p. 443. ed. Foes. sect. II. p. 63. edit. Chart. to. VIII. p. 809. ed. Mack. to. I. p. 118. Vers. Cornar. p. 549. Haller. art. med. pr. to. I. p. 193. Pierer. bibl. iatr. t. I. p. 320. K.] Ordinis gratia utrumque hunc librum hic enarro. Vtrumque enim, quem Galenus etiam (Gloss. Hipp. v. ἀμβλυσμός) majorem praedictivum, et v. βδέλλω secundum dixit, ante Hallerum, qui primus alterum praesagiorum

librum operibus Hippocratis genuinis accenſuit (Art. med. princ. to. I. p. 193.), quemque ſecuti ſunt GRUNERUS (Cenſ. libr. Hipp. p. 57.) et GRIMMIUS (Hippocr. Werke B. I. p. 168. et annotatt. ad h. l. Band II. p. 496.) nemo eorum, qui Hippocratis libros dijudicarunt, genuinis accenſuit. EROTIANUS (Expos. voc. Hipp. p. 22. ed. Franz.) utrumque non Hippocratis eſſe expreſſe dicit. Poſſunt tamen et verba ejus: *προῤῥητικὸν α̍ καὶ β̍ ὡς οὐκ ἔστιν Ἱπποκράτους, ἐν ἄλλοις δείξομεν*, ita quoque intelligi, ut poſteriorem duntaxat Hippocratis eſſe neget. Eosdem hos libros genuinos non eſſe, ſed a quibusdam Draconi, Hippocratis filio, a quibusdam Theſſalo adſcribi, Galenus, et non uno quidem loco (Comm. in I. praedict. II. text. 52. p. 736. to. VIII. et comm. in I. praedict. I. text. 4. p. 699. text. 15. p. 711. to. VIII.. Chart.) adſerit. Et quidem hos libros conflatos eſſe putat, multis tamen falſis interſperſis, ex prognoſtico, aphorismis et epidemiorum libris (Comm. I. in III. Hipp. Epid. text. 29. p. 227, 228. to. IX. Chart.). Hunc tamen librum (ſ. potius hos libros) praedictivum, quem *προῤῥητικὸν* appellavit Hippocrates, CAELIUS AUREL. acut. morb. I. 12. p. 39. et libr. III. acut. c. 15. p. 227. ceu vere Hippocraticum citat.

Libros hos habet aut pro talibus, in quibus aut germanis ſpuria intermiſta ſunt plurima, aut pro libris a poſteris Hippocratis discipulisve editis et tempore Ptolemaeorum ſub Hippocratis titulo venditis, HIER. MERCURIALIS (Cenſ. op. Hippocr. p. 27. ed. cit.), quorum tamen auctores plurima vera ab aphorismis, prognoſtico et epidemiis mutuaverint. LEMOSIUS in judicio ſuo de his libris plane Galenum ſequitur (Jud. oper. magn. Hipp. c. IX. fol. 34.). FOESIUS primum alterumque librum ad Hippocratem refert, illum, quod Hippocratis majestatem verbis, ſententiis, ſtilo, brevitate teſtetur, hunc, quod CELSUS jam plurimas ex eo ſententias latinas fecerit (praef. ad praedict. libr. I.

oper. sect. II. p. 48. 44.). Auctorem tamen utriusque libri eundem esse non posse, expresse dicit.

Primum librum etsi Foësius cum Galeno etiam Draconi vel Thessalo adscribi posse, non tamen alienum ab Hippocrate esse putat; pro vere Hippocrateo habere multa vetant. Multa in eo obscura esse, minus firma omnia, dissimilis generis symptomata coacervata, librumque adeo ipsum compositum quidem esse a medico, verum arte et scientia Hippocrate longe inferiore, jam Galenus notavit, qui tamen hunc librum peculiari commentario instruxit (Comm. II. in I prorrhet. Hipp. text. 56. p. 724. to. VIII. et Comm. II. in eund. lib. text. 52. p. 758. to. VIII.) Et quidem varia, quae in ipso libro leguntur, probant, eum aut compositum esse ab Hippocrate, verum plurimum exercitationis in observationum arte nondum habente, aut ab alio medico. Ipse adeo Grimmius (Hippocr. Werke II. B. p. 568.) putat, hunc librum ad hos pertinuisse, quibus in Aesculapii Coi templo asservatis Hippocrates usus fuerat. Etenim generaliter in plerisque aut in omnibus aegrotantibus vera praesagia, quae in aliis libris Hippocrates proposuit, quorumque initia, ut supra jam diximus, in ipsis I. et III. ἐπιδημιῶν libris dedit, in hoc libro non leguntur, sed particulariter vera, et in quibusdam tantum aegris evenientia. Quod ipse auctor sensisse videtur, qui nomina aegrorum, in quibus, quae scripsit, evenisse vidit, Thrasynontis, Archecratis, Dysodis, Hermippi, Didymarchi Coi, Aspasii filii, Thrasynontis consobrinae, Dorcadis, quae nomina non conveniunt libro semiotico, in aliorum usum scripto, sed potius ὑπομνήματι, quo se ipsum auctor monere voluit, quod et Galenus notavit Comm. I. in I. prorrhet. text. 8. p. 706. to. VIII., adposuit, et non raro ex particulariter veris phaenomenis concludens generalia proposuit. Eaque saepissime, quod Hippocrates, si unquam, rarissime solebat, dubitantur et per quaestiones proposuit, ita, ut facile legenti,

hunc librum pateat, eum ex adverſariis, in quibus morborum obſervationes atque mutationes (forſan ab ipſo Hippocrate) conjectae erant, a medico, qui plurimos morbos non obſervaverat, eſſe compoſitum.

Prorrheticorum librum II. genuinis adſcribere magis licet, etſi antiquorum, quorum auctoritas in his rebus ſumma eſt, Celſo, qui tamen librum ipſum non memoravit, ſed loca tantum non pauca ex eo latina fecit, et Caelio Aureliano exceptis, teſtimonia de germana ejus origine deſunt, ipſeque auctor in hoc libro etiam de praedictionibus ab aliis acceptis (§. 10. p. 495. to. I. Lind.) dicit, quod Hippocrates vix feciſſet. Sed ſtilus ionismum et puram Hippocratis dictionem, notante quoque Jo. Opſopoeo in praef. ad Hippocr. jusjur. aphor. prognoſt. etc. Frft. 1587. 12. p. 28. redolet, ordo, quo liber conſcriptus eſt, bonus eſt, ita, ut primum praeſagiorum verorum formandorum ratio tradatur, deinde utilia praeſagia ſecundum morborum ordines enarrentur. Plurima, quae in ipſo libro enarrantur, vera, praeclara atque Hippocrate non indigna ſunt, quae etiam Corn. Celſus magna ex parte latina facta ſuo libro de re medica inſeruit, uſu tamen etiam, quaedam falſa eſſe, comprobante, ita, ut hic ſecundus liber inter eos referri debeat, qui Hippocratem quidem non dedeceant, quos vero ab eo ipſo eſſe conſcriptos ſaltim non extra omnem dubitationem poſitum ſit.

CODICES. In codd. mss. conjunctos eſſe libros *praedictionum* cum libro *prognoſticorum*, quoties plurali numero praenotiones dicuntur, Hallerus (bibl. med. pr. to. I. p. 58.) autumat. Indeque codices non pauci, quos prognoſtici titulo enarravimus, forſam et τὸ προῤῥητικὸν continent. — Sub *praenotionum* hoc titulo exſtant codd. mss. in bibl. r. Pariſ. no. 2140. qui praedictionum lib. IV. inſcribitur, 2141. 2142. 2143. 2144. 2253. 2254. 2269. 2545. cum gloſſis, 2030. 2266. et in bibl. Medic. plut. 25. p. 45. 142. Liber III. et IV. prognoſticorum reperitur in biblioth. Scorial. teſte

Büsching Magaz. to. V. Libri III. prognostic. posteriores in bibl. S. Marci.

Arabice Casiri no. 852. bibl. reg. to. II. p. 290. Paris. no. 2269.

COMMENTARIOS multos, et quidem non valde bonos, in libr. prorrheticorum exstitisse, quorum auctores librum ut plurimum ipsum non intellexerint, GALENUS memorat in Comm. I. in Hippocr. l. prorrhet. text. 15. p. 710. to. VIII. Hos vero non citat. ZEUXIDIS, (qui omnes libros Hippocratis interpretatus est,) tantum in prorrheticorum libros commentarios, et RUFI EPHESII in eosdem libros enarrationes citat in comm. II. in l. prorrhet. text 58. p. 740. to. VIII. Ipse GALENUS primum prorrheticorum librum amplissimis commentariis explicuit, cum Galeni operibus, et seorsim editis, quas editiones mox enarrabo. Exstat cod. latinus GALENI commentarii in praedict. in bibl. regin. Suec. Vatic. no. 947. — Montfauc. I. p. 34.

EDITIONES. Earum historia iisdem premitur difficultatibus, quibus codicum, et bibliographi frequentissime errarunt in his libris enarrandis. Permultae enim, quod ex supra citatis patet, prognostici editiones prostant titulo: Prognosticorum libri III. doctique viri, qui has editiones non viderunt, facile in errorem inducti sunt, quo crederent, librum I. significare prognosticon, librum vero II. et III. prorrheticorum libros I. et II. Sed prognostici sectiones, in quas a Galeno divisum est, totidem libros dixerunt editores indeque errorum scopuli nati sunt, quos HALLERUS (bibl. med. pract. vol. I. p. 34-39.) non satis accurate vitavit; fere omnia enim, quae p. 38. et 39. de prorrheticorum editionibus protulit, falsa sunt. Quum plurimas editiones coram habeam, diligenter indicabo, quid in singulis contineatur.

Graece et latine Prorrhet. prodierunt Paris. ap. Morelium 1557. 12.* cum aphor. prognost. caet. Titulum vid. supra p. XLIX.

Graece et latine cura Jo. Opfopoei. Frft. 1587. 12. cum prognoft. Vid. l. c. p. XLIX.

Graece et lat. in Magn. Hippocrat. Coi opuscul. aphorift. Baf. 1748. 8. Vid. fub *Prognoftico*. p. L.

Latine ex verfione Laur. Laurentiani c. commentar. Galeni. Par. 1520. 8. 1543. 8. — Interprete Calvo 1527. 12. Haller.

Gallice, fi Hallero credendum: Les II livres des préfages d'Hippocrate etc. à Lyon 1552.

Hier. Perlini praelectiones urbanae fuper variis prorrhet. Hippocr. locis. Hanov. 1613. 4.

Langguth progr. ad loc. Hippocr. praedict. II. 27. Vit. 1766. 4.

XXI.

Ἀφορισμοί. Aphorismi. [Exftant in ed. Linden. to. I. p. 68. ed. Frob. gr. p. 389. ed. Foes. fect. VII. p. 1241. edit. Mercur. fect. I. p. 39. ed. Chart. to. IX. Part. 2. p. 1. Verf. Cornar. p. 517. Haller. art. med. princ. to. I. p. 460. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 373. K.] Hos ab omni fere antiquitate fumme laudatos, quibus ἐν ὀλίγῃ λέξει δύναμίς ἐστι μεγάλη (Galen. comm. IV. in Hippocr. de morb. acut. text. 17. p. 127. to. XI.) quique, Suida (Lex. v. Ἱπποκράτης, to. II. p. 145.) tefte, ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνουσι σύνεσιν, pro genuinis et ab Hippocrate ipfo profectis habuere antiqui, Erotianus (Gloff. Hippocr. p. 22. ed. Franz.), Galenus, et qui ad nos pervenerunt antiqui in eos commentatores, Oribasius, fi commentarii, qui ejus nomen gerunt, ab eo fcripti funt (Comm. in aphor. Hippocr. Jo. Guinterii induftria, Baf. 1535. p. 7.), Philotheus (Comment. in aphor. Hippocr. Lud. Corado interpr. Spir. 1581. 8.), Palladius (comment. in libr. Hipp. de fractur. in Oper. ed. Foëf. Sect. VI. p. 147.). Caeteros Hippocratis libros omnes germanitate fuperare aphorifmos, Hier. Mercurialis (Cenf. oper. Hippocr.

p. 15.) adferit. Idem fere de iis fentit Ludov. Lemosius (vid. Iudic. oper. magni Hippocr. f. 22.). Genuinis operibus accenfent aphorismos Foesius (in not. ad aph. Hipp. fect. VII. p. 1262), Hallerus (Art. med. princ. to. I. Grunerus (Cenfur. libr. Hipp. p. 43.) atque Grimmius (Hippokr. Werke vol. II. p. 507.) ita, ut veterum nullus fit, et recentiorum exiftant valde pauci, qui germanas eorum origines in dubium vocaverint.

Compendia effe aphorismos eorum, quae ab Hippocrate ipfo in aliis libris fcripta funt, jam Galenus (de crifib. I. c. 6. p. 149. to. VIII.) monuit, qui fcriptos eos effe ab Hippocrate jam fene et plurimum obfervationis habente, et poft libros ἐπιδημιῶν, non obfcure innuit. Et continent fane propofitiones de morborum natura, fignis, exitu, periculo cet. generales, quas vix, nifi a medico, qui plurimos aegrotantes ipfe viderit, profectas effe, credibile eft. Eorumque morborum partem, ex quibus aphorismos, corollariorum inftar, deduxit, in libris ἐπιδημιῶν I. et III. ipfe Hippocrates defcripfit. Multos etiam ex libro de aëre, aqu. et loc. deduxit, nec non e libro de diaeta acutorum, et e chirurgicis libris, ita, ut aphorismos ex ultimis Hippocratis laboribus fuiffe pateat. Eaque cauffa Gerard. Vossium (lib. de philofophia p. 83.) movit, ut alium quendam bono judicio hos aphorismos ex Hippocratis libris excerpfiffe crederet. Eique fententiae accedit Jo. Conr. Dieterichius in praef. ad Iatreum Hippocr. p. II. ed. Gieffenf. 1655. 4. qui aphorismorum conditorem et architectum Hippocratem quidem fuiffe putat, non vero collectorem, quem discipulum Hippocratis fuiffe autumat.

In VII. fectiones aphorismi in omnibus libris editis dividuntur. Octava ἀφορισμοὺς παρεμβεβλημένους continet, quos Galenus nullo commentario, quem in reliquos fufiffimum dedit, illuftravit, adeoque aut ignoravit, aut pro minus bonis atque pro fpuriis habuit. In optimis quoque codd. mss. hi octavae fectionis aphorismi non

leguntur; exiftunt tamen in quibusdam, et quidem in aliis plures, in aliis pauciores, omnes tamen illos XVIII. aphorismos interjectos Cl. Bosquillon in cod. mss. graeco bibl. reg. Paris. no. 2254. quem inter optimos refert, reperit. Vid. not. in aphor. Hipp. fect. VIII. p. 131. Et hinc apparet, erraffe ipfum Anton. Mufam Braffavolum, hos octavae fectionis aphorismos a fe collectos primo effe dicentem (Comm. in aphor. Hippocr. p. 1138. 1139. ed. Bafil. 1541. f.), atque appendicis loco Hippocratis aphorismorum VII. fectionibus additos, quod etiam, quod miror, dixit, Jo. Opfopoeus, vir doctiff. in not. ad VIII. fect. aphor. p. 580. quem deinde plures fecuti funt. Prima fectio aphorismos 25, altera 54, tertia 31, quarta 83, quinta 72, fexta 60, feptima 79 aphorismos continet, numero interjectorum 18 exiftente, ita, ut in univerfum 422 aphorismi numerentur. Hanc divifionem a Galeno effe profectam, quidam ftatuunt, eamque effe Galeni licet negari nequeat, dubitare tamen licet, quin Galenus illius primus auctor extiterit. Ipfe enim, a fe factorum improbus non raro laudator, hujus divifionis non meminit, imo antiquiores aphorismorum textus dum citat, eos ita memorat, ut longe antiquiore tempore in has fectiones diftributos fuiffe perfpiciatur. Aliae tamen etiam antiquae divifiones aphorismorum extiterunt. Auctor commentariorum in aphorismos, qui ORIBASIO adfcribuntur, SORANUM eos in tres partes, RUFUM in quatuor divififfe memorat. Alius etiam ordo aphorismorum in antiqua verfione eorum eft, quae aphorismis ab Oribafio editis, proxime accedit, quamque nuper edidit BOSQUILLON in not. et emendat. in Hippocratis aphorismos et praenotionum librum. Parif. 1784. 12.*

Sed in ipfis aphorismis fufpecti non pauci, quidam manifefte (repetuntur enim in ipfo aphorismorum libro) fpurii et poft Hippocratem adjecti funt. Hacque difficultate jam ante fua tempora laboraffe aphorismos Galenus refert. Sic e. g. IV. aph. 61. pro fu-

ſpecto habuit; quod ipſe monet in commentario ad h. l. p. 173. to. IX. et IV. aphor. 53. citra ordinem interjectum eſſe putavit, p. 175 VI. aphor. 38. non integrum dediſſe Artemidorum Capitonem atque Dioſcoridem refert, ſed textum usque ad verba: μὴ θεραπεύειν βέλτιον (comm. ad hunc aph. p. 273. to. IX.) In ſeptima vero ſectione aphorismos complures repetitos legi ex prioribus ſectionibus, praeſertim ex quarta, ipſe Galenus monet in commentariis ad complures hujus ſectionis aphorismos. In hac enim ſectione aphorismos 46. 49. 53. 57. 60. 61. 64. 65. 66. 67. 69. 70. 71. 72. 73. 76. et quidem ut plurimum ex quarta ſectione repetios occurrere, Galenus in Commentariis ad hos aphorismos expreſſe notat. Idem etiam de quibusdam ſaltim aphorismis notat BOSQUILLON l. c. Octavae ſectionis aphorismos Galenus ipſe non enarrat, neque, quantum equidem ſcio, de illis quicquam memorat, niſi, quod nonnullos adjectos eſſe eosque ſpurios, partibus libri ultimis expreſſe dicat in comment. IV. in Hipp. de diaet. acut. prooem. p. 116. to. XI. et titulum ipſis *interjectorum* dederit, eoque modo, et quoniam hanc ſectionem commentario non inſtruxit, quem poſtea Charterius, et quidem graece ab eo ſcriptum (!) ſupplevit, ſatis probaverit, ſe genuinas eorum origines non agnoſcere. Aphorismorum vero octo ſectiones, quae ad nos pervenere, ex hac recenſione ſunt, quae cum reliquis Galeni operibus ad nos pervenit. Neque hae ſectiones ſine ordine, ſaltim quodam, ſunt, quod probe notavit GRIMMIUS libr. laud. to. II. p. 507. 508. Alium textum Oribaſium habuiſſe certum eſt; certum quoque eſt, textum antiquae verſionis, quam BOSQUILLONUS edidit, a vulgato textu, qui Galeni eſt, admodum recedere. *Alius* quoque textus aphorismorum fuiſſe videtur, quos RUFUS EPHESIUS edidit, qui vero temporis *injuria interierunt.* Oribaſii textus eo, quem Galenus *edidit, melior* non eſt, imo deterior, et temporibus, ut mihi *quidem cum* GRUNERO (Cenſ. libr. Hipp. p. 47.) videtur,

Oribasii, adeoque Juliani imperatoris, longe recentior, contrarium licet credat BOSQUILLON (praef. ad Hipp. aph. p. 9.), cujus argumenta infra enarrabimus. Aphorismos eadem etiam serie, qua Galenus eos emiserat, edidit cum commentariis suis PHILOTHEUS s. potius THEOPHILUS, praetermissa tamen tota octava aphorismorum interjectorum enarratione, atque aphorismis sectionis VII., qui post aphor. LI. leguntur. [In bibl. Naniana, teste catal. codd. graec. mss. apud Nanios, inter codices medicos p. 437. cod. 246. est, qui ab initio exhibet commentarium in aphorismos Hippocratis, sed valde mutilum: atque editor, videndum, ait, an auctor sit Theophilus? Atque in eodem codice no. 3. 4. et 6. sunt quaedam Theophili opuscula medica. Cod. 248. continet alia quaedam opuscula Hippocratis. HARL.]

Codicum mss., *editionum*, *versionum* in omnes fere linguas, *paraphrasium*, *commentatorum* immensa vis est, ut adeo HALLERUS jure dixerit, non esse alium librum inter medicos, qui frequentius sit recusus, numerosioresque nactus commentatores.

CODICES. *Graeci.* Qui in bibliotheca r. Par. adservantur, a BOSQUILLONO (praef. laud. p. 21.) enarrati, hi sunt: no. 2140. seculo XII. scriptus atque omnium in hac bibliotheca fere optimus. 2141., seculo XIII. scriptus, cum glossis interlinearibus et variis lectionibus. 2142. cum multis lectionibus, nova manu additis 2143. 2144. 2146. 2148. 2154. et hic quidem inter optimos referendus. Hi codices, notante Bosquillono, melioris notae omnes sunt et ab hoc cl. viro ad aphorismorum textum emendandum adhibiti. Praeter hos vero adhuc in eadem bibliotheca adservantur cod. 1848. 1883. 2145. 2149. 2219. 2250. 2256. 2257. 2259. 2260. 2268. 2545. 3140. A. et B. cum scholiis et aliis. Montf. II. p. 739. Graeci quoque codices exstant in bibl. C. de Montchal, in reg. Par. no. 111. Montf. II. p. 902. in bibl. Vatic. Montf. in biblioth.

D. Marci Ven. et in bibl. S. Anton. in bibl. Vindob. Lambecio notante lib. VI. p. 85. 86. 89. 94. 122. 129. 144. Conf. de Neſſel in Cat. codd. mſs. graec. bibl. Vind. Pa. III. no. 19. (6) p. 30. no. 28. p. 39. no. 48. p. 53. no. 49. p. 54. qui cum anonymi auctoris praefatione eſt. [In cod. 382. bibl. Auguſt. quondam, nunc Monacenſis, et in hujus no. 71. Vid. Hardt. to. V. p. 191. K.] In bibl. Scorial. et bis quidem, notante Büſchingio l. c. to. V. in biblioth. Bodlei. c. prognoſtico no. 1252. Montf. I. p. 653. in bibl. praeſidis de Meſme, Montf. II. p. 1328. in muſeo Jo. Ph. Thomaſini; in bibl. monaſt. Caſinens. no. 97. Montf. I. p. 222. et S. Joannis in viridario Patav. Montf. I. p. 485. in bibl. Uffenbachiana; in bibl. Laur. Med. plut. 74. no. 13. cum gloſſis interlinearibus et commentariis. Montf. I. p. 385. Erant quoque in libris Jo. Rhodii, Patavini, aphoriſmi. Montf. I. p. 489. in bibl. Paul. Lipſ. (Feller or. de hac bibl. p. . . . .) [in bibl. monaſt. S. Mich. Ven. ſub titulo: Aphoriſmata, cf. Mittarelli bibl. codd. mſs. mon. S. Mich. etc. Ven. 1779. f. p. 508. Fuit in bibl. Meermann. no. 214. codex ſec. XV. aphoriſmorum, qui utrum graeca contexta continuerit, an latinam tantum verſionem, ex indice haud patet. Adjunctus eſt Theophilus de urinis, Galeni epiſt. de pulſu ſenſibili, al. K.]

Latini exſtant in bibl. r. Pariſ. no. 6845. 6846. 6860. 6868. 6869. 6870. 6871. 6895. 7021. 7027. 7029. 7030. 7031. A. 7038. 7099. 7102. 7124. In bibl. reg. Suec. Vat. no. 397. Montf. I. p. 23. [Inter Codd. mſs. bibl. reg. Athenaei Taurin. Joſ. Paſini no. 939. 1069. occurrunt, membranaceus uterque, prior ſec. XIV. poſterior XIII. K.]

In bibl. Laur. Med. plut. 73. no. VII. VIII. XXII. Montf. I. p. 382. Aphoriſmorum et prognoſticorum libr. IV. in bibl. Scorial. ſecundum Büſching. Mag. to. V. p. 132. In bibl. Laudian. Cod. Brit. no. 1013. 1252. 1355. In Merton. no. 687. 688. 689. 722. In Wigorn. no. 768. In bibl. S. Trinit. Dubl. no. 502. In bibl. S.

Petri Cantabr. no. 1866. In aula Pembrok. no. 2055. In bibl. Norfolk. no. 3189. in bibl. coll. nov. Oxon. no. 1130. 1134. In bibl. Cai. Gonvill. no. 962. In bibl. Burscough. n. 7671. in bibl. Ambros. Mediol. Montf. I. p. 516. In bibl. Coislin. S. German. n. 1018. In bibl. Divio-Benigniana no. 224. 226. Montf. II. p. 1285. In bibl. Patr. praedic. Carnotens. Montf. II. p. 1364. In bibl. Lugd. Bat. ex leg. Scaliger. in Catal. bibl. L. B. p. 395. In bibl. Ebner. Norimb. v. Ackermann in Wittwer's Arch. f. d. Geschichte d. Heilk. B. I. St. 1. p. 49. 50.

Latine, ut Hallerus putat, in bibl. Bodl. no. 7753. Montf. I. p. 646. et iterum cum aliis medicis ibid. et p. 653. in bibl. Cai. Gonv. no. 948. In eccles. Dunelmensi no. 356. Latine quoque haud dubie in bibl. G. Pellisierii. Montf. p. 1200. in bibl. S. Ebrulphi Uticensi. no. 131. Montf. II. p. 1272. — [Fragmenta latina in bibl. r. Paris. 7100. In biblioth. Guelferb. reperiri codd. lat. versionis sub codd. Aug. Fol. 17, 2. it. 32, 13. item 47, 12. testatur Ebert. Porro adservatur ibidem cod. aphor. latin. juxta ordinem alphabeti inter codd. Aug. Fol. 38. 6. In bibl. acad. Lips. c. commento no. 1094. 1095. 1096. 1103. 1198. Libri I. no. 1107. K.]

Arabice, vertente *Honain*, Casiri no. 852. 785. Eodem Honaino, Ben Isaac, Syro, vertente, in bibl. Palat. Med. no. 253. Assemann. in codd. mss. oriental. bibl. Laur. et Palat. Med. p. 371. Lib. I. aphor. ab eodem Honaino versus exstat ibid. p. 371. Mutilus alius codex aphorismor. Arab. exstat in bibl. Palat. Medicea, no. 262. Assemann. p. 376. Arabice, cum comment. in bibl. Caesar. Vind. Lambec. comm. lib. I. p. 295. ed. Kollar. no. 37. in bibl. reg. Paris. no. 1040. Conf. Herbelot bibl. or. — Vertente Abdalrahman Ben Ali, Ben Abisadik, in bibl. r. Paris. no. 1096. 1041. Arabice etiam Casiri no. 786. 787. vid. Montf. II. p. 712. De arabica versione et commentario vid. Herbelot l. l. in Abu-Sadek.

Hebraice in bibl. Colbert. in reg. Parif. n. 641. Monf. II. p. 928. — De hebraicis codd. aphorifmor. in bibl. Vindob. et Vatic. vid. Bartoloccium in to. I. bibl. Rabbinicae p. 425. Inter inedita Manaffe Ben Ifrael memorantur Hippocratis aphorifmi, hebraice verfi. In bibloth. Taurin. I. p. 18. vertente Nathan Hanacri. In bibl. Vind. Lambec. lib. V. p. 182. 184. in bibl. r. Par. no. 401. 395. ad verfionem Honaini no. 396. Ex verfione Mofis Ebn Hallohin in bibl. Leid. Ex verfione R. Jofephi ben Salomon. Wolf bibl. hebr. p. 567.

EDITIONES. *Graecae*. Quarum artium ac linguarum cognitione medico opus fit. Praef. ante Hippocratis aphor. initium per JAN. CORNARIUM — habita Roftochii. Aphorifmi Hippocratis, graece. — Hagenoae ap. Jo. Secerium. f. a. 8.*

Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν τμήματα ζ'. In fine: *Ἐτυπώθη παρὰ Σεβαστιανῷ τῷ Γρυφίῳ ἐν Λουγδούνῳ ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας αφλβ.** Eft editio RABELAESII, latinis aliquot Hipp. libris addita, (vid. fupra fub prognoft. p. XLIX.) et quidem, ipfo editore monente, ad fidem vetuftiffimi codicis graece expreffa. Iterum impreffa Lugd. 1543. 12. GUNZ. 1545. 12. GUNZ.

Ἱπποκράτους ἀφορισμοί. Hippocratis aphorifmi, e diverfor. codd. collatione per RUTGER. RESCIUM diligenter recogniti. Venundantur Lovan. a Barth. Gravio (in fine Lovanii, ex off. Rutg. Refcii.) ann. 1533. 8.* Lugd. ap. Gryph. 1543. 8. CATAL. ASKEW. — Frft. 1545. 12. HALL.

Graeco-latinae. Hipp. aph. gr. et lat. Parif. 1552. 1555. 16.

Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν βιβλ. ζ'. cum reliquis, quorum in prognoft. et prorrhet. mentionem fecimus, Par. ap. Gu. Morel. 1557. 12.* [Vid. fupr. p. XLIX. K.]

HIPPOCRATIS COI — jus jurandum, aphorifmor. fect. VIII. — gr. lat. ftudio JO. OPSOPOEI. Frft. 1587. 12.* Vid. supra in prognoft. et prorrhet. libr. p. XLIX.

HIPPOCRAT. *aphorismi* e rec. PAUL. OFFREDI. Rom. 1606. 12. Genev. 1606. 12.

HIPPOCRAT. *aphorismi* gr. et lat. una cum prognost. prorrhet. Coac. et aliis, pleraque ex interpr. J. HEURNII. L. B. 1607. 12.* [HIPP. COI *aphor. gr. et lat. brevi enarrat.* etc. *illustrati* etc. *a* JO. HEURNIO. *Juxta exemplar Lugd. Batav.* (Sed fine prognost. et prorrhet.) Jenae 1690. 12.* Beck.] A Thom. Magistro editi. Paris. 1613. ASKEW.]

HIPPOCRATIS *aphorismi* ex recognitione A. VORSTII. L. B. 1628. 32.* Cum νόμῳ Hippocr. et absque anno in 16. LIND. — Ex interpret. Foësii et G. PLANTII. L. B. 1633. 12. — Ex interpret. Foësii, c. methodo, qua aphorismi in certum ordinem digesti exhibentur, a JO. ERN. SCHEFFLER. L. B. 1633. 16. cum divisione aphorismor. secundum ordinem materiarum. — Gr. lat. L. B. 1638. 12. [Gr. et lat. ab H. Poort. Traject. 1657. 12. HARWOOD.] — Cum interpret. lat. loc. parallel. ex ipso Hippocrate et indice, cura LUC. VERHOOFD. L. B. 1675. 16.* — Accurante THEOD. JANSSON AB ALMELOVEEN, c. locis parallel. Celsi sentent. et ind. Amst. 1685. 16.* L. B. 1732. 16.* Argent. 1756. 12.* Lips. 1756. 12.* Cum indice Verhoofdii et not. ANN. CAR. LORRY. Par. 1759. 12. 1782. 12. [Cur. Mart. Listero. Lond. 1703. 12. A JAC. FICKIO. Jen. 1729. 12. HARWOOD.]

Gr. et lat. in ZWINGERI opusc. Hippocr. aphorist. Bas. 1748. 8.* Glasgow. 1748. 12. 1749. 12. — Gr. et lat. c. Celsi loc. parall. ind. Luc. Verhoofd, locis parall. ex Boerhaav. et Swieten. commentar. et not. propriis. Par. 1759. 16.*

HIPPOCRATIS *aphorismi* ad fidem vett. monimentor. castigati, latine versi ab T. B. LE FEBURE DE VILLEBRUNE. Constantinop. prostat Paris. 1779. 12.* [In bibl. Paul. Lips. adservatur quoque exemplar, cuius forma in 12. chartae magnitudine formae 4. assimilata fuit. Donum auctoris. K.] Usus est inprimis codd. reg. Pa-

cissin. praesertim hebraeis et arabicis, ad textum emendandum, quod non sine temeritate, et non consultis satis iis, qui ante eum aphorismos ediderant, fecit. Galeno inprimis infensus, cui objicit, eum aphorismos fecisse. Textus vitiosissimus est ob plurimos typorum errores.

Ἱπποκράτους ἀφορισμοὶ καὶ προγνωστικόν. Hippocratis aphorismi et praenotionum liber. Recens. notasque addidit Ed. Frc. Mar. Bosquillon. To. I. et II. Par. 1784. 12.* Aphorismi secundum cod. ms. bibl. reg. Paris. fidem emendati. Notae adhuc plures emendatt. et lectionis varietatem plurimam continent. De versione antiqua aphorism., quae in notar. et emendationum libro deprehenditur, infra dicam.

[*Ἱπποκράτους ἀφορισμοί.* Hippocr. aphor. Hippocratis et Celsi locis parallel. illustrati, stud. et cura Jansoni ab Almeloveen, M. D. quibus accessit Lud. Verhoofd. ind. locupletiss. loca parall. ex Boerhaav. comment., notulas addidit, edit. curav. Anna Ca. Lorry. Par. 1786. 16. Lorryi opera laudatur. Harl.]

[De Riegeri edit. vid. infr. Franzii editio anno 1777. promissa non prodiit.]

Graece, lat. et hebr. ex duobus mss. hebraicis edidit aphorismos Marc. Ant. Caiotius. Rom. 1647. 8.

Editiones latinae. In Articella Venet. 1483. 4. 1485. 1500. etc. Lugd. 1505. 8. 1515. 8.* 1519. 8. 1527. 4. Editio mea antiquam (Constantini puto), et Theod. Gazae, Halleri editio versiones Constantini, Nic. Leoniceni, Laur. Laurentiani et Theod. Gazae continet. Constantini versio ex arabico idiomate est.

[Hippocratis sententiae (i. e. aphorismi); commentatt. Galeni in easd. Laur. Laurentiano interprete. Florent. Ant. Miscominus inprimi curavit 1494. f.* Hanc editionem raram, quam Panzeri Annal. typogr. silentio praeteriere, servat *bibl. Sen. Lips.* K.]

[Aph. latine, ed. Theodorico Ulsenio, Norimb. 4. circa a. 1496. Denis Suppl. Maittairii p. 585.]

Antiqua verſio et nova Theodor. Gazae in collect. Antonii Ruſtici Placentini Venet. 1493. 12. MAITTAIR. Venet. 1507. 8. GUNZ. — LAUR. LAURENTIANO interpr. Flor. 1494. f. MAITT. — Cum RHASIS libris plurimis et aliis. Venet. 1497. f. GUNZ. — Ex verſione THEOD. GAZAE. Lugd. 1505. 8. GUNZ. — Cum interpretatione antiqua et NIC. LEONICENI verſione. Ferrar. 1509. f. — Interprete NIC. LEONICENO cum praenotion. GU. COPO interprete. Pariſ. 1524. 12.* 1526. 12. 1532. RIVIN. [1527. 1539. Cat. mnſ. Brit.] Lugd. 1581. 12. — Et c. not. JO. MANELPHI, Romi. 1613. 16. BURM. cum iisdem. Patav. 1638. 12.* c. iisdem. Venet. 1647. 12.* — Ex recogn. FRC. RABELAESI; interpr. NIC. LEONICENO. Lugd. 1532. 12.* c. prognoſt. et aliis.

HIPPOCR. aphor. (NIC. LEONICENO interpr.) ſect. VIII. quibus ex Ant. Muſae commentariis adjecta fecit, et octava, FR. OGGLERIO authore. Vicent. 1610. 16. Ven. 1620. 12.* Ven. 1674. 12.* Vienn. 1726. 12.* c. methodo aphoriſm. et prognoſt. Hippocr. — Ex interpr. JO. HEURNII. Rudolphipol. 1672. 32.*

[HIPPOCRATIS *aphor. atque praeſagia* latine verſa c. recognit. et not. ANDR. PASTAE, Bergomatis, editio altera. Acc. huic ipſi edit. prolegomena, in quibus de aphoriſmorum, praeſagiorumque auctore, de utrorumque ſcriptorum praeſtantia, deque ſententiarum in iisdem contentarum uſu differitur. Valentiae 1786. HARL.]

Verſionem *latinam* aphoriſmorum, quam c. commentariis Oribaſii ſcriptam ſeculo XIII. adſervat bibl. reg. Pariſ. no. 1971; in not. et emendatt. in Hippocr. aphor. exhibuit BOSQUILLON. Par. 1784. 12.* ad pag. 77 usque. [Ea verſio ex alio, quam quem noſtrae editiones exhibent, textu confecta eſſe videtur. K.]

Verſiones *gallicas*. Par JEAN BRECHE. Lion 1581. 16. RAST. Rouen 1646. 12. BURM. c. Galeni comm. iisdem I. — Par JEAN VIGIER. Lion 1605. 16. RAST. 1666. 12. BURM. Par LAZARE MEYSSONIER. Lyon

1668. 12. Burm. — Alia editio, Rouen 1685. 12. vel 1684. 12. Houss. Par. c. notis 1685. 12. Traduction faite sur la version de Hecquet. Paris. 1726. 12. alii 1726. 12. [Avec Explications par du Four. Par. 1699. . . Gall. lat. per Mich. le Long. Par. 1645. 4.]

Oeuvres d'Hippocrate. Aphorismes traduits d'après la collation de vingt deux manuscrits et des interprètes orientaux, par Mr. le Febure de Villebrune. à Par. 1786. 12.* Haec versio fere eadem est, quam ea, quae cum graeco textu, quem supra memoravi p. LXVIII, prodiit. Galeno succenset, quod textum mutaverit, id quod ex Meletii commentariis, de quibus mox dicemus, probat. Vid. Galeni defensionem in diario: *Journ. de médecine* to. LXII. p. 280. sqq. K.]

Anglice. [The aphorisms of Hippocrates, translated into english by S. H. Lond. 1610. 12. 1655. 8. K.] Lond. 1695. 8. 1665. 8. Bodleil vertente Conr. Sprengel. Lond. 1708. 8.* 1735. 8.

Belgicae. Aphorismen, of kortbondige Spreuken van Hippocrates, beneffens desselfs Wet en Onderrichtingen. — Nevens d'Aanmaningen van den Heer N. Tulp. Vertaald door S. Blankaart. Te Amsterd. 1714. 12.* Altera haec est editio, cum vita Hippocr. secundum Soranum.

Italice. Aforismi di Hippocrate, tradotti da Luca Filactro. Pavia 1552. 8. Falc. [Jo. Bpt. Sori et alias interpretatt. italicas memorat Paitoni bibl. degli autori — volgarizz. to. II. p. 188. Beck.]

Germanice. Hippokrates Aphorismen. Bremen 1744. 8. Hipp. Lehrsätze, in d. Deutsche übersetzt, nebst ein. Anmerk. u. Verzeichn. d. Materien [v. Jo. Timmus.] Helmst. 1778. 8.* Paraphrastica est [Hipp. Aphorismen a. d. griech. Spr. übers. u. m. kurzen Anmerk. erläutert. Wien 1791. 8. 1800. 8. Aug. Hend. Hinze, Probe ein. Uebers. d. Aphorism. d. Hippocrates, nebst ein. erläuternden Commentare derselben, u.

einig. ander. Abhandl. aus d. Iaterie u. d. Iamatologie. Stendal 1807. 8.* _Hippokrat. d. zweyt. echte medic. Schrift. ins Deutſche überſ. m. ein. alphab. Repertor. d. Sätze u. Mater. Ein Taſchenb. f. junge Aerzte, herausgeg. v. Fr. v. Paula Gruithuisen. Münch. 1814. 8. Bibel f. Aerzte, oder die Aphoriſmen des Hippokrates. Nach d. *latein.* Texte d. Nic. Leonic. ganz neu und frei in deutſchen Jamben überſetzt, u. m. ein. kurzen, ebenfalls eigens hierüber verfaſsten phyſiol. prakt. Erklär. in Proſa verſehen. — — Von Bened. v. Wagemann. Erſt. Th. Reutling. u. Leipz. 1818. 8. Quatuor priores ſectiones continet. Verſus horridi, hiulci; animadverſiones additae Hippocratem haud juvant. Quae effecerunt, ut to. II. typis exſcribi haud poſſet. — Die ächten Hippocratiſchen Schriften verteutſcht u. erläut. z. Gebr. f. prakt. Aerzte u. gebildete Wundärzte v. D. H. Brandeis. B. I. Wien 1822. 8. Aphoriſmos continet. Verſio ſatis bona: animadverſiones adferunt ut plurimum Hippocratis loca parallela, et Celſi loca, quibus Hippocratis verba expreſſit: raro criticae ſunt. Praeter has verſiones germanicas commemorandae adhuc ſunt Ch. Gfr. Gruneri Bibliothek d. alt. Aerzte in Ueberſetz. und Auszüg. etc. Leipz. 1780. 1782. 8. Voll. 2: quorum prius genuina, poſterius notha Hippocr. ſcripta continet. Priori volumini quoque inſunt aphoriſmi, ſed non integri, nec eodem ordine, quo in editionibus continentur vulgaribus, ſed nonnulli tantum, et in tres claſſes diviſi, quorum prima, qui ad phyſiologiam, ſecunda, qui ad diaeteticen, tertia, qui ad pathologiam Hippocratis illuſtrandam faciunt, aphoriſmos continet. Denique Curt. Sprengelius in Apologie des Hippokrates u. ſein. Grundſätze. Leipz. 1789. 1792. 8. Voll. 2. praeter librum de diaeta acutorum et de aëre, aquis et locis, (to. II. p. 260—622.) aphoriſmos non ſolum transtulit, utplurimum commode, ſed et animadverſionibus inſtruxit, quae late patentem librorum omnis generis lectionem com-

probant; Hippocrati recte intelligendo maxime utilem. K.]

Paraphrases metricae graecae. ROBERT. CONSTANTINUM aphorismos graece reddidisse SPACHIUS notavit in elench. medic. p. 14. Conf. HALLER. in bibl. med. pract. to. I. p. 44. Graeco et latino carmine exposuerunt etiam aphorismos ANTON. FAVENTINUS, REGINALDUS STURMIUS. Graec. et lat. versibus per GERARD. DENISOT. Paris 1634. 8. FALC. cum comment a GUIL. ODRY. Paris. 1634. 12. versibus gr. et lat. ab ANT. HOMMEIO. Par. 1660. 8.* Sect. I. aphor. versib. graec. p. ROB. WINTERTON, c. lat. vers. Heurnii. Cantabr. 1631. 4. Cantabr. 1633. 8. cum omnium aphor. vers. metrica FABRI et WINTERTONI. — Cum metrica paraphrasi VAN POORSTII. Traject. 1657. 12.* Graeco quoque carmine expressit aphorismos JO. FRERUS. [Hippocr. Aphorismi soluti et metrici interpr. JO. HEURNIO, metaphrastis JO. FRERO et RAD. WINTERTONO. Cantabr. 1633. 8. in Cat. Mus. Brit.]

Latino carmine ab Aloys. Luisino. Ven. 1552. 8. Auctore LAUR. SPAN. Vratisl. 1570.* auct. ANDR. ELLINGER. Frft. 1579. 8. auct. LAUR. STURM. Lugd. 1583. 8. 1619. 8. LIND. auct. PT. BULENGER. Par. 1587. 12. FALC. Par. 1650. 8. — Auct. PA. DIONYSIO. Veron. 1699. 4. auct. SIM. PROUANCHER. Senonib. 1603. 8. LIND. Aphor. libri II. heroic. versib. redditi a JAN. DUBRAVIO. Nor. 1623. 8.* — Auct. JO. LUD. GANSIO. Arg. 1624. 12. Vienn. 1626. 12. LIND. auct. J. PFANZ. Argent. 1624. 8. LIND. — Auct. PT. BERIGARDO, med. candidato. Utini 1645. 8.* Auct. JO. BAPT. DE CONDÉ.*) Bruxell. 1647. 12. GUNZ. auct. JO. JUNKER. Erford. 1648. 8. auct. ignoto, c. lat.

a) Haec metrica aphorismor. versio continetur quoque in Hippocr. aphor. c. concordantia eorundem ac indice locupletissimo. Acced. iid. aphorismi versu heroico explicati a Jo. BPT. CONDÉ, med. Brux. Lovan. 1781. 8.* K.

aphorismorum versione S. l. 1669. 12.* Latino quoque carmine expressit aphorismos MATTH. ROSELERUS, Lucanus. [Aphorismi elegis latinis redditi a J. F. CLOSSIO. Tub. 1786. 8. Edit. II. Berol. 1796. 8. K.]

Gallico carmine par DE LAUNAY. Rouen 1642. 8. BURM. Dein etiam titulo: Hippocrate dépaïsé par Louis de Fontenettes. Par. 1654. 4. ASTRUC.

[De metrica germanica versione WAGEMANNI vide, quae paulo ante monita sunt p. LXXII. K.]

Commentarii. Commentatorum in aphorismos immensa vis est. Plures jam in aphorismos commentarii Galeni temporibus exstitere, qui ab eo memorantur. Antiquissimi omnium aliorum aphorismorum interpretum sunt HEROPHILUS, BACCHIUS, HERACLIDES TARENTINUS, ZEUXIS, quos Galenus omnes *ἐμπειρικοὺς* vocat, quique ab eo expresse dicuntur *οἱ πρῶτοι τῶν ἐξηγησαμένων τοὺς ἀφορισμοὺς*, in comm. ad VII. aphor. 70. p. 333. to. IX. Chart. — HEROPHILI commentarius in bibl. Ambros. Mediolan. exstare dicitur a Montf. I. p. 498.

Aphorismos porro explicuere:

SABINUS, quem memorat Gal. adv. Julian. c. 3. p. 379. to. IX. Chart.

LYCUS, Quinti praeceptor, empiricus, a Galeno aterrimo carbone ob insulsam explicationem suam notatus in comm. ad I. aphor. 14. p. 28. in praef. ad III. aphor. p. 92. to. IX. *τὸν δεύτερον τοῦ συγγράμματος ἐξηγητικοῦ* LYCI Neapolitani, quem tamen Galenus Macedonem expresse vocat, citat EROTIANUS in expos. voc. Hipp. p. 214. ed. Franz. — Peculiarem etiam contra Lycum libellum scripsit, de quo paulo post dicemus, [et in Histor. literar. Galeni Oper. to. I. praemissa p. CLXXXIII. dictum est. K.)

QUINTUS, a Galeno, ob aphorismos male expositos, non laudatus, reliquos quoque Hippocrateos libros explicuit.

Marini in aphorismos enarrationes memorat Galen. in VII. aph. 24. p. 303. et in VII. aph. 54. p. 324. Chart.

Rufi in aphorismos enarrationes laudat Galen. et Oribasius in praef. ad comm. in aphor. Hipp. ed. Bas. 1535. p. 7.

Soranum in tres sectiones aphorismos divisisse, narrat Oribasius.

Pelopem, interpretem aphorismorum, laudat Galen. de ord. libror. suor. p. 51. to. I. Chart. et inprimis Oribasius in praef. l. c., qui cautissime verbum aphorismorum e verbo transferens, imitatus sit Hippocratis brevitatem.

[Huncce libellum gr. lat. e bibl. Cujacii edidit Stph. Claverius, subjunctum suis in Persium annott. Paris. 1607. 8. Vid. Reines. ep. ad Chr. Daumium IV. p. 14. De variis opusculi editt. egit Daumius l. c. ep. XXIX. p. 96. K.]

Domnum et Attalionem, interpretes Hippocratis, Oribasius citat in praef. ad aphor. p. 8.

Numesiani interpretatio aphorismorum memoratur a Galeno in V. aph. 44. p. 221. et in IV. aphor. 69. p. 179. nec non in comm. I. in libr. Hippocr. de humor. text. 24. p. 535. to. VIII.

Dionysii enarrationum in aphor. mentio fit ad IV. aph. 69. p. 179. Scripsisse Numesianum et Dionysium in IV. aph. 69. loco vocum οὖρα θρομβώδεα, βορβορώδεα Galenus refert.

Hos omnes commentatores Galenus generatim non laudat, nimis quippe verbosos, et qui Hippocratis mentem raro adsecuti sint. Vid. locum classic. in praef. ad comm. in sect. VII. aphori p. 292. Lycum, quem sua spectra, non Hippocratis placita scripsisse adserit, peculiari libro, qui to. IX. Chart. legitur, refutavit.

Contra aphorismos antiquiore jam tempore Thessalus Trallianus, methodicae sectae instaurator, quem Galenus memorat c. 1. advers. Julian. p. 377.

to. IX. Chart. Caelius vero Aurelianus, quod miror, non citat.

In eosdem aphorismos JULIANUS Alexandrinus, Galeno coaevus, libros XL. scripsit. Secundum vidit Galen. (advers. Jul. c. 1. p. 577. to. IX.), eumque peculiari libro, qui in eodem tomo legitur, acerrime confutavit. Cod. Galeni libri adv. Lycum et Julian. exstat in bibl. Medicea. Bandini III. p. 48.

GALENI in aphorismos commentarii eorum, qui nobis supersunt, antiquissimi sunt. Exstant, et quidem integri, in VII. sectiones aphorismorum. [Conf. Hist. liter. Galen. to. I. Oper. ejus. p. CLXXXI. seq. de codd. et editt. horum commentariorum. K.]

ORIBASIO, qui adscribuntur, commentarii nunc dicendi sunt. Hos pro spuriis habent LEON. FUCHSIUS in epist. nuncup. ad comm. in aphor. Hippocr. HALLERUS in bibl. med. pract. to. I. p. 48. et GRUNERUS Cens. libr. Hipp. p. 47. et quidem minus germanarum originum tot notae illis insunt, ut mirer plane, GUINTHERIUM ANDERNAC. in epist. dedicatoria editioni suae commentarior. Oribasii praefixa, atque BOSQUILLONUM in praef. ad Hipp. aphor. p. 9. sq. genuinas hujus libri origines agnovisse acriterque defendisse. Ipse enim hic Oribasius, Juliani imper. medicus, Ptolemaei Evergetis jussu se hos commentarios confecisse, atque post septuaginta perfectissimorum medicorum examinationem congessisse memorat, et, quod Oribasius, Juliani medicus, non fuit, christianus fuit: in II. aph. 39. p. 80. 81. ed. Bas. 1535. haec habet, quae auctorem fuisse christianum, manifeste probant: *Si aegrotans est religiosus, opponere illi debet medicus sacram scripturam, si tamen antea hanc amaverit* etc. Et in VI. aph. 35. *antiquis temporibus nullum ad altare processisse* dicit, *nisi qui e Levitico genere, aut regio fuerit.* Laudat ceterum nullos Graecos, Latinos vero Terentium, Virgilium et Ovidium, et latine suam enarrationem scripsisse videtur: codice enim latino GUINTHERIUS usus esse

videtur, non graeco, quod BOSQUILLONUS l. c. p. 9. vult, neque codex aphorifmorum c. commentariis Oribafii faec. XIII. fcriptus, qui no. 1971. in bibl. reg. Parif. fervatur, graecus, fed latinus eft. Codex etiam bibl. r. Parif. no. 7102. non Oribafii prologum in aphorifmos, fed alius, et incerti quidem, interpretis latini continet. — Codex Vibrafii (Oribafii) fuper aphorifmos Hippocratis exftat in bibl. monaft. S. Trin. de Vindocino. Montf. II. p. 1204.

Editiones horum commentariorum funt, et omnes quidem editore,*(non interprete) Jo. GUINTHERIO, Andern. Parif. 1533. 8. BOSQU. Venet. 1533. 8.* Baf. 1535. 8.* Patav. 1658. 12.* Vid. quoque de his editionibus et generatim de commentariis Oribafii GOULIN in Journ. de médecine to. LXIV. p. 145. et to. LXXVII. p. 343. Aphorifmorum ceterum ordo in his editionibus turbatus eft, feptimaque fectio Oribafio dicta partem aphorifmorum, qui in fexta continentur, comprehendit. Ordo etiam priorum fectionum turbatus eft.

MELETII philofophi commentarii exftant in bibl. r. Parif. no. 2685. et apud Montfauc. II. p. 735. et in bibl. S. Remigii Rhemenfi, tefte eodem. [De illo cod. ms. LEFEBURE DE VILLEBRUNE in praef. ad Hippocr. aphor. p. X. not. (h) haec habet: „Hic bonae notae Meletii codex fuit quondam fervatus inter libros Principis Henrici a Lotharingia, abbatis protomonafteriorum S. Dionyfii et S. Remigii, nepotis Cardin. a Lotharingia. Eum integrum graece commentario ftipatum legeram, cum me monuit Cl. Lorry alicubi olim delituiffe verfionem ejusdem a quodam Pietreo latine factam: nec incaffum ipfam quaefivi in bibl. reg. Auctor quidem nomen fuum reticet, aft nepotem Gentiani Herveti, hominis non infimi commatis certe, fe profitetur. Ipfe quoque textum graecum propria manu, antequam eum verteret, exfcripferat, ut forma literarum videre eft. Hinc jam bina exftant Meletii graeca apud nos exemplaria. Tres tantummodo priores hujusce codicis la-

tini aut graeci prelo forent submittendae sectiones. Maximi nominis medicus debuit haberi Meletius ille, non monachus certe, ut vulgo creditur; quippe qui pari passu incedat cum Hippocrate, Galeno in cod. Vindob. cui titulus: *Iatrosophium* etc. de quo conf. Fabricius bibl. graec. to. XIII. p. 301. 328. Hunc Meletium alium esse, atque Monachus ille tractatiunculae *de urinis*, versibus politicis scriptae auctor, cod. graec. 2240. bibl. reg. certo certius mihi constitit: hi enim politici versus decimi tertii seculi sunt inventum. Tam elumbis est monachus iste, tam plebejus in scribendo, ut plus mille annis Meletio philosopho recentior videatur. Hic autem noster elegans, tersus, eloquens, rerum ubertate potius viget, quam vanis verborum ambagibus luxuriatur, doctrinaque Hippocratica plenum refertumque se commendat. Quod certum est, ante Joannicium, decimi seculi medicum, vixit Meletius, cujus nominis multo plures in Graecia docti viri inclaruerunt. Multi etiam THEOPHILI, et literis et doctrina medica nomen suum posteris commendavere. Sed sit hic noster Theophilus [Philotheus], qui *Comes archiatrorum* nominatur Chrysostomo, sitve qui PROTOSPATARIUS; de his dignitatibus in aula Graecorum imperatorum vid. Calvini *lex. jurid.* Vinkii *amoen. philol. med.* Jos. Laurentii *Amalthaeam*, Meursii *lex. graec. barb.*" K.]

THEOPHILI Protospatharii, sive, uti vocatur in commentario suo edito, PHILOTHEI commentarii graece exstant scripti in bibl. r. Par. no. 2149. vid. Montfauc. II. p. 739. in bibl. Vindob. Lambec. V. p. 165. vid. DE NESSEL in catal. ms. graec. bibl. Vind. P. IV. no. 74. p. 44. Exstant iidem commentarii in bibl. Vindob. no. 34. vid. Lamb. VI. 2. p. 88. Memorat quoque hunc commentarium Labbeus p. 212. bibl. nov. mstor. in bibl. Medic. plut. 86. Montfauc. I. p. 407. Bandini III. p. 98. 102. in bibl. Ambros. Mediol. Montf. I. p. 529. [in bibl. Naniana, ut supra memoratum est,] in bibl. univers. Altorf. graecus, chartaceus, seculo XIV.

vix fuperior, in quo vero enarrationes aphorifmor. fect. I. ultimo tamen excepto, defiderantur, quem defcripfit, exemplo etiam textus addito, Jo. Andr. Nagel, in progr. quo donationis Trewianae memoriam renovat. Altorf. 1788. 4. Codicem etiam graecum habuit, quem in comment. in aphor. Hippocratis memorat, et ex quo plurima loca in comment. fuos transfcripfit, Ant. Mus. Brassavolus.

Philotheum dixere A. M. Brassavolus, Leon. Fuchsius (in epift. nuncupat. comm. in aphor.) Conr. Gesnerus, atque editores commentariorum, quos fcripfit. *Graecae* editt. plane defiderantur. Latinae duae funt, nempe: Philothei commentaria in aphor. Hippocratis e graeco in lat. converfa, interpr. Lud. Corado. Ven. 1549. 8.* et Spirae 1581. 8.*

Stephani *σχόλια εἰς τοῦ Ἱπποκράτους ἀφορισμοὺς κατὰ σύνοψιν*, exftant in bibl. Caef. Vind. de Nessel catal. Pa. III. no. 16. p. 27. Alius codex, principio mutilus, eft in eadem bibliotheca, tefte de Nessel l. c. no. 44. p. 50. Commentarii e Stephano et Philotheo in bibl. Uffenb. 1. 4.

Actuarii comm. in aphorifmos exftabant ap. Felic. Paciotum, tefte Gefnero in bibl. —

Anonymi comm. graeci in bibl. r. Parif. no. 2257. 2260. In priorem fectionem et partem fecundae in bibl. Medic. plut. 74. — Ignoti hominis comment. graeci in aphorifmos exftant in bibl. Laur. Med. graec. plut. 74. Montf. I. p. 585. Enarrationes fingulis aphorifmis fubjectae graec. in bibl. r. Parif. no. 883. [Fuit et in bibl. Meermann. cod. no. 225. fec. XVI. f. fcriptus, qui inter alia continebat quoque Anon. expofitionem in Hippocr. aphor. K.]

Commentar. *arabicus* auctore Allaidin Ebn Elnafis feculi XIV. eft in bibl. r. Parif. no. 1042. — Honaini, filii Ifaac, Syri, comment. in libr. I. aphor. Hippocratis exftat in bibl. Palat. Medic. no. 253. Affemann. p. 371. — Haseni Gilaei comment. arabici in

aph. Hippocr. ſunt in bibl. Lugd. Bat. p. 308. — Notae ABDELRAHMAN BEN ALI BEN ABISADIK in bibl. reg. Par. no. 1096. 1041. et in bibl. Scorial. no. 872. Vide de eo Herbelot. p. 56. Alius comment. CASIRI no. [852.] 788. [p. 235. ubi dicitur ALAELDINUS ALI BEN ABILHARAM ALCARSCHITA, et Caſiri p. 234. ſq. agit de interpretibus arabicis, et in quot libros ſ. ſectiones aphoriſmos Hipp. diſtribuerint veteres. De comm. RAZIS ad mentem Galeni vid. Caſiri p. 263. — no. 873. p. 298. eſt ALMANALII comment. in aphor. vid. Caſiri.] — Commentarii HALY in aphor. exſtant in bibl. colleg. omn. anim. Oxon. Cod. Brit. no. 1430. — Abr. Patrich explanait. in aphor. apud Plantovicium. Moſis Abdalla, Cordubenſis, et Moſis ben Eved-Elohim. Wolf.

Hebraici comm. in bibl. Vind. Lamb. I. p. 184. Aphoriſmata Hippocr. c. comm. R. JUDAE BEN SAMUELIS ex arabic. in hebraicum converſa exſtat in bibl. Laur. Med. plut. 88. no. 54. Montf. I. p. 412. Hippocr. aphor. c. comment. MOSIS BEN EVED-HAELOHIM Iſraelitae ad mentem Galeni, paucis exceptis, in bibl. Lugd. Bat. p. 285. [Conf. Bartoloccius in bibl. rabbin. to. I. p. 423.]

Commentarii *latini* in bibl. coll. nov. Oxon. no. 1130. et in bibl. reg. Pariſ. no. 6845. 6847. 6855. 6856. 6956. 7021. 7027. Quaeſtiones in aphor. ibid. no. 6537. 6549. Magiſtri Benedicti gloſſae ſupra libros aphoriſm. in coll. Caji Gonvill. Cantabr. n. 960. Anonymi gloſſae et ſcholia in bibl. r. Pariſ. no. 7030. et ap. Caſhley. BALTH. LEMECHEN in aliquot aphor. Montf. II. p. 761. Anonymi comm. in aphor. in bibl. S. Gatiani Turonenſ. no. 405. Monf. II. p. 1277. Exſtant quoque anonymi gloſſae in bibl. Baſil. et anonymi annot. in aphor. in bibl. Coisliniana San-German. no. 1017. Bis cum expoſitione aphoriſmi exſtant in bibl. Scorialenſi Montfauc. I. p. 620. — Conſtantinus Africanus in aph. Hippocr. exſtat in bibl. Ranchini. Montf. II. p. 1283. [Inſeram h. l. Gloſſas ſuper

aphorifm. Hippocr. a viro ignoto fcriptas inter codd. bibl. acad. Lipf. no. 1095. et Lectiones italici medici fuper aphor. Hippocr. ibid. no. 1098. — Aliae gloffae ibid. no. 1130. Conftantini gloffae fuper prognoft. et aphorifm. ib. no. 1143. K.]

BARTH. DE BURGIS in aph. comment. citat Symph. Campegius. — JAC. FOROLIVIENSIS in Hippocr. aphorifm. et Galeni fuper eisdem commentarios expof. et quaeft. p. CHPH. DE CASTANEA. Papiae 1488. f. MAITT. Ven. 1490. Pap. 1501. f.* 1512. Ven. 1495. f. MAITT. 1501. f.* 1520. f. Cat. muf. Brit. c. MARSILII DE S. SOPHIA interpret. in eos aphor., qui a Jacobo expofiti non fuerant. Ven. 1508. f.* [Cum verf. dupl. antiqua et Th. Gazae, expofit. Galeni, Jacobi Foroliv. et Marfil. Ficini, et quaeftionib. eorund. p. Hieron. Pompilum de Oleariis. Ven. 1508. f. In 8. et in fol. Cat. muf. Brit. BECK.] 1547. f.* 1556. 4.* — Verfionem Conftantini, Th. Gazae et Nic. Leoniceni, comment. Galeni et fufiffimam expofitionem Jacobi continet. Cod. ms. eft in bibl. Taurin. — Cod. expofit. JACOBI DE FOROLIVIO exftat in bibl. reg. Parif. no. 4861. Montf. II. p. 753.

LAUR. LAURENTIANI comment. Flor. 1494. f.* Jo. SERMONETA comm. fuper libros aphorifmor. Ven. 1498. f. LIND. [Adjectus eft Ugonis expofitioni. v. Cat. muf. Brit. to. I. BECK.] — ANTON. BENIVENII comm. in aphor. Flor. 1507. 4. HOTTON. — NICOLI commentum fuper aphor. Hipp. curante ANT. SACCO. Bonon. 1522. 8.* [Interpr. Th. Gaza et Nic. Leoniceno, c. comm. Nicoli Florent. p. Jo. Bpt. Theodofium et Ant. Saccum. Ven. 1522. 8.* BECK.] — UGONIS expofitio fuper aphor. Hippocr. et fup. commentum Galeni, ejus interpr. Ven. f. a. 1493. f.* 1494. f. MAITT. Ven. 1498. f.* Papiae 1518. f.* Ven. 1523. f. Codex exftat in bibl. reg. Parif. Montf. II. p. 753.

THADDEI Florentini expofitiones in arduum aphorifmor. Ipocratis volumen, in divinum pronofticorum Ipocratis librum, in praeclarum regiminis acutorum

Ipocratis opus, in subtilissimum Joannitii Isagogarum libellum Jo. Bpt. Nicollini Sabodiensis opera in lucem emissa. Ven. 1527. f.* cum vers. Th. Gazae, Nic. Leoniceni, Constantini Africani et Galeni comm., quibus suos addidit Thaddeus.

Hier. Thriverii comm. in aphor. Hipp. libr. I. Antwerp. 1538. 4. Lind. In omnes aphor. Lugd. 1551. 4. Falc.

Ant. Mus. Brassavoli in octo libros aphorismor. Hippocr. et Galeni commentaria et annotatt. Bas. 1541. f.* Cum comm. in text. Hippocr. et comm. Galeni. Ferrar. 1594. Lind. Ven. 1721. 4.* Cum Musae tantum comm. in aphor. Interjector. aphor. octav. sectionem se primum addidisse, quae tamen in antiquis jam et optimae notae codd. legitur, memorat Musa p. 1138. 1139. Ceterum locos plurimos Philothei et quidem graece, et permultos ex commentariis, Oribasio adscriptis, edidit.

Pauli Grisignani, medici Salernitani, in aphor. Hippocr. expositio. Salern. 1544. f. Lind.

Hipp. Coi — aphorism. sect. VII. e graeco in latin. sermonem conversae et comment. illustratae — per Leonh. Fuchsium. Bas. 1544. 4.* Par. 1545. 8.* Lugd. 1554. 8. [In Hipp. Coi VII. aph. libr. commentaria, ab eodem authore nuper recastigata, adject. annotatt. et locor. diffic. Galeni explicatt. K.] Lugd. 1558. 8.* Lugd. 1559. 8.* Philothei comment. et Oribas. fere primus post Ant. Mus. Brassavolum memorat, minus germanas comm. Oribasii origines demonstrat, Galenum ut plurimum sequutus; quem simul explicat.

Hippocr. aphor. genuina lectio et fidelis interpretatio, studio J. Morisoti. Basil. 1547. 8. Gunz.

Bassiani Landi in aphor. Hippocr. dictata anni 1551. exstant in bibl. Vindobon. Lamb. II. c. 8. p. 857.

Hippocr. Coi aphor. comm. Foresii illustrati. Frcf. 1551. 8. 1554. 8.* Jo. Brecheus in aphor. Hippocr. Paris. 1552.

HIPP. aphor. gr. lat. c. GUIL. PLANTII interpr. et Jo. LYGAEI paraphrasi. Par. 1551. 16. LIND. Lugd. 1555. 12.* 1573. 12.* Genev. 1580. 16. BURM. FALC. et c. comment. Jo. Marinelli. Ven. 1582. 12.* Lugd. 1582. 16. LIND. Genev. 1590. 8. LIND. f. l. 1595. 12.* Aphor. simul in appendice in ordinem secundum materias digesti.

Jo. BPT. MONTANI exactissimae in aphor. Hipp. lectiones summa cura collectae etc. recognitae etc. Ven. 1553. 8*. [*Ejusd.* in secundum librum aphor. Hipp. lectiones etc. Venet. 1554. 8.* K.]

Jo. MYRICA paraphrasis in Hippocr. aphor. Bas. 1556. 8. LIND. — BENED. VICTORII comm. ad Hipp. aphor. Venet. 1556. 4.* — FR. VALLESII in aphor. Hipp. Complut. 1561. 8. Colon. 1589. f.* — NIC. HAUTPAS aph. Hipp. enarrat. illustrati. Duac. 1563. 4. — CPH. A VEGA comm. in libr. aphorism. Antiguerae 1563. 8. Lugd. 1568. 8. 1570. 8. In Operib. Lugd. 1576. f. 1586. f. 1626. f. — HIER. CARDANI comment. in VII. libr. aphor. Bas. 1564. f.* Patav. 1653. 4. Et in Operib. to. VIII. Galenum, Leonicenum valde taxat.

JUVENAL. LEUERONII in Hipp. aphor. lucubrat. Montis reg. 1565. 4. LIND.

HIPP. *aphor.* ex nova CLAUD. CAMPENSII interpretatione. Lugd. 1579. 8.*

JAC. HOLLERII in Hipp. aphor. c. schol. ex Dureto sumtis auxit Jo. LIEBAUT. Paris. 1579. 8. 1582. 8.* Genev. 1583. 8. 1596. 8.* 1597. 8.* Lips. 1597. 8.* Frft. 1597. 8.* 1644. 8. GUNZ. 1646. FALC. 1652. 8. RAST. Genev. 1675. 8.* Codex exstat in bibl. r. Par. n. 6338. Montf. II. p. 761.

SALVII SOLANI comment. in aphor. Hippocr. Venet. 1579. 4. 1583. 4. LIND. Ejusd. apolog. ad. Jo. Altimarum, quod ea, quae dixit in Altomarum in comment. aphorismor. sint verissima. Ven. 1584. 4. GUNZ.

Hippocr. aphor. Nic. Leoniceno interpr. Jo. Marinelli in eosd. comm. Ven. 1583. 12.* 1593. 12.* Iidem sunt, quos sub Guil. Plantio paulo ante memoravimus, qui et seorsim prodiere. Jo. Zecchii in aphor. Hippocr. Bonon. 1586. 4. Hotton. Gunz.

Dan. Laphangini in Hippocr. aphor. dialogus. Venet. 1586. 4. Lind. — Jo. Vischeri aphorismor. Hipp. brevis enarrat. Tubing. 1591. 4.* — Ejusd. aphor. ex Hippocr. Tubing. 1569. — Roder. a Fonseca in VII. libr. aphor. Hipp. comment. in singulos aphor. adnotat. Ven. 1595. 4.* 1608. 4. 1621. 4. Bichm. 1628. 4. Hotton. Patav. 1708. 4. — Annib. Bufali aphor. cromometaphrasis. Messan. 1605. 8. Mongitor. — Pa. Offredi comm. in aphor. Hippocr. Genev. 1606. 12.* — Constantini Lucae exposit. in aphor. Hipp. Ticin. 1607. 4. *bibl.* Bodl. 1608. 4. Gunz.

Hippocr. Coi aphor. gr. et lat. brevi enarratione fidaque interpr. illustr. c. hist. observ. et remed. selectis a Jo. Heurnio. L. B. 1601. 12.* 1607. 12. 1609. 12.* 1609. 4.* (in Operib.) Lugd. 1615. 8.* L. B. 1623. 12.* Lond. 1623. 12. Jen. 1677. 12. 1690. 12.* Rudolst. 1666. 12.* Amst. 1688. 12. L. B. 1690. 12.*

P. A. Canonherii in VII. aphor. Hippocr. libros commentarii. Antverp. 1607. 4. 1618. 4.* III. voll. — Pt. Ant. Canonherii in VII. sect. aphor. interpretationes. Antverp. 1617. 4. Lind. 1618. 4.* — Jac. Fontani comm. in omn. aph. Hipp. Par. 1608. 12.* (Genev.) 1613. 4.*

Eman. Stupani comm. in aphor. Hippocr. Bas. 1615. 8.*

Aphor. Hippocr. explan. auct. Matth. Naldio. Rom. 1617. 4. Falc. 1657. 4.*

Hier. Mercurialis in omn. Hippocr. aphor. praelection. Patavin. a Maxim. Mercuriali, H. F., publicatae c. Pancratii Marcelli notis marginalibus. Bonon.

1619. f. Lind. Lugd. 1621. 4. Gunz. Foroliv. 1625. f. Lind. Lugd. 1631. 4. Hotton.

Hippocratis aphor. Nic. Leoniceno interpr. e. not. Joa. Manelphi. Rom. 1623. 16. Burm. Ven. 1647. 12.* — Hipp. aphor. Nic. Fontani. acc. tractat. de extract. foetus mortui. Amst. 1633. 12.* — Hipp. aph. graec. et lat. breviter et nervose enodati a Tob. Knobloch. Norimb. 1641. 8.* Aphorismos alio, quam solito, ordine digessit.

Pt. Castellus in aphor. Hippocr. Macerat. 1648. 4. Hotton.

Ge. Morales comm. in Hipp. aphor. Venet. 1648. 4. Ejusd. ars parva, s. aphorism. Hippocr. resoluti. Ven. 1653. 12. Gunz.

Guidi Ant. Albanesii aphor. Hippocr. exposit. peripatetica. Patav. 1649. 4.* — In sect. I. et II. tantum.

Paul. Cigalini lection. in Hipp. aphor. Novicomi 1653. f. Smith. — Hipp. aphor. illustrati oper. Jo. Conr. Dieterici. Giess. 1655. 4. 1656. 4.* bis. Ulm. 1661. 4.* 1665. 4. Lind. Sleswic. 1661. 4.* Paraphrasis fusissima, ab auctore, linguae graec. profess.

Lev. Fischer genuina aphor. resolutio. Halberst. 1656. f. 1680. 8. Lind. — Car. Valesii de Bourgdieu in aphor. Hipp. Rom. 1659. f. Hotton. — Mich. Rucker comm. in Hipp. aphor. edid. G. H. Welsch. Ulm. 1676. 4. cum hoc editus est.

Pt. Guichard comm. in Hipp. aphor. Ulm 1676. 4. — Pa. de Sorbait comm. et controvers. in omn. libros aphor. Hipp. Vienn. 1680. 4. Opus spissum pagg. 1039. mere practicum.

[In Hippocr. aphor. omnes perbreves comment. — Anselmo Latioso, med. Viterb., auctore. Viterb. 1667. 8. — In Hipp. aphor. ad chirurg. spectantes comment. a Bernard. Genga de Mandolpho — denuo impressa. Bonon. 1727. 8. Memorat Faitoni. Beck.]

FR. DOMINICI BARISANI magnus Hippocr. medico-moralis ad utramque corporum atque animarum falutem per genuinam eorum expofitionem accommodat. Aug. Taurin. 1682. 4. GUNZ. — LUC. TOZZI in Hippocr. aphor. commentar. in duas partes diftributa. Neap. 1693. 4. GUNZ. et in Oper. Neap. 1704. 4. Voll. 4. — FR. SCHRADERI thefes med. ex illius praelect. publ. in aphor. Hippocr. fect. VII. annotatae. Helmft. 1693. 1694. 1695. 4. GUNZ.

HIPP. *aphor.* c. commentariolo auct. MART. LISTER. Lond. 1702. 8. 1703. 12. Tub. 1730. 12.* 1744. 12.* Edit. Tubing. Jo. BLANCHETII fynopf. aphor. Hipp. p. locos communes digeftor. addita eft. Commentarius LISTERI plane ad medicinam facit.

Nova et vetus aphor. Hippocr. interpret. a Jo. FR. LEONE AB ERLSFELDT. Frft. et Lipf. 1711. 4.* Spiffum opus et mere medicum 1180 paginarum.

HIPP. *aphor.* ad mentem ipfius artis ufum et corporis mechanifmi ration. expofiti. To. I. et II. Parif. 1724. 8. Recuf. fub veri auctoris, Jo. HECQUET, nomine. Neap. 1731. 4.* [Venet. 1757. 4.* K.]

Jo. JEREM. FICK aphor. Hippocr. notis illuftrati. Jen. 1729. 8.* Argumenti mere medici. — M. DE PINEDO comm. in aphor. Hipp. Amft. 1735. 8.*

Medicina Hippocratica, expon. aphor. Hippocr. auctore Jo. DE GORTER. Lib. I.—VII. Amft. 1739—1742. 4.* Sect. I—III. explicationes difcipuli auctoris in difputationibus publicis defenderunt. Reliquarum fectionum enarrationem Gorterus addidit. Commentarii funt argumenti mere medici.

HIPPOCR. *aphor et praefagia* ex recogn. et cum not. Andr. Paftae. Bergom. 1750. 1762. 12.*

Hipp. aphor. notation. variorum illuftrati. Digeffit et indd. addidit J. CH. RIEGER. Hag. Com. 1767. 8.* II. voll. Eadem plane editio, fronte duntaxat libri mutata, prodiit. L. B. 1778. 8. II. voll. Vid. Bibl. Pinelli to. I. p. 288. Vix ipfe judicare potens, et graecae lin-

guae parum gnarus, ex comment. aliorum collegit, quae optima ipfi videbantur. Utilis editio ob loca Hippocr. parallela diligenter notata et Celfi. [Melius judicavit de hac editione Lefebure de Villebrune in praef. fuae aphorifmorum editionis p. XVI. K.]

(Commentaria in praecipuos Hippocr. aphorifmos, pathologico-practica praecepta complectentia, auctore Jo. Pt. Vastampani etc. Opus pofthumum typis vulgatum anno 1822. curante Amadeo Testa, M. D. Aug. Taurin. 1822. . . . K.)

Jo. Vigier aphorifmes d'Hipp. rangés et difpofés, avec des notes. Lyon 1605. 16. Rast. 1620. 12. 1666. 12. Burm.

A. Cabotin commentaire en vers fur les aphor. d'Hippocrate. à Par. 1665. 12. Burm.

Laz. Meyssonier aphorifmes d'Hippocr. trad. en françois, avec un melange de paraphrafe et d'eclairciffement des lieux obfcurs et la clef de cette doctrine par le moyen de la circulation du fang. Lyon 1668. 12. Burm.

Aphorifmes d'Hippocr. avec des eclairciffements. Lion. 1684. 12. Housson. — Aphor. d'Hippocr. trad. en franç. avec des explicat. phyf. et des annotations curieufes. à Par. 1685. 12. II voll.

Les aphor. d'Hipp. avec des nouv. explicat. et plufieurs obfervat. de pratique fur les maladies. Paris 1703. Burm.

Hecqueti expof. aphor. gallice prodiit Parif. 1727. 12. II. voll.

The aphorifms of Hippocr. and the fentences of Celfus, with explanat. et references, by Conr. Sprengell. Lond. 1708. 8.* 1735. 8.*

Jo. Timmii et Curt. Sprengelii verfiones germanicae, animadverfionibus, res ab Hippocr. tractatas exponentibus auctae, fupra iam p. LXXI. feq. commemoratae funt.

Excerpta eorum, quae super aphorismos Hippocratis scripta sunt. Burdigal. 1524. f.*

Cod. quoque exstare dicitur M. VINCENTII [a]) Mich. Gil. Alius cod. exstat Hispan. PASCALII FRC. VIRREY Y MENNOL.

Partem tantum aphorismor. interpretati sunt multi. Exstat in bibl. reg. Paris. anonymi in XXV. Hipp. priores aphorism. interpretatio, no. 6858. in I. aphor. anonym. expos. no. 7101. in nonnullos aphor. no. 2316. MATTH. CURTII in II. partic. aphor. in bibl. r. Paris. no. 6852. ARNALD. DE VILLANOVA in aph. I. sect. I. et aphor. 34. sect. II. in Oper. saepius editis.

In aphor. XXII. sect. I. MICH. SERVETI comm. c. libr. de syrup. Paris. 1537. 8. Ven. 1545. 8. Par. 1573. 8.

SEB. AUSTRII Hipp. aphor. puerorum morbos enarrantes. Bas. 1540. 8.

ANT. LUDOVICI exposit. aliquot in aphor. Olyssipon. 1540. f. 1543. f. LIND.

Quarti aphor. lib. I. vera lectio et in eund. Galeni enarratio, JUST. VELSIO interpr. Bas. 1540. 4. 1543. 4.

DONAT. A MUTIIS in interpret. Galeni sup. 14. aphor. Hipp. dialogus. S. l. 1547. 4.*

Jo. BPT. MONTANI in aphor. libr. I. lectiones. Ven. 1553. 8.* In libr. II. Venet. 1554. 8.*

JANI CORNARII orat. in dictum Hippocr. vita brevis, ars longa, Jen. 1557. 12. GUNZ.

ODDI DE ODDIS interpret. in aphor. prim. sectionem. Patav. 1564. 8. LIND. In I. et II. sect. Ven. 1572. 8. Patav. 1589. 4. LIND.

---

a) In bibl. L. B. inter libros mss. latin. invenio Lectiones Vincentii Maji Brixians in Hippocratis aphorism. mss. Fol. Vid. Cat. bibl. L. B. noviter recognitus. L. B. 1674. 4. p. 410. K.

Theophr. Paracelsi Erklärung. über etliche Aphorismen. Cöllen. 1567. 4. Ejusd. explicat. sect. I. aphor. quatuor primorum secundae et novem posteriorum quintae. In Oper. omn. Frft. 1583. 4.

Hippocr. Coi de naturae, temporum anni et aëris irregularium constitutionum propriis hominisque omnium aetatum morbis theoria p. Jac. Curionem. Frft. 1569. 8.* Est comment. in III. section. aphor. — Theod. Bellei in aphor. Hipp. comment. I. Panorm. 1571. 4. Lind. Patr. Crispi comment. in libr. I. aph. Rom. 1575. 4. Lind.

Ant. Perez suma breve de algunas sentencias de Hippocrate. Complut. 1575. Saragoss. 1613. — Jo. Zecchii in sect. I. aphor. Acced. Scip. Mercurii scholia. Bonon. 1586. 4.*

Mars. Cagnati expos. in aphor. Hipp. 24. sect. II. Rom. 1591. 4. Ejusd. in aphor. 22. sect. I. Rom. 1619. 8. Falc.

Fabritii praelect. de catena aphor. I. sectionis. Ven. . . . 4. Lind. — Alph. Barocchi in I. aphor. section. dilucidissimae lectiones. Ferrar. 1593. 4.* — Ambr. Nonnii comm. in III. libros aphor. Hipp. Conimbr. 1600. f. Lind.

Hier. Capivaccii comm. in sect. I. aphor. c. tract. Capivaccii de foetus formatione. Venet. 1601. f.* et in Opp. omn. Frft. 1603. f. Venet. 1617. f.* etc. — Jul. Argenterii in lib. I. et II. aphor. comment. in Opp. Frft. 1610. f.*

Cph. Cacheti controvers. in I. aphor. section. pars I. Tulli, 1612. 8.*

Prosperi Martiani expos. in Hipp. aphor. 22. sect. I. Rom. 1617. 4. — Jo. Manelphi responsio brevis ad annot. Prosp. Martiani in comm. Mars. Cagnati. Rom. 1621. 8. Gunz. Aetii Cleti defensio interpr. Mars. Cagnati. Rom. 1621. 8. Gunz. [Mars. Cagnatus, Veron., in Var. Observatt. libr. IV., quorum duo poster. nunc prim. access. — Rom. 1587. 8.

paſſim multa Hippocr. loca emendat, aut explicat, aut vindicat.]

ANT. COELII comm. in libr. I. aphor. Hipp. Meſſanae 1618. 4. LIND. — SANCTOR. SANCTORII comm. in I. ſect. aphor. Hippocr. Ven. 1629. 4.*

CLAUD. SALMASII interpr. Hippocratei aph. 79. ſect. IV. de calculo. Additae ſunt epiſtol. duae JO. Beverovicii, quib. reſpondetur. L. B. 1640. 8.* — JO. BEVEROVICCII exercit. in Hipp. aphor. de calculo. Acc. ejusd. argum. doctorum epiſt. L. B. 1641. 12.* — G. FR. LAURENTII exerc. in nonnullos minus abſolute veros Hipp. aphor. Hamb. 1647. 4.* 1653. 8.*

PT. CASTELLI in Hipp. aphor. primi libri critica doctrina per puncta et quaeſtiones. Macerat. 1648. 4.* — PAU. CIGALINI in aph. Hipp. libr. I. et III. lectiones. Novicom. 1653. f.* — GABR. FONTANI aph. Hippocr. VII. 15. apologeticon, quo Galeniſtar. doctrina circa pleuritidem defenditur contra Helmont. Lugd. 1657. 4. LIND.

GERON. PARDO tr. del vino aguado y aqua envinada ſelu el aforiſmo 56. de la Sect. VII. Valladol. 1661. 4.

BARTHOL. GENGA in aph. Hippocr. ad chirurg. ſpectantes comm. Rom. 1694. 4. [Aliam edit. Rom. 1646. habet Cat. bibl. Saliceti. Rom. 1789.] *Ital.* Bonon. 1695. 8. HISPAN. Cirurgia de Hippocrates y commentarios ſobre ſus aphoriſmos pertenecientes a la cirurgia, traduce en Caſtellano A. G. VAZQUEZ. Madrit. 1744. 4.*

Recherches ſur la nature et la guériſon des cancres. Pariſ. 1700. 12. Explicationem aph. 38. ſect. VI. continent.

Medicinam neque adeo brevem eſſe, quemadmodum ajebat Theſſalus, neque adeo longam, quemadmodum ex Hippocr. fert vulgaris opinio, prael. CA. FR. COGROSSII. In Raccolt. di opuſc. ſcientif. e filolog. to. XIII. Ven. 1736. p. 67.

Jo. Sig. Hierstelii et Frc. Passini viginti septem aphor. Hippocr. Oenip. 1739. 4.*

[Opus medicum dogm. crit. practic. s. Hippocr. in aphor. libris redivivus. Auct. Ignat. Nicolosio. Neap. 1788. 8. Continet dogmaticam exposit. 25 prior. aphorism. Vid. Ephem. liter. Gott. 1789. p. 1688.]

Dissertationes academ. permultas, in Hippocrat. aphor. scriptas, collegit Hefter. in mus. disputatt. Multarum titulos Hallerus dedit in bibl. med. pr. to. I. p. 57. sequ. Addam quasd., quas Hallerus non habet, inprimis viri valde Hippocratici, Jo. Pancr. Brunonis.

Scherbii diss. ad aphor. Hippocr. sect. I. Altorf. 1588. 4.*

L. Feake diss. in sect. II. aphor. L. B. 1670. 4.*

Lud. Pettenkoveri aphor. 30. sect. V. resolutio. Argent. 1671. 4.*

Jo. Pancr. Bruno ad II. aphor. 52. Altorf. 1686. ad sect. III. aph. 3. ibid. 1687. ad III. aph. 5. ib. 1698. ad lib. III. aph. 5. ib. 1688. Ejusd. ad lib. III. aph. 5. diss. poster. ib. 1688. Ej. ad sect. III. aph. 6. ibid. 1689. Ejusd. ad sect. III. aph. 12. ib. 1691. Ejusd. ad sect. III. aphor. 13. ib. 1692. Ej. ad sect. III. aph. 14. ib. eod. ad aph. sect. III. 15. 16., ib. eod. ad aph. 17., ib. 1693. ad aph. 19. 20. ib eod. ad aph. 21. ib. 1694. ab aph. 22. ib. eod. ad aph. 24. ib. 1696. ad aph. 25. ib. eod. ad aph. 27. 28. ib. 1697. ad aph. 29. 30. ib. eod. In sect. IV. aph. 37. 38. ib. 1706. ad aph. 41, 42. ib. 1707. ad aph. 46. ib. 1708. ad aph. 48. 49. ib. 1709.

L. Wagardi diss. sup. aph. 3. sect. II. L. B. 1712. — I. G. Brendel de paresi atrabilaria Hipp. ad aph. 40. sect. VII. Gott. 1752. 4. et in Opusc. pa. I. p. 184.

[Descriptio rheumatismi acuti et *dilucidatio ducentorum et quinquaginta aphorismorum* Hippocr. ad

rheumatismum tam acutum, tam chronicum; item ad phrenitidem, ad pleuritidem, peripneumoniam, pleuro-pneumoniam et anginam pertinent. data a FERD. SAALMANN. Münster 1789. 4.]

Aphorismis ordo quum vix multus sit, iis ordinem quendam indere, permulti scriptores sategerunt, non raro quoque ipsum suum systema ipsis aphorismis ingerentes.

Methodus aphorismor. c. Gesneri adnotat. erat apud Cp. Wolphg. Vid. *Bibl.* GESNERI et SEMLER.

In RUSTICI PLACENTINI collect. Ven. 1507. 8. aphorismi ad suas aegritudines dispositi sunt.

Compendium eorum, quae sup. aphor. Hipp. scripta sunt. Bourdeaux. 1524. f. — Hippocrat. aphor. et sententiar. libri VII. in eum ordinem, in quem antehac nunquam disposuit quispiam, digesti. Ductu et auspiciis JO. AGRICOLAE AMMONII. S. l. 1537. 4.* — BASSIANI LANDI praef. in aph. Hippocr. Patav. 1552. 8. Codex est in bibl. Vindob. Lambec. II. p. 838.

BENED. BUSTAMANTE PAZ method. in VII. Hippocr. aphor. ab Hippocr. observata, qua et meliorem ordinem et argumenta declarat. Ven. 1550. 4.* Paris. 1550. 16. LIND.

BARTH. et PT. ROSSINI sententiae omn. et verba in Hipp. aphor. ordine alphab. digesta. Ven. 1555. 8.*

Aphorismi digesti secundum locos congruentium seriem materiar. c. expositione cujusque aphorismi ex Galeno supposita et insignioribus sententiis Celsi. Lugd. 1555. 12.*

JO. PLACOTOMI Hipp. aphor. in locos communes digesti. Antverp. 1664. 12. LIND. OLIVARII POPARDI Hipp. aphor. ordine meliori latine facti. Rochell. 1580. 16. LIND.

ARCHIL. CARCANI in aphor. Hipp. lucubrat. Ticin. 1581. 8.* ordine methodico. — ACHILL. PIRMINII

Gassari aphorifmor. method. nova. Tigur. 1584. 8. Lind. (Sangalli 1584. 8.) — Erhard. Heidenrecii mnemonentica in aph. Hippocr. tabulis comprehenfa. Bafil. 1585. 4. Gunz. — Fr. Fogerolari method. in VII. aph. Hippocr. Parif. 1612. 4. Cat. bibl. Lugd. Bat. — Rud. Magister aphor. Hipp. 22. interpr. et methodo exornati. Parif. 1613. 12. Lind. Idem forte liber eft: Hipp. doctrina, aphor. leges, judicia cet. auct. Rud. Magistro. Par. 1613. 8. Rast.

Jo. Lanaei Hippocr. aphor. gr. et lat. c. argumentis J. J. Lanaei. Par. 1628. 8. Jo. Gorraei animadv. in Jo. Lanaei libellum, quo aphor. Hipp. in nov. ord. digeffit. In Jo. Gorraei opufc. quatuor. Par. 1666. 4.*

Honor. Bicaissii manuale medicor. f. σύνταξις aphor. Hippocr. praenot. Coac. cet. Aqu. Sext. 1635. 12.* Par. 1639. 12. Lond. 1659. 12.* Genev. 1660. 12.* Jenae fec. exempl. Londin. 1712. 8.*

Nic. Fantoni aphor. Hippocr. methodice difpofiti. Amft. 1657. 12. Riv.

S. Al. Martin aphor. Hippocr. difpofitiva method. fegmentis IV. comprehenfa. Parif. 1639. 12.

C. de S. Germain Hippocr. aphor. methodica praxis in IV. partes divifa. Par. 1650. 12.

Aphorifmi Hippocratis facili methodo digefti c. ipfo textu aliisque therapeuticis — auct. Jo. Tilemann. Marp. 1650. 12.* (Sed antiquior quoque exftat editio.) Gieff. 1660. 12.* 1670. 12.*

Marini Curaei de la Chambre novae methodi pro explanandis Hippocrate et Galeno fpecimina. Authoris ratio explanandi aphor. Hippocr. Par. 1655. 4. Lind.

Bernard. Langwedel thef. Hippocr. f. aphor. in claff. et certos titulos difpofiti. Hamb. 1679. 12. — Coronati medicina aphoriftica f. aphor. Hippocr. juxta inftitutiones et praxin medicam difpofiti. Hamb. 1681. 8.* — Jo. Dan. Globitz aphor. omnium in III. fection. nova digeftio. Norimb. 1681. 12.*

G. W. Wedel aphorismi aphorismor. s. aphorismi in porismata resoluti. Jen. 1695. 12.*

Les aphorismes d'Hippocr. rangés selon l'ordre des parties du corps humain. Paris 1703. 12. Burkr

Marcenai arrangement des principaux aphor. d'Hippocr. pour gouverner les malades. Par. 1719. 8. Falc.

M. Guyot manuel des médecins, ou recueil d'aphorismes choisis, tirés des ouvrages d'Hippocrate et de Celse. à Par. 1754. 8.*

[P. C. Marchand manuel de l'observateur en médecine. Par. 1822. 18. Continet varia loca, ex Hippocratis aphorismis, aliisque ejusdem scriptis desumta, diagnosin, prognosin, curationem morborum etc. spectantia. K.]

Contra aphorismos scripserunt Thessalus Trallian. Lycus, Julianus, quos jam dixi [p. LXXI. LXXV. LXXVII.]. — Corn. Agrippa de Nettesheim de vanitate et incertitud. scientiar. — Leon. a Capoa in Raggionamento IV, Neap. 1681. 8. — Aloys. Sinapius de vanitate, falsit. et incertitudine aphor. Hippocr. Genev. 1697. 8. et in Parad. med. part. III.

Almeloveen in invent. novantiquis. Amst. 1684. 8. ostendit, Hippocrati plura nota fuisse, quae pro novis inventis hodie jactantur.

XXII.

Περὶ διαίτης ὀξέων. [Est in edit. Lind. to. II. p. 268. Ed. Frob. gr. p. 365. sed adjectum est p. 376. *Τῶν ἑπομένων τινὰ μὲν, ὡς Γαληνός φησι, γνήσια Ἱπποκράτεύς ἐστι, καὶ τὴν λέξιν ἄμεμπτον ἔχει μετὰ τῆς διανοίας, τινὰ δὲ αὐτοῦ οὐκ ἄξια, ὡς ὑπονοῆσαι παρεγγέγραφθαι τοῖς γνησίοις*, idque incipit a §. 34. ed. Lind. Ed. Mercur. sect. I. p. 212. Ed. Foes. p. 52. sect. IV. Ed. Chart. p. 1. to. XI. Ed. Mack. to. II. p. 95. Vers.

Corn. p. 489. Collect. Haller. to. II. p. 95. Bibl. iatr. Pierer. to. II. p. 230. K.] Hunc librum omnes antiqui pro genuino habuere, Erot. (expoſ. voc. Hipp. p. 22.). Galen. (comm. in hunc libr. paſſim, inprimis in prooem. Comm. IV. p. 116. to. XI. Chart. libr. III. de reſpir. diff. p. 268. to. VII. comm. I. in progn. text. 4. p. 588. to. VIII.), Palladius (comm. in Hipp. de fract. ſect. VI. p. 147. ed. Foëſ.). Memorant illum Plinius (h. n. lib. XVIII. c. 7.), Athenaeus (deipnoſoph. II. 7. p. 45. ed. Caſaub.), qui multa ſuſpecta in eo, et dimidium libri nothum et illegitimum eſſe ſcribit. Multa ex eo excerpſit Cael. Aurel. (acut. lib. I. c. 12. p. 39. et II. c. 19. p. 123.), quo ultimo loco univerſam pleuriticorum curam, quam Hippocrates praeceperat, recenſuit. Pro genuino etiam habuere hunc librum, ultima parte excepta, de qua mox dicam, Hier. Mercurialis (Cenſ. oper. Hippocr. p. 16. 17.), Lud. Lemosius (Judic. oper. Hippocr. c. 5. p. 24.), Foësius (in not. ad hunc libr. Oper. ſect. IV.), Hallerus (art. med. princ. to. I. p. 258.), Grunerus (Cenſura p. 65.) et Grimmius (Hippokrat. Werke II. p. 518.).

Inſcriptio libri apud veteres non una fuit. *Πρὸς τὰς Κνιδίας γνώμας* titulus libro fuit, quoniam in ipſis libri initiis Hippocrates contra Cnidias ſententias ſcripſit, quo nomine liber hic ab ipſo Galeno multis locis citatur, v. c. in libro de ratione victus in morb. acut. ex Hippocr. ſententia c. 4. p. 188. c. 8. p. 194. to. XI. Chart., et a Cael. Aurel. III. acut. c. 4. p. 189. c. 8. p. 212. chron. III. c. 8. p. 485. et IV. c. 3. p. 521. Idem nomen huic libro dedit Pollux (Onom. ſ. v. *ὀξύβαφον.* lib. X. ſect. 87. ubi videantur interpr.) et Rufus Ephes. in libro de part. corp. hum. — *Περὶ πτισάνης* titulum ei fecerunt Erotian. l. c. Plin. l. c. Galen. de Hipp. et Plat. decret. IX. 6. p. 261. to. V. Chart. libr. III. de diff. reſpir. c. 6. ut alios locos omittam, quos ſtudioſe collegit Lemosius. Haec nomina libro data eſſe ob ipſam libri argumentum, nomenque *περὶ πτισάνης*,

ob ptiſanam (a §. IV. ed. Linden. to. II. p. 271.) in eo deſcriptam, jam Galenus notavit in comment. I. in libr. Hippocr. de diaet. in acut. text. 17. p. 14. to. XI. Chart. Alia nomina minus vulgaria, *περὶ διαίτης*, *περὶ ὀξέων νουσημάτων* FOËSIUS et GRUNER. locc. citt. adferunt. Vulgata jam antiquis inſcriptio fuit *περὶ διαίτης ὀξέων*, quam et Galenus in commentariis ſuis retinuit.

Nullum fere veterum fuiſſe, qui de genuinis hujus libri originibus dubitaverit, jam monui: ſunt tamen et Galeni de iis variae ſententiae. Aliis enim permultis in locis, quorum partem jam citavi, priorem hujus libri partem, quam tribus commentariis inſtruxit, pro maxime germana habet, alio vero loco, eoque ſatis notabili, quum quaedam absque plurimo ordine in libro dicta inveniret, librum Hippocratis quidem, ſed non ab eo editum eſſe dixit. *Πολλάκις ἐνενόησα*, inquit in comm. II. text. 55. in libr. de diaet. acut. p. 76. to. XI. *τοῦτο τὸ βιβλίον (π. διαίτ. ὀξ.) ἐν τύποις εὑρεθὲν, ἐκδιδόσθαι μετὰ τὸν Ἱπποκράτους θάνατον. ἡ γὰρ ἀταξία τῶν λόγων οὐκ ἄλλως ἔοικεν, ἢ οὕτως γεγονέναι. προσγραφομένων μὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν εὑρισκομένων αὐτῷ παραδειγμάτων εἰς τὴν τοῦ καθόλου πίστιν ἐνίων μὲν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐνίων κατὰ τοῦ νώτου· μὴ δυνηθέντος δὲ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ τάξιν ἀποδοῦναι.* Notat etiam iis, quae ab illis inde locis ſcripta ſunt, ubi balnea Hippocrates deſcribit atque laudat, (a §. 31. to. II. p. 294. Lind.) multa eſſe interjecta, quae forſan ipſis Hippocratis temporibus ne nota quidem adhuc fuerint. Vid. Galen. comm. III. ad text. 40. Hipp. p. 106. to. XI. Chart. et ſeq. Indeque quidam LUD. LEMOSII forſan exemplo (Judic. oper. Hippocr. c. 5. fol. 24.) inducti ſunt, ut partem libri de morb. acut. ad balnea uſque, adeoque ad §. uſque 31. Lind. pro genuina, reliquum vero librum pro ſpurio haberent.

Sed Galenus non omnem hanc partem pro ſpuria habuit. Etſi non negat libro a §. 31. uſque ad §. 34. Lind. interſperſa eſſe quaedam, quae ab Hippocratis

temporibus recedant, hanc tamen libri particulam inter genuinas adhuc refert, et commentario III. illustrat.

Hanc vero partem a §. 34. Lind. quae etiam in hac editione et in aliis editis inscripta est ἀρχὴ τῶν νόθων, quamque Galenus commentario proprio, eoque quarto, illustravit, ab Hippocrate profectam non esse, Galenus probavit, cujus sententiam post eum omnes secuti sunt: Καὶ γὰρ τῇ τῆς ἑρμηνείας δυνάμει καὶ τῇ τῶν θεωρημάτων ἀκριβείᾳ λείπεται πολὺ τῶν ἔμπροσθεν. Galen. in prooem. ad comm. IV. in Hipp. d. diaet. acut. p. 116. to. XI. Chart. Hanc spuriam partem, atque Hippocrate indignam, ab Hippocrate, forsan non ad publicationem, sed εἰς ἀνάμνησιν scriptam esse, et post Hippocratis mortem demum libro additam, Galenus uno loco notat, nempe in comm. II. in Hipp. d. diaet. acut. text. 38. p. 65. to. XI. Chart., quod sane facile fieri potuit, veriores vero hujus partis spuriae origines tetigit quidem, non vero penitus persecutus est. Promiserat nempe Hippocrates in ipso de diaet. acut. libro, et quidem in locis pluribus, se de curatione aliorum etiam morborum acutorum, imo, ut Galenus vult, comm. II. in l. de diaet. ac. text. 38. p. 63. et comm. III. in libr. eund. p. 90. et p. 105. omnium librum peculiarem scripturum, et hic liber, quoniam non publice editus est (Galeni sane temporibus non exstabat), sed in adversariis Hippocratis mansit ineditus, a discipulo forsan Hippocratis ad congerenda ea, quae in hac spuria parte leguntur, adhibitus est. Indeque optime explicuit Galenus, bona ista non pauca atque Hippocrate digna, quae ipse in hac libri parte se notaturum pollicitus est, atque satis probe notavit. Vid. comm. III. in Hipp. l. l. text. 14. p. 90.

Sed verior de hac spuria hujus libri parte sententia haec est. Exstabat, quod ex CAELIO AUREL. II. acut. c. 29. p. 142. qui hujus rei solus mentionem fecit, HIPPOCRATIS *liber regularis, quem diaeteticum vocavit,* huncque librum, quum non exstet in libris Hippocratis, qui supersunt, et sane sub hoc titulo non exstat, plane

periiſſe arbitratus eſt ALMELOVEENIUS in not. ad h. l. Sed non periit: eſt enim hic liber regularis ſive diaeteticus, notha pars libri de diaeta acutorum, quod manifeſte intelligitur ex ipſo eo loco, quem Caelius citat. Dicit is enim: HIPPOCRATES *vero libro regulari — peripneumonicae, inquit, remedium aptandum ex cocco atque galbano atque attico melle, vel abrotano, ex aceto mulſo atque pipere admixto et helleboro nigro. Summum, inquit, eſt etiam panacem in mulſo ex aceto confecto decoquere et liquatum dare libendum.* Locus ipſe, quem coram habuit Caelius, et ſatis male latinum fecit, ex hac ſpuria parte deſumtus eſt: *περὶ πλευμονῆς ἐκλείκτον. χαλβάνη καὶ κόκκαλος ἐν μέλιτι ἀττικῷ ἀβρότονον. ἐν ὀξυμέλιτι, πέπερι, ἐλλέβορος μέλας, ἀποζέσας, καὶ πλευριτικῷ ἐν ἀρχῇ περιωδύνῳ ἔοντι δίδου· ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ πάνακες ἐν ὀξυμέλιτι ἀναζέσαντα καὶ διηθέοντα διδόναι πίνειν.* de diaet. ac. §. 53. p. 312. to. II. Lind. Ex quibus ſane manifeſte liquet, hanc ſpuriam libri de diaet. acut. partem temporibus forſan ipſo Galeno ſuperioribus (Caelius enim, uti notum eſt, Soranum latinum fecit;) etiam peculiaris libri titulo exſtitiſſe huncque peculiarem atque ſpurium Hippocratis genuino libro eſſe adſutum.

Sed ſi etiam haec ultima hujus libri pars minus genuina eſt, ſatis tamen antiqua eſt. ERASISTRATI adeo temporibus jam hanc partem libro de diaeta acutor. additam fuiſſe, Galenus quidem dicit, ſed non probat, in comment. IV. in Hipp. de diaet. ac. text. 5. p. 120. to. XI. Non enim contra minus germanam libri hujus Hippocratei partem ſcripſiſſe videtur Eraſiſtratus librum, quem contra genuinam partem et Hippocratem ipſum intelligens, contra diſcipulos Hippocratis, Apollonium et Dexippum vero nominans de febribus primum ſcripſit, in quo Hippocratem fame atque ſiti aegros ſuos febribus decumbentes necuiſſe ſcripſerat, cum e contrario Theſſalus eundem Hippocratem aegros nimia copia alimenti repleviſſe ſcripſerit. Vid. Galen. comm. I.

in text. 24. Hippocr. d. diaet. ac. p. 22. to. XI. Cf. comment. III. in eund. libr. p. 106.

Ceterum hic liber, qui antiquissima eaque nobilissima antiphlogisticae methodi febribus curandis idoneae monumenta continet, non multos habuit inter antiquos, qui in illum commentarentur. Praeter Erasistrati et Themisonis contra eum libros exstabat adhuc Galeni temporibus τὸ περὶ τῆς καθ' Ἱπποκράτην διαίτης opus, quod medicus quidam Βίκτωρι, τῷ Ῥώμης ὑπάρχῳ tradiderat. Textum Hippocratis in hoc libro admodum mutatum fuisse atque mutilatum, Galenus per quaedam exempla probavit in comm. III. in l. de diaet. ac. p. 113.

CODICES mss. hujus libri exstant haud pauci: *Graece* in bibl. reg. Paris. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2253. 2254. cum titulo de ptisana 2545. In bibl. D. Marci Venet. hic liber exstat graece ut in Medicea, plut. 73. et ap. Bandini III. p. 144. In bibl. Vind. Lambec. comm. libr. III. VI. p. 85.

Latini forsan codd. sunt, qui exstant in bibl. regin. Suec. Vat. no. 396. 397. Montf. I. p. 23. et in bibl. Laur. Med. plut. 73. no. 24. Montf. I. p. 383. in bibl. Caj. Gonv. Cantabr. no. 959. 962. in bibl. colleg. nov. Oxon. no. 1130. 1134. in bibl. C. Merton. no. 689. in Colleg. S. Trin. Dublin. no. 502. in bibl. A. Pembrok. no. 2055. Latine exstat in bibl. r. Paris. no. 6868. 6869. 6870. 6871. 7029. 7030. A. 7036. 6846. In bibl. Laur. Med. plut. 73. no. 7. Montf. I. p. 382. [In bibl. reg. Athenaei Taurin. no. 1069. sec. XIII. vid. Pasini cat. codd. mss. bibl. reg. Athen. Taur. p. 360. a. In bibl. acad. Lips. no. 1103. et 1203. uterque cod. c. commento. K.]

Hebraicus codex versionis factae ex Arab. exstat, teste Wolf. in bibl. hebr.

Arabicus: Ketab alemradh alharat le Bocrathi Herbelot p. 480. Libros tres priores vertit HONAIN: Casiri no. 852. no. IV. p. 291.

COMMENTARII. Antiquissimus, quem scimus,

in hunc librum commentarius Galeni est, in quatuor partes divisus, quarum tribus prioribus enarrantur, quae Galenus pro genuinis in hoc libro; quarto vero, quae pro spuriis habuerat.

Graecus libri I. hujus commentarii codex est in bibl. Vind. Lamb. et de Nessel III. et in Medicea p. 75. no. V. Bandin. III. p. 144. Vid. Montf. I. p. 387. Graecus quoque forte est GALENI in Hipp. de diaeta in bibl. r. Paris. no. 3147. Montfauc. II. p. 739. at 600 circiter annorum, cum commento Galieni in bibl. cath. Metensi no. 226. Montfauc. II. p. 1380.

Latinus codex est in bibl. coll. nov. Oxon. no. 1134. et no. 1130. in bibl. coll. Merton. no. 687. 689. et in bibl. aul. Pembr. no. 2055. in bibl. r. Paris. 7030. — Epitomen commentariorum Galeni dedit Symph. Campegius Lugd. 1508. 8. 1516. 8. (Spach. p. 147.)

EDITIONES. *Graece* lib. de diaeta acutorum prodiit Paris. 1530. f. HALLER. Graec. et lat. Jo. VASSAEO interpr. Par. 1531. f. MAITTAIR. *Latine* prodierunt studio NIC. LAVACHII. Flor. 1533. 4.* lat. cum Galeni comment. et Galeni de semine libr. II. Basil. 1533. f. Cat. bibl. Bun. I. p. 93. Bas. 1542. 8.* 1543. 8. RAST. 1551. f. HOUSSET. Lugd. 1565. 12. c. Jo. MARTINI adnotat. PAULO JULIARIO interpr. Veron. 1542. 8.* Jo. VASSAEO interpr. c. annotatt. Jo. MOLINI. Lugd. 1565. 12.* Prodiit quoque in Articella, et quidem, quod ex collatione utriusque libri intelleximus, Thaddeo Florentino vertente. Est potius epitome libri, quam versio: nam Thaddeus, Arabista, graecarum literarum maxime ignarus erat. — Ex ANDR. BRENTII versione. Lugd. 1506. 8. cum nonnullis Champerii — GU. COPO interpr. Paris. 1525. 12.* et quidem cum libro de natura humana, qui solus in titulo memoratur. Liber de vict. rat. in acut. p. 15. incipit. — Ex recogn. FR. RABELAESII, GU. COPO interpr. Lugd. 1532. 12.* cum aliis, quos vide sub prognostico. — Ex edit. PAUL JULIARII. Veron. 1548. 8. GUNZ.

VERSIONES. *Germanice:* Hippokrates von d. Lebensordnung in hitzigen Krankheiten. A. d. Griech. Altenb. 1772. 8.* Opus ſtudioſiſſime elaboratum, cum not. doctiſſ. in quibus praeſertim medicamenta antiqua Hippocratis illuſtrantur, auct. Jo. Fr. Ca. Grimmio, verſionis operum Hippocratis.

COMMENTARII ſunt, praeter Galeni enarrationes, quas jam dixi, Comment. anon. ſcriptoris in bibl. r. Pariſ. no. 6846. 6869. 6870. 6871. PALLADII in hunc librum ſcholia Venet. exſtitiſſe, JO. SANTALBINUS refert in praef. ad Palladii ſcholia in Hippocr. de fract. Foëſ. ſect. VI. p. 196. Exſtitiſſe ap. Diegum Hurtadum. Venet. Spach. elench. p. 147. — MARSILII (DE S. SOPHIA) comment. in Hipp. de regim. ac. exſtat in bibl. r. Pariſ. no. 4860. Montfauc. II. p. 753. — ANT. MUS. BRASSAVOLI in libros de vict. rat. in morb. acut. Hippocr. et Galeni commentaria et annotatt. Ven. 1546. f.* Poſt textum, ab A. M. Braſſavolo latinitate donatum, leguntur Muſae commentarii. Dein Galeni commentarius ſequitur Jo. VASSAEO interpr. et denique in hunc commentarium A. M. Braſſavoli copioſiſſima enarratio. — HIER. THRIVER. BRACHELII comment. Lugd. ap. Beringos 1552. 8. GUNZ. et Lugd. ap. hered. Jac. Juntae. 1552. 8. GUNZ. — FR. VALLESII comment. Aug. Taur. 1590. 8.* — HIER. MERCURIALIS comm. in Hippocr. prognoſt. prorrhet. de vict. rat. in acut. et epidem. hiſtorias. Frft. 1602. f.* — JO. HEURNII comm. in Hipp. de vict. rat. in morb. ac. libri IV. Edid. poſt. mortem auctoris ejus filius OTTHO HEURNIUS. L. B. 1609. 4.* — LUD. DURETI comm. editi ſunt cum libro de humoribus et comm. in eundem. Pariſ. 1631. 8. cura PT. GIRARDET. Editio nova et accuratiſſima J. G. GUNZII: Hipp. Coi de humor. purgand. lib. et de diaeta acutor. lib. III. c. comm. integr. Lud. Dureti. Acc. conſtitutio prima libri II. epid. c. ejusd. auctoris interpr. PT. GIRARDETUS primum in lucem protulit, recenſuit, emendavit, notas — adjecit JUST.

GODOFR. GUENZ. Lipſ. 1744. 8.* — HIER. CARDANI comm. exſtant in Oper. omn. to. X. Lugd. 1663. f.

XXIII.

Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. De aëre, aquis, locis. [Eſt in ed. LIND. to. I. p. 327. ed. FROBEN. gr. p. 75. ſed. a ſigno *) multum a Lindeniana differt, id quod lectores incautos facile turbare poſſit, nec qua de cauſſa id fecerit Lindenius, perſpicitur; qui vero quaedam ex libro *περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων* p. 451. ed. Frob. ſumſit, et huic loco putavit inſinuanda. Ed. MERCUR. ſect. I. p. 16. Edit. FOESII ſect. III. p. 63. Ed. CHARTER. to. VI. p. 187. Ed. MACK. to. I. p. 310. Verſ. CORNAR. p. 104. HALLERI art. med. pr. I. no. 1. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 205. K.]

Hunc librum EROTIANUS titulo *περὶ τόπων καὶ ὡρῶν* p. 22. et *περὶ ὡρῶν καὶ τόπων* p. 272. ed. Franz. GALENUS vero variis in locis a) memoravit et in omnibus ad germanos Hippocratis libros ab eoque editos retulit. Diſerte vero refert hunc librum ad eos, qui *οὐκ ἀλόγως Ἱπποκράτους αὐτοῦ πεπίστευται γράμματα εἶναι* libr. III. de differ. reſp. c. 1. p. 268. to. VIII. Chart. Citavit vero hunc librum partim ſub vulgato titulo, partim ſub aliis b) v. c. *περὶ τόπων καὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων* (de libr.

---

a) Comm. in aphor. III. 8. 11. 12. 14. in Gloſſ. v. *στρέφεται.* Comm. ms. in Hipp. de humor. paſſim. Ad Thraſybul. to. IV. p. 298. Quod animi mor. etc. to. I. p. 548. (Ed. Lipſ. IV. p. 798. ubi vulg. Baſ. ed. lectio *ποτῶν*, Charterio praeeunte, in *τόπων* mutata eſt.). Schol. Ariſtoph. ad Nub. 331. (p. 217. Vol. I. ed. Dindorf.) eodem libri titulo utitur, cujus gloſſam Suid. in ſuum Lexic. ed. Kuſter. transtulit, hac ſola differentia, ut pro *ὡρῶν*, quod nonnulli in titulum inferunt, vitioſum habeat *ὁρίων*. K.

b) Quod animi mor. etc. p. 349. (ed. Lipſ. IV. p. 804.) *ἐν ὅλῳ τῷ περὶ ὑδάτων καὶ ὡρῶν κράσεως συγγράμματι.* Omnes has tituli variationes fluxiſſe e memoriae lapſu putat CORAY in prolegom. ad Hipp. l. l. p. CXXXIX. not. 2. K.

propr. c. 6. p. 44. to. I. Chart.), putatque potius librum inscribendum fuisse περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, οἰκήσεων, ὡρῶν καὶ χωρῶν ib. p. 44. Meminit quoque hujus libri PALLADIUS titulo: περὶ ἀέρων, τόπων, ὑδάτων (Foes. ed. Hipp. sect. VI. p. 147.), atque ATHENAEUS (deipnos. II. 7. p. 46. ed. Casaub.[c])) omnesque recentiores eum, auctoribus inprimis Erotiano atque Galeno, pro genuino habent. Nec ipsa dictionis ionicae et antiquae atticae gravitas puritasque, qua hic liber prae ceteris eminet, adversatur, quo minus eum pro vere Hippocrateo, et quidem, quod jam HIER. MERCURIALIS autumaverat, (cens. Hipp. oper. p. 16.) conscripto atque edito ab Hippocrate, postquam longa peregrinatione perfunctus, certissima experientia insignique judicio omnia didicerat, habeamus. Unicum, quod dubitationem quandam movere possit, id est, quod, jam Galeno notante, lib. III. de diff. resp. c. 9. p. 284. to. VI. Chart. in aphorismis quaedam occurrant, quae cum dictis in hoc libro plane non conveniant: sed inde ad spurias neque horum locorum, neque ipsius libri totius origines concludere licet.

CODICES existunt vix multi. *Graeci* extant in bibl. D. Marci Ven. Montfauc. — in bibl. r. Paris. no. 2146. 2254. [Inter codd. graec. Nanian. cod. 248. qui alia opusc. Hipp. continet, p. 441.] LATINI in bibl. r. Paris. no. 7027. *Arabici* in ead. bibl. et e vers. HONAIN in bibl. Scorial. no. 852. [Cat. Casir. p. 290.] Vid. HERBEL. in bibl. or. p. 480.

EDITIONES. *Graece.* Hipp. de aëre, aqu. et loc. graec. Paris. 1536. . . . *Graeco-latine.* Ἱπποκράτους Κῴου περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων· περὶ φυσῶν· gr. lat. Jano Cornario interprete. Bas. 1529. 4.* Par. 1542. 4.

---

c) Meminit ejus quoque Schol. ad Aristoph. Equit. vs. 531. Σύνταγμα δέ ἐστιν Ἱπποκράτους περὶ ἀέρων, τόπων καὶ ὑδάτων. K.

[De graec. lat. LUD. SEPTALII editione vide sub Commentar. K.] *Latine.* Hippocr. de aëre, aqua et regionibus in Collect. oper. Rhasis. Ven. 1497. f.* Hipp. Coi de aëre, aqu. locis liber. Rostock 1591. 8.*

COMMENTARII. Commentatus est hunc librum GALENUS, quod ipse testatur c. 6. de libris propriis to. I. p. 44. Chart. sed qui supersunt, exigui sunt, latini tantum et compendium libri, non explicationem, quam magis postulasset, quam alii, continent, ut adeo non plane certum sit, hos commentarios ad Galenum pertinere. Editi sunt cum Hippocratis libro a Chart. in Oper. Hipp. et Gal. to. VI. p. 187. — Recentiorum plures notis illustrarunt huncce librum. Sic prodiit ex Cornarii versione cum notis Foesii. L. B. 1658. 12.* Cum comm. ADR. ALEMANNI. Par. 1557. 8. RAST. ASKEW. 1575. 8. FALC. — Cum comm. HIER. CARDANI. Bas. 1570. f. et in Oper. to. VIII. p. 1. — Cum ANT. PASIENI interpretatione. Brix. 1574. 4. — Cum BACII BALDINII comm. Flor. 1586. 4.* — Cum LAZ. A SCOTO animadv. et comment. Madrit. 1589. f. — LUD. SEPTALII in libr. Hippocr. de aëre, aqu. loc. comm. V. Appositus est graecus Hippocratis textus, ope antiquorum exemplarium restitutus emendatus, cum nova ejusdem in latinum versione. Colon. 1590. f. Cat. bibl. Bunav. I. p. 94. — Frft. 1590. f. — 1645. f. — Leid. 1658. f. — In Hipp. libr. de aëre, aqu. et locis paraphrasis CAMILLI FLAVII. Ven. 1596. 4.* — Cum comm. JO. MARTINI. Paris. 1646. 4.* 1660. 4. GUNZ. — BALDUS BALDUS in Hipp. text. 23. de aëre, aqu. et loc. Rom. 1637. 4.* — JO. COSTAEUS in miscell. II. in locum hujus libri commentatus est.

VERSIONES. *Gallica* sine addito textu, prodiit per J. B. DAMASCENE. Paris 1662. 4. et in Les oeuvres d'Hippocrate trad. en françois (p. Ms. DACIER.). Par. 1697. 8.* to. II. p. 407. — [par M. MAGNAN. Par. 1787. 8. Versio facta esse dicitur ad verbum ideoque saepe sine sensu verborum. — Cum addito textu. *Ia-*

ποκράτους περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. Traité d'Hippocr. des airs, des eaux et des lieux. Traduct. nouvelle. Avec le texte grec collationné ſur deux manuſcrits, des notes crit. hiſt. et médic., un diſcours préliminaire, un tableau comparat. des vents anciens et modernes, une carte geogr. et les index néceſſ. Par CORAY. à Par. 1800. 8.* Voll. II. Editio altera, de qua CONSTANTIN. NICOLOPOULO, ſociet. polytechn. Pariſ. membrum, judicavit in *Claſſ. Journ.* 1818. No. 33. hoc titulo prodiit: *Ἱπποκράτους τὸ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, δεύτερον ἐκδοθὲν μετὰ τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως, ᾧ προσετέθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἱπποκράτους καὶ ὁ νόμος, μετὰ τῆς Γαλλ. μεταφρ. καὶ τὸ τοῦ Γαληνοῦ ὅτι ἄριστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος.* Paris 1816. 8.* Epidemies d'Hippocrate I. et III. des criſes et des jours critiques, trad. ſur le texte grec, d'après la collation des manuſcrits de la bibl. roy. av. une diſſertat. ſur les manuſcrits et les variantes: une analyſe des épidemies et des commentaires; par M. le Chev. DE MERCY. à Par. 1815. 12.* Traduction d'Hippocrate des airs, des eaux et des lieux. Traduction litérale, accompagnée du texte grec (du Foes!), de variantes, de notes critiques et médicales et d'une table ſynoptique p. J. N. CHAILLY. à Paris 1817. 8.* De qua verſione judicium latum eſt in MILLINI Annal. encyclop. 1818. meus. Aug. p. 338. ſqq. auctore FR. OSANN, quod et ſeparatim editum eſt titulo: Obſervations ſur une nouvelle traduction françaiſe, ſuivie du texte grec du Traité d'Hippocrate des airs, des eaux et des lieux p. Fr. Oſann. Par. 1818. 8. pg. 17. K.]

Italica exſtat verſio in to. II. itinerum Ramuſii.

Anglice cum commentar. FRC. CLIFTON. Lond. 1734. 8. cum not. et Thucydidis peſtis hiſtoria.

XXIV.

Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων. De vulneribus capitis. [Eſt in edit. LIND. to. II. p. 687. Edit. FROBEN. gr. p. 445. ſed p. 451. poſt verba: ἀφελὼν δὲ

τὰ λοιπὰ, ἐπιτρέπειν ὡς ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν τῷ ἕλκει — adjiciuntur haec: ταῦτα προσγεγράφθαι τῷ δε τῷ βιβλίῳ, Γαληνός φησι, atque iterum p. 456. post οἱ λιθιῶντες πρὸς τὸν γινόμενον ἀῤῥὸν legitur: καὶ τάδε τὰ τελευταῖα ὑπό τινος προσγεγράφθαι δῆλόν ἐστιν. Ed. MERCUR. Sect. I. p. 242. Ed. FOËS. Sect. VI. p. 172. Ed. CHART. p. 115. to. XII. Verſio Cornar. p. 590. — HALLER. art. med. princ. to. I. p. 430. Edit. PIERERI in bibl. iatr. to. III. p. 158. K.]

Hunc librum vere Hippocrateis accenſent EROTIANUS l. l. p. 32. atque GALENUS comm. in Hipp. de diaeta acut. IV. prooem. p. 117. to. XI. Libr. VI. meth. med. c. 6. p. 150. to. X. et permultis aliis in locis, omnesque, qui judicium ſuum de hoc opere poſt hos viros tulerant, ſumme germanas origines huic libro adſerunt, in quo etiam brevis et nervoſa, non raro obſcura dictio et ionica dialectus atque theoria vix ulla nos movent, ut hunc librum pro vero atque authentico habeamus. Spurii tamen quid in ultima ejus parte adjectum eſſe, Galenus monet loco paulo ante memorato et in gloſſ. v. ἐκλόνασθω et ἀφάκερος, in quibus locis Galenus haec τὰ προσκείμενα τοῖς περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων vocat.

CODICES. Libri hujus, omnium, quos chirurgia veterum tulit, celeberrimi, pauci codices exſtant. Eſt talis in Collect. Nicetae, in bibl. reg. Pariſ. no. 2254. [Et in bibl. Medicea Flor. plut. LXXIV. no. 7. cujus partem ANT. COCCHIUS. Flor. 1554. f. edidit. K.]

EDITIONES. HIPPOCR. de capit. vulner. gr. lat. ex interpr. et c. comment. FRC. VERTUNIANI et c. caſtigationib. SCALIGERI. Lutet. ex off. R. Stephani 1578. 8.* — Hippocr. Coi chirurgia, graec. et lat. edit. STEPH. MANIALDO. Par. 1619. 8. c. emend. in text. Hippocratis. — Tractatus JO. BPT. CORTESII de capitis vulneribus c. graeco Hippocratis textu, ſed vitioſo. Meſſan. 1632. 4.

VERSIONES. Praeter latinas exſtant *gallicae:* Les trois prémiers livres de chirurgie, traduits par FRC.

LE FEVRE, una cum Vidi Vidii commentario. Paris 1555. 8. — Le livre du grand et divin Hyppocrate des playes de teſte — traduit du Grec, corrigé et commenté p. M. FRANÇOIS DUSSAUDEAU. à Rouen 1658. 12.* *Belgica.* Hippocrates van de wonden in t'hoofd, door P. HAZARDUS. Antverp. 1595. 8. Amſt. 1634. 8. *Germanica.* Hippocrates von den Kopfwunden. Aus dem Griech. von CH. GFR. CA. BRAUNE. Leipz. 1785. 8.*

COMMENTARII. Quos Galenus, abſoluto de medendi methodo opere ſcribere promiſerat libro VI. de meth. med. c. 6. p. 150. to. X. quorumque a ſe ſcriptorum mentionem facit in comm. II. in III. Epidem. Hipp. p. 230. to. IX, ii ad nos haud pervenerunt. Recentiores autem in hunc librum exſtant plurimi commentarii, et quidem VIDI VIDII in collectione Pariſ. 1545. f. Codex hujus collect. ſervatur in bibl. r. Pariſ. n. 6861. — GABRIEL. FALLOPII poſthum. comment. a PT. ANGELO AGATHO editus. Venet. 1566. 4.* et in Fallopii Opuſc. trib. Ven. 1569. 4.* — NIC. VINCENTII ep. ad Steph. Naudinum ad dictata JO. MARTINI in libr. Hipp. de vulnerib. capit. Colon. 1578. 8.* — POENALIUM in Hippocr. de cap. vulner. Lugd. 1579. 8. nominat Cat. bibl. Koenigsdörfer. Lipſ. 1790. p. 13. [Sed videtur mihi idem cum ſequenti Porralio. K.] — CL. PORRALII comment. in Hippocr. de vuln. cap. ex lect. JUL. CAES. ARANTII. Lugd. 1579. 8.* Brevis comm. cum annotat. margin. CLAUD. PORRAL. Lugd. 1580. 8. — ANDR. DOERER diſſ. ἀμφισβήτησις ἰατρικὴ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων Ἱπποκράτους. Baſ. 1589. 4. RIV. — HIPPOL. PARMAE praxis chirurg., in qua et Hippocr. libellus de vuln. capit. comment. illuſtratur. Venet. 1608. 8.* — PT. PAWII ſuccenturiatus anatomicus ſ. comm. in Hippocr. de vulner. capitis. L. B. 1616. 4.* — JUL. CAES. ARANTII in Hippocr. de vulner. capit. c. CLAUD. PORRALII annotationibus. L. B. 1639. 12.* — BERNARDINI FALCINELLI commentario al libro delle ferite del capo. Fiorenz. 1693. 8.

XXV.

LIBRI SPURII.

1.

Ἐπιδημιῶν β'. δ'. ε'. ζ'. η'. Epidemiorum lib. II. IV. V. VI. VII. [Sunt in edit LINDEN. to. I. p. 684. sq. ed. FROBEN. gr. p. 311. ed. MERCUR. sect. 1. p. 106. ed. FOËS. sect. VII. p. 73. ed. CHART. to. IX. p. 118. Vers. CORNAR. p. 410. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 222. sq. PIERER. bibl. iatr. to. III. p. 222. 244. sq. K.]

Septem de morbis popularibus libros omnes memorat inter genuina Hippocratis opera EROTIANUS p. 23. Ipsi quoque Galeno septem morborum popularium libri probe noti erant, sed praeter primum atque tertium omnes pro minus germanis habuit, et alios quidem ex Hippocratis pugillaribus πρὸς ὑπόμνημα et πρὸς μνήμην, non πρὸς ἔκδοσιν, scriptos, ab aliis excerptos atque editos, alios vere manifeste spurios. Quosdam Thessalum pro omnium horum librorum auctore habuisse Galenus refert, ipse vero quintum et septimum epidemiorum librum Hippocratis et Thessali adeo doctrina dignos non censet. (Vid. locum principem in II. de diff. respir. c. 8. p. 255. to. VII. et ejusdem operis III. c. 1. p. 268.) Sed per singulos transeamus.

In II. epid. libro obscura, brevia, varia, diversa, a se invicem sejuncta reperiri, quae non ab uno Hippocrate, aut Thessalo, filio ejus, profecta sint, jam GALENUS (comm. II. in II. epid. p. 124. to. IX.) notavit, cui hic liber collectus esse videtur ex adversariis Hippocratis, in quae divus senex, quae in eo occurunt, recordationis causa conjecerat. Collegisse haec ex adversariis hisce Thessalum, Galenus in praef. ad comm. I. in VI. epid. p. 354. to. IX. putat; quosdam autem in ea versatos fuisse opinione, ut crederent, Thessalum quoque ex propriis quaedam addidisse, et alios quoque libro quaedam adjecisse, idem GALENUS l. c. refert.

Sextus epidem. liber, huic fecundo valde fimilis, eodemque modo, quo hic fcriptus, eaque continens, quae Hippocrates in commentarios fuos conjecerat, uti res viderat, aut per meditationem eruerat, ab alio deinde, quem Theffalum fuiffe Galenus ex antiquioribus refert (Vid. praef. Galeni ad comm. I. in VI. epid. p. 354. 355. to. IX.), ex his Hippocratis adverfariis editus, in quo, Galeno eodem teftante, τὸ τῆς ἑρμηνείας εἶδος multum differt ab eo in I. et III., epidemior., Hippocratem auctorem certe non habet: omnia enim absque ordine dicta funt, disjectis fententiis, ad femioticen, diaeteticen et phyfiologiam pertinentibus, iisque fragmentis morborum interfperfis, quos Hippocrates forfan ipfe obfervaverat. Eaque fcribendi modo obfcuro, breviffimo, fere peculiari confcripta funt, ut recte Galenus monuit: ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ μυρίας εἶναι γραφάς. Vid. comm. II. in VI. epid. text. 49. p. 431. to. IX.

Eandem fententiam de minus genuinis horum librorum originibus inter recentiores tuentur Foësius (praef. ad Epid. II. fect. VII. p. 70.), Hallerus (bibl. med. pract. I. p. 74.), Grunerus (cenfur. libr. Hipp. p. 144. fq.), et Grimmius (Hippokr. Werke II. p. 542.) — Pro genuinis autem habuit non fecundum et fextum, fed omnes fex epidemiorum libros Sponius (praef. ad aphor. nov.) — Secundi origines authenticas Trillerus in ep. ad Jo. Freind in opufc. vol. II. p. 209. tuetur.

Quartus etiam epidemiorum liber non Hippocratis eft, faltim ab eo non πρὸς ἔκδοσιν confcriptus; fed Foësio in praef. ad Epid. IV. fect. VII. p. 207. putante, obfervationes continet, quas factas in peregrinationibus fuis, auctor in adverfaria fua conjecerat. Galenus eum nec ab Hippocrate, neque adeo a Theffalo compofitum, fed recentiorem effe adfirmat libr. III. de diff. refp. c. 1. p. 268. to. VII. Chart. fubinde tamen in comm. ad VI. Epid. easdem hunc librum cum II. et VI. origines habere, et a Theffalo ex adverfariis Hippocratis excerptum editumque contendit. Sed recentiorem effe Hippocratis

temporibus, et iis conſcriptum, quibus cynici philoſophi florebant, HALLERUS in bibl. med. pr. to. I. p. 77. ex loco ipſo hujus libri, quo auctor de aegrotante verba fecit, πρὸς ὃν Κυνικὸς εἰσήγαγε ipſum, p. 764. to. I. Lind. praeclare probat. Oratio libro fere eadem eſt, quae ſecundo et ſexto. Omnia absque ordine dicta ſunt: multa incerta, non ſatis elaborata et ex aliis libris Hippocratis repetita.

Quintum et ſeptimum librum manifeſte, et ex omnium paene opinione nothos eſſe, Galenus dicit in praef. ad comm. I. in VI. epidem. p. 354. to. IX. Quintum tamen CORN. CELSUS (de re med. VIII. c. 4. p. 432. ed. Targ.), QUINCTILIANUS inſtit. orat. III. p. 45. et PLUTARCHUS (de profect. in virt. p. 82.) pro genuino habent, Autonomi in Omilo hiſtoriam (to. I. p. 778. ed. Lind.) non ſine Hippocratis laude maxima, narrantes. GALENUS eum Hippocrati, magni Hippocratis nepoti, tribuit (libr. III. de diff. reſpir. c. 1. p. 268. to. VII. Chart.). HALLERUS eum ipſo Coo Hippocrate non indignum eſſe cenſet in bibl. med. pract. to. I. p. 74. Si vero hunc librum cum I. et tertio de morb. popul. conferimus, ex ordine turbato, aut neglecto, ex repetitis crebro, quae jam antea dicta fuerant, ipſoque vario dicendi genere facile perſpicitur, hunc librum ad genuinos, ſaltim ad elaboratiores Hippocratis non pertinere. Ultimam libri partem ex VII. epidem. conflatam libro huic additam eſſe, Galenus notat. Vid. GRIMM. (Hippokr. Werke II. p. 550.).

Septimus liber fere eodem modo, quo quintus, elaboratus, et unum forſan cum hoc auctorem habens, quem Galenus ſpurium eſſe expreſſe dixit loco ſupra cit. et II. d. diff. reſp. c. 7. libr. III. c. 1., ex GRIMMII mente l. c. p. 560. medicum e Cnidia ſchola auctorem habet, cum quintus e ſchola Coa proceſſerit.

CODICES. In bibl. reg. Par. no. 2140. 2141. 2142. 2144. 2146. 2253. 2254. 2545. in bibl. Div.

Marci Ven. Duo denique libri in bibl. reg. Parif. no. 2143.

EDITIONES, et quidem libri II. Graece et lat. cum comm. Anut. Foësii. Baf. 1560. 8.* Textum emendatiorem et pulcherrime illuftratum exhibuit, quem deinde fecundis laboribus edidit cum reliquis Hippocratis operibus. — Sect. I. libri II. epidem. cum interpr. Lud. Dureti edidit Pt. Girardet, una cum libro de humor. et de diaet. acutor. de qua editione vid. fupr. p. CI. et infra, ubi de Hipp. libro de humor. expofitum eft.

Liber VI. epidem. jam recens latinitate donatus Leon. Fuchsio interpr. Addita eft luculenta ejus libri expofitio. — Hagenoae 1532. 4.* Baf. 1537. f.* quae editio eft priore auctior. Textus eft Afulani; Verfio Fuchfii, cum commentario ftudiofiffime elaborato. — Graece prodiit liber. VI. c. aphor. Frft. 1545. 12. — *Latine* ex interpretat. Leon. Fuchsii, cum alia veteri translatione, ftud. Jo. Agricol. Ammonii c. aphor. 1537. 4. (Herm. Cruserii verfio libri VI. epid. fupra p. XLIII. commemorata eft. K.)

COMMENTARII. Libros hos de morb. pop. omnes cum ipfis genuinis explicuiffe videntur interpretes antiqui, quos fupra in Epid. I. III. memoravi. Epidemiorum liber erat Narciffi. Vid. cod. Britann. no. 502. In librum II. faltim Galenus Diofcoridis et Heraclidis Tarentini et VI. eorundem enarrationes memorat, quas jam fupra p. XXXIV. laudavi. Superfunt nobis adhuc Galeni commentarii in lib. II. et VI. fed in utrumque non integri. Partem II. comm. in II. epidem. nuperrime cura J. Sozomani prodiiffe, ex Albertino docet Haller. to. I. bibl. med. pr. I. p. 76. — Exftant adhuc Galeni commentarii fex in libr. VI. Epid. *fed* non in integrum: pars enim eorum periit. Graece *fcripti* funt in bibl. D. Marc. Venet. — Quatuor priores commentarii et fextus in libr. II. arabice verfi exftant in bibl. Scorial. Casiri no. 800. et 801. —

PALLADII commentariorum in VI. Epid. libr. codex ms. proſtat in bibl. reg. Pariſ. no. 2295. ſed nuperus. Vid. Montf. II. p. 739. Alius ſervatur in bibl. Medic. plut. 71. no. 21. 22. quorum prior fragmenta tantum continet, alter plenior, Montfaucono I. p. 389. dicitur. Bandini III. p. 174. Venet. in bibl. Laphilei haec ſcholja graece exſtitiſſe docet JAC. SANTALBINUS in praef. ad Palladii ſchol. in Hipp. de articul. Foëſ. ſect. VI. p. 196. — Palladii ſcholia Hippocr. ſextae epidemiae exſtant in bibl. Scorial. Montf. I. p. 622. Edita ſunt a PA. JUN. CRASSO. Baſ. 1581. 4.* latine. Particulam hujus comment. edidit graece et latine REN. CHARTER. in Hippocr. et Gal. oper. [Cod. ms. Palladii ſchol. in octo ſectt. libri VI. morbor. epidem. Hippocr. fuit quondam in bibl. Meermann. no. 215. K.].

PT. JAC. ESTEVE comm. in II. epid. Valentiae 1551. f. — HIER. CARDANI comm. in Oper. to. X. — HIER. MERCURIAL. prael. Bonon. in hunc librum. Foroliv. 1626. f. — CHR. GFR. STENZEL. Hippocrates fuci non male accuſatus ad loc. in Epid. II. Witteb. 1745. 4. — SGM. SCHMIEDERI obſervatio de equo fictili; locum Hipp. libr. IV. epidem. corruptum priſtinae ſanitati reſtituens, in Miſc. Lipſ. IV. p. 107. — CA. GU. FR. STRUVII locus Hipp. epidem. V. *διαπνοον καὶ ἔκπνοον ὅλον τὸ σῶμα*. Nordhus. 1760. 8.* — [ABR. VATER de lienis prolapſione ad illuſtrandum vexatum Hippocrat. locum libr. V. Epid. ſect. II. aph. 30. Vit. 1746. recuſ. in BALDINGERI ſelect. opuſc. etc. p. 223. K.]

JO. ALEXANDRINI comm. in VI. epidem. e. ipſo textu lat. Lugd. 1527. 4.* Corruptos vocat Leon. Fuchſius in comm. ad hunc librum. — Explication d'un paſſage des epidémies d'Hippocrate p. Ms. GOULIN. Par. 1783. 8. Locum explicat, quem quoque Trillerus tractavit de ſcortatione dyſenteriae remedio. Epidem. VII. — [Explication d'un paſſage des Epidémies d'Hippocrates, lequel donne occaſion d'en corriger un

d'Artemidore mal interpreté par Suidas; dans les notes on retablit un endroit alteré de Galien p. Ms. JEAN GAULIN. Paris. 1783. 8. Cf. Journ. encyclop. à Bouillon. 1785. to. VI. pa. II.].

Jo. Gu. ALBRECHT progr., de loco Hippocr. male explicato, epid. VI. fect. 5. Gotting. 1735. 4.* [Rec. in BALDINGERI fel. opufc. in quib. Hippocrates explicatur. Gott. 1782. 8.* K.]

[CHR. GFR. STENZEL defenfio Hippocratis (Morb. epid. libr. VI. fect. 5. aph. 12.) fuci non male accufati. Vit. 1745. 4. Bibl. Platn. BECK.]

In omnes libros epidemion commentarios fcripfit FR. VALLES. quos fupra in epid. I. et III. enarravi, qui locus p. XLIII. confuli poteft.

2.

Κωακαὶ προγνώσεις Coaca praefagia. [Sunt in ed. LINDEN. to. I. p. 522. in ed. FROBEN. gr. p. 424. in ed. MERCURIAL. fect. III. p. 463. in ed. FOES. fect. II. p. 96. in ed. CHART. to. VIII. p. 853. ed. MACK. to. I. p. 144. Verfion. CORNAR. p. 563. HALLER. art. m. princ. to. II. p. 142. PIERER. bibl. iatr. to. I. 367. K.]

Defunt huic libro teftimonia tam antiqua, quam recentiora. EROTIANUS ejus non meminit. GALENUS eum inter fpurios repofuit comm. II. in epid. II. text. 3. p. 126. et comm. III. text. 7. p. 158. 160. nec non comm. I. in III. epid. text. 4. p. 201. to. IX. Chart. omnesque qui de Hippocratis libris judicarunt, eum pro fpurio habuerunt, folo DURETO excepto, qui hunc librum pro fumme germano Hippocratis habuit, et faltim ab uno ex Hippocratis difcipulis fcriptum effe putavit in comm. in Coacar. prognos. no. 1. Et fane ipfum hujus libri argumentum germanis ejus originibus repugnat. Propofitiones continet de morborum fignis et eventibus 649. Multa in eo leguntur incerta, non plane vera, minus probata, et quidem dicendi genere obfcuro, obfoleto, minus aut anxie cohaerente. Et in

his omnibus hic liber aphorismis admodum dissimilis est. Ante Hippocratis tempora hunc librum jam exstitisse, cum prorrheticorum primo libro in Aesculapii templo adservatum, quem propriis libris Hippocrates emendaverit, GRIMMIUS (Hipp. Werke.B. II. p. 568.) suspicatur.

CODICES *graeci* sunt in bibl. r. Paris. no. 2140. 2141. 2143. 2144. 2254. 2545. in bibl. D. Marci Ven. et in Medicea. Bandini III. p. 45.

EDITIONES et COMMENTARII. *Graeca* non exstat. Latine vertente M. Fabio Calvo. . . . 1527. 12. *Graeco-latinae.* Paris. ap. Morelium 1557. 12.* cum aliis, quos vide sub Prognostico p. XLIX. — Cum Jo. OPSOPOEI, cum aliis. Frft. 1587. 12.* — Cum versione FOËSII et notis Jo. JONSTONI. Amst. ap. Elzev. 1660. 12.* — In Hippocratis opusculis aphoristic. Bas. 1748. 8.* — Ex interpr. JAC. HOLLERII, nunc primum editi a DESIDER. JACOTIO, et hujus commentariorum libri XIII. Lugd. 1576. f.* Notae fusissimae in usum praesertim medicum sunt Jacotii, qui a Dureto, quem Montis pessulani 1570. audiverat, omnia habuit, quod Droëtus in peculiari epistola testatur.

Hippocratis magni Coacae praenotiones interprete et enarratore LUD. DURETO. Par. 1588. f.* 1616. f. 1621. f.* 1658. f.* Argent. 1633. 8. LIND. Genev. 1665. f.* Curante ADR. PEIJERYN CHROUET. L. B. 1737. f. Vid. *bibl.* MAPH. PINELLI to. I. p. 288. et Lugd. 1784. f.* Textus subinde e codd. mss. emendatus. Versio paraphrastica. Commentarii practici.

JULII MILLII naturae motus decernentis arcanum opus. Ven. 1654. 4. De crisibus, ad Coac. libr. I. et II.

Magni HIPPOCRATIS Coaca praesagia, brevi enarratione illustrata, decerpta a Galeno, Hollerio, Dureto, Foësio, Jacotio, et aliis non inferioris notae viris. In formam encheiridii ad usum faciliorem composita authore LUD. FERRANT. Lut. Par. 1657. 12.*

HONORATI BICAISSE promptuarium Hippocrat. apho-

rismor., praedict. et Coac. fecund. morbor. nomenclaturam fub aphorifmis p. XCIII. dixi.

Jo. Gfr. Brendel commentarioli practici in Coacas Hippocr. praenotiones penfum I-III. Gott. 1752. 4.* Et in Opufc. part. I. p. 171.

3.

Περὶ χυμῶν. De humoribus. [Eft in edit. Linden. to. I. p. 315. in ed. Froben. graec. p. 100. fed fimul adjicitur: *Πλὴν ἔστιν εὑρεῖν, τινὰ μὲν ἐς βραχυλογίαν ἐσχάτην ἐσφυγμένα, τινὰ δὲ ἐκτεταγμένα τοῦ συμμέτρου πλέον:* in edit. Mercur. Sect. I. p. 358. In edit. Foës. fect. II. p. 14. in ed. Chart. to. VIII. p. 508. in ed. Mack. to. II. p. 165. Verf. Cornar. p. 167. Haller. art. med. princ. to. IV. p. 230. Pierer. bibl. iatr. to. II. p. 14. K.]

Inter vere Hippocrateos hunc librum referunt Erotianus p. 22. et 378. ed. Franz., Palladius (Comm. in Hipp. de fract. fect. VI. p. 147. Foëf.) atque Galenus comm. III. in VI. epid. text. 44. p. 472. et comm. IV. p. 475. to. IX. Chart., qui etiam in hunc librum commentatus eft; qui commentarius tantum latine olim proftabat[d]), et quidem ex Hier. Mercurialis (Cenf. Hipp. oper. p. 25. 26.) mente fpurius, ut adeo pro magis genuino is habendus fit, quem cum ipfo libro Jo. Vigoreus edidit, quemque mox nominabimus. Sed prifcorum interpretum de hoc libro maxima fuit diffenfio. Zeuxis et Heraclides eum a veris Hippocratis libris omnino rejiciendum putarunt. Glaucias et alii antiqui ad Hippocratem retulerunt, fed non ad Coum. Alii Democritum auctorem fuiffe putarunt. Vid. Menagius ad Diog. Laert. IX. 46. Quae in hoc libro leguntur, ad fummam brevitatem redacta, Dioscorides et Artemidorus Capito Hippocrati Coo adfcripferunt, quae magis explicita oratione dicta funt, ab alio effe interjecta putantur. Alii Thessalo, Hip-

---

d) Vide de hoc Galeni commentario, qui e cod. Par. in mea Galeni operum editione prodibit, Hift. lit. Galen. p. CLXXVIII.

pocratis filio, alii POLYBO, genero ejusdem, hunc librum adscribunt. Esse hunc librum ex iis, quos quidem Hippocrates confecerit, quibus vero plurima ab aliis, et quidem antiquissimis temporibus adjecta fuerint, Galeni vera mens est, qui etiam plurimas has interpolationes in commentariis suis diligenter notavit. Habent quidem hunc librum pro genuino FOËSIUS atque HALLERUS, qui sane bonitatis notas non paucas habet, et utilissima continet; sed dicendi genere, quod coactam brevitatem redolet, obscureque prolata, ut facile conjicias, hunc librum ab alio quodam ad exemplum Hippocrateorum esse compositum, et quidem ex aliis libris genuinis Hippocratis, ex libris genuinis epidemiorum, prognostico, aphorismis atque de aëre, aqu. et loc. excerptum: plurima enim, quae in his libris leguntur, in hoc, et quidem absque ullo ordine repetuntur.

CODICES *graeci* exstant in bibl. reg. Par. no. 2140. 2141. 2143. 2144. 2253. 2254. 2545. in bibl. D. Marc. Venet. in bibl. S. Anton. Ven. in Medicea, Bandini III. p. 72. [in bibl. reg. Monac. no. 71. Vid. HARDT. catal. to. I. p. 441. K.]

EDITIONES. Ἱπποκράτους περὶ χυμῶν. Hippocratis Coi liber de humoribus. Galeni in eundem librum commentarius graecus nunc primum in lucem editus, idque cum latina N. VIGOREI, Melodunensis, med. doct. interpretatione. Lutet. 1555. 4.* Graecus Galeni commentarius brevissimus, qui hic legitur, non respondet commentario latino fusissimo in hunc librum, qui Galeno adscribitur. Et videtur hic quidem commentariis is esse, de quo Galenus saepius, inprimis in comm. II. in III. epidem. text. 1. p. 230. to. IX. Chart. quemque διὰ ταχέων ἐν ἡμέραις ὀλίγαις scripsisse dicit. [Vid. histor. liter. Galeni p. CLXXVIII. edit. Lipf. K.] — Hippocratis de humoribus liber, de diaeta acutor. libr. III. cum comment. LUD. DURETI, emendavit et in ordinem distribuit PT. GIRARDETUS. Par. 1631. 8.* —

Iterum recensuit, paraphrasin, notas, praefat. et indic. nov. adjecit Just. Godof. Gunz. Lipf. 1745. 8.* — [Recentissimam hujus libri edit. graeco-francogall. curavit de Mercy, cujus titulum vid. infra §. XXXIV. Denique continetur quoque hic liber iti Opuscul. aphorist. Zwingeri p. 393—416. quorum integrum titulum vide paulo post f. περὶ κρίσιων K.)

VERSIONES. Praeter *latinas* Vigorei et Rasarii, quae paulo ante memoratae sunt, et quarum posterior cum commentar. Galeni etiam Caesar. August. 1567. 4. prodiit, a Fab. Calvo quoque liber latine factus, . . . 1527 12. in lucem emissus est. — *Arabicam* versionem sub titulo: ketab alakhlath le bocrath, laudat Herbelot. p. 478.

COMMENTARII. Praeter Galeni duplicem commentarium, de quo dictum est in hist. lit. Galeii. p. CLXXVIII. ed. Lips., Alex. Piccolhomine quoque Parisiis 1556. 4. excusus est.

4.

Περὶ κρίσιων. De judicationibus. [Est in ed. Linden. to. I. p. 438. in ed. Froben. gr. p. 385. in ed. Hier. Mercurial. fect. III. p. 425. in ed. Foës. fect. II. p. 20. in ed. Charter. to. VIII. p. 568. in ed. Mack. to. I. p. 90. Verf. Cornar p. 510. Hall. art. m. pr. to. II. p. 205. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 428. K.]

Hic liber, ad Hippocratei styli imitationem conscriptus, excerpta continet ex genuinis Hippocratis operibus ad semioticen spectantibus, ejusque cum inter genuina Hippocratis opera non meminerint Erotianus atque Galenus, facile liquet, eum ex aliis Hippocratis operibus, et quidem absque omni ordinis studio, esse consarcinatum. Mutilum opus in plerisque locis videri, Grimmii l. l. to. II. p. 578. sententia est.

CODEX exstat in bibl. reg. Paris. no. 2254.

EDITIO *graeco-latina* debetur Jo. Rud. Zwingero in editis ab eo Magni Hippocratis Opusculis aphorist. semeiot. therap. VIII. una c. jurejurando, ex in-

terpr. An. Foësii, aliorumque. Bas. 1748, 8.* p. 417—436. [Adversus Hieron. Fracastorium Hippocrates et Galenus defenduntur ab ANDR. THURINO de causis dierum criticorum. Bon. 1543. 4. FABR.]

5.

Περὶ κρισίμων. De diebus judicatoriis. [Est in edit. LINDEN. to. I. p. 432. in ed. FROBEN. gr. p. 388. in edit. MERCURIAL. sect. I. p. 431. in ed. FOESII sect. II. p. 24. in ed. Chart. to. VIII. p. 573. in ed. MACK. to. I. p. 98. — Versio CORNAR. p. 514. HALL. art. m. pr. to. II. p. 215. PIER. bibl. iatr. to. I. p. 438. K.]

CODICES exstant in bibl. reg. Paris. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. in bibl. Medic. Bandini III. p. 44. [et inter. codd. graec. mss. Nanianos no. 248. p. 441.]

EDITIO *graeco-latina* est Jo. RUD. ZWINGERI in Hipp. opusc. aphor. p. 437—448.

6.

Κατ' ἰητρεῖον. Officina medici. [Est in ed. LINDEN. to. I. p. 614. in ed. FROBEN. gr. p. 502. in ed. MERCURIAL. sect. II. p. 335. in edit. FOESII sect. VI. p. 5. in ed. CHART. p. 1. to. XII. — Vers. CORNAR. p. 598. HALL. art. m. pr. to. I. p. 449. PIER. bibl. iatr. to. III. p. 3. K.]

Libros nunc chirurgicos reliquos Hippocrateos recensebo, in quibus non pauci sunt, qui post veterum tempora pro spuriis demum haberi coeperunt.

Ad hos pertinet hic *de officina medici* liber. Exstiterunt ejus exemplaria vetustissima, et, quod innuere videtur GALENUS (in praef. ad comm. I. in hunc librum p. 2. to. XII.), omnia sub Hippocratis nomine. Ipse quoque GALENUS huncce librum inter genuinos habuisse videtur, etsi uno loco (Comm. I. in hunc libr., text. V. p. 14. to. XII.) non neget, dubitasse quosdam, num Hippocratis aut Thessali sit, alioque loco (Comm. I. in libr. de fract. 1. p. 153. to to. XII.) quosdam eum Hippocrati, Gnosidici filio, tribuisse referat. Quid?

quod ipſe Galenus hunc librum neque ab Hippocrate, neque a filiis ejus πρὸς ἔκδοσιν ſcriptum (Comm. II. in hunc libr. text. 26. p. 64.), ſed poſt mortem demum Hippocratis editum (Comm. III. in h. l. text. 28. p. 96.) adſerit. Eaque cauſa eſt, quae Grimmium (Hippokr. Werke III. p. 555.) movit, ut ad ſpurios hunc librum referret. Quidam, Palladio (Comm. in libr. Hippocr. de fractur. ſect. VI. p. 147. Foeſ.) auctore, eum cum libro de fracturis conjunctum prodiiſſe ſtatuerunt. Non autem movere haec reliquos de libris Hippocratis ſcriptores, ut Hippocratis ingenio, dicendi modo et dignitate indignum putarent. Solo enim fere Galeno excepto, omnes hunc librum ab ipſo Hippocrate, et quidem πρὸς ἔκδοσιν compoſitum eſſe ſtatuunt. Meminit hujus libri inter Hippocrateos Erotianus, et jam ante ejus tempora Diocles, Philotimus, Mantias, Heraclides Tarentinus atque Aſclepiades enarrationes in hunc librum ſcripſerant, de quibus vid. Galenus in comm. I. in hunc librum text. 5. p. 15. text. 22. p. 33. et comment. II. text. 29. p. 68., ubi exemplum enarrationis ab Aſclepiade compoſitae quoque dedit.

CODICES *graeci* mss. exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2143. 2287. 2545. et in bibl. Medic. plut. LXXIV. no 7. quem Cocchius in Graecor. chir. coll. Flor. 1754. p. 2. not. (1.) membranaceum, literis polligatis rotundis concinnis ſeculo p. Ch. n. XI. ſcriptum refert. Vid. Baudini III. p. 44.

[EDITIO una tantum mihi innotuit: Hippocratis de officina medici et de fractis libri duo edente Fr. Mar. Bosquillon. Paris. 1816. 8.* Sunt tamen exempla in forma quoque 4. Poſt mortem Bosquillonii demum prodiit. In animadverſione, titulo libri praemiſſa, praefatio enim deeſt, narratur, has plagulas eſſe initium editionis omnium Hippocratis librorum, quam molitus erat a longo inde tempore Bosquillonus. Quantum equidem e collatione libri cum editione Lindeniana perſpexi, textus immutatus; num ex ingenio, an auctori-

tate codd. mss., quos contulit, id declarabit editio DE MERCYI, si ipsi contigerit, ut Hippocratem suum ad finem perducere possit. Versio latina quoque saepe recedit a vulgata. Denique Hippocratis libro de fractis notas subdidit Bosquillon, res propositas breviter illustrantes. Dolendum, hanc editionem, cui magnam vitae suae partem dicavit, non absolutam fuisse. K.]

VERSIO, praeter *latinam* exstat *Arabica:* Ketab algenak le Bokrath. Herbelot. p. 482. *Gallice* quoque prodiit titulo: Le medicin chirurgien d'Hippocrate le grand. Paris. 1560. 16.

COMMENTARII. Galeni tres in hunc exstant, qui a JO. BERN. FELICIANO et VIDO VIDIO in Chirurgiae scriptorib. antiqu. Par. 1544. f.° latine publicati sunt.

7.

Περὶ ἀγμῶν. *De fractis.* Est in ed. LINDEN. Vol. II. p. 708. in ed. FROBEN. gr. p. 456. in edit. MERCURIAL. sect. I. p. 259. in edit. FOESII sect. VI. p. 15. in ed. CHART. p. 151. Vol. XII. — Versio CORNAR. p. 602. HALL. art. m. pr. to. I. p. 282. PIERER. bibl. iatr. to. III. p. 13. K.]

Retulerunt et hunc librum veterum fere omnes inter genuinos. EROTIANUS inter vere Hippocrateos nominat. PALLADIUS, quod ad genuinas origines attinet, prognostico, aphorismis atque aliis summe genuinis Hippocratis libris non cedere contendit (Comment. in hunc librum prooem. sect. VI. p. 147. Foësii.) Galenus generatim hunc librum Hippocratis esse non dubitat, imo maxime genuinum esse dicit in comment. II. in III. epid. p. 246. to. IX. eosque stupidos vocat, qui doctrinam absolutissimam Hippocratis in eo non conspiciant; lib. VI. de meth. med. c. 5. p. 144. to. X. attamen de originibus ejus varie sentit. Non separatum hunc librum priscis temporibus ex quorundam sententia a libro de articulis fuisse refert, sed librum de articulis libro de fractis adhaesisse, communemque habuisse titulum: *κατ' ἰητρεῖον*, librum autem, qui hoc titulo inter Hippocratis opera

profitat, non esse Hippocratis Coi, sed potius Hippocratis, Gnosidici filii. Hinc etiam in libro de fractis, de luxationibus, et in libro de articulis de fractis sermonem esse. (Comm. I. in hunc libr. text. 1. p. 153. 154. to. XII. conf. libr. IX. de Hipp. et Plat. decr. c. 5. p. 258. to. V.). Hippocratem, Gnosidici filium, hujus libri auctorem a quibusdam habitum fuisse, GALENUS in comm. I. in l. de diaet. ac. text. 17. p. 15. to. XI. diserte refert. Recentiores omnes hunc librum pro genuino habent, solo GRIMMIO excepto, qui eum mox post Hippocratis tempora, adeoque non ab avo Hippocratis, Gnosidici filio, conscriptum esse autumat. Bonus ceterum ordo, gravitas brevitasque in dicendo et ionica dialectus, qua hic et de officina medici libri conscriptus est, hunc librum Hippocrate Coo saltim non indignum reddunt.

CODEX libri exstat in collectione Nicet., ubi hic Hipp. liber secundum locum occupat, et in bibl. reg. Par. no. 2545.

EDITIONES. [De graeco-latina BOSQUILLONI paulo ante §. VI. actum est. K.]

VERSIONES. *Latina* omnium prima est M. FAB. CALVI, Rhavennatis, quae cum reliquis Hippocratis operibus prodiit Rom. 1525. f.

COMMENTARII. *Latine* quoque prodiit cum comment. ANDR. MAXIMINI. Rom. 1776. 4 maj. Antiquos hujus libri commentatores exstitisse, e GALENO perspicitur. Supersunt nobis in hunc librum GALENI commentarii copiosissimi tres, cujus codd. graeci exstant in bibl. reg. Par. no. 1849. et 6866. nec non in bibl. Medic. v. Bandini III. p. 44. Vertit hos comment. in linguam latin. JO. BERN. FELICIANUS et VID. VIDIUS in Chirurg. e graec. in lat. versa. Par. 1544. f.* — Exstant quoque in hunc librum de fractis PALLADII, qui post Galeni tempora vixit, scholia. Ea graec. et lat. edidit c. notis ANUT. FOESIUS (sect. VI. p. 196.). Repetiit hanc editionem REN. CHARTER. to. XII. oper. Hipp. et Gal. Versionem latinam confecit JAC. SANTALBINUS.

8.

Περὶ ἄρθρων. *De articulis.* [Est inedit. LINDEN. to. II. p. 756. in ed. FROBEN. graec. p. 472. in ed. MERCURIALE. Sect. I. p. 185. in ed. FOESII sect. VI. p. 47. in ed. CHART. to. XII. p. 287. — Vers. CORNAR. p. 621. HALL. art. med. princ. to. I. p. 326. PIER. bibl. iatr. to. III. p. 49. K.]

In cod. Vatic. ms. occurrit post librum de nat. pueri sub titulo *περὶ ἄρθρων ἐμβολῆς.* Eadem fere, quae de antecedente libro, veterum de hoc libro sententia est. Memorant eum CELSUS libr. VIII. c. 8. EROTIANUS, GALENUS atque PALLADIUS, omnesque praeter GRUNERUM (Censur. p. 179.) et GRIMMIUM (l. l. to. III. p. 565.) ad Hippocratem Coum referunt. Sed Galenus, etsi saepius hunc librum, ceu vere Hippocrateum, citat v. c. ad aphor. VI. 46. p. 279. et ad aphor. VII. 29. p. 305. to. IX. comm. I. in libr. Hipp. de officina med. text. 1. p. 3. to. XII. cet. tamen non raro in aestimandis ejus originibus ambiguus haeret, quosdamque hunc librum, qui cum libro *περὶ ἀγμῶν* cohaeserat, Hippocrati, Gnosidici filio, tribuisse refert. Palladii adeo temporibus libri scripti exstitisse videntur, quibus hi duo libri cohaerebant; is enim in scholiis in librum de fractis expresse dicit, eum a Galeno in VII. partes esse divisum (sect. VI. p. 198. ed. Foes.). Et sane Galenus librum de fractis expresse in III., de articulis vero in IV. partes, tot in utrumque hunc librum commentarios scribens, diviserat. Utrumque hunc librum unum habuisse auctorem, vix credibile est: unum idemque argumentum non raro in utroque tractatur, et quidem iisdem paene verbis. Conscriptus esse videtur GRIMMIO (l. l. vol. III. p. 565.) non longe post Hippocratis tempora a viro, in chirurgia plurimum versato.

CODICES libri de fractis et articulis sunt in bibl. reg. Paris. no. 1444. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545. Cum IV. Galeni comm. *graeci* sunt in eadem bibl. 1849. et 2248. in bibl. Medicea. Sine comm.

in bibl. Card. Radulphi in reg. Parif. Montf. H. 767. in Medic. Bandini III. p. 42.

EDITIO. Prodiit Lugd. Bat. vertente Anut. Foesio. 1628. 4.

9.

Μοχλικός. Vectiarius. [Eft in edit. Lind. to. II p. 851. in ed. Froben. gr. p. 506. in ed. Foës. fect. VI. p. 114. in ed. Chart. to. XII. p. 536. In Frob. et Chart. idem initium, fed in Linden. efficit librum περὶ ὀστέων φύσιος, et poft verba: ἐκ μέσων ἐκπέφυκε καὶ περαίνει tandem incipit fic: Ῥὶς κατεαγεῖσα et definit verbis: ὁμοιότατα ἐκπίπτουσιν. Editiones variae varie fe habent, quare hae inter fe conferendae a quovis naturae rerum cupido videntur. Verf. Cornar. p. . . Hall. art. m. pr. to. I. p. 408. Pier. bibl. iatr. to. III. p. 115. K.]

Meminit inter Hippocrateos hujus libri Erotianus p. 22. 152. et Galen. comm. I. in I. prorrhet. text. 4. p. 699. to. VIII., qui vero eum, quod mutilus fit difficilisque et ex libro de articul. et de fractis excerptus (comm. I. in libr. de fract. text. 1. p. 154. to. XII.), adeoque non ab Hippocrate profectus, illuftratione per commentarium indignum judicavit. Referunt eum etiam ad fpurios libros H. Mercurialis, Lud. Lemosius, Hallerus, Grunerus, Grimmius. Foefius vero fect. VI. p. 116. in hoc libro, quae Hippocrates fufe in aliis dixerat, in anguftiores fines ab ipfo Hippocrate contracta effe adferit. Ordo fane mutilus libri, ex aliis chirurgicis excerpti, cujus adeo prima pars ad librum de offium natura pertinere videtur, obfcura dictio atque ambigua vix permittunt, ut eum pro genuino habeamus.

CODEX eft in collect. chirurg. Graecor. a Niceta facta.

EDITIO. Seorfim edidit graece F. Morellus. Paris 1579. 4. Maittaire.

10.

Περὶ ἑλκῶν. De ulceribus. [Eft in edit. Linden. to. II. p. 664. in ed. Froben. gr. p. 512. in edit. H.

MERCUR. Sect. I. p. 365. in edit. FOESII sect. VI. p. 145. in ed. CHARTER. to. XII. p. 130. — Vers. CORNAR. p. 658. HALL. art. m. princ. to. IV. p. 104. PIERER. bibl. iatr. to. III. p. 136. K.]

Antiqua huic libro EROTIANI atque GALENI testimonia non desunt, quem etiam H. MERCURIALIS (Cens. p. 18.), LEMOSIUS l. c. fol. 29. et FOESIUS sect. VI. p. 146. pro genuino habuerunt. Sed ordo valde turbatus medicamentaque plura absurda, acria, varie inter se mixta atque composita, quae in eo occurunt, huncque librum ultimae parti libri de diaeta in acutis similem reddunt, effecere, ut ab HALLERO (bibl. chirurg. to. I. p. 11.), GRUNERO (Censur. p. 177.) et GRIMMIO (l. l. to. III. p. 583.) pro spurio haberetur. GRUNERUS eum medico Cnidio cuidam adscribit.

CODICES exstant in bibl. reg. Paris. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. Nuperus est no. 2148. Alius reperitur sub no. 2254. In Caj. Gonvill. bibl. Cantabr. no. 949. Graecus est in bibl. Vind. de Nessel, no. 47. parte III. p. 53. et in Medic. Bandini III. p. 42.

EDITIO graeco-latina c. comment. in Hippocr. chirurgia a Steph. Manialdo edita. Par. 1619. 8.*

VERSIONES. *Latine* in Vidi Vidii chirurgia. Paris 1544. f.* *Arabice* titulo: Ketab albothar. Herbelot bibl. orient. p. 965. *Gallice* [c. comment. Vidi. Lyon. 1555. 8. item vertente DUSSAUDEAU. Saumur 1612. 12. Mus. Britann.] Les trois prémiers livres de chirurgie par Frc. le Fevre. Par. 1555. 8. hunc librum continent. *Italice*. Libro d'Ipocrate delle ulcere, con le note pratiche chirurgiche di Gius. Cignolozzi. In Firenze 1690. 8.

COMMENTARII. Galeni commentarii, quibus librum illustraverat, hodie desiderantur.

11.

Περὶ συρίγγων. De fistulis. [Est in ed. LINDEN. to. II. p. 680. in ed. FROBEN. gr. p. 517. in ed.

Mercurial. Sect. III. p. 361. in ed. Foës. fect. VI. p. 159. in ed. Charter. to. XII. p. 141. — Verf. Cornar. p. 665. Hall. art. med. pr. to. IV. p. 115. Pierer. bibl. iatr. to. III. p. 148. K.]

Erotianus p. 22. hunc librum ad therapeutica Hippocratis refert, et pertinere aut ad ipfum Hippocratem, aut ad virum, qui eum ex Hippocratis pugillaribus conflaverit, curatio fiftulae ani per linum probat, quae in hoc libro proponitur, quamque, Foëfio jam id notante, ifagoges auctor et Paulus Aegineta Hippocrati acceptam referunt. Sed non ad Hippocratem pertinere, verum potius ad virum alium, Hippocratis doctrina imbutum, turbatum dicendi genus probat; probant quoque medicamenta, valde et mire compofita, in eo laudata, inprimis vero theoria, ex libro de morbis repetita; de pituita et bile, morbis origines praebente. De fiftulis ani infcripfiffe hunc librum quosdam, Foëfius notat. Continuari cum libello de haemorrhoidibus, manifefte fpurio, adeoque ipfum effe fpurium, Galenus jam notabat in gloff. f. v. πήρινα et στρυβλὴν, et Hallerus in bibl. chir. to. I. p. 11. Citatur enim in gloffario liber περὶ συρίγγων καὶ αἱμοῤῥοΐδων.

CODICES exftant in bibl. reg. Parif. no. 2142. 2144. 2148. 2254. in Medicea. Vid. Bandini III. p. 45.

EDITIONES. Reperitur *latine* in Collect. Vidi Vidii, et graec. lat. in collect. Manialdi Parif. 1619. 8.*

12.

Περὶ αἱμοῤῥοΐδων. De haemorrhoidibus. [Eft in ed. Linden. to. II. p. 347. in ed. Froben. gr. p. 520. in edit. Mercur. fect. III. p. 558. in ed. Foesian. fect. VI. p. 168. in edit. Chart. to. XII. p. 147. — Verf. Cornar. p. 667. Hall. art. med. pr. to. IV. p. 122. Pierer bibl. iatr. to. IV. p. 154. K.]

Omnia in hoc libro cum jam dicto de fiftulis conveniunt, ut adeo hic liber pars libri de haemorrhoidibus

fuisse, ubique videatur. Erotianus et Galenus gloss. v. πήρινα, quos Foësius sequitur sect. VI. p. 168. eum pro vere Hippocrateo habent. Mercurialis, Gruner. p. 166. Hallerus l. c. eum pro spurio habent. A Cnidio quodam medico compositum esse, Grunerus atque Grimmius l. l. III. p. 595. autumant.

CODICEM habet Bandini III. p. 45.

EDITIONES. Seorsim *graece* prodiit Basil. 1540. 8. Graec. lat. c. commentar. in Collect. Manialdi. Paris. 1619. 8.*

COMMENTARII. Praeter adductos comment. Manialdi huc et ad libros Hippocratis chirurgicos in universum omnes pertinet Matth. Narvatii sylva sententiarum ad chirurgiam pertinentium, ex libris Hippocr. desumta. . . . 1632. 8.*

13.

Περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου. De exsectione foetus. [Est in edit. Linden. to. II. p. 662. in ed. Froben. gr. p. 53. in edit. H. Mercur. sect. IV. p. 45. in ed. Foësii sect. VI. p. 193. in ed. Chart. to. XII. p. 550. — Vers. Cornar. p. 72. Hall. art. m. pr. to. IV. p. 245. Pierer, bibl. iatr. to. III. p. 188. K.]

Nullam mentionem fecere hujus libri Erotianus atque Galenus, falsoque putat Foësius sect. VI. p. 194. eum his viris esse subnotatum. Hinc, cum etiam dicendi genere a reliquis libris Hippocratis magnopere recedat, pro spurio habendus est.

CODICES. Exstat graecus in bibl. Vindob. et quidem ex bibliotheca Med. Flor. (vid. Bandini III. p. 44. ubi duo codices memorantur) descriptus curante Jo. Sambuco. Cf. de Nessel Catal. ms. bibl. Vind. pa. III. n. 14. p. 26. In bibl. reg. Paris. sunt no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2257. 2545.

14.

Περὶ ἀνατομῆς. De anatome, aut *de resectione.* [Est in edit. Linden. to. I. p. 287. in ed. Froben.

gr. p. 54. in ed. MERCURIAL. fect. IV. p. 47. in ed. FOËSII fect. VI. p. 194. in ed. CHART. to. XII. p. 552. —. Verf. CORNAR. p. 75. HALL. art. m. pr. to. II. p. 1. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 123. K.]

EROTIANUS atque GALENUS de hoc libro filent, quem omnes reliqui, ne FOËSIO quidem excepto, pro fpurio habent. Hippocratis effe, faltim non negat TRILLERUS (de nova Hippocratis editione adornanda p. 12. fq.) Eodem modo fcriptus eft, uti IV. fect. libri epidem. et cum ea aliquo modo nexus, ideoque et ob hanc caufam fpurius.

CODICES mfs. extant in bibl. reg. Parif. no. 2146. et 2254.

EDITIONES. Gr. et lat. edidit hunc libr. cum comment. uberrimo D. W. TRILLERUS in Commentatione de nova Hippocratis editione adornanda, qua fpeciminis loco libellum de anatome recenfuit, emendavit et comment. med crit. perpetuo illuftravit. L. B. 1728. 4.* et in Opufc. vol. II. p. 238. fq. —

VERSIONES. Praeter Calvi et Cornarii verfiones latinas prodiit quoque, Jo. REUCHLINO interprete, Tubing. 1512. 4. GUNZ. Cum libro de offibus, quocum commixtum eum reperit, et de glandulis titulo: *De anatome*, eum edidit Jo. CAIUS. *Gallice* forfan verfus eft a Jo. DE LA FARGUE. Lugd. 1580. 16. fub titulo: Hippocrate de la compofition du corps humain et defcription de toutes fes parties. Acceffit et commentarius. DU VERDIER.

COMMENTARII. Praeter modo laudatum de la Fargue, huc quoque pertinet JUST. GODOFR. GUNZ progr. quo in libr. Hippocratis de anatome aliqua commentatur. Lipf. 1738. 4.* Non pauca contra Trillerum monet, de quibus vide ipfum Trillerum Opufc. vol. II. p. 270.

15.

Περὶ παθῶν. De affectionibus. [Eft in ed. LIND. to. II. p. 161. in ed. FROBEN. gr. p. 179. fed adji-

citur: *Τοῦτο δὲ ὁ Γαληνὸς τοῦ Πολύβου λέγει εἶναι.* in ed. MERCUR. fect. III. p. 35. in ed. FOES. fect. V. p. 75. in ed. CHARTER. to. VII. p. 619. in ed. MACK. to. II. p. 300. — Verf. CORNAR. p. 245. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 366. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 146. K.]

Hujus libri, qui EROTIANO notus non eft, meminit GALENUS; fed eum retulit ad eos, qui Hippocratis δυνάμεως non fint digni, eumque Polybo adfcripfit in II. comm. in L. de diaeta acut. text. 38. p. 63. to. XI. Cf. glofl. f. v. σιλιῶ. Omnesque, qui judicia de Hippocratis operibus tulerunt, eum fecuti funt, ita, ut etiam ALBIN. TORINUS fub Polybi nomine hunc librum in lucem daret. Sed dignus utique eft Hippocrate, five dictionem, five argumenti gravitatem refpicias, nifi ideo dubites, quod antiquam et fcholae Hippocrateae propriam doctrinam de quatuor humoribus jam efformatam exhibeat. CAELIO AURELIANO non notum fuiffe, HALLERI mens eft, bibl. med. pract. to. I. p. 73.

CODICES *graeci* exftant in bibl. reg. Parif. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2148. 2254. (de Meroy ufus inprimis eft codd. 2140. 2142. et 2145. K.) in bibl. Vindob. Lambec. VI. p. 85. et de Neffel pa. III. no. 4. — *Latinus* cod. in bibl. r. Parif. no. 7023.

EDITIONES. Sub Polybi nomine editus eft ab ALBINO TORINO. Baf. 1544. 4. [et c. franco-gall. verfione ab Equite DE MERCY fub titulo: Traités d'Hippocrate du ferment, de la loi de médecine, des maladies, des affections, traduits en français, et le texte en regard, revu et corrigé fur les manufcr. de la bibl. du Roy les comm. et une table analytique. Par. 1823. 16.* K.]

COMMENTARIOS in hunc librum fcripfit Jo. VARANDAEUS. Lugd. 1658. f.

16.

Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. De internis affectionibus. [Eft in ed. LINDEN. to. II. p. 196. in ed. FROBEN. gr. p. 189. in edit. MERCUR. fect. III. p. 35. in ed. FOESII fect. V. p. 91. in ed. CHART. to. VII. p. 638. —

Verſ. CORNAR. p. 258. HALLER. art m. pr. to. II. p. 401. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 174. K.]

EROTIANO non memoratus hic liber a GALENO variis ſub titulis, et quidem ſub Hippocratis nomine, citatur. Modo enim τὸν μείζονα περὶ παθῶν (in libr. VI. aph. 27. p. 263. to. IX.), modo τὸν δεύτερον περὶ νούσων τὸν μείζονα, modo περὶ ἐμπύων vocat. Confeciſſe hunc librum medicum ex Cnidia ſchola, jam FOESII (ſect. V. p. 282.) mens fuit, quem dein ſequuti ſunt Jo. H. SCHULZE in hiſt. med. per. I. t. III. c. 4. §. 28., HALLERUS bibl. med. pr. to. I. p. 74, GRUNERUS l. l. p. 160. atque GRIMMIUS l. l. Vol. III. p. 607. Et a medico ex hac ſchola eſſe compoſitum, adeoque quoniam, quid ſenſerint Cnidii, per exempla docet, valde memorabilem, probant multiplicata vehementer morborum genera, atque curandi methodus per fortiora purgantia, lac et lactis ſerum, quae Cnidiorum fuit, ut Hippocrates de diaet. ac. §. 1. 2. jam notaverat. Methodus quoque, in morborum deſcriptione ab Hippocrate obſervari ſolita, in hoc libro obſervata non eſt. Euryphontem ejus auctorem fuiſſe, Foëſius, ſed parum firma conjectura, autumat.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2148. 2245. in bibl. Medicea. Bandini III. p. 43. Mutilus, a Busbeckio Conſtantinopoli comparatus reperitur in bibl. Vind. Conf. de Neſſel catal. part. III. p. 19.

COMMENTARII. Praelect. in hunc librum edidit FRC. DE S. ANDRE. Cadom. 1687. 12. et Jo. MARTINI. Pariſ. 1637. 4.*

17.

Περὶ ὄψιος. De viſu. [Exſtat. in ed. LIND. to. II. p. 351. ed. FROB. gr. p. 521. ed. MERCUR. ſect. IV. p. 56. ed. FOËS. ſect. V. p. 256. Edit. CHART. non habet, quamquam in contentorum to. . indice commemoratus eſt. Verſ. CORN. p. 669. HALLER. art. m. princ. to. III. p. 447. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 493. K.]

SPONIO (in praef. ad aph. nov.) atque HALLERO (bibl. med. pract. tom. I. pag. 73.) principium libri περὶ παθῶν esse videtur, sed dicendi genus in utroque hoc libro non convenit. Liber hinc de oculorum affectionibus, quem auctor libri περὶ παθῶν se scripturum promiserat, hic de visu liber non est, quem quoque GALENUS non novit, neque EROTIANUS. Fragmentum alius libri esse videtur, et absque plurimo ordine scriptum.

CODICES *graeci* sunt in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545. In Medicea Bandini III. pag. 44.

HIPPOCRATIS de morbis et remediis oculi liber *arabice* exstat in libris Narcissi, Archiepiscopi Dublinensis. Cod. Brit. nr. 1212. Ketab alain men albedeule bokrath. Herbelot. p. 488.

[EDITIO *graeco-latina.* Ἱπποκράτους περὶ ὄψιος, Hipp. de visu libellus in memor. patris, JO. FR. JUGLERI separatim et emendatius edid. notisq. et alior. et suis illustr. JO. H. JUGLER. Helmst. 1792. 8.* K.]

Oculorum scarificatio, quae in hoc libro primum proponitur, his libris ansam dedit: JO. H. HAMPE diss. de scarificatione oculari Hippocratica. Duisburg. ad Rhen. 1721. 4.* — B. DAV. MAUCHARD ὀφθαλμόξυσις nov-antiqua, seu Woolhusiano — Hippocratica operatio, e textu graeco eruta. Tubing. 1726. 4.* — JO. ZACH. PLATNER diss. de scarificatione oculorum. Lips. 1728. 4.* et in Opusc. tom. I. p. 39. — Ejusd. progr. de chirurgia ocularia. Lips. 1735. 4.* et in Opusc. tom. II. p. 49. — D. W. TRILLER exercit. de scarificatione et ustione oculorum, ab Hippocrate descripta. in Opusc. vol. I. p. 463.

18.

Περὶ νούσων. De morbis. Lib. I—IV. [Exst. in ed. LIND. to. II. p. 1. ed. FROBEN. gr. p. 129. cui adjicitur: πρῶτον Ἱπποκράτους γνήσιον ἤ. ed. MERCUR. sect. III. p. 96. ed. FOËS. sect. V. p. 3. ed. CHART. to. VII. p. 531. ed. MACK. to. II. p. 174. Vers. CORN. p. 180.

Hall. art. m. pr. to. III. p. 1. Pierer. bibl. iatr. to. II p. 26. K.] Exſtabant apud veteres libri περὶ νούσων ſub Hippocratis nomine, ſed non iidem, qui hodie ſub hoc nomine proſtant: quae enim veteres ex his libris citant, in iis non leguntur. Galenus duos libros Hippocratis de morbis magnos duosque parvos habet, ipſique adeo Foësio ſect. V. p. 258. non conſtat, quinam de morbis minor primus Galeno dicatur. Caelius Aurelianus etiam conſilia citat ex libro Hippocratis de morbis, quae ſaltem in his, quas nunc enarro, libris non leguntur. Galenus quoque, Foëſio monente, l. c. τεφανίην memorat ex libro de morbis, quae in his non reperitur. Hinc alios libros veteribus exſtitiſſe Hippocratis de morbis, aut hos, qui nobis ſuperſunt, valde eſſe mutilatos, certum eſt. Alterum de morbis librum Galenus comm. I. in Hipp. epid. VI. text. 29. p. 387. 388. tom. IX. citat, et τὸν περὶ νόυσων Ἱπποκράτει γεγραμμένον vocat, alios autem de morbis et de paſſionibus libros Hippocratis ſuis temporibus exſtitiſſe, inde patet quod libri de paſſionibus internis initium (in VI. aph. 27. p. 263. tom. IX.) atque loco modo citato et hujus libri prima verba adduxerit, atque locum περὶ πελίης νούσου, qui in hoc libro de morbis altero §. 66. p. 90. tom. II. Lind. occurrit, citaverit et magna ex parte in commentarios ſuos transſcripſerit. Alter itaque, qui in Hippocratis operibus proſtat, de morbis liber Galeno ſimpliciter περὶ νούσων dictus eſt. Hunc vero alterum noſtrum librum priſcis temporibus *primum de morbis* fuiſſe, ex Caelii Aureliani citatione alterius libri de morbis perſpicitur, qui loca quoque quaedam ex eo dedit, quae in tertio, qui de morbis in Hippocratis operibus eſt, libro, reperiuntur, quod, collatis locis Caelii, libr. III. chron. cap. 4. p. 191. cum libr. III. de morbis §. 11. p. 112. Lind. tom. II. et loc. libr. III. acutor. morbor. cap. 17. p. 240. cum libr. III. de morb. §. 15. p. 105. tom. II. Lind. manifeſte intelligitur. Et hic ſecundus et tertius

de morbis liber ſine dubio περὶ νούσων α΄ et β΄ eſt, quem EROTIANUS p. 22. ceu Hippocrateum citat. Sed primus liber et quartus de morbis quosnam titulos habuerint, diſſiculter penitus eruitur. Libri enim περὶ παθῶν et περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν cum titulis libri I. et IV. de morbis confuſi a veteribus ſunt. Liber περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν Galeno in VI. aph. 27. ὁ μέγας περὶ παθῶν dicitur. Duos vero de morbis magnos, et duos parvos aliquoties memoravit Galenus in exegeſi vocum Hippocratis, adeoque liber primus et quartus de morbis et liber de affectionibus tres ſunt, quos Galenus, et quidem *duos parvos de affectionibus* vocavit, unus vero ex majoribus de affectionibus fuit.

Antiquos jam de vero horum librorum auctore incertos fuiſſe, Dioſcoridemque librum de morbis ineditis libris II. Hippocrati, Theſſali filio, adſcripſiſſe, Galenus comm. I. in Hipp. epid. VI. text. 29. p. 387. tom. IX. memorat. Alios POLYBO libros *de morbis* tribuiſſe, ex Galeno liquet ad VI. aph. 1. p. 248. tom. IX. Galenum ſaltim *de morbis* libros, quos noverat, Hippocrate dignos non cenſuiſſe, ſed ſpurios, intelligitur ex II. comment. in libr. Hipp. de diaeta acutor. text. 58. p. 63. tom. XI. Et ſane, ſi etiam ordo, qui concinnus in iis utique eſt, non deſideratur, deſideratur tamen Hippocratis doctrina, ingenium, exacta morborum enarratio et medelae ſimplicitas. Multa Cnidiorum ingenium redolent, indeque non eſt, quod diſſentiamus a FOESIO, qui hos libros ei tribuit, qui librum περὶ γυναικείων ſcripſerit, et quidem medico ex ſchola Cnidia. Eandem ſententiam HALLERUS bibl. med pract. tom. I. p. 71. et GRUNERUS p. 155. habent. Alterius tamen libr. IV. ſcriptoris videri, Hallerus putat, qui poſt Ariſtotelem vixerit. vid. biblioth. botan. tom. II. p. 620. et Hier. Cardan. de ſanit. tuend. lib. III. [Hippocrati abjudicat Reines. epiſt. 49. ad Hofmannum p. 451.]

CODICES graeci *quatuor de morbis librorum* exſtant in biblioth. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143.

2144. 2148. 2254. 2545. In bibl. Medicea Bandini III. p. 42. — Libri III. priores exſtant in bibl. Vindobonenſ. Lambec. VI. p. 85. et de Neſſel. part. III. p. 20. nr. 4.

EDITIONES. Gr. et lat. prodierunt ex verſ. Georg. Pylandri. Pariſ. 1540. 4. Falc. Rast. (Graec. lat. cum praelection. Jo. Martini, ed. a M. Renato Morello, Par. 1637. 4. Muſ. Brit.) [Gr. et gall. auctore de Mercy. Titulum invenies ſupra 15. p. CXXVII. K.]

COMMENTARII. Petri Salii Diverſi comm. in quatuor Hipp. libr. de morbis. Francof. 1602. fol.* 1612. fol. Lind. 1646. fol.* — G. D. Coschwitz de ſpadone Hippocratico lib. I. de morbis. Hal. 1721. 4.* — G. E. Stahl de febre lethifera Hipp. ad libr. de morb. II. 4. Hal. 1711. 4. — Andr. O. Goelicke de morbo ructuoſo Hipp. de morb. libr. II. Francof. ad Viadr. 1734. 4. — J. Gfr. Brendel pr. de morbo craſſo Hipp. Gott. 1747. in Opuſc. part. I. p. 166.

19.

Περὶ γυναικείων. α΄. β΄. De mulierum morbis [Exſtat in ed. Lind. to. II. p. 415. ed. Frob. gr. p. 231. ſed alter videtur ordiri a verbis: *Ἢν ῥόος ἐν τῇσι μητρῇσιν.* nam a §. 108. p. 500. edition. Lind. deficit quaedam particula in Cornarii verſione, ſimiliterque Foëſ. haud ſatis reſpondet editioni Froben. et Lind. in ed. Mercur. ſect. III. p. 217. in ed. Foes. ſect. V. p. 152. in ed. Chart. to. VII. p. 728. Secundus vero p. 794. a verbis incipit: *Ῥόος λευκὸς ἐν τῇσι γεραιτέρῃσι* etc. quae apud Lind. p. 529. §. 1. leguntur. Verſ. Corn. p. 309. Hall. art. m. pr. to. III. p. 161. Pierer. bibl. iatr. to. II. p. 272. K.] Erotiano et Galeno probe notus hic liber, ab illo inter Hippocratis ſcripta relatus, ab hoc vero non plane dignus Hippocrate habitus comm. III. in II. epid. Hipp. t. 95. p. 179. tom. IX. et in permultis ſpuriis Hippocrateis libris citatus, v. g. *περὶ ἐλλεβορισμοῦ*, p. 612. tom. I. Lind. *περὶ γονῆς*, *περὶ αἱμόῤῥων*

περὶ νούσων, ab omnibus pro ſpurio habitus eſt, Lemoſio, qui ejus ne quidem meminit, Mercuriali, Hallero, Grunero. Profectus eſſe videtur ab eo, qui librum IV. *de morbis*, librum *de genitura*, *de virginum morbis* et de *helleboriſmo* confecit, notante quoque Foësio ſect. V. p. 306. Ad libros, ex Cnidiorum mente ſcriptos, Grunerus p. 172. refert. Et ſane morborum deſcriptiones plurimas fugitivo calamo exaratas et medicamentorum farraginem inconditam, quam vix ab Hippocratis aetate exſpectaveris, continent. Notha ſeu adjecta, quae a p. 520. tom. II. Lind. leguntur, Foëſius ex membranis Vaticanis adpoſuit. vid. not. ad hunc libr. Foes. ſect. V. p. 331. Secundus liber continuatio prioris eſt, et, quod voces eaedem teſtantur, in utroque libro repetitae, ab eodem auctore compoſitus.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. duo 2141. duo 2142. duo 2143. duo 2144. duo 2146. duo 2242. duo 2548. In bibl. Vaticana. In bibl. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 45. In Vindobonenſi Lambec. V. p. 85. de Neſſel. part. III. p. 20. nr. IV. — *Arabice* Herbelot.

EDITIONES. Liber I. prodiit interprete Maur. Cordaeo. Pariſ. 1585. fol. Baſil. 1586. 4. Et in Gynaeceorum tom. III. Et in Gynaeceis Isr. Spach. Arg. 1597. fol.*

20.

Περὶ παρθενίων. De virginum morbis. [Exſtat in ed. Lind. to. II. p. 355. ed. Frob. gr. p. 213. in ed. Mercur. ſect. III. p. 343. ed. Foës. ſect. V. p. 124. ed. Chart. to. VII. p. 679. Verſ. Cornar. p. 286. Haller. art. med. pr. to. III. p. 409. Pierer. bibl. iatr. to. II. p. 451. K.] Veteribus ignotus liber, qui ejusdem auctoris eſſe videtur, qui libros *περὶ γυναικείων* ſcripſit. Prooemium librorum de muliebribus Foësio ſect. V. p. 291. eſſe videtur. Grunerus p. 170. auctori libri *περὶ ἱερῆς νούσου* eum tribuit, cum quo in cauſis pertractandis aliquo modo convenit.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2545. In Medicea Bandini III. p. 45.

EDITIO. MAURITII CORDAEI edit. graec. et lat. cum adnotat. prodiit Pariſ. 1574. 8.*

COMMENTARII. Jo. B. DONATI comm. Luccae. 1582. 4. FALC. Francof. 1591. 8. CLAUDII TARDY paraphraſis in libr. de virginum morbis. Pariſ. 1648. 8. BURM. — JO. STEPHANI comment. Venet. 1635. fol.

21.

Περὶ γυναικείης φύσιος. De mulierum natura. [Exſt. in ed. LIND. to. II. p. 358. ed. FROB. gr. p. 213. ed. MERCUR. ſect. III. p. 187. ed. FOËS. ſect. V. p. 126. ed. CHART. to. VII. p. 681. Verſ. CORN. p. 287. HALL. art. m. pr. to. III. p. 331. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 410. K.] Excerpta plurima continet ex libris *περὶ γυναικείων*, notantibus FOËSIO ſect. V. p. 292. et HALLERO bibl. med. pract. tom. I. p. 71. et inſuper morbos et medicamenta infinite multiplicata, multa quoque contra Hippocrateae ſcholae mentem dicta, medicamenta foetum corrumpentia, abortum concitantia. [Egit THEOD. GEORGIADIS in diſſ. de morbis uteri ſec. Hippocratis librum *περὶ γυναικείης φύσιος*. Jen. 1797. 4. K.]

CODICES. *Graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2141. 2142. 2144. 2254. 2545. In Medicea Bandini III. p. 45. (De feminea natura et de feminarum morbis, Fab. Calvo interpr. Par. 1526. 12. Muſ. Brit.)

22.

Περὶ ἀφόρων. De ſterilibus. [Exſt. in ed. LINDEN. to. II. p. 615. ed. FROB. gr. p. 290. cui ad calcem adjicitur: *νόθα, τῇ τελευτῇ τοῦ πρώτου περὶ γυναικείων βιβλίου προσκείμενα.* ed. MERCUR. ſect. III. p. 318. ed. FOËS. ſect. V. p. 242. ed. CHART. to. VII. p. 843. Verſ. CORNAR. p. 386. HALL. art. m. pr. to. III. p. 385. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 454. K.] Librorum *περὶ γυναικείων* veluti adpendix, quam EROTIANUS citat p. 22. et

Galenus in glossar. et in comment. III. in II. epid. Hipp. text. 35. p. 179. tom. IX. verum non ceu talem, qui ab Hippocrate profectus sit.

CODICES *graeci* exstant in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2254. 2545. In Medicea III. p. 45.

23.

Περὶ ἐπικυήσιος. De superfoetatione. [Exst. in ed. Lind. to. II. p. 645. ed. Froben. gr. p. 48. ed. Mercur. sect. III. p. 333. ed. Foës. sect. III. p. 41. ed. Chart. to. VII. p. 860. in ed. Mack. to. I. p. 264. Vers. Cornar. p. 66. Haller. art. m. princ. to. II. p. 103. Pierer. bibl. iatr. to. II. p. 173. K.] Sive, ut Hier. Mercurialis scribit, *περὶ κυήσιος καὶ ἐπικυήσιος*, cens. p. 36. a veteribus non memoratus.

CODICES exstant in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545.

24.

Περὶ ἱερῆς νούσου. De morbo sacro. [Est in ed. Lind. to. II. p. 324. ed. Frob. gr. p. 122. cui statim subjicitur: *ὀυ γνησίου Ἱπποκράτους, ἀξιολόγου δὲ ἀνδρὸς φησὶ ὁ Γαληνὸς, καὶ κατὰ τὴν ἑρμενείαν καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν. Ἱπποκράτους δὲ ὀυδὲν ἐν αὐτῷ, ὄυτε κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἑρμηνείας, ὄυτε κατὰ τὸ τῆς διανοίας ἀκριβές.* in ed. Mercur. sect. III. p. 344. ed. Foës. sect. III. p. 84. ed. Chart. to. X. p. 475. ed. Mack. I. p. 352. Vers. Corn. p. 172. Hall. art. m. pr. to. III. p. 411. Pierer. bibl. iatr. to. II. 475. K.] Memorat hunc librum inter Hippocrateos Erotianus p. 22. et Galenus, etsi alio loco, (comm. in VI. epid. VI. text. 7. p. 550. tom. IX.) auctorem non dicat; alio tamen loco (comm. I. in Hipp. prognost. text. 4. p. 588. tom. VIII.) Hippocratis esse diserte asserit. Caelius quoque Aurelianus I. diut. cap. 4. p. 219. eum ad

Hippocratem refert, nec non ex recentioribus FOËSIUS sect. III. p. 145. JUL. CAES. SCALIGER in comm. in Hipp. de insomniis atque TRILLERUS in epist. med. critic. super I. et III. epid. p. 196. 197. in Opusc. vol. II. DEMOCRITO hunc librum adscribere non dubitarunt ANDR. CAESALPINUS lib. V. art. med. cap. 1. et ANTONIUS PONCE DE SANCTA CRUCE in praelect. Vallisoletanis s. comm. ad hunc librum. Vid. MENAG. ad Laert. p. 414. PHILOTIMO cuidam tribui, TRILLERUS refert l. c. [De titulis atque argumento libri vid. PETRUM PETITUM ad Aretaeum p. 77.]

Memorabilis ceterum liber, qui supernaturales morborum caussas plane rejicit atque elegans, totus dogmaticam scholam jam efformatam redolet, adeoque ipso Hippocrate recentior est. Neque oratio Hippocrateae brevitati respondet. Indeque hunc librum pro spurio quoque habuere LEMOSIUS, qui eum ad Hippocratem, Draconis filium, refert cap. 7. p. 33. HIER. MERCURIALIS, p. 33. qui simul memorat, in codicibus graecis ante hunc librum censuram oppositam legi, in qua scriptor testatur, eum minime germanum esse Hippocratis, HALLERUS, bibl. med. pract. tom. I. pag. 69. atque GRUNERUS p. 162.

CODICES *graeci* sunt in bibl. reg. Paris. Nr. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In Bibl. Vindobon. Lambec. VI. p. 85. et de Nessel. part. III. p. 19. nr. IV. In Bibl. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 43.

COMMENTARII. PONTII DE SANCTA CRUCE praelectiones Vallisoletanae in hunc libr. Madrit. 1631. fol.* [quas valde laudat Casaubon. lib. de enthusiasmo, cap. 2. p. 21. et cap. 3. p. 67. HEUMANN.]

25.

Περὶ μανίης. De insania. [Exst. in ed. LINDEN. to. II. p. 345. ed. FROB. gr. p. 535. ed. MERCUR. sect. IV. p. 77. ed. FOËS. sect. VIII. p. 19. edit. CHART. to. I. p. 26.

Verſ. CORNAR. p. 685. HALLER. art. m. pr. III. p. 431. PIERER. bibl. iatr. librum huno non habet. K.] Citat auctor libri, veteribus non memorati, de *morbo ſacro* librum etepidem. V. Ipſe vero hic liber citatur in Hippocratis ad Damagetum p. 916. tom. II. Lind. epiſtola.

CODEX *graecus* eſt nr. 2140. bibl. reg. Pariſ. imperfectus.

EDITIO. Seorſim prodiit cum nonnullis aliis Hippocrat. interprete JANO CORNARIO. Colon. 1542. 8. GUNZ. Baſil. 1582. 8. —

26.

Περὶ φαρμάκων. De purgantibus. [Exſtat in edit. LIND. to. I. p. 607. ed. MERC. ſect. IV. p. 93. ed. FOËS. Genev. 1657. ſect. VIII. ante indicem, nulla pagina numeris notata, occ. hicce liber. c. comm. Heurnii. Vers. lat. in HALLER. art. med. pr. to. IV. p. 238. in PIERER. bibl. iatr. t. II. p. 505. K.] Sive *περὶ καθαιρόντων φαρμάκων*, multa ex aphoriſmis habet, et a veteribus non memoratur. Liber *φαρμακίτιδος*, hodie deperditus, quem auctor libri *de morbis* aliquoties citat, non eſt, quum de alvi purgatione, ſecundum quatuor humores inſtituenda, tantum agat.

CODICES. An ſit liber de ſolutivis, cujus cod. exſtat in bibl. Mertonienſ. no. 729. Cod. Brit. dubium eſt. Exſtat et codex graecus, ni fallor, in Mſ. Js. Voſſii. Montfauc. in bibl. Anglican. nr. 2297. I. p. 677.

EDITIONES. Graece Jo. CAJUS, cum quibusdam ſcriptis Galeni edidit. Baſil. 1544. 4. — Graece ad calcem breviarii *Nicephori Conſtantinopolitani* ex Cujaciano codice deſcriptum edidit DIONYS. PETAVIUS. Pariſ. 1616. 8. gr. et lat. ex proprio cod. et cum notis edidit F. MORELLUS. Pariſ. 1617. 12. 1621. 12.

Gr. et lat. cum interpr. et comm. Jo. HEURNII, in libro: *Hippocratis Coi prolegomena et prognoſticorum*

libri III. Lugd. Bat. 1703. 4.* p. 108. et saepius vid. supr. sub prognost.

Ad calcem postremae edit. Foësii. Genev. 1657. fol. cum Heurnii interpretatione et notis. Latine cum *Rhasis* opusc. et aliis, titulo Hipp. de farmaciis. Venet. 1497. fol.* cum Guinterii anat. institut. et Theophili de corporis humani fabrica libr. V. prodiit Guinterio interpr. Basil. 1539. 4.* cum Apicio et aliis de medicamentorum usu Paris. 1541. 8. Inter medicos antiquos graecos, ex vers. Junii Pauli Crassi. Basil. 1541. 4. p. 147.

27.

Περὶ ἐλλεβορισμοῦ. De veratri usu. [Exst. in ed. Linden. to. I. p. 610. ed. Frob. gr. p. 27. ed. Mercur. sect. IV. p. 78. ed. Chart. to. I. p. 27. Vers. Cornar. p. 686. Haller. art. m. princ. to. IV. p. 241. Pierer. bibl. iatr. non habet. K.] Initium libri περὶ ἐλλεβορισμοῦ esse librum περὶ φαρμάκων Heurnius p. 108. putat; sed num hunc intellexerit, dubium est. Excerptus est hic liber ex aphorismis, praenotionibus, praedictionibus et libro de diaeta acutorum, quos libros omnes se scripsisse auctor adfirmat. Librum quoque *de morbis mulierum*, ceu suum, memorat.

28.

Περὶ ὑγρῶν χρήσιος. De humorum utilitate. [Exst. in ed. Linden. to. I. p. 599. ed. Frob. gr. p. 112. Mercur. sect. III. p. 419. ed. Foës. sect. IV. p. 96. ed. Chart. to. VI. p. 443. Vers. Cornar. p. 164. Haller. art. m. pr. to. IV. p. 230. Pierer. bibl. iatr. to. II. p. 497.* K.] Consarcinatus liber ex aphorismis aliisque Foësio monente sect. IV. p. 33. membranis, neque ab Erotiano et Galeno memoratus, adeoque spurius, etsi Jo. Nardio ideo legitimus videatur, quod veteres ejus passim meminerint.

CODICES ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2253. 2254.

COMMENTARIUS in hunc libr. Jo. NARDII exſtat in nocte geniali prima. Bonon. 1656. 4.

29.

Περὶ φυσῶν. De flatibus. [Exſt. in ed. LINDEN. to. I. p. 299. ed. FROB. gr. p. 117. ed. MERCUR. ſect. II. p. 23. ed. FOËS. ſect. III. p. 78. ed. CHART. to. VI. p. 213. in ed. MACK. I. p. 339. Verſ. CORNAR. p. 117. HALLER. art. m. pr. to. III. p. 433. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 1. K.] Referunt hunc librum ad Hippocratem EROTIANUS p. 22. atque GALENUS, nec non GREGORIUS NAZIANZENUS, JO. STOBAEUS, alii. MERCURIALIS ſecundae claſſi accenſet, et jure quidem: mere enim ad *θεωρίαν* ſpectat, neque conſcriptus eſſe poteſt, niſi poſt Hippocratis tempora, efformata penitus dogmaticorum ſecta. Ad Pneumaticorum tamen, quod CLERICUS quidem credidit, hiſt. de medic. part. I. lib. III. 4. p. 137., ſectam non pertinet, quod probavit Cl. OSTERHAUSEN in diſſ. exh. hiſtoriam pneumaticorum. Altorfii, 1791. 8.

CODICES *graeci* exſtant in Bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2143. 2144. 2253. 2545. In Bibl. D. Marci. In Medicea Baudini III. p. 44. Graecus eſt forſan codex, qui exſtat in bibl. Jo. Mori, episc. Norvicenſ. nr. 9239. Montfauc. I. p. 687. *Graecum* hujus libri codicem in bibl. Vaticana nr. 216. memorat Foëſius, in not. in libr. de oſſium natura. *Latini* in biblioth. reg. Pariſ. nr. 7023. 7063.

EDITIONES. Prodiit gr. et lat. JANO CORNARIO interprete. Baſil. 1529. 4. GUNZ.

Vertente ADRIANO ALEMANNO cum commentar. Pariſ. 1557. 8.*

Jo. Morisoti commentarium graec. citat Spachius p. 86.

Interprete Franc. Philelpho, aut Constantino Lascari. Parif. 1525. 12. Houss. —

Latine vertente Fabio Calvo. 1527. 12.

30.

Περὶ ἀδένων. De glandulis. [Exftat in ed. Lind. to. I. p. 414. ed. Froben. gr. p. 56. ed. Mercur. fect. IV. p. 51. ed. Foës. fect. III. p. 52. ed. Chart. to. IV. p. 271. ed. Mack. to. I. p. 288. Verf. Cornar. p. 78. Haller. art. m. pr. to. II. p. 40. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 147. K.] Scripturum fe auctor libri περὶ ἄρθρων §. 12. p. 768. tom. II. Lind. librum περὶ ἀδένων οὐλομελίης promiferat, qui hic περὶ ἀδένων non eft, notante jam Galeno in comm. I. in libr. Hippocr. de artic. text. 46. p. 314. tom. XII. fed a juniore medico fcriptus, qui et dicendi genere et ingenio multum ab Hippocrate Coo fuperatur. Commemorari hunc librum a nullo veterum medicorum, nec ab iis, qui indices fcripferunt, Galenus l. cit. refert. Nec Erotianus hunc librum memorat.

CODEX exftat in bibl. reg. Parif. nr. 2254. — [conf. Saxe diff. Obfervat. medicae. Utrecht. 1782. p. 3.]

31.

Περὶ ὀδοντοφυΐης. De dentitione. — [Exftat in ed. Lind. to. I. p. 590. ed. Frob. gr. p. 53. ed. Mercur. fect. IV. p. 55. ed. Foes. fect. III. p. 49. ed. Chart. to. VII. p. 871. ed. Mack. to. I. p. 281. Verf. Cornar. p. 74. Hall. art. m. pr. to. II. p. 123. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 453. K.] Non memoratus ab Erotiano atque Galeno, fere practici argumenti eft, et ad imitationem dictionis Hippocrateae confcriptus.

CODICES *graeci* funt in bibl. reg. Parif. nr. 2146. 2254.

32.

Περὶ διαίτης. α΄. β΄. γ΄. De victus ratione I. II. III. [Exst. in edit. LIND. to. I. 179. ed. FROBEN. gr. p. 81. edit. MERCUR. sect. III. p. 179. ed. FOES. sect. IV. p. 6. CHART. to. VI. p. 447. edit. MACK. to. II. p. 7. Vers. CORNAR. p. 124. HALLER. art. med. pr. to. IV. p. 1. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 205. K.] Ab EROTIANO non memoratus hic liber, modo *περὶ διαίτης* a GALENO inscribitur in I. libr. de alimentor. facult. cap. 6. p. 314. et cap. 28. p. 329. tom. VI. modo *περὶ διαίτης ὑγιεινῆς*, in comm. I. in Hippocr. de diaeta acutor. text. 17. p. 15. tom. XI., modo *ὑγιεινὸν διαιτητικόν*. *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου καὶ διαίτης* inscribi librum, in tres partes divisum, idem GALENUS I. de alim. facult. cap. 1. p. 306. tom. VI. refert. Totum vero hunc librum antiquissimum esse, Galenus testatur; verum non Hippocratis, et aut referri ad *Euryphontem* aut *Phaontem* aut *Philistionem Locrum* (de quo vid. quae viri docti ad Gellium XVII. 11. et ad Diog. Laert.) aut ad *Aristonem*, aut ad *Pherecydem* aut ad *Phileten* vel ad alium quendam veterum: multis enim hunc librum esse adscriptum. Monet vero simul, hos viros omnes priscos esse, nonnullos quidem Hippocrate vetustiores, alios ei coaevos fuisse. Verba ejus haec sunt: *εἰ γὰρ καὶ μὴ Ἱπποκράτους ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ βιβλίον, ἀλλ' Εὐρυφῶντος, ἢ Φαῶντος, ἢ Φιλιστίωνος, ἢ Ἀρίστωνος, ἤ τινος ἄλλου τῶν παλαιῶν, εἰς πολλοὺς γὰρ ἀναφέρουσιν αὐτὸ, πάντες ἐκεῖνοι τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν εἰσιν, ἔνιοι μὲν Ἱπποκράτους πρεσβύτεροι, τινὲς δὲ συνηκμακότες αὐτῷ.* Comm. I. in libr. de diaet. in acut. text. 18. p. 14. 15. tom. XI. confer locum fere penitus eundem, nisi quod auctorem Hippocratem hujus libri a quibusdam haberi referat, in libr. I. de alim. facult. cap. I. p. 306.

Et haec quidem GALENI sententia de toto hoc libro fuit, non de primo tantum, ut quidam haec Galeni loca intellexerunt. *τὸ πρῶτον ἀφέστηκε πάμπολλα*

τῆς Ἱπποκράτους γνώμης judicium GALENI de primo est l. c. de alim. facult. et maximam partem ex Heracliti philosophia petita continet. [Vid. GRUNER. censf. p. 96.]

Alterum Hippocrate satis dignum GALENUS l. c. ex libr. I. de alim. cap. 1. censet; ejus vero duplex initium fuisse refert, quod ex libri principiis ipsis, quae exhibuit, intelligitur. Aliis scilicet in exemplaribus initium libri a §. 7. edit. Lind. tom. I. p. 214. fuit: σιτίων δὲ καὶ πομάτων δύναμιν ἑκάστων, κ. τ. λ. in aliis vero a §. 1. p. 210. χωρέων δὲ θέσιν, κ. τ. λ. Multa ex hoc libro Celsum mutuasse, FOËSIUS sect. IV. p. 106, refert. Multa praeterea, praesertim, quae ad anatomen pertinent, adjecta esse huic libro, Galenus suspicatur libr. VI. de Hippocr. et Platonis decretis cap. 3. p. 186. 187. tom. V.

De tertio libro GALENUS judicium suum non tulit, nisi quod generatim dicat, omnes tres libros ad Hippocratem referri a quibusdam. Ad *Herodicum Selybrianum*, medicinae gymnasticae auctorem, refertur hic liber a CLERICO hist. de med. part. I. lib. III. 13. p. 177. quoniam in eo gymnasiorum exercitia ad bonam valetudinem vehementer commendantur. Diversorum auctorum hos tres libros opus esse, ipsa eorum lectio probat.

CODICES *graeci* librorum III. sunt in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2142. 2143. 2144. 2148. 2254. 2545. In Bibl. Vindob. de Nessel. part. III. p. 20. nr. IV. In Bibl. D. Marci Venet. In Medicea Bandini III. p. 42. In biblioth. Bodlejana codex latinus est nr. 3541. Liber I. solus exstat in bibl. reg. Paris. nr. 7027.

EDITIO exstat nulla.

COMMENTARII. DES MAIZEUX explication d'une passage d'Hippocrate dans le livre de la diète in histoire de la republique des lettres tom. XI. p. 52. sq. et ibid. p. 290.

Jo. MATTH. GESNER ψυχαὶ Ἱπποκράτους. Gott.

1737. 4.* vid. suppl. ad Nov. act. erud. tom. III. sect. X. p. 449. et in Comm. soc. reg. Gott. tom. III. — Dissertation sur l'origine des êtres animés suivant le systême d'Hippocrate, par Mr. Heinius, in: Mémoir. de l'Acad. Royale des sciences de Berlin. 1745. p. 101.

33.

Περὶ ἐνυπνίων. De insomniis. [Exstat in ed. Lind. to. I. p. 633. ed. Froben. gr. p. 106. ed. Mercur, sect. III. p. 496. ed. Foës, sect. IV. p. 44. ed. Chart. to. VI. p. 511. ed. Mack. to. II. p. 78. Vers. Cornar. p. 156. Haller. art. med. pr. to. IV. p. 88. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 443. K.] Ob initium libri hujus: *περὶ δὲ τῶν τεκμηρίων τῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν* Foësius sect. IV. p. 113. hunc librum pro continuatione lib. III. de diaeta habet, et Hallerus ejusdem sententiae est in bibl. med. pract. tom. I. p. 80. Similia enim praecepta de alimentis addendis, detrahendis, de medicina gymnastica in eo proponuntur.

CODICES *graeci* exstant in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In bibliotheca Vindobonensi de Nessel. cat. Ms. graec. bibl. Vindob. part. IV. nr. 192. p. 109. In Medicea Bandini III. p. 44. [inter codices gr. MSS. Nanianos p. 442.]

EDITIONES. *Graece* editus est apud Morellum. Paris. 1557. 12.* vid. sub prognostico titulum.

Gr. et lat. cura Justi Velsii. Basil. 1543. 4.

Gr. et lat. cum aliis apud Morellum. Paris. 1557. Maittair.

Latine. Editionem anni 1479. citat Spachius in elench. medic. p. 82.

Andrea Brentio interprete. 4. s. loc. et anno. * 15. foliorum, sine titulo, custodibus, signatura et paginarum numeris. Praemissa est Andr. Brentii epist. ad Zachariam Barbarum, Venetorum oratorem, deinde Brentii epistola ad Sixtum (Xystum vocat) Pontificem,

posteaque fol. 5. liber *de insomniis* sequitur. Post hunc librum Brentii epistola ad Ni. Gupalatinum legitur. Descripsit hunc librum probavitque eum anno 1471. et quidem Romae typis esse excusum M. DENIS in den Merkwürdigkeiten d. K. K. Garellischen Biblioth. nr. 114. p. 207. 208.

Apud *Symphorianum Campegium*, saec. XV. ut videtur, vergente. — In Rhazis et alior. opusc. collect. Veneta. et quidem ex A. Brentii versione, mox descripta, cum epist. Brentii ibi dictis omnibus 1497. fol. Et in Articella. Vertente FABIO CALVO cum aliis. 1527. 12.

JUSTO VELSIO interprete. Antverp. 1541. 8.† AUG. FERRERII liber de somniis, Hippocratis de insomniis, Galeni de insomniis, Synesii de somniis. Lugd. 1549. 12.* — cum JUL. CAES. SCALIGERI versione et commentario atque ARISTOTELIS libellis de somno, vigilia, insomniis et divinatione. Lugd. 1538. 4. Rast. [Lugd. 1549. 12. Mus. Brit.] Genev. 1561. fol. ad calcem ejusdem librorum VII. poëtices. Genev. 1561. fol. Catal. bibl. Bunav. I. p. 95. Giess. 1610. 8. Amst. 1658. 12. — Auctus et recognitus idem l. fol. s. loc. et ann. GUNZ. — J. COLLE de cognitu difficilibus in praxi ex libro Hippocr. de insomniis. Venet. 1628. 4.

34.

Περὶ φύσιος ἀνθρώπου. De hominis natura. [Exst. in edit. LIND. to. I. p. 263. ed. FROB. gr. p. 21. ed. MERCUR. sect. I. p. 4. ed. FOËS. sect. III. p. 3. ed. CHART. to. III. p. 91. ed. MACK. to. I. p. 195. Vers. CORNAR. p. 30. HALLER. art. med. pr. to. I. p. 33. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 65. K.] Si, quod quidem Galenus credidit in comm. I. in hunc librum text. 1. p. 94. 95. tom. III. et text. 42. p. 126. Plato hunc librum coram oculis habuit, quum animi naturam secundum Hippocratis methodum se investigaturum diceret in

Phaedro p. 371. vol. X. edit. Bipont. hic liber ex Hippocratis omnibus is foret, cujus genuinae origines ab antiquiſſimo viro eſſent probatae. Sed Platonem ad hunc in hoc loco librum reſpexiſſe dubium eſt, et, licet hujus libri mentionem faciant EROTIANUS p. 22. GALENUS, PALLADIUS comm. in libr. Hippocr. de fract. ſect. VI. p. 247. FOËS. et MACROBIUS in VI. ſaturn. cap. 5. omnesque hi illum pro genuino habeant; tamen GALENI jam temporibus quidam fuere, qui eum pro ſpurio haberent; et quidem alii Galeno antiquiores, alii vero ipſi coaevi et ſtudio contradicendi Galeno, ut ipſe narrat, in comm. I. ad hunc libr. prooem. p. 94. 95. tom. III. permoti. Quosdam Polybo hunc librum tribuiſſe comm. I. in hunc libr. text. 42. p. 126. et text. 1. p. 95. et comm. II. p. 149., alios vero Theſſalo comm. II. in hunc libr. text. 1. p. 129. tom. III. ipſe Galenus refert.

Sed Galenus, qui ad hunc librum illuſtrandum non solum commentarios duos in eum ſcripſit, verum etiam peculiarem librum: *περὶ τῶν κἀθ᾽ Ἱπποκράτην στοιχείων*, qui in tomo III. edit. Chart. (to. I. p. 413—508. ed. Lips.) legitur, in defendendis genuinis originibus prioris partis hujus libri acerrimus eſt, quae ſuo tempore 240. *στίχους* continebat, humorumque naturam et conſtitutionem corporum ex calido, frigido, ſicco et humido docebat. Hanc partem eam eſſe, quae Hippocrateae doctrinae prima fundamenta contineat, et quam Plato jam legerit, adeoque ſumme germanam, non ſine acerbitate plurima in aliter ſentientes locis jam citatis inprimis in prooem. ad comm. I. in hunc librum notat. Eaque pars usque ad §. 17. partem plurimam edit. Lind. tom. I. p. 273. progreditur.

Quae in ultima parte §. 17. p. 273. edit. Lind. et in ſequentibus continentur, adjecticia putat, quae plurima, absque ullo ordine enarrata, ad pathologiam, therapeuticen atque diaetam pertinentia contineant. Haec Dioscorides in editione ſua aſteriſco jam, ceu

notha, notaverat, THESSALI, Hippocratis filii, esse suspicatus. vid. Galen. comm. II. in hunc librum text. 1. p. 129. tom. III. Alii POLYBO hanc partem adscripserant. (Gal. comm. II. in hunc libr. text. p. 149.). Et verius quidem: ARISTOTELES enim libr. III. de histor. animal. cap. 3. multa ex hoc libro ad verbum fere excerpsit, quae §. 20. p. 275. tom. I. Lind. leguntur, eaque Polybo expresse tribuit, ita, ut hic pro hujus saltim hujus libri partis vero auctore habendus sit, si, quod ego fere crediderim, non totius libri auctor exstitit. Ex multis aliis libris hanc partem esse compositam, et lectio illius probat, et ipsius Galeni testimonium, in prooem. ad comm. I. in hunc libr. p. 95. tom. III. Ejusdem cum GALENO sententiae et recentiores sunt, nisi quod vix certo dici posse, quae in hoc libro Hippocratis sint, statuant. conf. HALLER. bibl. anat. tom. I. p. 17. et art. med. princip. tom. I. p. 33. GRUNER. p. 99. sq. Antiquos hunc librum libris de diaeta adjunxisse, notat Foës. in not. ad hunc libr. sect. III. p. 95. [Vid. G. MANUELIS libri περὶ φύσιος ἀνθρώπου, qui inter Hippocraticos exstat, censura. Jen. 1797. 4. K.]

CODICES MSS. exstant graeci in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2144. 2146. 2253. 2254. 2545. et latinus nr. 6865. In bibl. Caj. Gonvill. Cantabrig. nr. 959. In bibl. S. Remigii Rhemens. nr. 548. Montfauc. II. pag. 1289.

Ketab al thabjut, de homine, opera HONAIN arabice versus, forsan hic liber est. vid. Herbelot. Exstat cum expositione Galeni arabice versus ab HONAINO, filio Isaac, Syro Jacobita in bibl. Palat. Medicea vid. ASSEMANNI codices orientales bibl. Palatinae Mediceae. Florent. 1742. fol. nr. 226. p. 354. Ejusdem HONAINI commentarius, sive potius paraphrasis in hunc Hippocr. lib. et Galeni comment. exstat in Bibl. Palatina Medicea nr. 226. ASSEMANN. ibid.

EDITIONES. Prodiit graece cura ALBANI TORINI, cum prognostico et jurejurando. Basil. 1536. 8.*

[1543. 8. Muf. Brit.] Parif. 1548. 4.* [Lugd. 1548. 1558. 12. Muf. Brit.] Bremae 1584. 4. Lugd. Batav. 1627. 8. [Gr. lat. Lugd. 1570. 12. Muf. Brit.] [Noviffima ed. graeco-gallica prod. fub titulo: Traités d'Hippocr. de la nature de l'homme, de l'ancienne médecine, des humeurs, de l'art médical, trad. en franç. etc. reliqua, uti paulo poft §. XLVII. K.]

Latine. ANDR. BRENTIO vertente, in collect. Symphoriani Champerii in 8. fine loco et anno edita.* Eadem verfio exftat in operum quorundam Rhafis coll. Venet. 1497. fol. In Articella. Andr. Brentio vertente. Lugd. 1506, 8. Paris 1516. 4. Cum Galeno de fectis libro et Alexandro Aphrodifeo, BRENTIO interprete. Parif. apud. H. Steph. 1518. 4. Cum Hippocr. de victus rat. in acutis liber de natura humana prodiit Brentio interprete. Parif. ex offic. Colinaei. 1524. 12.* — GUIL. COPO vertente. Lugd. 1525. 8. Ex recenf. RABELAISII et quidem ANDR. BRENTIO interprete. Lugd. 1532. 12.* vid. titulum fub prognoftico. [Cum Pauli Sismi commentario Roterod. 1689. 12. laud. in Cat. Muf. Brit.]

COMMENTARII. Jam ante Galenum plures in hunc librum erant commentati. Sabini in eum commentarium GALENUS citat in comm. II. in hunc libr. text. 22. p. 148. tom. III. Anonymi comment. lat. exftat in bibl. reg. Parif. nr. 7026. Galeni in hunc libr. comment. exftant lat. in bibl. Medicea plut. 59. Montfauc. I. p. 356. et in bibl. D. Marci Venet.

Galeni in hunc librum commentarii II. prodierunt latine, cum libro ipfo, HERMANNO CRUSERIO interprete. Parif. 1531. 4.* Iterum cum ipfo libro et Hippocr. de victus ratione falubri libro cum Galeni commentar. HERM. CRUSERIO interprete. Parif. 1534. 12.* Venet. 1538. 12. [Parif. 1539. 12. Cat. Muf. Brit.]

ANDR. BRENTIO interprete. Lugd. 1549. 16.

JO. ROCHON. comm. in hunc libr. exftant. in bibl.

reg. Parif. nr. 7025. Jo. Gostlini praelect. ms. in eundem in coll. Caj. Gonvill. Cantabrig. Cod. Brit. nr. 1127. Symphorianus Campegius hos commentar. in collectionem opusculorum recepit. — Praeter Jo. Guintherii et Jo. Stephani Bellunenfis enarrationes in hunc librum exftant Jac. Sylvii fcholia. Lugd. 1549. 16. Eustachii Quercetani cum fchol. in Galeni libr. III. de temperament. Bafil. 1549. 8.* Stephani Paparellae commentarii II. Venet. 1551. 4.* Jo. Bapt. Montani perioche. Venet. 1560. 8.

Blasii Hollerii cum textu graec. et lat. Galeni comment. latine factis. Bafil. 1536. 8.* 1562. 8.* et in Opp. Maceratae. 1582. fol.*

Lat. verfus cum textu graeco et paraphrafi explicatus ab Hier. Massario. Argent. 1558. Gunz. 1564. 4.* — lat. cum paraphrafi et explicat. Jacobi Scutellarii. Parm 1568. 8* et Jo. Fr. Schroeter. Jen. 1585. 8.*, qui Scutellarii paraphrafin fere repetiit. Jacobi Segeratae. Valent. 1596. Bodlej. — Jo. Heurnii. Lugd. Bat. 1609. 4.* et in Operib.* — Barth. Perdulcis in Jac. Sylvii anatomen. et in libr. Hipp. de natura humana commentarii. Parif. 1643. 4.*

Gallice vertit et commentarium addidit Jo. de Bourges. Parif. 1548. 16.

35.

Περὶ τροφῆς. De alimento. [Exft. in ed. Linden. to. I. p. 592. in ed. Froben. gr. p. 100. cui tamen ftatim adjicitur, hunc librum, auctore Galeno, non effe Hipporatis, fed aut Theffali, aut, ut alii mallent, Herophili; in ed. Mercurial. fect. I. p. 353. edit. Foes. fect. IV. p. 49. ed. Chart. to. VI. p. 238. ed. Mack. to. II. p. 89. Vers. Cornar. p. 161. Hall. art. m. princ. to. I. p. 102. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 154. K.] A Galeno, qui et IV. commentarios in hunc librum fcripfit, qui valde mutili ad nos pervene-

runt, et in libr. de optima constitut. cap. 3. p. 4. to. VI. pro genuino habitus, a nonnullis vero, HIERONYMO MERCURIALI p. 24. teste, PHILISTIONI et PHERECYDI, vel THESSALO, vel HEROPHILO tributus, EROTIANO, p. 22. GELLIO III. noct. Attic. 16. PALALDIO, comment. in libr. Hippocr. de fracturis apud FOES. sect. VI. p. 147. STEPHANO Atheniensi, in lib. I. Galeni ad Glaucon. p. 64. memoratus ab HIERON. MERCURIALI. p. 24. Jo. COSTAEO, Miscell. I. FOESIO, sect. IV. p. 115. DAN. CLERICO hist. de med. part. I. lib. III. p. 207. atque TRILLERO, Opusc. vol. II. p. 218. pro genuino habitus, tamen, ut videtur, Aristotele, qui arteriarum nomine ad venas salientes usus non est, quod tamen hujus libri auctor fecit, recentior, et provectioris anatomici studii soboles.

CODICES exstant *Graeci* in bibl. Medicea Bandin. III. 42. in bibl. D. Marci in bibl. reg. Paris. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2253. 2545. In Coll. Caj. Gonvill. Cantabrig. lat. interprete Nicolao de Calabria, in bibl. reg. Paris. no. 6865. cum comm. Jo. le Conte, in bibl. reg. Paris. no. 7079.

Arabice: Ketab Algheda. Herbelot. p. 489.

COMMENTARII. *Sabini* in hunc librum commentarium laudat Gellius lib. III. noct. Attic. cap. 16.

GALENI commentarios jam commemoravi. Accesserunt quintae Juntarum editioni, a Jo. BAPT. RASARIO communicati Edidit eos seorsim Jo. Bapt. Rasarius lat. Caesar. August. 1567. 4.

ANTONII FRACANTIANI commentarius prodiit Venet. 1566. 4.

EDITIONES. *Graece* prodiit Paris. 1569. 4. ASKEW.

HIPPOCRA. de alimento liber gr. et lat. cum comment. STEPHANI GOURMELINI. Paris. 1572. 8. — cum HIER. CARDANI comment. Venet. 1566. 4. Rom. 1574. 8. Basil. 1582. 8. Et in operib. tom. VII. p. 356. — cum FRANC. VALESII comment. Colon.

1561. 8. Complut. 1589. fol. Colon. 1589. fol. Gunz. — cum Stephani Roderici Caſtrenſis comm. Florent. 1635. fol.* Sectionem IV. comm. filius Franciscus edidit. Flor. 1679. fol.*

[In Cat. Muſ. Brit. laudatur editio interpr. Lud. Dureto a Pet. Girardeto. Par. 1631. 8.]

63.

Περὶ διαίτης ὑγιεινῆς. De ſalubri victus ratione. [Exſt. in edit. Lind. to. I. p. 626. ed. Frob. gr. p. 25. adjectusque eſt περὶ φύσιος ἀνθρώπου: in ed. Mercur. ſect. III. p. 366. edit. Foës. ſect. IV. p. 3. ed. Chart. to. VI. p. 447. ed. Mack. to. II. p. 1. Verſ. Cornar. p. 37. Haller. art. m. pr. to. IV. p. 81. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 291. K.] Liber hic, quem Erotianus non memorát, et qui, Galeno notante, in antiquiſſimis codicibus medius inter librum περὶ φύσιος ἀνθρώπου et περὶ διαίτης fuit, a Galeno in prooem. comm. ad hunc libr. p. 220. tom. VI. Polybo penitus tribuitur, ita, ut vix unquam de Hippocrate ejus auctore, ſed fere ſemper de Polybo verba faciat, librumque ipſum ſub Polybi nomine citet. vid. Galen. comm. II. in Hipp. de natura humana prooem. p. 128. to. III. et comm. I. in Hippocr. de diaet. acut. text. 17. p. 15. tom. XI. cet. Polybo reliqui quoque fere omnes hunc librum tribuunt, qui et libr. III. de diaeta confecit, cum quo in dicendi genere argumentoque ſimilitudinem habet plurimam.

CODEX *graecus* eſt in bibl. reg. Pariſ. no. 2144.

EDITIONES. Editus eſt, et utplurimum quidem ſub Polybi nomine, lat. Andr. Brentio interprete, in collect. Symphoriani Champerii, quae ſine loco et anno in 8. prodiit et Lugd. 1506. 8. Guil. Copo interprete Pariſ. 1528. fol. et 1529. 8. 1533. 8. Herm. Cruserio interpr. 1534. 12. [Pariſ. 1539. 12. Muſ. Brit.] Guinterio interprete cum Scribonio et

Benivenio. Basil. 1529. fol. Basil. cura ALBANI TORINI. 1544. 4.* Basil. 1559. 8. Antwerp. cura Jo. PLACOTOMI. 1561. 12. Paris. 1577. 12. Cum Jo. CURIONIS schola Salernitana saepissime prodiit latine. Has editiones vide in regimine sanitatis Salerni ex edit. ACKERMANNI. p. 118. sq.

COMMENTARII. GALENI codex est graecus in bibl. reg. Paris. nr. 2276. In biblioth. Vindob. Lambec. VI. pag. 86. conf. de Nessel. cat. Ms. graec. biblioth. Vindob. part. III. nr. 34. p. 45. Lat. in biblioth. Laurent. Medic. plut. 59. Montfauc. I. p. 356.

Editus est GALENI commentarius cum ipso textu vertente Jo. VASSAEO et Jo. GUINTHERIO. Basil. 1533. f. nec non HERM. CRUSERIO interpr. cum comm. Galeni in Hippocr. de natura humana. Paris. 1534. 12. — POLYBI de salubri victus ratione, cum comm. HIERON. THRIVERII BRACHELII. Lugd. 1548. 8.* POLYBI — ex interpr. et cum comm. GILB. PHILARETI. Antwerp. 1543. 8. — POLYBI lib. utilissimi di conservare la sanità overo modo di vivere sani e delle malattie del corpo umano lib. III. vertente Petro Lauro. Venet. 1545. 4. Trew.

37.

Περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον. De locis in homine. [Exst. in ed. LIND. to. I. p. 363. ed. FROBEN. gr. p. 63. CHART. to. VII. p. 357. Sed utriusque hujus editionis finis: *τὰ γυναικεῖα νοσεύματα καλούμενα αἱ ὑστέραι* constituit initium libri II. de morb. mul. in ed. LIND. In edit. MERCUR. sect. II. p. 2 ed. FOES. sect. IV. p. 78. ed. MACK. to. II. p. 136. Vers. CORNAR. p. 88. HALL. art. m. pr. to. I. p. 51. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 79. K.] Erotiano inter Hippocrateos libros dictus pag. 22. et a CAELIO AURELIANO V. chron. cap. 1. RUFO EPHESIO de corp. hum. part. appellat. lib. I. p. 111. coll. Henr. Stephani. Athenaeo in deipnos. — nostra vero

aetate a DAN. CLERICO hift. de med. part. I. lib. III. 3. p. 120. HALLERO, art. medic. princip. tom. I. p. 51. et TRILLERO in opufc. vol. II. p. 218. pro vere Hippocrateo habitus, a Galeno non, nifi fugiente quafi calamo, (in gloffar. Hippocr. f. v. θηρίον, χρημνοὶ) memoratur. Minus quoque probatur ab HIER. MERCURIALI p. 22. LUD. LEMOSIO cap. II. fol. 36. et DURETO. THOMAS REINESIUS eum poft Ariftotelis tempora demum effe fcriptum exiftimat in Var. lect. p. 75. Similem effe in dicendi genere et ratiocinii fubtilitate libro de glandulis LEMOSIUS jam notavit.

CODICES exftant in bibl. reg. Parif. nr. 2142. 2253. et 2254.

Prodiit graece, cura ALBANI TORINI. Bafil. 1536. 8.

Latine, vertente ANDR. BRENTIO. Parif. 1524. 12.* Ex edit. RABELAESII. Lugd. 1543. 8.* — Cum comm. H. CRUSERIO interprete. Parif. 1531. 4.* Cum explic. HIER. MASSARIAE. Arg. 1564. 8.* — Exftant in hunc libr. commentarii Adr. Alemanni. Leonhardi Baufchii. Madrit. 1594. fol. LIND.

Hippocratis liber de locis in homine commentariis illuftratus a FRANC. PERLA Calvienfi. Rom. 1638. 8.*

38.

Περὶ ὀστέων φύσιος. De offium natura. [Exft. in edit. LINDEN. to. I. p. 294. ed. FROBEN. gr. p. 58. In hac edit. initium libri finem ejusd. conftituit apud Linden., et a verbis: *Τὸ δὲ σπέρμα οἷον κήριον* — novum librum *περὶ φλεβῶν* Lindenius conflandum cenfuit. Foëfius vero orditur a verbis: *ὀστέα χειρὸς εἰκοσιεπτὰ*, ejusque *Μοχλικὸς*, cujus initium a verbis: *Ὀστέων φύσις* fit, et cum verbis *ἐκ μέσων ἐκπέφυκε καὶ περαίνεται* definit, eft apud Lindenium lib. *περὶ ὀστέων φύσιος*. Ed. MERCUR. fect. II. p. 40. ed. FOËS. fect. III. p. 56. ed. CHART. to. IV. p. 1. quae fimili modo cum Froben. in-

cipit, et tandem post verba: τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν denuo pergit, a qua tamen part. libri περὶ φλεβῶν abrumpitur. ed. MACK. to. I. p. 296. Si cujus intersit, penitius haec intelligere, ipsum Charterium adeat. — Vers. CORNAR. p. 81. qui etiam videtur Foësium secutus esse. Hinc dici vix potest, quanta difficultatum multitudine hic liber laboret. HALLER. art. m. princ. to. II. p. 19. ubi videatur praefatio Halleri. PIERER. in bibl. iatr. to. I. p. 130. K.] Cum mochlico conjunctus hic liber in permultis membranis, a Jano Cornario sub mochlici quoque titulo editus est, sed hunc libr. per mochlicum Galenus non significavit, optime quoque probante Foësio, in not. ad mochlicum, Galeno tamen et Erotiano notus fuit, qui permultas voces in eo explicuerunt. Erotianus tamen librum ipsum non commemorat, GALENUS vero titulo τῶν προσκειμένων τῷ μοχλικῷ, in glossar. s. v. κοτυλίδα. Quae de venis in eodem libro leguntur, Galenus citavit sub voce παραστάτας in eod. glossario. Ex iisque de venis peculiarem librum fecit, duce potissimum Hieronymo Mercuriali, Lindenius. vid. GRUNER. cens. p. 107. et 109. qui editionum diversitates diligenter notavit. — Post Aristotelem et Herophilum demum scriptum esse, cum inventa anatomica contineat, Aristotelis temporibus ignota, Hallerus autumat in bibl. anat. tom. I. p. 21.

CODICES Mss. exstant in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In Vaticana nr. 216. In Medicea Bandini III. p. 44.

39.

Περὶ φλεβῶν. De venis. [Exst. in edit. LIND. to. I. p. 297. In ed. FROBEN. gr. continetur in praegressa scriptione, similiterque factum est in ed. FOES. CHART. et MACK. et in vers. CORNAR. Ed. MERCUR. sect. II. p. 40. hunc librum habet. K.] Citatur a Galeno in lexic. Hippocrat., uti jam dixi, neque singularis liber est, sed, quod et FOESIUS optime scivit, pars libri

περὶ ὀστέων φύσιος, ex qua ſingularem librum fecerunt, oſſium deſcriptioni, quae in mochlico legitur, titulum de oſſium natura, deſcriptioni vero venarum, quae in libro de venis legitur, ſingularem de venis titulum dantes.

40.

Περὶ σαρκῶν. De carnibus. [Exſt. in edit. LINDEN. to. I. p. 112. ed. FROBEN. gr. p. 39. ed. MERCUR. ſect. III. p. 1. ed. FOËS. ſect. III. p. 29. ed. CHART. to. V. p. 302. ed. MACK. to. I. p. 240. Verſ. CORNAR. p. 56. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 3. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 110. K.] *Περὶ ἀρχῶν ἢ σαρκῶν* in multis libris ſcriptis editisque inſcriptus, ab Erotiano non memoratus, a Galeno modo pro vero, modo pro ſuppoſito habetur in comment. III. in II. Epid. text. 29. p. 175. et text. 33. p. 178. tom. IX. Democrito CONRINGIUS introd. in med. cap. 3. §. 9. tribuit, ſed etſi Heracliti doctrinam de calido immortali exponat, ſimul dogmata continet, quae Eraſiſtrati demum temporibus invaluerunt.

CODICES *graeci* exſtant in biblioth. reg. Pariſ. nr. 2146. 2254.

Prodiit in opuſculorum Rhaſis coll. Venet. 1497. fol. — GALENI de elementis lib. II. interprete Vict. Trincavelio, acc. Hippocr. liber de elementis cum comment. Jac. Sylvii. Lugd. 1550. 12.* Solus SYLVII commentarius prodiit Venet. 1543. 8.* Pariſ. 1561. 8. — Cum comm. Jo. HEURNII. Lugd. Batav. 1603. 4. Et in operibus omn.

41.

Περὶ καρδίης. De corde. [Exſt. in ed. LINDEN. to. I. p. 289. ed. FROBEN. gr. p. 54. ed. MERCUR. ſect. IV. p. 48. ed. FOËS. ſect. III. p. 50. ed. CHART. to. IV. p. 269. ed. MACK. to. I. p. 283. Verſ. CORNAR. p. 75. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 35. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 141. K.] Pars Foëſio ſect. III. p. 119. videtur

libri περὶ σαρκῶν, cum eaque plurimum anatomicae scientiae inter omnes libros Hippocratis continet. Erotianus atque Galenus eum non memoraverunt, nec alii Hippocrati eum tribuunt. Tribui Aristotelico philosopho cuidam, CONRINGIUS monet cap. 15. de calido innato. Erasistrati placita continet, adeoque ante hujus viri tempora non scriptus est. Legitimas hujus libri origines defendit GEORG. SEGER in diss. de libri Hippocr. περὶ καρδίης ortu legitimo. Basil. 1661. 4. et in Baldingeri selectis doctorum virorum opusc. quibus Hippocrates explicatur. Gott. 1782. 8. p. 316. — *Codex* exstat in bibl. reg. Paris. nr. 2254. — *Arabice*, Ketab alcalb el Bocrat. Herbelot. p. 490. — Cum comm. JAC. HORSTII. Francof. ad Viadr. 1563. 4. — Commentatus est in eundem JO. NARDIUS in noct. genial. X.

42.

Περὶ αἰῶνος. De aetate. [Exst. in ed. LINDEN. to. I. p. 321. ed. FROBEN. gr. p. 43. ubi finem libri περὶ σαρκῶν constituit, id quod in ed. FOËS. sect. III. p. 34. quoque locum habet. HALLER. art. med. pr. to. IV. p. 208. ubi quoque p. 210. fragmentum similis argumenti occurrit. K.] Hunc libellum cum libro de carnibus jam conjunctum videmus in edit. Frobenii et in edit. Foësii, qui in not. ad hunc libr. p. 109. sect. III. in omnibus exemplaribus hanc particulam huic de carnibus libro adscribi adserit. Repetuntur in eo multa ex libro de natura pueri et aliis libris, qui frequenter citantur.

Locus ejusdem argumenti, a Philone, libro de mundi opificio, ex Hippocrate laudatus, quem Lindenius libello de aetate subjecit, et Charterius ad calcem tom. V. exhibuit, fortasse petitus est ex libris Hippocratis περὶ ἑβδομάδων, quos laudat CHALCIDIUS part. III. et FAVONIUS EULOGIUS ad somn. Scipionis p. 441. edit. Graevii.

Exſtant in hunc libr. gr. et lat. editum a Jo. Lalamantio, ejus comm. qui cum comm. in libr. de ſeptimeſtri et octimeſtri partu prodierunt Lugd. 1571. 8. 1588. 8. — Exſtant quoque Hippocr. de hominis aetate et extremo fine libri Jo. Lalamantio interpr. Genev. 1571. 8. vid. biblioth. Thomaſ. tom. II. p. 98.

43.

Περὶ γονῆς. De genitura. [Exſt. in edit. Linden. to. I. p. 124. ed. Froben. gr. p. 28. ed. Mercur. ſect. III. p. 10. ed. Foës. ſect. III. p. 11. ed. Chart. to. III. p. 180. ed. Mack. to. I. p. 210. Verſ. Cornar. p. 39. Haller. art. m. pr. to. II. p. 50. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 161. K.] Ab Erotiano non memoratur, niſi eum ſub libro *περὶ φύσιος παιδίου*, cum quo ſimilitudinem plurimam habere Foëſius notavit, in not. ad hunc libr. p. 100. ſect. III., comprehenderit. A quibusdam (ut liber de natura pueri) ad Polybum refertur, notante eodem, l. c. Ad Hippocratem ſane non referendus, ob ratiocinii ſubtilitatem et contemplationis copiam. [Laudat hunc librum tanquam Hippocratis Stobaeus eclog. phyſ. to. I. p. 913. ed. Heeren. K.]

CODICES Mss. exſtant in bibl. Coisliniana nr. 335. Montfaucon. in biblioth. Coisliniana part. II. pag. 448. in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. In Patavina Canonicorum Lateranenſium bibliotheca. In bibl. Card. Radulphi in reg. Pariſ. nr. 14. Montfauc. II. p. 767. In Medicea Bandini III. p. 42. [Inter codd. gr. Mss. Nanianos p. 442.]

EDITIONES. Jod. Willichii obſerv. in libell. Lactantii Firmiani qui de opificio dei inſcribitur. it. Hippocratis libellus de genitura interpr. Jod. Willichio. Argent. 1542. 8* Francof. ad Viadr. 1542. 8. — Sub Polybi nomine, vertente Albano Torino. Baſil. 1544. 4. Gr. et lat. cum libro de natura pueri ex verſ. et cum notis Jo. Gorraei. Pariſ. 1545. 4.* et

1622. fol. — DIDACI DE SYLVA (forte Sylvii) commentarius citatur. Basil. 1556. 4. — JO. SCHEGKIUS in hunc libr. Argent. 1580. 8.

Gallice, per Guillaume Chretien. Paris. 1556. 8. 1559. 8. MAITTAIR. — ITALICE sub Polybi nomine. Venet. 1545. 4.*

44.

Περὶ φύσιος παιδίου. De natura pueri. [Exst. in edit. LIND. to. I. p. 133. edit. FROB. gr. p. 30. ed. MERCURIAL. sect. III. p. 17. ed. FOËS. sect. III. p. 3. ed. CHART. to. V. p. 310. ed. MACK. to. I. p. 217. Vers. CORNAR. p. 43. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 60. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 169. K.] Libri hujus ab Erotiano p. 22. inter Hippocrateos memorati, inscriptiones varias dedit Galenus, *περὶ παίδων φύσεως*, in exeges. voc. Hippocr. *περὶ φύσιος παιδίου τοῦ ἐν τόκῳ* in libro *περὶ γυναικείων* bis vocatur, et semel *γένεσις τοῦ παιδίου ἡ ἐν τόκῳ*. Galeni temporibus dubitatum est, num hic liber Hippocratis, vel Polybi sit, quod probat Galenus in cap. 1. de foetuum formatione p. 286. tom. V. qui tamen etiam crebro eum ceu Hippocrateum citat. Memoraverunt quoque eundem hunc librum PALLADIUS c. in libr. de fract. FOËS. sect. VI. p. 147. CENSORINUS et MACROBIUS in somn. Scipion I, 6. Pars esse videtur libri, Foësio p. 101. sect. III. jam monente, de genitura, quod libri hujus extremum probare videtur et exemplaria scripta, in quibus hic liber cum libro de *genitura* continuatur. Spurium quoque esse putavit JO. PINCIERIUS p. 234. otii Marburgensis. Partus quoque tempora, notante MEIBOMIO in comm. in jusjurand. Hippocrat. p. 144. in hoc libro secundum solares menses computari videntur, cum in libro de septimestri secundum lunares enarrari videantur. Rejiciunt quoque H. MERCURIALIS, CLERICUS, GRUNERUS p. 91. HALLERUS biblioth. anatom. tom. I. p. 23. hunc librum, qui eum Herophileis temporibus prodiisse putat.

CODICES Mss. exſt. in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2147. 2254. 2545. Scholia in hunc librum ab ore Joannis excepta exſtant lat. in biblioth. Laurent. Medic. plut. 79. Montfauc. I. p. 356. vid. Bandini III. p. 42.

Abulabbas Achmet ben Mohammed al Sarakſi circa ann. hegirae 380. *arabice* hunc libr. vertit, titulo Ketab alagennat. vid. Herbelot. biblioth. oriental. p. 478.

EDITIONES. Prodiit graece cura Albani Torini Baſil. 1538. 8. — Cum Jo. Gorraei interpret. ejusque ſchol. cum libr. de genitura. Pariſ. 1545. 4.* 1564. 4. 1622. fol. Bodlei — A Jod. Willich converſus, cum not. Baſil. 1542. 8. — *Latine* in Articella. — *Gallice* vertit Guillaume Chretien, titulo: hiſtoire de la nature de l'enfant à Rheims. 1553. 8. du Verdier. 1554. 8. Rast. — Dini de Garbo recollectiones in Hippocratem de natura foetus. Venet. 1502. fol. 1518. fol.

45.

Περὶ ἑπταμήνου. De partu ſeptimeſtri. [Exſt. in edit. Lind. to. I. p. 167. ed. Frob. gr. p. 44. ed. Mercurial. ſect. II. p. 32. ed. Foësii ſect. III. p. 36. ed. Chart. to. V. p. 342. ed. Mack. to. I. p. 252. Verſ. Cornar. p. 61. Haller. art. m. pr. to. II. p. 90. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 192. K.] Liber hic poſt ea tempora, quibus jus Romanum coli coepit, pro genuino habitus, ab Erotiano non memoratur. Galenus ſe commentarium in eum ſcripturum quidem promiſit, comm. VII. ad VI. epid. Hippocr. text. 27. ſed a promiſſo non ſtetit, niſi ipſum Galeni librum περὶ ἑπταμήνου, qui in Operum editione Charterii tom. V. legitur, talem commentarium dixeris. Galenus libri hujus genuinas origines in dubium vocare non videtur; vid. libr. ejus de ſeptimeſtri partu tom. V. Oper. p. 348. ſq. ubi eum ſaepiſſime citat, primamque partem in eo dictorum

optime illustrat. HIER. MERCURIALIS ad alteram classem hunc librum refert, cens. pag. 22. FOËSIUS vero pro summe genuino habet et vere Hippocrateo sect. III. p. 110. Antiquissimum esse hunc librum cum sequenti de octimestri partu, non negandum est. Eique libro, in quo quaedam illustravit SAMUEL BATTIERIUS, in specim. philolog. continente varias emendationes et observationes in Diogenem Laertium, Euripidem, Hippocratem, Philostratum, Basil. 1696. 4. jungendus est.

46.

Περὶ ὀκταμήνου. De octimestri partu. [Exst. in ed. LINDEN. to. I. p. 175. ed. FROB. gr. p. 46, ed. MERCURIAL. sect. II. p. 32. ed FOËS. sect. III. p. 39. ed. CHART. to. V. p. 351. ed. MACK. to. I. p. 260. Vers. CORNAR. p. 64. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 99. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 199. K.] Libellus prioris de septimestri continuatio est. Spurius quoque exstat de septimestri partu libellus, quem Lindenius edidit, ex antiquiore et Galeni laciniis conflatus.

CODICES. Uterque liber in *Codd.* Mss. utplurimum jungitur. Sic exstat in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2146. 2546. 2254. In Medicea Bandini III. p. 45.

EDITIONES. Jo. CAJUS seorsim edidit περὶ ἑπταμήνων 1562. 8. 1569. 8. — Prodierunt cum commentariis HIER. CARDANI. Basil. 1568. fol. et in Oper. tom. IX. p. 1. — Cum comment. Jo. LALLAMANT adjuncto libro de aetate, gr. lat. Genev. 1571. 8.* 1588. 8.

Textus primum graecus legitur; deinde sequitur versio Lallamantii, Fabii Calvi, Jani Cornarii. Tandem scholia leguntur Lallamantii doctissima, in quibus textus pluribus in locis ad fidem codicis graeci corrigitur.

47.

Ὅρκος. Jusjurandum. [Exst. in ed. LIND. to. I. p. 42. ed. FROBEN. gr. p. 1. ed. MERCURIAL. sect. IV

p. 1. ed. FOES. sect. I. p. 1. ed. CHART. to. II. p. 1. ed. MACK. to. I. p. 1. Vers. CORNAR. p. 3. HALLER. art. m. pr. to. IV. p. 197. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 5. K.] De hoc libello doctorum virorum sententiae diversissimae sunt. Memoraverunt eum et Hippocrati Coo adscripserunt SCRIBONIUS LARGUS, in epist. ad Cajum Julium Callistum, p. 2, 3. edit. Jo. Rhod. EROTIANUS, p. 22. auctor vitae Hippocratis secundum Soranum §. 2. p. 953. tom. II. Lind. S. HIERONYMUS ad Nepotian. de vita clericor. ep. II. et epist. ad Heliodorum III. GREGORIUS NAZIANZENUS in orat. funebr. in Caesarium fratrem XII. p. 166. edit. Colon. 1690. THEODORUS PRISCIANUS lib. IV. gynaec. cap. 6. SUIDAS in lexic. sub voce Ἱπποκράτης, tom. II. p. 145. et Avenzoar. II. libr. theisir. tr. I. cap. 5. Aristophanem adeo in Thesmophoriazusis ad hunc librum respexisse quidam adserunt, inprimis TRILLERUS in libello de Hippocrate atheismi falso accusato. p. 106. conf. BOERNER. noct. Guelph. p. 141. Auctor quoque commentarii in librum aphorismorum, qui Oribasio adscribitur, hunc librum ad Hippocrateos retulit, exstatque adeo in eum commentarius, Galeno adscriptus, quem JOHANNITIUS sive HONAIN arabice vertisse dicitur.

Ex recentioribus genuinas origines defendunt FOESIUS sect. I. p. 31. OPSOPOEUS in praef. ad Hippocr. opusc. JO. HENR. MEIBOMIUS in comm. in hunc libr. p. 13. JO. SPONIUS in praef. ad aph. nov. CONRINGIUS in Antiq. academ. p. 263. et 107. HEIDENUS in apolog. p. 55. TRILLERUS in opusc. vol. II. p. 165. FRID. BOERNER. in noct. Guelph. p. 135. sq. ut permultos alios omittam. Opiniones doctorum virorum de hujus libri originibus tradidit TURNEBUS libr. XIX. advers. cap. 21. [Adde STOLLIUM in histor. medic. p. 810.]

Sed quoque non pauca testimonia prostant, contrarium probantia. Galenus hujus libri non meminit, quod sine dubio fecisset, si ad Hippocratem eum retulisset. Putat quidem JO. HENR. MEIBOMIUS, Galenum

jusjurandum Hippocratis coram oculis habuisse libr. X. de simpl. medic. facult. summum scelus esse putantem, medicamenta ἀγώγιμα, παθοποιὰ et θανάσιμα exhibere, seu docere; sed haec nimis conjecturalia sunt. Pro spurio quoque habent JACOBUS SEGARRA comm. in libr. II. de natur. facult. cap. 3. JO. BAPT. SILVATICUS, controvers. med. 82. GARCIAS CARRERUS comm in Gal. de loc. affect. disp. 76. HIER. MERCURIALIS in Praelect. Patavin. et Cens. p. 37. GUNDLINGIUS in otior. part. II. cap. 3. et JO. HENR. SCHULZIUS in histor. med. part. I. sect. III. 4. §. 85. p. 287. HALLERUS quoque biblioth. med. pract. tom. I. p. 65. non pro plane genuino habet, quoniam auctor calculi sectionem iis jubet relinquere, qui peculiariter ei administrationi se dederint; sed hoc argumentum vix multum valet, quoniam Hippocrates hoc medicis, qui scholam suam reliquerant, adeoque parum exercitatis tantum praeceperat, ut adeo, num genuinus sit hic liber, numve spurius, sub judice lis sit.

CODICES multi exstant. In biblioth. reg. Paris. nr. 2047. 2140. 2142. 2143. 2244. 2146. 2148. 2254. 2545. In bibl. Vindobonensi de Nessel part. IV. nr. 219. p. 118. In biblioth. D. Marci. In Medicea plut. 74. nr. XIII. c. aphorism. Montfauc. I. p. 385. Bandini III. p. 42. 102.

Latine, interpr. NIC. PEROTTO in bibl. Laurent. Medic. plut. 73. nr. 38. Montfauc. I. p. 354.

Arabice, Ketab alaiman cum commentario Galeni, quem Johannitius f. Honain e graeco transtulisse dicitur. Vid. Herbelot. p. 480. 488. Ejus fragmentum dedit Jo. Elichmannus, in respons. de vitae termino, ad orientalium doctorum mentem.

EDITIONES. *Graece* prodiit cum Aesopi fabulis et aliis gr. Basil. 1518. 4.* et Basil. 1533. 8. Cura ALBANI TORINI cum prognost. et libr. de natura humana Basil. 1536. 8.* iterum cum libro de natura hominis graece. Paris. apud Wechel. 1548. 4.* Gr. et lat. c.

Galeni de temperam. et de inaequali temperie, interpr. TH. LINACRO. Basil. 1538. 8. RIV. cum libr. de arte, de antiqua medicina, de medico, interprete JO. GORRAEO, adjectis unicuique libello brevibus scholiis. Paris. apud Ch. Wechelum 1544. 4. — Cum aliis, quos vid. sub prognost. apud Morellum. Paris. 1557. 12. 1622. *bibl.* BODL. — Cura JO. OPSOPOEI cum aliis. Francof. 1587. 12.* — Gr. et lat. interpr. NIC. PEROTTO, cum Aesopi fabul. Venet. 1709. 8. p. 259. Cat. bibl. Bunav. tom. I. p. 92.

Latine ex ANDR. BRENTII vers. in colleet. Symph. Champerii in 8. s. loc. et ann.* et Lugd. 1506. 8. — Ex antiqua versione cum aliis. Venet. 1507. 8. — NIC. PEROTTO interprete. Paris. 1514. 4. Basil. 1538. MAITTAIR. — Cum ALEXANDRI BENEDICTI anatomice. Argent. 1528. 8.* Ex recensione RABELAESII. Lugd. 1543. 8. — Ex JANI CORNARII vers. in ejusd. libr. Hippocrat. ad artem medicam praeparatoriis. Basil. 1543. 4.* — Curante PETR. BLONDELLO Calexio cum ecphrasi. Paris. 1575. 4. MAITTAIR. et in thes. antiq. et historiar. Italiae Burm. tom. IX. 4. — Rudolphopolii prodiit jusjurandum lat. c. aph. 1672. 64.* — In PH. JAC. SCHENFELDER synops. super pharmacop. August. Ingolst. 1677. 8.*

Gallice a JO. CANAPAEO, cum diversis opusc. chirurgicis. Lugd. 1552. 8. Versibus gallicis redditus a MICH. LE LONG. Paris. 1637. 8. Dacierii versionem infra dicam.

Anglice. The protestation which Hippocrates caused his schollers to make, by Peter Low. Lond. 1597. 8.* Cum prognost. Anglice, sub quibus vide titulum. Est paraphrasis magis, quam versio.

Cum commentariis BLASII HOLLERII. Basil. 1558. 8. RETRI MEMMII. Rostoch. 1577. 8. BURM. — JO. HEURNII. Lugd. Bat. 1597. 4. 1603. 4.* et in oper. Lugd. Batav. 1609. 4.* — JACOBI FABRICII. Rostoch.

1614. 4.† — Francisci de Franciscis. Genev. 1618. 8.

Gr. et *lat.* cum Franc. Ranchini commentario et Is. Casauboni notis. Monsp. 1618. 8. [*Graece* et *gallice:* Traités d'Hippocrate, du serment, de la loi de médecine, des maladies, des affections, trad. en franç. et le texte en regard, revu et corr. sur les manuscr. de la bibl. du Roi; av. les varr. les comm. et une table analyt. Par M. le Chev. de Mercy. à Par. 1823. 12.* K.]

Hippocratis Magni ὅρκος, sive jusjurandum, recensitum et libero commentario illustratum a Jo. Henr. Meibomio. Lugd. Bat. 1643. 4.* Doctissimum opus et plenissimum eruditionis, plurima ad Hippocratis historiam continens.

[Hippocratis *jusjurandum*, latino carmine redditum a Scaev. Sammarthano, exstat inter ejus Poëmata et quidem inter Silvas. p. 140. 141. 142.]

Jac. Fabricii diss. juramentum Hippocratis, seu medici practicam aggredientis institutio. Rostoch. 1614. 4.* — Fr. Boerner super locum Hippocratis in jurejurando maxime vexatum meditationes. Lips. 1751. 4.* Et in noct. Guelphic. Lips. 1755. 8. p. 135. — Henr. Movantholii, medici Parisini, commentarius circa ann. 1606. scriptus, quem G. Patinus edendum receperat, nunquam prodiit.

48.

Νόμος. Lex. [Exst. in edit. Linden. to. I. p. 40. ed. Froben. gr. p. 21. ed. Mercur. sect. IV. p. 3. ed. Foës. sect. I. p. 2. ed. Chart. to. II. p. 145. ed. Mack. to. I. p. 3. Vers. Cornar. I. p. 4. Haller. art. m. pr. to. IV. 195. Pierer bibl. iatr. to. I. p. 9. K.] Dictus hic liber ab Erotiano p. 22. a Mercuriali, Grunero, Hallero rejectus, praescribenda iis continet, qui medicinam facere instituunt, ne ignari atque imperiti sub

medicorum perfona irrepentes nomen artis turpiter proftituant.

CODICES exftant in bibl. reg. Parif. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In biblioth. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42. — *Latinus* in bibl. reg. Parif. nr. 6865.

EDITIONES. Saepiffime cum aphorifmis prodiit, v. c. *latine* ex verf. Andr. Brentii. in collect. Symph. Champerii in 8. fine loc. et ann. et Lugd. 1506. 8. — In Hippocratis libellis ad artem medicam praeparatoriis, per Jan. Cornarium Bafil. 1543. 4.*

Gr. et lat. cum fcholiis in Matth. Garbicii orat. de vita Hippocratis. Tubing. 1564. 8.* Exftat etiam gr. et lat. cum Hippocr. aphorifm. ex recenf. A. Vorstii. Lugd. Bat. 1628. 12.* p. 222. fq. — Cum comm. Steph. Roder. a Fonseca. Rom. 1586. 4. — Jo. Heurnii. Lugd. Bat. 1597. 4. 1605. 4. et in Oper. Lugd. Bat. 1609. 4. — Jo. Stephani Bellunenfis. Venet. 1653. fol. [Lex, Determinationes, Diffectio, Epiftola ad Theffalum, gr. lat. a Paulo Magnolo. Venet. 1542. 8. Cat. Muf. Brit.] (Graece c. verf. francogall. edid. Coray in ed. fecunda Hipp. de aër. aqu. et loc. Par. 1816. 8. et de Mercy. vid. paulo ante XLVII. p. CLXVII. K.)

49.

Περὶ ἰητροῦ. De medico. [Exftat in ed. Lind. to. I. p. 44. ed. Froben. gr. p. 12. ed. Mercur. fect. IV. p. 53. ed. Foës. fect. I. p. 20. ed. Chart. to. II. p. 348. ed. Mack. Verf. Cornar. p. 20. Haller. art. m. pr. to. IV. p. 149. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 42. K.] De chirurgi praefertim officiis tractat adeoque ad inftitutionem junioris chirurgi pertinet hic libellus, quem Erotianus non memoravit. Alio, quam Hippocratis, tempore, Hallero optime monente, biblioth. chirurg. tom. I. p. 12. fcriptus eft, fcilicet quo rara in Graecia bella erant.

EDITIONES. Exſtat gr. et lat. interprete GORRAEO. Pariſ. 1544. vid. ſub jurejurando. Editus eſt lat. interpr. JAN. CORNAR. in Hippocr. libell. ad art. medic. praeparator. Baſil. 1543. 4.* Exſtat cum comm. HEURNII, in editt. quos ſub νόμῳ citavi. Cum comm. FRANCISCI FABRI.

Eſt inter libellos chirurgicos Hippocr. a STEPHANO MANIALDO editos. Pariſ. 1619. 8.*

Graece c. verſ. gallica: Traités d'Hippocrate, des préceptes, de la décence, du médecin. Trad. en Français et le texte en regard, revu et corrigé ſur les manuſcrits de la bibl. du Roi, av. l'analyſe de ces traités p. Ms. le Cheval. DE MERCY. Par. 1824. 12.*

50.

Περὶ εὐσχημοσύνης. De decenti habitu. [Exſt. in ed. LIND. to. I. p. 52. ed. FROBEN. gr. p. 14. ed. MERCUR. ſect. IV. p. 40. ed. FOËS. ſect. I. p. 24. ed. CHART. to. II. p. 352. ed. MACK. to. I. p. 42. Verſ. CORNAR. p. 23. HALLER. art. m. pr. to. IV. p. 178. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 19. K.] A nullo veterum memoratus et ab Hippocratis mente valde alienus. FOËSIUS, ſect. I. p. 40. pro genuino habet. Reliqui omnes rejiciunt. [BERNARD. in Epiſt. ad REISKIUM, (vid. ejus vitam, ab illius conjuge editam p. 263. ſq.) multis argumentis probatum it, hujus libri auctorem eſſe philoſophum Stoicum, aut medicum, Stoicorum dogmatibus probe imbutum. coll. ejusdem Bern. epiſtola, ibid. p. 267. HARL.]

CODICES ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545. In biblioth. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42.

EDITIONES. Eſt in libell. Hippocr. praeparatoriis JANI CORNARII. Baſil. 1543. 4.

Exſtat cum comm. Jo. HEURNII in edit. cit.

Tractatus de philoſophia medici, ſive Ἱπποκράτους Κώου περὶ εὐσχημοσύνης, Hippocratis Coi liber de ho-

neftate, quem recenfuit, interpretatione latina notisque perpetuis et commentario illuftravit, itemque prolegomena de ftatu antiquae philofophiae et medicinae Graecanicae praemifit et ex communicatione HENRICI CHR. CRÜGERI adhuc inedita fcholia graeca et gnomas MS. biblioth. reg. Parif. hujusque et edit. Aldin. Venet. 1526. varietatem lectionis atque ipfius laudati viri animadverfiones in eundem librum adjunxit GEORG. MATTHIAE. Gott. 1740. 4.* Laboris plurimi quidem opus; at taedium ob prolixitatem movens legenti.

Edidit noviffime Eques de MERCY. vid. paulo anteced. num.

COMMENTARII. Idem GEORG. MATTHIAE ann. 1739. edidit epift. ad G. Ph. Gesnerum de habitu medicinae ad religionem fec. Hippocr. περὶ εὐσχημοσύνης, Gott. in 4. Excurfiones in hunc libr. dedit ANDR. MONGAGLIA in libr. de aquae ufu in febribus. Florent. 1700. 4.

51.

Παραγγελίαι. Praeceptiones. [Exft. in ed. LIND. to. I. p. 60. ed. FROBEN. gr. p. 17. ed. MERCUR. fect. IV. p. 2. ed. FOËS. fect. I. p. 27. ed. CHART. to. II. p. 165. ed. MACK. to. I. p. 49. Verf. CORNAR. p. 27. HALLER. art. m. princ. to. IV. p. 186. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 56. K.] Veteres eas non memorant. Empiricae fectae medicum auctorem habuerunt, adeoque recentiorem Hippocrate. FOËSIUS fect. I. p. 43. et SCHELLHAMMERUS in libr. de natura pro genuinis habent; dubitat vero ipfe adeo TRILLERUS vol. II. opufc. p. 149.

CODICES exftant graeci in bibl. reg. Parif. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545.

EDITIONES. *Latine* edidit JANUS CORNAR. in libr. praeparatoriis, quos nominavi. Gr. et lat. Jo. HEURNIUS in libris, quos modo dixi.

Cum franco-gall. verfione edid. Equ. de MERCY. Parif. 1824. Vid. no. 49.

52.

Περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς. De prisca medicina. [Exst. in ed. LIND. to. I. p. 14. ed. FROBEN. gr. p. 4. ed. MERCUR. sect. IV. p. 18. ed. FOËS. sect. I. p. 9. ed. CHART. to. II. p. 153. ed. MACK. to. I. p. 16. Vers. CORNAR. p. 10. HALL. art. m. pr. to. IV. p. 129. PIERER. bibl. iatr. to. IV. p. 22. K.] Liber ab EROTIANO in gloss. s. v. ἀραιὰ, ἀτρεκέως, φῦσαν, memoratus, a GALENO silentio praetermissus, et ab omnibus, JO. HENR. SCHULZIO forsan excepto, (comp. hist. med. p. 123.) pro spurio habitus, qui hoc tempore scriptus est, quo jam multi de medicina scripserant. Post Aristotelem scriptum esse HALLERUS biblioth. med. praet. tom. I. p. 66. probat. CONRINGIUS empirico tribuit. conf. GRUNERI cens. p. 79.

CODICES graeci sunt in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2143. 2144. 2545. In bibl. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42.

EDITIONES. *Gr.* et *lat.* prodiit cum jurejurando, quod vide, Paris. interpr. Jo. GORRAEO. 1544. 4.* 1622. 4. 1642. 4. — *Latine*, per JAN. CORNAR. in libr. praeparator. Basil. 1543. 4.* — Gr. et lat. cum comm. Jo. HEURNII, in editt. supra sub νόμῳ citatis. — *Gallice*, per MASSARD. in libr. de panaceis. Amst. 1676. 12. [Editionis graeco-gallicae, a de Mercy paratae, titulum vid. supra XXXIV. p. CXLVIII. K.]

COMMENTARII. LUC. ANT. PORTII in hunc libr. paraphrasis. Rom. 1681. 12. Rom. 1691. 12.* Ultraj. 1703. 8. Et in operib. Neap. 1736. 4. tom. I. p. 343.

JO. ANTONII SICCI de optimo medico cap. 1. libri de medicina antiqua. Venet. 1551. 4.

FLORENT. SCHUYL pro veteri medicina l. Leid. 1670. 12.* — WILHELMI TEN RHYNE meditationes in textum 24. lib. de veteri medicina. Lugd. Bat. 1672. 12.* Ad sectam Sylvianam tuendam.

Epitomen hujus libri dedit ANGELUS BLONDUS. Rom 1681. 12.

Pertinent huc EUSEB. SCHENK diss. de iis, quae Hippocr. tradit in prooem. de veteri medicina. Jen. 1619. 4. JO. HENR. SCHULZE de medico vehementer laudari digno, ad Hippocr. de veteri medic. Hal. 1735. 4.

53.

Περὶ τέχνης. De arte. [Exst. in ed. LIND. to. I. p. 1. ed. FROBEN. gr. p. 1. ed. MERCUR. sect. IV. p. 10. ed. FOËS. sect. I. p. 2. ed. CHART. to. II. p. 146. ed. MACK. to. I. p. 5. Vers. CORNAR. p. 5. HALLER. art. m. pr. to. IV. p. 155. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 11. K.] Meminit hujus libri EROTIANUS. p. 22. Suidas Hippocrati, Gnesidici filio, tribuit. Omnes fere reliqui eum rejiciunt.

CODICES *graeci* sunt in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2144. 2148. 2253. 2254. 2545. In biblioth. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42. —

EDITIONES. Prodiit gr. et lat. cum jurejurando, quod vide, et aliis interprete Jo. GORRAEO. Paris. 1542. 4.* 1622. 4. *Latine* vertente ANDR. BRENTIO Lugd. 1506. — Cum aliis in Hippocr. opusc. ad artem praeparator. ed. JAN. CORNAR. Basil. 1543. 4.* — Cum comm. JO. HEURNII gr. et lat. Lugd. Bat. 1597. 4. Cum comm. JAC. FONTANI. Avenione 1601. 8. (Novissime prodiit in collectione Hippocr. opuscul. a de Mercy facta, cujus titulum vid. XXXIV. p. CXLVIII. K.)

COMMENTARII. LANGGUTH progr. de paradoxo Hippocr. in libr. de arte V. 20. Witteb. 1754. 4.*

54.

Ἐπιστολαί. Epistolae. [Ne quid h. l. deesset, quod ad scriptorum Hippocratis historiam literariam pertineret, e libri II. c. 10. §. XVIII. p. 638. to. I.

Bibl. graec. Fabric. huc transferam, quae ibi de hisce epiſtolis expoſita leguntur. K.]

Quarum epiſtolarum 1. Artaxerxis ad Paetum, 2. Paeti ad Artaxerxem, 3. Artaxerxis ad Hyſtanem, 4. Hyſtanis ad Hippocratem, 5—12. Hippocratis ad eundem Hyſtanem, ad Abderitas, ad Philopoemenem, ad Dionyſium, ad Damagetum, iterum ad Philopoemenem, ad Craterum et ad Damagetum, 13. Democriti ad Hippocratem, 14. Hippocratis ad Democritum ſcripta eſſe fingitur. Latinam earum verſionem Cornarius dedit, aliam Anut. Foëſius. Ceterum in Foëſ. edit. ſect. ult. in ed. Chart. in Linden. et plerisque aliis praeter enumeratas quatuordecim epiſtolas, (quas ſolus Eilhardus Lubinus graece et lat. c. nova verſ. ſua recudendas dedit ap. Commel. 1601. 8.* gallice poſtea Claud. Tardyus, qui totum Hippocratem vertit et Colberto inſcripſit Par. 1667. 4. Voll. II.) aliae ſex occurrunt: 15. Hippocratis ad Demetrium regem, 16. Hyſtanis ad Artaxerxem, 17. Artaxerxis ad Coos, 18. Coorum reſponſio, 19. Abderitarum ad Hippocratem et 20. Hippocratis ad Theſſalum filium. Has viginti epiſtolas recudendas dedit Chr. Thomaſius in hiſtoria ſapientiae et ſtultitiae to. II. p. 8. ſſ. obſervationibusque moralibus illuſtravit ſub titulo: DEMOCRITUS u. HIPPOCRATES, *philoſophi morales.* Hal. Sax. 1693. 8. [ſed quae ſunt exigui momenti multumque adfectationis habent. HEUM.] [Alius recens ſcriptor easdem epiſtolas ſeparatim edidit. Pariſ. 1730. 12. v. Journ. des Sav. 1730. Oct. p. 192. Sunt quoque Hippocratis epp. de Democrito et ad illum latinae factae in Stanleii Hiſtor. philoſ. Pa. X. c. 6. p. 21. ſq. to. III. Venet. 1731. 4. Neque Thomaſius, neque Stanleius de earum genuitate dubitarunt. HARL.] Exſtant etiam latine ap. Jo. Pt. Lotichium comment. ad Petron. lib. I. c. 19. Atque ex verſione REINUTII Florentini [f]) eaedem

f) Sive Caſtilionenſis potius [ex mente quidem GADDI to. II. p. 176. Sed vide Apoſt. Zeni Diſſ. Voſſ. II. p. 211.] ab

XX epiſtolae leguntur in farragine epiſtol. Laconicar. Gilb. Cagnati. Baſ. 1554. 12. Duas Democriti ad Hippocratem c. Hippocratis epiſt. ad Democritum et alias ad Damagetum graece in ſua poëſi philoſophica p. 181. ſq. recudit H. Stephanus, Epiſtolas has memorat Suidas, itemque Soranus [aut is, qui Sorani nomen mentitus eſt,] in Hippocratis vita. Ceterum ſuſpectae ſunt viris g) eruditis viſae, e quibus Joſ. Scaliger ep. CCCVI. ad Everh. Vorſtium: *De epiſtolis Hippocratis quod ex me quaeris, antiquas eſſe ſcio, ut Democriti, Solonis, Pittaci Mityleni, quae ap. Laërtium leguntur. Sed quia omnes illas, quae illis philoſophis a Laërtio attribuuntur, multis argumentis confictas a Graecis — probare poſſum, ideo, cur et de his Hippocrateis dubitem, juſtiſſima cauſſa eſt. Et certe, ſi animi nervos intendere velim, facile, non eſſe Hippocratis, vincam. Unicuique judicium ſuum relinquimus: tutius tamen eſt de eo dubitare, quod facilius eſt confutare, quam aſſerere.* Hier. Mercurialis judicium legitur in nova bibliotheca Halenſi, germanice edita XXIX. p. 816. ſq. to. III. [Has epiſtolas ſuppoſititias eſſe ſuboluit Conringio lib. I,

---

Alemanno Rinuccino Florent. diverſi, licet confundatur a Jul. Negri p. 9. Hiſt. ſcript. Florent. [Item a Mattairio A, T. IV. pa. 2. p. 490. et a Burio, ea propter reprehenſo ab Audiffredo in Catal. roman. editt. ſec. XV. p. 404. not.] Nomen vero varie ſcribitur: vid. Giorn. d'Ital. to. XXI. p. 392. Fabr.

g) Ita jam olim Demetrius Magnes libro de ſcriptoribus homonymis ap. Laërtium lib. I. ſect. 112, confictam arguit epiſtolam ſub Epimenidis nomine ad Solonem. Idem de epiſtola Pherecydis ad Thaletem judicat Salmas. p. 842. ſq. ad Solinum ed. Paris. De epiſtolis Thaletis Menagius ad Laërt. lib. I. ſect. 42. [Olearius ad Stanlei. p. 26.] Petavius in Paralipomen. librorum de doctrina tempor. p. 858, Huetius demonſtr. evang. p. 77. Ita Telaugis epiſtola ad Philolaum memorata Laërtio VIII. 53. et 74. tanquam ſuppoſita parumque exploratae fidei rejicitur apud eundem VIII. 55.

de medic. Hermet. c. 9. p. 87. et nemo negabit, qui gustum habet. Adeo declamatorie et scholastice scriptae sunt! adeo adfectata in iis inest et jejuna philosophia! Graeculus rhetor fuit illarum architectus. Copiosius id ostendi in Act. erud. Lips. mens. Octob. 1713. p. 458. Epistolarum Hippocr. de insania Democriti versio gallica Paris. 1733. prodiit, sed minus docta. Recensetur in Journ. des Sçav. to. 92. p. 192. sq. HEUM.] Longe minus pro genuinis habendae sunt epistolae duae, quae Hippocratis nomine ad Antiochum et Maecenatem leguntur latine ante libr. Marcelli Empir. de medicamentis et inter opera Hippocratis to. I. ed. Lind. p. 646. sq. Et altera quidem ad Maecen. rectius in editionibus quibusdam, ut Norimb. 1588. tribuitur Anton. Musae. Conf. LABB. bibl. nov. msta p. 215.

CODICES. In cod. Vindob. (155. no. 7. inter theologg. in LAMBEC. Catal. lib. IV. p. . . . .) Hippocratis epist. suppositilia ad Ptolemaeum regem Aegypti de constitutione et nat. hom. [Inter codd. Meermann. no. 269. epistolae Hippocratis ad Ptolem. reg. de structura corp. hum., seculo XVI. in 4to exaratus, fuit. De qua epist. cf. LABBE bibl. nov. mst. p. 124. K.] —. In IRIARTI cat. codd. gr. Madrit. p. 75. s. Denique ep. ad Hystan. graece reperitur inter codd. August. quart. No. 18, 1. de qua re me certiorem reddidit Erudit. EBERTUS, qui hucusque meis precibus nunquam defuit, sed quamvis multis negotiis ob muneris sui rationem districtus votis meis promptissime satisfecit. K.

EDITIO. Epist. in qua referre dicitur Hippocrates, quomodo ab Abderitanis publice arcessitus ad Democritum venerit, ab insania eum curaturus, etc. addita est Epicteto, cura Hadr. Relandi. Traj. a. Rh. 1711. 4.

COMMENTARII. Locus emendatus a censore in Act. erudit m. Aug. 1711. p. 374. — [THEOD. CA. SCHMIDT epistolarum, quae Hippocrati tribuuntur, censura. Jen. 1813. 8. K.]

XXVI.

OPERA MANIFESTE SPURIA.

Ἱππιατρικά. Quaedam in hippiatricis Graecis ſub Hippocratis nomine occurrentia, Hippocrate manifeſto recentiora, a veterum nullo memorata et ad Neo-Graecum quendam referenda. Vide, quae infra, libro VI. ubi veterinariae medicinae ſcriptores recenſebo, dicta ſunt.

Ἐπιβώμιος, Sermo brevis ad Theſſalos dictus ante aram Minervae, poſt vaſtatam patriam ſuam ab Athenienſibus, quos poenas hujus rei daturos ominatur, manifeſte ſpurius et glorioſum hominem redolens.

Ὑγιεινὸν πρὸς Δημήτριον βασιλέα. A Lindenio ad diaeteticos libros refertur. Foëſius rectius ad epiſtolas retulit, de quibus jam dictum.

De ſanitate tuenda ad Antiochum Regem et *de ſanitate tuenda ad Maecenatem* ex verſione, ut in Marcelli Empirici de medicamentis libro. pag. 245. (coll. Henr. Stephan.) docetur, Scribonii Largi. Sed mentiuntur nomen Hippocratis et Scribonii, quod docuit Jo. Rhodius ad Scribonium p. 11. Codex latinus eſt in bibl. reg. Pariſ. nr. 6837. 7027. 6862. in bibl. Taurin. II. p. 102. Hippocratis ſive Alexandri de diaeta epiſtola, in bibl. reg. Pariſ. nr. 2240. Prodiit cum Mizaldi hortenſibus, apud Morellum. Pariſ. 1572. 8.

Hippocratis *de ſtructura hominis ad Perdiccam Macedonum Regem libellus* exſtat in bibl. Coisliniana nr. 325. Montfauc. in bibl.. Coislinianae part. II. p. 448. latine, titulo: de hominis fabrica in biblioth. Ambroſ. Mediol. Montfauc. I. p. 516, et in tom. I. p. 284. edit. Lind. et tom. IV. edit. Charter. Summe alienus ab Hippocrate eſt, quod et jam olim ex nominibus Romanis menſium, niſi illi ſint ab interprete, collegit Georg. Hier. Welschius, quem vid. in curat. medicinal. p. 269. 270. Exſtat in eum Jo. Stephani commentarius. Venet. 1653. fol. Hippocr. *de praepa-*

ratione hominis ad regem Ptolemaeum a Jo. REUCHLINO lat. versus. Tubing. 1512. 4.* Codex est in biblioth. Paris. reg. nr. 2047. et recentior nr. 2301.

Liber *de significatione vitae et mortis* in editis Hippocr. nonnisi latine exstat, in biblioth. Vindobonensi tamen graece. Est opus absurdum, astrologicum et a Neo-Graeco profectum. Exstant ejus codices forsan, verum sub aliis titulis, in biblioth. Bodlej. nr. 2063. alio sub titulo apud Montfaucon, alio in Mertoniensi bibliotheca, nr. 729. — Prodiit *latine* titulo: Hippocrat. libellus de significatione mortis et vitae secundum cursum lunae et aspectus planetarum, Gulideolo interprete in lucem eductus a BLONDO medico. — apud Blondum. 1548. 8.*

HIPPOCRATIS liber *de medicorum astrologia*, interprete PETRO DE ALBANO. Venet. impr. Erhardo Ratdolt. de Augusta. 1485. 4.* Lips. 1505. 4. RIV. PETRI DE ALBANO secreta quaedam astrologiae extracta ex Hippocrate exstant MS. in bibliotheca Trewiana. Directorium de coeli figura et astronomia Hippocratis prodiit in JO. GANIVETI amico medicorum. Francof. 1614. 12.*.

HIPPOCRATIS *epistola ad Ptolemaeum de sanitate tuenda* est gr. in bibl. Coisliniana nr. 321. Montfauc. in biblioth. Coislin. part. II. p. 444. item gr. in biblioth. Vindob. Lambec. VI. pagg. 94. 124. 125. et in bibl. Bodlej. nr. 150. et in bibl. reg. Paris. nr. 1884. 2229. in Taurinensi cum altera ad eundem epistola *de differentia alimentorum*. Latine versa a Jo. REUCHLIN. Tubing. 1512. 4. HIPPOCRATIS vel *Alexandri medici* epist. de diaeta exstat in bibl. reg. Paris. nr. 2699. Montfauc. II. p. 735.

Hippocratis secreta lat. exstant scripta in biblioth. fratr. min. Cesenae. Montfauc. I. p. 435. HIPPOCR. liber secretorum editus est in *Rhasis* opusc. et aliorum collect. Venet. 1497. fol.*

Hippocratis liber de pustulis ex Arabico conversus a GOLIO, quem Bartholinus exhibet. vid. Triller. de nov. Hippocr. edit. p. 5.

HIPPOCR. liber ex capsula eburnea. Est arabistae opus, et *latine* tantum exstat in opusculor. Rhasis coll. Venet. 1497. fol.* Et in Articella. Ad Cod. fidem in Wittwer Archiv für die Gesch. der Heilkunde Part. I. cura ACKERMANNI. Codex is exstat in biblioth. Ebneriana. Norimberg. Alius exstat in biblioth. Laurent. Medicea plut. 73. Montfauc. I. p. 382.

Parva Hippocratis tabula, per PETRUM BURCKHARD quibusdam scholiis aucta et illustrata. Vitebergae, 1529. 4.* Encheiridion fuisse dicitur Burckhardo, quod Hippocrates, cum aegros visitaret, secum tulerit. Alius HIPPOCRATIS liber, qui in sepulchro ejus repertus dicitur, exstat titulo: *liber mysteriorum de praesignificatione vitae et mortis humanae* graece in bibl. Vindob. de Nessel part. III. p. 22. nr. 8. — Antidota HIPPOCRATIS ex Actuario et Nicolao Alexandrino edidit van der Linden in Oper. Hippocrat. tom. I. p. 512. et 514.

Fragmentum HIPPOCRATIS de aetate ex Philone edidit van der Linden in Oper. Hippocr. tom. I. p. 314.

LIBRI SPURII NON EDITI.

Τοῦ Ἱπποκράτους εἰς τὰ ἀναλυτικὰ βιβλία δεκατέσσαρα, καὶ ἐξηγεῖται αὐτὰ ὁ Γαληνός. Exstant hec titulo in biblioth. Caesar. Vindobonensi et Arabice versa, teste Herbelot. vid. Lambecii libr. I. Comm. de bibl. Caesar. p. 273. edit. Kollar.

Τὴν φαρμακῖτιδα a se scriptam memorat auctor libri *περὶ παθῶν* p. 77. sect. V. Foës. et passim alibi.

Περὶ τραυμάτων καὶ βελῶν inter Hippocratis opera genuina citat EROTIANUS p. 22. edit. Franz.

Παρακαταθήκην Hippocratis memorat POLLUX IX., 6. [sect. 57. sed ibi recte nunc repositum est nomen *Σωσικράτους* Comici. BECK.]

Περὶ τῶν ὀλεθρίων τραυμάτων, qui forte idem fuit cum eo, quem Erotianus memoraverat, citat GALENUS, et quidem ceu ſuſpectum ad libr. VI. aph. 18. p. 258. tom. IX.

Περὶ καιρῶν πρόγνωσις. in biblioth. Vindob. de Neſſel. part. IV. nr. 179. p. 104.

Τὸ περὶ ἑβδομάδων Ἱπποκράτους citat GALENUS in comm. I. ad I. epid. text. 10. pag. 7. tom. IX. conf. CHALCIDIUS p. 111. et FAVONIUS EULOGIUS ad ſomn. Scipion. p. 441. edit. Graev. Exſtat ejus codex latinus in bibl. reg. Pariſ. 7027.

Περὶ ἐμπύων Galenus quoque dixit.

HIPPOCR. liber *διαθήκης* Arabibus notus erat. vid. Gregor. Bar-Hebraei Chron. Arab. part. V. in ASSEMANNI Codd. MS. orient. bibl. Flor. nr. 226. p. 355.

Hippocratis de regimine medicorum in bibl. Laur. Medicea plut. 73. Montfauc. I. p. 383. quis ſit neſcio.

Hippocr. librum regularem, quem diaeteticum vocavit, citat CAELIUS AURELIANUS II. acut. cap. 29. p. 142. [ad q. l. vid. not. Conſ. et GRUNERI cenſ. libr. Hipp. p. 67. not. *t*), et ſupr. §. XXII. *περὶ διαίτ. ὀξέων* K.]

Hippocrat. de febribus in bibl. reg. Pariſ. nr. 1885. et 1667. 12.

Hippocr. liber de ſignis infirmitatum exſtat in biblioth. Ambroſ. Mediol. Montfauc. I. p. 299.

[HIPPOCR. tractat. *de infirmitatib. ignotis*. Bibl. Guelf. lat. codd. Helmſt. no. 444. K.]

Hippocr. de judiciis aegrotorum exſtat lat. in bibl. Ambroſ. Mediol. Montfauc. I. p. 516.

Hippocr. de phlebotomia. bibl. reg. Pariſ. no. 6837. lat. [Idem opuſculum reperitur in bibl. r. Dreſd. no. 76ᵃ. K.]

Hippocrates de diverſis herbarum generibus exſt.

in biblioth. Laurent. Medicea plut. 73. Montfauc. I. p. 381.,

Hippocrates therapeuticus in biblioth. Vindob. Lambec. VI. p. 145.

Hippocr. antidotarium in bibl. Laurent. Medicea plut. 73. Montfauc. p. 382.

Methodus curandi Hippocratica erat in bibl. Narcissi, archiep. Dublin. nr. 1709.

Hippocr. liber chirurgiae gr. in bibl. reg. Paris. nr. 305.

Περὶ φλεβοτομίας Ἱπποκράτους exstat gr. in bibl. Vindob. de Nessel cat. MS. bibl. Vindob. part. III. p. 26. nr. 16.

Hippocrat. de venaesectione et *ventosis* liber Arabice exstat. HERBELOT. biblioth. p. 489. Et in coll. Ashmoliana *Hippocr. de phlebotomia* nr. 7803.

Hippocrat. de medicamentis secundum temperamenta. Herbelot. p. 975.

Librum *Hippocr. de oculis* Arabes citant.

Hippocratis liber de temperamentis. Arabice.

Hippocr. de morborum caussis et aegrorum decubitu, diagnosi, prognosi et curat. Gallice, vertente J. B. DAMASCENO. Lib. I. Paris. 1660. 4. BURM.

Hippocr. epist. ad Galenum discipulum de corpore humano in bibl. Taurin. I. p. 385. [Inter codd. mss. Meermann. no. 300. cod. sec. XVI. in forma minore continebat inter alia Hippocratem de structura mundi et hominis. K.]

Hippocr de virtutibus herbar. gallice in biblioth. Taurin. tom. II.

Hippocr. de urinis ab Arabistis citatur. Exstat gallice in biblioth. Britann. Taylori. Inter Jysoni Codd. nr. 4155. In urinalia Hippocratis exstabat Magni EUMESINI medici explicatio scripta in bibl. Mich. Cantacuzeni c. fig. Spach. elench. p. 92.

Hippocratis remedia ad varios morbos exſtabant ſcripta in biblioth. Gunziana p. 470.

Excerpta aliqua ex Hippocrate et *Galeno* et *Moſe Maimonide*, in CASIRI biblioth. Scorial. nr. 863. Alia in biblioth. Laurent. Medicea plut. 74. nr. 12. Montfauc. I. p. 385.

Διαθήκη, τῶν τριῶν ἰατρῶν, Γαληνοῦ, Ἱπποκράτους καὶ Μελετίου τοῦ σοφοῦ περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς exſtat in biblioth. Vindobonenſi, de Neſſel. part. III. nr. 53. p. 56.

Eclogae ex Hippocrate et aliis medicis graece, in 220. capita diviſae: exſtant in biblioth. Vindobonenſi. De Neſſel. nr. 53. p. 56. part. III.

Excerpta *ex Hippocr. de morbis variarum* partium et earum curatione, in biblioth. reg. Pariſ. graece nr. 2178. In Vindobonenſi. Lambeo. VI. pag. 101.

Excerpta *de morbis ex Hippocrate, Galeno* et *Meletio* exſtant gr. in biblioth. Coislin. Montfauc. in bibl. Coislin. part. II. p. 448.

Eclogae ex Hippocrate et *Galeno* gr. Lambec. VI. part. II. p. 100. vid. de Neſſel. part. III. nr. VIII. p. 25.

Aliae *eclogae* exſtant gr. in biblioth. Vindob., de Neſſel. part. III. nr. 15. p. 26.

Excerpta *ex Hippocrate* et aliis gr. in biblioth. Vindobon. de Neſſel. part. III. p. 48. nr. 41.

Alia *excerpta ex Hippocrate* lat. in biblioth. reg. Pariſ. nr. 7101. et graece nr. 2269.

Fragmenta *ex libr. chirurgicis Hippocrat.* gr. ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2247.

Translationes ex Hippocrate in biblioth. Narciſſi Dublin. Cod. Brit. nr. 1215.

NATHAN f. Joel f. Palken ſententiae ex HIPPOCR. et GALENO excerptae de morbis et medicamentis, in biblioth. Taurin. I. p. 19.

Sub ficto HIPPOCRATIS nomine hi recentiores libri prodierunt:

Tractatulus hypocratis medicorum optimi de afpectibus planetarum verfus lunam. In fine: *Hyppocratis libellus de medicorum aftrologia finit a* PETRO DE ABBANO in latinum traductus. fine loc. et ann. in 4.* Praefationem dedit Anthonius Friburgenfis anno 1505.

Hippocratis aftrologia prodiit cum JO. GANIVETI amico medicorum. Lugd. 1550. 12. Francof. 1614. 12.

Hippocrates de natura lactis et de ejus in curationibus morborum ufu. Araufion. 1567. 8. Lugd. 1571. 8.

Hippocrates de inuftionibus five fonticulis opus, hiftoriis medicis refertum et in praxi utiliffimum. Autore R. R. (*eftaurant*). Lugd. 1681. 8.* De inuftionibus Hippocratis et omnis aevi obfervata enarrat.

Hippocrate de la circulation du fang et des humeurs. Par M. Pierre Barra. à Paris. 1683. 12.* Loca continet Hippocr., quae ad circulationem referri patiuntur.

Pertinent quoque ad *Hippocratem*

MICH. ANGELI BLONDI ex libr. Hippocr. de nova et prifca arte medendi epithomae. Rom. 1545. 8.*

Ex Hippocrate et Galeno, omnium medicorum *κορυφαίοις excerpta quaedam*, univerfis ferme hominibus omnique paene tempore ad fanitatem tuendam utilia per JO. KAZSCHIUM f. loc. 1549. 4.*

THEOD. ANGELUTII ars medica ex Hippocratis Galenique thefauris. Venet. 1588. 4.*

TH. MOUFFETI nofomantica Hippocratea, feu Hippocratis prognoftica cuncta ex omnibus ipfius fcriptis methodice digefta. Francof. 1588. 8.*

JO. ANTONID. VAN DER LINDEN meletemata medicinae Hippocr. Lugd. Bat. 1660. 4.* Compendium eft medicinae Hippocr.

TH. BURNET Hippocrates contractus, in quo Hippocr. opera omnia in brevem epitomen redacta habentur. Edinb. 1685. 12. Vienn. 1737. 8.* Lond. 1743. 12. Arg. 1765. 8.

Aphorifmi novi ex Hippocratis operibus nunc primum collecti, in fuas claffes digefti, notisque illu-

strati studio JAC. SPONII. Lugd. 1684. 12.* 1689. 12. Praefatio censuram librorum Hippocr. doctissimam exhibet, quam supra memoravi. Aphorismi ex omnibus libris collecti et commentario medico illustrati sunt.

(SLEVOGT JO. HADR. de instrumentis Hippocratis, hodie ignoratis. Jen. 1709. 4. Laudat HALLER (bibl. pr. to. IV. p. 89.) ejusd. differtationem *Σπάδιον* Hippocratis. Jen. 1712. in qua interpretationes hujus vocis, quae extant, refutantur. K.)

Speculum Hippocraticum Zwingeri cum ejusd. Hippocr. operib. semiot. prodiit Basil. 1748. 8.

[JO. HENR. FISCHERI, disp. moderante JO. CH. BRIEGLEBIO, Prof. Coburg. de Hippocrate, ejus scriptis, eorumque editionibus. Coburgi, 1777. 4.* HARL.]

[M. JO. CHR. RABE diss. Hippocratem barbaris operam negantem, Lipsiae, 1729. a crimine, eum fuisse *ἄθεον*, defendit quidem Hippocratem, sed accusat eum, barbaris opem denegantem, inurbanitatis, vanitatis, injustitiae etc. HARL.]

[JO. GEO. SIEGESBECK progr. med. bot. de Tetragono Hippocratis. Petrop. 1737. 4.*

GUST. BÜLAU d. d. angina Hippocratis. Hal. 1822. 8.*

JO. H. DIERBACH, die Arzneimittel des Hippocrates, od. Versuch ein. system. Aufzählung d. in allen hippokrat. Schriften vorkomm. Medikamente. Heidelb. 1824. 8.* K.]

XXVII.

OPERA HIPPOCRATIS OMNIA.

Operum Hippocratis Galeni temporibus editiones non paucae exstabant. Exemplaria tamen operum, qualia ante Ptolemaeorum et Attalicorum regum tempora fuerant, Galeni temporibus non amplius exstitisse videntur, saltim non librorum omnium, quod ipse GALENUS innuit comm. in III. epid. II. p. 239. tom. IX. et comm. I. in Hippocr. libr. de nat. hum. text. 42.

p. 127. tom. III. Exemplar, quod Galenus memorat, et de quo supra locuti sumus sub libr. I. et III. epid. quod Mnemon Sidites Alexandriam attulerat. τὸ ἐκ πλοίων κατὰ διορθωτὴν Μνήμονα Σιδίτην Galenus non vidit, qui potius suo tempore exemplaria tribus saeculis antiquiora non exstitisse expresse dicit in comm. III. ad libr. definit., et de exemplaribus tribus saeculis antiquioribus non fine dubitatione quadam differit in prooem. comm. in Hippocr. libr. de officina med. p. 2. tom. XII. Memorat Galenus atque laudat exemplar scriptorum Hippocratis Alexandrinum.

Adriani temporibus novam recensionem scriptorum Hippocratis dederunt ARTEMIDORUS CAPITO atque DIOSCORIDES. ARTEMIDORI labores Adrianum adeo probasse Galenus refert, eosque suo adhuc tempore summo studio esse quaesitos. conf. GAL. comm. I. in libr. Hippocr. de natura humana text. 1. p. 97. to. III. DIOSCORIDIS editio, iisdem temporibus elaborata at minus aestimata, quam Capitonis; attamen laude sua a Galeno non defraudata, textum fere eundem exhibuit, quem Capitonis editio, quod ex concordantibus utrorumque editorum lectionibus, quas Galenus saepissime adducit in commentariis suis, perspicitur. Utrosque antiquam lectionem temere immutasse, novis sine causa excogitatis, magis tamen in hoc temerarium fuisse Artemidorum, Dioscoride, Galenus l. c. et in locis aliis compluribus, v. g. in comm. I. ad VI. epid. prooem. p. 354. tom. IX. et retulit, et per exempla probavit, quae in omnibus fere commentariis suis in Hippocratis libros leguntur, et textui ipsi corrigendo multum inserviunt. Aliam operum Hippocratis, saltim plurimorum, antiquam editionem Suidas memorat in lexic. tom. II. p. 145. edit. Kuester. his verbis: τετάρτην τάξιν (primam habebat apud Suidam jusjurandum, alteram praenotiones, tertiam aphorismi) ἐχέτω πολυθρύλλητος καὶ πολυθαύμαστος Ἑξηκοντάβιβλος, ἡ πᾶσαν ἰατρικὴν ἐπιστήμην τε καὶ σοφίαν ἐμπεριέχουσα.

Interpretum quoque numerus inter antiquos non parvus est, quorum nomina Erotianus atque Galenus dederunt, qui sane major evasisset, si hi viri omnes nominassent: Galenus enim saepissime de interpretibus Hippocratis, et de his, qui *πίνακας* scripserunt Hippocratis, v. g. in comm. I. in libr. Hippocr. de articulis text. 48. p. 514. tom. XII. loquitur, nullo nominato. Enarrabo nunc interpretes Hippocratis quos Erotianus atque Galenus citant, et quidem literarum ordine.

Antigonus, Alexandrinus, grammaticus. Erot. p. 13.

Apollonius Cittieus XVIII. libros ad III. Heraclidis Tarentini libros ad Bacchium scripsit. Erot. p. 10. Apollonius Empiricus, Galeno *ὁ βιβλᾶς* dictus, contra Zenonem de characteribus in epid. scripsit, et Zenone contradicente rescripsit. Gal. comm. II. in III. epid. text. 5. p. 244. tom. IX.

Apollonius Opheus Bacchii *λέξεις* in epitomen redegit. Erot. p. 9.

Aristarchus grammaticus. Erot. p. 12.

Aristocles et Aristopeas, grammatici Rhodii. Erot. p. 13.

Asclepiades obscuriores libros Hippocratis explicuit. Gal. in prooem. comm. in Hippocr. de officin. medic. p. 2. tom. XII. Locum ex commentario Asclepiadis in Hippocr. de officina medici dat Galenus in comm. in hunc libr. II. text. 29. p. 68. tom. XII.

Attalio citatur ab Oribasio in aphorism. Hippocr.

Bacchius Tanagraeus, Herophileus medicus, scripsit *συντάξεις τρεῖς λέξεων Ἱπποκράτους* et commentarios in libros epidem. Hippocratis. Primum librum Erotianus, alterum Galenus saepissime citant. Obscuriores Hippocr. libros tantum explicuit. Gal. in prooem. comm. in Hippocr. de officina med. p. 2.

tom. XII. Ejusd. comm. in aphorifm. laudat Gal. ad VII. aph. 70.

Callimachus, ὁ ἀπὸ τῆς Ἡροφίλου οἰκίας. Erot. p. 8. et faepius.

Didymus Alexandrinus, grammaticus. Erot. p. 13.

Diocles, Gal. in comm. in Hippocr. de officin. med. I. text. 5. p. 14. tom. XII.

Dionysius in aphorifmos fcripfit. Gal. ad IV. aph. 69.

Dioscorides Alexandrinus, junior, multis libris fcriptis ne quartam quidem partem omnium verborum expofuit. Gal. in prooem. exegefeos gloff. Hippocr. p. 402. edit. Franz. ὀνομασίας τῶν φαρμάκων fcripfit p. 484. γλωττογράφος Galeno dicitur p. 486. Eft idem ille, qui Hippocratem edidit, de quo vid. loca Galeni fupra citata.

Dioscorides Phacas, Herophileus, qui tempore Antonii et Cleopatrae vixit, contradixit expofitioni vocum Hippocr. Philini empirici, Epicleufti Cretenfis et Apollonii. vid. Erot. p. 8. 382.

Domnus citatur ab Oribasio in aphorifm. Hippocr.

Ephicienus. Gal. de ordine legendor. libror.

Epicles Bacchii dictiones in epitomen redegit et literarum ordine de vocibus Hippocr. fcripfit, ob brevitatem Erotiano vehementer taxatus. p. 16.

Epicleustus Cretenfis Bacchii dictiones fecundum ordinem difpofuit. Erot. p. 8.

Erasistratus in libro de febribus contra librum Hippocr. de diaeta in acutis fcripfit. Gal. in comm. I. in Hippocr. de diaet. acut. text. 24. p. 22. tom. XI.

Euphorion omnes voces Hippocratis fex libris explicare ftuduit. Erot. p. 12.

Glaucias, Empiricus, magno libro, fecundum

literarum ordinem voces Hippocratis explicuit. Erot. p. 10. 16. Ex primis fuisse Glauciam, qui commentarios in Hippocratis libros scripserint. Gal. in comm. in Hippocr. de humoribus text. 24. p. 535. tom. VIII.

HERACLIDES ERYTHRAEUS literarum characteres in III. epid. explicuit. vid. Gal. comm. II. in III. epid. text. 4. p. 240. tom. IX.

HERACLIDES TARENTINUS cum Xenocrito Coo primus coepit voces Hippocratis exponere. Erot. p. 7. Commentar. HERACLIDIS in libros VI. epid. citat Galenus in comment. ad VI. epid. In omnes Hippocratis libros commentatum esse Gal. in prooem. comm. in libr. Hippocr. de offic. medic. p. 2. tom. XII. et in prooem. comm. in Hippocr. de humoribus p. 508. tom. VIII. adserit. — Comment. in aph. citat Gal. ad VII. aph. Hippocr. 70.

HEROPHILUS solas glossas explicuit. Gal. explanat. vocum Hippocr. p. 404. Ad primos refertur interpretes aphorism. Hippocr. a Galen. ad aph. VII. 70.

JULIANUS ALEXANDRINUS contra aph. scripsit, quem Gal. peculiari libro refutavit.

LYCUS, Neapolitanus, comm. in Hippocr. aph. scripsit, de quo vide supr. et de locis in homine. Ex hoc locum adducit Erot. p. 214. In libr. epid. Gal. comm. II. in VI. epid. text. 3,1. p. 414. tom. IX. vid. quoque supra sub epidem. Sed Macedonem hunc Lycum expresse vocat Galenus in comm. I. in III. epid. text. 4. p. 201. tom. IX.

LYSIMACHUS COUS libros vocum Hippocr. III. ad Cydiam Herophileum, tres ad Demetrium, et praeter hos unum adhuc confecit. Erot. p. 11. 12.

MANTIAS Gal. in comm. I. in Hippocr de officin. med. text. 5. p. 14. tom. VIII.

MARINUS in aph. scripsit. Gal. ad VII. aph. 24. et ad VII. aph. 54.

Metrodorus, Sabini discipulus, in epid. Hippocr. commentatus est. Vid. supra sub. epidem.

Mnemon, Siditea. De ejus in libr. epid. laboribus vid. Gal. in comm. I. in III. epid. text. 4. p. 238. 239. tom. IX. et nos supra sub epidem. libris.

Numesianus aphorismos explicuit. vid. supr. sub aphorism. et Gal. in comm. in Hippocr. de humorib. text. 24. p. 535. tom. VIII.

Pamphilus voces Hippocr. exposuit. Vid. Gal. in explanat. voc. Hippocr. p. 402.

Pelops scr. comm. Hippocraticarum introductionum. Secundum citat Gal. libr. VI. de Hippocr. et Platon. decret. cap. 5. p. 191. tom. V.

Phicianus. Ejus comm. in epid. supra enarravi sub epidem.

Philinus Empiricus, Bacchio coaevus, sex libros contra Bacchium scripsit. Erot. p. 9.

Philotimus. Gal. in comm. I. in Hippocr. de officin. med. text. 5. 14. tom. VIII.

Quintus comm. in epid. scripsit, de quibus vide supra sub epidem.

Rufus Ephesius. Ejus in epid. libros enarrationes laudat Galenus in comm. II. in VI. epid. text. 31. p. 414. tom. IX.

Sabinus scripsit comm. in epidem. textu Hippocratis saepe mutato. Gal. comm. II. in VI. epid. text. 31. p. 414. tom. IX.

Satyrus. Comm. in epid. scripsit et in prorrhet. de quibus vid. sub epid.

Thessalus contra libr. Hippocr. de diaeta in acut. scripsit. Gal. comm. I. in libr. Hippocr. de diaet. acut. text. 24. p. 22. tom. XI. Et contra aphorismos. Gal. advers. Julian. cap. 1. p. 377. tom. IX.

Xenocritus, Cous, grammaticus, primus voces Hippocratis interpretatus est. Erot. p. 6.

ZENO *Herophileus* interpretatus est libros epid. Librum de characteribus literarum in epidem. III. scripsit et alium ejusdem argumenti contra Apollonium Empiricum. Vid. supra sub epidem.

ZEUXIS scr. commentarios in omnes Hippocr. libros, teste Galeno in prooem. comm. in Hippocr. libr. de offic. medici p. 2. tom. XII. et in prooem. comm. in Hippocr. de humorib. p. 508. tom. VIII. Ad primos atque antiquissimos commentatores eum refert Galen. in comm. in Hippocr. de humorib. text. 24. p. 535. tom. VIII. et ad VII. aph. 70. Locum ex ejus comment. in libr. de natur. hominis citat Erot. p. 214.

CODICES operum omnium Hippocratis, aut saltim plerorúmque, manuscripti exstant in bibliotheca Ducis Mutinensis, Montfauc. I. p. 531. in Vaticana, Bavarica, nr. 133. Montfauc. I. p. 589. in Medicea, quos jam Cordaeus atque Foësius laudaverant, ex uno adeo lectionum varietas apud Foësium legitur. Codice Mediceo, qui in Laurentiana bibliotheca Florentiae adservatur, Stephanus Mackius usus est. Exstat in plut. 74. Montfauc. I. p. 384. in Ambrosiana Mediolanensi et quidem voluminibus XVI. cum scholiis. Montfauc. I. p. 498. et alius saec. XIII. Montfauc. I. p. 529. in Greshamiensi Lond. nr. 3444. in biblioth. reg. Paris. nr. 1861. XIV. saeculi, Montfauc. palaeol. graec. libr. I. p. 75. et biblioth. Ms. II. p. 726. nr. 2132. 2133. Montfauc. II. p. 729. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. 2670. 2671. 2672. 2673. Montfauc. II. p. 735. nec non nr. 3138. 3139. Montfauc. II. p. 739. Hippocrates et interpretes ejus in biblioth. reg. Paris. nr. 5407. Montfauc. II. p. 756. in bibl. D. Marci Veneta. Montfauc. I. p. 472. in biblioth. Ambrosiana Mediolanensi Montfauc. p. 498. Codices Vindobonenses enarrat Lambecius et Stephan. Mackius in praefat. ad suam oper. Hippocr. edit. Vienn. 1743. fol.

Hippocratis opera omnia cum expofitione Galeni tomis IV. exftabant in biblioth. Voffiana Montfauc. I. p. 675. Operum Hippocr. codex erat apud Antonium Cantacuzenum. Hippocr. plurima opera exftant in bibl. Alexandr. Petavii in Vaticana graece nr. 396. 397. 1058. 1061. Montfauc. I. p. 96. Hippocratis opuscula exftant gr. in bibl. Pr. de Mesme. Montfauc. II. p. 1327. Hippocratis tractatus, in eadem biblioth. Montfauc. II. p. 1328. Hippocratis opuscula in biblioth. Scorial. Montf. I. p. 620.

[Reperitur quoque in bibl. reg. Hafn. No. 224. codex papyraceus, quem omnia Hippocratis fcripta continere, ERICHSENUS in catal. bibl. teftatur ordine ab editis non nihil diverfo. Praefixus contentorum index fexaginta enumerat libros Hippocratis, quorum duo primi jusjurandum, et lex, duo poftremi decretum Athenienfium et oratio Theffali filii funt. Sub indice leguntur haec: *Ἰστέον ὅτι οἱ προεξηγησάμενοι τὰ τοῦ Ἱπποκράτους βιβλία πρὸ τοῦ Γαληνοῦ εἰσὶν οὗτοι· Ζεῦξις τε καὶ Ἡρακλείδης· οὐκ εἰς ἅπαντα δυβάκχιος* (recte emend. BLOCH. *δὲ Βάκχιος*) · *Ἀσκληπιάδης δ' εἰς ὀλίγιστα.* Cujus codicis notitiam Viro Celeberrimo, OTT. DIET. BLOCHIO, bibliothecario acad. Hafn., cujus infignem erga me benivolentiam, et fummam mea defideria literaria explendi promptitudinem animo gratiffimo colere, et laudibus meritis extollere nunquam definam. K.]

Hippocratis opera faepe apud Guil. Peliffier. Montfaucon. II. p. 1199. Exftant in biblioth. Vindobonenfi *anonymi cujusdam antiqui auctoris Graeci variae lectiones, emendationes et notae in Hippocratis opera, et in vitam ejusdem, a Sorano confcriptam.* de Neffel. Cat. Ms. graec. Vindob. part. III. nr. 43. p. 49. Et in eadem biblioth. Vindobonenfi Hippocr. opera ex edit. Aldina adfervantur, quibus Jo. Sambucus varietatem lectionis ex codice Tarentino et ex alio quodam codice Ms. Fontemblenfi adfcripferat. Lambec. lib. VI. p. 154.

Janus quoque Cornarius editioni suae graecae operum Hippocratis plurimas lectiones variantes ex Codd. MSS. adscripsit, idque exemplar asservatur in biblioth. Vindobonensi. Vid. de Nessel. l. mox citat. et Mackii praefat. ad Hippocr. [De iis vid. praefat. meam. K.] Castigationes in Hippocratem exstant graece in biblioth. Lugd. Batav. p. 398. *Codex* operum Hippocratis latinus exstat in monaster. S. S. Trinit. Tironiensi nr. 38. Montfauc. II. p. 1249. Quaedam Hippocratis exstant lat. in biblioth. San-Germanensi nr. 596. Montfauc. II. p. 1133. Constantini Africani libri quidam Hippocratis et Galeni in latinam linguam traducti exstant in biblioth. Divio-Benigniana. Montfauc. II. p. 1285.

Magnum volumen Arabicum, praeter alia etiam conversa ex Hippocrate continens, exstat in bibl. Lugd. Bat. ex legato Scaligeriano. vid. Catal. bibl. Lugd. Bat. p. 276.

De codicibus MSS. operum Hippocratis quaedam habet Trillerus in epist. ad Hahnium de variolis et anthracibus veterum p. 4. 5. opusc. vol. II. et in epist. med. crit. ad Jo. Freind in opusc. vol. II. p. 183. et in libello de nova Hippocr. editione adornanda passim. Codices MSS. qui in biblioth. reg. Paris. adservantur, recensuit Bosquillon in praefat. ad novam aphorismorum et prognostici edit. supra citatam.

XXVIII.

EDITIONES GRAECAE.

Ἅπαντα τὰ τοῦ Ἱπποκράτους. Omnia opera Hippocratis. Venet. apud Aldum, 1526. fol.* Haec princeps est editio et ex Codd. MSS. impressa; sed non bonis et non valde, ut videtur, vetustis, quae, juste monente Trillero in epist. ad Jo. Freind p. 180. in opusc. vol. II. praeter antiquitatis honorem chartaeque nitorem, nil habet, quod ipsam commendet.

Ἱπποκράτους Κώου ἰατροῦ παλαιοτάτου, πάντων ἄλλων κορυφαίου, βιβλία ἅπαντα. Hippocratis Coi medici vetustissimi et omnium aliorum principis libri omnes ad vetustos codices summo studio collati et restaurati. Basil. apud Froben. 1538. fol.*

Janus Cornarius editor est, qui tribus Codd. MSS. vetustis usus est, quorum alterum ab Adolpho Occo, alterum ex Jo. Dalburgii bibliotheca, postremum ab Hier. Gemusaeo acceperat. Galeno ad corrigendum Hippocr. textum etiam usus est, pluribus quater mille, quod ipse Cornarius in epistola dedicatoria narrat, locis redintegratis, qui in Aldina editione aut defuerant ex toto, aut vitiati habebantur. Atque hoc ea religione factum, ut nihil temere sit mutatum, ita ut in ambiguis lectionibus eas potissimum secutus sit, quas Galenum recepisse deprehendit. Praefert hanc Aldinae Trillerus in opusc. vol. II. p. 181. multa tamen in ea omissa esse ait. Typi acutiores sunt et accuratiores. Vid. quoque de his Aldi et Jani Cornarii editionibus judicium Justi Josephi Scaligeri in Scaligerian. p. 162. et Jo. Freind. in praef. ad epidemion. I. et III. supra memorata.

XXIX.

EDITIONES LATINAE.

Versio latina antiqua Hippocratis et Galeni, quam commendat Cassiodorus cap. 31. divinar. lect. intercidit; ceterum exstant Hippocratis editiones latinae post scripta nonnulla ejusdem sparsim edita et ex Arabico fere translata Venet. 1493. et 1497. Vid. Beughemii incunabula typogr. p. 74. In Articella quoque multi Hippocr. libri leguntur iique saltim non omnes ex Arabico versi.

Prima *latina* operum Hippocratis haec est:

Hippocratis Coi, medicorum omnium longe principis, *octoginta volumina,* quibus maxima ex par-

te, annorum circiter duo millia, Latina caruit lingua; Graeci vero, Arabes et prisci nostri medici, pluribus tamen utilibus praetermissis, scripta sua illustrarunt, nunc tandem per M. FABIUM CALVUM *Rhavennatem* — latinitate donata, Clementi VII. Pont. M. dicata ac nunc primum in lucem edita. In fine legitur: M. FABIUS CALVUS *Rhavennas* cum ceteris Hippocratis octoginta voluminibus Romae vertebat XIX. Cal. Septembr. 1515. Cum gratia et privilegio Sanctissimi Clementis VII. Pont. M. ac serenissimi Francisci, Regis Francorum ad decem annos. Romae, ex aedibus Francisci Minitii Calvi Novocomensis anno a partu virginis 1525. fol.*

Jussu Clementis VII. haec versio facta est, cujus primam hanc, quam coram habeo, editionem ignorarunt plurimi. Codicibus MSS. Vaticanis ad hanc versionem usus est CALVUS. Repetita est haec Calvi versio Romae, 1549. fol. 1619. fol. 1610. fol.

[Antea tamen lucem viderat: *Hippocratis de natura hominis, de victu, de tuenda valetudine, Medicinae lex, Hippocratis jusjurandum, Hipp. demonstratio, quot artes sunt, Hipp. invectura* (sic) *in obtrectatores medicinae. Quae quidem opera ut latine et emendare* (sic) *legerent, curavit Andreas Brentius Patavinus.* s. a. 4. Romae, charactere eleganti Steph. Planck: vid. AUDIFFREDI catal. edit. rom. saec. XV. p. 379. HARL.]

HIPPOCRATIS COI *opera* — nunc tandem per M. FABIUM CALVUM Rhavennatem, GUIL. COPUM Basileensem, NICOLAUM LEONICENUM et ANDREAM BRENTIUM — latinitate donata. Basil. in offic. Andr. Cratandri. 1526. fol.*

HIPPOCRATIS COI *opera* ex JANI CORNARII versione. Venet. 1545. 8.* Paris. 1546. 8. Basil. 1546. fol.* 1553. fol. edente Jo. CULMANNO Geppingensi. 1558. fol.* Lugd. 1554. 8. II. voll. 1562. 8. 1564. fol. 1564. 8. 1582. 8. [Hippocr. lat. c. comment. Mari-

nelli et argumentis in fingulos libros publicav. J. Culmann. Vincent. 1610. f. Ejus notitiam Blochio debeo. K.]

CALVI verfioni nimiam fidem tribuiffe et codices MSS. non adhibuiffe, G. H. WELSCHIUS, dec. IV. cur V. p. p. 184. notat. Multis codd. MSS. ufum effe et Aldina Hippocratis editione et Galeno, HALLERUS biblioth. medic. pract. tom. I. p. 93. monet. Sed minus bonam, imo peffimam hanc verfionem effe, recte monuerunt TRILLERUS in epift. med. crit. p. 151. in Opufc. vol. II. et faepius, atque GRUNERUS in cenfur. libr. Hippocr. p. 38. Argumenta ftudiofe elaborata JO. CULMANNUS fingulis libris praemifit.

Eadem JANI CORNARII verfio faepiffime excufa eft et quidem cum argumentis JO. CULMANNI et commentariis JO. MARINELLI, Venet. 1575. fol.* 1619. fol. et edente JOANNE BAPTISTA PAITONO tomis tribus, quorum primus Venet. 1737. in fol. editus, Hippocr. opera ex JANI CORNARII verfione, alter Venet. 1739. fol. editus, JO. MARINELLI commentarios, tertius eodem anno emiffus, PT. MATTHAEI PINI indicem continet.* Utilis eft haec editio, inprimis ob indicem. Titulus eft: *Hippocratis Coi opera omnia* ex JANI CORNARII verfione una cum JO. MARINELLI commentariis et Petri Matth. PINI indice. — Eandem CORNARII verfionem in fuam editionem graeco-latinam recepit Lindenius, de qua mox dicam.

Eandem recufam dedit HALLERUS, non fine Trilleri et Gruneri indignatione plurima, in principibus artis medicae tom. I—IV. Laufann. 1769 — 1771. 8.* nova tamen fimul operum Hippocratis cenfura data et difpofitione facta.

ANUTII POESII verfio cum editt. graeco-latinis FOESII prodiit. Seorfim excufa eft Francof. 1596. 8.* Optima eft et omnibus reliquis praeferenda.

[HIPPOCRATIS opera, quae exftant, in fectiones VII. divifa. Ex interpr. A. Foëfii recudi curavit, prole-

gomena de conditione artis medicae ante Hippocr. Hippocratis vita, ſcriptis et meritis, nec non cuique libro praefatiunculam praemiſit, verborumque difficilium minusque cognitor. indicem explicantem adjecit Jo. Fr. Pierer. Altenb. 1806. 8.* Voll. 3. Cum editor collectionem antiquorum omnium et inter recentiores praecipuorum medicorum exhibere apud animum conſtituiſſet, priori titulo jungebat alium: Bibliotheca iatrica uſui medicorum omnis aevi dicata etc. etc. K.]

Multa Hippocratis, ſed non omnia, prodierunt in collect. aliquot ſcriptorum Hippocratis et Galeni. Venet. 1487. 12. Multa quoque, ut jam dixi, in Articella leguntur, ſaepius impreſſa. Hippocratis opera parva, ſcilicet de natura hominis, de tuenda valetudine, medicinae lex, jusjurandum, demonſtratio quot artes ſint, invectiva in obtrectatores medicinae lat. prodierunt ex verſione et emendatione Andr. Brentii cum Symphoriani Campegii opuſculo de claris medicinae ſcriptoribus et aliis. Lugd. 1508. 8.* vid. quoque catal. Biblioth. Bunav. tom. I. p. 92. Alii libri prodierunt 1506. 8. Rabelaeſii collectionem jam indicavi.

Exſtat quoque Hippocr. *de praedictionibus* lib. II. *de Coacis*, *de ſomniis*, *de flatibus*, *de carnibus*, interprete Fabio Calvo. 1527. 12.

Hippocr. opera aliqua, vertente Rasario. Saragoſſ. 1567. 4.

XXX.

EDITIONES GRAECO-LATINAE.

Hippocratis Coi *opera*, quae exſtant graece et latine veterum codicum collatione reſtituta, novo ordine in quatuor claſſes digeſta, interpretationis latinae emendatione et ſcholiis illuſtrata ab Hieron. Mercuriali, Forolivienſi. Venet. induſtria et ſumptibus Juntarum, 1588. fol.* Addita eſt quartae claſſi Hippocratis vocum

explanatio graeco-latina Erotiani, Galeni et Herodoti. Praemissa est operibus Mercurialis censura operum Hippocr. de qua jam dixi. Nimiam fidem tribuisse Mercurialem codicibus MSS. praesertim Vaticanis, et vel ipsa vitia exscripsisse, Trillerus notat in epist. med. crit. p. 180. in Opusc. Vol. II. Varietatem lectionis, sed non omnem, ex vetere codice, quem non descripsit, in margine dedit, notasque singulis libris addidit doctissimas.

Τοῦ μεγάλου Ἱπποκράτους πάντων τῶν ἰατρῶν κορυφαίου τὰ εὑρισκομένα. Magni HIPPOCRATIS *opera omnia*, quae exstant in VIII. sectiones ex Erotiani mente distributa, nunc recens latina interpretatione et annotationibus illustrata ANUTIO FOËSIO Mediomatrico medico authore. Francof. apud Wechelii haered. 1595. fol.* 1621. fol.* 1624. fol.* 1645. fol. et Genev. 1657. fol. Ultimae huic editioni accesserunt liber *περὶ φαρμάκων* cum comm. JO. HEURNII, liber de structura hominis latine, Erotiani, Galeni atque Herodoti glossaria, nec non eorum, qui Hippocratem commentariis illustrarunt, enumeratio. [HIPP. opera omnia, Gr. et Lat. c. not. Foësii et al. Erotiani et Galeni glossar. et Palladii schol. in lib. de fract. c. ind. dupl. Genev. 1657. f.* K.]

Ordinem et in sectiones distributionem ab Erotiano repetiit vir de Hippocrate omnium longe meritissimus. Usus est ad suam editionem Codd. MSS. ex bibliotheca Vaticana, quibus M. Fabius Calvus usus fuerat, tribusque aliis ex bibliotheca regis Franciae Fontanobellaea. Usus est quoque duobus exemplaribus operum Hippocratis Aldino et Frobeniano, cui vir quidam doctus plurimam partem lectionum variantium ex Codd. Parisinis adscripserat, nec non codice M. Cordaei. Novam dedit, eamque optimam omnium, textus recensionem. Versionem ipse elaboravit, eamque accuratissimam, luculentissimam, cujus ope TRILLERUS corruptum Hippocratis textum saepissime emendare potuerit. vid. ejusd. epist. med. critic. p. 181. in Opusc.

vol. II. Singulis libris addidit enarrationes doctiſſimas, ad easque Joannis Martini et Aemilii Porti obſervationibus uſus eſt. Additae ſunt cuique ſectioni variae lectiones ex Codd. regiis, quos diximus, et ex codice Mediceo. Sextae ſectioni acceſſerunt PALLADII ſcholia in Hippocratis librum περὶ ἀγμῶν, ultimae editioni praefatio addita eſt, in qua praecipui Hippocratis interpretes enumerantur. Vid. de hac editione operum Hippocratis omnium optima, TRILLERI judicium in epiſt. med. crit. in opuſc. vol. II. p. 181.

Magni Hippocratis Coi opera omnia gr. et lat. edita et ad omnes editiones accommodata induſtria et diligentia Jo. Antonidae van der Linden. Lugd. Bat. 1665. 8. II. Voll. Neapol. 1754. 4. II. Voll. Venet. 1757. 4. II. Voll. — [Inveni et edit. L. B. 1765. 8. niſi mendum fuerit typographi.]

Adhibuiſſe Lindenium vetuſtiſſima exemplaria MS. et textum aliquot millenis locis reſtituiſſe, ejus filius Henricus Antonides van der Linden memoriae prodidit, qui hanc editionem, a patre typis commiſſam, ſed non ad finem perductam, ſua demum, patre mortuo, cura edidit. Textum in capita diviſit, eaque in tmemata, textumque ſuum editionibus Frobenii, Jani Cornarii, Zwingeri et Foëſii textui ſtudioſiſſime adcommodavit, ita ut, quae ſecundum has editiones citantur, in ea non difficulter quaerantur atque inveniantur. Ceterum etiam ex GUIDONIS PATINI tom. III. epiſt. p. 177. ſq. judicio, et TRILLERI epiſt. med. crit. in Opuſc. vol. II. p. 181. haec editio vix magni aeſtimanda eſt. Textum ipſe Lindenius, pro more ſuo, fecit et temere mutavit. Verſione Cornarii editionem ſuam turpiter foedavit, [quippe quae ſaepiſſime alia prorſus habet, quam quae textus a Lindenio mutatus offert. K.] Notas et emendationes non adjecit. [Aeque finiſtrum judicium de hac Hippocratis editione tulit Schurzfleiſchius epiſt. CCXCIX. p. 447. K.] Editio tamen ob commodam formam commendabilis et ad uſum aptiſſima eſt.

Hippocratis Coi et Claudii Galeni Pergameni ἀρχιατρῶν opera. Renatus Charterius Vindocinensis plurima interpretatus universa emendavit, instauravit, notavit, auxit, secundum distinctas medicinae partes in XIII. tomos digessit et conjunctim graece et latine primus edidit. Lutetiae Parisiorum apud Jacobum Villery. 1679. fol. XIII. voll.*

Edere incepit Charterius Hippocratem jam anno 1639. editione demum post mortem ejus absoluta. Editiones primae partis duae hinc existunt, altera ann. 1639. altera ann. 1679. quae aliquo modo inter se differunt. 50,000 imperiales Charterium Hippocrati impendisse refert Goulin in mémoires, et seorsim in lettre de Mr. Villiers sur l'édition grecque et latine des oeuvres d'Hippocrate et de Galene. Paris. 1776. 4. maj.

Plurimis Cdod. MSS. praesertim his, qui in Galliis adservantur, Charterius usus est, textumque in locis permultis ad eorum ductum mutavit, sed critices virgam hanc non adhibuit, ut bonis tantum codicibus uteretur, et bonas lectiones in textum reciperet. Multorum quoque aliorum doctorum virorum auxilio usus est. Sed vastum est opus et ad usum minus aptum, ob Hippocratis libros communiter cum Galeni libris in classes dispositos. Vitiis quoque typographicis quam maxime laborat. Varietas lectionis ex codicibus singulis classibus addita est, quae vero utilis non est, quoniam codices non describuntur. Est opus, recte monente Trillero in epist. med. crit. p. 182. in Opusc. vol. II. somnolenter compositum et clausis paene oculis correctum, adeo, ut praeter splendorem, quem bibliothecis afferre potest, parum habeat laudis, sed multum pretii.

Τὰ τοῦ Ἱπποκράτους ἅπαντα. Hippocratis opera omnia cum variis lectionibus non modo hucusque vulgatis, verum ineditis potissimum, partim depromtis ex Cornarii et Sambuci Codd. in Caesarea Vindobon. bibliotheca hactenus adservatis et ineditis, partim ex aliis

ejusdem bibliothecae MS. libris ac denique ex Mediceis Laurentianis MS. libris collectis. — Accessit index Pini cum tractatu de mensuris et ponderibus studio et opera Stephani Mackii. Tom. I. Vienn. Austr. 1743. fol. tom. II. ibid. 1749. fol.*

Nitidissima omnium haec editio est, sed non ad finem perducta: libros enim tantum continet Hippocratis, qui in I. II. III. IV. et V. sectione Foësii, quem in classibus editor secutus est, leguntur et reliqui tomi desiderantur. Usus est editor Codd. MSS. Vindobonensibus, quorum supra mentionem feci et Mediceo. Mercurialem, Foësium adeo, saepissime correxit, hunc non raro parum feliciter. Lectionis varietatem ex Codd. suis textui ipsi subdidit. Internam dignitatem et praestantiam hujus editionis externo nitori non respondere, Trillerus in epist. med. crit. p. 182. recte monet. Programma, quo hanc editionem indicavit Mackius, exstat in Nov. act. eruditor. 1741. mens. Maj. p. 286.* Loca plura in hac edit. e tomo II. notata atque [ab eruditiss. Reiske] emendata leguntur in Act. eruditor, 1749. mens. Jul. p. 399. sq.* [Censura to. I. legitur in Act. erudit. 1745. Mensis Jan. init. K.]

Editiones gr. lat. non omnium librorum Hippocratis.

Hippocratis Coi, Asclepiadeae gentis sacrae coryphaei, viginti duo commentarii tabulis illustrati. Graecus contextus ex doctiss. v. v. codicibus emendatus. Latina versio Jani Cornarii innumeris locis correcta. Sententiae insignes per locos communes methodice digestae Theod. Zwingeri Basil. studio et conatu. Basil. 1579. fol.*

Textum dedit Zwingerus admodum correctum et versionem Cornarii longe emendatiorem, a Conr. Gesnero, summo viro, ad hunc laborem incitatus. Observationes in Hippocratem, quae in commentariis continentur, subtilissimae, doctissimae atque elegantissima sunt, judicante Trillero de nov. Hipp. ed. adornand

§. 7. p. 9. Analyfis per tabellas legenti plurimum difficultatis parit. Continentur ceterum in hoc opere libri HIPPOCR. de arte, de veteri medicina, lex, jusjurandum, de medico, de elegantia, praeceptiones, de carnibus, de genitura, de natura pueri, de feptimeftri, de octimeftri, de aetate, de natura humana, de aëre, aquis et locis, de flatibus, de alimento, de locis in homine, de glandulis, de diaeta, de infomniis, de humidorum ufu.

Editiones graeco-latinas libellorum HIPPOCR. Jo. OPSOPOEI, MORELLI et Jo. RUDOLPHI ZWINGERI jam indicavi. Jo. HEURNIUS duas collectiones edidit, utramque cum commentariis paraphrafticis. *Prima* titulum habet: *Hippocratis prolegomena et prognofticum gr. c. paraphraftica verfione et brevibus comment. Jo. Heurnii.* Lugd. Batav. 1597. 4. et in Operibus. Prolegomena continent jusjurandum, de medico, legem, de arte, de veteri medecina, de elegantia, praeceptiones, de carnibus, de purgantibus. *Altera* eft: *Hippocr. aphorifmi una cum prognofticis, prorrheticis, Coacis et aliis decem ejusdem opufculis, aphoriftica brevitate confcriptis.* Gr. lat. in Operib. et Lugd. Bat. 1627. 12.

[Hoc loco liceat commemorare plagulam in forma patente, quae hanc infcriptionem habet: HIPPPOCRATIS *Coi operum omnium tabula variis ex editoribus* (fic!) *optimis defumta. Haec d. v. c. Aeftimab. Dori.* C. C. PIERQUIN, Bruxellenfi Dr. P. C. MARCHANT, Bifuntinus. Inferta Nouv. Annal. clin. 1822. to. III. p. 385. Continet haec plagula omnia fcripta Hippocratis alphabetico ordine enumerata, et cujuslibet lateri addita eft pagina, qua inveniatur liber in ed. Frob. 1558. 2) Corn. verfione edit. c. Baf. tum Par. 3) Zwinger. 1579. 4) Marinelli Comm. Ven. 1575. 5) Mercurial. 6) Foëfii cum 1595. tum 1620. 7) Linden. 8) Chart. 9) Haller. 10) Gardeilii verf. gall. Tolofae 1801. 8. Vol. IV. 11) Pierer. 12) Gruneri cenfura. Debeo notitiam hanc Exp. JULIUS Hamburgenfi. K.]

XXXI.

EDITIONES PROMISSAE.

De GEORGII SEGERI editione Hippocratis graeco-latina, cujus ſpecimen tantum lucem vidit, conſules Jo. MOLLERI hypomnemata ad Alb. Bartholinum de ſcriptis Danorum p. 225. [Debebat haec editio uno volumine in forma quarta comprehendenda, in capita et ſectiones diſtributa, et indice copioſiſſimo aliisque ornamentis ſplendide inſtructa eſſe, quemadmodum ample promittebatur. Sed operi illi vel immortuus fuit praemature Segerus, vel prudens ab illo, cui recte perſiciendo imparem ſe ſentiebat, abſtinuit. Vide, quae de hac re apud Th. Bartholinum Epiſt. med. LXII. et LXVII. Centur. III. leguntur. TRILLER. Poſteriori loco laudata epiſtola Segeri eſt ad Bartholinum, ex qua patet, editionem eo, quo ſcribebatur, anno, ad finem, ſi indicem exceperis, fuiſſe perductam, ſed defuiſſe typographum, qui editionis ſumtus ferre auderet. Paratum quidem ad illos faciendos invenerat Geneveuſem bibliopolam, cui tamen, cum laborem, editioni parandae impenſum, remunerari nollet, faciles aures haud praebuit Segerus. K.] Editionem etiam Hippocratis G. H. WELSCHIUS promiſit. — Jam anno 1728. parata erat DANIELIS WILHELMI TRILLERI editio, cujus ſpecimen dedit hoc libello: *de nova Hippocratis editione adornanda commentatio, qua animum aperit atque ſimul ad ſymbolas conferendas eruditos invitat! Dan. Wilh. Trillerus, qui et ſpeciminis loco libellum de anatome recenſuit, emendavit, et commentario medico-critico perpetuo illuſtravit.* Lugd. Bat. 1728. 4. maj.* Laborem poſtea fere continuum Hippocrati impendit, ſed ipſa editio non prodiit. Ejus *annotationes in Hippocratem manuſcriptae, quibus adjunctae Samuelis Battierii*, in catalogo librorum viri optimi anno 1783. auctione publica diſtractorum proſtabant, et adhuc venum proſtant apud heredes

ejus. [Nunc totum, quem collegerat Trillerus, apparatum criticum, insigni Viri Illustris, CA. CHR. LEBER. WEIGEL, Magno Duci Vinariensi a consiliis aulae, benivolentia, quam iterum iterumque debitis laudibus celebrabo, cum multis aliis novae editionis subsidiis et ornamentis ad me pervenisse, magnopere laetor. In praefatione accuratius hunc apparatum descripsi. K.]

Non prodiit quoque FRANCISCI CLIFTONI editio, qui Hippocratica opera nova et ordinata methodo edere volebat, teste historia literar. Angliae. vol. III. nr. XV. et commercio literar. Norimberg. 1732. hebd. 50. ubi simul exempla quaedam textus Foësiani ab eo emendati leguntur.

KRAMERI judicium conjecturale de hac edit. vid. in comm. lit. Norimb. 1733. hebd. 23. p. 177. Neque prodiit novum omnium Hippocratis operum compendium quod RADULPHUS SCHOMBERG in lucem emittere volebat, cujusque specimen edidit hoc titulo: *Τοῦ μεγάλου Ἱπποκράτους σύνοψις* sive *novi omnium Hippocratis operum compendii specimen, studio et cura Radulphi Schomberg*, M. D. Lugd. Bat. 1746. 4.° Non prodiit tandem versio latina ista pura, quam, quoniam Lindenii versionem impuram esse et Foësium graeca verba omisisse deprehendit, edere voluit THOMAS OKES, et cujus specimen etiam edidit in libro: Two dissertations I. the Knowdledge of Anatomy is not principally necessary to the practice of physik. II. the deformity of the foetus do not arise from the imagination of the mother. Cambridge, 1771. 8.

XXXII.

HIPPOCRATIS OPERA IN ALIAS LINGUAS TRANSLATA.

Gallicam collectionem operum quorundam Hippocratis memorat Hallerus: *Les anciens auteurs de la*

médecine et chirurgie, Hippocrate, Gálien, Oribase, le tout traduit du Grec. Lion 1555. 8.

Les oeuvres d'Hippocrate par Claude Tardy, ou toutes les causes de la vie, de la naissance, de la conservation de la santé, les signes et les symptomes de toutes les maladies sont expliquées, à Paris. 1667. 4. II. voll.

Paraphrasin esse pessimam, in qua auctor omnia corruperit, quae ignorabat, et ex qua Hippocrates ne cognosci quidem possit, notat ANDR. DACIER in fine praefat. ad opus jam memorandum.

Les oeuvres d' Hippocrate traduites en François, avec des remarques et conferées sur les manuscripts de la bibliothèque du Roi, à Paris. 1697. 8. II. Voll.

Praemisit ANDR. DACERIUS, qui verus auctor hujus versionis est, brevem medicinae historiam ad Hippocratis usque tempora, a Daniele Clerico in hoc labore, ut quidam ferunt, adjutus. Textum cum bonae notae Codd. MSS. in bibliotheca regia Parisina contulit, partem varietatis lectionis in notis enarravit, Zwingeri ceterum textu non sine utilitate usus est. Versio studiosissime elaborata est, et plane secundum mentem et ingenium Hippocratis. Notae copiosae atque melioris notae sunt. Vita Hippocratis addita est, ex antiquis biographis, quos enarravimus; sed errorum non expers. Ad finem legitur THEOPHRASTI RENAUDOTI epistola de exiguae operae pretio, quod ex versionibus Syriacis et Arabicis ferri potest ad emendandum et illustrandum Hippocratem, aliosque scriptores graecos, praesertim medicos. Continentur ceterum in primo volumine liber de arte, de veteri medicina, lex, jusjurandum, de medico, de decenti ornatu, praecepta, de natura humana, de principiis sive carnibus, de flatibus, de humidorum usu; in altero vero de diaeta libri III. nec non libri de diaeta salubri et de aëre, aquis et locis.

[Praeter Equitis de Mercy versionem gallicam variorum Hippocratis librorum, quorum in antecedentibus mentio facta est, prodiit Tolosae 1801. omnium Hippocratis operum traductio gallica, a Gardeilio facta, voll. IV. 8. K.]

Germanice epitomen operum quorundam Hippocratis dedit Grunerus in libro: *Bibliothek der alten Aerzte*, in Ueberſetzungen und Auszügen. Volumen I. opera genuina continet contracta ex parte. Leipzig 1780. — Vol. II. 1782. 8.*

Exſtat tandem etiam verſio in Germanorum linguam *operum Hippocratis*, eaque notae optimae, ſed, proh dolor! nondum (ſcilicet 1791.) ad finem perducta Grimmii, quam ſaepiſſime citavimus, titulo: *Hippokrates Werke. Aus dem Griechiſchen überſetzt und mit Erläuterungen von Dr. Johann Friedrich Karl Grimm.* Vol. I. Altenburgi, 1784. quod opera genuina continet. Vol. II. Altenburgi, 1784. et Vol. III. ibid. 1785. 8.* [Vol. IV. 1792. K.] Et ſpes eſt, fore, ut ultimae quoque partes hujus elaboratiſſimi operis lucem videant. Mackii textum, ubi fieri poterat, ſecutus eſt et Foëſii, collata tamen ſimul editione graeca Jani Cornarii, Lindenii et R. Charterii. Vitam Hippocratis praemiſit purgatam a fabularum ſordibus. Judicium de ſingulis libris Hippocratis tulit accuratiſſimum, eosque novo ordine, quem fere penitus ſecutus ſum, diſpoſuit. In notis multa loca difficilia explicuit, medicamenta inprimis antiqua diligentiſſime illuſtravit, et fere omnibus nomina, noſtris temporibus uſitata, addidit.

Commentariorum omnium, quos Galenus in Hippocratem ſcripſit, epitomen dedit Andreas Lacuna. Lugd. 1554. 8.* *Γαλήνου τὰ χαρακτηρίζοντα τὰ τοῦ Ἱπποκράτους* graece prodierunt cum Galeni libro de ſeptimeſtri partu, de ptiſſana, de oſſibus, per Jo. Cajum, Baſil. 1557. 8.*

In omnes Hippocratis libros exſtat anonymi com-

mentarius in bibl. reg. Parif. nr. 6942. latine. Stephani Athenienfis in Hippocratem in biblioth. Ambrof. Mediolan. Montfauc. I. p. 504. Abdolrahham ben Abisadec comm. in Hippocr. exftat arab. in biblioth. reg. Parif. nr. 947. 948. Montfauc. p. 719.

Magnus Hippocrates Cous Profperi Martiani notationibus explicatus. Rom. 1619. fol. — 1626. fol. — Venet. 1652. fol.* [Patav. 1719. auct. BLUMENBACH. Introd. in hift. med. p. 34.]

Non omnes libros, fed potius loca quaedam fufe explicuit, errores etiam, qui in Hippocrateis libris leguntur, ad Hippocratem referens et excufans.

MARINELLI commentarium in Hippocratem jam commemoravi.

XXXIII.
LEXICA HIPPOCRATICA.

Lexicon Hippocr. exftat gr. in bibl. reg. Parif. nr. 3176. Montfauc. II. p. 740. Erat tale lat. in bibl. Guil. Pelliferii Montfauc. II. p. 1199. — [Fuit quondam Lexicon Hippocrat. ordine alphabetico difpofitum, in fine mutilum, in bibliotheca Meermann. no. 215. K.] EROTIANI τῶν παρ' Ἱπποκράτους λέξεων συναγωγὴ fuo loco indicabitur. Enarrabuntur quoque fuo loco GALENI libri de Hippocratis et Platonis decretis, de elementis fecundum Hippocratem, in quibus plurima loca Hippocratis explicuit, nec non ἡ τῶν τοῦ Ἱπποκράτους γλωσσῶν ἐξήγησις atque eidem Galeno adfcriptae definitiones medicae. Indicabitur quoque fuo loco Herodoti Lycii dictionarium vocum Hippocratis.

Voces, quae in Hippocrate occurrunt HENR. STEPHANUS explicuit, editis fimul Erotiani et Galeni libris huc fpectantibus. Parif. 1564. 8.

Huc porro pertinent Jo. GORRAEI definitionum

medicarum libri XXIV. Parif. 1564. fol. Francof. 1578. fol.* Parif. 1622. fol.*

Oeconomia Hippocratis alphabeti ſerie diſtincta, in qua dictionum apud Hippocratem omnium, praeſertim obſcuriorum, uſus explicatur — ita ut lexicon Hippocrateum merito dici poſſit. Anutio Foëſio, Mediomatrico medico authore. Francof. 1588. fol. min.* et Genev. 1662. fol. maj.* Lexicon Hippocrateum eſt ſummo ſtudio elaboratum, et ſummae ad Hippocratem recte intelligendum utilitatis.

Guil. Ballonii definitionum medicarum liber, in quo Hippocr. et Galeni obſcura loca explicantur. Parif. 1640. 4.* Et in Operib. Venet. 1734. 4.*

Jatreum Hippocraticum juxta ductum aphoriſmorum concinnatum a Joh. Conrado Dieterichio. Gieſſae Haſſorum, 1655. 4.* Prodiit etiam hoc titulo: Jatreum Hippocraticum, continens narthecium medicinae veteris et novae. — Ulmae Suevor. 1661. 4.* Spiſſum opus, 1554. paginarum, quod non ſolum ad aphoriſmos pertinet.

I N D E X.

Indicem in Hippocratem ſcripſit Petrus Matthias Pinus, ſub titulo: Compendium inſtar indicis in Hippocratis Coi opera omnia. Venet. 1597. * Prodiit quoque cum edit. lat. Venetiis, 1737. fol. a Jo. B. Paitono, III. voll. edita, quae editio inprimis ob hunc indicem commendatur. Locos, quos citat, non ſatis definiviſſe Pinum, ſunt, qui querantur.

Indices operum Hippocratis atque editionum ſingulorum librorum, nec non veterum et recentiorum ſcriptorum in Hippocratem dederunt Casp. Wolphius in catalogo veterum et recentiorum ſcriptorum in Hippocratis opera. Sangalli, 1584. 8.* Foëſii editioni Genevenſi 1675. catalogus commentatorum in opera

Hippocratis additus eſt. Praeclaros, uti ſolebat, Hippocrati labores impendit HALLERUS in tom. ſ. bibl. medic. pract. p. 29. nec non in bibliotheca anatomica tom. I. p. 15. chirurgica tom. I. p. 7. botanica tom. I. p. 16. [med. pract. to. I. p. 29—122. K.]

Emendationes et varia notata in Hippocratem reperire licet in HIER. MERCURIALIS, MARSIL. CAGNATI, SCALIGERI, CASAUBONI, REINESII, CASP. HOFFMANNI, JO. TALENTONII, BOCHARTI, MERCERII, MEURSII, BOSII, LEONARDI, CANTERI, WESSELINGII, VALCKENAERII, PIERSONII, LINDENII, VONCKII, PALMERII operibus, quibus antiquos auctores illuſtrarunt. Multas in Hippocr. emendationes habet ADR. HERINGA in obſervatt. criticar. libro ſingulari. Leovard. 1749. 8. Multa eaque egregia in Hippocratem leguntur in D. W. TRILLERI, viri de Hippocrate longe meritiſſimi, opusculis medicis et philologicis, quorum volumina III. in 4. Francof. 1766—1772. prodierunt. Plurima quoque bona ad medendi methodum Hippocraticam illuſtrandam reperiuntur in *J. Ern. Hebenſtreit palaeologia therapiae ſtudio Gruneri,* Halae in 8. edita. Hippocratem aliquot locis illuſtravit KRAUSE, ſenex venerandus, in notis ad Corn. Celſum. *Selecta doctorum virorum opuſcula, in quibus Hippocrates explicatur; edidit Ern. Godofr. Baldinger.* Gott. 1782. 8. qui etiam aliquot libellis academicis editis Hippocratis ſtudium medicis magnopere commendavit. vid. GRUNER. delect. diſſ. Jenenſ. vol. I. p. 36. 78. et BALDINGERI opusc. medica. Gott. 1787. 8. p. 65. 114. 138.

Reliquorum librorum, qui ad Hippocratem aliquo modo ſpectant, ſed huc non pertinent, titulos dedit Hallerus in bibl. med. pract. tom. I. p. 94. ſqq.

XXXIV.

Polybus, gener ac discipulus Hippocratis, et teste GALENO in libr. Hippocr. de natura humana comm. I. prooem. p. 94. tom. III. Chart. *διαδεξάμενος τὴν τῶν νέων διδασκαλίαν, ὃς οὐδὲν ὅλως φαίνεται μετακινήσας τῶν Ἱπποκράτους δογμάτων*, citatur jam ab Aristotele III. 3. historiae animalium, qui librum Hippocratis de natura humana, ut jam supra monuimus, nr. 34. §. 25. illi expresse tribuit. Multi etiam alii libri eidem Polybo adscribuntur, quos suo loco notavimus.

XXXV.

Etiam ad HIPPOCRATEM GNOSIDICI, et ad HIPPOCRATEM, THESSALI filium, scripta nonnulla relata sunt, quae inter libros Hippocratis nostri, Heraclidae filii, leguntur, ut jam suo loco observatum est. Verum de his aliisque medicis, Hippocratis vel filiis, ut Thessalo et Dracone, vel discipulis, ut Prodico, Dexippo, Apollonio, tum Ctesia et Theomedonte, vel aequalibus, aut etiam antiquioribus, ut Phaeone sive Phaone, Philistione, Eudoxi Cnidii praeceptore, Aristone, Pherecyde, Pythocle, Phileta, Acumeno, Pittalo, Archidamo, Metone, Eryximacho, tum de Acrone, auctore sectae empiricae, de Apollonide, Antigene, Aegimio, Euryphonte Cnidio, et de philosophis, medicinae peritis, Thalete, Pherecyde, Epimenide, Toxari, Pythagora, Zamolxi, Empedocle, Pausania, Alcmaeone, Epicharmo, Eudoxo, Timaeo, Heraclito, Democrito et Diagora, denique de Machaone, Podalirio, Melampo, Chirone et aliis antiquioribus Aesculapioque et schola Asclepiadarum consulenda DANIELIS CLERICI historia medica, parte prima, cujus libro tertio diligenter inprimis ad examen revocat scripta Hippocratis ipsius et de inventis ejus atque observatis disputat, et quo usque ille salutarem scientiam provexerit, ostendit. [Ex

Clerici libro in compendium fere redactae sunt vitae veterum medicorum a Wohlfahrt in libello: *Biographien Griechischer Aerzte, zusammengetragen aus der Geschichte der Medicin des le Clerc, von L. A. Wohlfahrt.* Halae, 1770. maj. 8.] Multa quoque de eodem argumento praeclare exposuit Jo. Henr. Schulzius in hist. medicinae period. I. sect. II. cap. I—V. nec non cap. VII. et VIII. Tertia sectio primae periodi Hippocratem et coaevos illi medicos pertractat. Historiam et vitas medicorum veterum scripserunt Thomas Reinesius, Aegidius Menagius, Jo. Henr. Meibomius, sed non editas. —

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΟΡΚΟΣ.

Ed. Chart. to. II. [p. 1. 2.] Ed. Foes. I. p. 1. Ed. Lind. to. I. (p. 42. 43.)

Ὄμνυμι Ἀπόλλωνα ἰητρὸν καὶ Ἀσκληπιὸν, καὶ Ὑγείαν καὶ Πανάκειαν, καὶ θεοὺς πάντας καὶ πάσας ἵστορας ποιεύμενος, ἐπιτελέα ποιήσειν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε, ἡγήσασθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην ἴσα γενέτῃσιν ἐμοῖσιν καὶ βίου κοινώσασθαι, καὶ χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι, καὶ γένος τὸ ἐξ ἑωυτέου ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρίνειν ἄῤῥεσι, καὶ διδάξειν τὴν τέχνην (43) ταύτην, ἢν χρηΐζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς, παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος μετάδοσιν [2] ποιήσασθαι υἱοῖσί τε

HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM.

Per Apollinem medicum et Aesculapium, Hygiamque et Panaceam jurejurando affirmo et deos deasque omnes testor, me quantum viribus et judicio valuero, quod nunc juro et ex scripto spondeo plane observaturum: praeceptorem quidem, qui me hanc artem edocuit, parentum loco habiturum eique cum ad victum tum etiam ad usum necessaria grato animo communicaturum et suppeditaturum, ejusque posteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eosque si hanc artem addiscere volent, absque mercede et syngrapha edocturum, praeceptionum quoque et auditionum totiusque reliquae disciplinae cum meos et

Ed. Chart. II. [2.] Foes. I. 1. Ed. Lind. I. (43.)

ἐμοῖσι καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ, ἄλλῳ δὲ οὐδενί. διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ᾽ ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν. ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν. οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. εἰς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ᾽ ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων καὶ ἀνδρώων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων. ἃ δ᾽ ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκκαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄῤῥητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. Ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι

ejus qui me edocuit liberos, tum difcipulos qui medico jurejurando nomen fidemque dederint, participes facturum, aliorum praeterea neminem. Victus quoque rationem, quantum facultate et judicio confequi potero, aegris utilem me praefcripturum, eosque ab omni noxa et injuria vindicaturum. Neque cujusquam precibus adductus alicui medicamentum lethale propinabo, neque hujus rei auctor ero. Neque fimili ratione mulieri peffum fubdititium ad foetum corrumpendum exhibebo, fed caftam et ab omni fcelere puram tum vitam tum aetatem meam perpetuo praeftabo. Neque vero calculo laborantes fecabo, fed magiftris ejus artis peritis id muneris concedam. In quamcunque autem domum ingreffus fuero, ad aegrotantium falutem ingrediar, omnem injuriae inferendae et corruptelae fufpicionem procul fugiens, tum vel maxime rerum venerearum cupiditatem erga mulieres juxta ac viros tum ingenuos tum fervos. Quae vero inter curandum, aut etiam medicinam minime faciens in communi hominum vita vel videro vel audiero, quae minime in vulgus efferri oporteat, ea arcana effe ratus filebo. Hoc igitur jusjurandum fi religiofe ob-

καὶ μὴ ξυγχέοντι εἴη ἐπαύρασθαι καὶ βίου καὶ τέχνης, δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσι ἀνθρώποις εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον, παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι τἀναντία τουτέων.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΝΟΜΟΣ.

[145.] (40.) Ἰητρικὴ τεχνέων μὲν πασέων ἐστὶν ἐπιφανεστάτη, διὰ δὲ ἀμαθίην τῶν τε χρεωμένων αὐτῇ || καὶ τῶν εἰκῇ τοὺς τοιούσδε κρινόντων πολύ τι πασέων ἤδη τῶν τεχνέων ἀπολείπεται. ἡ δὲ τῶνδε ἁμαρτὰς τὰ μάλιστά μοι δοκέει ἔχειν αἰτίην τοιήνδε. πρόστιμον γὰρ ἰητρικῆς μούνης ἐν τῇσι πόλεσιν οὐδὲν ὥρισται πλὴν ἀδοξίης. αὕτη δὲ οὐ τιτρώσκει τοὺς ἐξ αὐτέης συγκειμένους. ὁμοιότατοι γάρ εἰσιν οἱ τοιοίδε τοῖσι παρεισαγομένοισι προσώ(41)ποισιν ἐν τῇσι τραγῳδίῃσιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι σχῆμα μὲν καὶ στολὴν καὶ πρόσωπον ὑποκριτοῦ ἔχουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ὑποκριταὶ, οὕτω καὶ οἱ ἰητροὶ φήμῃ μὲν πολλοὶ, ἔργῳ δὲ πάγχυ βαιοί. χρὴ γὰρ

servaro ac minime irritum fecero, mihi liceat cum summa apud omnes existimatione perpetuo vitam felicem degere et artis uberrimum fructum percipere. Quod si illud violavero et pejeravero, contraria mihi contingant.

HIPPOCRATIS LEX.

Omnium profecto artium medicina nobilissima. Verum propter eorum qui eam exercent ignorantiam, eorumque qui temere de his judicant, omnibus artibus jam longe inferior habetur. Cujus quidem erroris ista mihi potissimum esse caussa videtur, quod soli arti medicae nulla in urbibus praeterquam ignominiae praefinita poena est, quae eos qui ex ea constant minime attingit. Qui quidem personarum quae in tragoediis producuntur maxime similes esse videntur. Quemadmodum enim illi quidem formam, habitum et personam histrionis referunt, neque tamen histriones sunt, sic et medici nomine quidem multi, re ipsa perpauci. Qui enim medicinae scientiam sibi vere et apte

ὅστις μέλλει ἰητρικῆς ξύνεσιν ἀτρεκέως ἁρμόζεσθαι, τῶνδέ μιν ἐπήβολον γενέσθαι· φύσιος, διδασκαλίης, τρόπου εὐφυέος, παιδομαθίης, φιλοπονίης, χρόνου. πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος· φύσιος γὰρ ἀντιπραττούσης κενεὰ πάντα, φύσιος δὲ εἰς τὸ ἄριστον ὁδηγεούσης διδασκαλίη τέχνης γίνεται. ἣν μετὰ φρονήσιος δεῖ περιποιήσασθαι, παιδομαθέα γενόμενον ἐν τρόπῳ ὁκοῖος εὐφυὴς πρὸς μάθησιν ἔσται. ἔτι δὲ φιλοπονίην προσενέγκασθαι ἐς χρόνον πουλὺν, ὅκως ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα δεξιῶς τε καὶ εὐαλδέως τοὺς καρποὺς ἐξενέγκηται. ὁκοίη γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων θεωρίη, τοιήδε καὶ τῆς ἰατρικῆς ἡ μάθησις. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἡμέων ὁκοῖον ἡ χώρη· τὰ δὲ δόγματα τῶν διδασκόντων ὁκοῖον τὰ σπέρματα· ἡ δὲ παιδομαθίη τὸ καθ' ὥρην αὐτὰ πεσεῖν εἰς τὴν ἄρουραν· ὁ δὲ τρόπος ἐν ᾧ ἡ μάθησις ὁκοῖον ἐκ τοῦ περιέχοντος ἠέρος τροφὴ γενομένη τοῖσι φυομένοισιν· ἡ δὲ φιλοπονίη ἐργασίη· ὁ δὲ χρόνος ταῦτα ἐνισχύσει πάντα, ὡς τραφῆναι τελέως. ταῦτα ὧν χρὴ ἐς τὴν (42) ἰητρικὴν τέχνην ἐνεγκαμέ-

comparare volet, is horum omnium compos esse debet, ut naturam nactus sit, doctrinam, locum studiis aptum, institutionem a puero, industriam et tempus. Imprimis igitur natura opus est, qua repugnante irrita sunt omnia, eadem vero ad optimum quodque viam commonstrante, artis doctrina paratur, quam ex institutione a puero, in loco ad disciplinam probe a natura accommodato, cum prudentia sibi comparare oportet. Ad haec longi temporis industriam accedere necesse est, quo disciplina veluti gravidata feliciter et bene crescendo maturos fructus efferat. Quomodo enim quae terra producuntur, eadem omnino ratione medicae artis cognitio se habere videtur. Natura namque nostra agri, doctorum praecepta seminum rationem habent. Institutio a puero tempestivae sationi respondet. Locus vero disciplinae accommodatus, aëri ambienti, ex quo iis quae e terra nascuntur alimentum suppetit. Diligens studium agricultura est. Tempus autem omnia haec ad plenam nutritionem confirmat. Quibus certe omnibus ad artem medicam collatis ejusque vera cognitione percepta, hoc modo

Ed. Chart. II. [145. 146.] Foes. I. 2. Ed. Lind. I. (42. 1.)

τους καὶ ἀτρεκέως αὐτέης γνῶσιν λάβοντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πόλιας φοιτεῦντας μὴ λόγῳ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰητροὺς νομίζεσθαι. ἡ δὲ ἀπειρίη κακὸς θησαυρὸς καὶ κακὸν κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αὐτέην καὶ ὄναρ καὶ ὕπαρ, [146] εὐθυμίης τε καὶ εὐφροσύνης ἄμοιρος, δειλίης τε καὶ θρασύτητος τιθήνη. δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει, θρασύτης δὲ ἀτεχνίην. δύο γὰρ ἐπιστήμη τε καὶ δόξα, ὧν τὸ μὲν ἐπίστασθαι ποιέει, τὸ δὲ ἀγνοεῖν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη ποιέει τὸ ἐπίστασθαι, ἡ δὲ δόξα τὸ ἀγνοεῖν. τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα πρήγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται, βεβήλοισι δὲ οὐ θέμις πρὶν ἢ τελεσθῶσιν ὀργίοισιν ἐπιστήμης.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ.

(1) Εἰσί τινες οἳ τέχνην πεποίηνται τὸ τὰς τέχνας αἰσχροποιεῖν· ὡς μὲν οἴονται, οὐ τοῦτο διαπρησσόμενοι ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ᾽ ἱστορίης οἰκείης ἐπίδειξιν ποιεύμενοι. ἐμοὶ δὲ τὸ μέν τι τῶν μὴ εὑρημένων ἐξευρίσκειν, ὅ τι καὶ εὑρεθὲν κρέσσον ἢ ἀνεξεύρετον, ξυνέσιος δοκέει ἐπιθύμημά τε καὶ

urbes obeundo non ſolum verbo, ſed etiam opere medici exiſtimationem tueri oportet. At vero imperitia malus eſt theſaurus malaeque opes reconditae iis qui eam tum opinione ipſa tum revera poſſident, ſecuritatis animi et laetitiae expers, timiditatis et audaciae nutrix. Ac timiditas quidem impotentiam, audacia vero artis ignorationem arguit. Duo ſunt enim ſcientia et opinio, quorum illa ſcientiam, haec ignorationem parit. Haec vero cum ſacra ſint, ſacris hominibus demonſtrantur, profanis vero nefas prius quam ſcientiae ſacris initiati fuerint.

HIPPOCRATIS DE ARTE LIBER.

Nonnulli turpiter inſectandis artibus artificium ſuum collocant, neque id quod facere ſe credunt, meo quidem judicio obtinent, ſed ſuae ſcientiae oſtentationem faciunt. At eorum aliquid quae nondum inventa ſunt invenire, quodque inveniſſe quam non inveniſſe praeſtiterit, ſimiliterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius

Ed. Chart. II [146.] Foeſ. I. 2. 3. Ed. Lind. I. (1. 2.)

ἔργον εἶναι· καὶ τὸ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος ἐξεργάζεσθαι ὡσαύτως. τὸ δὲ λόγων οὐ καλῶν τέχνῃ τὰ τοῖς ἄλλοις εὑρημένα αἰσχύνειν προθυμέεσθαι, ἐπανορθοῦντα μὲν μηδὲν, διαβάλλοντα δὲ τὰ τῶν εἰδότων πρὸς τοὺς μὴ εἰδότας ἐξευρήματα, οὐκέτι δοκέει ξυνέσιος ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι, ἀλλὰ καταγγελίη μᾶλλον φύσιος ἢ ἀτεχνίη. μούνοισι γὰρ τοῖσιν ἀτέχνοισιν ἡ ἐργασίη αὕτη ἁρμόζει, φιλοτιμουμένων μὲν, οὐδαμᾶ δὲ δυναμένων κακίης ὑπουργέειν εἰς τὸ τὰ τοῦ πέλας ἔργα ἢ ὀρθὰ ἐόντα διαβάλ||λειν ἢ οὐκ ὀρθὰ μωμέεσθαι. τοὺς μὲν οὖν εἰς τὰς ἄλλας τέχνας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐμπίπτοντας οἷσι μέλει τε καὶ ἐν οἷς μέλει οἱ δυνάμενοι (2) κωλυόντων· ὁ δὲ παρεὼν λόγος τοῖς ἐς ἰητρικὴν οὕτως ἐμπορευομένοις ἐναντιώσεται, θρασυνόμενος μὲν διὰ τούτους οὓς ψέγει, εὐπορέων δὲ διὰ τὴν τέχνην ᾗ βοηθεῖ, δυνάμενος δὲ διὰ σοφίην ᾗ πεπαίδευται. δοκέει δή μοι τὸ μὲν σύμπαν τέχνη εἶναι οὐδεμία οὐκ ἐοῦσα. καὶ γὰρ ἄλογον τῶν ἐόντων τι ἡγεῖσθαι μὴ ἐόν· ἐπεὶ τῶν γε μὴ ἐόντων τίνα ἄν τις οὐσίην θεασάμενος ἀπαγγεί-

eſſe munus qui intelligens exiſtimari expetit. Qui vero ea quae ab aliis ſunt inventa inhoneſtorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, ſed a peritis inventa apud imperitos traducit, is ſane prudentiae exiſtimationem tueri velle non videtur, ſed potius naturam ſuam aut ignorationem malitioſe prodere. Solis enim artium ignaris hoc opus competit, qui ambitioſius quidem contendunt, neque tamen improbitate ſua ullo modo praeſtare poſſunt ut aliorum opera vel recta calumnientur vel non recta reprehendant. Eos igitur qui in alias artes hoc modo invadunt coërceant, ſi poſſint, quibus haec cura eſt quorumque id intereſt. Haec autem noſtra oratio adverſus eos inſtituitur qui hoc pacto artem medicam quaeſtus gratia inſectantur; animos quidem attollens propter eos quos reprehendit, abundans vero propter artem cui opem fert, potens quoque ob ſapientiam qua eſt exculta. Ac ſane omnino nulla mihi eſſe ars videtur quae non exiſtat. Abſurdum enim eſt quod non ſit eſſe putare; quandoquidem eorum quae non exiſtunt quamnam quis eſſentiam intueri

Ed. Chart. II. [146. 147.] Foeſ. I. 3. Ed. Lind. I. (2. 3.)

λεῖν ὡς ἔστιν; εἰ γὰρ δὴ ἔστι γ᾽ ἰδεῖν τὰ μὴ ἐόντα ὥσπερ τὰ ἐόντα, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἄν τις αὐτὰ νοήσειε μὴ ἐόντα ὥσπερ τὰ ἐόντα, ἅ γε εἴη καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν καὶ γνώμῃ νοῆσαι ὡς ἔστιν. ἀλλ᾽ ὅπως μὴ οὐκ εἴη τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐόντα αἰεὶ ὁρᾶται καὶ γινώσκεται, τὰ δὲ [147] μὴ ἐόντα οὔτε ὁρᾶται οὔτε γινώσκεται. γινώσκεται τοίνυν δεδειγμένων ἤδη τῶν τεχνέων, καὶ οὐδεμία ἐστὶν ἥ γε ἔκ τινος εἴδεος οὐχ ὁρᾶται. οἶμαι δ᾽ ἔγωγε καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῆς διὰ τὰ εἴδεα λαβεῖν. ἄλογον γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ εἴδεα ἡγεῖσθαι βλαστάνειν καὶ ἀδύνατον. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα φύσιος νομοθετήματά ἐστι, τὰ δὲ εἴδεα οὐ νομοθετήματα, ἀλλὰ βλαστήματα. περὶ μὲν οὖν τούτων, εἴ γέ τις μὴ ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων ξυνίησιν, ἐν ἄλλοις ἂν λόγοις σαφέστερον διδαχθείη· περὶ δὲ ἰητρικῆς, ἐς ταύ(3)την γὰρ ὁ λόγος, ταύτης οὖν τὴν ἀπόδειξιν ποιήσομαι. καὶ πρῶτόν γε δὴ ὁριεῦμαι ὃ νομίζω ἰητρικὴν εἶναι· τὸ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τοὺς καμάτους, καὶ τῶν νοσημάτων τὰς σφοδρότητας ἀμβλύνειν, καὶ τὸ μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νο-

queat et enunciare quod ſint? Si enim quae minime exiſtunt velut ea quae exiſtunt videre licet, haud ſcio quanam quis ratione ea quae non ſunt animo complecti queat non ſecus ac ea quae ſunt, quae quidem quod ſint et oculis intueri et mente comprehendere licet. Neque iſtud aliter contingere poteſt, ſed ea quae ſunt perpetuo cernuntur et cognoſcuntur; quae vero non ſunt neque cernuntur neque cognoſcuntur. Demonſtratarum igitur artium formae cognoſcuntur, neque ulla eſt quae non ex forma quadam cernatur. Et ſane arbitror eas per formas nomina accepiſſe. Praeter enim rationem eſt exiſtimare ex nominibus formas productas eſſe, neque id fieri poteſt. Nomina namque lege quadam naturae ſunt ſancita, formae vero non ſancita, ſed veluti quaedam naturae ſunt progermina. Ac iſta quidem, ſi quis ex iis quae ante dicta ſunt non ſatis intelligit, in aliis commentationibus apertius docebuntur. Medicinae igitur, circa quam praeſens verſatur oratio, demonſtrationem inſtituam, ac primum mea quidem opinione definiam, me-

Ed. Chart. II. [147.] Foes. I. 3. Ed. Lind. I. (3.)

σημάτων, εἰδότας ὅτι ταῦτα οὐ δύναται ἰητρική. ὡς οὖν ποιέει τε ταῦτα καὶ οἵη τέ ἐστι διὰ παντὸς ποιέειν, περὶ τούτου μοι δὴ ὁ λοιπὸς ἔσται λόγος. ἐν δὲ τῇ τῆς τέχνης ἀποδείξει ἅμα καὶ τοὺς λόγους τῶν αἰσχύνειν αὐτὴν οἰομένων ἀναιρήσω, ᾗ ἂν ἕκαστος αὐτῶν πρήσσειν τι οἰόμενος τυγχάνῃ. ἔστιν οὖν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου ἣ καὶ ὁμολογηθήσεται παρὰ πᾶσιν. ὅτι μὲν ἔνιοι ἐξυγιαίνονται τῶν θεραπευομένων ὑπὸ ἰητρικῆς ὁμολογέεται· ὅτι δὲ οὐ πάντες, ἐν τούτῳ ἤδη ψέγεται ἡ τέχνη. καὶ φασὶν οἱ τὰ χείρω λέγοντες, διὰ τοὺς ἁλισκομένους ὑπὸ τῶν νοσημάτων καὶ τοὺς ἀποφεύγοντας αὐτὰ, τύχῃ ἀποφεύγειν καὶ οὐ διὰ τὴν τέχνην. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀποστερέω μὲν οὐδ' αὐτὸς τὴν τύχην ἔργου οὐδενός· ἡγεῦμαι δὲ τοῖσι μὲν κακῶς θεραπευομένοισι νουσήμασι τὰ πολλὰ τὴν ἀτυχίην ἕπεσθαι, τοῖσι δὲ εὖ τὴν εὐτυχίην. ἔπειτα δὲ καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστι τοῖς ὑγιανθεῖσιν ἄλλό τι αἰτιάσασθαι ἢ τὴν τέχνην, εἴπερ χρώμενοι αὐτῇ καὶ ὑπουργέοντες ὑγιάνθησαν; τὸ μὲν γὰρ τῆς τύ-

dicinam esse, quae sane in totum a morbis aegros vindicet, morborumque vehementiam obtundat, neque iis qui a morbo victi sunt manum admoveat, cum id medicinam praestare non posse probe constet. Quod igitur tum haec praestet tum etiam semper praestare possit, sequenti oratione persequar. Simulque dum artem esse demonstro, eorum rationes qui eam se turpiter insequi existimant diluam, prout eorum quisque aliquid efficere se posse arbitratur. Hinc igitur orationis exordium faciam, in quo etiam omnes assentientur. Nempe plerosque arte medica curatos sanitati esse restitutos in confesso est; quod vero non omnes, ob hoc jam ars ipsa in reprehensionem incurrit. Eique objiciunt qui eam criminantur, morbis detentos quique eos evaserunt fortunae, non artis beneficio evasisse. Ego vero ut fortunae quidem quavis in re nonnihil tribuo, ita certe censeo male a morbis curatis ut plurimum adversam fortunam, bene vero curatis prosperam fortunam contingere. Deinde vero qui sanati sunt cuinam alteri quam arti hoc beneficium acceptum referant, siquidem huic se committentes et subservientes sanitatem sunt consecuti? In quo enim arti

χης εἶδος ψιλὸν οὐκ ἠβουλήθησαν θεήσασθαι, ἐν ᾧ τῇ τέχνῃ ἐπέτρεψαν σφᾶς αὐτούς· ὥστε τῆς μὲν ἐς τὴν τύχην ἀναφορῆς ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ, τῆς μέντοι (4) ἐς τὴν τέχνην οὐκ ἀπηλλαγμένοι. ἐν ᾧ γὰρ ἐπέτρεψαν καὶ ἐπίστευσαν αὐτῇ σφᾶς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ αὐτῆς καὶ τὸ εἶδος ἐσκέψαντο καὶ τὴν δύναμιν περανθέντος τοῦ ἔργου ἔγνωσαν. ἐρεῖ δὴ ἐνταῦθα ὁ τἀναντία λέγων ὅτι πολλοὶ ἤδη καὶ οὐ χρησάμενοι ἰητρῷ νοσέοντες ὑγιάνθησαν. καὶ ἐγὼ τῷ λόγῳ οὐκ ἀπιστέω. δοκέει δέ μοι οἷόν τε εἶναι καὶ ἰητρῷ μὴ χρωμένους ἰητρικῇ περιτυχεῖν, οὐ μὴν ὥστε εἰδέναι ὅ τι ὀρθὸν ἐν αὐτῇ ἐνείη καὶ ὅ τι μὴ ὀρθὸν, || ἀλλ' ὥστ' ἂν ἐπιτύχοιεν τοιαῦτα θεραπεύσαντες ἑωυτοὺς ὁποῖά περ ἂν ἐθεραπεύθησαν, εἰ καὶ ἰητροῖσιν ἐχρῶντο. καὶ τοῦτό γε τέως τεκμήριον μέγα τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, ὅτι ἐοῦσά τέ ἐστι καὶ μεγάλη, [148] ὅπου γε φαίνονται καὶ οἱ μὴ νομίζοντες αὐτὴν εἶναι σωζόμενοι δι' αὐτήν. πολλὴ γὰρ ἀνάγκη καὶ τοὺς μὴ χρωμένους ἰητροῖσιν, νοσήσαντας δὲ καὶ ὑγιασθέντας εἰδέναι ὅτι ἢ δρῶντές τι ἢ μὴ δρῶντες ὑγιάνθησαν. ἢ γὰρ ἀσιτίῃ, ἢ πολυφαγίῃ, ἢ ποτῷ πλείονι, ἢ δίψῃ,

sese commiserunt, inanem fortunae formam neglexerunt, adeo ut a referenda fortunae gratia liberi sint, ab ea autem quae arti debetur liberare se non non possint. Cui cum sese commiserunt ac crediderunt, in ejus formam intuentes, ipsius etiam facultatem re confecta cognoverunt. Atque hoc sane loco objicit nobis adversarius, multos jam aegros etiam citra medici opem sanitati restitutos, quod equidem non diffiteor. Ac fieri mihi posse videtur ut qui medicum non adhibent, iis ex arte medica feliciter succedat, neque tamen intelligant rectumne quid in ea, an pravum insit, sed quod per se curatis eadem quae, si medicis adhibitis curati fuissent, contigerunt. Quod ipsum sane magnum est artis existentis argumentum et quod inter praeclaras habenda sit, quando qui ne eam quidem esse existimant ejus ope servati conspiciuntur. Qui enim etiam non adhibitis medicis ex morbis convaluerunt, ut intelligant omnino necesse est, se quod aliquid vel fecerint, vel non fecerint, icciroo sanitatem esse consecutos. Aut enim ine-

ἢ λουτροῖσιν, ἢ ἀλουσίῃ, ἢ πόνοισιν, ἢ ἡσυχίῃ, ἢ ὕπνοισιν, ἢ ἀγρυπνίῃ, ἢ τῇ ἁπάντων τούτων παροχῇ χρώμενοι ὑγιάνθησαν. καὶ τῷ ὠφελεῖσθαι πολλὴ ἀνάγκη αὐτούς ἐστιν ἐγνωκέναι ὅ τί ἦν τὸ ὠφελῆσαν, καὶ εἴ τι ἐβλάβησαν, καὶ τὸ βλαβῆναι, καὶ ὅ τι ἦν τὸ βλάψαν. τὰ γὰρ τῷ ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ τῷ βεβλάφθαι ὡρισμένα οὐ πᾶς ἱκανὸς γνῶναι. εἰ τοίνυν ἐπιστήσεται ἢ ἐπαινέειν, ἢ ψέ(5)γειν ὁ νοσήσας τῶν διαιτημάτων τι οἷσιν ὑγιάνθη, πάντα ταῦτα τῆς ἰητρικῆς ὄντα εὑρήσει. καὶ ἔστιν οὐδὲν ἧσσον τὰ ἁμαρτηθέντα τῶν ὠφελησάντων μαρτύρια τῇ τέχνῃ εἰς τὸ εἶναι. τὰ μὲν γὰρ ὠφελήσαντα τῷ ὀρθῶς προσενεχθῆναι ὠφέλησαν, τὰ δὲ βλάψαντα τῷ μηκέτι ὀρθῶς προσενεχθῆναι ἔβλαψαν. καίτοι ὅπου τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μὴ ὀρθὸν ὅρον ἔχει ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνη εἴη; τοῦτο γὰρ ἔγωγέ φημι ἀτεχνίην εἶναι, ὅπου μήτε ὀρθὸν εἴη μηδὲν μήτε οὐκ ὀρθόν. ὅπου δὲ τούτων ἔνεστιν ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνης ἔργον, ἀλλ' ἀτεχνίης εἴη; ἔτι τοίνυν εἰ μὲν ὑπὸ φαρμάκων τῶν τε

diam, aut copioſiorem cibum et potum, aut ſitim, aut balnea, aut eorum abſtinentiam, aut labores, aut quietem, aut ſomnum, aut vigiliam, aut eorum omnium promiſcuum uſum adhibentes ſanitatem conſecuti ſunt. Quos ex eo ipſo quod utilitatem ſenſerunt, quodnam ſit quod juvet agnoſcere omnino neceſſe eſt, et ſi qua in re laeſi ſunt, tum eos laeſos eſſe, tum quidnam ſit quod laeſit. Neque enim quae utilitate et noxa distincta ſunt eſt cujusvis cognoſcere. Qui igitur aegrotavit, ſi eam victus rationem per quam ſanitatem adeptus eſt laudare vel vituperare noverit, ea omnia ad ſanitatem pertinere comperiet. Neque vero minus quae offenderunt quam quae profuerunt artem eſſe comprobant. Siquidem haec quod recte adhibita fuerint, profuerunt, illa vero ob incommodum eorum uſum nocuerunt. Quanquam ubi rectum et pravum ſuis ſinibus circumſcribitur, quis hoc artem eſſe non exiſtimat? Neque enim artis nomine iſtud donandum exiſtimo, in quo neque rectum neque pravum ineſt. At ubi utrunque adfuerit, quis non hoc ex arte potius quam ſine arte effici fateatur? Ad haec

Ed. Chart. II. [148.] Foeſ. I. 4. Ed. Lind. I. (5. 6.)

καθαιρόντων καὶ τῶν ἱστάντων ἡ ἴησις τῇ τε ἰητρικῇ καὶ τοῖς ἰητροῖσι μοῦνον ἐγένετο, ἀσθενὴς ἦν ὁ ἐμὸς λόγος. νῦν δὲ δὴ φαίνονται τῶν ἰητρῶν οἱ μάλιστα ἐπαινεόμενοι καὶ διαιτήμασιν ἰώμενοι καὶ ἄλλοισί τε εἴδεσιν ἃ οὐκ ἄν τις φαίη μὴ ὅτι ἰητρὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἰδιώτης ἀνεπιστήμων ἀκούσας, μὴ οὐ τῆς τέχνης εἶναι. ὅπου οὖν οὐδὲν οὔτε ἐν τοῖς ἀγαθοῖσι τῶν ἰητρῶν οὔτε ἐν τῇ ἰητρικῇ αὐτῇ ἀχρεῖόν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοισι τῶν τε φυομένων καὶ τῶν ποιευμένων ἔνεστι τὰ εἴδεα τῶν θεραπειῶν καὶ τῶν φαρμάκων, οὐκ ἔστιν ἔτι οὐδενὶ τῶν ἄνευ ἰητροῦ ὑγιαζομένων τὸ αὐτόματον αἰτιάσασθαι ὀρθῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ αὐτόματον οὐδὲν φαίνεται ἐὸν ἐλεγχόμενον. πᾶν γὰρ τὸ (6) γινόμενον διά τι εὑρίσκοιτ' ἂν γινόμενον καὶ ἐν τῷ διά τι. τὸ δὲ αὐτόματον οὐ φαίνεται οὐσίην ἔχον οὐδεμίην ἀλλ' ἢ οὔνομα μοῦνον. ἡ δὲ ἰητρικὴ καὶ ἐν τοῖς διά τι προνοουμένοισι φαίνεταί τε καὶ φανεῖται ἔτι οὐσίην ἔχουσα. τοῖσι μὲν οὖν τῇ τύχῃ τὴν ὑγιείην προστιθεῖσι, τῆς δὲ τέχνης ἀφαιρέουσι, τοιαῦτ' ἄν τις λέγοι. τοὺς δ' ἐν

certe ſi in re medica, aut apud medicos, curatio ex purgantibus aut ſiſtentibus medicamentis tantum conſtaret, parum efficax noſtra eſſet oratio. Nunc vero qui inter medicos maxime celebrantur et victus ratione et aliis etiam modis curationes faciunt, quae non medicus modo, ſed ne plebejus quidem omnino rudis ex arte profecta eſſe negare audeat. Quando igitur nihil neque in bonis medicis neque in arte medica eſt inutile, ſed in iis quae naſcuntur aut parantur quam plurimis inſunt quaedam curationum et medicamentorum ſpecies, non eſt certe quod quis eorum qui citra medici operam curati ſunt ad id quod temere fit hujus cauſam re vera referre debeat. Quod enim temere fit, nihil prorſus eſſe conſtat. Siquidem quicquid fit, propter quid fieri deprehenditur et ad aliquid refertur. At quod temere fit, nullo modo ſubſiſtere videtur, ſed nomen tantum inane eſſe. Ars autem medica ex his eſſe cernitur quae ob aliquam cauſam providentia quadam ſunt inſtituta, praetereaque etiam ſubſiſtere conſpicietur. Atque ad eos qui fortunae ſanitatem acceptam ferunt, arti vero eam de-

τῇσι τῶν ἀποθνησκόντων συμφορῇσι τὴν τέχνην ἀφανίζοντας θαυμάζω ὅτῳ ἐπαιρεόμενοι ἀξιοχρέῳ λόγῳ τὴν μὲν τῶν ἀποθνησκόντων ἀκρησίην οὐκ αἰτίην καθιστᾶσι, τὴν δὲ τῶν ἰητρικὴν μελετησάντων σύνεσιν αἰτίην, ὡς τοῖσι μὲν ἰητροῖσιν ἔνεστι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάξαι, [149] τοῖσι δὲ νοσέουσιν οὐκ ἔστι τὰ προσταχθέντα παραβῆναι, καὶ μὴν πολύ γε εὐλογώτερον τοῖσι κάμνουσιν ἀδυνατέειν τὰ προστασσόμενα ὑπουργέειν ἢ τοῖσιν ἰητροῖσι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάσσειν. οἱ μὲν γὰρ ὑγιαινούσῃ γνώμῃ μεθ᾽ ὑγιαίνοντος σώματος ἐγχειρέουσι, λογισάμενοι τά τε παρεόντα, τῶν τε παροιχομένων τὰ ὁμοίως διατεθέντα τοῖσι παρεοῦσιν, ὥστέ ποτε θεραπευθέντα εἰπεῖν ὅτι ἀπήλλαξαν. || οἱ δὲ οὔτε ἃ κάμνουσιν οὔτε δι᾽ ἃ κάμνουσιν, οὔθ᾽ ὅ τι ἐκ τῶν παρεόντων ἔσται οὔθ᾽ ὅ τι οὖν ἐκ τῶν τούτοισιν ὁμοίων γίνεται εἰδότες ἐπιτάσσονται, ἀλγέοντες μὲν τῷ παρεόντι, φοβεύμενοι δὲ τὸ μέλλον, καὶ πλήρεις μὲν τῆς νόσου, κενοὶ δὲ σι(7)τίων, ἐθέλοντες τὰ πρὸς τὴν νοῦσον

negant, hujusmodi oratione quis uti poſſit. At vero qui ex morientium calamitatibus artem funditus delere conantur, miror quanam ſatis juſta oratione elati, in morientium intemperantiam cauſam non rejiciunt, ſed eorum qui medicinam exercent prudentiam accuſant, quaſi medicorum ſit quae non conveniant praeſcribere, in aegrorum autem facultate non ſit aliquid contra imperata admittere. Atqui longe magis eſt rationi conſentaneum, aegros non poſſe imperatis obſequi quam medicos ea quae minime conveniunt imperare. Hi enim ſana mente et corpore tum praeſentia tum ex praeteritis quae cum praeſentibus ſimiliter ſe habent in conſiderationem adhibentes ad curationem aggrediuntur, adeo ut qui curatus eſt aliquando fateatur ſe illorum ope a morbo liberatum. Illi vero neque quo morbo, neque quam ob cauſam laborent, neque quid ex praeſentibus eventurum ſit, neque quid ex his, quae ſunt ejusmodi, fiat, intelligentes, imperata facere jubentur, praeſenti quidem morbo afflicti, eventum vero rerum metuentes et morbo quidem gravati, cibis

ἡδέα μᾶλλον ἢ τὰ πρὸς ὑγιείην προσδέχεσθαι, οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες. οὕτω δὲ διακειμένους, πότερον εἰκὸς τούτους τὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ἐπιτασσόμενα ποιέειν, ἢ ἄλλα ποιέειν, ἃ οὐκ ἐπετάχθησαν; ἢ τοὺς ἰητροὺς τοὺς ἐκείνως διακειμένους, ὡς ὁ πρόσθεν λόγος ἡρμήνευσεν, ἐπιτάσσειν τὰ μὴ δέοντα; ἆρ᾽ οὐ πολὺ μᾶλλον, τοὺς μὲν δεόντως ἐπιτάσσειν, τοὺς δὲ εἰκότως ἀδυνατέειν πείθεσθαι; μὴ πειθομένους δὲ περιπίπτειν τοῖσι θανάτοισιν; ὧν οἱ μὴ ὀρθῶς λογιζόμενοι τὰς αἰτίας τοῖς οὐδὲν αἰτίοις ἀνατιθέασι, τοὺς αἰτίους ἐλευθεροῦντες. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων μέμφονται τὴν ἰητρικὴν, λέγοντες ὡς ταῦτα μὲν καὶ αὐτὰ ὑφ᾽ αὑτῶν ἂν ἐξυγιάζοιτο, ἃ ἐγχειρέουσιν ἰᾶσθαι· ἃ δ᾽ ἐπικουρίης δεῖται, οὐχ ἅπτονται, δεῖν δὲ, εἴπερ ἦν ἡ τέχνη, πάνθ᾽ ὁμοίως ἰᾶσθαι. οἱ μὲν οὖν ταῦτα λέγοντες εἰ ἐμέμφοντο τοῖς ἰητροῖς, ὅτι αὐτέων τοιαῦτα λεγόντων οὐκ

vero vacui, ea quae morbo grata sunt potius eligunt quam quae ad sanitatem conferunt, non quod mori desiderent, sed quod toleranter ferre morbum nequeant. Hos vero sic affectos an est verosimilius quae a medicis imperantur quam alia quae non imperantur facere? an medicos ejusmodi quales antea exposuimus, ea quae minime conveniunt imperare? Nonne longe aequius est, eos quidem recte imperare, illos vero, ut par est, parere non posse, eamque ob causam mortem incurrere? Quorum quidem causam qui non recta ratione reputant, in eos qui culpa vacant rejiciunt, illis absolutis, qui maxime culpae sunt obnoxii. Non desunt autem qui artem medicam reprehendunt eo quod nullus iis qui a morbis sunt superati manus admovere velit, dicentes eos quidem morbos quos curatione aggrediuntur posse per sese sanari, eos vero qui auxilio indigent, non attingere, oportere autem, siquidem ars sit, omnibus ex aequo curationem admovere. Qui ergo hujusmodi verbis utuntur, si medicos accusant, quod talia dicentium tanquam delirorum curam non suscipiunt, multo

ἐπιμελοῦνται ὡς παραφρονεύντων, εἰκότως ἂν ἐμέμφοντο μᾶλλον ἢ ἐκεῖνα μεμφόμενοι. εἰ γάρ τις τέχνην ἐς ἃ μὴ τέχνη, ἢ φύσιν ἐς ἃ μὴ πέφυκεν ἀξιώσειε δύνασθαι, ἀγνοεῖ μανίην ἁρμόζουσαν ἀγνοίῃ μᾶλλον ἢ ἀμαθίῃ. ὧν γάρ ἐστιν ἡμῖν τοῖσί τε τῶν φύσεων τοῖσί τε τῶν τεχνέων ὀργάνοις ἐπικρατέειν, τού(8)των ἔστιν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι, ἄλλων δὲ οὐκ ἔστιν. ὅταν οὖν τι πάθῃ ὥνθρωπος κακὸν, ὃ κρέσσον ἐστὶ τῶν ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, οὐδὲ προσδοκᾶσθαι δεῖ ὑπὸ ἰητρικῆς κρατηθῆναι ἄν. αὐτίκα γὰρ τῶν ἐν ἰητρικῇ καιόντων πῦρ ἐσχάτως καίει. τούτου δὲ ἧσσον καὶ ἄλλα πολλά· τῶν μὲν οὖν ἡσσόνων τὰ κρέσσω οὔπω δῆλον ὅτι κ' ἀνίητα· τῶν δὲ κρατίστων τὰ κρέσσω πῶς οὐ δηλονότι ἀνίητα; ἃ γὰρ πῦρ οὐ δημιουργέῃ, πῶς οὐ τὰ τούτῳ μὴ ἁλισκόμενα δηλοῖ ὅτι ἄλλης δεῖται τέχνης, καὶ οὐ ταύτης, ἧς ἔνι τὸ πῦρ ὄργανον; ωὐτὸς δέ μοι λόγος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὅσα τῇ ἰητρικῇ ξυνεργεῖ, ὧν ἁπάντων φημὶ δεῖν ἑκάστου μὴ κατατυχόντα τὸν ἰητρὸν τὴν

certe justius ob ea quam ob illa incusant. Si quis enim artis facultatem ad ea quae artis non sunt, aut naturae ad ea ad quae minime apta est, requirat, is istud non intelligit magis ad insaniam cum ignorantia conjunctam quam ad imperitiam accedere. Quorum enim facultatem tum per naturae tum per artium instrumenta consequimur, eorum nos opifices profiteri possumus, aliorum non item. Si quid igitur homini contigerit, quod medicinae instrumenta superet, id ne sperandum quidem est ab arte medica evinci posse. Atque ut exemplo rem ipsam doceamus, ignis eorum omnium, quae in medicina urendi facultatem habent, summe urit, eo vero minus alia pleraque. Atqui certe ex levioribus quae sunt praestantiora, an curari possint nondum plane constat. Ex potentissimis autem quis dubitet ea, quae praestantiora sunt curari non posse? In his enim quae ignis non efficit, an non ea, quae ab ipso superari nequeunt, satis arguunt alia opus esse arte quam ea quae igne utitur instrumento? Eadem vero mihi dicenda sunt de his quae medicinae subserviunt, in quibus singulis

Ed. Chart. II. [149. 150.] Foes. I. 5. 6. Ed. Lind. I. (8. 9.)

δύναμιν αἰτιῶσθαι τοῦ πάθεος, μὴ τὴν τέχνην. εἰ μὲν οὖν μεμφόμενοι τοῖσι τοῖς κεκρατημένοισι μὴ ἐγχειρέουσι, παρακελεύονται καὶ ὧν μὴ προσήκει ἅπτεσθαι οὐδὲν ἧσσον ἢ ὧν προσήκει. [150] παρακελευόμενοι δὲ ταῦτα ὑπὸ μὲν τῶν τῷ ὀνόματι ἰητρῶν θαυμάζονται, ὑπὸ δὲ τῶν καὶ τέχνῃ καταγελῶνται. οὐ μὴν οὕτως ἀφρόνων οἱ ταύτης τῆς δημιουργίας ἔμπειροι οὔτε μωμητῶν οὔτ' αἰνετῶν δέονται, ἀλλὰ λελογισμένων πρὸς ὅ τι ὧν αἱ ἐργασίαι τῶν δημιουργῶν τελευτώμεναι πλήρεις εἰσὶ καὶ ὅτευ ὑπολειπόμεναι, ἐνδεεῖς. ἔτι δὲ τῶν ἐνδειῶν ἅς τε τοῖς δημιουργέουσιν ἀναθετέον, ἅς τε τοῖσι δημιουρ(9)γεομένοισι. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας ἄλλος χρόνος μετ' ἄλλου λόγου δείξει, τὰ δὲ κατὰ τὴν ἰητρικὴν οἷά τέ ἐστιν, ὥς τέ κριτέα, τὰ μὲν ὁ παρῳχημένος, τὰ δὲ ὁ παρὼν διδάξει λόγος. || ἔστι γὰρ τοῖσι ταύτην τὴν τέχνην ἱκανῶς εἰδόσι τὰ μὲν τῶν νοσημάτων οὐκ ἐν δυσόπτῳ κείμενα καὶ οὐ πολλά, τὰ δ' οὐκ ἐν εὐδήλῳ καὶ

si res medico non succedit pro animi sententia, meo quidem judicio, in morbi vehementiam, non in artem ipsam culpa rejicienda est. Qui igitur eos reprehendunt qui victis a morbo manus non admovent, non minus adhortantur ad ea suscipienda quae attingere fas non est quam quae fas est. In eoque apud eos qui nomine tenus medici sunt admirationem sibi conciliant, ab artis vero peritis ridentur. Neque vero hujus artificii periti tam imprudentes aut reprehensores, aut laudatores morantur, sed eos qui recta ratione judicant, quemnam ad finem deductae artificum actiones perfectae sint et quanam in re deficientes imperfectae. Ac praeterea earum imperfectarum actionum quaenam ad artifices, quaenam etiam ad ipsa effecta sint referendae. Quae igitur alias artes spectant, aliud tempus aliamque orationem postulant: quae vero ad medicinam pertinent, quaenam sint et quomodo dijudicanda, partim quidem superiore, partim vero praesenti oratione dicentur. Sunt enim apud eos qui artem istam probe callent morbi partim quidem non obscuri iique pauci,

πολλά ἐστι. τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς τετραμμένα ἐν δυσόπτῳ, τὰ δ' ἐξανθεῦντα εἰς τὴν χροιὴν, ἢ οἰδαίνοντα, ἐν εὐδήλῳ. παρέχει γὰρ ἑωυτῶν τῇ τε ὄψει τῷ τε ψαῦσαι τῆς στερεότητος καὶ τῆς ὑγρότητος αἰσθάνεσθαι. καὶ ἅ τε αὐτῶν θερμὰ, ἅ τε ψυχρὰ, ὧν τε ἑκάστου ἢ παρουσίῃ ἢ ἀπουσίῃ τοιαύτη ἐστί. τῶν μὲν δὴ τοιούτων πάντων ἐν ἅπασι τὰς ἀκεσίας ἀναμαρτήτους δεῖ εἶναι, οὐχ ὡς ῥηϊδίας, ἀλλ' ὅτι ἐξεύρηνται. ἐξεύρηνταί γε μὴν οὐ τοῖσι βουληθεῖσιν, ἀλλὰ τούτων τοῖσι δυνηθεῖσι· δύνανται δὲ οἷσι τά τε τῆς παιδείης μὴ ἐκποδὼν τά τε τῆς φύσιος μὴ ταλαίπωρα. πρὸς μὲν οὖν τὰ φανερὰ τῶν νοσημάτων οὕτω δεῖ εὐπορέειν τέχνην· δεῖ γε μὴν αὐτὴν μηδὲ πρὸς τὰ ἧσσον φανερὰ ἀπορέειν. ἔστι δὲ ταῦτα ἃ πρός τε τὰ ὀστέα τέτραπται καὶ τὴν νηδύν. ἔχει δὲ τὸ σῶμα οὐ μίαν, ἀλλὰ πλείους· δύο μὲν γάρ αἳ τὸν σῖτον δεχόμεναί τε καὶ ἀφιεῖσαι, ἄλλαι δὲ τουτέων πλείους, ἃς ἴσασιν οἷσι του(10)τέων ἐμέλησεν. ὅσα γὰρ τῶν μελέων ἔχει σάρκα περιφερέα, ἣν μῦν καλέουσι, πάντα νηδὺν ἔχει. πᾶν

partim vero non manifesti iique multi. Qui enim ad internas corporis partes vertunt, obscuri, qui vero ad corporis superficiem erumpunt, aut tumorem faciunt, manifesti. Sui enim copiam faciunt tum visu tum tactu, ut eorum durities et mollitudo sentiatur, et quinam calidi, quinam frigidi et quorum in singulis praesentia aut absentia tales existunt. Atque in eorum quidem omnium remediis non peccatur, non quod sint facilia, sed quod inventione constent. Et sane non sunt a quibusvis inventa, sed ab his qui recta inveniendi facultate valent. Valent autem tum qui in bonis disciplinis liberaliter sunt educati tum qui a natura non infeliciter sunt comparati. Hoc igitur modo ad manifestos morbos curandos artem facultate abundare oportet. Neque sane eam in minus manifestis deficere convenit. Sunt autem hi qui ad ossa et cavitatem internam vergunt. Neque vero unam corpus habet, sed plures. Duae namque sunt quae cibum recipiunt et demittunt, aliaeque praeter has plures, quas ii norunt quibus ista curae sunt. Quaecunque enim membra carnem in orbem circumdatam ha-

γὰρ τὸ ἀσύμφυτον, ἤν τε δέρματι ἤν τε σαρκὶ καλύπτηται, κοῖλόν ἐστι, πληροῦταί τε ὑγιαῖνον μὲν πνεύματος, ἀσθενήσαν δὲ ἰχῶρος. ἔχουσι μὲν τοίνυν οἱ βραχίονες σάρκα τοιαύτην, ἔχουσι δ᾽ οἱ μηροὶ, ἔχουσι δ᾽ αἱ κνῆμαι. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀσάρκοισι τοιαύτη ἔνεστιν οἵη καὶ ἐν τοῖσιν εὐσάρκοισι εἶναι δέδεικται. ὅ τε γὰρ θώρηξ καλεόμενος, ἐν ᾧ τὸ ἧπαρ στεγάζεται, ὅ τε τῆς κεφαλῆς κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ἐγκέφαλος, τό τε νῶτον, πρὸς ὃ ὁ πνεύμων, τούτων οὐδὲν ὅ τι οὐ καὶ αὐτὸ κενόν ἐστι, πολλῶν διαφύσιων μεστόν. οἷσιν οὐδὲν ἀπέχει πολλὸν ἀγγεῖα εἶναι, τῶν μέντοι βλαπτόντων τὸν κεκτημένον, τῶν καὶ ὠφελούντων. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισι καὶ φλέβες πολλαὶ καὶ νεῦρα οὐκ ἐν τῇ σαρκὶ μετέωρα, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ὀστέοισι προστεταμένα σύνδεσμός ἐστι τῶν ἄρθρων. καὶ αὐτὰ τὰ ἄρθρα, ἐν οἷσιν αἱ συμβολαὶ τῶν κινεομένων ὀστέων ἐγκυκλέονται. καὶ τούτων οὐδὲν ὅ τι οὐχ ὑπαφρόν ἐστι καὶ ἔχον περὶ αὐτὸ θαλάμας, ἃς καταγγέλλει ἰχὼρ, ὃς ἐκ διοιγομένων αὐτέων πολύς τε καὶ πολλοὺς λυπήσας ἐξέρχεται. [151] οὐ γὰρ

bent, quam musculum nominant, ea omnia cavitatem habent. Quicquid enim minime coaluit, sive pellicula, sive carne tegatur, cavum est, quod dum homo valet, spiritu quidem, dum vero aegrotat, sanie plenum est. Habent itaque brachia hujusmodi carnem, habent et femora, habent et tibiae. Quin et in partibus carnis expertibus hujusmodi caro inest, qualem in bene carnosis inesse diximus. Nam et thorax dictus, quo jecur concluditur, et capitis orbis, in quo cerebrum comprehenditur, ipsumque dorsum, cui annexi sunt pulmones, haec omnia prorsus sunt vacua, multis intervallis referta, quae fore vasorum naturam obtinent, cum res eas continent quae partim quidem eum qui eas possidet juvant, partim etiam laedunt. Ad haec etiam venae sunt multae et nervi, non ii quidem in carne extantes, sed ad ossa protensi articulos colligant. Quinetiam ipsi articuli, in quibus ossium quae moventur connexiones volvuntur. Quorum nihil est quod non aliquantulum spumosum sit et circa se latibula habeat, quae sanies ipsa arguit, quae iis apertis copiosa et multis molesta effluit. Neque

Ed. Chart. II. [151.] Foes. I. 6. 7. Ed. Lind. I. (10. 11.)

δὴ ὀφθαλμοῖσί γε ἰδόντι τούτων τῶν εἰρημένων οὐδενὶ οὐδέν ἐστιν εἰδέναι. διὸ καὶ ἄδηλα ἐμοί τε ὠνόμασται καὶ τῇ τέχνῃ κέκριται εἶναι, οὐ μὴν ὅτι ἄδηλα κεκρά(11)τηκεν, ἀλλ᾽ εἰ δυνατὸν κεκράτηται. δυνατὸν δὲ ὅσον αἵ τε τῶν νοσεόντων φύσιες ἐς τὸ σκεφθῆναι παρέχουσιν, αἵ τε τῶν ἐρευνησόντων ἐς τὴν ἔρευναν πεφύκασι. μετὰ πλείονος μὲν γὰρ πόνου καὶ οὐ μετ᾽ ἐλάσσονος χρόνου τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶταί τε καὶ γινώσκεται. ὅσα γὰρ τὴν τῶν ὀμμάτων ὄψιν ἐκφεύγει, ταῦτα τῇ τῆς γνώμης ὄψει κεκράτηται. ὅσα δὲ ἐν τῷ μὴ ταχὺ ὀφθῆναι οἱ νοσέοντες πάσχουσιν, οὐχ οἱ θεραπεύοντες αὐτοὺς αἴτιοι, ἀλλ᾽ ἡ φύσις ἥ τε τοῦ νοσέοντος ἥ τε τοῦ νοσήματος. ὁ μὲν γὰρ, ἐπεὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ὄψει ἰδεῖν τὸ μοχθέον, οὐδ᾽ ἀκοῇ πυθέσθαι, λογισμῷ μετῄει. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἃ πειρῶνται οἱ τὰ ἀφανέα νοσέοντες ἀπαγγέλλειν περὶ τῶν νοσημάτων τοῖσι θεραπεύουσιν, δοξάζοντες μᾶλλον ἢ εἰδότες ἀπαγγέλλουσιν. || εἰ γὰρ ἠπίσταντο, οὐκ ἂν περιέπιπτον αὐτοῖς. τῆς γὰρ αὐτῆς ξυνέσιός ἐστιν, ἧσπερ τὸ εἰδέναι τῶν νούσων τὰ αἴτια,

enim ſane eorum quae dicta ſunt quicquam oculis intuenti conſpicere licet. Ideoque non manifeſti morbi a me appellati ſunt et ab arte eſſe cenſentur, non tamen quia non manifeſti naturam noſtram evincunt, ſed ſi modo fieri poteſt, ab ea ſuperantur. Poteſt autem fieri, cum et aegrorum naturae ſe ad inveſtigationem exhibent et qui perveſtigaturi ſunt ad induſtriam recte ſunt a natura comparati. Neque enim ſine multo labore et longo tempore oculis cernuntur et cognoſcuntur. Quae namque oculorum aſpectum effugiunt, ea mentis acie comprehenduntur. Quae vero ex eo aegris contingunt, quod non protinus ſtatim affectus cernatur, eorum culpa non in medicos, ſed tum in aegrotantis tum in morbi naturam rejicienda eſt. Ille enim cum neque doloris cauſam oculis cernere neque auditione cognoſcere queat, ratiocinatione conſequitur. Qui namque obſcuro morbo laborant, ſi quid de morbo medicis indicare conantur, id ex opinione potius quam ex certa cognitione denunciant. Neque enim, ſi certo ſcirent, ipſis ſe committerent, cum ejusdem ſit prudentiae tum morborum cauſas

καὶ τὸ θεραπεύειν αὐτὰς ἐπίστασθαι πάσῃσι τῇσι θεραπείῃσιν, αἳ κωλύουσι τὰ νουσήματα μεγαλύνεσθαι. ὅτε οὖν οὐδὲ ἐκ τῶν ἐπαγγελλομένων ἔστι τὴν ἀναμάρτητον σαφηνείην ἀκοῦσαι, προσοπτέον τι καὶ ἄλλο τῷ θεραπεύοντι. ταύτης οὖν τῆς βραδυτῆτος οὐχ ἡ τέχνη, ἀλλ᾽ ἡ φύσις αἰτίη ἡ τῶν σωμάτων. ἡ μὲν γὰρ αἰσθανομένη ἀξιοῖ θεραπεύειν, σκοποῦσα ὅπως μὴ τόλμῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ καὶ ῥαστώνῃ μᾶλλον ἢ βίῃ θεραπεύῃ. ὅθ᾽ ἢν μὲν ἀρκέσῃ πρὸς τὸ (12) ὀφθῆναι, ἐξαρκέσει καὶ πρὸς τὸ ἰαθῆναι· ἢν δ᾽ ἐν ᾧ τοῦτο ὁρᾶται κρατηθῇ, διὰ τὸ βραδέως αὐτὸν ἐπὶ τὸν θεραπεύσοντα ἐλθεῖν, ἢ διὰ τὸ τοῦ νοσήματος τάχος οἰχήσεται. ἐξ ἴσου μὲν γὰρ ὁρμώμενον τῇ θεραπείῃ, οὐκ ἔστι θᾶσσον, προλαβὸν δὲ θᾶσσον. προλαμβάνει δὲ διά τε τὴν τῶν σωμάτων στεγνότητα, ἐν ᾗ οὐκ ἐν εὐόπτῳ οἰκέουσιν αἱ νοῦσοι, διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλιγωρίην. ἐπιτίθενται γάρ· λαμβανόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν νοσημάτων ἐθέλουσι θεραπεύεσθαι, ἐπεὶ τῆς γε τέχνης τὴν δύναμιν, ὁπόταν τινὰ

cognoſcere tum omnibus praeſidiis quae morbos augeri prohibeant eos curare noſſe. Cum igitur ex his quae denunciata ſunt non liceat ad aliquam certam cognitionem pervenire, alio ſane qui curationem inſtituit reſpicere debet. Hujus igitur morae cauſa ad corporum naturam, non ad artem ipſam referenda eſt. Haec enim ubi morbum percepit, curationem inſtituendam cenſet, id unum ſpectans, ne temeritate magis quam conſilio et ut facilitate potius quam vi curationem adhibere videatur. Illa vero ſi tam diu morbum ferre poſſit, ut a medico recte perſpici poſſit, curationem etiam bene feret. Sin vero interim dum morbus cognoſcitur, a morbo evicta fuerit, vel quod ſerius ad medicum acceſſerit, vel ob morbi celeritatem aeger peribit. Neque enim qui ex aequo ad curationem procedit morbus celer exiſtimandus eſt, ſed qui praevertit. Praevertit autem tum ob corporum denſitatem, in qua non conſpicui morbi deliteſcunt, tum etiam propter aegrotantium negligentiam, qua curationem differunt, ſed tum demum morbis correpti curationem expetunt. Quare artis facultatem admirari longe certe aequius eſt, ſi quem

Ed. Chart. II. [151. 152.] Foës. I. 7. Ed. Lind. I. (12. 13.)

τῶν τὰ ἄδηλα νοσεύντων ἀναστήσῃ, θαυμάζειν ἀξιώτερον, ἢ ὁκόταν ἐγχειρίσῃ τοῖς ἀδυνάτοις· οὔκουν ἐν ἄλλῃ δημιουργίῃ τῶν ἤδη εὑρημένων οὐδεμιῇ ἔνεστιν οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' αὐτέων ὅσαι πυρὶ δημιουργεῦνται, τούτου μὴ παρεόντος ἀεργοί εἰσι, μετὰ δὲ τοῦ τούτου ἀφθῆναι ἐνεργοί. καὶ ὅσαι καὶ τοῖσιν εὐεπανορθώτοισι τοῖσι σώμασι δημιουργεῦνται, αἱ μὲν μετὰ ξύλων, αἱ δὲ μετὰ σκυτέων, αἱ [152] δὲ γραφῇ, χαλκῷ τε καὶ σιδήρῳ, καὶ τοῖσι τούτων ὁμοίοισιν αἱ πλεῖσται. τὰ δ' ἐκ τούτων καὶ μετὰ τούτων δημιουργεόμενα καὶ εὐεπανόρθωτα, ὅμως οὐ τῷ τάχει μᾶλλον ἢ τῷ ὡς δεῖ δημιουργεῖται, οὐδ' ὑπερβατῶς· ἀλλ' ἢν ἀπῇ τι τῶν ὀργάνων, ἐλινύει. καίτοι κἀκείναις τὸ βραδὺ πρὸς τὸ λυσιτελέστερον ἀσύμφορον, ἀλλ' ὅμως προτιμᾶται. ἰητρικὴ δὲ τοῦτο (13) μὲν τῶν ἐμπύων, τοῦτο δὲ τὸ ἧπαρ ἢ τοὺς νεφροὺς, τοῦτο δὲ τῶν ξυμπάντων ἐν τῇ νηδύϊ νοσεύντων ἀποστερουμένη τῇ δεινοψίῃ, τὰ πάντα πάντες ἱκανωτάτως ὁρῶσιν, ὅμως ἄλλας εὐπορίας συνεργοὺς

ex obscuro morbo laborantem restituerit quam si quae fieri non possunt aggressa fuerit. Neque vero in ulla quapiam arte jam inventa tale quippiam inesse conspicitur, verum ex his quaecunque igne opus suum perficiunt, si eis desit, ab omni opere feriantur, ubi vero eum contrectarunt, in opere continentur. Et quaecunque in facile emendabili materia opus suum exercent, ut in lignis quaedam, aliae in coriis, quaedam etiam stylo, aere, ferro atque id genus aliis quamplurimae. Quae tamen opera ex his et per has perficiuntur, quanquam facile emendari possunt, non tamen celeritatem magis ad opificium requirunt, quam ut rite minimeque perfunctorie tractentur: sed si quod instrumentum defuerit, ab opere quiescunt: et quamvis illis mora sit ad emolumentum incommoda, ea tamen pluris aestimatur. At vero medicina, his quidem ex pure in thorace collecto, aliis vero ex hepate et renibus, aliis etiam ex omnibus, quae ventre continentur laborantibus, cum ea intensa oculorum acie contueri nequeat, quod certe omnes apertissime vident, aliarum tamen facultatum subsidia adhi-

Ed. Chart. II. [152.] Foes. I. 7. 8. Ed. Lind. I (13.)

ἐφεῦρε. φωνῆς τε γὰρ λαμπρότητα καὶ βραδυτῆτα καὶ ῥεύματα, ἃ διαῤῥεῖν εἴωθεν ἑκάστοισι, δι᾽ ὧν ἔξοδοι δέδονται. ὧν τὰ μὲν ὀδμῇσι, τὰ δὲ χροίῃσι, τὰ δὲ λεπτότητι καὶ παχύτητι διασταθμωμένη τεκμαίρεται, ὧν τε σημεῖα ταῦτα, ἅ τε πεπονθότων, ἅ τε παθεῖν δυναμένων. ὅταν δὲ ταῦτα μηνύωνται, μηδ᾽ αὐτὴ ἡ φύσις ἑκοῦσα ἀφίῃ, ἀνάγκας εὕρηκεν, ᾗσιν ἡ φύσις ἀζήμιος βιασθεῖσα μεθίησιν. ἀνεθεῖσα δὲ δηλοῖ τοῖσι τὰ τῆς τέχνης εἰδόσιν ἃ ποιητέα. βιάζεται δὲ τοῦτο μὲν πῦρ τὸ σύντροφον φλέγμα διαχεῖν, σιτίων δριμύτητι καὶ πομάτων, ὅπως τεκμαρῆταί τι ὀφθὲν περὶ ἐκείνων ὧν αὐτὴ ἐμηχάνατο ὀφθῆναι. τοῦτο δ᾽ αὖ πνεῦμα ὃν κατήγορον ὁδοῖσί τε προσάντεσι καὶ δρόμοις ἐκβιᾶται κατηγορέειν, ἱδρῶτάς τε τούτοισι τοῖσι προειρημένοισιν ἄγουσα ὑδάτων θερμῶν ἀποπνοίῃσι τεκμαίρεται. ἔστι δὲ ἃ καὶ διὰ τῆς κύστιος διελθόντα ἱκανώτερα τὴν νοῦσον δηλῶσαί ἐστιν ἢ διὰ τῆς σαρκὸς ἐξιόντα. ἐξεύρηκεν οὖν καὶ τοιαῦτα πόματα || καὶ βρώματα, ἃ τῶν θερμαινόντων θερ-

buit. Ex vocis namque claritate et tarditate et destillationibus, quae singulis, qua exitus datur, defluere consueverunt, earumque partim quidem odoribus, partim coloribus, modo etiam tenuitate ac crassitudine diligenti trutina ponderatis, tum jam affectarum partium tum vero ad affectum opportunarum signa colligit. Ubi vero ista de se significationem praebuerint, neque ea sponte natura dimittit, necessarias vias quasdam invenit, per quas vi impulsa citra noxiam ea emittat, remissa vero et languida artis peritis quae porro facienda sunt plane indicat. Ac partim quidem ignem in nobis connatum cibi potusque acrimonia ut pituitam diffundat cogit, partim vero spiritum ipsum, tanquam morbi delatorem, itinere et cursu per acclivia facto, morbum prodere cogit, quo conjectura colligatur, quid sibi in his visum fuerit, quae ut conspicerentur, fabricata est. Quin etiam sudores prius commemoratis ciendos esse ex aquarum calidarum exhalationibus colligit. Quaedam praeterea per vesicam prodeuntia evidentius morbum ostendant quam quae per carnes exeunt. Hujusmodi igitur cibos et potus adinve-

Ed. Chart. II. [152. 153.] Foës. I. 8. Ed. Lind. (13. 14.)

μότερα γιγνόμενα τήκει τε ἐκεῖνα καὶ διαῤῥεῖν ποιέει. ἃ (14) οὐκ ἂν διεῤῥύη, μὴ τοῦτο παθόντα. ἕτερα μὲν οὖν πρὸς ἑτέρων καὶ ἄλλα δι' ἄλλων ἐστὶ τά τε διιόντα τά τ' ἐξαγγέλλοντα. ὥστ' οὐ θαυμάσιον αὐτῶν τάς τε πίστιας χρονιωτέρας γίνεσθαι τάς τ' ἐγχειρίσιας βραχυτέρας, οὕτω δι' ἀλλοτρίων ἑρμηνειῶν πρὸς τὴν θεραπεύουσαν σύνεσιν ἑρμηνευομένων. ὅτι μὲν οὖν καὶ λόγους ἐν ἑωυτῇ εὐπόρους εἰς τὰς ἐπικουρίας ἔχει ἡ ἰητρικὴ, καὶ οὐκ εὐδιορθώτοισι δικαίως οὐκ ἂν ἐγχειρέοι τῇσι νούσοισιν, ἢ ἐγχειρεομένας ἀναμαρτήτους ἂν παρέχοι, οἵ τε νῦν λεγόμενοι λόγοι δηλοῦσιν αἵ τε τῶν εἰδότων τὴν τέχνην ἐπιδείξιες, ἃς ἐκ τῶν ἔργων ἥδιον ἢ ἐκ τῶν λόγων ἐπιδεικνύουσιν, οὐ τὸ λέγειν καταμελετήσαντες, ἀλλὰ τὴν πίστιν τῷ πλήθει ἐξ ὧν ἂν ἴδωσιν οἰκειοτέρην ἡγεύμενοι ἢ ἐξ ὧν ἀκούσωσι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΗΣ ΙΗΤΡΙΚΗΣ.

[153] Ὁκόσοι ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν,

nit qui cum calidis succis sint calidiores, eos et eliquant et fluxiles reddunt, qui nunquam effluerent, nisi hoc illis contingeret. Itaque alia ex aliis et alia per alia tum corpus pervadunt tum morbum denunciant, ut proinde nemini mirum videri debeat, si ad eorum cognitionem longius tempus requiratur, eosque pauci aggrediantur, cum per aliorum expositionem ad medici curantis cognitionem narratione devenerint. Quod igitur ars medica adhibendi remedii abundantem per se habeat rationum facultatem, quodque merito morbis qui corrigi nequeunt manus non admoveat, aut in iis aggrediendis inculpatam se exhibeat, tum praesens oratio manifeste indicat tum viri hujus artis periti re ipsa lubentius quam verbis demonstrant, qui non tam orationis dictioni student quam quod vulgi fidem ex his quae vidit firmiorem quam ex his quae audierit sibi comparaturos existimant.

HIPPOCRATIS DE PRISCA MEDICINA LIBER.

Qui de medicina dicere aut scribere conantur et suae

Ed. Chart. II. [153.] Foes. I. 8. Ed. Lind. I. (14. 15.)

ὑπόθεσιν σφίσιν αὐτέοισιν ὑποθέμενοι τῷ λόγῳ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ἄλλ' ὅ τι ἂν ἐθέλωσιν ἐς βραχὺ ἄγοντες, (15) τὴν ἀρχὴν τῆς αἰτίης τοῖσιν ἀνθρώποισι τῶν νούσων τε καὶ τοῦ θανάτου, καὶ πᾶσι τὴν αὐτὴν, ἓν ἢ δύο προθέμενοι, ἐν πολλοῖσι μὲν καὶ οἷσι λέγουσι καταφανέες εἰσὶν ἁμαρτάνοντες. μᾶλλον δὲ ἄξιον μέμψασθαι ἀμφὶ τέχνης ἐούσης, ᾗ χρῶνταί τε πάντες ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι καὶ τιμῶσι μάλιστα τοὺς ἀγαθοὺς χειροτέχνας. εἰσὶ δὲ δημιουργοὶ οἱ μὲν φλαῦροι, οἱ δὲ πολὺ διαφέροντες. ὅπερ, εἰ μὴ ἦν ἰητρικὴ ὅλως, μηδ' ἐν αὐτῇ ἔσκεπτο, μηδ' εὕροιτο μηδὲν, οὐκ ἂν ἦν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὁμοίως αὐτῆς ἄπειροί τε καὶ ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ τύχῃ πάντα τὰ τῶν καμνόντων διοικεῖτο. νῦν δ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνέων πασέων οἱ δημιουργοὶ πολλὸν ἀλλήλων διαφέρουσι κατὰ χεῖρα καὶ κατὰ γνώμην, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ ἰητρικῆς. διὸ οὐκ ἠξίουν ἔγωγε κενῆς αὐτέην ὑποθέσιος δεῖσθαι ὥσπερ τὰ ἀφανέα τε καὶ ἀπορεόμενα· περὶ ὧν ἀνάγκη, ἤν τις ἐπιχειροίη λέγειν, ὑποθέσει

quaestionis genus calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum, aut aliud quidvis proposuerunt, ii, dum rem brevi contrahunt et idem morborum et mortis in universum causae principium unum vel duo constituunt, in multis quidem quae dicunt plane errasse arguuntur. At vero justius artis nomine reprehendendi sunt quae re vera existit, quamque omnes in rebus maximis adhibent, cujusque peritos artifices summis honoribus dignantur. Sunt autem opifices alii quidem mali, alii vero multum praestantes. Quod sane minime contingeret, si prorsus non existeret ars medica, nihilque in ea vel observatione vel inventione constaret, omnesque illius ex aequo inexperti et ignari essent, aegrotantiumque rebus fortuna praeesset. Verum aliter se res habet, sed non secus ac in reliquis omnibus artibus opifices longe inter se tum manu tum mente praestant, sic etiam in arte medica. Quamobrem equidem ipsam non censeo in inani quaestione versari oportere, sicuti quae sunt obscura et dubia, de quibus si quis dicere velit, eum rei de qua agi-

Ed. Chart. II. [153.] Foeſ. I. 8. Ed. Lind. I. (15. 16.)

χρῆσθαι. ὃ περὶ τῶν μετεώρων ἢ τῶν ὑπὸ γῆν εἰ λέγοι τις καὶ γινώσκοι ὡς ἔχει, οὔτ᾽ ἂν αὐτῷ λέγοντι οὔτε τοῖς ἀκούουσι δῆλα ἂν εἴη, εἴτε ἀληθέα ἐστὶν εἴτε μή. οὐ γάρ ἐστι πρὸς ὅ τι χρὴ ἐπανενέγκαντα εἰδέναι τὸ σαφές. ἰητρικῇ δὲ πάντα πάλαι ὑπάρχει, καὶ ἀρχὴ καὶ ὁδὸς εὑρημένη, καθ᾽ ἣν καὶ τὰ εὑρημένα πολλά τε καὶ καλῶς ἔχοντα εὕρηται ἐν πολλῷ χρόνῳ, καὶ τὰ λοιπὰ εὑρεθήσεται, ἤν τις ἱκανός τε ὢν καὶ τὰ εὑρημένα εἰδὼς ἐκ τούτων ὁρμώμενος ζητέῃ. ὅστις δὲ ταῦτα ἀποβαλὼν καὶ (16) ἀποδοκιμάσας πάντα, ἑτέρῃ ὁδῷ καὶ ἑτέρῳ σχήματι ἐπιχειρέειν ζητέει καὶ φύσει τι εὑρηκέναι, ἐξηπάτηται καὶ ἐξαπατᾶται. ἀδύνατον γάρ, δι᾽ ἃς δὲ ἀνάγκας ἀδύνατον ἐγὼ πειράσομαι ἐπιδεῖξαι, λέγων καὶ δεικνὺς τὴν τέχνην ὅ τι ἐστίν. ἐκ δὲ τούτου καταφανὲς ἔσται ἀδύνατα ἐόντα ἄλλως πως εὑρίσκεσθαι. μάλιστα δέ μοι δοκέει περὶ ταύτης δεῖν λέγοντα τῆς τέχνης γνωστὰ λέγειν τοῖσιν δημότῃσιν. οὐ γὰρ περὶ ἄλλου τινὸς οὔτε ζητέειν προσήκει οὔτε

tur accommodatam quaeſtionem proponere neceſſe eſt. Velut ſi quis de rebus ſublimibus aut ſub terra poſitis diſſerat, aut earum naturam ſe noſſe profiteatur, ea vera ſint necne, neque iis qui diſſerunt, neque iis qui audiunt ſatis fuerit manifeſtum. Neque enim datur ad quod quis veri cognitionem referat. At vero in medicina jam pridem omnia ſubſiſtunt, in eaque principium et via inventa eſt per quam praeclara multa longo temporis ſpatio ſunt inventa et reliqua deinceps invenientur, ſi quis probe comparatus fuerit, ut ex inventorum cognitione ad ipſorum inveſtigationem feratur. Qui vero his omnibus rejectis ac repudiatis aliam inventionis viam aut modum aggreditur et aliquid ſe inveniſſe jactitat, is cum fallitur tum alios fallit. Neque enim iſtud ullo pacto fieri poteſt. Quas autem ob cauſas iſtud fieri nequeat poſtea oſtendam, ubi artem eſſe dixero ac docuero. Ex quo etiam manifeſtum fiet nihil omnino alia ratione inveniri poſſe. Ac mihi quidem maxime videtur qui de hac arte diſſerere inſtituit quae plebeiis nota ſunt dicere debere, cum de nullo alio vel quaerere vel dicere conveniat

λέγειν ἢ περὶ τῶν παθημάτων ὧν αὐτοὶ οὗτοι νοσέουσιν. [154] || αὐτοὺς μὲν οὖν τὰ σφέων αὐτῶν παθήματα καταμαθεῖν, ὥς τε γίνεται καὶ παύεται καὶ δι' οἵας προφάσιας αὔξεταί τε καὶ φθίνει, ἰδιώτας ἐόντας, οὐ ῥαΐδιον· ὑπ' ἄλλου δ' εὑρημένα καὶ λεγόμενα, εὐπετές. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἀναμιμνήσκεται ἕκαστος ἀκούων τῶν ἑωυτῷ ξυμβαινόντων. εἰ δέ τις τῆς τῶν ἰδιωτέων γνώμης ἀποτεύξεται, καὶ μὴ διαθήσει τοὺς ἀκούοντας, οὗτος τοῦ ἐόντος ἀποτεύξεται. καὶ διὰ ταῦτα οὖν οὐδὲν δεῖται ὑποθέσιος. τὴν γὰρ ἀρχὴν οὔτ' ἂν εὑρέθη τέχνη ἡ ἰητρικὴ οὔτ' ἂν ἐζητήθη. οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἔδει τοῖσι κάμνουσι τῶν ἀνθρώπων, τὰ αὐτὰ διαιτωμένοισί τε καὶ προσφερομένοισιν, ἅπερ ὑγιαίνοντες ἐσθίουσι καὶ πίνουσι καὶ κατ' ἄλλα διαιτωμένοις ξυνέφερε, εἰ μὴ ἦν ἕτερα βελτίω. νῦν δ' αὐτὴ ἡ ἀνάγκη ἰητρικὴν ἐποίησε ζητεῖσθαί τε καὶ εὑρεθῆναι ἀνθρώποισιν· ὅτι τοῖσι (17) κάμνουσιν ταὐτὰ προσφερομένοισιν ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες οὐ ξυνέφερεν, ὡς οὐδὲ νῦν ξυμφέρει. ἔτι δ' ἄνωθεν ἔγωγε ἀξιῶ οὐδ' ἂν τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιτάν τε καὶ τροφὴν ᾗ νῦν χρέονται εὑρεθῆναι, εἰ ἐξήρ-

quam de morbis quibus ii ipsi tentantur. Cum igitur rudes sint, neque morbos quibus aegrotant nosse, neque quomodo oriantur, aut desinant, neque ob causas increscant, aut minuantur, iis est facile; ab alio vero inventos et expositos, proclive, cum nil aliud quisque recordetur quam quae sibi contigisse audit. Quod si quis popularium sententiam non assequitur, nec se audientibus conciliat, is quod vere existit non assequetur et neque propterea ulla proposita materia indiget. Principio sane neque inventa fuisset, neque investigata ars medica, neque enim ea aegrotis opus esset, si eadem victus ratio iis offeretur, qua qui valent utuntur, quin etiam alia victus ratio contulisset, nisi essent istis alia meliora. At nunc necessitate homines coacti artem medicam invenerunt et investigarunt, quod aegrotis oblata bene valentium victus ratio nihil contulerit, ut ne nunc quidem confert. Ad haec superioribus equidem saeculis neminem istam bene valentium victus rationem et alimoniam, qua nunc utuntur, inventurum fuisse existimo, si idem cibus et

και τῷ ἀνθρώπῳ ταυτὰ ἐσθίοντι καὶ πίνοντι βοΐ τε καὶ ἵππῳ καὶ πᾶσιν ἐκτὸς ἀνθρώπου, οἷον τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα, καρπούς τε καὶ ὕλην καὶ χόρτον. οἱ ἀπὸ τουτέων τε καὶ τρέφονται καὶ αὔξονται καὶ ἄπονοι διάγουσιν, οὐδὲν προσδεόμενοι ἄλλης διαίτης. καί τοι τὴν ἀρχὴν ἔγωγε ἀξιῶ καὶ τὸν ἄνθρωπον τοιαύτῃ τροφῇ κεχρῆσθαι. τὰ δέ γε νῦν διαιτήματα εὑρημένα τετεχνημένα ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγενῆσθαί μοι δοκέει. ὡς γὰρ ἔπασχον πολλά τε καὶ δεινὰ ἀπὸ ἰσχυρῆς τε καὶ θηριώδεος διαίτης σώματα, καὶ ἄκρητα, καὶ μεγάλας δυνάμεις ἔχοντα ἐσφερόμενοι, οἷά περ ἂν καὶ νῦν ὑπ᾽ αὐτέων πάσχοιεν, πόνοισί τε ἰσχυροῖσι καὶ νούσοισι περιπίπτοντες, καὶ διὰ ταχέος θανάτοισιν. ἧσσον μὲν οὖν ταῦτα τότε εἰκὸς ἦν πάσχειν διὰ τὴν συνήθειαν. ἰσχυρῶς δὲ καὶ τότε, καὶ τοὺς μὲν πλείστους τε καὶ ἀσθενεστέρην φύσιν ἔχοντας ἀπόλλυσθαι εἰκὸς, τοὺς δὲ τουτέων ὑπερέχοντας πλείω χρόνον ἀντέχειν. ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ μετὰ πολλῶν πόνων τε καὶ κακῶν. διὰ δὴ ταύτην τὴν χρείην καὶ οὗτοί μοι δοκέουσι

potus homini, bovi et equo et caeteris praeter hominem animantibus satis fuisset, ea nempe quae ex terra oriuntur, fructus, herbae et foenum, quibus nutriuntur et augentur, et sana degunt, nullo alio victu indigentia. Quanquam equidem per initia hominum eodem alimento usum esse existimo. At cibaria, quibus nunc utuntur, non nisi arte inventa et excogitata longoque temporis intervallo in usum deducta mihi videntur, cum nimirum ex robusto et firmo victu, intemperatis et nimium valentibus ingestis cibariis, in multos et graves morbos homines inciderent, in quos etiam hoc tempore, si iisdem uterentur, incurrerent, ex quibus gravibus doloribus et morbis correpti brevi vitam cum morte commutarent. Etsi vero est simile his malis minus conflictatos fuisse propter consuetudinem, quamvis tunc quidem graviter laborarint et plurimos quidem imbecilliore natura praeditos interiisse, eos vero qui viribus praestarent diutius exstitisse, non secus ac hoc tempore quidam ex valentibus cibariis facile, alii non nisi cum multis dolo-

ζητῆσαι τροφὴν ἁρμόζουσαν τῇ φύσει, καὶ εὑρεῖν ταύτην, ᾗ νῦν χρεώμεθα. ἐκ μὲν οὖν τῶν πυρῶν βρέξαντες καὶ πτίσαντες πάντα καὶ (18) καταλέσαντες καὶ διασήσαντες καὶ φορύξαντες καὶ ὀπτήσαντες ἀπετέλεσαν ἄρτον· ἐκ δέ γε τῶν κριθέων μᾶζαν, ἄλλα τε συχνὰ περὶ ταύτην πρηγματευσάμενοι, ἥψησάν τε καὶ ὤπτησαν καὶ ἔμιξαν, καὶ ἐκέρασαν ἰσχυρά τε καὶ ἄκρητα τοῖσιν ἀσθενεστέροις, πλάσσοντες πάντα πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν τε καὶ δύναμιν, ἡγεύμενοι, ὅσα μὲν ἰσχυρότερα ᾖ οὐ δυνήσεται κρατέειν ἡ φύσις, ἢν ἐσβάλληται, ἀπὸ τούτων δ' αὐτῶν πόνους τε καὶ νόσους καὶ θανάτους ἔσεσθαι. ὅσων δ' ἂν δύνηται ἐπικρατέειν, ἀπὸ τουτέων τροφήν τε καὶ αὔξησιν καὶ ὑγιείην. τῷ δ' εὑρήματι τί ἂν οὖν ὄνομα δικαιότερον ἄν τις προσῆκον μᾶλλον θεῖτο ἢ ἰητρικήν; ὅτι εὕρηται ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνθρώπου ὑγιείῃ τε καὶ τροφῇ καὶ [155] σωτηρίῃ, ἄλλαγμα κείνης τῆς διαίτης, ἐξ ἧς οἱ πόνοι καὶ νοῦσοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ τέχνη αὐτὴ νομίζεται εἶναι, οὐκ ἀπεικός. ἧς γὰρ μηδείς ἐστιν ἰδιώτης, ἀλλὰ πάντες ἐπι-

ribus et moleſtiis vindicantur. Eaque ſane neceſſitate mihi adducti illi videntur conſentaneum naturae alimentum inveſtigaſſe et id quo nunc utimur inveniſſe. Triticum igitur macerantes et omnino pinſentes, molis frangentes, ſubigentes et aſſantes panem confecerunt. Ex hordeo vero mazam et plurima alia magna circa eam adhibita opera coxerunt, aſſarunt, miſcuerunt, valentiaque et intemperata cum imbecillibus temperantes, omnia pro hominis natura et viribus compoſuere, rati cibos valentiores ingeſtos, quod a natura ſuperari non poſſent, dolores, morbos et mortem afferre, eos vero qui a natura ſuperarentur alimentum, incrementum et ſanitatem praeſtare. Huic autem invento quodnam juſtius aut convenientius quam medicinae nomen imponi queat? quandoquidem ad hominis ſanitatem, nutritionem et ſalutem inventum eſt, quod in illius victus rationis vicem ſuccederet, ex qua dolores et morbi naſcuntur. Quod ſi quis hanc ipſam artem eſſe non exiſtimet, non abſurde prorſus ſentiat. Cujus enim artis propter uſum et neceſſitatem nemo rudis eſt, ſed omnes periti, illius artificem

Ed. Chart. II. [155.] Foes. I. 9. 10. Ed. Lind. I. (18. 19.)

στήμονες διὰ τὴν χρῆσίν τε καὶ ἀνάγκην, οὐ προσήκει ταύτης οὐδένα τεχνίτην καλέεσθαι, ἐπεὶ τόγε εὕρημα καὶ μέγα καὶ πολλῆς || τέχνης τε καὶ σκέψιος. ἔτι γοῦν καὶ νῦν οἱ τῶν γυμνασίων τε καὶ ἀνακτήσιων ἐπιμελούμενοι ἀεί τι προσεξευρίσκουσι, κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ζητέοντες ὅ τι ἔδων τε καὶ πίνων ἐπικρατήσει τε αὐτέων μάλιστα καὶ ἰσχυρότερος ἑωυτοῦ ἔσται. σκεψώμεθα γοῦν καὶ τὴν ὁμολογουμένως ἰητρικὴν, τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας εὑρημένην, εἰ καὶ οὔνομα καὶ τεχνίτας ἔχει, καὶ κρατεῖν καὶ αὐτὴ τῶν αὐτέων ἐθέλοι, καὶ (19) ὁπόθεν ποτε ἦρκται. ἐμοὶ μὲν γὰρ ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, οὐδ' ἂν ζητῆσαι δοκέει ἰητρικὴν οὐδεὶς, εἰ ταὐτὰ διαιτήματα τοῖσί τε κάμνουσιν καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἥρμοζεν. ἔτι γοῦν καὶ νῦν ὅσοι ἰητρικῇ μὴ χρέονται, οἵ τε βάρβαροι καὶ τῶν Ἑλλήνων ὅμοροι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅν περ ὑγιαίνοντες διαιτέονται, πρὸς ἡδονὴν, καὶ οὔτ' ἂν απόσχοιντο οὐδενὸς ὧν ἐπιθυμέουσιν, οὐδὲ στείλαιντο. οἱ δὲ ζητήσαντές τε καὶ εὑρόντες ἰητρικὴν τὴν αὐτέην κείνοισι διάνοιαν ἔχοντες περὶ ὧν μοι ὁ πρότερος λόγος εἴρηται, πρῶτον μὲν, οἶμαι, ὑφεῖλον τοῦ πλήθεος

aliquem vocari fas non eſt. Quanquam inventum hoc longe praeſtans eſt et multa arte ac obſervatione conſtat. Quin etiam in hodiernum usque diem qui rei gymnaſticae et viribus reficiendis praeſunt eadem via inveſtigando ſemper aliquid inveniunt, quo quis pro cibo et potu uſus reliquis in certamine longe ſuperior et ſeipſo robuſtior evadat. Medicinam igitur, quam omnes aegrorum cauſa inventam eſſe fatentur, in conſiderationem adhibeamus, num et nomen et artifices habeat, ipſisque ſuperior eſſe velit et undenam originem traxerit. Ac mea quidem opinione, quam ſupra dixi, nemo ad medicinam inveſtigandam animum applicaturus fuiſſet, ſi eadem victus ratio et aegris et ſanis accommodata eſſet. Quare etiam in hunc usque diem barbari et Graecis finitimi, apud quos nullus eſt medicinae locus, eadem victus ratione qua ſani ad voluptatem utuntur; neque eo quod expetunt abſtinent, neque ſibi temperant. At vero qui medicinam perſcrutando invenere, eandem quam qui a me ſuperiore oratione dicti ſunt ſententiam ſecuti, primum quidem, ut

τῶν σιτίων αὐτέων τουτέων, καὶ ἀντὶ πλεόνων ὀλίγα ἐποίησαν. ἐπεὶ δ᾽ αὐτέοισι τοῦτό ἐστι μὲν ὅτε πρός τινας τῶν καμνόντων ἤρκεσε καὶ φανερὸν ἐγένετο ὠφελῆσαν, οὐ μέντοι πᾶσί γε, ἀλλ᾽ ἦσάν τινες οὕτως ἔχοντες, ὡς μηδ᾽ ὀλίγων σιτίων δύνασθαι ἐπικρατέειν, ἀσθενεστέρου δή τινος ἐδόκεον οἱ τοιοῦτοι δεῖσθαι, εὗρον ῥοφήματα μίξαντες ὀλίγα τῶν ἰσχυρῶν πολλῷ τῷ ὕδατι, καὶ ἀφαιρεόμενοι τὸ ἰσχυρὸν τῇ κρήσει τε καὶ ἑψήσει. ὁκόσοι δὲ μηδὲ τῶν ῥοφημάτων ἐδύναντο ὑποκρατέειν, ἀφεῖλον καὶ ταῦτα, καὶ ἀφίκοντο ἐς πόματα, καὶ ταῦτα τῇσί τε κρήσεσι καὶ τῷ πλήθει διαφυλάσσοντες ὡς μετρίως ἔχῃ, μήτε πλείω τῶν δεόντων μήτε ἀκρητέστερα προσφερόμενοι, μηδ᾽ ἐνδεέστερα. εὖ δὲ χρὴ εἰδέναι τοῦτο οἷσι τὰ ῥοφήματα ἐν τῇσι νούσοισιν οὐ ξυμφέρει, ἀλλ᾽ ἄντικρυς ὅταν τοῦτο ποιήσωσι παροξύνονται σφίσιν οἵ τε πυρετοὶ καὶ τὰ ἀλγήματα· καὶ δῆλον τὸ προσενε(20)χθὲν τῇ μὲν νούσῳ τροφή τε καὶ αὔξησις γενόμενον, τῷ δὲ σώματι φθίσις τε καὶ ἀῤῥωστίη. ὁκόσοι δ᾽ ἂν τῶν ἀνθρώπων ἐν ταύτῃ τῇ διαθέσει ἐόντες προσενέγκωνται ξηρὸν σιτίον, ἢ μᾶζαν, ἢ ἄρτον, καὶ

sentio, de suis cibis copiam detraxerunt, deinde pro multis paucos sumpserunt. Quod cum aegrotantibus quibusdam satis esset, palamque prodesse, non tamen omnibus constaret, verum erant quidam ita affecti ut ne paucos quidem cibos conficere possent, quibus sane imbecilliore quodam cibo opus esset, sorbitiones invenerunt, valentes cibos paucos multa aqua diluentes eorumque vim temperatione et coctione detrahentes. Quod si qui neque sorbitiones superare possent, iis etiam detractis potiones substituerunt, observantes ut et usu et copia moderatae essent, neque justo copiosiores, neque meraciores, neque pauciores exhiberentur. Inprimis autem animadvertere oportet, quibus in morbis sorbitiones minime conveniunt, sed continuo ubi assumptae sunt, febres ac dolores exacerbari, ex quo efficitur, ut quod assumptum est morbum quidem foveat et augeat, corpus vero imminuat et imbecillius reddat. At vero qui ita affecti cibum siccum, aut mazam, aut panem quantumvis modicum assumunt, ii decuplo magis atque manifestius

ἦν πάνυ σμικρὸν, δεκαπλασίως ἂν μᾶλλον καὶ ἐπιφανέστερον κακωθεῖεν ἢ ῥοφέοντες, δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ βρώματος πρὸς τὴν διάθεσιν, καὶ ᾧ γε ῥοφεῖν συμφέρει, ἐσθίειν δ' οὔ. εἰ γὰρ πλείω φάγοι, πολὺ ἂν ἔτι κακωθείη· καὶ εἰ ὀλίγα, πονήσειεν ἄν. πάντα δὴ τὰ αἴτια τοῦ πόνου εἰς τὸ αὐτὸ ἄγεται, τὰ ἰσχυρότατα μάλιστά γε καὶ ἐπιφανέστατα λυμαίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ὑγιέα ἐόντα καὶ τὸν νοσέοντα. τί οὖν φαίνεται [156] ἑτεροῖον διανοηθεὶς ὁ καλεύμενος ἰητρὸς καὶ ὁμολογημένως χειροτέχνης, ὃς ἐξεῦρε τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας δίαιτάν τε καὶ τροφὴν, ἢ κεῖνος ὁ ἀπ' ἀρχῆς τοῖσι πᾶσιν ἀνθρώποισι τροφὴν ᾗ νῦν χρεόμεθα ἐξ ἐκείνης τῆς ἀγρίης καὶ θηριώδεος εὑρών τε καὶ παρασκευάσας διαίτης; ἐμοὶ μὲν γὰρ φαίνεται ωὐτὸς τρόπος καὶ ἕν τι καὶ ὅμοιον τὸ εὕρημα. ὁ μὲν ὅσων μὴ ἠδύνατο ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐπικρατέειν ὑγιαίνουσα, ἐμπιπτόντων διὰ τὴν ἀγριότητά τε καὶ ἀκρησίην, ὁ δὲ ὅσων ἡ διάθεσις ἐν οἵῃ ἂν ἑκάστοτε ἕκαστος τύχῃ διακείμενος μὴ ᾖ δυνατὸς ἐπικρατέειν, ταῦτα ἐζήτησεν ἀφελεῖν. τί δὴ τούτου κεῖνο διαφέρει ἀλλ' ἢ πλέον

laeduntur quam si sorbitione utantur, neque aliam ob causam quam quod cibus viribus sit valentior quam affectus requirat, tum quod cui sorbere, ei edere minime conveniat. Quo namque plura comederit, eo pejus afficietur; si vero pauca, etiam dolebit. Atque ad id sane referuntur omnes doloris causae, quod valentissima edulia maxime et evidentissime homini tam sano quam aegro sunt noxia. Quamnam igitur aliam habuisse mentem videtur is qui medicus et omnium confessione artifex vocatur, cum victus rationem qua aegri utuntur invenit, aut qui ab initio omnibus mortalibus victum illum quo nunc utimur loco illius agrestis ac ferinae victus rationis adinvenit et apparavit? Mihi equidem eadem esse ratio et uno eodemque modo excogitata videtur. Hic enim ea quae occurrerent et a natura humana bene valente propter feritatem et incommoderationem superari non poterant, ille vero quae quivis quomodolibet affectus minime superare poterat, detrahere studuit. At quid inter hoc et illud est discriminis, nisi quod hoc multi-

τό τε εἶδος καὶ ὅτι ποικιλώτερον καὶ πλείονος πραγματείης, ἀρχὴ δὲ κείνη ἡ πρότερον γενομένη; (21) εἰ δέ τις σκέπτοιτο τίς ἡ τῶν καμνόντων δίαιτα πρὸς τὴν τῶν ὑγιαινόντων, εὕροι ἂν βλαβερωτέρην ἤπερ τὴν ἡ τις τῶν καμνόντων θηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων. || ἀνὴρ γὰρ κάμνων νοσήματι μήτε τῶν χαλεπῶν τε καὶ ἀφόρων μήτ᾽ αὖ παντάπασιν εὐηθέων, ἀλλ᾽ οὔτε αὐτέῳ ἁμαρτάνοντι μέλλει ἐπίδηλον ἔσεσθαι, εἰ ἐθέλει καταφαγεῖν ἄρτον, κρέα, ἢ ἄλλό τι ὧν ὑγιαίνοντες ἐσθίοντες ὠφελέονται, μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ ἂν ἐλάσσω ἢ ὑγιαίνων ἠδύνατο. ἄλλος τε τῶν ὑγιαινόντων φύσιν ἔχων μήτε παντάπασιν ἀσθενέα μήτ᾽ αὖ ἰσχυρὴν, φαγών τι ὧν βοῦς ἢ ἵππος φαγὼν ὠφελοῖτό τε καὶ ἐσθίει ὀρόβους, ἢ κριθὰς, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιουτέων μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ μεῖον ἢ δύναιτο. κἂν ἧσσον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσας πονήσειέ τε καὶ κινδυνεύσειε κείνου τοῦ νοσέοντος, ὃς τὸν ἄρτον ἢ τὴν μᾶζαν ἀκαίρως προσηνέγκατο. ταῦτα δὴ πάντα τεκμήρια, ὅτι αὐτὴ ἡ

plici et vario magis genere conſtat et plus habet negocii, originem autem praebuit quam prius fuit inſtitutum? Quod ſi quis in conſiderationem adhibeat atque inter ſe conferat tum aegrotantium tum bene valentium victus rationem, is eam quae ferarum eſt et caeterarum animantium illa quae aegrorum eſt magis noxiam inveniet. Si quis enim morbo tentetur neque omnino difficili et intolerabili, neque prorſus levi, ſed quem neque qui peccat ſit cogniturus, ſi panem, aut carnem, aut aliud quiddam eorum quod ſanos juvet, comedat, non multum quidem, ſed longe parcius quam ſanus poterat: contra vero aliquis ſanus natura non omnino imbecilla, neque rurſus robuſta, aliquid eorum quae bovi aut equo proſunt comedat, nempe ervum, aut hordeum, aut aliud quippiam ejusmodi, non multum quidem, ſed multo minus quam ferre poſſit: quamvis id ſanus fecerit, non minus utique gravabitur aut periclitabitur quam qui aegrotus panem aut mazam intempeſtive aſſumpſit. Ex quibus omnibus colligitur, artem medicam via quadam inveſtigatam et inventam eſſe. Quod ſi re vera, quemad-

Ed. Chart. II. [156.] Foes. I. 11. Ed. Lind. I. (21. 22.)

τέχνη ἡ ἰητρικὴ τῇ ὁδῷ ζητεομένη εὑρίσκοιτο ἄν. καὶ εἰ μὲν ἦν ἁπλῶς ὥσπερ ὑφηγεῖται, ὅσα μὲν ἦν ἰσχυρότερα ἔβλαπτεν, ὅσα δ' ἦν ἀσθενέστερα ὠφέλει τε καὶ ἔτρεφε τὸν κάμνοντα καὶ τὸν ὑγιαίνοντα, εὐπετὲς ἂν ἦν τὸ χρῆμα. πολλὸν γὰρ τοῦ ἀσφαλέος, ἂν ἔδει περιλαμβάνοντας ἄγειν ἐπὶ τὸ ἀσθενέστατον. νῦν δὲ οὐκ ἔλασσον ἁμάρτημα, οὐδὲ ἧσσον λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον, ἢν ἐλάσσονα καὶ ἐνδεέστερα τῶν ἱκανῶν προσφέρηται. τὸ γὰρ τοῦ λιμοῦ μένος δύναται ἰσχυρῶς ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑγιῶσαι καὶ ἀσθενέα ποιῆσαι καὶ ἀποκτεῖναι. (22) πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κακὰ ἑτεροῖα μὲν τῶν ἀπὸ πληρώσιος, οὐχ ἧσσον δὲ ἅμα δεινὰ κενώσιος. δι' ὧν πολλὸν ποικιλωτέρη τε καὶ διὰ πλέονος ἀκριβίης ἐστί. δεῖ γὰρ μέτρου τινὸς στοχάσασθαι. μέτρον δὲ οὐδὲ σταθμὸν, οὐδὲ ἀριθμὸν οὐδένα ἄλλον πρὸς ὃ ἀναφέρων εἴσῃ τὸ ἀκριβὲς, οὐκ ἂν εὑροίης, ἄλλο ἢ τοῦ σώματος τὴν αἴσθησιν. διὸ ἔργον οὕτω καταμαθεῖν ἀκριβῶς, ὥστε μικρὰ ἁμαρτάνειν ἔνθα ἢ ἔνθα. κἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἰητρὸν ἰσχυρῶς ἐπαινέοιμι τὸν σμικρὰ ἁμαρτάνοντα. τὸ δ' ἀκριβὲς ὀλιγάκις ἔστι κατιδεῖν.

modum exiſtimant, quae quidem ſunt valentiora laederent, quae vero imbecilliora, tum aegros tum ſanos juvarent et nutrirent, res facili negocio conficeretur. Longe enim tutius ageretur, ſi res ad imbecillimum deducatur. At nunc non levius peccatur, neque minus laeditur, ſi quis pauciora et infra modum aſſumat. Fames enim plurimum poteſt in hominum natura tum ad ſanitatem et imbecillitatem tum ad mortem inferendam. Multa vero alia mala et varia quidem ex plenitudine oriuntur, neque vero minus gravia ex inanitione, ut proinde in his maxima inſit varietas et magna diligentia requiratur. Modum enim quadam conjectura colligere oportet. Modum autem neque pondus, neque ullum alium numerum, ad quem iſta referas, ut exacte cognoſcas, non ullum alium invenias quam corporis ſenſum. Quocirca iſtud adeo exacte cognoſcere, ut leviter in utramque partem pecces, operoſa res eſt. Quanquam equidem vehementer hunc medicum laudarim, qui parum peccet. At exacta certitudo raro cernitur. Quare medicorum pleri-

Ed. Chart. II. [156. 157.] Foes. I. 11. Ed. Lind. I. (22. 23.)

ἐπεὶ οἱ πολλοί γε τῶν ἰητρῶν ταυτά μοι δοκέουσι τοῖσι κακοῖσι κυβερνήτῃσι πάσχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν ἐν γαλήνῃ κυβερνῶντες ἁμαρτάνωσιν, [157] οὐ καταφανέες εἰσίν· ὅταν δὲ αὐτοὺς κατάσχῃ ἄνεμός τε μέγας καὶ χειμὼν, φανερῶς ἤδη πᾶσιν ἀνθρώποισι δι' ἀγνωσίην καὶ ἁμαρτίην δῆλοί εἰσιν ἀπολέσαντες τὴν ναῦν. οὕτω δὴ καὶ οἱ κακοί τε καὶ πλεῖστοι ἰητροὶ, ὅταν μὲν θεραπεύσωσιν ἀνθρώπους μηδὲν δεινὸν ἔχοντας, ἐς οὓς ἄν τις καὶ τὰ μέγιστα ἁμαρτάνων οὐδὲν δεινὸν ἐργάσαιτο, πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα καὶ πολὺ πλέον τῶν δεινῶν ἀνθρώποισι συμβαίνει, ἐν μὲν δὴ τοῖσι τοιούτοισιν ἁμαρτάνοντες οὐ καταφανέες εἰσὶ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν· ὁκόταν δὲ τύχωσι μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ καὶ ἐπισφαλεῖ νοσήματι, τότε σφέων τὰ ἁμαρτήματα καὶ ἡ τέχνη πᾶσι καταφανής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐς μακρὸν αὐτέων ἑκάστου αἱ τιμωρίαι, ἀλλὰ διὰ ταχέος πάρεισιν. (23) ὅτι δὲ οὐδὲν ἐλάσσους ἀπὸ κενώσιος ἀκαίρου κακοπάθειαι γίνονται τῷ ἀνθρώπῳ ἢ καὶ ἀπὸ πληρώσιος, καταμανθάνειν καλῶς ἔχει ἐπαναφέροντας ἐπὶ τοὺς ὑγιαίνοντας. ἔστι γὰρ οἷσιν αὐτέων ξυμφέρει μονοσιτέειν, καὶ τοῦτο διὰ τὸ ξυμφέρον τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐτάξαντο, ἄλλοισί

que malorum navium gubernatorum mihi fimillimi videntur, qui fi tranquillo mari navem regunt, nemo eos peccare deprehendat. Quod fi eos vehemens ventus aut tempeftas oppreſſerit, jam omnibus manifeſte conftat eorum imperitia et culpa navem fuiſſe perditam. Ad hunc sane modum improbi plerique medici, dum leviter affectos curant, in quibus vel graviſſimi errores commiſſi nihil periculi admittunt, cum multi hujusmodi morbi ac longe frequentius quam graviores hominibus contingant, in iis quidem fi delinquant, plebejos latent: ubi vero in magnum et vehementem ac periculofum morbum inciderint, tum ipforum ars et errores omnibus funt confpicui. Horum enim cujusque vindices poenae praefto funt, neque in longum differuntur. Quod autem non minores affectus ex intempeftiva vacuatione quam repletione homini contingant, ex bene valentibus probe cognofcas. Quibusdam enim femel tantum cibum fumere confert, idque quod conferat fibi conftitue-

τε ἀριστᾷν, διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην, οὕτω γὰρ αὐτοῖς ξυμφέρει, καὶ μὴ τούτοισιν οἳ δι' ἡδονὴν ἢ δι' ἄλλην τινὰ συγκυρίην ἐπετήδευσαν ὁπότερον αὐτέων. τοῖσι μὲν γὰρ πλείστοισι τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν διαφέρει πότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἴτε μονοσιτέειν, εἴτε ἀριστᾷν, τουτέῳ τῷ ἔθει χρῆσθαι. εἰσὶ δέ τινες οἳ οὐκ ἂν δύναιντο ἔξω τοῦ συμφέροντος ποιέοντας ῥηϊδίως ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ ξυμβαίνει αὐτέων ἑκατέροισι παρ' ἡμέρην μίην, καὶ ταύτην οὐ σχολῇ μεταβάλλουσιν, ὑπερφυῆς κακοπαθείη. || οἱ μὲν γὰρ ἢν ἀριστήσωσι μὴ ξυμφέροντος αὐτέοισιν, εὐθὺς βαρέες καὶ νωθροὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν γνώμην, χάσμης τε καὶ νυσταγμοῦ καὶ δίψης πλήρεις· ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, καὶ φῦσα καὶ στρόφος καὶ ἡ κοιλίη καταῤῥήγνυται. καὶ πολλοῖσιν ἀρχὴ νούσου αὕτη μεγάλης ἐγένετο, ἢν τὰ αὐτὰ σιτία, ἃ μεμαθήκει ἅπαξ ἀναλίσκειν, δὶς προσενέγκηται καὶ μηδὲν ἔτι πλέον. τοῦτο δὲ εἰ ἀριστᾷν μεμαθηκώς τις καὶ οὕτως αὐτέῳ ξυμφέρον μὴ ἀριστήσῃ, ὅταν τάχιστα παρέλθῃ ἡ ὥρη, εὐθὺς ἀδυναμίη δεινὴ, τρόμος, ἀψυχίη· ἐπεὶ τούτοισιν ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι, οὖρον παχὺ καὶ θερμὸν, στόμα πικρὸν,

runt. Quidam etiam prandere ob eandem caufam, quod iis conferat, coguntur. Quod non iis contingit qui propter voluptatem aut alium quemvis cafum horum alterutrum facere ftudent. Plerisque enim nihil refert utrumlibet fecuti, vel femel tantum cibum capere, vel prandere etiam affuefcant. Quidam vero fi quid incommode fecerint, non facile degunt, verum eorum utrisque die altero vix nec temere exacto, fupra modum gravis oritur affectio. Si enim pranfi fuerint quibus prandere non conducit, ii continuo graves totoque corpore et mente fegnes evadunt, cum ofcitatione, fomnolentia multaque fiti. Quod fi infuper etiam coenaverint, et flatus et tormina excitantur et venter crumpit. Ac multis magni morbi origo fuit, fi cibos quos femel abfumere confueverant bis affumpfiffent, nec quicquam amplius. Ad haec fi quis prandere confuetus atque cui prandere conducat, non prandeat, protinus ubi tempus praeteriit, ftatim gravis impotentia exoritur, tremor et animi defectio, ad haec oculi pallidiores fiunt, urina craffa et ca-

καὶ (24) τὰ σπλάγχνα οἱ δοκέει κρεμᾶσθαι, σκοτοδίνη, δυσοργίη, δυσθυμίη. ταῦτα δὲ πάντα, ὅταν δειπνεῖν ἐπιχειρήσῃ, ἀναλίσκειν δὲ οὐ δυνατὸς ὁ ἀριστιζόμενος ἃ πρότερον ἐδείπνει. ταῦτα δὲ αὐτὰ μετὰ στρόφου τε καὶ ψόφου καταβαίνοντα συγκλείει τὴν κοιλίην, δυσκοιτέουσί τε καὶ ἐνυπνιάζονται τεταραγμένα καὶ θορυβώδεα. πολλοῖσι δὲ καὶ τουτέων αὕτη ἀρχὴ νούσου ἐγένετο. σκέψασθαι δὲ χρὴ διὰ τίνας προφάσιας αὐτέοισι ταῦτα ξυνέβη. τῷ μὲν οἶμαι μεμαθηκότι μονοσιτέειν, ὅτι οὐκ ἀνέμεινε τὸν χρόνον τὸν ἱκανὸν μέχρις αὐτέου ἡ κοιλίη τῶν τῇ προτεραίῃ προσενηνεγμένων σιτίων ἀπολαύσῃ τελέως, καὶ ἐπικρατήσῃ, καὶ λαπαχθῇ τε καὶ ἡσυχάσῃ, ἀλλ' ἐπιζέουσάν τε καὶ ἐξυμωμένην καινὰ ἐπεισηνέγκατο. αἱ δὲ τοιαῦται κοιλίαι πολλῷ τε βραδύτερον πέσσουσι καὶ πλέονος δέονται ἀναπαύσιός τε καὶ ἡσυχίης. ὁ δὲ μεμαθηκὼς ἀριστίζεσθαι ὅτι οὐκ ἐπειδὴ τάχιστα ἐδεήθη τροφῆς τὸ σῶμα, καὶ τὰ πρότερα κατανάλωτο, καὶ οὐκ εἶχεν οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν, εὐθέως αὐτέῳ παρεγένετο καινὴ τροφὴ, [158] φθίνει δὲ καὶ συντήκεται

lida redditur, os amarulentum evadit, viſcera ei pendere videntur, tenebricoſa vertigine corripitur, vehementer iraſcitur et moeret. Iſta vero omnia coenare volenti contingunt, neque cibos quos priore coena aſſumpſit qui prandere conſuevit conficere poteſt, ſed cum torminibus et ſtrepitu deſcendunt et alvum concludunt, ipſi vero noctem inquietam agunt et inſomniis perturbatis ac tumultuoſis vexantur, quod plerisque etiam morbi initium extitit. Quae quas ob cauſas his accidunt, conſideranda ſunt. Nempe quod is, opinor, qui ſemel tantum cibum aſſumere conſuevit, non expectaverit idoneum tempus, dum venter heſternos cibos plane confecerit, ſuperaverit, emollitus fuerit, ac conquieverit, ſed in ipſum ferventem et fermentatum recentes ingeſſerit. At hujusmodi ventres multo tardius concoquunt majoreque otio et quiete opus habent. Qui vero prandere conſuevit quoniam, ubi quamprimum alimento corpus indiguit, prioribus cibis conſumptis nec habuit amplius quo frueretur, non ſtatim ipſi novum alimentum adfuit, ideoque fame imminuitur et contabeſcit. Quaecunque enim ejusmodi

Ed. Chart. II. [158.] Foes. I. 12. Ed. Lind. I. (24. 25.)

ται ὑπὸ λιμοῦ. πάντα γὰρ ἃ λέγω πάσχειν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, λιμῷ ἀνατίθημι. φημὶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅπαντας, οἵ τινες ἂν ἄσιτοι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας γένωνται, ταῦτα πείσεσθαι, οἷα περὶ τῶν ἀναρίστων γενομένων εἴρηκα. τὰς δὲ τοιαύτας φύσιας ἔγωγέ φημι ταχέως τε καὶ ἰσχυρῶς τῶν ἁμαρτημάτων ἀπολαυούσας ἀσθενε(25)στέρας εἶναι τῶν ἑτέρων. ἐγγύτατα δὲ τοῦ ἀσθενέοντός ἐστιν ὁ ἀσθενής. ἔστι δὲ ἀσθενέστερος ὁ ἀσθενῶν, καὶ μᾶλλον αὐτῷ προσήκει ὅ τι ἂν τοῦ καιροῦ ἀποτυγχάνῃ πονέειν. χαλεπὸν δὲ τοιαύτης ἀκριβίης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην τυγχάνειν αἰεὶ τοῦ ἀτρεκεστάτου. πολλὰ δὲ εἴδεα κατ᾽ ἰητρικὴν ἐς τοσαύτην ἀκριβίην ἥκει, περὶ ὧν εἰρήσεται. οὐ φημὶ δὴ διὰ τοῦτο δεῖν τὴν τέχνην ὡς οὐκ ἐοῦσαν, οὐδὲ καλῶς ζητεομένην τὴν ἀρχαίην ἀποβαλέσθαι, εἰ μὴ ἔχει περὶ πάντα ἀκριβίην, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι τοῦ ἀτρεκεστάτου ὁμοῦ δύνασθαι ἥκειν λογισμῷ, ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης, θαυμάζειν τὰ ἐξευρημένα, ὡς καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐξεύρηται, καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης. ἐπὶ δὲ τῶν τὸν καινὸν

hominibus accidunt, ad famem referenda censeo. Quin etiam iis omnibus qui duos aut tres dies sine cibo transierint, eadem contingere dico quae de his qui minime prandent diximus. Ac ejusmodi naturas quae celeriter ac vehementer suorum delictorum incommoda percipiunt equidem reliquis imbecilliores esse censeo. Qui vero imbecillus est, proxime ad eum qui aegrotat accedit, estque imbecillior qui aegrotat, multoque gravius afficitur, si quid intempestive fecerit. Cum autem ejusmodi exacta diligentia in arte medica adhibenda sit, quod est certissimum semper assequi difficile est. Multa tamen in re medica tam exactam diligentiam obtinent, de quibus dicetur. Neque sane priscam artem medicam ideo quod omnium exactam diligentiam non habeat, quasi ars nulla sit, aut non recte investigata, rejiciendam censeo: verum cum prope ad veritatem accedere liceat, simulque eo ratiocinando pervenire, multo magis admiranda veniunt quae sunt ex magna ignoratione eruta, velut probe et recte, non autem fortuito inventa. At vero nunc ad eos qui nova quadam ratione artem ex proposita

τρόπον τὴν τέχνην ἐξ ὑποθέσιος ζητεόντων λόγον ἐπανελθεῖν βούλομαι. εἰ γάρ ἐστι θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν τὸ λυμαινόμενον τὸν ἄνθρωπον, καὶ δεῖ τὸν ὀρθῶς ἰητρεύοντα βοηθεῖν τῷ μὲν θερμῷ ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, τῷ δὲ ψυχρῷ ἐπὶ τὸ θερμὸν, τῷ δὲ ξηρῷ ἐπὶ τὸ ὑγρὸν, τῷ δ' ὑγρῷ ἐπὶ τὸ ξηρόν. ἔστω μοι ἄνθρωπος μὴ τῶν ἰσχυρῶν φύσει, ἀλλὰ τῶν ἀσθενεστέρων. οὗτος δὲ πυροὺς ἐσθιέτω οὓς ἂν ἀπὸ τῆς ἅλω ἀνέλῃ, ὠμοὺς καὶ ἀργοὺς, καὶ κρέα ὠμὰ, καὶ πινέτω ὕδωρ. ταύτῃ χρώμενος τῇ διαίτῃ εὖ οἶδ' ὅτι πείσεται πολλὰ καὶ δεινά. καὶ γὰρ πόνους πονήσει, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ἔσται, καὶ ἡ κοιλίη φθαρήσεται, καὶ ζῆν πολὺν χρόνον οὐ δυνήσεται. τί δεῖ τοιγαρ(26)οῦν βοήθημα παρασκευάσασθαι ὧδ' ἔχοντι; || θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρόν; ἁπλοῦν γὰρ ὅτι τούτων τι. εἰ γὰρ τὸ λυμαινόμενον αὐτῶν ἐστι τούτων τὸ ἕτερον, τῷ ὑπεναντίῳ προσήκει λῦσαι, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος ἔχει. τὸ μὲν γὰρ βεβαιότατόν τε καὶ προφανέστατον φάρμακον ἀφελόντα τὰ διαιτήματα οἷσιν ἐχρῆτο· ἀντὶ μὲν τῶν πυρῶν ἄρτον διδόναι, ἀντὶ δὲ τῶν ὠμῶν κρεῶν

materia investigant nostra revertatur oratio. Si quidem est calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum quod hominem laedit, et eum qui recte mederi volet oportet calido per frigidum, frigido per calidum, sicco per humidum et humido per siccum opitulari. Exhibeatur mihi aliquis natura non admodum robusta, sed imbecilliore, qui triticum crudum et inelaboratum edat, quale ex area sustulit, et carnes crudas, et aquam bibat. Ex qua victus ratione non dubium est quin multa et gravia sit perpessurus. Nam et doloribus conflictabitur et imbecillo erit corpore et ventriculus corrumpetur, neque diu vitam tolerare poterit. Quodnam igitur ita affecto praesidium comparandum? calidumne, an frigidum, an siccum, an humidum? si quidem horum quodque simplex est. Namque si quod laedit ab his ipsis est diversum, contrario dissolvere convenit, velut ipsi fatentur. Est enim certissima et evidentissima medela, sublatis quibus utebatur cibis, pro tritico panem exhibere et pro crudis carnibus coctas et insuper vinum propinare. Neque fieri pot-

Ed. Chart. II. [158. 159.] Foës. I. 13. Ed. Lind. I. (26. 27.)

ἑφθά, πιεῖν τε ἐπὶ τουτέοισιν οἶνον. ταῦτα μεταβάλλοντα οὐχ οἷόν τε μὴ ὑγιέα γενέσθαι, ἤν γε μὴ παντάπασιν ᾖ διεφθαρμένος ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῆς διαίτης. τί δὴ φήσομεν; πότερον αὐτέῳ ὑπὸ ψυχροῦ κακοπαθέοντι θερμὰ ταῦτα προσενέγκαντες ὠφέλησαν, ἢ τἀναντία; οἶμαι γὰρ ἔγωγε πολλὴν ἀπορίην ἐρωτηθέντι παρασχεῖν. ὁ γὰρ τὸν ἄρτον σκευάζων τῶν πυρῶν τὸ θερμὸν, ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ξηρὸν, ἢ τὸ ὑγρὸν ἀφείλετο. ὃ γὰρ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι δίδοται καὶ πολλοῖσιν εἴργασται, ὧν ἕκαστον ἰδίην δύναμιν καὶ φύσιν ἔχει, καὶ τὰ μὲν τῶν ὑπαρχόντων ἀποβέβληκεν, ἄλλοισι δὲ κέκρηται καὶ μέμικται. οἶδα μὲν γὰρ καὶ τάδε δήπου, ὅτι διαφέρει εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καθαρὸς ἄρτος ἢ συγκομιστὸς, ἢ ἀπτίστων πυρῶν ἢ ἐπτισμένων, ἢ πολλῷ ὕδατι πεφυρημένος ἢ ἀφύρητος, ἢ ἔξοπτος ἢ ἔνωμος, ἄλλά τε πρὸς τουτέοισι μυρία. ὡς δ' αὔτως καὶ περὶ μάζης. καὶ αἱ δυνάμιες δὲ μεγάλαι τε ἑκάστου, καὶ οὐδὲν ἡ ἑτέρη τῇ ἑτέρῃ ἐοικυῖα. ὅστις δὲ ταῦτα μὴ σκεπτόμενος, οὐκ οἶδε, πῶς ἄν τι οὗτος (27) δύναιτο τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον παθημάτων εἰδέναι; [159] ὑπὸ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου

eſt quin his commutatis convaleſcat, niſi diuturniore iſta victus ratione prorſus fuerit corruptus. Quid ergo dicemus? Num ei a frigido male affecto calida haec exhibita profuerunt, an contraria? Equidem quid ad interrogata reſpondere debeat, multum dubitaturum exiſtimo. Qui enim panem ex tritico apparat, calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum tollit. Quod namque in ignem et aquam mittatur, multisque aliis modis confectus ſit, quorum ſingula propriam facultatem et naturam obtinent, eorum quidem quae natura exiſtunt quaedam rejiciuntur, aliis vero temperantur et commiſcentur. Nam et hoc ſane novi plurimum referre, utaturne quis pane duro, aut ex tritico cortice non repurgato, an purgato, an copioſa aqua ſubacto, aut nullo modo ſubacto, an excocto, aut crudiore, aliisque praeterea innumeris. Similiter quoque de maza. Quorum cujusque magnae ſunt facultates ac nihil inter ſe ſimiles. At qui haec ſubducta ſecum ratione non reputat, quonam modo is affectum ullum quo quis detinetur cognoſcere poterit? Cum

τουτέων πάσχει τε καὶ ἑτεροιοῦται ἄνθρωπος ἢ τοῖον ἢ τοῖον. καὶ διὰ τουτέων πᾶς ὁ βίος καὶ ὑγιαίνοντι καὶ ἐκ νόσου ἀνατρεφομένῳ καὶ κάμνοντι. οὐκ ἂν οὖν ἕτερα τουτέων χρησιμώτερα, οὐδ' ἀναγκαιότερα εἴη εἰδέναι δήπου. ὥστε καλῶς καὶ λογισμῷ προσήκοντι ζητήσαντες πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν εὗρον αὐτὰ οἱ πρῶτοι εὑρόντες, καὶ ᾠήθησαν ἀξίην τὴν τέχνην θεῷ προσθεῖναι, ὡς καὶ νομίζεται. οὐ γὰρ τὸ ξηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑγρὸν, οὐδὲ τὸ θερμὸν, οὐδὲ τὸ ψυχρὸν, οὐδ' ἄλλο τουτέων οὐδὲν ἡγησάμενοι οὔτε λυμαίνεσθαι οὔτε προσδεῖσθαι οὐδενὸς τουτέων τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὅ τι ἰσχυρὸν ἑκάστου καὶ τὸ κρέσσον τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, οὗ μὴ ἠδύνατο κρατέειν, τοῦτο βλάπτειν ἡγήσαντο, καὶ τοῦτο ἐζήτησαν ἀφελέειν. ἰσχυρότατον δέ ἐστι τοῦ μὲν γλυκέος τὸ γλυκύτατον, τοῦ δὲ πικροῦ τὸ πικρότατον, τοῦ δὲ ὀξέος τὸ ὀξύτατον, ἑκάστου δὲ πάντων τῶν ἐόντων ἡ ἀκμή. ταῦτα γὰρ ἑώρων καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνεόντα καὶ λυμαινόμενα τὸν ἄνθρωπον. ἔνι γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν καὶ γλυκὺ καὶ ὀξὺ καὶ στρυφνὸν καὶ πλαδαρὸν καὶ ἄλλα μυ-

ab eorum quoque hoc vel illo modo afficiatur et immutetur, atque ex his et bene valentium omnium et ex morbo convalescentium et aegrotorum vita constet, ex quo sane efficitur ut nihil neque ad cognitionem utilius neque magis necessarium existat. Ut recte convenienterque ratiocinando investigasse mihi videantur et ad hominum naturam accommodate primi ista invenisse, artemque dignam judicasse quae ad deum auctorem ex majorum institutis referretur. Nam neque sicco, neque humido, neque calido, neque frigido, neque horum quoquam hominem laedi existimaverunt, neque horum aliquo ei opus esse. Sed quod in unoquoque potentius esset et supra naturam humanam adeo ut ab ea superari non posset, id laedere censuerunt et tollere conati sunt. Est autem valentissimum inter dulcia dulcissimum, inter amara amarissimum, inter acida acidissimum, et quod in re quaque summum est. Haec enim in homine inesse eique nocere videbant. In homine namque inest et amarum et salsum et dulce et acidum et acerbum et insipi-

Ed. Chart. II. [169.] Foes. I. 13. 14. Ed. Lind. I. (27. 28.)

ρία παντοίας δυνάμιας ἔχοντα, πλῆθός τε καὶ ἰσχύν. ταῦτα μὲν μεμιγμένα καὶ κεκρημένα ἀλλήλοισιν οὔτε φανερά ἐστιν οὔτε λυπέει τὸν ἄνθρωπον. ὅταν δέ τι τουτέων ἀποκριθῇ καὶ αὐτὸ ἐφ᾽ ἑωυτοῦ γένηται, τότε καὶ φανερόν ἐστι καὶ λυπέει τὸν (28) ἄνθρωπον. τοῦτο δὲ τῶν βρωμάτων ὅσα ἡμῖν ἀνεπιτήδειά ἐστι καὶ λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον ἐμπεσόντα, τουτέων ἕκαστον ἢ πικρόν τι καὶ ἄκρητόν ἐστιν, ἢ ἁλμυρὸν, ἢ ὀξὺ, ἢ ἄλλό τι ἄκρητόν τε καὶ ἰσχυρὸν, καὶ διὰ τοῦτο ταρασσόμεθα ὑπ᾽ αὐτέων, ὥσπερ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἀποκρινομένων. πάντα δὲ ὅσα ἄνθρωπος ἐσθίει ἢ πίνει, τὰ τοιαῦτα βρώματα ἥκιστα τουτέου χυμοῦ ἀκρήτου τε καὶ διαφέροντος δῆλα ἔσται μετέχοντα, οἷον ἄρτος τε καὶ μᾶζα καὶ τὰ ἑπόμενα τουτέοισιν οἷσιν εἴθισται ὥνθρωπος πλείστοισί τε καὶ αἰεὶ χρέεσθαι, ἔξω τῶν πρὸς ἡδονὴν τε καὶ κόρον ἠρτυμένων τε καὶ ἐσκευασμένων. || καὶ ἀπὸ τουτέων πλείστων ἐσιόντων ἐς τὸν ἄνθρωπον ταραχή τε καὶ ἀπόκρισις τῶν ἀμφὶ τὸ σῶμα δυνάμιων ἥκιστα γίνεται, ἰσχύς τε καὶ αὔξησις καὶ τροφὴ μάλι-

dum, aliaque ſexcenta quae pro copia et viribus varias habent facultates. Et haec quidem mixtione et mutua inter ſe contemperatione neque cernuntur neque quenquam moleſtia afficiunt. At ubi horum quidpiam ſecretum fuerit et per ſe extiterit, tunc et conſpicuum fit et hominem moleſtia afficit. Quin etiam ex cibariis quae minime nobis conveniunt, quaeque in corpus ingeſta homini ſunt noxia, eorum quodque aut amarum eſt et minime temperatum, aut ſalſum, aut acidum, aut alio quodam modo intemperatum et vehemens, ideoque perturbationem in corpore efficiunt, non ſecus ac ea quae ex corpore excernuntur. At edulia quae homo nunc edit aut bibit, ea hujus intemperati et praeſtantis ſucci minimam partem habere conſtat, panem dico et mazam atque his finitima, quibus homines copioſe et ſemper uti conſuevere, praeter ea, quae ad voluptatem et ſatietatem condiuntur et apparantur. Ex quibus quamvis magna copia ingerantur, turbatio et facultatum corporis ſecretio minime contingit, ſed robur, incrementum et alimentum, idque nullam aliam ob cauſam, quam quod pro-

στα δὲ οὐδὲν ἕτερον γίνεται ἢ ὅτι εὖ τε συγκέκρηται καὶ οὐδὲν ἔχει ἄκρητον, οὐδὲ ἰσχυρὸν, ἀλλ' ὅλον ἕν τε γέγονε καὶ ἁπλόον καὶ ἰσχυρόν. ἀπορέω δ' ἔγωγε οἱ τὸν λόγον ἐκεῖνον λέγοντες καὶ ἀπάγοντες ἐκ ταύτης τῆς ὁδοῦ ἐπὶ ὑπόθεσιν τὴν τέχνην τίνα ποτὲ τρόπον θεραπεύσουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὥσπερ ὑποτίθενται. οὐ γάρ ἐστιν αὐτέοισι, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐξευρημένον αὐτό τι ἐφ' ἑωυτοῦ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, μηδενὶ ἄλλῳ εἴδει κοινωνέον. ἀλλ' οἶμαι ἔγωγε ταῦτα πόματα καὶ βρώματα αὐτέοισιν ὑπάρχειν οἷσι πάντες χρώμεθα. προστιθέασι δὲ τῷ μὲν εἶναι θερμῷ, τῷ δὲ ψυχρῷ, τῷ δὲ ξηρῷ, τῷ δὲ ὑγρῷ, ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ἄπορον (29) προστάξαι τῷ κάμνοντι, θερμόν τι προσενέγκασθαι. εὐθὺς γὰρ ἐρωτήσει τί ἐστιν, ὥστε ληρεῖν ἀνάγκη, ἢ ἐς τουτέων τὶ τῶν γενομένων καταφυγεῖν. εἰ δὲ δὴ τυγχάνει τὸ μὲν θερμὸν ἐὸν στρυφνὸν, ἄλλο δὲ θερμὸν πλαδαρὸν, ἄλλο δὲ θερμὸν ἄραδον ἔχον, [160] ἔστι γὰρ καὶ ἄλλά τε θερμὰ καὶ ἄλλας δυνάμιας ὑπεναντίας ἑωυτοῖσιν ἔχοντα, δεήσει δὲ τί αὐτέων προσενεγκεῖν, ἢ τὸ θερμὸν καὶ στρυφνὸν, ἢ τὸ θερμὸν καὶ πλα-

be contemperata nihil habent intemperati neque vehementis, sed omnia unum fiunt et simplex et validum. Neque vero mihi satis compertum est, qui hac oratione utuntur et artem medicam ab ista via ad materiam propositam abducunt, quonam tandem modo homines ex materia proposita curaturi sint. Neque enim, opinor, ipsis est inventum quidnam sit per se calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum, ac nullius alterius particeps. Verum ut sentio, iidem apud illos potus et cibi existunt et ii quibus omnes utimur, sed huic calidi, illi frigidi, huic sicci, illi humidi nomen apponunt. Quandoquidem illud dubitationem habet, si medicus ut aliquid calidum aegro offeratur imperet, cum si protinus quaeratur quodnam illud sit, vel nugari cogatur, vel ad horum aliquid confugere. Quod si fit calidum quoddam acerbum, aliud vero calidum insipidum, aliud quoque calidum turbulentam in corpore motionem excitans, sunt enim et alia calida quae contrarias inter se facultates habent, quodnam eorum offerri debeat, anne ca-

Ed. Chart. II. [160.] Foes. I. 14. Ed. Lind. I. (29. 30.)

δαρὸν, ἢ ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ στρυφνὸν, ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο, καὶ τὸ ψυχρόν τε καὶ πλαδαρόν; ὡς μὲν γὰρ ἔγωγε οἶδα, πᾶν τοὐναντίον ἐφ' ἑκατέρου αὐτέων ἀποβαίνει, καὶ οὐ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν σκύτει καὶ ἐν ξύλῳ καὶ ἐν ἄλλοισι πολλοῖσι ἅ ἐστιν ἀνθρώπου ἀναισθητότερα. οὐ γὰρ τὸ θερμόν ἐστι τὸ τὴν μεγάλην δύναμιν ἔχον, ἀλλὰ τὸ στρυφνὸν καὶ πλαδαρὸν, καὶ τἄλλα ὅσά μοι εἴρηται, καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἔξω τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα, καὶ ἔξωθεν ἐπιχριόμενά τε καί πως πλασσόμενα. ψυχρότητα δ' ἔγωγε καὶ θερμότητα πασέων ἥκιστα τῶν δυναμίων νομίζω δυναστεύειν ἐν τῷ σώματι διὰ τάσδε τὰς προφάσιας. ὃν μὲν ἂν δήπου χρόνον μεμιγμένα αὐτὰ αὐτέοισιν ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ θερμὸν ᾖ, οὐ λυπέει. κρῆσις γὰρ καὶ μετριότης τῷ μὲν ψυχρῷ γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ, τῷ δὲ θερμῷ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. ὅταν δὲ ἀποκριθείη χωρὶς ἑκάτερον, τότε λυπέει. ἐν δὲ δὴ τουτέῳ τῷ καιρῷ, ὅταν τὸ ψυχρὸν ἐγγένηται καὶ λυπήσῃ τὸν ἄνθρωπον (30) διὰ ταχέος, πρῶτον δι' αὐτὸ τοῦτο πάρεστι τὸ θερμὸν αὐτόθεν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, οὐδεμιῆς βοη-

lidum et acerbum, vel calidum et insipidum, an frigidum simul et acerbum, tale namque quoddam est, an frigidum et insipidum? Namque equidem novi plane contrarium in eorum quoque evenire, neque in homine solum, verum etiam in corio et ligno ceterisque plerisque homine longe hebetiorem sensum habentibus. Neque enim calidum est quod magnam vim habet, verum acerbum et insipidum, caeteraque de quibus dixi, tum in homine, tum extra hominem, in iis quae eduntur aut bibuntur, vel foris illinuntur, vel quacunque forma corpori admoventur. Frigidum quidem et calidum inter omnes facultates minimum in corpore posse has ob causas existimo. Quamdiu enim calidum et frigidum inter se permixta fuerint, molestia neutiquam afficiunt. Contemperationem enim et commoderationem habet frigidum a calido et calidum a frigido. At ubi alterum ab altero sejunctum fuerit, tunc offendit. Quo itaque tempore frigus innascitur et hominem affligit, primum ex eo ipso calidum indidem ex homine praesto est, sine ullo

Ed. Chart. II. [160.] Foes. I. 14. 15. Ed. Lind. I. (30.)

θείης οὐδὲ παρασκευῆς δεόμενον. καὶ ταῦτα καὶ ἐν ὑγιαίνουσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἀπεργάζεται καὶ ἐν κάμνουσιν. τοῦτο μὲν εἴ τις θέλει ὑγιαῖνον χειμῶνος διαψῦξαι τὸ σῶμα, ἢ λουσάμενος ψυχρῷ, ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ, ὅσῳ ἂν αὐτὸ ἐπιπλέον ποιήσῃ, καὶ ἤν γε μὴ παντάπασι παγῇ τὸ σῶμα, ὅταν εἵματα λάβῃ καὶ ἔλθῃ ἐς τὴν σκέπην, μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέον θερμαίνεται τὸ σῶμα· τοῦτο δὲ εἰ θέλοι ἐκθερμανθῆναι στερεῶς ἢ λουτρῷ θερμῷ, ἢ πολλῷ πυρὶ, ἐκ δὲ τουτέου τὸ αὐτὸ εἷμα ἔχων ἐν τῷ αὐτέῳ χωρίῳ τὴν διατριβὴν ποιέεσθαι· ὥσπερ ὁ διεψυγμένος πολὺ φανεῖται καὶ ψυχρότερος καὶ ἄλλως φρικαλεώτερος, ἢ ῥιπιζόμενός τις ὑπὸ πνίγεος καὶ παρασκευάζων αὐτὸς ἑωυτῷ ψῦχος ἐκ τουτέου τοῦ τρόπου διαπάσαι. τῷ τοῦτο ποιέοντι δεκαπλάσιον πάρεστι τὸ καῦμα καὶ τὸ πνῖγος ἢ τῷ μηδὲν τουτέων ποιέοντι. τὰ δὲ δὴ καὶ πουλὺ μείζω, ὅσοι ἂν διὰ χιόνος || ἢ ἄλλης ψύξιος βαδίσαντες ῥιγώσωσι διαφερόντως πόδας, ἢ χεῖρας, ἢ κεφαλὴν, οἷα πάσχουσιν ἐς τὴν νύκτα, ὅταν περισταλέωσί τε καὶ ἐν ἀλέῃ γένωνται ὑπὸ καύματος καὶ κνησμοῦ, καὶ ἔστιν οἷσι φλυκταῖναι ἀνίστανται ὡς

praesidio atque apparatu, idque tum in sanis, tum in aegrotantibus efficit. Quod si quis sanus hieme sive lotione frigida, sive quovis alio modo corpus refrigerare volet, quo plus id fecerit, si plane corpus non congelarit, is ubi vestimenta sumpserit et sub tectum se receperit, eo magis et vehementius corpore incalescet. At vero si multum calefieri, vel balneo calido, vel copioso igne cupiat, moxque cum eadem veste, eodem loco quo quis perfrigeratus fuerat, commorari, is multo frigidior, atque alias magis inhorrescere conspicietur. Aut qui in magno aestu ventulo per flabellum excitato, hoc modo sibi frigus conciliare parat, is decuplo majorem ardorem et aestum sentiet quam qui horum nihil fecerit. Atque istis sane sunt multo majora, quae qui per nives, aut alia frigora itinere facto, supra modum pedibus, vel manibus, vel capite persrigerati, noctu patiuntur, cum vestibus contecti et loco calido se continentes, pruritu et ardore divexantur, quibusdam etiam pustulae velut igne

ἀπὸ πυρὸς κατακεκαυμένοισι. καὶ οὐ πρότερον τοῦτο πάσχουσιν πρὶν ἢ θερμανθῶσιν. οὕτως ἑτοίμως ἑκάτερον αὐτέων ἐπὶ θάτερα παραγίνεται. μυρία δ' ἂν καὶ ἕτερα ἔχοιμι (31) εἰπεῖν. τὰ δὲ κατὰ τοὺς νοσέοντας, οὐχ οἷσιν ἂν ῥῖγος γένηται, τουτέοισιν ὀξύτατος ὁ πυρετὸς ἐκλάμπει, καὶ οὐχ οὕτως ἰσχυρῶς, ἀλλὰ καὶ παυόμενος δι' ὀλίγου, καὶ ἄλλως τὰ πολλὰ ἀσινής, καὶ οἷον ἂν χρόνον παρῇ διάθερμος, καὶ διεξιὼν διὰ παντὸς τελευτάων ἐς τοὺς πόδας μάλιστα, οὗπερ τὸ ῥῖγος καὶ ἡ ψῦξις νεηνικωτάτη καὶ ἐπὶ πλέον ἐχρόνισε. πάλιν δὲ ὅταν ἱδρώσῃ καὶ ἀπαλλαγῇ ὁ πυρετὸς, πολὺ μᾶλλον ἔψυξεν ἢ εἰ μὴ ἔλαβε τὴν ἀρχήν. ᾧ οὖν διαταχέος [161] οὕτω παραγίνεται τὸ ἐναντιώτατόν τε καὶ ἀφελόμενον τὴν δύναμιν ἀπὸ ταυτομάτου, τί ἂν ἀπὸ τουτέου μέγα ἢ δεινὸν γένοιτο; ἢ τίνος δεῖ πολλῆς ἐπὶ τουτέῳ βοηθείας; εἴποιεν ἄν τις, ἀλλ' οἱ πυρεταίνοντες τοῖσι καύσοισί τε καὶ περιπλευμονίῃσι καὶ ἄλλοισιν ἰσχυροῖσι νουσήμασιν οὐ ταχέως ἐκ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται, οὐδὲ πάρεστιν ἐνταῦθα τὸ θερμὸν ἐπὶ τὸ ψυχρόν. ἐγὼ δὲ τοῦτό μοι μέγιστον τεκμήριον ἡγεῦμαι εἶναι, ὅτι οὐ

ambuſtis attolluntur, neque id iis ſine caloris ſenſu accidit. Tam facile eorum alteri alterum ſuccedit. Quibus et ſexcenta alia adjicere poſſem, verum quae circa aegrotos accidunt, ſpectemus. Annon quibus rigor exoritur, iis acutiſſima febris inſtar flammae emicat? Et quae non adeo vehementer affligit, ſed intra breve tempus quieſcit et alioqui fere innoxia, quaeque quamdiu adſuerit, calore totum corpus pervadit, ea maxime in pedes deſinit, in quibus rigor et frigus vehementiſſimum diutiſſime perdurarunt. Rurſus ubi ſudor eruperit et febris deceſſerit, multo vehementius perſrigeſcit quam ſi per initia non prehendiſſet. Ab eone igitur quid magnum aut grave exſpectes, aut cujusnam magni praeſidii indigeat, cui contrarium tam cito ſuccedit, quod ejus vires ſponte aufert? At objiciat aliquis febre ardente, aut pulmonum inflammatione, vel aliis vehementibus morbis detentos, qui neque calore cito liberantur, neque frigori calor ſuccedit. Iſtud vero mihi magno argumento eſſe videtur, quod neque calidum ſimpliciter febricitantium,

Ed. Chart. II. [161.] Foes. I. 16. Ed. Lind. I. (31. 32.)

διὰ τὸ θερμὸν ἁπλῶς πυρεταίνουσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐδὲ τοῦτο εἴη τὸ αἴτιον τῆς κακώσιος μοῦνον, ἀλλ' ἔστι καὶ πικρὸν καὶ θερμὸν τὸ αὐτὸ, καὶ θερμὸν καὶ ὀξὺ, καὶ ἁλμυρὸν καὶ θερμὸν, καὶ ἄλλα μυρία, καὶ πάλιν γε ψυχρὸν μετὰ δυνάμιος ἑτέρων. τὰ μὲν οὖν λυμαινόμενα ταῦτά ἐστι· συμπάρεστι δὲ καὶ τὸ θερμὸν, ῥώμης μετέχον, ὡς ἂν τὸ ἡγεύμενον καὶ παροξυνόμενον καὶ αὐξανόμενον ἅμα κείνῳ, δύναμιν δὲ οὐδεμίην πλείω τῆς προσηκούσης δηλαδή. ταῦτ' ὧδε ἔχει. (32) ἐπὶ τῶνδε τῶν σημείων πρῶτον μέν ἐστι φανερώτατα ὧν πάντες ἔμπειροι πολλάκις ἤδη ἐσμέν τε καὶ γινόμεθα. τοῦτο μὲν ὁκόσοισιν ἂν ἡμέων κόρυζα ἐγγένηται καὶ ῥεῦμα κινηθῇ διὰ τῶν ῥινέων, τοῦτο ὡς πολὺ δριμύτερον τοῦ πρότερον γινομένου τε καὶ ἰόντος ἐκ τῶν ῥινέων καθ' ἑκάστην ἡμέρην, καὶ οἰδέειν μὲν ποιέει τὴν ῥῖνα, καὶ συγκαίει θερμήν τε καὶ διάπυρον ἐσχάτως. ἢν δὲ τὴν χεῖρα προσφέρῃς καὶ πλείω χρόνον παρῇ, καὶ ἐξελκοῦται τὸ χωρίον, ἄσαρκόν τε καὶ σκληρὸν ἐόν. παύεται δέ πως τό γε καῦμα ἐκ τῆς ῥινὸς, οὐχ ὅταν τὸ ῥεῦμα γίνηται καὶ ἡ φλεγμονὴ ᾖ, ἀλλ' ἐπειδὰν παχύτερόν τε καὶ ἧσσον

neque ipſum ſolum affectionis cauſa ſit, ſed eſt et amarum et calidum idem, et calidum et acutum, et ſalſum et calidum, aliaque innumera, ac rurſus frigidum aliis facultatibus conjunctum. Haec ſunt igitur a quibus noxa provenit, ſed et calidum adjunctum eſt, robur ac veluti principatum habens, quod incitat et una cum eo, cui conjunctum eſt, auget, nullam tamen peculiarem vim quam conveniat majorem obtinet. Atque iſta ad hunc modum ſe habent. Ad haec vero accedunt indicia imprimis quidem manifeſtiſſima, quorum jam pridem omnes ſaepius uſum accepimus et in dies periclitationem percipimus. Siquidem ubi nobis gravedo exoritur et ex naribus humor effluit, qui priore et eo qui quotidie per nares fertur cum longe ſit acrior, naſum non modo in tumorem attollit et calentem ſummeque ferventem exurit. Quod ſi longiore tempore perſeveraverit et manum admoveas, etiam locus exulceratur minime carnoſus et durus. At vero narium ardor tum ſedatur, non cum fluxio fit, et inflammatio adeſt, ſed cum humor craſſior et minus acris

δριμὺ, πέπον τε καὶ μεμιγμένον μᾶλλον τῷ πρότερον γινομένῳ, τότ' ἤδη καὶ τὸ καῦμα πέπαυται. ἄλλοισι δὲ ὑπὸ ψύχεος φανερῶς αὐτοῦ μόνου γίνεται μηδενὸς ἄλλου ξυμπαραγενομένου. πᾶσιν δὲ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ, ἐκ μὲν τῆς ψύξιος διαθερμανθῆναι, ἐκ δὲ τοῦ καύματος διαψυχθῆναι, καὶ ταῦτα ταχέως παραγίνεται καὶ πέψιος οὐδεμιῆς προσδεῖται. τὰ δ' ἄλλα πάντα ὅσα διὰ χυμῶν δριμύτητας καὶ ἀκρησίας φημὶ ἔγωγε γίνεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκαθίστανταί τε κρηθέντα καὶ πεφθέντα. ὅσα τ' αὖ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τρέπεται τῶν ῥευμάτων, ὡς ἰσχυρὰς καὶ παντοίας δριμύτητας ἔχοντα, ἑλκοῖ μὲν βλέφαρα, κατεσθίει δὲ ἐνίων γνάθους τε καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς, ἐφ' ὅ τι ἂν ἐπιῤῥυῇ, ῥήγνυσί τε (33) καὶ διεσθίει τὸν ἀμφὶ τὴν ὄψιν χιτῶνα. ὀδύναι δὲ καὶ καῦμα καὶ φλογμὸς ἔσχατος κατέχει μέχρι τινὸς, μέχρις ἂν τὰ ῥεύματα πεφθῇ καὶ γένηται παχύτερα, καὶ λήμη ἀπ' αὐτέων εἴη. || τὸ δὲ πεφθῆναι γίνεται ἐκ τοῦ μιχθῆναι, κρηθῆναί τε ἀλλήλοισι καὶ συνεψηθῆναι. τοῦτο δ' ὅσα ἐς τὴν φάρυγγα, ἀφ' ὧν βράγχοι γίνονται, κυνάγχαι, ἐρυσιπέλατα, περιπλευμο-

extiterit, ac concoctus, eique, qui prius aderat magis permixtus. Quibusdam vero ex ſola frigiditate et nullius alterius acceſſione hic affectus plane excitatur. Qui omnes liberantur, ſi ex frigore quidem percaleſcant, ex ardore vero perfrigeſcant, quae celeriter contingunt et nullius concoctionis indigent. Reliqua autem omnia quae ex humorum acrimonia et incommoderatione oriri affero, eodem modo ſedantur, commoderata et concocta. At fluxiones in oculos irruentes ex vehementi et cujusvis humorum acrimonia, palpebras quidem exulcerant et quibusdam genas, ſubjectasque oculis partes, ad quas confluxerint, erodunt, tunicam etiam pupillam ambientem rumpunt et exedunt. Dolor autem et ardor ſummaque inflammatio tamdiu detinet, dum fluxio concocta fuerit et craſſior evaſerit, lemaeque ab iis redditae fuerint. Concoquitur vero ubi mutua fuerit permixtio, contemperatio et cum aliis coctio. Quinetiam quae in fauces feruntur, ex quibus raucedines oriuntur, anginae, eryſipelata et pulmonum inflammationes, haec omnia primum

νίαι· πάντα ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρά τε καὶ ὑγρὰ καὶ δριμέα ἀφίει· [162] καὶ ἐν τοῖσι τουτέοισιν ἐῤῥωται τὰ νοσήματα. ὅταν δὲ παχύτερα καὶ πεπαίτερα γένηται καὶ πάσης δριμύτητος ἀπηλλαγμένα, τότ᾽ ἤδη καὶ οἱ πυρετοὶ λύονται καὶ τἄλλα τὰ λυπέοντα τὸν ἄνθρωπον. δεῖ δὲ δή που ταῦτα αἴτια ἑκάστου ἡγεῖσθαι· ὧν παρεόντων μὲν τοιοῦτον τρόπον ἀνάγκη γίνεσθαι, μεταβαλλόντων δὲ ἐς ἄλλην κρῆσιν παύεσθαι. ὁκόταν οὖν ἀπὸ αὐτέης τῆς θέρμης εἰλικρινέος ἢ ψύξιος γίνηται, καὶ μὴ μετέχῃ ἄλλης δυνάμεως μηδεμιῆς, οὕτω παύοιτ᾽ ἂν, ὅταν μεταβάλλῃ ἐκ τοῦ ψυχροῦ ἐς τὸ θερμὸν, καὶ ἐκ τοῦ θερμοῦ ἐς τὸ ψυχρόν. μεταβάλλει δ᾽ ὅν μοι προείρηται τρόπον. ἔτι τοίνυν τἄλλα ὅσα κακοπαθέει ἄνθρωπος, πάντα ἀπὸ δυνάμιων γίνεται, τοῦτο μὲν ὅταν πικρότης τις ἀποχυθῇ, ἣν δὴ χολὴν ξανθὴν καλέομεν, οἷαι ἆσαι καὶ καῦμα καὶ ἀδυναμίαι κατέχουσιν; ἀπαλλασσόμενοί τε τουτέου ἐνίοτε καὶ καθαιρόμενοι ἢ αὐτόματοι, ἢ ὑπὸ φαρμάκου, ἢν ἐν καιρῷ (34) τι αὐτέων γένηται, φανερῶς καὶ τῶν πόνων καὶ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. ὅσον δ᾽ αὖ χρόνον ταῦτα μετέωρα

quidem falsa, humida et acria demittunt et in his morbi confirmantur. At vero ubi crassiora et magis cocta fuerint, omnemque acrimoniam deposuerint, tum jam et febres et quae molestia afficiebant desinunt. Eas vero rei cujusque causas existimare oportet, quae quidem cum adsunt, hoc modo provenire necesse est et quibus in aliud temperamentum commutatis cessare. Quando igitur ab ipsa pauca caliditate et frigiditate nulliusque alterius facultatis participe haec contigerint, hac ratione cessabunt, si ex frigido in calidum et ex calido in frigidum commutata fuerint. Commutantur vero ad eum quem dixi modum. Praeter haec quaecunque hominem male afficiunt, ea omnia ex facultatibus oriuntur. Veluti quidem, si amarus humor aliquis, quem bilem flavam nuncupare solemus, effusus fuerit, quaenam anxietates, aestus et impotentiae detinent? Quibus interdum liberati vel spontanea purgatione, vel medicamento, si quid horum tempestive contingat, doloribus plane et ca-

ἢ καὶ ἄπεπτα καὶ ἄκρητα, μηχανὴ οὐδεμίη οὔτε τῶν πόνων παύσασθαι οὔτε τῶν πυρετῶν. καὶ οἷσι μὲν ὀξύτητες προσίστανται δριμεῖαί τε καὶ ἰώδεες, οἷαι λύσσαι καὶ δήξιες σπλάγχνων καὶ θώρηκος καὶ ἀπορίη, οὐ παύεται τουτέου πρότερον πρὶν ἀποκαθαρθῇ τε καὶ καταστορεσθῇ καὶ μιχθῇ τοῖσιν ἄλλοισι. πέσσεσθαι δὲ καὶ μεταβάλλειν καὶ λεπτύνεσθαι καὶ παχύνεσθαι ἐς χυμῶν εἶδος, διὰ πολλῶν εἰδέων καὶ παντοίων. διὸ καὶ αἱ κρίσιες καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν χρόνων ἐν τοῖσι τουτέοισι μέγα δύνανται. πάντων δὴ τουτέων ἥκιστα προσήκει θερμῷ ἢ ψυχρῷ πάσχειν· οὔτε γὰρ ἂν τοῦτό γε σαπῇ, οὔτε παχυνθῇ. τί δ' ἂν αὐτὸ φαίημεν εἶναι; κρῆσίς τε αὐτέων ἐστὶ, πλὴν πρὸς ἄλληλα ἔχουσα δύναμιν. ἐπεὶ ἄλλῳ γε οὐδενὶ τὸ θερμὸν μιχθὲν παύσεται τῆς θέρμης ἢ τῷ ψυχρῷ, οὐδέ γε πάλιν τὸ ψυχρὸν ἢ τῷ θερμῷ. τὰ δ' ἄλλα περὶ τὸν ἄνθρωπον ὅσῳ ἂν πλέοσι μίσγηται, τοσούτῳ ἠπιώτερα καὶ βελτίονα. πάντων δὲ ἄριστα διάκειται ὥνθρωπος, ὅταν πέσσηται καὶ ἐν ἡσυχίῃ ᾖ, μηδεμίην δύναμιν ἰδίην ἀπο-

lore defunguntur. At quamdiu ista sublata, incocta et minime contemperata fuerint, nulla arte neque dolores neque febres finientur. Et quibus quidem acuti, acres et aeruginosi humores instant, quinam furores et viscerum ac thoracis lancinationes, animique abjectio inde oriuntur? Neque prius haec quiescunt quam emaciati, dejecti et aliis permixti fuerint. Multis autem variisque modis concoqui, permutari, tenuari et in humorum naturam crassescere possunt. Ideoque in istis et judicationes et temporum numeri magnum pondus habere mihi videntur. At nihil istorum sine calido aut frigido contingere solet, cum neque putrescere, neque incrassari possit. Quid vero hoc ipsum esse dicemus? Nempe eorum contemperationem esse, verum ea cum mutuo inter se fiat, tum vim habere. Quandoquidem calidum nullius alterius permixtione quam frigidi calidum esse desinet, neque contra frigidum, quam calidi. At reliqua omnia, quae in homine insunt, quo pluribus permiscentur, eo mitiora et meliora evadunt. Isque tum demum optime affectus est, ubi concoquit et quietem agit, nihilque in eo existit quod propria facultate praepolleat. Ac de his qui-

Ed. Chart. II. [162. 163.] Foes. I. 16. 17. Ed. Lind. I. (34. 35.)
δεικνύμενος. περὶ μὲν οὖν τουτέων ἱκανῶς μοι ἡγεῦμαι ἐπιδεδεῖχθαι. λέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ καὶ σοφισταὶ ὡς οὐκ ἔνι δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι ὅστις (35) μὴ οἶδεν ὅ τί ἐστιν ἄνθρωπος καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον καὶ ὅπως συνεπάγη. ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσιος, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσήκειν ἢ τῇ γραφικῇ. νομίζω δὲ ὅτι περὶ φύσιος γνῶναί τι σαφὲς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἔσται ἢ ἐξ ἰητρικῆς. τοῦτο δὲ οἷόν τε καταμαθεῖν, ὅταν αὐτήν τις τὴν ἰητρικὴν ὀρθῶς πᾶσαν περιλάβῃ, μέχρι δὲ τουτέου πολλοῦ μοι δοκέει δεῖν. λέγω δὲ τὴν ἱστορίην ταύτην εἰδέναι, ἄνθρωπος τί ἐστι καὶ δι' οἵας αἰτίας γίνεται, καὶ τἄλλα ἀκριβέως. ἐπεί τοί γέ μοι δοκέει ἀναγκαῖον εἶναι παντὶ ἰητρῷ περὶ [163] φύσιος εἰδέναι, καὶ πάνυ σπουδάσαι ὡς εἴσεται, εἴπερ τι μέλλει τῶν δεόντων ποιήσειν, ὅ τί ἐστιν ἄνθρωπος πρὸς τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα, καὶ ὅ τι ἀφ' ἑκάστου ἑκάστῳ συμβήσεται, καὶ μὴ ἁπλῶς οὕτω δοκέειν ὅτι πονηρὸν βρῶμα τυρός. πόνον γὰρ φέρει τῷ πληρωθέντι αὐτέου, || ἀλλὰ τίνα τε πόνον καὶ διὰ τί καὶ τίνι τῶν

dem abunde mihi dixiſſe videor. At vero medici quidam et ſophiſtae fieri non poſſe dicunt ut quis artem medicam cognoſcat, niſi idem noverit quid ſit homo, et quaenam ejus prima generatio et compoſitio. Equidem quae ab his de natura vel dicta vel ſcripta ſunt, non tam ad artem medicam quam ad pictoriam ſpectare exiſtimo. At manifeſtam naturae cognitionem non aliunde quam ex arte medica haberi cenſeo, quam is facile percipiet, qui univerſam artem medicam probe complexus fuerit. Quod quidem plerique mihi perveniſſe videntur et iſtorum notitiam habuiſſe, ut quid ſit homo, quaenam ejus ortus cauſae, reliquaque certe cognoſcerent. Quandoquidem naturae cognitio mihi medico eſſe neceſſaria videtur, isque omni ſtudio contendere debet, ſi modo quid recte praeſtare volet, ut intelligat quonam modo quis ad ea quae comeduntur et bibuntur ſe habeat et quidnam cuique ex ſingulis eveniat, neque ſimpliciter tantum exiſtimet caſeum malum eſſe edulium, quod qui ſe eo ingurgitat, dolorem ſentiat, ſed noſcat quemnam

Ed. Chart. II. [163.] Foes. I. 17. Ed. Lind. I. (35. 36.)
ἀνθρώπων ἐνεόντων ἀνεπιτήδειον. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ βρώματα καὶ πόματα φύσει πονηρὰ, καὶ διατίθησι τὸν ἄνθρωπον οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτως οὖν μοι ἔστω τῷ λόγῳ οἷον οἶνος ἄκρητος πολὺς ποθεὶς, διατίθησί πως τὸν ἄνθρωπον ἀσθενέα. καὶ ἅπαντες ἂν ἰδόντες τοῦτο γνοίησαν, ὅτι αὕτη ἡ δύναμις οἴνου καὶ αὐτός ἐστιν αἴτιος. καὶ οἷσί γε τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦτο μάλιστά γε δύναται, οἴδαμεν. τοιαύτην δὴ βούλομαι ἀληθείην καὶ περὶ τῶν ἄλ(36)λων φανῆναι. τυρὸς γὰρ, ἐπειδὴ τουτέῳ σημείῳ ἐχρησάμην, οὐ πάντας ἀνθρώπους λυμαίνεται, ἀλλ᾽ εἰσὶν οἵτινες αὐτέου πληρεύμενοι οὐδ᾽ ὁτιοῦν βλάπτονται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰσχυροῖσιν ἂν ξυμφέρειν θαυμασίως παρέχεται. εἰσὶ δὲ οἳ χαλεπῶς ἀπαλλάσσουσι. διαφέρουσι δὲ τουτέων αἱ φύσιες. διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο, ὅπερ ἐν τῷ σώματι ἔνεστι πολέμιον τυρῷ, ὑπὸ τοιουτέου ἐγείρεταί τε καὶ κινέεται. οἷσιν ὁ τοιοῦτος χυμὸς τυγχάνει πλέον ἐνεὼν καὶ μᾶλλον ἐνδυναστεύων ἐν τῷ σώματι, τουτέους μᾶλλον καὶ κακοπαθέειν εἰκός. εἰ δὲ πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἦν κακὸν, πάντας ἂν ἐλυμαίνετο.

dolorem et quasnam ob caufas inferat, et cuinam ejus ufus minime fit accommodatus. Cum enim alii plerique fint tum cibi tum potus natura pravi, non tamen eodem modo hominem afficiunt. Quod ita fe habere hac oratione veluti exemplo confirmo. Vinum merum copiofius epotum hominem quadam imbecillitate afficit, idque qui vident omnes noverunt eas effe vini vires et in ipfum noxiam referunt, fed et quasnam hominis partes praecipue afficiat novimus. Quod et in reliquis ita plane conftat. Cafeus fiquidem, quoniam hoc in medium protulimus, non omnibus eft noxius, fed funt nonnulli, qui ubi eo fe expleverint, ne tantillum quidem offenduntur, quin etiam gracilibus mirum in modum conferre perhibetur, quidam etiam non nifi cum moleftia degunt. Horum autem naturae hac ratione inter fe differunt. Quod in corpore cafeo eft inimicum, ab eo excitatur et commovetur, in quibus ejusmodi humor plurimus in corpore redundat, quoque majorem dominatum in corpore habuerit, eo gravius affici aequum eft. Quod fi univerfae hominum naturae infeftus effet, omnibus utique noceret. Quae fi quis

ταῦτα δὲ εἴ τις εἰδοίη, οὐκ ἂν πάσχοι. τὰ δ' ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι τῇσιν ἐκ τῶν νούσων, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇσι νούσοισι τῇσι μακρῇσι γίνονται πολλαὶ συμπαρατάξιες, αἱ μὲν ἀπὸ ταυτομάτου, αἱ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν προσενεχθέντων τῶν τυχόντων. οἶδα δὲ τοὺς ἰητροὺς τοὺς πολλοὺς, ὡς τοὺς ἰδιώτας, ἢν τύχωσι περὶ τὴν ἡμέρην ταύτην τι κεκαινουργηκότες, ὡς λουσάμενοι, ἢ περιπατήσαντες, ἢ φαγόντες τι ἑτεροῖον, ταῦτα δὲ πάντα βελτίω προσενηνεγμένα ἢ μὴ, οὐδενὸς ἧσσον τὴν αἰτίην τουτέων τινὶ ἀνατιθέντας, τὸ μὲν αἴτιον ἀγνοεῦντας, τὸ δὲ συμφορώτατον, ἢν οὕτως τύχωσιν, ἀφανίσαντες. δεῖ δὲ οὔ· ἀλλ' εἰδέναι τί λουτρὸν ἀκαίρως προσγενόμενον ἐργάσεται, καὶ τί κόπος. οὐδέποτε γὰρ ἡ αὐτὴ κακοπαθίη τουτέων, οὐδ' ἑτέρου, οὐδέ γε ἀπὸ πλη(37)ρώσιος, οὐδέ γε ἀπὸ βρώματος τοίου ἢ τοίου. ὅστις οὖν ταῦτα μὴ εἴσεται ὡς ἕκαστα ἔχει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὔτε γινώσκειν τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτέων δυνήσεται οὔτε χρέεσθαι ὀρθῶς. δεῖν δέ μοι δοκέει καὶ ταῦτ' εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ παθήματα ἀπὸ δυνάμιων ἔρχεται

noverit, nullo modo ab eis offendatur. In iis vero qui ex morbis convalescunt, ac praeterea longis morbis conflictantur, multi velut instructa acie conflictus fiunt, partim sponte, partim ex iis quae sine delectu offeruntur. Plerosque autem medicos novi, qui non secus ac idiotae, si quid forte eadem die innovassent, lavando videlicet, aut deambulando, vel alienum aliquem cibum edendo, quae omnia etsi adhibuisse quam omisisse praestiterat, nihilominus tamen in eorum aliquod causam rejecerunt, cum quidem causam non agnoscerent et id fortasse quod forte maxime erat commodum prorsus extinguerent. Quod certe minime facere convenit, sed novisse oportet quid balnei usus intempestivi efficiat, quid item defatigatio. Neque enim ista eodem modo male afficiunt, neque quicquam aliud, ut neque repletio, neque hic vel ille cibus. Qui igitur haec singula quemadmodum se ad hominem habeant, ignorat, is neque quae ab iis proveniunt cognoscet, neque iis recte uti poterit. At vero mihi etiam cognoscendae affectiones videntur, quae homini tum a facultatibus, tum a figuris proveniunt. Facul-

καὶ ὅσα ἀπὸ σχημάτων. λέγω δὴ τί τοῦτο; δύναμιν μὲν εἶναι τῶν χυμῶν εἰδέναι τὰς ἀκρότητάς τε καὶ ἰσχὺς, σχήματα δὲ λέγω ὅσα ἔνεστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. τὰ μὲν γὰρ κοῖλά τε καὶ ἐξ εὐρέος εἰς στενόν ἐστι συνηγμένα, τὰ δὲ καὶ ἐκπεπταμένα, τὰ δὲ στερεά τε καὶ στρογγύλα, τὰ δὲ πλατέα καὶ ἐπικρεμάμενα, τὰ δὲ διατεταμένα, τὰ δὲ μακρὰ, τὰ δὲ πυκνὰ, τὰ δὲ μανά τε καὶ τεθηλότα, τὰ δὲ σπογγοειδέα καὶ ἀραιά. τοῦτο μὲν ἑλκύσαι ἐφ' ἑωυτὸ καὶ ἐπισπάσασθαι ὑγρότητα ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος, πότερον τὰ κοῖλά τε καὶ ἐκπεπταμένα, ἢ τὰ στερεά τε καὶ στρογγύλα, ἢ τὰ κοῖλά τε καὶ ἐς στενὸν ἐξ εὐρέος συνηγμένα, δύναιτ' ἂν μάλι[164]στα. οἶμαι μέντοι τὰ τοιαῦτα εἰς στενὸν συνηγμένα ἐκ κοίλου τε καὶ εὐρέος. καταμανθάνειν δὲ δεῖ αὐτὰ ἔξωθεν ἐκ τῶν φανερῶν. τοῦτο μὲν γὰρ τῷ στόματι κεχηνὼς ὑγρὸν οὐδὲν ἀνασπάσαις· προσμυλλήνας δὲ καὶ συστείλας, πιέσας τε τὰ χείλεα, ἔτι τε αὐλὸν προσθέμενος, ῥηϊδίως ἀνασπάσαις ἂν ὅ τι θέλεις. τοῦτο δὲ αἱ σικύαι προβαλλόμεναι ἐξ εὐρέος εἰς στενώτερον ἐστενωμέναι πρὸς τοῦτο τεχνέαται, πρὸς τὸ ἕλκειν ἀπὸ τῆς σαρ-

tatem quidem intelligo extremas humorum qualitates et vires nosse; figuras vero, ea quae in homine insunt. Quaedam enim cava sunt et ex latitudine in angustum coacta, quaedam etiam expassa, alia solida et rotunda, alia lata et pendentia, alia distenta, alia longa, alia densa, alia rara et florida, alia vero spongiosa et laxa. Videndum certe quodnam ex his humorem ex reliquo corpore ad se attrahat et pelliciat, num quae cava et expassa, an solida et rotunda, an quae cava et ex latitudine in angustum contracta sunt, id maxime efficere possint. Ac mea quidem sententia, quae ex cavo et lato in angustum contracta sunt. Ista vero ex rebus externis manifeste percipere licet. Veluti quidem si ore hiante fueris, nullum humorem attraxeris, ubi vero protensis labris constrinxeris ac compresseris, praetereaque fistulam admoveris, quicquid libuerit, attrahes. Hoc vero quod admoventur cucurbitulae ex latitudine in angustum contractae declarant, quae eum in usum fabricatae sunt, ut ex carne trahant et avellant, aliaque id genus permulta. Est

||κὸς καὶ ἐπισπᾶσθαι, ἄλλα τε πολλὰ (38) τοιουτότροπα. τῶν δ' ἔσω τοῦ ἀνθρώπου φύσις καὶ σχῆμα τοιοῦτον· κύστις τε καὶ κεφαλὴ, καὶ ὑστέρα γυναιξί. καὶ φανερῶς ταῦτα μάλιστα ἕλκει, καὶ πλήρεά ἐστιν ἐπάκτου ὑγρότητος αἰεί. τὰ δὲ κοῖλα καὶ ἐκπεπταμένα ἐπιῤῥυεῖσαν μὲν ἂν ὑγρότητα μάλιστα δέξαιτο πάντων, ἐπισπάσαιτο δ' ἂν οὐχ ὁμοίως. τὰ δέ γε στερεὰ καὶ στρογγύλα οὔτ' ἂν ἐπισπάσαιτο οὔτ' ἂν ἐπιῤῥυεῖσαν δέξαιτο. περιολισθάνοι τε γὰρ ἂν καὶ οὐκ ἔχοι ἕδρην ἐφ' ἧς μένει. τὰ δὲ σπογγοειδέα τε καὶ ἀραιὰ, οἷον σπλὴν, πνεύμων καὶ μαζοὶ, προσκαθεζόμενα μάλιστα ἀναπίοι καὶ σκληρυνθείη καὶ αὐξηθείη ὑγρότητος προσγενομένης ταῦτα μάλιστα. οὐ γὰρ ἂν ἦν ἐν κοιλίῃ ἐνῇ τὸ ὑγρὸν, ἔξω τε περιέχει αὐτέη ἡ κοιλίη τὸ ὑγρὸν καὶ ἐξαγγίζοιτ' ἂν καθ' ἑκάστην ἡμέρην. ἀλλ' ὅταν πίῃ καὶ δέξηται αὐτὸς ἐς ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν τὰ κενὰ καὶ ἀραιὰ καὶ τὰ σμικρὰ πάντα, καὶ ἀντὶ ἀραιοῦ τε καὶ μαλθακοῦ σκληρός τε καὶ πυκνὸς ἐγένετο, καὶ οὔτ' ἐκπέσσῃ οὔτ' ἀφίησι. ταῦτα δὲ πάσχει διὰ τὴν φύσιν τοῦ σχήματος. ὅσα δὲ φῦσαν τε καὶ ἀνειλήματα ἐνεργάζονται ἐν τῷ σώματι, προσήκει ἐν μὲν τοῖσι κοίλοισί τε καὶ εὐρυχωρήσεσιν, οἷον κοι-

autem earum, quae intra hominem sunt, partium natura et figura ejusmodi, vesicae, capitis et uteri in mulieribus, eaeque maxime attrahere, et semper attracto humore refertae conspiciuntur. Quae vero cava sunt et expassa, ea affluentem quidem humorem omnium maxime recipiunt. Verum non perinde attrahunt. At solida et rotunda neque attrahunt, neque affluentem humorem recipiunt, qui certe circum elabitur, cum sedem in qua permaneat non habeat. Spongiosa autem et rara, velut lien, pulmo et mammae, prope admota maxime exugunt, eaque praecipue accedente humore indurescunt et augentur. Neque enim si in ventriculo humor insit, eumque foris contineat, et singulis diebus evacuetur, verum cum eum in seipso receperit, eumque vacua et rara ac parva penitus imbiberint, pro raro et molli durus et densus evadit, neque concoquit, neque emittit. Istaque illi ex figurae natura contingunt. Quae vero flatus eorumque convolutiones in corpore efficiunt, ea in cavitatibus ac laxioribus spaciis, velut ventre et thorace,

λίη τε καὶ θώρηκι, ψόφον τε καὶ πάταγον ἐμποιέειν. ὅτε γὰρ ἂν μὴ ἀποπληρώσῃ οὕτως ὥστε στῆναι, ἀλλ' ἔχῃ μεταβολάς τε καὶ κινήσεις, ἀνάγκη ὑπ' αὐτέων καὶ ψόφον καὶ καταφανέας κινήσιας γίνεσθαι. ὅσα δὲ σαρκώδεά τε καὶ μαλθακὰ, ἐν τοῖσι (39) τουτέοισι νάρκαι τε καὶ πληρώματα, οἷα ἐν τοῖσιν ἀποσφαγεῖσι γίνεται. ὅταν δ' ἐγκύρσῃ πλατέϊ τε καὶ ἀντικειμένῳ, καί τι πρὸς αὐτὸ ἀντιπέσῃ, καὶ φύσει τοῦτο τύχῃ μήτε ἰσχυρὸν ἐὸν, ὥστε δύνασθαι ἀντέχεσθαι τῆς βίης καὶ μηδὲν κακὸν παθεῖν, μήτε μαλθακόν τε καὶ ἀραιὸν, ὥστ' ἐκδέξασθαί τε καὶ ὑπεῖξαι, ἁπαλόν τε καὶ τεθηλὸς καὶ ἔναιμον καὶ πυκνὸν, οἷον ἧπαρ, διὰ μὲν τὴν πυκνότητα καὶ πλατύτητα ἀνθέστηκέ τε καὶ οὐχ ὑπείκει· φῦσα δὲ ὑποδεχομένη αὔξεταί τε καὶ ἰσχυροτέρη γίνεται, καὶ ὁρμᾷ μάλιστα πρὸς τὸ ἀντιπαῖον. διὰ δὲ τὴν ἁπαλότητα καὶ τὴν ἐναιμότητα οὐ δύναται ἄνευ πόνων εἶναι, καὶ διὰ ταύτας τὰς προφάσιας ὀδύναι τε ὀξύταται καὶ πυκνόταται πρὸς τοῦτο χωρίον γίνονται ἐκπυήματά τε καὶ φύματα πλεῖστα. γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ φρένας ἰσχυρῶς, ἧσσον δὲ πολλόν. διάτασις μὲν γὰρ φρενῶν

strepitum et sonitum excitare aequum est. Cum enim non sic impleant, ut consistant, sed mutationes et motiones habeant, ab ipsis strepitum et evidentes motiones fieri necesse est. Quae vero tum carnosa tum mollia, in iis stupores et repletiones quales jugulatis fiunt. Quod si in latum et renitens incurrat, eique aliquid resistat, quod natura neque sit adeo robustum, ut vim ejus sustinere, neque ab eo male affici queat, neque ita molle et rarum, ut in se recipiat et cedat, sed tenerum, floridum, sanguine praeditum, et densum velut hepar, ob densitatem quidem et latitudinem renititur, neque cedit, flatus vero subiens increscit, robustior efficitur, et impetu in id quod obluctatur fertur; verum quia tenerum et sanguine praeditum, doloris expers esse non potest. Easque ob causas tum gravissimi creberrimique dolores eo in loco excitantur, tum suppurationes et tubercula quam plurima. Quae etiam circa septum transversum, sed longe minore vi contingunt. Septi enim transversi natura in latum protensa et renitens, cumque sit nervosior et

πλατείη καὶ ἀντικειμένη, φύσις δὲ νευρωδεστέρη τε καὶ ἰσχυροτέρη, διὸ ἧσσον ἐπώδυνά ἐστι. γίνονται δὲ καὶ περὶ ταῦτα καὶ πόνοι καὶ φύματα. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καὶ ἔσω καὶ ἔξω τοῦ σώματος εἴδεα σχημάτων, ἃ μεγάλα ἀλλήλων διαφέρει πρὸς τὰ παθήματα καὶ νοσέοντι καὶ ὑγιαίνοντι, οἷον κεφαλαὶ σμικραὶ ἢ μεγάλαι, τράχηλοι λεπτοὶ ἢ παχέες, μακροὶ ἢ βραχέες, κοιλίαι μακραὶ ἢ στρογγύλαι, θώρηκος καὶ πλευρέων πλατύτητες ἢ στενότητες, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ δεῖ πάντα εἰδέναι ᾗ διαφέρει, ὅπως (40) τὰ αἴτια ἑκάστων εἰδὼς ὀρθῶς τηρoίης. [165] περὶ δὲ δυνάμιων χυμῶν, αὐτέων τε ἕκαστος ὅ τι δύναται ποιέειν τὸν ἄνθρωπον ἐσκέφθαι, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέαται, τὰς ξυγγενείας ὡς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. λέγω δὲ τὸ τοιοῦτον· εἰ γλυκὺς χυμὸς μεταβάλλοι ἐς ἄλλο εἶδος μὴ ἀπὸ ξυγκρήσιος, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἐξιστάμενος, ποῖός τις πρῶτος γένοιτο, πικρὸς, ἢ ἁλμυρὸς, ἢ στρυφνὸς, ἢ ὀξύς. ἆρα ὀξὺς χυμὸς ἀνεπιτήδειος προσφόρων ἂν τῶν λοιπῶν μάλιστα εἴη, εἴπερ ὁ γλυκύς γε πάντων ἐπιτηδειότατος. οὕτως εἴ τις

robuſtior, ideo doloribus minus opportuna. In his tamen et dolores et tubercula exoriuntur. Permultae praeterea tum intra, tum extra corpus exiſtunt ſigurarum formae, quae pro affectuum ratione magnopere differunt tam in aegris quam in bene valentibus, velut capita parva aut magna, cervices graciles aut craſſae, longae aut breves, ventres longi aut rotundi, thoracis et coſtarum latitudo aut anguſtia, atque alia ſexcenta, quorum omnium differentias noviſſe oportet, quo cognita cujusque cauſa eas recte obſervare poſſis. De humorum autem facultatibus, quemadmodum etiam antea dictum eſt, quid eorum quisque in homine efficere poſſit, conſiderandum, quasque inter ſe cognationes habeant. Quod eſt, ſi dulcis humor in aliam formam mutetur, non per alterius contemperationem, ſed ab aliis ſeparatus, qualisnam plurimum ſuturus ſit, amarus, an ſalſus, an acerbus, an acidus. Certe omnium humorum qui aſſumuntur acidus minime accommodatus fuerit, ſi quidem dulcis omnium maxime accommodatus exiſtit. Ad hunc modum ſi quis rerum externarum naturam inveſtigando aſſequi poſſit,

δύναιτο ζητέων ἔξωθεν ἐπιτυγχάνειν, δύναιτ᾽ ἂν πάντων ἐκλέγεσθαι αἰεὶ τὸ βέλτιον. βέλτιστον δέ ἐστι τὸ προσωτάτω τοῦ ἀνεπιτηδείου ἀπέχον.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΤΡΟΥ.

[348] (44) Τὸ μὲν γράμμα ἐστὶν ἰητροῦ προστασίη, παράγγελμα πῶς χρὴ κατασκευάζειν ἰητρεῖον. ἰητροῦ μὲν εἶναι προστασίην, ὁρῇν εὔχρως τε καὶ εὔσαρκος ἔσται πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ φύσιν. ἀξιοῦνται γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν οἱ μὴ εὖ διακείμενοι τὸ σῶμα οὕτως ὡς οὐδ᾽ ἂν ἑτέρων ἐπιμεληθῆναι καλῶς. ἔπειτα περὶ αὐτῶν καθαίρειν ὡς ἔχειν ἐσθῆτι χρηστῇ καὶ χρίσμασιν εὐόδμοις, ὀδμὴν ἔχουσιν ἀνυπόπτως πρὸς ἅπαντα. τοῦτο γὰρ ἡδέως ἔχειν ξυμβαίνει τοὺς νοσέοντας. δεῖ δὲ τοῦτον σκοπέειν τάδε περὶ τὴν ψυχὴν σώφρονα, μὴ μόνον τὸ σιγᾶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν βίον πάνυ εὔτακτον, μέγιστα γὰρ ἔχει πρὸς δόξαν ἀγαθά, τὸ δὲ ἦθος εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθὸν, τοιοῦτον δ᾽ ὄντα πᾶσι καὶ σεμνὸν καὶ φιλάνθρωπον. τὸ γὰρ προπετὲς καὶ τὸ

is ſemper ex omnibus quod melius eſt facile eliget. Optimum vero id eſt, quod longiſſime abeſt ab eo quod humanae naturae minime eſt accommodatum.

HIPPOCRATIS DE MEDICO LIBER.

Hoc ſcripto medico imperamus et dicimus quomodo officinam medicam inſtruere debeat. Ad ejus quidem auctoritatem mihi pertinere videtur, ut perſpiciat, quoad ejus natura feret, bene colorato et optime habito ſit corpore. Qui enim bona non ſunt corporis habitudine, vulgo exiſtimantur caeterorum curam non recte habere poſſe. Deinde ejus cultus mundus eſto, veſtis ſit decora, et unguentis utatur beneolentibus, citra omnem odoris ſuſpicionem. Iſtud enim jucundum eſſe aegrotantibus ſolet. Eum quoque ſpectare oportet ut animi temperantiam excolat, non taciturnitate ſolum, verum etiam reliqua totius vitae moderatione. Quod ad illi comparandam gloriam plurimum adfert adjumenti. Bonis etiam ac honeſtis ſit moribus, unaque gravitatem cum humanitate conjunctam habeat. Temeraria nam-

πρόχειρον καταφρονεῖται, κἂν πάνυ χρήσιμον ᾖ. σκοπὸν δὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίης. (45) τὰ γὰρ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτέοις σπανίως ἔχουσιν ἀγαπᾶται. σχήμασι δὲ ἀπὸ μὲν προσώπου σύννουν μὴ πικρῶς. αὐθάδης γὰρ δοκέει εἶναι καὶ μισάνθρωπος, ὁ δὲ εἰς γέλωτα ἀνιέμενος καὶ λίην ἱλαρὸς φορτικὸς ὑπολαμβάνεται. φυλακτέον δὲ τὸ τοιοῦτον οὐχ ἥκιστα. δίκαιον δὲ πρὸς πᾶσαν ὁμιλίην εἶναι. χρὴ γὰρ πολλὰ ἐπικουρέειν δικαιοσύνην. [349] πρὸς δὲ ἰητρὸν οὐ μικρὰ συναλλάγματα τοῖσι νοσοῦσίν ἐστιν. καὶ γὰρ αὐτοὺς ὑποχειρίους ποιέουσιν τοῖς ἰητροῖς, καὶ πᾶσαν ὥρην ἐντυγχάνουσιν γυναιξὶν, παρθένοις, καὶ τοῖς ἀξίοις πλείστου κτήμασιν. ἐγκρατέως οὖν δεῖ πρὸς ἅπαντα ἔχειν ταῦτα. τὴν μὲν οὖν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα οὕτω διακεῖσθαι, τὰ δὲ εἰς τὴν ἰητρικὴν τέχνην παραγγέλματα, δι' ὧν ἔστιν εἶναι τεχνικὸν, ἀπ' ἀρχῆς συνοπτέον, ἀφ' ὧν καὶ μανθάνειν ἄνθρωπος ἄρξαιτο. τὰ τοίνυν ἐν ἰητρείῳ θεραπευόμενα σχεδὸν μανθανόντων ἐστίν. δεῖ δὲ πρῶτον μὲν τόπον ἔχειν τῆς οἰκίης, ἔσται δὲ τοῦτο ἐὰν μήτε πνεῦμα εἰς αὐτὸν

que proclivitas et promptitudo, quamvis valde ſit utilis, deſpectui eſt. At conſiderandum quando his uti liceat. Eadem enim apud eosdem, cum rara ſunt, aeſtimantur. Quod ad geſtum attinet, vultu ſit ad prudentiam compoſito, non aſpero tamen, ne ſuperbus et inhumanus videatur. Qui vero in riſum effuſus eſt et ſupra modum hilaris, moleſtus habetur, quod vel imprimis vitandum eſt. Aequum autem in omni vitae conſuetudine ſe praeſtare debet. Nam cum omnibus in rebus multum ſit in juſtitia praeſidii, tum vero medico cum aegris non parum eſt commercii. Ii enim ſe huic tractandos ſummittunt, isque nunquam non fere cum mulieribus, virginibus converſatur, resque magni pretii contrectat, a quibus omnibus ſibi temperare debet. Atque his tum animi tum corporis virtutibus eum praeſtare oportet. Quae vero ad artem medicam praecepta pertinent, ex quibus artifex habendus eſt, et a quibus diſcendi initia ſumi debent, ab initio nobis breviter ob oculos ponenda. Quae ergo in officina medica curantur, ea propemodum diſcenda

παραγινόμενον ἐνοχλῇ μήθ᾽ ἥλιος ἢ αὐγὴ λυπέῃ. φῶς δὲ τηλαυγὲς τοῖς μὲν θεραπεύουσι ἄλυπον, οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς θεραπευομένοις ὑπάρχει. πάντως μὲν οὖν τοιαύτην τὴν αὐγὴν μάλιστα φευκτέον, δι᾽ ἣν ξυμβαίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νοσέειν. τὸ μὲν οὖν φῶς τοιοῦτον εἶναι παρήγγελται. τοῦτο δὲ ὅπως μηδαμῶς ἐναντίως ἕξει τῷ προσώπῳ τὰς αὐγάς. προσενοχλεῖ γὰρ τὴν ὄψιν ἀσθενέως ἔχουσαν. πᾶ(46)σα δ᾽ ἱκανὴ πρόφασις ἀσθενέοντας ὀφθαλμοὺς ἐπιταράξαι. τῷ μὲν οὖν φωτὶ τοῦτον τὸν τρόπον χρηστέον ἐστίν. τοὺς δὲ δίφρους ὁμαλοὺς εἶναι τοῖς ὕψεσιν ὅτι μάλιστα, ὅπως κατ᾽ αὐτοὺς ὦσιν. χαλκώματι δὲ πλὴν τῶν ὀργάνων μηδενὶ χρῆσθω, καλλωπισμὸς γάρ τις εἶναί μοι δοκεῖ φορτικὸς σκεύεσι τοιουτέοισι χρῆσθαι. τὸ δ᾽ ὕδωρ παρέχειν δεῖ πότιμον τοῖς θεραπευομένοις καὶ καθαρὸν, τοῖς δὲ ἀπομάγμασιν καθαροῖς καὶ μαλθακοῖς χρῆσθαι, πρὸς μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀθονίοις, πρὸς δὲ τὰ τραύματα σπόγγοις· αὐτόματα γὰρ ταῦτα βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς. τὰ δ᾽ ὄργανα πάντα εὐήρη πρὸς τὴν χρείαν ὑπάρχειν δεῖ τῷ μεγέθει καὶ βάρει καὶ λεπτότητι. τὰ δὲ προσφερόμενα

ſunt. Ac primum quidem domus locus tam commodus habeatur, ut neque accedens ventus moleſtiam afferat, neque ſol aut ſplendor gravis ſit. Lucis enim ſplendor ut non ſit curantibus moleſtus, non item tamen iis qui curantur. Is ergo prorſus vitandus eſt, per quem oculos offendi contingit. Atque hoc quidem de lumine praecipitur. Deinde vero ut nequaquam ſplendori facies ſit adverſa. Oculorum enim aciem debilem moleſtia afficit, cum quaevis occaſio debiles oculos perturbare poſſit. Atque hic luminis uſus eſto. Sellae quoad ejus fieri poteſt, altitudine ſint aequales, ut illis ſeſe accommodent. Aeris, praeterquam in inſtrumentis, nullus uſus eſto. Talis enim ſupellectilis uſus apparatus quidam moleſtus eſſe mihi videtur. Aqua iis qui curantur, potui commoda et pura exhiberi debet. Deterſoriis puris et mollibus utendum, ad oculos quidem linteis, ad vulnera vero ſpongiis. Haec enim per ſe magno auxilio eſſe videntur. Inſtrumenta autem omnia ad uſum apte comparata eſſe oportet, convenienti magnitudine, gravitate et tenuitate. Quae

ἅπαντα μὲν χρὴ συνορῇν ὅπως συνοίσῃ. μάλιστα δὲ πλεῖστον, εἰ ὁμιλεῖν μέλλει τῷ νοσοῦντι μέρει. ταῦτα δέ ἐστιν ἐπιδέσματα καὶ φάρμακα καὶ τὰ περὶ τὸ ἕλκος ὀθόνια καὶ τὰ κατα-||πλάσματα. πλεῖστον γὰρ χρόνον ταῦτα περὶ τοὺς νοσέοντάς ἐστι τόπους. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα ἀφαίρεσις τούτων, ἀνάψυξίς τε καὶ περικάθαρσις, καὶ τῶν ὑδάτων κατάντλησις, ὀλίγου τινός ἐστι χρόνου. καὶ τί ποιῆσαι, ὅπου χρὴ μᾶλλόν τε καὶ ἧσσον ἐσκέφθαι δεῖ, τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἡ χρῆσις εὔκαιρός τε καὶ μὴ γενομένων μεγάλην ἔχει διαφορήν. ἔστι δὲ οἰκείη ἐπίδεσις τῆς ἰητρικῆς, ἀφ᾽ ἧς ὠφελεῖσθαι τὸν θεραπεύοντα. μέγιστα δὲ ὠφελεῖ δύο ταῦτα, οἷς ἐστι χρηστέον, πιέσαι ὅκου δεῖ καὶ ἀνειμένως ἐπιδῆσαι. πρὸς δὲ τοὺς χρόνους τῆς (47) ὥρης, ποτὲ δεῖ σκεπαστικῶς καὶ μὴ, συνορῇν, ὅκως μηδὲ ἀσθενῆ λεληθὼς ποτέρῳ τούτων ἐνισχοῦ χρηστέον. εὐρύθμους δὲ ἐπιδέσιας καὶ θεητρικὰς μηδὲν ὠφελούσας ἀπογινώσκειν. φορτικὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον καὶ παντελῶς ἀλαζονικὸν, πολλάκις τε βλάβην οἶσον τῷ θεραπευομένῳ. ζητεῖται ὁ

vero admoventur, omnia quidem ut conferant attendendum, potiffimumque fi ad laborantem partem diutius adhaerefcere debeant, cujusmodi funt vincula, medicamenta, et ad ulcus adhibita lintea et cataplafmata, quae diutiffime in affectis partibus commorantur. At vero quae poftea confequuntur, horum ablatio, refrigeratio item et perpurgatio et aquae perfufio, parvi cujusdam funt temporis. In quibus fi quid faciendum, magisne an minus adhibendum fit, diligenter attendere oportet. Permagni enim intereft, an his tempeftive ufus fueris, an vero ea neglexeris. Eft autem medicinae accommodata deligatio, ex qua qui curatur utilitatem percipit. Haec autem duo, quibus utendum eft, maxime juvant, comprimere ubi expedit et remiffe deligare. Quod ad anni tempora, videndum quando contegere oporteat necne, fimulque ne imbecillitatis ignarus utro horum utendum fit haereas. Deligationes autem concinnae et ad fpeciem comparatae, quaeque nihil profunt, repudiandae. Sunt enim ejufcemodi moleftae et omnino ad

νοσέων οὐ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ [350] συμφέρον. ἐπὶ δὲ τῶν χειρουργιῶν ὅσαι διὰ τομῆς εἰσιν ἢ καύσιος τὸ ταχέως ἢ βραδέως ὁμοίως ἐπαινεῖται. χρῆσις γάρ ἐστιν ἀμφοτέρων. ἐν οἷς μὲν γάρ ἐστι διὰ μιῆς τομῆς ἡ χειρουργία, χρὴ ποιέεσθαι ταχεῖαν τὴν διαίρεσιν. ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει τοὺς τεμνομένους πονέειν μὲν τὸ λυπέον, ὡς ἐλάχιστον χρόνον δεῖ παρεῖναι. τοῦτο δὲ ἔσται ταχείης τῆς τομῆς γενομένης. ὅπου δὲ πολλὰς ἀναγκαῖον γενέσθαι τὰς τομὰς, βραδείῃ χρηστέον τῇ χειρουργίᾳ. ὁ μὲν γὰρ ταχὺς ξυνεχῆ ποιέει τὸν πόνον καὶ πουλὺν, ὁ δὲ διαλιπὼν ἀνάπαυσιν ἔχει τινὰ τούτων τοῖς θεραπευομένοις. τὸ δ' αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὀργάνων λέγοιτ' ἄν. τοῖς δὲ μαχαιρίοις ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι καὶ πλατέσιν οὐκ ἐπὶ πάντων ὁμοίως παραγγέλλομεν. μέρη γάρ τινά ἐστιν τοῦ σώματος, ἃ ἐν τάχει μὲν ἔχει τὴν ῥύμην τοῦ αἵματος, καὶ κατασχεῖν ἐστιν οὐ ῥηΐδιον. ταῦτα δέ ἐστιν οἵ τε κίρσοι καί τινες ἄλλαι φλέβες. τὰς μὲν τομὰς χρὴ εἶναι τῶν τοιουτέων στενάς. οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ῥύσιν γενέσθαι κατακορῆ. ξυμφέρει δέ ποτε ἀπὸ τῶν τοιου-

oſtentationem factae, ac plerunque ei qui curatur noxiam afferunt, qui non tam ornatum quam utilitatem requirit. At vero in iis quae manus operam poſtulant, et ſectione aut uſtione efficitur, celeritas ac tarditas ex aequo commendantur, cum utraque opus ſit. Nam quibus quidem una ſectione manus opera perficitur, ea celeriter fieri debet. Nam cum ſine dolore ſectio minime contingat, debet id quod dolorem facit quam minimo tempore adeſſe, quod fiet celeriter adminiſtrata ſectione. At ubi multas fieri ſectiones neceſſe eſt, tarda manuum opera utendum. Qui enim celeriter ſectionem adhibet, continentem multumque dolorem infert. At qui intermittit, allevationem quandam iis qui curantur exhibet. Quod de inſtrumentis etiam dicatur. Gladiolis enim acutis et latis ut utendum, ita non in omnibus id ex aequo fieri edicimus. Quaedam namque corporis partes velocem habent ſanguinis impetum, quem continere non eſt facile, cujusmodi ſunt varices et aliae quaedam venae, quarum anguſtas ſectiones eſſe oportet. Sic enim nunquam fiet immodica profuſio, ab his tamen ſanguinem

Ed. Chart. II. [350.] Foes. I. 20. Ed. Lind. I. (47. 48.)

τέων αἵματος ἀφαίρεσιν ποιέεσθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἀκινδύνους τόπους καὶ περὶ οὓς μὴ λεπτόν ἐστι τὸ αἷμα, πλατυτέροις (48) χρῆσθαι τοῖς μαχαιρίοισι, τὸ γὰρ αἷμα πορεύοιτ' ἂν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. πάνυ δ' ἐστὶν αἰσχρῶς μὴ ξυμβαίνειν ἀπὸ τῆς χειρουργίης ὅ τι θέλει. σικύων δὴ δύο τρόπους εἶναι χρησίμους· ὅτε μὲν γὰρ ῥεῦμα ξυνεστηκὸς πόῤῥω τῆς ἐπιφαινομένης σαρκὸς, τὸν μὲν κύκλον αὐτῆς εἶναι δεῖ βραχὺν, αὐτὴν δὲ μὴ γαστρώδη, προμήκη τὸ πρὸς τὴν χεῖρα μέρος, μὴ βαρεῖαν. τοιαύτην γὰρ οὖσαν ἕλκειν ἐς ἰθὺ ξυμβαίνει, καὶ τοὺς ἀφεστῶτας ἰχῶρας καλῶς ἀνεσπᾶσθαι πρὸς τὴν σάρκα. τοῦ δὲ πόνου πλείονος κατεσκεδασμένου τῆς σαρκὸς, τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίην, τὸν δὲ κύκλον μέγαν. οὕτω γὰρ ἐκ πλείστων μερῶν εὑρήσεις ἄγουσαν ἐς ὃν δεῖ τὸ λυποῦν τόπον. οὐ γὰρ οἷόν τε μέγαν εἶναι τὸν κύκλον, μὴ συναγομένης τῆς σαρκὸς ἐκ πλείονος τόπου. βαρεῖα δ' οὖσα ῥέπει καὶ ἐς τοὺς ἄνω τόπους. κάτω δὲ μᾶλλον τὴν ἀφαίρεσιν. καὶ πολλάκις ὑπολείπεσθαι τὰς νόσους. τοῖσι μὲν οὖν ἐφεστῶσι ῥεύμασιν καὶ μακρὰν ἀπέ-

interdum detrahere confert. In his vero partibus in quibus nihil inest periculi et quae tenuem sanguinem minime continent, latioribus gladiolis utendum, alioqui sanguis nequaquam profluet. Est autem turpissimum per manus operam non assequi quod cupias. At vero cucurbitulae duobus modis utiliter admoveri possunt. Cum enim procul ab exteriore carne fluxio consliterit, ejus circulum parvum esse oportet, ipsa vero ventrem minime amplum habeat, sed qua parte manu apprehenditur, prominens sit et minime gravis. Quae enim est ejuscemodi, in directum trahit et procul distantes serosos humores ad carnem probe revellit. At dolore per carnis magnitudinem disperso, in reliquo quidem similis, sed circulus magnus sit. Hoc enim pacto, quod dolorem movet, ex plurimis partibus quo oportet adducere comperies. Neque enim circulus magnus esse potest, quin caro ex pluribus locis contrahatur. Quae vero gravis est, ad superiores partes vergit, ab inferioribus tamen magis detrahit, ita ut plerumque morbos minime attingat. Instantibus igitur flu-

χουσιν ἀπὸ τῶν ἄνω τόπων οἱ πλατεῖς κύκλοι πολλὰ ξυνεπισπῶνται παρὰ τῆς ἄλλης σαρκός. ἐπιπροσθεῖν οὖν ξυμβαίνει τὴν ἐντεῦθεν ἑλκομένην νοτίδα τῷ ξυναγομένῳ κάτωθεν ἰχῶρι, καὶ τὰ μὲν ἐνοχλεῦντα ὑπολείπεσθαι, τὰ δ' οὐδὲν λυπέοντα ἀφαιρεῖσθαι. || μέγεθος δὲ σικύης τί χρήσιμον στοχάζεσθαι χρὴ πρὸς τὰ μέρη τοῦ σώματος, οἷς ἂν δέῃ προσβάλλειν· ὅταν δὲ κατακρούειν, κάτωθεν δέχεσθαι. τὸ γὰρ αἷμα φανερὸν εἶναι δεῖ τῶν χειρουργου(49)μένων τόπων. ἄλλως δὲ οὐδὲ τὸν κύκλον τὸν ἑλκυσθέντα χρὴ κατακρούειν. εὐτονωτέρη γάρ ἐστιν ἡ σὰρξ τοῦ πονήσαντος. μαχαιρίοις δὲ τοῖς καμπύλοις ἐξ ἄκρου μὴ λίην στενοῖς. ἐνίοτε γὰρ ἰχῶρες ἔρχονται γλίσχροι καὶ παχεῖς. κίνδυνος οὖν ἐστιν ὑποστῆναι τῇσι τομῇσιν, ὅταν στεναὶ τμηθέωσιν. τὰς δὲ ἐπὶ τῶν βραχιόνων φλέβας τῇσι καταλήψεσιν χρὴ φυλάσσειν. ἡ γὰρ καλύπτουσα σὰρξ πολλοῖς οὐ καλῶς συνήρμοσται τῇ φλεβί. τῆς γὰρ σαρκὸς ὀλισθηρῆς οὔσης, οὐ καθ' ἑαυτὰς ξυμβαίνει τὰς τομὰς ἀμφοτέρων γίνεσθαι. τὴν γὰρ φλέβα ἐκφυσᾶσθαι ξυμβαίνει καλυφθεῖσαν, καὶ τὴν ῥύσιν τοῦ

xionibus proculque a superioribus partibus positis, lati circuli multa simul ex reliqua carne attrahunt. Quod facit ut inde tracta humiditas ad serosum humorem in inferioribus partibus collectum apponatur, et ea quidem quae molestiam afferunt relinquantur, quae vero nihil nocent detrahantur. Quin et de cucurbitulae magnitudine, ut partibus quibus admoveri debet, sit usui, conjectura capienda est. Cum vero pertundere voles, altius scalpellum adigere oportet. Sanguis enim ex locis manus opera dissectis conspicuus profluere debet. Alioqui ne circulum quidem attractum pertundere oportet. Laborantis namque loci caro contenta magis est. Gladiolis autem recurvis, in summo non valde acutis utendum. Prodeunt enim quandoque humores serosi, glutinosi et crassi, qui in incisuris, si angustae fuerint, ne subsistant periculum est. Ac vero brachiorum venae vinculis comprehensae detinendae. Quae enim eas integit caro, in multis non probe venae coaptata est. Quae cum lubrica existat, utrorumque sectiones sibi invicem respondentes fieri nequeunt. Vena enim contecta intumescit, et

Ed. Chart. II. [350. 351.] Foes. I. 21. Ed. Lind. I. (49. 50.)
αἵματος κωλύεσθαι, πολλοῖσι δὲ καὶ πῦος διὰ τοῦτο ξυνίστασθαι. καὶ δὴ δοκεῖ δύο βλάβας φέρειν ἡ τοιαύτη χειρουργίη, τῷ μὲν τμηθέντι πόνον, τῷ δὲ τέμνοντι πολλὴν ἀδοξίην. τὸ δ' αὐτὸ κατὰ πασῶν παρήγγελται γίνεσθαι. τὰ μὲν οὖν κατ' ἰητρεῖον ἀναγκαῖα ὄρ[351]γανα, καὶ περὶ ἃ δεῖ τεχνικὸν εἶναι τὸν μανθάνοντα, ταῦτ' ἐστίν. ὀδοντάγρῃσι γὰρ καὶ σταφυλάγρῃσι χρῆσθαι τὸν τυχόντα ἐστίν. ἁπλῆ γὰρ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι δοκεῖ. περὶ δὲ φυμάτων καὶ ἑλκέων, ὁκόσα μειζόνων ἐστὶ νοσημάτων, τὰ μὲν φύματα τεχνικώτατον ὑπειλῆφέναι καὶ δύνασθαι διαλύειν, καὶ τὰς συστάσεις αὐτῶν κωλύειν. ἐχόμενον δὲ τουτέων στέλλειν εἰς τὸν ἐπιφανῆ τόπον ὡς εἰς βραχύτατον, καὶ τὴν σύστασιν ὁμαλῶς διὰ παντὸς ποιεῖσθαι τοῦ (50) φύματος. ἀνωμάλως γὰρ ἔχοντος αὐτοῦ ῥαγῆναί τε καὶ δυσθεράπευτον τὸ ἕλκος κίνδυνός ἐστι γενέσθαι. ἐξομαλίζειν τε χρὴ πέσσοντα πανομοίως, καὶ μήτε διαιρεῖν πρότερον μήτε αὐτόματον ἐῆν ῥαγῆναι. τὰ δὲ ἐκπέψαι δυνάμενα ὁμαλῶς ἐν ἑτέροις εἴρηται. τὰ δὲ ἕλκεα δοκεῖ πορείας ἔχειν τέσσαρας, μίαν

sanguis fluxus impeditur, ob idque in multis pus colligitur. Ac sane duplici de causa ejusmodi manus opera noxia videtur, tum quod ei qui secatur dolorem, tum vero ei qui secat dedecus adfert. Quod ipsum in omnibus fieri praecipitur. Atque ea sunt in officina medica instrumenta, quibus artificiose uti eum qui discit necesse est. Volsellis enim quibus tum dentes tum columellae comprehenduntur, quemlibet uti licet, cum simplex earum usus esse videatur. De tuberculis autem et ulceribus, quae inter majores morbos recensentur, istud tenendum est. Tubercula quidem coërcere ac dissolvere posse, eorumque concretiones prohibere, maxime ad artem pertinere. Deinde vero ea in locum conspicuum et quam brevissimum contrahere, ipsamque concretionem aequabilem per totum reddere. Nisi enim aequabile fuerit, ut rumpatur et ulcus aegre curabile evadat, periculum est. Aequabile itaque reddere, et ex aequo omne concoquere oportet, ac neque ante tempus aperire, neque ut sponte rumpatur sinere. Quae vero aequabilem habent concoquendi vim, alibi dicta sunt. At vero ulcera quatuor

μὲν εἰς βάθος. ταῦτα δ' ἔστι τὰ συριγγώδη καὶ ὅσα ὕπουλά ἐστι, καὶ ἔνδοθεν κεκοιλασμένα· ἡ δ' ἑτέρη εἰς ὕψος, τὰ ὑπερσαρκεῦντα· τρίτη δέ ἐστιν εἰς πλάτος· ταῦτα δέ ἐστι τὰ καλεόμενα ἑρπιστικά· τετάρτη ὁδός ἐστιν· αὕτη δὲ μόνη κατὰ φύσιν εἶναι δοκέει κίνησις. αὗται μὲν οὖν ξυμφοραὶ τοιαῦται σαρκός εἰσιν. πᾶσαι δὲ κοιναὶ τοῦ ξυμφέροντος· καὶ τὰ μὲν τούτων ἐν ἑτέροις σημεῖα δεδήλωται, καὶ ἡ χρηστέον ἐστὶν ἐπιμελείᾳ. δι' ὧν δὲ τὸ ξυμφυόμενον διαλυθήσεται, καὶ τὸ πληρεύμενον ἢ κοῖλον γενόμενον, ἢ τὴν εἰς πλάτος πορείαν ποιούμενον, προσηκόντως περὶ τουτέων ἐν ἄλλοις εἴρηται σημεῖα. περὶ δὲ καταπλασμάτων ὧδε τῶν ἐπιτιθεμένων ὀθονίων ὅκου ἂν ἡ χρῆσις κατὰ νοσεύματος ἀκριβὴς εἶναι δοκέῃ, καὶ τῷ ἕλκει ἁρμόζον τὸ ἐπιτιθέμενον ὀθόνιον. τῷ δὲ καταπλάσματι πρὸς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ ἕλκεος χρῶ. χρῆσις γὰρ αὕτη καταπλάσματος ἔντεχνός τε καὶ πλεῖστα ὠφελεῖν δυναμένη. ἐδόκει γὰρ τῷ μὲν ἕλκει βοηθεῖν ἡ (51) τῶν περιτι-

progrediendi modos mihi habere videntur. Unum quidem in profundum, cujusmodi ſunt fiſtuloſa, cicatrice obducta, et intus cava. Alterum quo ad ſuperiora tendunt, velut quae ſuperexcreſcentem carnem habent. Tertium in latum, qualia quae ſerpentia dicuntur. Quartus modus eſt, qui ſolus ſecundum naturam motus videtur. Atque eae quidem ſunt carnis calamitates, quae omnes communem habent utilitatis rationem. Quorum quidem ſigna alibi demonſtrata ſunt, et quaenam curatio adhibenda ſit. Quanam autem ratione quod coaluit diſſolvi poſſit, et quod impletum eſt, aut cavum redditum, aut quod in latitudinem progreſſionem fecit, de eorum ſignis in aliis libris quantum conveniebat dictum eſt. De iis vero, quae in cataplaſmate adhibentur, ſic habeto. Quo in morbo imponendorum linamentorum accuratus uſus eſſe videtur, ipſi ulceri accommodatum linamentum adhibeto, quod vero cataplasmate apponitur, ad ulceris ambitum utitor. Hic enim cataplasmatis uſus multum habet artis, plurimumque utilitatis praeſtat. Siquidem quod ulceri circumponitur juvandi facultatem habere videtur et linamen-

θεμένων δύναμις, τὸ δ' ὀθόνιον φυλάσσειν· τὰ δ' ἔξω μὲν τοῦ ἕλκεος τὸ κατάπλασμα ὠφελέει. τὴν μὲν οὖν χρῆσιν αὐτέων εἶναι δεῖ τοιαύτην. περὶ δὲ καιρῶν, ὁκότε τούτοις ἑκάστοις χρηστέον ἐστὶ, καὶ τὰς δυνάμιας ὡς χρὴ τῶν γεγραμμένων καταμανθάνειν· παραλέλειπται δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐπεὶ πλεῖον προῆκται τῆς κατ' ἰητρικὴν ἐπιμελείας καὶ πόῤῥω τοῦ τῆς τέχνης ἤδη προεληλυθότος ἐστίν. || ἐχόμενον δὲ τούτων ἐστὶ καὶ κατὰ στρατιὴν γινομένων τρωμάτων χειρουργίη περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν βελέων. ἐν τῇσι κατὰ πτόλιν διατριβῇσι βραχεῖά τίς ἐστιν τουτέων ἡ χρῆσις. ὀλιγάκις γὰρ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γίνονται πολιτικαὶ στρατιαὶ καὶ πολεμικαί. ξυμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα πλειστάκις καὶ ξυνεχέστατα περὶ τὰς ξενικὰς στρατιὰς γίνεσθαι. τὸν μὲν οὖν μέλλοντα χειρουργεῖν στρατεύεσθαι δεῖ καὶ παρηκολουθηκέναι στρατεύμασι ξενικοῖς. οὕτω γὰρ ἂν εἴη γεγυμνασμένος πρὸς ταύτην τὴν χρείαν. ὃ δὲ εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα τεχνικώτερον, εἰρῆσθαι. τῶν γὰρ ὅπλων ἐνόντων καὶ σημεῖα πεπερίσθαι τέχνης ἐστὶ πλεῖστον μέρος καὶ τῆς πρὸς ταῦτα χειρουργίας. τούτου γὰρ ὑπάρξαντος

tam continere. Partes vero ulceris exteriores cataplasma juvat. Ac eorum quidem usum talem esse convenit. Quod ad tempora attinet, quibus horum singulis utendum sit, et quemadmodum eorum quae scripta sunt facultates addiscere oporteat, haec a nobis praetermittuntur, quandoquidem majorem artis medicae diligentiam exigunt, et ad eum pertinent qui magnos jam in arte progressus fecerit. Ad haec vero consequitur vulnerum in militia acceptorum tractatio, quo ad telorum extractionem, cujus in urbium commerciis parvus usus existit. Quandoquidem civiles et hostiles expeditiones rarae fere sunt, quae saepissime assidueque circa externa bella contingere solent. Is igitur, qui hanc manus operam exercere volet, ut externos exercitus sequatur oportet. Hac enim ratione ad eam usum exercitationem sibi comparabit. Ac de his quod maxime ad artem mihi pertinere videtur, hoc dixisse satis est. Quod artis et ejus, quae huc spectat manus operae non minimum munus est tela in corpus subeuntia certis notis deprehendere. Ex

οὐκ ἂν παραλίποιτο τρωματίας ἀγνοηθεὶς, ὅταν χειρουργῆται μὴ προσηκόντως. μόνος δ᾽ ἂν ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος εἰκότως ἐπιχειροίη. περὶ δὲ τουτέων ἁπάντων ἐν ἑτέροις γεγραμμένον ἐστίν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΣΧΗΜΟΣΥΝΗΣ.

[352] (52) Οὐκ ἀλόγως οἱ προβαλλόμενοι τὴν σοφίην πρὸς πολλὰ εἶναι χρησίμην, ταύτην δὴ τὴν ἐν τῷ βίῳ. αἱ γὰρ πολλαὶ πρὸς περιεργίην φαίνονται γεγενημέναι. λέγω δὲ αὗται αἱ μηδὲν χρέος τοῦ πρὸς ἃ διαλέγονται. ληφθείη δ᾽ ἂν τουτέων μέρεα ἐς ἐκεῖνα, ᾗ ὅτι οὐκ ἀργίη, οὐδὲ μὴν κακίη. τὸ γὰρ σχολάζον καὶ ἄπρηκτον ζητέει ἐς κακίην καὶ ἀφέλκεται. τὸ δ᾽ ἐγρηγορὸς καὶ πρός τι τὴν διάνοιαν ἐντετακὸς ἐφειλκύσατό τε τῶν πρὸς καλλονὴν βίου τεινόντων ἑαυτοῦ τουτέων τὰς μηδὲν ἐς χρέος πιπτούσας διαλέξιας. χαριεστέρη γὰρ καὶ πρὸς ἕτερον μέν τι ἐς τέχνην πεποιημένην, τέχνην δὲ πρὸς εὐσχημο-

quo efficitur ut ignorari non possit, quando is, qui vulnus acceperit, minime convenientem manus operam expertus fuerit. Qui autem signorum cognitionem habuerit, is solus rite ad curationem aggredietur. At de his omnibus in aliis libris scriptum est.

HIPPOCRATIS LIBER DE DECENTI HABITU, AUT DECORO.

Qui sapientiam istam, quae in vitae communione versatur, ad multa esse utilem allegant, ii mihi non temere facere videntur. Multae namque ad ambitiosam quandam operam comparatae videntur, eae videlicet, quae de nulla re utili quaestiones agitant. Harum tamen partes ad illas referri possunt, cum nulla otiositas, neque vero improbitas adsit. Quod enim otiosum est nihilque agit, ad improbitatem viam affectat, ad eamque tendit. Vigilantia vero et ad aliquid mentis contentio earum disputationes ad nullam utilitatem spectantes, ad se pertrahit et ad vitae honestatem refert. Majorem enim apud alium sibi gratiam conciliat, si

σύνην καὶ δόξαν. πᾶσαι γὰρ αἱ μὴ μετ᾽ αἰσχροκερδείης καὶ ἀσχημοσύνης, κἀκείνοισι μέθοδός τις ἐοῦσα τεχνικὴ ἐργάζεται, ἀλλ᾽ εἴ γε μὴ πρὸς ἀναιτίην δημευταί. νέοι τε γὰρ αὐτέοισιν ἐμπίπτουσιν, ἀκμάζοντες δὲ δι᾽ ἐντροπίην ἱδρῶτας τίθενται βλέποντες. πρεσβῦται δὲ διὰ πικρίην νομοθεσίῃ τίθενται ἀναίρεσιν ἐκ τῶν πόλεων. καὶ γὰρ ἀγορὴν ἐργαζόμενοι οὗτοι μετὰ βαναυσίης ἀπατέοντες, καὶ ἐν πόλεσιν ἀνακυκλέοντες οἱ αὐτοί. ἴδοι δέ τις καὶ ἐπ᾽ ἐσθῆ(53)τος καὶ τῇσιν ἄλλῃσι περιγραφῇσι. κἢν γὰρ ἔωσιν ὑπερηφανέως κεκοσμημένοι, πολὺ μᾶλλον φευκτέοι καὶ μισητέοι τοῖοι θεωμένοισίν εἰσι. τὴν δὲ ἐναντίην χρειῶδες σκοπέειν οἷς οὐ διδακτὴ κατασκευὴ, οὐδὲ περιεργίη. ἔκ τε γὰρ περιβολῆς καὶ τῆς ἐν ταύτῃ εὐσχημοσύνης καὶ ἀφελίης, οὐ πρὸς περιεργίην πεφυκυίης, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς εὐδοξίην τό τε σύννουν καὶ τὸ ἐν νῷ πρὸς ἑωυτοὺς διακεῖσθαι, πρός τε τὴν πορείην οἵ τε ἑκάστῳ σχήματι τοιοῦτοι, ἀδιάχυτοι, ἀπερίεργοι, πικροὶ πρὸς τὰς συναντήσιας, εὔθετοι πρὸς τὰς ἀποκρίσιας, χαλεποὶ πρὸς τὰς ἀντιπτώσιας, πρὸς τὰς

ad artem traducatur, eique decus et gloriam comparat. Quaecunque namque neque ad turpem quaeſtum ſunt comparatae, neque illiberales, eae via quadam artificiali opus ſuum efficiunt, quod niſi extra culpam ſit, publicatur. Adoleſcentes enim iis ſeſe committunt, ubi vero adoleverint, prae pudore eorum conſpectum ſine ſudore non ſuſtinent. At ſenes effecti, propter amarulentiam, eas publica legum ſanctione urbibus expellunt. Ii enim conventu facto, ambitioſa et quaeſtuoſa ſua profeſſione decipientes, in urbium circulis verſantur. Quos ex veſtitu et caeteris ornamentis quis cognoſcere poterit. Quin etiam quo ſumptuoſius ornati fuerint, eo majore odio averſandi et ab eis qui eos conſpexerint fugiendi. Ex uſu autem fuerit contrarium in his ſpectare, quibus non ineſt exquiſitus neque curioſus ornatus, qui ſeſe ex cultus venuſtate et frugalitate, non tam ad ſuperfluam curioſitatem, quam ad optimam exiſtimationem, prudentiam et animi moderationem compararunt. Ad inceſſum vero eo ſemper ſunt habitu, minime diffluentes aut ſuperflui, in hominum concurſibus graves, ad reſponden-

Ed. Chart. II. [352. 353.] Foes. I. 22. 23. Ed. Lind. I. (53. 54.)
ὁμοιότητας εὔστοχοι καὶ ὁμιλητικοὶ, εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας, [353] πρὸς τὰς ἀναστάσιας σιγητικοί. πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας ἐνθυμηματικοὶ καὶ καρτερικοὶ, πρὸς τὸν καιρὸν εὔθετοι καὶ λημματικοὶ, πρὸς τὰς τροφὰς εὔχρηστοι καὶ αὐτάρκεες, ὑπομονητικοὶ πρὸς καιρὸν πρὸς ὑπομονὴν, πρὸς λόγους ἀνυστοὶ, πᾶν τὸ ὑποδειχθὲν ἐκφέροντες, εὐεπίῃ χρώμενοι, || χάριτι διατιθέμενοι, δόξῃ τῇ ἐκ τουτέων διισχυριζόμενοι, ἐς ἀληθείην πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ἀποτελματιζόμενοι. ἡγεμονικώτατον μὲν οὖν τουτέων ἁπάντων τῶν προειρημένων ἡ φύσις. καὶ γὰρ οἱ ἐν τέχναισιν, ἢν προσῇ αὐτέοισιν τοῦτο, διὰ πάντων τουτέων προσπορεύονται τῶν προειρημένων. ἀδίδακτον γὰρ τὸ χρέος ἔν τε σοφίῃ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ προσθεμένη διδαχθῇ, εἰς τὸ ἀρχὴν λα(54)βεῖν. ἡ δὲ φύσις κατεῤῥύη καὶ κέχυται. τῇ δὲ σοφίῃ ἐς τὸ εἰδῆσαι τὰ ἀπ᾽ αὐτέης τῆς φύσιος ποιεύμενα. καὶ γὰρ ἐν ἀμφοτέροισι λόγοισι πολλοὶ κρατηθέντες οὐδαμῇ σὺν ἀμφοτέροισιν ἐχρήσαντο τοῖσι πρήγμασιν ἐς

dum appositi, adversus altercantes difficiles, in similium familiaritatibus contrahendis prospicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad respondendum arguti et tolerantes, in occasione prudenter captanda appositi et accommodati, in victu frugales et paucis contenti, ad sustentandam occasionem tolerantes, oratione efficaces, qui quicquid doctrina acceperunt in medium proferunt, et facultate dicendi utuntur, ad gratiam comparati, et pro gloria quae inde provenit decertare parati, doctrinam suam ad veritatis lucem repurgantes. Ad haec igitur praedicta omnia praecipue dux est natura. Etenim si adfuerit his qui artibus instructi sunt, ad praedicta omnia aditus erit amplissimus. Usus namque, qui tum in sapientia tum in arte ei adjuncta doceri nequit, in doctrinam cadet, ut inde initium ducatur. Defluit autem natura et sapientiae permiscetur, ut cognoscantur quae ab ipsa natura facta sunt. Multi enim in utrisque rationibus superati, neutiquam utrisque ad rerum demonstrationem usi sunt. Si quis igitur eorum aliquid, quae ratione proponuntur ad veritatem expenderit,

δεῖξιν. ἐπὴν οὖν τις αὐτέων ἐξετάζῃ τε πρὸς ἀληθείην τῶν ἐν ῥήσει τιθεμένων, οὐδαμῇ τὰ πρὸς φύσιν αὐτέοισι χωρήσει. εὑρίσκοντες γοῦν οὗτοι παραπληαίην ὁδὸν ἐκείνοισι πεπορευμένοι. διόπερ ἀπογυμνούμενοι τὴν πᾶσαν ἀμφιέννυνται κακίην καὶ ἀτιμίην. καλὸν γὰρ ἐκ τοῦ διδαχθέντος ἔργου λόγος. πᾶν γὰρ τὸ ποιηθὲν τεχνικῶς, ἐκ λόγου ἀνηνέχθη. τὸ δὲ ῥηθὲν τεχνικῶς, μὴ ποιηθὲν δὲ, μεθόδου ἀτέχνου δεικτικὸν ἐγενήθη. τὸ γὰρ οἴεσθαι μὲν, μὴ πρήσσειν δὲ ἀμαθίης καὶ ἀτεχνίης σημεῖόν ἐστιν. οἴησις γὰρ μάλιστα ἐν ἰητρικῇ αἰτίην μὲν τοῖσι κεχρημένοισιν, ὄλεθρον δὲ τοῖσι χρεομένοισιν ἐπιφέρει. καὶ γὰρ ἢν ἑωυτοὺς ἐν λόγοισι πείσαντες οἰηθῶσιν εἰδέναι ἔργον τὸ ἐκ μαθήσιος, καθάπερ χρυσὸς φαῦλος ἐν πυρὶ κριθεὶς τοιούτους αὐτοὺς ἀπέδειξε. καίτοι γε τοιαύτη ἡ πρόῤῥησις ἀπαρηγόρητον εἰς σύνεσιν ὁμογένεσιν ὡς ἔστιν εὐθὺ, τὸ πέρας ἐδήλωσε γνῶσις. τῶν δ' ὁ χρόνος καὶ τὴν τέχνην εὐοδέα κατέστησεν, ἢ τοῖσιν ἐς τὴν παραπλησίην οἶμον ἐμπίπτουσιν τὰς ἀφορμὰς δήλους ἐποίησε. διὸ δεῖ ἀναλαμβά-

nequaquam iis fuppeditabuntur quae a natura infunt. Ifti itaque confimili cum illis via progreffi deprehenduntur. Quapropter veritate nudati omnem improbitatem atque ignominiam induunt. Praeclara enim res eft, quae ex opere quod quis didicit proficifcitur oratio. Quicquid enim artificiofe factum eft, a ratione profectum eft. Quicquid autem artificiofe dictum eft, non autem factum, viam et rationem artis expertem arguit. Opinabile fiquidem fine actione, infcientiae et nullius artis indicium eft. Opinatio enim cum praecipue in arte medica, ea quidem utentibus crimini vertitur, his vero qui ea indigent exitium adfert. Si namque fuis verbis perfuafi, exiftimant fe opus ex fcientia profectum noviffe, quemadmodum aurum adulterinum igni probatur, tales fe ipfi etiam produnt. Quanquam ejusmodi praedictio iis qui cognatam habent naturam, ad intelligentiam nullius eft folatii, quod finis quam rectus fit cognitio indicet. At horum arti tempus expeditam viam conftituit, aut his qui fimili via infiftunt facultates manifefto fuppeditat. Qua-

νοντα τουτέων τῶν προειρημένων ἕκαστα μετάγειν τὴν σοφίην ἐς τὴν ἰητρικὴν καὶ τὴν ἰητρικὴν ἐς τὴν σοφίην. (55) ἰητρὸς γὰρ φιλόσοφος ἰσόθεος. πολλὴ γὰρ διαφορὴ ἐπὶ τὰ ἕτερα. καὶ ἔνι τὰ πρὸς σοφίην ἐν ἰητρικῇ πάντα, ἀφιλαργυρίη, ἐντροπὴ, ἐρυθρίησις, καταστολὴ, δόξα, κρίσις, ἡσυχίη, ἀπάντησις, καθαριότης, γνωμολογίη, εἴδησις τῶν πρὸς βίον χρηστῶν καὶ ἀναγκαίων καθαρσίων, ἀπεμπόλησις, ἀδεισιδαιμονίη, ὑπεροχὴ θεία. ἔχουσι γὰρ ἃ ἔχουσι πρὸς ἀκολασίην, πρὸς βαναυσίην, πρὸς ἀπληστίην, πρὸς ἐπιθυμίην, πρὸς ἀφαίρεσιν, πρὸς ἀναιδείην ἐνιδεῖν. αὕτη γὰρ γνῶσις τῶν προσιόντων καὶ χρῆσις τῶν πρὸς φιλίην, καὶ ὡς ὁκοίως τε πρὸς τέκνα, πρὸς χρήματα. ταύτῃ μὲν οὖν ἐπικοινωνός σοφίη τις, ὅτι καὶ ταῦτα τὰ πλεῖστα ὁ ἰητρὸς ἔχει. καὶ γὰρ μάλιστα ἡ περὶ θεῶν εἴδησις ἐν νόῳ αὐτῇ ἐμπλέκεται. ἐν γὰρ τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι καὶ ἐν συμπτώμασιν εὑρίσκεται τὰ πολλὰ [354] πρὸς θεῶν ἐντίμως κειμένη ἡ ἰητρική. οἱ δὲ ἰητροὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασιν.

propter praedicta singula colligere oportet, et sapientiam ad medicinam traducere et medicinam ad sapientiam. Medicus enim philosophus deo aequalis habetur. Nam neque multum inter se differunt, et quae ad sapientiam requiruntur in medicina insunt omnia, pecuniae contemptio, pudor, verecundia, modestia in vestitu, existimatio, judicium, lenitas, occursatio, mundities, sententiarum elocutio, utilium ac necessariarum in vita purgationum cognitio, earumque liberatio, superstitiosi Deorum metus aversatio, praestantia divina. Habent enim quae faciunt ad demonstrandam incontinentiam, quaestuosam et sordidam professionem, inexplebilem habendi sitim, cupiditatem, detractionem, impudentiam. Siquidem ista spectant ad eorum cognitionem cum quibus conversantur, et ad usum eorum quae ad contrahendam amicitiam pertinent, quoque animo erga liberos et pecunias esse oporteat. Hactenus igitur cum sapientia communionem, eorumque etiam plurima habet medicus. Nam et deorum cognitionem ipse potissimum animo complectitur, cumque aliis in affectibus et casibus medicina multum deos colere comperitur, tum vero medici diis plu-

οὐ γὰρ ἔνι περιττὸν ἐν αὐτέῃ τὸ δυναστεῦον. καὶ γὰρ οὗτοι πολλὰ μὲν μεταχειρέονται, πολλὰ δὲ καὶ κεκράτηται αὐτέοισι δι᾽ ἑωυτέων. ἃ δὲ καταπλεονεκτεῖ νῦν ἡ ἰητρικὴ, ἐντεῦθεν παρέξει. τὶς γὰρ ὁδὸς τῆς ἐν σοφίῃ ὧδε. καὶ γὰρ αὐτέοισιν ἐκείνοισιν, οὕτω δ᾽ οὐκ οἴονται ὁμολογέουσιν ὧδε, τὰ περὶ σώματα παραγενόμενα. ἃ δὴ διὰ πάσης αὐτῆς πεπόρευται, μετασχηματιζόμενα ἢ μεταποιεύμε(56)να, ἃ δὲ μετὰ χειρουργίης ἰώμενα, ἃ δὲ βοηθούμενα, θεραπευόμενα ἢ διαιτώμενα. ||τὸ δὲ κεφαλαιωδέστατον ἔστω εἰς τὴν τοιουτέων εἴδησιν. ὄντων οὖν τοιουτέων τῶν προειρημένων ἁπάντων, χρὴ τὸν ἰητρὸν ἔχειν τινὰ εὐτραπελίην παρακειμένην. τὸ γὰρ αὐστηρὸν δυσπρόσιτον καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι καὶ τοῖσι νοσέουσι. τηρεῖν δὲ χρὴ ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων, μηδὲ πολλὰ λεσχηνευόμενον τοῖσιν ἰδιώτῃσιν, ἀλλὰ τἀναγκαῖα. νομίζει γὰρ τοῦτο βίῃ εἶναι ἐς πρόσκλησιν θεραπηΐης. ποιέειν δὲ κάρτα μηδὲν περιέργως

rimum concedunt. Neque enim ipſa ſupervacaneam potentiam ſibi arrogat, cum ſiquidem ipſi multa aggrediuntur, in multis vero ab iis ſuperantur. In quibus autem medicina nunc ſuperior exiſtit, hinc manifeſtum erit. Nam et via ejus quaedam ſecundum ſapientiam ſe habet hoc modo. Etenim illis ipſis, quod tamen non exiſtimant, pro confeſſo ita ſe habere concedunt, quae circa corpora obveniunt, quae ſane per totam ipſam procedunt, dum transformantur aut permutantur, partim quidem per manus operam ſanantur, partim vero per auxilia aut victus rationem curationem accipiunt. Praecipuum vero omnium caput eſt, ut horum cognitio habeatur. Cum igitur praedicta omnia ita ſe habeant, medicum urbanitatem quandam ſibi adjunctam habere convenit. Auſteritas enim tum ſanis tum aegris difficilem acceſſum praebet. Obſervare autem eum maxime oportet ut ne multas corporis partes nudet, neque cum plebejis de rebus multis, ſed tantum neceſſariis, confabuletur. Hoc enim vis quaedam ad eliciendam curationem eſſe ſolet. Horum vero nihil neque nimis curioſe neque ex opinione agat. In

αὐτέων, μηδὲ μετὰ φαντασίης. ἐσκέφθω δὲ ταῦτα πάντα, ὅκως ᾖ σοι προκατηρτισμένα εἰς τὴν εὐπορίην, ὡς δέοι· εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ τοῦ χρέους ἀπορίη ἀεί. μελετᾷν δὲ χρὴ ἐν ἰητρικῇ ταῦτα μετὰ πάσης καταστολῆς, περὶ ψηλαφίης, καὶ ἐγχρίσιος, καὶ ἐγκαταντλήσιος πρὸς τὴν εὐρυθμίην τῶν χειρέων, περὶ τιλμάτων, περὶ σπληνῶν, περὶ ἐπιδέσμων, περὶ τῶν ἐκ καταστάσιος, περὶ φαρμάκων, ἐς τραύματα καὶ ὀφθαλμικὰ, καὶ τουτέων πρὸς τὰ γένεα, ἵν' ᾖ σοι προκατηρτισμένα ὄργανά τε καὶ μηχαναὶ, καὶ σίδηρος ὁ ἑξῆς. ἡ γὰρ ἐν τουτέοισιν ἀπορίη ἀμηχανίη καὶ βλάβη ἐστίν. ἔστω δέ σοι ἑτέρη παρέξοδος ἡ λιτοτέρη πρὸς τὰς ἐπιδημίας ἡ διὰ χειρέων· ἡ δ' εὐχερεστάτη διὰ μεθόδων. οὐ γὰρ οἷόν τε διέρχεσθαι πάντα τὸν ἰητρόν. (57) ἔστω δέ σοι εὐμνημόνευτα φάρμακά τε καὶ δυνάμιες ἁπλαῖ καὶ ἀναγεγραμμέναι, εἴπερ ἄρα ἐστὶν ἐν νόῳ καὶ τὰ περὶ νούσων ἴησιος, καὶ οἱ τοιουτέων τρόποι, ὁσαχῶς καὶ ὃν τρόπον περὶ ἑκάστων ἔχουσιν. αὕτη γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰητρικῇ

iſtis autem omnibus videndum ut haec tibi ſint ad facultatem ut decet praeparata, alioqui cum opus fuerit, inopia ſemper aderit. Horum vero omnium diligens in re medica cura habenda eſt, cum omni habitu demiſſo, quae ad frictionem, illitionem, et perfuſionem pertinent, ut cum concinna manuum tractatione adhibeantur. Quo ad linamenta concerpta, ſplenia, vincula, ea quae ex temporis conditione petuntur, medicamenta tum ad vulnera tum ad oculos comparata, et ex his quae ad genus quodque referuntur, uti tibi ſint accommodata, inſtrumenta, machinae, ferramenta denique. Horum namque penuria mentis inopiam et detrimentum affert. Alter vero tibi ſit apparatus ſimplicior, quo ad manus operam utaris, ad peregrinationes accommodatus. Promptiſſimus autem eſt, qui via quadam et ratione comparatur. Neque enim fieri poteſt ut omnia medicus enumeret. Medicamenta autem, tum eorum ſimplices facultates, tum ſi quae deſcriptae ſunt, probe tibi memoria teneantur. In animi etiam notione reponantur quae ad morborum curationem pertinent, eorumque modi, quot et quo modo in ſingulis ſe habeant. Hoc enim in re medica princi-

καὶ μέσα καὶ τέλος. προκατασκευάσθω δέ σοι καὶ μαλαγμάτων γένεα πρὸς τὰς ἑκάστων χρήσιας, ποτήματα τέμνειν δυνάμενα ἐξ ἀναγραφῆς ἐσκευασμένα πρὸς τὰ γένεα. προητοιμάσθω δὲ καὶ τὰ πρὸς φαρμακίην ἐς τὰς καθάρσιας εἰλημμένα, ἀπὸ τόπων τῶν καθηκόντων ἐσκευασμένα, εἰς ὃν δὴ τρόπον πρὸς τὰ γένεα καὶ τὰ μεγέθεα ἐς παλαίωσιν μεμελετημένα, τὰ δὲ πρόσφατα ὑπὸ τὸν καιρὸν καὶ τἄλλα κατὰ λόγον. ἐπὴν δὲ ἐσίῃς πρὸς τὸν νοσέοντα, τουτέων σοι ἀπηρτισμένων, ἵνα μὴ ἀπορῇς, εὐθέτως ἔχων ἕκαστα πρὸς τὸ ποιησόμενον. ἴσθι δὲ γινώσκων, ὃ χρὴ ποιέειν πρὶν ἐσελθεῖν. πολλὰ γὰρ οὐδὲ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ βοηθείης δεῖται τῶν πραγμάτων. προδιαστέλλεσθαι οὖν χρὴ τὸ ἐκβησόμενον ἐκ τῆς ἐμπειρίης. ἔνδοξον γὰρ καὶ εὐμαθές. ἐν δὲ εἰσόδῳ μεμνῆσθαι καὶ καθέδρης, καὶ καταστολῆς, περιστολῆς, ἀνακυριώσεως, βραχυλογίης, ἀταρακτοποιησίης, προσεδρίης, ἐπιμελείης, ἀντιλέξιος πρὸς τὰ ἀπαντώμενα, πρὸς τοὺς ὄχλους τοὺς ἐπιγινομένους, εὐστα-

pium, medium et finem obtinet. Malagmatum quoque genera ad fingulos ufus praeparata habeas, potiones item incidendi facultate praeditas, ex defcriptione praeparatas, cuique generi accommodatas. Ad manum etiam fint quae ad medicamentorum purgationes faciunt, ex locis convenientibus defumpta, eo quo decet modo pro fuo quaeque genere et magnitudine praeparata, tum quae ad vetuftatem diligenter funt repofita, tum quae recentia pro temporis occafione in ufum veniunt, reliquaque ad eandem rationem, ut his adornatis, cum ad aegrotum ingreffus fueris; nequaquam animo haereas, cum fingula habeas ad id quod fieri debeat appofite accommodata. Priusquam vero ad aegrum ingrediaris, fac cognitum habeas quid agendum fit. Pleraque enim non ratiocinatione, fed auxilio indigent. Eventa igitur per experientiam cognita praedicenda. Id enim gloriam adfert et cognitu eft facile. In egreffu autem te meminiffe convenit feffionis, demiffi habitus, veftitus gravitatis, breviloquentiae, ut ne quid perturbato animo facias, ut aegro affideas, in omnibus diligentiam adhibeas, ut ad ea quae objiciuntur refpondeas, et ad omnes perturbationes animi

Ed. Chart. II. [354. 355.] Foës. I. 24. 25. Ed. Lind. I. (57. 58.)

θίης τῆς ἐν ἑαυτῷ, πρὸς τοὺς θορύβους ἐπιπλήξιος, πρὸς τὰς ὑπουργίας ἑτοιμασίης· [355] ἐπὶ τουτέοισι (58) μέμνησο παρασκευῆς τῆς πρώτης. εἰ δὲ μὴ, τὰ κατ᾽ ἄλλα ἀδιάπτωτον, ἐξ ὧν παραγγέλλεται εἰς ἑτοιμασίην. ἐσόδῳ χρέο πυκνῶς, ἐπισκέπτεο ἐπιμελέστερον, τοῖσιν ἀπατεομένοισιν ἐπὶ τὰς μεταβολὰς ἀπαντῶν, ῥᾷον γὰρ εἴσῃ, ἅμα δὲ καὶ εὐμαρέστερος ἔσῃ. ἄστατα γὰρ τὰ ἐν ὑγροῖσι. διὸ καὶ εὐμεταποίητα ὑπὸ φύσιος καὶ ὑπὸ τύχης. ἀβλεπτηθέντα γὰρ τὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ὑπουργίης, ἔφθασαν ὁρμήσαντα καὶ ἀνελόντα. οὐ γὰρ ἦν τὸ ἐπικουρῆσον. || πολλὰ γὰρ ἅμα τὰ ποιέοντά τι χαλεπόν. τὰ γὰρ καθ᾽ ἓν κατ᾽ ἐπακολούθησιν εὐθετώτερον καὶ ἐμπειρότερον. ἐπιτηρεῖν δὲ δεῖ καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν καμνόντων, δι᾽ ὧν πολλοὶ πολλάκις διεψεύσαντο ἐν τοῖσι προσάρμασι τῶν προσφερομένων, ἐπεὶ τὰ μισητὰ ποτήματα λαμβάνοντες ἢ φαρμακευόμενοι ἢ θεραπευόμενοι ἀνηρέθησαν. καὶ αὐτῶν μὲν οὐχ ὡς ὁμολογίαν τρέπεται τὸ ποιηθὲν, τῷ δὲ ἰητρῷ τὴν

constantiam adferas, tumultus verbis castiges, et ad omnia subministranda te promptum exhibeas. Ad haec primum apparatum te memoria tenere oportet, sin minus, videndum ut in reliquis, quae ut in promptu sint praecipiuntur, opinione tua minime excidas. Crebro aegrum invise, diligentem considerationem adhibeas, ut iis qui decepti sunt permutationes occurras. Facilior enim tibi cognitio suppetet, simulque te promtius expedies. Instabiliter enim moventur quae in humidis consistunt, ideoque facilem cum a natura tum a fortuna mutationem habent. Quae nisi in tempore cum subministrari oportet percipiantur, suo impetu praeoccupant et interimunt, cum non adsit quod opem afferre possit. Multa enim simul concurrunt quae molestia afficiunt. At quod sigillatim se consequitur, promptum quidem magis et ad experientiam accommodatum. Observandi sunt autem aegrotorum errores, ex quibus multi frustrati sunt in oblatis assumendis, quandoquidem exosis sumptis potionibus, aut meditationibus, aut curationibus, e medio sublati sunt. Quod quidem se fecisse minime fatentur, sed culpam in me-

Ed. Chart. II. [355.] Foes. I. 25. Ed. Lind. I. (58. 59.)

αἰτίαν προσῆψαν. ἐσκέφθαι δὲ χρὴ καὶ τὰ περὶ ἀνακλίσεων, ἃ μὲν αὐτέων πρὸς τὴν ὥρην, ἃ δὲ καὶ πρὸς τὰ γένεα. οἳ μὲν γὰρ αὐτέων ἐς θρόνους, οἳ δὲ ἐς καταγείους καὶ σκοτεινοὺς τόπους, τά τε ἀπὸ ψόφων καὶ ὀσμῶν, μάλιστα δ᾽ ἀπὸ οἴνου, χειριστοτέρη γὰρ αὕτη, φυγεῖν δὲ καὶ μετατιθέναι. πρήσσειν δ᾽ ἅπαντα ταῦτα ἡσύχως, εὐσταλέως, μεθ᾽ ὑπουργίης τὰ πολλὰ τὸν νοσέοντα ὑποκρυπτόμενον, ὧδε χρὴ, παρακελεύοντα ἱλαρῶς καὶ εὐδεινῶς, (59) σφέτερα δὲ ἀποτρεπόμενον, ἅμα μὲν ἐπιπλήσσειν μετὰ πικρίης καὶ ἐντάσεων, ἅμα δὲ παραμυθέεσθαι μετ᾽ ἐπιστροφῆς καὶ ὑποδέξιος, μηδὲν ὑποδεικνύντα τῶν ἐσομένων, ἢ ἐνεστώτων αὐτέοισι. πολλοὶ γὰρ δι᾽ αἰτίην ταύτην ἐφ᾽ ἑκάτερα ἀπεώθησαν διὰ τὴν πρόῤῥησιν τὴν προειρημένην τῶν ἐνεστώτων, ἢ ἐπεσομένων. τῶν δὲ μανθανόντων ἔστω τις ὁ ἐφεστὼς, ὅκως τοῖσι παραγγέλμασιν οὐ πικρῶς χρήσηται. ποιήσῃ δὲ ὑπουργίην τὸ προσταχθέν. ἐκλέγεσθαι δὲ ἀπ᾽ αὐτέων ἤδη τοὺς ἐς τὰ τέχνης εἰλημμένους, προσδοῦναί

dicum conferunt. In confiderationem vero etiam adhibendi sunt eorum decubitus, partim quidem pro anni tempestate, partim vero pro suo quique genere. Quidam enim in sublimibus, alii vero in subterraneis et obscuris locis decumbunt. Strepitus quoque et odores, vinique praecipue, hic enim deterrimus est, fugiendi et permutandi. Quae omnia placide et succincte facienda, ita ut plerumque in ipsa administratione aegrum celet, hilari et sereno vultu esse jubeat, eumque a suis cupiditatibus deterreat, et simul quidem cum amarulentia vehementer increpet, simulque eum commonefaciendo et blande excipiendo consoletur, neque quicquam eorum quae instant aut facta sunt ipsis indicet. Iccirco enim multi ob commemoratam instantium aut post futurorum praedictionem ad extremorum alterutrum detrusi sunt. Adsit autem ex discipulis aliquis qui praesit, quo praeceptionibus citra amarulentiam utatur, et quod imperatum est subministretur. Ex his vero deligendi qui jam in arte provecti sunt, ut ea quae sunt usui exhibere, vel secure offerre sciant, neque in intervallis quicquam te lateat. Nullius vero rei curam ple-

τι τῶν ἐς τὸ χρέος, ἢ ἀσφαλέως προσενεγκεῖν. ὅκως τε ἐν διαστήμασι μηδὲν λανθάνησε, ἐπιτροπὴν δὲ τοῖσιν ἰδιώτῃσι μηδέποτε διδοὺς περὶ μηδενός. εἰ δὲ μὴ, τὸ κακῶς πρηχθὲν εἰς σὲ χωρήσει τοῦ ψόγου, ἐὰν μήποτ᾽ ἀμφιβόλως ἔχῃ, ἐξ ὧν τὸ μεθοδευθὲν χωρήσει, καὶ οὐ σοὶ τὸν ψόγον περιάψεις, καὶ τευχθὲν δὲ πρὸς τὸ γένος ἔσται. πρόλεγε οὖν ταῦτα πάντα ἐπὶ τῶν ποιευμένων, οἷς καὶ τὸ ἐπεγνῶσθαι πρόκειται. τουτέων οὖν ἐόντων τῶν πρὸς εὐδοξίην καὶ εὐσχημοσύνην τῶν ἐν τῇ σοφίῃ καὶ ἰητρικῇ καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσι τέχνῃσι, χρὴ τὸν ἰητρὸν διειληφότα τὰ μέρεα περὶ ὧν εἰρήκαμεν περιεννύμενον πάντοτε τὴν ἑτέρην διατηρέοντα φυλάσσειν, καὶ παραδιδόντα ποιέεσθαι. εὐκλέα γὰρ ἐόντα πᾶσιν ἀνθρώποισιν διαφυλάσσεται. οἵ τε δι᾽ αὐτέων ὁδεύσαντες δοξαστοὶ πρὸς γονέων καὶ τέκνων. κἤν τινες (60) αὐτέων μὴ πολλὰ γινώσκωσιν, ὑπ᾽ αὐτέων τῶν πρηγμάτων ἐς σύνεσιν καθίστανται.

bejis unquam committas; alioqui ejus quod malefactum eſt reprehenſio ad te redundabit. Quod ſi minime fuerit ambiguum, ex quibus quod via et ratione tractatum eſt procedat, neque tibi vituperationem comparabit, et rei eventus ad genus referetur. Quamobrem iſta omnia dum fiunt iis qui ad iſtorum cognitionem incumbunt, praedicito. Cum igitur haec ad comparandam exiſtimationem et vetuſtatem, tum in ſapientia, tum in medicina, tum in reliquis artibus valeant, medicus eas de quibus diximus partes complecti debet, et ſemper alteram ſibi ipſi ſuperimponere, obſervare ac cuſtodire, et in opere ipſo cum caeteris communicare. Haec enim ab omnibus propter nominis ſplendorem obſervantur, quique hac via incedunt gloriam tum apud majores tum apud poſteros ſibi comparabunt. Qui etſi non multarum rerum cognitionem habent, earum tamen uſu aſſiduo prudentiam aſſequuntur.

Ed. Chart. II. [165. 166.] Foes. I. 25. 26. Ed. Lind. I. (60.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ.

[165] Χρόνος ἐστὶν ἐν ᾧ καιρὸς, καὶ καιρὸς ἐν ᾧ χρόνος οὐ πολύς. ἄκεσις χρόνῳ. ἔστι δὲ ἡνίκα καὶ καιρῷ. δεῖ γε μὴν ταῦτα εἰδότα μὴ λογισμῷ πρότερον πιθανῷ προσέχοντα ἰητρεύειν, ἀλλὰ τριβῇ μετὰ λόγου. ὁ γὰρ λογισμὸς μνήμη τίς ἐστι ξυνθετικὴ τῶν μετ᾽ αἰσθήσεως ληφθέντων. ἐφαντασιώθη γὰρ ἐναργέως. ἥ τε αἴσθησις προπαθὴς καὶ ἀναπομπὸς ἐοῦσα εἰς διάνοιαν τῶν ὑποκειμένων. ἡ δὲ παραδεξαμένη πολλάκις, οἷς ὅτε καὶ ὁμοίως ταῦτα τηρήσασα καὶ ἐς ἑωυτὴν καταθεμένη, ἐμνημόνευσε. ξυγκαταινέω μὲν οὖν καὶ τὸν λογισμὸν, || ἤν περ ἐκ περιπτώσιος ποιῆται τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν καταφορὴν ἐκ τῶν φαινομένων μεθοδεύῃ. ἐκ γὰρ τῶν ἐναργέως ἐπιτελεομένων, ἢν τὴν ἀρχὴν ποιήσηται ὁ λογισμὸς, ἐν διανοίης δυνάμει ὑπάρχων εὑρίσκεται, παραδεχομένης αὐτῆς ἕκαστα παρ᾽ ἄλλων. ὑποληπτέον οὖν τὴν φύσιν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ [166] παντοίων πρηγμάτων κινηθῆναί τε καὶ διδαχθῆναι, βίης ὑπεού-

HIPPOCRATIS PRAECEPTIONES.

Tempus dicendum est, in quo occasio consistit, occasio autem in qua tempus non multum. Medicatio in tempore fit, aliquando etiam occasionem requirit. Qui igitur ista norit, ad curationem aggredi debet, neque prius ad ratiocinationis persuasionem quam ad usum cum ratione conjunctum animum adhibere. Ratiocinatio enim in eorum quae sensu comprehenduntur recordatione quadam consistit. Sensus namque evidenti imaginatione conceptus, primam eorum quae subjecta sunt perpessionem suscipit, et ad cogitationem transmittit. Haec vero ubi receperit, frequenterque quibus, quando et qualiter convenit ista conservarit, in sese reponit et recordatur. Ratiocinationem igitur plurimum laudo, siquidem ex fortuita occasione initium ducat, et ipsam delationem ex apparentibus via quadam persequatur. Ex his enim quae manifesto perficiuntur, si ratiocinatio initium duxerit, in mentis potestate, quae ab aliis singula recipit, esse deprehendetur. Quamobrem existimandum est naturam a multis et cujuslibet generis rebus vi quadam co-

σης. ἡ δὲ διάνοια παρ' αὐτῆς λαβοῦσα ὡς (61) προεῖπον, ὕστερον εἰς ἀληθείην ἤγαγεν. εἰ δὲ μὴ ἐξ ἐναργέος ἐφόδου, ἐκ δὲ πιθανῆς ἀναπλάσιος λόγου, πολλάκις βαρείην καὶ ἀνιαρὴν ἐπήνεγκε διάθεσιν. οὗτοι δὲ ἀνοδίην χειρίζουσι. τί γὰρ ἂν ἦν κακὸν, ἢν τὰ ἐπιχείρια ἐκομίζοντο οἱ τὰ τῆς ἰητρικῆς ἔργα κακῶς δημιουργέοντες; νῦν δὲ τοῖσιν ἀναιτίοισιν ἐοῦσι τῶν καμνόντων, ὁκόσοισιν οὐχ ἱκανὴ ἐφαίνετο ἐοῦσα τοῦ νοσέειν βίη, εἰ μὴ ξυνέλθοι τῇ τοῦ ἰητροῦ ἀπειρίῃ. περὶ μὲν οὖν τουτέων ἅλις ἔστω διειλεγμένα. τῶν δ' ὡς λόγου μόνου ξυμπεραινομένων μὴ εἴη ἐπαύρασθαι, τῶν δὲ ὡς ἔργου ἐνδείξιος. σφαλερὴ γὰρ καὶ εὔπταιστος ἡ μετ' ἀδολεσχίης ἰσχύρησις. διὸ καὶ καθόλου δεῖ ἔχεσθαι τῶν γινομένων, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐλαχίστως γίγνεσθαι, ἢν μέλλῃ ἕξιν ῥηϊδίην καὶ ἀναμάρτητον ἕξειν, ἣν δὴ ἰητρικὴν προσαγορεύομεν. κάρτα γὰρ μεγάλην ὠφελίην περιποιήσει τοῖσί γε νοσέουσι καὶ τοῖσι τουτέων δημιουργοῖσιν. μὴ ὀκνέειν δὲ παρὰ ἰδιωτέων

gente moveri ac doceri. Mens autem ubi ab ea acceperit, quemadmodum ante dixi, poſtea ad veritatem deducit. Quod ſi non ex evidenti incurſione, verum ex probabili rationis fictione initium ducatur, plerumque gravem et moleſtam infert affectionem. Ii vero nulla via rem ipſam aggrediuntur. Quidnam enim mali contingat, ſi mercedem auferant qui medica opera publice male exercent? At nunc aegrotis ipſis, cum ſint extra culpam, non ſatis eſſe vis morbi viſa eſt, niſi etiam medici imperitia accederet. Ac de his quidem haec ſatis dicta ſunt, niſi quod nullum ex his quae ſola ratione concluduntur fructum percipere licet, verum ex his quae operis demonſtrationem habent. Fallax enim et ad errorem proclivis aſſeveratio, quae eſt cum garrulitate conjuncta. Quocirca his quae fiunt in univerſum inſiſtere oportet, et circa ea vel maxime verſari, ſi quis facilem et eum extra culpam habitum, quem certe medicinam vocamus, ſibi comparare velit. Maximam enim utilitatem tum aegrotis tum iis qui illorum res adminiſtrant comparabit. Neque vero pigeat ex plebejis ſciſcitari, ſi quid ad curandi opportunita-

ἱστορέειν, ἥν τι δοκέει ξυμφέρον εἰς καιρὸν θεραπίης. οὕτω γὰρ δοκέω τὴν ξύμπασαν τέχνην ἀναδειχθῆναι, διὰ τὸ ἐξ ἑκάστου τοῦ τέλους τηρηθῆναι, καὶ εἰς ταῦτα ξυναυλισθῆναι. προσέχειν οὖν δεῖ περιπτώσει τε τῇ ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ μετ' ὠφελίης καὶ ἠρεμαιότητος μᾶλλον ἢ ἐπαγγελίης καὶ ἀπολογίης τῆς μετὰ πρήξιος. χρήσιμος δὲ καὶ ποικίλος τῶν προσφερομένων τῷ νοσέοντι καὶ ὁ προορισμὸς, ὅτι μόνον τι προσενεχθὲν ὠφελήσει. οὐ γὰρ ἰσχυρήσιος δεῖ. πάν(62)τα γὰρ τὰ πάθη διὰ πολλὰς περιστάσιας καὶ μεταβολὰς μονῇ τινὶ προσκαθίζει. παραινέσιος δ' ἂν καὶ τοῦτο ἐπιδεηθείη τῆς θεωρίης. εἰ γὰρ ἄρξαιο περὶ μισθαρίων, ξυμβάλλει γάρ τι καὶ τῷ ξύμπαντι, τῷ μὲν ἀλγέοντι τοιαύτην διανόησιν ἐμποιήσεις, τὴν ὅτι οὐκ ἀπολιπὼν αὐτὸν πορεύσῃ, μὴ ξυνθέμενος, καὶ ὅτι ἀμελήσεις, καὶ οὐχ ὑποθήσεις τινὰ τῷ παρεόντι. ἐπιμελεῖσθαι δεῖ οὖν περὶ στάσιος μισθοῦ. ἄχρηστον γὰρ ἡγεύμεθα ἐνθύμησιν ὀχλεομένου τὴν τοιαύτην, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν ὀξεῖ νοσήματι. νόσου γὰρ ταχύτης καιρὸν μὴ διδοῦσα ἐς ἀναστροφὴν οὐκ

tem conferre videatur. Sic enim cenſeo, artem univerſam commonſtratam fuiſſe, quod ſingula ex fine obſervata et ad eadem aggregata fuerint. Animum igitur adhibere oportet fortuitae occaſioni, quae plerumque ſe offert, quaeque cum utilitate et lenitudine potius conjuncta eſt quam cum pollicitatione et facti defenſione. Utile vero etiam eorum quae aegro offeruntur varietatum conſtituere. Neque enim aſſeverare oportet quod unum aliquod exhibitum remedium profuturum ſit. Affectiones etenim omnes ob varias caſuum attributiones et mutationes diuturniore quadam mora aſſident. Quin et iſtud ut conſideretur admonitione indiget. Si namque a mercede initium duxeris, quod ad totum negotium aliquid confert, aegroto quidem iſtam injicies opinionem, te eo relicto non diſceſſurum. Quod niſi cum eo conveneris, quod et eum neglecturus ſis, neque de quibusdam ad rem praeſentem neceſſariis ſis admoniturus. De mercede igitur conſtituenda curam habere oportet. Ejusmodi enim animi inductionem aegro inutilem eſſe exiſtimamus, idque multo magis in morbo acuto. Morbi enim celeritas cum nullam

Ed. Chart. II. [166. 167] Foes. I. 26. 27. Ed. Lind. I. (62. 63.)

ἐποτρύνει τὸν καλῶς ἰητρεύοντα ζητεῖν τὸ λυσιτελὲς, ἔχεσθαι δὲ δόξης μᾶλλον. κρέσσον οὖν σωζομένοισιν ὀνειδίζειν ἢ ὀλεθρίως ἔχοντας προμύσσειν. καί τοι ἔνιοι νοσέοντες ἀξιοῦσι τὸ ξενοπρεπὲς καὶ τὸ εὔδηλον προκρίνοντες, ἄξιοι μὲν ἀμελίης, οὐ μέντοι γε κολάσιος προκρίνοντες. διὸ τουτέοισιν ἀντιτάξῃ εἰκότως μεταβολῆς ἐπὶ σάλου πορευομένοισι. τίς γὰρ ὦ πρὸς Διὸς ἠδελφισμένος ἰητρὸς, ἰητρεύει πίστει ἢ ἀτεραμνίῃ. ὥστ' ἐν ἀρχῇ ἀνακρινέοντας πᾶν πάθος μὴ ὑποθέσθαι τινα ξυμφέροντα ἐς θεραπίην, ἀποθεραπεῦσαί τε τὸν νοσέοντα καὶ μὴ παριδεῖν; τῆς δ' ἐπικαρπίης μὴ ἄνευ τῆς ἐπισκευαζούσης πρὸς μάθησιν ἐπιθυμίης. παρακελεύομαι δὲ μὴ λίην ἀπανθρωπίην εἰσάγειν, ἀλλ' ἀποβλέ(63)πειν || ἔς τε περιουσίην καὶ οὐσίην. ὅτε δὲ προῖκα, ἀναφέρων μνήμην εὐχαριστίης προτέρην ἢ παρεοῦσαν εὐδοκιμίην. ἢν δὲ καιρὸς εἴη χορηγίης ξένῳ τε ἐόντι καὶ ἀπορέοντι, μάλιστα ἐπαρκέειν [167] τοῖσι τοιουτέοισιν. ἢν γὰρ παρῇ φιλανθρωπίη, πάρεστι καὶ φιλο-

ad reversionem occasionem exhibeat, bonum medicum minime impellit ut suam utilitatem quaerat, verum ut potiorem suae existimationis rationem habeat. Itaque longe satius est a morbo servatis exprobrare quam perniciose habentes emungere. Quanquam aegroti nonnulli hospitii ius aut notitiam quandam praeponendam existimant, qui negligentia quidem digni sunt, non tamen poena puniendum judicant. Quocirca his inconstantiae fluctibus agitatis sicuti decet te oppones. Qui enim genuinus est medicus, is medius fidius fide magis quam duritate in medendo utetur. Quare ab initio de toto affectu diligenter inquirere, et quaedam ad curationem conferentia subministrare oportet, aegrumque percurare et minime negligere. Neque vero exigendae mercedis cupiditate duci oportet, nisi ut ad artem ediscendam tuos instruas, suadeoque ne in eo inhumaniter nimis te geras, sed et opum affluentiam et facultates respicias, interdumque gratis cures; ita ut memoris gratitudinis potiorem quam praesentis existimationis rationem habeas. Quod si vel hospiti vel egeno largiendi occasio se offerat, his vel maxime succurrendum est. Qui enim erga homines humanum se ex-

τεχνίη. ἔνιοι γὰρ νοσέοντες ἠσθημένοι τὸ περὶ ἑωυτοὺς πάθος μὴ ἐὸν ἐν ἀσφαλείῃ, καὶ τῇ τοῦ ἰητροῦ ἐπιεικείῃ εὐδοκιμέουσι, μεταλλάσσοντες ἐς ὑγιείην. εὖ δ' ἔχει νοσεόντων μὲν ἐπιστατέειν, ἕνεκεν ὑγιείης· ὑγιαινόντων δὲ φροντίζειν, ἕνεκεν ἀνοσίης· φροντίζειν καὶ ὑγιαινόντων, ἕνεκεν εὐσχημοσύνης. οἱ μὲν οὖν ἐόντες ἐν βυθῷ ἀτεχνίης τῶν προλελεγμένων οὐκ ἂν αἰσθάνοιντο. καὶ γὰρ οὗτοι ἀνίητροι ἐόντες, ἔλεγχοι καὶ ποδὸς ὑψεύμενοι, τύχης γε μὴν δεόμενοι, ὑπό τινων εὐπόρων καὶ στενῶν ἔνδοσιν ἀναλαμβάνονται. ἑκάτεροι ἐπὶ τεύχεσιν εὐδοκιμέοντες καὶ διαπίπτοντες ἐπὶ τὸ χεῖρον, καταχλιδοῦσι καταμεμεληκότες τὰ τῆς τέχνης ἀνυπεύθυνα. ἐφ' οἷς ἂν ἰητρὸς ἀγαθὸς ἀκμάζοι ὁμότεχνος καλεόμενος, ὁ δὲ τὰς ἀκέσιας ἀναμαρτήτους ῥηϊδίως ἐπιτελέων οὐθὲν τουτέων παραβαίη, οὐ παντὶ σπάνει τοῦ δύνασθαι. οὐ γὰρ ἄπιστός ἐστιν ὡς ἐν ἀδικίῃ. πρὸς γὰρ θεραπίην οὐ γίνονται σκοπέοντες διάθεσιν, φθογγώδεα φυλασσόμενοι, ἑτέρων ἰητρῶν ἐπεισαγωγὴν, αἰ-

hibuerit, is artis amore teneri censetur. Multi namque aegri cum sciant se morbo minime salutari teneri, etiam medici probitate sanitati restitutos esse celebrari gaudent. Sanitatis autem causa aegris quidem praeesse praeclarum est, et bene valentium curam gerere, ut ne aegrotent. Quin et sanorum quoque cura venustatis causa suscipienda est. Qui igitur in ignorantiae profundo submersi sunt, ii praedicta minime percipiunt, cum medici nomine indigni, re ipsa comprobent, quam repente evecti sint, fortunae tamen egentes, per divites quosdam ex angustiis emergunt, utrique ex eventu nominis celebritatem adepti, et in pejus ruentes luxu diffluunt, et quae in arte nulli rationi reddendae sunt obnoxia negligunt, quibus bonus medicus viget, et ipsius artis opifex nuncupatur. Qui medelas inculpatas facile perficiens, nihil horum peccat, ne in summa quidem opum penuria. Neque enim infidus est, velut qui injuste se gerunt. Qui certe ad curationem non accedunt, ubi vident miserabilem esse affectionem et ejulatibus plenam, aliorum medicorum congressum fugiunt, et improbos laudant, quod improbum auxi-

Ed. Chart. II. [167.] Foes. I. 27. Ed. Lind. I. (62. 63.)

νοῦντες ἐν μεσοπονηρίῃ βοηθήσιος. οἵ τε νοσέοντες ἀνιώμενοι νήχονται ἐπὶ ἑκατέρῃ μοχθη(63)ρίῃ μὴ ἐγκεχειρικότες ἑωυτοὺς ἕως τέλους τῇ ἐν τῇ τέχνῃ πλείονι θεραπίῃ. ἄνεσις γὰρ νούσου τινὸς κάμνοντι παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν. διὸ δεόμενοι τὴν ὑγιεινὴν διάθεσιν, οὐκ ἐθέλουσι τὴν αὐτὴν χρῆσιν αἰεὶ προσδέχεσθαι, ὁμοιοῦντες ἰητροῦ ποικιλίῃ. πολυτελείης γὰρ ἀπορέουσιν οἱ νοσέοντες, κακοτροπίῃ προσκυνεῦντες καὶ ἀχαριστέοντες ξυντυχεῖν, δυνατοὶ δ᾽ ἐόντες εὐπορέειν, διαντλίζονται περὶ μισθαρίων, ἀτρεκέως ἐθέλοντες ὑγίεες εἶναι εἵνεκεν ἐργασίης τόκων, ἢ γεωργίης, ἀφροντιστέοντες περὶ αὐτέων λαμβάνειν. παρασημασίης τοιαύτης ἅλις ἔστω. ἄνεσις γὰρ καὶ ἐπίτασις νοσέοντος ἐπινέμησιν ἰητρικὴν κέκτηνται. οὐκ ἄσχημον δὴ, οὐδ᾽ ἤν τις ἰητρὸς στενοχωρέων τῷ παρεόντι ἐπί τινι νοσέοντι καὶ ἐπισκοτεόμενος τῇ ἀπειρίῃ κελεύῃ καὶ ἑτέρους εἰσάγειν εἵνεκα τοῦ ἐκ κοινολογίης ἱστορῆσαι τὰ περὶ τὸν νοσέοντα, καὶ συνεργοὺς γενέσθαι ἐς εὐπορίην βοηθήσιος. εἰ γὰρ κακοπαθίης παρεδρίης ἐπιτείνοντος τοῦ πάθεος δι᾽

linm detestentur. Aegroti vero dolore conflictati in utraque improbitate natant, cum sese pleniori in arte curationi ad finem usque non commiserint. Morbi nempe cujusdam remissio magnum affert aegro solatium. Quapropter cum sanitatem maxime cupiant, eundem semper remediorum usum recipere recusant, medici varietatem imitantes. Sumptuum quidem magnificentia cum aegroti careant, morum improbitatem venerantur, et ingrati evadunt, utque facultatum copiam consequi possint, de mercede plurimum laborant, cum vero sani esse velint, quaestum tamen ex foenore et agricultura percipere negligunt. Atque de tam insigni admonitione ista satis sint. Aegroti enim remissio et intensio medici administrationi moderantur. Neque sane indecorum fuerit, si medicus in rei praesentis angustia circa aegrum versatur, imperitiae etiam tenebris circumfusus, alios quoque accersiri jubeat, quo communi consilio quae in rem aegri sunt disquirantur, et illi ad praesidiorum facultatem operas suas conferant. Ubi enim assidue urget affectio, morbusque in-

ἀπορίην τὰ πλεῖστα ἐκκλίνουσι τῷ παρεόντι. Θαῤῥητέον οὖν ἐν καιρῷ τοιουτέῳ. οὐδέποτε γὰρ ἐγὼ τὸ τοιοῦτο ὁριεῦμαι, ὅτι ἡ τέχνη κέκριται, περὶ τουτέου μηδέποτε φιλονικέειν, προσκυρέοντας ἑωυτοῖσι καταειλλαίνειν. ὃ γὰρ ἂν μεθ' ὅρκου ἐρέω, οὐδέποτε ἰητροῦ λογισμὸς φθονήσειεν ἂν ἑτέρῳ, ἀκιδνὸς γὰρ ἂν φανείη. (64) ἀλλὰ μᾶλλον οἱ ἀγχιστεύοντες ἀγοραίης ἐργασίης πρήσσουσι ταῦτα εὐμαρέως. καίτοι γε οὐδὲ ψευδέως κατανενόηται. πάσῃ γὰρ εὐπορίῃ ἀπορίη ἔνεστι. [168] μετὰ τουτέων δὲ πάντων μέγα ἂν τεκμήριον φανείη σὺν τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, εἴ τις καλῶς ἰητρεύων προσαγορεύσιος τοιαύτης μὴ ἀποσταίη, κελεύων τοῖσιν νοσέουσι μηδὲν ὀχλεῖσθαι κατὰ διάνοιαν, ἐν τῷ σπεύδειν ἀφικέσθαι εἰς καιρὸν σωτηρίης. ἡγεύμεθα γὰρ ἀχρηστίην, καὶ προτασσόμενός γε οὐ διαμαρτήσει. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ νοσέοντες διὰ τὴν ἀλγεινὴν διάθεσιν ἀπαυδέοντες ἑωυτούς τε μεταλλάσσουσι τῆς ζωῆς. ὁ δ' ἐγκεχειρισμένος τὸν νοσέοντα, ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ τῆς τέχνης ἐξευρήματα, σώζων οὐκ ἀλλοίην φύσιν, ἀποίσει τὴν παρεοῦ-

crefcit, plurima in animi anguftia ad rem praefentem opportuna elabuntur. Tunc igitur confidenti animo effe oportet. Neque enim unquam tale quid definio, cum id ad artem pertinere cenfeatur, de eo minime ambitiofe contendere, feipfos ludibrio exponere. Hoc namque jurejurando affirmare audeam, medicum ratione utentem, alterum nunquam invidiofe calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verum id promptius faciunt qui forenfem quaeftum fectantur. Quanquam neque hoc perperam excogitatum videtur, cum in omni copia inopia infit. Praeter haec autem omnia magnum fuerit exiftentis artis argumentum, fi quis rectam curationem inftituens, compellando aegros cohortari non definat, ne nimium animo perturbentur, dum falutis tempus praevertere ftudent. Hoc nempe inutile effe cenfemus, neque fi id imperarit, peccabit. Ipfi enim aegri ob affectionem doloris plenam animum defpondentes, vitam cum morte commutant. Cui vero aegri cura commiffa eft, fi ea quae ad artis inventionem faciant demonftraverit, quod

σαν ἐπικαρπίην, ἢ τὴν παραυτίκα ἀπιστίην. ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου εὐεξίη φύσις || τίς ἐστι φύσει περιπεποιημένη, κίνησιν οὐκ ἀλλοτρίην, ἀλλὰ λίην τε εὐαρμοστεῦσα πνεύματί τε καὶ θερμασίῃ, καὶ χυμῶν κατεργασίῃ, πάντῃ τε καὶ πάσῃ διαίτῃ καὶ τοῖσι ξύμπασι δεδημιουργημένη, ἢν μή τις ἐκ γενετῆς ἢ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἔλλειμμα ᾖ. ἢν δ᾽ ἂν γένηταί τι ἐξιτήλου ἐόντος, πειρᾶσθαι ἐξομοιοῦν τῇ ὑποκειμένῃ. παρὰ γὰρ φύσιν τὸ μινύθημα καὶ διὰ χρόνου. φευκτέη δὲ καὶ τρίψις ἐπικρατίδων διὰ προσκύρησιν ἀκέσιος, ὀδμή τε περίεργος. διὰ γὰρ ἱκανὴν ἀξυνεσίην διαβολὴν κέκτησαι, διὰ δὲ τὴν ὀλίγην, εὐσχημοσύνην. ἐν γὰρ (66) μέρει πόνος ὀλίγος, ἐν πάσῃ ἱκανός. εὐχαριστίην δὲ οὐ περιαιρέω. ἀξίη γὰρ ἰητρικῆς προστασίης. προσθέσιος δὲ δι᾽ ὀργάνων καὶ σημαντικῶν ἐπιδείξιος, καὶ τῶν τοιουτοτρόπων μνήμην παρεῖναι. ἢν δὲ καὶ εἵνεκα ὁμίλου θέλῃς ἀκρόασιν ποιήσασθαι, οὐκ ἀγακλεῶς ἐπιθυμέεις, μὴ

naturam conſervare, non alienam inducere debeat, praesentem fructum reportabit, aut ei ſtatim nulla fides adhibebitur. Eſt enim hominis bona habitudo, natura quaedam arte ſingulari a natura comparata, motum non alienum adhibens, ſed valde concinna, tum ſpiritu, tum calore, tum humorum concoctione, et in univerſum ex omni victus ratione reliquisque omnibus comparata, niſi aliquod abortu aut initio erratum adſuerit. Quod tamen ſi adſuerit, ſiquidem exile ſit, conandum ut ad priorem naturam reducatur. Praeter naturam enim cenſetur, quod imminutum eſt, etiam quod temporis ſpatio contigit. Vitanda autem etiam frictio per ſudaria, propter medendi auctoritatem, odorque ambitioſe affectatus. Ut enim peregrinus cultus immodicus calumniam, ita modicus venuſtatem tibi comparabit. Eſt namque in parte dolor modicus, in toto multus. Neque vero gratiam qua tibi homines demerearis ſubtraho, cum ſit medici praeſtantia digna. Eorum autem quae per inſtrumenta adhibentur, et demonſtrationis eorum quae ſignificant, reliquorumque ejusmodi memoriam adeſſe oportet. Quod ſi vulgi tibi audientiam comparare voles, id non valde glorioſe

μέντοι γε μετὰ μαρτυρίης ποιητικῆς. ἀδυναμίην γὰρ ἐμφαίνει φιλοπονίης. ἀπαρνέομαι γὰρ εἰς χρῆσιν ἑτέρην φιλοπονίην μετὰ πόνου ἱστορευμένην. διὸ ἐν ἑωυτῇ μούνῃ αἵρεσιν ἐοῦσαν χαρίεσσαν. περιποιήσῃ γὰρ κηφῆνος μετὰ παραπομπῆς ἐτοιμοκοπίην. εὐκτέη δὲ καὶ διάθεσις ἐκτὸς ἐοῦσα ὀψιμαθίης. παρεόντων μὲν, οὐδὲν ἐπιτελέει· ἀπεόντων δὲ μνήμη ἀνεκτή. γίνεται τοίνυν πάμμαχος ἀτυχίη, μετὰ λοιμῆς νειαρῆς, ἀφροντιστεῦσα εὐπρεπίης, ὁρισμοῖς τε καὶ ἐπαγγελίῃ, ὅρκοις τε παμμεγεθέσι θεῶν, εἵνεκεν ἰητροῦ προστατέοντος νόσου, ἀναγνώσιος ξηνεχείης, κατηχήσιός τε ἰδιωτέων φυλαλυστέων λόγους ἐκ μεταφορῆς διαζηλευόμενον, καὶ πρινὴ νούσῳ καταπορέω ξυνηθροισμένοι. τῶν μὲν οὖν τοιουτέων ὅποι ἂν καὶ ἐπιστατήσαιμι, οὐκ ἂν ἐπὶ θεραπίης ξυλλόγου. αἰτήσαιμι δ' ἂν θαρσαλέως βούσθην. ἱστορίης γὰρ εὐσχήμονος σύνεσις ἐν τουτέοισι διεσπαρμένη. τουτέων οὖν δι' ἀνάγκην ἀξυνέτων ἐόντων παρακελεύομαι χρησίμην εἶναι τὴν τριβὴν μεθ' ὑστέρησιν

instituas, neque tamen cum ostentatione poetica fiat. Industriae enim impotentiam arguit. Neque certe probo industriam multo labore partam in aliam usum transferri, quod per se sola ut eligatur grata sit. Inanem enim fuci laborem cum ambitiosa ostentatione tibi impones. Optabilis autem dispositio qua quis longe absit, ut grandis natu ad discendum accessisse videatur. Quod quidem nihil praesentium perficit, absentium vero memoria toleranda est. Incidit igitur omne genus infortunii cum vehementi pernicie, quod decorum negligit, tum in definitionibus et denunciatione, tum maximis juramentis deorum causa interpositis, dum medicus morbo praeest, cum assidua lectione, et plebejorum tumultuantium instructione, et priusquam in morbo quid agat incertus sit, congregati sunt. Hujusmodi igitur ubi praeessem, non tamen de curandi ratione cum illis conferrem, verum ut auxilium ferrent audacter peterem. Venustae enim cognitionis intelligentia apud istos sparsa est. Cum igitur hi ex necessitate indocti existant, eos ad utilem exercitationem cohortor, ubi praeceptorum cognitione destituuntur. Quis

δογμάτων (67) ἱστορίης· τίς γὰρ ἐπιθυμεῖ δογμάτων μὲν πολυσχεδίην, ἀτρεκέως ἐθέλειν ἱστορέειν, μήτε χειροτριβίης ἀτρεμεότητι; διὸ παραινέω τουτέοισι λέγουσι μὲν προσέχειν, ποιέουσι δὲ ἐγκόπτειν ξυνεσταλμένης διαίτης μὴ μακρὴν [169] ἐγχειρέειν, τοῦ κάμνοντος χρονίην ἐπιθυμίην ἀνίστησι. καὶ ξυγχωρίη ἐγχρονίη νούσου. ἤν τις προσέχῃ τυφλῷ τὸ δέον, ὡς μέγας φόβος φυλακτέος. καὶ χάριν δι᾽ ἧς ἑνότης ἠέρος αἰφνιδίη ταραχῇ φυλακτέη. ἀκμὴ ἡλικίης πάντα ἔχει χαρίεντα, ἀπόληξις δὲ τοὐναντίον. ἀσαφίη δὲ γλώττης γίνεται ἢ διὰ πάθος, ἢ διὰ τὰ οὔατα. πρίν τε πρότερα ἐξαγγεῖλαι, ἕτερα ἐπιβαλεῖν, ἢ πρὶν τὸ διανενοημένον εἰπεῖν, ἕτερα ἐπιδιανοεῖσθαι. τὸ μὲν ἄνευ πάθους ὁρατοῦ λελεγμένου μάλιστα ξυμβαίνει φιλοτεχνοῦσιν. ἡλικίη σμικροῦ ἐόντος τοῦ ὑποκειμένου, δύναμις ἐνίοτε πάμπολυς. νόσου ἀταραξίη μῆκος σημαίνει. κρίσις δὲ ἀπόλυσις νόσου. μικρὴ αἰτίη ἄκεσιν λύεται. ἤν μή τι περὶ τόπον καίριον πάθῃ. διότι ξυμπάθησις ὑπὸ

enim varie diffusam praeceptorum cognitionem habere exacte cupiat, citra exercitationis manuum securitatem? Quare hoc unum suadeo, ut eorum verbis quidem animum advertant, opus autem in subtrahenda victus ratione interpellent, neque eam diutius instituant. Aegri enim diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quae interdum morbum fovet. Si quis coeco quantum opus est morem gerat, is velut res horrenda vitari debet, et gratia vitanda per quam unitas deperit. Aeris repentina turbatio vitanda est. In aetatis vigore omnia gratiora sunt, in desinente vero aetate contra. Linguae obscuritas aut propter affectionem contingit, aut propter aures, ut si altera superinferat priusquam priora enunciarit, aut si antequam id quod mente conceptum est eloquatur, aliud insuper animo concipiat. Hoc quidem his qui artium studio tenentur praecipue contingit, citra visioni subjectam appellatam affectionem. Aetatis cum parvum subjectum existat, valde magna interdum est facultas. In morbo non perturbari diuturnitatem indicat, judicatio vero morbi dissolutio est. Parva causa curationibus solvitur, nisi quis praecipuus locus affectus sit. Quandoquidem ex dolore per

λύπης ἐοῦσα ὀχλέει, ἐξ ἑτέρου συμπαθείης τινὲς ὀχλεῦνται. καταύδησις λυπέει φιλοπονίης κρατερῆς ὕπο. παραίτησις ἀλυώδης, τόπος ὀνηιφόρος.

consensionem exortus affectus affligit, quidam per alterius consensionem vexantur. Vociferatio dolore afficit. Prae laboris vehementia indulgens concessio, locus amoenus utilitatem affert.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ.

Ed. Chart. VIII. [583.] Foes. I. 36. Ed. Lind. I. (447.)

Τὸν ἰητρὸν δοκέει μοι ἄριστον εἶναι πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσι τά τε παρεόντα καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες ἐκδιηγεύμενος, πιστεύοιτ᾽ ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσεόντων πρήγματα, ὥστε τολμᾷν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφέας ἑωυτοὺς τῷ ἰητρῷ. τὴν δὲ θεραπείην ἄριστα ἂν ποιέοιτο προειδὼς τὰ ἐσόμενα τῶν παθημάτων. ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι κρεῖττον ἂν ἦν. ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι

HIPPOCRATIS PRAENOTIONVM LIBER.

Operae pretium mihi facturus medicus videtur, si ad providentiam sibi comparandam omne studium adhibeat. Cum namque praesenserit et praedixerit apud aegrotos tum praesentia, tum praeterita, tum futura, quaeque aegri omittunt exposuerit, res utique aegrotantium magis agnoscere credetur, adeo ut majore cum fiducia sese homines medico committere audeant. Curandi vero rationem optime molietur, si ex praesentibus affectionibus futura praenoverit. Neque enim fieri potest ut omnes aegroti sanitatem assequantur. Hoc nempe longe praestantius foret quam futurorum con-

ἀποθνήσκουσιν οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, (448) ὑπὸ ἰσχύος τῆς νόσου, οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι παραχρῆμα ἐτελεύτησαν, οἱ μὲν ἡμέρην μίην ζήσαντες, οἱ δὲ ὀλίγῳ πλέονα χρόνον, πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νόσημα ἀνταγωνίσασθαι, γνόντα οὖν χρὴ τῶν παθέων τῶν τοιουτέων τὰς φύσιας, ὁκόσον ὑπὲρ τὴν δύναμιν εἰσὶ τῶν σωμάτων, ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσοισι, καὶ τούτου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν. οὕτω γὰρ ἂν θαυμάζοιτό τε δικαίως καὶ ἰητρὸς ἀγαθὸς ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὓς οἷόν τε περιγίνεσθαι, τούτους ἔτι μᾶλλον δύναιτ᾽ ἂν ὀρθῶς διαφυλάσσειν, ἐκ πλείονος χρόνου προβουλευόμενος πρὸς ἕκαστα, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τε καὶ σωθησομένους προγινώσκων τε καὶ προαγορεύων ἀναίτιος ἂν εἴη. σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων, μάλιστα δὲ, εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ. οὕτω γὰρ ἂν ἡ ἄριστον, τὸ δ᾽ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου δεινότατον. εἴη δ᾽ ἂν τὸ τοιόνδε, ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρό-

ſecutionem praenoſcere. Quandoquidem vero quidam vi morbi intereunt prius quam medicum accerſant, quidam etiam vocato medico confeſtim, partim quidem unum diem, partim etiam paulo diutius vitam trahentes mortui ſunt, priusquam medicus arte ſua ſingulis morbis viriliter ſe opponere poſſit, proinde ubi talium affectionum naturam, quantum ſcilicet vires corporis ſuperant, cognoverit, ſimulque et ſi quid divini in morbis ineſt, hujus quoque providentiam ediſcere oportet. Hac enim ratione merito ſibi admirationem et boni medici exiſtimationem conciliaverit. Qui namque morbo ſuperiores eſſe poſſunt, eos utique longe rectius conſervaverit, ex longo antea intervallo ad ſingula conſilium dirigens, tum etiam morituros, tum evaſuros ubi praenoverit et praedixerit, extra culpam poſitus erit. In morbis autem acutis imprimis quidem aegroti facies ſic in conſiderationem adhibenda, ſitne bene valentium, praecipueque ſui ipſius ſimilis. Ita enim optima exiſtimanda, quae vero ab eo plurimum recedit, graviſſimum periculum portendit. Qualis ſuerit naſus acutus, oculi concavi, collapſa

Ed.Chart.VIII. [583. 591.] Foes. I.36.37. Ed. Lind. I. (448. 449.)

ταφοι ξυμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ ξυνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐόν. καὶ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐόν, καὶ πελιόν, [591] || ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανερέσθαι χρὴ, μὴ ἠγρύπνησεν ὥνθρωπος, ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτὸν, κἢν μέν (449) τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ. ἢν δὲ μηδὲν τουτέων φησὶν εἶναι, μηδὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ καταστῇ, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα τοῦ θανάτου. ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος, ἢ τριταίου, ἢ τεταρταίου, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανερέσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα, καὶ τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ δια-

tempora, aures frigidae et contractae, imisque suis fibris inversae, cutis circa frontem dura, intenta et resiccata, et totius faciei calor ex viridi pallescens, aut etiam niger, aut lividus, aut plumbeus. Itaque si per initia morbi ejusmodi facies fuerit, neque adhuc ex aliis signis conjicere potueris, interrogare convenit, num aeger vigilaverit, aut alvus admodum liquida fuerit, aut eum inedia aliqua oppresserit. Quod si quid horum fateatur, minus formidandum esse existimandum. Dijudicantur autem ista die ac nocte, si ex his caussis ejusmodi facies fuerit. At si nihil horum praecessisse dixerit, neque intra dictum tempus ad pristinum statum redierit, in propinquo mortem esse sciendum est. Si vero vetustiore jam morbo, aut triduo, aut quatriduo, talis facies extiterit, inquirenda ea sunt de quibus antea praecepi, et reliqua signa tum ex universa facie, tum ex corpore, et oculis, in considerationem adhibenda. Si namque lucem refugiunt, aut illachrymant praeter voluntatem, aut perver-

Ed. Chart. II. [591.] Foës. I. 37. Ed. Lind. I. (449. 450.)

στρέφωνται, ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πελιὰ βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι, ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι, ἢ αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπεῖς, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ᾖ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι, ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες λίαν. ἢν δὲ καμπύλον, ἢ ῥικνὸν γένηται, ἢ πελιὸν, ἢ ὠχρὸν βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα θανάτου. θανατῶδες δὲ καὶ χείλεα ἀπολυόμενα, καὶ κρεμάμενα, καὶ ψυχρὰ, καὶ ἔκλευκα γινόμενα. (450) κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ ἐπὶ τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν, ἢ τὸ ἀριστερόν. καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ἐπικεκαμμένα ἔχοντα, καὶ

tuntur, aut alter ex iis minor fit, aut quae in iis alba esse debent rubescunt, aut in iisdem venulae livescunt, aut nigricant, aut lippientium oculorum sordes circa eorum aciem appareant, aut etiam assidue mobiles, aut tumidi, aut vehementer cavi fuerint, aut eorum aspectus squalidus et minime lucidus, aut totius faciei color immutatus, haec omnia mala perniciosaque existimanda. Quin etiam per somnum an ex oculis aliquid subappareat spectare oportet. Ubi namque non commissis palpebris ex albo quid subapparet, id si neque alvi profluvium, neque medicamentum purgans expressit, neque ita dormire consueverit aeger, pravum est indicium et lethale admodum. Quod si pervertatur aut corrugetur palpebra, aut livescat, aut pallescat, itemque labrum, aut nasus, cum alio aliquo signo, mortem in propinquo esse sciendum est. Lethale quoque labra resoluta, pendentia, frigida et exalbida esse. At aegrum a medico in latus dextrum aut sinistrum recumbentem deprehendi oportet, manibusque et cervice ac cruribus paulum reductis, totoque

τὸ ξύμπαν σῶμα ὑγρὸν κείμενον. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑγιαινόντων κατακλίνονται. ἄρισται δέ εἰσι τῶν κατακλίσεων αἱ ὅμοιαι τῇσι τῶν ὑγιαινόντων· ὕπτιον δὲ κεῖσθαι καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα ἧσσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα καὶ γυμνὰ κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεὶ καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα τῆς νόσου ἀκμαζούσης πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν. ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξύνηθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες, ἀλλὰ προλέγειν ἀπ' ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενον. ἢν δὲ καὶ παραφρονέων

corpore molliter posito. Hic enim ferè sani jacentis est habitus. Is autem habetur optimus decubitus, qui bene valentium similis est. Supinum vero jacere, manibus, cervice et cruribus porrectis, minus bonum. Quod si pronus ad pedes de lecto delabatur, magis formidandum. Ubi vero pedes nudos, neque admodum calidos habere comperietur, et manus cervicem, et crura inaequaliter, dispersa et nuda, malum, anxietatem enim indicat. Lethale quoque et hianti ore assidue dormire, et ubi supinus jacet cruribus valde contortis et implexis. At in ventrem jacere ei qui per bonam valetudinem ita dormire minime consuevit, delirium aut partium circa ventrem dolorem indicat. Aegrum vero residere velle in ipso morbi impetu, pravum quidem in omnibus morbis acutis, et pulmonum inflammatione laborantibus pessimum. In febribus autem dentibus stridere, quibus a puero minime est consuetum, insaniam et mortem significat. Verum ex utrisque periculum praedicendum.

Ed. Chart. VIII. [591. 606.] Foes. I. 37. 38. Ed. Lind. I. (450. 451.)

τοῦτο ποιῇ, ὀλέθριον γίνεται κάρτα ἤδη. ἕλκος δὲ ἤν τε καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γένηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου, πε(451)λιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται, ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν. [606] || περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκω. ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν, ἢ περιπλευμονίῃσιν, ἢ φρενίτισι, ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι, πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς, καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς καὶ θανατώδεας. πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐὸν πόνον σημαίνει ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου παραφροσύνην δηλοῖ. ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματός ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. εὔπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίην ἐν ἅπασι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ὅσα ξὺν πυρετοῖσιν ἐστὶ καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται. οἱ δὲ ἱδρῶτες ἄριστοι μέν εἰσιν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασιν, ὁκόσοι ἐν ἡμέρῃσί τε κρισίμοισι γίνονται καὶ τελείως τὸν πυρετὸν ἀπαλ-

Quod si etiam deliranti id accidat, exitiale admodum jam est. Ulcus quoque sive ante morbum, sive in morbo natum sit, nosse oportet. Nam si periturus aeger est, ante mortem lividum et siccum, aut pallidum et siccum erit. De manuum vero motione ita censeo. In febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur, et aliquid frustra venantur, et festucas colligunt, aut floccos e vestibus evellunt, et ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum et mortem portendi. Spiritus frequens dolorem aut inflammationem in locis septo transverso superioribus indicat. Qui vero magnus inspiratur et ex magno intervallo, delirium. At frigidus ex naribus et ore expiratus exitialis admodum jam est. Facile autem spirare valde magnum ad salutem momentum existimandum, cum in omnibus morbis acutis, quibus febris conjuncta est, tum in his qui intra dies quadraginta judicantur. Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui die-

Ed. Chart. VIII. [606.] Foes. I. 38. Ed. Lind. (451. 452.)
λάττουσιν· ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκόσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι ἀπέδειξαν τὸν ἄνθρωπον εὐπετέστερον φέροντα τὸ νόσημα. οἳ δ᾽ ἂν μὴ τοιοῦτόν τι ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέες. κάκιστοι δὲ οἱ ψυχροί τε καὶ μοῦνον περὶ τὴν κεφαλήν τε καὶ τὸ πρόσωπον γινόμενοι καὶ τὸν αὐχένα. οὗτοι γὰρ ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θάνατον προσημαίνουσι· ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος νούσου, καὶ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι τοῖσι περὶ τὴν κεφαλήν. οἱ δὲ κεγχροειδέες καὶ μοῦνον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι πονηροί. οἱ δὲ μετὰ σταλαγμῶν καὶ ἀτμίζοντες ἀγαθοί. κατανοεῖν δὲ χρὴ τὸ σύνο(452)λον τῶν ἱδρώτων. γίνονται γὰρ οἱ μὲν δι᾽ ἔκλυσιν σωμάτων, οἱ δὲ διὰ συντονίην φλεγμονῆς. ὑποχόνδριον δὲ ἄριστον μὲν ἀνώδυνόν τε ἐὸν καὶ μαλθακὸν καὶ ὁμαλὸν, καὶ ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἐπ᾽ ἀριστερά. φλεγμαῖνον δὲ, ἢ ὀδύνην παρέχον, ἢ ἐντεταμένον, ἢ ἀνωμάλως διακείμενα τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ταῦτα πάντα φυλάσσεσθαι χρή. εἰ δὲ καὶ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην. ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπικα-

bus judicatoriis contingunt, et penitus febre liberant. Boni vero quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque ut aeger morbum facilius ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt, minime sunt utiles. Pessimi autem frigidi, quique circa caput tantummodo, faciem et cervicem exoriuntur. Ii namque cum acuta febre mortem, cum mitiore vero morbi longitudinem praenunciant. Quique per totum corpus eodem modo atque ex capite fiunt. Qui vero milii formam referunt, et circa cervicem tantum oboriuntur, pravi, boni autem qui guttatim et cum exhalatione fiunt. Atque hoc in totum de sudoribus animadvertere oportet, quod nonnulli quidem ex corporis dissolutione, quidam etiam ex inflammationis vehementia contingunt. Praecordia optima quidem quae dolore vacant, mollia sunt et aequalia, tum dextra, tum sinistra parte. Incensa vero, aut dolentia, aut intenta, aut inaequaliter affecta dextra parte ad sinistram, haec omnia animadvertenda sunt. Quod si etiam pulsus in praecordiis insit, perturbationem aut delirium indicat. Verum etiam eorum oculos intueri oportet. Si namque oculi crebro movean-

τεθεῖν τῶν τοιουτέων. ἢν γάρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτοις ἐλπίς. οἴδημα δὲ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν, εἰ παρ᾽ ἅπαν εἴη τὸ ὑποχόνδριον· εἰ δὲ εἴη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, ἀκινδυνότερόν ἐστιν ἐν τῷ ἐπ᾽ ἀριστερά. σημαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ἐν ἀρχῇ μὲν θάνατον ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθιστάμενον, ἐς διαπύησιν τρέπεται. γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ᾽ ἐπανερωτᾷν χρὴ, εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἢν γάρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα χρονιωτέρας τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσον ἐκείνων δεινότερά ἐστιν. εἰ δὲ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας ὅ τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, (453) ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει. καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τωὐτό. ὁκόσα μὲν οὖν ἐπώδυνά τέ

tur, insania expectanda est. At tumor in praecordiis durus et dolens pessimus quidem ubi tota praecordia occuparit; sin vero altera parte sit, minore cum periculo sinistra. Hujusmodi autem tumores circa principia quidem mortem brevi affore indicant. Quod si neque intra vigesimum diem febris quiescat, neque tumor subsidat, ad suppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiam sanguinis e naribus fluxus contingit, valdeque juvat. Verum eos interrogare oportet, num capite doleant, aut obtusam oculorum aciem sentiant. Quod si quid ex his accidat, eo rem tendere sciendum. In junioribus tamen neque dum trigesimum quintum annum attingentibus, sanguinis eruptio magis expectanda est. Molles autem tumores et doloris expertes digitisque cedentes longiores judicationes faciunt illisque minus graves sunt. Quod si intra dies sexaginta neque febris cesset, neque tumor subsidat, fore suppurationem hoc loco, et reliquo ventre eodem modo significat. Itaque tumores dolentes,

Ed. Chart. VIII. [606. 615.] Foes. I. 38. 59. Ed. Lind. I. (453.)

ἐστι καὶ σκληρὰ καὶ μεγάλα, σημαίνει κίνδυνον θανάτου ὀλιγοχρόνιον· ὁκόσα δὲ μαλθακά τε καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα ὑπείκει, χρονιώτερα ἐκείνων. [615] || τὰς δὲ ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἐπιπύησιν τρέπεται. αἵματος δὲ ῥῆξιν ἐκ τῶν ἄνω τόπων μάλιστα προσδέχεσθαι. ἁπάντων δὲ χρὴ τῶν οἰδημάτων χρονιζόντων περὶ ταῦτα τὰ χωρία ὑποσκέπτεσθαι τὰς ἐκπυήσιας. τὰ δὲ διαπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄριστά ἐστι, μικρά τε ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα ἔξω καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. τὰ δὲ μεγάλα τε ἐόντα καὶ πλατέα καὶ ἥκιστα ἐς ὀξὺ ἀποκορυφούμενα, κάκιστα. ὅσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν, ἃ μηθὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ᾽ ἔστι προεσταλμένα τε καὶ ἀνώδυνα. καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται. τὸ δὲ πῦον ἄριστον λευκόν τε εἶναι καὶ ὁμαλὸν καὶ ὡς ἥκιστα δυσῶδες. τὸ δὲ ἐναντίον τουτέου κάκιστον. οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νουσημάτων πάντες κακοί. οὔτε γὰρ τοῦ πυρὸς ἀπαλλάσσουσιν,

duri et magni, periculum mortis intra paucos dies affore significant. Molles vero et minime dolentes, quique digito pressi cedunt, illis diuturniores esse solent. Ac ventris tumores minus abscedere nati sunt quam qui in praecordiis oriuntur, minime vero qui infra umbilicum in pus vertuntur. Sed ex superioribus locis sanguinis eruptio maxime expectanda est. Longorum vero omnium in his regionibus tumorum suppurationes in considerationem adhibendae. Suppurationum autem quae inde proveniunt ea observatio facienda est. Quae quidem foras vertuntur, optimae sunt, ubi parvae sunt et quam maxime foras feruntur et in acutum tendunt. Pessimae vero quae magnae sunt et latae, minimeque in mucronem attolluntur. At quae intro rumpuntur, optimae, ubi nihil cum externa sede communicant, in sese contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totaque regio externa unius coloris apparet. Pus vero optimum est album, aequale et laeve, et quam minimum graveolens, huic autem contrarium pessimum. Aqua inter cutem quae ex acutis morbis

Ed. Chart. VIII. [615.] Foes. I. 39. Ed. Lind. I. (453. 454.)
ἐπώδυνοί τέ εἰσι κάρτα καὶ θανατώδεες. ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. (454) οἷσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε πόδες οἰδέουσι καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι· ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην, καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίνονται οἰδήματα τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα. κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες ψυχρὰ ἐόντα κακὸν τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν πλευρῶν θερμῶν ἐόντων. ἄριστον δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα θερμόν τε ἐὸν καὶ μαλθακόν. στρέφεσθαι δὲ χρὴ ῥηϊδίως τὸν ἀλγεῦντα καὶ ἐν τοῖσιν μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. εἰ δὲ βαρὺς ἐὼν φαίνοιτο καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἐπικινδυνότερον. εἰ δὲ πρὸς τῷ βάρει καὶ οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται, προσ-

oritur, mala. Nam neque febre liberat, vehementesque dolores excitat, et lethalis est. Oritur autem fere ex laterum inanitate, et lumbis, partimque ex jecore. Quibus igitur ex laterum inanitate et lumbis initia ducuntur, iis pedes intumescunt, et longa alvi profluvia detinent, quae neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. A quibus a jecore aqua inter cutem ortum ducit, his tussis et tussiendi cupiditas inest, sed nihil effatu dignum expuunt, pedesque intumescunt, ac venter non nisi dura aegreque egerit, et circa alvum tumores fiunt, qui partim dextra, partim sinistra parte oriuntur et desinunt aliter *aliud*. Caput autem et manus et pedes frigere, ventre et lateribus calentibus, malum denunciat. At corpus totum aequaliter calidum esse ac molle, optimum. Aegrum quoque facile converti oportet, et cum sese attollit levem esse. Quod si gravis esse videatur, cum reliquo corpore, tum manibus et pedibus, majori cum periculo est. Praeter gravitatem vero, si ungues et digiti livescant, mors confestim

δόκιμος ὁ θάνατος παραυτίκα. μελαινόμενοι δὲ παντελῶς οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ πόδες ἧσσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν εἰσίν. ἀλλὰ καὶ τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι χρή. ἢν γὰρ εὐπετέως φέρων φαίνηται τὸ κακὸν, καὶ ἄλλό τι τῶν περιεστηκότων πρὸς τουτέοισι τοῖσι σημείοισιν ὑποδεικνύῃ, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τραπῆναι ἐλπὶς, ὥστε τῶν μὲν ἄνθρωπον περιγενέσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπεσεῖν. ὄρχιες δὲ καὶ αἰδοῖα ἀνεσπασμένα πόνους ἰσχυροὺς σημαίνει καὶ κίνδυνον θανατώδεα. (455) περὶ δὲ ὕπνων ὥσπερ κατὰ φύσιν σύνηθες ἡμῖν ἐστι, τὴν μὲν ἡμέρην ἐγρηγορέναι χρὴ, τὴν δὲ νύκτα καθεύδειν. ἢν δὲ εἴη τοῦτο μεταβεβλημένον, κάκιον. ἥκιστα δ' ἂν λυπέοιτο, εἰ κοιμῷτο τὸ πρωῒ ἐς τὸ τρίτον μέρος τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ ἀπὸ τουτέου τοῦ χρόνου ὕπνοι πονηρότεροι εἰσί. κάκιστον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι μήτε τῆς νυκτὸς μήτε τῆς ἡμέρης. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνων ἀγρυπνίη ἢ παραφροσύνη ἔσται ἀπὸ τουτέου τοῦ σημείου. διαχώρημα δέ ἐστιν ἄριστον τὸ μαλθακόν τε καὶ ξυνεστηκὸς, καὶ τὴν ὥρην ἥνπερ καὶ ὑγιαίνοντι ὑπεχώρει. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν ἐσιόντων. τοιαύ-

expectanda est. At omnino nigri tum digiti tum pedes minus quam liventes perniciosi sunt. Sed alia quoque signa in considerationem adhibenda. Etenim si facile malum ferre videatur et praeter haec aliud quoddam ex salutaribus signis adsuerit, morbum ad abscessum converti sperandum, ita ut aeger quidem morbo superesse et partes corporis denigratae decidere debeant. Testes autem et pudenda ubi sursum contrahuntur, vehementes dolores et mortis periculum denunciant. Quod ad somni rationem attinet, quemadmodum a natura nobis est consuetum, interdiu quidem vigilandum, noctu vero dormiendum. Quod si istud immutatum fuerit, deterius existimandum. At minimum offenditur aeger, si prima luce dormiat ad tertiam diei partem. Qui vero postea somnus contingit, deterior est. Pessimum autem, si neque noctu neque interdiu dormiat. Nam aut ob dolorem insania adest, aut delirii affuturi haec nota est. Alvi dejectio optima est, si mollis est et consistat, eoque tempore quo per sanitatem dejici soleat, copia vero ciborum ingestorum ra-

της γὰρ ἰούσης τῆς διεξόδου ἡ κάτω κοιλίη ὑγιαίνοι ἄν. [627] || εἰ δὲ εἴη ὑγρὸν τὸ διαχώρημα, ξυμφέρει μήτε τρύζειν μήτε πυκνόν τι εἶναι, καὶ κατ' ὀλίγον ὑποχωρέειν. κοπιῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς ξυνεχέος ἐξαναστάσιος καὶ ἀγρυπνοίη ἄν. εἰ δὲ ἀθρόον πολλάκις διαχωρέει, κίνδυνος λειποθυμῆσαι. ἀλλὰ χρὴ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰσιόντων ἢ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης ὑποχωρέειν, τῆς δὲ νυκτὸς ἅπαξ, πλείονα δ' ἐπὶ τὸ πρωΐ, ὥσπερ σύνηθές ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ. παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα ἰούσης πρὸς κρίσιν τῆς νόσου. ὑπόπυῤῥον δὲ ἔστω καὶ μὴ λίην δυσῶδες. ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος πρὸς κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. δεῖ δὲ ἐν παντὶ τῷ νοσήματι λαπαρὴν τὴν κοιλίην εἶναι καὶ εὔ(456)ογκον. ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς, ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ ὑπόχλωρον, καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλανα, ἢ λιπαρὰ, ἢ πέλια, ἢ ἰώδεα, ἢ κάκοδμα. τὰ δὲ ποικίλα χρονιώτερα μὲν τουτέων,

tioni responderit. Talis enim exitus inferiorem alvum bene valere declarat. At liquida alvi egestio ex usu est, si neque stridet, neque crebro, neque ex brevibus intervallis excernitur. Frequens enim desidendi labor aegrum fatigat, eique insomniam adfert. Quod si affatim et saepe dejicit, periculum est ne animus deficiat. Verum pro ingestorum ciborum copia bis aut ter interdiu et noctu semel dejici debet, plus tamen prima luce, pro hominis consuetudine. Crassiorem autem fieri dejectionem oportet, morbo ad judicationem procedente. Sit etiam subsulva, neque admodum graveolens. Lumbricos quoque rotundos cum alvi excretione prodire, morbo in judicationem tendente expedit. In omni vero morbo ventrem mollem esse et mediocriter extumescere convenit. At valde aquosum, aut album, aut ex viridi pallidum, aut vehementer rubrum, aut spumans dejici, haec omnia mala sunt. Praeter haec quoque malum est, quod exiguum, glutinosum, candidum, ex viridi subpallidum et laeve existit. His vero magis lethalia sunt nigra, aut pin-

ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα ξυσματώδεα, καὶ χολώδεα, καὶ πρασοειδέα, καὶ μέλανα, ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος. φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου καὶ περδήσιος διεξιέναι ἄριστον. κρέσσον καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καὶ οὕτω διελθοῦσα σημαίνει ἢ πονέειν τι τὸν ἄνθρωπον, ἢ παραφρονέειν, ἢν μὴ ἑκὼν ὁ ἄνθρωπος οὕτω τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης ποιήσηται. τοὺς δὲ ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόνους τε καὶ κυρτώματα, ἢν ᾖ νεαρὰ καὶ μὴ ξὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεξιὼν ξὺν κόπρῳ τε καὶ οὔρῳ καὶ φύσῃ, ἢν δὲ μὴ, καὶ αὐτὸς δὴ περαιωθεὶς ὠφελέει. ὠφελέει δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστι, ὅταν εἴη λευκή τε ἡ ὑπόστασις καὶ λείη καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἔστ᾽ ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει γὰρ ἀσφάλειάν τε καὶ νούσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. εἰ δὲ διαλείποι, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν οὐρέοιτο, ποτὲ δὲ ὑφίσταται τὸ λευκὸν καὶ λεῖον, (457) χρονιωτέρα γίνεται ἡ νοῦσος καὶ ἧσσον ἀσφαλής. εἰ δὲ εἴη τό τε οὖρον ὑπέρυθρον καὶ ἡ

guia, aut livida, aut aeruginosa aut foetida. Varia autem his quidem sunt diuturniora, nihilo tamen minus exitialia. Hujusmodi sunt strigmentosa, biliosa, cruenta, porracea et nigra, modo simul inter se mixta, modo per vices prodeuntia. Flatum autem sine sonitu quidem ac crepitu exire optimum. Praestat tamen cum strepitu prodire quam isthic revolvi. At qui eo modo prodit, aegrum aliquo dolore vexari, aut delirare indicat, nisi aeger sua sponte hoc modo flatum emiserit. At praecordiorum dolores et tumores recentes quidem et sine inflammatione murmur solvit circa praecordia exortum, idque potissimum si cum stercore, urina et flatu prodierit, alioqui ubi ipsum per se transmissum fuerit, juvat, idque magis si ad inferiores sedes descenderit. Urina optima est in qua per omne tempus, quoad morbus judicatus fuerit, subsidet album, laeve et aequale. Securitatem enim brevemque morbum fore significat. Quod si intermittat et interdum quidem pura mejatur, interdum etiam subsidet album et laeve, diuturnior et minus securus morbus evadit. At urina subrubra simileque

ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρώτου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες πονηραί. τουτέων δέ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταὶ κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες. νεφέλαι ἐμφερόμεναι τοῖσιν οὔροισι λευκαὶ μὲν ἀγαθαὶ, μέλαιναι δὲ φλαῦραι. ἔστ' ἂν δὲ πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νούσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πουλυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, ἔστ' ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τά τε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα, καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔτι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ τὰ μέλανα τῶν οὔρων κάκιστα, τοῖσι δὲ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα. ὁκόσοι δ' ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέουσι πουλὺν χρόνον, ἢν τἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς ἄνω ὑφισταμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι. συντήξιος γὰρ σημεῖα. σκοπεῖν δὲ χρὴ τῶν οὔρων ἐν οἷσι αἱ νεφέλαι ἤν τε ἄνω ἤν τε κάτω ἔωσι, καὶ

quod subsidet et laeve, haec longe quidem diuturnior quam prima fit, valde tamen salutaris. Sedimenta autem in urinis crassiores hordei tosti non exacte moliti partes referentia, prava sunt, hisque pejora laminis similia. Alba vero et tenuia valde prava, atque his etiam deteriora surfuracea. Nubeculae quae per urinas feruntur, albae quidem bonae, nigrae vero malae sunt. Quoad autem urina fulva fuerit et tenuis, crudum esse morbum indicat. Quod si diutius talis urina perseveret, periculum est ne non possit aeger sufficere, quoad urina concoquatur. At exitiosiores sunt urinae foetidae et aquosae et nigrae et crassae. Ad haec in viris quidem et mulieribus urinae nigrae, in pueris aquosae deterrimae. Quibus urinae tenues et crudae multo tempore redduntur, si reliqua signa salutaria sint, in iis abscessus ad loca infra septum transversum expectari debet. Quinetiam pinguedines supra innatantes araneorum telas referentes damnare oportet, colliquationem namque significant. In urinis autem quae nubeculas habent, considerandum venit an superne, an

Ed. Chart. VIII. [627. 637.] Foës. I. 40. 41. Ed. Lind. (457. 458.)

τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι, καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας ξὺν τοῖς χρώμασιν οἷσιν εἴρηται ἀγαθὰς εἶναι νομίζειν καὶ ἐπαινέειν, τὰς δὲ ἄνω ξὺν τοῖσι χρώμασιν οἷσιν εἴρηται κακὰς εἶναι καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιάσδε. [637] || μὴ ἐξαπατάτω δέ (458) σε, ἤν γε ἡ κύστις τι νούσημα ἔχουσα τῶν οὔρων τὰ τοιαῦτα ἀποδιδῷ. οὐ γάρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖόν ἐστιν, ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑωυτῆς. ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα, μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς, ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ὅ τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ ὡυτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων, εἰ ὄζει δυσῶδες. πᾶσαι δὲ αἱ ὑπόσαπροι καὶ δυσώδεες ὀσμαὶ κακαὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἐμεομένοισιν. πτύελον χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀλγήμασι τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα καὶ τὰς πλευρὰς ταχέως τε ἀναπτύεσθαι καὶ εὐπετέως, ξυμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς τῷ πτυέλῳ. εἰ γὰρ πολλῷ

inferne ferantur et quosnam habeant colores. Et quae quidem deorsum feruntur cum dictis coloribus, bonae censendae et commendandae, at quae sursum feruntur, malae et vituperandae. Neque vero tibi imponat vesica quoquo modo affecta, si hujusmodi urinas reddiderit. Non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est. Vomitus perquam est utilis, qui bilem pituitae quam maxime permixtam habet, ac neque admodum crassus est neque multus. Qui enim sinceriores, pejores sunt. Si vero quod vomitione rejicitur porrum colore referat, aut lividum, aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum adfuerit, pravus existimandus est. Quod si eodem vomitu omnes hi colores rejiciantur, id exitiale est admodum. At lividus vomitus, si graviter olet, celerrimam mortem denunciat. Omnesque subputres et graves odores in omnibus vomitionibus mali. In omnibus pulmonis et laterum doloribus sputum celeriter prompteque expui convenit, sputoque flavum valde permixtum apparere. Etenim si multo post doloris initium, quod flavum est, aut

ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοιτο, ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥὸν, ἢ πολλὴν βῆχα παρέχον καὶ μὴ ἰσχυρῶς ξυμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται· τό τε γὰρ ξανθὸν ἄκρητον ἐὸν κινδυνῶδες, τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ στρογγύλον ἀλυσιτελές. κακὸν δὲ καὶ τὸ χλωρὸν ἐὸν κάρτα καὶ τὸ ἀφρῶδες. εἰ δὲ εἴη οὕτως ἄκρητον ὥστε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερόν ἐστι τοῦτο ἐκείνων. κακὸν δὲ καὶ ἢν μηδὲν ἀνακαθαίρηται, μηδὲ προΐῃ ὁ πλεύμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν ζέῃ ἐν τῷ φάρυγγι. κορύζας δὲ καὶ πταρμοὺς ἐπὶ πᾶσι τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα νουσήμασι προγεγενέναι, ἢ (459) ἐπιγενέσθαι κακόν· ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι τοῖς θανατωδεστάτοισιν οἱ πταρμοὶ λυσιτελοῦσιν. αἵματι δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστικὸν καὶ κάρτα ὠφελέει· ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ ἧσσον ἀσφαλές. πάντα δὲ πτύελα πονηρά ἐστιν ὁκόσα ἂν τὴν ὀδύνην μὴ παύῃ. κάκιστα δὲ τὰ μέλανα, ὡς διαγέγραπται. τὰ δὲ παύοντα ὀδύνην πάντων ἀμείνω ἀναπτυόμενα. ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων

fulvum, aut multam tussim exhibeat, neque valde permixtum expuatur, deterius est. Flavum quippe si sincerum fuerit, periculum subesse testatur, album autem et viscidum et rotundum inutile. Malum quoque valde viride, aut pallidum, itemque spumans. At si adeo sincerum fuerit ut etiam nigrum appareat, id illis deterius est. Malum quoque ubi nil expurgatur, neque ipsum projicit pulmo, sed propter multitudinem fervet in gutture. In omnibus pulmonis morbis gravedines et sternutationes tum praeire tum subsequi malum. Verum in aliis maxime lethalibus morbis sternutamenta utilitate non carent. At in pulmonis inflammationibus si inter initia morbi sputum excernitur flavum, non multo permixtum sanguine, salutare est et confert admodum. Septimo vero die ac tardius non adeo securum. Omnia autem sputa mala sunt, quae dolorem non sedant, pessima etiam nigra, velut prius scriptum est. At omnium quae excreantur optima quae dolorem sedant. Horum vero locorum do-

μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυΐσκεται, ὀλέθρια κάρτα· ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ· μάλιστα δέ, ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τὰ τοιαῦτα πτύοντα ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν. [648] ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ τάδε, εὐπετέως φέρειν τὸ νόσημα, εὔπνουν εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τό τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν, τό τε σῶμα ὁμαλῶς φαίνεσθαι θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν, καὶ δίψαν μὴ ἔχειν, οὖρά τε καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα ἐπιγίνεσθαι. οὕτω μὲν γὰρ ἁπάντων τουτέων ἐπιγινομένων οὐκ ἂν (460) ἀποθάνοι ὁ ἄνθρωπος. ἢν δὲ τὰ μέν τοι αὐτέων ἐπιγίνοιτο, τὰ δὲ μή, οὐ πλείονα χρόνον ζήσας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ἀπόλοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος. κατὰ δὲ

lores, qui neque per sputorum purgationes, neque faecum alvi dejectionem, neque venae sectionem, aut medicamenta purgantia et victus rationem sedantur, eos ad suppurationem tendere sciendum est. Ex suppurationibus autem admodum exitiales sunt quae sputo adhuc quidem bilioso existente suppurantur, sive biliosum illud separatim, sive una cum pure expuatur, idque potissimum, si ab hujusmodi sputo suppuratio procedere coeperit, cum morbus ad diem septimum pervenerit. Qui vero talia spuit, ne decimo quarto die moriatur metus est, nisi quid boni accesserit. At in bonis quidem signis haec numerantur, facile morbum sustinere, bene spirare, dolore levari, sputum sine difficultate rejicere, corpus aequaliter calidum et molle videri, sine siti esse, urinas etiam et alvi excrementa et somnos et sudores, velut descriptum est, singula supervenire, bona existimanda sunt. His enim omnibus sic contingentibus, haudquaquam aeger morietur. Quod si ex his quaedam quidem contingant, quaedam minime, non ultra decimum quartum diem aeger

Ed. Chart. VIII. [648.] Foës. I. 41. 42. Ed. Lind. I. (460.)

τὰ ἐναντία τουτέων, δυσπετέως φέρειν τὴν νοῦσον, πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶναι, τὴν ὀδύνην μὴ παύεσθαι, τὸ πτύελον μόλις ἀναβήσσειν, διψῆν κάρτα, τό τε σῶμα ὑπὸ πυρὸς ἀνωμάλως ἔχεσθαι, καὶ τὴν μὲν κοιλίην καὶ τὰς πλευρὰς θερμὰς εἶναι ἰσχυρῶς, τὸ δὲ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας || καὶ τοὺς πόδας ψυχροὺς, οὖρα δὲ καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι, κακὰ ἐόντα. οὕτως γὰρ εἰ ἐπιγένοιτό τι τῷ πτυέλῳ τουτέων, ἀπόλοιτο ἂν ὁ ἄνθρωπος πρὶν ἢ ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ἀφικέσθαι, ἢ ἐναταῖος, ἢ ἑνδεκαταῖος. οὕτως οὖν ξυμβάλλεσθαι χρὴ, ὡς τοῦ πτυέλου τουτέου θανατώδεος ἐόντος μάλα, καὶ οὐ περιάγοντος ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας· τὰ δὲ ἐπιγενόμενά τε κακὰ καὶ ἀγαθὰ ξυλλογιζόμενον ἐκ τουτέων χρὴ τὰς προῤῥήσιας προλέγειν. οὕτω γὰρ ἄν τις ἀληθεύοι μάλιστα. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ τεσσαρακονθήμεροι, αἱ δὲ πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ᾗ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν,

vitam producet. Contra vero morbum aegre fuſtinere, ſpirationem magnam et denſam eſſe, dolorem minime ſedari, ſputum aegre rejicere, vehementem ſitim eſſe, corpus a febre inaequaliter detineri, alvum quidem et latera vehementer calere, fronte, manibus et pedibus frigidis, urinas vero et alvi excrementa et ſomnos et ſudores, unaquaeque qualia deſcripta ſunt, mala eſſe noſſe convenit. Si quid enim ex his ſputo ſupervenerit, morietur aeger prius quam ad decimumquartum diem perveniat, aut nono aut undecimo die. Sic igitur conjicere oportet, quod cum ſputum iſtud valde lethale ſit, neque etiam ad decimum quartum diem perducit. Ex his vero tum malorum tum bonorum ſubducta ratione praedictiones facere oportet. Sic enim quis potiſſimum verum aſſequatur. Reliquae vero ſuppurationes magna ex parte rumpuntur, partim quidem vigeſimo die, partim etiam trigeſimo, quaedam quoque quadrageſimo, aliquae etiam ad ſexageſimum diem deveniunt. Suppurationis autem initium fore ratione comprehendere oportet, ab

ἢ εἴποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε, καὶ εἰ φαίη ἄν τι τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν. ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχῇσι γίνεται τῶν ἐμπυημάτων. (461) ἐξ οὖν τουτέων τῶν χρόνων τὴν ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι τῶν ἐμπυημάτων ἔσεσθαι ἐς τοὺς χρόνους τοὺς προειρημένους. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι, μή τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ. καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βαρὺ ἐκκρέμασθαι ἐκ τῶν ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα, ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν τὸ βάρος γίνηται. τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ, τοισίδε τοῖσι σημείοισι. πρῶτον μὲν, εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων, καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισιν, καὶ ἀποπτύουσιν οὐθὲν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι, καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυποῦνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μάλιστα ἄκροι,

eo die quo primum aeger febricitavit, aut etiam primum rigor prehendit, et si pro dolore sibi pondus inesse in eo loco qui dolore affligebatur dixerit. Ista namque circa suppurationum initia fieri solent. Ex hoc igitur tempore suppurationum ruptionem fore intra praedicta tempora expectandum est. Quod si in altero tantum latere suppuratio fuerit, tum vertere, tum ediscere ad haec convenit, num dolor aliquis alterum latus detineat et num altero calidius fuerit, atque ubi in latus sanum decubuerit, interrogare si quod ei pondus desuper impendere videatur. Sic enim altero latere, in quo pondus extiterit, suppuratio est. At purulentos omnes his signis dignoscere oportet. Primum quidem si febris non demittit, verum interdiu levior quidem, noctu vero major detinet et sudores multi oboriuntur, tussesque et tussiendi cupiditas ipsis inest, nihil tamen effatu dignum expuunt, oculique cavi redduntur, malae ruborem contrahunt et ungues quidem in manibus adunci fiunt, digiti vero maximeque summi incalescunt et in pedibus tumo-

καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. ὁκόσα μὲν οὖν ἐγχρονίζει τῶν ἐμπυημάτων, ἔχει τὰ σημεῖα ταῦτα, καὶ πιστεύειν αὐτέοισι χρὴ κάρτα· ὁκόσα δὲ ὀλιγοχρόνιά ἐστι, σημαίνεσθαι τουτέων, ἤν τι ἐπιφαίνηται, οἷα καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇσι γινομένοισιν. ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνοώτερος ᾖ ὁ ἄνθρωπος. τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα τοῖσδε γινώσκειν χρή. ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνεται, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βὴξ καὶ ὁ πτυαλισμὸς διατείνῃ, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας (462) ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν. ἢν δὲ ἡσυχαίτερος ὁ πόνος ᾖ καὶ τἄλλα πάντα τουτέοισι κατὰ λόγον τουτέου, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν ἐς ὕστερον. γίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον καὶ δύσπνοιαν καὶ πτυελισμὸν πρὸ τῆς τοῦ πύου ῥήξιος. [653] περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμέωσιν, καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέῃ, καὶ τὸ πῦον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον,

res fiunt, cibos minime appetunt, et pustulae toto corpore oriuntur. Diuturnae igitur suppurationes his indicantur signis, quibus multa fides habenda est. Quae vero breve habent spatium sic indicantur, si quid eorum appareat, quae inter initia fiunt, simulque si etiam aliquando difficilius spiret aeger. At ex his quae citius aut tardius rumpuntur, sic deprehendere licet. Si quidem dolor inter initia oriatur, et spirandi difficultas, ac tussis sputatioque perseverant et ad vigesimum diem extenduntur, intra hoc tempus, aut adhuc prius ruptionem expectato. Quod si mitior dolor fuerit, iisque caetera omnia pro hujus ratione respondeant, tardius ruptionem sperato. At ante puris eruptionem dolorem oboriri et spirandi difficultatem et sputi excretionem necesse est. Supersunt autem ex morbo hi potissimum, quos febris eodem post ruptionem die dimisit, quique cibos celeriter expetiverint et siti liberantur, venterque tum exigua tum coacta dejicit et si pus album et laeve ejusdemque coloris

Ed. Chart. VIII. [653.] Foes. I. 42. 43. Ed. Lind. I. (462. 463.)

καὶ ἄτερ πόνου τε καὶ βηχὸς ἰσχυρῆς ἀνακαθαίρηται. ἄριστα μὲν οὕτως καὶ τάχιστα ἀπαλλάσσουσιν, ἢν δὲ μὴ, οἷσιν ἂν ἐγγυτάτω τουτέων γίνηται. ἀπόλλυνται δὲ οὓς ἂν ὅ τε πυρετὸς μὴ ἀφείη, ἢ δοκέων αὐτέους ἀφιέναι, αὖθις φαίνηται ἀναθερμαινόμενος, καὶ δίψαν μὲν ἔχωσι, σιτίων δὲ μὴ ἐπιθυμέωσι, καὶ ἡ κοιλίη ὑγρὴ ᾖ καὶ τὸ πῦον χλωρὸν καὶ πέλιον πτύῃ, ἢ φλεγματῶδες καὶ ἀφρῶδες. ἢν ταῦτα || πάντα γίγνηται, ἀπόλλυνται. ὁκόσοισι δ' ἂν τουτέων τὰ μὲν ἐπιγένηται, τὰ δὲ μὴ, οἱ μὲν αὐτέων ἀπόλλυνται, οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ περιγίνονται. ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων τῶν ἐόντων ἐν τουτέοισι σημαίνεσθαι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσιν. ὁκόσοισι δὲ ὑποστάσιες γίγνονται ἐκ τῶν περιπλευμονικῶν νουσημάτων παρὰ τὰ ὦτα καὶ ἐμπυοῦσιν ἐς τὰ κάτω χωρία καὶ συριγγοῦνται, οὗτοι δὲ περιγίνονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὧδε. ἢν ὅ (463) τε πυρετὸς ἔχῃ καὶ ἡ ὀδύνη μὴ παύηται καὶ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ κατὰ λόγον, μηδὲ χολώδεες αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσιες, μηδὲ εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γιγνοιν-

fuerit et a pituita liberum, citraque dolorem aut tussim vehementem educatur. Sic quidem optime et celerrime liberantur, sin minus, qui ad ista proxime accedent. Moriuntur vero quos febris non dimiserit, aut cum dimisisse videatur, iterum accenditur, et siti quidem vexantur, cibos vero non expetiverint et si alvus liquida dejecerit, pusque ex viridi pallidum et lividum, aut pituita permixtum et spumosum expuerint. Si haec omnia contigerint, moriuntur. At quibus eorum partim quaedam contigerint, partim minime, ex his nonnulli quidam intereunt, quidam etiam ex longo temporis intervallo supersunt. Sed ex omnibus his signis existentibus tum in his tum in reliquis omnibus conjecturam facito. Quibus ex morbis pulmonis ad aures abscessus oboriuntur et ad inferiores sedes suppurant et fistula facta aperiuntur, iis secunda valetudo contingere solet. Ista vero hunc in modum consideranda sunt. Si febris detinet, neque dolor conquiescit, neque sputum ex ratione procedit, neque biliosae sunt alvi egestiones, neque bene solutae ac sincerae,

το, καὶ μηδὲ τὸ οὖρον πουλύ τε κάρτα καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, ὑπηρετῆται δὲ περιεστικῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν περιεστικῶν σημείων, τουτέοισι χρὴ τὰς τοιαύτας ὑποστάσιας ἐλπίζειν ἔσεσθαι. γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία, οἷσιν ἂν περὶ τὰ ὑποχόνδρια τοῦ φλέγματός τι ἐγγένηται· αἱ δὲ ἄνω, οἷσι τὸ ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον διατελέῃ, δύσπνους δέ τινα χρόνον γενόμενος παύσηται, ἄτερ φανερῆς προφάσιος ἄλλης. αἱ δὲ ἀποστάσιες αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι περιπλευμονίῃσι τῇσιν ἰσχυρῇσί τε καὶ ἐπικινδύνοισι λυσιτελέες μὲν πᾶσαι, ἄρισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου ἐν μεταβολῇ ἐόντος γιγνόμεναι. εἰ γὰρ τὸ οἴδημα καὶ ἡ ὀδύνη γίγνοιτο, τοῦ πτυέλου ἀντὶ ξανθοῦ πυώδεος γενομένου καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, οὕτως ἂν ἀσφαλέστατα ὅ τε ἄνθρωπος περιγίνοιτο καὶ ἡ ἀπόστασις ἀνώδυνος τάχιστα παύσεται. εἰ δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ καλῶς, μηδὲ τὸ οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος χωλὸν γενέσθαι τὸ ἄρθρον, ἢ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες τοῦ πτυέλου μὴ ἐκχωρέοντος καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δει-

neque urina admodum multa et copiosum habet sedimentum, suffragantur vero ad salutem reliqua omnia salutaria signa, in his hujusmodi fore abscessus expectato. Ac hi oriuntur quidem in locis inferioribus, quibus circa praecordia inflammationis aliquid subest, illi autem in superioribus, quibus praecordia mollia et doloris expertia perseverant, cumque difficultate spirandi aliquamdiu vexatus fuerit, quae citra ullam aliam evidentem occasionem quieverit. In vehementibus et periculo proximis pulmonum inflammationibus abscessus ad crura omnes sane utiles. Optimi vero qui fiunt sputo mutationem subeunte. Si namque tumor et dolor suboriatur, sputo pro flavo in pus verso et foras prodeunte, hoc modo tum securissime aeger superstes futurus est, tum citissime citra dolorem abscessus conquiescet. Quod si neque sputum recte excernatur, neque urina bonam subsidentiam habere videatur, periculum est ne articulo claudicet aeger, aut ei multum negotii exhibeatur. Si vero dispareant abscessus et intro recurrant, sputo non prodeunte et detinente

τόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ὑποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος. τῶν δὲ ἐμπύων τῶν ἀπὸ τῶν περιπλευμονικῶν οἱ γεραίτεροι μᾶλλον ἀπόλλυνται. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐμπυημάτων οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν. (464) αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφῦν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται, τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἤν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηταί τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν καθαρὸν μὲν τὸ πῦον ᾖ καὶ λευκὸν καὶ μὴ δυσῶδες, σώζονται· οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυνται. εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας, τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες. κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι δειναὶ μὲν παντελῶς καὶ ὀλέθριαι. ὀλεθριώταται δὲ ὁκόσαι ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ γίνονται. καὶ γὰρ οἱ ἀπ᾽ αὐτέων τῶν κύστεων πόνοι ἱκανοὶ ἀποκτεῖναι, καὶ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρέουσιν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, εἰ μὴ σκληρόν

febre gravis morbi periculum et delirii et mortis aegro imminet. Ex fuppuratis autem quos pulmonum morbi concitarunt, fere feniores moriuntur, at ex caeteris fuppurationibus, juniores potius intereunt. At lumborum et inferiorum partium dolores, qui cum febre affligunt, fi relictis inferioribus ad feptum transverfum transeant, exitiales funt admodum. Ad alia igitur figna animum adhibere oportet. Si quidem ex pravis fignis quippiam apparuerit, omni fpe deftitutus eft aeger. Cum vero fuppurati uruntur, quibus purum quidem pus eft et album et minime foetidum, ii fervantur, at quibus fubcruentum et coenofum, moriuntur. Quod fi irruente ad feptum transverfum morbo reliqua figna minime prava fe oftenderint, hunc fuppuratum fore magna fpes eft. At veficae tum durae, tum dolentes, grave prorfus et exitiale periculum minantur. Maxime autem exitiales quae cum febre affidua fiunt. Nam et ipfarum veficarum dolores ad mortem inferendam fatis funt, neque alvi hoc tempore excernunt, nifi durum quiddam et coa-

Ed. Chart. VIII. [653. 660.] Foes. I. 43. 44. Ed. Lind. I. (464. 465.)
τι καὶ πρὸς ἀνάγκην. λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὐρηθὲν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον τὴν ὑπόστασιν. ἢν δὲ μήτε τῷ οὔρῳ μηδὲν ἐνδιδῷη ὁ πόνος, μήτε ἡ κύστις μαλάσσοιτο, ὅ τε πυρετὸς ξυνεχὴς ᾖ ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι τοῦ νοσήματος, ἐλπὶς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι. [660] ὁ δὲ τρόπος οὗτος ἅπτεται τῶν παιδίων μάλιστα τῶν ἑπταετέων, ἕως ἂν ἐς τὰ πεντεκαίδεκα ἔτεα γένωνται. οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεβῶτες τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. || οἵ τε δὲ κακοηθέστατοι καὶ ἐπὶ σημείων (465) δεινοτάτων γινόμενοι τεταρταῖοι κτείνουσιν, ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος αὐτέων οὕτω τελευτᾷ· ἡ δὲ δευτέρη ἐς τὴν ἑβδόμην περιάγεται· ἡ δὲ τρίτη ἐς τὴν ἑνδεκάτην· ἡ δὲ τετάρτη ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ἡ δὲ πέμπτη ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην· ἡ δὲ ἕκτη ἐς τὴν εἰκοστήν. αὗται μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτάτων νουσημάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσιν ἐκ προσθέσιος τελευτῶσιν. οὐ δύναται δὲ ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν οὐδὲν τουτέων ἀριθμεῖ-

ctum. Solvit autem purulente micta urina album et laeve habens sedimentum. Quod si neque cum urina quicquam dolor remiserit, neque mollior vesica reddatur, febrisque assidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum sperandum est. Hoc autem modo potissimum tentantur pueri a septimo anno ad decimumquintum. Febrium judicationes iisdem numerantur diebus, quibus et evadunt et moriuntur homines. Nam et mitissimae febres et quae securissimis fulciuntur signis, die quarto aut ante desinunt. Maxime vero malignae et quae cum gravissimis signis fiunt, quarto vel prius interficiunt. Primus itaque earum insultus ad hunc modum desinit, secundus ad septimum deducitur, tertius ad undecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum septimum, sextus ad vigesimum. Hi igitur circuitus ex acutissimis morbis per quatuor facta accessione, ad vigesimum terminantur. Neque vero horum quicquam integris diebus exacte numerari potest, cum neque annus

Ed. Chart. VIII. [660.] Foes. I. 44. Ed. Lind. I (465. 466.)

σθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε καὶ οἱ μῆνες ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν πεφύκασιν ἀριθμεῖσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ αὐτέῳ τρόπῳ κατὰ τὴν αὐτὴν πρόσθεσιν ἡ πρώτη περίοδος τεσσάρων καὶ τριήκονθ᾽ ἡμερέων, ἡ δὲ β΄ τεσσαράκοντα ἡμερέων, ἡ δὲ τρίτη ἑξήκονθ᾽ ἡμερέων. τουτέων δ᾽ ἐν ἀρχῇσιν ἐστὶν χαλεπώτατον διαγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἐν πλείστῳ χρόνῳ κρίνεσθαι· ὁμοιόταται γάρ αἱ ἀρχαί εἰσιν αὐτέων. ἀλλὰ χρὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἐνθυμέεσθαι, καὶ καθ᾽ ἑκάστην τετράδα προστιθεμένην σκέπτεσθαι. καὶ οὐ λήσεται ὅπῃ τρέψεται τὸ νούσημα. γίνεται δὲ ἡ τῶν τεταρταίων κατάστασις ἐκ τοῦ τοιούτου κόσμου. τὰ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κρίνεσθαι εὐπετέστερα γινώσκεσθαι· μέγιστα γὰρ τὰ διαφέροντα ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτέων ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ περιεσόμενοι εὔπνοοί τε καὶ ἀνώδυνοί εἰσι καὶ κοιμῶνται τὰς νύκτας, τά τε ἄλλα σημεῖα ἔχουσιν ἀσφαλέστατα. οἱ δὲ ἀπολλύμενοι δύσπνοοι γίνονται, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες, τά τε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες. ὡς οὖν τουτέων οὕτω γινομένων ξυμβάλλεσθαι χρὴ κατά (466) τε τὸν χρόνον κατά τε τὴν πρόσθεσιν ἑκάστην ἐπὶ τὴν κρίσιν

etiam neque menses integris diebus numerari soleant. Post haec autem eadem ratione juxta eandem adjectionem primus circuitus est quatuor et triginta dierum, secundus quadraginta, tertius sexaginta. At inter horum initia perquam difficile dignoscere quinam longo temporis spatio judicari debeant, quod simillima sint eorum principia. Verum a primo die advertere animum oportet et pro singulorum quaternariorum additione considerationem adhibere, nec latebit quonam se vertat morbus. Quartanarum quoque conditio eundem servat ordinem. Qui vero intra brevissimum temporis spatium judicationem sunt subituri, facilius dignoscuntur, cum maxime inter se ab initio dissideant. Qui enim ex morbo superfuturi sunt, facile spirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaque securissima signa habent. At perituri difficultate spirandi vexantur, delirant, vigilant, caeteraque pessima signa habent. His igitur sic se habentibus, de morbis ad judicationem tendentibus, tum ex tempore, tum ex unaquaque adjectione conjectura facienda est. Ad eandem quo-

Ed. Chart. VIII. [660. 672.] Foes. I. 44. Ed. Lind. I. [466.]

ἰόντων τῶν νουσημάτων. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τῇσι γυναιξὶν αἱ κρίσιες ἐκ τῶν τόκων γίνονται. κεφαλῆς δὲ ὀδύναι ἰσχυραί τε καὶ ξυνεχέες ξὺν πυρετῷ. ἢν μέν τι τῶν θανατωδέων σημείων προσγίνοιτο, ὀλέθριον κάρτα. εἰ δὲ ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδύνη ὑπερβάλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, ὅ τε πυρετὸς ἔχοι, ὑποσκέπτεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀπόστασιν ἐς τὰ κάτω χωρία. ἔστ᾽ ἂν δὲ καὶ ἡ ὀδύνη ᾖ νεαρὰ, προσδέχεσθαι χρὴ ὡσαύτως αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἐκπύησιν, ἄλλως τε ἢν ἡ ὀδύνη περὶ τοὺς κροτάφους καὶ τὸ μέτωπον ᾖ. μᾶλλον δὲ χρὴ προσδέχεσθαι τοῦ μὲν αἵματος τὴν ῥῆξιν τοῖσι νεωτέροισι, πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, τοῖσι δὲ γεραιτέροισι τὴν ἐκπύησιν. ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ ξυνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολέσθαι. ὡς οὖν τουτέου τοῦ τρόπου σφαλεροῦ ἐόντος, ταχέως δεῖ προσέχειν τὸν νόον τοῖσι σημείοισι πᾶσιν ἀπὸ πρώτης ἡμέρης. [672] ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος· οἱ δὲ γέροντες πολλῷ βραδύτερον,

que rationem et mulieribus judicationes ex partu contingunt. Capitis dolores vehementes ac continentes cum febre, aliquo quidem ex signis accedente, admodum exitiales. Quod si sine signis ejusmodi dolor vigesimum diem superet et febris detineat, sanguinis ex naribus eruptionem, aut alium quendam abscessum ad inferiores sedes suspectari oportet. Verum quoad dolor recens fuerit, eodem modo sanguinis ex naribus eruptionem aut suppurationem exspectare convenit, cum alias tum si dolor circa tempora et frontem affuerit. At sanguinis eruptio magis exspectanda venit in his qui nondum quintum et trigesimum annum attigerunt, in senioribus vero suppuratio. Auris dolor acutus cum febre continua et vehementi gravis. Periculum enim delirii et mortis aegro adfert. Cum igitur his modus sit lubricus, celeriter a primo die ad omnia signa animum adhibere oportet. Moriuntur autem ex hoc morbo juniores quidem homines septimo die aut etiam citius, senes vero multo tardius. Nam

Ed. Chart. VIII. [672.] Foes. I. 44. 45. Ed. Lind. I. (466. 467.)

οἵ τε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι. ἀλλὰ ταύτῃσι μὲν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὑποστροφαὶ τοῦ νοσήματος ἐπιγενόμεναι ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους. οἱ δὲ νεώτεροι, πρὶν ἐκπυῆσαι τὸ οὖς, ἀπόλλυνται. ἐπήν γε ῥυῇ πύον λευκὸν ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἐλπὶς τῷ νεωτέρῳ περιγενέσθαι, ἤν γε καὶ ἄλλο(467)τι αὐτέῳ ἐπιγένηται χρηστὸν σημεῖον. || φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινόν. ἀλλ' ἤν τι καὶ ἄλλο σημεῖον γένηται τῶν προκεκριμένων πονηρῶν εἶναι, προλέγειν ὡς ἐν κινδύνῳ ἐόντος τοῦ ἀνθρώπου. αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μέν εἰσι καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν, ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι μήτε ἐν τῷ αὐχένι. πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀποπνίγουσι καὶ δευτεραῖαι καὶ τριταῖαι καὶ τεταρταῖαι. ὅσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, ἐπαίρονται δὲ καὶ ἐρυθήματα ἐν τῇ φάρυγγι ποιέουσιν, ὀλέθριαι μὲν κάρτα, χρονιώτεραι δὲ μᾶλλον τῶν πρόσθεν, ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. ὁκόσοισι ξυνεξερευθείη ἡ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν, αὗται

et febres et deliria minus eis suboriuntur, auresque eam ob causam suppuratio praeoccupat. Verum his quidem aetatibus succedentes morbi reversiones plurimos interficiunt, juniores vero prius quam auris suppuret, intereunt. Quandoquidem si pus album ex aure fluxerit, juniorem superfuturum spes est, si quidem aliud quoddam ei bonum signum supervenerit. Fauces exulceratae cum febre, grave aliquid portendunt. At si aliud aliquod etiam signum adfuerit, ex his quae ante prava esse censuimus, aegrum in periculo versari denunciandum est, Angina gravissima quidem est et celerrime interimit quae neque in faucibus neque in cervice quicquam conspicuum facit, plurimum vero dolorem exhibet et difficultatem spirandi, quae erecta cervice obitur, inducit. Haec enim eodem etiam die et secundo et tertio et quarto strangulat. At quae in reliquis quidem similiter dolorem exhibet, in faucibus vero tumorem ac rubores excitat, admodum quidem exitialis est, priore tamen diuturnior, si ingens rubor fuerit. Haec vero diuturnior, cum

δὴ χρονιώτεραι, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτέων τινὲς περιγίγνονται, ἤν ὅ τε αὐχὴν καὶ τὸ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ καὶ μὴ παλινδρομέῃ τὸ ἐρυσίπελας εἴσω. ἢν δὲ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν ἀφανίζηται τὸ ἐρυσίπελας, μήτε φύματος ξυστραφέντος ἐν τῷ ἔξω χωρίῳ, μήτε πῦον ἀποβήσσῃ, ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ, θάνατον σημαίνει, ἢ ὑποστροφὴν τοῦ ἐρυθήματος. ἀσφαλέστερον δὲ τὸ οἴδημα καὶ τὸ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τραπείῃ, παράνοιάν τε ποιέει καὶ ἔμπυοι ἐξ αὐτέων τινὲς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται. οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἔστ' ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι. καὶ γὰρ φλεγ(468)μοναὶ ἐπιγίνονται τουτέοισι καὶ αἱμοῤῥαγίαι. ἀλλὰ χρὴ τὰ τοιαῦτα τοῖσιν ἄλλοισι μηχανήμασι πειρῆσθαι κατισχναίνειν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. ὁπόταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν, ὃ δὴ σταφυλὴν καλέουσι, καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος μεῖζόν τε καὶ περιφερὲς, τὸ δὲ ἀνωτέρω λεπτότερον, ἐν τουτέῳ τῷ καιρῷ ἀσφαλὲς διαχειρίζειν. ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην ὑποκενώσαντα χειρουργίῃ χρῆσθαι, ἤν ὅ τε χρόνος ξυγχωρέῃ καὶ μὴ ἀποπνί-

non solum fauces, sed cervicem quoque rubor occupat, ex eaque praecipue evadunt, si cervicem et pectus rubor detineat, neque ad interna erysipelas revertatur. Quod si neque diebus judicatoriis dispareat erysipelas, neque tuberculum ad exteriorem sedem se vertat, neque pus per tussim rejiciat, facileque ac sine dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reversionem. At securius est tumorem et ruborem ad externa converti. Quod si ad pulmonem se vertat, dementiam excitat et ex his nonnulli suppurati plerumque evadunt. Curgulio, quoad rubor et tumor occupat, non sine periculo resecatur aut pertunditur. Inflammationes enim et sanguinis profluvia ei succedunt. Verum talia ut extenuentur aliis rationibus eo tempore tentanda sunt. Ubi vero id totum, quod σταφυλὴν Graeci, hoc est uvam nominant, jam secretum fuerit et summa curgulionis pars major et rotunda, superior autem tenuior exiterit, per id tempus manum admovere tutum est. Praestat tamen ubi alvum subduxeris, manus operam adhibere, si per tempus liceat, ne-

γηται ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσοισι δ' ἂν οἱ πυρετοὶ παύωνται, μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὑποστροφὴν προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν. ὅστις δ' ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ περιεστικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτι ὀδύνης ἐχούσης διὰ φλεγμονήν τινα, μήτε διὰ πρόφασιν ἄλλην μηδεμίην ἐμφανέα, τουτέῳ προσδέχεσθαι ἀπόστασιν μετ' οἰδήματός τε καὶ ὀδύνης εἴς τι τῶν ἄρθρων, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκ τῶν κάτω. μᾶλλον δὲ γίνονται καὶ ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀποστάσιες τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων. ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ εὐθέως τὰ περὶ τῆς ἀποστάσιος, ἢν εἴκοσιν ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἔχων ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν ἧσσον γίνεται πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. χρὴ δὲ τὴν μὲν τοιαύτην ἀπόστασιν προσδέχεσθαι,[1] συνεχέος ἐόντος τοῦ πυρετοῦ, ἐς δὲ τεταρταῖον καταστήσεσθαι, ἢν διαλείπῃ τε καὶ καταλαμβάνῃ πεπλανημένον τρόπον, καὶ ταῦτα ποιέων τῷ φθινοπώρῳ προσπελάσῃ. ὥσπερ δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τριήκοντα ἐτέων αἱ ἀποστάσιες γίνονται, οὕτως οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι (469) τριήκοντα ἐτέων καὶ γεραιτέροισι. τὰς δὲ ἀποστάσιας εἰδέναι

que suffocetur aeger. Quibus febres cessant neque apparentibus solutionis signis, neque diebus judicatoriis, iis recidiva exspectanda est. In longa febre, salutariter tamen affecto aegro, si neque ob inflammationem aliquam, neque ob ullam aliam evidentem occasionem dolor detinet, in hoc abscessus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem expectandus, maximeque in inferioribus locis. Magis tamen et breviori tempore hujusmodi abscessus contingere solent iis qui trigesimum annum non attigerunt. At statim in considerationem adhibenda sunt quae ad abscessum spectant, si ultra vigesimum diem febris detinet, quae tamen per longiores febres, senioribus minus contingunt. Hujusmodi autem abscessum expectare convenit, si febris continua fuerit, in quartanam vero firmari debere, ubi intermiserit et errabundum in modum prehenderit et ita ad autumnum deducatur. Ut vero abscessus oriuntur in his qui triginta annis minores sunt, ita quartanae potius annum agentibus trige-

[680] χρὴ τοῦ χειμῶνος μᾶλλον γινομένας χρονιωτέρας τε παυομένας, ἧσσον δὲ παλινδρομεούσας. ὅστις δ' ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδεϊ φῇ τὴν κεφαλὴν ἀλγέειν, ἢ καὶ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, || ἢ καρδιωγμὸς τουτέῳ προσγένηται, χολώδης ἔμετος πάρεστι. ἢν δὲ καὶ ῥῖγος προσγένηταί καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ἔχῃ, καὶ θᾶσσον ἔτι ὁ ἔμετος παρέσται. ἢν δέ τι πίῃ ἢ φάγῃ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, κάρτα τοῦτο ταχέως ἐμεῖται. τουτέων δὲ οἷσιν ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ γίνεσθαι, τεταρταῖοι πιέζονται μάλιστα καὶ πεμπταῖοι. ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται. οἱ μέντοι πλείονες αὐτέων ἄρχονται μὲν πονέεσθαι τριταῖοι, χειμάζονται δὲ μάλιστα πεμπταῖοι, ἀπαλλάσσονται δὲ ἐνναταῖοι ἢ ἑνδεκαταῖοι. οἳ δ' ἂν ἄρξωνται πεμπταῖοι πονέεσθαι, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον αὐτέοισι τῶν πρόσθεν γίνηται, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην κρίνεται ἡ νοῦσος. γίνεται δὲ ταῦτα τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶν ἐν τοῖσι τριταίοισι μάλιστα· τοῖσι δὲ νεωτέροισι γίνεται μὲν καὶ ἐν τούτοισι, μᾶλλον δὲ ἐν τοῖσι ξυνεχεστέροισι πυρετοῖσιν καὶ ἐν τοῖσι γνησίοισι τριταίοισι.

simum, aut senioribus. Scire autem convenit abscessus hieme magis contingere et tardius desinere et minus sursum recurrere. Si quis in febre non lethali dixerit caput dolere, aut tenebricosum quiddam ante oculos obversari, si etiam oris ventriculi morsus accesserit, biliosa vomitio aderit. Quod si quoque rigor subortus fuerit et inferiores praecordiorum partes frigidas habuerit, adhuc citius vomitio aderit. Si vero sub id tempus biberit quidpiam aut ederit, id quam celerrime evomitur. Inter hos autem quibus primo die dolor coepit, ii quarto et quinto die potissimum affliguntur, at septimo liberantur. Quinetiam eorum plerique tertio die dolore vexari incipiunt, conflictantur autem maxime quinto, verum nono aut undecimo periculo defunguntur. Qui vero quinto die dolore affligi coeperint et reliqua pro ratione prioribus respondeant, ad decimumquartum diem judicatur morbus. Ista autem viris quidem et mulieribus in tertianis praecipue contingunt: junioribus vero cum in iis ipsis, tum etiam magis in febribus perassiduis et legitimis

Ed. Chart. VIII. [680.] Foes. I. 46. Ed. Lind. (469. 470.)

οἷσι δ' ἂν τοιουτοτρόπῳ πυρετῷ κεφαλὴν ἀλγέουσι, ἀντὶ μὲν τοῦ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι ἀμβλυωγμὸς γίνεται, ἢ μαρμαρυγαὶ προφαίνονται, ἀντὶ δὲ τοῦ καρδιώσσειν ἐκ τῷ ὑποχονδρίῳ ἐπὶ δεξιὰ ἢ ἐπ' ἀριστερὰ ξυντείνεταί τι μήτε ξὺν ὀδύνῃ μήτε ξὺν φλεγμονῇ, αἷμα διὰ τῶν ῥινῶν τούτοισι ῥυῆναι προσδόκιμον ἀντὶ τοῦ ἐμέτου. (470) μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθα τοῖσι νέοισι τοῦ αἵματος τὴν ῥῆξιν προσδέχεσθαι, τοῖσι δὲ τριηκοντούτεσι καὶ γεραιτέροισιν ἧσσον, ἀλλὰ τοὺς ἐμέτους τούτοισι προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται, ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνέωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι, καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι καὶ χλωρὸν ἢ πέλιον ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι. γίνεται δὲ ταῦτα ἐξ ἑτοιμοτάτου μὲν τοῖσι παιδίοισι τοῖσι νεωτάτοισιν ἐς τὰ ἑπτὰ ἔτεα· τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων καὶ οἱ ἄνδρες οὐκ ἔτι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑπὸ τῶν σπασμῶν ἁλίσκονται, ἢν μή τι τῶν σημείων προσγένηται τῶν ἰσχυροτάτων τε καὶ κακίστων, οἷά περ ἐν τῇσι φρενίτισι γίνεται. τοὺς δ' ἀπολουμένους τε καὶ περιεσομένους τῶν παιδίων τε καὶ τῶν

tertianis. At quibus per hujusmodi febrem caput dolet et pro tenebris ante oculos apparentibus viſus hebetudo contingit, vibrantesque ſplendores obverſari videntur et pro oris ventriculi morſu in praecordiis dextra aut ſiniſtra parte contentio quaedam neque cum dolore neque cum inflammatione ſuboritur, iis pro vomitu ſanguinem e naribus profluxurum exſpectandum eſt. Potius tamen et eo caſu in juvenibus ſanguinis fluorem exſpectato. Iis vero qui trigeſimum annum attingunt et ſenioribus minus, ſed in his vomitiones exſpectabis. Pueris convulſiones accidunt, ſi febris acuta fuerit, venter non dejiciat, ſi vigilent, perterreantur, plorent aſſidue et color immutetur et ex viridi pallidus, aut lividus, aut rubor contrahatur. Haec autem pueris quidem recens natis ad ſeptimum usque annum promptiſſime eveniunt. At grandiores pueri et viri non adeo per ſebres convulſionibus prehenduntur, niſi vehementiſſimum et peſſimum quoddam ſignum, ex his quae in phrenitide fieri ſolent, affuerit. Morituros autem et ſuperfuturos tum

Ed. Chart. VIII. [680.] Foes. I. 46. Ed. Lind. I. (470. 471.)

ἄλλως τεκμαίρεσθαι τοῖς ξύμπασι σημείοισιν, ὡς ἐφ' ἑκάστου ἕκαστα διαγέγραπται. ταῦτα δὲ λέγω περί τε τῶν ὀξέων νοσημάτων καὶ ὅσα ἐκ τουτέων γίνεται. χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς προγινώσκειν τούς τε περιεσομένους καὶ τοὺς ἀποθανουμένους, ὅσοισί τε ἂν μέλλῃ πλέονας ἡμέρας παραμένειν τὸ νούσημα καὶ ὅσοισιν ἂν ἐλάσσους, τὰ σημεῖα ἐκμανθάνοντας πάντα δύνασθαι κρίνειν, λογιζόμενον τὰς δυνάμιας αὐτέων πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ διαγέγραπται περί τε τῶν ἄλλων καὶ τῶν οὔρων καὶ τῶν πτυέλων, ὅταν ὁμοῦ πῦόν τε ἀναβήσσῃ καὶ χολήν. χρὴ δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νουσημάτων ἀεὶ ἐπιδημεύντων ταχέως ἐνθυμεῖσθαι τήν τε τῆς ὥρης (471) κατάστασιν. εὖ μέντοι χρὴ εἰδέναι περὶ τῶν τεκμηρίων καὶ τῶν ἄλλων σημείων, καὶ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐν παντὶ ἔτει καὶ πάσῃ ὥρῃ τά τε κακὰ κακὸν σημαίνει καὶ τὰ χρηστὰ ἀγαθόν, ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ καὶ ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθεύοντα σημεῖα. ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι ὅτι ἔν τε τοῖσιν αὐτοῖσιν χωρίοισιν οὐδὲν δεινὸν τὰ πολλαπλάσια αὐ-

pueros tum alios ex omnibus ſignis conjicies, velut in ſingulis ſingula deſcripta ſunt. Atque haec a me et de morbis acutis et de his qui ab iis oriuntur dicuntur. Qui vero ſuperfuturos ex morbo et morituros, eosque quibus pluribus diebus et quibus paucioribus perſeverabit morbus, recte praenoſcere volet, is intelligentia comprehenſam omnium ſignorum doctrinam, aeſtimare debet et eorum vires inter ſe collatas ratione expendere, velut ſcriptum eſt cum in aliis tum in urinis et ſputis, ubi una et pus et bilis tuſſi rejecta fuerint. Quinetiam morborum ſemper vulgariter graſſantium impetum et tempeſtatis conditionem cito animo concipere oportet. Atqui quod ad proprias cujusque rei notas et reliqua ſigna attinet, probe noſſe minimeque ignorare convenit quod quovis anno et quovis anni tempore mala malum et bona bonum denunciant. Quandoquidem et in Libya et in Delo et in Scythia praedicta ſigna vera eſſe comprobantur. Ex quibus ſcire licet quod non difficile eſt in iisdem regionibus, ut quis longe plurima ex ipſis aſſe-

Ed. Chart. VIII. [680. 509.] Foes. I. 46. 47. Ed. Lind. I. (471. 315. 316.)

τῶν ἐπιτυγχάνειν, ἢν ἐκμαθών τις αὐτὰ κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὀρθῶς ἐπίστηται. ποθέειν δὲ χρὴ οὐδενὸς νουσήματος ὄνομα, ὅ τι μὴ τυγχάνῃ ἐνθάδε γεγραμμένον. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισι κρίνεται, γνώσῃ τοῖσιν αὐτέοισι σημείοισιν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ.

[509] (315) || Τὸ χρῶμα τῶν χυμῶν, ὅκου μὴ ἄμπωτίς ἐστι τῶν χυμῶν, ὥσπερ ἀνθέων. ἀκτέα ᾗ ῥέπει διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων, πλὴν ὧν οἱ πεπασμοὶ ἐκ τῶν χρόνων. οἱ πεπασμοὶ ἔξω, ἢ εἴσω ῥέπουσιν, ἢ ἄλλῃ ὅπῃ δεῖ. εὐλαβείη, ἀπειρίη, δυσπειρίη, μαδαρότης, σπλάγχνων κενότης τοῖσι κάτω, πλήρωσις τοῖσιν ἄνω, τροφή, ἀναῤῥοπίη, καταῤῥοπίη, τὰ αὐτόματα ἄνω καὶ κάτω, ἃ ὠφελέει καὶ βλάπτει, συγγενὲς εἶδος, χώρη, ἔθος, ἡλικίη, ὥρη, κατάστασις νούσου, ὑπερβολή, ἔλλειψις, οἷσιν ὁκόσον λείπεται, ἢ οὔ, ἄκη, ἔκκλισις, παρο(316)χέτευσις ἐς κεφαλήν, ἐς τὰ πλάγια, ᾗ μάλιστα ῥέπει, ἢ ἀντί-

quatur, si ea cognitione complexus, recta mentis acie dijudicare et perpendere noverit. Neque vero est quod ullius morbi nomen, quod hic adscriptum non sit, desideres. Omnes etenim qui praedictis temporibus judicantur, ex iisdem signis cognosces.

HIPPOCRATIS DE HVMORIBVS LIBER.

Humorum color, nisi ii ad profunda corporis se receperint, velut in cute efflorescens conspicitur. Ducere oportet quam in partem momento feruntur, per loca accommodata, nisi quorum maturationes progressu temporis contingunt, quae vel foras, vel intro, vel alio quo expedit tendunt. Cautio, imperitia, experiendi difficultas, glabrities, viscerum vacuitas, inferioribus repletio, superioribus nutritio, sursum inclinatio, deorsum inclinatio, quae sua sponte sursum aut deorsum tendunt, quae juvant aut nocent, connata forma, regio, consuetudo, aetas, anni tempestas, morbi constitutio, exuperantia, defectio, quibus quantum linquitur, aut non, purgatio, evacuatio, remedia, declinatio, derivatio in caput, in latera, qua praecipue tendit,

σπασις ἐπὶ τοῖσιν ἄνω κάτω, ἄγω ἐπὶ τοῖσι κάτω, ἢ ξηρῆναι, ἢ οἷσι τὰ κάτω, ἢ οἷσι τὰ ἄνω, ἢ ἐκκλύνεται, ἢ οἷσι παρηγορήσεται· μὴ τὰ ἐκχυμούμενα εἰς τὸ εἴσω ἀπολαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν. τάραξις, κατάκλυσις, διάνιψις, ὁκόσα ἀποστήσεται πρὸς ἕδρην, ὅθεν ἀθέλγεται, ἢ φάρμακον, ἢ ἕλκος, ἢ χυμός τις συνεστηκὼς, ἢ βλάστημα, ἢ φῦσα, ἢ σῖτος, ἢ θηρίον, ἢ οἴδημα, ἢ ἄλλο τι πάθος. σκεπτέα ταῦτα, τὰ αὐτόματα λήγοντα, ἢ οἷον αἱ ὑπὸ καυμάτων ἐπεγειρόμεναι φλύκταινες, ἐφ' οἷσιν οἷα βλάπτεται, ἢ ὠφελέει, σχήματα, κίνησις, μετεωρισμὸς, παλινάδρομος, ὕπνος, ἐγρήγορσις, ἅ τε ποιητέα ἢ κωλυτέα φθάσαι, παίδευσις ἐμέτου, κάτω δὲ ἐξόδου, ἢ πτυάλου, μύξης, βηχὸς, ἐρεύξιος, λυγμοῦ, φύσης, οὔρου, πταρμοῦ, δακρύων, κνησμῶν, τιλμῶν, ψαυσίων, δίψης, λιμοῦ, πλησμονῆς, ὕπνων, πόνων, ἀπονίης, σώματος, γνώμης, μαθήσιος, μνήμης, φωνῆς, σιγῆς. [532] τῇ ὑστερικῇ καθάρσει, τὰ ἄνωθεν καταῤῥηγνύμενα

aut revulsio, in superioribus deorsum, sursum in inferniis, aut exiccare, aut quibusdam inferiora, aut quibusdam superiora, aut eluitur, aut quibusdam lenietur. Humores ex vasis effusos intro ne intercipito, sed aditus exiccato. Conturbatio, perfusio, abluitio, quibus ad sedem aliquid abscedit, unde emulgetur, aut medicamentum, aut ulcus, aut humor aliquis concretus, aut pullulatio, aut flatus, aut cibi recrementum, aut animalculum, aut aestus aliave quaepiam affectio. Haec diligenter consideranda quae sua sponte desinunt, ut velut pustulae ab ardoribus excitatae, in quibus quaenam noceant aut juvant. Figurae, motio, in tumorem sublatio, ac sursum depressio, somnus, vigilia, quaeque fieri aut perhiberi debent, praevertito. Vomitionis institutio, eorum quae per inferiora subducuntur, aut sputi, muci, tussis, ructus, singultus, flatus, urinae, sternutamenti, lachrymarum, pruritnum, vellicationum, contactuum, sitis, famis, repletionis, somnorum, laborum, ocii, corporis, mentis, disciplinae, memoriae, vocis, silentii. Mulieri uteri affectibus laboranti purgationes, supra prorumpentia et in-

Ed. Chart. VIII. [532.] Foës. I. 47. Ed. Lind. I. (316. 317.)

καὶ ἀτροφοῦντα, λιπαρὰ, ἄκρητα, ἀφρώδεα, θερμὰ, δάκνοντα, ἰώδεα, ποικίλα, ξυσματώδεα, τρυγώδεα, αἱματώδεα, ἄφυσα, ὠμὰ, ἑφθὰ, αὖα, ὅσα περιῤῥέα, εὐφορίην (317) καθορέον, δυσφορίην, πρὶν κίνδυνον ἰέναι, οἷα οὐ δεῖ παύειν, πεπασμὸς, κατάβασις τῶν κάτω, ἐπιπόλασις τῶν ἄνω, καὶ τὰ ἐξ ὑστερέων, καὶ ἐν ὠσὶ ῥύπος, ὀργασμὸς, ἄνοιξις, κένωσις, θάλψις, ψῦξις, ἔσωθεν, ἔξωθεν, τῶν μὲν, τῶν δ' οὔ. ὁκόταν ᾖ κάτωθεν ὀμφαλοῦ τὸ στρέφον, βραδὺς, μαλθακὸς ὁ στρόφος ἐς τοὐναντίον. τὰ διαχωρέοντα, ᾗ ῥέπει, ἄναφρα, πέπονα, ὠμὰ, ψυχρὰ, δυσώδεα, ξηρὰ, ὑγρὰ, ὀδμὴ κακώδεα, δίψα πρόσθεν μὴ ἐνεοῦσα, μηδὲ καῦμα, μηδὲ ἄλλη πρόφασις, οὖρον, ῥινὸς ὑγρασμὸς, τὴν ἔῤῥιψιν, καὶ τὸν αὐασμὸν, καὶ τὸ ἀσύμπτωτον, καὶ τὸ θολερὸν πνεῦμα, ὑποχόνδριον, ἄκρεα, ὄμματα προσκακούμενα, χρώματος μεταβολὴ, σφυγμοὶ, ψύξιες, παλμοὶ, σκληρυσμὸς δέρματος, νεύρων, ἄρθρων, φωνῆς, γνώμης, σχῆμα ἑκούσιον, τρίχες, ὄνυχες, τὸ εὔφορον,

teſtina torquent, pinguia, meraca, ſpumantia, calida, mordacia, aeruginoſa, varia, ramentoſa, faeculenta, cruenta, flatu carentia, cruda, cocta, ſicca, quaecunque undique confluunt, tolerandi levitas ſpectanda et moleſtia priusquam in periculum incidatur, quaeque ſedare minime oportet. Maturatio, eorum quae infra ſunt per inferiora demiſſio, fluitatio eorum quae ſupra ſunt et quae ex uteris exeunt, et ſordes quae eſt in auribus, emollitio, adaperitio, vacuatio, calefactio, refrigeratio, intra, extra, horum quidem, horum vero minime. Ubi infra umbilicum fuerit quae inteſtina torquet, tardus et levis eſt inteſtinorum cruciatus, vice verſa, contra. Quae per alvum ſecedunt, qua tendant, minime ſpumantia, cocta, cruda, frigida, foetida, ſicca, humida, malum odorem ſpirantia, ſitis non prius exiſtens, neque aeſtus, neque alia occaſio, urina, naſi humectatio. Projectionem et ſiccitatem, corporis molem in ſe non ſubſidentem, ſpiritum turbidum, praecordia, extremitates, oculos male affectos ſpectabis. Coloris mutatio, pulſus, refrigeratio, palpitationes, cutis durities, nervorum, articulorum, vocis, mentis, figura voluntaria, pili, ungues, tolerandi

Ed. Chart. VIII. [537. 542.] Foës. I. 47. 48. Ed. Lind. I. (317. 318.)

ἢ μὴ, οἷα δεῖ. [537] σημήϊα ταῦτα, ὀδμαὶ χρωτὸς, στόματος, διαχωρήματος, ὠτὸς, φύσης, οὔρου, ἕλκεος, ἱδρῶτος, πτυάλου, ῥινὸς, χρὼς ἁλμυρὸς, ἢ πτύαλον, ἢ ῥὶς, ἢ δάκρυον, ἢ ἄλλοι χυμοὶ, πάντη ὅμοια τὰ ὠφελέοντα, τὰ βλάπτοντα, ἐνύπνια, οἷα ἂν ὁρέῃ, καὶ ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, οἷα ἂν ποιέῃ, ἢν ἀκούῃ ὀξὺ || καὶ πείθεσθαι προθυμέηται ἐν τῷ λογισμῷ μέζω, (318) ἰσχυρότερα τὰ πλείω, ἐπίκαιρα τὰ σώζοντα τῶν ἑτέρων, ἢν αἰσθάνωνται πάσῃ αἰσθήσει, πάντων καὶ φέρωσιν, ὁκοῖον ὀδμὰς, λόγους, εἵματα, σχήματα, τοιαῦτα εὐφόρως, ἅπερ καὶ αὐτόματα ἐπιφαινόμενα ὠφελέει, καὶ ὁκότε κρίσιν τὰ τοιαῦτα ἐμποιέει, καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα οἷον φῦσαι, οὖρον, οἷον καὶ ὁκόσον καὶ ὁκότε. ὁκόσα δὲ τἀναντία, ἀποτρέπειν μάχεσθαι αὐτοῖσι. τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ κοινὰ τοῖσι παθήμασι πρῶτα καὶ μάλιστα κακοῦται, κατάστασιν δὲ ἐκ τῶν πρώτων ἀρχομένων, ὅ τι ἂν ἐκκρίνηται ἐκ τῶν οὔρων, ὁκοῖα ἂν ἔῃ, καὶ οἵη τις σύμπτωσις, χροιῆς ἀπάλλαξις, πνεύματος μινύθησις, καὶ τἄλλα μετὰ τούτων τὰ διαιτήματα, [542] τὸ

levitas, aut secus, et qualia oportet consideranda. Signa sunt haec, corporis odores, oris, egestionis alvi, auris, flatus, urinae, ulceris, sudoris, sputi, naris. Corpus salsum, aut sputum, aut nasus, aut lachryma, aut alii humores, omnino similia quae juvant, quae nocent. Insomnia qualia quis cernat spectanda et in somnis quae faciat, an acute audiat et prompto animo obediat, an quae commoda sunt et salutem adferunt, reliquis plura sint et valentiora, an erga omnia omnibus sensibus vigeant et ferant, velut odores, sermones, vestitus, figuras, atque haec facile, quae etiam cum sponte apparent, juvant, et quando ejusmodi judicationem afferunt et tot et talia, velut flatus, urina, qualis et quanta et quando. Quae vero contraria sunt, avertere iisque adversari oportet. Quae propinqua et communia sunt affectionibus, ea prima et maxime vitiantur. Constitutionem autem spectato, ex his quae prima incipiunt, quicquid tandem excernatur, ex urinis quaenam sint, et quaenam sit corporis concidentia, coloris immutatio, spiritus imminutio, reliquaeque cum his victus rationes. Id quidem sciendum, num

μὲν εἰ ὅμοια τὰ ἀπιόντα δεῖ εἰδέναι, διέξοδοι, οὖρα καθ' ὑστέρας, πτύαλα κατὰ ῥῖνας, ὄμματα, ἱδρὼς ἐκ φυμάτων, ἐκ τραυμάτων, ἐξανθημάτων, ὁκόσα αὐτόματα, ὁκόσα τέχνῃσιν. ὅτι ὅμοια ἀλλήλοισι πάντα τὰ κρίνοντα, καὶ τὰ ὠφελέοντα, καὶ τὰ βλάπτοντα, καὶ τὰ ἀπολλύοντα, ὡς τὰ μὲν περιφεύγων ἀποτρέπῃ, τὰ δὲ προσκαλέων καὶ ἄγῃ καὶ δέχηται, καὶ τἄλλα δὲ οὕτω, δέρματος, ἀκρέων, ὑποχονδρίων, ἄρθρων, ὄμματος, στόματος, σχημάτων, ὕπνων, οἷα κρίνει, καὶ ὅ τι τὰ τοιαῦτα μηχανάασθαι καὶ ἔτι ὅσαι τοιαῦται ἀποστάσιες γίνονται, οἷαι ὠφελέουσι, βρώμασι, πόμασιν, ὀδμῇσιν, ὁράμασιν, ἀκούσμασιν, ἐννοήμασιν, ἀφόδοισιν, ὑγροῖσιν, θάλψει, ψύξει, (319) ξηροῖσιν, ὑγρῆναι, ξηρῆναι, χρίσμασιν, ἐγχρίσμασιν, ἐπιπλάστοισιν, ἐμπλάστοισιν, ἐπιπάστοισιν, ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐπιθέτοισι, σχήματα, ἀνάτριψις, ἴησις, πόνος, ἀργίη, ὕπνος, ἀγρυπνίη, πνεύμασιν ἄνωθεν, κάτωθεν, κοινοῖσιν, ἰδίοισιν, τεχνητοῖσιν, ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι μήτε ἐοῦσι μήτε μέλλουσι, μήτε ποδῶν ψύξει, ἀλλ' ἐν καταῤῥόπῳ τῇ

quae prodeunt fint fimilia, transitus, urinae per uteros, fputa per nares, oculi, fudor ex tuberculis, ex vulneribus, pustulis quae fua fponte, quae per artem. Quod fimilia funt inter fe omnia quae judicationem faciunt, quaeque profunt, quaeque nocent et quae tollunt, ut illa quidem evitans avertat, haec vero provocans admoveat ac fufcipiat. Aliaque etiam eodem modo, in cute, extremis partibus, praecordiis, articulis, oculo, ore, figuris, fomnis, quaenam judicationem denunciant et quando ejusmodi omni ratione moliri oportet. Ad haec vero quinam hujusmodi abfceffus oriuntur, quaenam juvant, cibis, potionibus, odoribus, vifis, auditionibus, notionibus, feceffibus, humoribus, calefactione, refrigeratione, ficcitatibus, humectando, ficcando, inunctionibus, illitionibus, iis quae in cataplasmate apponuntur, emplaftris, iis quae infperguntur et iis quae imponuntur. Figurae, frictio, medela, labor, otium, fomnus, vigiliae. Spiritus, fupra, infra, communibus, propriis, arte comparatis In acceffionibus nec praefentibus, nec futuris, neque dum pedes refrigerantur, fed cum morbus

Ed. Chart. VIII. [542. 546.] Foes. I. 48. Ed. Lind. I. (319. 320.)

νούσου. τοῖσιν ἐν ταῖσι περιόδοισι παροξυσμοῖσι τὰ προσάρματα, μὴ διδόναι μηδὲ ἀναγκάζειν, ἀλλ᾽ ἀφαιρέειν τῶν προθεσίων πρὸ τῶν κρισίων. τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα, ἀρτίως μὴ κινέειν, μήτε νεωτεροποιέειν μήτε φαρμακίοισι μήτε ἄλλοις ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ᾽ ἐᾷν. πέπονα φαρμακεύειν, καὶ κινέειν μὴ ὠμὰ, μηδὲ ἐν ἀρχῆσιν, εἰ μὴ ὀργᾷ. τὰ δὲ πολλὰ οὐκ ὀργᾷ. [546] ἃ δεῖ ἄγειν ὅπη ἂν μάλιστα τῶν ξυμφερόντων χωρίων, ταύτῃ ἄγειν, τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ᾽ ἕως ἂν χωρέῃ, οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ εὐφόρως. ὅκου δὲ δεῖ γυιῶσαι, ἢ λειποθυμῆσαι ἕως ἂν τοῦτο ποιήσῃς, ἐπ᾽ ἄλλα ῥέψαι, ἢ ξηρῆναι, ἢ ὑγρῆναι, ἢ ἀντισπάσαι, οὕνεκα τοῦτο ποιέεται, ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων, τούτοισι τεκμαίρεσθαι. τὰ μὲν ξηρὰ θερμὰ ἔσται, τὰ δὲ ὑγρὰ ψυχρά. διαχωρητικὰ δὲ τἀναντία ὡς ἐπιτοπολύ. ταῦτα τῇσι περισσῇσιν ἄνω, ἢν καὶ αἱ περίοδοι καὶ ἡ κατάστασις τοιαύτη ἔῃ τῶν παρο(320)ξυσμῶν. γίνεται δὲ τὰ πλεῖστα τῇσιν ἀρτίῃσι κάτω. οὕτω γὰρ καὶ αὐτόματα ἀφε-

inclinat. In acceſſionibus quae per circuitus repetunt, nulla alimenta offerenda, neque adurgenda, ſed ante judicationes de his quae apponuntur auferendum. Quae judicationem faciunt, aut perfecte judicata ſunt, neque movere neque ullo modo innovare, ſive medicamentis, ſive aliis irritamentis, ſed ſinere oportet. Concocta medicamentis purgantibus agitanda, non cruda, neque in principiis, niſi impetu ſuo ad excretionem ferantur, plerumque vero minime ad exitum feſtinant. Quae ducenda ſunt, quo maxime vergunt, eo per loca convenientia ducere oportet. Quae prodeunt, copia minime ſunt aeſtimanda, ſed quamdiu prodeant qualia oportet et aeger facile ferat. Ubi vero virium debilitatem, aut animi defectionem judicare oportet, quamdiu hoc feceris alio vertendum, aut ſiccandum, aut humectandum, aut revellendum cujus gratia id fit, ſi ſufficere aeger poſſit. Quod ex his eſt conjectandum, ſicca quidem calida erunt, humida vero frigida, alvum autem dejicientia, plerumque contraria. Haec imparibus diebus ſupra fiunt, ſi et circuitus et conſtitutio ex ipſis acceſſionibus talis extiterit. Plurima autem diebus paribus infra contingunt. Sic enim etiam quae

Ed. Chart. VIII. [546.] Foes. I. 48. 49. Ed. Lind. I. (320.)

λύει, ἢν μὴ αἱ περίοδοι τοὺς παροξυσμοὺς ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι ποιέωνται. ἐν δὲ τοῖσι τοιούτοισιν, ἐν μὲν ἀρτίῃσιν ἄνω, ἐν δὲ τῇσι περισσῇσι κάτω· ὀλίγαι δὲ τοιαῦται. αἱ δὲ τοιαῦται καὶ δυσκριτώτεραι καταστάσιες. ἀτὰρ καὶ τὰ πρόσω χρόνου προήκοντα ἀνάγκη οὕτως, οἷον τρισκαιδεκαταῖα, τεσσαρεσκαιδεκαταῖα· τρισκαιδεκάτῃ μὲν κάτω, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ δὲ ἄνω. πρὸς γὰρ τὸ κρίσιμον οὕτω ξυμφέρει. || καὶ ὁκόσα εἰκοσταῖα, πλὴν ὁκόσα κάτω, πολλὰ δὲ δεῖ καθαίρειν. ταῦτα δὲ ἐγγὺς οὕτω κρίσιος, ἀλλὰ προσωτέρω. δεῖ δὲ ὀλιγάκις ὀξέσι, πολλὰ ἄγειν. τοῖσι κοπώδεσι τὸ σύμπαν, ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν εἰς ἄρθρα, καὶ παρὰ γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται ἐγγύς τι τῶν πόνων ἑκάστου, ἐπὶ τὸ ἄνω μᾶλλον καὶ τὸ σύμπαν. ἢν ἀργὸς ἡ νοῦσος ἔῃ καὶ κατάῤῥοπος, κάτω καὶ ἀποστάσιες. μάλιστα δὲ πόδες θερμοὶ κάτω σημαίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἄνω. οἷσι δὲ ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων, αὐτίκα δὴ ἐν χερσὶν ἢ ποσὶ πονέουσί τι, ἐν τούτοισιν ἀφίστανται. ἀτὰρ καὶ ἢν τι πεπονηκὸς ἔῃ, πρὶν ἢ νοσέειν ἐς ταῦτα ἀποστηρίζεται,

ſponte eveniunt juvant, niſi circuitus acceſſiones diebus paribus faciant. In talibus autem paribus diebus ſupra, imparibus vero infra fiunt. Paucae autem ſunt ejusmodi, talesque conſtitutiones difficiliorem habent judicationem. Quinetiam quae ultra tempore procedunt, ſic contingere neceſſe eſt, velut quae ad diem decimumtertium et ad decimumquartum perveniunt, decimotertio quidem infra, decimoquarto vero ſupra fiunt. Sic enim ad judicationem confert. Et quae ad vigeſimum diem pertingunt, praeterquam quae infra feruntur, plerumque purgare oportet, eaque non prope judicationem, ſed longius. In acutis autem raro multa ducenda ſunt, in his vero qui laſſitudinis ſenſim habent totum. In febribus ad articulos et ad maxillas praecipue abſceſſus contingunt, in vicinia dolorum cujusque, ad ſuperiorem partem magis et in totum. Si tardus fuerit morbus et deorſum feratur, infra etiam abſceſſus contingent. Maximeque pedes calidi, infra futurum abſceſſum, frigidi vero ſupra, denunciant. Iis qui ex morbis convaleſcunt, ſi ſtatim in manibus et pedibus dolores contingunt, in his abſceſſus

Ed. Chart. VIII. [546. 552.] Foes. I. 49. Ed. Lind. I. (520. 521.)

οἷον καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι καὶ κυναγχικοῖσιν. ποιέουσι γὰρ αἱ βῆχες τὰς ἀποστάσιας, ὥσπερ οἱ πυρετοὶ τοιαύτας. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει ἢ ἀπὸ χυμῶν ἢ σώματος συντήξιος καὶ ψυχῆς. τοὺς μὲν οὖν χυμοὺς εἰδέναι ἐν ᾗσιν ὥρῃσιν ἀνθέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστοισι νοσή(321)ματα ποιέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστῳ νουσήματι παθήματα. τὸ δὲ σῶμα τὸ ἄλλο, ἐς ὅ τι μάλιστα νόσημα ἡ φύσις ῥέπει, οἷόν τι σπλὴν ἐνοιδέων ποιέει, τούτων τι καὶ ἡ φύσις. σχεδόν τι καὶ χρώματα κακίω, καὶ σώματα σειρεοῖ, καὶ εἴ τι ἄλλο, ταῦτα διαγεγυμνάσθαι. [552] ψυχῆς ἀκρασίη ποτῶν καὶ βρωμάτων, ὕπνου, ἐγρηγόρσιος, ἢ δι' ἔρωτάς τινας, οἷον κύβων, ἢ διὰ τέχνας, ἢ δι' ἀνάγκας καρτερίη πόνων, καὶ ὧν τινων τεταγμένη, ἢ ἄτακτος. αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα. ἐκ τῶν ἠθέων φιλοπονίη ψυχῆς, ἢ ζητέων, ἢ μελετέων, ἢ ὁρέων, ἢ λέγων, ἢ εἴ τι ἄλλο, οἷον λῦπαι, δυσοργησίαι, ἐπιθυμίαι, τὰ ἀπὸ συγκυρίης, λυπήματα

oriuntur. Quinetiam ſi quae pars ante morbum laborarit, ibi morbi ſedes erit, velut iis contingit qui in Perintho tuſſi et angina laborarunt. Tuſſes enim non ſecus ac febres abſceſſus excitant. Simili etiam ratione contingit vel ab humoribus, vel corporis colliquatione et animi. Humores igitur quibus anni temporibus efflorefcunt, noſſe oportet et quales in ſingulis morbos efficiant et quasnam in unoquoque morbo affectiones pariant. Reliquum quoque corpus, quem ad morbum natura praecipue inclinat, quale quid lien in tumorem ſublatus facit. Quorum quiddam etiam natura facit, fereque colores deteriores ſunt et corpora areſacit. Et ſi quid ſit aliud, in his te exercitatum eſſe oportet, velut ſi quis animi intemperantia ducatur ad cibos et potiones, ſomnum et vigilias, vel amore quodam, ut alearum, vel arte, vel neceſſitate labores toleret, iique vel certo, vel non certo ordine contingunt. Mutationes ex quibus ad quaenam ſiant, conſiderandae. Ex moribus animi induſtria, vel ſi quid inveſtiget, vel cogitet, vel videat, vel dicat, vel aliud quid faciat, velut dolores, iracundiae cupiditates, quae ex caſu accidunt, mentis moleſtiae, quae per viſionem

Ed. Chart. VIII. [552. 558.] Foes. I. 49. Ed. Lind. I. (321. 322.)

γνώμης, ἢ διὰ τῶν ὀμμάτων, ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς, οἷα τὰ σώματα. μύλης μὲν τριφθείσης πρὸς ἑωυτὴν, ὀδόντες ἡμώδησαν. παρά τε κοῖλον παριόντι, σκέλεα τρέμει. ὅταν δὲ τῆσι χερσὶν ὧν δεῖται ἄραι, αὗται τρέμουσιν, ὄφις ἐξαίφνης ὀφθεὶς χλωρότητα ἐποίησεν, οἱ φόβοι, οἷον αἰσχύνη, λύπη, ἡδονὴ, ὀργὴ, τἄλλα τοιαῦτα οὕτως ὑπακούει. ἑκάστῳ δὲ τὸ προσῆκον τοῦ σώματος τῇ πρήξει, ἐν τούτοισιν ὑπακούει, ἱδρῶτες, καρδίης παλμὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δυνάμιων τὰ ἔξωθεν ὠφελέοντα, ἢ βλάπτοντα, ἄλειψις, κατάχυσις, κατάχρισις, κατάπλασις, ἐπίδεσις ἐρίων καὶ τῶν τοιούτων, καὶ τὰ ἔνδοθεν ὑπακούει τῶν τοιούτων, οὐ μόνον ὥσπερ τὰ ἔξω τῶν εἴσω προσ(322)φερομένων, ἀτὰρ καὶ τάδε, ἐν ἐρίοισι κοίτῃ πινώδεσι, καὶ τὸ παρὰ βασιλεῖ λεγόμενον κύμινον ὁρῶσιν. ὀσφραινομένοισιν ὅσα κεφαλῆς ἀγωγὰ, [558] ταρακτικὰ, λόγοι, φωνὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, μαζοὶ, γονὴ, ὑστέρη, σημήϊα τά τε ἐν τῆσιν ἡλικίῃσι, καὶ ἐν τοῖσι πνιγμοῖσι, καὶ βηξὶ, τὰ πρὸς ὄρχιν. ὥσπερ τοῖσι δένδροισιν ἡ γῆ, οὕτω

aut auditionem contrahuntur, quales corporum affectiones. Molae quidem in sese attritu, dentium stupor oboritur; juxta foveam transeuntem, crurum tremor occupat. Cum quis ea quibus opus habet manibus sustulerit, eas tremor corripit. Serpens derepente conspectus pallorem inducit. Metus, velut pudor, dolor, laetitia, ira atque reliqua hujusmodi sic afficiunt. Quod autem in corpore ad actionem pertinet, horum unicuique morem gerit. Sudores, cordis palpitatio, atque id genus facultates. Quae foris juvant aut nocent, unctio, perfusio, illitus, quae in cataplasmate adhibentur. Lanarum et eorum quae sunt ejusmodi deligatio. Interna etiam talibus afficiuntur, non solum velut externa ab his quae intro assumuntur. Quinetiam quae in lanis ovium sorde inquinatis admoventur et quod regium dictum est cuminum videntibus, olfacientibus. Quae ex capite deducunt, perturbationem adferunt sermones, vox et talia. Mammae, genitale semen, uterus, signa quaeque in aetatibus et in suffocationibus et tussibus, quae ad testes perveniunt. Ut se habet terra in arboribus, ita in animantibus venter

(Ed. Chart. VIII. [558.] Foes. I. 49. 50. Ed. Lind. I. (322. 323.)

τοῖσι ζώοισιν ἡ γαστὴρ καὶ τρέφει, καὶ θερμαίνει καὶ ψύχει. ψύχει μὲν κενουμένη, θερμαίνει δὲ πληρουμένη. ὥσπερ γῆ κοπρευομένη χειμῶνος θερμὴ, οὕτω καὶ ἡ κοιλίη. δένδρεα φλοιὸν λεπτὸν ξηρὸν ἔχει, ἔσωθεν δὲ ξηρόσαρκα, ὑγιηρὰ, ἄσηπτα, χρόνια. καὶ ζώων, οἷον χελῶναι καὶ ὅ τι τοιοῦτον. ἡλικίῃσιν, ὥρῃσιν, ἐνιαυτοῖσιν ὅμοια. τὰ ζῶντα οὐ τρίβεται χρωμένοισι μετρίως βελτίω. ὥσπερ ὑδρίον νέον διαπηδᾷ, παλαιούμενον στέγει, οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ διΐει τὴν τροφὴν, || καὶ ὑποστάθμην ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον, οἱ τρόποι τῶν νούσων, τὰ μὲν συγγενικά ἐστιν εἰδέναι πυθόμενον, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης. οἰκέονται γὰρ διὰ πλειόνων καὶ πολλοὶ ἴσασι. τὰ δὲ ἐκ τοῦ σώματος καὶ τῶν διαιτημάτων καὶ καταστάσιος τῆς νούσου, ἢ ἀπὸ ὡρέων. αἱ δὲ χῶραι πρὸς τὰς ὥρας κακῶς διακείμεναι τοιαῦτα τίκτουσι νουσήματα, ὁκοίῃ ἂν ὥρῃ ὁμοῖαι ἔωσιν· οἷον ἀνώμαλον θάλπος ἢ ψῦχος τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅταν τοιαῦτα ποιέῃ φθινοπωρινὰ ἐν τῇ χώρῃ τὰ (323) νουσή-

alit, calefacit et refrigerat. Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit vero cum impletur. Non secus ac stercorata terra hieme calida est, ita etiam ventriculus. Arbores corticem tenuem siccum habent, intrinsecus autem carne sunt sicca, sanae, imputres, diuturnae. Et ex animantibus velut testudines et quicquid est ejuscemodi. Aetatibus, anni temporibus, annis similia. Quae vivunt non atteruntur et quibus moderate utuntur, melius habent. Quemadmodum hydria parva recens transmittit, inveterata continet, ita et ventriculus alimentum transmittit et subsidens retrimentum retinet velut conceptaculum quoddam. Morborum formae diversae sunt, cum partim quidam sint congeniti, de quibus percontando licet cognoscere, partim quidam ex regionibus oriuntur, cum multis sint familiares et plerique ipsos norint, partim vero ex corpore et vitae institutis et morbi constitutione, vel ex anni temporibus. Regiones autem ad anni tempora male affectae, cujus temporis similitudinem habent, ejusmodi morbos pariunt. Verbi gratia inaequalis calor et frigus, si eadem die contigerint, autumnales mor-

ματα. καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι κατὰ λόγον τὰ μὲν ἀπὸ ὀδμέων βορβορωδέων, ἢ ἑλωδέων, [562] τὰ δὲ ἀπὸ ὑδάτων, λιθιῶντα, σπληνώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ πνευμάτων χρηστῶν τε καὶ κακῶν ἄρχονται. ὥρης δὲ οἷα ἔσονται νοῦσοι, καὶ καταστάσιες ἐκ τῶνδε. ἢν αἱ ὧραι ὡραίως, εὐτάκτως, εὐκρινέας νόσους ποιέουσιν. αἱ δὲ ἐπιχώριοι τῇσιν ὥρῃσι νοῦσοι δηλοῦσι τοὺς τρόπους. ὅ τι δ' ἂν ἐξαλλάξῃ ἡ ὥρη, ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἔσται τὰ νουσήματα, οἷα ἐν τῇ ὥρῃ ταύτῃ γίνεται. ἢν δ' ὁμοίως ἄγῃ, ἢ τοιουτότροπα καὶ ἐπὶ τοιοῦτο εἱλκυσμένα, οἷον ἴκτερον φθινοπωρινὸν, ψύχεα γὰρ ἐκ θαλπέων καὶ θάλπος ἐκ ψύχεος. καὶ ἢν τὸ θερινὸν χολῶδες γένηται, καὶ αὐξηθὲν ἐγκαταλειφθῇ, καὶ ὑπόσπληνοι. ὅταν οὖν καὶ ὁ ἀὴρ οὕτως ἀγάγῃ, καὶ ἦρος γίνονται ἴκτεροι. ἐγγυτάτω γὰρ αὕτη ἡ κίνησις τῇ ὥρῃ κατὰ τοῦτο εἶδός ἐστιν. ὅταν δὲ θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ εὔτροποι καὶ οὐ κατόξεες, οὐδὲ κατάξηροι γλώσσῃσιν. ὅταν δὲ χειμέριον γένηται ἦρ καὶ

bos in regione creabunt et in reliquis anni temporibus eadem ratio servabitur. Alii quidem ab odoribus coenosis aut palustribus, alii vero ab aquis, calculosi, lienosi, alii a ventis tum bonis tum malis originem ducunt. Quales vero futuri sunt anni temporis morbi, tales etiam ex his constitutiones ducentur. Si anni tempora tempestivam et ordine procedentem temperiem habuerint, judicatu faciles morbos pariunt. Familiares autem anni temporibus morbi, mutationes indicant. Pro anni autem temporis varietate, similes aut dissimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriuntur. Quod si similiter procedat, aut ejusmodi morbi erunt, aut ad tale quid deducentur, velut ad morbum regium autumnalem, cum frigora caloribus et calor frigori succedit. Si vero aestas biliosa extiterit, biliaque increscens intus remanserit, etiam aliquantulum lienosi erunt. Cum igitur ver quoque hoc modo processerit, vere etiam morbi regii oriuntur. Ad hanc enim formam hic morbus anni tempori proximus est. At ubi aestas veri similis extiterit, sudores in febribus, eaeque faciles, neque peracutae erunt, neque linguas vehementer aridas habebunt. Cum vero ver hibernum fuerit et ex-

ὀπισθοχειμὼν, χειμεριναὶ καὶ αἱ νοῦσοι καὶ περιπνευμονικαὶ, ἢ κυναγχικαὶ, καὶ φθινοπώρου, ἢν μὴ ἐν ὥρῃ καὶ ἐξαίφνης χειμάσῃ, μὴ συνεχῶς τοιαύτας νόσους ποιέει, διὰ τὸ μὴ ἐν ὥρῃ ἦρχθαι, ἀλλὰ ἀνώμαλα γίνεσθαι. διόπερ καὶ αἱ ὧραι ἄκριτοι καὶ ἀκατάστατοι γίνονται, ὥσπερ καὶ αἱ νοῦσοι, ἐὰν προεκρηγνύωνται, ἢ προεκκρίνωνται, ἢ ἐγκαταλείπωνται. φιλυπόστροφοι (524) γὰρ καὶ αἱ ὧραι γίνονται, ὥσπερ αἱ οὕτω νοσοποιέουσαι. προολογιστέον οὖν ὁκοίως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα αἱ ὧραι παραλαμβάνωσι. [567] νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί. ὅταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιουτότροπα ἐν τῇσι νούσοισι πάσχουσιν ἕλκεα μαδαρὰ μάλιστα στόμα, αἰδοῖον, καὶ τἄλλα· ἢν δὲ βόρειον, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληρότεραι, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων, ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ. τοιαῦτα προσδέχεσθαι μᾶλλον τὰ νουσήματα. ἢν μᾶλλον πλεο-

tremae hiemis frigora senserit, hiberni etiam morbi fient, et tusses et pulmonum inflammationes et anginae. Et autumnus si non suo tempore, ac derepente ad hiemis naturam vergat, non continenter tales morbos facit propterea quod non suo tempore incepit, sed inaequaliter sit. Quapropter etiam anni tempora judicatione carent et instabilia fiunt, quemadmodum morbi quoque, si ante tempus erumpant, aut excerni anticipent, aut intus relinquantur. Anni enim tempora morborum reversiones plerumque afferre solent, sicut et ejusmodi morbos facere. Illud praeterea spectandum est, quomodo affecta sint corpora, cum ab anni temporibus excipiuntur. Austri auditus gravitatem afferunt, oculis caliginem offundunt, capitis gravitatam inducunt, membrorum torporem ac languorem faciunt. Cum hic invaluerit, ejuscemodi in morbis contingunt, ulcera madentia, os praesertim, pudendum, aliasque partes occupat. Quod si aquilonia fuerit tempestas, tusses fiunt, faucium asperitates, alvi duriores, urinae difficultates, horrores, laterum et pectoris dolores. Hac praevalente, ejusmodi morbi maxime expectandi sunt. Quod si magis redundarit, magnas

Ed. Chart. VIII. [567.] Foes. I. 50. 51. Ed. Lind. I. (324. 325.)

νάζῃ, αὐχμοῖσιν οἱ πυρετοὶ ἕπονται, καὶ ὄμβροισιν ἐξ ὁποίων ἂν οἱ πλεονασμοὶ μεταπέσωσι, καὶ ὅκως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα παραλάβωσιν ἐκ τῆς ἑτέρης ὥρης, καὶ ὁκοίου τινὸς οὖν χυμοῦ δυναστεύοντος ἐν τῷ σώματι. ἀτὰρ ἀνυδρίαι νότιαι, βόρειαι. διαφέρει γὰρ καὶ τἄλλα οὕτω. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο, ἄλλος γὰρ ἐν ἄλλῃ ὥρῃ καὶ χώρῃ μέγας. οἷον τὸ θέρος χολοποιὸν, ἦρ ἐναιμὸν, τἄλλα ὡς ἕκαστα. αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τίκτουσι νουσήματα. καὶ αἱ μέγισται μάλιστα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι. τὰ δὲ ἐκ προσαγωγῆς γίνεται. αἱ ὧραι αὗται ἀσφαλέσταται, ὥσπερ καὶ δίαιται, καὶ ψῦχος καὶ θάλπος μάλιστα ἐκ προσαγωγῆς, καὶ ἡλικίαι οὕτω μεταβαλλόμεναι. φύσιες δὲ ὡς πρὸς τὰς || ὥρας, αἱ μὲν πρὸς θέρος, αἱ δὲ πρὸς χειμῶνα εὖ καὶ κακῶς (325) πεφύκασιν, αἱ δὲ πρὸς χώρας καὶ ἡλικίας καὶ διαίτας καὶ τὰς ἄλλας καταστάσιας τῶν νούσων, ἄλλαι πρὸς ἄλλας εὖ καὶ κακῶς πεφύκασι. καὶ ἡλικίαι πρὸς ὥρας καὶ χώρας καὶ διαί-

ficcitates febres consequuntur, itemque imbres, qualescunque humorum redundantiae contigerint et quomodocunque affecta corpora ex alio anni tempore exceperint et quicunque tandem humor in corpore praevaluerit. Quin etiam siccitates austrinae sunt et aquilonales. Differunt enim et alia ad hunc modum. Nam et hoc magnum est, et alius in alio anni tempore et regione magnus est. Velut aestas bilem gignit, ver sanguinem, et alia tempora ut singulorum fert natura. Mutationes potissimum morbos pariunt, eaeque praecipue maximae. Et in anni temporibus magnae mutationes, itemque in aliis. Quaedam sensim accessione facta fiunt, eaque anni tempora sunt securissima, non secus ac victus rationes et frigus et calor, maxime si paulatim ex additione progrediantur, itemque aetates ad hunc modum immutatae. Naturae quod ad anni tempora attinet, aliae ad aestatem, aliae ad hiemem bene aut male affectae sunt, quaedam vero ad regiones et aetates, victus rationem et alias aeris conditiones. Morbi alii ad alia anni tempora bene vel male se habent, aetates quoque ad tempora et regiones et victus genera et morborum constitutiones. Atque in anni tempori-

τας, καὶ πρὸς καταστάσιας νούσων. καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσι δίαιται καὶ σιτία καὶ ποτά, οἷα ὅτι ὁ μὲν χειμὼν ἀργὸς ἔργον, καὶ πέπονα τὰ εἰσιόντα καὶ ἁπλᾶ. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. αἱ ὀπῶραι δὲ ἐργάσιμοι, ἡλιώσιες, τὰ πινόμενα πυκνὰ, ἀκατάστατα σιτία· οἶνοι, ἀκρόδρυα. [573] ὥσπερ δὲ ἐκ τῶν ὡρέων τὰς νούσους ἐστὶ τεκμήρασθαι, ἔστι ποτὲ καὶ ἐκ τῶν νούσων, ὕδατα, καὶ ἀνέμους, καὶ ἀνυδρίας προγινώσκειν. οἷον βόρεια, νότεια. ἔστι γὰρ εὖ μαθόντι καὶ ὀρθῶς ὅθεν σκεπτέα. οἷον καὶ λέπραι τινὲς, καὶ περὶ τὰ ἄρθρα πόνοι, ὕδατα ὅταν μέλλει, κνησμώδεές εἰσι καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ τῶν ὑσμάτων οἷα ἢ διὰ τρίτης, ἢ ἑκάστης, ἢ διὰ περιόδων ἄλλων· καὶ τὰ συνεχέα. καὶ ἀνέμων οἱ μὲν πολυήμεροι πνέουσι καὶ ἀντιπνέουσιν ἀλλήλοισιν, ἄλλοι δὲ διὰ βραχυτέρων, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περίοδον. ταῦτα ἔχει τῇσι καταστάσεσιν ὁμοιότητας. ἐπὶ βραχύτερον δὲ τὰ τοιαῦτα. ἢν μὲν ἐπὶ πλέον τὸ ἔτος τοιοῦτο ἔῃ οἵην κατάστασιν ἐποίησεν, ἐπὶ πλεῖον καὶ τὰ νουσήματα τοιαῦτα. καὶ ἢν μᾶλλον ἰσχυρότερα, καὶ μέγιστα νουσή-

bus victus genera, cibi et potiones quales sint videndum, quod hiems quidem ab operibus cessans, quae ingeruntur cocta et similia postulat. Id enim permagni etiam refert. Autumnus autem laboribus dicatus est, insolatus habet, crebros potus, cibos instabiles, vina et arboreos fructus. Ac quemadmodum ex anni temporibus de morbis conjecturam facere licet, ita quandoque ex morbis aquas, ventos et siccitates cognoscere licet, velut aquilonales et et austrinos status. Hoc enim ei erit integrum, qui probe et recte noverit, unde haec spectanda sint. Velut etiam leprae quaedam et circa articulos dolores. Ubi aquae futurae sunt, pruritum excitant, aliaque ejuscemodi. Et quae pluviae aut tertio quoque die, aut singulis diebus, aut per alios circuitus, aut continenter contingunt. Et venti quidam per multos dies et inter se adversi spirant, aliique per pauciores dies, iidemque per circuitum. Atque haec similitudines habent cum temporum constitutionibus, ejusmodi tamen breviores. Quod si annus magna ex parte talis esse pergat, ejusmodi quoque morbi magna ex parte erunt et quo magis invaluerint, sic

ματα οὕτως ἐγένετο καὶ κοινότατα, καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον. ἐκ τῶν πρώτων ὑδάτων, (326) ὅταν ἐξ ἀνυδρίης πολλῆς μέλλῃ ὕδωρ ἔσεσθαι, ἔστι περὶ ὑδρώπων προειπεῖν. καὶ ὁκόταν τἄλλα σμικρὰ σημήϊα φανῇ ἐν νηνεμίῃ, ἐν μεταβολῇ. συνακτέον σὺν ὅσαι μὲν ἐφ᾽ οἵοισιν ὕδασιν ἢ ἀνέμοισιν αἱ νοῦσοι ἐπισημαίνουσι, καὶ ἀκουστέον εἴ τις οἶδεν ὅτι τοιούτου χειμῶνος προγενομένου, τοῖον ἦρ ἢ θέρος ἔσται. τὰ χρώματα οὐχ ὁμοῖα ἐν τῇσιν ὥρῃσιν, οὐδὲ ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισιν, οὐδ᾽ ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν, αὐτὸς πρὸς ἑωυτὸν, οὐδ᾽ ἄλλος ἄλλῳ οὐδέν. σκεπτέον δὲ ἐξ ὧν ἴσμεν καὶ παρεόντων καὶ ἀτρεμεόντων περὶ χροιῶν. καὶ ὅτι αἱ ἡλικίαι τῇσιν ὥρῃσιν ἐμφερέες εἰσὶ καὶ χροιῇ καὶ τρόπῳ. οἱ αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντες οὔτε πλευρίτιδι, οὔτε περιπνευμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε δοθιῆσιν, οὔτε θερμίνθοισιν ἁλίσκονται, ἴσως δὲ οὐδὲ ἀλφοῖσιν. [578] ἰητρευθέντες γε μὴν ἀκαίρως συχνοῖσι τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως

quoque maximi morbi maximeque communes erunt et longissimo tempore perdurabunt. Ex primis aquis, cum post multam siccitatem aqua futura est, licet aquam inter cutem praedicere et cum alia parva signa in ventorum cessatione et aeris mutatione apparuerint. Colligendum igitur qui quidem morbi, qualibus aquis aut ventis de se significationem praebeant, atque negligendus est, qui cujusmodi hiems praecesserit, tale ver aut aestatem fore noverit. Colores neque in anni temporibus, neque in aquilonalibus, neque in australibus constitutionibus similes sunt, neque in aetatibus, neque cum sibi quispiam, neque cum alter ad alterum confertur. Spectandi autem colores sunt ex his quae praesentia et quiescentia esse novimus, quodque aetates anni temporibus et colore et modo similes sunt. Qui sanguinem per ora venarum quae in ano sunt perfundere solent, ii neque lateris dolore, neque pulmonis inflammatione, neque ulcere exedente, phagedaenam vocant, neque furunculis corripiuntur, neque tuberculis, quae a ciceris similitudine therminthi dicuntur, ac forte ne lepra quidem, fortassis vero neque vitiliginibus. Intempestive tamen curati multi, non ita multo post hujusmodi morbis

ἤλεσαν, καὶ ὀλέθρια οὕτως, καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες, οἷον σύριγγες ἑτέρων ἄκος. ὅσα πέφυκεν ἐπιφαινόμενα παύειν, ῥύεται τούτων προσγενόμενα κωλύματα ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι. οἱ ὕποπτοι τόποι, ὑποδεξάμενοι πόνῳ, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ ῥύονται. ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι διὰ τὴν ῥοπὴν, οὐκ ἔτι αἷμα ἔρχεται, ἀλλὰ κατὰ τοῦ χυμοῦ τὴν συγγενείην, τοιαῦτα πτύουσιν ἔστιν οἷσιν αἷμα ἀφίεσθαι ἐν καιρῷ, ἐπὶ τοῖσι τοιούτοισιν. ἐπ' ἄλλοισι δὲ ὥσπερ ἐπὶ τούτοισιν, (327) τοῦτο οὐκ εἰκὸς κώλυσις. ἐπὶ τοῖσι δὲ δὴ αἱματώδεα πτύουσιν ὥρη, πλευρίτης, χολή. τὰ παρὰ τὸ οὖς ὅσοισιν ἂν ἀμφὶ κρίσιν γενόμενα, ἢν μὴ ἐκπυήσῃ, τούτου ἀπαλλασσομένου ὑποστροφὴ γίνεται. καὶ κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφέων τῆς ὑποστροφῆς κρινόμενα, || αὖθις αἴρεται καὶ παραμένει, ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαὶ ἐν ὁμοίῃ περιόδῳ. ἐπὶ τούτοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι οὖρον παχὺ, λευκὸν, οἷον τὸ τοῦ ἀρτιγενέος ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται, καὶ ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἢν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ αἱ-

correpti ſunt, neque ita pernicioſe habuerunt. Quod in reliquis abſceſſibus contingit, velut fiſtulis quae aliorum medela ſunt. Quae ſedare ſolent, cum poſtea apparent, ea ſi prius fiant, impedimenta ab iis liberant. Cum aliis communionem habent ſuſpecta ad excipiendum loca, aut ob dolorem, aut ob gravitatem, aut ob aliud quippiam et liberant. Quae cum aliis communionem habent, iis ob inclinationem non amplius ſanguis prodit, ſed juxta humoris cognationem talia expuunt. Interdum in talibus tempeſtive ſanguis mitti poteſt, in aliis vero perinde atque his minime conſentaneum. Impedimento eſt iis qui cruenta expuunt, anni tempus, lateris dolor, bilis. Quibus ſub judicationis tempus juxta aures exorta tubercula minime ſuppurarint, iis ſubſidentibus morbi reverſionem fieri contingit. Factaque pro recidivarum ratione judicatione, rurſus attolluntur et permanent, non ſecus ac febrium reverſiones, eodem circuitu. In his aliquid ad articulos abſcedere poſſe ſperandum eſt. Urina craſſa, alba, qualis Archigenis puero aderat, in febribus cum laſſitudinis ſenſu quarto die interdum prodit, abſceſſuque liberat, idque ſi praeter haec ſanguis e

μοῤῥαγήσῃ, ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς καὶ πάνυ, καὶ ᾧ τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ ἀρθρητικῷ πάθει ἐγένετο, ἦν ἡσυχαίτερος· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἰητρεύθη, ἐπιπονώτερος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΩΝ.

[368] (438) Περὶ κρισίων ξυντόμων ἐπὶ τὸ ἄμεινον τὰ μὲν πλεῖστα ταῦτ᾽ ἐστὶν, ἅπερ ἐς ὑγίην σημεῖα. ἱδρῶτες γὰρ ἄριστοί εἰσιν καὶ τάχιστα πυρετὸν παύοντες οἱ ἐν τῇσι κρισίμῃσιν ἡμέρῃσιν γινόμενοι καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάσσοντες. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὅσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γενόμενοι εὐπετεστέρως τὸ νόσημα φέρειν ποιήσωσιν. οἳ δ᾽ ἂν τουτέων τι μὴ ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέσουσιν γινόμενοι. παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. ἔστω δὲ τὸ ὑπόπυῤῥον καὶ μὴ σφόδρα δυσῶδες. ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας ἐξιέναι πρὸς τὴν κρίσιν. οὖρον δὲ ἄριστόν ἐστιν ὃ ἂν ἔχῃ λευκότατον ὑπόστημα καὶ λεῖον καὶ ὁμαλὸν παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἕως ἂν κριθῇ τὸ νόσημα. σημαίνει γὰρ ἀσφαλέα καὶ ὀλιγοχρονίην τὴν νοῦσον ἔσεσθαι. ἢν ἱδρῶτος

naribus abunde et copiose profluat. Qui articulari morbo detentus, intestini dolore dextra parte vexabatur, quietior erat, hoc autem curato, magis dolebat.

HIPPOCRATIS DE JVDICATIONIBVS LIBER.

Judicationum quae brevi meliorem fore statum portendunt eadem fere quae sanitatis signa sunt. Sudores enim optimi et citissime febrem sedare censentur qui decernentibus diebus contingunt et febrem ex toto finiunt. Boni etiam aestimandi qui ex toto corpore proveniunt et leviorem morbum reddunt. Qui vero horum nihil praestant, inutiles si contingant. Morbo autem ad judicationem tendente, dejectionem crassiorem reddi oportet, subsulva vero nec admodum graveolens esto. Lumbricos etiam sub judicationem exire commodum est. Urina optima est quae per totum morbi tempus, quoad judicationem subierit, albissimum, laeve et aequale habet sedimentum. Securum enim ac brevem fore morbum indicat. Si suborto sudore morbus cesset et urina fulva cum

Ed. Chart. VIII. [368. 569.] Foes. L 52. Ed. Lind. I. (438. 439.)
ἐγγενομένου ἡ νοῦσος ἐκλίπῃ, καὶ τὸ οὖρον πυῤῥὸν θεωρηθῇ λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, τουτέοισιν αὐθημερὸν ὑποστροφὴ τοῦ πυρετοῦ γίνεται, οὗτος καὶ ἐν πέντε ἀκινδύνως κρίνεται. τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ὑγιάζεσθαι μέγιστα σημεῖα ἅπαν γίνεται. απονώτεροι γὰρ διατελοῦσιν καὶ ἀκίνδυνοι, καὶ τὰς νύκτας κοιμέονται, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα προφαίνουσιν ἀσφαλέα. [369] οἷς ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει κεφαλῆς ἄλγημα καὶ τὰ ἄλλα περιέστηκε σημεῖα, χολὴ τουτέων κρατεῖ. οἷς ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν, τεταρ(439)ταῖοί τε μᾶλλον καὶ πεμπταῖοι πιέζονται, ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται τοῦ πυρετοῦ. οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσιν τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν ἀπόλλυνται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐξ ὧν περιγίνονται. οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων τεταρταῖοι παύονται ἢ πρόσθεν, οἵ τε φονικώτατοι καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι τεταρταῖοι κτείνουσι ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος οὕτως τελευτᾷ, ἡ δ᾽ ἑτέρη ἐς ἑπτὰ περιάγει, ἡ δὲ τρίτη ἐς τὴν ἑνδεκάτην, ἡ δὲ τετάρτη ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἡ δὲ πέμπτη ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην, ἡ δὲ ἕκτη ἐς τὴν εἰκο-

sedimento albo conspiciatur, iis eodem die febris revertitur, quae quinto die sine periculo judicatur. Qui paucissimo tempore sani futuri sunt, iis in totum maxima signa contingunt. Ii enim citra dolorem et periculum perseverant, noctu dormiunt, caeteraque securitatis signa prae se ferunt. Quibus in febre minime lethali capitis dolor est aliaque signa circumsistunt, in his bilis superat. Qui primis diebus dolore vexati, quarto et quinto die magis urgentur, hi sub septimum diem febre liberantur. Febrium vero judicationes iisdem numero diebus contingunt, quibus homines moriuntur et quibus superstites evadunt. Levissimae enim febres et cum securissimis signis quarto die aut prius finiunt. Maxime vero lethales et quae cum periculosissimis signis contingunt, quarto die aut prius interficiunt. Primus igitur earum impetus sic finitur, alter ad septimum deducit, tertius ad undecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum septimum, sextus ad vigesimum. Hae igitur in acu-

Ed. Chart. VIII. [369.] Foes. I. 52. 53. Ed. Lind. I. (439. 440.)

στήν. αὗται μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσι προσθέσιες. οὐ δύναται δὲ ὅλαις ἡμέραις οὐθὲν τουτέων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνιαυτοί τε καὶ μῆνες ὅλαις ἡμέραις πεφύκασιν, οὐδὲ ξυνεστήκασιν ἐν τοῖσι καύσοισι τὰ ἀγαθὰ σημεῖα γινόμενα, οἷα ἐν τοῖσιν ὑγιεινοῖσι γέγραπται. μείονα μὲν ἐόντα ἐς τρίτην ἄνεσιν δηλοῖ, παχύτερα δὲ αὔριον πάνυ, παχέα δὲ αὐθημερόν. ἐν τοῖσι καύσοισιν ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ἐπιγένηται ἴκτερος, δῆλον ἱδρῶτος. τὸ γὰρ νόσημα οὐ φιλέει ἐξιδροῦν, οὐδὲ ἄλλῃ ἀφίστασθαι οὐδαμῇ, ἀλλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἀνάγκη τοῦ θερμοῦ ἀπιόντος ἐφ᾽ ἑωυτὸ τὸ ὑγρὸν ἑλκύσαντος, τῷ πυρετῷ κρίσιν γενέσθαι, || καὶ τὰ οὖρα τὰ ἀποχωρέοντα ἢ καὶ τὰ διαχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ οὔρησιν πολλὴν, ἢ διὰ ὑγρίην ἰσχυρὴν, [ἢν] ἱδρῶτα, ἢ ἔμετον, γυναικὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ὁδόν. μάλιστα μὲν (440) οὖν ταῦτα ποιέει κρίσιν, ἢ ὅ τι ἂν τουτέων ἐγγὺς γίνεται. ποιέει δὲ καὶ ἑτέρας κρίσεις, ἧττον μὲν τουτέων. ἴκτερος δὲ ἢν ἑβδομαίῳ ἐπιγένηται, ἢ

issimis morbis accessiones per quatuor fiunt et ad viginti dies producuntur. Fieri vero non potest ut horum quicquam integris exacte diebus numeretur. Neque enim anni, neque menses integris diebus constare solent. In febribus ardentibus bona signa, si qualia in sanis scripta sunt existant, minora quidem tertio die remissionem fore indicant, crassiora vero in crastinum omnino, sed crassa eodem die. Febribus ardentibus si post septimum diem morbus regius succedat, sudoris indicium est. Neque enim exudare morbus, neque alias usquam abscessum facere consuevit, sed sanescit. Cum calor discesserit et humiditatem ad se attraxerit, febri judicationem fieri necesse est et urinas aut etiam alvi egestiones procedere, aut sanguinis ex naribus fluxionem, vel copiosam mictionem, aut ob humiditatem vehementem, sudorem aut vomitum. Mulieri vero etiam mensium via patefit. Haec igitur praecipue judicationem faciunt, aut quodcunque ad haec proxime accedit. Subit autem et alias judicationes, minus quidem quam has. At si morbus regius in febre ardente septimo die aut postea contingat, aegreque multum

Ed. Chart. VIII. [369.] Foes. I. 63. Ed. Lind. I. (440.)

ὕστερον ἐν καύσῳ καὶ δυσχερείῃ σιάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ἔν τε τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις, ἢν μηδενὸς τουτέων τῶν σημείων γενομένων ἀφίῃ ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι, ἢ φυμάτων μεγάλων ἀπόστασιν, ἢ ὀδύνας ἰσχυρὰς ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος, ἢ κηκιδόνας τῶν ὑγρῶν ἐκ τοῦ θερμοῦ. κρίσιες δὲ καὶ ἀφέσιες τῶν καῦσον σημαινόντων μακροτέρα ἡ νοῦσος· τῶν δὲ ἰσχυρῶν θάνατος ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. οἱ δὲ λοιποὶ ἀσφαλέες παύονται καῦσοι ἑβδομαῖοι ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. φιλέει δὲ καὶ ἐς λειπυρίην περιίστασθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐξηπιαλοῦται. καὶ ἡ λειπυρίη τῆς αὐτῆς ἡμέρης λαμβάνει τε καὶ μεθίησι. γίνεται δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς ὀδύνη. ἐὰν δὲ μὴ μεθίῃ αὐτὸν ἡ λειπυρίη ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις, ἀλλ᾽ ἄχθῃ καὶ ὀδύνη ἔχῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ φλυηρέῃ, ἐπικάθηρον αὐτόν. λήγοντος δὲ καύσου ἂν ἐπιγένηται ἴκτερος, οὐ φιλέει ἔτι ἱδροῦν, οὐδ᾽ ἄλλῃ ἐφίστασθαι οὐδαμῇ, ἀλλ᾽ ὑγιὴς γίνεται. τριταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. ὁκόσοις ἐν ἀφορήτοις πυρετοῖς τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ

ſputum procedat, tam in ardentibus quam in aliis febribus, ſi nullis ex his ſignis contingentibus febris dimittat, has judicationes pro illis fieri neceſſe eſt, aut majorum tuberculorum abſceſſus contingere, vel dolores vehementes ex abſceſſu, aut humorum ex calore colliquationes. Eorum quae febrem ardentem denunciant, judicationes et remiſſiones longiorem morbum oſtendunt. Si vero vehementia fuerint, fere mortem adferunt. Reliquae febres ardentes ſecurae ſeptimo aut decimoquarto finiunt. Solet autem in lipyriam tranſire, fereque quadraginta diebus occupat et in epialum hoc eſt febrem algidam deſinit. Et lipyria eodem die prehendit et dimittit, capitis etiam dolor oritur. Quod ſi eum lipyria febris per quadraginta dies non dimiſerit, ſed longius deducta fuerit, dolorque caput detinuerit, ac deliraverit, eum purgato. At febre ardente finiente ſi morbus regius ſuccedat, non ſolet amplius ſudare, neque alibi usquam abſceſſum facere, ſed ſanus evadit. Tertiana et plurimum ſeptem circuitibus judicatur. Quibus in moleſtis febribus

ἐνάτῃ, [370] ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι γίνονται, ἀγαθὸν, ἐὰν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν γένηται, εἰ δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν. τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν ὡς ἐπὶ τὸ (441) πουλύ. ἱδρῶτες πυρεταίνοντι ἢν γίνονται τριταίοις καὶ πεμπταίοις καὶ ἑβδομαίοις καὶ ἐναταίοις καὶ ἑνδεκαταίοις καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταίοις καὶ μίῃ καὶ εἰκοσταίοις καὶ τριηκοσταίοις, οὗτοι οἱ ἱδρῶτες νούσους κρίνουσιν· οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι πόνους σημαίνουσιν. αἱ πεπάνσιες τῶν οὔρων κατὰ μικρὸν ἐκπεπαινόμεναι ἐν τοῖς κρισίμοις ἐὰν πεπανθῶσιν, λύουσι τὴν νοῦσον. παράδειγμα δεῖ τῶν οὔρων τὰ ἕλκεα ποιέεσθαι. τά τε γὰρ ἕλκεα, ἢν μὲν ἀνακαθαίρηται πύῳ λευκῷ, ταχείην θεραπείην δηλοῖ· ἐὰν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τοὺς ἰχῶρας, κακοήθη γίνεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ οὖρα σημαίνει. ἐὰν ἐκ πόνου λεπτὰ γένηται, ἀπὸ τῆς προφάσιος δεῖ λογίζεσθαι, ἢν τὸ νόσημα παρεγένετο, καὶ ταύτην ὁρᾷν ἐπιπαύεται, ὡς ταύτης ἐπιλειπομένης, τῶν ἄλλων σημείων ἐπιγινομένων οἵων δεῖ, οὐκ εἶναι ἀπαλλαγὴν τῇ νούσῳ οἰητέον. ἐὰν ἀλγέῃ ἡ κεφαλὴ, καὶ ἀπὸ τούτεου πυ-

ſeptimo, nono, aut decimo quarto die morbi regii oriuntur, bonum eſt, niſi dextra praecordia obduruerint, ſin minus, res in dubium venit. Acuti morbi intra dies quatuordecim fere judicantur. Sudores febricitanti ſi tertio, quinto, ſeptimo, nono, undecimo, decimo quarto, vigeſimo primo et trigeſimo die contingunt, hujusmodi ſudores morbos judicant. Qui vero non ſic contingunt, labores portendunt. Urinarum concoctiones paulatim matureſcentes, ſi diebus judicatoriis concoctae fuerint, morbum ſolvunt. Urinas cum ulceribus conferre oportet. Ulcera namque ſi repurgando pus album rejiciant, celerem curationem denunciant, ſed ſi ad ſanioſos humores convertantur, maligna evadunt. Ad eundem etiam modum urinae praenunciant, ſi ex dolore tenues evadunt, occaſionem ex qua morbus adeſt ratione colligere oportet, eamque inſpicere cum ſedatur. Si enim haec deficiat, aliaque ſigna qualia oportet accedant, nullam eſſe morbi ſolutionem eſt exiſtimandum. Si capitis dolor ad-

Ed. Chart. VIII. [370.] Foes. I. 53. 54. Ed. Lind. I. (441. 442.)

ρετὸς ἐπιγένηται, τουτέου μὴ καταπαύσηται, μηδὲ τῆς ὀδύνης παυομένης, οὐ κρίσιμος ὁ πυρετός. κρίσεως μακρῆς ἔτι ἐπὶ τὸ ἄμεινον, πλεῖστα ταῦτ' ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τουτέων ἅπερ ἐς ὑγίειν ἐόντα. ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν οἰδήματα μαλθακὰ καὶ ἀνώδυνα καὶ ὑπείκοντα ἐπεὶ θιγγάνῃς αὐτέων, χρονιωτέρας μὲν τὰς κρίσιας ποιέει, ἧσσον δὲ φοβερὰς τῶν ἐναντίων τουτέοις φυμάτων. ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ φυμάτων. οὔρων δὲ ἢν τὸ μὲν οὐρηθὲν μὴ καθαρὸν ᾖ, τὸ δ' ὑπόστημα λευκόν τε καὶ λεῖον ἔχῃ, χρονιωτέρη ἡ κρίσις, ἢ καὶ ἧσσον ἀσφαλὲς τοῦ (442) βελτίστου οὔρου. ἢν δέ ποτε ὑπέρυθρον οὖρον καὶ τὸ ὑπόστημα ὑπέρυθρον καὶ λεῖον, πουλυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ προτέρου, σωτήριον δὲ κάρτα. || ὁκόσα δὲ ποδαγρικὰ νοσήματα γίνεται, ταῦτα ἐν τεσσαράκοντ' ἡμέραις ἀφλέγμαντα καθίσταται. κρίσεως μακρᾶς ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἐπὶ τουτέων τὰ πλεῖστα ἐστίν. ἅπερ ἐς θάνατον ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ κρίνεται. ἅπερ ἀσθενείας σημεῖα, οἷον φαρμακοποσίης, κοιλίης ἐκταράξεως καὶ ἄνω καὶ κάτω, ἄσης,

fit, ex quo febris fuccedat, neque haec fedetur, dolore non ceffante febris judicatione non finitur. Plurima fane ejusmodi funt judicationis longae ad melius tendentis, quae etiam cernuntur in his quae ad fanitatem tendunt. Praecordiorum tumores molles, doloris expertes et tactui cedentes, longiores quidem, fed minus formidandas, quam his contraria tubercula, judicationes faciunt. Ad eundem fe habent modum reliqua ventris tubercula. Ex urinis fi partim quidem reddita pura fit, partim vero fubfidentiam albam et laevem habeat, longiorem judicationem, aut minorem quam optima urina fecuritatem portendit. Quod fi quandoque urina fubrubra fuerit, fubfidentiamque fubrubram ac laevem habeat, longe quidem diuturniorem quam prior haec morbum fignificat, admodum tamen falutarem. Quibus pedum dolores contingunt, ii citra inflammationem diebus quadraginta definunt, in his pleraque longa judicatione in melius tendunt. Quae ad mortem inclinant, intra diem et noctem judicantur, quae debilitatis figna funt, velut epoto medicamento, alvo furfum et deorfum exturbata, anxietudine et

Ed. Chart. VIII. [370.] Foes. I. 54. Ed. Lind. I. (442. 443.)

καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων. ἢν μὲν οὖν ἀπαλλάσσηται τούτων τὰ σημεῖα ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ· εἰ δὲ μὴ, θανατώδη νομίζειν εἶναι. τῶν ἱδρώτων κάκιστοί εἰσιν οἱ ψυχροί τε καὶ περὶ τὸν αὐχένα γενόμενοι, οὗτοι γὰρ θανάτους καὶ μῆκος νούσων προσημαίνουσιν. τὰ ποικίλα ὑποχωρήματα χρονιώτερα μὲν τῶν μελάνων καὶ τῶν ἄλλων θανασίμων ὑποχωρημάτων, οὐδὲν δὲ ἧσσον ὀλέθρια. ἔστι δὲ τοιάδε, ξυσματώδεα, χολώδεα, αἱματώδεα, πρασοειδέα, μέλανα, καὶ τοτὲ μὲν ὁμοῦ πάντα διαχωρέει, τοτὲ δὲ κατὰ μέρος ἕκαστον. οὖρον δὲ ἐὰν τοτὲ μὲν καθαρὸν οὐρηθῇ, τοτὲ δὲ ὑπόστημα ἔχον λευκόν τε καὶ λεῖον, χρονιώτερα καὶ ἧσσον ἀσφαλῆ ταῦτ᾽ ἐστὶ τοῦ βελτίστου οὔρου. ἐὰν πυῤῥὸν καὶ λεπτὸν ᾖ τὸ οὖρον πολὺν χρόνον, κίνδυνος μὴ οὐ δύνηται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος, ἕως ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον, καὶ ἢν ἄλλως περιεσομένου σημεῖα ᾖ, προσδέχου τουτέοις ἀπόστασιν προσεσομένην ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἐὰν μεταβο(443)λὰς ἔχῃ τὸ οὖρον, χρόνον τε σημαίνει καὶ ἀνάγκη τῷ ἀσθενέοντι μεταβάλλειν καὶ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ ἐπὶ θάτερα. ἢν ἀρχόμενα οὖρα

aliis id genus. Horum igitur signa si die ac nocte solvuntur, satis est, alioqui lethalia reputanda sunt. Sudores pessimi frigidi quique circa cervicem oboriuntur, hi enim mortem et morborum longitudinem praenunciant. Alvi dejectiones variae nigris aliisque exitialibus dejectionibus diuturniores quidem, nihilo tamen minus perniciosae. Cujusmodi sunt ramentis similes, biliosae, cruentae, porri colorem referentes, nigrae, eaeque interdum simul quidem omnes, interdum etiam singulae per se dejiciuntur. Urina quandoque quidem pura reddita, quandoque vero sedimentum album et laeve habens, tardiorem minoremque securitatem quam optima urina portendit, si per multum tempus urina fulva et tenuis fuerit, periculum est ne quoad concocta fuerit aeger sufficere non possit. Quod si alioqui salutaria signa fuerint, his abscessum fore in locis septo transverso inferioribus expecta. In febribus si urina mutationes habeat, temporis longitudinem indicat, aegrumque tum ad deteriora tum in alteram partem necessario commutari. Si urinae pri-

Ed. Chart. VIII. [370. 371.] Foeſ. I. 54. Ed. Lind. I. (443.)

μὴ ὅμοια ᾖ, ἀλλὰ γένηται παχέα ἐκ λεπτῶν καὶ παντελῶς λεπτὰ, δύσκριτα καὶ ἀβέβαια τὰ τοιαῦτα. [371] ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θανάσιμοι, ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ μῆκος σημαίνουσι τῆς νούσου. καὶ ὅκου τοῦ σώματος θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ὅκου τοῦτο ἔνι, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος. καὶ τουτέῳ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ ὀξεῖαι γίνονται, καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ τὸ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλληται, μῆκος νούσου σημαίνουσιν, κἢν πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγένηται μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κακόν. μηκύνει γὰρ ἡ νοῦσος καὶ ὑγρασίην σημαίνει. πυρέσσοντι ψυχροὶ ἱδρῶτες ἐπιγενόμενοι μακρὸν τὸν πυρετὸν σημαίνουσιν. ἱδρὼς πουλὺς ἀκρίτως γινόμενος ὑγιαίνοντι νόσον σημαίνει, θέρεος μὲν μείω, ψύχεος δὲ πλείω. ἐς τὸ αὐτὸ χωρεῦντα, ἐὰν ἐάσῃς ξυστῆναι, ὑφίσταται ὁκοῖον ξύσματα, ἢν ὀλίγα, ὀλίγη ἡ νοῦσος, ἢν πολλὰ, πολλή. τουτέοισι ξυμφέρει τὴν κοιλίην ἐπικλύζειν. ὁκόσοις δὲ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει χολῆς μελαίνης ὕπεστιν, ἢν πλεῖον, πλείων ἡ νοῦσος, ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσων.

mis minime ſimiles, ſed ex craſſis tenues evadant et omnino tenues, eae difficilem et minime certam judicationem faciunt. Sudores frigidi cum acuta quidem febre lethales, cum mitiore vero morbi longitudinem denunciant. Et quacunque corporis parte calor aut frigus ineſt, ibi morbus eſt, eique celeres in toto corpore mutationes contingunt. Quod ſi corpus perſrigeſcat, aut rurſus incaleſcat, colorque ſubinde mutetur, iſta morbi longitudinem portendunt. Si febricitanti ſudor ſuccedat, neque febris deſinat, malo eſt, producitur enim morbus et humiditatem ſignificat. Febricitanti ſudores frigidi contingentes febrem longam denunciant. Sano ſudor copioſus immodice contingens morbum portendit, aeſtate quidem minorem, frigore vero majorem. Quae eodem concedunt, ſi conſiſtere permiſeris, veluti ramenta ſubſident, ſi parum, parvus eſt morbus, ſi multum, magnus, his alvum ſubluere confert. Quibus in inferiore per alvum dejectione bilis atrae quid ſubeſt, ſi copioſius, major eſt morbus, ſi parcius, minor. Si venae pulſent et

Ed. Chart. II. [571.] Foes. I. 54. 55. Ed. Lind. I. (443. 444.)
ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νοῦσος, καὶ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. καὶ οἱ παλμοὶ ἐν τῇσι χερσὶν πουλυχρονίου πυρετοῦ σημεῖον, ἢ κρίσεως ξυντόμου ἐπὶ τὸ κά(444.)κιον. καὶ ἐπὶ τούτων τὰ πλεῖστα ὅπερ ἐς θάνατον. τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ἀπόλλυσθαι μέγιστα σημεῖα ἀπ' ἀρχῆς γίνεται. δυσπνόητοι γάρ εἰσιν καὶ οὐ κοιμέονται τὰς νύκτας καὶ τὰ σημεῖα προφαίνουσι ἐπικίνδυνα. ξυνεχοῦς δὲ πυρετοῦ ἐὰν τεταρταῖος πονέηται καὶ ἑβδομαῖος, καὶ μὴ κριθῇ ἑνδεκαταῖος, ὀλέθριος ὡς τὰ πολλά. ὅσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται, ἐν ταῖς τέσσαρσιν ἡμέραις ἀπόλλυνται. ἢν δὲ ταύτας ἀποφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται. ἐν τοῖσι καύσοισιν ἐὰν ἐπιγένηται ἴκτερος καὶ λὺγξ πεμπταίῳ ἐόντι, θανατῶδες. ὑποστροφαὶ λαμβάνονται οἷς ἂν ἀπυρέτοισιν γενομένοισιν ἀγρυπνίαι ἐῤῥωμέναι προσγίνωνται, || ἢ ὕπνοι ταραχώδεες, ἢ ῥώμη τοῦ σώματος, ἢ ἀλγήματα ἑνὸς ἑκάστου τῶν μελέων, καὶ ὅσοις ἂν οἱ πυρετοὶ παύσονται, μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων

facies bene habita fuerit, praecordia minime mollia, sed sublata, diuturnus morbus significatur, neque sine convulsione, aut copiosa ex naribus sanguinis profusione, aut vehementi dolore solvitur. In manibus etiam palpitationes admodum longam febrem, aut brevem in pejus tendentem judicationem indicant, praetereaque plurima quae ad mortem inclinant. His qui brevi perituri sunt, maxima signa per initia contingunt. Nam et difficilem habent spirationem neque noctu dormiunt et periculi plena signa ostentant. In febre continente, qui quarto et septimo die laborat, neque undecima die judicationem subierit, is plerumque perniciose habet. Qui distentione (tetanos dicitur) corripiuntur, intra quatuor dies pereunt, quos si effugiunt, convalescunt. In febribus ardentibus, si morbus regius et singultus quinto die contingat, lethalis est. Morborum reversionibus tentantur quibus citra febrem vehementes vigiliae, aut turbulenti somni adveniunt, aut corporis robur solvitur, aut singulorum membrorum dolores adsunt, et quibus febres, non ao-

μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι. καὶ ἐὰν ἐκλελοιπότος τοῦ πυρετοῦ καὶ ἱδρῶτος ἐπιγενομένου πυῤῥὸν οὖρον οὐρήσει, λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, προσδέχου τούτοις ὑποστροφὴν πυρετοῦ αὐθήμερόν. αὗται δὲ καὶ ὑποστροφαὶ πεμπταῖαι κρίνονται ἀκίνδυνοι. καὶ ἢν κρίσιος ἐκγενομένης οὖρον ἐρυθρὸν οὐρήσει ὑπόστασιν ἔχον ἐρυθρὴν, καὶ τουτέοις ὑποστροφὴ γίνεται τοῦ πυρετοῦ αὐθημερὸν, καὶ ὀλίγοι ἐκ ταύτης σώζονται ὅταν ὑποστρέφῃ ὁ καῦσος, τὰ πολλὰ καὶ ἐξιδροῖ. καὶ ἢν ἡμέρας λάβῃ ὑποστρέψας ὅσας τὸ πρῶτον, ὑποτροπιάζει δὲ καὶ τρὶς πυρετὸς, ἢν μὴ περισσῇ ἡμέρῃ ἀφῇ. ὑποτροπιάσας τὰ πολλὰ ἐὰν ἀπέπτων ἐόντων τῶν οὔρων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων μὴ (445) κατὰ λόγον ἐόντων ἡ νοῦσος κρισίμῃ ἡμέρῃ ὑποτροπιάζει. ὅταν δὲ καὶ ὑποστρέφει ἐν κρισίμῃ ἡμέρῃ, τούτέων καταλειπομένων τοιούτων [372] τὰ παρ' οὓς οἷς ἀμφὶ κρίσιν γενόμενα μὴ ἐκπυήσῃ, τουτέων ἀπαλλασσομένων ὑποστροφὴ γίνεται κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφῶν, ὁμοίᾳ περιόδῳ ἐπὶ τουτέοις ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι. ἢν οὖρον παχὺ, οἷον τὸ λευκὸν,

cedentibus solutionis signis, neque diebus judicatoriis quiescunt. Quod si deficiente febre et accedente sudore, urinam fulvam albam subsidentiam continentem reddiderint, his eodem die febris reversionem sperato. Ejusmodi vero reversiones quinto die citra periculum judicantur. At si judicatione facta, urina rubra subsidentiam rubram continens reddita fuerit, his quoque febris reversio eodem die contingit, ex eaque pauci servantur. Febris ardens cum reversionem facit, plerumque etiam sudorem profundit, praesertim si post reversionem tot diebus quot prius detineat. Tertio etiam febris revertitur, nisi post reversionem die impari dimiserit et plerumque si non coctae fuerint urinae, neque alia signa secundum rationem processerint, morbus judicatorio die revertitur, interdum vero his ejusmodi relictis etiam die judicatorio reversionem facit. Quibus judicationis tempore exorta ad aures tubercula non suppurantur, his solutis morbi reversio pro recidivarum ratione simili circuitu contingit. In his ad articulos aliquid abscedere posse sperandum est. Si urina crassa fuerit, qualis alba in morbis

ἐπὶ τοῖς κοπιώδεσι τεταρταίοισι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἐνίοις δὲ τουτέων καὶ αἱμοῤῥαγίαι γίνονται ἐκ τῶν ῥινέων, ἥτις τεταρταίοις οὐ λυτικὴ, καὶ τοῖς πῦα ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νούσοις. τοῖς μελαγχολικοῖς μετὰ φρενιτίδων ἐχομένοις αἱμοῤῥοΐδες ἐγγενόμεναι ἀγαθόν. ὅσοι μαίνονται, ἢ αὐτόματοι ἀπαλλασσόμενοι ἐκ τῶν νούσων, τουτέοις τὴν μανίην ὀδύνη ἐς τοὺς πόδας εἰσελθοῦσα, ἢ ἐς στῆθος, ἢ βὴξ ἰσχυρὴ γενομένη λύει. ἐὰν τουτέων μηδὲν γένηται λυομένης τῆς μανίης, στέρησις τοῦ ὀφθαλμοῦ γίνεται. ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται, ἔμπυοι γίνονται, ἢ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐν τοῖς κάτω χωρίοις λύει, ἢ κυφότης, ἢ αἷμα πολὺ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυὲν, ἢ μανίη τοῦ μεγάλου νοσήματος, ἐν ἔθει γενομένου λύσις. ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν ἰσχίων ὀδύνη, ὀφθαλμῶν διαστροφὴ, ἢ τύφλωσις, ἢ ὀρχέων οἰδήσεις, ἢ τιτθῶν ἄρσις, καῦσον λύει ἢ καὶ αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥύσις. ἐν καύσῳ ἐὰν ἐπιλάβῃ ῥῖγος, φιλέει ἐξιδροῦν. ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ῥίγεος ἐπιγενομένου λύσις. ὅσοις ἐν τοῖσι καύ-

cum laffitudinis fenfu quarto die accidit, ab abfceffu liberat, horum vero quibusdam etiam fanguinis ex naribus profluvia contingunt, quae quarto die minime liberant, neque morbos quos pus prodiens fanat. Atra bile vexatis et phrenitide detentis, fanguinis profluvium per ora venarum quae in ano funt, bonum eft. Qui infania corripiuntur, aut per fe a morbis liberantur, iis dolor ad pedes aut pectus fubiens, aut vehemens tuffis oborta, infaniam folvit. Quod fi foluta infania nihil ex his accidit, caecitas fequitur. Qui inter loquendum haefitant ac balbutiunt, ut nec labris moderari queant, fi haec ceffent, purulenti evadunt. Vehementem in locis inferioribus dolorem furditas folvit, aut copiofus ex naribus fanguis profluens. Infania magnum morbum invadendi confuetudine jam familiarem folvit. Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor eft, oculorum perverfio aut caecitas, aut teftium tumores, aut mammarum elevatio, haec febrem ardentem folvunt, aut etiam fanguinis ex naribus profluvium. In febre ardente fi rigor corripiat, fudorem evocare folet. In febre ardente detento, rigore fuccedente

Ed. Chart. VIII. [372.] Foes. I. 55. 56. Ed. Lind. I. (446.)

σοισι τρόμοι ἐγγίνονται, (446) παρακοπὴ λύει. ὅσοις ἂν ἐν τοῖς πυρετοῖς τὰ ὦτα κωφωθῇ, τουτέοισι μὴ λυθέντος τοῦ πυρετοῦ μανῆναι ἀνάγκη. λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων, ἢ γονάτων. ὅσοισι πυρετοῖσι ῥῖγος ἐπιγένηται, ὁ πυρετὸς λύεται. ὅσοισιν ὀδύναι γίνονται ἐξαπίνης, τὸ ὑποχόνδριον ἀπῆρται ἄνω. καὶ ἐὰν περὶ τὴν νόθον πλευρὴν περισκελέες αἱ ὀδύναι γίνονται, τουτέοισι λύσις φλεβοτομίη καὶ κάθαρσις κάτω. οὐ γὰρ λαμβάνει πυρετὸς ἰσχυρὸς ἀδυνατούντων τῶν χωρίων. ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν, ἢ κοιλίην ὑδατώδους ῥυέντος, λύσις. ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάῤῥοια ἐπιγίνηται ἰσχυρὴ, λύσις. ὅσοι ὑπὸ διαῤῥοίης πολὺν χρόνον λαμβάνονται ξὺν βηχὶ, οὐκ ἀπαλλάσσονται, ἐὰν μὴ ὀδύναι ἰσχυραὶ ἐν τοῖς ποσὶν ἐμπέσωσιν, || εἰ βούλεται διαστροφὴ γίνεσθαι φύσιος, ἐπειδὰν μὴ διαῤῥοιαίη, ἢ κενὴν διαχώρησιν πρὸς πᾶσαν λάβῃ. ἐπιγίνονται γὰρ φῦσαι ἔξωθεν οὖσαι. δῆλον τοίνυν οὐκ ἐχου-

solutio contingit. Tremores in febribus delirium solvit. Quibus in febribus aures obsurduerunt, his nisi febris solvatur, furorem contingere necesse est. Solvit autem sanguis ex naribus effluens, aut alvus biliosa effundens, aut intestinorum difficultas, aut coxendicum aut genuum dolor succedens. Febribus si rigor succedat, febris solvitur. Quibus dolores derepente oriuntur, praecordia sursum attolluntur, si dolores vehementes ad notham costam contingant, his venae sectio et deorsum purgatio solutionem adfert. Neque enim locis invalidis vehemens febris invadit. In aqua intercute detentis, si aquosus humor per venas in alvum aut vesicam effluat, solutio contingit. Si pituita alba detento, vehemens alvi profluvium succedat, solutio contingit. Qui alvi profluvio diutius cum tussi detinentur, non liberantur, nisi dolores vehementes ad pedes contigerint, si velit naturae perversio fieri, ubi nullum amplius alvi profluvium adfuerit, aut inanis alvi egestio corripuerit, flatus enim foris existentes superveniunt. Manifestum igitur nullum humo-

σιν οὐδὲν ὑγρὸν, ὥστε προσφέρειν εἰδήσει τὰ ἀσφαλῶς τῷ οὕτως ἔχοντι. εἰλεοῦ ἐπιγενομένου, οἶνον ψυχρὸν δίδου πίνειν πουλὺν ἄκρατον κατ' ὀλίγον ἕως ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδύνη γίνεται. λύει δὲ καὶ πυρετὸς, ἢ δυσεντερίη. κεφαλὴν περιωδυνοῦντι, καὶ νοσέοντι πύου ῥέοντος ἢ κατὰ τὰ ὦτα, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας, λύει τὸ νόσημα. ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ἐξαπίνης ὀδύναι ἐγγίνονται, ἐν ταῖς κεφαλαῖς, (447) καὶ παραχρῆμα [373] ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγκουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέραις, ἐὰν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. κεφαλὴν περιωδυνέοντι ὅ τι ἂν τῶν ἄνω χωρίων πονήσῃ, σικύην πρόσβαλε, λύει ὀδύνη ἐς ἰσχία καὶ γούνατα καὶ ἆσθμα, ὅ τι ἂν τουτέων γίνεται. ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαῤῥοίης ἁλῶναι ἀγαθόν. ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐχομένῳ πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸ νόσημα. ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ σπασμὸς ἢν λάβῃ, παύεται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. ὁπόταν ξυντεταμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μανίην ἐμποιέουσιν. ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν αἱ ἐν ταῖς χερσὶν καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ μαλακὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος ἄνευ τοῦ σπασμοῦ.

rem habent, ut proinde quae ita habenti adhibentur, tuta esse noscas. Si tenuioris intestini morbus superveniat, vinum frigidum copiosum, meracum, paulatim propinato, quoad somnus aut crurum dolor oboriatur, quem etiam febris aut intestinorum difficultas solvit. Capitis morbo vehementer affecto, si pus per aures aut nares effluxerit, morbum solvit. Quibus per sanitatem derepente capitis dolores obveniunt, confestimque vox deficit, ac stertunt, intra dies septem pereunt, nisi febris prehenderit. Ex capite vehementer dolenti, quicunque ex superioribus locis afficiatur, cucurbitulam admoveto. Coxendicum et genuum dolor et crebra spiratio quicquid horum contigerit solvit. Lippitudine laboranti alvi profluvio detineri bonum. Convulsione aut corporis distentione vexato si febris superveniat, morbum solvit. Si febre detentum convulsio prehenderit, febris eodem die, aut postero, aut tertio desinit.

Ed. Chart. VIII. [373. 374.] Foës. I. 56. Ed. Lind. I. (432.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ.

(432) Μέγα μέρος ἡγέομαι τῆς τέχνης εἶναι τὸ δύνασθαι κατασκοπέεσθαι περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς. ὁ γὰρ γνοὺς καὶ χρεόμενος τούτοισιν οὐκ ἄν μοι δοκέει μέγα σφάλλεσθαι κατὰ τὴν τέχνην. δεῖ δὴ καταμανθάνειν τὴν κατάστασιν τῶν ὡρῶν ἀκριβῶς καὶ τῶν νούσων. ἑκάστη ὅ τι νόσημα ἀγαθὸν, καὶ ὅ τι κινδυνῶδες, ἢ ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ. μακρὸν, ὅ τι νόσημα καὶ θανάσιμον. μακρὸν, ὅ τι περιεστικόν. ὀξὺ, ὅ τι θανάσιμον. ὀξὺ, ὅ τι περιεστικόν. τάξιν τῶν κρισίμων ἐκ τουτέων σκοπεῖσθαι, καὶ τὸ προλέγειν ἐκ τούτων εὐπορέεται. ἔτι δὲ ἀπὸ τούτων ἔστι οὓς, ὅτε καὶ ὡς δεῖ διαιτῆν. μέγιστον τοίνυν σημεῖον ἐν τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσασθαι, ἐὰν μὴ παρὰ φύσιν ᾖ ὁ καῦσος, καὶ τἄλλα δὲ νουσήματα ὡσαύτως. οὐδὲ γὰρ δεινὸν τῶν κατὰ φύσιν γίνεται, οὐδὲ θανατῶδες. δεύτερον δὲ, ἐὰν αὐτή τε ἡ ὥρη τῷ νουσήματι [374] ξυμμαχήσῃ. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ νικᾷ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὴν τοῦ ὅλου δύναμιν. ἔπειτα δὲ ἢν τὰ

HIPPOCRATIS DE DIEBVS JVDICATORIIS LIBER.

Artis magnam partem esse duco posse quae recte scripta sunt speculari. Qui enim haec noverit, iisque utitur, is mihi in arte non multum falli videtur. Unamquamque sane tempestatum anni et morborum conditionem exacte addiscere oportet et quisnam morbus bonus, quis periculo conjunctus, aut in temporis conditione, aut in morbo, quinam morbus longus sit et lethalis, longus quinam salutaris, acutus quinam lethalis, acutus quinam salutaris. Ex quibus tum judicatoriorum dierum series contemplanda est, tum etiam praedicendi facultas suppetit. Praetereaque ex his, quibus et quando et quamnam victus rationem praescribere oporteat, cognoscere licet. Maximum igitur in aegris qui superstites futuri sunt signum est, si febris ardens caeterique morbi eodem modo praeter naturam non fuerint. Nihil enim in his quae sunt secundum naturam, neque formidandum, neque lethale contingit, secundum vero si ipsa etiam anni tempestas, una cum morbo minime repugnet. Neque enim fere contingit ut humana natura universi vim su-

περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι, καὶ ἐπὶ τῇσιν ὀφρύσιν, ἡσυχίην ἔχωσι, πρότερον μὴ ἡσυχά(433)ζουσαι. τούτῳ δὲ ἢν ἡ φωνὴ ἡ ἀσθενεστέρη, καὶ λειοτέρη γίνεται, καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον, καὶ λεπτότερον, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς νούσου. ταῦτα οὖν χρὴ σκοπεῖν, πρὸς τὰς κρίσιας, καὶ ἐς τὸ παραδικροῦν τῆς γλώττης ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ ἐπαλείφεται, καὶ ἐν ἄκρῃ τῇ γλώττῃ ταυτὸ τοῦτο γεγένηται. ἧσσον δὲ εἰ μὴ οὖν σμικρὰ ταῦτα εἴη, ἐς τὴν τρίτην ἄνεσις τῆς νούσου. ἢν δέ τι παχύτερον, αὔριον. ἢν δὲ παχύτερον, αὐθημερινόν. τοῦτο δὲ ὁκόταν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου, ἀνάγκη μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχύῃ ἡ νοῦσος. ταῦτα οὖν καθαρὰ γινόμενα τελείην ὑγείην δηλοῖ. ἀτρέμα μὲν βραδύτερον, σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον. || τὰ δὲ ὀξέα τῶν νοσημάτων γίνεται ἀπὸ χολῆς, ὁκόταν ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιῤῥυῇ, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν καταστῇ. τάδε οὖν πάσχει, τὸ ἧπαρ οἰδέει καὶ αναπτύσσεται πρὸς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος, καὶ εὐθὺς ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἐμπίπτει, μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους.

peret. Deinde si faciei partes extenuentur, et venae quae in manibus sunt, et oculorum angulis ac superciliis quiescant, cum antea minime quiescerent. Huic si vox remissior et exilior, spiratioque rarior et tenuior fuerit, in sequentem diem morbi remissio contingit. Haec igitur ad judicationem in considerationem adhibenda sunt, et si linguae bifurculum velut saliva alba obducitur, sique in summa lingua hoc idem contigerit, minus tamen. Siquidem igitur parva haec extiterint, ad tertium diem morbi remissio expectanda est, si vero aliquanto crassius, in crastinum, si autem adhuc crassius, eodem ipso die. Quin etiam oculorum alba per initia quidem morbi nigrescere necesse est, si morbus invaluerit. Haec igitur si pura existunt, perfectam sanitatem, remisse quidem tardius, vehementer vero citius contingere denotant. At vero acuti morbi ex bile oriuntur, cum ad jecur confluxerit et ad caput pervenerit. Sic vero afficitur: jecur intumescit, et propter tumorem ad septum transversum expanditur, statimque ad caput, praecipue vero ad

καὶ τοῖσί τε ὠσὶν οὐκ ὀξὺ ἀκούει, πολλάκις δὲ καὶ τοῖσι ὀφθαλμοῖσι οὐχ ὁρῇ. καὶ φρίκη καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. ταῦτα μὲν οὖν κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ νοσήματος αὐτέῳ γίνεται διαλιμπάνοντα, τοτὲ μὲν σφόδρα, τοτὲ δὲ ἧσσον. ὁκόσῳ δὲ ἂν ὁ χρόνος τῆς νούσου προΐῃ, ὅ τε πόνος πλείων ἐν τῷ σώματι, καὶ αἱ κόραι σκίδνανται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ σκιαυγεῖ. καὶ ἢν προσφέρῃς τὸν δάκτυλον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐκ αἰσθήσεται διὰ τὸ μὴ ὁρῇν. τοῦτο δ᾽ ἂν γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ, οὐ γὰρ σκαρδαμύσσει προσφερομένου τοῦ δακτύλου, καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρέει ἀπὸ τῶν ἱματίων, ἤν περ εἴδῃ, δοκέων φθεῖρας εἶναι. (434) καὶ ὁκόταν τὸ ἧπαρ μᾶλλον ἀναπτυχθῇ πρὸς τὰς φρένας, παραφρονέει. καὶ προσφέρεσθαί οἱ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἑρπετὰ καὶ ἄλλα παντοδαπὰ θηρία, καὶ ὁπλίτας μαχομένους, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δοκέει μάχεσθαι, καὶ τοιαῦτα λέγει ὡς ὁρέων, καὶ ἐξέρχεται, καὶ ἀπειλεῖ, ἢν μή τις αὐτὸν ἐάῃ διεξιέναι, καὶ ἢν ἀναστῇ, οὐ δύναται αἴρειν τὰ σκέλεα, ἀλλὰ πίπτει. οἱ πόδες δὲ γίνονται αἰεὶ ψυχροὶ, καὶ ὁκόταν καθεύδῃ, ἀναΐσσει ἀπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ ἐνύπνια ὁρῇ

tempora dolor ingruit, neque auribus acute audit, saepe vero oculis non videt, horrorque et febris invadit. Haec igitur per morbi initia ei contingunt, et quandoque valde quidem, quandoque etiam minus intermittunt, quoque magis morbi tempus procefferit, eo corporis dolor major eft, oculorum pupillae diffipantur eorumque acies hebefcit, fique digitum ad oculos admoveris, non percipiet, eo quod non videat. Iftud autem quod non videat hinc cognofces, quod admoto digito non nictatur et floccos ex veftibus ftragulis detrahit, fi quos videat, pediculos effe ratus. Cumque jecur ad feptum transverfum magis explicatum fuerit, delirat, sibique ante oculos reptilia et varias cujusvis generis feras ferri exiftimat, et homines armatos cum quibus pugnare videtur, et tanquam videat ejusmodi loquitur, irruit minaturque fi quis eum exire non permittat. Et fi furrexerit, crura attollere nequit, fed cadit pedesque perpetuo funt frigidi, cumque dormit ex fomno exilit horrendaque infom-

Ed. Chart. VIII. [374. 375.] Foës. I. 57. Ed. Lind. I. (434. 435.)
φοβερά. τοῦτο δὲ γινώσκομεν ὅτι ἀπὸ ἐνυπνίων ἀναΐσσει καὶ φοβέεται, ὅταν ἔννοος γένηται. ἀφηγεῖται γὰρ τὰ ἐνύπνια τοιαῦτα ὁκοῖα καὶ τῷ σώματι ἐποίεέ τε καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε. ταῦτα μὲν οὖν ὧδε πάσχει. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἄφωνος γίνεται ὅλην τὴν ἡμέρην, καὶ τὴν νύκτα ἀναπνέων πουλὺ ἀθρόον πνεῦμα. ὅταν δὲ παύσηται παραφρονέων, εὐθὺς ἔννοος γίνεται, καὶ ἤν ἐρωτᾷ τις αὐτὸν, ὀρθῶς ἀποκρίνεται, καὶ γινώσκει πάντα τὰ λεγόμενα. εἶτα πάλιν ὀλίγῳ ὕστερον ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. αὕτη ἡ νοῦσος προσπίπτει μάλιστα ἐν ἀποδημίῃ, καὶ ἤν πη ἐρήμην ὁδὸν βαδίσῃ. λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλως. [375] τέτανοι δύο ἢ τρεῖς, ἢν μὲν ἐπὶ τρώματι γένηται, πάσχει τάδε. αἱ γνάθοι πήγνυνται, ὥσπερ ξύλα, καὶ τὸ στόμα ἀνοίγειν οὐ δύνανται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι θαμινὰ καὶ ἕλκονται, καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύνανται ξυγκάμπτειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας (435) καὶ τὴν ῥάχιν, ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν καὶ τὰ βρώματα ἃ πρότερον ἐβεβρώκεεν ἀνὰ τὰς ῥῖνας ἐνίοτε ἔρχεται. ὁ δὲ ὀπισθότονος τὰ μὲν ἄλλα πάσχει διὰ πλῆθος τὰ αὐτὰ; γίνεται δὲ

nia videt. Quod autem per somnos exiliat et terreatur, cognoscimus, cum ad mentem redierit. Insomnia enim ejusmodi exponit et quae corpore gessit quaeque lingua locutus est. Itaque ejusmodi patitur, interdum vero per totum diem ac noctem voce privatur, cum multa et conserta respiratione, cum delirium cessavit, statim ad mentem redit, et si quis eum interroget, recte respondet et omnia quae dicuntur intelligit, deinde rursus paulo iisdem prostratus doloribus decumbit. Hic morbus potissimum in peregrinatione contingit, et si quando per deserta loca quis iter fecerit, etsi etiam aliter invadit. Nervorum distentiones duae vel tres. Siquidem ex vulnere nervorum distentio contingit, sic aeger afficitur, maxillae velut ligna rigescunt, os aperire non potest, oculi frequenter illachrymantur et contrahuntur, dorsum rigidum est, neque crura, neque manus, neque spinam inflectere potest. Cum vero lethalis fuerit, potus et edulia quae prius devoravit, per nares interdum exeunt. In distentione ad posteriora, opisthotono dicta, in reliquis eodem ut

ὁκόταν τοὺς ἐν τῷ αὐχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσήσῃ. νοσέει δὲ ἢ ἀπὸ συνάγχης, ἢ ἀπὸ σταφυλῆς, ἢ τῶν ἀντιβραγχίων ἐμπύων γινομένων. ἐνίοισι δὲ καὶ ἀπὸ κεφαλῆς πυρετῶν ἐπιγεγενημένων σπασμὸς ἐπιγίνεται. ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ τρωμάτων οὗτος ἕλκεται εἰς τοὔπισθεν, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ στήθεα οἰμώζει. οὗτος σπᾶται σφόδρα, ὥστε μόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν παρεόντων, μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τέτανος ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν. γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτέων, καὶ σπᾶται πᾶν τὸ σῶμα ὁμοίως. καῦσος δὲ τοῖσι προειρημένοισιν οὐχ ὁμοίως γίνεται. φῦσαι γὰρ ἅπαξ, ὡς ἠνάγκασθαι πυριάσασθαι. δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει τὸν ἄνθρωπον καὶ πυρετὸς σφοδρός. γλῶσσα δὲ ῥήγνυται τρηχυνομένη, καὶ ξηρὴ γίνεται, καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς τὸ μὲν πρῶτον ὠχρόν ἐστι, οἷόν περ εἴωθε, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται, καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇσι μελαίνοιτο, θάσσους αἱ κρίσιες εἰσὶν, ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. || ἰσχιάδες δὲ ἀπὸ τῶνδε μάλιστα γίνονται τοῖσι πολλοῖσιν, ἢν ἔλθῃ ἐν ἡλίῳ πουλὺν χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία διαθερμανθῇ, καὶ τὸ

plurimum modo afficitur aeger. Oritur autem cum ad posteriora cervicis tendones, aut ex angina, aut uva, aut locis ad tonsillas purulentis affectus fuerit. Quibusdam etiam ex capite, cum febres supervenerint, convulsio contingit. Jam vero etiam ex vulneribus in posteriora distrahitur, et prae dolore dorsum et pectus rigescit et lamentatur. Is vehementer convellitur, ut vix ab iis qui adsunt contineatur, quin e lecto excidat. Alia nervorum distentio minus ex prioribus lethalis, ex iisdem autem oritur, eodemque modo totum corpus convellitur. At febris ardens non similiter ut praedicta oritur. Semel enim natura sua prehendit, ut accendi necesse sit. Sitis igitur multa et vehemens febris hominem detinet. Lingua autem exasperata finditur et reficcatur, coloreque primum quidem pallida est, uti consuevit, procedente vero tempore nigrescit. Quod si quidem per initia nigrescat, celeriores judicationes contingunt; si postea, tardiores. Coxendicum morbi plerisque ex his potissimum causis oriuntur, si quis diutius in sole versetur et coxendices in-

ὑγρὸν ἀναξηρανθῇ τὸ ἐνεὸν τοῖς ἄρθροισιν ὑπὸ τοῦ καύματος. ὡς δ' ἀναξηραίνεται καὶ πήγνυται τόδε μέγα τεκμήριον. ὁ γὰρ νοσέων ἐνστρέφεσθαι καὶ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται (436) ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος τῶν ἄρθρων καὶ τοῦ ξυμπεπηγέναι τοὺς σπονδύλους. ἀλγέει δὲ μᾶλλον τὴν ὀσφῦν καὶ τοὺς σπονδύλους τοὺς ἐκ τοῦ πλαγίου τῶν ἰσχίων καὶ τὰ γούνατα. ἵσταται δὲ ἡ ὀδύνη πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξείη καὶ καυματώδης, καὶ ἤν τις αὐτὸν ἀνιστῇ, οὐ μετακινέεται, οἰμώζει δὲ ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, ὅσον ἂν μέγιστον ὀδυνῆται. ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμὸς ἐπιγίνεται καὶ ῥῖγος καὶ πυρετός. γίνεται δὲ ἀπὸ χολῆς. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ αἵματος, καὶ ὀδύναι παραπλήσιοι ἀπὸ πάντων τῶν νουσημάτων, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, ἐνίοτε δὲ ἐπιλαμβάνει βληχρός. ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετῆν. ἴκτερος δὲ ἐστιν ὀξὺς καὶ ταχέως ἀποκτείνων. ἡ χροιὴ δὲ ὅλη σιδιοειδής. σφόδρα δέ ἐστι χλωροτέρη, καθὰ καὶ οἱ σαῦροι οἱ χλωρότεροι. παρόμοιος δέ οἱ ὁ χρὼς, καὶ ἐν τῷ οὔρῳ ὑφίσταται οἷον ὀρόβιον πυῤῥὸν, καὶ πυρετὸς καὶ φρίκη βληχρὴ ἔχει. ἐνίοτε δὲ

calnerint, humorque qui in articulis ineſt ab ardore reſiccatus fuerit. Quod autem reſiccetur et concreſcat, id magno eſt indicio. Aeger enim articulos prae dolore qui in eis eſt inflectere ac movere non poteſt et eo quod ſpinae vertebrae conſtrictae ſunt. Dolor autem magis eſt ad lumbos et vertebras, quae ex obliquo coxendicum ſitae ſunt, et ad genua. Dolor autem acutus et aeſtuoſus plurimo tempore in inguinibus, ſed etiam in coxendicibus inſiſtit, et ſi quis eum erigat, non transmovetur, ingemiſcit autem quam maxime poteſt prae dolore. Interdum vero etiam convulſio et rigor et febris ſupervenit. Oritur autem a bile et pituita, oritur quoque etiam a ſanguine, et dolores ab omnibus morbis ſunt ſimiles, et rigor et febris levis interdum prehendit. Morbus regius acutus eſt et qui celeriter necat, color totus mali punici corticem refert, vehementer autem ex viridi palleſcit, et quemadmodum lacerti virides, ſimile ei corpus eſt, in urina quod ſubſidet velut ervum fulvum, et febris et horror levis detinet. Interdum vero etiam veſtem ſtragulam

καὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχεται ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται καὶ ξύεται τὰ ἑωθινὰ, ἄσιτος ἐὼν τὰ ἔνδοθεν. ἔπειτα μύζει τὰ σπλάγχνα ὡς ἐπιτοπολύ. καὶ ὁκόταν ἀνιστῇ τις αὐτὸν ἢ προσδιαλέγηται, οὐκ ἀνέχεται. οὗτος ὡς ἐπιτοπολὺ θνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων. ταύτας δὲ διαφυγὼν ὑγιαίνει. [376] ἡ δὲ περιπλευμονίη τοιάδε ποιέει. πυρετός τε ἰσχυρὸς ἴσχει, καὶ πνεῦμα πυκνὸν, καὶ θερμὸν ἀναπνέει. καὶ ἀπορίη καὶ ἀδυναμίη ἔχει, καὶ ῥιπτασμὸς, καὶ ὀδύναι περὶ τὴν ὠμοπλάτην, καὶ τὴν κληΐδα, καὶ τὸν τιτθὸν, καὶ βάρος ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ παραφροσύναι. ἔσται δ' ὅτε καὶ ἀνώδυνός ἐστιν, ἕως ἂν ἄρξηται βήσσειν, (437) πολυχρονιωτέρη δὲ ἐκείνης καὶ χαλεπωτέρη. τὸ δὲ σίαλον λευκὸν καὶ ἀφρῶδες πτύει τὸ πρῶτον. ἡ δὲ γλῶσσα ξανθὴ, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνοιτο, θάσσους αἱ ἀπαλλαγαί· ἢν δὲ ὕστερον, σχολαίτεραι. τελευτῶσαι δὲ καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα. κἢν προσθῇς τὸν δάκτυλον, ἔχεται. τὴν δὲ ἀπαλλαγὴν τῆς νούσου σημαίνει ἡ γλῶσσα, ἅπερ καὶ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. ταῦτα δὲ πάσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα τὸ ἐλάχιστον. τὸ πλεῖστον δὲ εἴκοσι καὶ μίαν, καὶ βήσσει τοῦτον τὸν χρόνον

habere non fustinet, fed matutino tempore jejunus intus mordetur et traditur, deinde ut plurimum vifcera ftrepitum edunt, et fi quis eum erigat aut alloquatur, non fuftinet. Hic fere intra dies quatuordecim moritur, quos fi effugerit, convalefcit. In pulmonis inflammatione haec eveniunt, febris vehemens detinet, crebra eft et calida refpiratio, anxietudo et impotentia vexat, et corporis jactatio dolorque ad fcapulas, jugum et mammam, in pectore pondus, et deliria. Interdum vero quoad tuffis coeperit, fine dolore eft, fed illa longior et moleftior eft. Primis diebus fputum album et fpumofum exfpuit, lingua vero flava eft, fed procedente tempore nigrefcit. Si igitur per initia nigrefcat, celeriores funt liberationes, poftea vero tardiores. Tandem etiam lingua finditur et fi digitum admoveris adhaerefcit. Morbi autem liberationem non fecus ac in morbo laterali lingua denotat. Haec contingunt diebus ut minimum quatuordecim, ut plurimum vero uno et viginti, quo tempore vehementer

σφόδρα, καὶ καθαίρεται ἅμα τῇ βηχὶ τὸ μὲν πρῶτον πουλὺ καὶ ἀφρώδεες σίαλον, ἑβδόμῃ δὲ καὶ ὀγδόῃ, ὅταν ὁ πυρετὸς ἀκμάζῃ, καὶ ὑγρὰ εἴη ἡ περιπλευμονίη, παχύτερον· ἢν δὲ μὴ, οὔ· ἐνάτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ὑπόχλωρον καὶ ὕφαιμον· δωδεκάτῃ δὲ μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πουλὺ καὶ πυῶδες. ὧν ὑγραί εἰσιν αἱ φυσικαὶ διαθέσεις τοῦ σώματος καὶ ἡ νοῦσος ἰσχυρή. ὧν δὲ ἥ τε φύσις καὶ ἡ στάσις τῆς νόσου ξηρὴ, ἧσσον οὗτοι. περὶ δὲ κρισίμων ἡμερέων ἤδη μέν μοι καὶ πρόσθεν λέλεκται. κρίνονται δὲ οἱ πυρετοὶ τεταρταῖοι, ἑνδεκαταῖοι, τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, ἑπτακαιδεκαταῖοι, εἰκοστῇ πρὸς τῇ μίᾳ. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὀξέων τριακοσταῖοι, εἶτα τεσσαρακοσταῖοι, εἶτα ἑξηκοσταῖοι. ὅταν δὲ τούτους τοὺς ἀριθμοὺς ὑπερβάλλῃ, χρονίη ἤδη γίνεται ἡ κατάστασις τῶν πυρετῶν.

tussit, unaque cum tussi rejicit, primum quidem copiosa sputa et spumosa, at septimo ac octavo die cum febris in vigore et humida pulmonis inflammatio fuerit, crassius, alioqui minime, nono vero et decimo die aliquantulum ex viridi pallescens et subcruentum, duodecimo autem ad decimumquartum usque copiosum et purulentum. Quibus a natura humidae insunt corporis affectiones, iis vehementior morbus est. At quibus natura et morbi conditio sicca est, hi minus conflictantur. Atque de judicatoriis diebus jam quidem etiam ante a me dictum est. Judicantur autem febres quarto die, septimo, undecimo, decimoquarto, decimoseptimo, uno et vigesimo. Ex his vero acutis trigesimo, deinde quadragesimo, postea sexagesimo. Ubi vero hos numeros superant, diuturna jam evadit febrium conditio.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ed. Chart. VIII. [693.] Foës. I. 67. Ed. Lind. I. (471.)

Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γινόμενοι, μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, ὑποχονδρίου, τραχήλου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες, ἆρά γε φρενιτικοί εἰσιν; μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ ἢν τεταρταίοισιν ἀρχομένοισιν.

Κοιλίης περίπλυσις ἐξέρυθρος κακὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι νουσήμασι, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐπὶ τοῖς προειρημένοις.

Αἱ δασεῖαι γλῶσσαι καὶ κατάξηροι φρενιτικαί.

HIPPOCRATIS PRAEDICTORVM LIBER PRIMVS.

Qui inter initia ſopore detenti, capitis, lumborum, praecordiorum, cervicis dolore ac inſomnia conflictantur, eos conſiderare oportet, num ſint phrenitici. In his narium ſtillatio perniciem oſtentat, idque praecipue ſi quarto inter initia die contingat.

Alvi praerubra proluvies, cum in omnibus quidem morbis, tum vero vel maxime in praedictis, malo eſt.

Lingua ex reſiccatione denſa et aſpera phrenitidem portendit.

Ed. Chart. VIII. [693. 706] Foës.I. 67. 68. Ed. Lind. I. (471. 472.)

Τὰ ἐπὶ ταραχώδεσιν ἀγρύπνοισιν οὖρα ἄχροα, μέλανα, ἐναιωρούμενα ἐφ' ἱδρῶσι, φρενιτικά.

Ἐνύπνιά τε ἐν φρενιτικοῖσιν ἐναργῆ.

Ἀνάχρεμψις πυκνή, ἢν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικά.

(472) *Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα καύματα ἐν ὑποχονδρίῳ πυρετοῦ περιψυχθέντος κακόν, ἄλλως τε κἢν ἐφ' ἱδρῶσιν.*

Αἱ προεξαδυνατησάντων παραφροσύναι κάκισται, οἷον καὶ Θρασύνοντι.

[706] || *Τὰ φρενιτικὰ νεανικῶς τρομώδεα τελευτᾷ.*

Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσι ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρυπνώδεα ταχὺ ἐκμαίνει.

Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ὀδυνώδεα, ἰσχνά, σμικρά, πνιγώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηϊδίως συνάγειν τε καὶ κλείειν τὸ στόμα, παρακρουστικά, ἐκ τουτέων φρενιτικοὶ καὶ ὀλέθριοι.

In iis qui praeter rationem perturbantur et vigiliis torquentur, urinae decolores, nigris sublimamentis interspersae, cum tenuibus sudoribus circa caput obortis, phrenitidem praenunciant.

Quin et quae in phreniticis manifesta apparent insomnia providenda sunt.

Excreatio frequens et irrita, siquidem aliud quoddam signum affuerit, phrenitidem portendit.

Relicti in praecordiis aestus cum febre in qua totius corporis habitus perfrigeratur, malo sunt, idque praesertim si cum sudoribus contingat.

Desipientiae quae jam admodum fractis et debilitatis viribus succedunt, pessimae sunt, non secus ac Thrasynonti.

Vehementes phrenitides in tremorem desinunt.

Vomitus virulenti et aeruginosi cum capitis dolore, surditate et insomnia promptam insaniam significant.

Ubi fauces in morbis acutis dolent, graciles sunt, parvae et suffocantur, atque ubi os hiarit non prompte adduci ac claudi possit, mentis emotionem portendi oportet. Ex his phrenitis perniciosa est.

Ed. Chart. VIII. [706.] Foef. I. 68. Ed. Lind. I. (472. 473.)

Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς, πυκνὰ δὲ μεταπίπτειν κακὸν τοιοῦτον. καὶ πτυελισμὸς κακόν.

Ἐν φρενιτικοῖσι λευκὴ διαχώρησις κακὸν, ὡς καὶ Ἀρχεκράτει. ἆρά γε ἐπὶ τούτοισι καὶ νωθρότης γίνεται; ῥῖγος ἐπὶ τούτοισι κάκιστον.

Τοῖσιν ἐξισταμένοισιν μελαγχολικῶς, οἷσι τρόμοι ἐπιγίνονται, κακόηθες.

Οἱ ἐκστάντες ὀξέως, ἐπιπυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι, φρενιτικοὶ γίνονται.

Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καθαπτόμενοι, τρομώδεες.

Τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεος, κλαγγώδης φωνὴ, ὄμματα ἐπίχνουν ἔχοντα μανικὰ, οἷον καὶ ἡ Ἑρμοζύγου ἐκμανεῖσα ὀξέως ἄφωνος, ἀπέθανε.

Ἐν πυρετῷ καυσώδει ἤχων προσγενομένων μετὰ ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας προσελ(473)θόντος βαρέος ἐξίστανται μελαγχολικῶς.

In phreniticis initio moderatum esse, sedatum et facilem, crebro vero permutari malum est. Quin et sputatio frequens mala est.

Albicans dejectio in phreniticis malo est, quod Archecrati accidit. Num et in his torpor fit? His si rigor contingat, pessimum.

In furiosa et vehementi mentis emotione succedentes tremores malignitatem denunciant.

In graviter et acute mente emotis, si febris iterum repetat cum sudore, phrenitici evadunt.

Phrenitici parum bibunt, ex levibus strepitibus facile irritantur ac percelluntur, tremuli sunt.

Ubi post vomitum anxiosum vox stridula est, oculi squalidi et pulvere obliti, insania portenditur, non secus ac Hermozygae conjugi accidit, quae vehementi insania correpta, voce defecta interiit.

In febre ardente si tinnitus aurium cum visus hebetudine fiant, et ad nares accedat gravitatis sensus, furiosa mentis emotio indicatur.

Ed. Chart. VIII. [706. 713.] Foes. I. 68. 69. Ed. Lind. I. (473.)

Αἱ παρακρούσιες σὺν φωνῇ κλαγγώδει, γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες. καὶ αὗται τρομώδεες γενόμεναι ἐξίστανται, σκληρυσμὸς τουτέοισιν ὀλέθριον.

[713] || *Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης.*

Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα κακὸν, ἄλλως τε καὶ ὀσφῦν προηλγηκότι καὶ παρενεχθέντι.

Τὰ ἀραιὰ κατὰ πλευρὸν ἐν τουτέοισιν ἀλγήματα παραφροσύνην σημαίνει.

Αἱ μετὰ λυγγὸς ἀφωνίαι κάκιστον.

Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι κάκιστον.

Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα, οἷον τοῖσι πνιγομένοισι πρόχειρον, πονηρόν. ἆρά γε καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον.

Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες θηριώδεες εἰσίν.

Αἱ μετα καταψύξεως οὐκ ἀπυρέτῳ ἐφιδρῶοντι τὰ

Desipientiae cum voce stridula et linguae convulsione tremula, voces quoque ipsae tremulae mentis vehementem alienationem significant. In his durities aut asperitas perniciem minatur.

Linguae tremulae instabilem mentem et a sede constantiae deturbatam significant.

In biliosis et sinceris dejectionibus spumosa efflorescentia mala est, iis praesertim quos antea lumborum dolor ac desipientia vexavit.

In his leves et per intervalla lateris dolores delirium significant.

Vocis defectiones cum singultu pessimae.

Vocis defectiones cum virium exolutione pessimae.

In vocis defectione respiratio, velut in iis qui suffocantur, conspicue elata et visui exposita, perniciosa est. Num vero etiam delirium praenunciet animadvertere oportet.

Quae pauco tempore feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas evadunt.

Corporis jactationes et incontinentiae in febre cum perfrictione et superiorum partium tenui sudore phrenitim

Ed. Chart. VIII [713. 720.] Foës. I. 69. 70. Ed. Lind. I. (473. 474.)

ἄνω δυσφορίαι φρενιτικαὶ, ὡς καὶ Ἀρισταγόρῃ, καὶ μέν τοι καὶ ὀλέθριαι.

Τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα σπασμώδεα.

Τὰ οὐρούμενα μὴ ὑπομνησάντων ὀλέθρια. ἆρά γε τουτέοισιν οὐρέεται οἷον εἰ τὴν ὑπόστασιν ἀναταράξειας;

Οἱ παλμώδεες δι' ὅλου ἆρά γε ἀφώνως τελευτῶσιν;

Τὰ ἐν τοῖς φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξεως πτυελίζοντα μέλανα ἀνεμεῖται.

Κώφωσις καὶ οὖρα ἀκατάστατα, ἐξέρυθρα, ἐναιωρούμενα, παρακρουστικά. τοῖσι τουτέοισιν ἰκτεροῦσθαι κακόν. κακὴ δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις. τούτους ἀφώνους μὲν, αἰσθανομένους δὲ συμβαίνει γίνεσθαι. οἶμαι δὲ καὶ κοιλίαι (474) καταῤῥήγνυνται, τουτέοισιν, οἷον ἐγένετο Ἑρμίππῳ καὶ ἀπέθανεν.

[720] || Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι, παρακολουθοῦσα κακόν.

denunciant, quod in Ariſtagora expertum eſt, atque etiam perniciem.

Crebrae in phreniticis permutationes convulſiones denunciant.

Si quibus urinae non recordantibus nec admonitis effluunt, pernicies portenditur. Animadvertendum etiam eſt, num et ab iis tales redduntur quales fiunt ubi ſubſidentiam conturbaveris.

Quos palpitationes in totum occupant, num plerumque voce defecti pereunt?

Crebrae in phreniticis ſputationes cum perfrictione non longe poſtea nigrorum vomitum affuturum indicant.

Surditas cum urinis praerubris non ſubſidentibus et ſublimamentis mentis emotionem minantur. In his morbo regio corripi malum eſt. Quin etiam malo eſt ex morbo regio fatuitas aut ſtupiditas. Hos quidem vox deficere ſolet absque ſenſuum laeſione. Quin et alvus nonnunquam affatim prorumpit, quale quid Hermippo contigit et mortuus eſt.

In praecipitibus et turbulentis morbis obveniens ſurditas perniciem minatur.

Αἱ τρομώδεες, ἀσαφέες, ψηλαφώδεες παρακρούσιες πάνυ φρενιτικαὶ, ὡς καὶ τῷ Διδυμάρχῳ ἐν Κῷ.

Αἱ ἐκ ῥίγεος νωθρότητες οὐ πάνυ παρ' ωὐτοῖσιν.

Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παράφορον, περὶ κρίσιν δὲ τουτέοισι πνεῦμα ἅλις ξὺν τόνῳ διέρχεται, καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι ἐν τούτοισι γνώμης παράφοροι.

Ἢν ἐναιωρηθῇ τι τῷ οὔρῳ, τοῦ κατὰ τὸν μηρὸν ἀλγήματος ἀφανισθέντος, παρακρουστικὸν, καὶ οἷα περὶ ἤχους τοιαῦτα.

Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυνάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ἐκστῆναι.

Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσιν ὑποδύσφοροι κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐπ' οὔροισι μέλασι καὶ τὸ θολερὸν ἐπὶ τουτέοισι πνεῦμα κακόν.

Dementiae in quibus tremuli fiunt aegri, obſcure aut vix quidem deſipere videntur, aut aliquid inveſtigantium more ſenſim contrectant et palpant, miro quodam modo phrenitim praenunciant, non ſecus ac Didymarcho in Coo contigit.

Ubi rigori torpor ſuccedit, mentis alienatio ſignificatur.

Dolores circa umbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatae ſignificationem quandam praebent. Sub judicationem vero his plurimus et creber flatus cum ſingulari contenſione prodit. Quin et ad ſuram dolores in his mentis alienationem indicant.

Femoris dolore evaneſcente, ſi quid ſublime per urinam innatet, mentis emotionem expectare oportet, taliaque qualia circa aurium ſonitus contingunt.

Ubi alvus humeſcit, aeger laſſitudine, capitis dolore, ſiti, vigiliis torquetur, obſcure loquitur et admodum eſt impotens, in his caſibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

In gravibus malis tenues maxime circa caput ſudores oboriri et corporis incontinentia quadam jactari, malum indicat: tum vero praecipue pernicies intenditur, ſi iſta cum urinis nigris contigerint et ſpiritus magnus et concitatus adfuerit.

Αἱ παρὰ λόγον κενεαγγικὸν ἀδυναμίαι μὴ ἐούσης κενεαγγείης κακόν.

Κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικρὰ δὲ μέλανα σπυραθώδεα πρὸς ἀνάγκην χαλῶσαι, μυκτὴρ ἐπὶ τουτέοισι ῥηγνύμενος κακόν.

Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα ἐπὶ πολὺ, μετὰ καύματος ἀσώδεος, ἐφιδροῦντες οὗτοι, κακόν. ἆρά γε τουτέοισι τρομώδεα γίγνεται; καὶ φωνὴ δὲ ὡς ἐν ῥίγει αὐτοπτική.

Ἄκρεα ἐπ' ἀμφότερα ταχὺ (475) *μεταπίπτοντα κακόν. καὶ δίψα τοιαύτη πονηρόν.*

[730] *Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις κακόν.*

|| *Φωνὴ ὀξεῖα, ὑποχόνδρια τουτέοισιν εἴσω εἰρύαται.*

Ὄμμα ἀμαυρούμενον, φλαῦρον, καὶ τὸ πεπηγὸς καὶ ἀχλυῶδες κακόν.

Ὀξυφωνίη κλαγγώδης πονηρόν.

Quae praeter vacuationem fiunt impotentiae, neque vacuatione exiſtente, perniciem intentant.

Ubi alvus intercepta eſt et arcte concluſa, parvaque et nigra caprarum ſtercoribus ſimilia, nec niſi coacta emittit: hoc caſu ſanguis e naribus erumpens periculo eſt.

Si lumborum dolor diu detinet cum aeſtu implacido, tenui ſudore circa caput et thoracem oborto, pernicies denunciatur. Num plerumque ii tremuli evadunt et vox velut in rigore conſpicue tremula exiſtit?

Celeres extremorum corporis ad utraque extrema permutationes perniciem denuntiant. Quin et ſitis hujusmodi (hoc eſt celeriter in contraria permutata) malo eſt.

Ab homine moderato ferox et audax reſponſum malum portendit.

Quibus vox in morbis acuta redditur, iis praecordia intro trahuntur et tendunt.

Hebeſcentes oculi et obtuſi improbandi ſunt. Quin et fixi ac caligine obducti malum portendunt.

Vox acuta et ſtridula malo eſt.

Ed. Chart. VIII. [730.] Foes. I. 71. Ed. Lind. I. (475.)

Ὀδόντων πρίσις ὀλέθριον οἷσι μὴ σύνηθες καὶ ὑγιαίνουσιν. πνιγμὸς ἐν τούτοισι πάνυ κακόν.

Προσώπου εὔχροια καὶ τὸ λίην σκυθρωπὸν πονηρόν.

Τὰ τελευτῶντα ὑποχωρήματα εἰς ἀφρώδεα, ἄκρητα, παροξυντικά.

Αἱ ἐκ καταψύξιος ἐν ὀξέσι οὔρων ἀπολήψιες κάκισται.

Τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα θάνατον σημαίνει.

Τὰ ἐν ὀξέσι χολώδεσιν ἔκλευκα, ἀφρώδεα, περίχολα διαχωρήματα κακόν. κακὸν δὲ καὶ οὖρα τοιαῦτα. ἆρα τουτέοισιν ἧπαρ ἐπώδυνον;

Αἱ ἐν πυρετοῖσι ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον ἐξίστανται σιγῇ, ὀλέθριον.

Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι δυσθάνατοι.

Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγημάτων πυρετοὶ κακοήθεες.

Dentium ſtridor quibus per ſanitatem minime eſt conſuetus periculum denunciat. Suffocatio in his valde prava.

Bene colorata facies et valde tetrica ac ſuperciliosa perniciem intentat.

Alvi recrementa ſi in ſpumoſa et ſincera deſinant, mali incrementum ſignificant.

Urinarum in praecipitibus malis ex perfrictione interceptiones peſſimae.

Quae perniciem minantur, ea ſi absque ulla ſignificatione alleviant, mortis periculum denunciant.

In gravibus malis et bilioſis exacte candicantes, ſpumantes et circumbilioſae egeſtiones, malo ſunt. Quin et hujusmodi urinae damnantur. In his animadvertendum eſt num jecur affectum ſit.

Vocis in febribus defectiones, quae convulſionis ſpeciem prae ſe ferunt, in vehementem mentis emotionem cum ſilentio vertunt et perniciem oſtentant.

Vocis ex dolore defectiones tandem cum ſummo cruciatu mortem afferunt.

Ex praecordiorum doloribus obortae febres malignae ſunt.

Δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι κακόν.

Ἱδρὼς πολὺς ἅμα πυρετοῖσιν ὀξέσι γιγνόμενος φλαῦρος.

Καὶ οὖρα δ᾽ ἐπίπονα πονηρὸν, [741] *καὶ τὰ ἐρυθρὰ ἐκ τουτέων ἐπανθίσματα κατεχόμενα, καὶ τὰ ἰώδεα πονηρὰ, καὶ τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι οἷον στάξιας.*

‖ *Καὶ ἔμετοι μετὰ ποικιλίας κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντων.*

Ὁκόσα ἐν κρισίμοισιν ἀλυσμῷ ἀνιδρωτὶ περιψύχεται, κακόν. καὶ τὰ (476) *ἐπιῤῥιγώσαντα ἐκ τουτέων κακά.*

Ἐμέσματα ἄκρητα, ἀσώδεα, πονηρά.

Τὸ γαρῶδες ἆρά γε πανταχοῦ κακόν;

Μετὰ ῥίγεος ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

Αἱ ἐκ ῥίγεος καταψύξιες μὴ ἀναθερμαινόμεναι κακαί.

Οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεες ἀναθερμαινόμενοι κακόν.

In praecipitibus malis, si sitis temere ac praeter rationem cesset, malo est.

Sudor in febribus acutis multus et copiosus damno est.

Quin et laboriosae urinae damnantur, atque ab his detentae rubrae quaedam efflorescentiae et aeruginosae parvaeque veluti quaedam stillae apparentes.

Vomitiones quoque variae malo sunt, praesertim si continenter et assidue prodeant.

Summi totius corporis perfrictiones in diebus judicatoriis, cum angore et corporis inquietudine, si sine sudore fiunt, damno sunt, praecipue vero damnantur qui ex his superveniunt rigores.

Vomitiones sincerae et cum angore aut incontinenti corporis jactatione damnandae sunt.

Animadvertendum est diligenter num profundus et altus sopor omnino damnari debeat.

In rigore familiares non agnoscere et eorum quae gesta sunt oblivisci, malum indicat.

Ex rigore perfrictiones quae ad calorem non revocantur, malae sunt.

Ex perfrictione exudantes ad calorem revocati pericu-

ἐπὶ τούτοις ἐν πλευροῖς καῦμα ὀδυνῶδες, καὶ τὸ ἐπιῤῥιγῶσαι κακόν.

Τὰ καυματώδεα ῥίγεα ὑπό τι ὀλέθρια, καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ' ἱδρῶτος ἐν τοῦτοις κακόν. ἐπὶ τούτοις ἡ ψύξις τῶν ὄπισθεν σπασμὸν ἐπικαλέεται.

Οἱ ἐφιδρῶντες ἄγρυπνοι, ἀναθερμαινόμενοι κακόν.

Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις, κακόν.

Ὀδύνη ἐς στῆθος ἱδρυνθεῖσα σὺν νωθρότητι κακόν. ἐπιπυρεττήναντες οὗτοι καυστικοὶ, ὀξέως ἀποθνήσκουσιν.

Οἱ ἐπανεμέοντες μέλανα, ἀπόσιτοι, παράφοροι, καθ' ἥβην μικρὰ ὀδυνώδεες, ὄμμα θρασὺ, κεκλεισμένον, τούτους μὴ φαρμακεύειν, ὀλέθριον γάρ. μηδὲ τοὺς ἐποιδέοντας, σκοτώδεας, ἐν τῷ πλανᾶσθαι ἐκλείποντας, ἀποσίτους, ἀχρόους. μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ, εἰ κωματώδεες, κατακεκλασμένους, ὀλέθριον γάρ.

Καρδίης πόνος ἅμα ὑποχονδρίῳ συντόνῳ καὶ κεφαλαλγίῃ

lum denunciant: praesertim vero si accedat lateris aestus cum dolore et subinde rigeant, malum impendet.

Rigores cum aestu nonnihil periculi denunciant et facies incensa cum sudore in his malum significat. Insuper posteriorum partium frigus convulsionem provocat.

Ex sudoribus pervigiles et ad calorem revocati male habere judicantur.

Ex recursatione dolorum in lumbis oculi perversio et distortio malo est.

Dolor in pectore fixus cum torpore malum denunciat. Hi si suborta febre exaestuent, celeriter mortem oppetunt.

Qui nigra vomitione refundunt, cibos aversantur, desipiunt, ad pubem nonnihil dolent, cum aspectu feroci et clausis oculis, eos medicamentis purgare tutum non est. Neque vero subtumidos, aut tenebricosa vertigine vexatos, aut eos qui vel leviter moti animo deficiunt, aut cibos aversantur et decolores sunt, ut nec eos qui in febre exoluti aut fracti decumbunt, si sopore tenentur, purgatione aggredi tutum est.

Oris ventriculi dolor cum praecordiorum contensione,

Ed. Chart. VIII. [741. 749.] Foes. I. 72. 75. Ed. Lind. I. (476. 477.)

κακόηθες, καί τι ἀσθματῶδες. ἆρά γε ἐξαίφνης οὗτοι τελευτῶσιν; ὡς ἐν Δυσώδει, τούτῳ καὶ οὖρα ἐζυμωμένα ἐγένετο βιαίως ἐξέρυθρα.

[749] || Τραχήλου πόνος κακὸν μὲν ἐν παντὶ πυρετῷ, κάκιστον δὲ οἷς ἐκμανῆναι ἐλπίς.

Κωματώδεες, κοπιώδεες, (477) ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, ἐφιδρῶντες πυρετοὶ κακοήθεες.

Ἐκ νώτου φρῖκαι πυκναὶ, ὀξέως μεταπίπτουσαι, δύσφοροι οὔρου ἀπόληψιν ἐπώδυνον σημαίνουσιν.

Καὶ οἱ ἀσώδεες, ἀνεμέτως παροξυνόμενοι, κακοί.

Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ σημεῖον ὀλέθριον.

Ἀπὸ κοιλίης λεπτὰ μὴ αἰσθανομένῳ διιέναι, ἐόντι παρ' ἑωυτῷ κακὸν, οἷον τῷ ἠπατικῷ.

Τὰ σμικρὰ ἐμέσματα χολώδεα κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπαγρυπνήσωσιν. μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον.

atque etiam capitis dolor, malignum quidpiam et ſuſpirioſam quandam affectionem indicat. In his certe animadvertendum eſt num derepente moriantur, velut in Dyſode evenit, cui urinae valde fermentatae et praerubrae aderant.

Cervicis dolor in omni quidem febre malo eſt. In his vero peſſimus in quibus vehementem inſaniam metuimus.

Febres quae ſoporem laſſitudinemve inducunt, aut in quibus caligant aegri, inſomnia ac tenuibus ſudoribus vexantur, malignae ſunt.

Crebri ex dorſo horrores ſubinde locum commutantes, graves et difficiles, laborioſam urinae ſuppreſſionem minantur.

Quin et corporis aeſtuatione et jactatione conflictati, citra vomitum ingraveſcentes, male habent.

Corporis perfrictio cum rigiditate perniciem denunciat.

Tenues ex alvo absque mordacitatis ſenſu prodeuntes dejectiones, ei qui ſibi bene conſtat, malum portendunt, velut nonnunquam jecinoroſo contingit.

Vomitiones exiguae, bilioſae malo ſunt, tum vero potiſſimum ſi pervigilio conflictentur aegri. In quibus ſtillans naſus perniciem minatur.

Ed. Chart. VIII. [749. 753.] Foës. I. 73. 74. Ed. Lind. I. (477.)

Αἷς ἐκ τόκου γε λευκὰ, ἐπιστάντα δ' ἅμα πυρετῷ, κώφωσις, καὶ εἰς πλευρὸν ὀδύνη ὀξείη, ἐξίστανται ὀλεθρίως.

Ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι διαχωρήμασιν, ὑδατοχόλοις, συχνοῖσιν, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις σημεῖον κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν κάτοχοι γένωνται.

Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ἐπιπυρεττήναντι χρονίως ὀλέθρια, οἷόν τι ἐπεπόνθη ὁ Νουμηνίου υἱός.

[753] Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ εἰς καρδίην, πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμοῦσαι ὑδατώδεα, λεπτὰ, πλέονα, παρενεχθεῖσαι, ἄφωνοι, ἐμέσασαι μέλανα, τελευτῶσιν.

Ὄμματος κατάκλεισις ἐν ὀξέσι κακόν.

Ἆρά γε τοῖς ἀσώδεσιν ἀνεμέτοισιν, ὀσφυαλγέσιν, ἢν θρασέως παρακρούσωσιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν;

|| Φάρυγξ ἐπώδυνος ἰσχνὴ μετὰ δυσφορίης, πνιγώδης, ὀλεθρίη ὀξέως.

Quibus ex partu purgamenta alba subsistunt cum febre et surditatem ac acutum lateris dolorem afferunt, eae in vehementem et perniciosam mentis emotionem incidunt.

In febribus ardentibus cum aliqua summi corporis perfrictione, ac egestionibus aquae similibus et crebris, oculorum perversio et distortio malum significat, tum vero praecipue, si alto quodam stupore, quem catochon vocant, deprehensi detineantur.

Siderationes quae repente contingunt, si insuper febris mediocris accedat, quae diu trahat, perniciem minantur, quale quid Numenii filio contigit.

Ex lumborum dolore ad os ventriculi recursationes, cum febre, horrore, multorum tenuium et aquosorum vomitu, delirio, vocis defectione, eae in nigrorum vomitionem desinunt.

In praecipitibus malis oculi obseratio aut perfractio malo est.

Considerandum est in aestuabundis et corporis jactatione citra vomitum et lumborum dolore conflictatis aegris, si audacter desipuerint, num nigra per secessum proditura sint.

Dolentes fauces absque tumore, cum labore et molestia ac suffocatione, praeceps exitium minantur.

Ed. Chart. VIII. [753. 757.] Foes. I. 74. Ed. Lind. I. (477. 478.)

Οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ πνιγώδης, ὁ σπόνδυλος ἐγκά(478)θηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῶν τελευτῶν ὡς συσπῶντος τινὸς τὸ πνεῦμα γίνεται.

Οἱ κεφαλαλγικοὶ, κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, ὄμμα θρασύνοντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.

[757] Ἐπ' ὀμμάτων διαστροφῇ πυρετώδει, κοπιώδει, ῥῖγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι κακόν.

Αἱ ἐν πυρετοῖσι πρὸς ὑποχόνδριον ὀδύναι ἀναύδως ἱδρῶτι λυόμεναι κακοήθεες. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα καυσώδει πυρετῷ, καὶ ἢν κοιλίη καταῤῥαγῇ, ὀλέθριον.

Οἷσι φωναὶ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσαι μετὰ κρίσιν τρομώδεες, καὶ κωματώδεες τελευτῶσιν.

Οἷσι καυστικὰ, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλοντα ὑποχόνδρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, σίτων ἀπολελαμμένων, ἐφ'

Qui spiritum trahunt cum voce strangulabunda, si cervicis vertebra intro subsidet, iis ad exitum, velut ex convulsione, respiratio ducitur.

Ex capite dolentes et alto stupore, catochum vocant, detenti ac delirantes cum alvi interceptione et ferociente intuitu, floridi, in scapulas rigescunt ac posteriorum partium distensione tentantur.

Febribus et lassitudinis sensu detento, cum oculorum perversione, rigor perniciem minatur. Atque in hujusmodi casibus soporati malum denunciant.

Praecordiorum dolores in febribus cum loquendi impotentia, si sudore non solvantur, maligni sunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque alvus affatim prorumpens, perniciem ostentant.

Quibus cum febribus voces post judicationem deficiunt, ii tremore et sopore correpti intereunt.

Quibus ardore conflictatis, fatuitate et alto stupore, quem catochum dicunt, detentis praecordia variant et in contrarias subinde affectiones transmutantur, ac venter in tumorem praeter naturam sublatus est cum ciborum interceptione et tenui circa caput et thoracem oborto sudore:

Ed. Chart. VIII. [757. 763.] Foes. I. 74. 75. Ed. Lind. I. (478. 479.)

ἱδρῶσι, ἆρα τούτοις τὸ θολερὸν πνεῦμα, καὶ τὸ γονοειδὲς ἐπελθὸν, λύγγα διασημαίνει, καὶ κοιλίη δὲ ἔπαφρα χολώδεα προσδιέρχεται; τὸ λαμπῶδες ἐν τούτοισι ὠφελέει οὐρηθὲν, κοιλίη δὲ τούτοισιν ἐπιταράσσεται.

[763] Οἷς κῶμα γίνεται ἐπ᾽ ἄφρων περιελθόντων, πυρετὸς παροξύνεται ὀξύς.

Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες χαλῶνται ἐφ᾽ ἑαυτοὺς, ἐπανιέντα χρονιώτερον, ἐπιῤῥιγῶσαι τούτοισιν οὐ πονηρόν.

Χεῖρες τρομώδεες, κεφαλαλγέες, τραχήλου ὀδυνώδεες, ὑπόκωφοι, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμένα, οἷσιν ταῦτα ᾖ, μέλανα προσδέχεσθαι ἥξειν ὀλέθριον.

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσεως κατόχως ἀφω(479)νίαι ὀλέθριαι.

Πλευροῦ ἄλγημα ἐπὶ πτύσεσι χολώδεσιν ἀλόγως ἀφανισθὲν, ἐξίστανται.

in his animadvertendum est, num, si concitatus et magnus spiritus, aut geniturae similis excretio accidat, singultum praenunciet, aut etiam ex alvo spumantia et biliosa prodiτura sint? Eos splendescens quiddam aut coruscans per urinam redditum juvat, alvus vero in his etiam commovetur.

In sopore affectis aegris, spumantibus prodeuntibus dejectionibus, febris acuta ingravescit.

In febre cum sudoribus, vocis ex capitis dolore defectiones, si per se resolvuntur aegri ac praeter voluntatem excrementa demittunt, malumque remitti videatur, diuturniorem morbum metuere oportet. In his novus subortus rigor damnandus non est.

Quibus manus sunt tremulae, cum capitis et cervicis dolore, levi aliqua surditate affecti, nigricantes reddunt urinas et densas. In his casibus nigrorum progressum expectare et suspectum habere oportet.

Vocis defectiones cum virium exolutione, alto stupore, catochon vocant, detentis perniciem minantur.

Lateris dolor cum biliosis sputis temere ac praeter rationem evanescens aegros in vehementem et furiosam mentis emotionem agit.

Ἐπὶ τραχήλου ἀλγήματι κωματώδει, ἱδρώδει κοιλίη φυσηθεῖσα, εἰ δέ τι πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα ὑποπεριπλυθεῖσα, ἐκ τουτέων ἄχολα ἐξίστανται, τὰ τοιαῦτα διασωζόμενα μακροτέρως διανοσέει. ἆρά γε εἰσὶν ἄχολοι περιπλύσιες εὐηθέστεραι, καὶ τὸ φυσῶδες ὄγκῳ προσωφελέοι;

Κοιλίης περίτασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα, ταχὺ ὀγκουμένη, ἔχει τι σπασμῶδες, οἷον καὶ τῷ Ἀσπασίου υἱῷ, τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοις ὀλέθριον. ἐκ τουτέων σπασμώδης γενηθεὶς, καὶ ἐμφυσηθεὶς, μακρότερον διανοσήσας, στόματι σῆψις χλωρὴ ἐπεγένετο.

Τὰ κατ᾽ ὀσφῦν κατὰ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα πρὸς ὑποχόνδριον γριφόμενα ἀποσιτικὰ ἅμα πυρετῷ, τούτοισιν εἰς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν κτείνει ὀξέως τρόπῳ σπασμώδει.

Τὰ ἐπιῤῥιγοῦντα καὶ ἐς νύκτα μᾶλλόν τι παροξυνόμενα, ἄγρυπνα, φλεβοδονώδεα ὄντα ἐν τοῖς ὕπνοις, ἔστιν ὅτε οὖρα ὑφ᾽ ἑαυτοὺς χαλῶντα, ἐς σπασμοὺς ἀποτελευτᾷ κωματώδεας.

Ex cervicis dolore cum ſopore et ſudore inflata alvus, ſi quidem ex medici induſtria liquida demittat cum aliqua proluvie, deinde quae biliofa non ſunt reſtitent, hujusmodi aſſervata diuturniorem morbum efficient. In his animadvertendum eſt, num proluvies alvi non bilioſae benigniores ſint, ac flatuoſo tumori conducant?

Alvus circumtenſa, ex medici induſtria liquida demittens, celeriter intumeſcens, convulſionis ſignificationem quandam prae ſe fert, quod Aſpaſii filio contigit. In his novus ſubortus rigor perniciem facit. Ex his caſibus convulſione tentato ac inflato, ubi diutius morbum traxerit, ex ore putrida et virulenta prodeunt.

Lumborum dolores diuturni qui ſenſim fiunt circum praecordia involuti, cum febre et ciborum faſtidio, ſi intenſum capitis dolorem advehunt, non ſine convulſionis ſpecie celeriter interficiunt.

Qui ſubinde rigore prehenduntur et ſub noctem aliquanto gravius habent, pervigiles, in ſomnis nugantes aut delirantes, interdum ſeſe lotio perſundentes, ii in convulſiones cum ſopore tendunt.

Οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐφιδροῦντες, οὔροισι πέποσι καυστικοὶ, ἀκρίτως περιψύχοντες διὰ ταχέως περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες ὀλέθριοι.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ, καρώδεα μετὰ βαρέος γινόμενα, φλαῦρα, ἴσως δὲ ταύτῃσι καὶ σπασμῶδές τι παθεῖν ὀφείλει.

|| Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα (480) ἔχει τι σπασμῶδες, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶντα, οἷον καὶ τῇ Θρασύνοντος ἀνεψιῇ.

[775] Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γενόμενα ἐφ᾽ ἱδρῶσι φιλυπόστροφα, τούτοις ἡ κρίσις ἐπιῤῥιγώσασιν. οὗτοι ἐπιῤῥιγέουσι περὶ κοιλίην καύματι προκληθέντες.

Ὀσφύος πόνος καὶ κεφαλαλγικὸς καὶ καρδιαλγικὸς μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης ἔχει τι σπασμῶδες.

Τὸ ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

Ἀπὸ κοιλίης ὑποπέλια, ταραχώδεα, καὶ οὖρα λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα, ὕποπτα.

Quibus circa initia tenues suboriuntur sudores et urinae concoctae emittuntur cum magna totius corporis aestuatione, si praeter rationem perfrigescant et rursus celeriter perurantur et torpore, sopore aut convulsione tententur, ii perniciose affecti sunt.

Uterum gerentibus capitis dolores cum sopore et gravitate, malo sunt. Quin et hujusmodi naturae convulsionibus quibusdam forte sunt obnoxiae.

Faucium gracilium dolores suffocantes convulsionem minantur, tum vero praecipue si ex capite originem ducunt, quale quid Thrasynontis consobrinae contigit.

Tremoribus quae convulsiones accedunt cum sudoribus, recidivas minantur. In his judicationem facit novus obortus rigor, qui prius ardore circa ventrem oborto provocatur.

Lumborum et capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione, convulsionem suspectam facit.

Quin etiam nonnihil metuendus est cum judicatione rigor.

Ex ventre quae prodeunt sublivescentia et turbulenta, urinae etiam tenues ac dilutae suspectae sunt.

Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ' ὀλίγον, καὶ κοιλίη διαβορβορίζουσα κεναῖς ἐξαναστάσεσι, καὶ μετώπου ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, κοπιώδεες, ἐν στρώμασι καὶ ἱματίοισιν ὀδυνώδεες, τὰ ἐκ τούτων αὐξανόμενα δύσκολα. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμώδης, καὶ τὰ εἰς μέτωπον ἀλγήματα βαρέα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα.

Οὔρου ἐπίστασις καὶ αἶσι ῥίγεα ἐπὶ τούτοισι σπασμώδεσι, οἷον καὶ αὐτὴ φρίξασα ἐφίδρωσεν.

Αἱ ἄκρητοι τελευτῶσαι καθάρσιες ἐν πᾶσι παροξυντικαί. τούτοισι δὲ καὶ πάνυ ἐκ τοιούτων καὶ τὰ παρ' οὖς ἀνίστανται.

Αἱ ταραχώδεες θρασύταται ἐπεγέρσιες σπασμώδεες, ἄλλως τε καὶ μεθ' ἱδρῶτος.

Καὶ αἱ τραχήλου καὶ αἱ μεταφρένου καταψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος. ἐν τούτοισι καὶ ἀφρώδεες οὐρήσιες ἅμα ἀψυχίῃ, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, σπασμὸν ἐγγὺς σημαίνει.

Fauces leviter exasperatae et alvus ad inanes et irritas exurrectiones obmurmurans, frontis dolores, in aegris palpitantibus et more investigantium sensim contrectantibus, delassatis et ex stragulis aut vestimentis dolentibus et si quae ex his increscunt, molestiam exhibent. Somnus in his multus convulsionem minatur et frontis dolores graves, ac mictio molesta est.

In iis quibus rigores imminent urina resistat et in convulsoriis affectionibus, velut huic mulieri contigit, quae ubi inhorruit sudore correpta est.

Quae in finceras tendunt vacuationes, omnibus quidem ingravescentis mali significationem praebent, his vero, supradictis, vel maxime. Atque in hujusmodi casibus ad aures tubercula exoriri solent.

Turbulentae et valde confidentes e somno exurrectiones convulsiones minantur, praesertim vero si cum sudore contingant.

Cervicis et dorsi perfrictiones et quae totum corpus videntur pertingere, insuper et spumantes mictiones, cum animi deliquio, ac oculorum hebetatio, convulsionem in proximo esse significant.

Ed. Chart. VIII. [780.] Foës. I. 77. Ed. Lind. I. (480. 481.)

[780] || Πήχεος ἀλγήματα μετὰ τραχήλου σπασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα καὶ κατὰ φάρυγγα, ἦχοι συχνοὶ σιελίζοντες. ἐν (481) τούτοισι ἐν ὕπνοις ἱδρῶτες ἀγαθοί. ἆρά γε καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖς πλείστοις οὐ πονηρόν; οἱ εἰς τὰ κάτω μέρη πόνοι τούτοισιν εὔφοροι.

Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδροῦντες κεφαλαλγέες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, σπασμώδεες.

Τὰ ὑποψάθυρα ὑγρὰ διαχωρήματα περιψύχοντα οὐκ ἀπύρως φλαῦρα. τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα, κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνοντα, ὀδυνώδεα. ἆρα τὸ κωματῶδες τούτοισιν ἔχει τι σπασμῶδες; οὐκ ἂν θαυμάσαιμι.

Τὰ ἐν ὀξέσι ἐμετωδέως ἑλκόμενα φλαῦρα, καὶ αἱ λευκαὶ διαχωρήσιες δύσκολοι. ἄγλισχρα ἐκ τούτων διεξελθόντα ἐξίστανται καύματι πολλῷ. οἱ ἐκ τούτων κωματώδεες νωθροὶ ἀπογίνονται. τὰ ἐκ τοιούτων μακροτέρως ἐπινοσέει. ἆρα περὶ κρίσιν οὗτοι ξηρώδεες δύσπνοοι;

Cubiti cervicisque dolores convulſionem minantur. Ex facie autem prodeunt iſta, fauciumque ſonitus crebri cum ſalivatione. Iis ſudores in ſomnis bono ſunt. Nempe et ex ſudore levari plurimos conſentaneum eſt. Quibus ſi dolores inferiores partes occupent, toleratu faciles evadunt.

In febribus tenuiter exudantes, cum capitis dolore et alvo intercepta, ad convulſiones proni ſunt.

Quae inter ſe non cohaerent, ſed facile diſſolvuntur et aliquantulum friabilia ſunt alvi recrementa, liquida cum ſummi totius corporis perfrictione, non ſine febre improbanda ſunt. Ac praeter haec ſi rigores veſicam et ventrem cum dolore invadant. Proinde in his ex ſopore aliquod convulſionis periculum impendere, nemini mirum videri debet.

In gravibus et praecipitibus malis diſtorqueri velut qui vomitione conflictantur malum eſt, quin et albae alvi egeſtiones moleſtae ſunt. Quae ex his prodeunt non viſcoſa, in vehementem mentis emotionem cum multo ardore agunt, videndumque eſt, num poſtea ſoporati ac torpeſcentes evadant. Qui ex his conflictantur, diutius laborant. In his animadvertendum eſt, num imminente judicatione areſcentes difficultate ſpirandi teneantur.

Τὰ ἐξ ὀσφύος εἰς τράχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα καὶ παραλύσαντα, παραπληκτικὸν τρόπον σπασμώδεα παρακρουστικά. ἆρά γε καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμῷ; ἐκ τῶν τοιούτων ποικίλως διανοσέουσι καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες.

Οἱ ἐν ὑστερικαῖσιν ἀπύρως σπασμοὶ εὐχερεῖς, οἷον καὶ Δορκάδι.

[786] *Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκωδέως ἐν τούτοισιν ἐκλυόμενα δύσκολα, οὐ μὴν ὀλέθρια. ἆρά γε καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον;*

Ἆρά γε καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διακοπαὶ σπασμὸν ἐπικαλέονται; ἢ τὸ μεθύοντα πληγῆναι, ἢ τὸ ῥυῆναι πολὺ ἐν ἀρχῇσι, εἰ τοῦτο ποιεῖ σπασμώδεα;

Ἐν ἱδρῶτι πτύελα παραῤ(482)ῥέοντα πυρετώδει ἐόντι, || ἀήθεα, ἆρά γε τουτέοισιν ἐπί τινας ἡμέρας κοιλίαι καθυγραίνονται; οἶμαι. ἆρά γε τούτοισιν εἰς ἄρθρον ἀπόστημα ἔσεσθαι;

Quae ex lumbis in cervicem et caput redundant et levis fiderationis more resolutionis sensum inducunt, convulsionem ac mentis emotionem minantur. Videndumque est num talia convulsione solvantur. Qui hujusmodi conflictantur, varie morbum trahunt, atque eadem diutius perseverant.

Mulieres quae ab utero prompte strangulantur, idque sine febre, in convulsiones propensae sunt, quod etiam Dorcadi contigit.

Vesica intercepta, praesertim cum capitis dolore, convulsionem minatur. Quae in his cum torporis sensu exolvuntur, molestiam exhibent, non tamen perniciem afferunt. Videndumque est num tale quid etiam mentem excutiat.

Quinetiam considerandum est num ossium ad tempora praecisiones convulsionem provocent, an vero madido vulnus inflictum, aut circa initia sanguis magna copia effluens, convulsionem accersit?

Febricitanti cum sudore sputa defluentia levia sunt et minime maligna. In quibus videndum est num ad aliquot dies alvi madescant, quod equidem reor. Animadvertendum quoque est, num his ad articulos aliquid abscessurum speres.

Ed. Chart. VIII. [786.] Foeſ. I. 78. Ed. Lind. I. (482.)

Τὰ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολικά. ἢν δὲ ἀπὸ γυναικείων ᾖ, θηριώδεα. ἐπὶ πλεῖω δὲ ταῦτα συμπίπτει. ἆρά γε καὶ σπασμώδεες αὗται; ἆρά γε καὶ αἱ μετὰ κάρου ἀφωνίαι σπασμώδεες αὗται; οἷον τῇ τοῦ Σκυτέως θυγατρὶ ἤρξατο γυναικείων παρεόντων.

Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλάμπουσιν ἀτενέως, οὔτε παρ᾽ ἑωυτοῖσιν εἰσὶν, διανοσέουσί τε μακροτέρως.

Τὰ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέοντα κακὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ δεξιοῦ ῥέειν, καὶ τὰ καθ᾽ ὑποχόνδριον ὡσαύτως, ἐφιδρῶντι δὲ κάκιον.

Ἐκ ῥινῶν μικροῖς ἱδρῶσιν περιψυχόμενα, κακοήθεα, μοχθηρά.

Μεθ᾽ αἱμοῤῥαγίαν μελάνων δίοδος κακόν. πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ἐξέρυθρα, εἰ δὲ ἆρά γε τεταρταίοισι ταῦτα αἱμοῤῥα-

Quae ſenſim feroces fiunt mentis emotiones, in vehementes et melancholicas evadunt. Quod ſi ex muliebrium ſuppreſſione accidat, in ferinas tendunt, qualia ſaepius contingunt. Videndum igitur num foeminae hujusmodi convulſionibus ſint obnoxiae. Animadvertendum quin etiam eſt, num vocis defectiones cum alto ſopore convulſionem quoque minentur, qualiter Cerdonis filiae comparentibus muliebribus purgationibus contingere coepit.

Quibus dum convelluntur oculi fixi et immoti ſplendent, iis mens e ſede conſtantiae deturbatur et diutius morbum trahunt.

Quae ex parte adverſa et praepoſtere fiunt ſanguinis eruptiones, malo ſunt velut in lienis tumore, ſi ex nare dextra effluat. Quod et circa praecordia eodem modo ſe habere expectandum eſt. Majus autem malum denunciatur, ſi cum tenui circa frontem et thoracem ſudore iſtud contingat.

Ubi ſanguis ex naribus effluit cum tenuibus ſudoribus et corporis totius perfrictione, morbi malignitas et pernicies denunciatur.

A ſanguinis eruptione nigrarum dejectionum pertransitus malo eſt. Quin et praerubra damno ſunt, praecipue vero ſi ſanguinis iſta eruptio quarto die contingat, quod animad-

Ed. Chart. VIII. [786. 791] Foës.I. 78. 79. Ed. Lind. I. (482. 483.)
γέει, κωματώδεες; ἐκ τοιούτων σπασμῷ τελευτῶσιν. ἆρα μελάνων προδιελθόντων καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης;

[791] Τὰ αἱμοῤῥαγέοντα ἐφιδροῦντα τρώματα κακοήθεα. οὗτοι διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσιν.

Ἡ μεθ' αἱμοῤῥαγίαν βραχεῖαν καὶ μελάνων διαχώρησιν ἐν ὀξέσι κώφωσις κακόν. αἵματος διαχώρησις ἐν τούτοισι ὀλέθριον, κώφωσιν δὲ λύει.

Ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσιόντα σημεῖα αἱμοῤῥαγώδεα. οἶμαι δὲ (483) καὶ προγεγενημένον σημεῖον.

Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμοῤῥαγέοντα διψώδεα, δύσκολα, ἐκλυόμενα, μὴ αἱμοῤῥαγήσαντα, ἐπιληπτικὰ τελευτᾷ.

|| Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα, ἄγρυπνα, ἀποστάξαντα, ἑκταῖα κουφισθέντα, νύκτα πονήσαντα, εἰς τὴν αὔριον ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα αἱμοῤῥαγήσει λαύρως. ἆρά γε τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτόν τι σημαίνει;

vertendum est. Quibus ista contingunt, ii tandem sopore et convulsione conflictati moriuntur, ac forte praegressis nigris dejectionibus et ventre in tumorem sublato.

Qui ex vulnere cum tenui sudore sanguinem fundunt, ii maligne habent et inter loquendum derepente moriuntur.

In praecipitibus malis, quae post paucam sanguinis eruptionem, aut nigrorum per alvum refusionem surditas obvenit, malum denunciat. In his sanguinis egestio perniciem affert, surditatem tamen discutit.

Lumbis dolentibus si oris ventriculi dolor accesserit, futurae per haemorrhoidas vacuationis signum est, ac forte etiam eam praecessisse significat.

Qui statis temporibus sanguinem fundunt, si siticulosi sint, molestiam ac virium exolutionem sentiant, nec sanguinem effuderint, in morbum comitialem transeunt.

Qui statim sine ratione perturbantur, pervigiles sunt, sanguinem e naribus stillant, sexto die allevantur, noctu laborant, ac postridie tenui sudore correpti et in somnum delati delirant, iis largam sanguinis e naribus fluxionem affore spes est. Ac forte etiam tale quid diluta urina significat.

Οἷσιν αἱμοῤῥαγίαι πλείους, προεληλυθότος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ τὰ οὖρα πεπανθῇ.

Ἐν κρισίμοις περιψύξεσι τῶν αἱμοῤῥαγιῶν αἱ νεανικαὶ κάκισται.

Οἱ καρηβαρικοὶ, κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμοῤῥαγικοὶ, ἄλλως τε καὶ ἤν τι ἐν τραχήλῳ ἐντείνει.

Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμοῤῥαγεῖ, ἄλλως τε καὶ ἢν μή τι προεῤῥύη, ἆρά γε φρίξαντα;

Τραχήλου ὀδυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμοῤῥαγικά.

Οἷσι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμοῤῥαγέει, καὶ ἐπιριγέει, ἆρα κοιλίη λειεντεριώδης, καὶ ἐπίσκληρος, ἢ ἀσκαρίδες, ἢ ἀμφότερον;

[795] Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν καὶ χεῖρας, ναρκώδεες, καρδιαλγικοὶ, ἰχωρώδεες, αἱμοῤῥαγέουσι

Quibus fanguinis fluxus diu perfeveravit, in his temporis proceffu alvus male habet, nifi urinae concoctionem prae fe ferant.

Sanguinis eruptiones vehementes cum totius corporis perfrictionibus judicatoriis, peffimae funt.

Qui capite gravati ad fynciput dolorem fentiunt, pervigilio torquentur, iis fanguinis eruptionem fore fpes eft, tum vero praefertim fi aliquis tenfionis fenfus in cervice apparet.

Qui infomnia vexantur cum fubita corporis jactatione et inquietudine, iis fanguinem erupturum fperare oportet, idque praefertim fi non antea quid profluxerit. Animadvertendum vero num id poft horroris fenfum contingat.

Cervicis dolor, oculi praerubri, fanguinis eruptionem praenunciant.

Qui fuppreffa alvo fanguinem ex naribus fundunt, aut novo fubinde oborto rigore corripiuntur, iis fortaffe alvus inteftinorum laevitate laborat et obdurefcit, aut tenues lumbrici, afcarides dicti, infeftant, aut utrumque.

Quibus lumborum dolor in caput et manus recurfat et corpore affectioris ventriculi dolorem fentiunt, tenuibus ac ferofis humoribus abundant, ii liberaliter fanguinem pro-

Ed. Chart. VIII. [795.] Foes. I. 79. 80. Ed. Lind. I. (483. 484.)
λάβρως, καὶ κοιλίη δὲ καταῤῥήγνυται τούτοισι ταραχώδεσιν.

Οἷς ἐφ᾽ αἱμοῤῥαγίῃ λάβρως πυκνῇ με(484)λάνων συχνῶν διαχώρησις, ἐπίτασις αἱμοῤῥαγοῦσιν, οὗτοι κοιλίης ὀδυνώδεες, ἅμα δέ τινι ῥύσει εὔφοροι. ἆρα οὗτοι ψυχροῖς ἐφιδρῶσι πολλοῖς; τὸ ἀνατεταραγμένον ἐν τούτοισιν οὖρον οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑφιστάμενον γονοειδές. ἐπίσυχνον δὲ οὗτοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν.

Οἷς ἂν ἀπὸ ῥινῶν ἐπικώφωσις καὶ νωθρίη μικρὰ ἡ ἀπόσταξις, ἔχει τι δύσκολον, ἐμετὸς τούτοις συμφέρει καὶ κοιλίης ταραχή.

|| Οἷσιν ἐκ ῥίγεος πυρετοὶ κοπιώδεες γυναικεῖα κατατρέχει, τράχηλος δ᾽ ἐν τούτοις ὀδυνώδης, αἱμοῤῥαγικόν.

Καὶ διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγῆσαι ἐλπίζειν τὰ σείοντα κεφαλὴν, καὶ τὰ ἠχώδεα αἱμοῤῥαγέει ἢ γυναικεῖα καταβιβάζει,

fundunt. At vero his cum mentis perturbatione alvus effunditur.

Quibus ex frequenti et larga sanguinis eruptione nigrorum recrementorum copiosa fit dejectio, cum alvi contensione, aut suppressione et dolore, ii sanguinem profundunt; cum aliqua vero fluxione bene habent. Ac forte hi frigidos, crebros, tenues sudores emittunt. In his returbida urina mala non est, neque quod in ea subsidet genitali semini simile. Crebro autem dilutas urinas reddunt.

Quibus pauca sanguinis e naribus stillatio cum surditate et torpore obveniens, molestiam quandam exhibet, iis vomitio et alvi perturbatio confert.

Quibus ex rigore febres adsunt, cum lassitudinis sensu, in iis muliebrium profluvium expectare oportet. Quod si cervicis dolor prehenderit, sanguinis ex naribus eruptionem fore spes est.

Quin etiam sanguinis ex naribus eruptionem sperare oportet in his quae caput concutiunt et aurium sonitus excitant, aut muliebria deturbatum iri spes est, idque prae-

Ed. Chart. VIII. [795.] Foes. I. 80. Ed. Lind. I. (484. 485.)

ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθήσῃ, ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικόν.

Καὶ οἱ κατὰ κοιλίην παλμοὶ ὑποχονδρίου ἐν τάσει ὑπομάκρῳ, ὀγκώδει, αἱμοῤῥαγικοὶ, φρικώδεες οὗτοι.

Ἐκ ῥινῶν λάβρα βίαια πολλὰ ῥυέντα, ἕτοιμον εἰς σπασμοὺς προσάγεται, φλεβοτομία λύει.

Αἱ πυκναὶ καὶ κατὰ μικρὰ ἐπαναστάσιες ὑπόξανθοι, γλίσχραι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μεθ' ὑποχονδρίου ἀλγήματος, καὶ πλευρῶν, ἰκτεριώδεες. ἆρα δὲ ἐπιστάντων αὐτῶν οὗτοι ἐκλύονται; οἶμαί γε καὶ αἱμοῤῥαγέει, τούτοις τάσις ὀσφύος, ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμοῤῥαγικά.

Ὑποχονδρίου τάσις μετὰ (485) καρηβαρίης καὶ κωφώσεως, καὶ τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα αἱμοῤῥαγικά.

Ἑνδεκαταίοισι στάξιες δύσκολαι, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπίσταξις.

sertim si ad spinam ardor sentiatur. Fortassis autem et intestinorum difficultas expectanda est.

Quin et quae contingunt circa ventrem palpitationes, cum praecordiorum contensione oblonga et intumescente, sanguinis ex naribus profluvium denunciant, idque quandoque cum horroris sensu.

Larga, vehemens et multa sanguinis e naribus eruptio, interdum ad convulsiones deducit, ex quo venae sectio liberat.

Frequentes desidendi labores pauca aliquantulum flava, glutinosa excernentes, cum paucis alvi recrementis, praecordiorum et lateris dolore, morbum regium praenunciant. Animadvertendum vero num ex istorum suppressione ii exolvantur, aut fortasse sanguinem profundant. In his lumborum tensio et dolores sanguinis erupturi fidem faciunt.

Praecordiorum contensio cum capitis gravitate et surditate, ad haec quae oculorum aciem perturbant, sanguinis eruptionem ex naribus praenunciant.

Sanguinis e naribus stillationes quae undecimo die contingunt, molestiam exhibent, tum vero praecipue si denuo nares stillare coeperint.

Τὰ ἐν φρίκῃσιν ἅμα ἱδρώσαντα κρισίμως, εἰς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα, παραλόγως ἀγρυπνέοντα, αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι.

Οἷσιν ἐξ ἀρχῆς αἱμοῤῥαγίαι λάβραι, ῥῖγος ἵστησι ῥύσιν.

Ἐξ αἱμοῤῥαγίας ῥίγεα μακρά.

Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ τραχήλου πόνοι, καὶ ὅλου δέ τις ἀκράτεια τοῦ σώματος τρομώδης, αἱμοῤῥαγικὰ λύουσιν. ἀτὰρ καὶ χρόνῳ οὕτω λύονται.

|| Οὖρα τοῖσι παρ᾽ ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα. καὶ τὰ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

[801] Τὰ ὑποκαρώδεα ἰκτερώδεα οὐ πάνυ αἰσθανόμενα οἷσι λύγγες, κοιλίη καταῤῥήγνυται, ἴσως καὶ ἐπίστασις, οὗτοι ἐκλύονται. ἆρα τούτοισι καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα;

Τὰ ἐπεσχημένα μετὰ ῥίγεος οὖρα πονηρὰ, ἄλλως τε καὶ προκαρωθέντα τὰ παρ᾽ οὖς. ἆρα ἐπὶ τούτοισιν ἐλπίς;

Quibus ubi inhorruerint judicatorii sudores simul contingunt, postridie vero si horror repetierit et temere pervigilent, iis forte sanguinem e naribus erupturum sperare oportet.

Liberalium ab initio sanguinis eruptionum cursum rigor sistit.

Rigores ubi sanguinis eruptioni succedunt, diuturni fiunt.

Quibus capitis ac cervicis dolor et totius corporis impotentia cum tremore adest, ab iis sanguinis eruptio liberat. Quin etiam ista tempore dissolvuntur.

In his quae ad aures abscedunt urinae, quae celeriter et parvo tempore concoquuntur, damno sunt. Quin et perfrigerari itidem malum est.

In his qui quodam sopore aut morbo regio detinentur, nec admodum sentiunt et quibus singultus adest, alvus affatim prorumpit, fortassis etiam supprimitur, atque ii exolvuntur. Videndum num abscessus ad aures in his expectare oporteat.

Vrinae quae cum rigore restitant, damno sunt, idque praesertim si altus sopor praegressus sit. Animadvertendum est, num in his abscessus ad aures sperare oporteat.

Ἐκ στροφώδους ὑπόστασις ἰλυώδης, ὑποπέλιος, καχῆ. ἆρά γε ἐκ τῶν ὑποχονδρίων ὀδυνᾶται, δοκέω δὲ δεξιόν; ἐκλύονται. ἆρα τὰ παρ᾽ ὦτα τοιούτοισιν ὀδυνώδεα ἐπ᾽ ὀλίγῳ; κοιλίη καταῤῥαγεῖσα τούτοισιν ἐν ἅπασιν ὀλέθριον.

Ἔν τισιν ἀσώδεσιν ἀγρυπνίῃσι τὰ παρ᾽ οὖς μάλιστα.

Ἐπὶ εἰλεοῖσι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίῳ μετεώρῳ χρονιωτέρῳ, (486) τὰ παρ᾽ οὖς ἐπανθέντα κτείνει.

Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικῶς τὰ παρ᾽ ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἤν ἀσῶδές τι ἐπιγένηται, καὶ τοῖσι κωματώδεσιν, ἐπὶ τούτοισι μᾶλλον.

Τὰ παρ᾽ ὦτα φλαῦρα τοῖσι παραπληγικοῖς.

Τὰ σπασμώδη τρόπον παροξυνόμενα κατόχως, τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίστησιν.

[805] Τὸ σπασμῶδες, τρομῶδες, ἀσῶδες, κατόχως, μικρὰ παρ᾽ οὖς ἐπιπαροξυνόμενα.

In alvi recrementis quae cum torminibus dejiciuntur, ſedimentum limoſum, ſublividum malo eſt. Ac fortaſſe quidem ad praecordia dextra dolor adeſt et in his vires exolvuntur. Videndum num abſceſſus ad aures paulo poſt cum dolore excitentur. In his omnibus alvus affatim prorumpens periculum intentat.

In pervigiliis quibusdam quae cum angore et anxietate fiunt, ad aures abſceſſus maxime obveniunt.

In tenuioris inteſtini morbis graveolentibus, cum febre acuta et ex longo intervallo tumeſcentibus praecordiis, qui ad aures oboriuntur abſceſſus, mortem adferunt.

Ex ſurditate abſceſſus ad aures contingere conſentaneum eſt, praeſertim vero ſi implaciditas quaedam aut inquies corporis jactatio ſuccedat. Ac inter hos, in iis qui ſopore detinentur, iſta magis ſperare oportet.

In leviter ſideratis abſceſſus qui ad aures contingunt, malo ſunt.

Quae convulſionis in morem affligunt, cum alto ſtupore quem catochon vocant, abſceſſus ad aures excitant.

Convulſio cum tremore, corporis jactatione et implaciditate ac alto ſtupore, quem catochon vocant, parvulorum circa aures obortorum abſceſſuum ſpem facit.

|| Ἆρά γε εἰσὶ τὰ παρ᾽ ὦτα κεφαλαλγικοί; ἆρά γε καὶ ἐφιδρῶσι τὰ ἄνω, εἶτα καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται καί τι κωματῶδες; ἆρά γε καὶ ὑδατώδεα, οὖρα ἐναιωρευμένα λευκοῖς, καὶ ποικίλως ἔκλευκα, δυσώδεα ποιέει τὰ παρ᾽ οὖς; ἆρά γε εἰσὶ τὰ τοιαῦτα οὖρα, στάξιες πυκναί; ἆρά γε καὶ γλῶσσα τούτοις λείη;

Οἷσι πνευματουμένοισιν ἐοῦσιν ἴκτεροι, καὶ πυρετοῦ ὀξέος μεθ᾽ ὑποχονδρίων σκληρῶν κατεψῦχθαι, εἰ τὰ παρ᾽ ὦτα μεγάλα ἵστανται.

Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα, ἐμετώδεα μικρὰ, ἐν τούτοισι τὰ παρ᾽ οὖς ἐπανίστανται, πρόσθεν δὲ καὶ τὰ περὶ πρόσωπον.

Κοιλίης μέλανα κοπρώδεα διεἰσης, κῶμα ἐπιφανὲν, τὸ παρ᾽ οὖς ἀνίστησιν.

Considerandum in quibus speramus abscessus circa aures futuros, num ex capite doleant, aut superiorum partium tenues sudores oboriantur, aut novus insuper rigor, ac deinde num alvus affatim prorumpat, aut aliquo sopore detineantur. Videndum quoque num urinae dilutae, cum sublimibus quibusdam innatantibus albidis et quae varie exalbescunt et graveolent, abscessus ad aures excitent? Ac forte quidem quibus hujusmodi urinae adsunt, iis crebra e naribus stillatio contingit. An et his quidem lingua laevis est (ac minime aspera)?

In spirituosis et anhelatoribus morbo regio laborantibus et febre acuta, cum praecordiorum duritie et tumore, si corporis summa perfrigerentur, magnorum circa aures abscessuum exortum fortassis expectare oportet.

Qui sopore detinentur cum corporis incontinenti jactatione, praecordiorum dolore et pauca vomitione, in iis tuberculorum ad aures exortum sperare oportet. Sed et antea quae circa faciem contingere solent in considerationem adhibere convenit.

Alvo stercora nigra demittente, si sopor appareat, tubercula ad aures excitat.

Βῆχαι μετὰ πτυελισμοῦ ὄντα τὸ παρ' οὖς ἀπαλλάσσει.

Ἐν κεφαλαλγίῃ κῶμα καὶ κώφωσις παρ' οὖς τι ἐξερεύγεται.

Ὑποχονδρίου σύντασις (487) μετὰ κώματος ἀσώδους καὶ κεφαλαλγίης, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς ἀκρίτως καταμαλυνθέντα φλαῦρα.

Tuſſes cum crebra oris ſalivatione abſceſſum circa aures emolliunt.

In capitis dolore ſopor et ſurditas aliquem ad aures abſceſſum effundunt.

Praecordiorum contenſio cum ſopore, corporis incontinenti jactatione et capitis dolore, tubercula ad aures attollit.

Graves aurium abſceſſus qui citra judicationem ſenſim conquieſcunt et diſſipantur, damno ſunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Ed. Chart. VIII. [809.] Foes. I. 83. Ed. Lind. I. (487.)

Τῶν ἰητρῶν προῤῥήσιες ἀπαγγέλλονται συχναί τε καὶ καλαὶ καὶ θαυμασταὶ, οἵας ἐγὼ μὲν οὔτ᾽ αὐτὸς προεῖπον οὔτ᾽ ἄλλου του ἤκουσα προλέγοντος. εἰσὶ δ᾽ αὐτῶν αἱ μὲν τοιαῖδε. ἄνθρωπον δοκέειν ὀλέθριον εἶναι καὶ τῷ ἰητρῷ τῷ μελεδαίνοντι αὐτέου καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν. ἐπεισιόντα δὲ ἰητρὸν ἕτερον εἰπεῖν ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἀπολεῖται, ὀφθαλμῶν δὲ τυφλὸς ἔσται. καὶ παρ᾽ ἕτερον δοκέοντα παγκάκως ἔχειν εἰσελθόντα προειπεῖν τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀναστήσεσθαι, χεῖρα

HIPPOCRATIS PRAEDICTORVM LIBER SECVNDVS.

Praedictiones medicorum referuntur permultae tum praeclarae tum admiratione dignae, quales neque equidem praedixi, neque quenquam qui praediceret audivi. Ex quibus quaedam sunt hujusmodi. Hominem qui medico ejus curam habenti et caeteris periclitari videretur, ingressum vero alium medicum de eo pronunciasse, hunc non periturum, verum oculis captum fore. Et ad alium qui prorsus male affectus existimabatur, ingressum praedixisse, eum quidem ex morbo relevaturum, verum mancum futurum. Et in alio qui ne superesse quidem posse existimabatur, pro-

Ed. Chart. VIII. [809. 810.] Foës. I. 83. Ed. Lind. I. (487. 488.)

δὲ χωλὴν ἕξειν, καὶ ἄλλῳ τῷ δοκέοντι οὐ περιέσεσθαι εἰπεῖν αὐτὸν μὲν ὑγιέα ἔσεσθαι, τῶν δὲ ποδῶν τοὺς δακτύλους μελανθέντας ἀποσαπήσεσθαι. καὶ τἄλλα τοιουτότροπα προῤῥήματα λέγεται ἐν τοιουτέῳ τῷ εἴδει. ἕτερος δὲ τρόπος προῤῥήσεως ὠνεομένοισί τε καὶ διαπρησσομένοισι προειπεῖν τοῖσι μὲν θανάτους, τοῖσι δὲ μανίας, τοῖσι δὲ ἄλλας νόσους, ἐπὶ πᾶσι τούτοισί τε καὶ τοῖσι προτέροισι χρόνοισι προφητίζειν καὶ πάντα ἀληθεύειν. ἄλλο δὲ σχῆμα (488) προῤῥήσεων τόδε λέγεται· τοὺς ἀθλητὰς γινώσκειν καὶ τοὺς τῶν νούσων εἵνεκα γυμναζομένους τε καὶ ταλαιπωρέοντας, ἤν τι ἢ τοῦ σιτίου ἀπολίπωσιν, ἢ ἑτεροῖόν τι [810] φάγωσιν, ἢ ποτῷ πλέονι χρήσωνται, ἢ τοῦ περιπάτου ἀπολίπωσιν, ἢ ἀφροδισίων τι πρήξωσι. τούτων πάντων οὐδὲν λανθάνει, οὐδ᾽ εἰ σμικρόν τι εἴη, ἀπειθήσας ὤνθρωπος, οὕτως ἐξηκριβῶσθαι οὗτοι πάντες οἱ τρόποι λέγονται τῶν προῤῥησίων. ἐγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν οὐ μαντεύσομαι, σημεῖα δὲ γράφω οἷσι χρὴ τεκμαίρεσθαι τούς τε ὑγιέας ἐσομένους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τούς τε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἢ

nunciasse ipsum quidem sanum fore, at pedum digitos denigratos putrilaginem contracturos. Atque talia multa id genus praedicta narrantur. Aliud quoque praedictionis genus ad eos qui in auctione et negociatione versantur spectat, cum partim quidem mortem, partim vero insaniam, quibusdam etiam varios morbos praedicunt, ad haec omnia quae instant et retro actis temporibus evenerunt vaticinantur et vera efferunt. Alia praeterea praedictionum forma esse dicitur, quae circa athletas eosque qui propter morbos se exercent et laboribus fatigant versatur et dignoscit si quid in cibo sit ab his praetermissum aut mutatum, aut potu pleniore utantur, aut deambulationem intermittant, aut quid circa res venereas agitent. Quorum omnium nihil eos fugit, ne vel si pusillum quidem quis medico non paruerit, cujus exactam cognitionem non habeant. Atque haec omnia narrantur praedictionum genera. Ego autem hujusmodi vates esse nolo, signa vero describam ex quibus quis sanos fore aut morituros homines conjectura cognoscat, eosque qui tum brevi tum longiore temporis intervallo sani sunt futuri

ἐν πολλῷ ὑγιέας ἐσομένους, ἢ ἀπολουμένους. γέγραπται δέ μοι καὶ περὶ ἀποστασίων ὡς χρὴ ἐπισκέπτεσθαι ἑκάστας. δοκέω δὲ καὶ τοὺς προειπόντας περί τε τῶν χωλωσίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων ἤδη ἀποστηριζομένου τοῦ νοσήματος προειπεῖν, καὶ δήλου ἐόντος ὅτι οὐ παλινδρομήσει ἡ ἀπόστασις, εἴ περ νόον εἶχον, πολὺ μᾶλλον ἢ πρὶν ἄρχεσθαι τὴν ἀπόστασιν γινομένην. ἐλπίζω δὲ καὶ τἄλλα προῤῥηθῆναι, θανάτους τε καὶ νοσήματα καὶ μανίας. ταῦτα δέ μοι δοκέει τοιαῦτα γενέσθαι, καὶ οὐδέν τι δοκέει χαλεπὰ εἶναι προειπεῖν τῷ βουλομένῳ τὰ τοιάδε διαγωνίζεσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς ἐφύδρους τε καὶ φθινώδεας τίς οὐκ ἂν γνοίη; ἔπειτα τοὺς παραφρονήσαντας ἐστὶ (489) μὴ πολὺ λανθάνειν, εἴ τις εἰδείη οἷσι τὸ νόσημα τοῦτο ἢ ξυγγενές ἐστιν, ἢ πρόσθεν ποτ' ἐμάνησαν. εἰ γὰρ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι οἰνοφλύγες εἶεν, ἢ κρεηφαγοῖεν, ἢ ἀγρυπνοῖεν, ἢ τῷ ψύχει ἢ τῷ θάλπει ἀλογίστως ὁμιλοῖεν, πολλαὶ ἐλπίδες ἐκ τουτέων τῶν διαιτημάτων παραφρονῆσαι αὐτούς. τούς τε αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντας, εἴ τις ὁρῴη

aut morituri. Scriptum est autem a nobis de his quae abscedunt et quomodo eorum quidque existimare oporteat. Ac eos quidem existimo qui claudicationes et caetera id genus praedicunt, si modo quid mentis habuerunt, firmato jam morbo eas praedictiones fecisse et cum manifestum foret id quod abscedere natum est, intro recurrere non posse, idque longe potius quam ante abscessus initia. In spem autem adducor et alia praedicta esse, mortesque et morbos et insanias, eaque mihi videntur ita accidisse, nihilque eorum non facile praedici posse videtur, si quis modo ad ea mentis acie velit contendere. Imprimis namque quotus quisque est qui aqua intercute aut tabe laborantes non noverit? Denique deliraturi ne longe quidem latere possunt eos qui norint quibus aut innata est ac congenita ad hunc morbum propensio, aut qui jam antea insaniverunt. Si namque hujusmodi temulenti fuerint, aut carnibus vescantur, aut pervigilatione, aut frigore, aut calore inconsulte utantur, ex eo vitae genere magna spes est ipsos deliraturos. Ac eos qui per ora venarum sanguinem fundere sunt soliti, si quis

Ed. Chart. VIII. [810.] Foës. I. 83. 84. Ed. Lind. I. (489.)

τοῦ χειμῶνος πολυποτέοντάς τε καὶ εὐχρόους ἐόντας, ἔστι προσειπεῖν ἀμφὶ τούτων. ἐς γὰρ τὸ ἔαρ καταῤῥαγῆναι τὸ αἷμα πολλαὶ ἐλπίδες, || ὥστε ἀχρόους τε καὶ ὑδαλέους ὑπὸ τὴν θερείην τούτους εἶναι. ἀλλὰ χρὴ προλέγειν καταμανθάνοντα πάντα ταῦτα, ὅστις τῶν τοιουτέων ἐπιθυμέει ἀγωνισμάτων. ἔστι γὰρ ἐκ τῶν γεγραμμένων προειπεῖν καὶ θάνατον καὶ μανίην καὶ εὐεξίην. εἴποιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ εὐγνωστότατα ἔδοξέ μοι γράψαι. συμβουλεύω δὲ ὡς σωφρονεστάτους εἶναι καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τέχνῃ καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι προῤῥήμασι, γνόντας ὅτι ἐπιτυχὼν μὲν ἄν τις τοῦ προῤῥήματος θαυμασθείη ὑπὸ τοῦ ξυνιόντος ἀλγέοντος, ἁμαρτὼν δ' ἄν τις πρὸς τῷ μισεῖσθαι τάχ' ἂν καὶ μεμηνέναι δόξειεν. ὧν δὴ ἕνεκα κελεύω σωφρόνως τὰ προῤῥήματα ποιέεσθαι καὶ τἄλλα πάντα καὶ ταῦτα. καίτοι γε ἀκούω καὶ ὁρῶ οὔτε κρίνοντας ὀρθῶς τοὺς ἀνθρώπους τὰ λεγόμενά τε καὶ ποιεύμενα ἐν τῇ τέχνῃ οὔτ' ἀπαγγέλλοντας.

per hiemem liberaliore potu usos aut bene coloratos conspiciat, hic facile praedixerit, ipso vere erupturi sanguinis magnam spem affore, adeo ut sub aestatem decolores et aquosi evadant. Nempe sic decet eum qui haec omnia addidicerit praedicere, si hujusmodi contentionum praemium reportare desiderat. Ex his namque quae scripta sunt et mortem et insaniam et bonum corporis habitum praedicere licet. Quin et alia id genus multa referre possem, nisi in animo esset quae sunt cognitu facillima scribere. Quod si quis me audiat, is quam prudentissime et consultissime tum in caetera arte tum in praedictis hujusmodi se geret, probe intelligens, qui praedictionis successum consecutus sit, apud prudentem aegrum admirationi fore, qui vero deerraverit, praeterquam quod odio gravabitur, eum ne insaniae quidem suspicionem effugere posse. Quapropter praecipio praedicta tum haec tum alia omnia prudenter fieri, etsi sentio et video quae in arte dicuntur aut fiunt perperam ab hominibus aestimari et referri.

Ἀμφὶ δὲ τῶν γυμναζομένων καὶ ταλαιπωρεόντων τὰς μὲν ἀτρεκείας τὰς λεγομένας ὡς λέγουσιν [811] οἱ λέγοντες οὔτε δοκέω (490) εἶναι, οὔτ᾽ εἴ τις δοκέει, κωλύω δοκέειν. ὑπὸ σημείου μὲν γὰρ οὐδενὸς βλάπτεται τὰ ὑπονοήματα οὔτε καλοῦ οὔτε κακοῦ, ᾧ χρὴ πιστεύσαντα εἰδέναι εἴτε ὀρθῶς ἀπήγγελται εἴτ᾽ οὔ. ἄλλως δὲ ἐκποιέει τῷ βουλομένῳ πιστεύειν, οὐ γὰρ ἐμποδὼν ἵσταμαι, δοκέω δὲ αὐτῶν εἴ τι ἀληθὲς λέγεται ἢ τῶνδε τῶν περὶ τοὺς γυμναζομένους, ἢ ἐκείνων τῶν πρότερον γεγραμμένων, πρῶτον μὲν τῶν σημείων τεκμήρασθαι τοῦτον γνόντα, ἔπειτα ἐνδοιαστῶς τε καὶ ἀνθρωπίνως || προειπεῖν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀπαγγέλλοντας τερατωδεστέρους διηγεῖσθαι ἢ ὡς ἐγένοντο, ἐπεὶ οὐδὲν τῇσι νούσοισιν εὐπετὲς γινώσκειν τὰ ἁμαρτήματα, καίτοι κατάκεινταί γε οἱ ἄνθρωποι καὶ διαιτήμασιν ὀλιγοτρόφοισι χρῶνται, ὥστε μὴ πάμπολλα δεῖ ὁρᾶσθαι ὑποσκεπτόμενον τὸν μελεδαίνοντα. οἱ μὲν γὰρ πίνουσι μόνον, οἱ δὲ πρὸς τῷ πίνειν ἢ ῥόφημα ἢ σιτίον βέλτιστον ἐπιφέρονται. ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ τοιούτῳ τοὺς μὲν

Quod autem attinet ad eos qui exercitationibus et laboribus fatigantur, quae quidem pro certo afseverantur, ut afferunt qui ea narrant, nec effe puto, neque fi quis exiftimet, prohibeo. Etenim quam quis animo concepit opinionem nullum fignum neque bonum neque malum refellit, quo quis fretus num recte renunciatum fit necne poffit cognofcere. Alioquin fane fuppetit ei qui volet ut credat, nihil enim impedit. Verum exiftimo fi quid ex his veri effertur, aut de his qui exercentur, aut de illis quos antea fcripfimus, primum quidem, qui hujus cognitionem habuit ex fignis conjecturam captaffe, deinde dubie et ut fert humana natura praedixiffe, fimulque eos qui renunciant prodigiofius quam res extitit commemorare, quando neque proclive eft in morbis errata cognofcere, etiam fi aegri decumbant et parum nutrientibus cibis utantur, adeo ut non admodum multa medicum intueri oporteat, qui haec in confiderationem adhibere velit. Etenim quidam folo potu utuntur, alii ad potum vel forbitionem, vel optimum cibum adjungunt. Quare tum neceffe eft eos qui largiore potu utuntur diffici-

Ed. Chart. VIII. [811.] Foes. I. 85. Ed. Lind. I. (490. 491.)

τῷ ποτῷ πλέονι χρησαμένους δυσπνοωτέρους γίνεσθαι, καὶ οὐρέοντας πλέον φαίνεσθαι, τοὺς δὲ τῷ ῥοφήματι ἢ τῷ σιτίῳ πλεονάσαντας διψῆν τε μᾶλλον καὶ πυρεταίνειν. εἰ δέ τις ἀμφοτέροις, καὶ τῷ ποτῷ καὶ τοῖσι περὶ τὰ σιτία, ἀμέτρως χρήσαιτο, πρὸς τῷ πυρεταίνειν καὶ δυσπνοεῖν καὶ τὴν γαστέρα περιτεταμένην ἂν καὶ μείζω ἔχειν. ἔξεστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα καταβασανίζειν κάλλιστα καὶ τἄλλα τοῖσιν δοκιμίοισι, οἷσιν ἔχομέν τε καὶ χρεόμεθα εὖ πάντα. πρῶτον μὲν γὰρ τῇ γνώμῃ τε καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἄνθρωπον κατακείμενον ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτρεκέως διαιτώμενον ῥᾷόν ἐστι γνῶναι, ἤν τι ἀπειθήσῃ, ἢ περιοδοιπορέοντα καὶ πάμπολλα ἐσθίοντα. ἔπειτα τῇσι (491) χερσὶ ψαύσαντα τῆς γαστρός τε καὶ τῶν φλεβῶν ἧσσόν ἐστιν ἐξαπατᾶσθαι ἢ μὴ ψαύσαντα. αἵ τε ῥῖνες ἐν μὲν τοῖσι πυρεταίνουσι πολλά τε καὶ καλῶς σημαίνουσιν. αἱ γὰρ ὀδμαὶ μέγα διαφέρουσιν. ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχύουσί τε καὶ ὀρθῶς διαιτωμένοισιν οὐκ οἶδα τί ἂν χρησαίμην, οὐδ᾽ ἐν τούτῳ τῷ δοκιμίῳ. ἔπειτα τοῖς ὠσὶ, τῆς φωνῆς ἀκούσαντα καὶ τοῦ πνεύματος ἔστι διαγινώσκειν, ἃ ἐν τοῖσιν

lius fpirare et majorem urinae copiam reddere, eos vero qui forbitione aut cibo abunde ufi funt, fiti majori et febre tentari. Quod fi quis ad utraque, et potum et cibos, immoderate fe gefferit et etiam ad febrem et fpirandi difficultatem, ventris circumtenfionem et magnitudinem adjunget. Licet autem et in his omnibus optime periclitandis caeterisque eam probationem facere, quam in omnibus adhibemus et recte utimur. Imprimis quidem facile eft mente ac oculis complecti, eodem loco decumbentem et diligenti victus ratione utentem, num qua in re aut obambulando, aut multum edendo non obfecutus fit. Deinde manibus tum ventrem tum venas attrectantem minus falli convenit quam qui non attrectavit. Nares quoque in febricitantibus quidem multaque et pulchre denunciant, odores namque multum inter fe differunt. At in valentibus et recta victus ratione utentibus non video qua in re hac exploratione uti poffim. Ad hoc vocem et fpiritum audiendo licet auribus dignofcere, quae in valentibus non aeque funt manifefta, verum quali-

Ed. Chart. VIII. [811. 812.] Foës. I. 85. Ed. Lind. I. (491. 492.)

ἰσχύουσιν οὐχ ὁμοίως ἐστὶ δῆλα, ἀλλ' οἵως πρόσθεν. ἢν τὰ φύσεα τῶν νοσημάτων τε καὶ τῶν ἀλγεόντων ἐκμάθῃ ὁ ἰητρὸς, οὐ χρὴ προλέγειν οὐδέν. οὐ γὰρ ἂν δυσπνούστερος ἄνθρωπος γένοιτο, ἔτι πλανωμένης τῆς νόσου, καὶ πυρετήνειεν ὀξυτέρῳ πυρὶ, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπιταθείη. ὥστε διὰ ταῦτα οὐκ ἀσφαλὲς προλέγειν πρόσθεν πρὶν ἂν κατάστασιν λαβεῖν τὸ νόσημα. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὅ τι ἂν παράλογον γένηται λέγειν χρή. δῆλα δὲ τὰ διὰ τὴν ἀπειρίην γινόμενα κακά. αἵ τε γὰρ δύσπνοιαι καὶ τἄλλα ταῦτα τῇ ὑστεραίῃ πεπαύσεται, ἢν δι' ἁμαρτάδα γένηται. ἢν οὖν τις ταύτην τὴν κρίσιν περιϊδὼν λέγῃ, οὐχ ἁμαρτήσεται. ἐγὼ μὲν νῦν τόνδε τὸν τρόπον ἐσηγέομαι τῶν ἐπισκεψίων, καὶ περὶ τῶν οἴκοι μενόντων, οἷα ἐξαμαρτάνουσιν, καὶ περὶ τῶν γυμναζομένων τε καὶ τῶν ἄλλων πάντων. τὰς δ' ἀκριβείας κείνας ἀκούω τε καὶ καταγελῶ τῶν ἀπαγγελλόντων. σμικρὰ μὲν γὰρ ἀπειθούντων τῶν ἀνθρώπων οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἐλέγξαιμι. εἰ δ' εἴη μείζονα τὰ ἁμαρτήματα, ὄντινα τρόπον ὑποσκέπτεσθαι χρὴ γράφω. [812] (492) χρὴ

ter antea se habent. Quod si morborum et aegrorum naturam medicus cognoverit, nihil necesse est quicquam praedicere. Nam nec difficilius quis spiraverit adhuc inerrante morbo et graviore febre tentabitur, venterque intensior fuerit. Quas ob causas, ante quam morbus consistat, secura non est praedictio. Sed hoc elapso tempore enunciare oportet quicquid praeter rationem evenerit. Neque vero obscura sunt quae ob aegrorum contumaciam mala contingunt. Spirandi namque difficultas caeteraque id genus, si ob erratum contingunt, postridie desinent. Quare qui hanc judicationem in considerationem ad dicendum adhibuerit, non aberrabit. Atque hunc quidem in modum habendam esse rationem tum eorum qui domi manent tum eorum qui exercentur, caeterorumque omnium, in his erratis quae committunt nunc suadeo, exquisitas autem illas narrationes et audio et derideo. Neque enim video quanam ratione eos qui parum a medici monitis aberrant deprehendere queam. Quod si majora fuerint errata, quonam modo in considerationem venire debeant, scriptis complecti est animus. Im-

δὲ πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐν ᾧ μέλλει τις γνώσεσθαι τὰ ἀπηθευμένα, ἅπασαν ἡμέρην ὁρᾷν ἐν τῷ αὐτῷ τε χωρίῳ καὶ τὴν αὐτὴν ὥρην, μάλιστα τ᾽ ἦμος ἥλιος νεωστὶ καταλάμπει. τοῦτον γὰρ τὸν χρόνον ὑποκεκενωμένος ἂν εἴη, καὶ νῆστις ἂν ἔτι ἐστὶ, καὶ τεταλαιπωρηκὼς οὐδὲν πλὴν τῶν ὀρθρινῶν περιπάτων, ἐν οἷς ἥκιστα ἀπηθεῖ, ἢν γε ἐπανεγερθεὶς ὤνθρωπος ἐς τὴν περίοδον καταστῇ, ὥστε ἀνάγκη τὸν δικαίως διαιτώμενον μάλιστα ταύτην τὴν ὥρην ὁμαλῶς ἔχειν τὴν κατάστασιν τοῦ χρώματός τε καὶ τοῦ ξύμπαντος σώματος, διὸ καὶ ὁ ἐπιμελούμενος ὀξύτατός τ᾽ ἂν εἴη καὶ τὸν νόον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον. ἐνθυμέεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν γνώμην, τοὺς τρόπους, τοῦ σώματος τὴν δύναμιν. || ἄλλοι γὰρ ἄλλα ῥηϊδίως ἐπιτελοῦσι τῶν προστασσομένων καὶ χαλεπῶς. πρῶτον μὲν οὖν ὁ λιμαγχεόμενος εἰ πλείονα φάγῃ τε καὶ πίῃ, τούτοισι δῆλος ἔσται· καὶ ὀγκηρότερον αὐτοῦ τὸ σῶμα φανεῖται, καὶ λιπαρώτερον καὶ εὐχρούστερον ἔσται, ἢν μὴ κακῶς διακεχωρήκῃ τὰ ἀπὸ τῆς γαστρὸς

primis quidem oportet, si quis horum cognitionem habere volet, quae committit aeger medicis non auscultando, eum tota die intueri et eodem in loco ac eadem hora, praesertimque cum primum sol collucet. Tunc enim aliquantum exinanitus fuerit et adhuc jejunus est, neque ullo labore praeterquam matutinis deambulationibus fessus, in quibus minime medico contradicit, si quidem somno experrectus ad deambulandum se contulerit. Quare necesse est eum qui absoluta victus ratione utitur, ea hora praecipue, aequabilem cum coloris tum etiam totius corporis statum nactum esse. Ideoque et qui ad hoc negotium incumbit, tunc temporis maxime mentis acumine atque oculorum acie valuerit. Praeter haec in cogitationem etiam adhibere oportet hominis mentem, mores et corporis vires, quandoquidem quidam facilius aut difficilius imperata exequuntur. Imprimis igitur qui inediam subit, si abundantiorem cibum et potum sumpserit, his se prodet indiciis. Nam et ejus corporis moles major videbitur et plenior, ac melius coloratus fuerit, nisi male prodierint alvi excrementa, eritque ad fatigatio-

αὐτῷ. ἔσται δὲ καὶ εὐθυμότερος ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ. σκεπτέον δὲ καὶ ἤν τι ἐρυγγάνῃ ἢ ὑπὸ φύσης ἔχηται. ταῦτα γὰρ προσήκει γίνεσθαι τοῖσι ὧδε διακειμένοισι ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἁμαρτάδι. ἢν δὲ ἐσθίειν τε ἤδη ἀναγκαζόμενος συχνὰ, καὶ ταλαιπωρέειν ἰσχυρῶς, ἢ τὸ σιτίον μὴ καταφάγῃ, ἢ θωρηχθῇ, ἢ μὴ περιέλθῃ ἀπὸ τοῦ δείπνου συχνοῦ, ὧδ᾽ ὑποσκέπτεσθαι. τὸ μὲν δεῖπνον εἰ μὴ καταφάγοι, περιπατῆσαι δὲ τὰ με(493)μαθηκότα, ἡδίων τε ἂν προσιδεῖν, ὀξύτερός τε καὶ ἐργαστικώτερος ἐν τοῖσι γυμνασίοισι. ὁ δ᾽ ἀπόπατος σμικρότερός τε καὶ ξυνεστηκὼς μάλιστ᾽ ἂν τούτῳ γένοιτο. ἢν δὲ τὸ δεῖπνον καταφαγὼν μὴ περιπατήσῃ, ἐρυγγάνοι τ᾽ ἂν καὶ φυσώδης εἴη, καὶ πλῆθος οὐκ ἔλασσον φαίνοιτο, καὶ ἱδρώῃ ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ καὶ δύσπνοος ἂν εἴη καὶ βαρύς. αἵ τε διέξοδοι τῆς κοιλίης μέζονές τε καὶ ἧσσον γλίσχραι τουτέων γένοιντ᾽ ἄν. εἰ δὲ μήτε τὸ σιτίον καταναλώσειε, μήτε περιπατήσειε, νωθρότερος ἂν εἴη καὶ ὀγκωδέστερος. εἰ δὲ μεθυσθείη, ἱδρώῃ τ᾽ ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν καὶ δύσπνοος ἂν εἴη, καὶ βαρύτερος αὐτὸς ἑωυτοῦ καὶ ὑγρότερος. εἴη δ᾽ ἂν καὶ εὐθυμό-

nem alacrior. Videndum quoque est num qui eructatione rejecerit, aut flatibus vexetur, quae fieri assolent his qui in eo victus errato hunc in modum se habent. Quod si ubi pleniorem cibum edere cogitur, aut valenter fatigari, aut cibum non comederit, aut inebriatus fuerit, aut post copiosiorem coenam non deambulaverit, hunc in modum explorare poteris. Coenam siquidem non sumpserit, deambulet autem uti consuevit, tum aspectu jucundior fuerit, tum in exercitationibus obeundis acrior et efficacior, secessus vero et minor et maxime compactus huic contigerit. Quod si coenam sumpserit nec deambulaverit, ructatione et flatibus conflictabitur, neque plenitudo minor videbitur et in fatigatione magis quam antea sudabit, spirandique difficultate et gravitate laborabit et alvi secessus copiosiores et minus glutinosi his fuerint. Si vero neque cibum absumpserit, neque deambulaverit, languidior et turgidior fuerit. Sed si inebriatus fuerit, utique quam prius magis sudaverit et difficilius spirabit et seipse gravior et humidior evadet. Quin

τερος, ἢν μή τι αὐτῷ ἡ κεφαλὴ ἀνιῷτο. γυναικὶ δὲ χρησάμενος ἅπαξ ὀξύτερός τ' ἂν εἴη καὶ λελυμένος μᾶλλον· εἰ δὲ πλειστάκις διαπρήξαιτο, σκληρότερος ἂν γένοιτο, καὶ αὐχμηρόν τι ἔχοιν, καὶ ἀχρούστερός τε καὶ κοπιώδης μᾶλλον.

[813] Ἀποπάτους δὲ χρὴ διαχωρέειν τοῖσι ταλαιπωρέουσιν, ἔστ' ἂν ὀλιγοσιτέωσί τε καὶ ὀλιγοποτέωσι, σμικρούς τε καὶ σκληρούς. ἢν δὲ πᾶσαν ἡμέρην, ἤν τε καὶ διὰ τρίτης, ἢ τετάρτης, ἢ διὰ πλέονος χρόνου διαχωρέῃ, κίνδυνος ἢ πυρετὸν ἢ διαῤῥοίην ἐπιλαβεῖν. ὅσα δὲ ὑγρότερά ἐστι τῶν διαχωρημάτων ἢ ὥστε ἐκτυποῦσθαι ἐν τῇ διεξόδῳ, ταῦτα δὲ πάντα τοῖσι κακίω. τοῖσι δὲ συχνὰ ἐσθίουσιν ἤδη καὶ πολλὰ ταλαιπωρέουσι τὴν διέξοδον χρὴ μαλθακὴν ἐοῦσαν ξηρὴν εἶναι, πλῆθός τε τῶν εἰσιόντων κατὰ λόγον τῆς ταλαιπωρίης. δια-(494)χωρέει δὲ ἀπὸ τῶν ἴσων σιτίων τοῖσι μὲν ἐλάχιστα ταλαιπωρέουσι πλεῖστα, τοῖσι δὲ ταλαιπωρέουσι πλεῖστα σμικρὸν, ἢν ὑγιαίνωσί τε καὶ δικαίως διαιτῶνται, ἀλλὰ πρὸς ταῦτα συμβάλλεσθαι. αἱ δὲ ὑγρότεραι τῶν διαχωρήσεων καὶ

et alacrior fuerit, nisi caput aliquatenus dolore vexetur. Uxore vero semel usus et acrior fuerit et magis expeditus. At si saepius venerem exercuerit, durior evadet cum quodam squalore, corpusque decoloratius erit et majore lassitudine tentatum.

Secessus vero necesse est his qui defatigantur, dum parvo cibo aut potu contenti sunt exiguos et duros procedere, sive quotidie, sive tertio quoque aut quarto die, aut longiore ex intervallo prodeant. Tuncque metus est ne febris aut alvi profluvium ipsos prehendat. Quibus tamen pejores sunt dejectiones omnes, quae tam sunt liquidae ut in exitu figuratae esse nequeant. Frequentem vero cibum sumentibus ac multum defatigatis mollem in transitu dejectionem siccam esse oportet, ciborumque ingestorum copiam pro defatigationis ratione respondere. Sumpta autem aequali ciborum copia, his quidem qui minimum defatigantur plurimae, his vero qui plurimum defatigantur paucae dejectiones prodeunt, si sani sint et proba victus ratione utantur. Ea namque ad haec conferre existimandum est.

Ed. Chart. VIII. [813.] Foës. I. 87. 88. Ed. Lind. I. (494.)

ἄτερ πυρετῶν γινόμεναι, καὶ ἑβδομαῖαι, καὶ θᾶσσον κρινόμεναι, λυσιτελέες, ἐς ἅπαξ πᾶσαι γινόμεναι, καὶ μὴ ὑποστρέφουσαι. εἰ δ' ἐπιπυρεταίνοιεν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ὑποστρέφοιεν αἱ διάῤῥοιαι εἰ μακραὶ γιγνοιντο, πάντως πονηραὶ, εἴ τε χολώδεες ἦσαν, εἴ τε φλεγματώδεες, εἴ τε ὠμαὶ, καὶ διαιτημάτων τε ἰδίων προσδεόμεναι ἕκασται, καὶ φαρμακευσίων ἄλλαι ἄλλων.

|| Οὖρον δὲ χρὴ κατά τε τὸ τοῦ πινομένου πλῆθος διουρέεσθαι καὶ ἴσον αἰεὶ καὶ ἀθρόον ὡς μάλιστα καὶ ῥοπῇ ὀλίγον παχύτερον ἢ οἷον ἐπόθη. εἰ δὲ εἴη ὑδατῶδές τε καὶ πλεῖον τοῦ προστασσομένου πίνεσθαι, σημαίνει μὴ πείθεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πλέονι ποτῷ χρῆσθαι, ἢ οὐ δύνασθαι ἀνατραφῆναι, ἔστ' ἂν τὰ τοιαῦτα ποιέῃ τὸ οὖρον. εἰ δὲ κατ' ὀλίγον τρύζοι τὸ οὖρον, σημαίνει ἢ φαρμακεύσιος δεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ νόσημά τι τῶν περὶ κύστιν ἔχειν. αἷμα δὲ οὐρῆσαι ὀλιγάκις μὲν καὶ ἄτερ πυρετοῦ καὶ ὀδύνης οὐδὲν κακὸν σημαίνει, ἀλλὰ κόπων λύσις γίνεται. εἰ δὲ πολλάκις οὐρέοι,

At liquidiores dejectiones, quae citra febrem et die feptimo aut citius judicio terminantur, utiles, fi femel univerfae effluant, neque repetant. Quod fi febris accefferit, alvique profluvia repetant, fi diu perfeverent, omnino vitiofa, five biliofa fuerint, five pituitofa, five cruda, egentque finguli cum propria victus ratione tum medicatione.

Urinam autem copia potui refpondentem reddere oportet et femper aequalem et quam maxime effufam et ad paullo craffius inclinantem quam quod potu fumptum eft. Quod fi diluta fuerit et copia major quam quod potui fit affignatum, hominem dicto non audientem fignificat, fed abundantiore uti potu, aut non poffe nutritionem accipere, quamdiu talis urina reddetur. Si vero paulatim cum ftridore urina emittatur, aut medicamenti potione hominem indigere, aut veficam quodammodo male affectam denunciat. At fanguinis mictus rarus quidem et fine febre ac dolore, nihil mali indicat, verum laffitudinum fenfus folvitur. Quod fi faepius mictu reddatur, aut horum aliquid accefferit, periculum

ἤ τι τούτων προσγίνοιτο, δεινόν. ἀλλὰ προλέγειν ἤν τε ξὺν ὀδύνῃσιν οὐρέηται, ἤν τε ξὺν πυρετῷ πῦον ἐπιδιουρήσειν, καὶ οὕτω παύεσθαι τῶν ἀλ(495)γεόντων. παχὺ δὲ οὖρον λεπτὴν ὑπόστασιν ἔχον σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν. αἱ δ' ἄλλαι ὑποστάσεις αἱ ἐν τοῖσιν οὔροισιν τῶν γυμναζομένων πᾶσαι ἀπὸ τῶν νοσημάτων γίνονται τῶν περὶ τὴν κύστιν. δῆλον δὲ ποιήσουσι, ξὺν ὀδύνῃσί τε γὰρ ἔσονται καὶ δυσαπάλλακτοι. καὶ ταῦτα μὲν γράφω περὶ τούτων καὶ λέγω τοιαῦτα ἕτερα. ὧν δὲ δι' ἀκρίβειαν κατηγορέονται τῶν προῤῥήσεων, τοῖσι μὲν αὐτῶν αὐτὸς ξυνεγενόμην, τῶν δὲ παισί τε καὶ μαθητῇσιν ἐλεσχηνευσάμην, τῶν δὲ ξυγγράμματα ἔλαβον. ὥστε εὖ εἰδὼς οἷα ἕκαστος αὐτῶν ἐφρόνει καὶ τὰς ἀκριβείας οὐδαμοῦ εὑρὼν ἐπεχείρησα τάδε γράφειν.

[814] || Περὶ δὲ ὑδρώπων τε καὶ φθισίων καὶ τῶν ποδαγρῶν, τῶν τε λαμβανομένων ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης, τάδε λέγω, κατὰ μέν τι περὶ πάντων τὸ αὐτό. τὸν

minatur. At praedicendum eſt, ſive cum dolore, ſive cum febre mictu reddatur, pus inſuper per urinam effluxurum, atque eo pacto dolores tolli. Urina vero craſſa, in qua quod ſubſidet album eſt, articulorum dolorem aut tumorem denunciat. Quae autem ſunt reliqua ſedimenta in urinis eorum qui exercentur, ea omnia a morbis fiunt qui circa veſicam affligunt. Quod manifeſtum facient dolores qui aderunt et a quibus vix liberari queant. Atque haec quidem de his ſcribenda, aliaque id genus dicenda exiſtimavi. Cum his vero qui praedictionum exquiſitas narrationes praedicant, partim ipſe commercium habui, partim cum eorum filiis et diſcipulis diu diſſerui, quorundam etiam ſcripta nactus ſum, ideoque cum cujusque ſenſum probe percepiſſem, neque usquam exactam diſciplinam comperiſſem, ad hoc ſcribendum aggreſſus ſum.

De his vero qui aqua inter cutem et tabe laborant et podagricis et morbo ſacro dicto correptis, haec dicenda exiſtimo, et aliqua quidem ex parte de omnibus idem. Qui

γὰρ ξυγγονέα τουτέων τῶν νουσημάτων ἔστιν εἰδέναι δυσαπάλλακτον ἐόντα, τὰ δὲ ἄλλα καθ' ἕκαστον γράψω. χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος ἐχόμενον καὶ μέλλοντα περιέσεσθαι εὔσπλαγχνόν τε εἶναι καὶ ἀνατείνεσθαι, καὶ φύσιν ἅμα πέπτεσθαί τε εὐπετέως εὔπνοόν τε ὄντα ἀνώδυνον εἶναι καὶ χλιαρὸν, ὁμαλῶς πᾶν τὸ σῶμα ἔχειν καὶ μὴ περιτετηκὸς περὶ τὰ ἔσχατα. κρέσσον δὲ ἐπάρματα μᾶλλον ἔχειν ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισι. ἄριστον δὲ μηδὲ ἕτερον τούτων, ἀλλὰ μαλακά τε χρὴ καὶ ἰσχνὰ (496) εἶναι τὰ ἀκρωτήρια. καὶ τὴν γαστέρα μαλθακὴν εἶναι ψαυομένην. βῆχα δὲ μὴ προσεῖναι, μηδὲ δίψαν, μηδὲ τὴν γλῶσσαν ἐπιξηραίνεσθαι, ἔν τε τῷ ἄλλῳ χρόνῳ καὶ μετὰ τοὺς ὕπνους. γίνεται δὲ ταῦτα κάρτα. τὰ δὲ σιτία ἡδέως δέχεσθαι καὶ ἐσθίοντα ἱκανὰ μὴ πονεῖσθαι. τὴν δὲ κοιλίην πρὸς μὲν τὰ φάρμακα ὀξέην εἶναι, τὸν δ' ἄλλον χρόνον διαχωρέειν μαλθακὸν ἐκτετυπωμένον. τὸ δὲ οὖρον φαίνεσθαι περαιούμενον πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τῶν οἴνων τὰς μεταβολάς. τὴν δὲ ταλαιπωρίην εὐπετῶς φέρειν καὶ ἄκοπον εἶναι. ἄριστον μὲν οὕτω πάντα διακεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον,

namque morbos istos connatos habet, eum ab his non facile vindicari posse compertum est. Caetera vero in singulis scribam. Qui aqua inter cutem detentus est et servari volet, eum robustis visceribus et contentis viribus esse convenit, simulque suapte natura facile concoquere, ac bene spirare, sine dolore esse, totumque corpus aequaliter calere, neque extremis partibus esse colliquefactum. Praestat namque potius extrema tumefacta esse, etsi optimum est nihil horum adesse. Verum tum mollia tum gracilia extrema esse oportet, ventrem contactu mollem. At neque tussim neque sitim adesse convenit, neque linguam cum alias tum ne a somno quidem, quod admodum fieri assolet, inarescere. Cibos autem suaviter assumere, ac ubi quis abunde comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis quidem celeriter moveri, alias vero mollia et figurata excernere. Urinam in transitu, pro instituta victus ratione et vinorum mutatione, mutationem sentire. Defatigationem facile sustinere, nec lassitudinem sentire. Atque sic quidem in totum hominem se

καὶ ἀσφαλέσταἰ ἂν γένοιτο ὑγιής. εἰ δὲ μὴ, ὡς πλεῖστα τουτέων ἐχέτω. ἐν ἐλπίδι γὰρ ἔσται περιγενέσθαι. ὃς δ' ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ἀλλὰ τὰ ἐναντία, ἀνέλπιστον ἐόντα εἰδέναι. ὃς δ' ἂν τούτων ὀλίγα ἔχῃ, ἃ φημὶ χρηστὰ εἶναι τῷ ὑδρωπιῶντι προσόντα, ὀλίγαι ἐλπίδες αὐτῷ. ᾧ δ' ἂν αἱμοῤῥαγέῃ πολλὸν ἄνω καὶ κάτω, καὶ πυρετὸς ἐπιγένηται, ὕδατος ἐμπλησθῆναι πολλαὶ ἐλπίδες τοῦτον, καὶ τῶν ὑδρώπων, οὗτος ὀλιγοχρονιώτατός τε καὶ ἐν τοῖσιν ἀφυκτοτάτοισιν. ἄλλῳ δὲ προσημαίνειν περὶ τούτου. οἷσι δὲ οἰδήματα μεγάλα γινόμενα καταμαραίνεται, καὶ αὖθις ἐπαίρεται, οὗτοι δὲ μᾶλλον περιγίνονται τῶν ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναῤῥήξιος ἐμπιπραμένων. ἐξαπατέουσι δὲ τοὺς ἀλγέοντας οὗτοι οἱ ὕδρωπες, ὥστε ποιέουσιν αὐτοὺς ἀπιόντας τοῖσιν ἰητροῖσιν ἀπόλλυσθαι.

|| Περὶ δὲ τῶν φθινόντων κατὰ (497) μὲν τὸ πτύελον καὶ τὴν βῆχα ταὐτὰ λέγω ἅπερ περὶ τῶν ἐμπύων ἔγραφον. χρὴ γὰρ τὸ πτύελον τῷ μέλλοντι καλῶς ἀπαλλάξειν εὐπετέως τε ἀναβήσεσθαι καὶ εἶναι λευκὸν, καὶ ὁμαλὸν, καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγμαντον, τὸ δ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταῤῥέον εἰς τὰς

gerere optimum, ut quam securissime convalescat. Sin minus, horum ut plurima habeat. Sic enim spem fore ut evadat. In quo vero nihil horum inest, sed contraria subsequuntur, in eo spem tolli animadvertendum est. Et cui ex his quae in aqua inter cutem laborante probavimus pauca affuerint, parum relictum esse spei. At ne is cui multus sanguis supra infraque perruperit, praetereaque febris accesserit, aqua impleatur magnus metus est. Et hujus generis aqua intercus brevissimi est temporis et inter inevitabiles numeranda, idque alteri denunciare oportet. Quibus autem tumores magni suborti desinunt, rursusque assurgunt, hi potius supersunt quam qui ex sanguinis eruptione complentur. Fallunt tamen aegros hujusmodi hydropes, cum eos relictis medicis in exitium praecipitent.

At de sputo et tussi eorum quos tabes male habet eadem mihi dicenda sunt quae de purulentis scripsi. Eum namque qui probe levari volet, convenit sputum facile tussi rejicere, esseque album et aequale, unius coloris et sine pituita. Quod

ῥῖνας τρέπεσθαι, πυρετὸν δὲ μὴ λαμβάνειν, ὥστε τῶν δείπνων [815] μὴ κωλύεσθαι, μηδὲ διψῇν. ἡ δὲ γαστὴρ ὑποχωρείτω πᾶσαν ἡμέρην, καὶ τὸ ὑποχωρέον ἔστω σκληρόν. πλῆθος δὲ κατὰ τὰ εἰσιόντα. τὸν δὲ ἄνθρωπον ὡς ἥκιστα λεπτὸν εἶναι. τὸ δὲ στῆθος ἐπαινεῖν χρὴ τετράγωνόν τε ἐὸν καὶ λάσιον. καὶ ὁ χόνδρος αὐτοῦ μικρὸς ἔστω καὶ σεσαρκωμένος ἰσχυρῶς. ὅστις μὲν γὰρ ταῦτα πάντα ἔχει, περιεστηκότατος γίνεται· ὃς δ' ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ὀλεθριώτατος. ὅσοι δ' ἂν ἔμπυοι γένωνται, νέοι ἐόντες ἐξ ἀποσκήψιος, ἢ σύριγγος, ἢ ἀπ' ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων, ἢ ἐκ παλινδρομίης ἀποστάσιος, οὐ περιγίνονται, ἢν μὴ πολλὰ κάρτα αὐτοῖσιν ἐπιγένηται τῶν ἀγαθῶν σημείων. ἀπόλλυνται δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐς τὸ φθινόπωρον, ἰσχυρῶς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νοσημάτων μακρῶν ἐς τὴν ὥραν ταύτην τελευτῶσιν οἱ πλεῖστοι. τῶν δ' ἄλλων ἥκιστα περιγίνονται αἵ τε παρθένοι καὶ αἱ γυναῖκες, ᾗσιν ἀπολήψει ἐπιμηνίων ἡ φθίσις γένηται. εἰ δὲ μέλλοι τις περιέσεσθαι τῶν παρθένων, ἢ τῶν γυναικῶν, τῶν τε ἄλλων σημείων τῶν ἀγαθῶν δεῖ πολλὰ ἐπιγενέσθαι καὶ τὰ ἐπι-

a capite defluit ad nares vertatur, neque febris prehendat, ut nec cibos impediat, neque fitim faciat. Alvus autem quotidie dejiciat et quod fecedit durum efto et iis quae affumuntur conveniens. Hominem quam minime tenuem effe convenit. Pectus vero laudandum quadratum et hifpidum, cujusque cartilago exigua et admodum carnofa eft. In quo namque haec omnia inerunt, is maxime fuperftes futurus eft. At qui nihil horum habuerit, exitio maxime eft affinis. Iuvenes vero qui in pectore pus colligunt ex humorum decubitu aut fiftula, aut alio quopiam id genus, aut ex abscessus reverfione, ii nifi multa admodum bona figna affecuti fint, minime evadunt. Moriuntur vero ejusmodi homines fub autumnum, valdeque et ex aliis morbis longis plerique fub hoc tempus pereunt. Ex reliquis autem minime evadunt tum virgines tum mulieres quibus ex menftruorum fuppreffione tabes contingit. Quod fi ex his aliqua fupereffe volet, cum multa laudabilia figna accedere, tum vero men-

Ed. Chart. VIII. [815.] Foes. I. 91. Ed. Lind. I. (497. 498.)

μήνια λαμπρῶς τε καὶ καθαρῶς ἐπιφαίνεσθαι, ἢ οὐδεμία ἐλπίς. οἱ δὲ ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναῤῥήξιος ἔμπυοι γινόμενοι τῶν τε (498) ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παρθένων περιγίνονται μὲν οὐχ ἧσσον, τὰ δὲ σημεῖα χρὴ πάντα ἀναλογισάμενον τά τε περὶ τῶν ἐμπύων καὶ τῶν φθινόντων προλέγειν, τόν τε περιεσόμενον καὶ τὸν ἀπολλύμενον. μάλιστα δὲ περιγίνονται ἐκ τῶν αἵματος ἀναῤῥήξεων οἷσιν ἂν ἀλγήματα ὑπάρχῃ μελαγχολικὰ ἔν τε τῷ νώτῳ καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ μετὰ τὴν ἀνάῤῥηξιν ἀνωδυνώτεροι γένωνται. βῆχές τε γὰρ οὐ κάρτα ἐπιγίνονται, καὶ πυρετοὶ οἱ πλεῖστοι διατελέουσιν ἐόντες, δίψαν εὐπετέως φέροντες. ὑποστροφαὶ δὲ τῆς ἀναῤῥήξιος μάλιστα γίνονται τουτοισιν, εἰ μὴ ἀποστάσιες ἐπιγένωνται. ἄρισται δὲ τῶν ἀποστασίων αἱ αἱματηρόταται. ὁκόσοι δὲ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἀλγήματα ἔνεστι, καὶ διὰ χρόνου λεπτύνονταί τε καὶ βήσσουσι, καὶ δύσπνοιαι γίνονται, οὔτε πυρετῶν ἐπιλαμβανόντων, οὔτε ἐμπυημάτων ἐπιγινομένων, τούτους ἐπανερέσθαι, ὁκόταν βήσσωσί τε καὶ δύσπνοοι ἔωσι, καὶ ξυνεστραμμένον τι καὶ μικρὴν ὀδμὴν ἔχον, ἐκβήσσωσι.

fes luculenter et manifeste comparere oportet, alioqui nihil spei relictum est. At qui ex sanguinis eruptione pectore pus colligunt tum viri tum mulieres ac virgines, ii certe haud minus supersunt. Caeterum omnia signa tam suppuratorum quam tabescentium animo reputantem, tum superfuturum, tum etiam periturum praedicere oportet. Ex sanguinis autem eruptione maxime supersunt quibus in dorso et pectore dolores adsunt melancholici et ex sanguinis eruptione dolore quodammodo levantur. Neque enim tusses admodum neque febres sucoedunt, ac plerique sitim ad extremum usque facile tolerant. Sed recurrunt fere sanguinis eruptiones, nisi abscessus succedant, ex quibus ii sunt optimi qui maxime cruenti. Qui vero in pectore dolores sentiunt et temporis tractu extenuantur, tussi et difficultate spirandi conflictantur, si neque febres prehendant, neque suppurationes succedant, ex iis percontrari oportet, si quando tussiunt et difficulter spirant, num etiam concretum quiddam et modice olens per tussim rejiciant.

|| Περὶ δὲ ποδαγριώντων τάδε. ὅσοι μὲν ἢ γέροντες, ἢ περὶ τοῖσιν ἄρθροισιν ἐπιπωρώματα ἔχουσιν, ἢ τρόπον ταλαίπωρον ζῶσι κοιλίας ξηρὰς ἔχοντες, οὗτοι μὲν πάντες ἀδύνατοι ὑγιέες γίνεσθαι ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ, ὅσον ἐγὼ οἶδα. ἰῶνται μὲν τούτους ἄριστα μὲν δυσεντερίαι, ἢν ἐπιγένωνται, ἀτὰρ καὶ ἄλλαι ἐκτήξιες ὠφελέουσι κάρτα αἱ ἐς τὰ κάτω χωρία ῥέπουσαι. ὅστις δὲ νέος ἐστὶ καὶ ἀμφὶ τοῖσιν ἄρθροισιν οὔπω ἐπιπωρώματα ἔχει καὶ τὸν τρόπον ἐστὶν ἐπιμελής τε καὶ φιλόπονος καὶ κοιλίας ἀγαθὰς ἔχων ὑπακούειν πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, οὗτος δὴ (499) ἰητροῦ γνώμην ἔχοντος ἐπιτυχὼν ὑγιὴς ἂν γένοιτο.

Τῶν δ' ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου λαμβανομένων χαλεπώτατοι μὲν ἐξίστασθαι, ὁκόσοισι δ' ἂν ἀπὸ παιδὸς [816] ξυμβήσεται καὶ συνανδρωθῇ τὸ νόσημα. ἔπειτα δὲ ὅσοισιν ἂν γένηται ἐν ἀκμάζοντι τῷ σώματι τῆς ἡλικίης. εἴη δ' ἂν ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτέων ἐς πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτεα. || μετὰ δὲ τούτους, ὅσοις ἂν γένηται τὸ νούσημα μηδὲν προσημαῖνον, ὁκόθεν ἄρχεται τοῦ σώματος. οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δοκέει

At de his qui podagra tentantur ista nobis dicenda videntur. Quin in senectute tosos aut callos in articulis induratos habent, aut laboriose vitam tolerant, cum alvo sicca, ii sane omnes, ut sentio, humana arte sanari nequeunt. His certe succedentes intestinorum difficultates optime medentur, quin et quaecunque aliae colliquationes infernae eos valde juvant. Juvenis vero cui nec dum circum articulos calli induruerunt, cuique victus ratio curae est, ad laborem est impiger, alvumque habet vitae instituto probe cedentem, is sane prudentem nactus medicum, sanus evadet.

Ex morbo sacro, quem comitialem dicunt, aegerrime emergunt quibuscum una a puero increscit morbus et in virilem aetatem simul adolescit, deinde quibus aetate florente ortus est, nempe post annum quintum et vigesimum, ad quadragesimum quintum usque. Quod deinceps consequuntur quibus morbus accidit, neque ante in corporis partibus aliquis venientis mali sensus est. Quibus namque ex

Ed. Chart. VIII. [816.] Foef. I. 93. 94. Ed. Lind. I. (499. 500.)

ἄρχεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ἢ ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἢ ποδὸς, εὐπετέστερα ἰᾶσθαι. διαφέρει γὰρ καὶ ταῦτα. τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τούτων χαλεπώτατα. ἔπειτα τὰ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι. ἐπιχειρέειν δὲ χρὴ τουτέοισι τὸν ἰητρὸν, εἰδότα τὸν τρόπον τῆς ἰήσιος, ἢν ἔωσιν οἱ ἄνθρωποι νέοι τε καὶ φιλόπονοι. πλὴν ὅσον αἱ φρένες τι κακὸν ἔχουσιν. ἢ εἴ τις ἀπόπληκτος γέγονεν, αἱ μὲν γὰρ μελαγχολικαὶ αὗται ἐκστάσιες οὐ λυσιτελέες. αἱ δὲ ἄλλαι αἱ εἰς τὰ κάτω τρεπόμεναι πᾶσαι ἀγαθαί. ἄρισται δὲ καὶ ἐνταῦθα πολλῷ αἱ αἱματηρόταται. ὁκόσοι δὲ γέροντες ἤρξαντο λαμβάνεσθαι, ἀποθνήσκουσί τε μάλιστα, καὶ ἢν μὴ ἀπόλλωνται, τάχιστα ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὑπὸ δὲ τῶν ἰητρῶν ἥκιστα ὠφελέονται.

|| Οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μεῖζόν τι κακὸν ἔπαθον, ἢ φύματα ὑπὸ τὸν αὐχένα (500) ἐφύη ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιοι προσέχουσιν, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μείζοσι γενομένοισιν ὀδύνη

capite initium ducere videtur, aut latere, aut manu, aut pede, ii facilius ſanantur. Haec tamen etiam inter ſe differunt. Ex his namque moleſtiſſimi ſunt qui a capite originem trahunt, deinde ex latere, qui vero a manibus ac pedibus, praecipue ſanitatem recuperant. His autem manum admovere medicum oportet, qui recte curationis rationem tenuerit, ubi juvenes fuerint et laboribus dediti, niſi ſi cui mens male ſit affecta, aut quis attonitus fuerit. Ejusmodi namque vehementes mentis emotiones nihil conducunt. Reliquae vero omnes naturae emotiones, quae ad inferna tendunt, probantur, longeque optimae hoc loco cenſendae ſunt quae maxime cruentae. At ſenes qui corripi coeperunt praecipue moriuntur, ac niſi pereant, celerrime ſua ſponte ſervantur, minimumque a medicis juvantur.

Pueri vero quibus oculi derepente pervertuntur, aut pejus affecti ſunt, aut tubercula ſub cervicem enaſcuntur, aut aliquantulum lingua haeſitant, aut tuſſes ſiccae trahentes permanent, aut ubi adoleverint, ad ventrem dolor contendit, neque conturbatur, aut iis latera diſtorquentur, aut

φοιτᾷ, καὶ οὐκ ἐκταράσσεται, ἢ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαστρέμματα ἔχουσιν ἢ φλέβας παχέας περὶ τὴν γαστέρα κιρσώδεας, ἢ ἐπίπλοον καταβαίνει, ἢ ὄρχις μέγας γέγονεν, ἢ χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατὴς, ἢ πούς, ἢ κνήμη ξύμπασα ἐχωλώθη, ἄτερ προφάσιος ἄλλης, τούτοισι πᾶσιν εἰδέναι ὅτι ἡ νοῦσος προεγένετο πρὸ τούτων ἁπάντων, καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν τρεφόντων τὰ παιδία ἐρωτώμενοι ὁμολογήσουσι, τοὺς δὲ καὶ λανθάνειν, καὶ οὐ φασὶν εἰδέναι τοιοῦτον οὐδὲν γενόμενον.

|| Τὸν δὲ περὶ τῶν ἑλκέων μέλλοντα γνώσεσθαι, ὅκως ἕκαστα τελευτήσῃ, πρῶτον μὲν χρὴ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων ἐξεπίστασθαι, τά τε ἀμείνω πρὸς τὰ ἕλκεα καὶ τὰ κακίω. ἔπειτα τὰς ἡλικίας εἰδέναι, ὁποίῃσιν ἕκαστα τῶν ἑλκέων δυσαπάλλακτα γίνεται. τά τε χωρία ἐπεσκέφθαι τὰ ἐν τοῖσι σώμασιν, ὅσον διαφέρει θάτερα θατέρων, τά τε ἄλλα ὁκοῖα τὰ ἐφ' ἑκάστοισιν ἐπιγίνεται ἀγαθά τε καὶ κακὰ εἰδέναι. εἰδὼς μὲν γὰρ ἄν τις ταῦτα πάντα εἰδῇ ἂν καὶ ὅκως ἕκαστα ἀποβήσεται. μὴ εἰδὼς δὲ ταῦτα, οὐκ ἂν εἰδῇ, ὅπως αἱ τελευταὶ ἔσονται ἀμφὶ τῶν ἑλκέων. εἰδέα μὲν γὰρ ἀγαθά ἐστι τὰ τοιάδε. ἐλα-

venae crassae circa ventrem in varices convertuntur, aut omentum descendit, aut testis intumuit, aut manus extenuatur et impotens redditur, aut pes et tibia tota citra aliam occasionem claudicat. In his omnibus animadvertendum est, morbum ista omnia praecessisse. Id quod plerique eorum qui pueros educant interrogati fatebuntur, quidam etiam, quod eos lateat, tale quid accidisse se scire negant.

At ulcera qui nosse volet qualem quaeque exitum habitura sint, is imprimis quidem hominum naturas animadvertere debet, quaenam ad ulcera melius, quaenam etiam deterius affectae sunt. Deinde aetates in quibus sua cujusque generis ulcera non facile profligantur. Locos etiam corporis in considerationem adhibere, quantum alii aliis praestent. Ac praecipue quaenam horum cuique bona malave accedunt, nosse debet. His siquidem omnibus cognitis, quaenam cujusque eventa futura sint facile assequetur. Neque existimandum est eum qui haec non cognoverit, quinam futuri sint ulcerum exitus perspicere posse. Corporis autem naturae

Ed. Chart. VIII. [816. 817.] Foef. I. 95. Ed. Lind. I. (500. 501.)

φρὰ καὶ ξύμμετρα, καὶ εὔσπλαγχνα, καὶ μήτε σαρκώδεα ἰσχυρῶς μήτε σκληρά. κατὰ δὲ χρῶμα ἔστω λευκὸν, ἢ μέλαν, ἢ ἐρυθρόν. ταῦτα γὰρ πάντα ἀγαθὰ ἄκρητα ἐόντα, εἰ δ᾽ εἴη μι(501)ξόχλωρον, ἢ χλωρὸν, ἢ πελιδνὸν τὸ χρῶμα, κάκιον γίνεται. τὰ δὲ εἴδεα ὅσα ἂν τοῖσι προγεγραμμένοισι τἀναντία πεφύκῃ, εἰδέναι χρὴ κακίω ἐόντα.

[817] Περὶ δὲ ἡλικιῶν, φύματα μὲν ἔμπυα γίνεται, καὶ τὰ χοιρώδεα ταῦτα πλεῖστα τῶν παιδίων ἴσχουσι, καὶ ῥᾶστα ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσει. τοῖσι δὲ γεραιτέροισί τε τῶν παιδίων καὶ νεηνίσκοισιν φύεται μὲν ἐλάσσω, χαλεπώτερον δὲ ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσουσι. τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ μὲν τοιαῦτα φύματα, οὐ κάρτα ἐπιγίνεται. τὰ δὲ κηρία δεινὰ, καὶ οἱ κρυπτοὶ καρκῖνοι οἱ ὑποβρύχιοι, καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπινυκτίδων ἕρπητες ἔστ᾽ ἂν ἑξήκοντα ἔτεα συχνῷ ὑπερβάλλωσι. τοῖσι δὲ γέρουσι τῶν μὲν τοιουτοτρόπων φυμάτων οὐδὲν ἐπιγίνεται. οἱ δὲ καρκῖνοι οἱ κρυπτοὶ καὶ οἱ ἀκρόπαθοι γίνονται, καὶ ξυναποθνήσκουσι. τῶν δὲ χωρίων μασχάλαι δυσιητότεραι, καὶ κενεῶ-

probandae ſunt leves, moderata firmis viſceribus praeditae, neque admodum carnoſae, neque durae, tum quae colore ſunt albo, aut nigro, aut rubro. Hae etenim omnes probantur ſi purae ſunt. Deterius eſt, ſi ex pallido mixtum colorem, aut pallidum, aut lividum habeant. Quae vero naturae ſupra poſitis adverſantur, eas deteriores eſſe conſtat.

Quod ad aetates autem attinet, tubercula quidem ſuppurantur, atque eadem ſtrumoſa magna ex parte pueros exercent, facileque ex his levantur. At iisdem, ubi paulum aetate proceſſerint atque adoleverint, naſcuntur quidem minus ac difficilius tolluntur. Viris autem id genus tubercula non admodum fiunt, verum favi formidabiles et cancri abditi, tametſi et ex puſtulis noctu inquietantibus, quas ἐπινυκτίδας vocant, ulcera ſerpentia, quos herpetes nominant, donec annos ſexaginta longe ſuperarint. Senibus vero ex hujuſcemodi tuberculis nullum accidit, at cancri latentes quique ſumma corporis infeſtant, fiunt et ad mortem comitantur. Ex locis difficilius ſanantur alae, ac laterum

Ed. Chart. VIII. [817.] Foes. I. 95. 96. Ed. Lind. I. (501. 502.)

νές τε καὶ μηροί. ὑποστάσιές τε γὰρ ἐν αὐτοῖσι γίνονται καὶ ὑποστροφαί.

Τῶν δὲ περὶ ἄρθρα ἐπικινδυνότατοι οἱ μεγάλοι δάκτυλοι, καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ποδῶν. οἷσι δὲ τῆς γλώττης ἐν τῷ πλαγίῳ ἕλκος γίνεται πολυχρόνιον, καταμαθεῖν τῶν ὀδόντων, ἤν τις ὀξὺς τῶν κατ' αὐτό.

Τὰ δὲ τρώματα θανατωδέστερα μὲν τὰ ἐς τὰς φλέβας τὰς παχείας τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ τε καὶ τοῖς βουβῶσιν, ἔπειτα ἐς τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, ἔπειτα τὰ ἐς ἔντερον καὶ ἐς κύστιν. ἔστι δὲ ταῦτα πάντα ὀλέθρια ἐόντα ἰσχυρῶς, οὐχ οὕτως ἄφυκτα ὡς δοκέει. τά τε γὰρ χωρία ὀνόματα ἔχοντα ταῦτα, μέγα διαφέρει καὶ οἱ αὐτοὶ τρόποι. (502) πολὺ δὲ διαφέρει τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος ἡ παρασκευή. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε οὔτ' ἂν πυρετήνειεν οὔτε φλεγμήνειεν τρωθείς. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνευ προφάσιος ἐπυρέτηνεν ἄν, καὶ φλεγμανθείη τι τοῦ σώματος πάντως. ἀλλ' ἤν ὅ τε ἕλκος ἔχων παραφρονέῃ, εὐπετέως τε φέρῃ τὸ τρῶμα, ἐγχειρέειν χρὴ τῷ τρώματι ὡς

cavitates et femora. In his namque humores subsident et recidivae fiunt.

In his quae circum articulos contingunt, in maximum discrimen praecipitant pollices, ac praecipue pedum. Quibus vero ad linguae latus ulcus fit diuturnum, animadvertendum ex dentibus qui juxta sunt num aliquis acutus fit.

Vulnera autem fere quidem mortem afferunt, quae magnas venas quae sunt in collo et inguinibus laeserunt, deinde quae cerebrum et hepar, deinceps quae in intestina et vesicam pertingunt. Quae sane omnia magnam perniciem afferunt, non eam tamen, ut, quod quidam existimant, nemo ex his servari possit. Nam et his nominibus praediti loci multum inter se differunt, atque ipsi modi. Nec parum etiam cujusque corporis constitutio differt. Incidit enim interdum ut neque febre, neque inflammatione tentetur sauciatus, interdum etiam nulla ex causa febricitat, nec aliquam corporis partem inflammatio prorsus occupat. At ubi is qui ulcere infestatur delirat et vulnus facile perfert, ad vulnus aggredi oportet, quod ex arte medica et eorum quae

ἀποβηθυομένῳ κατὰ λόγον τῆς ἰητρείης τε καὶ τῶν ἐπιγινομένων. ἀποθνήσκουσι μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τρωμάτων παντοίων. πολλαὶ μὲν γὰρ φλέβες εἰσὶ καὶ λεπταὶ καὶ παχεῖαι, αἵτινες || αἱμοῤῥαγοῦσαι ἀποκτείνουσιν, ἢν αὐτῷ τύχωσιν ὀργῶσαι· ἃς ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διακόπτοντες, ὠφελέουσι τὰ σώματα. πολλὰ δὲ τῶν τρωμάτων ἐν χωρίοισί τε εἶναι εὐήθέσι καὶ οὐδὲν τι δεινὰ φαινόμενα, οὕτως ὠδύνησεν ἡ πληγὴ ὥστε μὴ δύνασθαι ἀναπνεῦσαι. ἄλλοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τοῦ τρώματος οὐδὲν δή τι δεινοῦ ἐόντος, τὸ μὲν πνεῦμα ἀνήνεγκαν, παρεφρόνησαν δὲ καὶ πυρετήναντες ἀπέθανον. ὅσοι γὰρ ἂν ἢ τὸ σῶμα πυρετῶδες ἔχουσιν, ἢ τὰς γνώμας θορυβώδεας, τὰ τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀλλὰ χρὴ μήτε ταῦτα θαυμάζειν, μήτε ὀῤῥωδέειν κεῖνα εἰδότα ὅτι αἱ ψυχαί τε καὶ τὰ σώματα πλεῖστον διαφέρουσιν αἱ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δύναμιν ἔχουσι μεγίστην. ὅσα μὲν οὖν τῶν τρωμάτων καιροῦ ἔτυχεν, ἢ σώματός τε καὶ γνώμης τοιαύτης, ἢ ὀργῶντος οὕτω τοῦ σώματος, ἢ μέγεθος τοσαῦτα ᾖ ὥστε μὴ δύνασθαι καταστῆναι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἴησιν καταφρονέοντα, τοῖσι μὲν ἐξίστασθαι χρή.

consequuntur ratione adhibita, speratum exitum est habiturum. Ex cujusvis enim generis vulneribus mori homines contingit. Multae namque in corporibus venae tum tenues tum crassae, si eo sponte sua ferri contingat, sanguinis profusione interimunt, quae si alio tempore pertundantur, utilitatem afferunt. Non pauca autem vulnera, quae in contemnendis locis, ac nulla re formidabilia esse videntur, in iis tanto dolore plaga cruciat, ut aegri respirare nequeant. Quidam vero prae vulneris dolore, quod nullo merito terreat, spiritum quidem traxerunt, delirio tamen ac febre perierunt. Quibus enim aut corpus ad febrem est opportunum, aut mens prompte perturbatur, iis talia contingunt. Sed haec mirari aut formidare desinet qui illud in animum induxerit, quod et cujusque animi et corpora plurimum inter se differunt et praestant. Vulnera igitur quae talem occasionem, aut corpus, aut mentem nacta sunt, aut adeo concitatum sanguinem, aut magnitudinem tantam habent, ut curatione sensuum integritas restitui nequeat, ab iis qui-

ὁποῖα ἂν ᾖ, [818] πλὴν τῶν ἐφημέρων λειποθυμιῶν. (503) τοῖσι δ' ἄλλοισι πᾶσιν ἐπιχειρέειν, νεοτρώτοισι ἐοῦσιν, ὡς ἂν τούς τε πυρετοὺς διαφεύγωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰς αἱμοῤῥαγίας τε καὶ τὰς νομὰς περιεσομένων. ἀτρεκέστατα δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον τὰς φυλακὰς αἰεὶ τῶν δεινοτάτων ποιέεσθαι. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως.

|| Αἱ δὲ νομαὶ θανατωδέσταται μὲν ὧν αἱ σηπεδόνες βαθύταται, καὶ μελάνταται, καὶ ξηρόταται. πονηραὶ δὲ καὶ ἐπικίνδυνοι ὅσαι μέλανα ἰχῶρα ἀναδιδοῦσιν. αἱ δὲ λευκαὶ καὶ μυξώδεες τῶν σηπεδόνων ἀποκτείνουσι μὲν ἧσσον, ὑποστρέφουσι δὲ μᾶλλον, καὶ χρονιώτεραι γίνονται. οἱ δ' ἕρπητες ἀκινδυνότατοι πάντων ἑλκέων ὅσα νέμεται. δυσαπάλλακτοι δὲ μάλιστα, κατά γε τοὺς κρυπτοὺς καρκίνους. ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι τοιουτέοισι πυρετόν τε ἐπιγενέσθαι ξυμφέρει μίην ἡμέρην καὶ πῦον ὡς λευκότατον καὶ παχύτατον. λυσιτελεῖ δὲ καὶ σφακελισμὸς νεύρου, ἢ καὶ ὀστέου, ἢ καὶ ἀμφοῖν, ἐπί τε τῇσι βαθείῃσι σηπεδόσι καὶ μελαίνῃσι. πῦον γὰρ ἐν τοῖσι σφακελισμοῖσι ῥεῖ πουλὺ καὶ λύει τὰς σηπεδόνας.

dem, cujusque modi ſint, praeter diarias animi defectiones, abſtinere oportet. Caeteris vero omnibus recens illatis manus admovere oportet, quo eos qui ſuperfuturi ſunt, a febribus et ſanguinis profuſione, ac depaſcentibus ulceribus, nomas vocant, vindices. Diligentiſſime autem ac diutiſſime adverſus ea quae maxime terrent munire ſe aequum eſt.

Nomae vero maxime ſunt lethales quae putredines altiſſime deſcendentes habent, ſuntque nigerrimae et ſicciſſimae. Vitioſae quoque et in periculum praecipitant quae ſaniem nigram reddunt. At albae et mucoſae putredines mortem quidem afferunt minus, ſed potius recidivas faciunt, et diutius perſeverant. Herpetes autem ex his quae depaſcendo ſerpunt, minimum habent periculi, at ſecundum abditos cancros difficilius tolluntur. Ac his omnibus febrem uno die ſuccedere confert et pus quam maxime candidum et craſſum. Prodeſt quoque in alte conditis et nigris putredinibus, nervi ſideratio, aut oſſis, aut amborum. Pus enim multum in ſiderationibus effluit et putredines liberat.

Ed. Chart. VIII. [818.] Foes. I. 98. Ed. Lind. I. (503. 504.)

Τῶν δὲ ἐν κεφαλῇ τρωμάτων θανατωδέστατα μὲν τὰ ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς καὶ προγέγραπται. δεινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὀστέον ψιλὸν μέγα, ὀστέον ἐμπεπλασμένον, ὀστέον κατεῤῥωγός. εἰ δὲ καὶ τὸ στόμα τοῦ ἕλκεος σμικρὸν εἴη, ἡ δὲ ῥωγμὴ τοῦ ὀστέου ἐπὶ πολὺ παραμείνοι, ἐπικινδυνότερόν ἐστι. ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα γίνεται καὶ κατὰ ῥαφήν τε ὄντα καὶ τῶν χωρίων αἰεὶ τὰ ἐν τοῖσι ἄνω(504)τάτω τῆς κεφαλῆς. πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀξίοις λόγου τρώμασιν, ἢν ἔτι νεότρωτοι αἱ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλήματα εἴη, ἢ κατέπεσεν ὥνθρωπος, ἢ εἰ ἐκκαρωθῇ. ἢν γάρ τι τούτων ᾖ γεγονὸς, φυλακῆς πλείονος δεῖται, ὡς τοῦ ἐγκεφάλου ἐσακούσαντος τοῦ τρώματος. εἰ δὲ μὴ νεότρωτος εἴη, ἐς τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι καὶ βουλεύεσθαι. ἄριστον μὲν οὖν μήτε πυρετῆναι τὸν τὸ ἕλκος ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ μήθ᾽ αἷμα ἐπαναῤῥαγῆναι αὐτῷ, μηδὲ φλεγμονὴν, μήθ᾽ ἅμα μηδεμίην ὀδύνην ἐπιγενέσθαι. εἰ δέ τι τούτων ἐπιφαίνοιτο, ἐν ἀρχῇσί τε γίνεσθαι ἀσφαλέστατον, καὶ ὀλίγον χρόνον παραμένειν. ξυμφέρει δὲ ἐν

Quod ad vulnera capitis attinet, praecipue mortem afferunt, ut antea scripsimus, quae cerebrum attingunt; quin et hujusmodi omnia terrent, os insigne denudatum, os medium desidens, os dississum. At si ulceris osculum exiguum fuerit, ossis vero fissura longe pertingat, majus periculum subest. Quae omnia magis terrent, ubi juxta suturam contingant et in summa capitis parte existunt. Percontari autem convenit in omnibus effatu dignis capitis vulneribus, ubi adhuc recentes plagae sunt aut ictus, num qui laesus fuit conciderit, aut profundo sopore correptus fuerit. Hoc enim in casu majore cura opus est, nimirum quod vulnus cerebrum senserit. Quod si recens plaga non fuerit, alia signa in considerationem ac consilium adhibere oportet. Praestat igitur eum qui capitis ulcere laborat, neque febricitare, neque insuper sanguinis profusionem, aut inflammationem, aut simul dolorem aliquem accedere: aut si eorum quippiam appareat, circa initia tutissimum est fieri, paucoque tempore perseverare. Confert quoque in doloribus etiam inflammationes, quae in ulceribus fieri assolent, supervenire. In san-

τῇσιν ὀδύνῃσιν καὶ τὰς φλεγμονὰς τὰς ἐπὶ τοῖσιν ἕλκεσιν ἐπιγίνεσθαι, τῇσι δ' αἱμοῤῥαγίῃσι πῦον ἐπὶ τῇδι φλεψὶ φαίνεσθαι. τοῖσι δὲ πυρετοῖσιν ἃ ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν ἔγραψα, ξυμφέρει ἐπὶ τούτοισι γενέσθαι ταῦτα, καὶ ἐνθάδε λέγω ἀγαθὰ εἶναι, τὰ δ' ἐναντία κακά. || ἄρξασθαι δὲ πυρετὸν ἐπὶ κεφαλῆς τρώσει τεταρταίῳ, ἢ ἑβδομαίῳ, ἢ ἑνδεκαταίῳ, θανατώδες μάλα. κρίνεται δὲ τοῖσι πλείστοισιν, ἢν μὲν τεταρταίου ἐόντος τοῦ ἕλκεος πυρετὸς ἄρξηται, ἐς τὴν ἑνδεκάτην· ἢν δ' ἑβδομαῖος ἐὼν πυρετήνῃ, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην [819] ἢ ἑβδακαιδεκάτην. ἢν δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρξηται πυρεταίνειν, ἐς τὴν εἰκοστὴν, ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσι διαγέγραπται τοῖς ἄνευ προφάσεων ἐμφανέων γινομένοισι. τῇσι δ' ἐν ἀρχῇσι τῶν πυρετῶν (505) ἤν τε παραφροσύνη ἐπιγένηται, ἤν τε ἀπόπληξις τῶν μελέων τινὸς, εἰδέναι τὸν ἄνθρωπον ἀπολλύμενον, ἢν μὴ παντάπασι ἢ τῶν καλλίστων τι σημεῖον ἐπιγένηται, ἢ σώματος ἀρετὴ ὑπόκειται, ἀλλ' ὑποσκεπτέσθω τὸν τρόπον. τῷ ἀνθρώπῳ ἔτι γὰρ αὐτὴ ἐλπὶς γίνεται σωτηρίας. χωλὸν δὲ γενέσθαι τὸ ἄρθρον ἐς ὃ ἀπεστήριξεν, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἢν ἄρα καὶ περιγένηται ὁ ἄνθρωπος.

guinis autem profusionibus pus in venis conspici. Quae etiam in morbis acutis febribus conferre scripsi, ea in his conducere bonaque hic esse, ut contraria mala, existimanda sunt. At febris in capitis vulnere die quarto, aut septimo, aut undecimo exorta valde exitialis est. Quamplurimis autem judicationem subit, si quarto quidem ulceris die febris coeperit, undecimo. Si vero die septimo febricitarit, decimo quarto aut decimo septimo. Quod si undecimo febris coeperit, vigesimo, velut scriptum est in febribus quae ex non evidentibus causis originem trahunt. At si febrium initiis delirium succedat, aut aliquod membrum sideretur, de hominis morte existimatio facienda est, nisi aut prorsus optimum aliquod signum supervenit, aut corporis virtus subsit. Verum quanam id ratione contingat animadvertendum est. Nam et homini spes salutis adhuc restat, at claudum fieri articulum in quem malum decubuit necesse est, si modo aeger superstes futurus est.

Ed. Chart. VIII. [819.] Foes. L. 100. Ed. Lind. I. (505.)

|| *Τὰ δὲ τρώματα τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι μεγάλα μὲν ὄντα καὶ τελέως ἀποκόπτοντα τὰ νεῦρα τὰ συνέχοντα, εὔδηλον ὅτι χωλοὺς ἀποδείξει. εἰ δὲ ἐνδοαστὸν εἴη ἀμφὶ τῶν νεύρων, ὅπως ἔχοι, ὀξέος μὲν ἐόντος τοῦ βέλεος τοῦ ποιήσαντος, ὀρθὸν τὸ τρῶμα εἶναι ἄμεινον ἐπικαρσίου. εἰ δ' εἴη βαρύ τε καὶ ἀμβλὺ τὸ τρῶσαν, οὐδὲν διαφέρει. ἀλλ' ἔσται βάθος τε τῆς πληγῆς σκέπτεσθαι καὶ τἄλλα σημεῖα. ἔστι δὲ τάδε, πῦον ἢν ἐπιγένηται ἐπὶ τὸ ἄρθρον, σκληρότερον ἀνάγκη γενέσθαι. ἢν δὲ καὶ οἰδήματα συμπαραμείνῃ, σκληρὸν ἀνάγκη πουλὺν χρόνον τοῦτο τὸ χωρίον γίνεσθαι. καὶ τὸ οἴδημα ὑγιέος ἐόντος τοῦ ἕλκεος παραμένειν ἀνάγκη, συγκάμπτεσθαί τε καὶ ἐκτείνεσθαι ὁκόσα ἂν τοῦ ἄρθρου καμπύλου ἐόντος θεραπεύηται. οἷσι δ' ἂν καὶ νεῦρον δοκέῃ ἐκπεσεῖσθαι, ἀσφαλεστέρως τὰ περὶ χωλώσιος ἢ προλέγειν, ἄλλως τε καὶ ἢν τῶν κάτωθεν νεύρων ἢ τὸ ἐκλυόμενον. γνώσῃ δὲ τοῖσι νεῦρον μέλλον ἐκπίπτειν, πῦον λευκόν τε καὶ παχὺ, καὶ πουλὺν χρόνον ὑποῤῥεῖ. ὀδύναι τε καὶ φλεγμοναὶ γίνονται περὶ τὸ ἄρθρον ἐν ἀρχῇσι. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα γίνεται καὶ ὀστέου μέλλοντος ἐκπεσεῖσθαι.*

Magna autem vulnera quae in articulis fiunt, si penitus abscissi nervi sunt qui continebant, absque dubio claudos reddent. Sin dubium est quomodo nervi affecti sint, si quidem ex acuto telo recta plaga est, ea transversa melior. Quo si grave fuerit et retusum quod vulnus inflixit, nihil inest discriminis. Sed et vulneris altitudo aliaque signa hujusmodi consideranda sunt. Pus si ad articulum accedat, duriorem eum reddi necesse est. Quod si etiam tumores simul perseverarint, necesse est eum locum in multum tempus durum esse et sano quoque ulcere tumorem permanere, simulque ea inflecti ac extendi, ubi recurvato articulo curatio adhibita est. At quibus nervus excisurus esse speratur, iis cum majore fiducia claudicationem praedixeris, idque tum maxime, si quis nervorum inferiorum exolutus fuerit. Nervus autem excisurus his indiciis deprehenditur, si pus album crassumque et diuturnum sub eo effluit, doloresque ac inflammationes ad articulum circa initia oriuntur. Quae etiam contingere solent ubi os excisurum est.

Ed. Chart. VIII [819. 820.] Foës. I. 100. 101. Ed. Lind. I. (505. 506.)

Τὰ δὲ ἐν τοῖσι ἀγκῶσι (506) διακόμματα ἐν φλεγμονῇ μάλιστα ἐόντα ἐς διαπύησιν ἀφικνέεται καὶ τομάς τε καὶ καύσιας. ὁ δὲ νωτιαῖος μυελὸς ἢν νοσέῃ, ἤν τε ἐκ πτώματος, ἤν τε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, ἤν τε ἀπὸ αὐτομάτου, τῶν τε σκελέων ἀκρατὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὥστε μηδὲ θιγγανόμενος ἐπαΐειν καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς κύστιος. ὥστε τοὺς μὲν πρώτους χρόνους μήτε κόπρον μήτε οὖρον διαχωρέειν, ἢν μὴ πρὸς ἀνάγκην. ὅταν καὶ παλαιότερον γένηται τὸ νούσημα οὐκ ἐπιόντι τῷ ἀνθρώπῳ, ἥ τε || κόπρος διαχωρέει καὶ τὸ οὖρον. ἀποθνήσκει δὲ μετὰ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χρόνῳ. ὧν δὲ ἐμπίπλαται αἵματος ἡ φάρυγξ, πολλάκις τῆς ἡμέρης τε καὶ τῆς νυκτὸς ἑκάστης, οὔτε κεφαλὴν προαλγήσαντι, οὔτε βηχὸς ἐχούσης, οὔτε ἐμέοντι [820] οὔτε πυρετοῦ λαμβάνοντος, οὔτε ὀδύνης ἐχούσης, οὔτε τοῦ στήθεος, οὔτε τοῦ μεταφρένου, τούτου κατιδεῖν ἐς τὰς ῥῖνας καὶ τὴν φάρυγγα, ἢν ἕλκος τι ἔχων φανῆται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ βδέλλαν.

Ὀφθαλμοὶ δὲ λημῶντες ἄριστα ἐπαλλάττουσιν, ἤν τό τε δάκρυον καὶ ἡ λήμη καὶ τὸ οἴδημα ἄρξηται ὁμοῦ γενόμενα. ἢν δὲ τὸ μὲν δάκρυον τῇ λήμῃ μεμιγμένον ᾖ καὶ μὴ θερμὸν

Quae in cubitis discissa sunt, praecipue cum inflammatione, ad suppurationem sectionemque et ustionem perveniunt. At vero si spinalis medulla, aut ex casu, aut alia quapiam externa causa, aut sua sponte laborarit, et crurum impotentiam facit, ut ne tactum quidem percipiat aeger et ventris et vesicae, adeo ut ne primis quidem diebus stercus aut urina nisi coacte reddatur. Quod si morbus inveteraverit, et stercus et urina aegro inscio prodit, tandemque non longo post intervallo perit. Quibus fauces sanguine frequenter et noctu et interdiu replentur, dum neque capitis dolor praegressus fuerit, neque tussis, neque vomitus, neque febris prehenderit, neque pectoris aut dorsi dolor tenuerit, in his nares et fauces inspiciendae, num quod ulcus eo in loco, aut hirudo compareat.

Oculi gramiosi optimum habent successum, si simul lachryma et gramia et tumor coeperint. Aut si lachryma gramiae permixta neque vehementer calida fuerit, gramia

Ed. Chart. VIII. [820.] Foes. I. 101. 102. Ed. Lind. I. (506. 507.)

ἰσχυρῶς, ἥ δὲ λήμη λευκή τε ᾖ καὶ μαλθακὴ, τό τε οἴδημα ἐλαφρόν τε καὶ λελυμένον. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ᾽ ἔχοι, ξυμπλάσσοιτ᾽ ἂν ὀφθαλμὸς ἐς τὰς νύκτας ὥστε ἀνώδυνος εἶναι, καὶ ἀκινδυνότατον οὕτως ἂν εἴη καὶ ὀλιγοχρονιώτατον. εἰ δὲ δάκρυον χωρέει πουλὺ καὶ θερμὸν ξὺν ὀλιγίστῃ λήμῃ καὶ σμικρῷ οἰδήματι, εἰ μὲν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν ὀφθαλμῶν, χρόνιον μὲν κάρτα γίνε(507)ται, ἀκίνδυνον δὲ καὶ ἀνώδυνος οὗτος ὁ τρόπος. ἐν τοῖσι μάλιστα τήνδε κρίσιν ὑποσκέπτεσθαι, τὴν μὲν πρώτην, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας· ἢν δ᾽ ὑπερβάλλῃ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐς τὰς τεσσαράκοντα προσδέχεσθαι. ἢν δὲ μηδ᾽ ἐν ταύτῃσι παύηται, ἐν τῇσιν ἑξήκοντα κρίνεται. παρὰ πάντα δὲ τὸν χρόνον τοῦτον ἐνθυμεῖσθαι τὴν λήμην, ἢν ἐν τῷ δακτύλῳ τε μίσγηται καὶ λευκή τε καὶ μαλθακὴ γίνεται. μάλιστα δ᾽ ὑπὸ τοὺς χρόνους τοὺς κρισίμους. ἢν γὰρ μέλλῃ παύεσθαι, ταῦτα ποιήσει. εἰ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφότεροι ταῦτα πάθοιεν, ἐπικινδυνότεροι γίνονται ἑλκωθῆναι. ἡ δὲ κρίσις ἐλάσσονος χρόνου ἔσται. λῆμαι δὲ ξηραὶ ἐπώδυνοι κάρτα. κρίνονται δὲ ταχέως, ἢν μὴ τρῶμα λάβῃ ὁ ὀφθαλμός. οἴδημα δὲ ἢν μέγα ᾖ, ἀνώδυνόν τε καὶ ξηρὸν ἀκίνδυνον. εἰ δὲ εἴη ξὺν

vero alba et mollis et tumor levis ac solutus. His etenim sic se habentibus noctu oculus conglutinabitur, ut dolorem non sentiat: isque casus minime periculosus minimeque diuturnus fuerit. At si lachryma multa et calida, cum paucissima gramia et exiguo tumore, idque ex altero oculo profluat, valde diuturnum id quidem, sed sine periculo fit, idque lippitudinis genus doloris expers est. Et in his praecipue judicatio consideranda est, quae prima quidem fit circa vigesimum diem. Quod tempus si superat, quadragesimus dies expectandus est, aut si neque in his definit, in sexaginta diebus solvitur. At toto tempore ad gramiam attentum esse oportet, num in digito misceatur et alba ac mollis fiat, idque praecipue sub judicationis tempus, tum namque ubi finitur, id evenire solet. Quod si haec utrumque oculum invaserunt, majus est ulcerum periculum, sed brevi solventur. Gramiae autem siccae vehementes dolores afferunt, brevi tamen solvuntur, nisi oculus vulnus acceperit. Tumor vero magnus, doloris expers et siccus, sine periculo est. Quod si

ὀδύνῃ, κακὸν μὲν ξηρὸν ἐὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἑλκῶσαί τε τὸν ὀφθαλμὸν καὶ ξυμφῦσαι. δεινὸν δὲ καὶ ξὺν δακρύῳ τε ὂν καὶ ὀδύνῃ· εἰ γὰρ δάκρυον χωρέει, θερμὸν καὶ ἁλμυρὸν, κίνδυνος τῇ τε κόρῃ ἑλκωθῆναι καὶ τοῖσι βλεφάροισιν. εἰ δὲ τὸ μὲν οἴδημα καταστχίη, δάκρυον δὲ πολὺ ἐπιχέεται πολὺν χρόνον, καὶ λῆμαι ἔωσι, τοῖσι μὲν ἀνδράσι βλεφάρων ἐκτροπὴν προλέγειν, τῇσι δὲ γυναιξὶ καὶ τοῖσι παιδίοισιν ἕλκωσιν καὶ τῶν βλεφάρων ἐκτροπήν. ἢν δὲ λῆμαι χλωραὶ καὶ πελιδναὶ ἔωσι, καὶ δάκρυον πουλὺ καὶ θερμὸν, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ καῦμα ᾖ, καὶ διὰ τοῦ κροτάφου ὀδύναι ἐς τὸν ὀφθαλμὸν καταστηρίξωσι, καὶ ἀγρυπνίη τουτέοισιν ἐπιγένηται, ἕλκος ἀνάγκη γενέσθαι ἐν τῷ ὀφθαλμῷ· ἐλπὶς δὲ καὶ (508) ῥαγῆναι τὸ τοιοῦτον. ὠφελέει δὲ καὶ πυρετὸς ἐπιγενόμενος ἢ ὀδύνη ἐς τὴν ὀσφῦν στηρίξασα. προλέγειν δὲ δεῖ τούτοισι τὰ ἐσόμενα, ἔς τε τὸν χρόνον σκεπτόμενον ἔς τε τὰ ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ ῥέοντα, ἐς τὰς περιωδυνίας τε καὶ ἀγρυπνίας. ἐπὴν δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν οἷόν τε ᾖ κατιδεῖν, ἢν μὲν εὑρεθῇ ἐῤῥωγός τε καὶ διὰ τῆς ῥωγμῆς ὑπερέχουσα ἡ ὄψις, πονηρὸν καὶ χαλεπὸν καθιδρῦσαι. εἰ δὲ καὶ

cum dolore est, siccus quidem malus, metusque est ne oculum exulceret ac palpebrae coeant. Formidabilis quoque est, ubi cum lachryma conjunctum dolorem habet. Nam si lachryma calida et salsa profluit, in pupilla et palpebris exulcerationis periculum est. At si tumor quidem consliterit, lachryma vero multa diutius effunditur et gramiae tenent, viris quidem palpebrarum eversionem recte praedixeris, at mulieribus et pueris exulcerationem et palpebrarum eversionem. Si vero gramiae pallidae aut lividae fuerint, lachrymaque multa et calida, caput ardor occupet, ex temporibus ad oculum dolor tendat, insomniaque his accesserit, ulcus in oculo factum esse necesse est, ac ut rumpatur metus est. Juvat autem succedens febris, aut dolor in lumbos firmatus. His vero futurorum praedictionem recte instituess, si et temporis et eorum quae ex oculo fluunt rationem inieris, tum etiam gravissimorum dolorum, tum vigiliarum. Sed ubi oculum introspicere licet, si quidem ruptum inveneris et per rimam pupilla extiterit, malum significat,

σηπεδὼν ὑπῇ τῷ τοιούτῳ, τελέως ἄχρηστος ὁ ὀφθαλμὸς γίνεται. τοὺς δ' ἄλλους τρόπους τῶν ἑλκέων ἐς τὰ χωρία σκεπτομένους προλέγειν, καὶ τάς τε σηπεδόνας καὶ βαθύτητας, ἀναγκαῖον κατὰ τὴν ἰσχὺν τῶν ἑλκέων τὰς οὐλὰς γίνεσθαι. οἷσι μὲν οὖν ῥήγνυνται οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ μετὰ ὑπερίσχουσιν ὥστε ἔξω τὴν ὄψιν τῆς χώρης εἶναι, ἀδύνατοι ὠφελέεσθαι καὶ χρόνῳ καὶ τέχνῃ εἰς τὸ βλέπειν. τὰ δὲ σμικρὰ μετακινήματα τῶν ὄψεων οἷά τε καθιδρύεσθαι, ἢν μήτε κακὸν ἐπιγένηται μηδὲν, ὅ τε ἄνθρωπος νέος ᾖ. αἱ δὲ ἐκ τῶν ἑλκέων οὐλαὶ, [821] οἷσιν ἂν μὴ κακόν τι ἄλλο προσῇ, πᾶσαι οἴεσθαι ὠφελέεσθαι καὶ ὑπὸ τῶν χρόνων καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης. μάλιστα δὲ αἱ νεώταταί τε καὶ ἐν τοῖσι νεωτάτοισι τῶν σωμάτων. τῶν δὲ χωρίων μάλιστα μὲν αἱ ὄψιες βλάπτονται ἑλκόμενοι. ἔπειτα τὸ ὑπεράνω τῶν ὀφρύων. ἔπειτα δὲ καὶ ὅ τι ἂν ἄγχιστα ᾖ τούτων τῶν τόπων. αἱ δὲ κόραι γλαυκούμεναι, ἢ ἀργυροειδέες γινόμεναι, ἢ κυάνεαι, οὐδὲν χρηστόν. τουτέων δὲ ὀλίγῳ ἀμείνους ὁκόσαι ἢ σμικρότεραι φαίνονται, ἢ εὐρύτεραι, ἢ γωνίας ἔχουσαι, εἴτ'

nec facile restituitur. Quod si etiam putredo subsit, nulli amplius est usui. Reliqua vero ulcerum genera praedicere licet et locorum putredines et altitudines intuenti. Pro ulcerum magnitudine cicatrices fieri necesse est. Quibus igitur rumpuntur oculi, postesque adeo extant ut pupilla loco mota esse videatur, iis nec ullo tempore, neque arte, ut videant, opem ferre licet. At parvae pupillarum dimotiones restitui possunt, dum ne quid mali accesserit et juvenis sit aeger. Ulcerum vero cicatrices, si non aliud malum subsit, omnes et a tempore et ab arte juvari posse existimandae sunt, ac praecipue quae recentissime et in juvenum corporibus contractae sunt. Ex locis autem insignem facit noxiam pupillae acies si exulceretur, secundum eam id quod est supra supercilia, deinde vero quicquid his locis fuerit proximum. Pupillae quoque caesium, aut argenteum, aut caeruleum colorem nactae, improbandae sunt. His aliquantum meliores existimandae sunt quae aut minores, aut ampliores apparent, aut angulos habent, sive id ex manifesta causa, sive

Ed. Chart. VIII. [821.] Foes. I. 162. 103. Ed. Lind. I. (508. 509.)

ἐκ προφασίων τοιαῦται γενοίατο, εἴτ' αὐτόμαται. ἀχλύες, καὶ νεφέλαι, καὶ αἰγίδες ἐκλεαί(509)νονταί τε καὶ ἀφανίζονται, ἢν μὴ τρῶμά τι ἐπιγένηται ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ, ἢ πρόσθεν τύχῃ οὐλὴν ἔχων ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ πτερύγιον. ἢν δὲ παράληψις γένηται ἀπολευκάνῃ τοῦ μέλανος μόριόν τι, εἰ πουλὺν χρόνον παραμένῃ, καὶ τρηχείη τε καὶ παχείη, καὶ μνημόσυνον ὑποκαταλιπεῖν. αἱ δὲ κρίσιες ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἔγραψα, οὕτω καὶ ἐνθάδε ἔχουσιν. ἀλλὰ χρὴ τὰ σημεῖα ἐκμαθόντα προλέγειν. τὰς μὲν διαφορὰς τῶν ὀφθαλμιῶν, ὅταν τὰ κάκιστα τῶν σημείων ἐπιγένηται, τὰς δὲ πολυχρονίους τῶν ὀφθαλμιῶν, || ὡς διαγέγραπται ἐφ' ἑκάστῃσι. τὰς δὲ ὀλιγοχρονίους, ὅταν τὰ σημεῖα προφαίνηται τὰ ἄριστα, τότε προλέγειν ἑβδομαίας παύσασθαι, ἢ ἐγγὺς τουτέων, καὶ ἄλλως ἀσφαλῶς νομίζειν ἔχειν. τὰς δὲ ὑποστροφὰς προσδέχεσθαι, οἷσιν ἂν ῥᾳστῶναι γένωνται, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν ἐπιφανέντων. πάντων δὲ χρὴ μάλιστα τὴν κατάστασιν τοῦ οὔρου ἐν τοῖσι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνθυμεῖσθαι. οἱ γὰρ καιροὶ ὀξέες.

ſponte contingat. Caligines et nubeculae ac ſubalbicantes cicatrices, aegides dictae, exteruntur ac evaneſcunt, niſi eo in loco vulnus aliquod ſubortum ſit, aut illic antea cicatricem aut unguem eſſe contigerit. Quod ſi in oculi nigro reſplendens cicatrix orta ſit, nigri aliquid dealbat, ita ut ſi diutius perſeveret et aſpera et craſſa, etiam veſtigium aliquod poſtea relinquat. Judicationes vero non ſecus ac in febribus ſcripſi, ita et hic ſe habent. Sed et obſervatis ſignis, pro genere quidem lippitudinum praedictionem inſtituas licet. Nempe diuturnas lippitudines fore, ubi peſſima ſigna affuerint, velut in ſingulis deſcriptum eſt: breves vero, ubi optima ſigna comparuerint, easque ſeptimo die aut proximis diebus finiendas praedicere, ac alioqui in tuto eſſe exiſtimare oportet. Quibus autem levamentum adfuerit, ſi id neque judicatoriis diebus, neque cum bonis ſignis contingat, in iis recidivae metuendae ſunt. Imprimis vero in oculorum affectibus urinae ſtatus in conſiderationem adhibendus eſt. Occaſio namque praeceps eſt et lubrica.

Ed. Chart. VIII. [821.] Foes. I. 104. Ed. Lind. I. (509. 510.)

Αἱ δὲ δυσεντερίαι ξὺν πυρετῷ μὲν ἢν ἐπίωσιν, ἢ ποικίλοισί τε διαχωρήμασιν, ἢ ξὺν φλεγμονῇ ἥπατος, ἢ ὑποχονδρίου, ἢ γαστρὸς, ἢ ὅσαι ἐπώδυνοι, ἢ ὅσαι τῶν σιτίων ἀπολαμβάνουσιν, δίψαν τε παρέχουσιν, αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ ὃς ἂν πλεῖστα ἔχῃ τούτων τῶν κακῶν, τάχιστα ἀπολεῖται· ᾧ δ' ἂν ἐλάχιστα τῶν τοιούτων προσῇ, πλεῖσται αὐτῷ ἐλπίδες. ἀποθνήσκουσι δὲ ὑπὸ ταύτης τῆς νόσου μάλιστα παιδία τὰ (510) πενταετέα, καὶ γεραίτερα ἕς τε τὰ δεκαετέα. αἱ δ' ἄλλαι ἡλικίαι ἧσσον. ὅσαι δὲ τῶν δυσεντεριῶν λυσιτελέες, τὰ μὲν κακὰ ταῦτα οὐκ ἐμποιέουσιν, αἷμα δὲ καὶ ξύσματα διαχωρήσαντα, ἐπαύσαντο ἑβδομαῖα, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖα, ἢ εἰκοσταῖα ἢ τεσσαρακονθήμερα, ἢ ἐντὸς τούτων τῶν χρόνων. τὰ τοιαῦτα γὰρ διαχωρήματα καὶ ὑπάρχοντα πρόσθεν ἐν τοῖσι σώμασι νοσήματα ὑγιάζει, τὰ μὲν παλαιότερα, ἢν πλείονι χρόνῳ, τὰ δὲ νεώτερα δύναται καὶ ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν ἀπαλλάσσειν. ἐπεὶ καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι καὶ αὗται περιγίνονται, μᾶλλον ἔς τοὺς τόκους τε καὶ ἐκ τῶν τόκων, καὶ τὰ ἔμβρυα διασώζουσιν, αἵματός τε καὶ ξύσματος διαχωρεόντων, καὶ πολλοὺς μῆνας,

At tormina ea quidem omnia mala sunt, si cum febre quidem invadunt, aut variis alvi recrementis, aut jecoris inflammatione, aut praecordiorum, aut ventris, aut quaecunque doloribus cruciant, aut cibos cohibent, sitimque inferunt. Ac celerrime is perit quem maxima pars horum malorum occupat. Huic vero plurimum inest spei, cui horum paucissima adsunt. Isque morbus praecipue pueros a quinto anno perimit et qui eam superant ad decimum usque, caeterae aetates tutiores sunt. Utilia autem tormina sunt quae his malis non affligunt. At ubi sanguis et strigmenta per alvum rejecta fuerint, septimo die desinunt, aut decimoquarto, aut vigesimo, aut quadragesimo, aut intra hoc tempus. Hujusmodi namque dejectiones etiam eos qui ante fuerunt in corporibus morbos tollunt: inveteratos quidem spatio temporis majore, recentes vero etiam paucis diebus levare possunt. Siquidem et praegnantes ipsae etiam plerumque ad partum supersunt et ex partu, foetumque conservant, etiam si per multos menses sanguis et strigmenta

Ed. Chart. VIII. [821. 822.] Foes. I. 104. 105. Ed. Lind. I. (510. 511.)
ἢν μή τις ὀδύνη αὐτῇσι προσῇ, ἢ ἄλλο τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα σημείων εἶναι ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι ἐπιγένοιτο. εἰ δέ τι κείνων ἐπιφαίνοιτο, τῷ τε ἐμβρύῳ ὄλεθρον σημαίνει [822] καὶ τῇ ἐχούσῃ κίνδυνον, ἢν μὴ μετὰ τοῦ ἐμβρύου τὴν ἀπόφευξιν καὶ τοῦ ὑστέρου τὴν ἀπόλυσιν ἡ δυσεντερίη παύσηται αὐθημερὸν, ἢ μετ᾽ ὀλίγον χρόνον.

|| Αἱ δὲ λειεντερίαι ξυνεχέες μὲν καὶ πολυχρόνιοι καὶ πᾶσαν ὥρην ξὺν ψόφοισί τε καὶ ἄνευ ψόφων ἐκταρασσόμεναι, καὶ ὁμοίως νυκτός τε καὶ ἡμέρης ἐπικείμεναι, καὶ τοῦ διαχωρήματος ὑπιόντος, ἢ ὠμοῦ ἰσχυρῶς, ἢ μέλανός τε καὶ λείου καὶ δυσώδεος, αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ γὰρ δίψαν παρέχουσι καὶ τὸ ποτὸν οὐκ ἐς τὴν κύστιν τρέπουσιν ὥστε διουρέεσθαι, καὶ τὸ στόμα ἐξελκοῦσι, καὶ ἔρευθος ἐξηρμένον ἐπὶ τῷ προσώπῳ ποιέουσι καὶ ἐφήλιδας παντοῖα χρώματα (511) ἐχούσας· ἅμα δὲ καὶ τὰς γαστέρας ἀποζόμους τε καὶ ῥυπαρὰς ἀποδεικνύουσι, καὶ ῥυτιτώδεας. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων ἐσθίειν τε ἀδύνατοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ τῇσι περιόδοισι χρῆσθαι, καὶ τἄλλα τὰ πρασσόμενα ποιέειν. τὸ δὲ νούσημα τοῦτο

per alvum secedant, nisi si dolore affligantur, aut aliquod ex malis signis quae in difficultatibus intestinorum adesse scripta sunt accesserit. Quod si horum aliquod adesse visum fuerit et foetui perniciem ac praegnanti periculum denunciat, nisi post foetus absolutionem, aut secundarum dimissionem, ipsa tormina eodem die, aut non multo post, cessaverint.

Laevitates autem intestinorum assidue quidem et multo tempore perseverantes, ac omnibus horis et cum strepitu et sine hoc exturbatae et similiter noctu et interdiu affligentes, si quod excernitur valde crudum est, aut nigrum et laeve, ac mali odoris, eae quidem omnes malae sunt. Nam et sitim exhibent, neque potionem per urinam reddunt, quod in vesicam non descendat, os exulcerant et elatum faciei ruborem, ejusque cutis vitia omni colorum genere distincta, ephelidas vocant, excitant, simulque ventrem quasi fermentatum, sordidum ac rugosum efficiunt. Ex quibus aut cibum capere, aut deambulare ad res obeundas nequeunt.

δεινότατον μὲν τοῖσι πρεσβυτέροισιν, ἰσχυρὸν δὲ γίνεται καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν, τῇσι δὲ ἄλλῃσιν ἡλικίῃσι πολλῷ ἧσσον. ὅστις δὲ μήτε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν ἐστι ταύτῃσιν ᾗσι φημὶ ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου κακῶς περιέπεσθαι, ἐλάχιστά τε τῶν σημείων ἔχει τῶν πονηρῶν ἃ ἔγραψα εἶναι, ἀσφαλέστατα διάκειται οὗτος, θεραπείης δὲ προσδεῖται ἡ νοῦσος αὕτη, ἔστ᾽ ἂν τό τε οὖρον χωρέηται τοῦ πινομένου κατὰ λόγον καὶ τὸ σῶμα τῶν σιτίων εἰσιόντων αὔξηται, καὶ τῶν χροιῶν τῶν πονηρῶν ἀπαλλαχθῇ.

|| Αἱ δὲ ἄλλαι διάῤῥοιαι ὅσαι ἄνευ πυρετῶν καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ εὐήθεες. ἢ γὰρ καταπιφθεῖσαι πεπαύσονται, ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου. προσαγορεύειν δὲ χρὴ παύεσθαι τὴν ὑπέξοδον, ὅταν τῇ τε χειρὶ ψαύοντι τῆς γαστρὸς μηδεμία κίνησις ὑπῇ καὶ φῦσα διέλθοι ἐπὶ τελευτῇ τοῦ διαχωρήματος. ἕδραι δὲ ἐκτρέπονται, ἀνδράσι μὲν οὓς ἂν διάῤῥοια λάβῃ ἔχοντας αἱμοῤῥοΐδας, παιδίοισι δὲ λιθιῶσί τε καὶ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι τῇσι μακρῇσί τε καὶ ἀκρήτοισι, πρεσβυτάτοισι δὲ οἷς ἂν προσπήγματα μύξης ἐνῇ.

Morbus hic seniores gravissime infestat, quin et viros vehementer affligit, caeteras vero aetates multo minus. At qui eas aetates quas ab hoc morbo male affici diximus non attingit et paucissima signa habet quae mala esse scripta sunt, is securissime constitutus est. Curationem autem postulat hic morbus, quoad et urina pro potionis modulo feratur, corpusque cibos ingestos sentiat et vitiosum cutis dolorem deponat.

Reliqua alvi profluvia quae sine febre sunt et parvo tempore durare et mitia esse solent. Aut enim elota, aut sua sponte desinent. Cessaturum autem alvi secessum denunciaveris, ubi contrectato manu ventre nullus motus suberit et ad extremam dejectionem flatus prodierit. Sedes autem procidit, viris quidem, quibus ora venarum sanguinem fundunt, haemorrhoidas vocant, et alvi fluxus corripit, pueris quoque calculosis et in diuturnis ac sinceris intestinorum difficultatibus, senibus vero quibus mucosae quaedam concretiones affixae sunt.

Ed. Chart. VIII. [822. 823.] Foes. I. 106. 107. Ed. Lind. I. (511, 512.)

Τῶν δὲ γυναικῶν ὅσαι μᾶλλον καὶ ἧσσον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν πεφύκασιν ὧδε ὑποσκέπτεσθαι. πρῶτον μὲν τὰ εἴδεα. σμικραί τε γὰρ μειζόνων ἀμείνονες ξυλλαμβάνειν, λεπταὶ παχειῶν, (512) λευκαὶ ἐρυθρῶν, μέλαιναι πελιδνῶν, φλέβας ὅσαι ἐμφανέας ἔχουσιν, ἀμείνονες ἢ ὅσῃσι μὴ καταφαίνονται. σάρκα δὲ ἐπίθρεπτον ἔχειν πρεσβυτικῇ πονηρὸν, μαζοὺς δὲ ὀγκηρούς τε καὶ μεγάλους ἀγαθόν. ταῦτα μὲν πρὸς τῇ ὄψει δῆλά ἐστι. πυνθάνεσθαι χρὴ καὶ περὶ τῶν καταμηνίων, ἢν πάντας φαίνωνται, καὶ ἢν πλῆθος ἱκανὸν, καὶ ἢν εὔχροά τε καὶ ἴσα ἐν ἑκάστοισι τῶν χρόνων, καὶ ἐν τῇσιν αὐτῇσιν ἡμέρῃσι τῶν μηνῶν. [823] οὕτω γὰρ ταῦτα γίνεσθαι ἄριστον. τὸ δὲ χωρίον ἐν ᾧ ἡ σύλληψίς ἐστιν, ὃ δὴ μήτρην ὀνομάζομεν, ὑγιές τε χρὴ εἶναι καὶ ξηρὸν καὶ μαλθακὸν, καὶ μήτ᾽ ἀνεσπασμένον ἔστω μήτε προπετὲς, μήτε τὸ στόμα αὐτοῦ ἀπεστράφθω μήτε ξυμμεμυκέτω μήτ᾽ ἐκπεπλήχθω. ἀμήχανον γὰρ ὅ τι ἂν ᾖ τῶν τοιούτων κωλυμάτων σύλληψιν γενέσθαι.

|| Ὁκόσαι μὲν οὖν τῶν γυναικῶν μὴ δύνανται ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, φαίνονται δὲ χλωραὶ, μήτε πυρετοῦ μήτε τῶν

At mulieres quaenam magis aut minus uterum gestare sint idoneae, hunc in modum aestimare licet, imprimis quidem in formas intuendo. Parvae namque grandioribus ad conceptum praestant, tenues crassis, candidae rubris, nigrae liventibus. Praestant item quibus venae extant iis quibus minime apparent. Quinetiam grandiori natu exuberans carnis moles malo est: mammae autem turgidae et magnae probantur. Atque ista quidem visui sunt exposita. At sciscitari oportet num menstrua singulis mensibus appareant et num satis idonea copia et an boni sint coloris, aequali copia in singulis temporibus et ratis mensium diebus effluant, quod quidem optimum est. Locus vero conceptui idoneus, quem sane uterum nominamus, sanus esse et siccus et mollis debet, ac neque contractus, neque proclivis, neque ore distorto aut compresso, aut diducto. Etenim quicquid horum contigerit conceptum fieri impedit.

Mulieres igitur quae concipere nequeunt et pallidae videntur absque febre, neque aliqua causa in visceribus

σπλάγχνων αἰτίων ἐόντων, αὗται φήσουσι κεφαλὴν ἀλγέειν καὶ τὰ καταμήνια πονηρῶς τε σφίσι καὶ ἀκρήτως γίνεσθαι. καὶ ὀλίγως δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐν τῇσιν οὕτω διακειμένῃσιν ἀφανέα ἢ, αἱ μῆτραι καθάρσιος ταύτῃσι προσχρῄζουσιν. ὁκόσαι τε εὔχροοί τε εἰσι καὶ σάρκα πολύν τε καὶ πιηρὰν ἔχουσι, καὶ φλέβια κεκρυμμένα, ἀνώδυνοί τε εἰσι καὶ τὰ καταμήνια ταύτῃσιν ἢ παντάπασιν οὐ φαίνεται, ἢ ὀλίγα τε καὶ ἀκρήτως γίνεται. τῶν τρόπων οὗτος ἐν τοῖσι χαλεπωτάτοισιν ἐστὶ καταναγκάσαι ὡς ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. ἢν δὲ ἐπιφαινομένων τῶν καταμηνίων ἀπροφασί(513)στως τό τε σῶμα ὧδε διάκειται ἡ γυνὴ, κἂν μὴ συλλαμβάνῃ, τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἡ μήτρη αἴτιον, ὥστε μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ἔκγονα. ἢ γὰρ ἀνεσπασμένον ἐστὶν, ἢ ἐκπεπληγμένον. τὰ γὰρ ἄλλα καταγινόμενα ἐνταῦθα ξὺν ὀδύνῃσί τε γίνεται καὶ ἀχροίῃσί τε καὶ τήξει.

Ἧισι δ' ἂν ἕλκος γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσιν, εἴτε ἐκ τόκου, εἴτε ἐκ φύματος, εἴτε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, πυρετούς τε καὶ βουβῶνας ταύτῃσιν ἀνάγκη ἐπιγίνεσθαι καὶ ὀδύνας ἐν τοῖσι χωρίοισι τούτοισιν. εἰ δὲ καὶ τὰ λοχεῖα συναπολειφθείη, ταῦτα ὑπάρχοντα κακὰ πάντῃ ἀκρητότερά τε καὶ

existente, iis caput dolet et menses male ac sincere prodeunt, aut certe pauci, neque ex longo intervallo sic affectis apparent et uteri purgatione indigent. At quae tum bene coloratae sunt tum bene carnosae et pingues et venas latentes habent et doloris expertes sunt, hisque menstrua aut nullo modo prodeunt, aut pauca et sincera fluunt, in hujusmodi naturis difficillime conceptus procuratur. Quod si libere apparentibus menstruis, inculpato sit corpore mulier, neque concipiat, locus in quo uterus continetur in causa existimandus est, quo minus foetus tollatur. Aut enim contractus est, aut diductus. Reliqua enim quae huc contingere solent, cum dolore et decoloratione ac colliquatione fiunt.

Quibus vero ulcus in utero ortum est, sive ex partu, sive ex tuberculo, aut alia quapiam causa, iis febres et inguinum tumores obveniunt illorumque locorum dolores. Quod si partus purgamenta simul quoque restiterint, tum eamala omnino sunt immoderata et diuturna, acceduntque

Ed. Chart. VIII. [823.] Foes. I. 107. Ed. Lind. I. (513. 514.)

χυονιώτερα. καὶ πρὸς τούτοισιν ὑποχονδρίων τε καὶ κεφαλῆς ὀδύναι. ἕλκεος δὲ γινομένου καὶ ἐξυγιασθέντος, τὸ χωρίον τοῦτο ἀνάγκη λειότερον καὶ σκληρότερον γίνεσθαι, καὶ ἧσσον δύνασθαι ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. εἰ δὲ μοῦνον ἐν τοῖσιν ἐπ' ἀριστερὰ γένοιτο ἕλκος, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ λάβοι, εἴτε τὸ ἕλκος ἔτι ἔχουσα, εἴτε λοιπὸν ἤδη ὑγιὴς ἐοῦσα, ἄρσεν μᾶλλον τεκεῖν αὐτὴν ἐλπίς ἐστιν. εἰ δὲ ἐν τοῖσι ἐπὶ δεξιὰ τὸ ἕλκος γένοιτο, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχοι, θῆλυ μᾶλλον τὸ ἔκγονον χρὴ δοκέειν ἔσεσθαι. ἢν δὲ πυρετοὶ γένωνται οὐ δυναμένῃ ἐν γαστρὶ λαβεῖν, καὶ λεπτῆς βηχὸς ἐχούσης, πυνθάνεσθαι χρὴ, μή τι αἱ μῆτραι ἕλκος ἔχουσιν, ἢ ἄλλο τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα. εἰ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ μηδὲν ὑπεὸν κακὸν φαίνοιτο αἴτιον τῆς λεπτύνσιός τε καὶ τοῦ μὴ συλλαμβάνειν δύνασθαι, αἷμα ἐμέσαι τὴν γυναῖκα προσδόκιμον. τὰ δὲ καταμήνια τῇ τοιαύτῃ ἠφανίσθαι ἀνάγκη. ἢν δὲ ὁ πυρετὸς λυθῇ ὑπὸ τῆς ῥήξιος τοῦ αἵματος, καὶ τά (514) τε καταμήνια φανῇ, ἐν γαστρὶ λήψεται. ἢν δὲ τὰ τῆς γαστρὸς πρὶν ἢ τὸ αἷμα ἀναῤῥαγῆναι ὑγρὰ γένηται πονηρὸν τρόπον, κίνδυνος ἀπολέσθαι τὴν γυναῖκα ἔμπροσθεν ἢ τὸ αἷμα ἐμέσαι.

et praecordiorum et capitis dolores. At vero ubi ulcus sanatum est, locus ille laevior ac durior necessario efficitur et minus conceptui idoneus. Quod si ulcus sinistra tantum occupet mulierque concipiat, aut ubi adhuc ulcus habet, aut postea ubi convaluit, eam marem potius enixuram spes est. Sed si ulcus dextra teneat et mulier concipiat, foetus foemineus magis expectandus est. At si febris prehendat eam quae concipere nequit et tussicula detineat, quaerendum num uterum ulcus aliquod occupet, aut ex his malis quae scripsimus aliud quippiam. Etenim ubi nihil mali eo in loco subesse constiterit, quod extenuationem aut conceptus impedimentum afferat, sanguinis vomitione refusi metus impendet. Ei vero mulieri menstrua ex necessitate disparuerunt. Si vero febris sanguinis eruptione tollatur et menses appareant, concipiet. Quod si ante sanguinis eruptionem alvus effusa fuerit pravum in modum, periculum est ne mulier ante sanguinis eruptionem intereat.

Ed. Chart. VIII. [823. 824.] Foës. I. 108. Ed. Lind. I. (514.)

|| Ὁκόσαι δὲ ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν, οὐκ ἔχουσαι, καὶ πολλοὺς μῆνας ἐξαπατῶνται τῶν καταμηνίων οὐ φαινομένων, καὶ τὰς γαστέρας ὁρῶσιν αὐξανομένας τε καὶ κινεομένας, αὗται κεφαλήν τε ἀλγέουσι καὶ τράχηλον καὶ ὑποχόνδρια. καὶ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ [824] ἐγγίνεται σφίσιν, εἰ μὴ ὀλίγον τι καὶ ὑδαρές. ἐπὴν δὲ τὸ κύρτωμα τὸ τῆς γαστρὸς ἀπολυθῇ, καὶ λαπαραὶ γένωνται, αὗται ἐν γαστρὶ λήψονται, ἢν μή τι ἄλλο κώλυμα γένηται σφίσιν. ἐπεὶ τὸ πάθος γε τοῦτο ἀγαθὸν ἐστι μεταβολὴν ποιῆσαι ἐν τῇ ὑστέρῃ, ὥστε μετὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. τῇσι δ' ἐχούσῃσιν ἐν γαστρὶ τὰ ἀλγήματα ταῦτα οὐ γίνεται, ἢν μὴ ξυνήθεα ἔωσι ταύτῃσιν αἱ κεφαλαλγίαι, καὶ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν ἐγγίνεται. τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ῥοῶν τῶν πολυχρονίων ἐχομένας ἐρωτᾷν, εἰ κεφαλὴν ἀλγέουσι καὶ ὀσφὺν, καὶ τὸ κάτω τῆς γαστρός. ἐρέσθαι δὲ καὶ περὶ αἱμωδίας, καὶ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ ἤχων. ὁκόσαι δὲ νήστιες ἐοῦσαι ὑπόχολα ἐμέουσι πολλὰς ἡμέρας, μήτε ἐν γαστρὶ ἔχουσαι μήτε πυρεταίνουσαι, πυνθάνεσθαι ἕλμινθας στρογγύλας εἰ

At quaecunque se concepisse existimant, neque conceperunt, et multis mensibus decipiuntur, quod menstrua non compareant, ac venter turgescere ac moveri videatur, eae capitis ac cervicis praecordiorumque dolore conflictantur, neque lac in ipsarum mammis innascitur, nisi paucum quiddam et aquosum. Cum vero ventris tumor dissolutus fuerit, ac molles evaserint, eae nisi quid aliud obstet concipient. Quandoquidem affectio ista ad mutationem utero afferendam valet, adeo ut post hoc tempus concipiant. Eae vero quae conceperunt, doloribus istis non tentantur, nisi consueti fuerint. His capitis dolores accedunt et lac in mammis innascitur. Quas autem longae fluxiones exercent, de capitis dolore, lumborum et imi ventris interrogandae sunt. Sciscitari quoque oportet, num dentium stuporem sentiant, aut visus hebetudinem, aut aurium sonitum. At quaecunque jejunae multis diebus aliquantulum biliosa vomitione rejiciunt, si neque uterum gerunt, neque febre detinentur, interrogabis num lumbricos rotundos una etiam vomitu refun-

Ed. Chart. VIII. [824.] Foës. I. 108. 109. Ed. Lind. I. (514. 515.)

ξυμμέουσιν. ἢν γὰρ μὴ ὁμολογέουσι, προλέγειν αὐτῇσι τοῦτο ἔσεσθαι. γίνεται δὲ μάλιστα μὲν τῇσι γυναιξὶ τὸ νόσημα τοῦτο, ἔπειτα δὲ καὶ παρθένοις, τοῖσι δ' ἄλλοισι ἀνθρώποισιν ἧσσον.

(515) Ὅσαις δὲ ἄνευ πυρετῶν ὀδύναι γίνονται, θανάτους μὲν οὐκ ἐξεργάζονται, πολυχρόνιοι δὲ αἱ πλείους εἰσὶ καὶ πολλὰς μεταστάσιας ἔχουσι καὶ ὑποστροφάς. οἱ δὲ τρόποι πρῶτον μὲν τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγημάτων, τὰ μὲν εὐήθεα, τὰ δὲ χαλεπώτερα πολλῷ. χρὴ δὲ ὑποσκέπτεσθαι ἑκάτερα αὐτῶν ὧδε. ὁκόσοι δὲ αὐτῶν ἀμβλυώσσουσι καὶ ἔρευθός τι ἔχουσιν, ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῖσι γίνεται καὶ κνησμὸς ἔχει τὸ μέτωπιν, τούτοισιν ἀρήγει αἷμα ῥυὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου καὶ ἐξ || ἀνάγκης. ἁπλοῦς οὗτος ὁ τρόπος. οἷσι δὲ ὀδύναι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ μέτωπον ἔκ τε τῶν μεγάλων γίνονται καὶ ἐκ τῶν ψυχέων ὅταν θαλφθῶσιν, ἰσχυρῶς, τούτους δὲ κόρυζαι μὲν τελείως μάλιστα ἀπαλλάσσουσιν, ὠφελέουσί τε καὶ πταρμοὶ, καὶ βλένναι ἐν τῇσι ῥισὶ γινόμεναι, μᾶλλον μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, εἰ δὲ μὴ, ἐξ ἀνάγκης. κόρυζαι γίνονται τελέως, ὥστε

dant. Id enim ni fateantur, ipsis affuturum praedices. Potissimum autem mulieres invadit hic morbus, deinde etiam virgines, reliquos vero homines minus.

Dolores qui sine febre invadunt, ne interficiunt quidem, at plurimum diuturni sunt, multasque mutationes ac recursus habent. Atque horum genera primum quidem in capitis doloribus spectantur, quorum quidam leves sunt, quidam etiam longe graviores. Utrorumque vero ea sic ineunda est ratio. Quibus autem visus caligat et rubor quidam in ipsis oculis fit, cum quadam frontis prurigine, eos juvat sanguis sua sponte aut ex necessitate profluens. Atque hic modus simplex est. At quibus dolores capitis et frontis contingunt, tum ex ingentibus ventis tum ex frigore post vehementem aestum, eos gravedines potissimum quidem omnino liberant. Juvant quoque et sternutamenta et mucosae pituitae in naribus ortae, praecipue quidem sponte fluentes, sin minus, vi expressae. Gravedines vero in totum fiunt adeo ut tusses consequantur. Et sternutamenta ubi succedunt,

Ed. Chart. VIII. [824. 825.] Foes. I. 109. Ed. Lind. I. (515. 516.)

καὶ βῆχας ἐπιγενέσθαι. αἵ τε πταρμοὶ ἐπιγενόμενοι, τὰς ὀδύνας ἢν μὴ παύωσι, φύματα ἀνάγκη ἐπιγενέσθαι καὶ ἀχροίας τούτοισιν. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι ἄνευ προφασίων τε γίνονται καὶ πολυχρόνιοι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ ἰσχνοῖσι τε ἐοῦσι καὶ ἀμενηνοῖσι, προορᾶσθαι τούτοισιν τὸ νόσημα πολλῷ χαλεπώτερον τοῦ πρόσθεν. ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ ἐς τὸν νῶτον ἡ ὀδύνη καταβαίνῃ τὴν κεφαλὴν ἀπολιποῦσα, καὶ αὖθις πάλιν παλινδρομέῃ εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔτι χαλεπώτερον γίνεται. τούτων δὲ πάντων δεινότατον, εἰ ξυντείνοι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ τὸν νῶτον. τὰς δὲ ὠφελείας τουτέοισι προσδέχεσθαι ἐξ ἀποστασίων ἔσεσθαι, ἢ πῦον βήξασιν, ἢ αἱ(516)μοῤῥοΐδας ἔχουσιν, ἢ ἐξανθήματα ἐν τοῖς σώμασι. λυσιτελέει δὲ καὶ πιτυρωθεῖσα ἡ κεφαλή.

Νάρκαι δὲ κνιδώσιες οἷσι διὰ τῆς κεφαλῆς διαΐσσουσι, τοτὲ μὲν διὰ πάσης, τοτὲ δὲ διὰ [825] μέρεός τινος, πολλάκις δὲ καὶ ψυχρόν τι δοκέει αὐτοῖσιν, εἰ διαχωρέει διὰ τῆς κεφαλῆς, τούτους ἐπανερέσθαι, εἰ καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἄκρην ἀφικνεῖται ἡ κνίδωσις. εἰ γὰρ τοῦτο ποιέοι, τέλεον τὸ νούσημα

neque dolores sedant, iis tubercula et coloris pravitates ex necessitate aderunt. Quos vero dolores sine causa et diuturni et totum caput occupantes jam graciles et viribus exhaustos affligunt, in his attendendum morbum priore multo esse graviorem. Quod si in cervicem et dorsum relicto capite dolor descendit, rursusque in caput recurrit, adhuc gravior existimandus est. At omnium maxime terret, si a capite ad ceruicem et dorsum pervenit. Eos vero juvari spes est, si abscessus aliquis eruperit, aut pus tussi rejectum fuerit, aut sanguinem per ora venarum fundere sint soliti, aut pustulae toto corpore pullularint. Ex usu etiam est caput porrigine tentari.

Quibus autem torpores et prurigines pungentes per caput interdum quidem totum, interdum etiam aliqua in parte percurrunt, saepius vero frigoris alicujus sensus caput pervagari videtur, ab iis sciscitari oportet, num etiam ad summam linguam pungens ille pruritus pertingat. Sic enim

γίνεται, καὶ χαλεπώτερον ἀπαλλάξαι, εὐπετὲς δὲ ἄνευ τούτου. οἱ δὲ τρόποι τῶν ὠφελειῶν ἐξ ἀποστασίων οἷσπερ προγέγραπται. ἧσσον μέντοι ἐπιγίνονται ἀποστάσιες ἐπὶ τούτοισιν ἢ ἐκείνοισιν. ὁκόσους δὲ ξὺν τῇσιν ὀδύνῃσιν σκοτόδινοι λαμβάνουσι, δυσαπάλλακτον καὶ μανικόν. γέρουσι δὲ ὁ τρόπος οὗτος μάλιστα γίνεται. || αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι αἱ ἀμφὶ κεφαλὰς ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀσφαλῶς ἰσχυρόταται καὶ πολυχρονιώτεραι. γίνονται δὲ καὶ νεανίσκοισί τε καὶ παρθένοισι τῇσιν ἐν ἡλικίῃ, καὶ μάλιστα τῶν καταμηνίων ἐς τὴν πρόοδον. τῇσι δὲ γυναιξὶν ἐν τῇσι κεφαλαλγίῃσι τὰ μὲν ἄλλα πάντα γίνεται ἃ καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν· αἱ κνιδώσιες δὲ καὶ τὰ μελαγχολικὰ ταύτῃσιν ἧσσον ἢ τοῖσιν ἀνδράσιν, ἢν μὴ τὰ καταμήνια τελέως ἠφανισμένα ᾖ.

Οἷσι δὲ τὰ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά ἐστι πολὺν χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτερώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν κεφαλὴν ἀλγέουσι. καὶ λίθους τε καὶ (517) γῆν τρώγουσι, καὶ αἱμοῤῥοΐδας ἔχουσι. τὰ δὲ χλωρὰ

magnus morbus est et qui aegre solvatur: alioqui vero facilis. Auxilium autem consequuntur ex abscessibus, velut antea scriptum est. Qui tamen his minus quam illis contingunt. Tenebricosae autem vertigines si cum doloribus adfuerint, malum in insaniam erumpit, nec facile profligatur et senes praecipue affligit. Reliqui capitis morbi tum viris tum mulieribus vehementissimi sunt ac diutius perseverant ac cum securitate. Contingunt autem et juvenibus et virginibus in aetatis flore, potissimumque circa menstruorum exitum. At mulieribus circa capitis dolores reliqua quidem omnia quae etiam viris contingunt. Pungentes tamen prurigines et atrae bilis vitia minus hae quam viri sentiunt, nisi menses penitus evanuerint.

Quibus juvenibus diu coloris foedatio inest, non tamen continenter ad instar regii morbi, ii et viri et foeminae capitis dolore conflictantur et lapides ac terram edunt, aut profluvium per ora venarum sanguinem fundere solita patiuntur, haemorrhoidas Graeci dicunt. At colores cum vi-

χρώματα ὅσα χρόνιά εἰσι, καὶ μὴ ἰσχυροὶ ἴκτεροί εἰσι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ ποιέειν αὐτοῖσι ξυμβαίνει, ἀντὶ δὲ τῶν λίθων τούτους καὶ τῆς γῆς τρώξιος τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον ἢ τοὺς ἑτέρους. ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους, ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων φαινομένων οὐχ ἕν τι τούτων τῶν κακῶν φαίνεται, ἀλλ' ἔστιν ὅτε πολλὰ, ἢ καὶ πάντα.

Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁρῶντες, οὓς δὴ νυκτάλωπας καλέομεν, οὗτοι ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος νέοι, ἢ παῖδες ἢ καὶ νεανίσκοι. καὶ ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου, αἱ μὲν τεσσαρακονθήμεροι, οἱ δὲ ἑπτάμηνοι, τισὶ δὲ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον παρέμεινε. σημαίνεσθαι χρὴ περὶ τοῦ χρόνου ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα ἔς τε τὴν ἡλικίην τοῦ νοσέοντος. αἱ δὲ ἀποστάσιες ὠφελέουσι μὲν τούτους ἐπιφαινόμεναί τε καὶ ἐς τὰ κάτω ῥεόμεναι, ἐπιγίνονται δὲ οὐ κάρτα διὰ τὴν νεότητα. αἱ δὲ γυναῖκες οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος τού-

rore pallidi diuturni, absque vehementi regio morbo, caetera quidem eadem facere solent: verum praecordiorum dolores eos magis vexant quam caeteros, neque tamen lapides aut terram edunt. Qui vero diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum est aut capitis, aut viscerum dolore laborare, aut sedem internam quodammodo male affectam esse. Magna autem ex parte ubi haec adfuerint, non unum aliquod malum inesse videtur, sed interdum multa, aut etiam omnia.

Quos nyctalopas nuncupamus, qui noctu cernunt, hi morbo prehenduntur juvenes, aut pueri, aut etiam adolescentes, et sponte evadunt partim quidem quadragesimo die, partim vero septimo mense, quibusdam etiam toto anno perseverat. Et tempus quidem aestimari debet et magnitudinis morbi et aegri aetatis ratione adhibita. Hos juvant quidem supervenientes abscessus et ad infernas partes tendentes, qui tamen per juventutem non admodum contingunt. At neque mulieres neque virgines quibus menses

του. οὐδὲ παρθένοι ἦσι τὰ ἐπιμήνια φαίνονται. οἷσι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια ᾖ, νυκτάλωπες γίνονται· τούτους ἐπανερωτᾷν, ἢν τὴν κεφαλήν τι προηλγηκότες ἔωσι πρὸ τῶν ἀποκηρυγμάτων τουτέων.

Ὁκόσοι δὲ μήτε πυρετήναντες μήτε ἄχροιοι ἐόντες ἀλγέουσι πολλάκις τήν τε κορυφὴν καὶ τοὺς κροτάφους, ἢν || μὴ τὴν ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, (518) ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι, τούτοισιν αἱμοῤῥαγῆναι διὰ τῶν ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἷδ' ὑγιαίνειν τἄλλα. τούτους δὲ ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέοντάς τε καὶ μαρμαρυγῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων ἅμα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς οὕτως ἔχοντα φαίνεται καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ σπληνός.

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματι δυσώδεα οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι καὶ οὐλὰς μελαίνας. ἢν δ' ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν

apparent hoc morbo tentantur. Qui vero ex diuturno lachrymarum fluxu nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet, num quis dolor ante istorum indicationem caput occupaverit.

Quibus absque febre et coloris foeditate frequens adest verticis et temporum dolor, si plane nullus alius adfuerit faciei abscessus, aut vocis gravitas, aut dentium dolor, iis sanguinis ex naribus eruptionem fore spes est. At quibus sanguis e naribus profluit, etsi alioqui sani videntur, iis tamen aut lienem tumidum, aut caput dolore aut splendicans quiddam ante oculos obversari comperies. Magna vero ex parte una et caput et lien hunc in modum se habere videntur.

Quibus lienes magni, iis gingivae vitiantur et os graveolet. Quibus autem lienes magni sunt, neque sanguinis eruptiones contingunt, neque os graveolet, in tibiis ii mala ulcera habent et nigras cicatrices. Quod si manifestus quis-

ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι τουτέοισιν αἱμοῤῥαγίην διὰ ῥινῶν προσδέχεσθαι. [826] οἷσι δὲ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαίρεται ἰσχυρῶς, τούτους σπλῆνας μεγάλους εὑρήσεις ἔχοντας. εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα προσγίνονται, καὶ ὕδρωπα φανήσονται ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ τὴν γαστέρα καὶ τὴν ὀσφὺν ἐπικατιδεῖν.

Τὰ δὲ ἐν τοῖσι προσώποισι παραστρέμματα ἢν μηδενὶ ἄλλῳ τοῦ σώματος ἐπικοινωνέῃ, ταχέως παύεται, καὶ αὐτόματα καὶ πρὸς ἀνάγκας. οἱ δ' ἄλλοι ἀπόπληκτοι οἷσι μὲν τῷ μὴ δύνασθαι κινέειν λεπτύνεται τὸ νενοσηκὸς τοῦ σώματος, οὗτοι ἀδύνατοι εἰς τοῦτο καθίστασθαι. οἷσι δὲ ξυντήξιες μὴ ἐπιγένωνται, οὗτοι δὴ ἔσονται ὑγιέες. περὶ δὲ τοῦ χρόνου ὁπότε ἔσονται, προλέγειν ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, || καὶ ἐς τὸν χρόνον, καὶ ἐς τὴν ἡλικίην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐς τὴν ὥρην, εἰδὼς ὅτι τὰ παλαιότατα (519) τῶν νοσημάτων καὶ τὰ κάκιστα καὶ κυλινδούμενα βαρύτατα ὑπακούει, καὶ τὰ ἐν τοῖσι γεραιτάτοισι τῶν σωμάτων. ἔστι δὲ καὶ τὸ φθινόπωρόν τε καὶ ὁ χειμὼν τοῦ ἦρός τε καὶ τοῦ θέρεος ἀνεπιτηδειότερος ταῦτα τὰ νοσήματα ἀφιέναι.

piam adfuerit faciei abſceſſus, aut vox gravis ſit, aut dentium dolor, iis ſanguinis eruptionem ex naribus fore ſpes eſt. At qui partes eas quae ſubſunt oculis vehementer ſublatas habent, magnos habere lienes comperies. Quod ſi pedum quoque tumores adſint, ex aqua etiam laborare videbuntur. Sed et ventrem et lumbos praeter haec inſpicere oportet.

Oris perverſiones quae nulli corporis parti conſentiunt, celeriter aut ſua ſponte, aut ex neceſſitate ſedantur. In reliquis vero corporis ſiderationibus, quibus praeter motionis impotentiam pars corporis affecta extenuatur, ii reſtitui non poſſunt. At quibus colliquationes non ſuccedent, ii profecto ſanitatem conſequentur. Tempus autem quo iſta contingent praedicere licet, ad morbi vim et tempus et hominis aetatem, ac anni tempeſtatem attendendo ubi in animum induxeris vetuſtiſſimos morbos et peſſimos et qui ſaepius repetunt, eosque qui in corpore ſunt admodum ſenili, non facile cedere. Eſt etiam autumnus et hiems vere et aeſtate ad eos morbos tollendos minus accommodatus.

Αἱ δὲ ἐν τοῖσι ὤμοισι γενόμεναι ὀδύναι ὁκόσαι μὲν ἐς τὰς χεῖρας ἐπικαταβαίνουσαι νάρκας τε καὶ ὀδύνας παρέχουσιν, ταύτῃσιν ἀποστάσιες μὲν οὐκ ἐπιγίνονται, ὑγιάζονται δὲ μελαίνας χολὰς ἐμέοντες. ὁκόσαι δὲ αὐτοῦ μένουσι ἐν τοῖσιν ὤμοισιν, ἢ καὶ ἐς τὸν νῶτον ἀφικνέονται, ταύτας πῦον ἐμέσαντες ἐκφυγγάνουσιν, ἢ μέλαιναν χολήν. καταμανθάνειν δὲ περὶ τουτέων ὧδε. ἢν μὲν γὰρ εὔπνοοι ἔωσι καὶ ἰσχνοὶ, μέλαιναν χολὴν αὐτοὺς μᾶλλον ἐλπὶς ἐμέσαι. εἰ δ' ἂν δυσπνοώτεροι, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπιτρέχει τι αὐτοῖσι χρῶμα, ὃ πρόσθεν οὐκ ἐπεγένετο, ὑπέρυθρον, εἴτε μέλαν, τούτους πῦον ἐλπὶς μᾶλλον πτύσειν. σκέπτεσθαι δὲ πρὸς τούτοισι καὶ εἰ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα ἔνεστι. καὶ γὰρ τοῦτο τὸ σημεῖον τούτοισι ὁμολογέον ἐστὶ. τὸ δὲ νόσημα τοῦτο τοῖσιν ἀνδράσι προσγίνεται ἰσχυρότατον τοῖσιν ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων ἐς τὰ ἑξήκοντα. τὴν ἡλικίην δὲ ταύτην μάλιστα ἰσχιάδες βιάζονται.

Σκέπτεσθαι δὲ δεῖ ὧδε περὶ ἰσχιάδων. ὁκόσοισι γὰρ τῶν γεραιτέρων αἵ τε νάρκαι ἰσχυρόταται καὶ καταψύξιες τῆς ὀσφύος τε καὶ τῶν σκελέων, καὶ τὸ αἰδοῖον ἐπαίρειν ἀδυνατέουσι, καὶ

Humerorum vero dolores, qui ad manus tendunt, torporesque et dolores exhibent, abfceffus certe non confequuntur, at bilis atrae vomitione fanantur. Eos autem qui in humeris perdurant et ad dorfum pertingunt, puris aut atrae bilis vomitione effugiunt, quorum haec ineunda eft ratio, facile quidem fpirantes et extenuatos vomitione nigram bilem effufuros magis fperare oportet. At difficultate fpirandi laborantes, fi in faciem color fubruber aut niger, antea non vifus, fubvehitur, pus expuitione potius reddituros fpes eft. Praeterea etiam animadvertendum num pedes tumoribus infeftentur. Hoc enim iis indubitatum eft fignum. Hic autem morbus viris vehementiffimus accidit a quadragefimo anno ad fexagefimum usque. Quam aetatem etiam coxendicum dolores praecipue vexant.

De coxendicum autem doloribus fic exiftimandum eft. Quibus fenioribus vehementiffimi torpores adfunt et lumbi ac crura frigefcunt; nec pudendum erigere valent, alvusque

Ed. Chart. II. [827.] Foes. I. 112. 113. Ed. Lind. I. (519. 520.)

ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκην, καὶ κοπρώδης μύξα πολλὰ διεξέρχεται, τουτέοισι χρονιώτατον τὸ (520) νούσημα ἔσται, καὶ προλέγειν ἐνιαυτὸν τὸ ἐλάχιστον, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο τὸ νούσημα γίνεσθαι. καὶ τὰς ὠφελείας ἐς τὸ ἔαρ τε καὶ τὸ θέρος προσδέχεσθαι, τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν ἐπώδυνοι μὲν οὐχ ἧσσον αἱ ἰσχιάδες, βραχύτεραι δέ. καὶ γὰρ τεσσαρακονθήμεροι ἀπαλλάσσονται. ἀλλ' οὐδὲ αἱ νάρκαι ἐπιγίνονται ἰσχυραὶ οὔτε, αἱ καταψύξιες τῶν σκελέων τε καὶ τῆς ὀσφύος. οἷσι δὲ τὸ νούσημα τοῦτό ἐστι μὲν ἐν τῇ ὀσφῦϊ καὶ τῷ σκέλεϊ, βιάζεται δὲ οὐχ οὕτως ὥστε κατακέεσθαι, ξυστρέμματα σκέπτεσθαι μὲν ἤπου ἐν τῷ ἰσχίῳ, καὶ ἐπανερέσθαι εἰ εἰς τὸν βουβῶνα ἡ ὀδύνη ἀφικνεῖται. ἢν γὰρ ταῦτ' ἔχῃ ἄμφω, χρόνιον τὸ νούσημα γίνεται. ἐπανερέσθαι δὲ καὶ εἰ ἐν τῷ || μηρῷ νάρκαι ἐγγίνονται, καὶ ἐς τὴν ἰγνύην ἀφικνοῦνται. καὶ ἢν φῇ, αὖθις ἐρέσθαι, καὶ ἢν διὰ τῆς κνήμης, ἐπὶ τὸν ταρσὸν τοῦ ποδός. ὁπόσοι δ' ἂν τουτέων τὰ πλεῖστα ὁμολογέωσι, εἰπεῖν αὐτοῖσι ὅτι τὸ σκέλος σφὶν τοτὲ μὲν θερμὸν γίνεται, τοτὲ δὲ ψυχρόν. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη ὁκόσοισι μὲν ἀνὰ τὴν ὀσφῦν ἐκλεί-

que non nisi coacta egerit et mucosum alvi recrementum plurimum prodit, his maxime dinturnum fore ac praedicendum ex quo morbus coepit, annum ut minimum perseveraturum, juvamentumque non nisi aut vere aut aestate sperandum. At juvenibus quidem non minores dolores afferunt coxendicum morbi, sunt tamen breviores: etenim quadragesimo die liberantur. Quin nec vehementes torpores, neque crurum ac lumborum perfrictiones fiunt. Quos autem morbus iste in lumbis et cruribus vexat, neque tamen adeo ut decumbere cogantur, animadvertere oportet, num aliquid uspiam in coxa concrescat, percontarique num ad inguen dolor perveniat. Etenim si utraque adfuerint, morbus efficitur diuturnus. Percontandum quoque num femur torpores sentiat et ad poplitem pertingant. Quo concesso rursus petendum num per tibiam ferantur ad primam summi pedis partem, quae tarsos dicitur. Qui enim istorum bonam partem fatentur, his ipsis crus modo calidum, modo frigidum fieri rectè praedixeris. At quibus hic morbus relictis parti-

πουσα ἐς τὰ κάτω τρέπεται, θαρσύνει. ὁκόσοισι δὲ τά τε ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν μὴ ἐκλείπουσα εἰς τὰ ἄνω τρέπεται, προλέγειν δεινὰ εἶναι. οἷσι δὲ περὶ τὰ ἄρθρα ὀδύναι τε γίνονται καὶ ἐπάρσιες καὶ καταπαύονται, οὐκ ἐν τῷ ποδαγρικῷ τρόπῳ, εὑρήσεις τά τε σπλάγχνα μεγάλα καὶ ἐν τῷ οὔρῳ λευκὴν ὑπόστασιν. καὶ τοὺς κροτάφους ἢν ἐπαίρῃ, φήσει πολλάκις ἀλγέειν. φήσει δὲ καὶ ἱδρῶτας αὐτῷ γίνεσθαι (521) νυκτερινούς. ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνονται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ἃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νόσημα τοῦτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξύνηθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται. ἐπανερέσθαι οὖν περὶ τῆς τοῦ αἵματος ῥήξιος, εἰ ἐγένετο ἐν τῇ νεότητι. καὶ αἱ κνιδώσιες ἔν τε τῷ στήθει καὶ τῷ μεταφρένῳ εἰ ἔνεισι. καὶ ὁκόσοις αἱ κοιλίαι ἰσχυρὰς ὀδύνας παρέχουσιν ἄνευ ἐκταράξιος. καὶ ὁκόσοισιν αἱμοῤῥοΐδες γίνονται. αὕτη γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν νουσημάτων τούτων. ἢν δὲ κακόχροοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φαίνωνται, ἐπανερέσθαι καὶ κεφαλὴν εἰ ὀδυνῶνται. φήσουσι γάρ.

bus quae ad lumbos sunt, infra vergit, eos bene sperare jubeto. Quibus vero coxendicem et lumbos occupat et supra vergit, iis gravem fore praedicito. Quibus autem ad articulos dolores oriuntur et tumores, desinuntque sine podagra, iis et magna viscera adesse comperies et in urina quod subsidet album. Ac si cui tempora attollentur, ea saepe dolere fatebitur et sibi nocturnos sudores contingere. Quod si neque tale quicquam in urina subsidet, neque sudores contingunt, metus est ne articuli claudicent, aut in his abscessus fiat, quem melicerida vocant. Iis autem morbus iste contingit, quibus pueris aut juvenibus ex naribus sanguinis fluor consuetus desiit. Ex quibus percontari oportet num in juventute sanguinis fluxus contigerit et num pungentes prurigines ipsis in pectore aut dorso insint. Aut eadem contingunt quibus vehementes alvi dolores absque perturbatione adsunt, aut quibus per ora venarum quae sunt in ano sanguis effunditur. Hinc namque istorum morborum origo petenda est. Quod si viris hujusmodi foedus color appareat,

Ed. Chart. VIII. [827. 828.] Foes. I. 113. 114. Ed. Lind. I. (521. 522.)

τούτων δὲ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι ἐπώδυνοι ἔν τε τοῖς δεξιοῖς [828] εἶεν, τὰ ἀλγήματα ἰσχυρότερα γίνεται, καὶ μάλιστα, ὅταν πρὸς τῷ ὑποχονδρίῳ κατὰ τὸ ἧπαρ τὸ ὑπόλειμμα τῆς ὀδύνης ᾖ. ὠφελέει δὲ ταύτας τὰς ὀδύνας τὸ παραυτίκα ψόφος ἐν τῇ γαστρὶ γενόμενος. ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, τὸ οὖρον παχὺ καὶ χλωρὸν οὐρέουσιν. ἔστι δὲ θανατώδης μὲν οὐδαμῶς ὁ τρόπος οὗτος, χρόνιος δὲ κάρτα. ὁκόταν δὲ παλαιὸν ἤδη ᾖ τὸ νούσημα, ἀμβλυώσσουσιν οἱ ἄνθρωποι ὑπ' αὐτοῦ. ἀλλ' ἐπανερέσθαι περὶ τοῦ αἵματος, εἰ νέῳ ἐόντι ἔῤῥει, καὶ περὶ τοῦ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ περὶ τοῦ οὔρου τῆς κενώσιος χλωρότητος. καὶ ἀμφὶ τῶν ψόφων εἰ ἐγγίνονταί τε καὶ ὠφελέουσιν ἐπιγινόμενοι. φήσουσι γὰρ πάντα ταῦτα, εἴτε ἐρυθρὸν, εἴτε μέλαν, τουτέοισι πῦον ἐλπίζειν μᾶλλον ἢ πτύειν. σκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα. τοῦτο τὸ σημεῖον τουτέοισιν ὁμόλογον ἐστίν.

|| Λειχῆνες δὲ καὶ λέπραι (522) καὶ λεῦκαι, οἷσι μὲν νέοισιν ἢ παισὶν ἐοῦσιν ἐγένετό τι τούτων, ἢ κατὰ μικρὸν φανὲν αὔξεται ἐν πολλῷ χρόνῳ, τούτοισι μὲν οὐ χρὴ ἀπόστασιν νομίζειν τὸ ἐξάνθημα, ἀλλὰ νόσημα. οἷσι δὲ ἐγένετο τού-

num etiam capitis dolor adsit percontandi sunt, quod fatebuntur. Ex quibus qui ventris dextra parte dolores sentiunt, iis vehementes dolores fiunt, idque vel maxime si in praecordiis ad hepar dolor restiterit. Quibus malis confestim levat strepitus qui in ventre fit. At ubi dolor conquievit, urina crassa et pallida redditur. Atque hoc morbi genus neutiquam letale est, sed valde diuturnum. At ubi jam morbus inveteraverit, homines oculorum caligine vexat. Percontari igitur oportet, num sanguis in juventute fluxerit, aut oculorum caligatio contigerit, aut urina pallida vacuata fuerit, aut intus excitati spiritus et supervenieus juvamentum attulerint. Ista namque omnia fatebuntur.

Impetigines et leprae albicantesque vitiligines, si juvenibus quidem aut pueris horum aliquid contingat aut sensim se prodens, diuturnitate temporis augetur: in iis quidem eae pustulae abscessus esse minime existimandae sunt, sed morbi. At quibus ex his aliquid subito multumque contin-

των τι πολύ τε καὶ ἐξαπίνης, τοῦτο ἂν εἴη ἀπόστασις. γίνονται δὲ λεῦκαι μὲν ἐκ τῶν θανατωδεστάτων νοσημάτων, οἷον καὶ ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη. αἱ δὲ λέπραι καὶ οἱ λειχῆνες ἐκ τῶν μελαγχολικῶν. ἰῆσθαι δὲ τουτέων εὐπετέστερά ἐστιν ὅσα νεωτάτοισί τε γίνεται καὶ νεώτατά ἐστι, καὶ τοῦ σώματος ἐν τοῖσι μαλθακωτάτοισι καὶ σαρκωδεστάτοισι φύεται.

git, id certe abſceſſus dici poſſit. Oriuntur autem albicantes vitiligines ex maxime quidem lethalibus morbis, velut quae tabes dicitur. Leprae vero et impetigines ex iis qui ab atra bile fiunt. Ex quibus quae valde juvenibus contingunt et recentiſſima quaeque ſunt, ea facilius curationem recipiunt, tum quae in ſumme mollibus et carnoſis corporis partibus naſcuntur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ.

Ed. Chart. VIII. [853.] Foës. I. 118. Ed. Lind. I. (522.)

Οἱ ἐκ ῥίγεος περιψυχόμενοι κεφαλαλγέες τράχηλον ὀδυνώδεες ἄφωνοι, ἐφιδροῦντες, ἐπανενέγκαντες, θνήσκουσιν.

Αἱ μετὰ καταψύξιος δυσφορίαι κάκισται.

Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ ὀλέθριον.

Ἐκ καταψύξιος φόβος καὶ ἀθυμίη ἄλογος ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾷ.

Αἱ ἐκ καταψύξιος οὔρων ἀπολήψιες κάκιστον.

Μετὰ ῥίγους ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

HIPPOCRATIS COACAE PRAENOTIONES.

Qui ex rigore perfrictione detinentur, cum capitis ac cervicis dolore, vocis defectione ac tenui ſudore, ii ubi vires reſumpſerint ac ſeſe velut recollegerint, moriuntur.

Corporis jactationes et incontinentiae cum perfrictione peſſimae.

Ubi totum corpus ita perfrixit ut obrigeat, perniciem affert.

Ex perſrictione metus ac animi abjectio praeter occaſionem in convulſionem tendit.

Urinarum ex perſrictione interceptiones peſſimae.

In rigore familiares non agnoſcere malum, malum quoque eorum quae geſta ſunt obliviſci.

Ed. Chart. VIII. [853. 854.] Foes. I. 118. 119. Ed. Lind. I. (522. 523.)

Τὰ κωματώδεα ῥίγεα ὑπολέθρια, καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ' (523) ἱδρῶτος ἐν τούτοισι κακόηθες. ἐπὶ τουτέοισι ψῦξις τῶν ὄπισθεν σπασμὸν ἐπικαλέεται. καὶ ὅλως δὲ ψῦξις τῶν ὄπισθεν σπασμῶδες.

|| *Αἱ ἐκ νώτου φρῖκαι πυκναὶ καὶ ὀξέως μεταπίπτουσαι δύσφοροι. οὔρου γὰρ ἀπόληψιν καὶ ἐπώδυνον σημαίνουσι. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κάκιστον.*

Ῥῖγος ἐν συνεχείᾳ τοῦ σώματος ἀσθενέος ἤδη ἐόντος θανάσιμον.

Οἱ πυκνὰ ἐφιδροῦντες καὶ ἐπιῤῥιγέοντες ὀλέθριον, καὶ ἐπὶ τῇσι τελευτῇσιν ἀναφαίνονται ἐμπύημα ἔχοντες καὶ κοιλίας ταραχώδεας.

[854] *Τὰ ἐκ νώτου ῥίγεα δυσφορώτερα. ὃς δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, τετάρτῃ καὶ εἰκοστῇ ἐπιῤῥιγοῖ, δύσκολον.*

Οἱ φρικώδεες κεφαλαλγικοὶ ἐφιδροῦντες κακοήθεες.

Οἱ φρικώδεες ἐφιδροῦντες πολλῷ δύσκολοι.

Rigores cum sopore nonnihil periculi denunciant et facies incensa cum sudore malignitatem significat. Insuper posteriorum partium frigus convulsionem provocat. Ac omnino posteriorum partium refrigeratio convulsionem minatur.

Crebri ex dorso horrores, subinde locum commutantes graves sunt et difficiles. Laboriosam quippe urinae suppressionem minantur. His tenuiter exudare pessimum.

Continenter et assidue vexans rigor imbecillo jam corpore lethalis est.

Qui crebro tenuiter exudant ac subinde rigent, ii perniciose habent et tandem sub mortem suppurati et alvum conturbatam habere deprehenduntur.

Qui rigores ex dorso proficiscuntur graviores sunt et molestiores. Ubi vero quis decimo septimo die rigore correptus, quarto ac vigesimo die insuper riguerit, difficulter habet.

Qui subinde inhorrescunt, ex capite laborantes, tenuiter exudantes, ii maligne habent.

Qui subinde inhorrescunt, saepe tenui sudore corripiuntur, difficili morbo laborant.

Ed. Chart. VIII. [854.] Foës. I. 119. 120. Ed. Lind. I. (523. 524.)

Τὰ πολλὰ νωθρώδεα ῥίγεα κακοήθεα.

Οἷσιν ἑκταίοισι ῥίγεα γίνεται, δύσκριτον.

Ὁκόσοισι φρῖκαι πυκναὶ ὑγιαίνουσιν, οὗτοι ἐξ αἵματος ῥύσιος ἐκπυΐσκονται.

Τὸ φρικῶδες καὶ τὸ δύσπνουν ἐν τοῖσι πόνοισι σημεῖα φθινώδεα.

Ἐξ ἐμπυήσιος πλεύμονος καὶ κατὰ κοιλίην ἐνίοτε ἀλγήματα καὶ κληῗδα, καὶ τὸ ὑπορέγχειν ἀσώδεα, σημαίνει πτυέλου πλῆθος ἐν τῷ πλεύμονι.

|| *Οἱ φρικώδεες, ἀσώδεες, κοπιώδεες, ὀσφυαλγέες, κοιλίας καθυγραίνονται.*

Τὰ ἐπιῤῥιγέοντα ἐς νύκτα μᾶλλόν τι παροξυνόμενα, ἄγρυπνα, φλεγματώδεα, ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ἔστιν ὅτε οὖρον ὑφ' ἑωυτοὺς χαλῶντα, φλεβοδονώδεα ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾷ.

Τὰ ξυνεχέα ῥίγεα (524) ἐν ὀξέσι πονηρόν.

Rigores multi cum torpore malignum quiddam denunciant.

Rigores qui in sextum diem incidunt, difficile judicium adferunt.

Qui per sanitatem crebro inhorrescunt, ii ex sanguinis fluxu purulenti evadunt.

Ubi horror in malis subinde incidit cum difficultate spirandi, tabes denunciatur.

Ex pulmonis suppuratione interdum circa ventrem dolores ac claviculam et cum incontinenti corporis jactatione aliquantulum stertere, sputi copiam in pulmone indicant.

Qui subinde inhorrescunt, ac incontinenti corporis jactatione cum lassitudinis sensu et lumborum dolore conflictantur, iis alvi effunduntur.

Qui subinde rigore prehenduntur et sub noctem aliquando gravius jacent, pervigiles in somnis nugantes ac delirantes, interdum sese lotio perfundentes, ii in convulsionem tendunt.

Continentes in praecipitibus malis rigores malo sunt.

Αἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλύσιες ὀλέθριον. τὰ αἱματώδεα οὖρα ἐν τούτοισι πονηρόν.

Ῥῖγος ὀπισθοτονῶδες κτείνει.

Τὰ φρικώσαντα καὶ ἀνιδρώσαντα κρισίμως, ἐς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα παραλόγως, μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαινόμενον, αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι.

|| *Τὰ μετὰ ῥίγεος ἐπισχόμενα οὖρα πονηρὰ καὶ σπασμώδεα, ἄλλως τε καὶ προκαρωθέντι. ἐλπὶς δὲ ἐπὶ τούτοισι καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα.*

Τριτοφυέα ῥίγεα ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα πυρετῷ ἀτάκτῳ πάνυ κακοήθεα. τἀναντία δὲ παροξυνόμενα τῶν σπώντων, τῶν μετὰ ῥίγους καὶ πυρετοῦ, ὀλέθριον.

Αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι τρόμῳ λύονται, καὶ τοὺς ἐπιῤῥιγέοντας τρομώδεα γινόμενα κρίνει.

Οἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλυόμενοι σφαλεροί. τὸ αἱματῶδες οὖρον τουτέοισι κακόν.

Virium exolutiones ex rigore cum capitis dolore perniciem denunciant. Cruentae in his urinae malo sunt.

Rigor cum posteriorum partium distentione mortem adfert

Quibus ubi inhorruerint judicatorii simul sudores contingunt, postridie vero si horror repetierit et temere pervigilent, iis forte sanguinem erupturum sperare oportet.

Urinae quae cum rigore restitarunt malum et convulsionem praenunciant, tum vero praecipue si antea alto sopore aeger detentus fuerit. In his autem abscessus ad aures sperare oportet.

Rigores velut in iis febribus quae propius ad tertianarum naturam accedunt, si in medio ingravescunt, febre nullum ordinem servante, maligni valde sunt. Quae vero contra ingravescunt, in convulsione vexatis cum rigore et febre perniciem denunciant.

Quae ex rigore fiunt vocis defectiones, tremore solvuntur, atque eos qui subinde novo rigore corripiuntur, succedentes tremores judicant.

Qui ex rigore virium exolutiones et capitis dolores sentiunt, ii in dubium de vita veniunt. In his cruenta urina malum denunciat.

Οἷσι ῥῖγος, οὔρου ἐπίστασις.

Σπασμὸς ἐν πυρετῷ, χειρῶν καὶ ποδῶν πόνοι, κακόηθες. κακόηθες δὲ καὶ ἐκ μηροῦ ὁρμὴ ἀλγήματος, ἀλλ᾽ οὐδὲ γουνάτων πόνος κρήγυον. ἀτὰρ καὶ γαστροκνημιῶν πόνοι κακοήθεες, καὶ γνώμης παραφορὴ, ἄλλως τε καὶ οὖρον ἢν ἐναιωρηθῇ.

|| Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγήματος πυρετοὶ κακοήθεες. τὸ καρῶδες ἐπὶ τούτοισι κάκιστον.

Οἱ μὴ διαλείποντες ἐφιδροῦντες πυκνὰ μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσεως, ὡς ἐπιτοπολὺ κακοήθεες, καὶ ἐς ἀκρώμιον καὶ κληῖδα στηρίζοντα ἀλγήματα ἐν τούτοισι πονη(525)ρά.

Οἱ τριταιοφυέες ἀσώδεες πυρετοὶ κακοήθεες.

Αἱ ἐν πυρετῷ ἀναυδίαι κακόν.

Κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, κωματώδεες, ἐφιδρῶντες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν.

Οἱ κοπιώδεες μετὰ φρίκης ἐφιδρώσαντες κρισίμως, ἀναθερμανθέντες ἐν ὀξεῖ, κακὸν, ἄλλως τε κἢν ταῦτα ἐπιστά-

Quibus rigor adest, iis urina restitat.

In febre convulsio manuumque ac pedum dolores malignum quiddam praenunciant. Malignus quoque ex femore doloris impetus. Sed et neque genuum dolor probari potest. Quin et surarum quoque dolores maligni sunt, ac mentis emotio, tum vero praecipue si sublime quid in urina innatet.

Ex praecordiorum dolore obortae febres malignae sunt. In his profundus ac altus sopor pessimus.

Qui in febre non intermittente tenuiter et crebro exudant, cum praecordiorum distensione, ii ut plurimum maligne habent, atque in his dolores in humeri caput ac jugulum affixi pravi sunt.

Febres quae proxime ad tertianarum naturam accedunt, cum incontinenti corporis jactatione, malignae sunt.

In febre mutum esse malo est.

Delassati aegri, caligine obducti, pervigiles et sopore detenti, cum tenui sudore recalescentes, male habent.

Lassitudine laborantes cum horrore, judicii modo leviter exudantes, celeriter ad calorem revocati, male habent, tum vero praesertim si ista insuper sanguinem e naribus

ζωσι. περὶ ταῦτα ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκουσι, λευκὸν διαχώρημα τουτέοισι προσδιέρχεται.

Οἱ τριταιοφυέες πλανώδεες, ἐς ἀρτίας μεταπεσόντες, δύσκολοι.

Οἱ ἐν κρισίμοισιν ἀλυσμοὶ ἀνιδροῦντες περιψυχόμενοι, || καὶ ἅπαντες δὲ οἱ ἄνευ ἱδρῶτος περιψυχόμενοι ἀκρίτως κακόν.

Καὶ οἱ ἐπιῤῥιγώσαντες ἐκ τούτων ἐμέσαντες ἄκρητα, ἀσώδεες, τρομώδεες ἐν πυρετῷ, κακόν. καὶ φωνὴ δὲ ἐκ ῥίγεος.

Τὰ δὲ ἐκ ῥινῶν μικροῖσιν ἱδρῶσι περιψύχοντα κακόν.

Οἱ ἐφιδροῦντες ἄγρυπνοι ἀναθερμαινόμενοι κακόν.

Οἱ ἐφιδροῦντες ἐν πυρετῷ κακοήθεες.

Οἷσι χολώδεος διαχωρήσιος ἐούσης, περὶ στῆθος δῆξις καὶ πικρότης, κακόν.

Ἐν πυρετοῖσι κοιλίης ἐμφυσωμένης, πνεῦμα μὴ διεκπίπτον, κακόν.

ſtillarint. Circa haec aurigine admodum foedati et largius colorati moriuntur, iisque album alvi recrementum prodit.

Febres ad tertianarum naturam accedentes, vagae et errantes, ubi in dies pares transierint, moleſtiam exhibent.

Qui in diebus judicatoriis cum angore aut incontinenti corporis jactatione, absque ſudore perfrigerantur, atque omnino qui ſine ſudore perfrigerantur citra judicationem, male habent.

Quin et qui ſubinde riguerunt, poſt haec ſincera vomitione refuderunt, anxietate vexati, tremuli in febre, malum portendunt. Quin etiam ex rigore vox intercepta perniciem denunciat.

Qui vero poſt ſanguinis ex naribus eruptionem ex tenuibus ſudoribus perfrigeſcunt, male habent.

Ex tenuibus ſudoribus pervigiles, ad calorem revocati, male habent.

In febre tenuiter exudantes maligne habent.

Quibus prodeunte egeſtione alvi bilioſa, ad pectus morſus ac amaritudo ſentitur, ii male habere judicantur.

In febribus alvo a flatibus diſtenta, flatum non erumpere, malum.

Κοπιώδεες, λυγγώδεες, κάτοχοι, κακοί.

Ἐκ νώτου πυκινῇσι καὶ λεπτῇσι φρίκησιν ἐφιδροῦντες δύσφοροι. οὔρου ἀπόληψις ἐπώδυνον σημαίνει. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κακόν.

|| Τὸ παρὰ τὸ ἔθος ποιέειν τι, οἷον προθυμέεσθαί τι πρότερον μὴ εἰθισμένον, ἢ τοὐναντίον, πονηρὸν, καὶ πλησίον (526) παρακοπῆς.

Τὰ ἐν πονηροῖσι σημείοισι κουφίζοντα καὶ τὰ ἐν χρηστοῖσι μὴ ἐνδιδόντα δύσκολα.

Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσι ὑποδύσφοροι κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἐπ᾽ οὔροισι μέλασι, καὶ τὸ θολερὸν ἐπὶ τούτοισι πνεῦμα κακόν.

Ἄκρεα ταχὺ ἐπ᾽ ἀμφότερα μεταπίπτοντα, καὶ δίψα δὲ τοιαύτη, πονηρόν.

Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις, φωνὴ ὀξεῖα, κακόν. ὑποχόνδρια τουτέοισιν εἴσω εἰρύαται.

Lassitudine conflictati aegri, singultuosi et alto stupore, quem catochum vocant, detenti male habere significantur.

In crebris et tenuibus ex dorso horroribus tenuiter exudantes aegri moleste habent. Laboriosa quippe urinae interceptio significatur. In his tenuiter exudare malo est.

Praeter consuetudinem aliquid facere, ut verbi gratia aliquid propensius curare et magno studio eniti, prius non consuetum, aut contra, pravum et delirio proximum.

Quae cum malignis signis allevamentum adferunt et quae cum bonis non remittunt molestia sunt et difficilia.

In praecipitibus malis tenues circa caput maxime sudores oboriri et corporis incontinentia quadam jactari malum indicat, tum vero praecipue pernicies intenditur, si ista cum urinis nigris contigerint et spiritus magnus et concitatus adfuerit.

Celeres summitatum corporis in utraque extrema permutationes perniciem denunciant. Quin et sitis hujusmodi, hoc est celeriter in contraria permutata, malo est.

In homine moderato ferox et audax responsio et vox acuta malum portendunt. Iis praecordia intro trahuntur et tendunt.

Ed. Chart. VIII. [855. 856.] Foës. L. 124. 125. 126. Ed. Lind. I. (526.)

Τὰ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεος ταχὺ ἀναθερμαινόμενα κακόν.

Οἱ ἐν ὀξέσι ἐφιδροῦντες ὑποδύσφοροι κακόν.

Οἱ παραλόγως κενεαγγείης μὴ ἐούσης ἀδύνατοι κακόν.

Ἐν πυρετῷ ἕλξις οἷον ἀπὸ ἐμέτου ἐς ἀνάχρεμψιν τελευτῶσα κακόν.

|| *Νάρκη ἐς ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτουσα κακόν.*

Στάξιες αἱ ἐλάχισται κακαί.

Κακὸν δὲ πάντως ἐν ὀξεῖ δίψα παραλόγως λυθεῖσα.

Οἱ πρὸς χεῖρα ἀναΐσσοντες κακοί.

Οἷσιν ἅμα πυρετῷ καυσώδει, οἰδήματα ὑπνώδεα νενωθρευμένα, ἐς πλευρὸν ὀδύνη ἐπελθοῦσα, παραπληκτικῶς κτείνει.

Πνιγμὸς ἐν ὀξέσιν ἐλθοῦσιν ἰσχνοῖσιν ὀλέθριον.

[856] || *Ἐπὶ τοῖσιν ἤδη ὀλεθρίοισι τὰ σμικρὰ τρομώδεα,*

Qui ex sudoribus perfrigerantur ac celeriter recalescunt, male habere judicantur.

Qui in gravibus malis tenuiter exudant et quadam corporis incontinentia jactantur, male habent.

Qui temere ac praeter rationem nulla existente vasorum inanitione impotentes fiunt, ii male habent.

In febre distractio velut a vomitu, in exscreationem desinens, malum portendit.

Torpor in contraria celeriter permutatus perniciem denotat.

Perpusillae sanguinis e naribus stillae damno sunt.

Ac penitus quidem in gravi morbo sitim temere ac praeter rationem cessare malum est.

Qui ad manus contactum resiliunt, male habere judicantur.

Quibus in febre ardente tumores cum somnolentia et torpore obveniunt, eos lateris dolor accedens cum levi partis alicujus sideratione necat.

In praecipitibus malis strangulatus, gracilescentibus faucibus, perniciem minatur.

Ubi jam pernicies imminet, parvi tremores et aerugi-

Ed. Chart. VIII. [856.] Foës. I. 126. 127. Ed. Lind. I. (526. 527.)
καὶ ἰώδης ἔμετος. οἱ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποψοφέοντες καὶ ὑποβορβορύζοντες ξηροῖσι, καὶ οἱ χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι βηχώδει, ὀλέθριοι ἐν ὀξέσι κατεψυγμένοισι.

Τὰ ἐν χερσὶ καὶ ποσὶν ἐρυθήματα ὀλέθρια.

Οἱ ἐκφυσῶντες καὶ ἀνακεκλασμένοι ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ὑποβλέποντες, (527) ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκουσι. λευκὸν διαχώρημα τούτοισι προέρχεται.

Αἱ ἐν πυρετοῖσι ἐκστάσιες σιγῶσαι μὴ ἀφώνοι ὀλέθριαι.

Τὰ πελιδνὰ γινόμενα ἐν πυρετῷ σύντομον θάνατον σημαίνει.

|| Οἷσιν ἐν πυρετῷ ἀλγήματος πλευροῦ γενομένου κοιλίης ὑδατόχολα πολλὰ διαδιδούσης, ῥηΐζει. ἀσιτίαι δὲ παρακολουθοῦσι καὶ ἱδρῶτες μετὰ προσώπου εὐχροίης, καὶ κοιλίης ὑγρῆς, καί τι καὶ καρδιαλγίης, οὗτοι μακροτέρως νοσήσαντες περιπλευμονικῶς τελευτῶσι.

nosa vomitio et in quibus inter potandum strepitus quidam percipitur, quique prae siccitate murmur quoddam sentiunt, et qui ob spiritum tussiculosum aegre devorant, in gravibus malis perfrigeratis perniciose habere judicandi sunt.

Manuum ac pedum tumores cum rubore perniciem denunciant.

Qui vehementer efflant et reflexis sunt palpebris, ac per somnum leviter suspiciunt, aurigine admodum foedati et largius colorati moriuntur. In his album alvi recrementum praecedit.

In febribus vehementes mentis emotiones cum taciturnitate, in eo qui voce defectus non est, perniciem minantur.

Ubi livores in febre fiunt, prope adfore mors significatur.

Quibus cum febre lateris dolore accedente, alvus aquosa multa bile permixta transmittens allevationem adfert, deinde vero cibos aversantur et sudoribus diffluunt, cum bene colorata facie ac humescente alvo et dolor aliquis oris ventriculi succedit, ii diutius morbum trahentes pulmonum vitiis laborantium more intereunt.

Πυρέσσοντι ἐν ἀρχῇ μέλαινα χολὴ ἄνω ἢ κάτω διελθοῦσα θανάσιμον.

Οἱ μετὰ καταψυξίων οὐκ ἀπύρων ἱδρῶντες ἄνω δύσφοροι, φρενιτικοί τε καὶ ὀλέθριοι ἐν ὀξεῖ.

Τὰ ἐπ' ὀλίγον ὀξέα ἀλγήματα εἰς κληῖδα καὶ τὰ ἄνω πίπτοντα ὀλέθρια.

Ἐν μακροῖσι ὀλεθρίοισιν, ἕδρης ἄλγημα θανάσιμον.

Τοῖσιν ἀσθενέως ἤδη διακειμένοισι, μὴ βλέπειν, ἢ μὴ ἀκούειν, ἢ διαστρέφεσθαι χεῖλος ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, θανάσιμον.

Ἐν πυρετοῖσι βουβῶνος ἄλγημα νοῦσον χρονίην σημαίνει.

|| Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀκρισίαι χρόνους μὲν ἐμποιέουσιν, ἀτὰρ οὐχὶ ὀλέθριαι.

Οἱ ἐξ ἀλγημάτων ἰσχυρῶν πυρετοὶ πολυχρόνιοι.

Αἱ τρομώδεες, ψηλαφώδεες παρακρούσιες φρενιτικαί. καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι ἐν τούτοισι, γνώμης παράφοροι.

Febrium initio si atra bilis sursum aut deorsum prodeat, lethale est.

Quibus adsunt superiorum partium tenues sudores cum perfrictionibus, nec sine febre, ii corporis incontinentia et phrenitide vexati, praeceps periculum denunciant.

Dolores sensim ingravescentes, si ad jugulum et superiores partes transeant, perniciem minantur.

In longis periculis sedis dolor mortem affert.

In his qui propter imbecillitatem non vident, nec audiunt, aut quibus labrum, aut oculus, aut nasus pervertitur, mors denunciatur.

In febribus ex glandularum tumoribus dolores morbi diuturnitatem praenunciant.

Judicationis cessationes in febribus temporis quidem longinquitatem, non tamen perniciem inducunt.

Ex vehementibus doloribus obortae febres diuturnae.

Dementiae in quibus aegri sunt tremuli, aut aliquid investigantium more sensim contrectant aut palpant, phrenitim praenunciant. Quin et ad suram dolores, in his mentem emovent.

Ed. Chart. VIII [856. 857.] Foës. I. 128. 129. Ed. Lind. I. (527. 528.)

Ὅσοι ἐν ξυνεχεῖ ἄφωνοι κείμενοι, μύοντες σκαρδαμύσσουσιν, ἢν αἵματος ῥυέντος ἐκ ῥινῶν ἐμέ(528)σαντες φθέγξωνται, καὶ παρ᾽ αὐτοῖσι γένωνται, σώζονται. μὴ γενομένων δὲ τούτων, δύσπνοοι γενόμενοι θνήσκουσι συντόμως.

Οἱ λαβόντες ἐς τὴν αὔριον παροξυνθέντες κακόν.

Τρίτην ἐπισχόντες τετάρτην παροξυνθέντες κακόν. ἆρά γε καὶ φρενιτικοὶ οἱ τοιοῦτοι παροξυσμοί.

Ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν οἱ πυρετοὶ μὴ κατὰ κρισίμους, ὑποτροπικόν.

Οἱ ἐν ἀρχῇ λεπτοὶ μετὰ κεφαλῆς σφυγμοῦ καὶ οὔρου λεπτοῦ πρὸς κρίσιν παροξύνονται, θαῦμα δὲ οὐδὲν εἰ καὶ παρακοπὴ καὶ ἔτ᾽ ἀγρυπνίη γένοιτο.

|| Ἐν ὀξέσι κίνησις, ῥιπτασμὸς, ὕπνος ταραχώδης, σπασμὸν ἐνίοισι σημαίνει.

[857] Αἱ ταραχώδεες θρασύτητι ἐγέρσιες παράφοροι, πονηρὸν, καὶ σπασμώδεες, ἄλλως τε καὶ μεθ᾽ ἱδρώτων. σπασμώ-

Qui in febre assidua voce defecti jacent et oculis conniventibus nictantur, hi evadunt quidem si post sanguinis ex naribus fluxum ac vomitum, ad loquelam et ad seipsos redeant. Sin vero secus accidat, cum spirandi difficultate celeriter intereunt.

Qui accessione correpti, postero die gravius habent, iis malum denunciatur.

Quibus tertio die subsistit accessio et quarto ingravescit, malum denunciatur. Ac metus est ne hujusmodi accessiones phrenitim inducant.

Febres si alio die quam judicatorio desierint, recidivam metuere oportet.

Qui circa initia tenuiter febricitantes, ad judicationem cum capitis pulsatione et urina tenui ingravescunt, eos mentis emotione ac insuper pervigilio corripi nil mirandum est.

In praecipitibus malis corporis motio, jactatio ac turbulentus somnus, nonnullis convulsionem portendit.

Turbulentae cum confidentia expergefactiones quae mentem emovent malo sunt, ac convulsiones minantur, praesertim vero si cum sudore contingant. Quin et cervicis

δεες δὲ καὶ τραχήλου καὶ μεταφρένου δοκέουσι ψύξιες, ἀτὰρ καὶ ὅλου τοῦ σώματος, ἐν τούτοισιν ὑμενώδεες οὐρήσιες.

Αἱ ἐν κώματι παρακρούσιες σπασμώδεες.

Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες θηριώδεες, καὶ σπασμοὺς δὲ προσημαίνουσιν.

Ἐν τοῖσι μακροῖσι κοιλίης ἄλογοι ἐπάρσιες σπασμώδεες.

Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα ἄγρυπνα, ἐπιστάζοντα ἐκ ῥινῶν, ἑκταῖα κουφισθέντα νύκτα, πονήσαντα δὲ ἐς τὴν αὔριον, ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα, αἱμοῤῥοεῖ λαύρως, καὶ λύει τὰ πάθεα. τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιαῦτα σημαίνει.

|| Μετὰ τῶν εἰρημένων, τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἱ τρομώδεες γενόμενοι κακοήθεες.

Παρα(529)φροσύνη ἐν πνεύματι καὶ ἱδρῶτι θανατώδης. θανατώδης δὲ καὶ ἐν πνεύματι καὶ λυγμῷ.

Ἐνύπνια τὰ ἐν φρενίτιδι ἐναργῆ ἀγαθόν.

ad dorfi perfrictiones, convulfiones portendere videntur, ac multo magis quae totum corpus pervadunt, in quibus mictiones membranularum fpeciem referunt.

Defipientiae cum fopore convulfiones minantur.

Quae fenfim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas evadunt. Quin et convulfiones quoque praenunciant.

Temerarii ventris tumores in morbis longis convulfiones afferunt.

Qui ftatim fine ratione perturbantur, pervigiles funt, fanguinem e naribus ftillantes, fexto die noctu allevantur, poftridie vero laborantes tenui fudore correpti et in fomnum delati delirant, iis larga fanguinis e naribus profufio morbum folvit. Cujus rei indicio eft diluta urina.

Qui cum his quae fupra dicta funt furiofa et vehementi mentis emotione tenentur, ii fi tremuli evadunt, maligne habere judicantur.

Defipientia cum difficultate fpirandi et fudore lethalis eft. Quin etiam cum difficultate fpirandi et fingultu mortem adfert.

Quae in phreniticis manifefta apparent infomnia, probanda funt.

Ἐν φρενίτιδι διαχωρήσιες λευκαὶ, καὶ νωθρότης κακόν. ῥῖγος τουτέοισι κάκιστον.

Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇσι τὰ ἐπιεικῶς ἔχοντα, πυκνά τε μεταπίπτοντα κακόν.

Τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἷς τρόμοι ἐπιγίνονται, κακόν.

Οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς, τρομώδεες γινόμενοι καὶ πτυαλίζοντες, ἆρά γε φρενιτικοί.

Οἱ ἐκστάντες ὀξέως ἐπιπυρέξαντες φρενιτικοὶ γίνονται.

Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται ψόφου καθαπτόμενοι τρομώδεες ἢ σπασμώδεες.

|| Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι νεανικῶς τρομώδεα θανάσιμα.

Αἱ περὶ ἀναγκαῖα παραφροσύναι κάκισται, αἱ ἐκ τούτων παροξυνόμεναι ὀλέθριαι.

Αἱ παρακρούσιες φωνῇ κλαγγώδεες, γλώσσῃ σπασμώδεες, καὶ αὐτοὶ τρομώδεες γινόμενοι ἐξίστανται. σκληρυσμὸς ταύτῃσιν ὀλέθριον.

In phrenitide albicans dejectio ac torpor malum denunciat. His fuccedens rigor peffimus.

In phreniticis cum omnia circa initia moderate et fedate fe habeant, ac fubinde permutentur, malum denunciatur.

In vehementi et furiofa mentis emotione accedentes tremores exitio funt.

Vehementi infania detenti tremuli, cum crebra fputatione, metus eft ne phrenitici evadant.

Vehementer et acute mente emoti, fi febris iterum repetat, phrenitici evadunt.

Phrenitici parum bibunt, ex levibus ftrepitibus facile irritantur, tremuli funt aut convulfionibus tentantur.

In intenfa phrenitide tremores lethales.

Defipientiae quae circa neceffaria fiunt, peffimae et quae ex his ingravefcunt, exitium portendunt.

Defipientiae cum voce ftridula, linguae revulfione, ac ipfi quoque tremuli, vehementem mentis alienationem fignificant. In his durities aut afperitas perniciem minatur.

Αἱ προεξαδυνατησάντων παραφροσύναι κάκισται.

Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα πονηρά.

Οἱ ἐν φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξιος πτυαλίζοντες μέλανα ἔμετον δηλοῦσι.

Τοῖσι ποικίλως διανοσέουσι καὶ παρακρούουσι, πυκνὰ κωμάδεσι προσδέχεσθαι λέγε μέλανα ἔμετον.

Τῷ παροξυνόμενα τρόπον σπασμώδεα κάτοχα.

|| *Τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα ἐν μακροῖσι μικρὰ, αἱμοῤῥώδεα καὶ σκοτώδεα ἐπιφαινόμενα ὀλέθρια.*

Οἱ ἰλιγγώδεες πυρετοὶ καὶ ἄνευ ἰλίων καὶ μετὰ ἰλέων ὀλέθριοι.

Τοῖσι (530) *πνευματίοισιν ἐοῦσι πυρετὸς ὕστερον ὀξὺς, μετὰ ὑποχονδρίου ξυντόνου καταψυχθεῖσι, παρ' οὖς μέγα ἔπαρμα.*

[858] *Οἷσιν ἂν ἐν πυρετῷ ὀδύναι γενόμεναι περὶ ὀσφῦν*

Desipientiae quae jam admodum fractis et debilitatis viribus succedunt pessimae sunt.

Crebrae in phreniticis permutationes convulsiones denunciant ac pravae sunt.

Crebrae in phreniticis cum perfrictione sputationes nigrorum vomitionem praenunciant.

In his qui varie morbum trahunt et mente moventur, si subinde sopor incidat, praenuncia expectandam esse nigram vomitionem.

Quae convulsionis in morem affligunt, ea altum stuporem, catochum vocant, inducunt.

Parvi in longis morbis aurium tumores, si subinde sanguis e naribus profluat et tenebricosa vertigo excitetur, exitio sunt.

Febres vertiginosae et cum tenuis intestini morbo et sine hoc perniciem intentant.

In anhelatoribus et suspiriosis febris postea acuta, cum praecordiorum contensione perfrigeratis, magnum circa aures tumorem expectare oportet.

Lumborum atque inferiorum partium dolores quibus

Ed. Chart. VIII. [858.] Foef. I. 132. 133. Ed. Lind. I. (530.)
καὶ τὰ κάτω χωρία φρενῶν ἅπτονται, ἐκλείπουσαι τὰ κάτω ὀλέθρια, ἄλλως τε κὴν ἄλλο τι σημεῖον προσγένηται πονηρόν. ἢν δὲ τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ γένηται, ἔμπυον γενήσεσθαι ἐλπίς.

Παιδίοισιν ὀξὺς πυρετὸς καὶ κοιλίης ὑπόστασις μετὰ ἀγρυπνίης, καὶ τὸ ἐκλακτίζειν, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλειν, καὶ ἴσχειν ἔρευθος σπασμῶδες.

|| Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα ἄγρυπνα, μέλανα δὲ τὰ σύνθετα, αἱμοῤῥοεῖ ἔνια.

Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμοῤῥοέει, ἄλλως τε καὶ ἤν τι προεῤῥυήκῃ· ἦρά γε καὶ μεταφρίξαντες οἱ ἐπ᾽ ὀλίγον περιψύχοντες;

Περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς βήσσοντες, καὶ ἐφιδροῦντες μικρὸν κακοήθεες.

Ἐς πλευρὸν ὀδύνης καὶ πνιγμοῦ προγενομένου, οὗτοι ἐμπυοῦνται.

febris etiam accedit, si relictis inferioribus septum transversum appetant, tum vero praesertim exitio sunt si aliquod periculosum signum accesserit. Quod si reliquorum signorum nullum periculum ostenderit, futurae suppurationis metus est.

In pueris febris acuta cum alvi suppressione et pervigilio, calces velut jactare, ac colorem mutare et ruborem contrahere, convulsionem minatur.

Qui statim sine ratione perturbantur, pervigilio torquentur, nigra et compacta ex alvo demittunt, interdum sanguinem e naribus profundunt.

Qui insomnia vexantur cum subita corporis jactatione et inquietudine, iis sanguinem e naribus erupturum sperare oportet, idque praesertim, si quid antea profluxerit. Animadvertendum vero num in modice perfrigeratis id post horroris sensum contingat.

At vero qui per accessiones tussiunt et tenuiter exudant, ii maligne habere judicandi sunt.

Ad lateris dolorem insuper accedente strangulatu, suppurationis futurae spes est.

Οἷσιν ἐν συνεχέσι φλυζάκια κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐκφύει, θανάσιμον, μὴ γινομένου πυώδεος ἀποστήματος. μάλιστα δὲ εἰθίσται γίνεσθαι τούτοισι παρ' οὖς.

Ἐν ὀξεῖ τὰ μὲν ἔξωθεν περιψύχεσθαι, τὰ δὲ εἴσωθεν καίεσθαι, καὶ διψῆν κακόν.

Οἱ συνεχέες διὰ τρίτης ἐπιτείνοντες ἐπικίνδυνοι.

Οἷσιν ἄν ποτε πυρετὸς διαλίπῃ, ἀκίνδυνον.

|| *Ἐν μακροῖς πυρετοῖσιν, ἢ φύματα, ἢν ἐς ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται, καὶ ἢν γένωνται, οὐκ ἄχρηστοι.*

Κεφαλαλγίη ἐν ὀξεῖ, ὑποχόνδριον ἀνεσπασμένον, μὴ (531) *ῥυέντος αἵματος ἐκ ῥινέων, ἐς φρενιτικὸν περιΐσταται.*

Τὰ λειπυρικὰ, μὴ χολέρας ἐπιγινομένης, οὐ λύεται.

Ἴκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγενόμενος κακόν· ἑβδόμῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ καὶ ἐνδεκάτῃ καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κρίσιμον, μὴ σκληρύνων ὑποχόνδρια. ἢν δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν.

Quibus per febres assiduas pustulae toto corpore enascuntur, lethale est, nisi quid purulentum abscedat. In his vero praecipue adnasci ad aures tubercula solent.

In praecipiti morbo, si partes externae perfrigerentur, internae vero urantur, ac sitis urgeat, malum denunciatur.

Febres assiduae, quae tertio quoque die intenduntur, in periculum ducunt.

Si quibus aliquando febris intermiserit, periculum abesse significat.

In febribus longis, aut tubercula, aut ad articulos dolores proveniunt, quos neque tamen temere fieri existimandum est.

In praecipiti morbo, capitis dolor et praecordia revulsa, nisi sanguis ex naribus profluat, ad phrenitidem deveniunt.

Febres lipyriae, non nisi per choleram effusa bile, solvuntur.

Morbus regius si ante diem septimum accesserit, malum significat: septimo autem, nono, undecimo ac decimo quarto judicationem adfert, dum praecordia non induret. Quod si secus contingat, res in dubium vertitur.

Ed. Chart. VIII. [858] Foes. I. 134. 135. Ed. Lind. I. (531.)

Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ, περὶ κρίσιν αἱματώδεες, μελάνων ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

|| *Τὰ ἐν τριταίοισι πυρετοῖσι ἀλγήματα παροξυνόμενα τριταιογενῆ ποιέεται, καὶ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέει.*

Ἐν πυρετοῖσι κατὰ φλέβα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ σφυγμὸς καὶ πόνος ἐς δυσεντερίην ἀποτελευτᾷ.

Τὸ μεταβάλλον πολλάκις χρῶμα καὶ θερμασίην χρήσιμον.

Τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, παρ᾽ οὖς ἀφίστησιν.

Οἱ ἐκ μακρῶν ἀναλαμβάνοντες εὔσιτοι, μηδὲν ἐπιδιδόντες, ἐπιστρέφουσι κακοήθεις.

Οἷσιν ἐν πυρετοῖσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι σφυγματώδεες, καὶ πρόσωπον ἐῤῥωμένον, καὶ ὑποχόνδριον μὴ λαπαρὸν χρόνιον, καὶ οὐ παύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλῆς, ἢ λυγγὸς, ἢ σπασμοῦ ἢ ὀδύνης ἰσχίων.

Crebrae iisdem perseverantibus casibus morborum reversiones, impendente judicatione sanguinem profundentes, nigram vomitionem excitant. Quin etiam tremulos aegros faciunt.

Qui in febribus tertianis ingravescunt dolores tertianarum naturam assumunt et sanguinis grumos per secessum egerunt.

In febribus venae quae est in cervice pulsatio et dolor rem ad intestinorum difficultatem deducit.

Frequens coloris cum calore mutatio bono est.

In bile redundantibus magna spiratio cum febre acuta et praecordiorum contensione abscessum juxta aures promovet.

Qui ex longa valetudine sese recolligentes cibum bene sumunt ac nihil proficiunt, ii maligne relabuntur.

Si venae temporum in febribus pulsent et facies bene habita fuerit, absque praecordiorum mollitie, longum fore morbum sperare oportet, qui nec sine liberali sanguinis ex naribus profusione, aut singultu, aut convulsione, aut coxendicum dolore, desinet.

Ἐν καύσῳ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα θανάσιμον.

[859] Ἐκ κοιλίης ἀλγήματος ἐπιπόνου πυρετὸς καυσώδης ὀλέθριον.

|| Ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ἤχων προσγενομένων μετὰ ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ ῥῖνας βάρους, (532) ἐξίστανται μελαγχολικῶς μὴ αἱμοῤῥαγήσαντες.

Τοὺς ἐν καύσεσι τρόμους παρακοπὴ λύει.

Ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ κακὸν, ἢν μή τι ἄλλο ἀγαθὸν ξυμπέσῃ. πεμπταίῳ δὲ ἧσσον κινδυνῶδες.

Οἱ ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι διαχωρήμασι ὑδατοχόλοισι συχνοῖσι, ὀφθαλμοῖσι κακὸν, ἄλλως τε κἢν κάτοχοι γένωνται.

Καῦσος ῥίγεος ἐπιγενομένου λύεται.

Καῦσοι ὑποτροπιάζειν εἰώθασι, καὶ ἡμέρας τέσσαρας ἐπισημήναντες, ἔπειτα ἐφιδροῦσι. εἰ δὲ μὴ, τῇ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ.

Alvus in febre ardente affatim prorumpens mortis periculum adfert.

Febris ardens ex laboriofo ventris dolore perniciem minatur.

In febre ardente laborantibus, fi aurium fonitus cum vifus hebetudine et ad nares gravitate accedant, nifi fanguis ex naribus profluat, furiofa et vehemens mentis emotio metuenda eft.

In febribus ardentibus tremores delirio folvuntur.

Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente quarto die obveniens malo eft, nifi aliud quippiam bene ceciderit. Quod fi die quinto contingat, minus adfert periculi.

In febre ardente laborantibus cum aliqua fummi corporis perfrictione, egeftionibus aquae fimilibus et crebris, oculis periculum intenditur, tum vero praecipue, fi alto ftapore, quem catochon vocant, detineantur.

Febrem ardentem fuccedens rigor folvit.

Febres ardentes quae recurrere folent, quatuor diebus de fe fignificationem exhibent, deinde exudant. Sin minus, die feptimo et undecimo.

Ed. Chart. VIII. [859.] Foes. I. 137. 138. Ed. Lind. I. (532.)

|| Τοὺς καυσώδεας διακρίνουσιν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι, κουφίζουσαι ἢ ἀναιροῦσαι.

Ἐκ καύσου μὴ γενομένου πυώδους παρ' οὓς ἀποστήματος, οὐ πάνυ σώζονται.

Οἱ ληθαργικοὶ τρομώδεες ἀπὸ χειρῶν, ὑπνώδεες, δύσχροιτες, οἰδηματώδεες, σφυγμοῖσι νωθροῖσι, καὶ μετάρσια τὰ ὑποφθάλμια, καὶ ἱδρῶτες ἐπιγίνονται, καὶ κοιλίας ὑποιδέουσι χολώδεας καὶ ἀκρατέας, ἢν καταξήρους ἴσχωσιν, οὖρα καὶ διαχωρήματα προϊόντα λαθραίως, τὸ οὖρον ὑποζυγίου, πιεῖν τε οὐκ αἰτέουσιν, οὐδὲ θάτερον οὐδέν. ἔμφρονες δὲ γενόμενοι, τράχηλον ἐπώδυνον φασὶν ἔχειν, καὶ διὰ τῶν οὐάτων ἤχους διαΐσσειν.

|| Ὁκόσοι δὲ σώζονται τῶν ληθαργικῶν, ἔμπυοι ὡς ἐπιτοπολὺ γίνονται.

Ὁκόσοισι ἐν πυρετοῖσιν ἀκρίτως τὰ τρομώδεα παύεται, τουτέοισι χρόνῳ ἐς ἄρθρα ἀπόστασις ὀδυνώδης ἐκπύουσα, καὶ κύστις ἐπώδυνος.

De febre ardente laborantibus dies quatuordecim, aut allevando, aut perimendo decernunt.

Ex febre ardente, nisi qui circa aurem sit abscessus suppuret, non admodum liberantur.

Qui lethargo aut veterno conflictantur, ex manibus tremunt, somnolenti sunt, male colorati, tumidi, pulsus habent tardos et lentos, ac oculorum genas inferiores sublatas, sudores superveniunt, alvique subtumescunt, impotentes sunt, ac biliosa effundunt. Quod si resiccatae fuerint, urinae alvique recrementa clam prodeunt, urinae quales in veterino genere redduntur, neque potum, neque aliud quicquam postulant. Mentis vero compotes facti, de cervicis dolore conqueruntur, ac incertos sonitus per aures impetu ferri sentiunt.

Qui vero ex lethargo evadunt, magna ex parte pus intro colligunt.

Quos febris detinet, si tremor absque judicatione conquiescit, iis temporis successu abscessus cum dolore purulenti ad articulos decumbunt et vesica dolet.

Τῶν πυ(533)ρεσσόντων οἷσι μὲν ἐρυθήματα ἐπὶ προσώπων, καὶ πόνος κεφαλῆς ἰσχυρὸς, καὶ σφυγμὸς φλεβῶν, αἵματος ῥύσις τὰ πολλὰ γίνεται. οἷσι δὲ ἄσαι καὶ καρδιωγμοὶ καὶ πτυαλισμοὶ ἔμετος. οἷσι δὲ ἐρευγμοὶ, φῦσαι, ψόφοι κοιλίης, καὶ ἐπάρσιες, καὶ ἐκτάραξις κοιλίης.

Τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ, χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἄλλης προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι, μετὰ πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας, τοῖσιν ὑπὲρ τριήκοντα ἔτεα μᾶλλον, ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν || ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον ἐπιεικέως μεθίστανται, καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὑπὲρ τὰ τριήκοντα ἔτεα γεγονόσιν. αἱ δὲ ἀποστάσιες τοῦ χειμῶνος γίνονταί τε μᾶλλον καὶ παύονται βραδύτερον καὶ ἧσσον παλινδρομέουσι.

Quos febris detinet cum faciei rubore et capitis vehementi dolore, in iis si venae pulsent, sanguinis fluxus plerumque expectandus est. Quos vero stomachi fastidia vexant, cum oris ventriculi morsu et crebra sputatione, iis vomitio adfutura est. Quibus autem ructus adsunt, flatus, ventris sonitus cum inflatione, iis alvus exturbatur.

Quibus febris assidua diutius cum securitate trahitur, si neque ex dolore, neque ex inflammatione, neque ex alia ulla manifesta causa contingat, in iis abscessum cum dolore et tumore, praecipueque ad inferiores partes sperare oportet. Maxime autem in his expectare abscessus oportet, qui trigesimum annum superarunt. Tum vero in his considerandi sunt abscessus, ubi febris vigesimum diem praeterierit. Majoribus autem natu minus accidunt, etsi febres longo tempore detinent. Quae vero febres intermittunt, incertoque ac vago ordine prehendunt, eae autumno praecipue in quartanam fere transeunt, idque in his maxime qui trigesimum annum superarunt. Per hiemem vero abscessus potius accidunt et tardius cessant, minusque recurrunt.

Ed. Chart. VIII. [858.] Foes. I. 139. 140. Ed. Lind. I. (533. 534.)

Τοῖσι δὲ πολλάκις ὑποτροπιασθεῖσιν, ἢν ἑξάμηνον ὑπερβάλλωσιν, ἰσχιαδικὴ φθίσις ἐπιεικέως γίνεται.

Ὁκόσα πυρετῷ ἀντιδίδοται, καὶ μὴ ἀποστηματώδεα, σημεῖα κακοήθεα.

|| *Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε μετὰ σημεῖον λυτήριον ἀφιέντες ὑποτροπιάζουσι.*

Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων ἐν ἡμέρῃσι κρίνεται τεσσαρεσκαίδεκα.

Τριταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε, ἢ ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα κρίνεται.

Οἷσιν ἀρχομένοισι πυρέσσειν αἵματος στάξιες ἐκ (534) *ῥινῶν πταρμοῦ γενομένου, λευκὴν ὑπόστασιν τὸ οὖρον ἴσχει ἐν τῇ τετάρτῃ, λύσιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ σημαίνει.*

Τὰ δὲ ὀξέα κρίνεται αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥυέντος ἐν κρισίμῳ, καὶ ἱδρῶτος πολλοῦ γενομένου, καὶ οὔρου πυώδεος καὶ ὑαλώδεος γενομένου, ὑπόστασιν χρηστὴν ἔχοντος, καὶ ἀθρόου γενομένου, καὶ ἀποστήματος ἀξιολόγου, καὶ κοιλίης μυξώδεος

Quibus autem saepius recidivae contingunt, si sextum mensem superaverint, in tabem coxariam fere incidunt.

Quaecunque febri ex adverso respondent, nisi abscessum faciant, malignitatem denunciant.

Febres quae neque diebus criticis, neque post apparentes solutionis notas dimittunt, repetere solent.

In praecipitibus morbis judicatio in quatuordecim diebus expectanda est.

Tertiana exacta quinto aut septimo, aut summum nono circuitu terminatur.

Febricitare incipientibus, sanguinis stillationes cum sternutatione accedentes et quod in urina desidet album quarto die visum, septimo solutionem afferre denunciant.

Morbi vero praecipites et acuti effluente ex naribus sanguine judicatione absolvuntur, idque die judicatorio, ac sudore copioso exorto, urinaque purulenta ac vitrea affatim reddita, in qua quod subsidit laudabile sit, aut abscessu effatu digno et alvo mucosa et sanguinea dejiciente, ac

Ed. Chart. VIII. [859.] Foës. I. 140. 141. 142. Ed. Lind. I. (534.)
καὶ αἱματώδεος, καὶ ἐξαπίνης καταῤῥαγείσης, καὶ ἐμέτων οὐ μοχθηρῶν κατὰ κρίσιν.

|| Ὕπνοι βαθέες μὴ ταραχώδεες, βεβαίαν κρίσιν σημαίνουσιν· οἱ δὲ ταραχώδεες μετὰ ἀλγήματος σώματος ἀβέβαιοι.

|| Ἑβδομαίοισιν, ἢ ἐναταίοισιν, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισι ῥύσιες ἐκ ῥινέων λύουσιν ὡς ἐπιτοπολὺ τοὺς πυρετούς. ὁμοίως δὲ καὶ κοιλίης ῥύσις χολώδης, καὶ δυσεντεριώδης, καὶ πόνος γουνάτων, ἢ ἰσχίων, καὶ οὖρον πεπανθὲν πρὸς τὴν κρίσιν, ἐν γυναιξὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ῥύσις.

Οἱ ἐν πυρετοῖσιν αἱμοῤῥαγήσαντες ἱκανῶς ὁκοθενοῦν ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι κοιλίας καθυγραίνονται.

Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδρώοντες κεφαλαλγέες, κοιλίην ἀπολελαμμένοι σπασμώδεες.

Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασέως παρακρούσιες, καὶ θηριώδη καὶ σπασμὸν σημαίνουσι.

Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γενόμενος καὶ παυόμενος αὐθημερὸν ἀγαθόν.

derepente prorumpente, vomitionibusque non pravis sub judicationem contingentibus.

Profundi somni neque turbulenti judicii firmitatem denunciant, turbulenti vero non sine corporis offensione instabiles sunt et infirmi.

Quibus ex naribus fluxiones, quae septimo, nono, aut decimo quarto die contingunt, ut plurimum a febribus vindicant. Eodem vero modo et biliosus alvi fluxus et qualis in intestinorum difficultate fieri assolet, ac genuum et coxendicum dolor, urinaque sub judicationem concocta, et vero in muliere mensium profluvium.

Quibus per febres alicunde sanguis largiter effluxerit, iis dum sese recolligunt, alvi hemescentes effunduntur.

Qui per febres tenuiter exudant, cum capitis dolore et alvo intercepta, ad convulsiones proni sunt.

Quae sensim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas evadunt et convulsiones portendunt.

Convulsio in febre suborta eademque die desinens bono est.

Ed. Chart. VIII. [860. 861.] Foes. I. 142. 143. Ed. Lind. I. (534. 535.)

Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γενάμενος παύει τὸν πυρετὸν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. ὑπερβάλλων δὲ τὴν ὥρην ἐν ᾗ ἤρξατο, καὶ μὴ παυόμενος κακόν.

|| Οἱ διαλείποντες ἀνωμάλως δὲ χλιαινόμενοι, (535) κοιλίης ἐμφυσωμένης μικρὰ διαδιδούσης, ὀσφυαλγήσασι μετὰ κρίσιν, τουτέοισι κοιλίαι καταῤῥήγνυνται. οἱ δὲ περικαέες πρὸς χεῖρα, νωθροὶ, διψώδεες, ἀσώδεες, κοιλίης ἀπειλημμένης βαρυνόμενοι ἐκλύονται. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἐν ποσὶ κατακαύματα τὰ αὐτὰ σημαίνει.

Οἱ χειμερινοὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ἐπιεικέως μεθίστανται ἐς τὰς ὀξείας νόσους.

Κεφαλῆς πόνος σύντονος μετ' ὀξέος πυρετοῦ, καὶ ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων θανάσιμον. ἄνευ δὲ σημείου φαύλου, ὑπερβάλλοντας εἴκοσιν ἡμέρας [861] αἵματος ῥύσιν, ἢ πῦον ἐκ ῥινὸς, ἢ ἀποστάσιας ἐς τὰ κάτω σημαίνει. μάλιστα μὲν νεωτέροισι τῶν τριήκοντα πέντε τὰς ῥύσιας· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι τὰς ἀποστάσιας προσδέχεσθαι. περὶ μέτωπον δὲ καὶ κροτάφους ὄντος τοῦ πόνου, καὶ συντόμους τὰς ῥύσιας.

Convulſio in febre ſuborta febrem primo die, aut poſtero, aut tertio finit. Quod ſi horam qua prehendit ſuperet nec deſinat, malo eſt.

Qui per febres intermittentes, inaequaliter incaleſcentes, alvum habent flatibus diſtentam, pauca transmittentem, iis poſt judicationem lumborum dolore ſuborto, alvi prorumpunt. Qui autem ad manus contactum exardeſcunt, torpore, ſiti ac corporis incontinenti jactatione vexantur, ii alvo intercepta gravati exolvuntur. Interdum vero etiam praerubra in pedibus ambuſta eadem denunciant.

Hibernae quartanae fere in morbos acutos transeunt.

In febre acuta continens capitis dolor, cum gravibus aliis ſignis, mortem minatur. Quod ſi neque alia praeterea ſigna mala ſunt et viginti dies ſuperat, aut ſanguinis ex naribus, aut puris effluxum, aut abſceſſus ad inferiores corporis partes denunciat. Praecipue quidem in his qui nondum trigeſimum quintum annum attigerunt fluxiones, in ſenioribus autem abſceſſus ſperare convenit. Si vero dolor vehemens circa frontem ac tempora affligat, fluxiones expectandae ſunt.

Ed. Chart. VIII. [861.] Foëf. I. 144. Ed. Lind. I. (535. 536.)

|| Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ ἦχοι ἀπυρέτοισι, καὶ σκοτοδινίη, καὶ φωνῆς βραδυτὴς, καὶ ναρκὴ χειρῶν, ἢ ἀποπλήκτους, ἢ ἐπιληπτικοὺς προσδέχου τούτους ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἐπιλήσμονας.

Οἱ κεφαλαλγέες κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀποληφθείσης, ὄμμα θρασυνθέντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.

Τὰ ὑποσείοντα κεφαλῆς ὄμματα ἐξέρυθρα, παρακρούοντα σαφῶς, ὀλέθρια. οὐ ξυναποθνήσκει τοῦτο, ἀλλὰ παρ᾽ οὖς οἴδημα ποιέει.

Κεφαλαλγίαι μεθ᾽ ἕδρης καὶ αἰδοίων ἀλγήματος, καὶ νωθρότητα καὶ ἀκρησίην παρέχει, καὶ φωνὴν παραλύει. ταῦτα οὐ χαλεπὰ, ὑπνώδεες δὲ καὶ λυγγώδεες γίνονται ἐνάτῳ μηνὶ ἐκ τούτων. φωνῆς λυθείσης ἐς τὸ αὐτὸ καθίστανται.

Ἀσκαριδώδεες δὲ γενόμενοι ἐν κεφα(536)λαλγίῃ, κώφωσις καὶ κῶμα παρακολουθοῦντα, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρει.

Qui capitis doloribus et aurium tinnitibus citra febrem aut tenebricofa vertigine et vocis tarditate, manuumque ftupore tentantur, in iis aut fiderationem, aut morbum comitialem, aut etiam oblivionem fperare convenit.

Ex capite dolentes et alto ftupore, quem catochum dicunt, detenti ac delirantes, cum alvi interceptione et ferociente intuitu floridi, in fcapulas rigefcunt, ac pofteriorum partium diftentione tentantur.

Quae caput quodammodo concutiunt, cum intenfa oculorum rubedine, ac manifefto delirio, perniciem denunciant. Neque tamen hoc ad mortem comitatur, verum circa aurem tumorem excitat.

Dolor capitis cum fedis ac pudendorum dolore torporem ac impotentiam adfert, vocemque exolvit, neque ifta moleftiam exhibent. Verum ex his fomnolenti ac fingultuofi nono menfe evadunt et voce libera reddita in integrum reftituuntur.

Lumbricis vero tenuibus et longis, qui afcarides dicuntur, in capitis dolore vexatis, confequente furditate et fopore, tubercula ad aures excitantur.

Ed. Chart. VIII. [861.] Foes. I. 145. Ed. Lind. I. (536.)

|| Οἱ κεφαλαλγέες κατόχως ὀδυνώδεες, ὄμμα ἐξέρυθρον, αἱμοῤῥοεῖ.

Τὰ σείοντα κεφαλὴν τὰ ἠχώδεα αἱμοῤῥοεῖ, ἢ γυναικὶ τὰ γυναικεῖα καταβιβάζει, ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθέη. ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικά.

Οἱ καρηβαρικοὶ κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι αἱμοῤῥαγέουσιν, ἄλλως τε καὶ ἢν τις ἐς τράχηλον συντείνῃ.

Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσιν ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος, ἀγρυπνοῖσι ταχὺ ἐκμαίνει.

Οἷσι κεφαλῆς καὶ τραχήλου πόνος, καὶ ὅλου δέ τις ἀκρατίῃ τρομώδης, αἱμοῤῥαγίῃ λύει, ἀτὰρ καὶ οὕτω χρόνῳ λύονται. αἱ δὲ κύστιες ἐν τουτέῳ ἀπολαμβάνονται.

Ἐν τῇσιν ὀξείῃσι κεφαλαλγίῃσι καὶ τῇσιν ναρκώδεσι μετὰ βαρέος ἐθέλει σπασμώδεα γίνεσθαι.

Κεφαλαλγίην λύει πῦον διὰ ῥινῶν, ἢ πτύελα παχέα καὶ

Qui capitis dolore vexantur, ac alto stupore, quem catochum vocant, cum dolore detinentur, oculos habent praerubros, in iis sanguinis profluvium sperandum est.

Quae caput concutiunt et aurium sonitus excitant, sanguinem e naribus profundunt, aut mulieri menstrua deturbant, idque praesertim si ad spinam ardor consequatur. Fortasse etiam difficultas intestinorum expectanda est.

Qui capite gravati ad synciput dolorem sentiunt, pervigilio torquentur, iis sanguinis eruptionem fore spes est, tum vero praecipue, si aliquis contensionis sensus ad cervicem pertingat.

Vomitus virulenti et aeruginosi in capitis doloribus cum surditate et insomnia promptam insaniam significant.

Quibus capitis et cervicis dolor ac totius corporis impotentia quaedam cum tremore adest, ab his sanguinis eruptio liberat, fortassisque ista tandem dissolvuntur. Verum interim vesicae intercipiuntur.

In gravibus et acutis capitis doloribus, cum torpore et gravitatis sensu, proclives sunt convulsiones.

Ex capitis dolore liberat pus e naribus effluens, aut

ἄφθονα, λύει δὲ καὶ ἑλκέων ἔκθυσις, ποτὲ δὲ καὶ ὕπνος καὶ κοιλίης ῥύσις.

|| Κεφαλῆς ἄλγημα μέτριον μετὰ δίψης νηδιούσης, ἢ μετὰ ἱδρῶτος μὴ λύοντος τὸν πυρετὸν, ἀποστάσιας ἐν οὔλοισιν, ἢ παρ' οὖς σημαίνει μὴ κοιλίης ἐκταραχθείσης.

Κεφαλαλγίη καρώδης μετὰ βάρεος ποιεῖ τι σπασμῶδες.

Οἱ κεφαλαλγικοὶ διψώδεες, ὑπάγρυπνοι, ἀσαφέες, ἀδύνατοι, ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ κοπιώδεες. ἦρά γε ἐξανίστανται;

Κεφαλαλγέες, ὑπόκωφοι, χεῖρας τρομώδεες, τράχηλον ὀδυνώδεες, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμένα, ἐμέοντες (537) μέλανα, ὀλέθριοι.

|| Οἱ κεφαλαλγέες ἐφιδροῦντες, κοιλίην ἀπειλημμένοι, σπασμώδεες.

Τὸ καρῶδες πανταχοῦ κακόν.

[862] Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γενόμενοι μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, τραχήλου ὑποχονδρίου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες, ἦρά γε

ſputa craſſa et inodora. Liberat quoque et ulcerum eruptio, interdum vero et ſomnus ac alvi fluxus.

Moderatus capitis dolor cum inexhauſta ſiti, aut ſudore febrem non ſolvente, gingivarum abſceſſus, aut circa aures tubercula denunciat, niſi alvus erumpat.

Capitis dolor cum ſopore et gravitatis ſenſu, quodammodo convulſionem accerſit.

Qui capitis dolore, ſiti, levi pervigilio detinentur, obſcure loquuntur, ad motum impotentes, humeſcente alvo laſſitudine vexantur. In iis fortaſſe inſania metuenda eſt.

Qui capite dolent cum levi aliqua ſurditate, manuum tremore, cervicis dolore, nigricantes reddentes urinas et denſas, ii ſi nigra vomitione refuderint, pernicioſe habere ſuſpicandi ſint.

Tenuiter exudantes cum capitis dolore et alvo intercepta, ad convulſiones proni ſunt.

Sopor profundus et altus omnino damnandus eſt.

Qui inter initia ſopore detenti, capitis, lumborum, cervicis, praecordiorum dolore ac inſomnia conflictantur, conſiderandi num phrenitici evadant. In his narium ſtillatio

Ed. Chart. VIII. [862.] Foës. I. 147. Ed. Lind. I. (537.)

φρενιτικοί; μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, ἢ ἀρχομένοισι. κακὸν δὲ καὶ κοιλίης περίπλευσις ἐξέρυθρος.

Οἱ κωματώδεες ἐξ ἀρχῆς ἐφιδρώσαντες, οὔροισι πέποσι καυστικοὶ, ἀκρίτως δὲ περιψύχοντες; διὰ ταχέων περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες, ὀλέθριοι.

Οἱ κωματώδεες ὕπνοι καὶ αἱ καταψύξιες ὀλέθριον.

Κωματώδεας, κοπιώδεας, κεκωφωμένους, κοιλίης κατεῤῥωγυίης ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κρίσιν ὠφελέει.

Κωματώδεες, ἀσώδεες, ὑποχόνδριον ὀδυνώδεες, σμικρὰ ἐμετώδεες, τὰ παρ' οὖς ἴσχουσι. πρόσθεν δὲ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπάρματα μετὰ κώματος.

Τὰ ἐξαίφνης παρακρούσαντα ἀλυσμῷ αἱμοῤῥαγικά.

Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὀδυνώδεα ὑποχόνδρια, θαμινὰ

perniciem ostentat, tum vero vel maxime, si quarto die, aut inter initia contingat. Alvi quoque praerubra proluvies malo est.

Qui sopore oppressi circa initia, tenuiter exudantes, concoctas urinas emittunt, cum magna corporis aestuatione, citra judicationem vero perfrigescunt et rursum ex brevibus intervallis peruruntur, torpore, sopore, aut convulsione tentati, perniciose affecti sunt.

Somni, quales sopore oppressis et totius corporis perfrictiones, perniciem ostentant.

Sopore, lassitudine ac surditate tentatos, alvus erumpens et ad judicationem rubra demittens juvat.

Qui sopore detinentur cum incontinenti corporis jactatione, praecordiorum dolore et parva vomitione, ii tubercula ad aures habent. Sed et antea circa faciem tumores apparent cum sopore.

Quibus in morbis subita fit mentis perculsio, cum inquieta corporis jactatione, iis sanguinis eruptionem fore spes est.

Qui sopore, corporis inquietudine, praecordiorum dolore affliguntur, cum frequenti et pauca sputatione, iis tu-

σμικρὰ πτύοντα, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπάρματα, κωματώδεας ἦρά τι ἔχει σπασμῶδες.

Κωματώδεα, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλοντα ὑποχόνδρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, ἀπόσιτοι, ἀπολελαμμένοι ἐφιδροῦντες. ἦρα τουτέοισι || τὸ θολερὸν πνεῦμα καὶ τὸ γονοειδὲς διελθὸν λύγγα σημαίνει; κοιλίη δὲ ἦρα χολώδης προσδιέχεται; τὸ λαμπῶδες ἐν τουτέοισιν οὐρηθὲν ὠφελέει, καὶ κοιλίαι δὲ τουτέοισιν (538) ἐπιταράσσονται.

Ἐγκεφάλου σφακελίσαντος, οἱ μὲν ἐν τῇσι τρίτῃσιν ἡμέρῃσιν, οἱ δὲ ἐν τῇσιν ἑβδόμῃσι τελευτῶσι, ταύτας δὲ διαφεύγοντες σώζονται. οἷσι δὲ ἀνατμηθεῖσι τῶν τοιουτέων διεστηκὸς εὑρεθῇ τὸ ὀστέον ἀπόλλυνται.

Τοῖσι κεφαλαλγικοῖσιν ὀστέα ῥαγεῖσιν ἐκ τῶν ὄπισθεν, ῥύσις ἐκ μυκτῆρος λαῦρος, παχεῖα, κακόν. ὀφθαλμὸν προαλγήσαντες οὗτοι ῥιγέουσιν. ἦρα αἱ κατὰ κρόταφον ὀστέου διαῤῥαγαὶ σπασμώδεες;

bercula ad aures exoriuntur, ac fortassis sopore tentati ad aliquam convulsionem deveniunt.

Quibus sopore conflictatis, fatuitate et alto stupore, quem catochon vocant, detentis praecordia variant, ac venter in tumorem praeter naturam sublatus est, cum ciborum fastidio ac alvi interceptione, tenui circa caput et thoracem oborto sudore. In his animadvertendum est, num concitatus et magnus spiritus, aut geniturae similis excretio prodiens, singultum praenunciet? alvus vero fortassis etiam biliosa demittat. Eos splendescens quiddam per urinam redditum juvat, alvus vero in his etiam commovetur.

Ubi cerebrum sideratione periclitatur, quidam tribus diebus, quidam etiam septem moriuntur, quos si evaserint, servantur. Ex quorum numero pereunt quibus per sectionem os disparatum apparuerit.

Quibus ex posteriore parte ossibus fractis, capitis dolor inest, vehemens et crassa e naribus fluxio malo est. Ii dolore ante ad oculum suborto, rigore corripiuntur. Quin etiam ossium ad tempora effracturae convulsiones accersere solent.

Ὠτὸς πόνος σύντονος μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, καὶ ἄλλου του σημείου τῶν ὑποδυσκόλων, τοὺς μὲν νέους ἑβδομαίους κτείνει, καὶ συντομώτερον, παραφρονήσαντας, μὴ ῥυέντος πολλοῦ πύου ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἢ ἐκ ῥινῶν αἵματος, μηδὲ ἄλλου του σημείου χρηστοῦ γενομένου· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους βραδύτερον καὶ ἧσσον ἀναιρεῖ· τά τε γὰρ ὦτα φθάνει ἐκπυέειν, καὶ παραφρονέουσιν ἧσσον· ὑποστρέφουσι δὲ οἱ πολλοὶ τουτέων, καὶ οὕτως ἀπόλλυνται.

Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα κακὸν, κακὸν δὲ καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν. ἄγει δὲ τουτέοισι καὶ ἐς ἰσχία πόνους.

|| Ἐν πυρετοῖσι κώφωσις κοιλίην ἐφίστησιν.

Ὦτα ψυχρὰ καὶ διαφανέα, καὶ συνεσταλμένα ὀλέθριον.

Βόμβος ἐν ὀξέσι καὶ ἦχος ἐν ὠσὶ θανάσιμον.

[863] Ἦχοι μετὰ ἀμβλυωσμοῦ καὶ κατὰ ῥῖνας βάρεος παρακρουστικὸν, καὶ αἱμοῤῥαγέει.

Auris intensus dolor cum febre acuta, ac caeteris aliquanto gravioribus signis, juvenes quidem intra septimum diem, aut etiam celerius cum delirio necat, nisi puris copia ex aure, aut sanguis ex naribus effluat, aut aliud quoddam laudabile signum extiterit. Aetate autem provectiores tardius aut minus tollit. Nam et in his aures ante suppurant et delirium minus infestat. Sed et in hac aetate multis morbus revertitur, ac proinde interficere solet.

In praecipitibus et turbulentis morbis obveniens surditas malo est. Quin et in longis morbis malum portendit, ac in his ad coxendices labores convehit.

In febribus enata surditas alvum remoratur et sistit.

Aures frigidae, pellucidae contractaeque perniciem minantur.

In praecipitibus morbis murmur edentes ac tinnientes aures mortem praenunciant.

Aurium sonitus cum visus hebetudine et ad nares gravitatis sensu, mentis excessum, ac sanguinis ex naribus profluvium praesagiunt.

Οἷσι κώφωσις μετὰ καρηβαρίης καὶ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, καὶ πρὸς αὐγὰς ἐνοχλεῖν αἱμοῤῥοεῖ.

Ἐν ὀξεῖ πυρετῷ ὦτα κωφοῦσθαι μανικόν.

Οἱ δύσκωφοι ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, (539) γλῶσσαν παραλελυμένοι, νωθροὶ, κακόν.

Προσηκούσης ἀῤῥωστίης κώφωσις, καὶ οὖρον ὑπέρυθρον, ἀκατάστατον, ἐναιωρεύμενον, παρακρουστικόν. τὸ ἰκτεροῦσθαι ἐν τουτέοισι κακὸν, κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ ἰκτέρου μώρωσις. τούτους ἀφώνους αἰσθανομένους ξυμβαίνει πνίγεσθαι. τάχα δὲ καὶ κοιλίη πονηρεύεται τούτοισι.

|| *Τὰ δὲ ὀδυνηρῶς παρ' οὖς ἀνιστάμενα ὀλέθρια.*

Τὰ παρ' οὖς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν ἀλγήματος ἐρυθήματα ἐν πυρετοῖσι γινόμενα, σημεῖον μὲν ἐρυσιπέλατος ἐπὶ προσώπου ἐσομένου, ἀτὰρ καὶ σπασμοὶ ἐκ τῶν τοιουτέων γίνονται μετὰ ἀφωνίης καὶ ἐκλύσιος.

Qui surditate cum capitis gravitate ac praecordiorum contensione vexantur, si oculorum acies perturbatur, in iis sanguinis e naribus fluxum sperare oportet.

In acuta febre aures obtusae vehementem insaniam portendunt.

Gravi surditate tentati, dum aliquid prehendunt tremuli, linguae resolutione ac torpore affecti, male habere judicantur.

Procedente morbo surditas ac urina subrubra, cum nullo sedimento, sed cum sublimamentis in medio innatantibus, mentis emotionem praenunciant. In his morbo regio corripi malum est. Quin etiam malo est ex morbo regio fatuitas. Hos voce defectos absque sensuum laesione praesocari contingit. At fortassis etiam in his alvus male afficitur.

Quae cum dolore exoriuntur ad aures tubercula perniciem minantur.

In febribus ex praegresso dolore rubores ad aures subnascentes, ignis sacri in facie spem faciunt. Quin et convulsiones cum vocis privatione et virium exolutione ad haec consequi par est.

Ed. Chart. VIII. [863.] Foëſ. I. 150. 151. Ed. Lind. I. (539.)

Τὰ παρ' οὖς ἐπὶ πλείστοισι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίῳ συντόνῳ, χρονιωτέρως ἀρθέντα κτείνει.

Τὰ παρ' οὖς φαῦλα τοῖσι παραπληκτικοῖσι.

Τὰ παρ' οὖς ἐν μακροῖσι μὴ ἐκπυοῦντα θανάσιμον. κοιλίαι δὲ τοῖσι τουτέοισι τάχα φέρονται. ἦρά γε οἷσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοῖσιν; ἦρά τι ἐφιδροῦσι τὰ ἄνω; ἦρά τι καὶ ἐπιῤῥιγέουσιν; ἦρά γε αἱ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται, καί τι καὶ κωματώδεες, ἆρα καὶ τὸ ὑδατῶδες οὖρον, ἐναιωρεύμενον λευκοῖσι, καὶ τὰ ὑποποίκιλα, ἔκλευκα, δυσώδεα.

|| Τὰ παρ' οὖς λαπάσσει βηχία μετὰ πτυαλισμῶν ἰόντα.

Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρα· καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

Τὰ παρ' οὖς ἐν τοῖσι χρονίοισιν ἐκπυεύμενα, μὴ λευκῷ σφόδρα καὶ ἀνόδμῳ κτείνει, καὶ μάλιστα γυναῖκας.

In plurimis graveolentibus dejectionibus cum febre acuta, praecordiorum contenſione, ex longo intervallo oborta ad aures tubercula mortem adferunt.

Tubercula ad aures excitata in leviter ſideratis malo ſunt.

In diuturnis morbis non ſuppurantia aurium tubercula mortem adferunt. Iis autem alvi fere demittuntur. Quin et in his conſiderandum in quibus ſperamus abſceſſus circa aures futuros, num ex capite doleant, num ſuperiorum partium tenuibus ſudoribus diffluant, nunquid etiam ſubinde novum rigorem ſentiant, an forte etiam alvi affatim perrumpant, aut aliquo ſopore detineantur. Videndum quoque num et in his urina diluta cum ſublimibus quibusdam in medio ſuſpenſis, albidis et aliquantum variantia, exalbicantia, aut graveolentia appareant.

Tuſſiculae quae cum crebris oris ſputationibus procedunt, tubercula ad aures emolliunt.

In tumoribus ad aures urinae celeriter ac pauco tempore concoctae damno ſunt. Quin et perſrigerari itidem malum eſt.

In diuturnis morbis ſuppurati ad aures tumores, niſi pus admodum album ac ſine odore reddant, exitium, praecipue mulieribus, afferunt.

Ed. Chart. IX. [863. 864.] Foes. I. 151. 152. Ed. Lind. I. (540.)

Τὰ παρ᾽ οὖς (540) μάλιστα ἐκ τῶν ὀξέων ἐν τοῖσι καυσώδεσι γίνεται, κὴν μὴ κρίσιν ποιήσῃ καὶ ἐκπεπαίνηται, ἢ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥυῇ, ἢ οὖρα ὑπόστασιν παχεῖαν λάβῃ, ἀπόλλυνται· τὰ πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων οἰδημάτων προαποκαθίστανται. προσεπιθεωρέειν δὲ καὶ τοὺς πυρετοὺς ἤν τε ἐπιτείνωσιν, ἤν τε ἀνιῶσι, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι.

Ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρίῃ ἐκ ῥινῶν ὑποστάζειν, ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τουτέοισι ἁρμόσει, καὶ κοιλίης ταραχή.

Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικέως τὰ παρ᾽ ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἢν ἀσῶδές τι γίνηται, ἀτὰρ καὶ τοῖσι κωματώδεσιν ἐπὶ τουτέοισι καὶ μᾶλλόν τι τὰ παρ᾽ ὦτα.

Κώφωσιν ἐκ πυρετῶν ῥύσις ἢ ῥινῶν λύει, καὶ κοιλίης ταραχή.

[864] || Πρόσωπον ἐκ μετεώρου ταπεινούμενον, καὶ φωνὴ λειοτέρη καὶ ἀσθενεστέρη γινομένη, καὶ πνεῦμα μανώτερον, ἄνεσιν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν σημαίνει.

Ex praecipitibus morbis in febribus ardentibus maxime tubercula ad aures exoriuntur, ac nisi judicatorie solvantur et maturescant, aut sanguis ex naribus profluxerit, aut crassum sedimentum urina acceperit, aegros interimunt. Prius vero hujusmodi tumores subsidunt ac conquiescunt. Sed et insuper febres ipsas in considerationem adhiberi convenit, num intendantur aut remittant, atque ita de tota re sententiam ferre.

In surditate ac torpore ex naribus substillatio molestiam quandam exhibet. Iis vomitio ac alvi perturbatio conveniet.

Ex surditate tubercula ad aures exoriri consentaneum est, idque praesertim si anxietas quaedam contingat. Quin etiam iis qui sopore detinentur, tumores ad aures sperare magis oportet.

Surditatem in febribus enatam sanguinis ex naribus profluvium ac alvi perturbatio tollit.

Facies ex tumida depressa, ac vox laevior ac remissior evadens, spiritus quoque rarior ac lentior, postera die remissionem fore denunciat.

Ed. Chart. VIII. [864.] Foes. I. 152. Ed. Lind. I. (540. 541.)

Προσώπου διαφθορὴ θανάσιμον, ἧσσον δ', εἰ δι' ἀγρυπνίην, ἢ λιμὸν, ἢ κοιλίης ἐκτάραξιν γένηται. καθίσταται δὲ ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ τὰ διὰ ταῦτα διαφθαρέν. γένοιτο δ' ἂν τοιοῦτον, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, ῥὶς ὀξεῖα, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, δέρμα σκληρὸν, χρῶμα ὠχρὸν ἢ μέλαν. πελιαινόμενον δὲ ἐπὶ τουτέοισι βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, συντόμως θανάσιμον.

Προσώπου εὔχροια καὶ σκυθρωπότης ἐν ὀξεῖ κακόν. μετώπου ξυναγωγὴ ἐπὶ τουτέοισι φρενιτικόν.

Περὶ πρόσωπον εὔχροια, καὶ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κόπρανα παλαιὰ (541) ὑπεόντα οἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίαν.

Τὰ κατὰ ῥῖνας ἐρυθήματα, κοιλίης ὑγραινομένης σημεῖα.

Τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια ἢ τὸν πλεύμονα πόνοισι ἐμπυομένοισι κακόν.

Ὀφθαλμῶν καθαρότης καὶ τὰ λευκὰ αὐτέων ἐκ μελάνων ἢ πελίων καθαρὰ γίνεσθαι κρίσιμον. ταχέως μὲν οὖν

Faciei corruptela lethalis est, minus tamen si ob pervigilium, aut inediam, aut alvi perturbationem contingat. Nam quae ex his causis orta est corruptelae species, una die aut nocte in integrum restituitur. Hujusmodi autem faciei hae sunt notae, oculi concavi, nares acutae, collapsa tempora, frigidae aures contractaeque, cutis dura, color pallidus aut niger. Ad haec quoque livescens palpebra, aut labrum, aut nasus mortem in propinquo esse significat.

Vultus bene coloratus, tetricus ac superciliosus in morbo acuto malo est. Insuper frons contracta phrenitidem denunciat.

Bene colorata facies cum sudoribus diffluentibus absque febre, vetusta stercora subesse, aut inordinatam victus rationem prae se fert.

Narium rubores alvi liquidae et diffluentis sunt indicia.

Quae ad praecordia aut pulmonem dolores faciunt, si in pus vertuntur, malum denotant.

Oculorum claritas, ac eorum album ex nigro aut livido clarum fieri, ad judicationem confert. Ac quo celerius cla-

Ed. Chart. VIII. [864.] Foës.I. 152. 153. 154. Ed. Lind.I. (541.)
καθαιρομένων ταχείαν σημαίνει κρίσιν, βραδέως δὲ βραδυτέραν.

|| Τὰ ἀχλυώδεας τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τὸ λευκὸν ἐρυθραινόμενον, ἢ πελιδνούμενον, ἢ φλεβῶν μελάνων πληρεύμενον, οὐκ ἀστεῖον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐγὴν φεύγειν, ἢ δακρύειν, ἢ διαστρέφεσθαι, καὶ τὸν ἕτερον ἐλάσσω γίνεσθαι, πονηρόν. καὶ τὸ τὰς ὄψιας πυκνὰ διαῤῥίπτειν, ἢ λημία μικρὰ περὶ αὐτὰς, ἢ αἰγίδα λεπτὴν ἴσχειν, ἢ τὸ λευκὸν μέζω γίνεσθαι, τὸ δὲ μέλαν ἐλάσσω, ἢ κρύπτεσθαι τὸ μέλαν ὑπὸ τὸ ἄνω βλέφαρον. πονηρὸν δὲ καὶ κοιλότης ὀμμάτων, καὶ ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ, καὶ λαμπηδόνος ἔκθλιψις, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν κόρην ἐκτείνεσθαι, καὶ βλεφαρίδων καμπυλότης, καὶ πῆξις ὀμμάτων, συνεχέως τε μύειν, καὶ χρώματα μεταβάλλειν, καὶ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν ἐν τῷ καθεύδειν ὑπέρθυρον. κακὸν δὲ καὶ ἰλλαίνων ὀφθαλμός.

|| Ὀφθαλμῶν ἔρευθος ἐν πυρετῷ γενόμενον κοιλίης πονηρίην χρονίην σημαίνει.

rescunt, eo celeriorem judicationem, at tardius tardiorem significant.

Caligine obducti oculi, aut eorum album rubescens, aut livescens, aut nigris venis refertum, nihil probi prae se fert. Malum quoque est et lucem refugere, aut illachrymare, aut perverti, atque ex his alterum minorem esse perniciem denunciat et oculos crebro disjicere, gramias ac parvas sordes ipsis adhaerescere, aut albescentem humorem concretum et tenuem, aegida nominant, habere, aut eorum album augeri, nigrum autem imminui, aut nigrum a superiore palpebra contegi. Vitiosa quoque est oculorum cavitas et vehemens oculi foras expressio, ac splendoris elisio, adeo ut pupilla extendi nequeat et cilia retorta, ac fixi oculi ac continenter connniventes, coloris immutatio, aut palpebras per somnum non committere, perniciem ostentat. Quin et distortus oculus malo est.

In febre ortus oculorum rubor diuturnam alvi malignitatem prae se fert.

Ed. Chart. VIII. [864. 865.] Foes. I. 154. 155. Ed. Lind. I. (541. 542.)

Αἱ παρ᾽ ὀφθαλμῶν ἐπαναστάσιες ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι κοιλίην καταῤῥηγνύουσιν.

Ἐπὶ ὀμμάτων διαστροφῇ κοπιώδει, πυρετώδει ῥῖγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τουτέοισι κακόν.

Ὀφθαλμιῶντι ἀνδρὶ πυ(542)ρετοῦ ἐπιγενομένου λύσις· εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος τυφλωθῆναι, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότερα.

Οἷσιν ὀφθαλμιῶσι κεφαλαλγίη προσγίνεται, καὶ παρακολουθεῖ χρόνον πουλὺν, κίνδυνος τυφλωθῆναι.

Ὀφθαλμιῶντι διάῤῥοια ἀπὸ ταυτομάτου χρήσιμον.

Ὀμμάτων ἀμαύρωσις, καὶ τὸ πέπηγὰς ἀχλυῶδες κακόν.

[865] || Ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα λιποψυχίῃ σπασμώδες συντόμως.

Ὀμμάτων ὀρθότης ἐν ὀξεῖ, καὶ κίνησις ὀξείη, καὶ ὕπνος ταραχώδης, ἀγρυπνίη, ποτὲ δὲ καὶ στάξιες ἐκ ῥινῶν οὐδὲν ἀγαθόν.

Πρὸς τὴν ἀφὴν μὴ περικαέες, φρενιτικοὶ γίνονται, καὶ μᾶλλον, ἢν αἷμα ῥυῇ.

Erumpentes circa oculos eminentiae, dum aegri ex morbo recreantur, prorumpentis alvi ſpem faciunt.

Cum oculorum perverſione, febribus et laſſitudinis ſenſu detento, rigor perniciem minatur. Atque in hujusmodi caſibus ſoporati malum denunciant.

Lippitudine affecto ſuborta febris ſolutionem affert, ſin minus, caecitatis, aut mortis, aut etiam utriusque metus eſt.

Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit et longo tempore perſeverat, caecitatis metus impendet.

Lippitudine laborantem ſponte alvus profluens juvat.

Oculi hebeſcentes et obtuſi, concreti ac caligantes malum portendunt.

Oculorum hebetatio cum animi defectione promptam convulſionem denunciat.

In praecipiti malo rectus oculorum obtutus ac motus perniciſas, ſomnus turbulentus, pervigilium, interdumque ſanguinis ex naribus ſtillationes, nihil boni denunciant.

Qui in febribus ad tactum nullum ardoris ſenſum prae ſe ferunt, phrenitici fiunt, idque magis, ſi ſanguis fluxerit.

Ed. Chart. VIII. [865.] Foëſ. I. 156. 156. Ed. Lind. I. (542. 543.)

Γλῶσσα δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν πεφρικυῖα, τῷ δὲ χρώματι διαμένουσα, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τρηχυνομένη, καὶ πελιδνομένη καὶ ῥηγνυμένη θανάσιμον· σφόδρα δὲ μελαινομένη ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κρίσιν γενέσθαι δηλοῖ. χαλεπωτάτη δέ ἐστιν ἡ μέλαινα καὶ χλωρή.

|| Γλῶσσα παρὰ τὸ δικροῦν ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ καταλείφεσθαι, σημεῖον ἀνέσιος πυρετοῦ, παχέος μὲν ἐόντος τοῦ ἐπιγενήματος αὐθημερὸν, λεπτοτέρου δὲ ἐς τὴν ὑστεραίην, ἔτι λεπτοτέρου τριταίην. τὰ δὲ αὐτὰ σημαίνει καὶ ἐπ' ἄκρην τὴν γλῶσσαν γινόμενα, ἧσσον δέ.

Γλῶσσα τρομώδης μετὰ ἐρυθήματος κατὰ ῥῖνας καὶ κοιλίης ὑγρῆς, τὰ δὲ ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα κατὰ πλεύμονα πονηρὰ καὶ ὀξείας καθάρσιας ὀλεθρίους σημαίνει.

Γλῶσσα παρὰ λόγον ἁπαλυνομένη καὶ ἀσώδης μεθ' ἱδρῶτος ψυχροῦ ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ (543) μελάνων ἐμέτων ἐστὶ σημεῖον. τὸ κοπιῶδες ἐν τουτέοισι κακόν.

Lingua circa initia quidem horrida, in eodem vero colore perſeverans, procedente vero tempore ubi exaſperatur, liveſcit, finditur, mortem denunciat. Quod ſi admodum nigreſcat, decimo quarto die judicationem promittit. Periculi autem maxime plena eſt nigra et ex virore palleſcens.

Linguae biſulcum velut ſaliva alba obductum, febris remiſſionem indicat, eo quidem quod agnatum eſt craſſo exiſtente, eodem die, ſi vero tenuius fuerit, poſtridie, perendie quoque, ſi adhuc tenuius fuerit. Eadem etiam ſignificatio eſt, ſi haec circa ſummam linguam contingant, minus tamen firma.

Lingua tremula cum narium rubore et alvo humecta, ſi reliqua quae ſunt circa pulmonem nullam judicationis ſignificationem prae ſe ferant, malo eſt, ac celeres perniciofas purgationes denunciat.

Lingua praeter rationem mollis reddita, ac nauſeabunda, cum ſudore frigido, ab alvo liquida, nigrae vomitionis ſignificationem affert. In his laſſitudinis ſenſus malum denunciat.

Ed. Chart. VIII. [865.] Foes. I. 156. 157. Ed. Lind. I. (543.)

Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι τισὶ καὶ κοιλίην ὑγρὴν ποτε ποιέουσι. μελανθεῖσαι δὲ ἐν τουτέοισι ταχὺν θάνατον σημαίνουσιν. ἦρά γε τρομώδης γλῶσσα σημαίνει οὐχ ἱδρυμένην γνώμην;

|| *Αἱ δασεῖαι κατάξηροι φρενιτικαί.*

Ὀδόντας συνερίζειν ἢ πρίειν, ᾧ μὴ σύνηθες ἐκ παιδίου, μανικὸν καὶ θανάσιμον. ἤδη δὲ παραφρονέων ἢν ποιέῃ τοῦτο, παντελῶς ὀλέθριον. ὀλέθριον δὲ καὶ ξηραίνεσθαι τοὺς ὀδόντας.

Ὀδόντος σφακελισμὸς ἀπόστημα παρὰ οὖλον γενόμενον λύει.

Ἐπὶ ὀδόντος σφακελισμῷ πυρετὸς ἐπιγενόμενος σφοδρὸς, καὶ παραφροσύνη θανάσιμον· ἢν δὲ σώζονται, ἕλκεα ἐκπυήσει, καὶ ὀστέα ἀφίσταται.

Οἷσι περὶ τὴν ὑπερώην ὑγροῦ σύστασις γένηται, ὡς τὰ πολλὰ πυοῦται.

Τὰ περὶ γένυας ἀλγήματα σφοδρὰ κίνδυνος εἰς ὀστέου ἀνάπλευσιν ἐλθεῖν.

Χεῖλος συσπώμενον σημαίνει κοιλίης χολώδεος κατάῤῥηξιν.

Linguae tremulae quibusdam etiam alvum humectam nonnunquam reddunt. In his autem si nigricent, etiam mortem denunciant. Ac fortassis lingua tremula instabilem mentem et a sede constantiae deturbatam significat.

Linguae densae et peraridae phrenitidem portendunt.

Dentium collisio aut stridor, praeter consuetudinem a teneris contractam insaniam ac mortem denunciat. Quod si jam deliranti istud accidat, prorsus exitiale est. Quin et dentes resiccari perniciem denotat.

Dentis sideratio abscessum ad gingivas enatum solvit.

Ad dentis siderationem vehemens accedens febris cum delirio mortem minatur. Quod si serventur aegri, ulcera pus colligent et ossa abscedent.

Quibus ad palatum humor colligitur, plerumque in pus vertitur.

In vehementibus circa maxillas doloribus periculum est ut os fluctuet.

Contractum labrum biliosae alvi perruptionem denunciat.

Τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ ὀλέθρια.

Πτυάλου ἀναχρέμψιες ἐν πυρετῷ πελιδναὶ, μέλαιναι, χολώδεες, ἐπιστᾶσαι μὲν κακὸν, ἀποχωρέουσαι δὲ κατὰ λόγον χρήσιμον.

Οἷσιν ἁλμώδεα πτύελα, καὶ βὴξ ὑφίσταται, τουτέοισι χρὼς ἐρυθραίνεται οἷον ἐξανθίσματα, πρὸ δὲ τῆς τελευτῆς τραχύνεται.

|| *Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἤν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικόν.*

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος ἀφωνίαι κάκισται.

Αἱ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέες παρακρούσιες πονηρὸν καὶ θη- (544)*ριῶδες.*

Οἷσι φωνὴ ἅμα πυρετῷ ἐκλείπει μετὰ ἀκρισίας, τρομώδεες θνήσκουσιν.

Αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον, ἐκστᾶσαι σιγῇ, ὀλέθριον.

Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι δυσθάνατοι.

Sanguis ex gingivis cum humecta alvo profluens perniciem minatur.

In febre fputi exfreationes lividae, nigrae, biliofae, fubfiftentes quidem malae funt, fi vero pro ratione excernantur, utiles.

Quibus falfa fputa cum tuffi fubfiftunt, iis corpus velut efflorefcentibus puftulis rubefcit, ante obitum vero exafperatur.

Exfcreatio frequens, fiquidem etiam aliud quoddam fignum affuerit, phrenitidem portendit.

Vocis defectiones cum virium exolutione peffimae.

Quae brevi tempore durant feroces mentis emotiones, malae funt et in ferinas evadunt.

Quos vox cum febre et absque ulla judicatione deficit, ii tremuli intereunt.

Vocis defectiones in febre quae convulfionis fpeciem prae fe ferunt et in mentis emotionem cum filentio definunt, perniciem oftentant.

Quibus voces cum dolore deficiunt, ii tandem non fine fummo cruciatu vitam cum morte commutant.

Ed. Chart. VIII. [866.] Foës. I. 158. 159. Ed. Lind. I. (544.)

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος κατόχως ἀφωνίαι ὀλέθριοι.

Αἱ κατακλώμεναι φωναὶ μετὰ φαρμακείην ἦρά πονηρόν; τουτέων οἱ πλεῖστοι ἐφιδροῦσι, καὶ κοιλίας καθυγραίνονται.

Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι πρόχειρον πονηρόν. ἦρά γε καὶ παρακρουστικόν.

|| Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες, χαλῶντα ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἀνιέντα χρονιώτερα. ἐπιῤῥιγοῦντα τουτέοισιν οὐ πονηρόν.

Αἱ μετὰ ἀφωνίης ἐκστάσιες ὀλέθριαι.

Αἱ τοῖσιν ἐπιῤῥιγέουσιν ἀφωνίαι θανάσιμον. εἰσὶ δὲ κεφαλαλγέες οἱ τοιοῦτοι ἐπιεικέως.

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσεως ἀφωνίαι, ἐν πυρετῷ ὀξεῖ ἀνιδρῶτι, εἰσὶ μὲν θανάσιμοι, ἧσσον δὲ τῷ ἐφιδροῦντι, χρόνον δὲ σημαίνει. ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐξ ἐπιστροφῆς παθόντες τοιοῦτον ἀσφαλέστατοι.

Vocis defectiones cum virium exolutione ac alto ftupore, quem catochon vocant, perniciem minantur.

Confractae voces poft medicamenti purgantis potionem confiderandae num pravae fint. Horum plerisque tenues fudores diffluunt et alvi humectantur.

In vocis defectione refpiratio velut iis qui fuffocantur confpicue elata et vifui expofita perniciem minatur. Animadvertendum etiam eft num delirium praenunciet.

In febre cum fudore vocis ex capitis dolore defectiones, fi per fe refolvuntur aegri, ac praeter voluntatem excrementa demittantur, malumque remitti videatur, diuturni morbi metus eft In his fubinde obortus rigor damnari non debet.

Vehementes infaniae cum vocis defectione perniciem intentant.

Vocis defectiones rigore fubinde correptis lethales, fereque ii capitis dolore conflictari folent.

Vocis defectiones cum virium exolutione, in acuta febre fine fudore, funt quidem lethales, cum fudore vero minus, at temporis diuturnitas fignificatur. Ac fortaffe quidem quibus ex morbi reverfione tale quid contingit, fecuriffime

ὀλεθριώτατοι δὲ τῶν τοιούτων οἷσι τὰ ἐκ ῥινέων καὶ οἷσι κοιλίαι καθυγραίνονται.

Ἡ ὀξυφωνίη κλαυθμώδης, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις σπασμώδες. οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν εὔφοροι.

Ἅμα φωνῇ τρομώδει λύσις κοιλίης παράλο(545)γος, ἐν τουτέοισι διεστηκόσι χρονίοισιν ὀλέθριον.

Αἱ πυκναὶ ὑποκαρώδεες ἀφωνίαι ξυστᾶσαι φθινώδεα προσημαίνουσι.

Πνεῦμα πυκνὸν μὲν καὶ σμικρὸν ἐὸν φλεγμονὴν καὶ πόνον ἐν τοῖσι καιρίοισι τόποισι σημαίνει. μέγα δὲ καὶ διὰ πολλοῦ παραφροσύνην ἢ σπασμόν, ψυχρὸν μὲν θανάσιμον, θανάσιμον δὲ καὶ πυρετῶδες καὶ λιγνυῶδες πνεῦμα· ἧσσον δὲ τοῦ ψυχροῦ καὶ τὸ μέγα ἔξω πνεόμενον, σμικρὸν δὲ εἴσω, καὶ τὸ μικρὸν ἔξω, μέγα δὲ εἴσω. κάκιστον δὴ καὶ πλησίον θανάτου καὶ τὸ ἐκτεῖνον καὶ κατεπεῖγον, καὶ ἀμαυρὸν, καὶ διπλῇ εἴσω ἐπανάκλησις, ὁποῖον ἐπεσπνέουσιν. εὔπνοια δὲ ἐν πᾶσιν, ὁκόσα

habent. Ex iis autem maximo in periculo versantur quibus sanguis ex naribus persluit et alvi effunduntur.

Vox acuta ejulabunda ac oculorum hebetudo convulsionem minantur. His dolores ad inferiores partes demissi toleratu sunt faciles.

Alvi solutio quae praeter rationem accidit, cum voce tremula, in his diutius perseverante perturbatione pernicies intentatur.

Crebrae et quae cum sopore quodam consistunt vocis defectiones tabem denunciant.

Spiratio frequens quidem et parva aut inflammationem aut dolorem principalium partium indicat, magna vero et ex longis intervallis delirium aut convulsionem. Et frigidus quidem spiritus lethalis est, mortem quoque affert febriculosus et fuliginosus, frigido tamen minus. Et magnus quoque foras expiratus, parvus vero intro et parvus foras, magnus vero intro. Pessimus quidem ad mortemque proxime accedit et qui protensus est ac urgens et obscurus, duplicataque intro revocatio, qualis inspirationem conduplicantibus. Facilis autem spiratio in omnibus morbis qui cum febre

Ed.Chart.VIII.[866.867.] Foef.I.159.161.162. Ed.Lind.I.(545.546.)

ἐν πυρετῷ ὀξεῖ, κἢν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται, μεγάλην ἔχει ῥοπὴν ἐς σωτηρίην.

|| *Τράχηλος σκληρὸς καὶ ἐπώδυνος, καὶ γενύων σύνδεσις, καὶ φλεβῶν σφαγιτίδων παλμὸς ἰσχυρὸς, καὶ τενόντων ξύντασις ὀλέθριον.*

Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα ἀπὸ κεφαλῆς ἀλγηδόνος ὁρμώμενα σπασμώδεα.

Αἱ τραχήλου καὶ μεταφρένου ψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος, σπασμώδεες, ἐν τουτέοισι κριμνώδεες οὐρήσιες.

|| *Οἷσι κατὰ φάρυγγα ἐρεθισμοὶ, ἐπιεικέως τὰ παρ᾽ οὖς ἐπάρματα.*

Φάρυγξ ἐπώδυνος, ἰσχνὴ, μετὰ δυσφορίης, ὀλέθριον ὀξέως.

[867] *Οἷσι πνεῦμα ἀνέλκεται, καὶ φωνὴ πνιγμώδης, σπόνδυλός τε ἐγκάθηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῇσι* (546) *τελευτῇσιν οἷον συσπῶντός τινος τὸ πνεῦμα γίνεται.*

Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ᾽ ὀλίγον, καὶ κοιλίη κενεῇσιν

acuta infeftant et in quadraginta diebus judicantur, magnum habere ad falutem momentum exiftimanda eft.

Cervix dura cum dolore et maxillarum connexio, ac jugularium venarum palpitatio vehemens, cum tendinum diftenfione perniciem minantur.

Faucium gracilium praefocantes dolores, ubi ex capitis dolore ortum duxerint, convulfiones adferunt.

Cervicis ac dorfi perfrictiones, quae etiam totum corpus pervadere videntur, convulfiones denunciant, in quibus urinae hordei tofti non exacte moliti craffioribus fruftulis fimilia continent.

Quibus ad fauces irritamenta fiunt, iis moderata aurium tubercula excitantur.

Vehementer dolentes fauces absque tumore, cum labore et moleftia praeceps exitium minantur.

Quibus fpiritus retrahitur et vox ftrangulabunda eft, iis cervicis vertebra intro defidet et ad exitum velut ex convulfione quadam refpiratio ducitur.

Fauces leviter exafperatae et alvus inanibus exurre-

ἀναστάσεσι, μετώπῳ ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, ὀδυνώδεες. τὰ ἐκ τουτέων αὐξανόμενα δύσκολα.

Τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα, τὸ παρ᾽ οὖς ἔπαρμα καὶ σπασμοὺς ἐργάζεται, τραχήλου καὶ νώτου ἀλγήματα.

Μετὰ πυρετοῦ ὀξέος σπασμοὶ ὀλέθριοι.

Τραχήλου καὶ πηχέων ἀλγήματα, σπασμώδεα, ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα, καὶ κατὰ φάρυγγα.

Ὠχροὶ, ἰσχνοὶ πτυαλίζοντες, ἐκ τουτέοισιν ἐν ὕπνοισιν ἱδρῶτες ἀγαθοί. ἦρά γε καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖσιν πλείστοισιν οὐ πονηρόν; οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν εὔφορα.

Ἐν ἀλγήματι νώτου καὶ στήθεος αἱματώδης οὔρησις ἐπιστᾶσα ὀλέθριος ἐπιπόνως.

|| Τραχήλου πόνος κακὸν μὲν ἐπὶ πυρετῷ παντὶ, κάκιστον δὲ ἐν οἷσι καὶ ἐκμανῆναι ἐλπίς.

Ἐπὶ στήθεος ἀλγήματι πυρετώδει, καὶ κοιλίῃ ταραχώδης, ναρκώδης, σημεῖα μελαινῶν ὑποχωρησίων.

ctionibus fatigata, frontis dolores in aegris palpantibus et more investigantium sensim contrectantibus, aut dolore affectis, si quae ex his increscunt molestiam exhibent.

Vehementes faucium dolores aurium tubercula et convulsiones excitant, itemque cervicis ac colli dolores.

Convulsiones cum febre acuta perniciem denunciant.

Cervicis cubitorumque dolores convulsiones minantur, ex facie autem ad fauces ista procedunt.

Pallidis, gracilibus et crebra oris salivatione laborantibus, in somnis sudores boni sunt. Nempe quidem et horum plurimos sudore levari non improbandum. Quibus si dolores ad inferiora decumbant, toleratu faciles existunt.

In dorsi ac pectoris dolore cruentae mictionis suppressio laboriosum exitum affert.

Cervicis dolor in omni quidem febre malum. In his vero pessimum in quibus etiam vehementis insaniae metus est.

Pectoris dolor cum febre et alvus perturbata cum torpore nigras dejectiones prae se fert.

Ed. Chart. VIII. [867.] Foes. I. 163. 164. Ed. Lind. I. (546. 547.)

Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ἰσχνὴν μικρὰ, ὀδυνώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηϊδίως συνάγοντι ἰσχνῷ, παρακρουστικά. ἐκ τουτέων φρενιτικοὶ ὀλέθριον.

Φάρυγξ ἑλκουμένη ἐν πυρετῷ μετ᾽ ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων κινδυνῶδες.

Ἐν πυρετοῖσιν ἐξαπίνης πνίγεσθαι, καὶ καταπίνειν μὴ δύνασθαι χωρὶς οἰδήματος κακόν.

Τράχηλον ἐπιστραφῆναι μὴ δύνασθαι, μηδὲ καταπίνειν, θανάσιμον ὡς τὰ πολλά.

Ὑποχόνδριον δὲ χρὴ μαλθακὸν εἶναι, καὶ (547) ἄπονον καὶ ὁμαλές. φλεγμαῖνον δὲ ἢ ἀνωμάλως ἔχον, ἢ ἀλγούμενον, σημεῖον ἀῤῥωστίης ἐστὶν οὐκ εὐήθεος.

|| Οἴδημα δὲ ἐν ὑποχονδρίοισι σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον κάκιστον μὲν εἰ παρὰ πάντων εἴη τῶν μερέων. τῶν δὲ ἐκ τοῦ ἑνός μέρεος ἀκινδυνότερον τὸ ἐκ τῶν ἀριστερῶν. σημαίνει δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ τοιαῦτα θάνατον σύντομον, ὑπερβάλλοντα δὲ τὰς εἴκοσι, τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐμπύησιν.

Ubi fauces in morbis acutis graciles ſunt, parvae ac dolentes atque ubi os hiarit, ſi gracile appareat, nec facile contrahi poſſit, mentis emotionem metuere oportet, indeque ſuccedens phrenitis perniciosa eſt.

Ubi febricitanti fauces exulcerantur, ſi aliud quoque ex gravioribus ſignis affuerit, periculum denunciandum eſt.

Per febres repente ſtrangulari et devorare non poſſe, citra tumorem malum eſt.

Collum neque converti, neque devorare poſſe plerumque lethale.

Praecordia vero ſine ullo doloris ſenſu aequaliter mollia eſſe oportet. At inflammatione tentata, aut inaequaliter affecta, aut dolore vexata, non contemnendae aegritudinis notas prae ſe ferunt.

Praecordia vero tumida, dura ac dolentia, ſi in univerſum ſic affecta ſunt, maximum quidem malum portendunt: ſi vero altera parte duntaxat, ex ſiniſtra minus periculum impendet. Caeterum per exordia quidem mortem prope afſore iſta denunciant, ubi vero vigeſimum diem ſuperarunt

γίνεται δὲ τοῦτο ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ. ῥῆξις αἵματος διὰ ῥινῶν κάρτα ὠφελέει. τὰ γὰρ πολλὰ κεφαλὴν οὗτοι πονέουσι, καὶ ὄψις ἀμαυροῦται, καὶ μᾶλλον εἰς ταῦτα προσγίνεσθαι προσδέχου τὴν ῥῆξιν. ἡλικίῃσι δὲ πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον.

Τὰ μαλθακὰ δὲ καὶ ἀνώδυνα τῶν οἰδημάτων, χρονιώτερα δὲ τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσόν ἐστιν ἐπικίνδυνα. τὰς δὲ ἑξήκοντα καὶ ταῦτα ὑπερβάλλοντα, τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐμπυοῦται, παραπλήσια δὲ σημαίνει τοῖσιν ἐν ὑποχονδρίοισι καὶ τὰ περὶ κοιλίην, πλὴν ἧσσον ἐκπυοῦται ταῦτα ἐκείνων, ἥκιστα δὲ ὑπ᾿ ὀμφαλὸν, καὶ γίνεται δὲ ταῦτα μὲν ἐν χιτῶνι, τὰ δ᾿ ἄνω κεχυμένα. θανάσιμα δ᾿ ἐστὶν αὐτῶν ὅσα ἂν εἴσω ῥαγῇ. τῶν δὲ λοιπῶν ἐμπυημάτων τὰ μὲν ἔξω ῥηγνύμενα βέλτιστον μὲν ὡς εἰς ἐλάχιστον καὶ ὀξύτατον συλλέγεσθαι, τὰ δὲ εἴσω μήτε ὄγκῳ, μήτε πόνῳ, [868] μήτε χρώματι διάδηλον ἔξω ποιέει. τὸ δὲ ἐναντίον κάκιστον. τινὰ δὲ τούτων διὰ πάχος

et febris detinuerit, in pus vertuntur. Atque intra primum circuitum iftud contingit, ac fanguinis e naribus fluxus plurimum conducit. Etenim plerumque his caput dolet et oculorum acies hebefcit: atque tum fanguinis eruptio magis expectari debet, idque circa quintum et trigefimum aetatis annum. In fenioribus vero non item.

At vero molles et doloris expertes tumores longiore fpatio finiuntur, nec ita grave periculum afferunt. Quod fi neque intra fexaginta dies definunt, ac febris detinet, fuppurationem expectare oportet. Idem vero haud fecus quam in praecordiis perpenditur in tumoribus qui circa ventrem fiunt, nifi quod hi quam illi minus fuppurant, minimum vero qui fub umbilico conftituuntur. Atque hi quidem in tunica concluduntur, illi autem furfum diffunduntur. Ex quibus etiam mortem magis afferunt quicunque intro rumpuntur. Reliquas autem fuppurationes quae quidem foras erumpunt, maxime fane conducit in quam exiguum et acutiffimum locum colligi. Quae autem intro vergunt, ut neque tumore, neque dolore, neque colore manifeftas foris notas edant. Quod vero contra fit peffimum eft. Harum autem

πύου, (548) οὐ διασημαίνει. τὰ δὲ πρόσφατα τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν ἐπαρμάτων, ἢν μὴ σὺν φλεγμονῇ ᾖ, καὶ τοὺς ἀπ᾽ αὐτῶν πόνους λύει βορβορυγμὸς γενόμενος ἐν ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεκπεσὼν δι᾽ οὔρων καὶ διαχωρημάτων· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτὸς διαπεραιωθείς. ὠφελεῖ δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία.

|| Σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ μετὰ θορύβου παρακρουστικὸν, καὶ μᾶλλον ἢν ὄψιες πυκνὰ κινέωνται.

Καρδίης πόνος καὶ σφυγμὸς ὑποχονδρίων, πυρετοῦ περιψυχθέντος, κακὸν, ἄλλως τε κῆν ἐφιδρῶσιν.

Ἐς ὑποχόνδριον ἐμπίπτοντα ἀλγήματα ἄλλως τε πονηρὰν καὶ ἢν κοιλίας καθυγραίνῃ. κακίω δὲ ἐν ὀλίγῳ γινόμενα. καὶ τὰ παρ᾽ οὖς τε ἀνιστάμενα ἐκ τουτέων κακοήθεα, καὶ τὰ ἄλλα ἐκπυήματα.

Καρδιαλγικὰ καὶ μετὰ στρόφου κοιλίης θηρία καταῤῥήγνυται.

quaedam propter puris crassitudinem nullam de se significationem ostendunt. At recentes praecordiorum tumores inflammationis expertes, ac dolores qui in ipsis fiunt, murmur circa praecordia exortum solvit, sed potissimum quidem ubi per urinas ac dejectiones elapsum fuerit, sin minus, ubi etiam hoc ipsum transmissum fuerit. Quin etiam ad infernas sedes devolutum juvat.

Praecordiorum pulsus cum turbatione mentem emovet, idque praecipue si oculi frequenter moveantur.

Oris ventriculi dolor ac praecordiorum pulsus cum febre in qua totus corporis habitus perfrigeratur, malum denunciant, idque praesertim si cum tenuibus sudoribus contingunt.

Ingruentes ad praecordia dolores cum alias pravi sunt, tum vero si alvos profundant. Deteriores autem si parvo tempore fiant. Quin et inde suborta ad aures tubercula, aliaeque suppurationes malignitatem prae se ferunt.

Oris ventriculi dolores cum intestinorum cruciatu interaneorum animalia dejiciunt.

Ed. Chart. VIII. [868.] Foës. I. 165. 166. Ed. Lind. I. (548. 549.)

Καρδίης ἄλγημα πρεσβυτέρῳ πυκνὰ ἐπιφοιτέον, θάνατον ἐξαπίναιον σημαίνει.

Οἷσιν ὑποχόνδρια μετεωρίζεται κοιλίης ὑπόστασις, κακόν· μάλιστα δὲ φθινώδεσι τῶν μακρῶν καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται.

Ἐν ὑποχονδρίῳ φλεγμονὴ ἀποπυητική ἐστιν, οἷς πρὸ τῶν θανάτων μέλανα διαχωρέει.

Ὑποχονδρίων σύντασις μετὰ κώματος ἀσώδεος, κεφαλαλγικῷ, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρει.

Μετὰ ὑποχονδρίων ἔπαρσιν τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα καὶ πυρετὸς ὀξὺς τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρει.

|| Ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι ὀσφύος ἄλγημα ἐπιγενόμενον ἐν πυρετοῖς κοιλίας ἐπιπολὺ καθυγραίνει, (549) ἢν μὴ φῦσα καταῤῥαγῇ ἢ οὔρου πλῆθος ἔλθῃ.

Ἐπὶ ὑποχονδρίῳ χρονίῳ καὶ κοιλίῃ δυσώδει παρ᾽ οὖς ἀπόστημα κτείνει.

Τοῖσιν ἀπὸ ὑποχονδρίων ἀλγήμασιν κοιλίη κατὰ μικρὸν

Oris ventriculi dolor seniori crebro adveniens repentinam mortem denunciat.

Praecordia sublata subsistente alvo malum denunciant, praecipue vero in his qui ex longo intervallo contabescunt et quibus alvi diffluunt.

Quibus praecordia inflammatione tentantur et pus colligunt, iis sub mortem nigra dejiciuntur.

Praecordiorum contensio cum sopore et incontinenti corporis jactatione, capitis dolore vexato tubercula ad aures excitat.

Ex praecordiorum tumore biliosis spiratio magna et febris acuta tubercula ad aures suscitat.

In praecordiorum dolore cum aliquo murmure succedens lumborum dolor in febribus alvos plerumque humectat, nisi flatus eruperit aut urinae copia prodierit.

In praecordiis ex longo intervallo afflictis et graveolente alvo subnatum ad aures tuberculum mortem adfert.

Ex praecordiorum doloribus alvus aliquantum viscida

Ed. Chart. VIII. [868.] ... Foëf. I. 166. Ed. Lind. I. (549.)

ὑπόγλισχρα διαδιδοῦσα, βραχέα κοπρώδεα ἐκχέοι, ἄρα καὶ αἱμοῤῥαγεῖ.

Οἷσιν ἐξαίφνης ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν ὑποχονδρίου καὶ καρδίης πόνος, καὶ περὶ σκέλεα καὶ κάτω μέρεα, καὶ κοιλίη ἐπῆρται, λύει φλεβοτομίη, καὶ κοιλίης ῥύσις. πυρέξαι βλαβερὸν τούτοισι. μακροὶ γὰρ οἱ πυρετοὶ καὶ ἰσχυροὶ γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ πνεῦμα, καὶ λυγμοὶ γίνονται. λύεσθαι δὲ μελλόντων τούτων πόνος ἰσχυρὸς ἰσχίων, ἢ σκελέων, ἢ πύων πτύσις, ἢ ὀφθαλμῶν στέρησις ἐπιγίνεται.

Οἷσιν πόνοι ὑποχονδρίων, καρδίης, ἥπατος, τῶν περὶ ὀμφαλὸν μερῶν, αἵματος διαχωρήσαντος σώζονται, μὴ διαχωρήσαντος δὲ θνήσκουσιν.

Οἷσιν ὑποχόνδρια λαπαρὰ, πρόσωπον ἐῤῥωμένον, οὐ λύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλοῦ, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχίων.

Αἱ πρὸς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναύδῳ, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακόν. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα.

paulatim transmittens, ftercoracea pauca effundit, ac fortaffis fanguinem profundit.

Quos derepente absque febre praecordiorum aut oris ventriculi dolor, aut crurum et inferiorum partium affligit, alvusque intumefcit, venae fectio, aut alvi fluxus folutionem adfert. Iis febricitare noxium eft. Nam et longae et vehementes febres fubnafcuntur, ac tuffes et fpirandi difficultas atque fingultus fiunt. Quibus in folutionem fpectantibus, vehemens coxarum dolor aut crurum, aut purulenta fputatio, aut oculorum orbitas fuccedit.

Qui praecordiorum doloribus oris ventriculi jecoris, eo earum quae funt circa umbilicum partium conflictantur, cruenta alvi dejectione liberantur, fecus autem moriuntur.

Praecordia non mollia et facies bene habita, non nifi liberali fanguinis ex naribus profluvio, aut convulfione, aut coxendicum dolore folutionem accipiunt.

Praecordiorum dolores in febre aegro fari nequeunte, fi absque fudore folvantur, malum indicant. His ad coxendices dolores decumbunt.

Ed. Chart. VIII. [869.] Foes. I. 167. Ed. Lind. I. (549. 550.)

[869] || Οἱ κατὰ κοιλίην ἐν πυρετῷ παλμοὶ ἐκστάσιας ποιέουσιν. αἱμοῤῥοίη δὲ φρικώδης.

Αἱ ἐς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναΐσσουσαι, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακοήθεες, τουτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα πυρετῷ καυσώδει, κοιλίη καταῤῥαγεῖσα ὀλέθριον.

Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες ἔχουσι μέν (550) τι καὶ γνώμης παράφορον. περὶ κρίσιν δ' οὖν τούτοισι φλέγμα ἅλις συχνὸν σὺν πόνῳ διέρχεται.

Μετὰ κοιλίης ὑπόστασιν ὑποχόνδρια μετέωρα κακὸν, μάλιστα δὲ τοῖσι φθινώδεσι τῶν μακρῶν, καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται.

Τοῖσιν ἀλυσμώδεσιν ἐν ὑποχονδρίῳ τὰ παρ' οὖς ἐπαρθέντα κτείνει.

Τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου πυρετοῖσι φρικώδεσιν, ἀποσίτοισι σμικρὰ ἐφυγραινομένης, κάθαρσιν οὐ διδόντα ἐς ἐμπύησιν ἥξει.

Ὑπὲρ ὀμφαλὸν πόνος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ λυόμενα, ἐς ὑδρωπιῶδες ξηρὸν ἀποτελευτᾷ.

Quae contingunt in febre circa ventrem palpitationes, mentis emotiones adferunt. Quin et sanguinis ex naribus profluvium cum horroris sensu interdum accedit.

Dolores in febre ad praecordia assilientes, sine sudore soluti maligni sunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque alvus affatim erumpens perniciem ostentant.

Dolores circa umbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatae significationem quandam praebent. At iis sub judicationem conferta et crebra pituita cum dolore prodit.

Ex alvi suppressione sublata praecordia malum denunciant, praecipue vero in his qui ex longo intervallo contabescunt et quibus alvi humectantur.

Anxietate vexatis praecordiis oborta ad aures tubercula mortem adferunt.

Alvi durities cum dolore, in febribus horroris sensu insignibus, ac cibi fastidio laborantibus, nisi paulum humectata alvo purgationem faciat, ad suppurationem tendet.

Supra umbilicum labor ac lumborum dolor, qui remediis non cedit, in hydropem siccum definit.

Τὰ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματα χρονιώτερα, πυρετῷ παροξυνόμενα τριταιογενῶς, ποιέει τὰ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέειν.

|| Τὰ ἐν ὀσφύϊ ἀλγήματα αἱμοῤῥοϊκά.

Αἱ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος αἱμόῤῥοιαι λαῦραι.

Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν, καὶ χεῖρες ναρκώδεες, καὶ καρδιαλγικὰ, καὶ ἠχώδεα, αἱμοῤῥαγικὰ λάβρως, καὶ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται τούτοισι, καὶ γνῶμαι ταραχώδεες ἐπιπολύ.

Αἱ ἐκ νώτου ἀλγήματος ἀῤῥωστίης ἀρχαὶ δύσκολοι.

Ἐν ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ, καὶ ὑποφορῇ πλέονι, ἀπ' ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώδεα, συχνὰ, ὠφελεῖ.

Ῥάχιος διαστροφὴν καὶ δύσπνοιαν αἵματος ῥύσις λύει.

Ἐν ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσελθόντα σημεῖα αἱμοῤῥοώδεα, ἢ καὶ προγεγενημένα.

Τὰ ἐξ ὀσφύος ἐς τράχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα (551)

Diuturni lumborum dolores, qui cum febre ad tertianae naturam propius accedente ingravescunt, sanguinis grumosi secessuri spem faciunt.

Lumborum dolores sanguinis profluvium excitant.

Ex lumborum dolore liberales sunt et largae sanguinis fluxiones.

Quibus lumborum dolor in caput recursat et manus torpore affectae, ac oris ventriculi dolorem sentiunt, aut aurium sonitus, ii liberaliter sanguinem profundunt. Sed et his alvus effunditur et mentis perturbatione ut plurimum tentantur.

Quae ex dorsi dolore initia ducunt aegritudines difficiles.

In intenso lumborum dolore et alvi subductione largiore, sumpto veratro spumosorum crebra vomitio prodest.

Spinae perversionem et spirandi difficultatem sanguinis fluxus liberat.

Dolentibus lumbis si oris ventriculi dolor accesserit, futurae per haemorrhoidas vacuationis signum est, aut etiam eam praecessisse significat.

Quae ex lumbis in cervicem et caput redundantia, le-

παραλύοντα παραπληκτικὸν τρόπον, σπασμώδεα, παρακρουστικά. ἆρα καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμοῖσιν; ἢ τῶν τοιούτων κοιλίαι νοσέουσι διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντων;

Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς πόνου, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, κακόν.

|| Πόνος ἐς στῆθος ἱδρυνθεὶς νωθρότητι κακὸν ἐπὶ πυρετῷ. οὗτοι ὀξέως ἀπόλλυνται.

Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ ἐς καρδίην πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμέοντες λεπτὰ, ὑδατώδεα, παρενεχθέντες, ἄφωνοι, ἐμέσαντες μέλανα τελευτῶσι.

Τὰ κατ᾿ ὀσφὺν καὶ τὸ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα, καὶ πρὸς ὑποχόνδρια πόνοι, ἀπόσιτοι ἅμα πυρετῷ. τουτοίσιν ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν, κτείνει ὀξέως τρόπον σπασμώδεα.

[870] Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα, οὗτοι κακοί. ἆρα τούτοισι τρομώδεα γίνεται καὶ φωΐδες ἐν ῥίγει;

vis siderationis more resolutionis sensum inducunt, convulsionem ac mentis emotionem minantur. Videndumque est num talia convulsionibus solvantur, aut in hujusmodi habentibus alvi male habeant, atque eadem diutius perseverent.

Ex recursatione doloris in lumbis oculorum perversio aut distortio mala est.

Dolor in pectore fixus cum torpore, suborta febre malum indicat, iique celeriter mortem oppetunt.

Lumborum dolores ad os ventriculi recursantes, cum febre, horrore, si tenuia et aquosa vomitione rejecerint, delirarint, voce defecti sint, ii post nigrorum vomitione moriuntur.

Lumborum ac tenuioris intestini diuturni dolores et circum praecordia labores, in aegris una cum febre cibum fastidientibus, eos dolor intensus ad caput progressus, non sine convulsionis specie celeriter interficit.

Qui lumborum dolore conflictantur, ii male habent. Num his tremores fiunt et maculae rubentes quales in tibiis, cum rigore?

Ἆρα τοῖς ὀσφυαλγέσιν, ἀσώδεσιν, ἀνεμέτοισιν, ὀλίγα θρασέως παρακρούσασιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν;

Ὀσφύος πόνος καρδιαλγικῷ, μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες.

Ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

Ὀσφύος ἄλγημα, ἄνευ προφάσιος πυκνὰ ἐπιφοιτέον, κακοήθεος ἀῤῥωστίης σημεῖον.

Ὀσφύος ἄλγημα μετὰ καύματος ἀσώδεος πονηρόν.

Ὀσφύος σύντασις ἐκ γυναικείων πλήθεος ἐκπυητικόν. καὶ τὰ ποικίλως ἰόντα, γλίσχρα, δυσώδεα, πνιγώδεα ἐπὶ τοῖσι προειρημένοισιν, ἐκπυητικόν. || οἶμαι δὲ καὶ παρακρούειν τι τὰς τοιαύτας.

(552) Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα καὶ πλευροῦ ἄνευ προφάσιος, ἰκτεριώδεες γίνονται.

Αἱ ἐν κρισίμοισιν ἐκ τῶν αἱμοῤῥαγιῶν περιψύξιες νεανικαὶ κάκισται.

Confiderandum eft in lumborum dolore conflictatis et anxietate citra vomitum et paulifper ferociter defipientibus aegris, num nigra per fecellum proditura fint?

Lumborum et oris ventriculi dolor cum forti fcreatione, convulfionem quodammodo fufpectam facit.

Subabfurdus eft qui cum judicatione rigor fit.

Lumborum dolor absque caufa manifefta crebro invadens morbi malignitatem indicat.

Lumborum dolor cum aeftu implacido et anxio malum fignificat.

Lumborum contenfio ex menfium copia fuppurationem fore indicat. Quin et varie prodeuntia glutinofa, graveolentia, ftrangulatum cum antea commemoratis inducentia, fuppurationem denunciant. Fortaffis vero et tales aliquantum delirare contingit.

Qui lumborum et lateris dolore absque ulla occafione tentantur, ii in morbum regium incidunt.

Ex fanguinis eruptionibus vehementes die judicatorio obvenientes perfrictiones peffimae.

Τὸ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέειν πονηρὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ τῶν δεξιῶν. κατὰ ὑποχόνδρια ὡσαύτως.

Τὰ αἱμοῤῥαγεῦντα, ἐπιῤῥιγοῦντα τρώματα, κακοήθεα, διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσι.

Τὰ πεμπταῖα αἱμοῤῥαγοῦντα λάβρως, ἕκτῃ ἐπιῤῥιγώσαντα, ἑβδόμῃ περιψυχθέντα, ἀναθερμανθέντα ὀξέως, τούτοισι κοιλίαι πονηρεύονται.

Μεθ᾽ αἱμοῤῥαγίην μελάνων διαχώρησις κακόν. πονηρὸν δὲ καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἰώδεα. τεταρταίοισιν αἱ τοιαῦται αἱμοῤῥαγίαι, κωματώδεες ἐκ τοιούτων σπασθέντες θνήσκουσι, μελάνων προδιελθόντων, καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης.

Μεθ᾽ αἱμοῤῥοίας καὶ μελάνων διαχώρησιας ἐν ὀξεῖ κώφωσις κακόν. αἵματος διαχώρησις τούτοισιν ὀλέθριον, κώφωσις δὲ λύει.

Οἷσιν αἱμοῤῥαγίαι πλείους, προϊόντος χρόνου κοιλίαι πο-

Sanguinis ex parte adversa profluvium malum est, velut si in lienis tumore ex dextra nare effluat. Et circa praecordia idem spectari oportere existimandum est.

Qui ex vulnere subinde rigentes sanguinem profundunt, ii maligne habent, ac inter loquendum derepente moriuntur.

Quibus quinto die liberales sanguinis profusiones contingunt et sexto novo oborto rigore corripiuntur, septimo perfrictionibus tentati celeriter recalescunt, iis alvi male afficiuntur.

A sanguinis eruptione nigrorum per alvum egestio malo est. Quin et praerubrae ac aeruginosae dejectiones damno sunt. Quibus ejusmodi sanguinis eruptiones quarto die contingunt, tandem sopore et convulsione conflictati moriuntur, praegressis nigris dejectionibus et ventre in tumorem sublato.

In praecipiti malo quae post sanguinis eruptiones et nigrorum per alvum refusiones surditas obvenit, malum denunciat. In his sanguinis egestio perniciem affert, surditas autem solvit.

Quibus sanguinis eruptiones diu perseverant, in iis

τηρεύονται, ἢν μὴ οὖρον πέπον ἔλθῃ. ἆρά γε τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτόν τι σημαίνει;

|| Οἷσιν ἐπὶ αἱμοῤῥαγίῃ λάβρα πυκνῇ μετὰ μελάνων συχνὴ διαχώρησις, ἐπιστάσης δὲ αἱμόῤῥοοι, οὗτοι κοιλίης ὀδυνώδεες, ἅμα δέ τισι φύσησιν εὔφοροι. ἆρα οἱ τοιοῦτοι ἐφιδροῦσι πολλοῖσι ψυχροῖσι; τὸ ἀνατεταραγμένον οὖρον ἐν τούτοισιν οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ἐφιστάμενον γονοειδές. ἐπιπολὺ δὲ οὗτοι ὑδατώδεα (553) οὐρέουσιν.

Οἷσιν ἐκ ῥινῶν ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρότητι μικρὰ ἀποστάζει, ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τούτοισι συμφέρει καὶ κοιλίης ταραχή.

Αἱ ἐν ἀρχῇσι μεγάλαι αἱμοῤῥαγίαι περὶ ἀνακομιδὴν κοιλίας καθυγραίνουσι.

Τὰ ἐκ ῥινῶν λάβρα βίῃ ἀποληφθέντα ἔστιν ὅτε σπασμὸν ἐπικαλεῖται, φλεβοτομίη λύει.

[871] Αἱ ἐνδεκαταῖαι στάξιες δύσκολοι, ἄλλως τε κἢν δὶς ἐπιστάξῃ, καὶ ἢν ἐπιστάξῃ.

temporis progressu alvus male afficitur, nisi urina concocta prodierit. Ac fortassis tale aliquid diluta urina denunciat.

Quibus ex larga et frequenti sanguinis eruptione copiosa sit nigrorum dejectio, cum alvi vero suppressione sanguinem profundunt, iis alvus dolore conflictatur, una autem cum quibusdam flatibus tolerabilius ferunt. Ac forte hi copiosis, frigidis et tenuibus sudoribus diffluunt. In his returbata urina mala non est, neque quod in ea insidet genitali semini simile. Ut plurimum autem hi dilutas urinas reddunt.

Quibus cum surditate et torpore paucus e naribus sanguis stillat, nonnihil molestiae exhibet, iis vomitus et alvi perturbatio confert.

Quae magnae sunt in principiis sanguinis eruptiones, dum aegri vires recolligunt, alvos effundunt.

Largae sanguinis ex naribus eruptiones per vim suppressae interdum convulsiones accersunt, unde liberat venae sectio.

Sanguinis e naribus stillationes quae undecimo die contingunt, molestiam afferunt, tum vero praesertim, si bis sanguis stillarit, aut rursus nares stillare coeperint.

Ed. Chart. VIII. [871.] Foes. I. 171. 172. Ed. Lind. I. (553.)

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει πολλῇ ἢ λυγμὸς, ἢ σπασμὸς, κακόν.

Τοῖσιν ἕως ἐτῶν ἑβδόμων δύναμιν μετὰ ἀχροίης, καὶ πνεῦμα ἀλιζόμενον ἐν τῇσιν ὁδοῖσι, καὶ γῆς ἐπιθυμίην, αἵματος φθορὴν καὶ ἔκλυσιν σημαίνει.

|| *Ἐν τοῖσι μακροῖσι τὰ μικρὰ ἐπιφαινόμενα αἱμοῤῥοώδεα ὀλέθρια.*

Τὰ σκοτώδεα ἐξ ἀρχῆς αἱμοῤῥοίη ῥινὸς λύει.

Τὰ ἐκ ῥινῶν σμικροῖς ἱδρῶσι περιψυχόμενα κακοήθεα.

Αἵματος ἀφαίρεσις ἐν καταψύξει νεναρθρευμένη κακόν.

Ὅσοι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμοῤῥοέουσι, καὶ ἐπιῤῥιγοῦσιν ἅμα τῷ αἱμοῤῥοεῖν, τούτοισι κοιλίην λειεντεριώδεα ποιέει, καὶ ἐπίσκληρον καὶ ἀσκαρίδας, ἢ ἀμφότερα.

Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμοῤῥοώδεα, διψώδεα, μὴ αἱμοῤῥαγήσαντα, ἐπιληπτικῶς θνήσκει.

In copiosa sanguinis fluxione aut singultus, aut convulsio, malum denunciant.

In his qui ad septimum progressi sunt cum coloris foedatione, inter ambulandum spiratio coacervata et terrae appetentia, sanguinis corruptionem ac virium exolutionem denunciat.

Diuturnis in morbis parvae apparentes sanguinis ex naribus fluxiones, perniciem ostentant.

Tenebricosas vertigines circa initia sanguinis ex naribus fluxio solvit.

Ubi sanguis ex naribus effluxit, totius corporis perfrictio cum tenuibus sudoribus morbi malignitatem denunciat.

In corporis perfrictione cum torporis sensu sanguinis detractio malo est.

Qui suppressa alvo sanguinem ex naribus fundunt et una cum sanguinis profluvio subinde rigent, iis alvus intestinorum laevitate laborat et obdurescit, aut tenues lumbrici, ascarides dicti, infestant, aut utrumque.

Qui statis temporibus sanguinem fundunt, si siticulosi sint, neque sanguinem profuderint, comitiali morbo pereunt.

Ed. Chart. VIII. [871.] Foes. I. 172. 173. Ed. Lind. I. (553. 554.)

Ἐξ αἱμοῤῥοΐδος ὅσον ἐπιφανείσης σκοτώδεα ἐλθόντα, παραπληγικὸν μικρὸν καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον σημαίνει, λύει φλεβοτομίη. καὶ πᾶν τὸ οὕτως ἐπιφαινόμε(554)νον κακόν τι σημαίνει.

Οἱ παλμώδεες δι᾽ ὅλου ἆρα καὶ ἄφωνοι τελευτῶσι;

Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γενόμενα ἐφιδροῦσι, φιλυπόστροφα. τούτοισι κρίσις ἐπιῤῥιγώσασιν. ἐπιῤῥιγοῦσι δ᾽ οὗτοι ἐπὶ κοιλίην καύματι προκληθέντες. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμῶδες, καὶ τὰ ἐς μέτωπον βάρεα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα.

|| Οἱ ἐν ὑστερικοῖσιν ἄπειροι σπασμοὶ εὐχερεῖς.

Τὰ σπασμώδεα ἀνιδρῶντι πτύελα παραῤῥέοντα πυρετώδει ἐόντι εὐήθεα. τούτοισι ἐπεὶ κοιλίαι τι καθυγραίνονται. τάχα δέ τι καὶ ἐς ἄρθρα ἀποστήσονται.

Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλαμπάνουσιν ἀτενέες, οὔτε παρ᾽ ἑωυτοῖσιν εἰσὶ, διανοσέουσί τε μακροτέρως.

Ex venis in ano sanguinem fundere solitis aliquantum apparentibus, tenebricosae vertigines obortae, parvam ac sensim factam partium resolutionem indicant, ex quo liberat venae sectio. Et quicquid hujusmodi apparere solet, mali aliquid denunciat.

Quos palpitationes in totum occupant, num voce defecti intereunt;

Ex tremoribus quae convulsiones fiunt cum sudoribus, recidivas minantur. In his judicationem facit novus subinde obortus rigor. Sed is prius ardore circa ventrem exorto provocatur. Somnus in his multus convulsionem minatur et frontis gravitates, ac mictio molesta est.

In uteri strangulatu non antea expertae convulsiones faciles sunt.

Cum convulsionibus et sudore febrienti defluentia sputa minime mala sunt. His praeterea alvi aliquantulum madescunt, ac fortassis aliquid ad articulos abscessurum sperandum est.

Quibus in convulsionibus oculi intente splendent, iis mens non constat, et diutius morbum trahunt.

Τὰ σπασμώδεα τρόπον παροξυνόμενα κατόχως τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Τρομώδεσιν, ἀσώδεσι, μικρὰ τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα σπασμὸν σημαίνει κοιλίης πονηρευομένης.

Τὰ σπασμώδεα καὶ τετανώδεα πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει.

Σπασμὸς ἐπὶ τρώματι θανάσιμον.

Σπασμὸς ἐπὶ πυρετῷ γενόμενος ὀλέθριον. ἥκιστα δὲ παιδίοισιν.

Οἱ πρεσβύτεροι ἑπτὰ ἐτέων ἐν πυρετῷ οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ σπασμοῦ. εἰ δὲ μὴ, ὀλέθριον.

Σπασμοῦ λυτικὸν πυρετὸς ἐπιγενόμενος ὀξὺς, μὴ πρότερον γεγονώς. εἰ δὲ εἴη πρότερον γεγονὼς, παροξυνθείς. ὠφελέει δὲ καὶ οὔρου διέξοδος ὑαλοειδὴς [872] πολλὴ, καὶ ῥύσις κοιλίης, καὶ ὕπνοι. τῶν δὲ ἐξαπίνης σπασμῶν λυτικὸν πυρετὸς, κοιλίης ῥύσις.

|| Ἐν τοῖσι σπασμοῖσιν ἀναυδίη ἐπὶ πολὺ κακόν. τὸ δὲ

Quae convulsionis in morem affligunt, cum alto stupore, quem catochum vocant, tubercula ad aures attollunt.

In tremulis et anxietate vexatis, parvi ad aures tumores excitati convulsionem denunciant, si alvus male affecta sit.

Convulsiones et nervorum distentiones succedens febris solvit.

Ex vulnere convulsio lethalis.

Convulsio febri succedens periculum denunciat, minimum vero pueris.

Adultiores et qui septimum annum excesserunt, convulsione in febre non prehenduntur, alioqui periculum denunciatur.

Convulsionem solvit febris succedens acuta, quae prius non aderat, aut si prius adfuit, ingravescens. Confert autem et urinae vitreae copiosus pertransitus et alvi fluxio et somnus. Convulsiones autem derepente ortas febris solvit ac alvi fluxus.

Loquendi impotentia in convulsionibus multum perseverans malo est. Quae vero parum durat, aut linguae si-

Ed. Chart. VIII. [872.] Foes. I. 174. 175. Ed. Lind. I. (554. 555.)

μικρὸν, ἤτοι γλώσσης ἀποπληξίην, ἢ βραχίο(555)νος, καὶ τῶν ἐπὶ δεξιὰ σημαίνει. λύεται δὲ οὔροισιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσιν, πολλοῖσιν, ἀθρόοισιν.

Ἱδρῶτες δὲ οἱ μὲν μετὰ μικρὸν ὠφελέουσιν, οἱ δὲ ἀθρόα καὶ [αἱ τῶν αἱμάτων ἀφαιρέσιες αἱ ἀθρόοι βλάπτουσιν.

Ἐν τοῖσι τετάνοισι καὶ ὀπισθοτόνοισι γένυες λυόμεναι θανάσιμον. θανάσιμον δὲ καὶ ἱδροῦν ἐν ὀπισθοτόνῳ, καὶ τὸ σῶμα διαλύεσθαι, καὶ ἀνεμεῖν ὀπισθοτόνῳ διὰ ῥινῶν, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄφωνον ἐόντα βοᾶν, ἢ φλυηρεῖν. ἐς γὰρ τὴν ὑστεραίην θάνατον σημαίνει.

|| Πυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα, γονοειδέες οὐρήσιες λύουσι.

Τὰ κυναγχικὰ τὰ μήτε ἐν τῷ τραχήλῳ μήτε ἐν τῇ φάρυγγι, μηδὲν εὔδηλον ποιέοντα, πνιγμὸν δὲ νεανικὸν καὶ δύσπνοιαν παρέχοντα, αὐθημέρους καὶ τριταίους κτείνει.

Τὰ δὲ ἐπάρματα καὶ ἔρευθος ἐν τῷ τραχήλῳ λαμβάνοντα τὰ μὲν λοιπὰ παραπλήσια, χρονιώτερα δέ.

derationem, aut brachii, aut eorum quae in dextra parte ſunt, denunciat. Solvitur autem magna urinarum confertim et derepente prodeuntium abundantia.

Sudores autem partim quidem ſenſim procedentes juvant, partim vero univerſim effuſi, et quae effatim fiunt ſanguinis detractiones nocent.

In nervorum diſtentionibus et iis quae in poſteriorem partem fiunt, diſſolutae maxillae mortem afferunt. Quinetiam lethale eſt in poſteriorum partium diſtentione ſudare et corpus diſſolvi, ac in eodem malo per nares revomere, aut ubi per initia vox defecta fuit, clamare aut nugari. Poſtridie enim affuturam mortem ſignificat.

Febres cum poſteriorum partium diſtentione urinae genitale ſemen referentes ſolvunt.

Anginae in quibus neque in collo, neque in faucibus quicquam apparet, ſed quae vehementem ſuffocationem ac ſpirandi difficultatem adferunt, eodem aut tertio die necant.

Quae vero tumorem ac ruborem in collo capiunt, in reliquis quidem eodem modo ſe habent, verum diuturniores ſunt.

Ed. Chart. VIII. [872.] Foes. I. 175. 176. Ed. Lind. I. (555. 556.)

Ὅσοισι δὲ συνεξερευθείη ἥ τε φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν καὶ τὰ στῆθος, χρονιώτερα, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν σώζονται ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα. ἢν δὲ ἀφανίζηται μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω, μήτε πύου ἀναχρεμπτομένου πρηέως καὶ απόνως, ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὀλέθρια γίνεται. ἆρά γε ἔμπυοι γίνονται; ἀσφαλέστατον δὲ τὸ ἔρευθος καὶ τὰς ἀποστάσιας ὅτι μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι.

Ἐρυσίπελας δὲ ἔξωθεν μὲν ἐπιγίνεσθαι χρήσιμον, εἴσω δὲ τρέπεσθαι θανάσιμον. τρέπεται δὲ ὅταν ἀφανιζομένου τοῦ ἐρυθή(556)ματος βαρύνηται τὸ στῆθος, καὶ δυσπνοώτερος γίνεται.

Οἷς δὲ κυνάγχη ἐς τὸν πλεύμονα τρέπεται, οἱ μὲν ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται, οἱ δὲ διαφυγόντες ἔμπυοι γίνονται, μὴ γινομένης αὐτοῖς ἀναγωγῆς φλεγματώδεος.

Οἷσι διὰ σφοδρότητος σφυγμοῦ κόπριον ἐξαπίνης διαχωρέει θανάσιμον.

|| Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσι τὰ ὑπόξηρα πτύσματα ἰσχνῶν κακόν.

Praecipue autem malum prorogatur quibus non solum fauces, sed cervicem quoque et pectus una rubor occupat. Maxime vero potest inde secunda valetudo contingere, si rubores ad interna maxime revertantur. Quod si evanescant, neque in exteriores partes conversum sit tuberculum, neque pus facile et sine dolore excreetur, aut neque ista diebus judicatoriis contingant perniciem denunciant. Ac fortasse etiam suppurati fiunt. Securitatis autem indicium est ruborem et abscessus ad externas quam maxime partes vergere.

Erysipelas vero foris quidem extare utile, intro autem vergere lethale. Cujus quidem rei indicium est cum rubore evanescente pectus gravatur, et aegrius spiritum trahit aeger.

Quibus angina ad pulmonem divertit, partim quidem intra septem dies pereunt, partim vero liberati, pus intro colligunt, nisi pituitosa sursum educantur.

Quibus in vehementi pulsatione stercus derepente dejicitur, lethale.

In angina laborantibus subarida sputa gracilescentibus faucibus malum praenunciant.

Ed. Chart. VIII. [872. 873.] Foes. I. 176. Ed. Lind. I. (556.)

Τὰ κυναγχικὰ ἐν γλώσσαις οἰδήματα ἀσήμως ἀφανιζόμενα ὀλέθρια. καὶ τὰ ἀλγήματα ἀφανιζόμενα χωρὶς προφάσιος ὀλέθρια.

Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσιν οἱ μὴ ταχὺ ἀναπτύοντες πέπονα ὀλέθριοι.

Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως εἰς κεφαλὴν ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ ὀλέθρια.

Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως ἐς σκέλη ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ ὀλέθρια.

Ἐκ κυναγχικῶν ἀκρίτως ὑποχονδρίου ἄλγημα, μετὰ ἀκρασίης καὶ νωθρότητος γενόμενον, κτεῖνει λαθραίως, εἰ καὶ πάνυ δοκοῖεν ἐπιεικῶς ἔχειν.

[873] Ἐκ κυναγχικῶν ἀσήμως ἰσχνανθέντων ἐς στῆθος ἄλγημα καὶ ἐς κοιλίην ἐλθὸν σύντονον ποιέει πυώδεις διαχωρέειν, ἄλλως καὶ λυομένου τὸ τοιοῦτον.

Ἐκ κυναγχικῶν πάντα ὀλέθρια, ὅσα μὴ ἔκδηλον ἐποίησεν ἄλγημα. ἀτὰρ καὶ ἐς σκέλεα ἀλγήματα χρόνια φοιτᾷ, καὶ ἐκπυοῦται δυσκόλως.

In anginis linguae tumores absque ulla significatione evanefcentes periculum denunciant. Quinetiam dolores citra evidentem caufam difparentes, perniciem oftentant.

Angina laborantes nifi celeriter cocta expuant, perniciofe habent.

In angina absque ulla fignificatione redundantes in caput dolores cum febre periculum indicant.

In angina absque ulla fignificatione delati ad crura dolores cum febre perniciofi.

In angina laborantibus citra judicationem praecordii dolor, cum impotentia et torpore obveniens, latenter necat, etfi moderate admodum habere videantur.

In angina laborantibus absque ulla fignificatione gracilefcentibus faucibus dolor intenfus ad pectus aut ad alvum progreffus, purulentas dejectiones facit. Alioqui autem tale quid folutionem prae fe fert.

In angina quaecunque confpicuum dolorem non produnt, periculi plena funt. Quinetiam diuturni funt qui ad crura progrediuntur dolores, aegreque ad pus deducuntur.

Τὰ ἐκ συνάγχης πτύαλα γλίσχρα, παχέα, ἔκλευκα, βιαίως ἀναγόμενα κακὸν, καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος πεπασμὸς κακόν. κάθαρσις πολλὴ κάτω τοὺς τοιούτους παραπληκτικῶς ἀπόλλυσιν.

Ἐκ κυνάγχης ὑπόξηρα πυκνὰ πτύελα, βηχώδεα, πλευροῦ ὀδυνώδεα ὀλέθρια. (557) καὶ τὰ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποβήσσοντα, καὶ κατάποσις βιαία πονηρόν.

|| *Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ πάμπυοι αἱ πτύσιες, τριταῖοι θνήσκουσιν, ἢ πεμπταῖοι. φυγόντες δὲ ταύτας, μὴ πολὺ ῥᾷον ἔχοντες, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ ἐννάτῃ, ἢ ἑνδεκάτῃ, ἄρχονται ἐμπυοῦσθαι.*

Οἷσι δὲ ἄνω αὐτὸς ἔρευθος, τῶν πλευριτικῶν, καὶ ὁμοίως θερμαίνονται, καὶ κοιλίη ταράσσεται χολώδεα καὶ δυσώδεα, εἰκοσταῖοι καὶ τεσσαρακοσταῖοι κινδυνεύουσι. φυγόντες δὲ ταύτας σώζονται.

Αἱ ξηραὶ τῶν πλευριτίδων καὶ ἄπτυστοι χαλεπώταται· φοβεραὶ δὲ ἐν οἷσιν ἄνω τὰ ἀλγήματα.

Sputa ex angina viſcida, craſſa, exalbida, vi educta, malum denunciant, omnisque ejusmodi maturatio mala eſt. In his multa deorſum purgatio levis ſiderationis modo mortem adfert.

Sputa ex angina ſubarida, crebra, per tuſſim et cum lateris dolore educta perniciem minantur. Atque ea quae inter potandum per tuſſim rejiciuntur, quaeque difficulter deglutiuntur, malum portendunt.

In morbo laterali, quibus circa initia in totum purulentae ſunt ſpuitiones, ii tertio die aut quinto moriuntur. Quos ſi ſuperent, nec longe melius habuerint, ſeptimo, aut nono, aut undecimo, ſuppurati fiunt.

Quibus ſupra autem rubor contingit, neque aliter quam morbo laterali affecti incaleſcunt, alvusque bilioſa et graveolentia exturbat, ii vigeſimo et quadrageſimo die periculum ſubeunt; quos ſi ſuperaverint, ſervantur.

Morbi laterales ſicci et in quibus nihil expuitur graviſſimi ſunt. Metuendi quoque in quibus dolores ad ſuperiora tendunt.

Ed. Chart. VIII. [873.] Foes. I. 177. 178. Ed. Lind. I. (557. 558.)

Αἱ ἄνευ σπασμάτων πλευρίτιδες χαλεπώτεραι τῶν μετὰ σπασμάτων.

Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ γλῶσσα χολώδης γίνεται, ἑβδομαῖοι κρίνονται. οἷσι δὲ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, περὶ τὴν ἐνάτην.

Πομφόλυγος δὲ ὑποπελίου γινομένης ἐπὶ τῆς γλώσσης ἐν ἀρχῇ, οἵη σιδηρίου βαφέντος ἐς ἔλαιον, χαλεπωτέρη ἡ ἀπόλυσις γίνεται, καὶ ἡ μὲν κρίσις ἐς τὴν ιδ' ἀφικνεῖται. αἷμα δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πτύουσι.

Πτύαλον δ' ἐν τῇσι πλευρίτισι τρίτον μὲν ἀρχόμενον πεπαίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θάσσους ποιέει τὰς ἀπολύσιας, ὕστερον δὲ βραδυτέρας.

Τὰ δὲ ἀλγήματα τοῖσι πλευριτικοῖσι χρήσιμον κοιλίην μαλάσσεσθαι, πτύαλα χρωματίζεσθαι, ψόφους ἐν τῷ στήθει μὴ γίνεσθαι, τὸ οὖρον εὐοδεῖν. τὰ δὲ τούτων ἐναντία δυσχερέα, καὶ πτύαλον γλυκαινόμενον.

Αἱ δὲ χολώδεες ἅμα καὶ αἱματώδεες πλευρίτιδες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ (558) κρίνονται ἐναταῖαι, ἢ ἑνδεκαταῖαι, καὶ μάλι-

Morbi laterales graviores qui fine divulfionibus quam qui cum divulfionibus contingunt.

Quibus in morbo laterali lingua circa initia biliofa eft, hi intra feptimum judicantur, quibus vero tertio ac quarto die, circa nonum.

Quod fi bulla aliquantulum livefcens in lingua appareat initio, qualis excitatur ferro candente in oleum intincto, diffilicilior fit folutio, et judicatio quidem ad decimum quartum diem deducitur. Sanguinem autem plurimum expuunt.

Sputum vero in morbo laterali ubi maturefcere et expui tertio die coeperit, celeriores folutiones facit; quod fi pofterius, tardiores.

In morbo laterali affectis dolores et alvum emolliri utile eft, fputa colorari, nullos in pectore ftrepitus fieri, urinam recte procedere. Quibus contraria molefta funt, fputumque dulcefcere.

At vero biliofi fimul et fanguinei morbi laterales fere nono die aut undecimo judicantur ac maxime fanefcunt.

Ed. Chart. VIII. [873. 874.] Foef. I. 178. 179. Ed. Lind. I. (558.)
στα ὑγιάζονται. οἷσι δὲ τῶν πλευριτικῶν ἐν ἀρχῇ μὲν οἱ πόνοι μαλθακοὶ, ε δὲ ἢ ς' παροξύνονται, μᾶλλον πρὸς τὰς ιβ' ἀφικνέονται, καὶ οὐ πάνυ σώζονται. κινδυνεύουσι δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι, καὶ δωδεκαταῖοι. τὰς δὲ δὶς ἑπτὰ φυγόντες σώζονται·

|| Ὅσοισι τῶν πλευριτικῶν ψόφος τοῦ πτυάλου πολὺς ἐν τῷ στήθει, καὶ πρόσωπον κατηφὲς, καὶ ὀφθαλμὸς ἰκτεριώδης καὶ ἀχλυώδης ἀπόλλυνται.

Οἱ ἐκ πλευριτικοῦ ἔμπυοι γενόμενοι ἐν τῇσι μ' ἡμέρῃσιν ἀναπτύουσιν ἀπὸ τῆς ῥήξιος.

[874] Πτύαλον δὲ χρὴ πᾶσι τοῖσι πλευριτικοῖσι καὶ περιπλευμονικοῖσι εὐπετέως τε καὶ ταχέως ἀναπτύεσθαι, μεμίχθαι τε τὸ ξανθὸν τῷ πτυάλῳ. τὸ δ' ὕστερον πολλῷ τῆς ὀδύνης ἀναγόμενον ξανθὸν, ἢ μὴ μεμιγμένον, καὶ πολλὴν βῆχα παρέχον πονηρόν. πονηρὸν δὲ πάντως καὶ τὸ ξανθὸν ἄκρητον, καὶ τὸ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ τὸ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα, καὶ τὸ ἀφρῶδες, καὶ τὸ πελιῶδες, καὶ ἰώδες. χεῖρον δέ τι τὸ οὕτως ἄκρητον ὥστε μέλαν φαίνεσθαι. αἵματι

Quibus autem in morbo laterali initio quidem dolores leves ſunt, quinto vero aut ſexto die ingraveſcunt, fere ad duodecimum perveniunt, raroque ſervantur, ſed praecipue ſeptimo ac duodecimo die periculum ſubeunt. Quod ſi bis ſeptem evaſerint, ſervantur.

Quibus in morbo laterali plurimus ex ſputo ſtrepitus in pectore ſonat, et vultus demiſſus eſt, oculusque aurugine ſuffuſus, et caligine obductus, in his mors expectanda eſt.

Qui ex morbo laterali ſuppurantur, in quadraginta diebus poſt ruptionem pus ſpuitione rejiciunt.

In omnibus autem laterum et pulmonum morbis ſputum prompte ac cito excreari neceſſe eſt, flavumque ſputo permixtum eſſe. Quod ſi multo poſt dolorem flavum, aut non commixtum rejicitur, nec non ſine multa tuſſi, vitioſum cenſetur. Omnino autem pravum flavum, ſi ſincerum eſt, et glutinoſum, et candidum, et rotundum, itemque vehementer ex virore palleſcens, quodque ſpumoſum eſt, et lividum, et aeruginoſum. Aliquanto vero deterius quod ſic eſt ſincerum ut nigrum quoque videatur. At flavum cui

Ed. Chart. VIII. [874.] Foes. I. 179. 180. Ed. Lind. I. (558. 559.)

δὲ μὴ πολλῷ συμμεμιγμένον τὸ ξανθὸν ἐν ἀρχῇ μὲν σωτήριον, ἑβδομαίῳ δ' ἢ παλαιοτέρῳ ἧσσον ἀσφαλὲς, αἱματῶδες δὲ λίην, ἢ πέλιον εὐθέως ἐν ἀρχῇ, κινδυνῶδες, πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ἀφρώδεα, καὶ τὰ ξανθὰ, καὶ μέλανα, καὶ ἰώδεα, καὶ ἰξώδεα, καὶ ὅσα ταχέως χρωματίζεται. τὰ δὲ μυξώδεα καὶ λιγνυώδεα καὶ χρωματίζεται ταχέως, καὶ ἔστιν ἀσφαλέστερα. τὰ δ' ἐντὸς πέμπτης ἐς πέψιν χρωματιζόμενα βελτίω.

(559) Πᾶν δὲ πτύαλον μὴ λῦον τὴν ὀδύνην πονηρὸν, λῦον δὲ χρήσιμον.

Ὅσοι δὲ μετὰ τοῦ χολώδεος πυῶδες ἀνάγουσιν, ἢ χωρὶς, ἢ μεμιγμένον ὡς ἐπιτοπολὺ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι θνήσκουσιν, ἢν μή τι κακὸν ἢ ἀγαθὸν ἐπιγένηται τῶν προγεγραμμένων. εἰ δὲ μὴ, κατὰ λόγον. μάλιστα δὲ οἷσιν ἑβδομαίοισιν ἄρχεται τὸ τοιοῦτον πτύαλον.

|| Ἔστι δὲ ἀγαθὸν μὲν καὶ τούτοισι καὶ πᾶσι τοῖσι περὶ πλεύμονα φέρειν ῥηϊδίως τὸ νόσημα, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι,

paulum sanguinis ammixtum est, initio quidem salutem pollicetur, quod vero septimo die, aut longiore spatio tale apparet, non adeo tutum. Admodum autem sanguinolentum, aut quod statim initio livescit, perniciem prae se fert. Pravitatem etiam indicant et spumantia, et flava, et nigra, et aeruginosa visoosaque, et quaecunque celeriter colorantur. Mucosa autem et fuliginosa, tum celeriter colorantur, tum securiora sunt. Quae vero intra quintum diem dum coctionem accipiunt, colorantur, meliora censentur.

Sputum autem quodcunque dolorem non tollit, malum significat, quod vero solvit, bonum.

Quibus cum bilioso purulentum sputum, aut seorsum, aut simul permixtum educitur, ii ut plurimum decimoquarto die intereunt, nisi malum aut bonum aliquod ex his quae prius descripta sunt, contingat. Alioqui certe pro ratione mors expectanda est, atque in his praecipue quibus septimo die sputum hujusmodi procedere coepit.

In his igitur et omnibus qui pulmonem affligunt morbis, bonum quidem est facile morbum sustinere, dolore de-

Ed. Chart. VIII. [874.] Foes. I. 180. Ed. Lind. I. (559.)

τὸ πτύαλον εὐπετέως ἀνάγειν, εὔπνοον εἶναι καὶ ἄδιψον, τὸ σῶμα ἅπαν ὁμαλῶς θερμαίνεσθαι, μαλθακὸν εἶναι. καὶ πρὸς τοῖσιν ὕπνους, ἱδρῶτας, οὔρων διαχώρησιν χρηστὰ γίνεσθαι, κακὰ δὲ τἀναντία τούτων. εἰ μὲν οὖν πάντα προσγένοιτο τῷ πτύσματι τούτῳ τὰ χρήσιμα, σώζοιτ᾽ ἄν· εἰ δὲ τὰ μὲν, τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείους τῶν τεσσαρεσκαίδεκα βιώσας. τῶν δ᾽ ἐναντίων σημείων ἐπιγενομένων συντομώτερον.

Ὅσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐν τοῖσι τόποισι τούτοισι μὴ παύσηται, μήτε πρὸς τὰς ἀναπτύσιας, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ διαίτας ἐμπυοῦται.

Ὁκόσοισι δὲ ἐκ περιπλευμονίης ἀποστάσιες παῤ οὖς, ἢ ἐς τὰ κάτω γίνονται, καὶ ἐκπυοῦσί τε καὶ ἐκσυριγγοῦνται. περιγίνονται δὲ οἷσιν ἂν ὅ τε πυρετὸς καὶ ὁ πόνος παρακολουθῇ, καὶ τὸ πτύαλον χωρέῃ κατὰ λόγον. μηδὲ χολώδεες αἱ διαχωρήσιες, εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γίνονται, μηδὲ οὖρον παχύ τε σφόδρα καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον; τά τε ἄλλα σωτηρίας

fungi, sputum prompte expuere, facile spirare, siti esse vacuum, reliquum corpus aequaliter incalescere ac molle esse. Ad haec somnos, sudores, urinarum eductionem laudabiliter fieri: quibus contraria mala sunt. Quandocunque ergo bona haec omnia huic sputo aderunt, poterit secunda valetudo contingere. Quod si quaedam adfuerint, quaedam etiam absfuerint, non ultra decimumquartum diem vita producetur. At vero si contraria signa accesserint, celerius mors continget.

Dolores in locis hujusmodi, qui neque ad expuitiones, neque ad venae sectionem, aut victus rationem desinunt, ad suppurationem tendunt.

Quibus ex pulmonis inflammatione abscessus ad aures aut inferiores partes fiunt, tum suppurant, tum per fistulam via aperta effunduntur. His autem secunda valetudo contingit, quos febris et dolor consequitur, si sputum non satis pro ratione ejicitur, neque biliosae fuerint alvi dejectiones, sed solutu faciles ac sincerae, neque urina admodum crassa, aut multum habens sedimentum ac in reliquis omnia secu-

Ed. Chart. VIII. [874. 875.] Foës. I. 180. 181. Ed. Lind. I. (559. 560.)

ἔχοισι. γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω, οἷσιν ἂν (560) περὶ ὑποχόνδρια φλεγμονὴ γίνηται, αἱ δὲ ἐς τὰ ἄνω, οἷσιν ἂν τὸ μὲν ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον ᾖ. δύσπνοοι δέ τινα χρόνον γενόμενοι παύσωνται χωρὶς προφάσιος.

Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῶν ἀποστασίων ἐν τῇσιν ἐπικινδύνοισι περιπλευμονίῃσι λυσιτελέες μὲν πᾶσαι, βέλτισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου πυώδεος ἀντὶ ξανθοῦ γενομένου. μὴ χωρέοντος δὲ τοῦ πτυέλου κατὰ λόγον, μηδὲ τοῦ οὔρου χρηστὴν ὑπόστασιν ἔχοντος, κίνδυνος χωλωθῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἢ καὶ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. ἢν δὲ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, πυρετοῦ παρακο[875]λουθοῦντος, καὶ τοῦ πτυάλου μὴ χωρέοντος, κίνδυνος θανεῖν καὶ παραφρονῆσαι. ὅσοι δὲ τῶν περιπλευμονικῶν μὴ ἀνεκαθάρθησαν ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλὰ παρακόψαντες διέφυγον τὰς τεσσαρεσκαίδεκα, κίνδυνος ἐμπύους γενέσθαι.

|| Τῶν περιπλευμονιῶν αἱ ἐκ πλευριτικοῦ μεταστᾶσαι τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων ἀσφαλέστεραι.

ritatem polliceantur. Fiunt autem aliis quidem in partibus inferioribus, quos circa praecordia inflammatio fatigat, aliis vero in superioribus partibus, quibus praecordia tumoris et doloris sunt expertia, spirandi autem difficultas pro tempore accesserit, quae deinde sine ulla evidenti occasione quiescat.

At vero in pulmonis inflammationibus quae periculum creant, abscessus in cruribus non inutiliter fiunt. Quibus nec potest quicquam melius accidere, quam si sputum pro flavo purulentum exiſtat. At si neque sputum pro ratione excernitur, neque in urina bonum apparet sedimentum, periculum est ne claudicet aeger, aut ne res multum negotii sit exhibitura. Quod si abscessus intro recurrant, perseverante febre neque prodeunte sputo, periculum aut mortis, aut delirii imminet. Quicunque vero pulmonis inflammatione laborant, neque diebus judicatoriis repurgantur, verum cum delirio quatuordecim dies superarunt, iis suppurationis metus impendet.

Pulmonis inflammationes quae ex morbo laterali permutationem accipiunt, iis quae ab initio fiunt securiores sunt.

Ed. Chart. VIII. [875.] Foes. I. 181. Ed. Lind. I. (560. 561.)

Τῶν δὲ σωμάτων τὰ γεγυμνασμένα καὶ πυκνὰ θᾶσσον ὑπὸ τῶν πλευριτικῶν καὶ περιπλευμονικῶν ἀπόλλυνται τῶν ἀγυμνάστων.

Κορύζας καὶ πταρμοὺς τοῖσι περὶ πλεύμονα καὶ προγενέσθαι καὶ ἐπιγενέσθαι πονηρόν. τοῖσι δὲ λοιποῖσι πταρμὸς οὐκ ἀλυσιτελής.

Τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν οἷσι γλῶσσα πᾶσα λευκὴ καὶ τρηχεῖα γίνεται, ἀμφότερα φλεγμαίνει τὰ μέρεα τοῦ πλεύμονος. οἷσι δὲ τὸ ἥμισυ, ἐν καθ' ὃ φαίνεται. καὶ οἷσι μὲν πρὸς τὴν κληῗδα ὁ πόνος γίνεται, ἡ ἄνω πτέρυξ τοῦ πλεύμονος ἡ μία νοσέει· οἷσι δὲ πρὸς ἄμφω τὰς κληῗδας ὁ πόνος γίνεται, αἱ ἄνω πτέρυγες τοῦ πλεύμονος ἄμφω νο(561)σέουσιν. οἷσι δὲ κατὰ μέσην τὴν πλευρὴν, ἡ μέση. οἷσι δὲ πρὸς τὴν διάτασιν, ἡ κάτω. οἷσι δὲ πᾶν τὸ ἓν μέρος πονέουσι, πάντα τὰ κατὰ τοῦτο μέρος νοσέει. ἢν μὲν οὖν σφόδρα φλεγμαίνωσιν αἱ ἀορταί, ὥστε προσαθῆσθαι πρὸς τὸ πλευρὸν, παραλύονται τὰ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ σώματος, καὶ πελιώματα περὶ χῶν

Densa et exercitationi dedita corpora citius ex morbo laterali et pulmonis inflammatione intereunt quam quae sine exercitatione degunt.

In morbis pulmonis gravedines et sternutamenta tum praecedere tum vero succedere malo est. In reliquis vero morbis sternutamentum utilitate non vacat.

In pulmonis inflammationibus si lingua tota alba fiat ac aspera, ambae pulmonis partes inflammatione vexantur, quibus vero dimidiata lingua, qua parte id apparet, inflammatio affligit. At quibus quidem ad unam claviculam dolor subit, iis una superior pulmonis ala laborat: quibus vero ad ambas claviculas dolor extenditur, ambae superiores pulmonis alae laborant: quibus ad mediam costam, media: quibus vero ad quam partem pulmo extenditur dolor permeat, inferna ala laborat: quibus una tota pars laborat, quae ei parti respondent omnia aegrotant. Si quidem igitur suspensae utrinque pulmonis partes aortae dictae tanta inflammatione tententur, ut ad latus adhaereant, illa corporis parte resolutionem sentiunt, et ad costam livores

Ed. Chart. VIII. [875.] Foes. I. 182. 183. Ed. Lind. (561.)

πλευρὴν || ἔξω γίνεται· τούτους δὲ ἐκάλεον οἱ ἀρχαῖοι βλητούς. ἢν δὲ μὴ σφόδρα φλεγμαίνωσιν, ὥστε μὴ προσκαθῆσθαι, ἀλγηδὼν μὲν γίνεται παρ᾽ ὅλον, οὐ μὴν παραλύονταί γε οὐδὲ πελιώματα ἴσχουσιν.

Οἷσι δ᾽ ἅπας ὁ πλεύμων φλεγμήνῃ μετὰ τῆς καρδίης, ὥστε καὶ προσπεσεῖν πρὸς τὴν πλευρὴν, παραλύεται πᾶς ὁ νοσέων, καὶ κεῖται ψυχρὸς ὁ νοσέων ἀναίσθητος. θνήσκει δὲ δευτεραῖος, ἢ τριταῖος. ἢν δὲ καὶ χωρὶς τῆς καρδίης συμβῇ, καὶ ἧσσον πλείονα χρόνον ζῶσιν. ἔνιοι δὲ καὶ διασώζονται.

Τοῖσιν ἐμπύοις γινομένοισι, μάλιστα δὲ ἐκ πλευριτικοῦ καὶ περιπλευμονικοῦ θέρμαι παρακολουθοῦσι, τὴν μὲν ἡμέρην λεπταὶ, τὴν δὲ νύκτα συντονώτεραι, καὶ πτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἱδροῦσί τε καὶ τράχηλον καὶ κληῖδα, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς κοιλαίνονται, τὰς δὲ γνάθους || ἐρεύθονται, χεῖρον δὲ θερμαίνονται μὲν δακτύλους ἄκρους καὶ τραχύνονται, γρυποῦνται δὲ ὄνυχας καὶ καταψύχονται, περί τε τοὺς πόδας οἰδήματα ἴσχουσι, καὶ κατὰ τὸ σῶμα φλυκταινίδια, σιτων τε

sforis fiunt, quos veteres ictos aut sidere percussos vocabant. Quod si tanta non est inflammatio ut adhaereant, dolor quidem totum occupat, neque tamen resolutionem sentiunt, neque livores habent.

Quibus autem una cum corde pulmo totus inflammatur, ita ut in latus incumbat, ii toto corpore nervorum resolutionem sentiunt, et sine sensu jacet aeger frigidus, secundo autem aut tertio die interit. Quod si contingat ut cor nihil tale quiddam, aut etiam minus patiatur, diutius vivunt, nonnulli vero etiam servantur.

Ex lateris morbo praecipue aut pulmonis inflammatione purulentos, calores interdiu quidem tenues, noctu vero intensiores consequuntur, neque quicquam effatu dignum expuunt, circa cervicem et claviculam sudores occupant, oculi cavantur, malae vero rubent, digiti quidem manuum summi calent et scabri redduntur, ungues autem unci fiunt et perfrigescunt, in pedibus tumores et pustulas toto corpore habent, ac cibos refugiunt. Atque hae sunt

ἀφίστανται. τὰ μὲν οὖν χρονίζοντα τῶν οἰδημάτων ἴσχει τὰ σημεῖα ταῦτα· τὰ δὲ συντόμως ῥηγνύμενα σημειοῦσθαι τούτων τε τοῖσι ἐπιγενομένοισι καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇ πόνοισι, ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνοώτερος γίνηται. (562) ῥήγνυται δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἐμπυημάτων, τὰ μὲν εἰκοσταῖα, τὰ δὲ τεσσαρακοσταῖα, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἑξήκοντα. οἷσι μὲν οὖν ὁ πόνος ἐκ ἀρχῇ ἔγκειται σύντονος, καὶ δύσπνοια, καὶ βὴξ μετὰ πτυαλισμοῦ, πρὸς τὰς εἴκοσιν ἢ συντομώτερον, προσδέχου τὴν ῥῆξιν. οἷσι δὲ ἐλαφρότερα ταῦτα ἐστὶν, κατὰ λόγον. λογίζεσθαι δὲ τὸν χρόνον ἀφ' οὗ πρῶτον ἤλγησεν, ἢ ἐβαρύνθη, ἢ ἐπύρεξεν, ἢ εἴποτε ῥῖγος ἔλαβε. προγίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον καὶ δύσπνοιαν καὶ πτυαλισμὸν πρὸ τῆς ῥήξιος. οἷσι μὲν οὖν ὅ τε πυρετὸς εὐθέως ἀπογίνεται μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ἐπιθυμέουσι, καὶ τὸ πῦον ἀνάγεται ῥηϊδίως λευκὸν ἐὸν, καὶ ἄνοσμον, καὶ λεῖον, [876] καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγμαντον, κοιλίη τε μικρὰ συνεστηκότα ὑποχωρέῃ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σώζονται συντόμως.

diuturnarum vomicarum notae. Quae vero celerem eruptionem habent, tum ex notis quae ad eas consequuntur comprehenduntur, tum etiam ex doloribus qui circa initia fiunt, simulque si spiritus aliquanto majori cum difficultate trahitur. Rumpuntur autem magna ex parte suppurationes, partim quidem vigesimo die, partim quadragesimo, partim etiam sexagesimo. Quibus igitur inter initia intensus dolor instat, nec non spirandi difficultas, et tussis cum frequenti sputatione, circa vigesimum diem, aut celerius ruptio expectanda est. Quibus autem leviora haec insunt, pro ratione serior eruptio futura est. Sed et dolorem et spirandi difficultatem ac crebram spirationem eruptionem ipsam praecedere necesse est. Temporis autem ratio ineunda est, ex quo primum quis dolorem aut gravitatem sensit, aut febricitavit aliquis, aut si quando etiam rigor prehendit. Ut plurimum igitur brevi servantur, quos febris statim atque eruptio facta est dimittit, et cibos appetunt, et quibus pus facile educitur album, odoris expers, laeve, ejusdemque coloris, sine pituita, ac alvus exigua et coacta reddit. At

οἷσι δὲ πυρετοί τε παρακολουθοῦσι, καὶ δίψα, καὶ ἀποσιτίη, καὶ τὸ πῦον πελιὸν ἢ χλωρὸν, ἢ φλεγματῶδες, ἢ ἀφρῶδες, κοιλίη τε ἐφυγραίνεται, τελευτῶσι. οἷσι δὲ τὰ μὲν ἐπιγίνεται ἐκ τῶν προειρημένων, τὰ δὲ μὴ, τούτων οἱ μὲν ἀποθνήσκουσιν, οἱ δὲ πολλῷ χρόνῳ σώζονται.

Οἱ δὲ μέλλοντες ἔμπυοι γίνεσθαι πτύουσιν, τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρὸν, εἶτα γλυκύτερον.

Οἷσι δ' ἐν πλεύμονι φύματα γίνεται, τὸ πῦον ἀνάγουσιν ἐς μ' ἡμέρας μετὰ τὴν ῥῆξιν. ταύτας δὲ ὑπερβάλλοντες ὡς τὰ πολλὰ φθισικοὶ γίνονται.

Ἐπὶ πλευροῦ ἀλγήματι στάξις ἀπὸ ῥινῶν αἵματος κακόν.

|| Οἷσιν ἐμπύοισιν ἐπιεικέστερον ἔχουσιν, δυσωδίαι τῶν πτυσμάτων παρακολουθοῦσι, τούτους ὑποτροπὴ κτείνει.

Οἱ ἐν πλευριτικοῖσιν ἀναπτύοντες πυώ(563)δεα, ὑπόχολα, στρογγύλα, ἢ πυώδεα ὕφαιμα, προεληλυθότος χρόνου. ὀλέθριοι δὲ καὶ οἱ τὰ μέλανα λιγνυώδεα πτύοντες, ἢ οἷσιν ἀπὸ οἴνου μέλανος γίνεται πτύσματα.

vero ii moriuntur, quos febres consequuntur, et sitis, et cibi fastidium, si pus lividum, aut ex pallido virescens, aut pituitosum, aut spumans, ac insuper si alvus est liquida. Quibus autem ex praedictis partim quaedam adsunt, partim vero absunt, hi quidem moriuntur, illi vero post longa temporum intervalla sani evadunt.

Qui pus intro collecturi sunt, iis primum quidem salsuginosum sputum expuitur, deinde dulcius.

Quibus tubercula in pulmone oriuntur, ii pus intra dies quadraginta, ex quo fit ruptio, expuunt, quos si superent, ut plurimum tabidi fiunt.

In dolore lateris sanguinis e naribus stillatio mala est.

Purulentos moderatius habentes, si sputa graveolentia consequantur, recidiva interimit.

Qui in morbo laterali sputa rejiciunt purulenta, aliquantulum biliosa, rotunda, aut purulenta aliquantulum cruenta, iis temporis progressu periculum creatur. Perniciem etiam denunciant sputa nigra, fuliginosa, aut quibus qualia ex vino nigro fiunt.

Ed. Chart. VIII. [876.] Foes. I. 184. Ed. Lind. I. (563.)

Ὅσοι αἷμα ἀφρῶδες πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, καὶ οἱ πολλοὶ ἀπόλλυνται.

Οἷσι σειομένοισι πῦον βορβορῶδες ἔρχεται καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

Οἷσιν ἀπὸ τοῦ πύου ἡ μήλη χρωματίζεται, καθάπερ ἀπὸ πυρὸς, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

Μετὰ πλευροῦ ἀλγήματος, μὴ πλευριτικοῦ δὲ καὶ ταραχωδέων λεπτῶν ἐπιεικῶν, οὗτοι φρενιτικοὶ ἀποβαίνουσιν.

Ἐν τοῖσι κατὰ πλεύμονα αἱ λίην ἐξέρυθροι ἀποστάξιες πονηρόν.

Μετὰ βράγχου πτύαλα γλίσχρα, ἁλμυρώδεα κακόν. ἢν δέ τι καὶ ἐπαίρηται κατὰ στῆθος, ἐπὶ τούτοισι κακόν. τὰ ες τράχηλον ἀλγήματα τούτων ἰσχνανθέντων ὀλέθριον.

Βράγχος μετὰ βηχὸς καὶ κοιλίης ὑγρῆς πῦον ἀνάγει.

Οἷσι ἐν περιπλευμονίῃ οὖρα παχέα ἐν ἀρχῇ, εἶτα πρὸ τῆς τετράδος λεπτύνεται θανάσιμον.

Qui ſpumantem ſanguinem ſpuitione rejiciunt, cum praecordiorum dextrorum dolore, iis ex jecinore prodit, et plerumque pereunt.

Quibus ſi concutiuntur, pus lutulentum et graveolens prodit, ut plurimum moriuntur.

Quibus ſpecillum a pure velut ab igne coloratur, iii fere moriuntur.

Lateris dolore citra inflammationem affecti, cum turbulentis, tenuibus, moderatis, in phrenitidem labuntur.

In pulmonum vitiis ſupra modum rubrae ſanguinis ſtillae malum denunciant.

Sputa viſcida, ſalſuginoſa, cum raucitate malo ſunt. Quod ſi ad haec aliquid etiam in pectore ſublatum ſit, malum ſignificat. In his extenuatis cervicis dolores perniciem denotant.

Raucitas cum tuſſi et alvo liquida pus educit.

In pulmonis inflammatione, quibus circa initia urinae craſſae ſunt, deinde ante quartum diem tenues evadunt, mors impendet.

Ed. Chart. VIII. [876. 877.] Foeſ. I. 184. 185. Ed. Lind. I. (563. 564.)

Οἱ ἐν ξηροῖσι περιπλευμονικοῖσιν ὀλίγα πέπονα ἀνάγοντες φοβεροί.

|| *Τὰ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἐρυθήματα ὑποπλατέα γίνεται τοῖς τοιούτοισιν ὀλέθρια.*

Πλευροῦ ἄλγημα ἐν πτύσει χολώδει ἀλόγως ἀφανισθὲν ἐξίσταται.

Οἱ δι᾽ ἐμπύησιν πυρετοὶ διαλείποντες ἐφιδροῦντες οἱ πολλοί εἰσι.

Τοῖσιν ἐμπύοισι κώφωσις γενομένη αἱματώδεα διαχώρησιν σημαίνει. τούτοισι πρὸς τὴν τελευτὴν μέλανα διαχωρέει.

Πλευροῦ ἄλγημα μετὰ πυρετοῦ χρονίου σημαίνει πῦον (564) *ἀνάξειν.*

[877] *Οἱ φρικώδεες πυκνὰ ἐς ἐμπύησιν ἔχονται. ἀτὰρ καὶ πυρετὸς τὸν τοιοῦτον ἄγει ἐς ἐμπύησιν.*

Οἷσιν ἐκ πλευροῦ ἀλγήματος ἀσιτίαι παρακολουθοῦσιν, ὑπό τι καρδιαλγικοὶ ἱδρώδεες. ἔχοντες δὲ προσώπου ἄνθη, καὶ κοιλίης ὑγροτέρης, ἐκπυήματα κατὰ πλεύμονα ἴσχουσι.

In pulmonis inflammationibus ſiccis qui pauca concocta educunt, metuendi ſunt.

His aliquantulum extenti in pectoribus rubores fiunt et perniciem denunciant.

Lateris dolor cum bilioſo ſputo praeter rationem evaneſcens, aegros in vehementem et furioſam mentis emotionem agit.

Quae ob puris intro collectionem febres intermittunt, in his magna ex parte aegri tenuibus ſudoribus diffluunt.

Surditas pus intro colligentibus ſuborta ſanguinolentam dejectionem denunciat. His ſub mortem nigra egeruntur.

Lateris dolor cum diuturna febre puris eductionem fore denotat.

Qui ſubinde horrore corripiuntur, ad ſuppurationem deveniunt. Quin etiam febris talem ad ſuppurationem ducit.

Quos ex lateris dolore cibi faſtidia comitantur, iis os ventriculi aliquantulum dolet et ſudoribus diffluunt. Ubi autem facies ruboribus velut effloreſcit et alvus eſt liquidior, pus in pulmonibus collectum habent.

Τὰ ὀρθοπνοϊκὰ ποιέει ὑδρωπιώδεα σκληρά.

|| Τὰ σπάσματα μὲν πάντα ὀχληρὰ γίνεται, καὶ πόνους τε ἐν ἀρχῇ συντόνους παρέχει καὶ ἐξ ὑστέρου ἐνίοις ὑπομιμνήσκει. δυσκολώτατα δὲ τὰ περὶ θώρηκα, μάλιστα δὲ κινδυνεύουσιν.

Οἷσιν ἔμετος αἵματος, πυρετὸς πολὺς, καὶ πόνος περὶ μαζὸν, καὶ θώρηκα, καὶ μετάφρενον. οἷσι γὰρ γίνεται πάντα ταῦτα, συντόμως θνήσκουσιν· οἷσι δὲ μὴ πάντα, μηδὲ σφόδρα, βραδύτερον. φλεγμαίνουσι δὲ τὸ μακρότατον ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα.

Τοῖσιν αἷμα πτύουσιν ἀπυρέτοις εἶναι συμφέρει καὶ βήσσειν καὶ πονέειν ἐλαφρῶς, καὶ τὸ πτύαλον λεπτύνεσθαι πρὸς τὰς δὶς ἑπτά. πυρέσσειν δὲ καὶ βήσσειν, καὶ πονέειν συντόνως, καὶ αἷμα πρόσφατον αἰεὶ πτύειν ἀσύμφορον.

Ὅσοισι τὸ πλευρὸν μετέωρον καὶ θερμότερον, ὅταν ἐγκεκλισμένοισιν ἐπὶ θάτερον βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκέῃ, τουτοισι τὸ πῦον ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρεός ἐστιν.

Spirationes quae non nisi erecta cervice ducuntur, hydropem siccum faciunt.

Divulsa omnia quidem molestiam exhibent et intensos dolores circa initia creant, ac interposito temporis spatio quibusdam sui sensum in memoriam suggerunt. Gravissima autem sunt quae circa thoracem fiunt, praecipueque in periculum adducunt.

Qui sanguinem evomunt cum febre multa, dolore ad mammam, thoracem et dorsum, quibus inquam haec insunt omnia, ii brevi moriuntur, quibus autem non omnia, neque intense adsunt, tardius. Ad summum autem diebus quatuordecim inflammationem concipiunt.

Sanguinem spuitione rejicientibus sine febre esse conducit, ac tussi et dolore leviter conflictari, sputumque ad dies quatuordecim tenuari. Intense autem febricitare ac tussire, aut dolere, sanguinemque recentem semper spuere minime conducibile.

Quibus latus in tumorem sublatum est ac calidius existit, ubi in alterum latus incumbentibus pondus quoddam suspensum esse videtur, iis pus una in parte collectum est.

Τοῖσιν ἐμπύοισι τὸν πλεύμονα κατὰ κοιλίην πῦον ὑποχωρέειν θανάσιμον.

|| Ὅσοι τρωθέντες ἐς τὸν θώρηκα τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ τρώματος ὑγιάσθησαν, τὸ δ' ἐντὸς μὴ, κινδυνεύουσιν ἔμπυοι γενέσθαι. ὅσοις δ' ἂν ἀσθενὴς ἔνδοθεν ἡ οὐλὴ γένηται, ῥηϊδίως ἀναῤῥήγνυται.

Ἀπόλλυνται δὲ ἐκ μὲν τῶν περιπλευμονικῶν ἐμπυημά- (565) των οἱ γεραίτεροι μᾶλλον, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν οἱ νεώτεροι.

Τῶν ἐμπύων οἷσι σειομένοισιν ἀπὸ τῶν ὤμων πολὺς γίνεται ψόφος, ἔλασσον ἔχουσι πῦον ἢ οἷσιν ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν ἐοῦσι καὶ εὐχροωτέροισιν. οἷσι δὲ ψόφος μὲν μηδεὶς ἐγγίνεται, δύσπνοια δὲ ἰσχυρὴ, καὶ ὄνυχες πέλιοι, πλήρεες οὗτοι εἰσὶ πύου καὶ ὀλέθριοι.

Ὅσοι ἀφρῶδες αἷμα ἐμέουσι, πόνου μὴ ἐόντος κάτω τοῦ διαφράγματος, ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ἐμέουσι, καὶ οἷσι μὲν ἡ μεγάλη φλὲψ ἐν αὐτῷ ῥήγνυται, πολύ τε ἐμέουσι καὶ εἰσὶν ἐπι-

In pulmone pus colligentibus per alvum pus secedere mortiferum.

Vulnere in thoracem accepto, siquidem externa vulneris pars sanitatem receperit, interna vero nequaquam, suppurationis periculum impendet. Quibus autem interni vulneris cicatrix debilis effecta est, prompte rescinditur.

At sane ex suppurationibus quas pulmonum morbi excitarunt, fere senes moriuntur, ex caeteris vero juniores.

Quibus purulentis ab humeris concussis multus editur strepitus, ii minus habent puris quam quibus paulo difficilior inest spiratio, iique melius colorati videntur. Quibus vero nullus intus fit strepitus, difficultas tamen spirandi vehemens adest et livescunt ungues, ii pure pleni sunt et perniciose habent.

Qui spumantem sanguinem evomunt, partibus infra septum transversum dolorem nequaquam sentientibus, iis ex pulmone vomitio fit. Ac quibus quidem insignis in eo venae ruptio fit, copiosus vomitione rejicitur, periculumque im-

Ed. Chart. VIII. [877. 878.] Foeſ. I. 187. 188. Ed. Lind. I. (565.)

κίνδυνοι. οἷσι δὲ ἡ ἐλάσσων, ἔλασσόν τε ἀνάγουσι καὶ εἰσὶν ἀσφαλέστεροι.

Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὄζει τὸ πτύαλον κνίσσης βαρὺ καὶ αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ἀπόλλυνται.

Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ θάλασσαν πτύουσιν, ἐς τὸν πυθμένα βαδίζει τὸ πῦον, ὀλέθριον συντόμως. ἔστω δὲ ἐν χαλκῷ ἡ θάλασσα.

Ὅσοισι τῶν φθισικῶν αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ὑπὸ διαῤῥοίης ἀπόλλυνται. καὶ ὅσοισι φθισικοῖσιν ἐπιγίνονται διάῤῥοιαι, θνήσκουσιν.

Αἱ ἐν φθινώδεσιν ἐπισχέσιες πτυάλων ἐξιστᾶσι ληρωδῶς. αἱμοῤῥοΐδα τούτοισιν ἐλπὶς ἐπιφανῆναι.

[878] Φθίσιες ἐπικινδυνόταται αἵ τε ἀπὸ ῥήξιος φλεβῶν τῶν παχειῶν καὶ ἀπὸ καταῤῥόου τοῦ ἀπὸ κεφαλῆς.

Τῶν δὲ ἡλικιῶν ἐπικινδυνόταται πρὸς φθίσιν ἀπὸ ιη΄ ἐτέων μέχρι ε΄ καὶ λ΄.

Τὰ κνησμώδεα σώματα μετὰ κοιλίης στάσιν ἐν φθισικοῖσι κακόν.

mittet. Quibus vero minor, minus rejiciunt et majorem ſanitatem promittunt.

Tabidi quorum ſputum igni impoſitum gravem nidorem redolet et capilli e capite defluunt, moriuntur.

Tabidis in aquam marinam expuentibus, ſi pus fundum petit, celerem perniciem denunciat. Sit autem marina aqua in aeneo vaſe.

Tabidi, ſi capilli e capite defluunt, alvi profluvio moriuntur. Et tabidis ſi ſuccedant alvi profluvia, moriuntur.

Sputorum retentiones in tabeſcentibus mentem ad delira verba commovent. In his ſanguinis profluvium per ora venarum in ano ſanguinem fundere ſolita exiſtere poſſe ſpes eſt.

Tabes maxime periculoſae ſunt quae ex ruptione venarum craſſarum et ex capitis diſtillatione contingunt.

Tabe maxime periclitantur aetates ab anno decimo octavo ad trigeſimum quintum.

In tabidis pruritum ſentientia corpora ab alvi ſuppreſſione malo ſunt.

Ed. Chart. VIII. [878.] Foes. I. 188. 189. Ed. Lind. I. (565. 566.)

Ἐπὶ τῇσι φθινώδεσιν ἔξεστι μετὰ πυρετοῦ ἐς οὖλα καὶ ὀδόντας ῥεύματα ἐπιφαινόμενα κακόν.

Ἐπὶ πᾶσιν ὑποχόνδρια (566) μετέωρα κακόν. κάκιστον δὲ ἐπὶ τοῖσι φθισικοῖσι τῶν μακρῶν.

|| Ἐπὶ τοῖσι τετηκόσιν ὀλεθρίοισιν ἔνιοι πρὸ τῶν τελευτῶν ἐπιῤῥιγοῦσι.

Τὰ ἀμυχώδεα ἐξανθίσματα φθίσιν ἕξιος σημαίνει.

Οἱ δύσπνοοι ξηρώσει, πολλὰ ἄπεπτα ἀνάγοντες ἐν φθίσει ὀλέθριοι.

Οἷσιν ἡπατικοῖσιν πολὺ πτύαλον αἱματῶδες, εἴτε ἐνυπόσαπρον εἴτε χολῶδες ἄκρητον, ὀλέθριον εὐθέως.

Ἐφ' ἡπατικῷ τῆξις ἅμα βράγχῳ κακὸν, ἄλλως τε ἢν ὑποβήσσῃ.

Οἱ καθ' ἧπαρ ὀδυνώδεες, καρδιαλγικοὶ, καρώδεες, ῥιγώδεες, κοιλίαι ταραχώδεες, λεπτοὶ, ἀπόσιτοι, ἐφιδροῦντες πολλῷ, πυώδεα κατὰ κοιλίην προΐενται.

In naturis ad tabem prompte comparatis, si fluxiones ad gingivas et dentes compareant, malum denunciant.

Praecordia in tumorem sublata omnibus quidem mala sunt, praesertim vero his qui ex longo intervallo tabidi existunt.

Ex his qui cum pernicie consumpti sunt, nonnulli ante mortem subinde rigoribus corripiuntur.

Pustularum eruptiones velut summa cute leviter lacerata aut vellicata, totius habitus tabem et corruptionem denunciant.

Cum spirandi difficultate arescentes, in tabe cruda multa educentes, exitialiter habent.

Hepaticis sputum multum cruentum, sive intus subputridum, sive sincere biliosum fuerit, statim perniciem denotat.

Hepatico colliquatio cum raucedine malum portendit, idque praecipue si cum quadam tussi contingat.

Quibus hepar dolet, cum oris ventriculi dolore, sopore, rigore, ii alvo exturbata, cum corporis extenuatione, ciborum fastidio, multis tenuibus sudoribus diffluunt et purulenta per alvum demittunt.

Τοῖσιν ἧπαρ ἐξαπίνης περιωδυνοῦσιν πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει.

Ὅσοι δὲ ἀφρώδες αἷμα πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, καὶ θνήσκουσιν.

Οἷσιν ἧπαρ καυθεῖσιν οἷον ἀμόργη ἔρχεται, θανάσιμον.

Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐπίπονοι γίνονται καὶ ὀλέθριοι. ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. τοῖσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων ἀρχομένοισιν οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι παρακολουθοῦσιν, οὐ λαπάσσουσαι κοιλίην, οὐδὲ τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐξ ὀσφύος καὶ κενεώνων. ὅσοις δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος βὴξ ἔτ' ἐτύμως ἐγγίνεται, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ κοιλίη σκληρὰ διαδίδωσι καὶ πρὸς ἀνάγκην, οἰδήματά τε καὶ περὶ αὐτὴν γίνεται, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ, καὶ πάλιν καταπαύε(567)ται.

Ἐπὶ τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι τὰ στραγγουρικὰ μοχθηρόν. φλαῦρα δὲ καὶ τὰ μικρὰς ὑποστάσιας ἔχοντα.

Quibus jecur derepente vehementer dolet, iis febris succedens remedio est.

Quicunque spumantem sanguinem expuunt, cum praecordiorum dextrorum dolore, iis ex jecore expuitur et pereunt.

Quibus ex hepatis ustione pus amurcae simile prodit lethale.

Aqua inter cutem quae ex acuto morbo coepit, molestiam ac perniciem affert. Oritur vero fere et a laterum inanitate vel a jecore. Sed ubi a laterum inanitate ortum contraxit, pedum tumor et alvi diuturnus fluor consequitur, qui neque ventrem emollit, neque lumborum aut ilium tumorem solvit. At quibus e jecore aqua inter cutem proficiscitur, ii prompte etiam tussi vexantur, pedes intumescunt et alvus non nisi dura et aegre reddit, tumoresque modo dextra, modo sinistra parte ventris oriuntur, ac rursus desinunt.

In hydrope sicco urina stillatim effluens malum denunciat. Mala quoque est quae exigua habet sedimenta.

Τοῖσιν ὑδρωπιωειδέσιν ἐπιληπτικὰ ἐπιγενόμενα ὀλέθριον, ἀλλήλων σημείων μοχθηρῶν, καὶ κοιλίης ἐξυγραίνουσιν.

Ἐν τοῖσι χολώδεσι, κοιλίη ταραχώδης διαδιδοῦσα σμικρὰ γονώδεα, μυξώδεα, καὶ πόνον περὶ ἦτρον ἐμποιέοντα, καὶ οὖρα οὐκ εὐλύτως ἰόντα, ἐς ὕδρωπα ἀποτελευτᾷ ἐκ τῶν τοιούτων.

Ὑδεριῶντι πυρετῶδει οὖρον μικρὸν καὶ τεταραγμένον ὀλέθριον.

|| Ἐπὶ δὲ ὑδέρῳ ἀρχομένῳ διάῤῥοια γενομένη ὑδατώδης, χωρὶς ἀπεψίης, λύει τὸ νόσημα.

[879] Τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι προσημαίνουσι στρόφοι περὶ τὸ λεπτὸν ἐμπίπτοντες κακόν.

Τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν ἐπιληπτικὰ ὀλέθρια.

Ὕδερος πρὸς θεραπείην ἐνδιδοὺς παλινδρομέων ἀνέλπιστος.

Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος λύσις.

Hydropicis fuccedentes morbi comitialis offenfiones, perniciem adferunt, pravis invicem fuccedentibus fignis, et alvos humectant.

Biliofis alvus perturbata exigua reddens geniturae fimilia et mucofa, doloremque ad imum ventrem inferentia, urinae quoque non facile prodeuntes, ad hydropem tendunt ex hujusmodi cafibus.

Aqua inter cutem laboranti cum febre urina pauca et conturbata perniciem denotat.

Aquae inter cutem initio aquofum alvi profluvium absque cruditate exortum morbum folvit.

Ubi hydrops ficcus de fe fignificationem praebet, tormina ad tenue inteftinum incumbentia malum denunciant.

Ex aqua inter cutem morbus comitialis perniciem adfert.

Aqua inter cutem quae durationi ceffit, ubi recurrit, fpem tollit.

Aqua inter cutem laboranti aqua quae in venis eft ad alvum erumpente, folvitur morbus.

Ed. Chart. VIII. [879.] Foes. I. 191. 192. Ed. Lind. I. (567. 568.)

Δυσεντερίη ἀκαίρως ἐπιστᾶσα ἀπόστασιν ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισιν, ἢ ἐν ἄρθροισιν ποιέει. ἆρα ἡ μὲν χολώδης ἐν ἄρθροισιν, ἡ δὲ αἱματώδης ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισι;

Δυσεντερικοῖσιν ἔμετος χολώδης ἐν ἀρχῇ κακόν.

Οἷσιν ἐκ δυσεντερίης ὀξείης ἐς πυώδεα ἥκει τὸ ὑγρὸν, τὸ ἐφιστάμενον ἔκλευκον ἔσται καὶ πολύ.

Τὰ δυσεντεριώδεα, ὑπέρυθρα, ἰλυώδεα, λάβρα διαχωρήματα, ἐπιφλογώδεσιν, ἐξερύθροισι χρώμασι λυόμενα, ἐλπὶς ἐκμανῆναι.

|| Δυσεντερίη σπληνώδεσι μὴ μακρὴ, χρήσιμον, μακρὴ δὲ πονηρόν. ληγούσης γὰρ εἰ ὕδρωπες ἢ λειεν(568)τερίαι γίνονται, θανάσιμον.

Ἐν λειεντερικοῖσι μετὰ θηρίων ὀδύναι στρόφῳ λυόμεναι τὰ περὶ ἄρθρα μετεωρίζουσιν. ἐκ τοιούτων λέπια ἐξέρυθρα, φλυκταινούμεναι ἐφιδρώσαντες οὗτοι διαφοινίσσονται οἷα μάστιξιν.

Intempestive suppressa intestinorum difficultas abscessum in costis, aut visceribus, aut articulis inducit. Ac forte biliosa quidem articulis, sanguinea vero in costis ac visceribus abscessum facit.

Intestinorum difficultate laborantibus vomitio biliosa circa initia malo est.

In gravi intestinorum difficultate quibus humor ad pus pervenit, quod summum insidet exalbidum erit et copiosum.

Intestinorum difficultate laborantibus, aliquantulum rubrae, limosae et copiosae dejectiones, in flammeo colore et praerubro persusis solutae, insaniam suspectam faciunt.

Lienosis difficultas intestinorum non longa utilis; longa vero mala. Ubi enim desinit, si aquae inter cutem aut intestinorum laevitates oriuntur, mortem afferunt.

In intestinorum laevitate laborantibus, cum saevissimis ulceribus, dolores ex intestinorum cruciatu soluti, articulorum partes attollunt, ac ex hujusmodi tenues squamae cum rubore et pustulis fiunt. Ii post multos ac tenues sudores velut acceptis ex flagris vibicibus rubescunt.

Οἱ ἐν λειεντεριώδεσι μακροῖσι ἅμα θηρίοισι στροφώδεες, ὀδυνώδεες, λυομένων ἐποιδέουσι. τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοισι κακόν.

Λειεντερικὰ μετὰ δυσπνοίης, καὶ πλευροῦ τῇ κνήσει, ἐς φθίσιν ἀποτελευτᾷ.

Εἰλεώδεσιν ἔμετος καὶ κώφωσις κακόν.

Κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι πάντων μὲν κακὸν, κάκιστον δὲ πυρετῷ συνεχεῖ, καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων πόνοι ἱκανοὶ ἀνελεῖν, καὶ κοιλίαι ταυτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσιν. λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν. μὴ λυομένων δὲ τούτων, μηδὲ τῆς κύστιος λαπασσομένης ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι ἐλπὶς ἀπολέσθαι τὸν νοσέοντα. μάλιστα δὲ γίνεται τοῦτο τοῖσιν ἀπὸ ἑπτὰ ἐτέων μέχρι πεντεκαίδεκα.

Οἱ λιθιῶντες σχηματισθέντες, ὥστε τὸν λίθον μὴ προσπίπτειν πρὸς τὸν οὐρητῆρα, ῥηϊδίως οὐρέουσιν.

|| Οἷσι δὲ φῦμα περὶ τὴν κύστιν ἐστὶ τὸ παρέχον τὴν δυσ-

Longis inteftinorum laevitatibus laborantes una cum faevisfimis ulceribus inteftinorum cruciatu et dolore, iis folutis intumefcunt. His infuper exortus rigor malo eft.

Inteftinorum laevitates cum fpirandi difficultate et pectoris morfu ad tabem tendunt.

In tenuioris inteftini morbo laborantibus vomitio et furditas malo funt.

Vefica dura et graviter dolens omnino quidem mala eft. Peffima vero, fi febris continua acceſſerit, veficae namque dolores interimendi vim obtinent, et alvus his nihil admodum reddit. Eos autem metu liberat urina purulenta procedens, in qua album et laeve fubfidet. Quod fi neque haec levata fuerint, neque vefica mollior reddatur, intra primos circuitus laborantem moriturum expectandum eft. Hoc vero pueris a feptimo anno ad decimum quintum praecipue contingere folet.

Calculo laborantes eo habitu conftituti, ut ne in urinariam fiftulam calculus illabatur, prompte urinam reddunt.

At quibus tuberculum ad veficam adnafcitur, urinae

(Ed. Chart. VIII. [879. 880.] Foës. I. 193. 194. Ed. Lind. I. (568, 569.)

ουρίην, παντοίως σχηματισθέντες ὀχλέονται. λύσις δὲ τούτου γίνεται πύου ῥαγέντος.

Οἶσι λανθάνει τὸ οὖρον προσπῖπτον καὶ τὸ αἰδοῖον ἕλκονται, ἀνέλπιστοι.

Ἐπὶ στραγγουρίῃ εἰλεὸς ἐπιγενόμενος ἑβδομαίους ἀπόλλυσιν, ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγενομένου ἀθρόον οὖρον ἔλθῃ.

Νάρκαι καὶ (569) *ἀναισθησίαι γινόμεναι παρὰ τὸ ἔθος, ἀποπληκτικῶν συμβησομένων σημεῖον.*

Ὅσοι ἐκ τρώματος ἀκρατέες γίνονται τοῦ σώματος, πυρετοῦ μὲν ἐπιγενομένου χωρὶς ῥίγεος ὑγιάζονται, μὴ γενομένου δὲ ἀποπληκτικοὶ γίνονται τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερά.

[880] *Ἀποπληκτικοῖσιν αἱμοῤῥοΐδες ἐπιγενόμεναι χρήσιμον. ψύξιες δὲ καὶ ναρκώσιες πονηρόν.*

|| *Ἐν τοῖσιν ἀποπληκτικοῖσιν ἐπὶ τῇ δυσφορίῃ τοῦ πνεύματος ἱδρὼς ἐπιγενόμενος θανάσιμον. ἐν αὐτοῖσι δὲ πάλιν τούτοισιν ἢν πυρετὸς ἐπιγένηται, λύσις.*

Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ἐπιπυρετήναντα χρόνῳ ὀλέθρια.

difficultatem adferens, iis quivis corporis habitus negotium facesfit, cujus quidem folutio contingit per puris eruptionem.

Quibus incogitantibus urina decidit ac pudendum contrahitur, ii desperati funt.

Tenuioris inteſtini morbus urinae ſtillicidio ſuccedens intra ſeptimum diem interimit, niſi ſuborta febre urina affatim prodierit.

Torpores et ſtupores praeter conſuetudinem evenientes adfuturam ſiderationem denunciant.

Quibus ex vulnere corporis impotentia accidit, ii quidem febre citra rigorem oborta ſani evadunt, alioqui dextra aut ſiniſtra parte ſiderantur.

In ſideratis ſuccedentes haemorrhoides utiles, refrigerationes vero et torpores malum denunciant.

In ſideratis ex magna ſpirandi moleſtia ſubortus ſudor mortem adfert. In his rurſus ſi febris accedat, ſolutio contingit.

Siderationes quae repente fiunt, ſi inſuper febris exolutionis in modum contingat, quae diutius trahat, perniciem minantur.

Ed. Chart. VIII. [880.] Foes. I. 194. 195. Ed. Lind. I. (569. 570.)

Οἷσιν ἐκ τινὸς ἀῤῥωστίης ἐς ὕδερον περιΐσταται, τούτοισι κοιλίαι ξηραὶ σπυραθώδεες ἔρχονται, μετὰ περιτήξιος μυξώδεος καὶ οὔρου οὐ καλοῦ. διατάσιές τε περὶ ὑποχόνδρια, καὶ πόνοι καὶ ἐπάρματα περὶ κοιλίην, καὶ πόνοι περὶ κενεῶνας, καὶ περὶ τοὺς ῥαχιαίους μύας προσπίπτουσι. πυρετοί τε καὶ δίψαι, καὶ βῆχες ξηραὶ παρακολουθοῦσι, καὶ δύσπνοια περὶ τὰς κινήσιας, καὶ σκελέων βαρύτης, σιτίων τε ἀφιστᾶσι, καὶ προσενεγκάμενοι μικρὰ πληροῦνται.

Τοὺς λευκοφλεγματοῦντας διάῤῥοια παύει. αἱ μετὰ σιγῆς ἀθυμίαι, καὶ ἀπανθρωπίαι, ἐπιεικῶς αὐτῶν κατεργαστικαί.

|| Οἷσι φόβου μετὰ καταψύξιος ἐξίστανται, πυρετοὶ μεθ' ἱδρώτων, καὶ ὕπνοι αἱ πάναυδοι ταῦτα λύουσιν.

Ἐκ μανίης ἐς βράγχον μετὰ βηχὸς ἀπόστασις.

Ἐν τοῖσι μανικώδεσι σπασμὸς προσγινόμενος ἀμαυ(570)ρωσιν ἴσχει.

Αἱ σιγῶσαι ἐκστάσιες οὐχ' ἡσυχάζουσαι, ὄμμασι περιβλέπουσαι, πνεῦμα ἔξω ἀναφέρουσαι ὀλέθριαι, ποιοῦσαι δὲ

Quos ex aliqua aegritudine hydrops circumvenit, iis alvi resiccatae caprinis stercoribus similia dejiciunt, cum mucosa eliquatione, neque laudabili urina. Praecordiorum autem distentiones, ventris dolores ac tumores et circa laterum inanitates ac spinae musculos dolores incidunt. Febres quoque, sitis et tusses siccae comitantur et ad motiones spirandi molestia et crurum gravitas. Cibos etiam aversantur, paucisque sumptis explentur.

Aquae inter cutem vitio, cui leucophlegmatias nomen est, laborantes, alvi profluvium sedat. Animi abjectiones cum silentio et ab hominibus solitudines fere eos conficiunt.

Quibus vehemens mentis emotio ex metu cum perfrictione contingit, febres cum sudoribus et somni sermonem omnino intercipientes haec solvunt.

Ex insania in raucedinem cum tussi fit secessio.

Insanientibus accedens convulsio oculorum aciem retundit.

Vehementes mentis emotiones silentes, absque quiete, oculis quoquoversum intuentes spiritum efflantes, perni-

παραπληκτικὰ χρόνια. ἀτὰρ καὶ ἐκμαίνονται οὗτοι. οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῇ κοιλίης οὕτω παροξύνονται, περὶ κρίσιν μέλανα διέρχεται.

Οἷσιν ὑγιαίνουσι χειμῶνος ἐόντος περὶ τὴν ὀσφῦν ψυχρότης καὶ βάρος ἀπὸ βραχείης προφάσιος, καὶ κοιλίης ἐπίστασις, τῆς ἄνω καλῶς ὑπηρετούσης, ἰσχιὰς, ἢ νεφρῶν πόνος, ἢ στραγγουρίης τάχα ἂν συμβαίνοι.

Οἷσι τὰ κάτω κακοῦται, κνησμῶν ἐγγενομένων, ἔμπροσθεν ἰσχυρῶν, τούτοισιν ἀμμῶδες οὖρον γίνεται καὶ ἐφίσταται. τοῖσι δὲ ὀλεθρίοισιν αὐτῶν ἡ διάνοια ἀποναρκοῦται.

Οἱ τὰ ἄρθρα φλυκταινούμενοι ἐξερύθροισιν ἐπιπολαίοις, ἐπιῤῥιγώσαντες, οὗτοι κοιλίας καὶ βουβῶνας διαφοινίσσονται, οἷα πληγῇσιν ἐπωδύνοισι, καὶ ἀποθνήσκουσι.

|| *Τὰ ἰκτερώδεα οὐ πάνυ τι ἐπαισθανόμενα, οἷσι λύγγες, κοιλίαι καταῤῥήγνυνται, ἴσως δὲ καὶ ἐπίστασις, οὗτοι ἐκχλοιοῦνται.*

Τὰ κατὰ πλευρὸν ἀλγήματα ἐν πυρετοῖσιν ἰσχνῶς ἐστη-

ciem minantur, diuturnas vero faciunt partium resolutiones. Quinetiam vehementer insaniunt hoc modo affecti. Quibus autem cum ventris perturbatione hujusmodi affectus ingravescunt, iis nigra per alvum ad judicationem prodeunt.

Si per sanitatem hiemis tempore lumborum frigiditas et gravitas levi ex occasione orta sit, et alvi suppressio, superiore ventre probe officio suo fungente, coxendicum, vel renum dolor, aut urinae stillatio forte expectanda est.

Quibus inferiores partes male afficiuntur, vehementibus pruritibus prius obortis, iis urina sabulosa fit et subsistit. At qui perniciose habent, iis mens obtorpescit.

Quibus ad articulos praerubrae pustulae superficiales enatae sunt, ac subinde rigent, iis velut ex acceptis plagis cum dolore venter et inguina rubescunt et pereunt.

In morbo regio affectis, nec admodum sentientibus, quibus singultus adest, iis alvus effunditur, forte vero etiam supprimitur, atque hi cum virore pallescunt.

Lateris dolores in febribus leviter firmatos, et absque

κότα, ἄσημα, φλεβοτομίη βλάπτει, κἢν ἀπόσιτος ἦ, κἢν ὑποχόνδριον μετέωρον. καὶ ἐν καταψύξει οὐκ ἀπύρους νενωθρευμένους αἵματος ἀφαίρεσις βλάπτει. καὶ δοκέοντες δὲ ἐπιεικέστερον ἔχειν οὗτοι θνήσκουσι.

Κεφαλὴν καὶ πόδας καὶ χεῖρας κατεψῦχθαι κοιλίης καὶ πλευρῶν θερμῶν ἐόντων κακόν. βέλτιστον δὲ πᾶν ὁμοίως τὸ σῶμα (571) θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν.

Στρέφεσθαι δὲ ῥηϊδίως χρὴ τὸν νοσέοντα, καὶ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. βαρύτης δὲ ὅλου τοῦ σώματος καὶ χειρῶν καὶ ποδῶν πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ βάρει πέλιοι γίγνονται οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες, πλησίον [881] ὁ θάνατος. μελαινόμενα δὲ παντελῶς ἧσσον ὀλέθρια τῶν πελίων. ἀλλὰ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν. ἢν γὰρ εὐπετέως φέρῃ τὸ νόσημα, καὶ ἄλλό τι τῶν χρησίμων ὑποδεικνύῃ, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τρέπεται, καὶ τὰ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπίπτει.

Ὄρχιες καὶ αἰδοῖον ἀνεσπασμένα πονηρὸν σημαίνει.

Φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου περδήσιος διεξιέναι βέλτιστον.

ulla significatione, venae sectio laedit, sive aversum a cibis animum, sive sublata praecordia aeger habeat. Quinetiam in corporis perfrictione torpescentes non sine febre sanguinis detractio laedit, et cum videantur levius habere, moriuntur.

Caput, pedes et manus frigidas esse, ventre et lateribus calentibus, mali morbi signum est. Optimum vero totum corpus aeque calidum et molle esse.

Aegrum quoque facile converti oportet, et dum surgit levem esse. At gravitas quae totum corpus, vel manus ac pedes premit, vitiosa est. Quod si cum gravitate digiti quoque ac ungues lividi fiant, in propinquo mors est. At si omnino nigrescant, minus quam liventes periculum portendunt. Verum tunc reliqua consideranda sunt. Etenim si facile morbum sustinet aeger, et aliud quiddam ex his quae securitatem pollicentur se prodit, morbus in abscessum vergit, et denigratae corporis partes decidunt.

Testiculi pudendumque retractum malum denunciant.

Flatum vero absque crepitus sono emitti inter optima

Ed. Chart. VIII. [881.] Foeſ. I. 196. 197. Ed. Lind. I. (571. 572.)

κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καί τοι τὸν τοιοῦτον διελθοῦσα σημαίνει πονηρὸν καὶ παραφροσύνην, ἢν μὴ ἑκὼν τοῦτο ποιέηται τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης.

Ἕλκος πέλιον καὶ ξηρὸν, ἢ χλωρὸν γινόμενον, θανάσιμον.

|| Ἀνάκλισις βελτίστη μὲν ὡς εἴθισταί τις ὑγιαίνων. ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, τὰ σκέλεα ἐκτεταμένον, οὐκ ἀστεῖον. εἰ δὲ καὶ καταῤῥέοι προπετὴς ἐπὶ πόδας, χεῖρον, θανάσιμον δὲ καὶ κεχηνέναι, καὶ καθεύδειν ἀεὶ. καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου συγκεκαμμένα τε εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. τὸ δ' ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι οἷσι μὴ σύνηθες, παραφροσύνην σημαίνει, καὶ πόνους περὶ κοιλίην. πόδας δὲ γυμνοὺς ἔχειν καὶ χεῖρας, μὴ θερμὸν ἐόντα ἰσχυρῶς, καὶ τὰ σκέλεα διεῤῥίφθαι κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι κακὸν ἐν τοῖσιν ὀξέσι, κάκιστον δὲ ἐν περι(572)πλευμονικοῖσι. καθεύδειν δὲ χρὴ τὴν νύκτα, τὴν δὲ ἡμέρην ἐγρηγορέναι. τὸ δ' ἐναντίον πονηρόν. ἥκιστα δ' ἂν βλάπτοι τὸ πρωῒ κοιμώμενος ἕως

ſigna eſt. Praeſtat tamen cum ſtrepitu prodire quam illic revolvi. Quanquam hoc pacto prodiens dolorem et delirium denunciat, niſi ſua ſponte id aeger fecerit et flatum emiſerit.

Ulcus lividum et aridum, aut pallidum effectum, mortem indicat.

Optimus ille quidem jacentis habitus, quem ſanus aliquis uſurpare conſuevit. Supinum vero jacere cruribus porrectis probari non poteſt. Id quoque deterius ubi ſubinde deorſum ad pedes prolabitur. Exitioſum eſt ubi hiat, aut aſſidue dormit, aut ubi ſupinus jacet cruribus vehementer contractis ac reductis. Pronum autem jacere ei qui non conſuevit, delirium aut circa ventrem dolores portendit. Quod ſi pedes et manus nudat, neque vehemens calor ei ſubeſt, et crura diſpergit, mali morbi ſignum eſt, angorem namque portendit. Ubi vero reſidere vult aeger, malum quidem indicium in acutis morbis, ſed longe peſſimum in pulmonum et laterum affectibus. Noctu dormiendum, interdiu vigilandum, contra vero malum. Minimum autem offendit, ſi quis matutino tempore ad tertiam diei partem

Ed. Chart. VIII. [881.] Foes. I. 197. 198. Ed. Lind. I. (571.)
τοῦ τρίτου τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ὕπνοι πονηροί. κάκιστον δὲ μὴ καθεύδειν μήτε ἡμέρης μήτε νυκτός. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνου ἀγρυπνοίη ἄν, ἢ παραφρονήσει ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου.

Ὁκόσοισι κρόταφος τάμνεται, σπασμὸς ἐκ τῶν ἐναντίων τῆς τομῆς ἐπιγίνεται.

Ὅσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ, καὶ πονέσῃ πληγέντες, ἢ ἄλλως πίπτουσι, παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι, καὶ τὰ πολλὰ θνήσκουσιν.

Οἷς ἐγκέφαλος τιτρώσκεται, πυρετὸς ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ χολῆς ἔμετος ἐπιγίνεται, καὶ ἀποπληξίη σώματος, καὶ ὀλέθριοι οἱ τοιοῦτοι.

Τῶν ῥηγνυμένων κεφαλῆς ὀστέων χαλεπώτατον τὸ γνῶναι τὰ κατὰ τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενα. ῥήγνυται δὲ ὑπὸ τῶν βαρέων καὶ στρογγύλων βελέων μάλιστα, καὶ ἐκ τῶν ἐξ ὑπεναντίου φερομένων, καὶ μὴ ἐξ ἰσοπέδου. τὰ δ' ἀπορεύμενα, πότερον ἔῤῥωγεν ἢ οὐ κρίνειν δεῖ, διαμασᾶσθαι διδόντα ἐφ' ἑκα-

dormiat. Qui vero ab hoc tempore somnus est, malus. Pessimum tamen est si somnus neque noctu neque interdiu accedit. Id enim ob dolorem laboremque accidit, vel delirium fore significatur.

Quibus tempora secantur, iis ex adversa sectionis parte convulsio contingit.

Quibus concussum fuerit cerebrum, vel ex plaga doluerit, aut aliquo casu, his illico vox deficit, neque vident, neque audiunt, fereque intereunt.

Ex cerebri vulnere febris ut plurimum ac bilis vomitus succedit, et corporis resolutio, iique perniciose habent.

Ossium capitis fracturae cognitu difficillimae quae circa suturas sunt. Fiunt autem potissimum a gravibus ac rotundis telis, aut ex his quae ex opposito feruntur, neque ex plano. At ossa, de quibus fissa sint necne ambigitur, sic discernas, si in utramque maxillam albucum aut ferulam manducandam exhibueris, atque animum advertere jusseris, num os ali-

τέρην τὴν σιηγόνα ἀνθέρικον ἢ νάρθηκα, καὶ προσέχειν κελεύειν, εἴ τι ψοφεῖν αὐτῷ δοκέει τὸ ὀστέον. τὰ γὰρ κατεηγότα δοκέει ψοφεῖν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τὰ ἐῤῥαγότα μὲν ζ', τὰ δὲ ιδ', τὰ δὲ καὶ ἄλλως διασημαίνει. τῆς τε γὰρ σαρκὸς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ὀστέου γίνεται, καὶ τὸ ὀστέον πελιὸν καὶ πόνοι, ἰχώρων ὑποῤῥεόντων.

|| Ὅσοισιν ἐπί(573)πλοον ἐκπίπτει, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι.

Ἢν ἔντερον διακοπῇ τῶν λεπτῶν, οὐ συμφύεται.

Νεῦρον διακοπὲν, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὐ συμφύεται.

[882] Ὅ τι ἂν ἐν τῷ σώματι ὀστέον ἀποκοπῇ, ἢ χόνδρος, οὐκ αὔξεται.

Ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος κακόν.

Ἐπὶ τρώματι χολῆς ἔμετος ἐπιγενόμενος κακὸν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῖσι κεφαλικοῖσι.

Νεῦρα ὅσα παχέα τιτρώσκεται, ὡς ἐπιτοπολὺ χωλεῦνται, καὶ λοξὰ τιτρωσκόμενα μάλιστα, καὶ τῶν μυῶν αἱ κεφαλαὶ, μάλιστα τῶν ἐν μηροῖσιν.

quod strepere videatur, confracta namque strepere videntur. At processu temporis, fissa quidem septimo die, partim vero decimoquarto, partim etiam alias, sui significationem edunt. Nam vel caro ab osse abscedit, aut os livescit, aut dolores ex saniei influxu excitantur, eaque jam remediis aegre cedunt.

Quibus omentum procidit, ut putrescat necesse est.

Ex tenuibus intestinis si quod dissectum fuerit, non coalescit.

Praecisus nervus, aut quod in gena est tenue, aut praeputium, non coalescit.

Neque corporis os quodcunque resectum, neque cartilago augetur.

Vulneri succedens convulsio malo est.

Bilis vomitus vulneri succedens malum denunciat, praecipueque in capitis vulneribus.

Nervi quicunque crassi vulnus accipiunt, ut plurimum claudos reddunt, praecipueque si obliquum vulnus fuerit, ac in musculorum capitibus, praesertim femorum.

Ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τρωμάτων, ἤν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ, ἢ ῥαχίτην μυελὸν, ἢ ἧπαρ, ἢ φρένας, ἢ καρδίην, ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχειῶν. θνήσκει δὲ, κἢν ἐς ἀρτηρίην καὶ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γένωνται, ὥστε τοῦ πλεύμονος πληγέντος ἔλασσον προερχόμενον πνεῦμα κατὰ στόμα γίνεσθαι ἢ τὸ ἐκπῖπτον ἐκ τοῦ τρώματος. θνήσκουσι δὲ καὶ οἱ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, ἤν τέ τι τῶν λεπτῶν τιτρωθῶσιν, ἤν τε τῶν παχέων, ἢν ἐπικάρσιος ἡ πληγὴ γένηται καὶ μεγάλη. εἰ δὲ μικρὴ καὶ εὐθεῖα, περιγίνονται ἔνιοι. ἥκιστα δὲ θνήσκουσιν οἱ τιτρωσκόμενοι ἐν οἷσι ταῦτα μὴ ἔνι, τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἢ τούτων προσωτάτω.

|| Τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυροῦνται ἐν τοῖσι τρώμασιν ἐς τὴν ὀφρῦν, καὶ μικρὸν ἐπάνω. ὅσῳ δ' ἂν τὸ τρῶμα νεώτερον ᾖ, μάλιστα βλέπουσι. χρονιζομένης δὲ τῆς οὐλῆς, ἀμαυροῦσθαι μᾶλλον συμπίπτει.

Αἱ σύριγγες χαλεπώταταί εἰσιν ὅσαι (574) ἐν τοῖσι χονδρώδεσί τε καὶ ἀσάρκοισι τόποισι πεφύκασιν, εἰσί τε κοῖλαι,

Ex vulnere autem fere mors contingit, si cui vulneratum fuerit cerebrum aut spinalis medulla, aut jecur, aut septum transversum, vel cor, aut vesica, aut quaedam grandis vena. Mors quoque subit si in arteriam et pulmonem insignes valde plagae inflictae sunt, ita ut percusso pulmone minor sit qui per os prodit spiritus quam qui per vulnus excidit. Intereunt vero quibus nervi interiores, sive tenuis aliquis sive crassus vulnus acceperit, si plaga transversa fuerit et magna: quod si parva et recta, nonnulli periculo eximuntur. Minime autem ab his vulneribus mors impendet, quae in corporis partes, in quibus haec non sunt, aut ab his quam longissime absunt, infliguntur.

At in vulneribus quae in supercilium, aut paulo altius inferuntur, visus acies obtunditur, et quo vulnus recentius est, eo magis vident. Inveterascente autem aut tardante cicatrice magis obtundi solet.

Ex fistulis maxime molestiam adferunt quae in cartilaginosis aut carne vacuis locis fieri solent, cavae sunt, et

μολοῦνταί τε καὶ ἰχωρορροοῦσιν αἰεὶ, σαρκίον τε ἐπὶ τῷ στόματι ἔπεστιν αὐταῖς. εὐθεραπευτότεραι δὲ ὅσαι ἐν τοῖσι μαλθακοῖσι τόποισι καὶ σαρκώδεσί τε καὶ ἀνεύροισι πεφύκασι.

|| Τὰ δὲ πρὸ ἥβης οὐ γίνεται νοσήματα, περιπλευμονικὰ, περιπλευριτικὰ, ποδαγρικὰ, νεφρῖτις, κιρσὸς περὶ κνήμην, ῥοῦς αἱματηρὸς, καρκῖνος μὴ σύμφυτος, λεύκη μὴ συγγενὴς, κατάῤῥους νωτιαῖος, αἱμοῤῥοῒς, μὴ σύμφυτος χορδαψός. τούτων τῶν νοσημάτων πρὸ ἥβης οὐ χρὴ προσδέχεσθαι γενησόμενον οὐδὲν ἀπὸ ιδ΄ μέχρι β΄ καὶ μ΄ ἐτέων, πάμφορος ἡ φύσις νοσημάτων ἤδη τοῦ σώματος γίνεται. πάλιν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡλικίης μέχρι ξγ΄ ἐτέων οὐ γίνονται χοιράδες. οὐδὲ λίθος ἐν κύστει, ἢν μὴ τύχῃ πρότερον ὑπάρχων, οὐδὲ κατάῤῥους νωτιαῖος, οὐδὲ νεφρῖτις, ἢν μὴ παρακολουθῶσιν ἐξ ἄλλης ἡλικίης. οὐδὲ αἱμοῤῥοΐδες, οὐδὲ ῥοῦς αἱματηρὸς, ἢν μὴ πρότερον τύχῃ γεγενημένος. ταῦτα μέχρι γήρως ἀπέχεται νοσήματα.

longius excurrunt, assidueque sanie manant, et in quarum osculo caruncula inest. Facilius autem curantur quae in mollibus et carnosis locis et non nervosis oriuntur.

Sed neque ante pubertatem occupant hi morbi, pulmonum inflammationes, laterum dolores, podagrae, renum vitia, varix in tibia, fluor sanguineus, cancer non innatus, albicans vitiligo, non cognata defluxio in spinalem medullam, sanguinis per ora venarum profluvium, tenuioris intestini morbus, quem χορδαψὸν vocant, non a natura insitus. Horum morborum nullus ante pubertatem metuendus est. Ab anno autem decimo quarto ad quadragesimum secundum usque natura omnis generis morborum corporis ferax est. Contra vero ab hac aetate ad annum sexagesimum tertium neque strumae fiunt, neque vesicae calculus, nisi antea occupet, neque in spinalem medullam defluxio, neque renum morbus, nisi ex alia aetate sequantur, neque sanguinis per ora venarum profluvium, neque fluor sanguineus, nisi prius adfuerit. Atque hi morbi ad senectutem usque absunt.

|| Ἐν γυναικείοισι τὰ πρὸ τῶν τόκων ἰόντα ὑδατώδεα κακόν.

Στόματα ἀφθώδεα τῇσιν ἐπιφόροισιν οὐ χρηστόν. ἄρα καὶ κοιλίαι καθυγραίνονται.

Ἐκ κενεώνων μεθιστάμενα ἀλγήματα ἐς τὸ λεπτὸν ἐν μακροῖσιν ἐκ διαφθορῆς καὶ μὴ λίην καθαρθείσης ὀλέθριον.

Τὰ ἐκ τόκου καὶ διαφθορῆς πολλὰ ὀξέως ὁρμήσαντα, ἐπιστάντα δύσκολα. ῥῖγος ταύτῃσι πολέμιον καὶ κοιλίης ταραχή. ἄλλως τε καὶ ὑποχονδρίου ὀδυνώδεες.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα, μετὰ βάρεος γινόμενα καὶ σπασμοῦ, φλαῦρα ὡς ἐπιτοπολύ.

[883] Ἧισιν ἐκ γυναικείων περὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ λεπτὸν πόνοι σύντονοι, κοιλίας καθυγραίνουσιν, ὑπασώδεες, ταύτῃσι περὶ κρίσιν καταφοραὶ καὶ ἀδύνατοι κενεαλγικῶς, ἐφιδροῦσι καὶ περιψύχουσιν, αἱ τοιαῦται ὑποστροφαὶ τῇσι πλείστῃσι γενόμεναι μετὰ τὴν ἄφεσιν ταχέως κτείνουσι.

In muliebribus purgamentis quae ante partus aquofa prodeunt, malum denunciant.

Serpentia oris ulcera in praegnantibus bono non funt. Ac forte etiam alvi humectantur.

Ex laterum inanitate ad tenue inteftinum migrantes dolores in diuturnis morbis ex abortione, neque admodum purgata muliere, perniciem denunciant.

Quae ex partu et abortu copiofa celeriter cum impetu feruntur, fi fubfiftant, moleftiam exhibent. Hujusmodi mulieribus rigor inimicus eft et alvi perturbatio, praecipue vero fi praecordiorum dolore vexentur.

In uterum geftantibus capitis dolores qui cum fopore, gravitate et convulfione fiunt, ut plurimum malo funt.

Quibus ex muliebribus purgamentis dolores intenfi ad fuperiorem ventris partem et tenuius inteftinum excitati, alvos humectant, et levem anxietatem inducunt, his ad judicationem in fomnum propenfiones fiunt, et impotentes ex capitis dolore cum tenuibus fudoribus et perfrictionibus vexantur. Hujusmodi recidivae plurimis poft remiffionem obortae celeriter interimunt.

|| Τὰ μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα, καὶ τῆξις παράλογος, τῇσιν ἐπιφόροισιν ἐκτιτρώσκει.

Ὀδύνη κοιλίης μετὰ τόκον ἐπὶ ταύτῃσι πυώδεα καθαίρει.

Αἱ ναρκώδεες καὶ μάλιστα ἐν τῇσι κινήσεσι μετὰ ἀδυναμίης κατακεκλασμέναι, περὶ κρίσιν ἐνοχληθεῖσαι, ἀσώδεες, ἐφιδροῦσι πολλῷ. κοιλίαι καθυγρανθεῖσαι ταύτῃσι κακόν.

Τὰ δὲ γυναικεῖα μὴ ἐπιστῆναι χρήσιμον. ἐπιληπτικὰ ἐκ τῶν τοιούτων οἶμαι. ἐνίῃσι δὲ ὑποφοραὶ μακραὶ, ἐνίῃσι δὲ αἱμοῤῥοΐδες.

Τῇσιν ἐπιφόροισιν ὑποχονδρίου ἄλγημα κακὸν, καὶ κοιλίαι ταύτῃσι φερόμεναι κακόν. καὶ τὸ ἐπιῤῥιγοῦν ταύτῃσι κακόν. ὀδύνη κοιλίης ἐν τῇσι τοιαύτῃσιν ἧσσον κακὸν, || ἢν ἰλυώδεα καθαίρῃ. ἧσι ῥηϊδίως τῶν τοιούτων τίκτεται, μετὰ τόκον δύσφορα σφόδρα.

Τῇσι κυούσῃσι φθινώδεσιν, ᾗσιν ἔρευθος ἐπὶ προσώπου γίνεται, αἱ ἀπὸ ῥινῶν ἀποστάξιες τοῦτο ἀποτρέπουσι γινόμεναι.

Spirationes suspiriosae quae foras educuntur, ac citra rationem facta colliquatio in uterum gerentibus abortiones indicant.

Ventris dolor a partu in his purulenta expurgat.

Quae torporis sensu afficiuntur, praecipueque ad motiones impotentes et perfractae, circa judicationem vexatae, anxietate laborantes, multo et tenui sudore diffluunt, in his alvus effusa malum denunciat.

Muliebria purgamenta non subsistere utile, ac forte ex talibus comitiales morbi oriuntur, partim vero diuturnae alvi subductiones, partim etiam sanguinis per ora venarum profluvium.

Uterum gerentibus praecordiorum dolor malum denunciat, hic etiam alvi euntes et rigore subinde corripi malo est. Ventris dolor, si limosa expurget, in hujusmodi levius malum indicat. Quae ex his faciles partus habent, eae postea vehementer anguntur.

Quibus praegnantibus tabi opportunis faciei rubor exoritur, hunc stillationes e naribus avertunt.

Ἧισιν ἐκ τόκου λευκὰ, ἐπιστάντων δὲ ἅμα πυρετῷ κώφωσις, καὶ ἐς πλευρὸν ὀδύνη ὀξεῖα, (576) ἐξίστανται ὀλέθριοι.

Τὰ ἐν τῇσιν ἐπιφόροισι ἁλμυρώδεα σημαίνει μετὰ τόκον δύσκολα λευκοῖσιν, δακνώδεσιν. αἱ τοιαῦται καθάρσιες ἀποσκληρύνουσι. λὺγξ ἐπὶ τούτοισι φλαῦρον καὶ πτύσις ὑστερῶν, καὶ συντείνει.

Ἐς πόδας καὶ ἐς ὀσφῦν συντάσιες ἐκ γυναικείων ἐκπυητικὸν, καὶ τὰ ἀπὸ κοιλίης γλίσχρα, δυσώδεα ἐπιπόνως ἰόντα. πνιγμοὶ ἐπὶ τοῖσι προγεγραμμένοισιν ἐκπυητικόν.

Τὰ ὑστερικὰ ἐν κοιλίῃσι σκληρύσματα ἐπώδυνα, ὀξέως ὀλέθριον.

Τῇσιν ἐπιφόροισιν ἤδη ἀφθώδεα ῥεύματα ἐπώδυνα πονηρόν. αἱμοῤῥοῒς ταύτῃσι κάκιστον.

Ἧισι κοιλίης ἐπαρθείσης ἐς αἰδοῖον ἔρευθος ἦλθε, γυναικείων λευκῶν ὑγρῶν κατελθόντων ἐξαπίνης, ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι τελευτῶσι.

Quibus a partu alba prodeunt, et his subsistentibus surditas cum febre et lateris dolor acutus excitatur, eae in vehementem et perniciosam mentis emotionem incidunt.

Praegnantibus salsuginosa, post partum molestias ex albis, mordacibus denunciant. Purgationes hujusmodi duritiem adferunt. In his singultus malo est, et uterorum procidentia, quae et una interficit.

Ex purgamentis muliebribus ad pedes et lumbos pertingentes tensiones suppurationes indicant, et viscosa graveolentia ex alvo cum dolore prodeuntia. Ex praescriptis quoque suffocationes, suppurationes denunciant.

Uterinae ventris duritates cum dolore celerem perniciem denunciant.

In uterum jam gerentibus fluxiones serpentia oris ulcera cum dolore excitantes malum denunciant. In his sanguinis per ora venarum profluvium pessimum.

Quibus in tumorem sublato ventre, pudendum rubor occupavit, muliebribus purgamentis albis humidis subito procedentibus, diuturnis febribus intereunt.

|| Σπασμῷ, γυναικείων ἐν ἀρχῇσι φανέντων, πυρετοῦ μὴ ἐπιγενομένου λύσις.

Οὖρα λεπτὰ ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρεύμενα ῥῖγος σημαίνει.

Ἢν ἀπὸ τῆς τετράδος αἵματος ῥύσις γένηται, χρόνια σημαίνει, καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται, καὶ σκελέων οἰδήματα.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα μετὰ βάρους γενόμενα φλαῦρα, ἴσως δὲ ταύτῃσι καὶ ἅμα σπασμῶδές τι ὠφελέει.

Αἱ προυλγήσασαι τρόπον χολερώδεα πρὸ τῶν τόκων τίκτουσι μὲν ῥηϊδίως, πυρέξασαι δὲ κακοήθεες, ἄλλως τε κἤν τι κατὰ φάρυγγα ὀχλῇ, ἤ τι τῶν ἐν πυρετῷ κακοήθων ἐπιφανῇ σημεῖον.

[884] Τὰ πρὸ τῶν τόκων ῥηγνύμενα ὑδατώδεα φλαῦρα.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κατὰ φάρυγγα (577) ἁλμυρώδεες ῥύσιες πονηρόν.

Τὸ πρὸ τῶν τόκων ἐπιῤῥιγοῦν καὶ τὰ ἀνωδύνως τικτόμενα κινδυνώδεα.

Convulsionem, muliebria si circa initia appareant, neque febris accesserit, solvunt.

Urinae tenues nubeculam quandam in medio assumentes rigorem denunciant.

Sanguinis fluxus si quarto die oriatur, diuturnitatem indicat, et alvus effunditur, cruraque intumescunt.

In uterum gerentibus capitis dolores cum sopore et gravitate malo sunt: forteque hujusmodi naturae una etiam convulsionibus quibusdam sunt obnoxiae.

Quae ante partionem in modum cholerae morbi affliguntur, faciles quidem partus edunt. Febre autem tentatae, malignae habent, tum vero praecipue, si quid fauces vexet, aut in febre maligni aliquid appareat.

Erumpentia ante partus aquosa mala.

In uterum gerentibus salsuginosae ad fauces fluxiones malum denunciant.

Ante partus subinde rigore corripi et citra dolorem parere periculum indicat.

Τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ ἀφθώδεα ῥεύματα πονηρόν. σπασθεῖσαι, ἐκλυθεῖσαι, μετακαταψυχθεῖσαι, ἐκθερμαίνονται ὀξέως. καὶ μέντοι καὶ δύσκολα ἀποβαίνει τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ περὶ τὸ λεπτὸν οἰδήματα, οἷα τὰ περὶ τὰς ὀσχίας γίνονται, ἀπολαμβανόμενα ὀρθοπνοίῃσιν. ἆρα τὰ τοιαῦτα οἰδήματα διδυμοτοκεῖ; ἆρα καὶ σπασμώδεες τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ποιέει.

|| Τὰ μυχθώδεα ἐξαναφέροντα πνεῦμα ἐν πυρετοῖσιν ἐκτιτρώσκονται.

Φρικώδεσι, κοπιώδεσι, καρηβαρικοῖσι, γυναικεῖα καταῤῥήγνυται.

Αἱ πρὸς χεῖρα νωθραὶ, κατάξηροι, ἄδιψοι, γυναικεῖα πολλὰ χαλῶσαι, ἐκπυητικαί.

Τὰ ἐξαίφνης λευκὰ κατατρέχοντα ἐπὶ τρωσμῷ, ἤν τι ῥιγῇ, καὶ ἐς μηρὸν ὁρμαὶ, τρόμος δύσκολον.

Τὰ ἀφθώδεα στόματα τῇσιν ἐπιφόροισι κοιλίας καθυγραίνει.

Praegnantibus fluxiones cum serpentibus oris ulceribus malo sunt. Hae convulsionibus, exolutionibus, postea perfrictionibus tentatae, celeriter calefiunt. Quinetiam praegnantibus molestiam exhibent, qui circa tenue intestinum contingunt tumores, quales extremas uteri osculi oras, in erectae cervicis spirationis difficultate detentis eveniunt. Quinetiam fortassis hujusmodi tumores gemellorum partum praenunciant aut forte convulsiones tumores hujusmodi indicant.

Quae suspiriosae spirationes foras educuntur in febribus, abortionis periculum afferunt.

Horrore subinde tentatis, lassitudine et capitis gravitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

Quae ad manus contactum torpescunt, peraridae, sitis expertes, muliebria multa profundentes, pus intro colligunt.

Ex abortione ubi alba derepente percurrunt, si rigor aliquis corripiat, et ad femur impetus fiat, tremor molestus subit.

Serpentia oris ulcera in uterum gerentibus alvos humectant.

Αἱ δὲ τῶν κυουσέων προνοσέουσαι πρὸ τῶν τόκων ἐπιῤῥιγοῦσι.

Αἱ ναρκώδεες ἐκλύσιες δύσκολοι μὲν ἐκ τῶν τόκων ἀποβαίνουσι καὶ παρακρουστικαὶ, οὐ μέντοι ὀλέθριοι. ἀτὰρ καὶ πλῆθος γυναικείων προσημαίνουσιν.

Αἱ ἐν τόκῳ καρδίην προαλγήσασαι ὀλίγῳ ὕστερον ἀποβάλλουσι.

Τὰ φρικώδεα, κοπιώδεα, καρηβαρικὰ, τραχήλου ὀδυνώδεα γυναικεῖα καταῤῥήγνυσι. περὶ κρίσιν τὸ τοιοῦτον γινόμενον μετὰ βηχίου ἐπιῤῥιγοῖ.

Ἧισι κύρησιν ὀρθοπνοϊκὰ συμβαίνει, ἐν τῇσιν ἐπιφύρεισι, τιτθοὺς ἐκπυοῦνται. γυναικεῖα (578) ἐπιφαίνεσθαι ἐν ἀρχῇ κακόν.

|| Τὰ μανικὰ πυρετοὺς ὀξεῖς ταραχώδεας ἀχόλῳ καρδιαλγικῷ λύουσι.

Τῇσιν ἀτόκοισιν αἵματος ἔμετος πρὸς τὸ συλλαβεῖν ὠφελεῖ.

Quae praegnantes ante partus laborarunt, subinde rigore corripi solent.

Quae ex partionibus contingunt exolutiones cum torpore, molestiam quidem exhibent et mentem emovent, nullam tamen perniciem afferunt. Verum etiam purgamentorum muliebrium abundantiam denunciant.

Quae in partu oris ventriculi dolorem antea senfere, paulo post foetus deponunt.

Horroris et lassitudinis, capitis gravitas cum cervicis dolore, muliebres purgationes dejiciunt. Quod si quid hujusmodi circa judicationem cum tussicula contingat, subinde rigorem adfert.

Quae puellae erectae cervicis spiratione vexantur, iis uterum ferentibus mammae pus colligunt. Muliebria purgamenta circa initia apparere malum.

Febres acutas cum mentis perturbatione, in oris ventriculi dolore non bilioso, insania solvit.

His quae non pariunt, ad conceptum sanguinis vomitus prodest.

Τὰ ἀχλυώδεα γυναικείων συχνῶν ἐπιφανέντων λύεται.

Ὅσῃσι γυναιξὶν ἐκ πυρετῶν ἄλγημα τιτθῶν γίγνεται πτύσις αἱμάλωπος οὐ τρυγώδης γενομένη, λύει τοὺς πόνους.

Οἱ ἐν ὑστερικῇσιν ἀπύροισι σπασμοὶ εὐχερέες, οἷον καὶ Δορκάδι.

Ἥισιν ἐκ ῥίγεος πυρετὸς κοπιώδης, γυναικεῖα κατατρέχει. τράχηλος ἐν τούτοισιν ὀδυνώδης αἱμοῤῥαγικόν.

Ἔμετος δὲ ἀλυπότατος φλέγματος καὶ χολῆς συμμεμιγμένος. μὴ πολὺς δὲ κάρτα ἐμείσθω. τὰ δὲ ἀκρητέστερα τῶν ἐμουμένων κακίω. πρασοειδὴς δὲ ἔμετος, καὶ μέλας, καὶ πελιὸς πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέθριον, τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει ὁ πελιὸς καὶ κακώδης. ἔστι δὲ θανάσιμος ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος, καὶ μάλιστα εἰ μετὰ ἀνάγκης ἐμέοιτο ἐπωδύνου.

[885] Οἱ ἀσώδεες ἀνεμέτως παροξυνόμενοι κακὸν, καὶ οἱ σπαράσσόμενοι ἀνεμέτως.

Oculorum caligines crebris apparentibus mensibus solvuntur.

Quaecunque mammarum dolore ex febribus vexantur, eas sanguinis concreta spuitio non foeculenta dolore liberat.

In mulieribus quae uteri suffocationibus tentantur, idque sine febre, faciles sunt convulsiones, quale quid etiam Dorcadi contigit.

Quibus ex rigore febris cum lassitudinis sensu adest, in his muliebrium profluvium expectare oportet. Quod si cervicis dolor prehenderit, sanguinis e naribus eruptionem fore spes est.

Vomitio autem maxime est innoxia, quae pituita et bile permixta est, dum ne admodum copiosa sit. At sinceriores vomitiones deteriores sunt. Viridis quoque vomitus et niger et lividus vitiosus est. Quod si omnes colores idem vomat, exitiale est. Celerrimum autem exitium indicat lividus et mali odoris. Mortem quoque adfert ruber vomitus, isque praecipue si cum majore conatu et dolore contingat.

Corporis aestuatione et inquieta jactatione conflictati, citra vomitum ingravescentes, male habent, atque etiam qui vellicantur citra vomitum.

Τὰ μικρὰ ἐμέσματα, χολώδεα, ἄλλως τε κὴν ἀγρυπνέωσιν.

|| *Ἐπὶ μελάνων ἐμέτων κώφωσις οὐ βλάπτει.*

Οἱ κατὰ μικρὰ ταχεῖς, χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι κακὸν, ἐν ὑποφορῇ πλείονι καὶ ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ.

Τὰ ἐξ ἐμέτων ἀσώδεα, κλαγγώδεα, ὄμματα ἐπιχνοῦν ἴσχοντα μανικά. ὀξέως μανέντες θνήσκουσιν (579) *ἄφωνοι.*

Ἐν ἐμέτῳ διψώδεα ἐόντα ἄδιψον γενέσθαι κακόν.

Ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις τὰ παρ᾽ οὖς μάλιστα.

Τοῖς ἀσώδεσι κοιλίης ταραχώδης ἐπίστασις, διὰ ταχέων ἐξανθεῖ οἷα κωνώπων κεντήματα, καὶ ἐς ὄμματα δακρυώδης ἀπόστασις ἔρχεται.

Ἐπὶ ἀκρήτοις ἐμέτοις λυγμὸς κακόν. κακὸν δὲ καὶ σπασμός. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι τῇσιν ἐκ τῶν φαρμακείων.

Vomitiones exiguae, biliofae, malum denunciant, tum vero praecipue, fi pervigilio conflictentur aegri.

Ex nigris vomitibus oborta furditas noxia non eft.

Vomitus parvi et frequenter repetentes, biliofi, finceri mali funt in copiofiore ventris fubductione et intenfo lumborum dolore.

Ubi ex vomitu anxietudo occupat, vox ftridula eft, oculi pulvere obfiti, infania portenditur, ac tales vehementi infania correpti, voce defecti intereunt.

In vomitu eum qui fiti prematur fitis expertem effe malum eft.

In angore et pervigilio vexatis ad aures abfceffus maxime obveniunt.

In anxietate laborantibus cum alvi turbulenta fuppresfione, celeriter velut culicum puncturae in cutem erumpunt, et ad oculos lachrymofus abfceffus procedit.

Ex finceris vomitionibus fingultus malus eft, mala quoque convulfio. Quinetiam idem exiftimandum eft in immodicis purgationibus, quae ex medicamentorum potionibus fiunt.

Ed. Chart. VIII. [885.] Foes. I. 208. 209. Ed. Lind. I. (579.)

Οἱ μέλλοντες ἐμεῖν πτυαλίζουσιν ἔμπροσθεν.

Ἐπὶ ἐλλεβόρῳ σπασμὸς ὀλέθριον.

|| Ἐπὶ πάσῃ καθάρσει πλεοναζούσῃ ψύξις μεθ᾽ ἱδρῶτος, ὀλέθριον, καὶ οἱ ἐπανεμέοντες διψώδεες ἐν τούτοισι κακόν. οἱ δὲ ἀσώδεες ὀσφυαλγέες, κοιλίην καθυγραίνονται.

Αἱ ἐξερύθρων, μελάνων, ὑπὸ ἐλλεβόρου καθάρσιες, πονηραί. καὶ ἔκλυσις δὲ μετὰ τοιούτων κακόν

Ἀπὸ ἐλλεβόραυ ἐμέσαι ἐρυθρὰ, ἀφρώδεα, ὀλίγα, ὠφελέει. ποιέει μέντοι σκληρύσματα, καὶ ἐμπυήσιας μεγάλας ἀφίστησιν. εἰσὶ δὲ οἱ τοιαῦτα ἐμέοντες ἄλλως τε καὶ στῆθος ἐπώδυνοι, καὶ ἐν τοῖς ῥίγεσιν ἐφιδροῦντες, καὶ ὄρχιας ἐπαίρονται. τούτου προσγενομένου ἐπιῤῥιγοῦσι καὶ ἰσχναίνονται.

Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ ἐμετώδεες περὶ κρίσιν μέλανα ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

Ἱδρὼς ἄριστος μὲν ὁ λύων τὸν πυρετὸν ἐν ἡμέρῃ κρισίμῳ. χρήσιμος δὲ καὶ ὁ κουφίζων. ὁ δὲ ψυχρὸς καὶ μοῦνον

Qui vomituri sunt, iis antea os crebra salivatione impletur.

Ex epoto veratro convulsio exitium adfert.

In omni superflua purgatione frigus cum sudore exitiale. Et inter haec qui subite vomunt, et siticulosi sunt, male habent. Qui vero anxietate laborant cum lumborum dolore, iis alvus humectatur.

Ex epoto veratro praerubrorum et nigrorum purgationes vitiosae. Virium exolutio cum talibus mala est.

Epoto veratro rubra, spumantia, pauca vomitione rejicere juvat. Duritias tamen facit, et magnas puris intro collectiones eximit. Qui vero talia vomitione refundunt, pectoris praecipue dolore conflictantur, et in rigoribus crebro et tenuiter exudant, testes in tumorem sublatos habent. Quo in casu subinde rigent et graciles evadunt.

Crebro repetentes iisdem perseverantibus casibus vomitiones ad judicationem nigra vomitione refundunt. Quinetiam tremulos aegros faciunt.

Sudor optimus sane qui febrem die judicatorio tollit. Utilis autem et qui allevat. Malus vero frigidus, et ubi ca-

περὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον γινόμενος φλαῦρος. καὶ γὰρ χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει.

Ἱδρὼς δὲ ψυχρὸς ἐν ὀξεῖ μὲν πυρετῷ θανάσιμος, ἐν πρηϋτέρῳ δὲ χρόνον σημαίνει.

|| Ἱδρὼς (580) ἅμα πυρετῷ γενόμενος ἐν ὀξεῖ φλαῦρον.

Οὖρον ἐν πυρετῷ, λευκὴν ἔχον καὶ λείην ὑπόστασιν ἱδρυμένην ταχεῖαν ἄφεσιν σημαίνει. ταχεῖαν δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀκρίτου λίπος ἴσχον τι ἐξυδατούμενον. τὸ δὲ ὑπέρυθρον καὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχον ὑπέρυθρόν τε καὶ λείην, πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης γενόμενον, ἑβδομαῖον ἀπολύει· μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην χρονιώτερον, ἢ πάντως χρόνιον. τό τε ἐν τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον ἑβδομαῖον, ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. τὸ δὲ λεπτὸν καὶ χολῶδες, καὶ τὸ μόλις γλίσχρον ἔχον ὑπόστασιν, καὶ τὸ μεταβάλλον ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ χεῖρον χρόνιον. ἐπιπλεῖον δὲ τοῦτο ἐπακολουθοῦν, ἢ περὶ κρίσιν χρόνων γενομένων οὐκ ἀκίνδυνον.

put duntaxat et cervix insudat. Nam et temporis diuturnitatem et periculum denunciat.

Sudor autem frigidus, cum acuta quidem febre exitium, cum mitiore vero diuturnum fore morbum significat.

Sudor una cum febre, acuto morbo urgente, malus.

Urina in febre album et laeve depositum habens sedimentum celerem liberationem denunciat. Celerem quoque quae diluta indiscretam quandam habet pinguedinem. Quae vero aliquantulum rubet, subrubrum habet sedimentum et laeve, si quidem ante septimum diem appareat, septimo die solutionem fore designat, post septimum autem tardiorem, aut plane diuturnam. Et quae quarto die subrubram nubeculam capit, septimo die liberat, dum reliqua pro ratione habeant. Tenuis autem et biliosa et aegre lentum habens sedimentum, et quae in melius ac deterius commutatur, temporis diuturnitatem postulat. Quod si istud diutius perseverat, aut ad judicationem temporis longinquitas requiratur, periculo non vacat.

[886] Ὑδατῶδες δὲ καὶ λευκὸν διατελέως ἐν χρονίοισι δύσκριτον γίνεται καὶ οὐκ ἀσφαλές.

Νεφέλαι δὲ ἐν οὔροισι λευκαὶ μὲν καὶ κάτω λυσιτελέες. ἐρυθραὶ δὲ καὶ μέλαιναι καὶ πελιαὶ δύσκολοι.

Κινδυνῶδες τῶν οὔρων ἐστὶ τὸ χολῶδες, μὴ ὑπέρυθρον, ἐν τοῖσιν ὀξέσι, καὶ τὸ κριμνῶδες λευκὰς ἔχον ὑποστάσιας, καὶ τὸ ποικίλον χροιῇ καὶ ὑποστάσει, καὶ μάλιστα τοῖσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥευματισμοῖσι. κινδυνῶδες δὲ καὶ τὸ ἐκ μέλανος μεθιστάμενον ἐς λεπτὸν χολῶδες, καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διασπώμενον, καὶ τὸ ἐκ τροφιώδεος ὑπόστασιν ἴσχον ὑποπέλιον, ἰλυώδεα. || ἆρα ἐκ τοιούτων ὑποχόνδριον ὀδυνῶνται; δοκέω δεξιόν. ἢ καὶ χολώδεες γί(581)γονται, καὶ τὰ παρ᾽ οὖς ὀδυνώδεες. τούτοισιν ἐπὶ βραχὺ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα ὀλέθριον.

Οὖρα ἐξαίφνης παραλόγως ἐπ᾽ ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρα, καὶ ὅλως τὸ παραλόγως πέπον ἐν ὀξεῖ φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἐξέρυθρον ἐκ τούτων ἐπάνθισμα ἰῶδες κατεχόμενον.

Diluta vero et alba in diuturnis morbis perseverans difficilem et non securam judicationem facit.

In urinis nubeculae, albae quidem et quae infimum locum tenent, utiles sunt, rubrae vero, nigrae ac lividae, molestiam exhibent.

In praecipitibus morbis periculum denunciat urina biliosa, neque aliquantulum rubra, et quae hordei tosti non exacte moliti crassioribus frustulis similia habet sedimenta, alba, et quae colore ac sedimento variat, praecipueque in iis quae ex capite fiunt defluxionibus. Perniciem etiam prae se fert quae ex nigra in biliosam tenuem transit, et quae sedimentum habet divulsum, quaeque ex his quae densata per urinam feruntur, quod subsidet habet aliquantulum livescens et limosum. Ac fortasse ex his quidem praecordia dextra dolor occupat, aut ex virore pallescunt, aut abscessus ad aures cum dolore excitantur. In his paulo post effusa alvus periculum denunciat.

Urinae derepente praeter rationem parum concoctae vitiosae sunt. Ac in totum quae in morbo acuto urina praeter rationem cocta est, vitium denotat. In his quoque malo

λευκὸν δὲ καὶ καταχεόμενον διαφανὲς οὖρον πονηρόν. μάλιστα ἐν φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ μετὰ ποτὸν ταχέως διουρούμενον, καὶ μάλιστα πλευριτικοῖσι καὶ περιπλευμονικοῖσι. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πρὸ ῥίγους ἐλαιῶδες οὐρούμενον. πονηρὸν δ' ἐν τοῖσιν ὀξέσι καὶ τὰ χλοιώδεα μὴ ἐπὶ χροιῇ ῥέοντα.

|| Ὀλέθριον δ' ἐστὶν τῶν οὔρων τό τε μέλαιναν τὴν ὑπόστασιν ἔχον καὶ τὸ μέλαν. μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι παισὶ τὸ λεπτὸν τοῦ παχέος. τοῖσι δὲ λεπτοῖσι τὸ ἀνάπαλιν τοῖσι συνεστραμμένοις, καὶ τὸ χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχεόμενον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπίπονον. ὀλέθριον δ' ἐστὶ καὶ πᾶν τὸ λαθραίως οὐρούμενον. περιπλευμονικοῖσι δ' ἐστὶν ὀλέθριον καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ μὲν πέπον, μετὰ δὲ τὴν τετράδα λεπτυνόμενον.

|| Πλευριτικοῖσιν οὖρον αἱματῶδες, ζοφῶδες, μεθ' ὑποστάσιος ποικίλης, ἀδιακρίτου, θανάσιμον ἐν δ' καὶ ι ἡμέρησιν ὡς ἐπιτοπολύ. θανάσιμον δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσι

est praerubra efflorescentia contenta atque aeruginosa. Alba vero effusa et perspicua urina mala est, praecipue in phreniticis apparens. Mala quoque quae post potionem celeriter mejitur, praesertimque in lateris doloribus et pulmonis inflammationibus. Mala etiam quae ante rigorem oleosa redditur. Malae quoque et in acutis morbis, et quae ex viridi pallescunt, nec in colore persistunt.

Perniciem vero indicat urina in qua nigrum est quod subsidet, et quae nigra est. In pueris etiam tenuis potius quam crassa. (In tenuibus autem contra quam in commutatis urinis accidit.) Et quae grandinem refert et geniturae similis effunditur, itemque dolorem exhibet. Perniciosa quoque est quaecunque inscio aegro redditur. At in pulmonum inflammationibus periculum indicat, quae initio coctionem habet, verum post quartum diem tenuis evadit.

In laterum doloribus urina cruenta, obscura, cum eo quod subsidet vario et indiscreto, ut plurimum in quatuordecim diebus mortem adfert. Laterum quoque dolore affectis in propinquo mortem esse significat, quae viridis nigrum

συντόμως, καὶ τὸ πρασοειδὲς μέλαιναν ἔχον ὑπόστασιν, ἢ πιτυρώδεα. καυσώδεσι δὲ κατόχως κάκιστον οὖρον ἐστὶ τὸ ἔκλευκον.

Οὖρον δὲ ὠμὸν πλεῖον χρόνον γινόμενον, τῶν ἄλλων σωτηρίων ἐόντων, ἀπόστασιν καὶ πόνον σημαίνει, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖσιν ὑπὸ φρένα. ἀλγημάτων δὲ ἐν ὀσφύϊ (582) πλανωμένων, ἐς ἰσχίον καὶ ἐν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ. τὸ δὲ ἐκπεμπόμενον λίπος ἴσχον οὖρον ὑπόστασιν σημαίνει πυρετόν· τὸ δὲ αἱματῶδες ἐν ἀρχῇ οὐρηθὲν χρόνιον. τὸ δ᾽ ἀνατεταραγμένον μεθ᾽ ἱδρῶτος ὑποτροπήν. τὸ δὲ λευκὸν οἷον τῶν ὑποζυγίων κεφαλαλγίην. τὸ δ᾽ ὑμενῶδες σπασμόν. τὸ δὲ πτυαλώδεας ἔχον ὑποστάσιας οὖρον, ἢ ἰλυώδεας, ῥίγεος δηλωτικόν. τὸ δὲ ἀραχνιῶδες συντήξιος. τὰ δ᾽ ἐν πλανώδεσι πυρετοῖσι μέλανα νεφέλια τεταρταίου. τὰ δ᾽ ἄχροα μέλασιν ἐνεωρεύμενα μετὰ ἀγρυπνίης καὶ ταραχῆς φρενιτικά. τὰ δὲ κονιώδεα μετὰ δυσπνοίης ὑδατώδεα.

habet ſedimentum, aut furfuribus ſimile. Febri vero ardente cum alto ſtupore, quem catochum dicunt, detentis, ex albida urina peſſima eſt.

Urina cruda, quae ſic diu perſeverat, ut reliqua ſigna ſalutaria ſint, abſceſſum et dolorem praecipueque infra ſeptum transverſum denunciat. Doloribus vero ad lumbos oberrantibus, ad coxam, idque in febre et ſine febre. At quae emittitur urina, in qua quod ſubſidet pinguedinem habet, febrem ſignificat, cruenta vero circa initia reddita morbi diuturnitatem. Returbida quoque cum ſudore morbi reverſionem. Alba autem qualis in veterino genere redditur, capitis dolorem: membranoſa convulſionem. Quae vero ſputo ſimilia habet ſedimenta, aut limoſa, rigorem denunciat, quae araneorum telis ſimilia quaedam habet, colliquationem. At in errantibus febribus nigrae nubeculae quartanam denunciant, decolores autem urinae ſuſpenſa quaedam in medio nigra habentes, cum pervigilio et perturbatione, phrenitidem, cineritiae vero cum ſpirandi difficultate, aquam inter cutem.

|| Οὖρον ὑδατῶδες ἢ τεταραγμένον ψαφερῇ τρηχύτητι, κοιλίην ὑγρὴν ἐσομένην σημαίνει. τὸ δὲ ἔκλεπτον οὖρον δασυνόμενον ἄρα ἱδρῶτα μέλλοντα δηλοῖ, γεγενημένον δὲ ἀφρῶδες ἐφ᾽ αὐτὸ ἐφιστάμενον.

[887] Τὰ δ᾽ ἐν τριταίοισι μετὰ φρίκης οἷα νεφέλια μέλανα φρίκης ἀκαταστάτου δηλωτικά. καὶ ὑμενώδεες οὐρήσιες, καὶ αἱ μετὰ φρίκης ὑφιστάμεναι σπασμώδεες.

|| Οὖρον χρηστὴν ἔχον ὑπόστασιν, ἐξαπίνης μὴ ἔχον, πόνον καὶ μεταβολὴν σημαίνει. τὸ δὲ ὑπόστασιν ἔχον, ἐπιταραχθὲν καθιστάμενον, ῥῖγος περὶ κρίσιν. τάχα δὲ καὶ ἐς τριταῖον ἢ τεταρταῖον μετάστασιν.

Ἐν πλευριτικοῖσιν οὖρον, ὑπέρυθρον ἔχον λείην ὑπόστασιν ἀσφαλέα κρίσιν σημαίνει, τὸ δ᾽ ὑπόχλωρον εὐανθὲς, λευκὴν ἔχον ὑπόστασιν καὶ ταχεῖαν. τὸ δὲ ἐρυθρὸν σφόδρα καὶ εὐανθὲς, ὑπόστασιν χλωρὴν ἔχον λείην, εἰ(583)λικρινέα, πολυχρόνιον, σφόδρα ταραχώδεα νοῦσον μεταβάλλουσαν ἐς ἄλλην,

Urina diluta aut arenida et facile diffolubili afperitate returbata, liquidam fore alvum denunciant. Quae vero admodum tenuis fpiffa evadit, fortaffe erupturum fudorem indicat, jam autem erupiffe, quae fpumam in feipfam infidentem habet.

In tertianis cum horrore nubeculis nigris fimilia, inconftantem horrorem indicat. Membranofae quoque mictiones, et quae cum horrore fubfidunt, convulfiones praedicunt.

Urina in qua quod fubfidet bonum eft, et derepente evanefcit, dolorem ac mutationem denunciat. At quae fedimentum habet, returbida, refidens, rigorem circa judicationem, forte etiam et in tertianam aut quartanam tranfitum.

Laterum dolore affectis urina aliquantulum rubra, laevem habens fubfidentiam, fecuram judicationem praenunciat. Quae vero aliquantulum pallida, bene florulenta eft, et albam habet fubfidentiam, celerem quoque. At quae admodum rubra et bene florulenta, fedimentum pallidum, laeve ac purum habet, diuturnum valdeque turbulentum morbum fore et in alium tranfiturum, non tamen perniciofum. Alba vero, diluta, hordei tofti non exacte moliti craffioribus

Ed. Chart. VIII. [887.] Foës. I. 215. 216. Ed. Lind. I. (583.)

οὐ μὴν ὀλέθριον. τὸ δὲ λευκὸν ὑδατῶδες κριμνώδεα πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν πόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. καὶ τὸ χλωρὸν πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν κριμνώδεα χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει.

Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρον. καὶ τὸ κατεψῦχθαι ὧδε πονηρόν.

Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκώδεα ἐν τοιούτοισιν ἐκλυόμενα δύσκολα, ὀλέθρια. ἆρά τι καὶ παρακρούουσι;

Νεφρῶν ἐξαπίναιον ἄλγημα, μετὰ οὔρου ἐπισχέσιος, λιθιδίων οὔρησιν ἢ παχέων οὔρων σημαίνει.

Τρομώδεα πρεσβυτέροισιν ἐν πυρετῷ, καὶ οὕτως ἐπιφαινόμενα λιθίδιά που διουρέει.

Οὔρου ἀπόληψις καὶ βάρος ἐν νειαίρῃ σημαίνει ὡς τὰ πολλὰ στραγγουρίην ἐσομένην. εἰ δὲ μὴ ἄλλην, ἀῤῥωστίην ἣν εἴωθεν ἀῤῥωστεῖν.

|| Ἐν χολώδεσιν οὔρου ἀπόληψις κτείνει συντόμως.

frustulis simile habens sedimentum, fulvum, dolorem et periculum denunciat. At quae pallida, fulvum habet sedimentum, hordei tosti non exacte moliti crassioribus frustulis simile, diuturnitatem ac periculum indicat.

In his quae circa aures abscedunt, urinae quae celeriter et parvo tempore concoquuntur, damno sunt. Quin et perfrigerari itidem malum est.

Vesica intercepta maximeque cum capitis dolore convulsionem quandam minatur. Quae in his cum torporis sensu exolvuntur, molestiam, non perniciem afferunt. Ac forte etiam aliquantulum desipiunt.

Derepente obortus renum dolor cum urinae suppressione, calculorum aut urinae crassae mictionem indicat.

Tremores senioribus in febre contingunt, atque ubi apparent, calculi fortasse per urinas excluduntur.

Urina intercepta et ad imum ventrem pondus ut plurimum futurum urinae stillicidium denunciat: sin minus, alium aliquem morbum ex consuetudine affligentem.

In biliosis urina intercepta mortem brevi afore significat.

Ed. Chart. VIII. [887.] Foës. I. 216. Ed. Lind. I. (583. 584.)

Οὖρον ἐν πυρετῷ δάσος ἔχον διασπώμενον, ὑποτροπικὸν, ἢ ἱδρῶδες.

Ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι, λεπτοῖσι, πλανώδεσι, λεπτῶν οὔρων οὐρήσιες μηκύνουσι.

Ἐν πυρετῷ ἄλλοτε ἀλλοίων οὐρήσιες μηκύνουσι.

Τὰ οὐρούμενα μὴ ὑπομνησάντων, ἄλλως δὲ ὀλέθρια, ἄρα τούτοισιν οὐρεῖται οἷον εἰ τὴν (584) ὑπόστασιν ταράξειας.

Οἷσιν οὖρα ὀλίγα, θρομβώδεα, οὐκ ἀπυρέτοις, πλῆθος ἐκ τούτων ἐλθὸν λεπτὸν ὠφελεῖ. ἔρχεται δὲ τοιούτοις ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἔχει.

Οἷσιν οὖρα ταχέως ὑπόστασιν ἴσχει ταχέως οὗτοι κρίνονται.

Ἐπιληπτικοῖς οὖρα λεπτὰ καὶ ἄπεπτα παρὰ τὸ ἔθος ἄνευ πλησμονῆς ἐπίληψιν σημαίνει, ἄλλως τε κἢν τις ἐς ἀκρώμιον, ἢ τράχηλον, ἢ μετάφρενον πόνος, ἢ σπασμὸς ἐμπεπτώκῃ, ἢ νάρκη περιγίνηται τοῦ σώματος, ἢ ταραχῶδες ἐνύπνιον ἑωράκῃ.

Febricitanti urina densitatem habens divulsam morbi reversionem aut sudorem portendit.

In febribus longis, parvis, vagis, tenuium urinarum ejectiones lienis affectionem denunciant.

In febre variarum interdum urinarum mictiones morbum producunt.

Urinae quae non sentientibus effluunt, alias perniciem denunciant. Animadvertendum num tales his reddantur quales fiunt ubi subsidentiam conturbaveris.

Quibus urinae paucae, grumosae, non sine febre, si ab iis tenues et copiosae prodierint, juvat. Talibus autem circa initia procedunt, aut non multo post sedimentum habent.

Quibus in urinis cito aliquid subsidet, hi brevi judicantur.

Urinae praeter consuetudinem tenues et crudae, absque repletione, in morbo comitiali obnoxiis, morbi insultum denunciant, idque praecipue si in summum humerum, aut cervicem aut dorsum dolor aut convulsio indicat, aut torpor totum corpus occupet, aut turbulentum insomnium visum fuerit.

Ed. Chart. VIII. [887. 888.] Foëſ. I. 216. 217. Ed. Lind. I. (584.)

Τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι, οἷον στάξιας, καὶ οὖρον, καὶ ἔμετον, καὶ διαχωρήματα κακὸν μὲν πάντως, κάκιστον δὲ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα.

Διαχώρημα κοιλίης βέλτιστον μαλθακὸν, συνεστηκὸς, ὑπόπυῤῥον, μὴ σφόδρα δυσῶδες, διαχωρέον τὴν εἰθισμένην ὥρην. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων. παχυνέσθω δὲ πρὸς τὴν κρίσιν. χρήσιμον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι, πρὸς κρίσιν προσάγον.

|| Ἐν ὀξέσι τὸ ἀφρῶδες, περίχολον διαχώρημα κακόν. κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔκλευκον. ἔτι δὲ καὶ κάκιον τὸ ἀλητοειδὲς, κοπριῶδες. κάρος ἐπὶ τούτοισι κακὸν, καὶ αἱματώδης διαχώρησίς, καὶ κενεαγγίη παράλογος.

Κοιλίης ἀπόληψις μικρὴ, μέλανα, σπυραθώδεα, πρὸς ἀνάγκην χαλῶσα, μυκτὴρ τούτοισι ῥηγνύμενος κακόν.

Γλίσχρον ἄκρητον, ἢ λευκὸν διαχώρημα φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἄλις ἐζυμωμένον, ὑποφλεγματῶδες, πονηρὸν δὲ

Quae parva copia apparent, velut ſtillae ſanguinis, urinae, vomitiones et dejectiones malam quidem penitus denunciant, peſſimum vero ſi exiguis intervallis ſeſe conſequantur.

Alvi recrementum optimum eſt molle, conſtans, aliquatenus ſulvum, nec admodum graveolens, eoque tempore quo per ſecundam valetudinem dejici ſolet, excretum, copia vero ingeſtis cibis reſpondens. Craſſum autem fieri oportet in judicationem eunte morbo. Utile quoque quod lumbricos teretes ad judicationem exire cogit.

In praecipitibus malis ſpumans et circumbilioſum alvi recrementum malo eſt. Malum quoque et exacte candicans. Adhuc vero deterius farinae molitiae inſtar et ſtercoroſum. Praeter haec ſopor malo eſt et cruenta alvi dejectio, ac immoderata vaſorum inanitio.

Ubi alvus modice intercepta, nigra ſtercoribus caprarum ſimilia, nec niſi coacta demittit, hoc caſu naſus erumpens, malo eſt.

Alvi recrementum glutinoſum, ſincerum, aut album, in vitio eſt. Vitioſum quoque quod abunde ſermentatum eſt,

Ed. Chart. VIII. [888.] Foës. I. 217. 218. Ed. Lind. I. (584. 585.)
καὶ ἐκ τροφιωδέων ὑπό(585)στασις ὑποπέλιος, πυώδης μετὰ χολώδεος.

Αἷμα λαμπρὸν διαχωρέειν κακὸν, ἄλλως τε κἢν τις ὀδύνη παρῇ.

Τὸ ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα φλαῦρον, καὶ ἰκτεροῦνται δὲ ἐκ τοιούτων.

Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα κακόν. μάλιστα δὲ ὀσφῦν πεπονηκότι καὶ παρενεχθέντι. ἆρα δὲ τούτοισι τὰ ἀλγήματα;

|| *Λεπτὸν ἔπαφρον διαχώρημα ὑδατόχλοον ἴσχον ὑπόστασιν πονηρόν, πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πυῶδες, καὶ τὸ μέλαν αἱματῶδες πονηρὸν σὺν πυρετῷ, καὶ ἄλλως καὶ τὸ ποικίλον κατακορὲς διαχώρημα φλαῦρον. καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ἐν φαρμακείῃσιν. ἐν δὲ ταύτῃσιν ἀκίνδυνον μὴ πλήθει ὑπερβάλλον, καὶ τὸ ψαφερὸν μαλθακὸν ἐν πυρετῷ διαχώρημα. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ξηρὸν, ψαθαρὸν, ἄχλοον, καὶ*

et aliquantulum pituitofum. Pravum etiam cum ex his quae denfata feruntur, quod fubfidet aliquantulum livefcit, purulentum ac biliofum eft.

Sangui fplendidus alvo per feceffum rejectus malo eft, praefertimque fi dolor aliquis adfit.

Spumans et bile obductum alvi recrementum vitio eft. Quin et inde morbus regius contrahitur.

In biliofis dejectionibus fpumofa efflorefcentia malo eft, iis vero praecipue quos antea lumborum dolor aut defipientia vexarit. Forteque etiam dolores iis adfunt.

Tenue alvi excrementum et fpumans, in quo quod fubfidet aqueum eft et ex pallido virefcens, malo eft malum quoque purulentum. Nigrum etiam cruentum malum cum febre atque alias. Vitiofum quoque varium abunde coloratum alvi excrementum, eoque deterius quo colore formidandum magis, praeterquam in medicamenti potione. Tunc namque periculo vacat, copia non exuperans. Friabilis quoque mollis in febre alvi feceffus vitio eft. Vitiofus quoque ficcus, qui facile diffolvitur, nec cohaeret, decolor,

Ed. Chart. VIII. [888.] Foës. I. 218. Ed. Lind. I. (585. 586.)
ἄλλως καὶ ἢν κοιλίην καθυγραίνῃ. μελάνων δὲ προδιελθόντων κτείνει.

Ὑγρὸν διαχώρημα καὶ ἀθρόον κατὰ μικρὸν κακόν. τὸ μὲν γὰρ κακὸν καὶ ἀγρυπνίην, τὸ δὲ ἔκλυσιν τάχ᾽ ἂν ποιήσῃ.

Ἔνυγρον ὑποψάφαρον διαχώρημα περιψυχόμενον μὴ ἀπύρῳ φλαῦρον. τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνει. ὑδατῶδες δὲ σφόδρα διαχώρημα μὴ παυόμενον ἐν ὀξέσι κακόν. καὶ μᾶλλον εἰ καὶ ἀδιψήσει.

Ἐξέρυθρον ἐν περιπλύσει διαχώρημα φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ σφόδρα χλωρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ἀφρῶδες, ἢ ὑδαρές, καὶ τὸ μικρόν τε καὶ γλίσχρον, καὶ λεῖον καὶ ὑπόχλωρον κακόν. καὶ τὸ κω(586)ματώδεσι νενωθρευμένοισιν ὑγρὸν διαχώρημα κάκιστον. θανατῶδες δὲ καὶ αἱμοῤῥοεῖν αἱματῶδες πολὺ θρομβῶδες, λευκόν τε καὶ ὑγρὸν μετὰ κοιλίης μετεώρου.

Διαχώρημα μέλαν οἷον αἷμα καὶ σὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ

idque praecipue si alvum humectet, lethalis vero, si nigra antea prodierint.

Liquidum alvi recrementum et brevibus intervallis cumulatum malo est. Partim namque vitium et insomniam, partim vero exolutionem pariet.

Perliquidum et aliquantulum friabile alvi recrementum, cum summi totius corporis perfrictione, non sine febre, vitiosum est. Rigores praeterea vesicam et alvum corripiunt. Valde vero aquosa dejectio in praecipitibus malis non desinens malo est, atque eo magis si sitis vacuitatem fecerit.

Praerubrum in alvi proluvie excrementum vitio est. Vitiosum etiam admodum ex viridi pallescens, aut albicans, aut spumans, aut aquosum. Item malum est quoque exiguum, glutinosum, laeve et ex viridi subpallidum. Pessima quoque dejectio liquida in sopore et torpore detentis. Lethale vero est etiam multum sanguinem grumosum ex alvo effluere, itemque candidum et liquidum excrementum cum alvi tumore.

Alvi excrementum nigrum velut sanguis et cum febre

πυρετοῦ πονηρόν. πονηρὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ποικίλα, καὶ τὰ κατακορέα πονηρά.

Τὰ ἐς ἀφρώδεα ἄκρητα τελευτῶντα διαχωρήματα παροξυντικὰ μὲν πᾶσι, τοῖσι δὲ σπασμώδεσι καὶ πάνυ. ἐκ τοιούτων τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίστανται. τὰ δὲ ἐξυγραινόμενα καὶ πάλιν συνιστάμενα ἄκρητα, κοπρώδεα, μῆκος νούσου σημαίνει· τὸ δὲ ἐξέρυθρον ἐν πυρετῷ παρα[889]κοπήν. τὸ δὲ λευκὸν || κοπρῶδες ἰκτέρῳ δύσκολον. τὸ δὲ ὑγρὸν ἐν τῷ τεθεῖναι λαβὸν ἔρευθος.

Αἱμοῤῥαγέσι γλίσχρον διαχώρημα μέλασι διαποίκιλον, κακόηθες, μάλιστα δὲ ἐκλεύκοις.

Ἔκλευκον διαχώρημα ἐν πυρετῷ οὐκ εὔκρινές.

Κοιλίη ταραχώδης σμικρῇσι πυκνῇσιν ἀναστάσεσι σιηγόνας ἐκτείνει. λύει δὲ καὶ ἐπὶ προσώπου γενόμενα ἐρυθήματα.

Κοπρώδης μετὰ τόνου διαχώρησις κοιλίης πονηρίην σημαίνει. φλεγματώδης δὲ ὀξέως μετὰ καρδιωγμοῦ δυσεντερίην.

et sine febre malo est. Mala item quaecunque varia, et quae bile abunde sunt saturata.

Alvi recrementa quae in spumosa et sincera desinunt, omnibus quidem ingravescentis mali significationem praebent, convulsione vero tentatis vel maxime. In hujusmodi casibus ad aures tubercula oriri solent. At quae perliquida ac rursus consistentia, sincera, stercoracea, morbi longitudinem denunciant, praerubrum vero in febre, delirium. Candicans autem stercorosum in morbo regio molestiam exhibet, ac liquidum etiam, ubi resederit ruborem adeptum.

Sanguinem effundentibus glutinosum alvi recrementum, maculis nigris distinctum, malignitatem denotat, praecipueque in exalbidis.

Exacte candicans alvi recrementum in febre nullam bonam judicationem denunciat.

Alvus perturbata cum frequenti desidenti labore maxillas intendit, rubores etiam faciei solvit.

Stercoracea alvi egestio cum tensione alvum male affectam denunciat. Pituitosa vero repente cum oris ventriculi dolore, intestinorum difficultatem, et fortasse etiam

Ed. Chart. VIII. [889.] Foes. I. 219. Ed. Lind. I. (586. 587.)

τάχα δὲ καὶ ὀσφυαλγίην. τοῖσι τοιούτοισι κοιλίης περίστασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα τάχιον κυλλομένη, ἔχει τι σπασμῶδες. τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοισιν ὀλέθριον.

Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.

Οἷσι κοιλίη κατ᾽ ἀρχὰς ταράσσεται, τὰ δὲ οὖρα μικρὰ, προαγόντων κοιλίη μὲν (587) ξηραίνεται, τὸ δ᾽ οὖρον πληθύει λεπτὸν, τούτοισιν ἀποστάσιες ἐς ἄρθρα.

Αἱ κατὰ μικρὰ ἀναστάσιες ῥιγώδεες. καὶ οἷς φλαῦρον διαχώρημα, δυσκολώτατον τεταρταίοισιν ἀρχόμενον.

Αἱ πυκναὶ κατὰ μικρὰ ἀναστάσιες ὑπόγλισχροι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα, μεθ᾽ ὑποχονδρίου καὶ πλευροῦ ἀλγήματος, ἰκτερώδεες. ἆρα ἐπιστάντων οὗτοι ἐκχλοιοῦνται. οἶμαι δὲ καὶ αἱμοῤῥοεῖν τούτους. τὰ δ᾽ ἐς ὀσφῦν ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμοῤῥοοῦσιν αἷμα διαχωρέει λαμπρόν. μετὰ κάρου καὶ κεφαλαλγίης τὸ ἐπιχλιαίνεσθαι ὀλέθριον.

lumborum dolorem. In talibus alvus circumtenſa, ex neceſſitate liquida demittens, celeriter intumeſcens, quandam convulſionis ſignificationem prae ſe fert. In his novus ſubinde rigor periculum creat.

Quibus nigra per alvum ſecedunt, ii tenuibus et frigidis ſudoribus diffluunt.

Quibus circa initia alvus turbatur, urinae autem paucae ſunt, temporis progreſſu alvus quidem reſiccatur, urina vero tenuis abundat, his abſceſſus ad articulos fiunt.

Frequentes deſidendi labores rigorem adferunt, et quibus alvi recrementum vitioſum eſt, id maximam moleſtiam exhibet, ſi quarto die initium fecerit.

Frequentes et ex parvis intervallis deſidendi labores, aliquantulum glutinoſa excernentes, cum paucis ſtercoraceis, praecordiorum et lateris dolore, morbum regium praenunciant. Animadvertendum autem num ex iſtorum ſuppreſſione ii virore pallescant. Eos vero etiam exiſtimo ſanguinem profundere. Hos quoque lumborum dolores affligunt, et his ſanguinem profundentibus, ſanguis ſplendidus prodit. Cum ſopore et capitis dolore ſubinde incaleſcere perniciem denunciat.

|| Τὰ γλίσχρα, χολώδεα μᾶλλόν τι τὰς ἀποστάσιας παῤ οὖς ποιέει.

Ὅσα κοιλίης καθυγραινομένης οἰδήματα μετεωρίζεται μετὰ ἀλγημάτων κακόν. κοιλίης δ' ἐπιστάσης, ἄλλου δέ τινος μὴ νεωτερισθέντος, ταχέως καταῤῥήγνυνται, καὶ κακοηθέστερον, τὰ ἐμούμενα ἐπὶ τούτοισι πονηρὰ καὶ θηριώδεα.

Οἷσιν ἐπὶ φλογώδεσι καὶ ἐξερύθροις λυομένοις, δυσῶδες, λάβρον, ὑπέρυθρον, ἐλπὶς ἐκμανῆναι.

Ὁ αὐχμώδης χρὼς σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην. ἐπὶ τούτοισιν ἐξέρυθρα σαρκόπυα μάλιστα διέισιν.

Ἐπὶ κοιλίην χολώδη μαλθακὴν, κοπρώδη, καύματα ἐπιφανέντα, παρ' οὖς ἔπαρμα ποιέει.

Χολώδεα διαχωρήματα κώφωσις παύει. κώφωσιν δὲ παύει χολῶδες διαχώρημα.

Τὰ ἑρπηστικὰ ὑπεράνω βουβῶνος πρὸς κενεῶνα καὶ ἥβην γινόμενα, σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην.

Glutinofae, biliofae dejectiones magis quodammodo abfceffus juxta aures excitant.

Tumores humescente alvo fublati in altum cum doloribus, malo funt, alvo vero fuppreffa, dum ne quid aliud innovetur, celeriter rumpuntur et maligniores funt. In his vomitus pravi et maligni.

Quibus faciei incendium et intenfus rubor folvitur et graveolens eft alvi egeftio, redundans et fubrubra, in his infaniae metus eft.

Cutis corporis fqualllida et plus aequo ficca male affectae alvi index eft. In his praerubrae caruncùlae purulentae fere ex alvo prodeunt.

In biliofa alvo, molli, ftercoracea egerente, apparentes aeftus tumorem ad aures excitant.

Biliofas alvi dejectiones furditas et furditatem biliofa alvi dejectio fedat.

Serpentia ulcera fupra inguina ad laterum inanitatem et pubem enata male affectam alvum denunciant.

Ἔκλυσις ὀδύνην λύουσα κοιλίην (588) μάλα καθυγραίνει.

Τὰ καθ᾽ ἕδρην ὀδυνώδεα ἐκπυήματα κοιλίην ἐπιταράσσει.

Θανατώδεά ἐστι τῶν διαχωρημάτων τὸ λιπαρὸν, καὶ τὸ μέλαν, καὶ τὸ πελιὸν μετὰ δυσωδίης, καὶ τὸ χολῶδες ἔχον ἐν ἑωυτῷ φακῶν ἢ ἐρεβίνθων ἐρίγμασι παραπλήσια, ἢ οἷον [890] θρόμβους αἵματος εὐανθεῖς, κατὰ τὴν ὀδμὴν ὅμοιον τῷ τῶν νηπίων, καὶ τὸ ποικίλον, τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ χρόνιον. γίνοιτο δ᾽ ἂν τοιοῦτον αἱματῶδες, ξυσματῶδες, χολῶδες, μέλαν, πρασοειδὲς, καὶ ὁμοῦ καὶ ἐναλλάξ. θανατῶδες δὲ καὶ πᾶν ἐστὶ τὸ ἀναισθήτως διεξιόν.

|| Ποτὸν χαλεπῶς καταβρογχίζοντι πνεύματι βηχώδει, ἐρευγμὸς ὑποσπώμενος, εἴσω κατειλούμενος, σημαίνει πόνον κοιλίης. πονηρὸν δὲ καὶ ἐξέρυθρα ἰώδεα τεταρταίοισι, καὶ αἱ τοιαῦται αἱμόῤῥοιαι κωματώδεες. ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσι, μελάνων προδιελθόντων.

Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.

Virium exolutio dolorem ſolvens alvum maxime humectam reddit.

Quae circa ſedem cum dolore ſuppurant, alvum conturbant.

Exitialis eſt dejectio pinguis et nigra, ac livida cum odoris gravitate, itemque biliosa ſimile quiddam lentium aut cicerum lomento continens, aut veluti bene florulentos ſanguinis grumos, et infantium egeſtionem odore referens, ac varia, eademque diu perſeverans. Talis etiam fuerit cruenta, ſtrigmentoſa, bilioſa, nigra, viridis, et ſimul et per vices excreta. Exitialis quoque quaecunque prodeundo ſenſum aegri fallit.

Potum aegre deglutienti cum ſpiritu tuſſiculoſo, eructatio quodammodo revulſa, intro convoluta, ventris dolorem denunciat. Vitioſae etiam ſunt praerubrae dejectiones, aeruginoſae quarto die apparentes, ac ejusmodi ſanguinis profluvia ſoporem inducunt. In his caſibus ex convulſione moriuntur, nigris ante prodeuntibus.

Quibus nigra per alvum ſecedunt, ii tenuibus et frigidis ſudoribus diffluunt.

Αἱ ἐξαίφνης παράλογοι ἐκλύσιες κοιλίης, ἐν τοῖσι τετηκόσι χρονίοισιν, ἅμα ἀφωνίῃ τρομώδει ὀλέθριοι.

Αἱ λεπταὶ μελάνων διαχωρήσιες αἱ φρικώδεες βελτίους τοῖσι τοιούτοισιν. αἱ τοιαῦται ὠφελοῦσι μάλιστα κατὰ τὴν ἡλικίην ἣ προακμάζουσι.

Πᾶσι τὰ κνησμώδεα μελάνων διαχώρησιν σημαίνει, καὶ ἔμετον θρομβώδεα. καὶ τρομώδεα σὺν δηγμῷ μετὰ κεφαλαλγίης. τὰ μέλανα διαχωρήματα πρὸ τῶν τοιούτων ἔμετος διέρχεται, καὶ ἐμέσασι συχνὰ τοιαῦτα προσκατασπᾶται.

Οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῆς κοιλίης παροξύνεται περὶ κρίσιν, κάτω μέλανα διέρχεται.

Ἐπὶ κοιλίῃ μακρῇ ἐμετώδεσι, χολώδεσιν, ἀποσίτοις, ἱδρὼς πολὺς μετὰ ἀδυναμίης ἐξαπίνης κτείνει.

Ἐν φαρμακείῃσιν ἐν περιῤῥῷ λεπτὸν συχνῶς αἷμα ἐκτηκόμενον φλαῦρον.

Τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου, πυρετοῖσιν

In iis qui longo tempore consumpti sunt, temerariae et qui praeter rationem finiunt alvi exolutiones, una cum vocis defectione tremula, perniciem denunciant.

Tenues nigrorum dejectiones horrorem inducentes in talibus meliores. Tales praecipue juvant aetatem quae vigorem antecedit.

Pruritus omnibus nigrorum secessum denunciant et grumos vomitione refusos. Tremulae etiam affectiones cum morsu ac capitis dolore nigras dejectiones praedicunt. Tales vero praecedit vomitus, et ubi vomuerint, talia multa praeterea revelluntur.

Quibus autem cum alvi perturbatione sub judicationem morbus ingravescit, iis nigra per alvum prodeunt.

Ex diuturno ventris affectu, vomentibus, biliosis, cibum aversantibus, copiosus sudor obortus cum repentina virium impotentia lethalis.

In medicamentorum purgantium usu et circumfluo humorum affluxu, sanguis tenuis frequenter eliquatus vitio est.

Alvi durities cum dolore, una cum febribus horroris

ἅμα φρικώδεσιν, ἀποσίτοις, σμικρὰ ἐφυγραινομένης ἐς κάθαρσιν κοιλίης, οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν.

|| Ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης τρόπον ἁλμυρώδεα, κωματώδεσι νωθροῖς οὐ πάνυ παρέπεται.

Ἐπὶ (589) κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπιώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἄγρυπνοι, ἐξερύθρῳ χρώματι λυομένους ἐλπὶς ἐκμανῆναι, ἢν δύσπνοοι ἔωσι. πρὸς τὸ ἐκχλοιοῦσθαι εὔπνοον, σινόν τε κοιλίης ἐπεισελθούσης.

Τὰ καυματώδεα διαχωρήματα τόνον ἴσχοντα κοιλίην πονηρευομένην σημαίνει.

Τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης, μικρὰ πυκνὰ διαδιδοῦσα, τονώδεα μικροῖσι μυξώδεσι, πόνον περὶ τὸ λεπτὸν ποιέουσι, καὶ οὖρον οὐκ εὐλύπως ἰόν, ἐς ὕδρωπα ἐκ τοιούτων ἀποτελευτᾷ.

Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον ἐνίοισι κοιλίης καταῤῥαγησομένης.

Οἷσι καῦμα γίνεται, ἐφιδροῦσι δὲ ἐλθόντων, πυρετὸς παροξύνεται.

ſenſu inſignibus, ac cibi faſtidio laborantibus, paulum humectata ad purgationem alvo, ad ſuppurationem non tendit.

Alvus perturbata ſalſuginoſa demittens, una cum febre non admodum ſopore et torpore oppreſſos conſequitur.

Ubi alvus humecta eſt, aegri laſſitudine, capitis dolore, ſiti, inſomnia torquentur, in praerubro colore liberatis inſaniam metuere oportet, ſi ſpirandi difficultas adfuerit. Quos etiam ex virore palleſcentes facilis ſpiratio juvat, alvo ſubinde prorumpente.

Aeſtuoſae dejectiones et cum contentione procedentes male affectam alvum praenunciant.

In bilioſis perturbata alvus, pauca crebro reddens et cum paucis mucoſis diſtenſionem facientia, oborto circa tenue inteſtinum dolore, nec facile prodeunte urina, ex his caſibus in aquam intercutem tendit.

Lingua tremula nonnullis prorupturae alvi ſignificationem praebet.

Qui aeſtum ſentiunt et progreſſis dejectionibus tenuibus ſudoribus diffluunt, iis febris ingraveſcit.

Ed. Chart. VIII. [890.] Foes. I. 222. Ed. Lind. I. (589.)

Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι κατάψυξις μεθ᾽ ἱδρῶτος φλαῦρον.

Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπιῤῥυέντα θανατῶδες.

Διαχώρημα καθαρὸν ἐπιγενόμενον λύει πυρετὸν ὀξὺν μεθ᾽ ἱδρῶτος.

In humecta alvo perfrictio cum ſudore vitioſa.

Humeſcente alvo ſanguis ex gingivis effluens lethalis.

Alvi recrementum purum ſuccedens febrem acutam ſolvit cum ſudore.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ed. Chart. III. [91. 99.] Foes. I. 224. Ed. Lind. I. (263.)

Ὅστις μὲν εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης προσωτέρω ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς ἰητρικὴν ἀφίκει, τουτέῳ μὲν οὐκ ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. οὔτε γὰρ τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι οὔτε πῦρ οὔτε ὕδωρ οὔτε γῆν οὔτ᾽ ἄλλο οὐδὲν ὅ τι μὴ φανερόν ἐστιν ἓν ἐὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ τοῖσι βουλομένοισι ταῦτα λέγειν παρίημι. [99] δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. γνώμῃ μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ πάντες χρέονται, λέγουσι δὲ οὐ ταὐτὰ,

HIPPOCRATIS DE NATVRA HOMINIS LIBER.

Qui de natura humana ſupra quam ad medicam facultatem attinet differentes audire conſuevit, huic certe minime eſt accommodata haec oratio. Neque enim in totum aerem hominem eſſe dixerim, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque aliud quicquam, cum minime appareat unum in homine eſſe. Verum iis qui haec volent dicere, permitto. Nec vero qui talia affirmant, recte mihi ſentire videntur. Si quidem cum eadem omnes ſentiant, eadem tamen non

ἀλλὰ τῆς μὲν γνώμης τὸν (264) ἐπίλογον τὸν αὐτὸν ποιέονται· φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι ὅ τι ἔστι καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, κατὰ δὲ τὰ ὀνόματα οὐχ ὁμολογέουσι. λέγει δ' αὐτέων ὁ μέν τις φάσκων ἠέρα τοῦτο εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, ὁ δὲ πῦρ, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ γῆν, καὶ ἐπιλέγει ἕκαστος τῷ ἑωυτοῦ λόγῳ μαρτύριά τε καὶ τεκμήρια ἅ γε ἐστιν οὐδέν. ὅτι μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ πάντες προσχρέονται, λέγουσι δ' οὐ τὰ αὐτὰ, δῆλον ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν αὐτά. γνοίη δ' ἂν τῷδέ τις μάλιστα παραγενόμενος αὐτέοισιν ἀντιλέγουσι. πρὸς γὰρ ἀλλήλους ἀντιλέγοντες οἱ αὐτοὶ ἄνδρες τῶν αὐτέων ἐναντίον ἀκροατέων οὐδέποτε τρὶς ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος περιγίνεται ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἀλλὰ ποτὲ μὲν οὗτος ἐπικρατέει, ποτὲ δὲ οὗτος, ποτὲ δὲ ᾧ ἂν τύχῃ μάλιστα ἡ γλῶσσα ῥυεῖσα πρὸς τὸν ὄχλον. καί τοι δίκαιόν ἐστι τὸν φάντα ὀρθῶς γινώσκειν ἀμφὶ τῶν πραγμάτων παρέχειν αἰεὶ ἐπικρατοῦντα τὸν λόγον τὸν ἑωυτοῦ, εἴ περ ἐόντα γινώσκει καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνεται. ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι σφᾶς αὐτοὺς καταβάλλειν ἐν τοῖσιν ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτέων ὑπὸ ἀσυνεσίης, τὸν δὲ Με-

dicunt, ſed ſententiae ſuae eandem ratiocinationem adferunt. Ajunt enim unum quid eſſe quodcunque eſt et id ipſum tum unum eſſe tum univerſum, nominibus autem minime conſentiunt. Hic ſiquidem hoc unum et univerſum aërem eſſe aſſerit, alius ignem, ille aquam, alius terram. Tum unusquisque ſuam orationem teſtimoniis et indiciis confirmat quae nullius ſunt momenti. Quod enim eadem omnes ſentiunt, neque eadem dicunt, ex eo patet quod neque ea intelligunt. Idque vel ex eo maxime quis cognoverit, ſi eorum contentionibus interſuerit. Nam cum iidem inter ſe contendant coram iisdem auditoribus, nunquam in disputando idem ter ordine ſuperior exiſtit, ſed modo hic vincit, modo ille, interdumque is cui potiſſimum volubilis lingua et ad popularem auram accommodata contigerit. Quanquam par eſt eum qui recte ſe de rebus ſentire profitetur ut ſemper in diſputatione ſuperiorem ſe praeſtet, ſi quidem de iis quae ſunt recte exiſtimat atque pronunciat. Sed ii quidem, ut mihi videtur, ſuis ipſorum quibus in diſſerendo utuntur

Ed. Chart. III. [99. 101.] Foes. I. 224. 225. Ed. Lind. I. (265. 266.)

λίσσου λόγον ὀρθοῦν. περὶ μὲν οὖν τουτέων ἀρκεῖ μοι τὰ εἰρημένα. [101] τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μέν τινες λέγουσιν ὡς ὁ ἄνθρωπος αἷμα μοῦνόν ἐστιν, οἱ δ' αὐτέων χολὴν φασὶν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἔνιοι δέ τινες φλέγμα, ἐπίλογον δὲ ποιεῦνται καὶ αὐτοὶ πάντες τὸν αὐτόν· ἓν γάρ τι εἶναι φασὶν ὅ τι ἕκαστος ἠθέλησεν ὀνομάσαι αὐτέων· καὶ τοῦτο ἓν ἐὸν μεταλλάσσειν τὴν ἰδέην καὶ τὴν δύναμιν, (265) ἀναγκαζόμενον ὑπό τε τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ γίνεσθαι καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν καὶ παντοῖον τι ἄλλο. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ταῦτα δοκέει ὧδε ἔχειν. οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τοιαῦτά τινα καὶ ἔτι ἐγγύτατα τουτέων ἀποφαίνονται. ἐγὼ δὲ φημὶ εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ' ἂν ἤλγεεν. || οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑπ' ὅτου ἀλγήσειεν ἓν ἐόν. εἰ οὖν καὶ ἀλγήσει, ἀνάγκη καὶ τὸ ἰώμενον ἓν εἶναι. νυνὶ δὲ πολλά. πολλὰ γάρ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἐόντα, ἃ ὁκόταν ὑπ' ἀλλήλων παρὰ φύσιν θερμαίνηταί τε καὶ ψύχηται, καὶ ξηραίνηταί τε καὶ ὑγραίνηται, νούσους τίκτει. ὥστε πολλαὶ μὲν ἰδέαι τῶν νουσημάτων, πολλὴ δὲ καὶ ἡ ἴησις αὐτέων ἐστίν. ἀξιῶ δὲ ἔγωγε τὸν φάσκοντα αἷμα εἶναι

verbis se ipsi prae imprudentia oppugnant, Melissi vero sententiam restituunt. Ac de his quidem hactenus. At vero ex medicis hi quidem hominem sanguinem solum, alii bilem, quidam etiam pituitam esse affirmant. Atque ii omnes eandem afferunt ratiocinationem. Unum enim esse quid affirmant quod eorum quisque appellare voluerit, atque id unum cum sit a calido et frigido coactum, formam ac facultatem mutare, dulceque et amarum et album et nigrum vel aliud quidvis fieri. At haec aliter mihi se habere videntur. Plurimi igitur talia quaedam atque amplius his proxima pronunciant. Ego autem sic sentio, quod si homo unum esset, neutiquam doleret. Neque enim esset, cum unum existat, a quo doleat. Quod si etiam doleat, necesse est et quod medetur unum esse. At nunc plura habentur, si quidem multa insunt in corpore, quae cum mutuo inter se praeter naturam calescunt et refrigerantur, siccanturque et humectantur, morbos pariunt. Ex quo multae quidem sunt morborum formae et multiplex quoque eorum curatio existit. At mea quidem sen-

μοῦνον τὸν ἄνθρωπον καὶ ἄλλο μηδὲν δεικνύναι αὐτὸν μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέην, μηδὲ γίνεσθαι παντοῖον, ἀλλ᾽ ἢ ὥρην τινα τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἐνεὸν φαίνεται μοῦνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰκὸς γὰρ εἶναι μίαν τινὰ ὥρην ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ ἓν ἐόν. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα εἶναι καὶ περὶ τοῦ χολὴν φάσκοντος. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀποδείξω ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν φύσιν, ἀεὶ ταῦτα ἐόντα ὅμοια, καὶ νέου ἐόντος καὶ γέροντος, καὶ τῆς ὥρης ἐούσης καὶ ψυχρῆς καὶ θερμῆς, καὶ τεκμήρια παρέξω καὶ ἀνάγκας ἀποφανῶ δι᾽ ἃς ἕκαστον αὔξεταί τε καὶ φθίνει ἐν τῷ σώματι. πρῶτον μὲν οὖν ἀνάγκη τὴν γένεσιν γίνεσθαι μὴ ἀφ᾽ ἑνός. πῶς γὰρ ἕν γ᾽ ἐὸν (266) τι γεννήσειεν, εἰ μή τινι μιχθείη; ἔπειτα οὐδὲ, ἂν μὴ ὁμόφυλα ἐόντα μίσγηται, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν γεννᾷ, οὐδ᾽ ἂν ταῦτα ἡμῖν συντελέοιτο. καὶ πάλιν εἰ μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως πρὸς ἄλληλα ἕξει καὶ ἴσως, ἀλλὰ θάτερον θατέρου

tentia, qui hominem ſanguinem ſolum, nihilque aliud eſſe affirmat et neque eum formam mutare, neque omne genus mutationum ſubire, oſtendere deberet. Sed vel tempus anni aliquod, vel hominis aetatem dare, qua ſanguis ſolus in homine ineſſe appareat. Conſentaneum namque rationi videtur ut unum aliquod tempus ſit, quo id ipſum per ſe unum exiſtere appareat. Eademque cenſeo de eo etiam qui pituitam et de eo qui bilem eſſe aſſeverat. Nam et ego quaecunque hominem eſſe dixero, ea et pro lege et pro rerum natura tam in juvene quam ſene, tum tempore tam calido quam frigido, ſemper ſimilia ineſſe demonſtrabo. Tum indicia etiam proferam et cauſas aperiam ex quibus neceſſario unumquodque in corpore auctionem et imminutionem accipit. Primum quidem igitur generationem non ab uno fieri neceſſe eſt. Quonam enim pacto unum cum exiſtat, aliquid generabit, niſi cum aliquo miſceatur? Deinde niſi ejusdem generis ſint quae miſcentur, eandemque facultatem obtineant, neque generent, neque ſimilia nobis efficiantur. Ac rurſus niſi calidum cum frigido et ſiccum cum humido mode-

πολὺ προέξει, καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, ἡ γένεσις οὐκ ἂν γένοιτο. [107] ὥστε πῶς εἰκὸς ἀπὸ ἑνός τι γεννηθῆναι; ὅτε γε οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν πλειόνων γεννᾶται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα τῆς κρήσιος πρὸς ἄλληλα. ἀνάγκη τοίνυν τῆς φύσιος τοιαύτης ὑπαρχούσης καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ ἕκαστον τῶν ξυμβαλλομένων ἐς τὴν γένεσιν ἔχειν τινὰ δύναμιν ἐν τῷ σώματι, οἵην περ ξυνεβάλλετο. καὶ πάλιν γε ἀνάγκη ἀποχωρέειν εἰς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν ἕκαστον, τελευτῶντος ἀνθρώπου, τό τε ὑγρὸν πρὸς τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν πρὸς τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ θερμὸν πρὸς τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν πρὸς τὸ ψυχρόν. τοιαύτη δὲ καὶ τῶν ζώων ἐστὶν ἡ φύσις καὶ τῶν ἄλλων πάντων, γίνεταί τε ὁμοίως πάντα καὶ τελευτᾷ ὁμοίως πάντα. ξυνίσταται γὰρ αὐτέων ἡ φύσις ἀπὸ τουτέων τῶν προειρημένων πάντων, καὶ τελευτᾷ κατὰ τὰ εἰρημένα, εἰς τὸ τωυτὸ ὅθεν περ ξυνέστη ἕκαστον, ἐνταῦθα οὖν καὶ ἀπεχώρησε. τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑωυτῷ αἷμα καὶ φλέγμα καὶ χολὴν

rate et aequabiliter inter fe refpondeant, fed alterum altero et valentius imbecilliore longe excellat, nulla generatio futura eft. Quocirca quomodo rationi confentaneum fuerit ut quid ab uno generetur, cum ne a pluribus quidem generetur, nifi probe mutua inter fe temperie conveniant? Cum igitur ejusmodi fit natura (cum reliquorum omnium tum hominis, non unum effe hominem neceffe eft, fed eorum unumquodque quae ad generationem conferunt, talem in corpore vim qualem contulit obtinere. Rurfus cum homo interit, fingula in fuam naturam fecedere neceffe eft, humidum nempe ad humidum, ficcum ad ficcum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidum. Talis autem tum animantium tum reliquarum omnium rerum eft natura, oriunturque fimiliter omnia et fimiliter occidunt. Eorum enim natura ex praedictis omnibus conftat et ut praedictum eft definit, in id ipfum unde conflatum eft unumquodque, eodem etiam fe recipiens. Hominis autem corpus in fe fanguinem et pituitam et bilem duplicem, flavam nempe et nigram,

Ed. Chart. III. [107. 112.] Foes. I. 225. 226. Ed. Lind. I. (266. 267.)

διττὴν, ἤγουν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ ταῦτ' ἐστὶν αὐτέῳ ἡ φύσις τοῦ σώματος καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει. ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, (267) ὁκόταν μετρίως ἔχῃ ταῦτα τῆς πρὸς ἄλληλα κρήσιος καὶ δυνάμιος καὶ τοῦ πλήθεος, καὶ μάλιστα ἢν μεμιγμένα ᾖ· ἀλγέει δὲ, ὁκόταν τι τουτέων ἔλασσον ἢ πλεῖον εἴη, ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι καὶ μὴ κεκρημένον ᾖ τοῖσι ξύμπασιν. [112] ἀνάγκη γὰρ, ὁκόταν τι τουτέων χωρισθῇ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ στῇ, ἔνθέν τε ἐξέστηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον νοσερὸν γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχειν. καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλεῖον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει ἡ κένωσις. ἢν ταῦτα πάλιν ποιήσηται εἴσω τὴν κένωσιν καὶ τὴν μετάστασιν καὶ τὴν ἀπόκρισιν || ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτέῳ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔνθέν τε ἐξέστη καὶ ἔνθα ὑπερέβαλλεν. εἶπον δὴ ὃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, ἀποφαίνειν ἀεὶ ταῦτα ἐόντα καὶ κατὰ νόμον καὶ κατὰ φύσιν. φημὶ δὴ εἶναι αἷμα καὶ φλέγμα καὶ χολὴν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ τουτέων πρῶτον μὲν κατὰ τὸν νόμον τὰ

continet, ex quibus corporis ipsius natura constat: et per haec dolet et sanum est. Sanum quidem vel maxime, cum haec moderatam inter se tum facultate tum copia temperationem habuerint, idque praesertim, si permixta fuerint. Dolet autem, ubi horum quicquam vel minus, vel copiosius fuerit, aut in corpore separatum, nec reliquis omnibus contemperatum. Cum enim horum aliquid secesserit et per se constiterit, necesse est non solum locum ex quo excessit morbo tentari, sed eum etiam in quem nimia copia influxerit dolore et labore vexari. Nam si quid horum amplius quam redundantia requirat extra corpus effluat, evacuatio ipsa dolorem exhibet. Sin contra intro vacuationem et transitionem ac ab aliis secretionem fecerit, duplicem sane dolorem, velut dictum est, ut concitet necesse est, et unde excessit et ubi redundat. At sane cum dixerim quaecunque hominem esse affirmaro, ea me semper talia esse et pro instituto et pro natura, demonstraturum. Iccirco assero sanguinem esse et pituitam et bilem tum flavam tum ni-

Ed. Chart. III. [112.] Foes. I. 226. Ed. Lind. I. (267. 268.)

ὀνόματα διωρίσθαι φημὶ καὶ οὐδενὶ αὐτέων τωυτὸ οὔνομα εἶναι· ἔπειτα τὰς ἰδέας κατὰ φύσιν κεχωρίσθαι καὶ οὔτε τὸ φλέγμα οὐδὲν ἐοικέναι τῷ αἵματι οὔτε τὸ αἷμα τῇ χολῇ οὔτε τὴν χολὴν τῷ φλέγματι. πῶς γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα ἀλλήλοισιν, ὧν οὔτε τὰ χρώματα ὅμοια φαίνεται προσορώμενα οὔτε τῇ χειρὶ ψαύοντι ὅμοια δοκέει εἶναι; οὔτε γὰρ (268) θερμὰ ὁμοίως ἐστὶν οὔτε ψυχρὰ οὔτε ξηρὰ οὔτε ὑγρά. ἀνάγκη τοίνυν ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τὴν ἰδέην τε καὶ τὴν δύναμιν μὴ ἓν αὐτὰ εἶναι, εἴ περ μὴ πῦρ τε καὶ ὕδωρ ταὐτόν ἐστι. γνοίης δ' ἂν τοῖσδε ὅτι οὐχ ἓν ταῦτα πάντα ἐστὶν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτέων ἔχει δύναμίν τε καὶ φύσιν τὴν ἑωυτέου. ἢν γάρ τινι δίδως ἀνθρώπῳ φάρμακον ὅ τι φλέγμα ἄγει, ἐμέεταί σοι φλέγμα· καὶ ἢν δίδως φάρμακον ὅ τι χολὴν ἄγει, ἐμέεταί σοι χολήν. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ χολὴν μέλαιναν καθαίρει, ἢν δίδως φάρμακον ὅ τι χολὴν μέλαιναν ἄγει. καὶ ἢν τρώσῃς αὐτέῳ τοῦ σώματος μέρος τι, ὥστε τραῦμα γένεσθαι, ῥυήσεται αὐτέῳ αἷμα. καὶ ταῦτα ποιήσει σοι πάντα πᾶσαν ἡμέρην καὶ νύκτα

gram. Atque horum quidem primum nomina inſtituto diſtincta eſſe aſſevero, nulliqne ipſorum idem eſſe nomen inditum. Deinde natura formas diſcrepare, nullamque pituitam ſimilem eſſe ſanguini, neque bilem ſanguini, neque pituitae bilem. Quaenam enim eorum inter ſe ſimilitudo eſſe poſſit, quae neque colore ad viſum, neque ad manus contactum ſimilia eſſe videntur, cum neque conſimiliter calida, neque frigida, neque ſicca, neque humida exiſtant? Itaque cum tantum inter ſe tum forma tum facultate differant, ea non unum eſſe neceſſe eſt, ſi quidem neque ignis et aqua idem ſunt. Ex his autem tibi conſtabit, quod haec omnia unum non ſint, ſed ſuam quodque ipſorum facultatem et naturam obtineat. Si enim alicui medicamentum exhibueris quod pituitam educat, pituitam tibi vomitione reddet, et ſi medicamentum quod bilem ducat exhibeas, bilem tibi evomet. Eadem quoque ratione atram bilem purgat medicamentum quod dederis atram bilem ducens. Quod ſi aliqua corporis parte ſauciata vulnus accipias, ſanguis inde effluet. Atque haec omnia tibi uſuvenient ſemper tam interdiu quam no-

Ed. Chart. III. [112. 116.] Foes. I. 226. Ed. Lind. I. (268. 269.)

καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος, μέχρις ἂν δυνατὸς ᾖ τὸ πνεῦμα ἕλκειν εἰς ἑωυτὸν καὶ πάλιν μεθιέναι, δυνατὸς δὲ ἔσται, ἔστ' ἂν τινὸς τουτέων στερηθῇ τῶν ξυγγεγονότων. ξυγγέγονε δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα. πῶς γὰρ οὐ ξυγγέγονε; πρῶτον μὲν φανερόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑωυτῷ ταῦτα πάντα ἀεὶ ἕως ἂν ζῇ. ἔπειτα γέγονεν ἐξ ἀνθρώπου ταῦτα πάντα ἔχοντος. ἔπειτα τέθραπται ἐν ἀνθρώπῳ ταῦτα πάντα ἔχοντι ὁκόσα ἔγωγε νῦν φημί τε καὶ ἀποδείκνυμι. [116] οἱ δὲ λέγοντες ὡς ἕν ἐστιν ἄνθρωπος δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ κεχρῆσθαι, ὁρέοντες τοὺς πίνοντας τὰ φάρμακα καὶ ἀπολλυμένους ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι, (269) τοὺς μὲν χολὴν ἐμέοντας, τοὺς δέ τινας φλέγμα, τοῦτο ἕκαστον αὐτέων ἐνόμισαν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ὅ τι καθαιρόμενον εἶδον αὐτὸν ἀποθανόντα. καὶ οἱ τὸ αἷμα φάντες εἶναι τὸν ἄνθρωπον τῇ αὐτέῃ γνώμῃ χρέονται, ὁρέοντες ἀποσφαζομένους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώματος, τοῦτο νομίζουσιν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ μαρτυρίοισι τουτέοισι πάντες χρέονται ἐν τοῖσι

ctu et hieme quam aestate, quoad spiritum ad se trahere vicissimque reddere valebit. Valebit autem donec aliquo ex his, quae illi sunt connata, privatus fuerit. Sunt autem quae diximus connata. Qua enim ratione connata non sint? cum primum quidem haec omnia homo quoad vita fruitur, semper in se manifeste contineat. Deinde ex homine natus sit haec omnia obtinente. Postea in homine nutritus sit, ista omnia quae nunc quidem assevero et demonstro habente. Qui vero unum esse hominem asserunt, ii mihi in hanc opinionem venisse videntur, quod ex iis qui epotis medicamentis per nimias purgationes interiissent, hos quidem bilem, illos pituitam evomere conspicati, horum unumquodque hominem esse existimarunt, in cujus purgatione eum morientem viderunt. Eadem etiam ratione nituntur qui sanguinem esse hominem asseverant, cum jugulatis hominibus manantem ex corpore sanguinem conspicati, eum hominis animum esse existimant, hisque argumentis omnes inter disserendum utuntur. Quamquam pri-

λόγοισι. καί τοι πρῶτον μὲν ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν οὐθεὶς πω ἀπέθανε χολὴν μόνον καθαρθείς· ἀλλ' ὁκόταν τὶς πίῃ φάρμακον ὅ τι χολὴν ἄγει, πρῶτον μὲν χολὴν ἐμέσει· ἔπειτα δὲ φλέγμα· ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῇ χολῇ ἐμέουσι χολὴν μέλαιναν ἀναγκαζόμενοι· τελευτῶντες δὲ καὶ αἷμα ἐμέουσι καθαρόν. τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσι καὶ ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῶν τὸ φλέγμα ἀγόντων. πρῶτον μὲν γὰρ φλέγμα ἐμέουσιν· ἔπειτα χολὴν ξανθήν· ἔπειτα μέλαιναν· τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρὸν, καὶ ἐν τούτῳ ἀποθνήσκουσιν· τὸ γὰρ φάρμακον ὁκόταν ἐσέλθῃ ἐς τὸ σῶμα, πρῶτον μὲν ἄγει ὃ ἂν αὐτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα ᾖ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων· ἔπειτα δὲ καὶ τἄλλα ἕλκει τε καὶ καθαίρει, ὥσπερ τὰ φυόμενά τε καὶ σπειρόμενα, ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ, ἔνι δὲ καὶ ὀξὺ καὶ πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν καὶ παντοῖον. πρῶτον μὲν οὖν πλεῖ(270)στον τουτέου εἵλκυσεν εἰς ἑωυτὸ ὅ τι ἂν ᾖ ἑωυτέῳ κατὰ φύσιν· ἔπειτα δὲ ἕλκει καὶ τἄλλα. τοιοῦτον δέ τι καὶ τὰ || φάρμακα ποιέει ἐν τῷ σώματι. ὁκόσα ἂν

mum quidem in immodicis purgationibus, fola evacuata bile nullus unquam mortuus eft. Verum epoto medicamento quod bilem ducat, primum fane quis bilem vomitione refundet, mox etiam pituitam, deinde quoque praeter bilem, atram bilem, idque per vim, fub mortem vero fanguinem etiam purum evomit. Idem quoque contingit ex medicamentis pituitam ducentibus. Primum enim pituitam evomunt, mox bilem flavam, deinde atram, fub exitum vero purum fanguinem, fub eoque moriuntur. Etenim cum medicamentum corpus fubierit, primum quidem quodcunque fibi ex omnibus quae in corpore infunt, fecundum naturam maxime familiare fuerit, educit, deinde vero reliqua etiam trahit et purgat, non aliter quam quae ex terra oriuntur et in eam conferuntur, ubi terram fubierint, eorum quodque trahit quod fuae naturae accommodatum in terra ineft. Eft autem et acidum et amarum et dulce et falfum et cujusque modi. Imprimis igitur ex eo plurimum quod fuae naturae accommodatum fuerit ad fe allicit, tum etiam reliqua attrahit. Tale quiddam etiam medicamenta in corpore faciunt. Quae enim

χολὴν ἄγῃ πρῶτον ἀκρητεστάτην ἐκάθηρε χολήν· ἔπειτα δὲ μεμιγμένην. καὶ πάλιν τὰ τοῦ φλέγματος φάρμακα, πρῶτον μὲν ἀκρητέστατον τὸ φλέγμα ἄγει· ἔπειτα δὲ μεμιγμένον. καὶ τοῖσιν ἀποσφαζομένοισι πρῶτον μὲν τὸ αἷμα ῥέει, θερμότατόν τε καὶ ἐρυθρότατον· ἔπειτα δὲ ῥέει φλεγματωδέστερον καὶ χολωδέστερον. αὔξεται δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ μὲν φλέγμα χειμῶνος. τοῦτο γὰρ τῷ χειμῶνι κατὰ φύσιν μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων. ψυχρότατον γάρ ἐστι. τεκμήρια δὲ τουτέων ὅτι τὸ μὲν φλέγμα ψυχρότατον· εἰ ἐθέλεις ψαῦσαι φλέγματος καὶ χολῆς καὶ αἵματος, τὸ φλέγμα εὑρήσεις ψυχρότατον ἐὸν καί τοι γλισχρότατόν ἐστι καὶ βίῃ μάλιστα ἄγεται μετὰ χολὴν μέλαιναν. ὁκόσα δὲ βίῃ ἔρχεται θερμότερα γίνεται, ἀναγκαζόμενα ὑπὸ τῆς βίης· ἀλλ᾽ ὅμως καὶ πρὸς πάντα ταῦτα ψυχρότατον ἐὸν τὸ φλέγμα φαίνεται ὑπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. ὅτι δὲ ὁ χειμὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος γνοίης ἂν τοῖσδε. οἱ ἄνθρωποι πτύουσί τε καὶ ἀπομύσσονται φλεγματωδέστατον τοῦ χειμῶνος, καὶ τὰ οἰδήματα λευκότατα γίνεται μάλιστα

bilem educunt, primum meraciſſimam quidem bilem purgant, deinde mixtam. Itemque quae pituitam reſpiciunt medicamenta, primum quidem eam meraciſſimam educunt, poſt etiam mixtam. Et in jugulatis primum quidem ſanguis tum calidiſſimus tum maxime ruber, mox vero magis pituitoſus magisque bilioſus profluit. Per hiemem vero augetur in homine pituita, cum ea ex omnibus quae in corpore inſunt, ad hiemis naturam maxime accedat, quod ſit frigidiſſima. Cujus rei haec ſunt indicia, pituitam eſſe frigidiſſimam, quod ſi pituitam et bilem et ſanguinem attingere voles, pituitam frigidiſſimam eſſe comperies. Quae quamvis eſt lentiſſima, nec niſi ſumma vi, ſecundum atram bilem, educitur, quae vero per vim veniunt, ea per violentiam compulſa calidiora redduntur, nihilominus tamen prae his omnibus pituita ſuapte natura frigidiſſima eſſe conſpicitur. Quod autem hieme corpus pituita repleatur, hinc conſtat, quod per hiemem homines maxime pituitoſa tum expuunt tum emungunt, hocque anni tempore praecipue tumores laxi et albi,

Ed. Chart. III. [116. 119.] Foes. I. 227. Ed. Lind. I. (270. 271.)
ταύτην τὴν ὥρην καὶ τἄλλα νοσήματα φλεγματώδεα. [119] τοῦ δὲ ἦρος τὸ φλέγμα ἔστι μὲν ἰσχυρότερον ἐν τῷ σώματι καὶ τὸ αἷμα αὔξεται· τά τε γὰρ ψύχεα ἐξανίει καὶ τὰ ὕδατα ἐπιγίνεται. τὸ δὲ αἷμα κατὰ ταῦτα αὔξεται ὑπό (271) τε τῶν ὄμβρων καὶ τῶν θερμημεριῶν. κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέων ταῦτα ἐστὶ μάλιστα τοῦ ἐνιαυτοῦ. ὑγρόν τε γάρ ἐστι καὶ θερμόν. γνοίης δ' ἂν τοῖσδε· οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἦρος καὶ τοῦ θέρεος μάλιστα ὑπό τε τῶν δυσεντεριῶν ἁλίσκονται καὶ ἐκ τῶν ῥινέων αἷμα ῥεῖ αὐτέοισι. καὶ θερμότατοι εἰσὶ καὶ ἐρυθροί. τοῦ δὲ θέρεος τό τε αἷμα ἰσχύει ἔτι καὶ ἡ χολὴ ἀείρεται ἐν τῷ σώματι καὶ παρατείνει ἐς τὸ φθινόπωρον. ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ τὸ μὲν αἷμα ὀλίγον γίνεται, ἐναντίον γὰρ αὐτέου τὸ φθινόπωρον τῇ φύσει ἐστίν, ἡ δὲ χολὴ τὴν θερίην κατέχει τὸ σῶμα καὶ τὸ φθινόπωρον. γνοίης δ' ἂν τοῖσδε· οἱ ἄνθρωποι αὐτόματοι ταύτην τὴν ὥρην χολὴν ἐμέουσι καὶ ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι χολωδέστερα καθαίρονται. δῆλον δὲ καὶ τοῖσι πυρετοῖσι καὶ τοῖσι χρώμασι τῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ φλέγμα τῆς θερίης ἀσθενέστατόν ἐστιν αὐτὸ ἑωυτοῦ. ἐναντίη γὰρ αὐτέου ἐστὶ τῇ φύσει

οἰδήματα dicti, et reliqui morbi pituitosi oriuntur. At vere adhuc quidem in corpore viget pituita, sed sanguis increscit, quod et frigora remittant et imbres succedant. Tuncque sanguis augetur tum ex imbribus tum ex dierum calore. Eorum enim naturae id anni tempus, cum sit calidum et humidum, maxime respondet. Quod hinc cognoscas, quod homines verno aestivoque tempore potissimum intestinorum difficultatibus corripiantur, iisque sanguis ex naribus profluat et fiunt maxime calidi et rubicundi. Aestate vero sanguis adhuc viget et bilis in corpore attollitur et in autumnum protenditur. At per autumnum modicus quidem sanguis gignitur, quod illius naturae autumnus adversetur. Bilis autem aestate et autumno in corpore obtinet. Quod his indiciis cognoscas, cum hac tempestate homines sua sponte bilem evomant et per medicamentorum potiones biliosa repurgentur. Id quoque ex febribus et hominum coloribus patet. At pituita aestate longe imbecillior est, quod ea tempestate ob siccitatem et calidi-

ἡ ὥρη. ξηρή τε γάρ ἐστι καὶ θερμή. τὸ δὲ αἷμα τοῦ φθινοπώρου ἐλάχιστον γίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ξηρόν τε γάρ ἐστι τὸ φθινόπωρον καὶ ψύχειν ἤδη ἄρχεται τὸν ἄνθρωπον. ἡ δὲ μέλαινα χολὴ τοῦ φθινοπώρου πλείστη τε καὶ ἰσχυροτάτη ἐστίν. [121] ὁκόταν δὲ ὁ χειμὼν καταλαμβάνῃ, ἥ τε χολὴ ψυχομένη ὀλίγη γίνεται καὶ τὸ φλέγμα αὔξεται πάλιν ἀπό τε τῶν ὑετῶν τοῦ πλήθεος καὶ ὑπὸ τοῦ μήκεος τῶν νυκτῶν. ἔχει μὲν οὖν ταῦτα πάντα αἰεὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ δὲ τῆς περιϊσταμένης ὥρης ποτὲ μὲν πλείω γίνεται σφῶν αὐτὰ ἑωυτέων, ποτὲ δὲ ἐλάσσω ἕκαστα κατὰ μέρος καὶ κατὰ φύσιν. (272) ὥσπερ ὁ ἐνιαυτὸς μετέχει μὲν πᾶς πάντων καὶ τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν καὶ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν ὑγρῶν· οὐ γὰρ ἂν μείνειεν τουτέων οὐδὲν οὐδένα χρόνον ἄνευ πάντων τῶν ἐνεόντων ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλίποι, πάντ' ἂν ἀφανισθείη. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτέης ἀνάγκης πάντα ξυνέστηκέ τε καὶ τρέφεται ὑπ' ἀλλήλων. οὕτω δὲ καὶ εἴ τι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλίποι τουτέων τῶν ξυγγεγονότων, οὐκ ἂν δύναιτο ζῆν ὁ ἄνθρωπος. ἰσχύει δὲ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τοτὲ μὲν ὁ χειμὼν μάλιστα, τοτὲ δὲ τὸ

tatem ejus naturae adversetur. Per autumnum vero sanguis paucissimus in homine gignitur, siquidem siccus est autumnus et hominem jam refrigerare incipit. Bilis autem atra autumno tum plurima tum vehementissima est. At ineunte hieme bilis perfrigerata pauca gignitur et pituita rursus augetur, tum ob pluviarum copiam tum noctium longitudinem. Haec igitur omnia perpetuo hominis corpus obtinet, sed pro circunstantis anni temporis ratione, singula tum pro parte tum pro natura modo inter se augentur, modo etiam imminuuntur. Ut annus omnis omnium quidem et calidorum et frigidorum et siccorum et humidorum est particeps, neque enim eorum quicquam ne minimo quidem tempore sine omnibus quae in mundo existunt, perduraverit, verum si unum quodpiam deficiat, omnia aboleantur, cum ex eadem necessitate consistant omnia et alantur invicem. Ita si quid ex his quae in homine sunt connata defecerit, is utique vivere nequeat. In anno autem modo hiems maxime viget, modo ver, nunc

ἔαρ, τοτὲ δὲ τὸ θέρος, τοτὲ δὲ τὸ φθινόπωρον. || οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοτὲ μὲν τὸ φλέγμα ἰσχύει, τοτὲ δὲ τὸ αἷμα, τοτὲ δὲ ἡ χολὴ πρῶτον μὲν ἡ ξανθὴ, ἔπειτα δ' ἡ μέλαινα καλεομένη. μαρτύριον δὲ σαφέστερον, εἰ ἐθέλεις τῷ αὐτέῳ ἀνθρώπῳ δοῦναι τὸ αὐτὸ φάρμακον τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐμέεταί σοι τοῦ μὲν χειμῶνος φλεγματωδέστατα, τοῦ δὲ ἦρος ὑγρότατα, τοῦ δὲ θέρεος χολωδέστατα, τοῦ δὲ φθινοπώρου μελάντατα. ὀφείλει οὖν τουτέων ὧδε ἐχόντων, ὁκόσα μὲν τῶν νοσημάτων τοῦ χειμῶνος αὔξεται θέρεος λήγειν, ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται χειμῶνος λήγειν, ὁκόσα μὴ αὐτέων ἐν περιόδῳ ἡμερέων ἀπαλλάσσεται. τὴν δὲ περίοδον αὖθις φράσω τὴν τῶν ἡμερέων. ὁκόσα δὲ ἦρος γίνεται νουσήματα, προσδέχεσθαι χρὴ φθινοπώρου τὴν ἀπαλλαγήν. ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ νουσήματα, τουτέων τοῦ ἦρος ἀνάγκη τὴν ἀπάλλαξιν γενέσθαι. ὅ τι δ' ἂν τὰς ὥρας ταύτας ὑπερβάλλῃ νόσημα, εἰδέναι χρὴ ὡς ἐνιαύσιον (273) αὐτὸ ἐσόμενον. [126] καὶ τὸν ἰητρὸν οὕτω χρὴ ἰῆσθαι τὰ νοσήματα, ὡς ἑκάστου τουτέων ἰσχύοντος ἐν τῷ σώματι κατὰ τὴν ὥρην τὴν ἑωυτῷ κατὰ φύσιν οὖσαν μάλιστα. εἰδέναι

etiam aestas, nunc autumnus. Sic quoque in homine modo quidem pituita invalescit, modo sanguis, interdum etiam bilis, primum quidem flava, mox quoque atra appellata. Cujus rei evidentius est argumentum, quod si eidem homini idem medicamentum quater in anno exhibere voles, hieme quidem maxime pituitosa tibi evomet, vere autem valde humida, aestate admodum biliosa et autumno nigerrima. Cum igitur haec ita se habeant, oportet morbos qui hieme augentur, aestate desinere et eos qui aestate increscunt, hieme cessare, nisi intra certum dierum circuitum solvantur. De hoc autem dierum circuitu alias nobis dicendum est. Morborum vero qui vere oriuntur liberatio ad autumnum expectanda est et autumnalium morborum discessum vere fieri necesse est. Quod si quis haec anni tempora morbus superaverit, hunc annuum fore sciendum est. Atque ita medicum morbis mederi convenit, adhibita horum cujusque consideratione, quod in corpore praevalet, pro anni temporis ratione, quod suae naturae maxime accommodatum existit. Insuper haec quoque nosse oportet,

δὲ χρὴ καὶ τάδε πρὸς ἐκείνοισιν, ὅτι ὁκόσα πλησμονὴ τίκτει νοσήματα κένωσις ἰῆται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ κενώσιος γίνεται νοσήματα πλησμονὴ ἰῆται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ ταλαιπωρίης γίνεται ἀνάπαυσις ἰῆται· ὁκόσα δ' ὑπ' ἀργίης τίκτεται ταλαιπωρίη ἰῆται. τὸ δὲ ξύμπαν γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐναντίον ἵστασθαι τοῖσι κατεστεῶσι καὶ νουσήμασι καὶ εἴδεσι καὶ ὥρῃσι καὶ ἡλικίῃσι καὶ τὰ συντείνοντα λύειν καὶ τὰ λελυμένα συντείνειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ κάμνον ἀναπαύοιτο, ἥ τε ἴησις τοῦτό μοι δοκέει εἶναι. αἱ δὲ νοῦσοι γίνονται αἱ μὲν ἀπὸ τῶν διαιτημάτων, αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ὃ ἐσαγόμενοι ζῶμεν. τὴν δὲ διάγνωσιν χρὴ ἑκατέρων ὧδε ποιέεσθαι. ὁκόταν μὲν ὑπὸ νοσήματος ἑνὸς πολλοὶ ἄνθρωποι ἁλίσκονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν αἰτίην χρὴ ἀνατιθέναι τουτέῳ ὅ τι κοινότατόν ἐστι καὶ μάλιστα αὐτέῳ πάντες χρεώμεθα. ἔστι δὲ τοῦτο ὃ ἀναπνέομεν. φανερὸν γὰρ ἤδη ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάστου ἡμῶν οὐκ αἴτιά ἐστιν ὅτε ἅπτεται πάντων ἡ νοῦσος ἑξῆς, καὶ τῶν νεωτέρων καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως, καὶ τῶν θωρησσομένων καὶ τῶν μᾶζαν ἐσθιόντων καὶ

quod morbos quos repletio parit, sanat evacuatio, et qui ex evacuatione oriuntur, repletione curantur, et qui ex immoderato labore fiunt, eos quies sanat, quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur. Omninoque medicum sua prudentia obviam ire convenit morbis instantibus et naturis et anni temporibus et aetatibus, contentaque solvere et soluta intendere. Hac namque ratione vel maxime quod molestiam exhibet quieverit, eaque mihi curandi ratio esse videtur. Morbi vero partim ex vivendi ratione, partim etiam ex spiritu quem vivendo trahimus, proveniunt. At utrumque hac ratione discernas. Ubi complures uno morbo eadem tempestate vexantur, in id quod maxime commune est quoque omnes utimur potissimum rejicienda causa est. Id autem est quod inspirando trahimus. Quod enim vivendi cujusque nostrum ratio in causa non sit, jam liquido constat, cum morbus omnes continenter attingat, et juvenes et senes et mulieres et viros, perindeque temulentos et abstemios, tam eos qui maza quam qui pane victi-

τῶν ἄρτον σιτεόντων καὶ τῶν πολλὰ ταλαιπωρούντων καὶ τῶν ὀλίγα. οὐκ ἂν οὖν τά γε διαιτή(274)ματα αἴτια εἴη, ὁκόταν διαιτεύμενοι πάντας τρόπους οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῆς αὐτέης νόσου. [132] ὁκόταν δὲ αἱ νοῦσοι γίνωνται παντοδαπαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, δῆλον ὅτι τὰ διαιτήματά ἐστιν αἴτια ἕκαστα ἑκάστοισι. καὶ τὴν θεραπίην χρὴ ποιέεσθαι ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου, ὥσπερ μοι πέφρασται καὶ ἑτέρωθι, καὶ ἐκ τῶν διαιτημάτων μεταβάλλειν. δῆλον γὰρ ὅτι οἷσί γε χρῆσθαι εἴωθεν ὁ ἄνθρωπος διαιτήμασιν, οὐκ ἐπιτήδειά οἱ ἐστιν ἢ πάντα ἢ τὰ πλείω ἢ ἕν γέ τι αὐτέων. ἃ δεῖ καταμαθόντα μεταβάλλειν, καὶ σκεψάμενον τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν τήν τε ἡλικίην καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὥρην τοῦ ἔτεος καὶ τῆς νούσου τὸν τρόπον, τὴν θεραπείαν ποιέεσθαι, ποτὲ μὲν ἀφαιρέοντα, ποτὲ δὲ προστιθέντα, ὥσπερ μοι καὶ πάλαι εἴρηται πρὸς ἑκάστας τῶν ἡλικιέων καὶ τῶν ὡρέων καὶ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν νόσων, ἔν τε τῇσι φαρμακίῃσι προτρέπεσθαι καὶ ἐν τοῖσι διαιτήμασιν. ὁκόταν δὲ νουσήματος ἑνὸς ἐπιδημίη καθεστήκῃ, δηλονότι || οὐ τὰ διαιτήματα αἴτιά ἐστιν, ἀλλ' ὃ ἀνα-

tant et eos qui multis, quam qui paucis exercitationibus utuntur. Non igitur victus rationi assignanda causa est, cum cujusvis generis victu utentes eodem morbo corripiuntur. Cum vero eodem tempore cujusque modi morbi oriuntur, sua proculdubio cuique vivendi ratio in causa est, adhibendaque curatio, adversus morbi causam instando, quemadmodum alias etiam a nobis dictum est, et victus rationem immutando. Quandoquidem constat victus genus quo quis utitur, aut ex toto, aut magna ex parte, aut in eorum aliquo minime ei esse accommodatum. Quo cognito immutare et adhibita in considerationem cujusque natura, aetate, forma, anni tempore et morbi genere, ad curationem aggredi oportet, nunc quidem detrahendo, nunc vero addendo, ita ut, quemadmodum jamdudum a me dictum est, ad singulas aetates et anni tempora et naturas et morbos contrariam tum medicamentorum tum victus rationem adhibeas. At vero ubi morbus aliquis populariter grassatus fuerit, non victus rationem in causa esse, sed quod spirando

πνέομεν, τοῦτο αἴτιόν ἐστι, καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο νοσηρήν τινα ἀπόκρισιν ἔχον ἂν εἴη. τοῦτον χρὴ τὸν χρόνον τὰς παραινέσιας ποιέεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι τοιάσδε. τὰ μὲν διαιτήματα μὴ μεταβάλλειν, ὅτι γε οὐκ αἰτιά ἐστι τῆς νόσου, τὸ δὲ σῶμα ὁρᾷν ὅκως ἔσται ὡς ἀογκότατον καὶ ἀσθενέστατον, τῶν σιτίων τε ἀφαιρέοντα καὶ τῶν ποτῶν οἷσιν εἰώθει χρέεσθαι κατ' ὀλίγον. ἢν γὰρ μεταβάλλῃ ταχέως τὴν (275) δίαιταν, κίνδυνος καὶ ἀπὸ τῆς μεταβολῆς νεώτερόν τι γίνεσθαι ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι μὲν διαιτήμασιν οὕτω χρέεσθαι, ὅτε γε φαίνονται μηδὲν ἀδικέοντα τὸν ἄνθρωπον· τοῦ δὲ πνεύματος ὅκως ἐλαχίστη ἡ ῥεῦσις ἐς τὸ στόμα ἐσίοι καὶ ὡς ξενοτάτη ἔσται προμηθέεσθαι, τῶν τε χωρίων τοὺς τόπους μεταβάλλοντα εἰς δύναμιν, ἐν οἷσιν ἂν ἡ νοῦσος καθεστήκῃ καὶ τὰ σώματα λεπτύνοντα. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα πολλοῦ τε καὶ πυκνοῦ πνεύματος χρήζοιεν οἱ ἄνθρωποι. ὁκόσα δὲ τῶν νοσημάτων ἀπὸ τοῦ σώματος γίνεται τῶν μελέων τοῦ ἰσχυροτάτου, ταῦτα δεινότατά ἐστι. καὶ γὰρ ἢν αὐτοῦ μένῃ ἔνθα ἂν ἄρξηται, ἀνάγκη τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν μελέων πονεομένου, ἅπαν τὸ σῶμα πονέε-

ducimus manifestum est, ipsumque morbosam quandam excretionem plane obtinere. Eo igitur tempore his exhortationibus homines sunt admonendi, ut ne victus quidem rationem immutent, cum morbi causa minime existat. Provideant etiam ut corpus quam minime intumescat, sitque attenuatissimum, tum cibos tum potus quibus uti consueverint sensim demendo. Si quis enim subito victus rationem immutet, ne quid in corpore ex immutatione innovetur periculum est. Sed solita victus ratio servanda est, ubi nihil quidem laedere videtur, atque insuper ut aëris quam minimum in corpus influat, isque ut maxime peregrinus sit, providendum tum regionum loca, in quibus morbus consistit, quoad ejus fieri poterit permutando, tum corpora extenuando. Ita enim minime multum ac frequentem spiritum homines ex necessitate attrahent. Morbi autem a validissima corporis parte orti gravissimi existunt. Etenim si unde originem sumpserunt, isthic persliterint, cum pars valentissima laboret, corpus universum laborare necesse est. Quod si ad

Ed. Chart. III. [132. 135.] Foës. I. 229. Ed. Lind. I. (275. 276.)

ἔλθῃ. κἂν ἐπί τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀφίκηται ἀπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου, χαλεπαὶ αἱ ἀπολύσιες γίνονται. ὁκόσα δ' ἂν ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα ἔλθοι εὐλυτώτερά ἐστιν. ὑπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος ἀπαλλάσσεται ῥηϊδίως τὰ ἐπιῤῥέοντα. [135] αἱ παχύταται δὲ τῶν φλεβῶν ὧδε πεφύκασι. τέσσαρα ζεύγεά ἐστιν ἐν τῷ σώματι, καὶ ἓν μὲν αὐτέων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔνθέν τε καὶ ἔνθεν παρὰ τὰ ἰσχία ἀφικνέεται καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων καὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας διήκει. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας τὰς ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ καὶ τοῖσιν ἰσχίοισιν ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δ' ἕτεραι φλέβες ἔχουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα διὰ τοῦ αὐχένος, αἱ σφαγίτιδες καλεόμεναι, εἴσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκατέρωθεν φέρονται παρὰ τὰς ψόας ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηρούς, (276) καὶ διὰ τῶν ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔσωθεν μέρεος· ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων παρὰ τὰ σφυρὰ εἴσωθεν καὶ ἐς τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας πρὸς τὰς ὀδύνας ποιέεσθαι τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν εἴσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐ-

imbecilliorem aliquam ex validiffima devenerint, difficiles habent abfolutiones. Quicunque vero ab imbecillioribus ad valentiores veniunt facilius folvuntur, quod quae influunt facile per vim liberantur. At venae craffiffimae hunc natura ortum fortitae funt. Quarum cum fint in corpore paria quatuor; unum quidem ex capite retro per cervicem, parte exteriore ad utraque fpinae latera, indeque in coxendices et crura pervadit, deinde per tibias ad exteriores malleolos et pedes pervenit. In dorfi igitur et coxendicum doloribus ex poplitibus et malleolis exterioribus venae fectiones fieri debent. Alterae autem venae ex capite exortae, juxta aures per cervicem jugulares dictae, intro fecundum fpinam utraque ex parte ad lumbos, in teftes et femora et per poplites interiore ex parte, indeque per tibias ad malleolos internos et ad pedes deferuntur. Proinde in lumborum et teftium doloribus fanguis ex poplitibus et malleolis interioribus mittendus eft. Tertium par venarum ex temporibus per cer-

Ed. Chart. III. [135. 140.] Foes. I. 229. Ed. Lind. I. (276.)

χένος ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας. ἔπειτα συμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα καὶ ἀφικνέονται ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ ἀριστερὰ, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ, καὶ ἡ μὲν δεξιὴ ἀφικνέεται ἐκ τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸν σπλῆνα καὶ ἐς τὸν νεφρόν· ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸ ἧπαρ καὶ τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ εἰς τὸν ἀρχὸν αὗται ἑκάτεραι. αἱ δὲ τέταρται φλέβες ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ τὰς κληῖδας, ἔπειτα ὑπὲρ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπάς· ἔπειτα δὲ διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν καὶ ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους· ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύλων πάλιν διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπὰς καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ κάτωθεν μέρεος εἰς τὰς μασχάλας. καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν ἡ μὲν εἰς σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ εἰς τὸ ἧπαρ, ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλεβῶν ὧδε ἔχουσιν· εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες ἀνὰ τὸ σῶμα πάμπολλαί τε καὶ παντοῖαι, καὶ δι᾽ ὧν ἡ τροφὴ ἐν τῷ σώματι ἔρχεται. [140] φέρουσι δὲ ἀπὸ

vicem fubter fcoptula operta, inde ad pulmonem defertur, et haec quidem ex dextris ad finiftra, illa vero a finiftris ad dextra pervenit. Et dextra quidem ex pulmone mammam fubiens et ad lienem et ad renem tendit. Quae vero a finiftris ad dextra procedit, ex pulmone mammam fubiens et jecur et renem petit. Utraque poftremo in rectum inteftinum definit. Quartum par ex anteriore capitis parte et oculis fub cervicem et claviculas, indeque per fuperiora in brachiorum flexus tendit, pofteaque per cubitos ad primas manuum juncturas et digitos, rurfusque a digitis per cubitos et fuperiores manuum partes in flexuras et per fuperiorem brachiorum partem ad axillas, perque fummas coftas haec quidem ad lienem, altera vero ad jecur devenit, poftea fupra ventrem in pudendum utraque definit. Atque ea eft venarum craffiffimarum natura. Exiftunt etiam ex ventriculo permultae et variae venae, per quas in corpus alimentum transmittitur. Quod etiam ex craffis venis tam externis

Ed. Chart. VIII. [140.] Foes. I. 229. 230. Ed. Lind. I. (276. 277.)

τῶν παχέων φλεβῶν εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω καὶ ἀπὸ τῶν εἴσω. καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν αἵ τε εἴσωθεν ἔξω καὶ αἱ ἔξω(277)θεν εἴσω. || τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι κατὰ τουτέους τοὺς λόγους. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς ὡς προσωτάτω τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. οὕτως γὰρ ἂν ἥ τε μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἂν, ὥστε μηκέτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. ὁκόσοι πῦον πολλὸν πτύουσιν, ἄτερ πυρετοῦ ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν ὑπὸ τὸ οὖρον πῦον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδύνης ἐούσης, καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι καὶ χρόνια ἃ νέοισιν ἐοῦσι, πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων καὶ γεραιτέροισι, τουτέοισι πᾶσιν ἀπὸ τοῦ αὐτέου τὰ νουσήματα γίνεται. ἀνάγκη γὰρ τουτέους ταλαιπώρους τε γενέσθαι.καὶ φιλοπόνους τῷ σώματι καὶ ἐργάτας νεανίσκους ἐόντας. ἔπειτα δὲ ἐξανεθέντας τῶν πόνων σαρκωθῆναι μαλθακῇ σαρκὶ, καὶ πουλὺ διαφερούσῃ τῆς προτέρης, καὶ πολλὸν διακεκριμένον ἔχειν τὸ σῶμα τό τε προϋ-

quam internis in ventriculum et reliquum corpus deferunt, sibique mutuo subministrant internae externis, vicissimque externae internis. Hae igitur mittendi sanguinis rationes servandae sunt, studendumque est ut quam longissime a locis, in quibus dolores fieri et sanguis colligi consuevit, venarum sectiones fiant. Hac namque ratione cum minime magna derepente mutatio continget tum etiam consuetudinem tollendo effeceris ut ne amplius eodem colligatur. Qui pus copiosum citra febrem expuunt, quibusque absque dolore pus multum in urina subsidet et qui alvi dejectiones, velut in difficultatibus intestinorum, cruentas habent et diuturnas, quales in juvenibus annos quinque et triginta natis et grandioribus natu inesse solent, iis omnibus ex eadem causa morbi oriuntur. Hos namque immodicis corporis exercitationibus et laboribus addictos et cum juvenes essent operas exercuisse necesse est. Deinde dimissis laboribus molli carne et multum a superiore differente expletos, tam longe inter se dissidentem corporis habitum habere, ut pristinus

πάρχον καὶ τὸ ἐπιτραφὲν, ὥστε μὴ ὁμονοεῖν. ὁκόταν οὖν νόσημά τι καταλάβῃ τοὺς οὕτω διακειμένους, τὸ μὲν παραχρῆμα διαφεύγουσιν, ὕστερον δὲ μετὰ τὴν νοῦσον χρόνῳ τήκεται τὸ σῶμα καὶ ῥέει διὰ τῶν φλεβῶν, ᾗ ἂν εὐρυχωρίη μάλιστα τύχοι, ἰχωροειδές. ἢν μὲν οὖν ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, σχεδὸν οἷόν περ ἐν τῷ σώματι ἐνείη, τοιοῦτον καὶ τὸ διαχώρημα γίνεται. ἅτε γὰρ τῆς ὁδοῦ κατάντεος ἐούσης, οὐχ ἵσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρῳ. ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὸ στῆθος ἐσρυῇ ὑπόπυοι γίνονται, (278) ἅτε τῆς καθάρσιος ἀνάντεος ἐούσης, καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν ἐν τῷ στήθει κατασήπεται καὶ γίνεται πυοειδές. ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὴν κύστιν ἐξερεύγηται, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου τοῦτο καὶ θερμὸν καὶ λευκὸν γίνεται καὶ διακρίνεται· καὶ τὸ μὲν ἀραιότατον ἐφίσταται ἄνω, τὸ δὲ παχύτατον κάτω· ὃ δὴ πῦον καλέεται. [143] γίνονται δὲ καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου τουτέου καὶ τοῦ ὅλου σώματος· τοῖσι δὲ ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων θερμότατός ἐστιν

cum eo qui postea accrevit nulla in re consentiat. Qui igitur ita affecti sunt, si quando in morbum incidunt, ii confestim evadunt, sed post a morbo temporis successu corpus liquatur et per venas, qua latissime esse solent, saniei quiddam non dissimile defluit. Si quidem igitur ad inferiorem alvum impetu deferatur, quale quid fere in corpore inest, tale etiam per dejectiones secedit. Neque enim cum via declivis sit, diutius in intestinis subsistit. At quibus in pectus influit, ii purulenti fiunt, quod nimirum cum purgatio acclivis sit et diutius moram trahens in pectore computrescat et puris simile evadat. Quibus vero in vesicam effunditur, ex loci calore incalescit, exalbescit et secernitur, quodque rarissimum existit supra innatat, crassissimum vero, quod sane pus appellatur, subsidet. In pueris quoque ob loci hujus et totius corporis caliditatem gignuntur calculi, quod viris ob corporis frigiditatem minime usuvenit. Illud enim probe nosse convenit, hominem prima aetate in omni vita esse ca-

Ed. Chart. VIII. [140.] Foes. I. 229. 230. Ed. Lind. I. (276. 277.)
τῶν παχέων φλεβῶν εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω καὶ ἀπὸ τῶν εἴσω. καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν αἵ τε εἴσωθεν ἔξω καὶ αἱ ἔξω(277)θεν εἴσω. || τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι κατὰ τουτέους τοὺς λόγους. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς ὡς προσωτάτω τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. οὕτως γὰρ ἂν ἥ τε μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἂν, ὥστε μηκέτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. ὁκόσοι πῦον πολλὸν πτύουσιν, ἄτερ πυρετοῦ ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν ὑπὸ τὸ οὖρον πῦον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδύνης ἐούσης, καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι καὶ χρόνια ἃ νέοισιν ἐοῦσι, πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων καὶ γεραιτέροισι, τουτέοισι πᾶσιν ἀπὸ τοῦ αὐτέου τὰ νουσήματα γίνεται. ἀνάγκη γὰρ τουτέους ταλαιπώρους τε γενέσθαι καὶ φιλοπόνους τῷ σώματι καὶ ἐργάτας νεανίσκους ἐόντας. ἔπειτα δὲ ἐξανεθέντας τῶν πόνων σαρκωθῆναι μαλθακῇ σαρκὶ, καὶ πουλὺ διαφερούσῃ τῆς προτέρης, καὶ πολλὸν διακεκριμένον ἔχειν τὸ σῶμα τό τε προϋ-

quam internis in ventriculum et reliquum corpus deferunt, sibique mutuo subministrant internae externis, vicissimque externae internis. Hae igitur mittendi sanguinis rationes servandae sunt, studendumque est ut quam longissime a locis, in quibus dolores fieri et sanguis colligi consuevit, venarum sectiones fiant. Hac namque ratione cum minime magna derepente mutatio continget tum etiam consuetudinem tollendo effeceris ut ne amplius eodem colligatur. Qui pus copiosum citra febrem expuunt, quibusque absque dolore pus multum in urina subsidet et qui alvi dejectiones, velut in difficultatibus intestinorum, cruentas habent et diuturnas, quales in juvenibus annos quinque et triginta natis et grandioribus natu inesse solent, iis omnibus ex eadem causa morbi oriuntur. Hos namque immodicis corporis exercitationibus et laboribus addictos et cum juvenes essent operas exercuisse necesse est. Deinde dimissis laboribus molli carne et multum a superiore differente expletos, tam longe inter se dissidentem corporis habitum habere, ut pristinus

Ed. Chart. III. [140. 143.] Foes. I. 230. Ed. Lind. I. (277. 278.)

πάρχον καὶ τὸ ἐπιτραφὲν, ὥστε μὴ ὁμονοεῖν. ὁκόταν οὖν νόσημά τι καταλάβῃ τοὺς οὕτω διακειμένους, τὸ μὲν παραχρῆμα διαφεύγουσιν, ὕστερον δὲ μετὰ τὴν νοῦσον χρόνῳ τήκεται τὸ σῶμα καὶ ῥέει διὰ τῶν φλεβῶν, ᾗ ἂν εὐρυχωρίη μάλιστα τύχοι, ἰχωροειδές. ἢν μὲν οὖν ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, σχεδὸν οἷόν περ ἐν τῷ σώματι ἐνείῃ, τοιοῦτον καὶ τὸ διαχώρημα γίνεται. ἅτε γὰρ τῆς ὁδοῦ κατάντεος ἐούσης, οὐχ ἵσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρῳ. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν ἐς τὸ στῆθος ἐσρυῇ ὑπόπυοι γίνονται, (278) ἅτε τῆς καθάρσιος ἀνάντεος ἐούσης, καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν ἐν τῷ στήθει κατασήπεται καὶ γίνεται πυοειδές. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν ἐς τὴν κύστιν ἐξερεύγηται, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου τοῦτο καὶ θερμὸν καὶ λευκὸν γίνεται καὶ διακρίνεται· καὶ τὸ μὲν ἀραιότατον ἐφίσταται ἄνω, τὸ δὲ παχύτατον κάτω· ὃ δὴ πῦον καλέεται. [143] γίνονται δὲ καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου τουτέου καὶ τοῦ ὅλου σώματος· τοῖσι δὲ ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων θερμότατός ἐστιν

cum eo qui postea accrevit nulla in re consentiat. Qui igitur ita affecti sunt, si quando in morbum incidunt, ii confestim evadunt, sed post a morbo temporis successu corpus liquatur et per venas, qua latissime esse solent, saniei quiddam non dissimile defluit. Si quidem igitur ad inferiorem alvum impetu deferatur, quale quid fere in corpore inest, tale etiam per dejectiones secedit. Neque enim cum via declivis sit, diutius in intestinis subsistit. At quibus in pectus influit, ii purulenti fiunt, quod nimirum cum purgatio acclivis sit et diutius moram trahens in pectore computrescat et puris simile evadat. Quibus vero in vesicam effunditur, ex loci calore incalescit, exalbescit et secernitur, quodque rarissimum existit supra innatat, crassissimum vero, quod sane pus appellatur, subsidet. In pueris quoque ob loci hujus et totius corporis caliditatem gignuntur calculi, quod viris ob corporis frigiditatem minime usuvenit. Istud enim probe nosse convenit, hominem prima aetate in omni vita esse ca-

αὐτὸς ἑωυτοῦ, τῇ δὲ ὑστάτῃ ψυχρότατος. ἀνάγκη γὰρ αὐξανόμενον καὶ χωρέον τὸ σῶμα πρὸς βίην θερμὸν εἶναι· ὁκόταν δὲ ἄρχηται μαραίνεσθαι τὸ σῶμα, καταῤῥέον πρὸς εὐπέτειαν ψυχρότερον γίνεται. κατὰ τουτέον τὸν λόγον, ὁκόσον τουτέων τῶν ἡμερέων τὴν πρώτην πλεῖστον αὔξεται ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θερμότερος γίνεται, καὶ τῇ ὑστάτῃ τῶν ἡμερέων ὅσον πλεῖστον καταμαραίνεται, τοσοῦτον ἀνάγκη ψυχρότερον εἶναι. ὑγιέες δὲ γίνονται αὐτόματοι οἱ οὕτως διακείμενοι πλεῖστοι μὲν ἐν τῇ ὥρῃ, ἣν ἄρξωνται τήκεσθαι πέντε καὶ τεσσαρακονθήμεροι. ὁκόσοι δ᾽ ἂν τὴν ὥρην ταύτην ὑπερβάλλωσιν, ἐνιαυτῷ αὐτόματοι ὑγιέες γίνονται, ἢν μή τι ἄλλο κακουργεῖται ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσα τῶν νοσημάτων ἐξ ὀλίγου γίνεται καὶ ὁκόσων αἱ προφάσιες εὔγνωστοι, ταῦτα δὲ ἀσφαλέστατά ἐστι προσαγορεύεσθαι. τὴν δὲ ἴησιν χρὴ ποιέεσθαι αὐτέων ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νόσου. οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο τὸ τὴν νοῦσον παρασχὸν ἐν τῷ σώματι. (279) ὁκόσοισι ψαμμοειδέα ὑφίσταται ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισι, τουτέοισι τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγένετο πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ καὶ διεπύησεν· ἔπειτα δὲ ἅτε

lidiffimum, poftrema vero frigidiffimum. Siquidem quod augefcit corpus et ad robur tendit calidum effe neceffe eft, at ubi marcefcere et ad exitium praecipitare coeperit, frigidius evadit. Atque hac ratione quo magis his primis diebus homo increfcit, eo calidior evadit, et quanto magis ultimis diebus marcefcit, tanto frigidiorem effe neceffe eft. Qui autem fic affecti funt fua fponte fanefcunt, plerique quidem quo anni tempore colliquefcere coeperint, quinto et quadragefimo die. Qui vero hoc anni tempus fuperaverint, anno convalefcunt, nifi quid aliud hominem male habuerit. Qui morbi ex parvo temporis intervallo oriuntur et quorum caufae cognitu funt faciles, ii fecuriffime praedicantur. Quorum curationem fic inftituere oportet, ut morbi caufae occurramus. Ita fiquidem quod morbum in corpore excitavit facile diffolvatur. Quibus in urina arenulae vel lapilli fubfident, iis per initia ad craffam venam tubercula enafcuntur et fuppurant, deinde cum ea tubercula haud ita cito

Ed. Chart. III. [143, 147.] Foes. I. 230. 231. Ed. Lind. I. (279.)

οὐ ταχέως ἐκραγέντων τῶν φυμάτων, πῶροι συνετράφησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵτινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβὸς, σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν. ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα μὲν τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν. [147] ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὐρήματι παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ τριχοειδέα συνέρχεται, ταῦτα δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν εἰδέναι χρὴ ἐόντα καὶ ἀπὸ ἀρθριτικῶν. || ὁκόσοισι δὲ καθαρὸν τὸ οὖρον ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ὁκοῖον δὲ πίτυρα ἐπιφέρεται ἐν τῷ οὐρήματι, τουτέων ἡ κύστις ψωριᾷ. οἱ πλεῖστοι τῶν πυρετῶν γίνονται ἀπὸ χολῆς. εἴδεα δὲ σφέων εἰσὶ τέσσαρα, χωρὶς τῶν ἐν τῇσιν ὀδύνῃσι γινομένων τῇσιν ἀποκεκριμένῃσιν. ὀνόματα δ' αὐτέοισίν ἐστι ξύνοχος, ἀμφημερινὸς, τριταῖος, τεταρταῖος. ὁ μὲν οὖν ξύνοχος καλεόμενος γίνεται ἀπὸ πλείστης χολῆς καὶ ἀκρητεστάτης καὶ τὰς κρίσιας ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ποιέεται. τὸ γὰρ σῶμα οὐ διαψυχόμενον οὐδένα χρόνον συντήκεται ταχέως, ἅτε ὑπὸ πολλοῦ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον. ὁ δὲ ἀμφημερινὸς μετὰ τὸν ξύνοχον ἀπὸ πλείστης χολῆς γίνεται καὶ ἀπαλλάσσεται τάχιστα τῶν ἄλλων. μακρότερος δέ ἐστι τοῦ ξυνόχου ὁκόσῳ ἀπὸ ἐλάσσονος γίνεται χολῆς, καὶ ὅτι ἔχει

rumpantur, lapilli ex pure coalescunt, qui per venam cum urina in vesicam foras extruduntur. At quibus urinae quidem cruentae sunt, iis in venis vitium est. Quibus una cum urina crassa prodeunt minutae carunculae capillamentorum speciem referentes, eas a renibus et articulari morbo laborantibus prodire nosse convenit. Quibus urina pura est et alias atque alias surfuracea quaedam per summam urinam feruntur, iis vesica scabie laborat. Febres magna ex parte a bile oriuntur, quarum genera sunt quatuor, praeter eas quae dolores eximios comitantur. Earum autem nomina sunt, continens, quotidiana, tertiana et quartana. Quae continens appellatur, ex copiosissima et meracissima bile provenit et perquam brevi judicatur. Corpus namque vehementi calore incalescens neque unquam refrigescens, celeriter colliquescit. Quotidiana secundum continentem ex plurima bile ortum habet et prae aliis citissime liberat, at continente eo longior quo ex pauciore bile provenit, quod-

Ed. Chart. III. [147.] Foes. I. 231. Ed. Lind. I. (279. 280.)

ἀνάπαυσιν τὸ σῶμα, ἐν δὲ τῷ ξυνόχῳ οὐκ ἀναπαύεται οὐδένα χρόνον. ὁ δὲ τριταῖος μακρότερός ἐστι τοῦ ἀμφημερινοῦ καὶ ἀπὸ χολῆς ἐλάσσονος γίνεται. ὁκόσῳ (280) δὲ πλείονα χρόνον ἐν τῷ τριταίῳ ἢ τῷ ἀμφημερινῷ τὸ σῶμα διαναπαύεται, τοσούτῳ χρονιώτερος οὗτος ὁ πυρετὸς τοῦ ἀμφημερινοῦ ἐστιν. οἱ δὲ τεταρταῖοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, χρονιώτεροι δὲ μάλα τῶν τριταίων εἰσὶν, ὁκόσῳ ἔλαττόν τι μέρος μετέχουσι χολῆς τῆς τὴν θερμασίην παρεχούσης, τοῦ τε διαψύχεσθαι τὸ σῶμα πλεῖον μετέχουσι. προσγίνεται δὲ αὐτέοισιν ἀπὸ μελαίνης χολῆς τὸ περισσὸν τοῦτο καὶ δυσαπάλλακτον. μέλαινα γὰρ χολὴ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων χυμῶν γλισχρότατον καὶ τὰς ἕδρας χρονιωτάτας πεποίηται. γνώσῃ δὲ ἐν τῷδε ὅτι οἱ τεταρταῖοι πυρετοὶ μετέχουσι τοῦ μελαγχολικοῦ. φθινοπώρῳ γὰρ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν τεταρταίων καὶ ἐν τῇ ἡλικίῃ ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων ἕως τῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα, ὅτι καὶ ἡ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαίνης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ἡλικιῶν, ἥ τε φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων ἐπιτηδειοτάτη. ὁκόσοι δ᾽ ἂν ἁλῶσιν ἔξω

que in ea corpus requietem habet, quod in in continente nullo unquam tempore quiescit. Tertiana vero quotidiana longior et a pauciore bile fit, quoque diutius in ea quam in quotidiana corpus quiescit, eo diuturnior haec febris est quam quotidiana. At quartanae in reliquis eandem rationem obtinent, sed tertianis tanto longiores sunt quanto minus bilis calorem exhibentis obtinent, tum quia in his corpus liberalius refrigeratur, iisque ab atra bile is cumulus accedit, ut non nisi aegre depelli possint. Bilis enim eorum omnium quae in corpore insunt cum sit glutinosissima, maxime diuturnas stationes facit. Quod autem quartanae humoris melancholici sint participes, ex eo cognosces quod autumno praecipue homines quartanis corripiantur et ea aetate quae est ab anno vigesimo quinto ad quadragesimum quintum, tum etiam quod haec aetas inter alias omnes atrae bili potissimum est obnoxia, ut et inter anni tempora autumnale maxime accommodatum. Si qui vero extra hoc anni tempus et

Ed. Chart. III. [147. 180.] Foes. I. 231. Ed. Lind. I. (280. 124. 125.)
τῆς ὥρης ταύτης καὶ τῆς ἡλικίης ὑπὸ τεταρταίου, εὖ χρὴ εἰδέναι μὴ χρόνιον ἐσόμενον τὸν πυρετὸν, ἢν μὴ ἄλλο τι κακουργῆται ὁ ἄνθρωπος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΟΝΗΣ.

[180] (124) Νόμος μὲν πάντα κρατύνει· ἡ δὲ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς ἔρχεται ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐν τῷ σώματι ἐόντος τὸ ἰσχυρότατον ἀποκριθέν. τούτου δὲ ἱστόριον τόδε, ὅτι ἀποκρίνεται τὸ ἰσχυρότατον, ὅτι ἐπὴν λαγνεύσωμεν σμικρὸν οὕτω μεθέντες, ἀσθενέες γινόμεθα. ἔχει δὲ οὕτω· φλέβες καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον, οἷσιν ὑποτριβομένοισι καὶ θερμαινομένοισι καὶ πληρευμένοισιν ὥσπερ κνησμὸς ἐμπίπτει καὶ τῷ σώματι παντὶ ἡδονὴ καὶ θέρμη ἐκ τούτου (125) παραγίνεται, τριβομένου δὲ τοῦ αἰδοίου καὶ τοῦ ἀνθρώπου κινευμένου, τὸ ὑγρὸν θερμαίνεται ἐν τῷ σώματι καὶ διαχέεται καὶ κλονέεται ὑπὸ τῆς κινήσιος καὶ ἀφρέει· καθάπερ καὶ τἄλλα ὑγρὰ σύμπαντα κλονεύμενα ἀφρέει. οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἀποκρίνεται

eam aetatem quartana correpti fuerint, pro comperto habeas hanc febrem, nisi quid aliud hominem male habeat, minime diuturnam fore.

HIPPOCRATIS DE GENITVRA LIBER.

Lex quidem omnia sibi subjicit. At vero viri genitura ex universo humido, quod in corpore continetur, proficiscitur, ubi id, quod validissimum est, excernitur. Cujus rei illud est argumentum, quod ubi rem veneream exercemus, tantillo emisso imbecilles evadimus. Istud vero sic se habet. Ex toto corpore venae et nervi in pudendum procedunt, quorum attritu, excalefactione et repletione velut pruritus exoritur, indeque ad totum corpus voluptas et calor permanat. Trito autem pudendo et moto homine, humidum in corpore concalescit et diffunditur et motum agitatur et spumescit, non secus ac reliqua omnia humida agitata spumescunt. Sic vero etiam in homine quod validissimum est et

ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀφρέοντος τὸ ἰσχυρότατον καὶ τὸ πιότατον, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. || τείνουσι γὰρ ἐς τοῦτον ἐκ παντὸς τοῦ σώματος. καὶ διαχέει ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὴν ὀσφῦν καὶ ἐς πᾶν τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸν μυελὸν, καὶ ἐξ αὐτοῦ τείνουσιν ὁδοὶ, ὥστε καὶ ἐπιέναι τοῦ ὑγροῦ ἐς αὐτὸν καὶ ἀποχωρέειν. ἐπὴν δὲ ἔλθῃ ἐς τοῦτον τὸν μυελὸν ἡ γονὴ, χωρέει παρὰ τοὺς νεφρούς. ταύτῃ γὰρ ἡ ὁδός ἐστι διὰ φλεβῶν. κἢν οἱ νεφροὶ ἑλκωθῶσιν, ἔστιν ὅτε καὶ αἷμα ξυμφέρεται. παρὰ δὲ τῶν νεφρῶν ἔρχεται διὰ τῶν ὀρχίων μεσάτων ἐς τὸ αἰδοῖον. καὶ χωρέει οὐχ ὅπῃ τὸ οὖρον, ἀλλά οἱ ἄλλη ὁδός ἐστιν αὐτῆς ἐχομένη. καὶ οἱ ἐξονειρώσσοντες διὰ τάδε ἐξονειρώσσουσιν· ἐπὰν τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι διακεχυμένον ἔῃ καὶ διάθερμον, εἴτε ὑπὸ ταλαιπωρίης, εἴτε ὑπὸ ἄλλου τινὸς, ἀφρέει. καὶ ἀποκρινομένου ἀπ᾽ αὐτοῦ ὁρᾷν παρίσταται οἵῃ λαγνείῃ. ἔχει γὰρ τὸ ὑγρὸν τοῦτο ὅπερ λαγνεύοντι. ἀλλ᾽ οὔ μοι περὶ ὀνειρωσσόντων καὶ παντὸς τοῦ νοσήματος τί ἐστι καὶ ὁκόσα ἐργάζεται καὶ διότι πρὸ λαγνείης.

pinguiſſimum, a ſpumeſcente humore ſecernitur et ad ſpinalem medullam progreditur. In hanc enim ex toto corpore viae quaedam feruntur et ex cerebro in lumbos, univerſum corpus et ſpinalem medullam diffunditur, ex eaque viae quaedam procedunt, ita ut ad eam humidum deferri et ex ea ſecedere queat. At ubi ad ſpinalem medullam genitura pervenerit, per venas quasdam quibus illi via patet, ad renes fertur, quibus exulceratis interdum etiam ſanguis una defertur. A renibus autem per medios teſtes ad pudendum pervenit, neque qua via urinae eſt prodit, ſed alia ipſi via eſt huic proxima. At vero qui per ſomnum veneris ludibrio tentantur, ideo per ſomnum venerea exercent, quod humidum in corpore diffuſum excalefactum, ſive ex vehementi exercitatione, ſive ex alia quavis cauſa, ſpumeſcat, dum ab ipſo exernitur, veneris imaginem quandam exhibet. Perinde enim ſe habet hoc humidum ut in eo qui venerem exercet. Sed neque de his qui per ſomnum venerem exercent, neque de toto morbo quid ſit, quaeve efficiat, neque cur coitus loco ha-

Ed. Chart. III. [180. 181.] Foes. I. 232. Ed. Lind. I. (125. 126.)
καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἰρέαται. [181] οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ ταῦτα οὐ λαγνεύουσιν, ὅτι σφέων ἡ δίοδος ἀμαλδύνεται τῆς γονῆς. (126) ἔστι γὰρ δι' αὐτῶν τῶν ὀρχίων ἡ ὁδός. καὶ νεῦρα τείνει λεπτὰ καὶ πυκνὰ εἰς τὸ αἰδοῖον ἐκ τῶν ὀρχίων, οἷσιν ἀείρεται καὶ καθίεται. καὶ ταῦτα ἐν τῇ τομῇ ἀποτέμνεται, διότι καὶ οὐχ ὑπάρχουσιν οἱ εὐνοῦχοι χρηστοί. τῶν δὲ τάδε ἐκτριβέντων ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ἐμπέφρακται· πωροῦνται γὰρ οἱ ὄρχιες· καὶ τὰ νεῦρα σκληρὰ καὶ μωρὰ γινόμενα ὑπὸ τοῦ πώρου οὐ δύναται τείνειν καὶ χαλᾶν. ὁκόσοι δὲ παρ' οὖς τετμημένοι εἰσὶν, οὗτοι λαγνεύουσι μὲν καὶ ἀφίασιν· ὀλίγον δὲ καὶ ἀσθενὲς καὶ ἄγονον. χωρέει γὰρ τὸ πλεῖστον τοῦ γόνου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. αὕτη δὲ ἡ δίοδος ὑπὸ τῆς τομῆς οὐλῆς γενομένης στερεὴ γέγονεν. τοῖσι δὲ παιδίοισι λεπτὰ τὰ φλέβια ἐόντα καὶ πληρεύμενα, κωλύει τὴν γονὴν ἰέναι. καὶ ὁ κνησμὸς οὐχ ὁμοίως παραγίνεται. διὰ ταῦτα οὐδὲ κλονέεται ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρὸν ἐς ἀπόκρισιν τῆς γονῆς. καὶ τῇσι

beatur, dicendum nobis est, et de his quidem hactenus. At vero eunuchi eam ob caussam venerem minime persequunt, quia geniturae transitus ipsis aboletur. Per ipsos enim testes ei via est et nervi tenues et crebri ex testibus in pudendum feruntur, quibus assurgit et demittitur, iique in ipsa exectione dum castrantur rescinduntur, ideoque ad obeundam venerem inutiles existunt. Qui vero istorum attritionem passi sunt, iis geniturae via obstructa est. Callum enim contrahere testes solent, nervique a callo indurati et hebescentes, neque pudendum intendere neque laxare possunt. At qui juxta aures sectionem experti sunt, ii venerem quidem exercent, verum semen paucum, imbecillum et infoecundum emittunt. Maxima siquidem seminis pars e capite secundum aures in spinalem medullam fertur, ipse vero transitus sectione ad cicatricem perducta, solidior evasit. Pueris autem venae exiles et plenae genituram ferri prohibent, neque pruritus eodem modo excitatur, nec proinde humidum in corpore agitatur, ut genitura secerni queat. Virginibus quoque ean-

παρθένοισι, μέχρις ἂν νέαι ἔωσιν, οὐ χωρέει τὰ καταμήνια δι' αἴτιον τὸ αὐτό. ἐπὴν δὲ αὔξωνται καὶ παρθένος καὶ παῖς, αἱ φλέβες αἱ ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσαι τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου καὶ ἐπὶ τὰς μήτρας εὔρροαι γίνονται ὑπὸ τῆς αὔξης καὶ στομοῦνται, καὶ ὁδὸς καὶ δίοδος διὰ στενῶν γίνεται. καὶ τὸ ὑγρὸν κλόνησιν τότε ἴσχει. εὐρυχωρίη γάρ οἱ τότε γίνεται ἔνθα κλονήσεται. καὶ τῷ παιδὶ χωρέει, ἐπὴν ἁδρὸς ἔῃ, διὰ τόδε καὶ τῇ παρθένῳ τὰ καταμήνια. ταῦτα δέ μοι οὕτως ἀποπέφανται. (127) τὴν δὲ γονὴν φημὶ ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν στερεῶν καὶ ἀπὸ τῶν μαλθακῶν καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ παντὸς τοῦ ἐν τῷ σώματι. εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τοῦ ὑγροῦ, αἷμα, χολὴ, ὕδωρ καὶ φλέγμα. τοσαύτας γὰρ ἰδέας ἔχει ξυμφυέας ὁ ἄνθρωπος ἐν ἑωυτῷ καὶ ἀπὸ τουτέων αἱ νόσοι γίνονται, ἢ αἱ ἐκ νόσων διακρίσιες. καὶ ταῦτα μὲν εἰρέαταί μοι περὶ γονῆς, ὁκόθεν γίνεται καὶ ὅκως καὶ διότι καὶ οἷσιν οὐ γίνεται ἡ γονὴ καὶ διότι οὐ γίνεται καὶ περὶ καταμηνίων παρθένων. τῇσι δὲ γυναιξὶν ἐν τῇ μίξει τριβομένου τοῦ αἰδοίου καὶ τῶν μητρέων κινευμένων,

dem ob caufam intra pubertatis annos menfes minime prodeunt. Ubi vero adoleverint tum virgo tum puer, venae quae ad pueri pudendum et in virginis uterum feruntur, incremento accepto ampliores redduntur et aperiuntur, viaque et transitus per illarum anguftias patet, tuncque humidum agitari incipit et fpatia ampliora in quibus agitetur habet, pueroque, cum adultus fuerit, ob eam caufam et virgini menftrua prodeunt. Atque ifta mihi ad hunc modum fe habere comperta funt. At vero genituram ex toto corpore et ex folidis et mollibus partibus et ex univerfo totius corporis humido fecerni affevero. Humidi autem quatuor funt fpecies, fanguis, bilis, aqua et pituita. Homo enim tot fibi cognatas fpecies habet, ex quibus tum morbi fiunt tum dijudicantur. Atque haec mihi quidem de genitura dicta funt et unde et quanam ratione et quanam ex caufa ortum habeat et in quibus et quare nulla infit, fimulque de virginum menfibus. Mulieribus autem in coitu attrito pudendo et

ὥσπερ κνησμὸν ἐμπίπτειν ἐς αὐτὰς καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἡδονὴν καὶ θέρμην παρέχειν. μεθίει δὲ καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ σώματος ὁτὲ μὲν ἐς τὰς μήτρας, αἳ δὲ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται, ὁτὲ δὲ καὶ ἔξω, ἢν χάσκωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ. || καὶ ἥδεται ἐπὴν ἄρξηται μίσγεσθαι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, μέχρις ἂν αὐτὴν μεθιῇ ὁ ἀνήρ· κὴν μὲν ὀργᾷ ἡ γυνὴ μίσγεσθαι, πρόσθεν τοῦ ἀνδρὸς ἀφίει, καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔτι ὁμοίως ἥδεται γυνή· ἢν δὲ μὴ ὀργᾷ, συντελέει τῷ ἀνδρὶ ἡδομένη· καὶ ἔχει οὕτως ὥσπερ εἴτις ἐπὶ ὕδωρ ζέον ἕτερον ψυχρὸν ὕδωρ ἐπιχέει, παύεται τὸ ζέον. οὕτω καὶ ἡ γονὴ πεσοῦσα τοῦ ἀνδρὸς ἐς τὰς μήτρας σβέννυσι τὴν [182] θέρμην καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς γυναικός. ἐξαΐσσει δὲ ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ θέρμη ἅμα τῇ γονῇ πιπτούσῃ εἰς τὰς μήτρας, ἔπειτα λήγει· ὥσπερ εἴτις ἐπὶ φλόγα οἶνον ἐπιχέει, συμβαίνει πρῶτα μὲν ἐξαΐσσειν τὴν φλόγα καὶ (128) αὔξεσθαι δι᾽ ὀλίγου πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τοῦ οἴνου, ἔπειτα λήγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἡ θέρμη ἐξαΐσσει πρὸς τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἔπειτα λήγει. ἧσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐν

commotis uteris, pruritus quidam in feipfis fentitur et reliquo corpore voluptas calorque exoritur. Semen vero e corpore etiam emittit mulier, interdum quidem in uterum, ex quo humidus redditur, nonnunquam vero foras, fi plus aequo uterus dehifcat. Illa etiam ubi coire coeperit, toto tempore voluptatem percipit, dum vir femen emiferit. Quod fi coitum ardenter quidem mulier appetat, ante quam vir femen emittit, neque deinceps eadem voluptate perfunditur: fin vero venerem non vehementer appetat, una cum viro voluptate affici definit. Ac habet fe res ad hunc modum, ut fi quis ad aquam ferventem frigidam affundat, fervere definit, ita etiam virile femen in uterum illapfum, mulieris calorem et voluptatem extinguit. Effertur autem voluptas et calor fimul ac femen in uterum decidit, deinde definit, non fecus ac fi quis ad flammam vinum affundat, ea primum ad vini affufionem attollitur et paulatim increfcit, deinde definit: eodem modo in muliere calor ad viri femen

Ed. Chart. III. [182.] Foes. I. 233. Ed. Lind. I. (128.)

τῇ μίξει, πλείονα δὲ χρόνον ὁ ἀνήρ. διότι δὲ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἥδεται, ἀποκρίνεται αὐτῷ ἐξαπίνης ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ ταραχῆς ἰσχυροτέρης ἢ τῇ γυναικί. ἔχει δὲ τόδε οὕτως τῇσι γυναιξὶν, ἢν μὲν μίσγωνται ἀνδράσι, μᾶλλον ὑγιαίνουσιν· ἢν δὲ μὴ, ἧσσον. ἅμα μὲν αἱ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται ἐν τῇ μίξει, καὶ οὐ ξηραὶ ἐοῦσαι μᾶλλον τοῦ καιροῦ συστρέφονται ἰσχυρῶς. συστρεφόμεναι δὲ ἰσχυρῶς πόνον τῷ σώματι παρέχουσιν. ἅμα δὲ ἡ μίξις τὸ αἷμα θερμαίνουσα καὶ ὑγραίνουσα ποιέει ὁδὸν ῥηϊτέρην τοῖσι καταμηνίοισι. τῶν δὲ καταμηνίων μὴ χωρεόντων τὰ σώματα τῶν γυναικῶν ἐπίνοσα γίνονται. διότι δὲ ἐπίνοσα γίνονται, εἰρήσεταί μοι ἐν τῇσι γυναικείῃσι νούσοισι. καὶ ταῦτα μέν μοι εἰρέαται ἐς τοσοῦτον. ἐπὴν δὲ μιχθῇ ἡ γυνὴ, ἢν μὲν δὴ μὴ μέλλῃ λήψεσθαι πρὸς ἑωυτὴν, πρὸς τῷ ἔθει χωρέει ἔξω ἡ γονὴ ἀπ᾽ ἀμφοτέρων, ὁκόταν ἡ γυνὴ ἐθηλήσῃ· ἢν δὲ μέλλῃ λήψεσθαι, οὐ χωρέει ἔξω, ἀλλ᾽ ἐμμένει ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονή. αἱ γὰρ μῆτραι δεξάμεναι καὶ μύσασαι ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσιν, ἅτε συσπασθέντος τοῦ

effertur, poftea defínit. At vero in venere exercenda longe minorem quam vir voluptatem mulier percipit, vir vero etiam diuturniorem. Cumque majorem vir percipiat voluptatem, ei repente ab humido majore agitatione quam mulieri fecernitur. Sic autem fe res habent mulierum, fi quidem cum viris rem habeant, magis fanae funt; fin contra, minus bene habent. Nam et coitu uteri humidiores evadunt, qui fi plus aequo ficcefcant, vehementer contrahuntur, ficque contracti corpori dolorem afferunt, fimulque coitus fanguinem excalefaciens et humectans, caufa eft ut menfes facilius profluant, quibus minime prodeuntibus, morbis obnoxiae mulieres redduntur. Cujus rei caufam in morbis muliebribrus exponemus. Ac de his quidem haec dixiffe fatis fit. Poft coitum autem, fiquidem mulier minime conceptura fit, femen ab utrisque emiffum pro more foras cum volet profluet. Quod fi conceptura fit, femen minime foras profluit, fed in ipfo utero manet. Eo namque excepto uterus clauditur et retinet, ejus nimirum ofculo ob humiditatem con-

στόματος ὑπὸ τῆς ἰκμάδος, καὶ μίσγεται ὁμοῦ τό τε ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐλθὸν καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικός· καὶ ἢν ἡ γυνὴ τόκων ἔμπειρος ἔῃ καὶ ἐννοήσῃ ὁκόταν ἡ γονὴ μὴ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἐμμείνῃ, εἰ(129)δήσει ᾗ ἡμέρῃ ἔλαβεν ἐς ἑωυτήν. ἔχει δὲ οὕτως καὶ τόδε. ὁτὲ μὲν ἰσχυρότερόν ἐστι τὸ μεθιέμενον ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ὁτὲ δὲ ἀσθενέστερον· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ὡσαύτως. καὶ ἔστι καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ τὸ θῆλυ σπέρμα καὶ τὸ ἄρσεν καὶ ἐν τῇ γυναικὶ ὁμοίως. ἰσχυρότερον δέ ἐστι τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος. ἀνάγκη οὖν ὑπὸ ἰσχυροτέρου σπέρματος γίνεσθαι. ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτω. ἢν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα ἰσχυρότερον ἔλθῃ, ἄρσεν γίνεται τὸ τικτόμενον· ἢν δὲ ἀσθενὲς, θῆλυ. ὁκότερον δ' ἂν κρατήσῃ κατὰ πλῆθος, ἐκεῖνο καὶ γίνεται. ἢν γὰρ πολλῷ πλέον τὸ ἀσθενὲς σπέρμα τοῦ ἰσχυροτέρου, κρατέεται τὸ ἰσχυρὸν καὶ μιχθὲν τῷ ἀσθενεῖ ἐς θῆλυ περιηνέχθη· ἢν δὲ πλέον ἔῃ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἀσθενέος, κρατηθῇ τε τὸ ἀσθενὲς, ἐς ἄρσεν περιηνέχθη. ὥσπερ εἴτις κηρὸν καὶ στέαρ μίξας ὁμοῦ, πλέον ποιήσας τὸ

tracto, simulque miscetur tum quod a viro tum quod a muliere procedit. Quod si mulier partum aliquando experta fuerit et animadvertit quando genitura non exciderit, sed intus remanserit, sciet qua die conceperit. Sic quoque se res habet. Quod a muliere emissum est, quandoque quidem robustius est, quandoque vero imbecillius. Similiter quoque quod a viro emissum est se habet. Et in viro tum muliebre tum masculum semen inest, eodemque modo in muliere se habet. Masculum vero foemineo robustius est. Generationem igitur a robustiore fieri necesse est. Hoc quoque modo se res habet. Si quod ab utroque semen prodit robustius fuerit, mas generatur, si debile, foemina. Utrumlibet vero copia superarit, illud ipsum generat. Si namque debilius semen multo majore copia valentius superet, evincitur quod valentius est et debili permixtum ad foeminam transfertur. Quod si validum debili copiosius fuerit, superatur debile et ad marem redigitur. Ac veluti si quis ceram et adipem simul commisceat et adipe multo majore copia addito, ea ad ignem liquefaciat, dum

Ed. Chart. III. [182. 183.] Foes. I. 233. 234. Ed. Lind. I. (129. 130.)

στέαρ τήξεται πρὸς πῦρ, μέχρις μὲν ὑγρὸν ἔῃ, οὐ διάδηλον γίνεται τὸ κρατέον· ἐπὴν δὲ παγῇ, τότ᾽ ἐμφανὲς γίνεται, ὅτι κρατέει τὸ στέαρ τοῦ κηροῦ κατὰ πλῆθος. οὕτως ἔχει καὶ τοῦ ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος ἡ γονή. ξυμβάλλεσθαι δὲ παρέχει ὅτι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ ἔστι γόνος καὶ θήλεος καὶ ἄρσενος τοῖσιν ἐμφανέσι γινομένοισι. πολλαὶ γὰρ γυναῖκες ἤδη ἐθηλυτόκησαν παρ᾽ ἀνδράσιν ἰδίοις· παρὰ δὲ ἑτέροις ἀνδράσιν ἐλθοῦσαι ἐκουροτόκησαν. || καὶ οἱ ἄνδρες οἱ αὐτοὶ κεῖνοι παρ᾽ οἷσιν ἐθηλυτόκεον αἱ γυναῖκες, ἑτέρων γυναικῶν ἐς μῖξιν ἀπερχόμενοι ἄρσενα γόνον ἐποίησαν, καὶ οἷσιν ἄρσεν γόνος ἐγίνετο, εἰς ἑτέρας γυναῖκας μι(130)χθέντες θῆλυν γόνον ἐποίησαν. [183] οὕτως ὁ λόγος ἐρέει καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα ἔχειν καὶ θῆλυν γόνον καὶ ἄρσενα, παρὰ μὲν τοῖσιν ἐθηλυτόκεον, ἐκρατέετο τὸ ἰσχυρότερον, πλέονος γενομένου τοῦ ἀσθενέος, καὶ ἐγίνετο θήλεα· παρὰ δὲ τοῖσιν ἐκουροτόκεον, ἐκρατέετο τὸ ἀσθενέστερον, καὶ ἐγίνετο ἄρσενα. χωρέει δὲ οὐκ ἀεὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ αὐτέου ἀνδρὸς ἰσχυρή· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἀσθενὴς ἐς ἀεὶ, ἀλλ᾽ ἄλλοτε ἀλλοίη. καὶ

quidem liquida fuerint, quod copia superat manifestum non est, ubi vero concreta fuerint, tunc quod adeps ceram copia superat conspicuum est. Sic maris et foeminae genituram se habere existimandum est. Quod autem tam in muliere quam viro tum foemineum tum masculum semen insit, ex his quae manifeste contingunt conjicere licet. Pleraeque enim mulieres suis viris foeminas jam pepere, quae cum aliis congressae ex iis filios susceperunt. Et viri illi ipsi quibus mulieres foeminas peperere, cum aliis mulieribus congressi, masculam prolem genuerunt, et quibus masculus foetus suscipiebatur, cum aliis mulieribus congressi foeminas genuerunt. Eoque modo haec ratio demonstrat tam virum quam foeminam et foemineum et masculum semen continere. Siquidem quae foeminas suscipiebant, in iis quod erat validius a debilioris copia superabatur, et foemellae generabantur; quae vero mares suscipiebant, in iis quod erat debilius superabatur, et mares gignebantur. Neque vero ab eodem viro semen validum, neque semper debile procedit,

Ed. Chart. III. [183.] Foes. I. 234. Ed. Lind. I. (130. 131.)

τῆς γυναικὸς οὕτως ἔχει· ὡς μὴ θαυμάζειν τὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας γόνον καὶ ἄρσενα καὶ θῆλυν ποιέειν. ἔχει δὲ καὶ τοῖσι κτήνεσιν οὕτως τὰ περὶ γονῆς θήλεος καὶ ἄῤῥενος. καὶ ἐν αὐτῇ σφὶ τῇ γονῇ ἐξέρχεται καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος καὶ ἀπὸ τῶν ἀσθενέων ἀσθενὴς καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρή. καὶ τῷ τέκνῳ οὕτως ἐστὶν ἀνάγκη ἀποδίδοσθαι. καὶ ὁκόθεν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς πλέον ἔλθῃ ἐς τὴν γονὴν ἢ τῆς γυναικὸς, τὸ τέκνον κεῖνο μᾶλλον ἔοικε τῷ πατρί· ὁκόθεν δὲ πλέον ἔλθῃ ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ σώματος, κεῖνο μᾶλλον ἔοικε τῇ μητρί. ἔστι δὲ οὐκ ἀνυστὸν πάντα τῇ μητρὶ ἐοικέναι, τῷ δὲ πατρὶ μηδὲν, ἢ τὸ ἐναντίον τούτου, μηδ' ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδέν· ἀλλ' ἀμφοτέροισιν ἀνάγκη τίς ἐστιν ἐοικέναι τινὶ, εἴπερ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων τὸ σπέρμα χωρέει ἐς τὸ τέκνον. ὁκότερος δ' ἂν πλέον ξυμβάλληται ἐς τὸ ἐοικέναι καὶ ἀπὸ πλειόνων χωρίων τοῦ σώματος, κείνῳ τὰ πλείονα ἔοικε. καὶ ἔστιν ὅτε θυγάτηρ γενομένη τὰ πλείονα ἔοικε μᾶλλον τῷ πα(131)τρὶ ἢ τῇ μητρὶ, καὶ κοῦρος γενόμενος

ſed alias aliud; et in muliere ad eundem modum ſe habet, ut proinde minus mirum videatur easdem mulieres eosdemque viros et maſculam et foemineam prolem gignere. Eadem vero in brutis tum foeminam tum marem procreandi ſeminisque ipſius eſt ratio. Prodit autem et mulieri et viro ab univerſo corpore et ab imbecillibus imbecillum et a validis validum, eodemque modo foetui diſtribui neceſſe eſt. Cumque plus ex viri quam mulieris corpore ad genituram acceſſerit, foetus ille patris magis erit ſimilis, cum vero plus ex muliere prodierit, matrem magis referet. Neque vero fieri poteſt ut per omnia matris ſimilis ſit, patrem nihil referat, aut contra, neque alterum referat. Verum utriusque aliqua in re ſimilem eſſe neceſſe eſt, ſiquidem ex utrisque ſemen ad procreandum foetum provenit. Quisquis autem plus et ex pluribus corporis partibus ad ſimilitudinem contulerit, illius pluribus in rebus ſimilis erit. Ac interdum contingit ut nata filia majore ex parte patrem melius quam matrem referat, et editus filius nonnunquam

ἔστιν ὅτε κάλλιον ἔοικε τῇ μητρὶ ἢ τῷ πατρί. καὶ ταῦτά μοι καὶ τοσαῦτα ἐστὶν ἱστόρια τῶν προτέρων λόγων, ὅτι ἔνεστι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ κουρογονίη καὶ θηλυγονίη. γίνεται δὲ καὶ τόδε. ἔστιν ὅτε τὰ τέκνα λεπτὰ καὶ ἀσθενέα γίνεται, ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς παχέων τε καὶ ἰσχυρῶν ἐόντων. κἢν μὲν πολλῶν ἤδη γενομένων τῶν παιδίων τοιοῦτον γένηται, δῆλον ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνόσησε τὸ ἔμβρυον καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ἢ τῆς αὔξης αὐτοῦ ἔξω παρήει, τῶν μητρέων χανουσέων μᾶλλον καὶ διὰ ταῦτο ἀσθενὲς ἐγένετο. νοσέει δὲ ζῶον ἕκαστον κατὰ τὴν ἰσχὺν ἑωυτοῦ. ἢν δὲ πάντα τὰ γενόμενα παιδία ἀσθενέα ἔῃ, αἱ μῆτραι αἴτιαι εἰσὶ, στενότεραι ἐοῦσαι τοῦ καιροῦ. ἢν γὰρ μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην ἔνθα τὸ ἔμβρυον τραφείῃ, ἀνάγκη ἐστὶν αὐτὸ λεπτὸν γενέσθαι, ἅτε οὐκ ἔχον τῇ αὔξῃ εὐρυχωρίην· ἢν δὲ ἔχῃ εὐρυχωρίην καὶ μὴ νοσήσῃ, ἐπιεικές ἐστι μεγάλων τοκέων μέγα τέκνον γίνεσθαι. ἔχει δὲ οὕτως ὥσπερ εἴτις σίκυον ἤδη ἀπηνθηκότα, ἐόντα δὲ νεογνὸν καὶ προσεόντα τῷ σικυηλάτῳ, θείη ἐς ἀρυστῆρα, ἔσται

matris magis quam patris ſimilis exiſtit. Atque haec mihi tamque multa ſunt ſuperioris ſententiae argumenta, quod tum in muliere tum in viro et maſculae et foemineae prolis generandae facultas ineſt. Quinetiam iſtud interdum contingit, ut tenues et imbecilli foetus ex parentibus craſſis et robuſtis gignantur. Quod ſi multis jam editis ejusmodi liberis accidat, foetum in utero aegrotaſſe perſpicuum eſt, vel a matre aliquid ejus incrementi foras prodiiſſe, utero nimirum dehiſcente proindeque debilem exiſtere. Animantium autem quodcunque pro virium ſuarum ratione aegrotare videtur. At vero ſi omnes editi liberi debiles extiterint, uteri plus aequo anguſti in cauſa eſſe exiſtimantur. Siquidem cum deſit amplum ſpatium in quo foetus nutriatur, ipſum debilem exiſtere neceſſe eſt, deficiente nimirum ſatis amplo ad incrementum ſpatio. Quod ſi neque deſit amplum ſpatium, neque foetus aegrotet, aequum eſſe videtur ut ex magnis parentibus magnus partus edatur. Iſtud autem hoc modo ſe habet, perinde ac ſi quis cucumerem jam deſloreſcentem, tenellum tamen et adhuc cucumerario adhaereſcentem, in

τοῦ ἀρυστῆρος τῷ κοίλῳ ἴσος καὶ ὅμοιος. ἢν δέ τις εἰς ἄγγος θῇ μέγα, ὅ τι καὶ ἐπιεικές ἐστι σίκυον χαδέειν, ἀλλὰ μὴ πολλῷ κάρτα μέζον τῆς φύσιος τοῦ σικύου, ἴσος ἔσται ὁ σίκυος τοῦ ἄγγεος τῷ κοίλῳ καὶ ὅμοιος· ἐρίζει γὰρ ἐν τῇ αὔξῃ τῷ κοίλῳ τοῦ ἄγγεος. σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ (132) φυόμενα οὕτως ἔχει, ὅκως ἄν τις καταναγκάσῃ αὐτά. οὕτω δὴ ἔχει καὶ τῷ παιδίῳ, ἢν μὲν εὐρυχωρίη οἱ ἔῃ ἐν τῇ αὔξῃ, μεῖζον γίνεται· ἢν δὲ στενοχωρίη, ἔλασσον. [184] τὸ δὲ πηρωθὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι παιδίον φημὶ αὐτὸ ἢ φλασθὲν πηρωθῆναι τῆς μητρὸς πληγείσης κατὰ τὸ ἔμβρυον, ἢ πεσούσης, ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου παθήματος προσγενομένου τῇ μητρί. || ᾗ δὲ φλασθῇ, ταύτῃ πηροῦται τὸ παιδίον. ἢν δὲ μᾶλλον φλασθῇ τὸ ἔμβρυον τοῦ ὑμένος ῥαγέντος τοῦ περιέχοντος αὐτὸ, φθείρεται τὸ ἔμβρυον· ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ τοιῷδε πηροῦται παιδία, ἐπὴν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατὰ τὸ χωρίον καθότι καὶ ἐπηρώθη στενὸν ἔῃ, ἀνάγκη ἐν στενῷ κινευμένου τοῦ σώματος πηροῦσθαι κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων ὅσσα ἐν τῇ γῇ ἐόντα μὴ

vas aliquod angustum imposuerit, aequalis ac similis ipsius vasis angusti cavitati evadet. Ac si quis in vas amplum imponat, quod probe cucumerem capere possit, neque eo multo majus sit, aequalis etiam et similis vasis cavitati cucumis evadet. Increscendo enim vasis capacitatem aemulatur et quae e terra fere nascuntur omnia, eodem quo quis ipsa coegerit proveniunt modo. Ad eundem quoque modum in puero se habet, siquidem ampliore loco incrementum accipiat, major, sin vero angustiore, minor evadit. At vero mutilari in utero puerum censeo vel collisione, si circa foetum mater percussa fuerit, vel in eum ceciderit, vel aliam vim quampiam perpessa fuerit. Qua vero parte colliditur, ea mutilatur puer. Quod si vehementius etiam colliditur, ita ut quae eum continet membrana disrupta sit, corrumpitur foetus. Quin et alio hujuscemodi modo mutilantur pueri, ubi uteri locus in quo mutilati fuerint angustus fuerit, cum necesse sit corpus quod angusto loco movetur illic mutilum fieri, non secus ac arbores quae terra continentur, neque satis

Ed. Chart. III. [184. V. 310.] Foës. I. 235. Ed. Lind. I. (132. 133.)
ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἀλλ᾽ ὑπὸ λίθου ἢ ὑπό τινος ἄλλου ἀπολη-φθῇ, ἀνατέλλον σκολιὸν γίνεται, ἢ τῇ μὲν παχὺ, τῇ δὲ λεπτόν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ τῷ παιδίῳ γίνεσθαι, ἢν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατά τι τοῦ σώματος στενότερον εἴη ἕτερον τοῦ ἑτέρου. ὅτι καὶ ἐκ πεπηρωμένων ἀνθρώπων ὑγιέα τίκτονται τὰ παιδία ὡς ἐπιπλεῖστον συμβαίνει. ἔχει γὰρ τὸν ἀριθμὸν πάντα τὸ πεπηρωμένον τῷ ὑγιεῖ, ἐπὴν δέ τι οἱ νόσημα προσπέσῃ καὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτῷ, ἀφ᾽ οὗ σπέρμα γίνεται, τέσσαρες ἰδέαι ἐοῦσαι, ὁκόσαι ἐν φύσει ὑπῆρξαν, τὴν γονὴν οὐχ ὅλην παρέχουσιν, ἀσθενέστερον δὲ τὸ καὶ τὸ πεπηρωμένον, οὐ θαῦμα δέ μοι δοκέει καὶ πηρωθῆναι, καθάπερ (133) ὁ τοκεύς. ταῦτα δέ μοι εἰς τοῦτο εἰρέαται. ἀναβήσομαι δ᾽ αὖθις ὀπίσω εἰς τὸν λόγον ὃν ἔλεγον.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ.

[V. 310] Ἢν ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ᾽ ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικὸς, πρῶτον μὲν μίσγεται ὁμοῦ, ἅτε τῆς γυναικὸς

amplum ſpatium habent, ſed vel a lapide vel alia quapiam re detinentur, cum exoriuntur, tortuoſae evadunt aut parte una craſſae, altera tenues. Sic certe circa puerum contingit, ſi pars quaedam corporis in utero anguſtiore loco quam antea contineatur. Ex mutilatis autem hominibus ut integri pueri naſcantur ut plurimum contingere ſolet, cum quod mutilatum eſt omnem partium numerum expleverit perinde ac ſanum. Verum ubi parentes morbo aliquo laborare contigerit, neque humidi ipſius ex quo ſemen oritur, ſpecies quatuor quae natura inſunt genituram totam praebuerint, ſed imbecillior ſit quae ex mutilato membro provenit, nil mirum videri debet, ſi ut parens ita et foetus mutiletur. Et haec mihi ea de re dicta ſatis ſunt. Jam vero quem initio propoſui ſermonem repetam.

HIPPOCRATIS DE NATVRA PVERI LIBER.

Si genitura ab utroque parente profecta in mulieris utero permanſerit, primum quidem cum mulier minime qui-

Ed. Chart. V. [310. 311.] Foes. I. 235. Ed. Lind. I. (133. 134.)
οὐκ ἀτρεμεούσης, καὶ ἀθροίζεται καὶ παχύνεται θερμαινομένη. ἔπειτα πνεῦμα ἴσχει, ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα, ἔπειτα τῆς μητρὸς πνεούσης, ἔπειτα δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν πλησθῇ, ὁδὸν οἱ αὐτὸ ἑωυτῷ ἔξω ποιέει καὶ κατὰ μέσον τῆς γονῆς τὸ πνεῦμα ἔξεισιν. ὅταν δὲ ὁδὸς γένηται τῷ πνεύματι ἔξω θερμῷ ἐόντι, αὖθις ἕτερον ψυχρὸν εἰσπνέει ἀπὸ τῆς μητρός. καὶ τοῦτο ποιέει διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. θερμαίνεται μὲν γὰρ ἅτε ἐν τῷ θερμῷ ἐοῦσα· ψυχρὸν δὲ ἴσχει ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης. πάντα δὲ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἴσχει. τὸ δὲ πνεῦμα ῥήγνυσι καὶ ποιέει οἱ ὁδὸν αὐτὸ ἑωυτῷ καὶ χωρέει ἔξω. αὐτὸ δὲ τὸ θερμαινόμενον ἕλκει ἐς ἑωυτὸ αὖθις ἕτερον πνεῦμα ψυχρὸν διὰ τῆς ῥαγῆς ἀφ' οὗ τρέφεται. τοῦτο δὲ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ξύλων καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων καὶ βρωτῶν καὶ ποτῶν ὁκόσα θερμαίνεται ἰσχυρῶς. [311] ἐννοῆσαι δὲ παρέξει ξύλα καιόμενα. ἅπαν(134)τα μὲν γὰρ ξύλα ποιήσει τοῦτο. μάλιστα δὲ τὰ ὑπόχλωρα. μεθίησι γὰρ κατὰ τὴν τομὴν πνεῦμα. τὸ δὲ πνεῦμα ὁκόταν ἔξω χωρήσει, ἑλίσσεται περὶ τὴν τομήν. καὶ τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν αἰεί. δῆλος οὖν ὁ ἐκλογισμὸς

escat, simul permiscetur, condensatur et calore incrassescit, deinde spiritum concipit, tum quia loco calido existit, tum quia mater spirat. Quae cum spiritus plena fuerit, viam ipse sibi foras facit, qua per mediam genituram exeat. Ubi vero via facta spiritus ille calidus foras eruperit, alium rursus frigidum a matre ad se attrahit idque toto tempore perseverat. Incalescit siquidem cum loco calido existat, matre autem spirante frigidum concipit. Quae vero calent omnia spiritum continent. Erumpit autem spiritus viamque ipse sibi aperit et foras fertur. Quod vero incalescit, alium rursus ad se spiritum frigidum, quo nutriatur, per scissuram attrahit. Quod etiam contingit in lignis, foliis et cibis et potibus, quae vehementer incalescunt. Id vero videre licet in lignis ardentibus. Quae quidem omnia illuc faciunt, tum vero praecipue ubi subviridia fuerint. Spiritum siquidem per sectionem emittunt, qui ubi foras prodierit, circa fissuram convolvitur, idque perpetuo fieri videmus. Bene igitur sub-

ἐστι τοῦ πνεύματος, ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ ἐὸν θερμὸν ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ᾽ οὗ τρέφεται καὶ ὑπὸ ἑωυτοῦ ἀφίησιν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀντέσπα, οὐκ ἂν τὸ πνεῦμα εἱλίσσετο ἔξω ἰόν. πᾶν γὰρ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ τρέφεται τῷ μετρίῳ. καὶ ὁκόταν διαθερμανθῇ τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, πνεῦμα γενόμενον χωρέει ἔξω· καὶ τῇδε ἐξιὸν ἔξω τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ᾽ οὗ τρέφεται. ποιέει δὲ τοῦτο καὶ φύλλα χλωρά· ὅταν δὲ καίεται, πνεῦμα ἴσχει. || ἔπειτα ῥήγνυσι τὸ πνεῦμα καὶ ὁδὸν ποιέεται καὶ χωρεῖ ἔξω ἑλισσόμενον. χωρέον δὲ ψόφον παρέχει, ᾗ τὴν εἰσπνοὴν ποιέεται. καὶ χέδροπα καὶ σῖτος καὶ ἀκρόδρυα θερμαινόμενα πνεῦμα ἴσχει καὶ ἔξω ἐξέρχεται ῥαγὴν ποιησάμενον. καὶ ἢν νοτερὰ ἔῃ, πλέον τὸ πνεῦμα ἀφίησι καὶ τὴν ῥαγὴν μέζω ποιέεται. καὶ τί δεῖ μακρηγορέειν; πάντα γὰρ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἀφίησι καὶ ἕτερον ψυχρὸν κατὰ τοῦτο ἀντισπᾷ ἀφ᾽ οὗ τρέφεται. καὶ αὗταί μοι ἀνάγκαι προηγμέναι εἰσὶν, ὅτι ἡ γονὴ θερμαινομένη ἐν τῇσι μήτρῃσι πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι.

ducta ratione exiſtimare licet, quod ſpiritus in ligno cum calidus exiſtat alium frigidum a quo nutriatur attrahat et a ſe ipſo dimittat. Niſi enim attraheret, ſpiritus exiens minime convolveretur. Omne namque calidum frigido moderato nutritur. Et ubi percaleſactum fuerit humidum, quod in ligno ineſt, et in ſpiritum converſum fuerit, foras prodit, eademque via qua exit calor ille, qui in ligno exiſtit, alium frigidum quo nutriatur attrahit. Ad eundem quoque modum folia viridia cum uruntur ſpiritum concipiunt, qui poſtea erumpit et viam ſibi faciens foras convolutus prodit cumque exit ſtrepitum exhibet, qua parte inſpirationem facit. Quin et legumina, triticum et arborei fructus, ubi incaluerint, ſpiritum concipiunt, qui rima facta foras prodit, et ſi humida fuerint, copioſiorem ſpiritum emittunt et rupturam majorem efficiunt. Et quid longiore oratione opus eſt? Quaecunque enim incaleſcunt ſpiritum emittunt et alium frigidum viciſſim quo nutriuntur attrahunt. Atque eae quidem a me adductae rationes neceſſario efficiunt ut genitura in utero incaleſcens ſpiritum habere et emittere videatur, ſi-

Ed. Chart. V. [311.] Foes. I. 236. Ed. Lind. I. (134. 135.)

ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης πνοὴν ἴσχει καὶ ἡ γονή. ὁκόταν γὰρ ἡ μήτηρ ψυχρὸν ἑλκύσῃ ἐς ἑωυτὴν ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ἐπαυρίσκεται ἡ (135) γονή. θερμὴ δέ ἐστιν ἅτε δὴ ἐν θερμῷ ἐοῦσα· καὶ τότε δὴ πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι. καὶ ἡ γονὴ ὑμενοῦται φυσωμένη. περιτέτακται γὰρ ἀμφ᾽ αὐτὴν τὸ ἔξωθεν, συνεχὲς γινόμενον, ἅτε γλίσχρον ἐόν, ὥσπερ ἐπ᾽ ἄρτῳ ὀπτωμένῳ, λεπτὸν ἐξίσταται ἐπιπολῆς ὑμενοειδές. θερμαινόμενος γὰρ καὶ φυσώμενος αἴρεται. ᾗ δ᾽ ἂν φυσᾶται, κείνῃ τὸ ὑμενῶδες γίνεται. τῇ δὲ γονῇ θερμαινομένῃ καὶ φυσωμένῃ πάσῃ ὑμὴν ἔξωθεν περιγίνεται, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς γονῆς τῷ πνεύματι δίοδος καὶ ἔξω καὶ ἔσω γίνεται διὰ τοῦ ὑμένος. καὶ ταύτῃ τοῦ ὑμένος ἀπέχει τὸ λεπτὸν καὶ τῆς γονῆς ἐν αὐτοῖσιν ὀλίγιστόν ἐστιν. αὕτη δὲ ἡ ἄλλη γονὴ στρογγύλη ἐστὶν ἐν ὑμένι. καὶ μὴν ἓξ ἡμέρας μείνασαν ἐν τῇ γαστρὶ γονὴν καὶ ἔξω πεσοῦσαν αὐτὸς εἶδον. καὶ ὁκοίη μοι ἐφαίνετο ἐν τῇ γνώμῃ τότε, ἀπ᾽ ἐκείνων τὰ λοιπὰ τεκμήρια ποιεῦμαι. ὡς δὲ εἶδον τὴν γονὴν ἑκταίην ἐοῦσαν ἐγὼ διηγήσομαι. γυναικὸς οἰκείης μουσοεργὸς ἦν πολύτι-

mulque a matre ſpirante ſpirationem habere. Cum enim mater aërem frigidum ad ſe attraxerit, eo genitura fruitur. Quae cum loco ſit calido, calida eſt, tuncque ſane ſpiritum concipit et emittit et ſpiritu diſtenta membrana obducitur. Ei enim exteriore parte quiddam obtenditur, quod cum viſcidum ſit, undique ſibi cohaeret et non ſecus ac in pane toſto, tenue quippiam ad inſtar membranae in ſuperficie extat, qui incaleſcens et inflatus attollitur. Qua vero parte inflatur, illhinc quod membranam refert, exoritur. At vero ubi genitura tota incaluit et flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circumducitur, per quam ad mediam genituram intro et foras, ſpiritui transitus ſit, eaque parte membranae tenue quiddam a genitura recedit, quae in his locis pauciſſima ineſt, ipſa vero reliqua in membrana continetur. Equidem genituram ſex diebus in utero retentam et foras prolapſam ipſe vidi, et qualis tunc meo judicio viſa eſt, ex eo reliquorum conjecturam facio. Quanam autem ratione illud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari perelegans erat

Ed. Chart. V. [311. 312.] Foës. I. 236. Ed. Lind. I. (135. 136.)

μος, παρ' ἄνδρας φοιτέουσα, ἣν οὐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γαστρὶ, ὅκως μὴ ἀτιμοτέρη ἔῃ. ἠκηκόει δὲ ἡ μουσοεργὸς, ὁκοῖα γυναῖκες λέγουσι πρὸς ἀλλήλας· ἐπὴν γυνὴ μέλλῃ λήψεσθαι ἐν γαστρὶ, οὐκ ἐξέρχεται ἡ γονὴ, ἀλλ' ἔνδον μένει. ταῦτα ἀκούσασα ξυνῆκε καὶ τοῦτο ἐφύλασσεν ἀεί. καί πως ὡς ᾔσθετο οὐκ ἐξιοῦσαν τὴν γονὴν καὶ ἔφρασε τῇ δεσποίνῃ, καὶ ὁ λόγος ἦλθεν (136) ἕως [312] ἐμέ. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐκελευσάμην αὐτὴν πρὸς τὴν γῆν πηδῆσαι, καὶ ἑπταίη ἤδη ἐπεὶ ἐπεπήδητο, ἡ γονὴ κατεῤῥύη ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ψόφος ἐγένετο. κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐθεῆτο καὶ ἐθαύμασεν. ὁκοῖον δὲ ἦν ἐγὼ ἐρέω. οἷον εἴτις ᾠοῦ ὠμοῦ τὸ ἔξω λεπύριον περιέλοι, ἐν τῷ ἔνδον ὑμένι τὸ ἔνδον ὑγρὸν διαφαίνοιτο. τρόπος μέν τις ἦν τοιοῦτος ἅλις εἰπεῖν. ἦν δὲ καὶ ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον. ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι ἶνες λευκαὶ καὶ παχεῖαι, εἰλημμέναι ξὺν ἰχῶρι παχεῖ καὶ ἐρυθρῷ καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν αἱμάλωπες. κατὰ δὲ μέσον τοῦ ὑμένος ἀπεῖχε λεπτὸν ὅ τί μοι ἐδόκεεν εἶναι ὀμφαλός· κἀκείνῳ τὴν πνοὴν καὶ εἴσω καὶ ἔξω ποιέεσθαι τὸ πρῶτον. καὶ

fidicina, quae cum viris converſabatur, et quam minime decebat gravidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Haec audierat, quae mulieres inter ſe narrant, ſi quando mulier conceptura ſit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis et intellectis, ea ſemper in animo habuit, cumque aliquando genituram non exire percepiſſet, rem ad dominam detulit, quae ad me etiam pervenit. Quo audito ipſa ut in terram deſiliret juſſi. Quod cum jam ſepties feciſſet, genitura in terram cum ſonitu defluxit. Quam illa videns non ſine admiratione ſpectavit, ego vero qualis erat referam. Ut ſi quis ovo crudo externam teſtam undique auferat, in quo interiore membrana contentus humor pelluceat, ad hunc fere modum, ut uno verbo dicam, ſe habebat liquor ille, praetereaque ruber erat et rotundus. Conſpiciebantur autem fibrae albae et tenues in membrana cum ſanie craſſa et rubra contentae, et ipſa membrana exteriore parte cruore ad inſtar ſugillatorum ſuffuſa erat. In cujus medio tenue quiddam extabat, quod mihi umbilicus eſſe videbatur, et per illum primum reſpiraſſe, ex eoque pro-

Ed. Chart. V. [312.] Foes. I. 236. 237. Ed. Lind. I. (136. 137.)
ὁ ὑμὴν ἐξ ἐκείνου ἐτέτατο ἅπας περιέχων τὴν γονήν. τοιαύτην μὲν ἐγὼ εἶδον ἑκταίην οὖσαν τὴν γονήν. ἐρέω δὲ καὶ ἄλλην διάγνωσιν ὀλίγον ἐπὶ τούτῳ ὕστερον ἐκφανέα παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰδέναι τούτου πέρι, καὶ ἱστόριον παντὶ τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὅτι ἐστὶν ἀληθὴς, ὡς εἰπεῖν ἄνθρωπος περὶ τοιούτου πράγματος. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. ὅτι δὲ ἡ γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ καὶ πνοὴν ἔχει καὶ εἴσω καὶ ἔξω καὶ αὔξεται ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ αἵματος κατιόντος ἐπὶ τὰς μήτρας. || τὰ γὰρ καταμήνια οὐ χωρέει, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ πρὸς ἑωυτὴν, ἣν μέλλῃ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν· εἰ μὴ ἔστιν ᾗσιν ἐπισημαίνει τὸν πρῶτον μῆνα ὁκόσον ὀλίγον· ἀλλὰ κατιὸν τὸ αἷμα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς κυκλόσε (137) περιΐσταται περὶ τὸν ὑμένα ἔξω. ἅμα δὲ τῇ πνοῇ ἑλκομένου εἴσω τοῦ αἵματος διὰ τοῦ ὑμένος, κατὰ τὸ τετρημένον καὶ ἀπέχον συμπήγνυται καὶ αὔξει τὸ μέλλον ζῶον ἔσεσθαι. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, αὖθις ἕτεροι ὑμένες εἴσω τοῦ πρώτου ὑμένος λεπτοὶ καὶ πολλοὶ περιτείνονται, τρόπῳ τοιούτῳ οἵῳ καὶ ὁ πρῶτος ὑμὴν ἐγένετο. τεταμένοι δέ εἰσι καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ

tendebatur membrana tota genituram complectens. Atque haec quidem mihi visa est genitura sex diebus concepta. Adducam autem paulo post aliam cognitionis rationem, his omnibus qui horum desiderio tenentur manifestam, quae quantum homini de re ejusmodi dicere conceditur, omnem orationem meam probabit. Ac de his quidem hactenus. Cum vero genitura in membrana continetur, spirationem intro et foras habet, et sanguine a matre in uterum delapso incrementum accipit. Neque enim menses prodeunt mulieri quae praegnans est, si puer sanus futurus sit, praeterquam quibusdam perpusillum primo mense, sed promanans ab universo muliebri corpore sanguis, omni ex parte foris circum membranam diffunditur, isque una cum spiritu per membranam, qua perforata est et extat, attractus condensatur, et in futuri animalis augmentum cedit. Succedente autem tempore rursus aliae multae tenues membranae, eo modo quo prima, intra primam protenduntur, eaeque ex umbilico dependentes, mutuis inter se vinculis connexae

Ed. Chart. V. [312. 313.] Foës. I. 237. Ed. Lind. I. (137. 138.)

καὶ ἐς ἀλλήλους διαδέσμους ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ ἤδη τοῦτο γένηται, κατιόντος τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ πηγνυμένου σὰρξ γίνεται. κατὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνέει καὶ τὴν αὔξησιν ἴσχει. ἡ δὲ γυνὴ ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, ὑπὸ τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων, διὰ τόδε οὐ πονέεται ὅτι τὸ αἷμα οὐ ταράσσεται, βύζην ἀπιὸν κατὰ μῆνα ἕκαστον· ἀλλὰ χωρέει ἡσυχῇ καὶ κατ' ὀλίγον ἄνευ πόνου καθ' ἡμέρην ἐς τὰς μήτρας. καὶ τὸ ἔνδον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν αὔξεται. καθ' ἡμέρην δὲ ἑκάστην τούτου ἕνεκα χωρέει, ἀλλ' οὐκ ἐς ἅπαξ κατὰ μῆνα, ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονὴ ἐνεοῦσα ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος αἰεὶ, ὅκοις ἂν καὶ δυνάμιος ἔχῃ. ταύτῃ καὶ ἡ πνοή. καὶ τὸ μὲν πρῶτον σμικρὴ ἡ πνοὴ γίνεται. καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον χωρέει ἀπὸ τῆς μητρός· ὁκόταν δὲ ἡ πνοὴ ἐπὶ πλεῖον γίνηται, μᾶλλον ἕλκει τὸ αἷμα καὶ ἐπὶ πλεῖον κατέρχεται ἐπὶ τὰς μήτρας. τῇσι δὲ ἐν γαστρὶ μὴ ἐχούσῃσι, ὁκόταν τὰ καταμήνια μὴ χωρέῃ, διὰ τάδε ὁ πόνος γίνεται. πρῶτα μὲν ταράσσεται τὸ αἷμα [313] ἐν τῷ σώματι κατὰ μῆνα ἕκαστον, ὑπὸ ἀνάγκης (138) τοιῇσδε· ὅτι μὴν μηνὸς διαφέρει πουλὺ

ſunt. Quod cum extiterit, ex delapſo et concreto materno ſanguine caro gignitur, ex cujus medio umbilicus extat, per quem ſpiritum et incrementum recipit. At vero mulier cum utero gerit, etiamſi menſes minime prodeant, neque tamen iccirco laborat, quod ſanguis ſingulis menſibus cumulate exire ſolitus non agitetur, ſed ſenſim paulatimque quotidie in uterum circa dolorem ſecedit, ex quo augetur, quod intro in utero continetur. Singulis autem diebus et non quolibet menſe ſemel iccirco deſertur, quod genitura quae in utero continetur, ſemper aliquid e corpore pro virium ratione trahit, ad eundemque modum etiam ſpiratio habet. Ac primo quidem parva eſt ſpiratio, et paucus ſanguis ex matre fertur. Cum vero amplior ſit ſpiratio, plus quoque ſanguinis attrahit, et majore copia in uterum deſcendit. Iis vero quae minime utero gerunt, ubi menſes non prodierint, eas ob cauſas dolor accedit. Primum quidem quolibet menſe ſanguis in corpore ex eo neceſſario agitatur, quod menſes plurimum inter ſe frigore et calore

Ed. Chart. V. [313.] Foes. I. 237. Ed. Lind. I. (138.)

καὶ κατὰ ψύξιν καὶ κατὰ θερμασίην, καὶ τούτου αἰσθάνεται τοῦ γυναικὸς τὸ σῶμα, ὑγρότερον γάρ ἐστιν ἢ τὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ταραχθέντος τοῦ αἵματος καὶ πληρώσαντος τὰς φλέβας, ἀπέρχεται ἀπ' αὐτοῦ, καί πως τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ φύσει ὑπῆρξεν. ὥστε ἢν μὲν ἀποκένωται τοῦ αἵματος ἡ γυνὴ, λαμβάνει ἐν γαστρί· ἢν δὲ πλήρης ἔῃ, οὔ. κενέων γὰρ τῶν μητρέων καὶ τῶν φλεβῶν γινομένων τοῦ αἵματος λαμβάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τοὺς παῖδας. μετὰ γὰρ τῶν καταμηνίων τὴν κάθαρσιν αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν γαστρί. αἴτιον δὲ τὸ εἰρημένον. ὁκόταν δὲ ταραχθὲν τὸ αἷμα καὶ ἀποκριθὲν μὴ χωρέει ἔξω, ἀλλ' ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι μὴ χάνωσι, θερμαινόμεναι δὴ ὑπὸ τοῦ αἵματος χρονιώτερον μένοντος, αἱ μῆτραι θέρμην τῷ ἄλλῳ σώματι παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ διαδιδοῦσιν αἵματος ἐς τὰς φλέβας τοῦ σώματος, ὅπῃ αἱ φλέβες πληρεόμεναι πονέονται καὶ οἰδήματα παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ κίνδυνος ἐκ τοῦ τοιούτου χωλωθῆναι. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὴν κύστιν προσίστανται καὶ πιέζουσι καὶ καίουσι τὴν κύστιν καὶ στραγγουρίην παρέχουσι. ἔστι δ' ὅτε πλήρεες αἵματος ἐοῦσαι αἱ

distant, id quod mulier sensu percipit, cum viro longe sit humidior. Ubi autem agitatur sanguis et venas impleverit, ex corpore deorsum fertur, id quod ei quodammodo ab initio a natura insitum est. Quare si illo sanguine vacuata mulier fuerit, concipit, si vero is redundarit, minime. Uteris enim et venis sanguine vacuis mulieres foetus concipiunt. Hae namque post menstruam purgationem ob jam dictas causas utero concipiunt. Quod si agitatus ille et secretus sanguis minime foras, sed in uterum feratur, isque non hiarit, tum sane diutius immorante sanguine incalescit, caloremque reliquo corpori distribuit, est ubi etiam sanguine in venas corporis refuso eae impletae dolent et tumores excitant. Nonnunquam vero ex eo claudicationis periculum impendet. Quin etiam interdum vesicam offendunt, eamque premunt et urunt, urinaeque stillicidium adferunt. Quandoque vero uteri sanguine redundantes in coxendicem et lumbos procumbunt doloresque exhibent. Est ubi sanguis quinque aut sex mensibus in utero immora-

μῆτραι προσπίπτουσιν ἢ πρὸς τὰ ἴσχια, ἢ πρὸς ὀσφὺν, καὶ πόνον παρέχουσιν. ἔστι δὲ ὁκόταν ἐγχρονίσῃ τὸ αἷμα μῆνας πέντε ἢ ἓξ ἐν τῇσι μήτρῃσι σαπὲν, πόνος γίνεται. καὶ ἐνίῃσι κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐξέρχεται τὸ πῦος. ἔστι δὲ ᾗσι καὶ κατὰ τὸν βουβῶνα ὡς φῦμα γίνεται, κἀκεῖ πῦον (139) γενόμενον ἐξῆλθε. καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τῇσι γυναιξὶ τοιουτότροπα γίνονται, ὁκόταν μὴ ἀποκαθαίρωνται τὰ καταμήνια. ἀλλὰ τί δεῖ λέγειν αὐτὰ ἐνθάδε; εἰρήσεται γὰρ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νοσήμασιν. ἀλλ' ὅθεν ἀπέλιπον περανέω τὸν λόγον. || ὁκόταν δὲ γένηται σὰρξ, τότε οἱ ὑμένες αὐξομένου τοῦ ἐν τῇσι μήτρῃσιν αἵματος, αὔξονται καὶ αὐτοὶ καὶ κολποῦνται καὶ μάλιστα οἱ ἔξωθεν. καὶ τὸ αἷμα κατελθὸν τὸ ἀπὸ τῆς μητρὸς ὅ τι ἂν ἡ σὰρξ πνέουσα ἑλκύσῃ καὶ ἡ αὔξη ἐγγένηται καὶ χρηστὸν ἴῃ, ἐς τοὺς κόλπους τῶν ὑμένων ἀποκρίνεται. καὶ ὁκόταν κολπωθῶσι καὶ τὸ αἷμα δέξωνται, τότε ἤδη καλέεται χωρίον. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἡ δὲ σὰρξ αὐξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀρθροῦται καὶ ἔρχεται ἐν ταύτῃ ἕκαστον ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον, τὸ πυκνὸν ὡς τὸ πυκνὸν, τὸ ἀραιὸν ὡς τὸ ἀραιὸν, τὸ ὑγρὸν ὡς τὸ ὑγρόν.

tus, ibique putrefcens in pus vertitur, quod quibusdam per pudendum extra fertur. Nonnullis etiam in inguine velut tuberculum oboritur, ibique in pus converfum foras prodit, et pleraque alia ejusmodi mala mulieribus contingunt, quae per purgationes menftruas non repurgantur. Sed quid ea hoc loco recenfere opus eft? De his fiquidem in morbis muliebribus dicetur. Verum eo unde digreffi fumus revertamur. Cum caro producta fuerit, tum fanguine in utero increfcente, etiam ipfae membranae, praecipueque externae, augentur, et in ampliores finus diftenduntur. Et quicquid fanguinis a matre defcendit, et caro fpirando attraxerit, et in incrementum cefferit, quodque utile fuerit, in membranarum finus fecernitur, quae ubi in finus excavatae fuerint, et fanguinem exceperint, tum recte Graecis χωρίον, Latinis loci et fecundae appellantur. Ac de iftis haec mihi dicta fint. At vero caro dum increfcit, a fpiritu difcernitur, in eaque fimile quodque ad id, quod fibi fimile fertur, denfum ad denfum, rarum ad rarum, humidum ad humidum,

Ed. Chart. V. [313. 314.] Foes. I. 238. Ed. Lind. I. (139. 140.)

καὶ ἕκαστον ἔρχεται εἰς χώρην ἰδίην κατὰ τὸ ξυγγενὲς, ἀφ᾽ οὗ καὶ ἐγένετο. καὶ ὅσ᾽ ἀπὸ πυκνῶν ἐγένετο πυκνά ἐστι, καὶ ὅσα ἀπὸ ὑγρῶν ὑγρά. καὶ τἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον γίνεται ἐν τῇ αὐξήσει. καὶ τὰ ὀστέα σκληρύνεται ὑπὸ τῆς θέρμης πηγνύμενα. καὶ δὴ καὶ διοζοῦται ὡς δένδρον, καὶ ἀρθροῦται ἔτι ἄμεινον καὶ τὰ εἴσω τοῦ σώματος καὶ τὰ ἔξω, καὶ ἥ τε κεφαλὴ γίνεται ἀφεστηκυῖα ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ οἱ βραχίονες καὶ οἱ πήχεες ἀπὸ τῶν πλευρέων, καὶ τὰ σκέλεα διΐσταται ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ τὰ νεῦρα ἐπαΐσσεται ἀμφὶ τὰς φύσιας τῶν ἄρθρων καὶ αὐτοστο(140)μοῦται, καὶ ἡ ῥὶς καὶ τὰ οὔατα ἀφίσταται ἐν τῇσι σαρξὶ καὶ τετρήνεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπίπλανται ὑγροῦ καθαροῦ [314] καὶ τὸ αἰδοῖον δῆλον γίνεται ὁκότερόν ἐστι, καὶ τὰ σπλάγχνα διαρθροῦται. καὶ δὴ καὶ τοῖσιν ἄνω τὴν πνόην ποιέεται τῷ τε στόματι καὶ τῇ ῥινὶ, καὶ ἥ τε κοιλίη φυσᾶται καὶ τὰ ἔντερα καταφυσώμενα κατὰ τὸ ἄνωθεν ἐπιλαμβάνει τὴν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ πνοὴν καὶ ὁμαλδύνει, καὶ ἐς τὸν κύσσαρον ὁδὸς γίνεται ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων ἔξω καὶ ἐς τὴν κύστιν ὁδὸς ἔξω. τούτων δὲ διαρθροῦται ὑπὸ τῆς πνοῆς ἑκα-

ferturque unumquodque in proprium locum, ad id cum quo cognationem habet, et ex quo etiam ortum eſt. Et quaecunque ex denſis orta ſunt, denſa ſunt, et quaecunque ex humidis, humida, reliquaque ad eandem rationem augentur, caloreque oſſa condenſata dureſcunt. Ac ſane ad inſtar arboris in ramos etiam dividuntur, multoque melius in membra tum corporis interna tum externa diſtinguntur, ipſumque caput ab humeris diſtans exoritur, brachia item et cubiti a coſtis, et crura inter ſe ſeparantur, nervique ad articulos proſiliunt, os per ſe diducitur, naſus et aures in carne eminent et perforantur, oculi humore puro implentur, pudendum quodnam ſit manifeſtum eſt, et viſcera ipſa conſpicuo diſcernuntur. At ſane ſuperioribus etiam partibus, ore nempe et naribus, ſpiritum trahit, et venter ſpiritu inflatur, eoque inflata inteſtina ex ſuperioribus per umbilicum inſuper ſpiritum accipiunt et abſumunt, et a ventre ac inteſtinis in podicem, ſimiliterque in veſicam via foras patet. Atque horum ſingula vi ſpiritus diſtinguntur.

στα. φυσώμενα γὰρ διΐσταται ξύμπαντα κατὰ συγγένειαν. καὶ γὰρ εἰ θέλοις αὐλίσκον προσδῆσαι τῇ κύστει καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γῆν τε καὶ ψάμμον καὶ μολίβδου κνήσματα λεπτὰ καὶ ὕδωρ ἐπιχέας φυσῆν διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίξεται τῷ ὕδατι. ἔπειτα δὲ χρόνῳ φυσώμενα ἐλεύσεται ὅ τε μόλιβδος ὡς τὸν μόλιβδον καὶ ἡ ψάμμος ὡς τὴν ψάμμον καὶ ἡ γῆ ὡς τὴν γῆν. καὶ ἤν τις αὐτὰ αὐανθῆναι ἐάσῃ καὶ περιῤῥήξας τὴν κύστιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός. οὕτω δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ σὰρξ διαρθροῦται καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. καὶ γέγονεν ἤδη παιδίον καὶ εἰς τοῦτο ἀφικνέεται, τὸ μὲν θῆλυ τὴν πρώτην πῆξιν, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι καὶ δύο τὸ μακρότατον, τὸ δὲ ἄρσεν ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσι τὸ μακρότατον. ὡς γὰρ ἐπι-(141)πολὺ ξυμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἢ ὀλίγῳ μείονι ἢ ὀλίγῳ πλείονι ταῦτα διαρθροῦσθαι. καὶ γὰρ ἡ κάθαρσις γίνεται τῇσι γυναιξὶ μετὰ τὸν τόκον ὡς ἐπιτοπολὺ, ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα καὶ δύο· οὕτως ἡ χρονιωτάτη

Spiritu namque distenta omnia pro generis affinitate distant. Quemadmodum si vesicae fistulam alligaris, per eamque in vesicam terram, arenam et tenuia plumbi ramenta injicias, deinde aqua per fistulam affusa flatum immittas: primum quidem illa cum aqua permiscebuntur, deinde vero temporis progressu flatu agitata secedent, plumbumque ad plumbum, arena ad arenam, et terra ad terram se conferet. Ac si quis ea arescere permittat, disruptaque vesica contempletur, simile ad sui simile se contulisse comperiet. Ad eundem certe modum genitura et caro discernuntur, in eaque simile quodque ad sui simile secedit. Atque ista quidem ea de re a me dicta sunt. Jam vero genitus est infans eoque pervenit ut foemina quidem primam concretionem duobus et quadraginta diebus, cum longissime, accipiat, mas vero triginta diebus, quod longissimum. Ut plurimum enim intra hoc tempus vel paulo minus, vel majus, ista distingui contingit. Nam et purgatio a partu fit mulieribus ut plurimum, iis quidem quae foeminam susceperunt, duo-

Ed. Chart. V. [314.] Foes. I. 238. 239. Ed. Lind. I. (141.)

τελείη. ἀκίνδυνος δ᾽ ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσι καὶ πέντε ἡμέρῃσιν, εἰ καθαίροιτο. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἡ κάθαρσις γίνεται ἡμέρῃσι τριήκοντα. οὕτως ἡ χρονιωτάτη τελείη. ἀκίνδυνος δ᾽ ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν, εἰ καθαίροιτο. τοῦ δὲ ὑστάτου χρόνου ἐλαχίστη χωρέει ἡ κάθαρσις. ἐπὶ δὲ τῇσι νεωτέρῃσιν ἐλάσσοσιν ἡμέρῃσι καθαίρονται· ἐπὶ δὲ τῇσι πρεσβυτέρῃσι πλείοσι. μάλιστα δὲ πονέονται αἱ γυναῖκες ἐν τῷ τόκῳ καὶ ἐν τοῖσι λοχίοισιν αἱ πρωτοτόκοι καὶ αἱ ἐλάσσω τετοκυῖαι τῶν πλείω τετοκυιέων μᾶλλον πονέονται. || αἱ δὲ καθάρσιες αἱ ἐκ τοῦ τόκου τῇσι γυναιξὶ τούτου εἵνεκα γίνονται, ὅτι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερέων καὶ δύο ἐπὶ τῇ κούρῃ, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ μέχρι τριήκοντα ἡμερέων ἐλάχιστον αἷμα κατέρχεται ἐπὶ τὴν αὔξην τῷ παιδίῳ. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου πλεῖον μέχρι τέκῃ. δεῖ δὴ τὴν κάθαρσιν ἀποδοθῆναι ἐν τοῖσι λοχίοισι καὶ ἐξιέναι ἔξω, κατὰ τὸν λόγον τῶν ἡμερέων. ἀρχὴ δὲ γίνεται τοιαύτη τῇ γυναικὶ ἐν τῇ ὠδῖνι. τὸ αἷμα ταράσσεται τῇ γυναικὶ καὶ θερμαίνεται πάνυ ὑπὸ τῆς κινήσεως τοῦ παιδίου σθεναρῆς ἐούσης.

bus et quadraginta diebus, eaque ut maxime diuturna, ita perfecta est. Extra tamen periculum fuerit, si etiam quinque et viginti diebus purgetur. In masculo vero purgatio diebus triginta contingit, sicque, cum longissima, perfecta est, quae tamen extra periculum posita fuerit, si diebus viginti perseveret. Postremis vero diebus quam minima purgatioprocedit. Quin et juniores paucioribus diebus, seniores vero pluribus repurgantur. In partu autem et puerperii purgamentis maxime laborant quae primos partus expertae sunt, et quae minus saepe, quam quae saepius peperere, magis conflictantur. At vero purgationes a partu ea de causa muliebribus contingunt, quod primo tempore ad duos et quadraginta dies in foemina, in masculo vero ad dies 30, paucissimus sanguis in pueri alimentum cedit, ex eo vero ad partum usque tempore copiosior. Ac sane purgationem in partus purgamentis reddi et foras exire pro dierum ratione oportet. Cujus in ejusmodi muliere tale est principium. In partus doloribus sanguis mulieri commovetur, et a valido pueri motu vehementer incalescit. Commotus vero

Ed. Chart. V. [314, 315.] Foes. I. 239. Ed. Lind. I. (141. 142.)
ταραχθὲν δὲ πρῶτον μὲν ἔρχεται ἔξω. μετὰ δὲ τὸ παιδίον ἰχὼρ παχὺς αἱματώδης· καὶ ὑφήγησις ἐγένετο τούτῳ, ὥσπερ (142) ὕδατι ἐπὶ τραπέζης. ἔπειτα μετ' ἐκεῖνον ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας χωρέει ἡ κάθαρσις, ἕως τοῦ εἰρημένου χρόνου, πλῆθος ἀττικὴ κοτύλη ὅλη καὶ ἡμίσεια τὸ πρῶτον, [315] ἢ ὀλίγῳ πλείω ἢ ὀλίγῳ ἐλάσσω. κατὰ λόγον τούτου μέχρις ἂν λήξῃ. χωρέει δὲ αἷμα οἷον ἀπὸ ἱερείου, ἢν ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ καὶ ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν, καὶ ταχὺ πήγνυται· ἢν δὲ μὴ ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ μηδὲ μέλλῃ ὑγιαίνειν, χωρέει ἡ κάθαρσις ἐλάττων καὶ εἶδος πονηροτέρη, καὶ οὐ ταχὺ πήγνυται. ὧδε δὲ τοῦτο ἔχει. ἤν τι ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα νόσημα ἔχῃ μὴ συγγενὲς, ἐν τῇ λοχίῳ καθάρσει ἀπόλλυται. ἢν δὲ μὴ ἀποκαθαίρηται ἐν τῇσι πρόσθεν ἡμέρῃσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσα, εὐθὺς ὑγιεινὴ ἐοῦσα εἴτε καὶ μὴ, ἐσιυθῇ δέ οἱ ἡ κάθαρσις, εἴτε ὑπὸ φαρμάκων εἴτε καὶ αὐτομάτη ἐξαίφνης, κατὰ λόγον τῶν ἡμερέων χωρήσει ὧν οὐ χωρέει ἐς ἅπαξ. ἢν γὰρ μὴ ἀποκαθαίρηται τὰ λόχια ἡ γυνὴ, νοῦσος αὐτῇ μεγάλη ἔσται καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν, ἢν μὴ μελεδαίνηται ἐν τάχει καί τις αὐτῇ προσήκουσαν ἐπάγῃ τὴν κάθαρ-

is quidem primus foras prodit, post puerum vero sanies crassa et cruenta, fitque huic ductus quidam, non secus ac aqua in mensam effusa. Postquam singulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primo quidem quantum hemina Attica una et dimidia, vel paulo plus, aut minus, pro eius ratione, dum cesset. Prodit autem velut a victima sanguis, si bene habeat, et bene habitura sit mulier, citoque concrescit. Quod si neque recte valeat, neque sana futura sit, purgatio tum parcior tum specie deterior prodit, neque cito concrescit. Sic autem se res habet. Si mulier uterum gerens morbo aliquo minime cognato laboret, in partus purgatione perit. Quod si uterum gerens statim primis diebus non repurgetur, sive bene valeat, sive non, eique derepente purgatio sive sponte, sive a medicamento commoveatur, pro ratione dierum, quibus non semel profluxit, procedet. Nisi enim a partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitaeque periculum incurret, nisi quis celeri adhibita curatione convenientem purgatio-

σιν. ταῦτα εἰσενεγκάμην ὧδε διὰ τοῦτο, ὅκως ἀποφήνω ὅτι τῶν παιδίων γίνεται ἡ διάκρισις τῶν μελέων ἡ μακροτάτη ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν. ἱστόριον ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων, ὅτι ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ γίνεται ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν ἡ χρονιωτάτη. μέλλω δὴ τὸ δεύτερον νῦν ὀνομάζειν (143) σαφηνίης ἕνεκα. φημὶ γὰρ ἀνταποδίδοσθαι ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεούσῃ τῇ γονῇ ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὰς μήτρας θῆλυν γονὴν ἐχούσης ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν. ἐν γὰρ ταύτῃσι διαρθροῦται τὰ μέλεα τῶν παιδίων. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου ἐπὶ πλεῖον ἔρχεται τὸ αἷμα. καὶ ἐπὶ τῷ κούρῳ πάλιν κατὰ λόγον τῶν τριήκοντα ἡμερέων. ὧδε δὲ ἔχει ἕτερον ἱστόριον τοιόνδε ὅτι ταῦτα ἐστὶν ἀληθέα. τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων ὁκόταν ἡ γονὴ ἐς τὰς μήτρας πέσῃ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐς τὰς μήτρας. ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖον. εἰ γὰρ ἀθρόον καὶ πολὺ ἔλθοι ἐς ἅπαξ, οὐκ ἂν δύναιτο ἡ γονὴ πνοὴν ἔχειν, ἀλλ' ἀποπνιγείη ἂν τοῦ αἵ-

nem promoveat. Haec eo loco a me adducta sunt, quo demonstrarem membrorum distinctionem in pueris fieri, foeminae quidem intra duos et quadraginta dies et longissime, masculo vero intra dies triginta. Cujus rei fidem faciunt partus purgamenta, quae quidem, si suscepta puella fuerit, duobus et quadraginta diebus contingunt, si vero masculus editus fuerit, quam longissime triginta diebus. Ac sane denuo ista, quo clariora sint, repetam. Assevero enim quod semine in utero contento, sanguis ille qui a muliere in utero foemineam geniturам gerente paucissimus venit, duobus et quadraginta diebus vicissim redditur. Puerorum enim membra his diebus distinguuntur. Ex eo vero tempore copiosior sanguis affluit. Quod rursum in masculo pro ratione triginta dierum accidit. Quae quidem ita esse hoc altero argumento constat. Posteaquam in uteros genitura delapsa est, primis diebus paucissimus sanguis a muliere in uterum fertur, deinde vero copiosior. Si enim consertus multusque unico impetu accederet, genitura spiritum trahere non

Ed. Chart. V. [315.] Foës. I. 239. 240. Ed. Lind. I. (143. 144.)

ματος ἰόντος πολλοῦ ἀνταποδίδοται δὲ ἐν τῇ καθάρσει τοὐναντίον. χωρέει γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων πλείστη, εἶτα ἐπ᾽ ἐλάσσω, ἕως λήξῃ. πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κοῦρον ὀλίγῳ πρόσθεν τριήκοντα ἡμερέων καὶ ἄναρθρον ἐφαίνετο· ὁκόσα δὲ ὕστερον ἢ ἅμα τῇσι τριήκοντα ἡμέρῃσι, διηρθρωμένα ἐφαίνετο ἐόντα. καὶ ἐπὶ τῇ κούρῃ κατὰ λόγον τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμερέων ὁκόταν διαφθαρῇ, φαίνεται ἡ διάρθρωσις τῶν μελέων, ἤν τε πρόσθεν φθαρῇ τὸ παιδίον ἤν τε ὕστερον, ὧδε φαίνεται καὶ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ ἡ διάρθρωσις ἐοῦσα· ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρῃσιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα: || ἱστορέουσι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσιες τῶν παιδίων καὶ τῶν λοχίων αἱ καθάρσιες, αἴτιον δέ (144) ἐστιν ὅτι τὸ θῆλυ πήγνυται ὕστερον καὶ διαρθροῦται, ὅτι ἡ γονὴ ἀσθενεστέρη ἐστὶ καὶ ὑγροτέρη τῆς θηλείης ἢ τοῦ ἄῤῥενος. καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕστερον πήγνυσθαι τὸ θῆλυ ἢ τὸ ἄῤῥεν· καὶ ἡ κάθαρσις χρονιωτέρη τούτου εἵνεκεν ἐπὶ τῇ θηλείῃ ἢ

posset, sed sanguinis irruentis copia suffocaretur. Contra vero in purgatione vicissim redditur. Partus enim purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde sensim imminuuntur, donec desinant. Pleraeque autem jam mulieres foetum masculum paulo ante trigesimum diem abortione reddidere, sed is indistinctus conspectus est. Qui vero paulo post, aut eo ipso die rejecti sunt, omnes distinctis membris visi sunt. Sic etiam in foemella pro ratione duorum et quadraginta dierum, si quando abortu perierit, membrorum distinctio apparet. Sive autem prius, sive posterius puer abortione pereat, sic se habere membrorum distinctio necessaria ratione conspicitur; in puella quidem duobus et quadraginta diebus, in puero vero triginta. Hujus siquidem rei fidem faciunt foetuum abortiones et puerperii purgationes. Quod autem foemella posterius concrescat et membrorum distinctionem recipiat, in causa est ipsius genitura imbecillior et humidior quam mascula, eaque ratione foemellam tardius quam masculum concrescere necesse est, et in puella diuturniorem esse purgationem quam in mascu-

Ed. Chart. V. [315. 316.] Foes. I. 240. Ed. Lind. I. (144.)
τῷ ἄρσενι. ἀναβήσομαι δὲ αὖθις ὀπίσω ὅθεν ἀπέλειπον. [316] ὁκόταν δὲ διαρθρωθῇ τὸ παιδίον τὰ εἴδεα τῶν μελέων αὐξομένου αὐτοῦ, τά τε ὀστέα ἐπισκληρότερα γίνεται καὶ κοιλαίνεται. καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πνεύματος γίνεται. κοῖλα δὲ ἐόντα ἕλκει ἐς ἑωυτὰ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τοῦ αἱμάλωπος τὸ πιότατον. καὶ χρόνῳ διοζοῦται αὖθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, ὥσπερ δενδρέου τὰ ἀκρότατα ὕστατα ὀζοῦται· οὕτω καὶ τοῦ παιδίου διίστανται ἀπ' ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ἐπὶ δ' αὐτῶν τῶν ἄκρων οἱ ὄνυχες φύονται. τελευτῶσι γὰρ αἱ φλέβες αἱ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσαι εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν. καὶ παχύταται μέν εἰσιν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ. ἔπειτα δὲ ἐν τοῖσι σκέλεσι καὶ τοῖσι βραχίοσι καὶ τοῖσι πήχεσιν. ἐν δὲ τοῖσι ποσὶ καὶ τῇσι χερσὶ λεπτόταται καὶ πυκνόταται καὶ πλεῖσται φλέβες εἰσὶ καὶ νεῦρα λεπτότατα καὶ πυκνότατα καὶ πλεῖστα· καὶ ὀστέα ἐλάχιστα τῷ μεγέθει· τῶν δὲ χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἐν τοῖσι δακτύλοισι ταῦτα μάλιστα ἐστίν. ἐκ δὲ τῶν δακτύλων ἅτε πυκνὰ ἐχόντων ὀστέα σμικρὰ καὶ φλέβας καὶ νεῦρα, οὕτως οἱ ὄνυχες

lo. Nunc vero ad id unde digressus sum revertar. Posteaquam in membra distinctus puer fuerit, tum eorum forma increscit, tum etiam ossa duriora evadunt et excavantur, eaque vi spiritus proveniunt. Ex quo cava reddita, ad se a carnibus quicquid in sanguine pinguissimum est attrahunt, et temporis successu extrema ossa in ramos diducuntur, et quemadmodum arborum summae partes postremo in ramos scinduntur, sic et in puero manuum et pedum digiti inter se diffident, eorumque partibus extremis ungues adnascuntur. Venae enim omnes corporis humani in pedem et manuum digitos desinunt. Et crassissimae quidem venae sunt in corpore et in capite, deinde in cruribus, brachiis et cubitis. At in pedibus et manibus tenuissimae, densissimae et plurimae venae sunt, itemque nervi tenuissimi, densissimi et plurimi, ossaque magnitudine minima, eaque praecipue in manuum ac pedum digitis. Ex digitis autem, nimirum cum ossa densa et parva habeant, venas etiam ac nervos itidem parvos ac densos, ita ex ipsis ungues tenues

φύονται ἐξ αὐτῶν λεπτοὶ καὶ πυκνοί. καὶ ἀπολαμβάνουσι τῶν (145) φλεβῶν τὰ ἄκρα, ὥστε μηκέτι αὔξεσθαι αὐτὰς μηδὲ προέχειν ἑτέρην ἑτέρης. ὥστε μὲ θαυμάζειν ὅτι οἱ ὄνυχες ἐξωτάτω τοῦ σώματος πυκνότατοί εἰσιν. ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσίν. ἅμα δὲ τοῖσιν ὄνυξι καὶ αἱ τρίχες ἐν τῇ κεφαλῇ ῥιζοῦνται. ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἀμφὶ τῶν τριχῶν τῆς φύσιος. φύονται μὲν γὰρ μέγισται καὶ πλεῖσται, ὅκου τοῦ σώματος ἡ ἐπιδερμὶς ἀραιοτάτη ἐστὶ καὶ ὅκου ἡ θρὶξ μετρίην ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν ἔχει. καὶ ὅκου ἡ ἐπιδερμὶς ὕστερον ἀραιὴ γίνεται, ἐκεῖ καὶ ὕστερον αἱ τρίχες φύονται, ἐπί τε τῷ γενείῳ καὶ τῇ ἥβῃ καὶ εἴπου ἄλλοθι. ἅμα γὰρ τῷ γόνῳ γινομένῳ ἡ σὰρξ ἀραιὴ γίνεται καὶ ἡ ἐπιδερμὶς καὶ τὰ φλέβια στομοῦνται μᾶλλον ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. παιδὶ γὰρ ἐόντι καὶ τῶν φλεβίων λεπτῶν ἐόντων, οὐκ ἐγχωρέει δι᾽ αὐτῶν ἡ γονή. καὶ τῇσι παρθένοισι περὶ τῶν καταμηνίων ὡυτὸς λόγος. ἅμα δὲ ὁδὸς προσγίνεται καὶ τοῖσι καταμηνίοισι καὶ τῇ γονῇ τῇσι παρθένοισι. καὶ τριχοῦται ἡ ἥβη τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου, ἀραιῆς τῆς ἐπιδερμίδος γινομένης. καὶ ἅμα ἡ θρὶξ ἰκμάδα μετρίην εἰς τὴν

et denſi oriuntur, qui extremas venas comprehendunt, adeo ut nec ulterius progrediantur, neque alia aliam excedat. Ut proinde minime mirum videri debeat, ſi ungues exteriore corporis parte denſiſſimi ſint, cum ex denſiſſimis conſtent. Quin etiam una cum unguibus pili in capite radices accipiunt, eorumque natura ſic ſe habet. Hi ſiquidem maximi et plurimi naſcuntur, qua ſumma corporis cuticula rariſſima eſt, et ubi pilus moderatum habet humorem quo nutriatur. Ac ſicubi ſumma cuticula poſtea rara evadit, ibi poſtea quoque pili naſcuntur, veluti in mento, pube et alio quovis loco. Nam ſimul ac genitale ſemen oritur, caro et extrema cuticula rarior evadit, venulaeque magis quam antea aperiuntur. Cum enim adhuc puer eſt, venulaeque tenues exiſtunt, neque per eas genitura ferri poteſt. Eademque ratio eſt de menſibus virginum. At ſimul ac menſibus et geniturae via patet tum puero et virgini, extrema cuticula rareſcente, pilus in pube naſcitur, ſimulque moderatum neque pauciorem quo alatur humorem habet. Ad

τροφὴν ἔχει καὶ οὐκ ἐλάσσονα. οὕτω δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ γενείου τοῦ ἀνδρὸς ἔχει. ἀραιὴ γὰρ γίνεται ἡ ἐπιδερμὶς, χωρεούσης εἰς αὐτὴν τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἅμα μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ λαγνείῃ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἡ θρὶξ μετρίην ἔχει τὴν ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν τότε μάλιστα, ὁκόταν ὁ χρόνος ἐγγένηται τῷ ὑγρῷ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐν τῇ λαγνείῃ, ἀπεχὼν τῶν στήθεων ἐπὶ τὸ γένειον. (146) σημεῖον δὲ ὅτι ἐν τοῖσι ἀραιοτάτοισι τῆς ἐπιδερμίδος φύονται αἱ τρίχες εἴτις ἐθέλοι ἐπικαῦσαι τὴν ἐπιδερμίδα καὶ φλυκταίναν μόνον ποιῆσαι καὶ ὑγιῆναι, πυκνὴ γενομένη ἡ ἐπιδερμὶς κατὰ τὴν οὐλὴν τὰς τρίχας οὐκ ἐκφύσεται. [317] ὁκόσοι δὲ εὐνοῦχοι παῖδες ἐόντες γίνονται, διὰ τοῦτο οὔτε ἡβῶσιν οὔτε γενειῶσι, λεῖοί τε γίνονται ὅλοι, ὅτι ἡ ὁδὸς τῇ γονῇ οὐκ ἐπιγενομένη || οὐκ ἀραιοῖ τὴν ἐπιδερμίδα ἐπὶ τῷ ξύμπαντι δέρματι. ἀπολέληπται γὰρ ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς, ὥσπερ μοι εἴρηται ὀλίγῳ πρότερον. αἱ δὲ γυναῖκες λεῖαι γίνονται τό τε γένειον καὶ τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῇ λαγνείῃ σφέων τὸ ὑγρὸν οὐχ ὁμοίως κλονεόμενον ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἐπιδερμίδα οὐ ποιέει ἀραιήν. ὁκόσοι δὲ

eundem modum de pilo in viri mento se res habet. Rarescit enim summa cuticula, delata in eam a capite humiditate. Simul siquidem et in coitu et intermedio tempore moderatam humiditatem qua nutriatur pilus habet, tumque maxime, cum humiditas in coitu a capite descendens, in mento longe a pectore restiterit, ibique moram fecerit. In rarissimis autem summae cuticulae partibus pilos enasci indicio est, quod si inusta extrema cuticula, pustulam solum excites, eamque persanaveris, ubi summa cutis densior evaserit, nullum ex cicatrice pilum emittet. Qui vero aetate adhuc puerili eunuchi existunt, eam ob causam neque in pube neque in mente pilos habent, levesque toti sunt, quod cum nondum via geniturae facta sit, nusquam rarescit summa superficiei cuticula. Nam quemadmodum paulo ante a me dictum est, intercepta est geniturae via. Mulieres autem mento et toto corpore glabrae sunt, quod ipsis in actu venereo non perinde agitatus humor ac viris, summam cuticulam raram efficere nequeat. At qui calvescunt, ii sane

φαλακροὶ γίνονται, οὗτοι δὴ φλεγματώδεες εἰσί. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἅμα τῇ λαγνείῃ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, προσπῖπτον πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας καὶ ἐκρέουσιν αἱ τρίχες. οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ γίνονται φαλακροὶ, ὅτι σφέων οὐ γίνεται κίνησις ἰσχυρὴ, οὐδὲ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα ἐν τῇ λαγνείῃ καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας. αἱ δὲ πολιαὶ διὰ τοῦτο γίνονται, ὅτι ἐν πολλῷ χρόνῳ διϊκνευμένου τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται τὸ λευκότατον καὶ πίπτει πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα. καὶ ἡ θρὶξ λευκοτέρην ἰκμάδα ἕλκουσα ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λευκοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ μᾶλλον ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης γίνεται. καὶ ὁκόσοι ἐκ γενετῆς πο(147)λιόν τι ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, κείνοισιν ἡ ἐπιδερμὶς ὅκου αἱ πολιαί εἰσὶ λευκοτέρη τῆς ἄλλης ἐστίν· ἐκεῖ γὰρ τὸ λευκότατον ὑγρόν ἐστιν. ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε. ὁκοίην ἂν ἡ σὰρξ ἰκμάδα ἕλκῃ, ἥν τε λευκὴν ἥν τε πυῤῥὴν ἥν τε μέλαιναν, τοιαύτη τὴν χροιὴν καὶ ἡ θρὶξ γίνεται. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἐλεύσομαι δὲ αὖθις εἰς τὸ ἀπόλειπες τοῦ λόγου. ὅταν δὲ δὴ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος τοῦ

phlegmate redundant, quod per coitum in eorum capite agitatum et incalefcens, in fummam cuticulam illapfum pilorum radices exurit, ita ut pili effluant. Eunuchi autem eam ob caufam non calvefcunt, quod neque vehementius moveantur, neque phlegma in coitu incalefcens pilorum radices exurat. Cani autem ob id contingunt, quod longo tempore permeante in homine humido, id quod candidiffimum eft fecernitur, et in fummam cuticulam illabitur, ita ut attracta candidiore humiditate pilus quam antea candidior evadat, ipfaque fumma cuticula, eo praefertim loco ubi cani funt, quam quovis alio candidior exiftat. Quique a prima origine canos habent in capite, illis fumma cuticula, ubi cani funt, quam alia quaevis candidior exiftit, quod illic albiffima humiditas infit. Sic autem fe res habet. Qualem humorem caro attraxerit, five album, five flavum, five nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Ac de his quidem hactenus.

Deinceps vero quod eft reliquum perfequar. Poftea

Ed. Chart. V. [317.] Foes. I. 241. Ed. Lind. I. (147. 148.)

παιδίου ὀζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες ἐῤῥιζώθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται. καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται τῷ μὲν ἄρσενι τρεῖς μῆνες, τῇ δὲ θηλείῃ τέσσαρες. ὧδε γὰρ ἐπιτοπλεῖστον ξυμβαίνει. ἔστι δ᾽ ἃ καὶ πρόσθεν τῶν παιδίων τούτου τοῦ χρόνου κινέεται. κινέεται δὲ πρῶτον τὸ ἄρσεν, ὅτι ἐστὶν ἰσχυρότερον τοῦ θήλεος. καὶ πρῶτον πήγνυται τὸ ἄρσεν, ἀπὸ γὰρ ἰσχυροτέρης καὶ παχυτέρης γονῆς γίνεται. ὁκόταν δὲ κινηθῇ τὸ ἔμβρυον, τότε δὴ ἐπισημαίνει καὶ τὸ γάλα τῇ μητρί. οἱ γὰρ μαζοὶ αἴρονται καὶ αἱ θηλαὶ ὀργῶσι. τὸ δὲ γάλα οὐ χωρέει. καὶ τῇσι μὲν πυκνοσάρκοισι τῶν γυναικῶν ὕστερον τὸ γάλα· ἐπισημαίνει καὶ ἔρχεται· τῇσι δὲ ἀραιοσάρκοισι πρόσθεν. δι᾽ ἀνάγκην δὲ τοιήνδε γίνεται τὸ γάλα. ὁκόταν αἱ μῆτραι ὀγκηραὶ ἐοῦσαι ὑπὸ τοῦ παιδίου πιέζωσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικὸς, τῆς δὲ [ὁκόταν] πλήρεος ἐούσης ὁ πιεσμὸς γένηται, ἀποπηδᾷ τὸ πιότατον ἀπό τε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω ἐς τὸ ἐπίπλοον καὶ τὴν σάρκα. ὥσπερ δέρμα εἴ τις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ καὶ ἐῴη ἀναπιεῖν, καὶ ἐπὴν (148) ἀναπίῃ, πιέζῃ τὸ δέρμα, διαπηδοίη ἂν πιε-

autem quam summae corporis pueri partes ramos foras emiserint, unguesque ac capilli radices egerint, tunc sane etiam movetur: ad idque masculo trium mensium tempus conceditur, foemellae vero quatuor. Sic enim ut plurimum contingit, etsi etiam quidam pueri ante hoc tempus moventur. Primum autem mas movetur, quod foemella sit robustior, primum quoque concrescit masculus, cum ex validiore et crassiore genitura constet. Cum autem foetus movetur, tunc sane lac de se significationem matri exhibet. Mammae enim attolluntur et papillae turgescunt, neque tamen lac prodit. Et mulieribus quidem, quae denso sunt corporis habitu, tardior est lactis significatio seriusque fertur, citius vero his quae rarum habent corporis habitum. Lac autem propterea necessario gignitur. Cum uterus foetu intumescens mulieris ventrem comprimit, si eo pleno compressio illa contingat, quod in cibo et potu est pringuissimum foras in omentum et carnem prosilit. Ac veluti si corium copioso oleo perunctum quis imbibi sinat, eoque imbi-

Ed. Chart. V. [317. 318.] Foes. I. 241, 242. Ed. Lind. I. (148.)
ζευμένου τοῦ δέρματος ἔξω τὸ ἔλαιον. οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πιαρὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὰ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν πιεζευμένης ὑπὸ τῶν μητρέων διαπηδᾷ τὸ πῖαρ εἰς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὴν σάρκα. [318] κἂν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνὴ, θᾶσσον αἰσθάνεται τῆς διαπηδήσιος· ἢν δὲ μὴ, ὕστερον. καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κτήνεα, ἢν μή τι νοσέῃ, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποτοῦ καὶ σίτου πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνή. ἀπὸ γὰρ τοῦ πίονος διαθερμαινομένου καὶ λευκοῦ ἐόντος τὸ γλυκαινόμενον ἀπὸ τῆς θέρμης τῆς ἀπὸ τῶν μητρέων ἀποθλιβόμενον ἔρχεται εἰς τοὺς μαζούς. καὶ εἰς τὰς μήτρας δὲ ὀλίγον ἔρχεται διὰ τῶν αὐτέων φλεβῶν. τείνουσι γὰρ εἰς τοὺς μαζοὺς καὶ εἰς τὰς μήτρας φλέβια ταυτά τε καὶ παραπλήσια ἄλλα. καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς τὰς μήτρας, ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος καὶ τὸ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα αἴρονται πιμπλάμενοι. || καὶ ὁκόταν τέκῃ, ἀρχῆς κινήσιος ὑπογενομένης, χωρέει τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς τούτους, ἢν θηλάζῃ. ἔχει γὰρ οὕτω. θηλαζομένοιν τοῖν μαζοῖν εὐροώτερα γίνεται τὰ φλέ-

bito corium premat, quo compresso foras oleum exilierit; sic certe ubi venter pinguedinem a cibis et potibus continet et ab utero comprimitur, quod pingue est in omentum et carnem transilit. Et si raro habitu mulier fuerit, hanc exudationem facilius percipit, sin minus, tardius. Quin et pecora cum uterum gerunt, nisi morbo aliquo laborent, potu ciboque ob eam causam pinguiora evadunt, itidemque mulier. Pingui namque incalescente et candido effecto, quod uteri calore edulcatum est, in mammas expressum tendit et in uteros quoque exigua portio per easdem venas defertur. Ad mammas enim et uteros ejusmodi venulae et consimiles aliae feruntur. Cumque ad uterum pervenerit, lactis formam habet eoque exiguo puer fruitur. Mammae vero ubi lac exceperint, attolluntur et implentur. Atque ubi mulier pepererit, suppeditato motus initio ac in ipsas mammas fertur, si puerum lactaverit. Sic enim se res habet. Dum mammae exuguntur, venae quae ad eas tendunt, ampliores red-

βια ἐς τοὺς μαζούς. εὐρούτερα δὲ γενόμενα ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκοντα τὸ πιαρὸν, τοῖν μαζοῖν διαδιδόασι. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢν λαγνεύῃ πολλὰ, εὐρούτερα γινόμενα τὰ φλέβια μᾶλλον ἐπάγει τὴν λαγνείην. ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε· ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις τῶν παιδίων γίνεται, ὁκόταν ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἴῃ τὰ ἀπὸ τῆς μητρός. καὶ ὅκως (149) ἂν ἡ μήτηρ ἔχῃ ὑγιείης ἢ ἀσθενείης, ὧδε καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα τρέφεται ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει ἐν τῇ γῇ. τό τε γὰρ σπέρμα ὁκόταν καταβληθῇ εἰς τὴν γῆν, ἰκμάδος τινὸς ἐμπίμπλαται ἀπ' αὐτῆς. ἔχει γὰρ ἐν αὐτῇ ἡ γῆ ἰκμάδα παντοίην, ὥστε τρέφειν τὰ φυόμενα. ἰκμάδος δὲ πλησθὲν τὸ σπέρμα φυσᾶται καὶ οἰδέει καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἰκμάδος συστρέφεσθαι ἡ δύναμις, ἥ ἐστι κουφοτάτη ἐν τῷ σπέρματι. συστραφεῖσα δὲ ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἰκμάδος φύλλα γενομένης ῥήγνυσι τὸ σπέρμα καὶ ἀνατέλλει πρῶτον ἔξω τὰ φύλλα. ἀνατείλαντα δὲ ὁκόταν μηκέτι δύνηται τρέφεσθαι τὰ φύλλα ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ σπέρματι ἐνεούσης, ῥήγνυ-

duntur, et ampliores effectae, quod pingue est a ventre attrahunt et in mammas transmittunt. Vir namque si venerem crebro exerceat, ampliores venae redditae semen attrahunt. Quin etiam haec se res habet ad hunc modum. Cum quae a matre ferri consueverunt, ad uterum pervenerint, tum pueri nutriri et augeri incipiunt atque ut mater sana ac debilis est, ita etiam puer valet. Et quemadmodum quae e terra gignuntur e terra nutriuntur, quae et eodem quo terra se habent modo. Semen enim cum in terram demissum fuerit, humore quodam ab ipsa impletur, cum cujusvis generis humorem terra in se contineat, quo quae ex ea nascuntur nutrire possit. At semen humoris plenum flatu distenditur et intumescit, et vis quae in semine levissima est ab humore cogitur, illaque vi spiritus coacta et humore in folia verso semen rumpit et primum folia foras emergunt. Quae cum emerserint, ubi amplius ab humore, qui in semine inest, nutriri non possunt, tum folia inferiore parte

ταί τε ἐς τὸ κάτω τό τε σπέρμα καὶ τὰ φύλλα, καὶ βιώμενον ὑπὸ τῶν φύλλων μεθίησι τῆς δυνάμιος ἐς τὸ κάτω, ἣ ἐν αὐτῷ ὑπολείπεται διὰ τὴν βαρύτητα. καὶ γίνονται ῥίζαι ἐκ τῶν φύλλων διατεταμέναι. ὁκόταν δὲ κάτω βεβαίως ῥιζωθῇ τὸ φυὲν, καὶ τὴν τροφὴν ἀπὸ τῆς γῆς ποιέηται, τότε ἤδη ἠφάνισται πᾶν καὶ ἀνήλωται ἐς τὸ φυὲν, πλὴν τοῦ λεπυρίου, ὅτι στερεώτατόν ἐστιν. αὖθις δὲ τὸ λεπύριον σαπὲν ἐν τῇ γῇ ἄδηλον γίνεται χρόνῳ δὴ καὶ ὀζοῦταί τινα τῶν φύλλων. ἐκ σπέρματος γοῦν ἅτε ἀφ᾽ ὑγροῦ γενόμενον, τέως μὲν ἁπαλὸν ἔῃ καὶ ὑδαρὲς, εἰς αὔξησιν ὡρμημένον καὶ ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ ἄνω, οὐ δύναται τὸν καρπὸν ἐκβάλλειν. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ δύναμις (150) ἰσχυρὴ καὶ πίειρα ἐξ ἧς τὸ σπέρμα συστραφήσεται. ὁκόταν δὲ στερεωθῇ μᾶλλον καὶ ῥιζωθῇ τὸ πεφυκὸς ὑπὸ χρόνου, τότε ἤδη καὶ φλέβας ἴσχει εὐρείας καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω. καὶ τότε δὴ ἐκ τῆς γῆς ἕλκεται οὐκ ἔτι ὑδαρὲς, ἀλλὰ παχύτερον καὶ πιότερον καὶ πλεῖον. τὸ δὴ θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκζῇ ἐς τὰ ἄκρα [319]

rumpuntur, ipſamque a foliis coactum vim ſuam, quae in eo propter gravitatem eſt reliqua ad inferiora demittit et ex foliis oriuntur radices ex iisque dependent. Ubi vero planta firmas radices in terram jecerit, ex eaque alimentum ſumpſerit, tum ſane totum evaneſcit, et in plantam, excepto cortice, qui ſolidiſſimus eſt, abſumitur. Qui rurſus etiam in terra putreſcens progreſſu ſane temporis evaneſcit et folia quaedam in ramos ſinduntur. Ex ſemine igitur utpote ex humido ortum, quamdiu quidem molle et aquoſum fuerit, ad incrementum tum inferiore tum ſuperiore parte fertur et nullum fructum edere poteſt. Neque enim facultas valida et pinguis ei ineſt, ut ex eo ſemen cogatur. Ubi vero temporis ſucceſſu ſoliditatem majorem acceperit et firmiores radices egerit, tum jam etiam venas amplas tum ſuperiore tum inferiore parte obtinent, tuncque ſane ex terra non amplius aquoſum attrahit, ſed craſſius, pinguius et copioſius, quod a ſole calefactum in extremitates effervescit et fructus naſcitur, cum eo ex quo ortum eſt cogna-

καὶ γίνεται καρπὸς, κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐξ ὁκοίου καὶ ἐγένετο. καὶ πολὺς ἐξ ὀλίγου διὰ τόδε γίνεται, ὅτι ἕλκει ἕκαστον τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς δύναμιν πλείονα ἢ ἐξ οὗ ἐγένετο. καὶ ἐκζῇ οὐ κατὰ ἓν, ἀλλὰ κατὰ πολλά. ὁκόταν δὲ ὁ καρπὸς ἐκζέσῃ, τρέφεται ὑπὸ τοῦ φυομένου. ἕλκον γὰρ τὸ φυόμενον ἀπὸ τῆς γῆς τῷ καρπῷ ἐκδίδωσιν. ὁ δὲ ἥλιος πέσσει καὶ στερεοῖ τὸν καρπὸν, τὸ ὑδαρέστερον πρὸς ἑωυτὸν ἕλκων ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι περὶ τῶν ἐκ σπέρματος φυομένων ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος· τὰ δὲ ἐκ φυτευτηρίων, ἀπὸ δενδρέων δένδρεα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. τρῶμα ἴσχει ὁ κλάδος ἐν τῷ κατωτάτω πρὸς τὴν γῆν, ᾗ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκλάσθη, ὅθεν αἱ ῥίζαι ἀφίενται. τρόπῳ δὲ τοιούτῳ μεθίενται· ὁκόταν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ ἐνεὸν ἰκμάδα λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς, οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει, τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς γῆς οὐδέπω. τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ ἰκμὰς συστρέψασα ἐν τῷ κάτω τοῦ φυτοῦ τὴν δύναμιν, ὅση ἦν βαρυτάτη, ἔῤῥηξεν εἰς τὸ κάτω, καὶ γίνονται ἐξ αὐτοῦ ῥίζαι ἀπαλαί. ὁκόταν δὲ ἐς τὸ κάτω λάβηται, τότε δὴ ἕλκει ἐκ τῆς ῥίζης ἰκμάδα καὶ διαδίδωσι τῷ ὑπὲρ γῆς

tionem habens, multusque ex pauco iccirco oritur, quod quae e terra nascuntur, copiosiorem ex ea vim trahant quam ex quo orta sunt, neque uno in loco, sed pluribus effervescunt. Quo ex fervore prodiens foetus planta sua nutritur, quae quicquid ex terra trahit, in fructum transfert. Sol autem ab ipso aquosum ad se alliciens, fructum coquit et solidiorem reddit. Atque haec a me quidem dicta sunt de his, quae ex semine de terra et aqua producuntur. At deplantatis in terram surculis, ex arboribus aliae arbores hunc in modum producuntur. Ramus in infirma ad terram parte, qua ab arbore evulsus est, vulnus habet et unde radices prodeunt, quod hoc fit modo. Cum planta in terram defixa, ab ea humorem acceperit, intumescit et spiritum concipit, quod non facit quod terrae supereminet. Spiritus autem et humor, collecta in inferiore plantae parte vi, efficiunt ut quod gravissimum est deorsum erumpat, ex eoque tenerae radices oriuntur. Quod cum inferiore parte acceperit, tunc sane ex radice attractum humorem ei quod

Ed. Chart. V. [319.] Foes. I. 242. 243. Ed. Lind. I. (150. 151.)

ἐόντι. καὶ τότε δὴ (151) αὖθις τὸ ἄνω οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει ‖ καὶ ὅση δύναμις ἐν τῷ φυτῷ κούφη ἔνεστι ξυστραφεῖσα φύλλα γινομένη βλαστάνει καὶ ἐς τὸ ἄνω ἤδη τὴν αὔξησιν ποιέεται καὶ ἐς τὸ κάτω. οὕτως ἐς τὸ ἐναντίον ξυμβαίνει ἤδη τῶν ἐκ τοῦ σπέρματος γινομένων καὶ τῶν ἐκ τοῦ φυτευτηρίου περὶ τοῦ βλαστοῦ. πρότερον γὰρ ἐκ τοῦ σπέρματος τὸ φύλλον ἀνατέλλει· ἔπειτα αἱ ῥίζαι εἰς τὸ κάτω ἀφίενται. τὸ δὲ δένδρεν ῥιζοῦται πρῶτον· ἔπειτα φυλλοῦται διὰ τόδε, ὅτι ἐν μὲν τῷ σπέρματι αὐτῷ ἰκμάδος πλῆθος ἔνεστι, καὶ ἐν τῇ γῇ παντὶ ἐόντι τροφὴ ἔνεστι τὸ πρῶτον τῷ φύλλῳ ἀρκέουσα, ὅθεν τὸ φύλλον θρέψεται μέχρις ἂν ῥιζωθῇ· ἐν δὲ τῷ κλάδῳ οὐ γίνεται. οὐ γὰρ γίνεται ἐξ ἑτέρου ὅθεν τὸ φύλλον τὸ πρῶτον τροφὴν ἕξει· ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλάδος ἐστὶν ὥσπερ καὶ τὸ δένδρον ἔχει· καὶ τοῦτο ὑπὲρ γῆς ἐστι πολύ, ὥστε οὐκ ἂν δύναιτο ὑπὲρ γῆς ἐὸν ἰκμάδος πλησθῆναι, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κάτω μεγάλη τις δύναμις ἐλθοῦσα τῷ ἄνω ἐκδώσει τῆς ἰκμάδος. καὶ πρῶτον τὸ φυτευτήριον ἀνάγκη ἐστὶν ἑωυτῷ τροφὴν ποιήσασθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῇσι ῥι-

supra terram eminet, transmittit, tuncque certe superiore parte intumescit et spiritum concipit et collecta facultate quae in planta levis inest folia germinant, jamque tam superiore quam inferiore parte incrementum capessit. Sic jam contrario modo germinant quae ex semine et quae ex taleis in terram desixis proveniunt. Prius enim ex semine folium oritur, deinde radices ad inferiora demittuntur. At arbor primum radices agit, deinde folia accipit, quandoquidem in ipso semine humoris copia inest, et ei quod terra continetur tantum per initia alimenti suppetit quantum ad alendum folium satis sit, donec radices jecerit. Quod in talea non contingit. Neque enim ex alio nascitur unde folium primum alatur, verum ramus ipse arboris loco est, ejusque magna pars supra terram prominet, ut proinde humore repleri nequeat, nisi ex inferioribus partibus magna vis quaedam proveniat, quae ad superiora humorem transmittat. Et primum quidem necesse est taleam e terra sibi ad radices alimentum subministrare, deinde a terra attractum

Ed. Chart. V. [319. 320.] Foes. I. 243. Ed. Lind. I. (151. 152.)

ζησα· ἔπειτα οὕτως ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον ἄνω ἀποδιδόναι καὶ φύλλα ὁρμῆσαι εἰς βλαστόν τε καὶ αὔξησιν. ὅταν δὲ αὔξηται τὸ φυτὸν, ὀζοῦται ὑπ᾽ ἀνάγκης τοιῆσδε, ἣν ἐρέω, ὁκόταν ἰκμάδος αὐτῷ πλεῖον προσγένηται ἐκ τῆς γῆς ἑλκομένης ὑπὸ τοῦ πλήθεος, ῥήγνυσιν ᾗ ἂν πλείστη ἔῃ, καὶ ταύτῃ ὀζοῦται τὸ φυτόν. αὔξεται δὲ καὶ ἐς τὸ εὖρος καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ (152) τόδε, ὅτι τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ μὲν χειμῶνος θερμόν ἐστι, τοῦ δὲ θέρεος ψυχρόν. τοῦτο δὲ διὰ τόδε ἐστὶν, ὅτι ἡ γῆ ἰκμαλέη ἐστὶν ἐν χειμῶνι ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντος καὶ πιέζεται ἐφ᾽ ἑωυτῇ, ἅτε βαρυτέρης ῥύσης τῆς ἰκμάδος. πυκνοτέρη δέ ἐστιν ὑπὸ τούτου καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν οὐδεμίην. οὐ γάρ ἔτι ἔνεστι τὸ ἀραιὸν μέγα καὶ διὰ τοῦτο τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ χειμῶνος θερμόν ἐστι. καὶ γὰρ ἡ κόπρος ἡ νεναγμένη μὲν εὐθερμοτέρη ἐστὶν ἢ ἡ ἀραιὴ ἐοῦσα, καὶ ἄλλως τὰ μὲν ἰκμαλέα καὶ πεπιεσμένα ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται καὶ ἐν τάχει κάρτα ὑπὸ τῆς θερμασίης συγκαιόμενα σήπεται. οὐ γάρ δίεισι τὸ πνεῦμα δι᾽ αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. ἢν δὲ ξηρὰ ἔῃ καὶ ἀραιῶς κείμενα, πολλῷ ἧσσον θερμαίνεται καὶ σήπεται. [320] οὕτω δὲ

ſurſum transmittere, indeque folia erumpere et increſcere. Cum autem planta incrementum ceperit, iſta de cauſa neceſſario ramos emittit. Ubi magnam humoris copiam e terra attraxerit, prae copia erumpit, qua parte abundat, illicque planta ramos emittit. Increſcit autem et in latum tum ſupra tum infra, quod terrae inferiora hieme quidem ſint calida, aeſtate vero frigida. Quod ea de cauſa contingit, quoniam terra hieme imbribus e caelo delabentibus madet, iisque gravioribus exiſtentibus in ſeſe comprimitur, ideoque denſior evadit et nullam prorſus tranſpirationem habet. Neque enim amplius magna raritas adeſt, ideoque terrae inferior pars hieme calida eſt. Nam et ſimum denſius preſſum majorem in ſe calorem habet quam quod rarum eſt, praetereaque humecta quidem et compreſſa per ſe ipſa incaleſcunt et a calore exuſta putreſcunt, quod, cum denſa ſint, per ea ſpiritus permeare nequeat. Sicca vero et rara multo minus incaleſcunt et putreſcunt. Sic etiam triticum et hordeum hu-

καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ νοτερὰ ἐόντα καὶ βεβρεγμένα, εὐθερμότερά ἐστιν ἢ εἰ ξηρὰ εἴη καὶ ἀραιῶς κείμενα. καὶ ἱμάτια συνδεδεμένα καὶ κατεσφηγωμένα ἰσχυρῶς δορικὰ κατακαίεται ὑπὸ σφέων αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἤδη εἶδον, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαέντα· καὶ τἄλλα εἴ τις ἐθέλοι ἐνθυμηθῆναι, πάντα ὅσα πεπίεσται ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, θερμότερα εὑρήσει ἢ τὰ ἀραιῶς κείμενα· οὐ γὰρ ἔχει ἀναπνέειν ψυχρὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων. οὕτω δὲ καὶ τῆς γῆς κάτω πλείης ἐούσης καὶ αὐτῆς ὑφ᾽ ἑωυτῆς πεπιεσμένης, ἅτε βαρείης καὶ πυκνῆς ἐούσης, ὑπὸ τῆς ἰκμάδος θερμαίνεται ἐν χειμῶνι. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῆς διαπνοὴ οὐδεὶς τοῦ θερμοῦ· ἀλλ᾽ ὁκόταν πέσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, (153) ὅταν ἀποπνέῃ ἐν τῇ γῇ ἀπ᾽ αὐτοῦ, οὐ δίεισι πρόσω, ἅτε πυκνῆς ἐούσης τῆς γῆς· ἀλλ᾽ ἡ πνοὴ ὀπίσω ἐς τὸ ὕδωρ ἔρχεται. καὶ διὰ τοῦτο αἱ πηγαὶ καὶ ἡ θάλασσα θερμότεραί εἰσι τοῦ χειμῶνος καὶ μείζους ἢ τοῦ θέρεος· ὅτι ἀποπνέοντος τοῦ πνεύματος ὀπίσω ἔρχεται ἐς τὸ ὕδωρ, ἅτε τῆς γῆς πυκνοτέρης ἐούσης καὶ οὐ διϊείσης δι᾽ αὐτῆς τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ὕδωρ πολὺ ἐὸν ᾗ ἂν τύχῃ, τοῦτο δὴ ῥήγνυσι χωρίον,

midum et madefactum multo citius incalescit quam si siccum fuerit et rarum. Quin et vestes pelliceae vehementer colligatae et compressae per se exuruntur, velut ego vidi, non secus ac si igne conflagrarint. Ac, si cui reliqua in considerationem adhibere placeat, is ea omnia quae compressa sunt calidiora ex se comperiet quam quae laxius sunt composita, cum perflari nequeant. Sic quoque cum terrae inferiora humore plena sint, ipsaque, cum humore gravis sit et densa, per se comprimatur, per hiemem incalescit, quod nullam prorsus habeat caloris perspirationem. Verum posteaquam de coelo aqua in ipsam delapsa fuerit, in eaque spiritum excitarit, is ultra propter terrae gravitatem permeare non potest, sed contra in aquam fertur, eamque ob causam et fontes et mare hieme quam aestate tum calidiores tum copiosiores sunt. Excitatus namque spiritus, cum propter terrae densitatem per eam permeare nequeat, in aquam convertitur, quae sua copia quocunque fertur, eo prorumpit,

Ed. Chart. V. [320.] Foes. I. 243. 244. Ed. Lind. I. (153. 154.)
καὶ ὁδόν οἱ αὐτῷ ποιέεται εὐρυτέρην ἢ εἰ ὀλίγον εἴη. τὸ γὰρ ὕδωρ ἐν τῇ γῇ οὐκ ἕστηκεν, ἀλλ᾽ ἀεὶ χωρέει εἰς τὸ κάταντες. εἰ δὲ διΐησι τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ πνεῦμα ἡ γῆ δι᾽ ἑωυτῆς, ἔλασσον τὸ ὕδωρ ἐχώρεεν ἐξ αὐτῆς καὶ αἱ πηγαὶ οὐκ ἂν ἦσαν τοῦ χειμῶνος μεγάλαι. || πάντα ταῦτα εἴρηταί μοι ὅτι τῆς γῆς τὸ κάτω θερμότερον φαίνεται ἐὸν τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρεος. νῦν δὲ θέλω εἰπεῖν ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρότερον φαίνεται ἐὸν ἢ τοῦ χειμῶνος. ἡ γῆ τοῦ θέρεος ἀραιή ἐστι καὶ κούφη, ἅτε τοῦ ἡλίου σφοδρότερον προσβάλλοντος καὶ ἕλκοντος ἀπ᾽ αὐτῆς πρὸς ἑωυτὸν τὰς ἰκμάδας. ἔχει δὲ ὕδωρ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ ἀεὶ πλέον ἢ ἔλασσον. τὰ δὲ πνεύματα ἡμῖν ἐστι πάντα ἀφ᾽ ὕδατος. τούτου δὲ πέρι ἐπιδείξω συμβάλλεσθαι, ὅτι οὕτως ἔχει. ἀπὸ γὰρ τῶν ποταμῶν πάντων πνεύματα χωρέει ἑκάστοτε καὶ τῶν νεφέων. τὰ δὲ νέφεα ἐστὶν ὕδωρ ξυνεχὲς ἐν ἀέρι, καὶ τότε δὴ ἡ γῆ ἀραιή ἐστι καὶ κούφη τοῦ θέρεος καὶ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἔχουσα· καὶ τὸ ὕδωρ ῥέει εἰς τὰ κατάντεα· χωρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος αἰεὶ (154) ἀποπνέει αὐτόθεν ἕτερον ἐξ ἑτέρου πνεῦμα. τὸ δὲ

viamque sibi ampliorem facit, quam si modica esset. Neque enim aqua in terra consistere potest, sed semper in declivem locum fertur. Quod si spiritum ex aqua provenientem terra per hiemem transmitteret, paucior ex ipsa aqua prodiret, neque per hiemem fontes increscerent. Atque ista omnia eo a me dicta sunt, quo terrae inferiora hieme quam aestate calidiora esse constet. Nunc vero dicendum est cur terrae inferiora aestate quam hieme frigidiora esse conspiciantur. Terra aestate rara est et levis, nimirum cum sol vehementius irruat et omnem ad se ex ea humorem attrahat. Aquam autem plus minusve terra semper in se continet. Spiritus vero omnes nobis ex aquis proveniunt. Quod ita se habere efficiam ut conjicere possis. Ex omnibus enim fluminibus et nubibus semper spiritus prodeunt. Sunt autem nubes aqua in aëre continua. Ac tunc sane terra per aestatem rara est et levis, aquamque in se continet quae in declive profluit, eaque decurrente, alius ex alio spiritus inde

ἀποπνέον διὰ τῆς γῆς ἔρχεται κούφης καὶ ἀραιῆς ἐούσης καὶ ψῦχος τῇ γῇ ποιέει. καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ συμψύχεται. ἔχει δὲ οὕτως ὥσπερ εἴ τις ἐν ἀσκῷ ὕδωρ ἐνεὸν ἀποπιέσειεν ἰσχυρῶς καὶ παραπνοὴν τῷ ὕδατι ποιήσειεν νύγματι βελόνης ἢ μικρῷ μείζονι, καὶ τὸν ἀσκὸν κρεμάσας αἰωροίη, οὐδὲν διὰ τοῦ τετρημένου πνεῦμα χωρήσει, ἀλλ' ὕδωρ. οὐ γὰρ ἔχει εὐρυχωρίην ᾗ ἀποπνεύσεται τὸ ὕδωρ. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ χειμῶνος τῷ ὕδατι ἐν τῇ γῇ. ἢν δὲ τῷ ὕδατι ἐν τῷ ἀσκῷ τὴν εὐρυχωρίην ποιήσῃς, καὶ κρεμάσας αἰωροίῃς τὸν ἀσκὸν, πνεῦμα διαχωρήσει διὰ τοῦ τετρημένου. εὐρυχωρίη γάρ ἐστι τῷ πνεύματι ἀπὸ τοῦ ὕδατος κινευμένου διαχωρέειν διὰ τοῦ ἀσκοῦ. καὶ διὰ τοῦ τετρημένου τὸ πνεῦμα διὰ τόδε διΐεισιν. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ θέρεος ἐν τῇ γῇ τῷ ὕδατι. εὐρυχωρίη γάρ ἐστιν αὐτῷ, ἅτε τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ τοῦ ἡλίου ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰκμάδος πρὸς ἑωυτὸν, καὶ διϊεῖσα τὸ πνεῦμα, ἅτε ψυχρὸν ἐὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος δι' αὐτῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ κούφης. διὰ τοῦτο ψυχρὸν ἐὸν αὐτῆς τὸ κάτω τοῦ θέρεος. καὶ τὸ ὕδωρ μᾶλλον τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν τῇ γῇ ψυχροῦ ἐόντος καὶ αὐτὸ

ſemper excitatur. Is autem ſpiritus per terram levem et raram fertur, terramque ita reſrigerat, ut ſimul quoque aqua perſrigeretur. Exempli gratia, veluti ſi quis aquam utre contentam vehementer premat et per acus puncturam, vel paulo minorem, aquae perſpiramentum exhibeat, utremque in ſublimi ſuſpendat, ſpiritus quidem nullus, ſed aqua tantum per foramen prodibit, quod amplum ſatis ſpatium quo exhalet aqua non habeat. Ad eundem ſane modum aqua in terra per hiemem ſe habet. Quod ſi utre ſublimi ſuſpenſo, aquae in eo contentae amplius ſpatium conceſſeris, per foramen ſpiritus exibit. Spatium enim amplius quo per utrem exeat, aqua mota habent, eamque ob cauſam per foramen ſpiritus pervadit. Sic certe per aeſtatem in terra aqua ſe habet. Amplum enim ſatis locum ob terrae raritatem obtinet, quodque ſol ab ea ad ſe humorem attrahit, ipſaque terra ſpiritum frigidum ab aqua excitatum, cum rara ſit et levis, per ſe transmittit. Ideoque pars ejus inferior frigida exiſtit, quin et aqua multo magis quam ſpiritus in terra frigidus, ipſaque in ſeſe et in terram ſpiritum immittit. Si-

ἀφίησιν ἐς ἑωυτὸ τὸ πνεῦμα καὶ ἐς τὴν γῆν. καὶ ἅμα τὸ ἀντλεόμενον ἐν τῷ φρέατι ἀεὶ διακινέει τὸ πνεῦμα [321] ὥσπερ ῥιπὶς, καὶ ποιέει αὐτὸ ψῦχος παρέχειν τῷ ὕδατι. τὸ δὲ μὴ ἀντλεόμενον τοῦ ὕδατος τοῦ θέρεος, ἀλλ' ἑστηκὸς, πυκνὸν ἐὸν, οὐχ ὁμοίως δέχεται τὸ πνεῦμα (155) ἐς ἑωυτὸ ἀπὸ τῆς γῆς; οὐδ' ἐς τὴν γῆν ἀφ' ἑωυτοῦ ἀποδίδωσι, καὶ ἅμα ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος οὐ σκιδναμένου ἐν τῷ φρέατι, ἀλλὰ στασίμου ἐόντος, θερμαίνεται πρῶτον αὐτοῦ τὸ ἐπιπολῆς· ἔπειτα τὸ ἕτερον ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ ἐς τὸ κάτω διαδίδωσι τὴν θερμασίην. καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος θερμότερόν ἐστι τοῦ ἀντλεομένου. αἵ τε πηγαὶ αἱ βαθεῖαι μάλα τοῦ θέρεος ἀεὶ ψυχραί εἰσι. καὶ ἀρυσθὲν τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος τῆς γῆς θερμῆς ἐούσης, ἐκ ταύτης τὸ μὲν παραυτίκα θερμόν ἐστιν, ὅταν δὲ χρόνος διΐῃ, ψυχρόν ἐστιν ὑπὸ τοῦ ἠέρος δηλονότι γενόμενον, ψυχροῦ ἐόντος. ἐξαεροῦται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτοῦ διηθέει, καθάπερ καὶ τὸ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, ὁκόταν ἀρυσθῇ, ψυχρὸν αὐτίκα ἐστί. θερμὸν δὲ γίνεται διὰ τόδε, ὅτι τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ πνεύματος ἐόντος ἐν αὐτῇ ψύχεται· ὅταν δὲ ἀρυ-

mul quoque aquam quae ex puteo hauritur, semper spiritus velut flabellum agitat qui set aquae frigiditatem inducit. Quae vero non hauritur aestate, sed immota manens densatur, ea neque perinde ut illa spiritum a terra in sese suscipit, neque ex sese in terram transmittit, simulque a sole et aere per puteum minime disperso, sed stabili manente, summa ejus superficie primum incalescit, deinde altera pars alteri ad imum usque caliditatem summam communicat. Eaque causa est cur aqua quae aestate non hauritur, sit calidior. Quin et fontes multum profundi aestate semper frigidi sunt, et aqua ex iis per hiemem hausta, quando terra calet, ea quidem calida est, intercedente vero tempore frigida est, ab aere scilicet frigido refrigerata. A vento quippe perflatur et per eam spiritus percolatur. Quemadmodum etiam aqua per aestatem protinus ac hausta fuerit frigida est, eamque ob causam calescit. Refrigeratur siquidem quod terra rara sit et spiritum in se contineat. At postquam

Ed. Chart. V. [321.] Foes. I. 244. 245. Ed. Lind. I. (155. 156.)

σθέντι χρόνος ἐγγένηται, στάσιμον γίνεται καὶ θερμὸν ὁρᾶται. θερμαίνεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἠέρος θερμοῦ ἐόντος, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ ἐν τῷ φρέατι τοῦ θέρεος διὰ τοῦτο θερμὸν γίνεται. ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. ἀναλήψομαι δὲ αὖθις ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρόν ἐστι, τοῦ δὲ χειμῶνος θερμόν· τὸ δὲ ἄνω τῆς γῆς τοὐναντίον τούτου. καὶ δεῖ τῷ δένδρει μὴ δύο θερμὰ ὁμοῦ προσγίνεσθαι, μηδὲ δύο ψυχρὰ ὁμοῦ, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν· ἀλλ' ἢν μὲν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγίνηται θερμὸν, || ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ ψυχρὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι καὶ (156) πάλιν ἢν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγένηται ψυχρὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ θερμὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. αἵ τε ῥίζαι ὅταν ἑλκύσωσι, τῷ δένδρει προσδιδόασι καὶ τὸ δένδρεον τῇσι ῥίζῃσι. καὶ γίνεται οὕτω ταμιείη καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσιόντων ἐς τὴν κοιλίην σιτίων, ὅσα πεσσόμενα θερμαίνει, δεῖ ψύξιν ἀποδεδόσθαι ἀπὸ τοῦ πότου, οὕτω καὶ τῷ δένδρει δεῖ ἀνταποδίδοσθαι ἐκ τοῦ κάτω πρὸς τὸ ἄνω καὶ ἀνάπαλιν. καὶ αὔξεται τὸ δένδρεον καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ τόδε,

hausta fuerit, si tempus intercedat, quia immota manet, calida conspicitur. Incalescit siquidem ab aëre calido, non secus ac putealis aqua per aestatem, quae non hauritur, ob id ipsum calida redditur. Ac ista quidem hac de re a me dicta sunt. Rursus autem repetam quod inferior terrae pars aestate frigida est, hieme vero calida, superior autem terrae pars contrario se habet modo. Neque arbori opus est, si modo valere debeat, geminum simul calorem aut frigus adesse. Verum si superiore quidem parte calor adsit, inferiore refrigerari oportet, contraque si superiore parte frigus accedat, eam inferiore parte incalescere necesse est. Ac radices ubi attraxerint, arbori communicant arborque radicibus, sicque calidi et frigidi mutua fit dispensatio. Atque haud aliter quam in homine ingestis in ventriculum cibis, qui dum concoquuntur calefaciunt, frigiditatem a potu reddi oportet, sic et in arbore mutua quaedam retributio ex imis ad summa et contra fieri debet. Ideoque tum inferiore tum superiore parte arbor increscit, quod alimentum

ὅτι ἡ τροφή ἐστι καὶ ἐκ τοῦ κάτωθεν καὶ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. καὶ ἕως μὲν ἂν ἁπαλὸν ἔῃ σφόδρα, οὐ καρποφορεῖ· οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ πίειρα δύναμις οὐδὲ παχείη, ἥτις ἐς καρπὸν ξυμβάλλεσθαι οἵη τέ ἐστιν· ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τότε ἤδη ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες εὐρεῖαι γινόμεναι ποιεῦνται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς πίειραν καὶ παχείην τὴν ῥύσιν. ὁ δὲ ἥλιος διαχέων αὐτὴν ποιέει ἐκζεῖν ἅτε κούφην ἐοῦσαν ἐς τὰ ἄκρα καὶ καρποῦσθαι. καὶ τὴν μὲν λεπτὴν ἰκμάδα ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἀποφέρει, τὴν δὲ παχείην πέσσων ὁ ἥλιος καὶ θερμαίνων γλυκαίνει. τὰ δὲ οὐ καρποφορέοντα τῶν δενδρέων οὐκ ἔχει πῖαρ ἐν αὐτοῖσιν, ὅσον ἐς τὸν καρπὸν ἐκδώσεται. τὸ δὲ πᾶν δένδρεον ὁκόταν ὑπὸ χρόνου στερεωθῇ καὶ λάβηταί ἐκ τοῦ κάτω τῇσι ῥίζῃσιν, ἤδη βεβαίως πέπαυται αὐξόμενον πάντῃ. ὁκόσοισι δὲ ἐς δένδρεα ἀφ' ἑτέρων δενδρέων ὀφθαλμοὶ ἐνετέθησαν καὶ δένδρεα γινόμενα ἐν τοῖσι δένδρεσι, ζῇ καὶ καρποφορεῖ καρπὸν οὐχ ὅμοιον οἷσιν ἐγκείμενά ἐστιν. τρόπῳ τοιῷδε τοῦτο γί(157)νεται. ξυμβαίνει τῷ ὀφθαλμῷ πρῶτον μὲν βλαστάνειν. τροφὴν γὰρ εἶχε πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἀφ' οὗ ἀπηνέχθη·

ex inferioribus et superioribus partibus capessat. Et quamdiu tenella admodum fuerit, fructum non profert. Neque enim vis illi pinguis et crassa inest, quae ad fructum satis esse possit. Procedente vero tempore, tunc jam ampliores venae effectae, in eam ex terra pinguem et crassum humoris fluxum deducunt, quem sol diffundens et cum levis sit, effervescentem in summas partes educit, fructumque profert et ab eo tenuem quidem humorem deducit, crassiorem vero concoquens et calefaciens condulcat. Quae vero arbores fructum non ferunt, non tantam habent in se pinguedinem, quae in fructum consumatur. Quaecunque autem arbor temporis spatio robur acceperit et firmas radices egerit, jam penitus omni ex parte crescere desiit. At vero arbores quae ex aliarum inoculatione proveniunt, eae non illarum similem, in quas insitae sunt, fructum ferunt. Quod hoc modo contingit. Principio quidem oculus germinare incipit, cum siquidem alimentum habeat, primum quidem ab arbore a qua avulsus est, tum vero ab ea in quam insitus est. Ubi

ἔπειτα ἐν ᾧ ἐνετέθη· ὁκόταν δὲ βλαστήσῃ, οὕτως μεθίησιν ἐς τὸ δένδρεον ῥίζας ἀπ' αὐτοῦ λεπτάς. καὶ πρῶτον ἀπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ δενδρέῳ ἐνεούσης, ἐν ᾧ ἔγκειται· [322] ἔπειτα χρόνου ἐγγενομένου ἀφίησι ῥίζας ἐς τὴν γῆν, διὰ τοῦ ἐν ᾧ ἐνετέθη καὶ ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον τὴν ἰκμάδα. καὶ τροφὴ αὐτῷ ἐκεῖθεν ἐστίν. ὥστε μὴ θαυμάζειν ἑτερόκαρπα εἶναι τὰ ἔνθετα τῶν δενδρέων. ζῇ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς. ταῦτά μοι εἴρηται περὶ τῶν δενδρέων καὶ τῶν καρπῶν διὰ τόδε, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν μοι τὸν λόγον ἡμιτελέα καταλιπεῖν. ἀναβήσομαι δ' αὖθις ὀπίσω οὗ εἵνεκά μοι λόγου τάδε ἀμφὶ τῶνδε εἴρηται. φημὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα ζῇν ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἰκμάδος, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ ἰκμάδος ἐν ἑωυτῇ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχειν. οὕτω καὶ παιδίον ζῇ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ὑγιείης ἔχῃ, οὕτω καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ἦν δέ τις βούλεται ἐννοεῖν τὰ ῥηθέντα ἀμφὶ τούτων, ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος εὑρήσει τὴν φύσιν πᾶσαν παραπλησίην ἐοῦσαν τῶν τε ἐκ γῆς φυομένων καὶ τῶν ἐξ ἀνθρώπων. καὶ ταῦτά μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν τὼ χεῖρε ἔχει πρὸς τοῖσι γένυσι καὶ τὴν κεφα-

pullularit, tenues ex se radices in arborem demittit, primumque arboris humore, in quam insitus est, fruitur. Deinde temporis spatio radices in terram demittit per eam in quam insitus est, et attracto e terra humore fruitur, indeque alimentum sumit, ut proinde minime mirum videri debeat, si insitae arbores alios fructus proferant, cum e terra vivant. Haec quidem de arboribus et fructibus istam ob causam dicta sunt, quod imperfecta oratio relinqui a me non debuerit. Nunc vero ad ea revertar quorum gratia ista a me dicta sint. Quae ex terra nascuntur, ea omnia ex terrae humore vivere assero, et quemadmodum terrae humor habet, ita et se habere quae ex ipsa oriuntur. Sic et puer in utero ex matre vivit, et ut valet mater, ita et puer. Quod si quis quae de istis dicta sunt ab initio ad finem usque secum reputare volet, is eorum quae e terra nascuntur et hominum naturam per omnia similem esse comperiet. Ac de his satis. At vero puer ubi in utero existit, manibus ad genas

Ed. Chart. V. [322.] Foes. I. 245. 246. Ed. Lind. I. (157. 158.)

λὴν πλησίον τοῖν ποδοῖν. καὶ οὐκ ἔστιν ἀτρεκείη κρῖναι, οὐδ᾽ ἂν ἴδῃς ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ παιδίον, πότερον τὴν κεφαλὴν ἄνω ἔχει ἢ κάτω. ἐκ δὲ (158) τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι εἰσὶν οἱ ὑμένες, ἀντέχοντες αὐτό. νῦν δὲ ἐρῶ τὴν διάγνωσιν, ἣν ἔφην ἀποφανέειν ὀλίγῳ πρότερον, ὡς ἀνυστὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ ἐμφανέα ἐοῦσαν παντὶ τῷ θέλοντι εἰδέναι τούτου πέρι, ὅτι ἥ τε γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ, ἐπεὶ κατὰ μέσον αὐτῆς ὁ ὀμφαλός ἐστι, κἀκείνη πρῶτον τὴν πνοὴν ἕλκει ἐς ἑωυτὴν καὶ μεθίησιν ἔξω, καὶ ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ὑμένες εἰσὶ καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τοῦ παιδίου ἣν εἴρηκα ὧδε ἔχουσαν εὑρήσεις πᾶσαν μέχρις ἐς τέλος, ὅκως μοι ἐν τοῖσι λόγοισιν ἀποπέφανται, εἰ βούλεταί τις τοῖσιν ἱστορίοισιν ὁκόσοισι μέλλω λέγειν χρῆσθαι. || εἰ γάρ τις ἐθέλει ὠὰ εἴκοσιν ἢ καὶ πλείονα ὅκως ἐκλεπίσηται, ὑποθεῖναι ἀλεκτορίσιν εἴτε δυσὶν εἴτε καὶ πλείοσι, καὶ ἑκάστης ἡμέρης ἀπὸ τῆς δευτέρης ἀρξάμενος μέχρι τῆς ὑστάτης ἢ ἐκλέψει τὸ ὠὸν, ὑφαιρέων καὶ καταγνύων, σκοπῶν εὑρήσει ἔχοντα πάντα κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, ὡς χρὴ ὄρνιθος φύσιν ξυμβάλλειν ἀνθρώπου φύσει. ὅτι γὰρ ὑμένες

adhaeret, caputque pedibus proximum habet, neque certo dignoscere queas, etiamsi puerum in utero videas, utrum caput sursum an deorsum vergat. Verum quae eum sustinent membranae ex umbilico protenduntur. Nunc vero rationem eam explicabo, quam paulo antea me demonstraturum dixi, quae quantum humanum ingenium consequi potest, aperta est in iis omnibus qui ea de re nosse volent, quod genitura membrana continetur, et in ejus medio umbilicus extat, per quem primum spiritum ad se attrahit et foras emittit, quodque ex umbilico membranae protenduntur. Quin et reliquam pueri naturam, velut a me demonstrata est, ita prorsus se habere comperiet qui his argumentis quae a me proferentur uti volet. Si quis enim ova viginti aut etiam plura gallinis duabus aut pluribus, ut excludantur, supponat, et singulis diebus a secundo exorsus ad ultimum usque, quo ovi putamen detrahetur, subtrahat, frangat, diligenter inspiciat, is eo quo dixi modo omnia se habere deprehendet, si modo avis naturam cum humana conferre

Ed. Chart. V. [322. 323.] Foes. I. 246. Ed. Lind. I. (158. 159.)

εἰσὶν ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι, καὶ τἄλλα ὁπόσα εἴρηται περὶ τοῦ παιδίου οὕτως ἔχοντα ἐν τῷ ὠῷ τῷ ὀρνιθείῳ εὑρήσεις ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος. καίτοι ἤν τις μηδέπω εἶδε, θαυμάσει ἐν ὀρνιθείῳ ὠῷ ἐνεόντα ὀμφαλόν. ἔχει δὲ ὧδε τάδε, καὶ ταῦτα δέ μοι ὧδε εἴρηται. ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ ὁ τόκος παραγένηται, ξυμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινεομένῳ καὶ ἀσκαρίζοντι χερσί τε καὶ ποσὶ ῥῆξαί τινα τῶν ὑμένων τῶν ἔνδον. ῥαγέντος δὲ ἤδη ἑνὸς καὶ οἱ ἄλλοι (159) ἀκιδνοτέρην δύναμιν ἔχουσι. καὶ ῥήγνυνται πρῶτον μὲν οἱ κείνου ἐχόμενοι· ἔπειτα ὁ ὕστατος. ὁκόταν δὲ ῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, τότε λύεται ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τὸ ἔμβρυον· καὶ χωρέει ἔξω κλονηθέν. οὐ γὰρ ἔτι ἔχει σθένος τῶν ὑμένων προδόντων. οὐδὲ αἱ μῆτραι δύνανται ἔτι τὸ παιδίον ἴσχειν, τῶν ὑμένων, ὡς ἔφην, προδόντων καὶ τούτων ἀπενεχθέντων. [323] προσλαμβάνονται γὰρ οἱ ὑμένες καὶ τῶν μητρέων, ὁκόταν ἀμφὶ τὸ παιδίον ἑλίσσονται οὐ πολλῇ δυνάμει. ὁκόταν δὲ χωρέῃ τὸ παιδίον, βιῆται καὶ εὐρύνει τὰς μήτρας ἐν τῇ διεξόδῳ, ἅτε ἁπαλὰς ἐούσας. χωρέει δὲ ἐπὶ κεφαλὴν, εἰ κατὰ φύσιν ἴῃ. βαρύτατα γάρ ἐστιν

licet. Ex umbilico enim membranae protendi aliaque omnia quae de puero dicta sunt, eodem prorsus se habere modo in ovo gallinaceo comperies. Quamquam qui haec nondum observavit, is in ovo gallinaceo umbilicum inesse mirabitur. Atqui illa ad hunc quae a me dicta sunt modum se habere conspiciunt. Quando vere mulieri partus instat, tum se movente puero et manibus ac pedibus se jactante, membranam quandam internam abrumpi contingit. Qua rupta caeterae imbecilliores fiunt, primumque rumpunt quae illam contingunt, deinde postrema. Ruptis autem membranis tum foetus vinculo exolvitur et agitatus foras prodit. Neque enim laxatis membranis quicquam amplius virium habet, neque uteri puerum amplius continere possunt, laxatis, uti dixi, membranis et ab ipsis ablatis. Et membranae quae puerum circumplectuntur, non admodum magna vi utero adhaerescunt. Cum vero puer prodit, utero dilatato qui mollis est, vi sibi viam aperit et in caput fertur, si secundum naturam exierit. Gravissimae enim ei

Ed. Chart. V. [323.] Foës. I. 246. Ed. Lind. I. (159. 160.)
αὐτῷ τὰ ἄνω ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ σταθμεόμενα. ἐν δὲ τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν ἐγκρατὲς μᾶλλον γίνεται εἰς τῶν ὑμένων τὴν κατάῤῥηξιν, ἅμα δεκάτῳ μηνὶ, ὅτε ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται. ἢν δὲ βίαιον πάθημα πάθῃ τὸ παιδίον, καὶ πρόσθεν τοῦ ὁρισμένου χρόνου ῥαγέντων τῶν ὑμένων, ἐξέρχεται. καὶ ἢν ἡ τροφὴ πρόσθεν λήξῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῷ παιδίῳ, καὶ οὕτω πρόσθεν ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται, θᾶσσον δὲ δέκα μηνῶν ἐξέρχεται. ἀλλ' ὅσαι δὴ ἔδοξαν πλείονα χρόνον δέκα μηνῶν ἔχειν, ἤδη γὰρ τοῦτο πολλάκις ἤκουσα, κεῖναι διελήθησαν τρόπῳ τοιῷδε ᾧ μέλλω ἐρεῖν. ὁκόταν αἱ μῆτραι πνεῦμα λάβωσιν ἐς σφᾶς αὐτὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης φῦσαν παρεχούσης καὶ ἐξαρθῶσι, γίνεται γὰρ τοῦτο, δοκέουσι δὴ αἱ γυναῖκες πρὸς σφᾶς ἔχειν τότε. καὶ ἢν καταμήνια μὴ χωρέοντα ξυστραφῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι καὶ ἐῇ (160) χρονιώτερα, ἀεὶ διαῤῥεῖ ἐς τὰς μήτρας, ἔστι μὲν ὅτε ξὺν τῷ ἀπὸ τῆς κοιλίης πνεύματι, ἔστι δ' ὅτε καὶ θερμαινόμενα. καὶ δὴ καὶ τότε ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων καὶ τῶν μητρέων ἠρμένων. εἶτα ἔστιν ὅτε τὰ καταμήνια ἐῤῥάγη αὐτό-

sunt superiores partes ex umbilico libratae. Quamdiu autem in uteris manet, validior semper evadit, dum membranas decimo mense perrumpat, quando matri partus instat. Quod si vis quaedam puero contingat, etiam ante praefinitum tempus ruptis membranis foras prodit. Quin etiam si alimento a matre prius destituatur, sic quoque ante tempus matri partio ingruit et ante decimum mensem puer egreditur. At vero si quae ultra decem menses utero gestare sibi visae sunt, quod jam saepe audivi, eae hoc quam referam modo falluntur. Cum uteri a ventre flatum suppeditante spiritu distenduntur et intumescunt, id enim contingit, tunc mulieres se concepisse existimant. Et si menses minime prodeuntes in uteris collecti fuerint, longioremque moram fecerint, subinde alii eo confluunt, interdum quidem flatibus qui a ventre procedunt permixti, interdum vero incalescentes. Tunc quoque sane non prodeuntibus mensibus et in tumorem sublatis uteris, mulieres utero sibi gestare videntur. Deinde quandoque menses sua sponte erumpunt,

ματα, ἢ ἑτέρων ἐπικατελθόντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὰς μήτρας καὶ κατενεγκάντων τὰ πρότερα καὶ φῦσα ἐξῆλθε, καὶ πολλοῖσιν ἤδη εὐθὺς μετὰ τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρσιν αἱ μῆτραι ἔχανον καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐστράφησαν, καὶ τηνικαῦτα μιχθεῖσαι ἀνδράσιν ἔλαβον πρὸς σφᾶς τὸν γόνον αὐθήμερον ἢ ἅμα ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν. λογίζονται δὲ αἱ ἄπειροι τούτων τῶν λόγων καὶ τῶν πρηγμάτων κἀκεῖνον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ ἔχειν, ὅτε τὰ καταμήνια οὐκ ἐχώρεεν αὐτῇσι καὶ αἱ μῆτραι ἠρμέναι ἐτύγχανον. ὅτι δὲ οὐκ ἐστὶ χονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν ἐγὼ φράσω. ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις ἡ ἀπὸ τῆς μητρὸς κατιοῦσα οὐκ ἔτι ἀρκέουσα τῷ παιδίῳ ἐστὶν, ὁκόταν οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσι καὶ τὸ ἔμβρυον αὐξηθῇ. ἕλκει γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐς ἑωυτὸ τὸ γλυκύτατον, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. ὁκόταν δ᾽ αὐτῷ σπανιώτερα ταῦτα γένηται καὶ ἁδρὸν ἔῃ τὸ παιδίον, ποθέον πλείονα τῆς ὑπαρχούσης τροφῆς, ἀσκαρίζει καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι. καὶ μᾶλλον τοῦτο πάσχουσιν αἱ τῶν γυναικῶν πρωτοτόκοι. || ἐπιλείπει γὰρ τοῖσι παιδίοισιν ἡ τροφὴ ἐς τὸ ἀρκέσαι (161) ἄχρις ἂν τῶν δέκα μη-

aut cum alii insuper ad uteros ferantur et priores deturbent, etiam flatus egreditur, ac multis jam statim post menstruam purgationem uteri dehiscunt et ad pudendum convertuntur, atque eo tempore cum viris congressae, eodem ipso die vel paulo post concipiunt. Atque harum rationum ac rerum ignarae, eo tempore se concepisse reputant, quo menses suppressi erant et uteri intumuerant. Cur autem non longiore quam decem mensium spatio foetum utero gestari contingat referam. Post exactos decem menses ubi foetus grandior est, alimentum et incrementum, quod a matre demittitur, non amplius puero sufficere potest. Quod enim in sanguine dulcissimum est ad sese attrahit, simulque aliquantula lactis portione fruitur. Quae cum ipsi pauciora sint puerque jam plenior factus plus alimenti quam adsit requirat, ipse sese jactans membranas disrumpit. Idque frequentius experiuntur mulieres quae primum pariunt. Neque enim pueris alimentum ad decimum mensem satis esse

τῶν. ἐπιλείπει δὲ διὰ τρόπον τοιόνδε. εἰσὶ τῶν γυναικῶν τινὲς, αἳ μὲν ἀρκέοντα τὰ καταμήνια καθαίρονται, αἳ δὲ ἐλάσσονα. τοῦτο δὲ ἢν ἀεὶ γίνεται ἐν φύσει καὶ ἐν γένει, μητρῷόν σφίν ἐστιν, αἳ δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μεθιεῖσαι, αὗται καὶ τοῖς παιδίοισι τοῦ χρόνου τὸ ὕστατον, ὅταν ἤδη ἁδρὸν ἔῃ, τὴν τροφὴν σπανιωτέρην παρέχουσαι, ποιέουσιν ἀσκαρίζειν καὶ πρόσθεν τῶν δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν ἐπείγεσθαι. ὀλίγον γὰρ ἀπὸ τῶν τέων μητρῶν χωρέει τὸ αἷμα. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνει καὶ ἀγαλάκτους εἶναι ταύτας τὰς γυναῖκας, τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μεθιείσας. ξηρότεραι γὰρ καὶ πυκνοσαρκότεραί εἰσιν. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ ὅτι ἐπιλειπούσης τῆς τροφῆς, ἐξέρχεται τὸ ἔμβρυον, ἢν μή τι αὐτῷ βίαιον πάθημα προσπέσῃ καὶ ἱστόριον τόδε ἐστί. [324] τὸ ὄρνεον γίνεται ἐκ τοῦ ὠοῦ τοῦ χλωροῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἐπικαθεζομένης τῆς μητρὸς θερμαίνεται ὠόν. καὶ τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς κινέεται. θερμαινόμενον δὲ πνεῦμα ἴσχει τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν καὶ ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ ἠέρος διὰ τοῦ ὠοῦ. τὸ γὰρ ὠὸν ἀραιόν ἐστιν οὕτως ὡς πνοὴν ἑλκομένην ἀρκέουσαν διϊ-

potest. Quod ad hunc modum deficit. Mulieribus quibusdam quidem menstruae purgationes abundantes, quibusdam pauciores expurgantur. Quod si in natura et in genere semper contingat, ipsis uterinum est. At quibus pauciora menstrua effluunt, hae pueris quoque sub postremum tempus, ubi jam auctiores fuerint, cum parcius alimentum suppeditent, eos ut jactentur cogunt et ut ante decimum mensem prodeant compellunt. Paucus enim sanguis de juvenculis matribus fertur. Ut plurimum vero quae pauca menstrua demittunt, eas sine lacte esse contingit. Sicciores enim sunt et densiore corporis habitu. Quod vero deficiente alimento foetus exeat, nisi vis quaedam inferatur, hoc argumento comprobatur. Avis ex ovi luteo nascitur hoc modo. Ubi mater insidet, ovum incalescit et quod in ovo continetur a matre agitatur concalfactumque spiritum concipit et alium frigidum ab aëre per ovum attrahit. Ovum enim adeo rarum est ut attractum spiritum satis co-

εῖναι τῷ ἔνδον ἐόντι. καὶ αὔξεται τὸ ὄρνεον ἐν τῷ ὠῷ, καὶ διαρθροῦται τρόπῳ τῷ τε αὐτῷ καὶ παραπλησίῳ ὥσπερ καὶ τὸ παιδίον, ὥς μοι ἤδη καὶ πρότερον εἴρηται. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὠοῦ τὸ ὄρνεον. τροφὴν δὲ καὶ αὔξησιν ἔχει τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ ὠῷ. τοῦτο ἤδη πᾶσιν ἐμφανὲς ἐγένετο ὁκόσοι προσέσχον τὸν νόον. ὁκόταν (162) δὲ ἐπιλείπῃ ἡ τροφὴ τῷ νεοσσῷ ἐκ τοῦ ὠοῦ, οὐκ ἔχον ἀρκέουσαν ἀφ' ἧς ζήσεται, κινέεται ἰσχυρῶς ἐν τῷ ὠῷ, ζητέον τροφὴν πλείονα. καὶ οἱ ὑμένες περιῤῥήγνυνται. καὶ ὁκόταν ἡ ὄρνις αἴσθηται τὸν νεοσσὸν κινηθέντα ἰσχυρῶς, κολάψασα ἐξέλεψεν. καὶ ταῦτα ἐμβαίνει γίνεσθαι ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι. καὶ ἐμφανές ἐστιν ὅτι ὧδε ἔχει. ὁκόταν γὰρ κολάψῃ τὸ ὄρνεον ἐπὶ τοῖσι λεπυρίοισι τοῦ ὠοῦ, ὑγρὸν ἔνεστιν οὐδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου. ἐξαναλοῦται γὰρ ἐς τὸν νεοσσόν. οὕτω δὲ καὶ τὸ παιδίον, ὁκόταν αὐξηθῇ, οὐκ ἔτι δύναται ἡ μήτηρ τροφὴν παρέχειν ἀρκέουσαν. ζητέον οὖν πλείω τροφὴν τῆς παρεούσης τὸ ἔμβρυον ἀσκαρίζον ῥήγνυσι τοὺς ὑμένας. καὶ λυθὲν τοῦ δεσμοῦ χωρέει ὁμοῦ ἔξω.

piosum ei quod intus est transmittat. Et increscit avis in ovo et eodem prorsus consimilique modo in membra distinguitur, velut puer, uti jam antea a me dictum est. Procreatur autem avis ex ovi luteo, alimentum vero et incrementum continet quod in ovo est candidum. Quod omnibus qui animum adverterint conspicuum esse potest. Cum autem alimentum ex ovo pullo deficit, neque satis ei suppetit unde vivat, copiosius alimentum postulans vehementer movetur in ovo et membranae circumcirca disrumpuntur. Et ubi avis pullum vehementer moveri senserit, putamen tundendo excavans ipsum excludit. Atque haec intra viginti dies contingere solent, idque ita se habere manifestum est. Nam ubi volucris ovi testam contundendo excavarit, nihil penitus humoris, quod alicujus sit momenti, in ea inest, quod totus in pullum absumptus sit. Sic etiam cum puer increverit, mater ei sufficiens alimentum amplius suppeditare non potest. Plus itaque alimenti quam quod adsit foetus postulans, sese jactando membranas disrumpit, simulque vinculis solutus foras prodit. Atque ista ut longissime de-

Ed. Chart. V. [324.] Foes. I. 247. Ed. Lind. I. (162. 163.)

καὶ ταῦτα γίνεται ἐν δέκα μησὶ τὸ μακρότατον. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τοῖσι κτήνεσι καὶ τοῖσι θηρίοισιν ὁ τόκος παραγίνεται ἐν χρόνῳ ᾧ ἕκαστον τίκτει οὐ μακρότερον. ἑκάστῳ γὰρ τῶν ζώων ἀνάγκη ἐστὶ χρόνον εἶναι, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ σπανιωτέρη ἔσται τῷ ἐμβρύῳ καὶ ἐπιλείψει καὶ ὁ τόκος παρέσται. καὶ τὰ μὲν ἐλάσσω τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα θᾶσσον τίκτει, τὰ δὲ πλείω ὕστερον. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. τὸ δὲ παιδίον, ὅταν περιῤῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, ἢν μὲν δὴ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥοπὴ, ῥηϊδίως τίκτει ἡ γυνή· ἢν δὲ πλάγιον ἢ ἐπὶ πόδας χωρήσῃ, γίνεται γὰρ οὕτω πολλάκις, ἢν οὕτως ῥοπὴ τύχῃ γενομένη ἢ ὑπὸ εὐρυχωρίης τῶν μητρέων, ἢ καὶ ἢν ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὠδῖνι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον, κἢν οὕτω χωρέῃ, χαλεπῶς τέξεται ἡ γυνή. πολλαὶ δὲ (163) ἤδη ἢ αὐταὶ ὤλοντο ἢ τὰ παιδία ἢ ἅμα αἱ μητέρες καὶ τὰ ἐν αὐτῇσιν. ἐκ δὲ τῶν τικτουσῶν μάλιστα πονέουσιν αἱ πρωτοτόκοι, διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πόνων. καὶ πονέουσι μὲν πᾶν τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ τὴν ὀσφῦν τε καὶ τὰ ἰσχία. διΐσταται γὰρ

cimo mense contingunt. Eaque est ratio cur brutis et feris eo ipso tempore quo quaeque parere consuevit, nec tardius, partus ingruat. Unicuique enim animanti tempus esse necesse est, in quo foetui parcius alimentum suppetat ac deficiat, tumque partio instet. Et quae quidem minus alimenti foetui suppeditant, celerius pariunt, quae vero plus, tardius. Atque de his quidem hactenus. Puer autem, ubi circumcirca disruptae sunt membranae, siquidem suo momento in caput magis inclinet, facile mulier parit. Quod si in latus aut in pedes prodeat, id enim saepius contingit, si illuc momentum vergat, vel propter uteri amplitudinem, vel si mater in ipso partus dolore primum quiescere non potuerit, si sic, inquam, prodeat, difficilem partum mulier sentiet. Jam vero ex his plurimae vel ipsi foetus vel una etiam cum suis foetibus matres periere. Ex puerperis autem praecipue laborant quae primos partus experiuntur, eo quod doloribus non assueverint et totum quidem corpus dolor occupat, praecipue vero lumbos et coxendices, quae ipsis diducuntur.

Ed. Chart. V. [324. 325.] Foes. I. 247. 248. Ed. Lind. I. (163. 164.)

σφέων τὰ ἰσχία. αἱ δὲ μᾶλλον ἔμπειροι τόκων ἧσσον ποτέρυσι τῶν πρωτοτόκων. αἱ δὲ πολυτόκοι πάνυ ἥσσον πονέουσι. ἢν δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ἴῃ τὸ ἔμβρυον, ἡ κεφαλὴ πρῶτον ἔξω χωρέει, || ἔπειτα τἄλλα μέλεα ἑπόμενα. ὕστατος δὲ ὁ ὀμφαλός. ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τὸ χωρίον τεταμένον ἐστί. μετὰ δὲ ταῦτα ὕδρωψ ἔρχεται αἱματώδης ἀπό τε τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, ἀποκριθεὶς ὑπὸ βίης τε καὶ πόνου καὶ θέρμης, καὶ ὁδὸν ἀφηγήσατο τῇ τῶν λοχίων καθάρσει. [325] μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ ἰχῶρος ἡ κάθαρσις γίνεται χρόνον τὸν πρόσθεν εἰρημένον καὶ οἵ τε μαζοὶ καὶ τἄλλα μέλεα ὁκόσα ὑγρότερά ἐστι καταῤῥήγνυται τῶν γυναικῶν, ἥκιστα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόκῳ, ἔπειτα δὲ, ὡς ἂν πλειόνων πειρέωνται τόκων, ἔτι μᾶλλον καταῤῥήγνυται διακενουμένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς καθάρσιος τῶν λοχίων. ταῦτα δέ μοι ἐς τωὖτο εἴρηται. δίδυμα δὲ γίνονται ἀφ' ἑνὸς λαγνεύματος οὕτως. ἔχουσιν αἱ μῆτραι κόλπους συχνοὺς καὶ γαμψοὺς, τοὺς μὲν τηλοτέρω, τοὺς δὲ πλησιαιτέρω τοῦ αἰδοίου. καὶ τὰ πολύγονα τῶν ζώων πλείους ἔχει κόλπους τῶν ὀλίγα κυεόντων. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρόβατα θηρία (161)

Quae vero magis partus expertae funt, minores dolores fentiunt quam quae primum pariunt. At quae multoties peperere, omnium minime dolent. Quod fi foetus in caput feratur, primum caput foras prodit, deinde alia membra confequuntur, poftremus eft umbilicus, ex quo fecundae dependent. Poft haec humor exit cruentus a capite et reliquo corpore vi doloris et caloris fecretus, qui viam partus purgamentis facit. Poft exitum autem faniei purgatio procedit quo ante dictum eft tempore. Et tum mammae tum aliae partes humidiores mulieribus effunduntur, minimum quidem in ea quae primum parit, ac in aliis deinceps, quo plures partus expertae funt, eo magis offenduntur, venis a puerperii purgamentis evacuatione exinanitis. Atque ifta a me hac de re dicta funt. Gemelli autem ex uno veneris complexu procreantur ad hunc modum. Uteri finus plures et incurvos habent, hos quidem longius diftantes, illos vero pudendo viciniores. Et ex animalibus quae plura gignunt, plures finus habent quam quae pauca. Quod in ovibus, fe-

τε καὶ ὄρνεα. ὅταν δὲ ἡ γονὴ τύχῃ σχισθεῖσα εἰς δύο κόλπους ἀφικομένη καὶ αἱ μῆτραι δέξωνται τὴν γονὴν, οἱ κόλποι τε μὴ ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον χαλάσῃ, ἡ χωρισθεῖσα ἐν ἑκατέρῳ κόλπῳ ὑμενοῦται καὶ ζωοῦται τῷ αὐτῷ τρόπῳ ὥσπερ καὶ τὸ ἓν οὗ εἵνεκεν εἴπομεν. ὅτι δὲ ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος δίδυμα γίνεται ἱστόριον τόδε. ἔστι κύων καὶ ὗς καὶ ἄλλα ζῶα ὅσα ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος τίκτει καὶ δύο καὶ πλείονα, καὶ ἕκαστον τῶν ζώων ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐν κόλπῳ καὶ ὑμένι ἐστί. καὶ ταῦτα αὐτοὶ ὁρέομεν γινόμενα. καὶ ταῦτα τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντα ὡς ἐπιτοπλεῖστον. ὧδε δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἀπὸ μιῆς μίξιος γινόμενα τὰ παιδία ἑκάτερον ἐν κόλπῳ καὶ χωρίῳ ἐστὶ, καὶ τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀμφότερα καὶ πρότερον θάτερον χωρέει ἔξω καὶ τὸ χωρίον αὐτοῦ. ὅτι δὲ θῆλυ καὶ ἄρσεν δίδυμα γίνεται, φημὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἐν παντὶ ζώῳ, ἑκάστῳ γονῆς ἐνι καὶ ἀσθενέστερον καὶ ἰσχυρότερον. καὶ οὐκ ἐς ἅπαξ χωρέει ἡ γονὴ, ἀλλὰ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀποβράσσεται. καὶ οὐκ ἀνυστὸν ἀεὶ ὁμοίως εἶναι πᾶν ἰσχυρὸν, τό τε πρόσθεν ἐξιὸν καὶ

ris et volucribus ad eundem se habet modum. Cum genitura ad duos sinus divisa pervenerit, eamque uteri receperint, neque sinus alter ad alterum transmiserit, ea utroque sinu separata membrana vestitur, vitamque eo modo accipit quo et unus foetus de quo haec diximus. Quod vero ex uno congressu gemini procreentur, hoc argumento constat. Canis, sus et alia animalia uno congressu duos et plures foetus pariunt, quorum quisque in utero suo sinu et membrana conditur. Atque haec ipsi contingere cernimus, eosque omnes eodem ut plurimum die parere. Ad eundem quoque modum in muliere ex uno veneris complexu nati gemelli, uterque suo sinu et involucro conditur et eadem die in lucem prodit, alterumque prius cum suo involucro foras egreditur. Quod autem ex gemellis unus mas sit, alter foemina, id ideo contingere assevero. In muliere et in viro et in quovis animalium genere, in unoquoque tum imbecillior tum valentior genitura inest, neque unico impetu genitura procedit, sed et secunda et tertia jactatione emittitur, neque fieri potest ut quae prius et quae posterius exit, ejusdem

τὸ ὕστερον. ἐς ὁκότερον ἂν οὖν τῶν κόλπων τύχῃ ἡ γονὴ παχυτέρη καὶ ἰσχυροτέρη ἐσιοῦσα, κεῖθι ἄρσεν γίνεται· ἐς ὁκότερον δ' αὖ ὑγροτέρη καὶ ἀσθενεστέρη, θῆλυ γίνεται. ἢν δ' ἐς ἄμφω ἰσχυρὴ εἰσέλθῃ, ἄμφω ἄρσενα γίνεται· ἢν δὲ ἀσθενὴς ἐς ἄμφω, ἄμφω θήλεα γίνεται. οὗτος ὁ λόγος ὧδε εἰρημένος ἅπας τέλος ἔχει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ.

[302] (112) Ἐγὼ τὰ μέχρι τοῦ λόγου τούτου κοινῇσι γνώμῃσι χρέομαι ἑτέρων τε τῶν ἔμπροσθεν, ἀτὰρ καὶ ἐμεωυτοῦ. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει κοινὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι τῇσι γνώμῃσι βουλόμενον ξυνθεῖναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης τῆς ἰητρικῆς. περὶ δὲ τῶν μετεώρων οὐδὲ δέομαι λέγειν, ἢν μὴ τοσοῦτον ἐς ἄνθρωπον ἀποδείξω καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὁκόσα ἔφυ καὶ ἐγένετο, καὶ ὅτι ψυχή ἐστιν, καὶ ὅτι τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὅτι τὸ κάμνειν, καὶ ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώπῳ κακὸν καὶ ἀγαθὸν, || καὶ ὅθεν ἀποθνήσκει. νῦν δὲ ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐμεωυτοῦ

ſint roboris. Quemcunque ergo ſinum craſſior validiorque genitura ſubierit, in eo mas procreatur, quemcunque vero humidior ac imbecillior, in eo foemella generatur. At ſi in utrumque valida ſubeat, ambo mares naſcuntur, ſin debilis in utrumque, ambo foemellae. Atque omnis iſta oratio ad hunc expoſita modum ad finem perducta eſt.

HIPPOCRATIS DE CARNIBVS LIBER.

Equidem adhuc usque communibus ſententiis tum eorum, qui ante me fuerunt tum etiam meis uſus ſum. Neceſſe enim eſt eum qui hanc de arte medica tractationem ſuſcipere volet, commune ſententiis principium ponere. De caeleſtibus autem rebus et in ſublimi poſitis nihil dicere attinet, niſi quantum conferunt ad demonſtrandum de homine et de reliquis animantibus, quod ex his conſtant et procreata ſunt, quodque animo ſunt praedita et quod ſanitas et morbus, quodque in homine ineſt boni vel mali et mors ipſa inde proficiſcitur. Nunc vero ipſe meam ſententiam

γνώμας. δοκέει δέ μοι ὃ καλέομεν θερμὸν, ἀθάνατόν τε εἶναι καὶ νοεῖν πάντα καὶ ὁρῇν καὶ ἀκούειν καὶ εἰδέναι πάντα καὶ τὰ ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τοῦτο οὖν τὸ πλεῖστον ὅτε ἐταράχθη πάντα ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτω περιφορήν. καὶ ὀνομῆναί μοι αὐτὸ δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ἡ δευτέρα μοῖρα κάτωθεν αὐτῇ καλέεται μὲν γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ πουλὺ κινοῦν· καὶ ἐν τουτέῳ ἐνῇ δὴ πουλὺ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ τρίτη μοῖρα καὶ τοῦ ἠέρος μέσον χωρίων εἴληφε θερμόν τι ὄν. ἡ δὲ τετάρτη τοῦ ἐγγυτάτω πρὸς τῇ γῇ ὑγρότατόν τε καὶ παχύτατον. [303] κυκλεομένων δὲ τουτέων ὅτε οὖν ἐταράχθη, ἀπελείφθη τοῦ θερμοῦ πουλὺ ἐν τῇ γῇ ἄλλοθι, τὰ μὲν μεγάλα, τὰ δὲ ἐλάσσω, τὰ δὲ καὶ πάνυ σμικρὰ πλῆθος πολλά. καὶ τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινομένης τῆς γῆς, ταῦτα καταληφθέντα περὶ αὐτὰ σηπεδόνας ποιέει οἷον περὶ χιτῶνας. καὶ πολλῷ χρόνῳ θερμαινόμενον, ὁκόσον μὲν ἐτύγχανεν ἐκ τῆς γαίης σηπεδόνος λιπαρόν τε ἐὸν καὶ ὀλίγιστον τοῦ ὑγροῦ ἔχον τάχιστα ἐξεκαύθη καὶ ἐγένετο ὀστέα. ὁκόσα δὲ ἐτύγχανε κολ-

proferam. Quod calidum vocamus id mihi immortale esse videtur, cunctaque intelligere, videre et audire sentireque omnia tum praesentia tum futura. Cujus pars maxima, cum omnia perturbata essent, in supremum ambitum secessit, quod mihi veteres videntur aethera appellasse. Altera pars locum infimum sortita, terra quidem appellatur, frigida et sicca, multasque motiones habens et in qua multum sane calidi inest. Tertia vero pars medium aëris locum nacta est, calidum quid existens. Quarta pars terrae proximum locum obtinens, humidissima et crassissima. His igitur in orbem agitatis, cum turbata essent, calidi magna pars alias in terra relicta est, partim quidem magna, partim vero minor, alias etiam valde parva, sed in multas partes divisa. Et temporis successu a calido reficcata terra, ista in ea tanquam in membranis contenta circum se putredines excitant. Ac longo tempore incalescens, quod quidem ex terrae putredine pinguedinem sortitum est et minimum humidi habet, id citissime exustum ossa produxit. Quae vero naturam glu-

Ed. Chart. V. [303.] Foes. I. 249. Ed. Lind. I. (113. 114.)

λωδέστερα ἐόντα καὶ τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα, ταῦτα δὲ θερμαινόμενα οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, οὐδὲ μὴν τοῦ ὑγροῦ γενέσθαι, διὰ τοῦτο εἰδέην ἀλλοιοτέρην ἔλαβε τῶν ἄλλων καὶ ἐγένετο νεῦρα στερεά. οὐδὲ γὰρ ἐνῆν τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ, αἱ δὲ φλέβες τοῦ ψυχροῦ εἶχον πουλύ. καὶ τούτου τοῦ ψυχροῦ τὸ μὲν πέριξ ὅσον κολλωδέστατον ἦν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐξοπτηθὲν μῆνιγξ ἐγένετο, τὸ δὲ ψυχρὸν ἐὸν κρατηθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρὸν διὰ τοῦτο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φάρυγξ καὶ ὁ στόμαχος καὶ ἡ γαστὴρ καὶ τὰ ἔντερα ἐς τὸν ἀρχὸν κοῖλα ἐγένοντο. τοῦ γὰρ ψυχροῦ αἰεὶ θερμαινομένου τὸ μὲν πέριξ ἐξωπτήθη ὅσον αὐτὸ κολλῶδες ἦν καὶ ἐγένετο χιτὼν ὁ περὶ αὐτὸν μῆνιγξ, τὸ δὲ ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ, οὐ γὰρ ἐῆν οὔτε ἐν αὐτῷ, λιπαρὸν οὔτε κολλῶδες πουλὺ διετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν. κατὰ δὲ αὐτὸν λόγον καὶ ἡ κύστις πουλὺ ψυχρὸν ἀπολειφθὲν τὸ πέριξ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον διελύθη καὶ ἐγένετο (114) ὑγρόν. οὐ γὰρ ἐῆν ἐν αὐτῷ οὔτε τοῦ λιπαροῦ οὔτε τοῦ κολλώδεος. ὅσα δὲ περιῆν χιτὼν ἐγένετο.

tinosiorem sortita sunt et frigidi communionem habent, ea neque calefacta exuri potuerunt, neque etiam humida fieri, ideo formam longe ab aliis diversam nacta sunt, et nervi solidi extiterunt, cum non multum in iis frigidi inesset. At venae frigidi multum habebant, huius pars circumcirca ambiens et quod erat glutinosissimum a calido exassatum, membrana extitit. Quod vero erat frigidum a calido superatum dissolutum est, ideoque humidum evasit. Ad eandem omnino rationem fauces, gula, venter et intestina ad podicem usque cava extiterunt, Frigido enim semper incalescente, quod in ejus ambitu glutinosum erat exassatum est et ambiens membrana tunica evasit. Quod vero frigidum intus erat, quoniam in ipso neque pingue neque glutinosum multum inerat, colliquatum est et humidum extitit. Eadem quoque vesicae ratio fuit; frigidum multum relictum in ejus ambitu, a calido calefactum et dissolutum, humidum extitit, cum neque in eo pingue neque glutinosum inesset. Quod vero superfuit tunica evasit. Sed et alia quae cava

ἀτὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα κοῖλα τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. ὅκου μὲν ἦν τοῦ κολλώδεος πλέον ἢ τοῦ λιπαροῦ, χιτὼν μήνιγξ ἐγένετο· ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ πλέον ἢ τοῦ κολλώδεος ὀστέα ἐγένετο. ωὑτὸς δὲ λόγος καὶ τῶν ὀστέων. ὅκου μὲν μὴ ἐνῆν τοῦ κολλώδεος, τοῦ δὲ λιπαροῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, ἐξεκαίετο θᾶσσον διὰ τὸ λιπαρόν. καὶ ταῦτα τῶν ὀστέων καὶ σκληρότατα καὶ στριφνότατα. ὅκου δὲ λιπαρὸν καὶ κολλῶδες παραπλήσια. ταῦτα δὲ τῶν ὀστέων σηραγγώδεα. περὶ μὲν τουτέων οὕτως. τὸ μὲν ψυχρὸν πήγνυσιν· τὸ δὲ θερμὸν διαχέει. ἐν δὲ τῷ πολλῷ καὶ ξηραίνει χρόνῳ. ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ ξυνίῃ τὶ, τουτέοισι θᾶσσον ἐκκαίει καὶ ξηραίνει. ὅκου δὲ ἂν τὸ κολλῶδες ξυνίῃ τῷ ψυχρῷ ἄνευ τοῦ λιπαροῦ, οὐκ ἐθέλει ἐκκαίεσθαι, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ θερμαινόμενον πήγνυται. ὁ δὲ ἐγκέφαλος ἐστι μητρόπολις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ κολλώδεος, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μητρόπολις. θερμαινόμενον γὰρ τὸ πρῶτον πάντων διαχεόμενον λιπαρὸν γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκέφαλος ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώδεος πλεῖστον, οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἀλλ' ἐν τῷ

ſunt ad eundem habent ſe modum. Ubi enim glutinoſum pingue ſuperavit, membrana in tunicam evaſit. Et ubi pingue ſupra glutinoſum abundavit, oſſa extiterunt. Oſſium vero eadem eſt ratio. Ubi enim glutinoſum minime inerat, ſed pingue et frigidum abundavit, id celeriter propter pinguedinem exuſtum fuit, aſſaque duriſſima et maxime ſolida facta ſunt. Ubi vero pingue et glutinoſum ſimili portione reſpondent, haec oſſa ſunt fiſtuloſa. Ac de his quidem haec videtur eſſe ratio. Frigidum quidem denſat, calidum vero diſſipat, longo etiam interpoſito tempore exiccat Quod ſi quid pinguedinis aſſuerit, citius exurit et exiccat. Verum ubi glutinoſum cum frigido affuerit, citra pinguedinem exuri non ſolet, ſed temporis ſucceſſu incaleſcens condenſatur. At vero cerebrum frigidi et glutinoſi ſedes eſt et matrix, calidum vero pinguedinis ſedes et matrix. Quod enim dum incaleſcit primum omnium diffunditur, pingue fit. Atque iccirco cerebrum, quod minimum pinguis, plurimum vero glutinoſi habeat, a calido exuri nequit, ſed temporis ſpatio

χρόνῳ χιτῶνα μήνιγγα παχείην ἔλαβεν. περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὀστέα ὁκόσον τὸ θερμὸν ἐκράτησεν. καὶ ἐν ὅσοισι τοῦ λιπαροῦ ἐνῆν καὶ ὁ μυελὸς ὁ καλεόμενος νωτιαῖος, καθήκει ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου. || καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὠυτῷ τοῦ λιπαροῦ ἢ [303] τοῦ κολλώδεος πουλὺ, ὥσπερ καὶ (115) τῷ ἐγκεφάλῳ. διὰ τοῦτο οὐκ ἂν δικαίως καὶ αὐτῷ εἴη μυελὸς οὔνομα. οὐ γὰρ ὁμοίως τῷ ἄλλῳ μυελῷ ὡς ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὀστοῖσιν ἐνῆ. μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει, ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. τεκμήρια δὲ τουτέων σαφέα, εἴ τις ἐθέλοι ὀπτᾷν νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, καὶ τὰ ἄλλα δέ· τὰ μὲν ἄλλα ταχὺ ὀπτᾶται, τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι. ἐλάχιστον γὰρ ἔχει τοῦ λιπαροῦ. τὸ δὲ πιότατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὀπτᾶται. τὰ δὲ σπλάγχνα ὧδέ μοι δοκέει ξυστῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν φλεβῶν εἴρηταί μοι πρότερον. ἡ δὲ καρδίη πουλὺ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἔχει. καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον κρέας ἐγένετο σκληρὸν καὶ γλίσχρον, καὶ μῆνιγξ περὶ αὐτὴν, καὶ ἐκοιλώθη οὐχ ὥσπερ φλέβες, καὶ ἔστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φλεβὸς τῆς κοιλοτάτης. δύο γάρ εἰσι κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τῆς καρ-

tunicam membranam, videlicet crassam, nactum est, circa membranam vero ossa, ex eo quod calidum superavit et in quo pingue inerat. Medulla etiam quae dorsalis appellatur a cerebro ducitur, et neque in ipsa multum pinguis neque glutinosi inest, non aliter quam cerebro, eamque ob causam neque medullae nomine jure donatur. Neque enim reliquorum ossium medullae similis est, cum sola membranas habeat, quas alia medulla non habet. Atque horum manifesta sunt indicia, quod si quis nervosa et glutinosa, itemque alia assare volet, caetera quidem cito assentur, nervosa tamen et glutinosa assari nequeant, cum minimum pinguedinis habeant, quod vero dulcissimum est et pingue, celerrime assatur. At vero viscera hoc modo mihi constare videntur. Et de venis quidem antea a nobis dictum est. Cor autem multum glutinosi et frigidi obtinet, quod a calido calefactum, caro dura et viscida evasit, ipsumque membrana involutum cavum factum est, non quemadmodum venae, et ad venae maxime cavae caput annexum est. Duae enim sunt

δίης. τῇ μὲν οὔνομα ἀρτηρίη· τῇ δὲ κοίλη φλὲψ, πρὸς ᾗ καρδίη ἐστίν. καὶ πλεῖστον ἔχει τοῦ θερμοῦ ἡ ἀρτηρίη ἢ ἡ κοίλη φλέψ, καὶ ταμιεύει τὸ πνεῦμα. πρὸς δὲ τούτοιν τοῖν φλεβοῖν ἄλλαι κατὰ τὸ σῶμα. ἡ δὲ κοιλοτάτη φλὲψ, πρὸς ᾗ ἡ καρδίη, διὰ τῆς κοιλίης ἁπάσης διήκει καὶ διὰ τῶν φρενῶν, καὶ σχίζεται ἐς ἑκάτερον τῶν νεφρῶν. καὶ ἐπὶ τῇ ὀσφυῒ σχίζεται καὶ ἀΐσσει ἐπί τε τὰ ἄλλα καὶ ἐς ἑκάτερον σκέλος, ἀτὰρ καὶ ἄνωθεν τῆς καρδίης πρὸς τῷ αὐχένι, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερά. καὶ τότε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄγει καὶ ἐν τοῖς κροτάφοισι σχίζεται ἑκατέρη. ἔστι δὲ καὶ ἀριθμῷ εἰπεῖν τὰς φλέβας τὰς μεγίστας. ἑνὶ δὲ λόγῳ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς καὶ ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ἄλλαι φλέ(116)βες ἐσχισμέναι εἰσὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα. κοιλόταται γὰρ αἱ πρὸς τῇ καρδίῃ καὶ τῷ αὐχένι καὶ τῇ κεφαλῇ. καὶ κάτωθεν τῆς καρδίης μέχρι τῶν ἰσχίων. καὶ τὸ θερμὸν πλεῖστον ἐν τῇσι φλεψὶν καὶ τῇ καρδίῃ, καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἔχει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ῥηΐδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν, ὅτι θερμόν ἐστι τὸ πνεῦμα.

a corde venae cavae, et haec quidem arteria, illa vero vena cava nominatur, juxta quam cor politum habet. Arteria vero calidi plus continet quam vena cava et spiritus penus est. Ac praeter has duas venas aliae quoque in corpore insunt. Quae autem valde cava est et cordi annectitur, ventrem totum et septum transversum pervadit, et in utrumque renem et lumbos scinditur, tumque alias in partes tum in utrumque crus fertur. Quin etiam supra cor ad cervicem partim quidem dextra, partim etiam sinistra tendit, moxque ad caput ascendit et in tempora utraque scinditur. Possunt autem et maximae venae numero recenseri, sed ut uno verbo comprehendam, a vena cava et ab arteria reliquae venae in totum corpus dispersae sunt. Sunt autem maxime cavae quae ad cor, cervicem et caput tendunt et infra cor ad coxendices usque. Calidumque plurimum in venis et corde inest, eamque ob causam spiritum cor in se continet, quod sit omnium quae in homine sunt membrorum maxime calidum. Quod autem spiritus sit calidus facile

ἡ καρδίη καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες κινέονται αἰεὶ καὶ τὸ θερμότατον πλεῖστον ἔνι ἐν τῇσι φλεψίν. καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἕλκει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως γνῶναι. πῦρ εἴ τις θέλει καίειν ἐν οἰκήματι ὁκόταν ἄνεμος μὴ εἰσπνέῃ, φλὸξ κινέεται τοτὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἧσσον. καὶ λύχνος καιόμενος τὸν αὐτὸν τρόπον κινέεται, τοτὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἧσσον, ἀνέμου οὐδενὸς κινέοντος, ὅν τινα καὶ ἡμεῖς οἷοί τε ἐσμὲν γινώσκειν πνέοντα. καὶ τροφή ἐστι τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν. τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον τὰ χείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων τῆς μητρὸς καὶ ἕλκει τήν τε τροφὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω. τοῦτο γὰρ θερμότατόν ἐστιν ἐν τῷ παιδίῳ, ὅταν περ ἡ μήτηρ ἀναπνέῃ. τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι τὴν κίνησιν παρέχει τὸ θερμὸν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. εἰ δέ τις ἐρωτώῃ πῶς τοῦτο οἶδέ τις, ὅτι ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ἕλκει καὶ μύζει, τάδε αὐτῷ ἔστιν ἀποκρίνασθαι. κόπρον ἔχοντα ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν γίνεται καὶ ἀποπατέει ἐπειδὰν γένηται [304] τάχιστα καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πρόβατα, καίτοι οὐκ ἂν εἶχε κόπρον, εἰ μὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν

intelligas. Cor et venae cavae ſemper moventur, calidique plurimum in venis ineſt, et quia ex omnibus hominis membris cor ſit maxime calidum, eam ob cauſam ſpiritum attrahit, duero et aliter cognoſcas licet. Si quis ignem in domo, in qua nullus ventus ſpiret, accendere volet, flamma modo minus modo magis movetur. Sed et lucerna accenſa ad eundem modum modo magis modo minus agitatur, nullo, quemquidem ſpirare ſentiamus, vento mota, frigidumque calido alimentum eſt. At vero puer dum in utero eſt, compreſſis labris ex matris utero tum alimentum ſugit tum etiam ſpiritum, qui in puero calidiſſimus eſt, ubi ſane mater reſpirat, in cor attrahit. Quin etiam hoc calidum reliquo corpori et omnibus aliis partibus motum praebet. Quod ſi quis roget, unde hoc quis noſcit, quod puer in utero trahat et ſugat, hoc illi reſpondere licet. Pueri cum in lucem prodeunt, ſtercus in inteſtinis habere conſpiciuntur et ſimul ac in lucem editi ſunt tum homines tum pecora, id iis per ventrem ſecedit. At qui neque ſtercus haberet, niſi in utero ſugeret, neque ut

Ed. Chart. V. [304.] Foes. I. 250. 251. Ed. Lind. I. (116. 117.)

ἔμυζεν, οὐδ᾽ ἂν θηλάζειν τὸν μασθὸν ἠπίστατο γενόμενος αὐτίκα, εἰ μὴ καὶ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε. καὶ περὶ μὲν τῆς κι(117)νήσιος τῆς καρδίης καὶ τῶν φλεβῶν οὕτως ἔχει. ὁ δὲ πνεύμων πρὸς τῇ καρδίῃ ἐγένετο ὧδε. τοῦ ὑγροῦ ὁκόσον ἦν κολλωδέστατον ἡ καρδίη θερμαίνουσα ταχὺ ἐξήρανεν ὅκως περ ἀφρὸν, καὶ ἐποίησε σηραγγῶδες, καὶ φλέβια πολλὰ ἐν αὐτέῳ. διὰ δὲ τοῦτο ἐποίησε τὰ φλέβια. ὁκόσον ἐν τῷ κολλώδει ἐνῆν ψυχρὸν, τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν· || τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλώδεος αὐτὸς ὁ χιτών. τὸ δὲ ἧπαρ ὧδε ξυνέστη. ξὺν τῷ θερμῷ πουλὺ τοῦ ὑγροῦ ἀπολειφθὲν ἄνευ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐκράτησε τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ καὶ ἐπάγη. τεκμήριον δέ μοι τόδε. ὁκόταν σφάξῃ τις ἱερεῖον, τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρόν ἐστι τὸ αἷμα· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐπάγη. ἢν δέ τις αὐτὸ ταράσσει, οὐ πήγνυται. αἱ γὰρ ἶνες εἰσὶ ψυχραὶ καὶ κολλώδεες. ὁ δὲ σπλὴν συνέστη ὧδε. σὺν τῷ θερμῷ καὶ κολλώδει καὶ τοῦ θερμοῦ πλεῖστον, τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον, τοσοῦτον μόνον ὁκόσον πῆξαι τὸ κολλῶδες αὐτό. ὃ εἶναι αἱ

primum puer natus est, ubera sugere nosset, nisi in utero suxisset. Ac de cordis quidem et venarum motione ad hunc se res habet modum. Pulmo autem juxta cor sic extitit. Quod in humido glutinosissimum erat cor calefaciens celeriter exiccavit veluti spumam, et fistulosum reddidit, multisque venulis respersit. At venulas eam ob causam condidit. Quod in glutinoso inerat frigidi, id ipsum a calido colliquatum humidum est redditum, quod vero glutinosi fuit reliquum, in ipsam tunicam abiit. Jecur vero hunc in modum constitutum est. Humido multo cum calido relicto, absque glutinoso et pingui, frigidum superavit calidum et condensatum est. Cujus rei hoc a me proponitur argumentum. Cum quis victimam jugulat, quamdiu sanguis calidus est, liquidus etiam manet, ubi vero perfrixit, concrescit. Quod si quis ipsum agitet, minime concrescit, quod fibrae nimirum glutinosae sint et frigidae. Ad lien hunc in modum constitus est. Cum calido et glutinoso calidi quidem plurimum, frigidi vero minimum remansit, quantum scilicet

ἐνοῦσαι ἐν τῷ σπληνί. καὶ διὰ τὰς ἶνας ταύτας μαλακός ἐστιν ὁ σπλὴν καὶ ἰνώδης. οἱ δὲ νεφροὶ ξυνέστησαν ὧδε. ὀλίγον τοῦ κολλώδεος, τοῦ θερμοῦ ὀλίγον, τοῦ ψυχροῦ πλεῖστον, καὶ ἐπάγη ὑπὸ τούτου καὶ ἐγένετο σκληρότατον τὸ σπλάγχνον καὶ ἥκιστα ἐρυθρὸν, ὅτι οὐ πουλὺ τοῦ θερμοῦ ξυνέστη. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν σαρκῶν. τὸ μὲν ψυχρὸν ἔστησε καὶ ξυνέπηξε καὶ ἐποίησε σάρκα, τὸ δὲ κολλῶδες τρῶγλαι ἐγένοντο. ἐν δὲ τῇσι (118) τρώγλοισι ταύτῃσι τὸ ὑγρὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ τῇσι μεγάλῃσιν. τὸ δὲ θερμὸν ἐν παντὶ τῷ σώματι, πλεῖστον δὲ τῷ σώματι· καὶ τοῦ ψυχροῦ πουλὺ ἐν τῷ ὑγρῷ. τοσοῦτο δέ ἐστι τοῦ ψυχροῦ, ὁκόσον δύναται πῆξαι τὸ ὑγρόν· ἀλλὰ νενίκηται, ὥστε διακέχυται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ ἀπόδειξις τοῦ ὑγροῦ ὅτι θερμόν ἐστιν, εἴ τις ἐθέλοι τάμνειν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος, ὅκου ἐθέλοι. ῥεύσει τε αἷμα θερμὸν, καὶ τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρὸν ἔσται· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ ὑπό τε τοῦ ἐνεόντος ψυχροῦ καὶ τοῦ ἐκτὸς, ἐγένετο δέρμα καὶ ὑμὴν, καὶ εἴ τις ἀφελὼν τοῦτο τὸ δέρμα ἐάσειεν ὀλίγου χρόνου, ὄψεται ἄλλο δέρμα γινόμενον. εἰ δέ τις τοῦτο ἀεὶ ἀφαιρεῖ, ἄλλο δέρμα γί-

ipsum glutinosum cogat, quod fibrae ipsae in liene existentes constituunt, propter quas mollis et fibrosus ipse redditur. At renes hoc modo compacti sunt. Glutinosi parum parumque calidi a plurimo frigido condensatum est et viscus durissimum extitit et minimum rubrum, quod non multum calidi simul coierit. Eadem quoque de carnibus ratio est; frigidum quidem carnem constituit, condensavit et fecit, glutinosum autem in foramina abiit, in quibus velut in magnis venis humidum inest. Calor per universum corpus spargitur, isque plurimus in corpore inest et multum frigidi in humido, nimirum quantum humidum condensare queat, verum a calore superatum ab eo diffunditur. Quod autem humidum sit calidum sic ostenditur. Si quis corporis humani particulam quamcunque volet secet, sanguis calidus effluet, et quamdiu quidem calidus fuerit, liquidus erit. Ubi vero tum ab insito tum ab externo frigido perfrixerit, pellicula et membrana obducitur. Qua detracta si quis pauco tempore sinat, aliam enatam pelliculam videbit, eamque si quis

νοιτ' ἂν πρὸς τοῦ ψυχροῦ. τούτου δὲ εἵνεκα πλείω ἔλεξα τέως ἀποδείξω ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ σώματος πρὸς τοῦ ἠέρος ἀναγκαίως ἔχει δέρμα γενέσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ καὶ τῶν πνευμάτων προσβαλλόντων. τὰ δὲ ἄρθρα ὧδε ἐγένετο. ὅτε τὰ ὀστέα ξυνίστατο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπαρὰ ἦν, τάχιστα ἐξεκαύθη, ὥσπερ πρόσθεν λέλεκται ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ· ὁκόσον δ' αὐτέων κολλῶδες ἦν, τοῦτο δὲ οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, ἀλλὰ μεταξὺ ἀποληφθὲν τοῦ καιομένου ξηραινομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ νεῦρα καὶ σίαλον ἐγένετο· τὸ δὲ σίαλον ὁκόσον τοῦ κολλώδεος ὑγρότατον ἦν, τόδε θερμαινόμενον παχύτερον ἐγένετο ὑγρὸν ἐόν· καὶ ἀπὸ τούτου σίαλον ἐγένετο. οἱ δὲ ὄνυχες ἀπὸ τουτέου ἐγένοντο τοῦ κολλώδεος. [305] ἀπὸ γὰρ τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἄρθρων αἰεὶ τὸ ὑγρό(119)τατον αὐτέου ἀπιὸν κολλῶδες γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον καὶ ἐξαυαινόμενον θύραζε εἰς ὄνυχας. οἱ δὲ ὀδόντες ὕστερον γίνονται διὰ τόδε. ἀπὸ τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖν γνάθοιν ἡ αὔξησις γίνεται τοῦ κολλώδεος τοῦ λιπαροῦ. τὸ ἐνεὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον ἐκκαίεται καὶ

semper auferat, alia a frigido pellicula producetur. Sed hujus rei gratia longior sum, ut ostendam corporis summum aëri obversum a frigido et ventis ingruentibus necessario pelliculam contrahere. Articuli vero hunc in modum producti sunt. Quando ossa constituta sunt, quod quidem in his pingue fuit, celerrime exustum est, quemadmodum superiore oratione a nobis dictum fuit. Quod autem ex his glutinosum erat, id cum peruri nequiret, medio loco interustum et exiccatum comprehensum, a calido in nervos et mucum transiit. In mucum vero, quatenus quod ex glutinoso humidissimum erat, calefactum crassius evasit, cum humidum esset, indeque mucus extitit. Ex hoc ipso autem glutinoso ungues producti sunt. Quod enim in eo maxime est humidum, ab ossibus et articulis semper in ungues foras secedit et a calore exiccatum et arefactum glutinosum redditur. Dentes autem postremi istam ob causam gignuntur. Ex capitis et maxillarum ossibus glutinoso incrementum accedit, et pingue quod inest a calido exiccatum exu-

γίνονται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀστέων, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ψυχροῦ. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τῆς διαίτης ἐν τῇ μήτρῃ, καὶ ἐπὴν γένηται ἀπὸ τοῦ γάλακτος θηλάζοντι τῷ παιδίῳ. ἐπειδὰν δὲ οὗτοι ἐκπέσωσιν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν. ἐκπίπτουσι δὲ ἐπειδὰν ἐπὶ τὰ ἔτεα εἴη τῆς πρώτης τροφῆς, ἔστι δὲ καὶ οἷς πρότερον, ἢν ἀπὸ νοσερῆς τροφῆς φύσωσιν· τοῖς δὲ πλείστοισιν, ἐπειδὰν ἑπτὰ ἔτεα γένηται. οἱ δὲ μεταφύοντες συγκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ὑπὸ νόσου διαφθαρῶσι. διὰ δὲ τοῦτο φύονται οἱ ὀδόντες ὕστερον τῶν ἄλλων. ἐν τῇ γνάθῳ φλέβες εἰσὶ καὶ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ μούνοισι τῶν ὀστέων αὗται τὴν τροφὴν παρέχουσι τῷ ὀστέῳ. || τὰ δὲ ὀστέα τοιαύτην αὔξησιν ὁποῖά πέρ ἐστι, καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα τοιαύτην ἀποδιδῶσιν αὔξησιν, ὁποῖα αὐτά ἐστιν. καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος τῶν ἐντέρων, εἰς ἃ συλλέγεται τὰ σιτία καὶ τὰ ποτά, ἐπειδὰν θερμανθῇ ταῦτα, ἕλκουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ὑγρότατον. τὸ δὲ παχύτατον αὐτέου καταλείπεται καὶ γίνεται κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖσι κάτω. τὸ δὲ λεπτότατον αἱ φλέβες ἕλκου-

ritur et dentes fiunt reliquis ossibus duriores, quoniam nihil frigidi inest. Ac primi quidem dentes ex victus ratione in utero nascuntur et ubi in lucem editus est puer, ex lacte, dum mammam sugit. Cum vero hi exciderint, ex cibo et potu. Excidunt autem ubi ad primi alimenti annos devenerint, quibusdam etiam prius, si ex morbido alimento pullularint, plurimis vero, cum ad annos septem pervenerint. At qui postea nascuntur, ad senectutem usque remanent, nisi ex morbo corrumpantur. Istam vero ob causam dentes reliquis partibus tardius oriuntur. In maxilla venae sunt, eaeque huic ossi inter omnia ossa ex ventre inferiore alimentum exhibent. Ossa autem qualia quidem sunt, tale dant incrementum, ut et reliqua omnia tale exhibent incrementum, qualia ipsa existunt. Venae enim quae per ventrem et intestina feruntur, in quibus cibi et potus coacervantur, ubi hi incaluerint, id quod est tenuissimum et humidissimum attrahunt, crassissimum autem isthic relictum in inferioribus intestinis in stercus abit. Tenuissimum, inquam, venae tra-

Ed. Chart. V. [306.] Foes. I. 252. Ed. Lind. I. (119. 120.)

σιν ἐκ τῆς νηδύος καὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος (120) θερμαινομένων τῶν σιτίων. ἐπὴν δὲ περήσῃ τὴν νῆστιν, ἐς τὰ κάτω ἔντερα ξυνεστράφη καὶ κόπρος ἐγένετο. ἡ δὲ τροφὴ ἐπειδὰν ἀφίκηται, ἕκαστον τοιαύτην ἀπέδωκε τὴν εἰδέην ἑκάστου ὁκοία περ ἦν. ἀρδόμενα γὰρ ὑπὸ τῆς τροφῆς αὔξεται ἕκαστα, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ κολλῶδες καὶ τὸ λιπαρὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν καὶ τὰ ὀστέα καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα ὁκόσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνῆ. διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ ὀδόντες φύονται. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μοῦναι τῶν ὀστέων αἱ γνάθοι φλέβας ἔχουσιν αὗται ἐν ἑωυταῖσι. καὶ διὰ τοῦτο τροφὴ ἕλκεται πλέον ἢ ἐς τὰ ἄλλα ὀστέα. καὶ πλέονα τὴν τροφὴν ἔχοντα καὶ ἀθροωτέρην τὴν ἐπιῤῥοὴν ἀποτίκτει αὔξησιν αὐτὰ ἀφ᾽ ἑωυτέων τοιαύτην οἷά πέρ ἐστιν αὐτὰ τέως ἂν περ καὶ ἄνθρωπος οὖλος αὐξάνηται. αὐξάνεται δὲ ἐπὴν γένηται ἐπίδηλος. ἐπίδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἑπταετέος μέχρι τεσσαρεσκαιδεκαταῖος. καὶ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ οἵ τε μέγιστοι τῶν ὀδόντων φύονται καὶ ἄλλοι πάντες, ἐπὴν ἐκπέσωσιν οἳ ἐγένοντο ἀπὸ τῆς τροφῆς

hunt ex ventre et inteſtinis quae ſupra jejunum ſunt, ubi cibi incaluerint. Qui ſuperato jejuno in inferiora inteſtina collecti in ſtercus abeunt. At poſtquam alimentum eo pervenerit, unumquodque eam quam habuerat formam cuique reddit. Irrigata namque alimento ſingula incrementum accipiunt, calidum, frigidum, glutinoſum, pingue, dulce, amarum et oſſa et reliqua omnia quae in homine inſunt. Ideoque poſterius dentes producuntur. Dictum autem a me etiam eſt antea, maxillas ſolas inter oſſa venas in ſeſe habere, ut proinde copioſius ad alimentum quam ad reliqua oſſa trahatur. Et quae copioſius habent alimentum et uberiorem affluxum, eae tale ex ſe incrementum pariunt qualia ſane ipſa exiſtunt, quamdiu homo ad integritatem increſcit. Increſcit autem ubi conſpicuo adoleſcere cernitur, quod praecipue a ſeptennio ad decimumquartum annum apparet. Quo tempore tum maximi tum caeteri omnes dentes producuntur, poſtquam exciderint, qui ab ali-

Ed. Chart. V. [306. 307.] Foës. I. 252. Ed. Lind. I. (120. 121.

τῆς ἐν τῇ μήτρῃ. αὔξεται δὲ καὶ ἐς τὴν τρίτην ἑβδομάδα ἐν ᾗ νεηνίσκος γίνεται μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ δὲ ἑβδομάδι ὀδόντες φύονται δύο τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων, οὗτοι καλέονται σωφρονιστῆρες. αἱ δὲ τρίχες φύονται ὧδε. ὀστέα εἰσὶ καὶ ἐγκέφαλος ἀφ᾽ ὧν ἡ τοιαύτη αὔξησις, ὅτι τοῦ πέριξ κολλώδεος ὅπωσπερ τοῖσι νεύροισι καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνε(121)στιν. εἰ γὰρ ἐνῆν τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκαίετο ἂν ἐκ τοῦ θερμοῦ. τάχα δὲ θαυμάσειεν ἄν τις ὅτι καὶ ἐν τῇσι μασχάλῃσι [307] καὶ ἐν τῷ ἐπισείῳ τρίχες πολλαὶ καὶ ἐν τῷ σώματι παντί εἰσιν. οἶσιν οὗτος λόγος περὶ τουτέου. ὅπου τυγχάνει τοῦ σώματος τὸ κολλῶδες ὄν, ἐνταῦθα αἱ τρίχες γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἀκούει δὲ διὰ τόδε. τὰ τρήματα τῶν οὐάτων προσήκει πρὸς ὀστέον σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὅμοιον λίθῳ. τοῦτο δὲ πέφυκε πρὸς ὀστέον κοίλωσις σηραγγώδης. οἱ δὲ ψόφοι ἀπερείδονται πρὸς τὸ σκληρόν. τὸ δὲ ὀστέον τὸ κοῖλον ἐπηχεῖ διὰ τοῦ σκληροῦ. τὸ δέρμα τὸ πρὸς τῇ ἀκοῇ πρὸς τῷ ὀστέῳ τῷ σκληρῷ λεπτόν ἐστιν ὥσπερ ἀράχνιον, ξηρότατον τοῦ ἄλλου δέρματος.

mento ex utero orti ſunt. Increſcit autem et ad tertium annorum ſeptenarium, in quo adoleſcens evadit, ad quartum uſque et quintum ſeptenarium. Quin etiam hominibus plerisque quarto ſeptenario duo dentes enaſcuntur, qui moderatores nominantur. Capilli autem ad hunc modum oriuntur. Ab oſſibus et cerebro ejusmodi incrementum provenit, ab eo videlicet glutinoſo, quod circumcirca exiſtit, in quo pinguis nihil ineſt, quemadmodum et nervis accidit. Si quid enim pinguis ineſſet, a calido exuſtum eſſet. Ac fortaſſis mirum aliquem ſubeat, cur in axillis et pube et reliquo corpore pili multi ſuccreſcant. Cujus rei haec eſt ratio, quod ubicunque in corpore glutinoſum exiſtit, ibi pili a calore gignuntur. Hanc vero ob cauſam auditio fit. Aurium foramina ad os durum et ſiccum lapidi ſimile perveniunt, cui cavitas fiſtuloſa addita eſt. Soni autem in durum impingunt et os cavum per ipſum durum inſonat. Pellicula vero in ipſo meatu auditorio juxta os durum tenuis eſt, ad inſtar telae aranei, prae re-

τεκμήρια δὲ πολλὰ ὅτι ξηρότατον ἠχεῖ μάλιστα. ὅταν δὲ μέγιστον ἠχήσῃ, τότε μάλιστα ἀκούομεν. καὶ εἰσί τινες οἳ ἔλεξαν φύσιν ξυγγράφοντες ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ ἠχέων. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν γένηται. αὐτός τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός ἐστι καὶ μῆνιγξ περὶ αὐτόν ἐστιν ὑγρὴ καὶ παχείη, καὶ περὶ τὴν μήνιγγα ὀστέα. οὐδὲ οὖν τῶν ὑγρῶν ἠχεῖ, ἀλλὰ ξηρά. τὰ δὲ ἠχέοντα ἀκοὴν ποιεῖ. ὀσφραίνεται δ' ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐὼν αὐτὸς τῶν ξηρῶν, ἕλκων τὴν ὀδμὴν ξὺν τῷ ἠέρι διὰ τῶν βρογχίων ξηρῶν ἐόντων. προήκει γὰρ ὁ ἐγκέφαλος τῆς ῥινὸς ἐς τὰ κοῖλα. καὶ ταύτῃ αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐπίπροσθεν ὀστέον οὐδὲν, ἀλλὰ χόνδριον μαλακὸν ὅκως περ σπόγγος, οὔτε κρέας οὔτε ὀστέον. καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ ᾖ τὰ κοῖλα τῆς ῥινὸς, ὀσμᾶσθαι τῶν ξηροτέρων αὐτὸς ἑωυτοῦ ἀκριβέστερός (122) ἐστιν. ὕδατος γὰρ οὐκ ὀδμᾶται. || ὑγρότερον γάρ ἐστι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐὰν μὴ σαπῇ. σηπόμενον γὰρ τὸ ὕδωρ παχύτερον γίνεται καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ὁκόταν δὲ ὑγρανθέωσιν αἱ ῥῖνες, οὐ

liquis pelliculis ficcissima. Quod autem ficcissimum est, id ad sonum concipiendum maxime facere, multis argumentis comprobari potest. Cum ergo plurimum resonat, tum maxime audimus. Etsi nonnulli naturae historiam scriptis mandantes cerebrum ipsum sonum facere dixerunt, quod tamen nullo modo fieri potest. Cerebrum enim ipsum humidum est et ipsum ambiens membrana humida et crassa, eamque ossa circumdant. Atqui nullum humidum sonum facit, sed quae sicca sunt. Quae vero resonant auditionem faciunt. At vero cerebrum odorandi facultatem habet, cum humidum existat, aridorum odorem cum aëre per cartilaginosa corpora, quae sicca sunt, attrahens. Cerebrum enim ad nasi cavitatem progreditur, hacque parte nullum ei os obtenditur, sed mollis cartilago spongiae instar, quam neque carnem neque os appellare queas. Et cum quidem narium cava sicca fuerint, ipsum per se exquisite magis rerum siccarum odorem percipit. Neque enim aquam olfacit, cum cerebro sit humidior, nisi computruerit. Putrefacta namque aqua crassior evadit et reliqua omnia. At cum nares humidae fuerint, olfacere nequit, cum ad se cerebrum

δύναται ὀσφραίνεσθαι. οὐ γὰρ τὸν ἠέρα ἕλκει αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. ταύτῃ δὲ καὶ ὅταν ἀποτήκῃ ὁ ἐγκέφαλος πλεῖστον αὐτὸς ἀφ᾽ ἑωυτοῦ ἐς τὴν ὑπερώην καὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὸν πνεύμονα καὶ ἐς τὴν ἄλλην κοιλίην, γινώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ φασὶ καταῤῥέειν ἐκ τῆς κεφαλῆς. καταῤῥέει δὲ καὶ ἐς τὸ ἄλλο σῶμα. καὶ ἔστι τρόπῳ τῷ θερμῷ. ὁρῇ δὲ διὰ τοῦτο. ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τῆς μήνιγγος φλὲψ καθήκει ἐς τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τοῦ ὀστέου ἑκάτερον. διὰ ταύταιν ταῖν φλεβοῖν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διηθέεται τὸ λεπτόταιον τοῦ κολλωδεστάτου. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ περὶ αὐτὸ δέρμα ποιέει τοιοῦτον οἷόν περ περὶ αὐτό ἐστι τὸ διαφανὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ πρὸς τοῦ ἠέρος, πρὸς ὃ προσβάλλει τὰ πνεύματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ περὶ τοῦ ἄλλου δέρματος ἔλεξα. πολλὰ δὲ ταῦτ᾽ ἐστὶ τὰ δέρματα, πρὸ τοῦ ὁρέοντος διαφανέος, ὁκοῖόν περ αὐτό ἐστιν. τούτῳ γὰρ τῷ διαφανεῖ ἀνταυγέει τὸ φῶς καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα. τουτέῳ οὖν ὁρῇ τῷ ἀνταυγέοντι. ὅτι δὲ μὴ λαμπρόν ἐστι, μηδὲ ἀνταυγῇ, τουτέῳ οὐχ ὁρῇ. τὸ δὲ ἄλλο τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκὸν κρέας

aërem non attraeat. Ad eundem etiam modum cum cerebrum colliquatum plurimam materiam ex ſe in palatum et fauces et pulmonem reliquumque ventrem detruſerit, id percipiunt homines et ex capite deſtillare dicunt, etſi in reliquum etiam corpus deſtillat, idque cum calore quodam contingit. At vero eam ob cauſam videt, quod a cerebri membrana vena ad utrumque oculum per os pertinet. Per has duas venas ex glutinoſo, quod eſt maxime tenue, ex cerebro veluti per collum transmittitur, atque ideo ipſam circum ſe tunicam quae aëri obverſatur et ad quam venti ingruunt, talem facit, quale eſt ipſum oculi pellucidum, eadem plane ratione quam de caeteris tunicis diximus. Sunt autem multae hae tunicae, quae oculi pellucido praetenduntur, ipſique ſint ſimiles. In hoc enim pellucido lumen et ſplendida cuncta lucem reflectunt. Per hoc igitur in quo lumen reflectitur, viſio fit. Quod vero minime eſt ſplendidum neque oblucet, per illud viſio non fit. Reliquum circum ocu-

ἐστίν. ἡ δὲ κόρη καλεομένη τοῦ ὀφθαλμοῦ μέλαν φαίνεται διὰ τοῦτο, ὅτι ἐν βάθει ἐστὶ καὶ χιτῶνες περὶ αὐτὸ εἰσὶ μέλανες. χιτῶνα δὲ καλέομεν τὸ ἐνεὸν ὥσπερ (123) δέρμα, ἔστι δὲ οὐ μέλαν ὄψει, ἀλλὰ λευκὸν διαφανές. τὸ δὲ ὑγρὸν κολλῶδες. [308] πολλάκις γὰρ ὀπώπαμεν ἐπὶ συῤῥαγέντος ὀφθαλμοῦ ἐξιὸν ὑγρὸν κολλῶδες. κἢν μὲν ᾖ ἔτι θερμὸν, ὑγρόν ἐστιν. ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐγένετο ξηρὸν ὥσπερ λιβανωτὸς διαφανὴς καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θηρίων ὅμοιόν ἐστι. τὸν δὲ ὀφθαλμὸν ἀνιᾷ πᾶν ὅ τι ἂν ἐμπέσῃ καὶ τὰ πνεύματα προσβάλλοντα καὶ τὰ ἄλλα ὅσα λαμπρότερα ἢ κατ' αὐτόν ἐστι. καὶ ἤν τις ἐν κρίσει διὰ τόδε, ὅτι ὁμόχροια ἐστίν. ὥσπερ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἄλλη κοιλίη ἔνυγρά ἐστιν. διαλέγεται δὲ διὰ τὸ πνεῦμα ἕλκων εἴσω πᾶν τὸ σῶμα. τὸ πλεῖστον δὲ ἐς τὰ κοῖλα αὐτὸς ἑωυτῷ. αὐτὸ δὲ θύραζε ὠθεόμενον διὰ τὸ κενὸν ψόφον ποιέει. ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ· ἡ δὲ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἐν τῷ φάρυγγι ἀποφράσσουσα καὶ προσβάλλουσα πρὸς τὴν ὑπερώην καὶ πρὸς τοὺς

los album caro eſt. Pupilla autem oculi nominata nigra ob id apparet, quod in fundo ſita ſit et tunicae eam ambientes nigrae exiſtunt. Tunicam vero appellamus id quod velut pellicula ineſt, quae neutiquam ad conſpectum nigra eſt, ſed alba et pellucida et oculi humidum, glutinoſum. Saepe enim conſpeximus oculo diſrupto prodiiſſe humorem glutinoſum, qui quamdiu calidus eſt, liquidus exiſtit, ubi vero perfrixit, ſiccus evadit ad inſtar thuris transparens. Quod in hominibus et feris ad eundem modum ſe habet. At oculo infeſtum eſt quicquid in eum incurſat, et venti et quaecunque ſplendidiora quam in ſe ipſo ſint. Idque quis ideo fieri judicet, quod unius et ejusdem ſint coloris. Quemadmodum os et lingua et reliquus venter humida exiſtunt. Sermonis autem in homine cauſa eſt, quod totum corpus ſpiritum intro trahit, eumque plurimum in ſuas quisque cavitates. Is vero per inane foras pulſus ſtrepitum facit. Caput enim reſonat, lingua vero in faucibus interſeptum, ſuo appulſu format et ad palatum ac dentes impin-

Ed. Chart. V. [508.] Foes. I. 253. Ed. Lind. I. (123. 124.)

ὀδόντας ποιέει σαφηνίζειν. ἢν δὲ μὴ ἡ γλώσση ἄρθροῖ προσβάλλουσα ἑκάστοτε, οὐκ ἂν σαφέως διαλέγοιτο, ἀλλ' ἢ ἕκαστα φύσει τὰ μονόφωνα. τεκμήριον δέ ἐστι τουτέω, οἱ κωφοὶ οἱ ἐκ γενεῆς οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τὰ μονόφωνα μοῦνον φωνέουσιν, οὐδ' εἴ τις τὸ πνεῦμα ἐκπνεύσας πειρῷτο διαλέγεσθαι. δῆλον δὲ τόδε. οἱ ἄνθρωποι ὁκόταν βούλωνται μέγα φωνῆσαι, ἕλκοντες τὸ πνεῦμα τὸ ἔξω ὠθέουσι θύραζε καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχῃ τὸ πνεῦμα. ἔπειτα δὲ καταμαραίνεται τὸ φθέγμα. καὶ οἱ κιθαρῳδοὶ (124) ὁκόταν δέῃ αὐτοῖς μακροφωνέειν, ἐπ' ἄκρον ἑλκύσαντες τὸ πνεῦμα ἔσω πουλὺ ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορὰν καὶ φωνοῦσι καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχωσι τῷ πνεύματι. ἐπὴν δὲ τὸ πνεῦμα ἐπιλίπῃ, καταπαύονται. τουτέοισι δῆλον ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ φθεγγόμενον. εἶδον δὲ ἤδη οἳ σφάξαντες ἑωυτοὺς ἀπέταμον τὸν φάρυγγα παντάπασιν. οὗτοι ζῶσι μὲν, φθέγγονται δὲ οὐδὲν, εἰ μή τις συλλάβῃ τὸν φάρυγγα. οὗτοι δὲ φθέγγονται. δῆλον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ πνεῦμα οὐ δύναται διατετμημένου τοῦ λάρυγγος ἕλκειν ἔσω ἐς τὰ κοῖλα, ἀλλὰ κατὰ

gens clarum reddit. Quod nisi lingua suo semper appulsu formaret, non distincte homo loqueretur, sed singula unam natura vocem ederent. Cujus rei indicio sunt muti a primo ortu, qui distincte loqui nequeunt, sed solam vocem edunt. Neque vero si quis spiritu foras emisso loqui conetur, id facere queat, quod hinc constat. Qui magnam volunt vocem edere, ii attractum externum spiritum foras propellunt et quamdiu perdurat spiritus, magnam vocem fundunt, quae postea deficit. Quinetiam citharoedi, si ut magna voce utantur opus sit, spiritum intro summopere attrahunt et plurimum emittunt ac vociferantur, vocemque quamdiu spiritus suffecerit, magnam edunt. Ubi vero spiritus defecerit desinunt. Ex quibus manifestum est, spiritum vocem edere. Vidi praeterea quosdam, qui cum seipsos jugulassent, guttur in totum sibi praesecuerant. Atque hi vivunt quidem, verum nullam vocem emittunt, nisi quis guttur constringat, ac tum demum ii vocem edunt. Quin et hoc patet quod praesecto summo gutture spiritus in ca-

τὸ διατετμημένον ἐκπνέει. οὕτως ἔχει περὶ φωνῆς ἴσως καὶ διαλέξεως. (312) ὁ δὲ αἰὼν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου ἑπταήμερος. || πρῶτον μὲν ἐπὴν ἐς τὰς μήτρας ἔλθῃ ὁ γόνος, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἔχει ὁκόσα περ ἐστὶν ἔχειν τοῦ σώματος. τοῦτο δέ τις ἂν θαυμάσειεν ὅκως ἐγὼ οἶδα. πολλὰ δὲ εἶδον τρόπῳ τοιῷδε. αἱ ἑταῖραι αἱ δημόσιαι αἵτινες αὐτέων πεπείρηνται πολλάκις, ὁκόταν παρὰ ἄνδρα ἔλθῃ, γινώσκουσιν ὁκόταν λάβωσιν ἐν γαστρί· κἄπειτ᾽ ἐνδιαφθείρουσιν. ἐπειδὰν δὲ ἤδη διαφθαρῇ, ἐκπίπτει ὥσπερ σάρξ. ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι εὑρήσεις ἔχειν πάντα μέλεα καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς χώρας καὶ τὰ οὔατα καὶ τὰ γυῖα καὶ τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι καὶ τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν, καὶ τὸ αἰδοῖον καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα δῆλον. [309] εὔδηλον δὲ καὶ ὅταν λάβῃ ἐς γαστέρα τῇσιν ἐπισταμένῃσιν, αὐτίκα ἔφριξεν, καὶ θέρμη καὶ βρυγμὸς καὶ σπασμὸς ἔχει καὶ τὸ ἄρθρον καὶ τὸ σῶμα πᾶν καὶ τὴν ὑστέρην ὄκνος. καὶ ὁκόσαι καθαραί εἰσι τοῦτο πάσχουσιν.

vitates internas attrahi nequit, sed praesectam partem foras effertur. Ita sane de voce ac sermone simili modo se res habet. Hominis autem vita septem dierum numero circumscribitur. Ac primum quidem ubi genitura ad uteros pervenerit, habet intra septem dies quaecunque ex corpore ei accedere necesse est. Id vero quomodo noverim fortasse quis mirabitur, verum multa ad hunc modum vidi. Meretrices publicae, quae in seipsis saepius id expertae sunt, ubi cum viro congressae sunt, noscunt quando conceperint moxque conceptum intra se perdunt. Quo postea jam perdito veluti caro excidit. Eam in aquam conjectam si accuratius inspexeris, membra omnia habere deprehendas, et oculorum regiones et aures et brachia. Quin et manuum digiti et crura et pedes et pedum digiti et pudendum et reliquum totum corpus in conspicuo est. Liquido autem constat harum rerum peritis, quod mulier ubi concepit, statim inhorrescit et incalescit, ac dentibus stridet et articulum reliquumque corpus convulsio prehendit et uterum torpor, idque iis quae purae sunt accidit. Quae vero crassae et mu-

ὁκόσαι δὲ πάσχουσι παχεῖαι καὶ τὸ βλεννῶδες, οὐ γινώσκουσι τουτέων τῶν γυναικῶν πολλαί. ἢ δέ μοι ἔδειξαν, κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ἐπίσταμαι εἰδέναι. δῆλον δὲ τόδε, ὅτι ἑπτήμερος ὁ αἰὼν, εἴ τις ἐθέλει (313) ἑπτὰ ἡμέρας φαγέειν ἢ πιέειν μηδέν. οἱ μὲν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν αὐτῇσιν· εἰσὶ δέ τινες καὶ οἳ ὑπερβάλλουσιν, ἀποθνήσκουσι δ᾽ ὅμως. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ ἐπείσθησαν ὥστε μὴ ἀποκαρτερῆσαι, ἀλλὰ φαγέειν τε καὶ πιέειν· ἀλλ᾽ ἡ κοιλίη οὐκέτι καταδέχεται. ἡ γὰρ νῆστις συνεφύη ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν· ἀλλὰ θνήσκουσι καὶ οὗτοι. ἔστι δὲ καὶ τόδε τεκμήρασθαι. τὸ παιδίον ἑπτάμηνον γόνον γενόμενον, λόγῳ γεγένηται καὶ ζῇ καὶ λόγον ἔχει τοιοῦτον καὶ ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. ὀκτάμηνον δὲ γενόμενον οὐδὲν βιοῖ πώποτε. ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γόνος γίγνεται καὶ ζῇ καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶν διηκόσιαι ὀγδοήκοντα. ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῶν ἑβδομάδων ἑβδομήκοντα ἡμέραι. ἔχει δὲ καὶ τὸ ἑπτάμηνον γενό-

cosae istud experiuntur, earum pleraeque hoc non sentiunt. Ac sane quantum illae mihi ita indicarunt, tantum etiam me scire profiteor. Quod vero hominis vita septem dierum numero circumscribatur, hoc quoque manifestum est. Plerique quidem ex his qui septem diebus nihil edere aut bibere volunt, in his moriuntur, quod si qui eos superaverint, nihilominus tamen moriuntur. Nonnulli etiam, ne per inediam a vita discederent, sed ut comederent et biberent persuasi sunt, verum venter non amplius admittit. Jejunum enim intestinum in his diebus cohaerescit, quinetiam illi moriuntur. Quin et illud ipsum ex his conjicere licet. Puer septimo mense natus, certa ratione in lucem prodiit et vitalis est, cum is rationem et numerum exacte ad hebdomadas respondentem habeat. Octavo autem mense natus nullus unquam vixit. Novem autem mensium et decem dierum foetus editur et vitalis est, numerumque ad hebdomadas exacte respondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum dies sunt duceuti et octoginta. Hebdomadarum autem decuriam dies septua-

μενον τρεῖς δεκάδας ἑβδομάδων, ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἑκάστην ἑβδομήκοντα ἡμέραι. τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι δέκα καὶ διηκόσιαι. καὶ αἱ νοῦσοι οὕτω τοῖς ἀνθρώποις ὀξύταται γίνονται, ἡμερέων παρελθουσέων ἐν τῇσιν ἀνακρίνονται καὶ ἀπέθανον ἢ ὑγιέες ἐγένοντο. καὶ τριταῖοι ἕνδεκα ἡμέρῃσιν ἐν μιῇ ἑβδομάδι καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος. καὶ τεταρταῖοι ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν. καὶ αἱ πεμπταῖαι ἐν δυοῖν δέουσαι εἴκοσιν ἡμέρῃσιν. δυοῖν τε ἑβδομάδοιν καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος. αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι οὐκ ἔχουσι διὰ γνώμην ἐν ὁκόσῳ ὑγιέες ἔσονται ἀπο(314)φαίνεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τὰ ἕλκεα τὰ μεγάλα τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, τεταρταῖα φλεγμαίνειν ἄρχεται. ἐν ἑπτὰ δὲ καθίστανται φλεγμήναντα καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα, δυοῖν δεούσῃσιν. ἢν δέ τις ἀνακῶς θεραπεύῃ καὶ μὴ καταστῇ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ τὰ ἐν τῇσι κεφαλῇσι μεγάλα ἕλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι. θαυμάσειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο ὅστις ἄπειρος ᾖ, εἰ ἑπτάμηνον γίνεται παιδίον. ἐγὼ μὲν οὖν αὐτὸ ὄπωπα καὶ συχνά.

ginta constituunt. At septimo mense editus partus tres hebdomadarum decurias obtinet et ad unamquamque decuriam dies concurrunt septuaginta. Tres ita hebdomadarum decuriae in totum dies ducentos decem faciunt. Quin etiam morbi acutissimi ad hunc modum hominibus contingunt, volventibus diebus quibus judicantur et moriuntur aut convalescunt. Et tertianae diebus undecim, una et dimidia hebdomada. Quartanae duabus hebdomadis. Quintanae duodeviginti diebus, hoc est duabus hebdomadis et dimidia. In caeteris vero morbis quoto tempore homines sani evadent, certa sententia pronunciari non potest. Ad eundem autem modum ulcera quoque magna in capite et reliquo corpore, quarto die inflammatione tentari incipiunt, septimo vero inflammatio sedatur aut decimoquarto aut duodevigesimo. Quod si quis diligentem curam adhibeat, neque ulcera capitis magna hoc tempore sedentur, homines moriuntur. Ac forte quis harum rerum imperitus mirabitur foetum septimo mense nasci, atque id quidem certe et

Ed. Chart. V. [309. 342.] | Foes. I. 254. 255. Ed. Lind. I. (314. 167.)

εἰ δέ τις βούλεται καὶ τοῦτο ἐλέγξαι, ῥηΐδιον πρὸς τὰς ἀκεστρίδας αἵ πάρεισι τῇσι τίκτουσι ἐλθὼν πυθέσθω. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τεκμήριον. τοὺς ὀδόντας οἱ παῖδες ἑπτὰ ἐτέων διελθόντων πληροῦσι· καὶ ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν. ἔστι δὲ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἀτρεκέως δεκάδες ἑβδομάδων ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιαι. τῆς δὲ φύσιος τὴν ἀνάγκην διότι ἐν ἑπτὰ τουτέων ἕκαστα διοικεῖται, ἐγὼ φράσω ἐν ἄλλοισιν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΤΑΜΗΝΟΥ.

[342] || (167) Οἱ δὲ ἑπτάμηνοι γίνονται ἐκ τῶν ἑκατὸν ἡμερέων καὶ ὀγδοήκοντα καὶ δύο καὶ προσόντος μορίου. ἢν γὰρ τοῦ πρώτου λογίσῃ μηνὸς πεντεκαίδεκα ἡμέρας, τῶν δὲ πέντε μηνῶν ρμʹ καὶ ζʹ καὶ ἥμισυ ἡμέρας. ἢν γὰρ ἑξήκοντα μιῆς δεούσης ἡμέρης ἐγγύτατα δύο μῆνες ἐκτελεῦνται. οὕτως οὖν τούτων ἐόντων ἐς τὸν ἕβδομον μῆνα περιγίνονται ἡμέραι πλεῖον ἢ εἴκοσιν, ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τῆς ἡμέρης, τοῦ μέρους τῷ μέρει ποστῷ γινομένῳ. ὁκόταν ἐς τὴν ἀρχὴν τῆς τελειώσεως ἔλθῃ, ταύτην ἀδρυνομένου τοῦ ἐμβρύου καὶ τὴν

saepius vidi. Quod si quis volet, id facile deprehendet, obstetrices quae parturientibus praesunt adeundo et percontando. Est vero et aliud argumentum. Pueri saepius septimo anno exacto dentes explent. Et septem annos pleno et justo numero exacte trecentae et quinquaginta hebdomades conficiunt. Quod autem horum singula septenariis a natura regantur alias declarabo.

HIPPOCRATIS DE SEPTIMESTRI PARTV LIBER.

Septimestres nascuntur diebus centum et octoginta duobus et insuper addita quadam diei particula. Si enim primi mensis dies quindecim supputaveris, quinque vero mensium dies centum quadraginta septem et dimidium, sexaginta namque diebus uno dempto fere duo menses constant, his sic se habentibus ad septimum mensem supersunt dies plus quam viginti, quod est anni dimidium, una cum aliquantula parte ad diei partem accedente. Cum foetus jam auctior ad hanc perfectionem devenerit et robur increverit,

Ed. Chart. V. [342. 343.] Foes. I. 255. Ed. Lind. I. (167. 168.)
ἰσχὺν πουλὺ ἐπιδιδόντος ἐν τῇ τελειώσει μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις· οἱ ὑμένες ἐν οἷς τὴν ἀρχὴν ἐτράφη, ὥσπερ καὶ τῶν ἀσταχύων, ὁπότ' ἐξεχάλασαν, πρό(168)σθεν ἀναγκαζόμενοι ἢ τελείως ἐξαδρυνθῆναι τὸν καρπὸν, τὰ μὲν ἰσχυρότατα καὶ ἁδρότατα τῶν ἐμβρύων βιησάμενα καὶ διαῤῥήξαντα τοὺς ὑμένας ἠνάγκασε τὸν τόκον γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τουτέων ἀπώλλοντο. μικρὰ γὰρ ὄντα τῇ μεταβολῇ μείζονι χρέονται τῶν ἄλλων. καὶ τὴν τεσσαρακονθήμερον κακοπαθείην ἀναγκάζονται κακοπαθεῖν, ἐξελθόντα ἐκ τῆς μήτρης. καὶ τῶν δεκαμήνων πολ[343]λὰ ἀποκτείνει. ἔστι δὲ ἃ τούτων τῶν ἑπταμήνων καὶ περιγίνονται ἐκ πολλῶν ὀλίγα· ὅτι ὁ λόγος καὶ ὁ χρόνος ἐς ὃν ἐτράφη ἐν τῇ μήτρῃ κατέστησεν· ὥστε μετέχειν πάντων ὧν περ καὶ τὰ τελεώτατα μετέχει καὶ μάλιστα περιγινόμενα. καὶ ἐξήλλαξε τῆς μητρὸς πρόσθεν κυούσης, ἅτε ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ νενοσευμένα. τούτοις γὰρ τοῖς πόνοις ἢν ἐπιγίνονται, ὥστ' εἰς τοὐμφανὲς ἐλθεῖν τὸ παιδίον, ἀδύνατον περιγενέσθαι διὰ τὰς πάθας τὰς προειρημένας, ἅς ἐγώ φημι τοὺς ὀκταμήνους ἀποκτείνειν·

ipso jam perfecte aucto magis quam caeteris temporibus membranae, in quibus jam inde ab initio enutritus est elaxantur, non secus ac spicarum membranae, ad id vi impulsae, antequam fructus perfecte auctus fuerit, et fructus quidem robustissimi et maxime pleni vi illata membranas dilacerant, partimque accelerant et ex his plerique pereunt. Nam cum parvi existant, majore quam caeteri utuntur mutatione et ex utero expressi per quadraginta dies ex necessitate male afficiuntur, quod etiam multos decimo mense natos interimit. Ex his autem qui septimo mense nati sunt, supersunt quidam, licet ex multis pauci, propterea quod ratio et tempus quo enutriti sunt in utero effecit ut ea omnia consequantur quorum etiam perfectissimi et qui maxime superstites evadunt, compotes fiunt, tum etiam quod permutationem senserunt, prius a matre in lucem emissi, quam octavo mense aegrotarent. Etenim si hos labores superant, ita ut in lucem puer prodeat, is tamen superesse nequit ob commemoratas affectiones, quas octavo mense,

πολλοὺς δὲ καὶ τῶν δέκα μηνῶν. τὰ δὲ πολλὰ τῶν ἐμβρύων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡλικίῃ τῇ ἑπταμήνῳ, ὅταν οἱ ὑμένες χαλῶσι, μετεχώρησαν ἐς τὸ ὑπεῖξαν, καὶ ἐνθαῦτα τὴν τροφὴν ποιέεται. τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας πονοῦντα τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον. διὰ δὲ τὴν μεταβολὴν τὴν ἐκ τῶν χωρίων τῶν θρεψάντων μετεβάλλετο καὶ ἀντὶ τοῦ ὀμφαλοῦ ἔσπασε καὶ μετεχώρησε· καὶ διὰ τῆς μητρὸς τοὺς πόνους. οἱ γὰρ ὑμένες τεινόμενοι καὶ ὁ ὀμφαλὸς σπασθεὶς ὀδύνας ποιέει τῇ μητρί. καὶ τὸ ἔμβρυον ἐκ τοῦ (169) παλαιοῦ συνδέσμου ἐκλυθὲν βαρύτερον γίνεται. πολλαὶ δὲ τῶν γυναικῶν καὶ ἐπιπυρεταίνουσι τούτων γινομένων. αἱ δὲ καὶ ἀπόλλυνται σὺν τοῖς ἐμβρύοις. χρῶνται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ περὶ τούτου. φασὶ δὲ τοὺς ὀγδόους τῶν μηνῶν καὶ χαλεπώτατα φέρειν τὰς γαστέρας, ὀρθῶς λέγουσαι. ἔστι δὲ ὄγδοος μὴν οὐ μόνον χρόνος οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἡμέραι πρόσεισι ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς καὶ τοῦ ἐννάτου καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀλλὰ τὰς ἡμέρας οὐχ ὁμοίως οὔτε λέγουσιν οὔτε γινώσκουσιν. αἱ γυναῖκες. πλανῶνται γὰρ διὰ τὸ μήτε κατὰ ταὐτὸ γίνεσθαι,

multos quoque decimo natos interimere affirmo. Multi autem foetus ejus aetatis, quae eft feptem menfium, cum laxatis membranis in id quod cedit fecedunt, ibique alimentum capiunt, primis quidem quadraginta diebus hi quidem magis, alii minus laborant. Ac propter permutationem ex locis in quibus alebantur, alterationem fentiunt et circa umbilicum vellicantur, alioque migrant, tum etiam propter matris labores. Membranae namque dum tenduntur et umbilicus vellicatur, dolores matri pariunt, foetusque priftino vinculo exolutus gravior evadit. Pleraeque etiam mulieres ex hoc cafu infuper febre corripiuntur, quaedam quoque una cum foetu pereunt, verum omnes hac febre paucis diebus tentantur. At vero fe uteros difficillime geftare nono menfe recte dicunt. Eft autem octavus menfis non folum tempus hoc, verum etiam dies a feptimo menfe et nono et ab anno accedunt. Verum dies non eodem modo vel dicunt vel agnofcunt mulieres. Ex eo enim decipiuntur, quod

Ed. Chart. V. [343.] Foes. I. 255. 256. Ed. Lind. I. (169. 170.)

ἀλλ' ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, πλέονας ἡμέρας προσγενέσθαι ἐς τὰς τεσσαράκοντα, ὁτὲ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐννάτου. τότε γὰρ ἀνάγκη γίνεσθαι, ὅκως ἂν τύχῃ ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα, τοῦ μηνός τε καὶ τοῦ χρόνου. ὁ δὲ μὴν ὁ ὄγδοος ἀναμφισβήτητός ἐστι. κατὰ τοῦτον γὰρ γίνεται, ὥστε δυσκρίτως ἔχειν· κατ' ἐμὲ καὶ τὸ μέρος ἐν τοῖς ἕνδε||κα μησὶ, μὴς ἐστιν, ὥστε τοῦτον οὐ μνημόνευτον εἶναι. χρὴ δὲ οὐκ ἀπιστεῖν ταῖς γυναιξὶ περὶ τῶν τόκων. λέγουσι γὰρ πάντα καὶ αἰεὶ λέγουσι καὶ αἰεὶ ἐρέουσιν. οὐ γὰρ ἂν πεισθείησαν οὔτ' ἔργῳ οὔτε λόγῳ, ἀλλ' ὅ τι γνῶναι ἐν τοῖσι σώμασιν αὐτέων γινόμενον. τὰς δὲ βουλομένας ἄλλο λέγειν ἔξεστιν, αἱ δὲ κρίνουσαι καὶ τὰ νικητήρια διδοῦσαι περὶ αὐτέου τοῦ λόγου, αἰεὶ ἐρέουσι καὶ φήσουσι τίκτειν καὶ ἑπτάμηνα καὶ ὀκτάμηνα καὶ ἐννεάμηνα καὶ δεκάμηνα, καὶ τουτέων τὰ ὀκτάμηνα οὐ περιγενέσθαι. (170) φήσουσι δὲ καὶ τοὺς τρωσμοὺς πλείστους ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι γίνεσθαι. καὶ τἄλλα τὰ καταγεγραμμένα ἐν τῇσι τεσσαρακοντάσι καὶ ἐν τοῖσι μησὶν

neque eodem modo se habent, verum etiam quod quandoque plures dies a septimo ad quadraginta accedunt quandoque vero a nono. Sic enim pro ratione mensis ac temporis in quo mulier conceperit, contingere necesse est. At mensis octavus minime ambiguus est. Per hunc enim contingit, ut indicatio difficilis sit. Mea sententia pars in undecim mensibus mensis est, licet non admodum commemorari debeat. Mulieribus autem de partu fides habenda est. Nam et omnia narrant semperque dicunt et semper proferunt. Neque aut opere aut sermone cujusquam se persuaderi sinunt, sed ex eo quod sibi contigisse norunt. Etsi vero volentibus aliud dicere licet, quae tamen decernendi, aut de hac sententia pronunciandi victoriae potestatem habent, semper proferunt et affirmant septimo mense et octavo et nono et decimo et undecimo partus in lucem prodire, et ex his octavo mense natos minime superesse. Quin et abortiones plurimas primis quadraginta diebus contingere asseverant et caetera quae in quadragenariis ac singulis mensi-

ἑκάστοισιν. ὅταν δὲ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ περιραγέωσιν οἱ ὑμένες καὶ τὸ ἔμβρυον μεταχωρήσῃ, ὑπέλαβον οἱ πόνοι οἱ περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον γενεαλογούμενοι καὶ περὶ τὴν ἕκτην τεσσαρακοντάδα. τούτου δὲ τοῦ χρόνου παρελθόντος ὁπόσαις μέλλει εὖ εἶναι, αἱ φλεγμοναὶ ἐλύθησαν καὶ τοῦ ἐμβρύου [344] καὶ τῆς μητρὸς, ὥστε γαστὴρ μαλαχθῇ καὶ ὁ ὄγκος ὑποκαταβῇ ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων καὶ τῶν κενεώνων εἰς τὰ κάτω χωρία ἐς εὐτρεπίην τὴν ἐπὶ τοὺς τόκους τροπήν. καὶ τὴν ἑβδόμην τεσσαρακοντάδα ἐντεῦθεν ἐστὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου τὰ ἔμβρυα. τὰ γὰρ χωρία αὐτοῖς μαλθακὰ καὶ αἱ μετακινήσιες αὐτοῖς εὐπετέστεραι γίνονται καὶ πυκνότεραι. καὶ διὰ ταῦτα κατέστη πρὸς τὸν τόκον εὐλυτώτερα. καὶ πάσης τῆς τεσσαρακοντάδος ταύτας αἱ γυναῖκες φέρουσι τὰς τελευταίας ἡμέρας εὐπετέστερον τὰς γαστέρας, ἔστ' ἂν ἁρμόσῃ τὸ ἔμβρυον στρέφεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα αἵ τε ὠδῖνες εἰσὶ καὶ οἱ πόνοι ἐπίκεινται, ἔστ' ἂν ἐλευθερωθῇ τοῦ παιδίου καὶ τοῦ ὑστέρου. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν ἔτεκον πολλὰ παιδία καί τι αὐτέων ἐγένετο χωλὸν ἢ τυφλὸν ἢ ἄλλό τι κακὸν ἔχον, φή-

bus evenire conſcripta ſunt. Cum vero ſeptimo menſe disruptis membranis foetus ſedem mutarit, labores qui circa octavum menſem et circa ſextum quadragenarium in partu edendo fieri recenſentur, prehendunt. Quo tempore elapſo, quibus partus foeliciter ſucceſſurus eſt, inflammationes tum foetus tum matris diſſolvuntur, adeo ut venter emolliatur, tumorque ex praecordiis et laterum inanitate in loca inferiora deſcendat ad aptam converſionem, quae facilem partus progreſſionem faciat. Et ſeptimo quadragenario magnam temporis partem foetus illic permanent. Nam et loci ipſis molles ſunt et transmotiones ipſis faciliores et frequentiores contingunt, ideoque ad partum expeditiores redduntur. Et ex toto quadragenario per ultimos hos dies mulieres facilius uteros ferunt, quoad foetum converti contigerit. Poſtea vero partus dolores et labores incumbunt, donec puero et ſecundis mulier liberetur. Quae vero mulieres multos pueros pepererunt, in quibus aliquis claudus aut coecus aut alioqui male affectus fuit, eae affirmant ſe in his geſtandis

Ed. Chart. V. [344.] Foeſ. I. 256. Ed. Lind. I. (170. 171.)

σουσιν ἐπὶ τῶν τουτέων τοῦ παιδίου τὸν ὄγδοον μῆνα, χαλεπώτερον διαγαγεῖν ἢ ἐφ' ὧν ἔτεκεν, οὐδὲν κακὸν ἐχόντων. τὸ γὰρ ἔμβρυον τὸ πηρωθὲν ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ ἰσχυρῶς ἐνόση-(171)σεν, ὥστε καὶ ἀπόστασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος, ὡς καὶ τοῖς ἀνδράσιν αἱ ἰσχυραὶ νόσοι ἐποίησαν. ὅσα δ' ἂν τῶν ἐμβρύων ἐν ἄλλῳ χρόνῳ ἰσχυρῶς νοσήσῃ, ἀπόλλυται πρόσθεν ἢ αὐτέῳ ἀπόστασιν γενέσθαι· ὅσα δ' ἂν τῶν ὀκταμήνων ἐμβρύων μὴ σφόδρα νοσήσῃ, ἀλλὰ κατά ἕν τι ἐκ τῆς μεθόδου κακοπαθήσῃ, τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας διετέλεσεν ἐν ἀσθενείῃ. τὰ δὲ πλεῖστα ἐν τῇ μήτρῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς προειρημένας, ἐγένοντο δὲ ὑγιαίνοντα. ὅ τι δ' ἂν γένηται ἐν τεσσαράκονθ' ἡμέραις ταύταις, ἀδύνατον περιγενέσθαι. νοσέοντι γὰρ αὐτέῳ ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐπιγίνονται αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ κακοπάθειαι μετὰ τὸν τόκον. ὅ τι δ' ἂν ἀπονοσῆσαν ἐν τῇ μήτρῃ ἐς τὸν ἔνατον μῆνα ἔλθῃ καὶ ἐν τουτέῳ τῷ μηνὶ γένηται, περιγίνεται. περιγίνεται μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑπτάμηνα, ὀλίγα δὲ καὶ τουτέων ἐκτρέφεται. οὔτε γὰρ τὴν παχύτητα ἴσχει ἥνπερ τὰ

pueri octavum menſem moleſtius tuliſſe, quam in his quos nullo modo male affectos pepererunt. Mutilus enim foetus octavo menſe vehementer aegrotavit, adeo ut etiam morbus abſceſſum fecerit, non ſecus ac viris morbi graviſſimi facere conſueverunt. At foetus qui alio quovis tempore vehementer aegrotarint, ii prius intereunt quam ejusmodi abſceſſum morbus experiatur. Octimeſtres autem foetus qui non valde aegrotant, ſed una quapiam parte propter digreſſionem male affecti ſunt, eorum plerique per quadraginta quidem dies ob commemoratas cauſas neceſſarias in utero imbecilles ſunt, verum ſani evadunt. Qui vero intra hos quadraginta dies natus fuerit, is ſupereſſe nequit, cum huic adhuc in utero aegrotanti, poſt partum mutationes et afflictiones praeterea accedant. At qui in utero aegrotans ad nonum menſem pervenerit, eoque editus fuerit, is quidem ſupereſſe poterit. Et ſuperſunt quidem hi non minus quam ſeptimeſtres, quamquam etiam ex his pauci educantur. Neque enim eam habent corpulentiam, quam perfectiſſimi na-

Ed. Chart. V. [344. 345.] Foes. I. 256. 257. Ed. Lind. I. (171. 172.)

-ταλαιπωρότατα ἔχουσιν, οὔτε πόνοι οἱ ἐν τῇ μήτρῃ οὐ πάλαι πεπονημένοι εἰσὶν αὐτέοις, ὥστε λεπτὸν γενέσθαι. σωθείη δ' ἂν μάλιστα εἰ τοῦ ἐνάτου μηνὸς γένοιτο ἐν ἐξόδῳ. ἰσχυρότερον δ' ἂν γένοιτο καὶ πλεῖστον ἀπέχον τῶν νούσων τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γενομένων. καὶ γὰρ τὰ ἐν ἑπτὰ τεσσαρακοντάσι τικτόμενα, τὰ δεκάμηνα καλεόμενα, διὰ ταῦτα μάλιστα ἐκτρέφεται, ὅτι ἰσχυρότατά ἐστι καὶ πλεῖστον ἀπέχει τῶν γνωρίμων παιδίων τοῦ χρόνου ἐν ᾧ ἐκακοπάθησε τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς νοσουμένας περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον. σα(172)φηνίζει δὲ περὶ τῶν νοσημάτων καὶ παθημάτων τῶν τοῖς || ὀκταμήνοις γινομένων καὶ τὰ ἐννεάμηνα λεπτὰ τικτόμενα. κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου ἐγεγόνει κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ἐκ νόσων κακοπαθείης ἀφιγμένης, οὐχ ὥσπερ τὰ ἑπτάμηνα τίκτεται σεσαρκωμένα καὶ τὰ πάχος ἔχοντα εὐτραφέως, ἄνουσα διατετελεκότα ὃν χρόνον ἐκ τῇ μήτρῃ διεφέρετο. [345] ταῖς δὲ γυναιξὶν αἱ συλλήψιες τῶν ἐμβρύων καὶ οἱ τρωσμοί τε καὶ οἱ τόκοι ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ κρίνονται ἐν ᾧπερ αἵ τε νοῦσοι καὶ αἱ ὑγίειαι καὶ οἱ θάνατοι τοῖς σύμπασιν ἀνθρώποισιν. ταῦτα

etiamsi sunt et laboribus quos in utero non ita pridem pertulerunt conflictantur, ita ut tenues reddantur. Is vero potissimum foetus servatur, qui nono mense jam affecto in lucem editur. Validior autem evadit plurimumque abest a morbis qui octimestribus contingere consueverunt. Qui enim septimo quadragenario in lucem eduntur, decimestres appellati, hanc ob causam praecipue educantur, quod validissimi sunt, plurimumque absunt ab usitatorum puerorum tempore, in quo circa octavum mensem diebus quadraginta aegrotantes male habent. Quin et nonimestres tenues editi in lucem eorum qui octavo mense nati sunt morbos et affectiones declarant. Quamvis enim pro temporis longitudine corporis magnitudo existit, accedente tamen morborum affectione neque eduntur carnosi neque vegetam habent corpulentiam, velut septimestres, qui gestationis tempus in utero sine morbis peregerunt. At vero mulieribus foetuum conceptiones et abortiones et partiones eodem tempore judicantur quo et morbi et sanitas et mors cunctis mortali-

δὲ πάντα τὰ μὲν καθ' ἡμέρας, τὰ δὲ κατὰ μῆνας ἐπισημαίνει, τὰ δὲ κατὰ τεσσαρακοντάδας ἡμερῶν, τὰ δὲ κατ' ἐνιαυτόν. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς χρόνοισι τουτέοισιν ἔνεστι πρὸς ἕκαστον πολλὰ μὲν ξυμφέροντα, πολλὰ δὲ πολέμια. ἐκ μὲν οὖν τῶν συμφερόντων αἵ τε ὑγίειαι γίνονται καὶ αἱ αὐξήσιες· ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων αἵ τε νοῦσοι καὶ οἱ θάνατοι. αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ἐπισημόταταί εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις αἵ τε πρῶται καὶ ἑβδομαῖαι, πολλαὶ μὲν περὶ νούσων, πολλαὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμβρύοισι. τρωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλεῖστοι ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα ἐκρύσεις, ἀλλ' οὐ τρωσμοί. αἱ δὲ ἄλλαι ἡμέραι ὅσαι ἐντὸς τῶν τεσσαράκοντα, ἐπίσημοι μὲν ἧσσον, πολλαὶ δὲ κρίνουσιν. ἐν δὲ τοῖς μησὶ ταῦτά τε καὶ ἐν τῇ ἡμέρῃ γινόμενα ἔνεστι κατὰ λόγον. καὶ καταμήνια γυναιξὶ ταῖς ὑγιαινούσαις φαίνονται καθ' ἕκαστον τῶν μηνῶν, ὡς ἔχοντος τοῦ μηνὸς ἰδίην δύναμιν ἐν τοῖς σώμασιν. ἐξ ὧν (173) δὴ καὶ οἱ ἕβδομοι μῆνες ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις τὰ ἔμβρυα εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστᾶσι τῆς τελειώσεως, τοῖσι δὲ παιδίοις ἑπταμήνοισιν ἐοῦσι καὶ ἄλλα διαφέροντα γίνονται ἐν τοῖς σώ-

bus contingunt. Sed istorum omnium alia quidem diebus, alia mensibus, alia quadragenariis, alia annuo spatio de se significationem praebent. In his enim omnibus temporibus multa quidem cuique conferentia, multa quoque adversa insunt. Ex quibus quae conducunt sanitatem et incrementa, contraria vero morbos et mortem adferunt. Dies igitur inter alios maxime insignes sunt primi et septimi ac multum quidem in morbis, multum etiam in foetibus possunt. Abortiones enim plurimae his diebus contingunt. Tales vero effluxiones nominatur, non abortus. Reliqui autem dies intra quadragesimum minus quidem insignes sunt, multi tamen decernunt. In mensibus vero omnia, quae in diebus contingunt, eadem ratione. Et singulis mensibus bene valentibus mulieribus menstrua comparent, tanquam peculiarem in corporibus vim mensis habeat. Ex quibus sane septimi menses in praegnantibus foetibus perfectionis initium adferunt. Pueris vero, ubi septem menses attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt tum eo tempore

μασι καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεσθαι ἄρχονται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ κρισίμων, ἤν περ ἴσως καὶ τοῖσδέ τις συγχρέοιτο, ὁκοίας ἔλεξας ἱστορίας τε ἕνεκα εἰρῆσθαι. σκοπεῖν γὰρ χρὴ τὸν μέλλοντα ἰητρὸν ὀρθῶς στοχάζεσθαι τῆς τῶν καμνόντων σωτηρίας, θεωροῦντα μὲν περὶ τὰς πάσας, τῶν δὲ ἀρτίων τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ τὴν ὀγδόην εἰκοστὴν καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ δευτέρην. οὗτος γὰρ ὁ ὅρος τίθεται τῷ τῆς ἁρμονίης λόγῳ πρός τινων καὶ ὁ ἀρτιφυής τε καὶ τέλειος ἀριθμός. δι' ἣν δὲ αἰτίην, μακρότερον ἂν εἴη ἐπὶ τοῦ παρόντος διεξελθεῖν. θεωρεῖν δὲ χρὴ οὕτως τριάσι τε καὶ τετράσι. ταῖς μὲν τριάσι συνημμέναις ἁπάσαις, ταῖς δὲ τετράσι δύο μὲν παρὰ δύο συνημμέναις, δύο δὲ παρὰ δύο συνεζευγμέναις. αἱ δὲ τεσσαρακοντάδες πρῶτον μὲν κρίνουσιν ἐπὶ τῶν ἐμβρύων. ὅ τι δ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας, ἐκφεύγει τοὺς τρωσμοὺς ἐπὶ παντὸς γινομένους. πλέονες δὲ γίνονται ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι τρωσμοὶ ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐούσαις. τοῦδε τοῦ χρόνου παρελθόντος ἰσχυρό-

dentes apparere incipiunt. Eadem quoque est ratio dierum judicatoriorum, si quis forte ea quae a me dicta sunt, quaeque cognitionis gratia dicentur, istis accommodare velit. Etenim medicum qui de aegrorum salute recte conjectare volet, animadvertere oportet ut omnes quidem dies in contemplationem adhibeat, ex paribus vero decimum quartum et vigesimum octavum et quadragesimum secundum. Hic enim terminus pro harmoniae ratione et integer perfectusque numerus a quibusdam ponitur. Quam vero ob causam, longum foret in praesentia referre. Ad hunc autem modum per ternarios aut quaternarios contemplari oportet, ternariis quidem omnibus copulatis, quaternariis vero duobus ad duos connexis, et duobus ad duos conjugatis. At vero quadragenariae primum quidem in foetibus indicant. Qui vero primos quadraginta dies superaverit, is abortiones quae ex quavis causa contingunt effugit. Plures autem primis quadraginta diebus quam aliis omnibus abortiones fiunt. Quo tempore praeterito, foetus va-

τερά ἐστι τὰ ἔμβρυα καὶ διακρίνεται καθ' ἕκαστα τῶν μελέων τὸ σῶμα. καὶ τῶν μὲν ἀρσένων σφόδρα διάδηλα γίνεται πάντα, τὰ δὲ θήλεα ἐς τοῦτον τὸν χρόνον σάρκες φαίνονται ἀποφύσιας μοῦνον ἔχουσαι. πλείονα (174) γὰρ χρόνον τὰ ὅμοια ἐν τῷ ὁμοίῳ ὅμοιόν ἐστι καὶ κρίνεται βραδύτερον, διὰ τὴν συνήθειάν τε καὶ φιλότητα. [346] καίτοι τά γε ἄλλα ὅταν χωρισθῶσιν τῆς μητρὸς αἱ θυγατέρες τῶν κούρων θᾶσσον ἡβῶσι καὶ φρονέουσι καὶ γηράσκουσι διὰ τὴν ἀσθενείην τε τῶν σωμάτων καὶ τὴν δίαιταν. ἄλλη δὲ τεσσαρακοντὰς ἐν ᾗ περὶ τὸν ὄγδοον μῆνα τὰ ἔμβρυα ἐν τῇ μήτρῃ νοσέει, περὶ ὧν ὁ λόγος λέγεται ὧδε σύμπας. τρίτη δὲ ἐν ᾗ τὰ παιδία ὅταν γένηται τὰ κακοπαθήσαντα, ἣν περιφύγῃ τὰς τεσσαράκοντα || ἡμέρας, ἐφάνη ἰσχύοντα δῆτα μᾶλλον καὶ φρονέοντα. καὶ γὰρ τὰς αὐτὰς ὁρᾷ σαφέστερον καὶ τὸν ψόφον ἀκούει πρόσθεν μὴ δυνάμενα, ὡς ἐπίδοσιν ἔχοντος τοῦ χρόνου τούτου κατὰ τὰ ἄλλα καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν τὴν διὰ τοῦ σώματος. τὸ μὲν γὰρ ἴδιον φρόνημα δῆλόν ἐστιν ἐνὸν ἐν τῷ σώματι ἔν γε τῇ πρώτῃ

lentiores exiftunt et fingula corporis membra difcernuntur. Et in maribus quidem valde manifefta fiunt omnia. In foemellis vero per hoc tempus carnes confpicuae funt, protuberantias tantum habentes. Longiore enim tempore fimilia in fimilibus fimiliter fe habent et propter familiaritatem ac amicitiam tardius difcernuntur. Etfi in caeteris, ubi a matre fejunctae fuerint, puellae citius quam pueri pubefcunt, fapiunt et fenefcunt, propter corporum imbecillitatem et victus rationem. Altera vero eft quadragenaria, in qua per otavum menfem foetus in utero aegrotant, de quibus haec tota oratio ad hunc modum eft inftituta. Tertia vero, in qua, fi nafcuntur pueri, licet male affecti, fi quadraginta dies evaferint, valentiores fane magisque intelligentes effe videntur. Nam et fplendorem plenius intuentur et ftrepitum audiunt, cum antea non poffent, tanquam hoc tempus plurimum conferat tum ad alia tum ad intelligentiam, quae in corpore ineffe percipitur. Singularem fiquidem intelligentiam in corpore ineffe prima fane die conftat. Nam

ἡμέρῃ. ἔν τε γὰρ τοῖς ὕπνοισιν ὁρῶσιν εὐθέως ἐπὴν γένωνται γελῶντα. φαίνεται τὰ παιδία καὶ κλαίοντα. ἐγρηγορότα τε αὐτόματα εὐθέως γελᾷ τε καὶ κλαίει πρόσθεν ἢ τεσσαράκοντα ἡμέραι γενοίατο. οὐδὲ γελᾷ ψαυόμενά τε καὶ ἐρεθιζόμενα πρόσθεν ἢ αὐτὸς ὁ χρόνος οὗτος γένηται. ἀμβλύνονται γὰρ αἱ δυνάμεις ἐν ταῖς μύξῃσι. καί γε ὁ θάνατος διὰ τὴν μοιρίην ἔλαχεν. ὥστε παράδειγμα τοῖς πᾶσιν εἶναι ὅτι πάντα φύσιν ἔχει ἐκ τῶν αὐτέων ἐόντα μεταβολὰς ἔχειν διὰ χρόνων τῶν ἱκνουμένων. σαφηνίζεται δὲ ἐν ἑκάστοισι ἄλλο τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων. ἐν δὲ τῷ ἐνιαυτῷ τελουμένῳ πολλαὶ μὲν νοῦσοι γίνονται, πολλαὶ δὲ ὑγεῖαι κατὰ λόγον τοῦ χρόνου, (175) πρὸς τοὺς μῆνάς τε καὶ τὰς ἡμέρας ἑκάστας τοῖς ἑβδόμοις, καὶ τἄλλα πολλὰ γίνεται διαφέροντα τοῖς σώμασι. τοῖσι δὲ παιδίοισιν οἱ ὀδόντες ἐκπίπτουσι καὶ ἕτεροι φύονται. τὰ γὰρ ἐπὶ σώμασι, τάδε γράψω.

et in somnis pueri statim ubi nati sunt, ridere et plorare conspiciuntur. Quin etiam sponte vigilantes statim rident ac plorant, etiam prius quam diem quadragesimum attigerint. Neque vero tacti aut irritati ante hoc ipsum tempus rident. Hebetantur enim vires muccorum copia. Quin et mors fatali sorte contingit. Quod omnibus documento est, omnia quae existunt, ex iisdem natura constare et mutationes per congruentia tempora obtinere. Quod ex singulis manifestum fit, quae partim oriuntur partim decedunt. Anno vero vertente multi quidem morbi, multae etiam sanitates contingunt, pro temporis ratione quam habent menses aut dies singuli ad septenarios. Quin etiam multa alia eximia in corporibus fiunt, pueris vero dentes excidunt et alii oriuntur. Quae autem corporibus accidunt, haec a me scribentur.

Ed. Chart. V. [351.] Foës. I. 258. Ed. Lind. I. (175. 176.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΚΤΑΜΗΝΟΥ.

[351] Περὶ δὲ ὀκταμήνου γενέσιος φημὶ δισσὰς ἐφεξῆς κακοπαθείας γενομένας ἀδυνάτους εἶναι ποιέειν φέρειν τὰ παιδία, καὶ διὰ τοῦτο οὐ περιγίνεσθαι τὰ ὀκτάμηνα. συγκυρεῖ γὰρ αὐτοῖς ἐφεξῆς κακοπαθεῖν τήν τε ἐν τῇ μήτρῃ γενομένην κακοπαθείην καὶ τὴν ὅταν ὁ τόκος γένηται, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ὀκταμήνων οὐδὲν περιγίνεται. ἐπεὶ καὶ τὰ δεκάμηνα καλεόμενα λέγω ἐν ἑπτὰ τεσσαράκονθ᾽ ἡμέραις μᾶλλον τίκτεσθαι· καὶ μάλιστα προσήκει ἐκτρέφεσθαι. καὶ τελεώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς πρώταις τεσσαράκοντα ἡμέραις. ἐπὴν δὲ γένηται πλείω, ἀπόλλυται. ἀναγκάζεται γὰρ πολλὰ μεταλαμβάνοντα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ νοσεῖν, ἐξ ὧν οἱ θάνατοι γίνονται. ἄρχεται δὲ πονέειν τὸ παιδίον πρὸς τοῦ τόκου γινόμενον καὶ κινδυνεύειν ἀπολέσθαι, ὅταν ἐν τῇ μήτρῃ στρέφηται. φύεται γὰρ πάντα ἄνω τὴν κεφαλὴν ἔχοντα. τίκτεται δὲ πολλὰ ἐπὶ κεφαλήν. καὶ ἀσφαλέστερον ἀπαλλάσσει τῶν ἐπὶ (176) πόδας τικτομένων. τὰ γὰρ συγκαμπτόμενα τοῦ σώματος ἐπὶ κεφαλὴν οὔπω κωλύει ἰόντος τοῦ παιδίου. ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἐπὶ πόδας ὁρμήσῃ τὰ

HIPPOCRATIS DE OCTIMESTRI PARTV LIBER.

At vero quod ad partum qui octavo menſe editur attinet, fieri non poſſe aſſevero ut duas continenter conſequentes afflictiones pueri perferant, ideoque eos qui octavo menſe naſcuntur, minime ſupereſſe. Hic etenim accidit ut ea quae in utero eſt et ea quae in partu fit afflictione conſequenter laborent, propterea que eorum qui octavo menſe eduntur, nullus eſt ſuperſtes. Quin et decimeſtres nuncupatos ſeptem dierum quadragenariis potiſſimum in lucem edi ſentio maximeque ut educentur convenire. Et perfectiſſimus foetus eſt primis quadraginta diebus; ſi vero plures acceſſerint, perit. Cum enim multa pauco tempore aſſumere coguntur, eos multum aegrotare neceſſe eſt, ex quibus mors conſequitur. Puer autem cum partus inſtat, laborare incipit et in vitae periculum venire, cum in utero vertitur. Producuntur ſiquidem omnes capita ſurſum, in lucem vero prodeunt in caput multi, ac multo ſecurius liberant quam qui in pedes eduntur. Neque enim corporis

Ed. Chart. V. [351, 352.] Foës. I. 258. 259. Ed. Lind. I. (176.)
ἐμφράγματα γίνονται. αἱ γὰρ στροφαὶ ἐν τῇ γαστρὶ καὶ ἄλλος κίνδυνος. καὶ οἱ ὀμφαλοὶ πολλάκις ἤδη τῶν παιδίων ἐφάνησαν περὶ τοὺς τραχήλους. [352] ἢν γὰρ κατὰ τὸ μόριον ὁπότερον ἂν τύχῃ ὁ ὀμφαλὸς τῇ μήτρῃ παρατεταμένος, μᾶλλον ταύτῃ τὸ παιδίον τῆς κεφαλῆς τὴν περιαγωγὴν τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφόμενον ποιήσεται ἢ περὶ τὸν αὐχένα. ἢν δὲ κατὰ τὸν ὦμον τὴν περιβολὴν τοῦ ὀμφαλοῦ ἀντιτείνειν, τούτου δὲ γενομένου καὶ τὴν μητέρα ἀνάγκη πονῆσαι μᾶλλον καὶ τὸ παιδίον ἢ ἀπολέσθαι ἢ χαλεπώτερον ἐξελθεῖν. ὥστε ἤδη καὶ πολλὰ ἔνδον τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου τῶν παιδίων ἦλθεν ἔχοντα, ἐξ ἧς τὰ μὲν ἀπώλετο, τὰ δὲ νοσήσαντα περιεγένετο. ὁκόσα δ' ἂν εὐπορήσῃ καὶ ἀσφαλέως καὶ ἐς τοὐμφανὲς ἐξίῃ, ἀνεθέντα ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν τῇ || γαστρὶ, παχύτερα καὶ μέζω παραυτίκα ἢ κατὰ λόγον ἐγένετο, οὐκ αὐξήματος, ἀλλ' οἰδήματος γενομένου, ἐξ ὧν δὴ πολλὰ ἀπώλετο. ἢν γὰρ μὴ συνίζῃ τὸ οἴδημα, θᾶσσον ἢ τριταῖον ἢ ὀλίγῳ πολυχρονιώτερον νοῦσοι γίνονται ἐπ' αὐτέου. ὥστε τροφαὶ καὶ ἀναπνοαὶ σφαλεραὶ μεταλλασσόμεναι.

flexiones puerum in caput procedentem impediunt. Verum ubi in pedes erumpit, obturamenta magis contingunt. Quin et converſiones in utero aliud creant periculum et puerorum umbilici jam ſaepe circa colla implicati conſpecti ſunt. Ad quamcunque enim partem umbilicus in utero ſe extenderit, per hanc, dum umbilicus vertitur, puer caput potius circumaget quam ſi circa cervicem convolvatur. Quod ſi ad humerum umbilici injectio obnitatur, tunc etiam matrem magis laborare et puerum aut interire, aut difficilius exire neceſſe eſt. Quare multi jam pueri morbi initium intus obtinentes, in lucem prodiere, ex quo alii quidem perierunt, alii vero morbum trahentes ſuperfuerunt. At vero qui facilem et tutum exitum nacti, derepente ſublata vi, quam in utero pertulerunt, in lucum exierunt, ii craſſiores et majores ſtatim quam ratio poſtulet evaſerunt. Quod cum iis non ex incremento, ſed ex corporis laxo tumore contingat, ex his ſane multi perierunt. Niſi enim citius quam tertio die, aut paulo longiore tempore ſubſidat, ex eo morbi oriuntur. Quin et lubricae ſunt alimenti

Ed. Chart. V. [352.] Foes. I. 259. Ed. Lind. I. (176. 177.)

ἤν τι γὰρ νοσηρὸν ἐπάγωνται, κατὰ τὸ στόμα καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας ἐπάγονται. καὶ ἀντὶ τοῦ τοσαῦτα εἶναι τὰ ἐσιόντα ὅσα ἐξαρκέει καὶ μὴ περιγίνεσθαι, πολλῷ πλέω εἰσέρχεται, ὥστε ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ἐσιόντων καὶ ὑπὸ τῆς διαθέσιος (177) ἧς διάκειται τὸ σῶμα τοῦ παιδίου ἤδη τὰ μὲν κατὰ τὸ σῶμά τε καὶ τὰς ῥῖνας πάλιν ἐξιέναι, τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κύστιν κάτω περαιοῦσθαι, πρόσθεν οὐδενὸς τουτέων οὕτως γινομένων. καὶ ἀντὶ πνευμάτων τε καὶ χυμῶν οὕτω συγγενέων, οἷς δ' ἀνάγκη ἐν τῇσι μήτρῃσι γίνεσθαι συνηθείην τε ἔχοντα καὶ εὐμενείην, πᾶσι ξένοις χρῆται ὠμοτέροισι καὶ ξηροτέροισι καὶ ἧσσον ἐξηνθρωπισμένοισιν, ἐξ ὧν ἀνάγκη πόνους γίνεσθαι πολλοὺς, πολλοὺς δὲ καὶ θανάτους, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι πολλάκις αἱ μεταλλαγαὶ τῶν χωρίων τε καὶ τῶν διαιτημάτων τὰς νόσους ποιέουσιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τῶν ἐσθημάτων. ἀντὶ γὰρ τοῦ σαρκὶ καὶ χυμοῖς ἠμφιέσθαι χλιεροῖς τε καὶ ὑγροῖς καὶ συγγενέσι τοιαῦτα ἀμφιέννυται τὰ παιδία οἷά περ οἱ ἄνδρες. ὁ δὲ ὀμφαλὸς δι' οὗ αἱ εἴσοδοί εἰσι τοῖσι παιδίοισι μοῦνον τοῦ σώματος τῇ μήτρῃ

et respirationis permutationes. Nam si quid morbosum invehunt, per os et nares inducunt. Et ut tantum alimenti assumatur quantum satis sit, ac minime superet, multo plura ingeruntur, ita ut pro ingestorum copia et pro corporis pueri affectu alia quidem tum per os tum per nares rursus exire cogantur, alia vero per intestinum et vesicam inserne transmitti, cum nihil tale antea contingeret. Quin et loco spirituum et tam cognatorum humorum, cum quibus familiaritatem ac amicitiam in utero intercessisse necesse est, externis omnibus utitur, crudioribus, siccioribus et ad usum humanum minus accommodatis, ex quibus multos suboriri dolores, plerisque etiam mortes necesse est, quandoquidem et plerumque viris tum locorum tum victuum mutationes morbos pariunt. Eadem etiam de vestibus est ratio. Pro eo enim quod carne et succis vestiebantur, tepidis et liquidis ac cognatis, iisdem quibus viri vestibus induuntur pueri. Umbilicus autem, per quem ad pueros ingressus patet, solus ex reliquis corporis partibus matri adhaere-

Ed. Chart. V. [352. 353.] Foes. I. 259. Ed. Lind. I. (177. 178.)

προσέρχεται διὰ τουτέων καὶ κοινωνεῖ τῶν ἐσιόντων. τὰ δ' ἄλλα ξυμμύει· καὶ οὐκ ἀνεστομωμένα ἐστὶ πρόσθεν ἢ ἐν ἐξόδῳ ᾖ τὸ παιδίον ἐκ τῆς γαστρός. ὁκόταν δὲ ἐν ἐξόδῳ ᾖ, τὰ μὲν ἄλλα ἀναστομοῦται, ὁ δὲ ὀμφαλὸς λεπτύνεταί τε καὶ ξυμμύει καὶ ἀποξηραίνεται. ὥσπερ δὲ τοῖς ἐκ τῆς γῆς φυομένοις οἱ καρποὶ ἀδρυνόμενοι ἀποκρίνονται καὶ ἀποπίπτουσι κατὰ τὴν διάφυσιν, οὕτω καὶ τοῖσι παιδίοισι ἀδρυνομένοις τε καὶ τελείοις γινομένοις ὁ μὲν ὀμφαλὸς ξυνέμυσε, τὰ δὲ ἄλλα ἀνεστομώθη, ὥστε εἰσδέχεσθαί τε τὰ ἐσιόντα καὶ ἐξόδους ἔχειν κατὰ φύσιν, ᾗσιν ἀνάγκη τοὺς ζῶντας χρέεσθαι. ἕκα(178)στα γὰρ χωρίζεται ῥέποντα κατὰ τὰς συλλοχείας. κρατιστεύει δὲ τὰ τῷ ἡλίῳ ξυντροφώτατα. [353] οἱ δὲ δεκάμηνοι τῶν τόκων καὶ ἑνδεκάμηνοι ἐκ τῶν ἑπτὰ τεσσαρακοντάδων τὸν αὐτὸν τρόπον γίνονται καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ οἱ ἑπτάμηνοι. ταῖς γὰρ πλείσταις τῶν γυναικῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν γαστρὶ λαμβάνειν μετὰ τὰ καταμήνια, ἢν ἴῃ. ἡ λύσις τοίνυν τῇ γυναικὶ χρόνον δοῦναι τοῦ μηνὸς ἐν ᾧ αὐτῇ ἡ κάθαρσις ἔσται.

ſcit; per quas vias eorum quae ingrediuntur participes ſiunt, cum reliquae clauſae ſint nec prius apertae quam puer exitum ex utero tentarit. Quod cum ſit, tum reliqua quidem omnia patent, umbilicus vero extenuatur, connivet et exiccatur. Quemadmodum enim in his quae ex terra oriuntur, ſructus turgeſcentes ad interſtitium ex quo enati ſunt, ſecernuntur ac decidunt, ſic etiam adultis pueris perfectis umbilicus quidem clauditur, reliqua vero aperiuntur tum ut ea quae ingrediuntur ſuſcipiant, tum exitus ſecundum naturam habeant, qui ad vitae uſnm ſunt neceſſarii. Secedunt enim ſingula quae ſenſim repentia in modum collectae cohortis coacervata fuerunt. Sunt autem validiſſimi foetus qui ſole maxime nutriti ſunt. Decimeſtres autem et undecimeſtres partus ſeptem quadragenariis eduntur, eodem modo quo et dimidio anno ſeptimeſtres. Pleraeque enim mulieres poſt menſtruas purgationes neceſſario concipiunt, cum ab his liberatae fuerint. Mulieri igitur tempus menſtruum, in quo purgatio ipſa procedet

καὶ ὁ χρόνος οὗτος ᾗσιν ἐλάχιστος γίνεται, τρεῖς ἡμέραι, ταῖς δὲ πλείσταις καὶ πολὺ πλείονες. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ κωλύματα καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐξ ὧν βραδύνεται ἡ σύλληψις. χρὴ δὲ ἐν ταῖς μάλιστα καὶ τόδε λογίζεσθαι, ὅτι ἡ νουμηνίη ἡμέρη μία ἐοῦσα ἐγγύτατα τριηκοστημόριον ἐστὶ τοῦ μηνός. αἱ δὲ δύο ἡμέραι σχεδὸν πεντεκαιδεκατημόριον τοῦ μηνός· αἱ δὲ τρεῖς ἡμέραι δεκατημόριον τοῦ μηνὸς, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον τουτέων. καὶ οὐχ οἷόν τε ἐν τοῖς ἐλάσσοσί τε μορίοις μᾶλλον γίνεσθαι οὔτε τὴν λύσιν τῶν καταμηνίων οὔτε τὴν σύλληψιν τῶν ἐμβρύων. ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων ἀναγκαῖον ἐστὶ ταῖς πλείσταις τῶν γυναικῶν περὶ διχομηνίην ἐν γαστρὶ λαβοῦσαι καὶ πορρωτέρω, ὥστε πολλάκις δοκεῖν ἐπιλαμβάνειν τοῦ ἐνδεκάτου μηνὸς τὰς ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίας. τοῦτο γάρ ἐστιν ἑπτὰ τεσσαρακοντάδες. ὅτι γὰρ ἢν ἔξω τῆς διχομηνίης ξυλλαμβάνει ἡ γυνὴ, τοῦτο πᾶν ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦ ἐνδεκάτου μηνὸς ἐπιλαμβάνειν, ἵνα περ ἐς τελευταίην περίοδον καταστῇ.

concedendum, quod ut breviſſimum tres dies implet, plerisque autem etiam multo plures. Sunt etiam et alia multa quae in viris conceptiones impediunt et morantur. In his iſtud vel maxime in conſiderationem adhibendum, quod novilunium, cum dies unus exiſtat, prope trigeſima menſis pars eſt. Duo autem dies fere decimam quintam menſis partem conſtituunt, tres vero dies decimam menſis partem, caeteraque ad horum rationem conſideranda, quodque nec minori ſpatio menſium ſolutio contingere poteſt, neque foetuum conceptio fieri. Ex his igitur neceſſe eſt plerasque mulieres circa plenilunium et ulterius utero concipere, ita ut ſaepe videantur ducenti triginta dies undecimum menſem attingere. Hi ſiquidem dies ſeptem quadragenarios complent. Cum enim ultra plenilunium mulier concipit, hoc totum undecimum menſem attingere neceſſe eſt, ut ſiquidem ad extremum circuitum perveniat.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ.

[860] || (645) Ὁκόταν ἐπικυΐσκηται γυνή, ἢν μὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μήτρης τὸ πρῶτον ἔχῃ παιδίον, καὶ τὸ ἐπικύημα προσπίπτει ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἐξωθευμένον. ἢν δὲ ἐν τῷ κέρατι τῷ ἑτέρῳ τὸ ἐπικύημα ἔχῃ, ἐπιτίκτει ὕστερον οὐ γόνιμον, ἐπὴν χαλάσῃ ἡ μήτρη καὶ ὑγρανθῇ, τοῦ γονίμου ἀπολυθεῖσα. ἢν δὲ μὴ αὐτίκα ἀποχωρέῃ τὸ ἀποκύημα, ὀδύνας τε παρέχει καὶ ῥεῦμα δυσῶδες καὶ πυρετόν. καὶ οἰδεῖ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς κνήμας καὶ τοὺς πόδας. καὶ ἢν διάληται, ἀσιτέει ἕως ἂν ἐκπέσῃ. [861] ἐπικυΐσκονται δὲ τῶν γυναικῶν ὧν ἂν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρῶτον κύημα ξυμμεμύκῃ, κάρτα ἐπιφαινομένων τῶν σημείων. συμμεμύκει δὲ τάδε ἐπικυήματα τὰ ἐπιτικτόμενα ὕστερον, ἢν μήπω διάκρισιν ἔχῃ, ἀλλὰ σάρξ ᾖ, οἰδέει μὲν οὔ, ἀλλὰ κατασήπεται μέχρι ἂν ἐξέλθῃ τῆς μήτρης. ἤν τινι ἂν ἐκδύῃ τὸ χωρίον τοῦ παιδίου ἐν τῇσι μήτρῃσι, πρὶν ἔξω (646) ἄρχεσθαι χωρέειν τὸ παιδίον, δυστοκέει, μᾶλλον

HIPPOCRATIS DE SVRERFOETATIONE, AVT ALTERO CONCEPTV LIBER.

Cum mulier ſuperfoetarit, ſi quidem primus foetus in medio utero contineatur, ſuperfoetatum quoque a priore expulſum prolabitur. Quod ſi in altero cornu praepoſtere conceptum contineat, ipſum poſtea partu eiicit minime vitam, poſtquam vitali foetu liberatus uterus laxatus et humectus fuerit. Niſi vero ſuperfoetatum confeſtim ſecedat, dolores excitat, fluxum graveolentem et febrem, faciem, tibias et pedes tumor prehendit, qui ſi diſſolvatur, cibum averſatur quoad exciderit. Superfoetant autem mulieres, in quibus uteri os, ſtomachus dicitur, poſt primum conceptum non ita valde clauditur, quod evidentibus quibusdam ſignis conſtat. Clauditur vero, ubi ſuperfoetatum, quod poſterius in lucem emittitur, nondum partium diſtinctionem habet, ſed caro exiſtit, neque intumeſcit, verum putreſcit, donec utero exeat. Si cui foetus in utero involucrum exierit prius quam foetus foras prodeat, ea diffici-

καὶ ἐπικίνδυνος, ἢν μὴ ἡ κεφαλὴ ἡγέηται. ἢν τινι δὲ ἴη ἔξω σὺν τῷ χωρίῳ, τὸ παιδίον καὶ προσχωρήσαν πρὸς τὸν στόμαχον ἐκδύῃ τοῦ χωρίου ῥαγέντος εὐτοκέῃ μᾶλλον. καὶ τὸ μὲν παιδίον θύρηφι χωρέει· τὸ δὲ χωρίον ἴσχεται καὶ ἀνασπᾷ ἑωυτὸ καὶ μένει αὐτοῦ. ὁκόταν γόνιμον γένηται τὸ παιδίον, τουτέου ἡ σὰρξ ὑπερέχει τῶν ὀνύχων. οἱ δὲ ὄνυχες ἐλλείπουσι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ὁκόταν γονίμου γενομένου τοῦ παιδίου χεὶρ ὑπερέχῃ, πρῶτον ἀνωθέειν ὀπίσω μέχρις ἂν ἀπώσῃς· καὶ ἢν ἀμφότεραι, ἀμφοτέρας ἀνῶσαι· καὶ ἢν τὸ σκέλος ὑπερέχῃ, ἀνωθεῖν καὶ τοῦτο. ὁκόταν δὲ ἀμφότερα τὰ σκέλεα προφανέντα μείνῃ καὶ μηδετέρωσε προχωρέῃ, πυριήματι δέον χρῆσθαι, ἀπότευ ὑγροτάτη ἔσται ἡ ὑστέρη. ὀδμὴν δὲ ἐχέτω τὸ πυρίημα. καὶ ὁκόταν ἡ μὲν κεφαλὴ προφανῇ, τὸ δ᾽ ἄλλο σῶμα ἐνῇ, καὶ ὧδε πυριῆν. καὶ ὁκόταν τὸ μὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἐν τοῖσι αἰδοίοισι, τὸ δὲ ἔξω τῶν αἰδοίων οἰδέει καὶ μένει, καὶ οὕτως πυριῆν. καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τῆς πυριήσιος ἀποχωρήσει· εἰ δὲ μὴ, περιαλείψας τὸ στόμα τῆς μήτρης

lem habet partum, majoreque cum periculo, nisi caput praecedat. At cui foetus cum suo involucro foras prodierit et ad uteri osculum accedens rupto involucro exierit, ea tanto faciliorem habet partum. Et foetus quidem foras procedit, sed involucrum retinetur et in se contractum illic manet. Cum foetus minime vitalis natus fuerit, hujus ungues caro supereminet, ungues vero tam in manibus, quam pedibus deficiunt. Cum vitali edito foetu manus prominet, ea retro impellenda, quoad supra repuleris, et si ambae promineant, ambas retrudito. Quod si crus promineat, hoc quoque retro propellendum. Cum vero utraque crura in conspicuo permanserint, neque alium processum fecerint, fotu utendum, quo maxime humidus reddatur uterus. Odoratum autem fotum esse oportet. Quin etiam si quidem caput in conspectum venerit, reliquum vero corpus intus fuerit, hoc quoque fotu uteris. Cumque pars quidem corporis in utero, pars vero in pudendis, pars quoque extra pudenda intumuerit et permanserit, eodem etiam fotu utitor. Et si quidem per fomentum discesserit,

Ed. Chart. VII [861. 862.] Foes.I. 260. 261. Ed. Lind. II. (646. 647.)
ἐλατηρίῳ παχεῖ, διεὶς ὕδατι, ὅκως ὠδῖνα ἐμποιήσῃ. καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν καὶ ἐδεστῶν ὠδῖνα ἐμποιέειν. καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτὰ ἀλείφειν κηρωτῇ. ἤν σοι δοκέῃ ξηροτέρη εἶναι τοῦ καιροῦ, ὁκόταν τοῦ παιδίου τῆς κεφαλῆς προφανείσης ἐκ τοῦ στομάχου μηκέτι ἐθέλῃ τὸ ἄλλο σῶμα (647) προχωρεῖν, τὸ δὲ παιδίον τεθνήκῃ, τοὺς δακτύλους βρέξας ὕδατι μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς παραβύσας τὸν δάκτυλον, ἐν κύκλῳ περιάγειν. εἶθ' ὑποβάλλων τὸν δάκτυλον ὑπὸ τὸ γένειον διαβύσας ἐς τὸ στόμα ἔξω ἕλκειν. ὁκόταν δὲ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα θύρηφι ᾖ τῶν αἰδοίων, ἡ δὲ κεφαλὴ εἴσω, ἐπὶ πόδας φερομένου τοῦ ἐμβρύου, ἐπὴν περιάγῃς τὸν δάκτυλον, ἐν κύκλῳ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας παρεὶς μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς, βρέξας ὕδατι ἐξελκύσαι. ἢν δὲ τοῦ [862] στομάχου ἔξω ᾖ, τῶν δὲ αἰδοίων εἴσω, παρεὶς τὰς χεῖρας περιλαβὼν τὴν κεφαλὴν ἐξέλκειν. || ἢν δὲ τὸ ἔμβρυον ἔνδον μένῃ τετελευτηκὸς καὶ μὴ δύνηται μήτε αὐτόματον μήτε διὰ φαρμάκων ἐκπεσέειν κατὰ φύσιν, χρίσας τὴν χεῖρα κηρωτῇ, ἥτις ὀλισθηρὴ μάλιστα, ἔπειτα ἐνείρξας ἐς τὴν μήτρην διελεῖν τοὺς ὤμους

bene habet; ſin minus, os uteri medicamento aliquo agitatorio, craſſo, aqua diluto illinito, quod partus dolores adferat. Quin et cibis ac potibus dolores partus promovendi et pudenda ipſa, ſi plus quam conveniat ſicca tibi eſſe videantur, cerato inungenda. Cum pueri capite extra uteri oſculum in apertum veniente corpus reliquum non amplius progrediatur, puer vero mortuus fuerit, digitis aqua madefactis inter uteri oſculum et caput inſertis, digitum in orbem circumducito; deinde digito mento ſubdito, in os trajecto, foras extrahito. Cum vero reliquum corpus extra pudenda, caput autem intus fuerit, ſi quidem foetus in pedes feratur, circumductis in orbem digitis, manus ambas aqua madefactas inter uteri oſculum et caput immittito et extrahito. Quod ſi extra uteri oſculum, verum intra pudenda fuerit, manibus immiſſis caput apprehenſum extrahito. Sin autem foetus intus maneat mortuus, neque ſponte neque per medicamenta naturaliter excidat, manu cerato maxime lubrico illita et in uterum incluſa, humeros a cer-

Ed. Chart. VII. [862.] Foes. I. 261. Ed. Lind. II. (647. 648.)

ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐπερείσαντα τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ. ἔχειν δὲ χρὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ ὄνυχα ἐπὶ τῷ δακτύλῳ τῷ μεγάλῳ, καὶ διελόντα ἐξενεγκεῖν τὰς χεῖρας, ἔπειτα πάλιν ἐγείραντα τὴν κοιλίην ἀνασχίσαι, καὶ ἀνασχίσαντα ἡσυχῇ ἐξελεῖν τὰ ἐντοσθίδια, ἔπειτα ἐξελόντα συντρῖψαι τὰ πλευρία, ὅκως συμπεσὸν τὸ σωμάτιον εὐσταλέστερον γένηται καὶ ῥᾷον ἐξίῃ, μὴ ὀγκῶδες ἐόν. τὸ δὲ χωρίον ἢν μὴ ῥηϊδίως ἐκπίπτῃ, μάλιστα μὲν ἐᾶν πρὸς τὸ ἔμβρυον προσκρεμᾶσθαι, καὶ τὴν λεχὼ προστίθεσθαι ὥσπερ ἐπὶ λασάνου. ἔστω δὲ κατεσκευασμένον ὑψηλόν τι, ἵνα τὸ ἔμβρυον ἐκκρεμάμενον συνεπισπᾶται τῷ βάρει ἔξω. ἡσυχῇ δὲ τοῦτο ποιέειν, μὴ πρὸς βίην, ὅκως μὴ ἀποσπασθὲν παρὰ φύσιν φλεγ(648)μονὴν ἐμποιήσῃ. ὑποκεῖσθαι οὖν δεῖ τῷ ἐμβρύῳ εἰρία, ὡς ὀγκωδέστατα νεόξαντα, ἵνα κατὰ μικρὸν ἐνδίδοι. ἢ ἀσκία δύο ἐζευγμένα ὕδατος μεστά. ἐπάνω δὲ τῶν ἀσκίων εἰρία· ἐπάνω δὲ τούτων τὸ ἔμβρυον. ἔπειτα τρυπῆσαι ἑκάτερον τῶν ἀσκίων γραφίῳ, ὅκως ῥυῇ κατὰ μικρὸν τὸ ὕδωρ. ἐκρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος ἐνδιδόασιν οἱ ἀσκοί.

vice valido pollicis appreſſu dividito. Quam ad rem unguis pollici adaptandus, eaque diviſione facta brachia educenda, deinde rurſus excitato opere venter diſcindendus, eoque diſciſſo interanea ſenſim eximenda, his deinde exemptis molles coſtas conterito, quo conſidens corpuſculum expeditius reddatur, cumque minime tumidum exiſtat, facilius exeat. At vero ſi ſecundae non facile decidant, eae quidem cum foetu quoad fieri poteſt propendeant, puerperaque velut ſuper laſano collocetur. Sit autem in altum quid comparatum, ut foetus propendens ſuo pondere eas una ſecum foras extrahat. Id vero ſenſim, non vi, faciendum, ne praeter naturam diſtractae ſecundae inflammationem excitent. Supponendae igitur foetui lanae quam maxime ſublatae, recens carptae, quo paulatim cedant, aut utriculi duo copulati aqua pleni, ſupra quos lanae imponendae et ſupra lanas foetus collocandus, deinde uterque utriculus ſtilo pungendus, quo ſenſim aqua defluat, qua effluente utres demittantur ac conſidant, his autem de-

Ed. Chart. VII. [862.] Foes. I. 261. Ed. Lind. II. (648. 649.)

ἐνδιδόντων δὲ ἐπισπᾶται τὸ ἔμβρυον τὸν ὀμφαλὸν, ὁ δὲ ὀμφαλὸς ἐφέλκει τὸ χωρίον. ἢν δὲ μὴ δύνηται καθῆσθαι ἐπὶ τοῦ λασάνου, ἐπ᾽ ἀνακλήτου δίφρου τετρυπημένου καθήσθω. ἢν δὲ ἀσθενέῃ τὸ σύνολον καθῆσθαι, τὴν κλίνην ὡς ὀρθοτάτην ἀπὸ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς μερῶν ἄραντες, ἵνα κάτω ῥέπῃ, ὡς μάλιστα ξυνεπισπᾶται τὸ κάτω βάρος. ὑπὸ δὲ τὰς μασχάλας δῆσαι τὴν λεχὼ ἔξωθεν τῶν ἱμαντίων πρὸς τῇ κλίνῃ τῇ ταινίῃ, ἢ ἱμάντι πλατεῖ καὶ μαλθακῷ, ὅκως μὴ ὀρθῆς ἐούσης τῆς κλίνης κάτω τὸ σῶμα φέρηται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἢν ἀποῤῥαγῇ ὁ ὀμφαλὸς, κἢν ἀποταμῇ τι πρὸ τοῦ καιροῦ, βάρεα σύμμετρα ἐκκρεμανῦντα τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ χωρίου ποιέεσθαι. βελτίστη γὰρ αὕτη θεραπείη τῶν τοιῶνδε γίνεται καὶ ἥκιστα βλάπτει. ἢν δέ τινι ἐναποθάνῃ τὸ παιδίον ἐν τῇ μήτρῃ καὶ μὴ ἐξέλθῃ, ὑγρῆς ἐούσης τῆς μήτρης καὶ μὴ ἐχούσης ἔτι τὸ ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηρανθῇ ἡ μήτρη, πρῶτον μὲν οἰδίσκεται αὐτό· ἔπειτα τήκεται καὶ σήπεται τὰς σάρκας καὶ ῥέει θύρηφι· ὕστατα δὲ τὰ ὀστέα χωρέει. καὶ ῥόος ἐνίοτε λαμβάνει ἢν (649) μὴ πρότερον ἀποθάνῃ. ὁκόταν τὸ παιδίον τεθνήκῃ καὶ τοῖς

missis foetus umbilicum attrahit, umbilicus vero secundas extrahit. Quod si supra lasanum sedere nequeat, in sella recubitoria perforata locetur. Si vero prae imbecillitate prorsus sedere nequeat, lectum a capite quam erectissimum extruito, ut deorsum declinet, sicque foetus suo pondere quam maxime deorsum simul trahat. Sed puerpera ipsa sub alis supra stragula fascia aut loro lato et molli ad lectum alliganda, ut ne lectulo erecto corpus ejus subterlabatur. Ad eundem quoque modum, abrupto aut ante tempus abscisso umbilico, convenientibus appensis ponderibus, secundarum eductio molienda. Haec enim istorum optima est curatio, minimeque noxia. At vero si cui puer immoriatur in utero, neque exeat cum humectus fuerit uterus, sed cum nullum amplius humorem contineat, is siccescat, primum quidem puer intumescit, deinde colliquatae et putrefactae carnes foras effluunt, postremo vero loco ossa prodeunt, fluorque eam aliquando prehendit, nisi prius moriatur. Cum mortuus foetus fuerit, tum aliis signis conjicere

Ed. Chart. VII. [862. 863.] Foes. I. 261. 262. Ed. Lind. II. (649.)
ἄλλοις ἐντεκμαίρεσθαι σημείοις καὶ κελεύειν τοτὲ μὲν ἐπὶ δεξιὰ κεῖσθαι, τοτὲ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ μεταβάλλειν. μεταπίπτει γὰρ ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ὁποτέρωθι ἂν καὶ ἡ γυνὴ ὥσπερ λίθος ἢ ἄλλό τι, ἢν τεθνήκῃ, καὶ τὸ ἦτρον ψυχρὸν ἔχει, ἢν δὲ ζώῃ, τό τε [863] ἦτρον θερμὸν ἔχει καὶ ἡ μὲν γαστὴρ ὅλη μεταπίπτει, τεταμένη μετὰ τοῦ ἄλλου σώματος. ἐν αὐτῇ δὲ οὐδὲν μεταπίπτει χωρὶς τοῦ ἄλλου σώματος. ἢν τινι ἂν ὠδινούσῃ πρὸ τοῦ παιδίου ῥόος πολλὸς αἱματώδης γένηται ἀνώδυνος, κίνδυνος τὸ παιδίον τεθνηκὸς ἀπολυθῆναι, ἢ οὐ βιώσιμον γενέσθαι. κυουσέων τῶν γυναικῶν ὁ στόμαχος τῶν πλείστων ἐγγὺς τυγχάνει ἐὼν πρὸ τοῦ τόκου. κυέουσα ἡ γυνὴ, ἢν μὴ λαγνεύηται, ῥηΐτερον ἀπολυθήσεται τοῦ τόκου. ἡ τὰ δίδυμα κύουσα οὐ τίκτει τῇ αὐτῇ ὥσπερ συνέλαβεν. ἔχει δὲ ἐνὶ χωρίῳ τὰ παιδία ἀμφότερα. γυναικὶ δυστοκεούσῃ ἢν τὸ παιδίον ἐν τῇσι γονῇσιν ἔχηται καὶ μὴ εὐπόρως ἐξέλθῃ, ἀλλὰ σὺν πόνῳ καὶ μηχανῇσιν ἰητροῦ, ταῦτα τὰ παιδία ἀρτίζωα. || τουτέων οὐ χρὴ τὸν ὀμφαλὸν ἀποτά-

licet, tum etiam jubere oportet, ut modo quidem dextrum in latus jaceat, modo etiam in finiftrum convertatur. Dilabitur enim foetus in utero, quocunque fe vertat mulier, velut faxum aut aliud quidpiam, fi mortuus fuerit, et pectinem frigidum mulier habet. Quod fi vivat, pecten calidus eft et totus quidem venter una cum reliquo corpore concidit, nihilque in eo absque reliquo corpore dilabitur. Si parturienti ante foetum multus fanguinolentus citra dolorem fluxus contingat, periculum eft ne foetus mortuus exeat aut minime vitalis edatur. Praegnantibus plerisque os uteri ante partum prope extat. Mulier praegnans fi venerem non exerceat, partu facilius liberabitur. Quae gemellos utero geftat, eodem die velut concepit parit, uno autem involucro utrumque foetum continet. Muliere aegre pariente, fi foetus in naturalibus locis haereat, neque facile exeat, fed cum labore neque fine medici ope, hujusmodi foetus cum pauci fint temporis, his non ante abfcindendus umbilicus quam urinam reddide-

μνειν πρὶν ἂν οὐρήσῃ, ἢ πτάρῃ, ἢ φωνήσῃ, ἀλλὰ ἐᾷν, προσχωρῆσαι δὲ τὴν γυναῖκα ὡς ἐγγυτάτω τοῦ παιδίου. καὶ ἢν διψῇ, πινέτω μελίκρητον. καὶ ἢν ὁ ὀμφαλὸς ἐμφυσῆται ὥσπερ στόμαχος καὶ κινηθήσηται, ἢ πταρῆται τὸ παιδίον, ἢ φωνὴν ῥήξῃ, καὶ τότε ἀποτάμνειν ἀναπνέοντος τοῦ παιδίου. ἢν δὲ μὴ φυσῆται ὁ ὀμφαλὸς μηδὲ κινῆται, χρόνου ἐγγενομένου βιώσεται. (650) κυέουσαν γυναῖκα, ἢν μὴ ἄλλως γινώσκῃς, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἑλκυσμένοι καὶ κοιλότεροι γίνονται, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πελιδνότερα. ἤν τις ἐπίτοκος ἐοῦσα, κοίλη δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑποιδέῃ τὸ πρόσωπον καὶ ὅλη αὐτὴ καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν, ὥσπερ ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ ἐχομένη φαίνεται. καὶ τὰ ὦτα λευκὰ καὶ τὴν ῥῖνα ἄκρην λευκὴν καὶ τὰ χείλεα πελιδνὰ, αὕτῃ τεθνηκότα φέρει ἃ τίκτει, ἢ ζῶντα πονηρὰ καὶ οὐ βιώσιμα, καὶ ἄναιμα ὡς νοσηλεύοντα, ἢ πρότερον οὐ γόνιμα, ταύτῃσι τὸ αἷμα ἐξυδατώθη. δεῖ οὖν τῇ τοιαύτῃ μετὰ τὸν τόκον τὰ εὐώδεα προστιθέναι, καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν εὐώδεα. καὶ πρῶτον τοῦ προσώπου ἡ ῥὶς ἔνσημος γίνε-

rint, sternutarint, aut vocem ediderint, sed sinendi sunt. Mulier vero quam proxime ad foetum accedat, et si sitiat, aquam mulsam bibat. Quod si umbilicus infletur, velut uteri osculum et foetus moveatur, sternutet aut vocem edat, tunc etiam spirante puero umbilicum secato. Si vero non infletur umbilicus neque moveatur, temporis successu vitalis futurus est. Praegnantem mulierem vel oculi retracti et caviores redditi tibi indicabunt et oculorum candidum albedinem nativam non habens, sed lividius. Quae partui vicina cavos habet oculos, faciemque subtumidam, cuique corpus totum et pedes intumescunt, tanquam alba pituita detenta videatur, si ei aures et summus nasus albescant et labra livida fuerint, foetus quos gestat mortuos parit, aut vivos male habentes neque vitales et exangues velut morbosos, aut prius minime vitales peperit. Huic sanguis aquosus evasit. Post partum igitur odorata supponenda sunt, eademque cibo et potu exhibenda. Primumque in facie sum-

Ed. Chart. VII. [863. 864.] Foes. I. 262. Ed. Lind. II. (650. 651.)
ται ἄκρη καὶ χρῶμα λαμβάνει. ἤν τισι κυΐσκουσι γῆν ἐπιθυμῆται ἐσθίεσθαι ἢ ἄνθρακας καὶ ἐσθίονται, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου φαίνεται, ὁκόταν τεχθῇ, σημεῖον ἀπὸ τῶν τοιούτων. [864] γυναικὶ χρὴ εἰδέναι τὸν μαζὸν ὁκότερός ἐστιν αὐτῇ μέζων, κεῖθι γὰρ τὸ ἔμβρυον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμόν· ἔσται γὰρ μέζων καὶ λαμπρότερος τὸ πᾶν εἴσω τοῦ βλεφάρου ὁκότερος ᾖ ὁ μαζὸς μέζων. ἤν τινι καὶ ἀπὸ προσθέτων μὴ λίην ἰσχυρῶν ὀδύναι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφικέωνται καὶ βρυγμὸς ἔχῃ, καὶ σκορδινέηται, καὶ χασμᾶται, ἐλπὶς ταύτην κυῆσαι μᾶλλον ἢ εἴ τις ἂν τουτέων μηδὲν πάσχῃ. γυνὴ ἥτις παχεῖα παρὰ φύσιν ἐγένετο καὶ πίειρα καὶ φλέγματος ἐπλήσθη, οὐ κυΐσκεται τούτῳ τῷ χρόνῳ. ἥτις δὲ φύσει τοιαύτη ἐστὶ, κυΐσκεται τουτέων ἕνεκεν, ἢν (651) μή τι ἄλλο κωλύῃ αὐτήν. τῶν γυναικῶν τῇσι πλείστῃσιν ὅταν τὰ ἐπιμήνια μέλλῃ φαίνεσθαι, ὁ στόμαχος αὐτὸς ἑωυτὸν ἀνέσπακε μᾶλλον ἢ ἄλλοτε. γυνὴ ἥτις ἀρικύμων ἐοῦσα πέπαυται κυϊσκομένη, φλεβοτομείσθω δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν σκελέων. ἤν τινι ὀδύναι ἐν τῷ ἰσχίῳ ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν χερ-

mus nasus simus evadit et colorem resumit. Praegnantibus si terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in foetus capite, ubi in lucem editus fuerit, horum signum apparet. Mulier nosse debet utra ei mamma major sit, ea enim parte foetus existit. Eadem vero oculi consideratio; major enim et lucidior prorsus erit intra palpebram qua parte major mamma existit. Si cui ex appositis subdititiis medicamentis non admodum valentibus dolores ad articulos obveniant et dentium stridor occupet, pandiculatioque totius corporis et oscitatio detineat, eam magis concepisse spes est quam quae nihil tale patitur. Mulier quae praeter naturam crassa et pinguis evasit et pituita repleta, eo tempore non concipit. Quae vero sua natura talis est, horum gratia concipiet, nisi aliud quid impediat. Mulieribus plerisque cum menses venturi sunt, uteri osculum sese magis quam alias contrahit. Quae cito concipiebat, si concipere desinat, his in anno manuum et crurum venam sibi secari jubeat. Quae coxendicum doloribus, aut capitis, aut

σὶν, ἢ ἄλλοθί που τοῦ σώματος, ὅταν δὲ κύῃ, ἐκλείπουσιν. ὁκόταν δ' ἀπολυθῇ ἀπὸ τῶν μητρέων, ἔνεισι, ξυμφέρει τὰ εὐώδεα καὶ πίνειν καὶ προστίθεσθαι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ὅταν τινὰ ἰητρεύῃς γυναῖκα κυήσιος ἕνεκεν, ὁκόταν δοκέῃ κεκαθάρθαι καὶ τὸ στόμα καλῶς ἔχῃ τῆς μήτρης, λουσάσθω· καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλήν. μὴ ἀλειψάσθω δὲ μηδενί. ἔπειτα ὀθόνιον ἄνοδμον περιθεῖσα περὶ αὐτὰς τὰς τρίχας πεπλυμένον κεκρυφάλῳ πεπλυμένῳ, ἢ μηδενὸς ὄζοντι καταδησάσθω τὸ ὀθόνιον ἐπιθεῖσα πρῶτον. ἔπειτα ἀναπαυέσθω προσθεμένη χαλβάνην πρὸς τὸν στόμαχον, ἑψήσασα καὶ μαλθάξασα ἐς πῦρ καὶ μὴ εἰς τὸν ἥλιον. ἔπειτα πρωῒ ἀποδυσαμένη τὸν κεκρύφαλον μετὰ τοῦ ὀθονίου ὀσφρανθῆναι παρεχέτω τινὶ τὴν αὐτῆς κορυφήν· καὶ ἢν μὲν ὀζέσῃ, καλῶς ἔχει τῆς καθάρσιος. ἢν δὲ μή, κακῶς. ἄσιτος δὲ ταῦτα ποιείτω. καὶ ἢν μὴ τεκοῦσα ᾖ, οὐδέποτε ὀζέσει, οὔτε καθαιρομένη οὔτ' ἄλλως. οὐδ' ἢν κυεούσῃ προσθῇ, οὐδ' οὕτως καλῶς ὀζέσει· ἥτις δὲ κυήσεται θαμέως, καὶ ἀρικύμων ἐστὶ καὶ ὑγιαίνει, ἢν μὴ προσθῇς μηδὲ καθήρας, ὀζέσει αὐτῆς ἡ

mammum, aut alterius cujuspiam partis conflictatur, ſi ubi concepit deſinunt, cum vero liberatus eſt uterus, rurſus inſunt, huic conducit odorata in potu et ſubdititiis medicamentis ad uteri os apponere. Mulierem cui conceptus gratia medeberis, ubi perpurgata eſſe osque uteri bene habere videbitur, lotam et capite deterſo nullo modo innungito. Deinde linteo inodoro loto circumdatis capillis, reticulo mundo aut nihil olente obligetur, primum impoſito linteo, poſtea galbano cocto et ad ignem, non ſolem emollito, in ſubdititio ad os uteri appoſito, quieſcere permittatur. Deinde mane exuto reticulo cum linteo verticem ſuum alicui olfaciendum praebeat, qui ſiquidem oleat, probe purgata videbitur; ſin minus, male. Haec autem jejuna faciat. Quae ſi conceptura non ſit nec purgata, nec alias unquam olebit, neque ſi praegnanti in ſubdititio apponatur, ſic bene olebit. Quae vero crebro praegnans futura eſt, facile concipit et bene valet, ſi nullum ſubdititium medicamentum apponas neque purges, ejus vertex olebit, aliud vero

Ed. Chart. VII. [864. 865.] Foes.I. 262. 263. Ed. Lind.II. (651. 652.)

κορυφὴ, ἄλλο δὲ οὐδέν. || (652) ὅταν δὲ δοκέει καλῶς ἔχειν πάντα καὶ δέῃ παρὰ τὸν ἄνδρα ἐλθεῖν, ἡ μὲν γυνὴ ἄσιτος ἔστω, ὁ δὲ ἀνὴρ ἀθώρηκτος, ψυχρῷ λελουμένος καὶ σιτηθεὶς τὰ ξύμφορα. καὶ ἢν γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν γονὴν, μὴ ἔλθῃ τοῦ χρόνου πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἡσυχαζέτω. γνώσεται δὲ ἢν μὲν ὁ [865] ἀνὴρ φῇ ἀφεῖναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοεῖ ὑπὸ ξηρότητος. ἢν δὲ ἀποδιδοῖ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γονὴν ἐς τὰ αἰδοῖα καὶ γένηται ὑγρὴ, πάλιν ξυμμιγέσθω μέχρις ἂν συλλάβῃ. γυνὴ ἥτις κυΐσκεται μὲν, διαφθείρει δὲ διμηνα τὰ παιδία, ἀκριβῶς ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ μήτε πρότερον μήθ' ὕστερον καὶ τοῦτο πάθῃ δὶς ἢ τρίς· ἀλλὰ καὶ ἢν τρίμηνα ἢ τετράμηνα, ἤν τε πλέονα χρόνον γεγονότα διαφθείρῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον ταύτῃσιν αἱ μῆτραι οὐκ ἔτι διδόασιν ἐπὶ μέζον τοῦ παιδίου αὐξανομένου καὶ ὑπερβάλλοντας τοῦ ἐκ τοῦ διμήνου, ἢ τριμήνου ἢ ὁπηλίκου· ἤν ποτε ἂν ἄλλοτε μὲν αὐξάνεται, αἱ δὲ μῆτραι οὐκέτι εἰσὶν ἱκαναὶ, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διαφθείρεται ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, ταύτῃ χρὴ σικύην ἐμποιῆσαι ἐς τὴν μήτρην. δεῖ οὖν ἀποποιῆσαι καὶ

nihil. Cum vero probe omnia habere videbuntur et ad virum accedere oportebit, mulier quidem jejuna esto, vir autem minime ebrius, frigida lotus et commodis alimentis enutritus. Quod si noscat se genituram suscepisse, tum ne virum adeat, sed quiescat. Id autem cognoscet; si quidem vir ipse semen emisisse dicat, mulier vero prae siccitate ignoret. Sin uterus genituram ad pudenda remiserit et mulier humecta evadat, rursus cum viro concumbat, quoad concipiat. Mulier quae concipit quidem, foetus autem bimestres perdit, eo exacto tempore, neque prius neque posterius, idque bis aut ter illi contigit, quin etiam si trimestres, aut quadrimestres, aut etiam majores foetus ad eundem istum modum perdat: his uteri in majorem amplitudinem non amplius increscunt, si foetus augeatur et bimestre aut trimestre spatium, aut quantulumcunque tempus superet, vel si quando alias augetur, uteri non amplius capiendo foetui esse possunt, sed hac de causa eo tempore perditur. Huic cucurbitula ad uterum apponenda, qua summota eum per hujusmodi subdititia medica-

Ed. Chart. VII. [865.] Foës. I. 263. Ed. Lind. II. (652. 653.)

φυσῆσαι ὡς μάλιστα προσθέτοισι φαρμάκοις τοῖσιδε. τῆς σικύης τὴν ἐντεριώνην κόψαντα διασῆσαι. ἔπειτα ἐν μέλιτι ἑφθῷ μῖξαι ὀλίγην πλείονι ὄντι τῷ μέλιτι καὶ σιλφίου ὀλίγον. τὸ δὲ μέλι κάθεφθον ἔστω. τοῦτο περιπλάσαι περὶ μήλην, τὸ πάχος ποιέοντα ὁκόσον παραδέχεται ὁ στόμαχος. προστιθέναι δὲ καὶ πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης καὶ ὦσαι ὅκως ἂν περήσῃ ἐς τὸ εἴσω (653) τῆς μήτρης. ὅταν δὲ ἀποτακῇ τὸ φάρμακον, ἐξελεῖν τὴν μήλην. καὶ τὸ ἐλατήριον ὧδε ποιέων προστιθέναι καὶ τῆς κολοκυνθίδος τῆς ἀγρίης ὡσαύτως· καὶ ἐσθιέτω τοῦτον τὸν χρόνον σκόροδα ὡς πλεῖστα καὶ καυλὸν σιλφίου καὶ ὅ τι φῦσαν ἐμποιέει ἐν τῇ κοιλίῃ. προστιθέσθω δὲ τὸ πρόσθετον διὰ τρίτης τῆς ἡμέρης, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καὶ πλῆθος ὁκόσον προσίηται. τὰς δὲ μεταξὺ μαλθακτηρίοισι χρῆσθαι. ἐπειδὰν δὲ καταστῇ τοῖσι μαλθακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης μετὰ τὸ ἐπιφανῆναι ἐπιμείνασαν. ὁκόταν δὲ ξηρὴν μίγνυσθαι. ἤν τινι ἂν ἡ μήτρη ἔμπυος γένηται, ἢ μετὰ τόκον ἢ ἐκ διαφθορῆς, ἢ ἄλλως πως, καὶ μὴ ἐντεύχει ἑτέροις καὶ χιτῶνι τὸ πῦον ὥσπερ ἐπὶ

mentis quam maxime inflare oportet. Cucumeris agreſtis medullam tuſam et cribratam, deinde paucam melle copioſiore cocto ſubigito, parumque laſeris adjicito. Mel autem coctum eſto. Hoc medicamentum ſpecillo illitum et ea craſſitudine redditum, quam uteri oſculum ſuſcipere poſſit, in ſubdititio ad os uteri apponito, introque quo ad ejus interiora penetret, pellito. Liquefacto medicamento ſpecillum educito et cucumeris agreſtis ſuccum eodem modo praeparatum, ſimiliterque colocynthidem ſylveſtrem in ſubdititio apponito. Sub hoc autem tempus in cibo ſumat allia quamplurima et laſeris caulem et quicquid ventrem inflare poteſt. Tertio vero quoque die ſubdititium medicamentum apponatur, donec recte habere videatur ea copia quam recipiet. Intermediis diebus mollientibus utendum. Poſtea vero quam uteri os emollientibus compoſitum fuerit, cum menſes apparuerint, quieſcat, ubi vero ſicca fuerit, ad virum accedat. Quae purulentum habet uterum ex partu aut abortione, aut alia quavis cauſa, neque aliter in alveo et tu-

φύματος ᾖ, ξυμφέρει ταύτην μήλην ὑπαλειπτρίδα καθιέναι ἐς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ἧσσον γὰρ δεήσηται καύσιος, εἰ χωρήσειε πρὸς τὴν μήλην. ἔπειτα κάμπας τὰς ἀπὸ τῆς τιθυμαλίδος ξυλλέξας, ὥσπερ δὲ κέντρα ἔχουσιν, αὐτὰς ἀποτάμνειν ἡσυχῇ ὅκως ἂν ἡ φορβὴ μὴ ἐκρυῇ. ἔπειτα ξηραίνειν αὐτὰς ἐν ἡλίῳ καὶ τρίβειν. καὶ τοὺς σκώληκας δὲ τοὺς κοπρίωνας ὡσαύτως ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ, ἔπειτα τρίβειν. καὶ τῆς μὲν κάμπης δύο ὀβολοὺς σταθμῷ Αἰγιναίους, τῶν δὲ σκωλήκων διπλάσιον, καὶ ἀννήσου ὀλίγον παραμῖξαι, ἢ τῶν τοιουτρόπων τινός. κακῶδες γὰρ γίνεται. ταῦτα δὲ τρίψας λεῖα, διεὶς οἴνῳ λευκῷ εὐώδει. [866] καὶ ἐπὴν πίῃ, βάρος ἐπιγίνεται καὶ νάρκη ἐμπίπτει ἐν τῇ γαστρί. ἢν οὖν ἐπιγένηται, μελίκρη(654)τον ἐπιπινέτω ὀλίγον. κυήσιος δὲ καὶ παιδοποιΐης ἥτις δεῖται καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα καὶ ἤδη κυήσασα, ἐοῦσα δὲ τέκνουσα, ἢ ὅταν ὁ στόμαχος ξηρὸς ᾖ ἀκρόπαθος, ἢ ξυμμεμύκῃ καὶ μὴ ὀρθῶς ᾖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμένος τὸ ἕτερον, ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεκρύφῃ ἢ ἀνεσπάκῃ ἑωυτόν, ἢ τὸ χεῖλος ἐπιβάλλει τοῦ στομάχου. ὁκόθεν οὖν

nica, velut in tuberculo assolet, pus contineatur, huic specillum lenitorium in uteri os demittere consert. Minus enim ustione opus erit, si specillo cedat. Postea erucas ex tithymalide collectas, velut aculeos habentes, quos sensim excindito, ne pabulum effluat, deinde sole siccatos terito. Quin etiam vermes stercorarios eodem modo in sole siccato, deinde terito. Et erucae quidem duorum obolorum Aeginensium pondus, vermium autem duplum et annisi pusillum, aut aliquid id genus permisceto. Mali enim odoris medicamentum evadit. Ista autem leviter trita vino albo odorato diluito, et ubi epota fuerint, venter gravatur et torpor ingruit. Quae si adfuerint, aquam mulsam insuper potui exhibeto. Quae conceptionis et procreationis liberorum est cupida, quaeque liberis caret et jam praegnans fuerit ac pepererit, si uteri os siccum aut summa parte affectum fuerit, aut conniveat neque recte se habeat, sed in alteram coxendicem, aut ad anum obversum lateat, sese contraxerit, aut oris labrum in se incubuerit, undecunque igitur

ἐφ᾽ ἑωυτὸν ᾖ, τρηχὺς καὶ πεπωρωμένος ᾖ, σκληρὸς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ συμμύσιος καὶ ἀπὸ πωρώσιος, ταύτῃσι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, ἢ ἐλάσσονα τοῦ δέοντος, καὶ διὰ πλέονος χρόνου ἐπιφαίνεται. || ἔστι δὲ ἐν ᾗσι τὰ ἐπιμήνια καὶ κατὰ ὑγείην τοῦ σώματος καὶ τῶν μητρέων τὴν ἔξοδον εὑρίσκεται· καὶ κατά γε τὸ ξύμφυτον καὶ δίκαιον καὶ ὑπὸ θερμότητος καὶ ὑγρότητος τῶν ἐπιμηνίων καὶ τοῦ στομάχου μὴ κάρτα βεβλαμμένου. τὴν δὲ γονὴν διὰ τοῦτο οὐ δέχεται κατὰ τὴν βλάβην, ἥν τις ἢν κωλύῃ ἀπὸ τοῦ στομάχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι, ταύτην χρὴ πυριήσαντα τὸ σῶμα ὅλον, δοῦναι πιεῖν φάρμακον καὶ καθαρὴν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρῶτον, ἤν τε ἄνω καὶ κάτω δέηται, ἤν τε ἄνω μοῦνον. καὶ ἤν τε ἄνω διδοῖς τὸ φάρμακον, μὴ πυριῆν τῆς καθάρσιος. πυριήσεις δὲ μεταπίσας κάτω. ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖσθαι ἀνωτερικοῦ, προπυριήσας, κάτω πίσαι. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος τὸ σῶμα, μετὰ τοῦτο πυριῆν τὰς μήτρας, ἐγκαθίζοντα αὐτὰς πυκνὰ ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν. ἐπιβάλλειν δὲ ἐς τὸ πυρίημα κυπαρίσσου ῥινήματα καὶ δάφνης

asperum aut callosum fuerit, durescit autem et connivens et callosum, iis menses non respondent, sed pauciores quam debeant, nec per longius tempus apparent. In nonnullis vero menses, pro corporis sanitate et uterorum exitu, naturalem et justum modum nacti sunt, uteri etiam osculo non admodum ex mensium caliditate et humiditate obtuso. Genituram vero ideo non suscipit, juxta eam laesionem quae impedimento est, quominus eam os uteri male affectum suscipiat. Huic fomentum toto corpore adhibeto, ad medicamentum purgans propinato, primumque toto corpore mundam reddito, sive supra, sive infra opus sit, sive supra tantum. Quod si supra medicamentum purgans exhibueris, ante purgationem foveto, fovebis vero postea infra purgaturus. Si vero supra purgante medicamento minime opus esse videatur, fomento ante adhibito, infra purgans propinato. Ubi autem probe purgatum corpus videbitur, postea uteros, si conferre videatur, crebris insessionibus foveto. Ad fomentum vero cupressi ramenta

φύλλα κόψας. καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. ὅταν δὲ νεόλουτος ᾖ καὶ νεοπυρίητος, ἀνευρύνειν τὸ στόμα τῆς μήτρης τῇ μήλῃ τῇ κασσιτερίνῃ καὶ ἀνορθοῦν ὅπῃ ἂν δέηται ἢ μολιβδαίνῃ ἀρξάμενος ἐκ λεπτῆς. εἶτα παχυτέρῃς, εἰ παραδέχηται, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. βάπτειν δὲ τὰς μήλας ἐν ἑνὶ τῶν μαλθακτηρίων διειμένῳ. ὅταν δὲ δοκέῃ ξυμφέρειν ὑγρὸν ποιήσας τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὄπισθεν κοίλας. εἶτα περὶ ξυλοισι μακροτέροισιν ἁρμόσαι καὶ οὕτως χρῆσθαι. τὸν δὲ χρόνον τοῦτον πινέτω καθεψοῦσα ἐν οἴνῳ εὐώδει λευκῷ καὶ ὡς ἡδίστῳ, γλυκεῖ, δᾶδα ὡς πιοτάτην κατασχίσασα λεπτὰ καὶ σελίνου καρπὸν κόψασα καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ καρπὸν καὶ λιβανωτὸν ὡς κάλλιστον. τουτέου πινέτω νῆστις ὁκόσον ἂν δοκέῃ μέτριον εἶναι πλῆθος. ἡμέρας ὁκόσας ἂν δοκέῃ ἅλις ἔχειν. καὶ ἐσθιέτω σκυλάκια ἑφθὰ καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ ἑφθῷ γλυκεῖ. καὶ τοῦ ζωμοῦ πινέτω καὶ κράμβην ἑφθήν. καὶ οἶνον λευκὸν ἐπιπινέτω καὶ μὴ διψήτω. καὶ λουέσθω θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. μετὰ δὲ τοῦτον ἢν μὲν χωρέῃ κατὰ τὸν στόμαχον καὶ φαίνηταί τι

laurique folia contusa immittito et calida multa lavato. Post recens adhibitum balneum et fomentum, specillo stanneo os uteri diducito et, ubi opus esse videbitur, dirigito. Aut plumbeo utitor initio a tenui ducto, deinde crassius adhibeto, si suscipere queat, donec probe habere videatur. Specilla autem aliquo molliente diluto et, si conferat, liquido reddito, intingito. Quae postrema parte cava reddita, deinde ad longiora ligna adaptato, ad eumque modum utitor. Per hoc autem tempus in potu sumat taedam quam pinguissimam tenuiter concisam, in vino albo odorato, dulci quam gratissimo decoctam et apii semen contusum et cumini Aethiopici semen, thusque quam optimum. Haec moderata copia, quotque diebus satis esse videbitur, jejuna bibat et catellos coctos edat et polypum vino dulci coctum jusculumque in potu sumat et brassicam coctam, superpoto vino albo neque sitiat et bis die calida lavet. Sub hoc autem tempus a cibis abstineat, per quod, siquidem per uteri

ἔξω καθάρσιος, πίνειν τε ἔτι τοῦ πόματος ἡμέρην μίην καὶ δύο καὶ τῇσι μήλῃσι παύεσθαι χρεομένους, καὶ πειρῆσθαι καθαίρειν τὰς μή(656)τρας προσθέτοισιν φαρμάκοισιν. [867] ἢ τινὶ δὲ τοῦ στομάχου ὀρθοῦ καὶ μεγάλου καὶ ὑγιέος ἐόντος καὶ καλῶς ἔχοντος καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται πάμπαν ἢ ἐλάσσονα καὶ διὰ πλείονος χρόνου καὶ μὴ ὑγιεινά, τὴν νοῦσον ἀνευρὼν ἥν τινα ἔχουσιν αἱ μῆτραι. ἤν τε καὶ τὸ σῶμα ξυμβάλληταί τι ἐξευρὼν τὸ αἴτιον ἀφ᾽ οὗπερ οὐ κυΐσκεται· καὶ ταῦτα οὕτως ἔχῃ τὴν ἴησιν ποιέεσθαι προσφέρων ἢν δέχηται θεραπείην ἀρχόμενος ἐξ ἰσχυρῶν, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. τελευτᾶν δὲ ἐς μαλθακώτερα ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἡ μήτρη καὶ ὁ στόμαχος καθεστηκέναι ὀρθῶς ἔχων καὶ ἐν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαρμάκου μὴ προσχωρήσῃ, μηδὲ πινούσῃς χρόνον τὸν μέτριον, τουτέου δὲ οὐ παύεσθαι τοῦ πόματος. ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου, μαλθάξαι τὸ στόμα τοῦ στομάχου· καὶ

os quid decedat et purgatio quaedam extra ferri videatur, uno aut altero die adhuc potione utendum et specillis abstinendum, tentandaque per suppositilia medicamenta uterorum purgatio. Si cui vero cum uteri os rectum, magnum et sanum beneque habitum et loco convenienti situm fuerit, menstrua nequaquam apparuerint, vel pauciora et per longius tempus minimeque sana, quonam morbo uteri laborent, investigato, et si corpus etiam aliquid conferre videatur, pervestigata causa ob quam non concipiat: hisque hoc se habentibus modo, si adhibitam curationem suscipiat, medelam facito, initio a valentibus ducto, quantum temporis ratio poscere videbitur. In molliora autem desinendum, donec uterus ex purgatione bene habere, ejusque os recte constitutum et bene loco positum esse videatur. Quod si neque a potione neque medicamento menstrua processerint, nec tamen si moderato tempore biberit, ab hac potione desistendum. Ubi vero ex specillorum usu recte habuerit, os stomachi molliendum faciendumque ut dehiscat,

Ed. Chart. VII. [867.] Foes. I. 264. 265. Ed. Lind. II. (656. 657.)

ποιῆσαι ὅκως ἀναχάνηται ἐς ὁδὸν τῷ προσθέτῳ, ἀπό τε θυμιημάτων καὶ φαρμάκων καὶ μαλθακτηρίων. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν μαλθάξιος καὶ θυμιήσιος, προστιθεὶς φάρμακον κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης ὡς ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀρχόμενος ἐκ μαλθακῶν ἐπὶ ἰσχυρότερα. || τελευτῶν δὲ αὖθις εἰς μαλθακὰ καὶ εὐώδεα. τῶν γὰρ ἰσχυρῶν φαρμάκων τὰ πλεῖστα ἑλκοῖ τὸν στόμαχον καὶ δάκνει. ἔπειτα τόν τε στόμαχον καθιστᾶν ἐς ὀρθὸν καὶ ὑγιέα, καὶ καλῶς ἔχοντα πρὸς τὴν δίεξιν τῆς γονῆς· καὶ τὴν μήτρην ξηρὴν ποιέειν καὶ φῦσαν ἐμποιέειν. (657) ἢν γυνὴ δοκέῃ ὑπὸ πιμελῆς τὰς μήτρας βεβλάφθαι ἐς τὴν κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα καὶ ἰσχναίνειν πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν. ὥρη δὲ ἐαρινὴ ἀρίστη κυήσιος. ὁ δὲ ἀνὴρ μὴ μεθυσκέσθω. μηδὲ οἶνον λευκὸν πινέτω, ἀλλ' ὅστις ἰσχυρότατος καὶ ἀκρητέστατος. καὶ σιτία ὡς ἰσχυρότατα. καὶ μὴ θερμολουτείτω. ἰσχυέτω δὲ καὶ ὑγιαινέτω. καὶ σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τῷ πρήγματι. ὅταν βούληται ἄρσεν φυτεύειν, τῶν ἐπιμηνίων ἀπολληγόντων ἢ ἐκ-

ad viam medicamento fubdititio faciendam, ex medicamentis ad fuffitum accommodatis et emollientibus comparato. Cum vero ex emollitione et fuffitu bene habuerit, uteri purgationem per fubdititium medicamentum facito, donec bene habere videatur, ducto ab emollientibus initio et ad valentia progreffu facto, tum rurfus per emollientia et odorata definens. Pleraque enim medicamenta valentia os ulcerant ac mordent. Tum os rectum et fanum conftituito et ad fufcipiendam genituram bene accommodato, utroque ficco reddito flatum inducito. Quae uteros prae pinguedine ad conceptum offenfos habere videtur, eam quam maxime extenuato et poft reliquam curationem gracilem reddito. Vernum autem tempus ad conceptum maxime accommodatum. Vir autem neque inebrietur neque vinum album bibat, fed valentiffimum et meraciffimum, cibisque utatur valentiffimis, calida ne lavet, robuftus fit et fanus et cibis abftineat, qui ad rem minime conferunt. Cum marem procreare volet, menfibus definentibus aut ceffantibus uxorem

Ed. Chart. VII. [867. 868.] Foës. I. 265. Ed. Lind. II. (657. 658.)

λελοιπότων μίγνυσθαι· καὶ ὠθέειν ὡς μάλιστα ἕως ἂν ἐκμιαίνηται. ὅταν δὲ θῆλυ βούληται γενέσθαι, ὅταν πλεῖστα ἐπιμήνια εἴη τῇ γυναικὶ καὶ ἔτι δεόντων. τὸν δὲ ὄρχιν τὸν δεξιὸν ἀποδῆσαι ὡς ἂν μάλιστα καὶ ἀνέχεσθαι δύνηται. ἐπὴν δὲ ἄρσεν βούληται φυτεύειν, τὸν ἀριστερὸν ἀποδῆσαι. [868] στόμαχος μήτρης ἀπὸ μὲν θυμιημάτων ξυμμεμυκὼς ἀναχάσκει· ἀπὸ δὲ τῶν μαλθακτηρίων μαλθάσσεται. θυμιῆν δὲ λωτοῦ φλοιὸν, σπέρμα δάφνης καὶ φύλλα τῆς αὐτῆς χλωρὰ κεκομμένα, λιβανωτὸν, σμύρναν, ἀρτεμισίης καρπὸν ἢ φύλλα καὶ ἄννησον κόψας ἢ στέαρ καὶ κηρὸν καὶ θεῖον καὶ κυπαρίσσου σπέρμα, πευκεδανοῦ ῥίζαν, μυρσίνης φύλλα χλωρὰ κεκομμένα, κάστορος ὄρχιν, ὀνίδας ἄρσενος ὄνου, σκόροδα, στύρακα, ὑὸς στέαρ. κἂν ἀπεστραμμένον ᾖ τὸ στόμα, τουτέοισι θυμιῆν. ἀναχάσκει μὲν οὖν οὕτως καὶ στρέφεται. μαλθάσσειν δὲ ἀπὸ τουτέων τὸ στόμα τῆς μήτρης. σανδαράκην, στέαρ αἰγὸς, ὀπὸν σικύης, ὀπὸν σιλφίου· κυκλαμίνου χυλὸν, θαψίην, ὀπὸν (658) τιθυμάλου, καρδαμώμου καρπὸν· ποίην ἢ καλεῖται πέπλος, κάστορος ὄρχιν, λίνου καρπὸν, λίτρον, ἄρου ῥίζαν, σταφίδα ἀγρίην, καλαμίνθης φύλλα χλωρὰ,

adeat et quam penitissime intrudat, dum semen excernat. At ubi foeminam generare volet, cum plurimi menses mulieri fluxerint, necdum cessarint. Dexter autem testis quoad maxime ferri poterit obligandus, sinister vero, si maris procreatio expetitur. Uteri osculum ubi connivet, a suffitu quidem dehiscit, ab emollientibus vero emollitur. Ad suffitum autem adhibeto loti corticem, lauri semen, ejusque folia contusa, thus, myrrham, artemisiae semen aut folia, anisum etiam contusum aut adipem et ceram, sulphur, cupressi semen, peucedani radicem, myrti folia viridia contusa, castoreum, asini masculi stercus, allia, styracem, adipem suillum. Quin et si distortum os fuerit, et his suffitus adhibendus. Hoc quidem igitur modo dehiscit et convertitur. Ad emolliendum autem os uteri haec adhibeto, sandaracham, adipem caprinum, fici succum, laseris succum, cyclamini succum, thapsiam, tithymali succum, cardamomi semen, herbam peplum nominatam, castoreum, lini semen, nitrum, ari radicem, staphim agriam, calaminthae folia

στρουθίου καρπὸν, σκίλλης τὸ ἐκ τοῦ μέσου, φάρμακα μαλθακτήρια. καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρὴν κάθαρσιν γενέσθαι ἀνακινῆσαι, θαψίης ῥίζαν, μυελὸν βοὸς, χήνειον στέαρ, ῥόδινον. ταῦτα τρίψασα καὶ ἀναζέσασα προστιθέσθω ἡμέρας τέσσαρας· καὶ πινέτω πράσου χυλὸν, καὶ οἶνον γλυκὺν λευκὸν, καὶ ῥητίνην, καὶ ἔλαιον χλιαρὸν, καὶ κύμινον, λίτρον, ῥητίνην, μέλι ἐν ῥυπαρῷ εἰρίῳ χρήσθω ἡμέρας τέσσαρας, πίνουσα σελίνου καρπόν· καὶ λιβανωτοῦ πυρῆνας πέντε· καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀκρήτῳ γλυκεῖ· καὶ λουέσθω δὶς τῆς ἡμέρης, σμύρνα, λίβανος, βοὸς χολὴ, ῥητίνη τερεβινθίνη ἢ νέτωπον. τουτέων ἴσον ἑκάστου μίξασα προστιθέσθω ἐν εἰρίῳ καθαρῷ ἢ ῥάκει λεπτῷ. βάψασα δὲ τὸ ῥάκος ἐν μύρῳ λευκῷ αἰγυπτίῳ εὐώδει καὶ ἀποδήσασα λίνῳ λουσαμένη προστιθέσθω. καὶ πώλυπον φλάσασα ἐσθιέτω καὶ πινέτω σελίνου καρπὸν καὶ ἀσπαράγου. καὶ οἶνον λευκὸν τρὶς τῆς ἡμέρης νῆστις ἐοῦσα, σμύρνα, κασίη, λιβανωτὸς, κιννάμωμον, νέτωπον. τουτέων ἑκάστου τὸ ἴσον ἐν εἰρίῳ ἢ βαλάνους ποιέουσα

viridia, ſtruthii ſemen, ſcillae interiorem partem. Medicamenta emollientia et vehementem purgationem facientia et cientia. Thapſiae radicem, medullam bovis, anſerinum adipem, roſaceum, haec trita et ſimul ferveſacta, per quatuor dies in ſubdititio medicamento apponat, et porri ſuccum vinumque dulce album bibat. Et reſinam, oleum tepidum, cuminum, nitrum. Reſina et mel lana ſordida excepta per dies quatuor adhibeantur, apii ſemen, thuris granula quinque et cuminum Aethiopicum in vino albo mero dulci bibat, bisque die lavet, myrrha, thus, fel bubulum, reſina terebinthina aut netopum, horum ſingula aequali pondere mixta, in lana pura aut tenui linteo ſubdititio apponantur. Linteum autem unguento albo Aegyptio odorato intinctum et filo obligatum, lota in ſubdititio apponat, et polypum contuſum edat, apii et aſparagi ſemen ex vino albo ter die jejuna bibat. Myrrha, caſia, thus, cinnamomum, netopum, ſingula aequali portione lana excepta aut in glandes efformata, in ſubdititio appo-

Ed. Chart. VII. [868. 869.] Foes. I. 265. 266. Ed. Lind. II. (658. 659.)

προστιθέσθω. κολοκύνθης ἀγρίης, κύμινον πεφρυγμένον, ἀνήθου καρπὸν, κυπαρίσσου ῥίζαν, ταῦτα τρίψας λεῖα μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας βαλάνους ποιέων δίδου προστιθέναι· καὶ πινέτω γλυκυσίδης ῥίζαν, σελί(659)νου καρπὸν, σιλφίου χυλὸν σὺν οἴνῳ. ἀλλὰ τὸ βόλβιον καὶ αὐτὸ καθαίρει προστιθέμενον. καὶ σμύρναν πρώτην· ἄνθος ὀλίγον ἐν οἴνῳ λευκῷ εὐώδει προστίθει. [869] || φάρμακα προσθετὰ εἰς τὸ μήτρην καθῆραι ἐπιτηδειότατα. λαβὼν ἄνθος χαλκοῦ καὶ λίτρου τρίτον μέρος, μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας βαλάνους ποιῆσαι, ὁκόσαι ἂν δοκέωσι μέτριαι εἶναι μέγεθος καὶ πάχος, οὕτως προστίθεσθαι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ἢν δὲ βούλῃ ἰσχυρότερον εἶναι, ἐλατήριον παραμῖξαι καὶ τὸ ἄνθος μοῦνον. καὶ οὕτως ποιέων δίδου προστίθεσθαι καὶ κράδης παραμιγνύναι φλοιὸν ξύων καὶ τρίβων λεῖον, ὅταν τὸ στόμα δοκέῃ ξηρότερον εἶναι τῆς μήτρης τὸ ἥμισυ ὡσαύτως. Ἄλλο. τρίψας ἐλατήριον καὶ ἄνθος χαλκοῦ λεῖα, δύο μοίρας ἄνθους, ἐλατηρίου δὲ μίαν, ταῦτα δίεσθαι· κυκλαμίνου τρίψας, ταύτῃ ἀναμῖξαι, ὅκως ἂν

nantur. Cucurbitae agrestis interiorem partem, cuminum tostum, anethi semen, cupressi radicem, laevissime trita et melle cocto subacta, in glandulas efformata, subdititio apponito et paeoniae radicem, apii semen et laseris succum in vino bibat. Quin et bulbulus ipse in subdititio appositus purgat. Et myrrham primariam et floris aeris modicum, cum vino albo odorato in pesso subdito. Medicamenta in subdititio apposita ad uterum purgandum maxime accommodata. Aeris florem et nitri tertiam partem, melle cocto subigito et in glandulas ejus magnitudinis et crassitudinis quae convenire videatur efformata ad uteri os in subdititio apponito. Quod si valentius medicamentum voles, elaterium et solum aeris florem admisceto et ita efformatas glandulas in subdititio apponendas praebeto. Et ficulnei rami corticem derasum ac levissime tritum ammisceto, cum os uteri siccius esse videbitur, dimidia portione eodem modo apponito. Aliud. Elaterium et aeris florem laeviter trita et duas aeris partes una elaterii addita, haec diluito, cyclaminum tritum cum opportunum esse videbitur, huic ammi-

δοκέη καιρὸς εἶναι. καὶ ποιησαμένην προσθετὰ προστίθεσθαι ἐν εἰρίῳ. προσθετὰ, λευκὰ, καθαρὸν, ἀρτεμισίην τὴν ποίην, λίτρον, κυκλάμινον ἡμίξηρον, κύμινον. Ἕτερον. ἀρτεμισίην ποίην χλωρὴν τρίψας, καὶ σμύρνης τρίτον μέρος, οἴνου ἀναμίξας εὐώδεος εἰρίῳ λευκῷ περιελίξας αὐτὸ, ἐν οἴνῳ τε βρέξας δὸς προστίθεσθαι. ὅταν δὲ χαλῶσιν αἱ μῆτραι, λίτρον, σικύης ἐντεριώνην, κυκλάμινον ἡμίξηρον ἐν εἰρίῳ προστίθει. προσθετὰ παντοῖα καθαίρειν δυνάμενα. σταφίδα ἀγρίην τρίψας χλωρὴν περιπλάσας, ἀρτεμισίης ποίης τρίψας τὰ φύλλα φλοιῷ τε πλάσας καὶ (660) ξηρήνας ἐν σκίῃ. ἀπὸ τουτέου ποίει προσθετά. καὶ δίδου τῇ γυναικὶ προστίθεσθαι. Ἄλλο. ἄνθος μιγνὺς χαλκοῦ ἢ στυπτηρίην αἰγυπτίην διεὶς τῇ κυκλαμίνῳ, ὥσπερ τὰ πρότερα ἐν ἑφθῷ μέλιτι πλάσας, ἢ ἐν ἰσχάδι ποιήσας καὶ σμύρνην ὀλίγην. Ἄλλο. τὴν κυκλάμινον τρίψας τὴν λευκὴν οἴνῳ εὐώδει παραμίξας, ἐν ῥάκει δήσας ὡς λεπτοτάτῳ λίνῳ καθαρῷ δίδου προστίθεσθαι. Ἄλλο. κυκλάμινον ἡμίξηρον, λίτρον, κανθαρίδας, στέαρ, σανδαράκην. περὶ

sceto, et in subdititia medicamenta efformata in vellere apponito. Medicamenta subdititia albos humores purgantia. Artemisiam herbam, nitrum, cyclaminum sicciffimum, cuminum. Aliud. Artemisiam herbam viridem tritam et myrrhae tertiam partem, vino odorato ammixto, lana alba convolutam eamque vino madefactam, in subdititio apponendam exhibeto. Ubi vero laxati fuerint uteri, nitrum, cucumeris agrestis medullam, cyclaminum sicciffimum in vellere apponito. Subdititia medicamenta omnis generis humores purgare valentia. Staphidem agriam viridem tritam in glandulas efformatam, artemisiae herbae folia trita melle cocto obducta et in umbra siccata, in subdititia medicamenta redacta, mulieri ut subdat exhibeto. Aliud. Aeris florem mixtum aut alumen Aegyptium cyclamino dilutum, velut priora melle cocto obducito, vel in ficum siccum etiam myrrhae modicum indito. Aliud. Cyclaminum tritum vino albo odorato ammixto, in linteo tenuiffimo filo puro obligatum, subdendum exhibeto. Aliud. Cyclaminum sicciffimum, nitrum, cantharidas, adipem, sandara-

Ed. Chart. VII. [869. 870.] Foes. I. 266. Ed. Lind. II. (660. 661.)

παρθένου. παρθένῳ ὁκόταν τὰ ὡραῖα μὴ γένηται, πολλὰ καὶ πυρεταίνει καὶ ὀδυνᾶται, διψῇ καὶ πεινῇ, καὶ ἐξεμεῖ καὶ μαίνεται καὶ πάλιν σωφρονέει, κινέονται αἱ μῆτραι, καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ σπλάγχνα τράπωνται, ἐξεμεῖν καὶ πυρέσσειν καὶ παραφρονεῖν αὐτῇ ἔρχεται. ὅταν δὲ ἀπολίπωσιν, πεινῇ καὶ διψῇ καὶ ἠπίαλος πυρετὸς ἔχει. χρὴ ταύτῃ γε ἀρνακίδας προστιθέναι θερμὰς πρὸς γαστέρα, καὶ ὑποκαπνίζειν ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα ὅτι μάλιστα ἐπ' ἀμφορέως αὐχένι καθίσας. σμύρνης ὅσον κύαμον, λιβανωτόν τε δὶς ὅσον, τοῦτο μίξας καὶ ζέσας, ἐρηριγμένας ὁμοῦ θυμιῆν καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιβάλλων, νῆστις ὡς μάλιστα καὶ λούειν πολλῷ θερ[870]μῷ. προσθετόν. Αἰγυπτίην στυπτηρίην μαλθακὴν, εἰρίῳ περιειλήσασα προστιθέσθω. Ἄλλο. ἀρτεμισίην τρίψας ἐν οἴνῳ τε λευκῷ δεύσας δίδου προστιθέναι. Νεοτόκῳ γυναικί. ῥόδινον, σμύρναν, κηρὸν μίξαντα ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. ὅταν δέ οἱ προσπέσωσιν αἱ μῆτραι, τὰ ξηρὰ καὶ στρυφνὰ προσφέρειν καὶ πίνειν καὶ προσέχειν. σῦκον μέλαν, σκό(661)ροδον, λίτρον,

cam eodem modo apponito. De virgine. Virgini si menses suo tempore non appareant, multum et febricitat et dolet, sitit, esurit, vomit, insania vexatur ac rursus ad mentem redit. Uteri moventur et cum ad viscera vertuntur, vomitus et febris ac delirium accedunt. At ubi cessant, esurit et sitit et febris mitis ac lenta epialos dicta detinet. Huic quidem pelles agninas cum lana et villis calidas ad ventrem adhibere oportet, eaque super amphorae collo desidere jussa, in ipsa pudenda quam penitissime fumum immittere. Myrrham fabae quantitate et thuris duplam portionem, haec mixta et fervefacta simul confracta ad suffitum adhibeto et in ignem injicito maxime cum jejuna est, multaque calida lavato. Subdititium medicamentum. Alumen Aegyptium liquidum lana convolutum, in subdititio medicamento apponat. Aliud. Artemisiam tritam et vino albo maceratam in subdititio apponendam exhibeto. Ad puerperam recens enixam. Rosaceum, myrrham, ceram mixta in vellere subdenda exhibeto. Cum vero uteri prociderint, sicca et acerba tum bibenda tum admovenda offerto: sicum nigram,

Ed. Chart. VII. [870.] Foës. I. 266. 267. Ed. Lind. II. (661.)

κύμινον, ταῦτα πάντα τρίψας λεῖα ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. Ἕτερον. σηπίης ὄστρακον κόψας λεῖον ἐς οἶνόν τε δεύσας σὺν λαγωοῦ θριξὶ καὶ εἰρίῳ προστίθεσθαι. ἢν δὲ μετὰ τόκον τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ, πτισάνην καὶ πράσα καὶ στέαρ αἴγειον ἑψήσασα, ῥοφείτω τούτου ὡς ὀλίγιστον. Πρόσθετον. λίτρον, κύμινον, σύκου τὸ ἴσον. καθαρτήριον πρόσθετον καὶ μαλθακτήριον. νέτωπον, ῥόδινον μύρον, χηνὸς ἄλειφαρ ἐς ὀθόνια λεπτά. || Ἢν τὰ ἐπιμήνια πολλὰ γένηται, γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας δὶς ἑπτὰ πίνειν ἐν οἴνῳ δυσὶ κυάθοις. ἢν δὲ ἐξέρχονται αἱ μῆτραι πυκναὶ, βρέξας ὕδατι χλιαρῷ τὰς μήτρας ὑπτίην ἀνακλίνας, μίξας σίδιον, κηκῖδα, ῥοῦν τὴν ἐρυθρὴν, ἐν οἴνῳ λευκῷ διατρίψας, τούτῳ χρίσας ἐντιθέναι. ἔπειτα πίσαι δάφνης φύλλα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ. ὅταν γυνὴ κύουσα προσρέηται, ὀνίδα ξηρὴν καὶ μίλτον καὶ ὄστρακον σηπίης, ταῦτα τρίψασα λεῖα ἐν ῥάκει ἀποδήσασα προστιθέναι. ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ τὸ ὕστερον λεῆναι ἐν οἴνῳ λευκῷ ὅσον κυάθου καὶ τρίψας ὀβολὸν ἀττικὸν διδόναι πίνειν, καὶ καθαίρεται.

allium, nitrum, cuminum, haec omnia laevissime trita, in vellere subdenda exhibeto. Aliud. Sepiae testam laevissime tusam et vino maceratam, cum leporinis pilis in vellere subdito. Quod si a partu uteri doleant, ptisanam, porrum et adipem caprinum coquat, ex eo modicum sorbeat. Subdititium medicamentum. Nitrum, cuminum, fici aequara portionem. Purgans subdititium et emolliens. Netoprum, rosaceum unguentum, anserinus adeps, tenuibus linteis excepta. Si menses multi decurrant, poeoniae grana nigra bis septem cum vini cyathis duobus propinato. Quod si uteri crebro exeant, muliere supina reclinata, uteros tepida perluito, admixto mali punici putamine, galla, rhoe rubra in vino contrita, eo illito uterum intro reponito. Deinde lauri folia ex vino austero propinato. Si vero praegnans mensium profluvio vexetur, stercus asininum siccum, minium, sepiae testam, laeviter trita, linteo obligata, in subdititio apponito. Quod si secunda non purgetur, elaterium oboli Attici pondere tritum, in vini albi cyathi mensura potui exhibeto et purgabitur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΑΣ.

[871] (590) Τὰ φύσει εὔτροφα τῶν παιδίων οὐκ ἀνάλογον τῆς σαρκώσεως καὶ τὸ γάλα θηλάζει. τὰ βορὰ καὶ πολὺ ἕλκοντα γάλα οὐ πρὸς λόγον σαρκοῦται. τὰ πουλὺ διουρέοντα τῶν θηλαζόντων ἥκιστα ἐνιαύσια. ὁκόσοισι πολλὴ φέρεται ἡ κοιλίη καὶ εὐπεπτοῦσιν, ὑγιεινότερα. ὁκόσοισιν ὀλίγη βοροῖσιν ἐοῦσι καὶ μὴ ἀνάλογον τρεφομένοισιν, ἐπίνοσα. ὁκόσοισι δὲ πουλὺ γαλακτῶδες ἀπεμεῖται, κοιλίη ξυνίσταται. ὁκόσοισιν ἐν ὀδοντοφυίῃ ἡ κοιλίη πλείω ὑπάγει, ἧσσον σπᾶται ἢ οὕτως ὀλιγάκις. ὁκόσοισιν ἐπὶ ὀδοντοφυίῃ πυρετὸς ὀξὺς ἐπιγίγνεται, ὀλιγάκις σπῶνται. ὁκόσα ὀδοντοφυεῦντα εὔτροφα μένει καταφορικὰ ἐόντα, κίνδυνος σπασμὸν ἐπιλαβεῖν. τὰ ἐν χειμῶνι ὀδοντοφυεῦντα τῶν ἄλλων ὁμοίων ἐόντων βέλτιον ἀπαλλάσσει. οὐ πάντα τὰ ἐπὶ ὀδοῦσι σπασθέντα τελευτᾷ· πολλὰ δὲ καὶ διασώζεται. τὰ μετὰ βηχὸς ὀδοντοφυεῦντα χρονίζει. ἐν δὲ τῇ διακεντήσει ἰσχναίνεται μᾶλλον. ὁκόσα ἐν τῷ

HIPPOCRATIS DE DENTITIONE LIBER.

Pueri natura pleniores etiam pro corpulentiae ratione lac non ſugunt. Voraces et qui magnam lactis copiam trahunt, non pro ratione incraſſantur. Ex lactentibus qui urinam multam reddunt, minime per annum durant. Quibus alvus multum devertur, ſi bene concoquunt, ii melius habent. At quibus parum fertur, ſi voraces fuerint, neque pro ratione nutriantur, ii morboſi ſunt. Quibus vero lacteus cibus multus vomitione refunditur, iis alvus ſiſtitur. Quibus cum dentes erumpunt, alvus crebrius demittit, minus convulſione tentantur quam quibus ſic raro alvus ſubducitur. Quibus in dentitione febris acuta accedit, ii raro convulſionibus tentantur. Qui cum dentitione bene habito corpore permanent, gravi ſomno premuntur, periculum eſt ne eos convulſio prehendat. Quibus hieme dentes erumpunt, ſi catera ſimiliter ſe habeant, ii melius degunt. Non omnes dentibus erumpentibus convulſione tentati moriuntur, plerique etiam ſervantur. Qui cum tuſſi dentiunt, iis tardius dentes erumpunt, in ipſa autem punctione, magis ex-

ὀδοντοφυέειν χειμῶνας ἔχει, ταῦτα καὶ προσεχόντως ἡγμένα ῥᾷον φέρει ὀδοντοφυΐαν. τὰ διουρεῦντα πλέον ἢ διαχωρεῦντα πρὸς λόγον εὐτροφώτερα. [872] ὁκόσοισιν οὐρεῖται μὴ πρὸς λόγον, κοιλίη δὲ πυκνῶς ὠμὸν ἐκ παιδίων παρηθῇ, (591) ἐπίνοσα. τὰ εὔυπνα καὶ εὔτροφα πουλὺ ἀναλαμβάνει καὶ παράκειται οὐχ ἱκανῶς διωκειμένον. τὰ παρεσθίοντα ἐν τῷ θηλάζειν ῥᾷον φέρει ἀπογαλακτισμόν. τὰ πολλάκις παρηθεῦντα δίαιμον καὶ ἄπεπτον κατὰ κοιλίην, πλεῖστα τῶν ἐν πυρετῷ ὑπνώδεα. τὰ ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἄνευ πυρετῶν γιγνόμενα ἀσφαλέστερα. ὁκόσοισιν ἐν τῷ θηλάζειν τῶν νηπίων βὴξ προσίσταται, σταφυλὴν εἴωθεν μείζονα ἔχειν. ὁκόσοισι ταχέως ἐν παρισθμίοις νομαὶ ἐφίστανται τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχίων, κίνδυνος πάλιν γενέσθαι ἕλκεα τὰ παλινδρομήσαντα ἐν ἰσθμίοις. ἕλκεα τοῖσιν ὁμοίοισι κινδυνώδη. τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παρισθμίοισι, καταπινομένων, σωτηρίας ἐστίν. ὁκόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων καταπίνειν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσι, πολὺ τὸ χο-

tenuantur. Quibus dentientibus hiems supervenit, ii si diligenter curentur, dentitionem facilius ferunt. Qui plus meiunt quam egerunt, ii pro ratione pleniores sunt. Qui non pro ratione meiunt, alvus vero a puero cruda crebro transmisit, ii morbis sunt obnoxii. Qui bene dormiunt et bene habito sunt corpore, ii copiosum alimentum assumunt et corpori apponitur non sufficienter distributum. Qui interim dum lac sugunt cibum capiunt, facilius a mamma depelluntur. Qui saepius cruentum et crudum per alvum transmittunt, plerique cum febricitant, somnolenti sunt. Tonsillarum ulcera quae sine febre contingunt, securiora sunt. Quos infantes dum lac sugunt tussis urget, ii uvam majorem habere consueverunt. Quibus in tonsillis ulcera serpentia cito superveniunt, febribus et tussi perseverantibus periculum est ne ulcera recurrentia suboriantur. His ulcera in faucium angustiis periculi plena. Pueri qui effatu digna habent tonsillarum ulcera, si deglutiant, salutis signum est. Qui vero in tonsillarum ulceribus magis quam priores devorare non possunt, iis bilem vomitione refundere,

Ed. Chart. VII. [872.] Foës. I. 267.268. Ed. Lind. I. (591. 592.)

λῶδες ἀνεμεῖσθαι ἢ κατὰ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνῶδες ἐν τοῖσιν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσιν, ἀραχνιῶδές τι ἐὸν οὐκ ἀγαθόν. ἐν τοῖσι παρισθμίοισιν ἕλκεσι μετὰ τοὺς πρώτους χρόνους διαῤῥεῖν φλέγμα διὰ τοῦ στόματος πρότερον οὐκ ἂν χρήσιμον, || ὅμως ἀνακτέον. ἢν δὲ ἄρξηται ξυνδιδῷ, πάντως ἀσμενιστέον. τὸ δὲ μὴ οὕτως διαῤῥέον εὐλαβητέον. ῥευματιζομένοις παρίσθμια κοιλίη κατενεχθεῖσα πλείω λύει τὰς ξηρὰς βῆχας. παιδίοισιν ἀνενεχθέν τι πεπεμμένον πλείω λύει. τὰ πολὺν χρόνον ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἀναυξῆ μένοντα ἀκίνδυνα πρὸ τῶν πέντε ἢ ἓξ ἡμερέων. τὰ πουλὺ γάλα τῶν θηλαζόντων (592) ἀναλαμβάνοντα, ὡς τὸ πολὺ ὑπνώδη. τὰ μὴ εὐτροφέα τῶν θηλαζόντων ἄτροφα καὶ δυσανάληπτα. ἕλκεα ἐν θέρει γιγνόμενα ἐν παρισθμίοις, χείροτα τῶν ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν. τάχιον γὰρ νέμεται. τὰ περὶ σταφυλὴν νεμόμενα ἕλκεα ἐν παρισθμίοισιν, σωζομένοισι τὴν φωνὴν ἀλλοιοῖ. τὰ περὶ φάρυγγα νεμόμενα ἕλκεα χαλεπώτερα καὶ ὀξύτερα, ὡς ἐπιπολὺ δύσπνοιαν ἐπιφέρει.

aut per alvum prodire, periculosum. In tonsillarum ulceribus si quid araneosum insit, non bonum. In tonsillarum ulceribus post prima tempora pituitam per os defluere, quod antea non adfuit utile, educenda tamen est. Quod si cum incoeperit, postea omnino remittat, lubenter amplectendum. Si vero non sic desinat, verendum. Quibus tonsillae destillatione tentantur, plurimum subducta alvus tusses siccas discutit. Pueris quid concoctum superne eductum magis solvit. Tonsillarum ulcera longo tempore citra augmentum manentia, ante quintum aut sextum diem periculo carent. Qui dum mammam sugunt, multum lactis assumunt, ut plurimum somnolenti sunt. Qui cum mammam sugunt, non bene habito sunt corpore, ii macilenti permanent et aegre reficiuntur. Tonsillarum ulcera aestate suborta pejora sunt quam quae aliis oriuntur temporibus, cito enim serpunt. Serpentia circa uvam tonsillarum ulcera, in iis qui servantur, vocem immutant. Serpentia circa fauces ulcera, quae magnam molestiam exhibent et acuta magis sunt, ut plurimum spirandi difficultatem adferunt.

Ed. Chart. IV. [269.] Foës. I. 268. Ed. Lind. I. (289.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΑΡΔΙΗΣ.

[269] (289) *Καρδίη σχῆμα μὲν ὁκοίη πυραμὶς, χροιὴν δὲ κατακορῆς φοινικέα. καὶ περιβεβλέαται χιτῶνα λεῖον. καὶ ἔστιν ἐν αὐτέῳ ὑγρὸν σμικρὸν ὁποῖον οὖρον. ὥστε δόξεις ἐν κύστει τὴν καρδίην ἀναστρέφεσθαι. γεγένηται δὲ τούτου ἕνεκα, ὅκως θάλληται ῥωσκομένως ἐν φυλακῇ. ἔχει δὲ τὸ ὕγρασμα ὁκόσον μάλιστα καὶ πυρευμένῃ ἄκος. τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν διουρέει ἡ καρδίη πίνουσα, ἀναλαμβανομένη καὶ ἀναλίσκουσα, λάπτουσα τοῦ πνεύμονος τὸ ποτόν. πίνει γὰρ ὤνθρωπος τὸ μὲν πολλὸν ἐς νηδύν. ὁ γὰρ στόμαχος ὁκοῖον χῶνος καὶ ἐκδέχεται τὸ πλῆθος καὶ ἅσσα προαιρούμεθα. πίνει δὲ καὶ ἐς φάρυγγα· τυτθὸν δὲ οἷον καὶ ὁκόσον ἂν λάθοι διὰ ῥύμης ἐσρυέν. πῶμα γὰρ ἀτρεκὲς ἡ ἐπιγλωσσὶς οὐκ ἂν διήσει μεῖζον ποτοῦ οὐδέν. σημήϊον τοῦτο. ἢν γάρ τις κυανῷ ἢ μίλτῳ φορύξας ὕδωρ δοίη δεδιψηκότι πάνυ πιεῖν, μάλιστα δὲ συΐ. τὸ γὰρ κτῆνος οὐκ ἔστιν ἐπιμελὲς, οὐδὲ φιλόκαλον, ἔπειτα δὲ εἰ ἔτι πίνοντος ἀνατέμνοις τὸν λαιμὸν, εὕροις ἂν τοῦτον κε-*

HIPPOCRATIS DE CORDE LIBER.

Cor figura quidem metae fimilis, colore autem admodum puniceo, tunica laevi circumtegitur, in qua humor modicus qualis urina ineft, ut cor in vefica converfari exiftimes. Ea vero de caufa extitit, ut validum in cuftodia vigeat. Humiditatem autem tantam habet, quanta maxime ad aeftuantis medelam fatis fit. Hoc humidum cor in ferum vertit, pulmonis potum elambendo ebibens, affumens et confumens. Nam cum quis bibit, maximam partem in ventrem demittit. Gula enim velut infundibulum et potus copiam et quaecumque expetimus excipit. Cum bibit autem, in guttur demittit, verum quafi ex mamma fugens, quantum fuo impetu influens latere poffit. Epiglottis enim Graece dicta operculum exactum ne ampliorem quidem potum transmiferit. Cujus rei hoc eft indicium. Si quis enim aquam coeruleo colore aut minio inquinatam valde fitienti potui exhibeat, praecipue vero fui, hoc enim pecus neque curam adhibet et immundum eft, deinde adhuc bibenti jugulum fecuerit, hunc potu coloratum reperiet. Ve-

Ed. Chart. IV. [269. 270.] Foes. I. 268. Ed. Lind. I. (289. 290.)

χρωσμένον τῷ ποτῷ. ἀλλ' οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἡ χειρουργίη. οὔκουν ἀπιστητέον ἡμῖν περὶ τοῦ ποτοῦ (290) εἰ εὐτρεπίζει τὴν σύριγγα τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ πῶς ὕδωρ ἀναιδὲς ἔνουρον ὄχλον καὶ βῆχα παρέχει πολλήν; οὕνεκα, φημὶ, ἀπάντικρυ τῆς ἀναπνοῆς φέρεται. τὸ γὰρ διὰ τῆς ὁρμῆς ἐσρέον, ἅτε παρὰ τοῖχον ἰὸν, οὐκ ἐκίσταται τῇ ἀναφορῇ τοῦ ἠέρος, ἀλλά τινα καὶ λείην ὁδόν οἱ παρέχει ἡ ἐπίτεγξις. τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν ἀπάγει τοῦ πνεύμονος ἅμα τῷ ἠέρι. τὸν μὲν οὖν ἠέρα χρὴ γενόμενον θεραπείην ἀνάγκῃ ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκβάλλειν ἔνθεν ἤγαγεν. [270] τὸ δ' ὑγρὸν τὸ μὲν εἰς τὸν κουλεὸν αὐτέης ἀποπίει, τὸ δ' αὖ ξὺν τῷ ἠέρι θύραζε χωρέειν ἐῇ. ταύτῃ καὶ διαίρει τὸν οὐρανὸν, ὁκόταν παλινδρομέῃ τὸ πνεῦμα· παλινδρομέει δὲ κατὰ δίκην. οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπου φύσιος τροφὴ ταῦτα. πῶς γὰρ ἀνθρώπου τροφὴ ἄνεμος καὶ ὕδωρ τὰ ὠμά; ἀλλὰ μᾶλλον τιμωρίη ξυγγενέος πάθης. περὶ δὲ οὗ ὁ λόγος ἡ καρδίη μῦς ἐστι κάρτα ἰσχυρὸς, οὐ τῷ νεύρῳ, ἀλλὰ πιλήματι σαρκός. καὶ δύο γαστέρας ἔχει δια-

rum non cuivis hanc manuum actionem aggredi datur. Non igitur nobis fides est detrahenda de potu, qui in hominis arteriam convertatur. Verum quanam ratione aqua affatim incidens molestiam et multam tussim exhibet? hac sane de causa quod ex adverso respirationi occurrit. Nam quod per rimam influit, cum juxta parietem feratur, aëris sursum elationi non obsistit, sed quandam vel laevem ipsi viam humectatio praebet. Hunc autem humorem una cum aëre a pulmone abducit. Aërem itaque, cum medela existat, retro ut per eandem viam per quam adduxit, ex necessitate rejiciat oportet. Humoris vero partem quidem in suam vaginam absorbet, partem etiam rursus una cum aëre foras ferri permittit. Istaque via cum spiritus retrofertur palatum dividit. Justa autem ratione retro recurrit. Neque enim haec hominem alere possunt. Qua vero ratione ventus et aqua, cruda cum sint, in hominis alimentum cedant? Verum connatae affectioni potius moderantur. Sed ut ad institutum sermonem revertatur nostra oratio, cor musculus est validus admodum non nervo, verum carnis spissamento,

κεκριμένας ἐν ἑνὶ περιβόλῳ, τὴν μὲν ἔνθα, τὴν δὲ ἔνθα. οὐδὲν δὲ ἐοίκασιν ἀλλήλῃσιν. ἡ μὲν γὰρ ἐν τοῖσι δεξιοῖσι ἐπὶ στόμα κέεται ὁμιλέουσα τῇ ἑτέρῃ φλεβὶ, || ἡ δὲ δεξιὴ φημὶ τῶν ἐν λαιοῖς. ἡ γὰρ καρδίη τουτέοισι τὴν ἕδρην ἐμπεποίηται. ἀτὰρ ἥδε καὶ πάμπαν εὐρυκοίλιος καὶ λαγαρωτέρη πολλῷ τῆς ἑτέρης, οὐδὲ τῆς καρδίης νέμεται τὴν ἐσχατιὴν, ἀλλ' ἐγκαταλείπει τὸν οὔραχον καὶ στερεόν ἐστιν ὥσπερ (291) ἔξωθεν προσεῤῥαμμένη. ἡ δὲ ἑτέρη κέεται ὑπένερθεν μὲν μάλιστα καὶ κατ' ἰθυωρίην, μάλιστα μὲν μαζῷ ἀριστερῷ ὅπῃ καὶ διασημαίνει τὸ ἅλμα. περίβολον δὲ ἔχει παχὺν καὶ βόθρον ἐμβεβόθρωται τὸ εἶδος εἴκελον ὅλμῳ. ἀλλὰ γὰρ ἤδη καὶ τοῦ πνεύμονος ἐνδύεται μετὰ προσηνίης τε καὶ κολάζει τὴν ἀκρασίην τοῦ θερμοῦ περιβαλλομένη. ὁ γὰρ πνεύμων φύσει ψυχρός· ἀτὰρ καὶ ψυχόμενος τῇ εἰσπνοῇ. ἄμφω γε μὴν δασεῖαι τὰ ἔνδον καὶ ὥσπερ ὑποδιαβεβρωμέναι μᾶλλον τῆς δεξιῆς ἡ λαιή. τὸ γὰρ ἔμφυτον πῦρ οὐκ ἐν τῇ δεξιῇ, ὥστε θαῦμα τρηχυτέρην γενέσθαι τὴν λαιὴν ἐσπνέουσαν ἀκρήτου.

duos discretos habens in uno amictu ventriculos, utrinque quidem unum, qui nullo modo inter se sunt similes. Unus quidem in dextris ad os situm habet, alteram venam attingens, et hic dexter, inquam, in sinistris. In his enim totum cor sedem fixit. Quin etiam hic in totum ampliorem habet capacitatem et longe altero laxior est, neque cordis extremam partem occupat, sed postremum mucronem relinquit, solidus item est, tanquam foris assutus. Alter vero sub sinistra quidem mamma praecipue situs est, cui maxime e directo respondet, ubi etiam saltu ipso de se significationem praebet. Septum autem habet crassum et intus tanquam fossicula excavatur, quae est ad instar pilae. Quin etiam pulmonem subit et suo circumjectu caloris incrementum blande moderatur. Pulmo enim natura frigidus, quin et inspiratione perfrigeratur. Ac ambo quidem interiore parte sunt asperi ac velut aliquantulum erosi et sinister magis quam dexter. Connatus enim a natura ignis in dextro non est, ut mirum subeat sinistrum asperiorem fieri cum intemperatum aërem inspiret. Sed hac parte ut calidi robur

Ed. Chart. IV. [270.]. Foës. I. 269. Ed. Lind. I. (291. 292.)

ταύτη καὶ παχετὸν ἐνδεδόμηται φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἰσχύος τοῦ θερμοῦ. στόματα δ᾽ αὐτέοισιν οὐκ ἀνεώγασιν, εἰ μή τις ἀποκείρῃ τῶν οὐάτων τὴν καρδίην καὶ τῆς καρδίης τὴν κεφαλήν. ἢν δ᾽ ἀποκείρῃ, φανήσεται καὶ δισσὰ στόματα ἐπὶ δυσὶ γαστέρεσι. ἡ γὰρ παχείη φλὲψ ἐκ μιῆς ἀναθέουσα, πλανᾷ τὴν ὄψιν, ἢν ἀνατμηθῇ. αὗται πηγαὶ φύσιος ἀνθρώπου καὶ οἱ ποταμοὶ ἐνταῦθα ἀνὰ τὸ σῶμα τοῖσιν ἄρδεται τὸ σκῆνος, οὗτοι δὲ καὶ ζωὴν φέρουσι τῷ ἀνθρώπῳ, κἢν αὐανθέωσιν, ἀπέθανεν ὥνθρωπος. ἀγχοῦ δὲ τῆς ἐκφύσιος τῶν φλεβῶν σώματα τῇσι κοιλίῃσιν ἀμφιβεβήκασι, μαλθακὰ σηραγγώδεα, ἃ κληΐζεται μὲν οὔατα, τρήματα δὲ οὐκ ἔστιν οὐάτων. ταῦτα γὰρ οὐκ ἐσακούουσιν ἰαχῆς· ἔστι δὲ ὄργανα τοῖσιν ἡ φύσις ἁρπάζει τὸν ἠέρα. καίτοι δοκέω τὸ (292) ποίημα χειρώνακτος ἀγαθοῦ. κατασκεψάμενος γὰρ σχῆμα στερεὸν ἐσόμενον τὰ σπλάγχνον διὰ τὸ πλατικὸν τοῦ ἐγχύματος, ἔπειτα πᾶν ἐὸν ἑλκτικὸν, παρέθηκεν αὐτέῳ φύσας, καθάπερ τοῖσι χοάνοισιν οἱ χαλκέες. ὥστε διὰ τουτέων χειροῦται τὴν πνοήν. τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου· τὴν μὲν γὰρ καρδίην ἴδοις ἂν ῥι-

custodiat, crassitudo intus extructa est. Eorum vero oscula aperta non sunt, nisi quis cordis auriculas ejusque caput praecidat, tuncque duplicia oscula in duobus ventriculis erunt conspicua. Vena enim crassa ex una decurrens, si secetur, visum fallit. Hi sunt humanae naturae fontes, hincque flumina excurrunt quibus corporis alveus irrigatur. Atque haec vitam homini conferunt, et si reficcata fuerint, homo perit. Prope autem venarum exortum, ventriculis circumobducta sunt corpora mollia, cava, quae aures quidem nominantur. Neque aurium foramina habent, non enim clamorem obaudiunt, verum instrumenta sunt, quibus aërem natura ad se rapit. Et certe praestantis artificis opus esse censeo. Qui cum speculatus fuisset, viscus ipsum ex sanguinis extra venas effusi distensione forma solida futurum, totumque trahendi facultate praeditum, huic folles admovit quemadmodum fornacibus fusoriis fabri assolent, per quos spiritum acciperet. Hujus autem orationis inde sumas argumentum, quod cor tota sua natura agitari cernas, aures

Ed. Chart. IV. [270. 271.] Foes. I. 269. Ed. Lind. I. (292.)

πταζομένην οὐλομελῆ, τὰ δὲ οὔατα κατ' ἰδίην ἀναφυσώμενά τε καὶ ξυμπίπτοντα. διὰ τοῦτο δέ φημι καὶ φλεβία μὲν ἐργάζεται τὴν ἀναπνοὴν ἐς τὴν ἀριστερὴν κοιλίην, ἀρτηρίη δ' εἰς τὴν ἄλλην. τὸ γὰρ μαλακὸν ἑλκτικώτερον καὶ ἐπιδοσίας ἔχον. ἔχρη δὲ ἡμῖν μᾶλλον τὰ ἐπικείμενα τῆς καρδίης διαψύχεσθαι βλήματα. ἔστι γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν. ὥστε διὰ τὴν πάθην οὐκ ἔλαβεν εὐπετὲς ὄργανον, ἵνα μὴ πάμπαν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐσιόντος. λοιπός ἐστιν ὁ λόγος ὁ τῆς καρδίης ὑμένες ἀφανέες, ἔργον ἀξιαγαπητότατον. ὑμένας γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐν τῇσι κοιλίῃσιν ὁκοῖον ἀράχναι διαπετέες ζώσαντες πάντῃ τὰ στόματα, κιηδόνας ἐμβάλλουσιν ἐς τὴν στερεὴν καρδίην. οὗτοί μοι δοκέουσιν οἱ τόνοι τοῦ σπλάγχνου καὶ τῶν ἀγγείων [271] ἀρχαὶ τῇσιν ἀορτῇσιν. ἔστι δὲ αὐτέων ζεῦγος, οἷ θύρεσι μεμηχάνηνται τρεῖς ὑμένες ἑκάστῃ, περιφερέες ἐξ ἄκρου περ ὁκόσον ἡμίτομα κύκλου. οἵ τε ξυνιέντες θαυμάζουσιν ὡς κλείουσι τὰ στόματα τῶν ἀορτέων πέρας καὶ τὴν καρδίην ἀποθανόντος. ἢν τις ἐξεπιστά-

vero privatim tum intumescere tum concidere. Atque eam ob causam quod sentio, venulae quidem in sinistrum ventriculum respirationem efficiunt, arteria vero in alterum. Quod enim molle, magis attrahit et augetur. Nobis autem erat ex usu superinjecta cordi tegumenta magis perfrigerari. In dextris enim calor inest, adeoque ob affectionem non susceperunt amplum instrumentum, ut ne in totum ab eo quod ingreditur superarentur. Reliquae sunt cordis membranae latentes oratione explicandae opus maxime utile. Aliae namque quaedam membranae in ventriculis, velut aranearum telae expansae, oscula undique cingunt et in solidam cordis substantiam filamenta immittunt. Hae mihi videntur visceris esse nervi et vasorum principia aortis exhibere. Est autem earum par unum. Tres enim membranae ad ostiola singula excogitatae sunt, in summo rotundae quantum dimidiatus circulus. Adeo ut qui rem intelligunt mirentur quomodo oscula ipsa, hoc est aortarum fines claudant. Ac si quis veteris instituti probe gnarus, mortui animalis corde

Ed. Chart. IV. [271.] Foes. I. 269. 270. Ed. Lind. I. (292. 293.)

μένος, (293) τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἀφελὼν, τὸν μὲν ἀποστερήσει, τὸν δὲ ἐπανακλινεῖ, οὔτε ὕδωρ ἂν διέλθοι εἰς τὴν καρδίην οὔτε φῦσα ἐμβαλλομένη. καὶ μᾶλλον τῶν τῆς ἀριστερῆς. τοιγὰρ ἐμηχανήθησαν ἀτρεκέστερον κατὰ δίκην. γνώμη γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίῃ, || καὶ ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. τρέφεται δὲ οὔτε σιτίοισιν οὔτε ποτοῖσιν ἀπὸ τῆς νηδύος, ἀλλὰ καθαρῇ καὶ φωτοειδεῖ περιουσίῃ γεγονυίῃ ἐκ τῆς διακρίσιος τοῦ αἵματος. εὐπορέει δὲ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς ἔγγιστα δεξαμένης τοῦ αἵματος διαβάλλουσα τὰς ἀκτῖνας. καὶ νεμομένη ὥσπερ ἐκ νηδύος τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν οὐκ ὂν κατὰ φύσιν. ὅκως δὲ μὴ ἀνακωχῇ τὸ σιτίον τὰ ἐνεόντα ἐν τῇ ἀρτηρίῃ ἐν ζάλῃ ἐὸν, ἀποκλείει τὴν ἐπ' αὐτὴν κέλευθον. ἡ γὰρ μεγάλη ἀρτηρίη βόσκεται τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα καὶ γέμει τροφῆς οὐχ ἡγεμονικῆς. ὅτι δὲ οὐ τρέφεται βλεπομένῳ αἵματι ἡ μεγάλη ἀρτηρίη δῆλον ὧδε. ἀποσφαγέντος τοῦ ζώου σχισθείσης τῆς ἀριστερῆς κοιλίης ἐρημίη φαίνεται πᾶσα, πλὴν ἰχῶρός τινος καὶ χολῆς ξανθῆς καὶ τῶν ὑμέ-

exempto, hanc quidem demat, illam vero reclinet neque aqua in cor penetrare neque flatus emitti poterit. Eaeque praecipue in finiftrae partis vafis jufta ratione exactiorem funt molitionem adeptae. Mens enim humana in finiftro ventriculo a natura infita eft et reliquae animae imperat. Neque vero nutritur cibis ac potibus, qui ex inferiore ventre prodeunt, verum ex pura et clara abundantia ex fanguinis fecretione orta. Alimentum autem ei abunde fuppetit ex proximo fanguinis conceptaculo, radios immittens et tanquam diftribuens ex inferiore ventre inteftinorum non naturale alimentum. Ne vero quae in arteria infunt, cibum in fluctuatione conftitutum remorentur, viam quae ad ipfam tendit conclufit. Arteria enim magna ventrem et inteftina depafcitur et alimento non primario referta eft. Quod vero arteria magna non alatur eo fanguine qui cernitur, ex hoc manifeftum eft. Jugulati animalis aperto ventriculo finiftro, in totum folitudo apparet, praeterquam ferofi cujusdam humoris et flavae bilis et membranarum, de quibus jam a me

των, περὶ ὧν ἤδη μοι πέφανται· ἡ δὲ ἀρτηρίη οὐ λειφαιμοῦσα οὐδὲ ἡ δεξιὴ κοιλίη. τουτέῳ μὲν οὖν τῷ ἄγγει κατ᾽ ἐμὸν νόον ἥδε πρόφασις τῶν ὑμένων. τὸ δ᾽ αὖ φερόμενον ἐκ τῆς δεξιῆς ζυγοῦται μὲν καὶ τοῦτο τῇ ξυμβολῇ τῶν ὑμένων, πλὴν οὐ κάρτα ἔθρωσκεν ὑπὸ ἀσθενείης. ἀλλ᾽ ἀνοίγεται μὲν ἐς πνεύμονος ἀγγεῖα αἷμα παρασχεῖν αὐτοῖς τὴν τροφὴν, κλείεται δὲ ἐς τὴν καρδίαν οὐχ (294) ἁρμῷ, ὅκως ἐσίη μὲν ὁ ἠὴρ, οὐ πάνυ δὲ πολύς. ἀσθενὲς γὰρ ἐνταῦθα τὸ θερμὸν, δυναστευόμενον χρήματι ψυχροῦ. τὸ αἷμα γὰρ οὐκ ἔστι τῇ φύσει θερμὸν, οὐδὲ γὰρ ἄλλό τι ὕδωρ, ἀλλὰ θερμαίνεται. δοκέει δὲ τοῖσι πολλοῖσι φύσει θερμόν. περὶ δὲ καρδίης τοιαῦτα εἰρήσθω.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

(414) Περὶ δὲ ἀδένων οὐλομελίης ὧδε ἔχει. φύσις μὲν αὐτέοισιν ἢ σπογγώδες, ἀραιαὶ μὲν καὶ πίονες, καὶ ἔστιν οὔτε σαρκία ἴκελα τῷ ἄλλῳ σώματι, οὔτε ἄλλο τι ὅμοιον τῷ

dictum est. At arteria minime sanguine destituta est, neque dexter ventriculus. Hoc igitur vas meo quidem judicio membranis occasionem dedit. At rursus quod ex dextro ventriculo fertur, id quidem etiam ipsum membranarum commissura conjungitur, sed propter imbecillitatem non magno cum assultu impetit. Verum aperitur quidem in pulmones, ut eis sanguinem ad alimentum praebeat, in cor autem clauditur, non confertim tamen, quo aër quidem ingrediatur, neque tamen admodum multus. Imbecillum enim his est calidum frigidi copia superatum. Neque enim sanguis natura calidus est, ut neque alia quaedam aqua, sed calescit. Plerisque tamen natura calidus videtur. Et de corde ista quidem a me dicta sint.

HIPPOCRATIS DE GLANDVLIS LIBER.

Glandularum integra et absoluta natura sic se habet. Eadem quidem natura spongiosa, rarae siquidem et pingues et neque carnem habent reliquo corpori similem, neque

Ed. Chart. IV. [271. 272.] Foës. F. 270. Ed. Lind. I. (414, 415.)

σώματι, ἀλλὰ ψαφαρὴ καὶ φλέβας ἔχει συχνάς. εἰ δὲ διατάμοις, αἱμοῤῥαγίη λάβρος· τὸ εἶδος λευκὴ καὶ οἷον φλέγμα· ἐπαφομένῳ δὲ οἷον εἴρια. κἢν ἐργάσῃ τοῖς δακτύλοις ἐπιπουλὺ βιησάμενος, ἡ ἀδὴν ὑγρὸν ἀφίησιν ἐλαιῶδες· καὶ αὐτὸ θρίπτεται πολλὰ καὶ ἐξαπόλλυται. πονέουσι δὲ οὐ κάρτα· ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ σώματι. ἐπὴν πονέουσι δὲ ἢ δι' ἰδίην νοῦ[272]σον, παῦρα δὲ καὶ τῷ σώματι ξυμπονέουσιν, αἱ νοῦσοι φύματα γίνονται καὶ χοιράδες ἀναπηδῶσι καὶ πῦρ ἔχει τὸ σῶμα. πάσχουσι δὲ ταῦτα ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἐπιῤῥεούσης εἰς αὐτάς. ἐπιῤῥέει δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος διὰ τῶν φλεβῶν, αἳ δι' αὐτῶν τέτανται πολλαὶ καὶ κοῖλαι, ὥστε ἀκολουθεῖν τὸ ὑγρὸν ὅ τι ἂν ἕλκωσιν εὐπετέως ἐς αὐτάς. κἢν πουλὺ εἴη καὶ νοσῶδες ἡ ῥοή, ξυντείνουσιν αἱ ἀδένες ἐπὶ σφᾶς τὸ ἄλλο σῶμα καὶ οὕτω πυρετὸς ἐξάπτεται καὶ ἀείρονται καὶ φλογῶσιν αἱ ἀδένες. ἀδένες δὲ ὕπεισιν ἐν τῷ σώματι πλείους ἢ μείζους ἐν τοῖσι κοιλίοισιν αὐτέου ἢ ἐν τοῖσιν (415) ἄρθροισι, καὶ ὁκόσαι ἐν

aliud quicquam corpori ſimile, ſed friabilem et multis venis refertam. Quam ſi ſeces, ſanguis copioſius, ſpecie albus et velut pituita effunditur, ad tactum vero tanquam lana apparet. Ac ſi multa vi digitis contrectaris oleoſum humorem glandula emittit, ipſeque plerumque conteritur ac diſſolvitur. Neque vero admodum aegrotant, verum cum reliquo corpore. Cum autem vel proprio morbo laborant, parum namque etiam cum corpore affectionem communicant, morbi ſuboriuntur, tubercula et ſtrumae ſubſiliunt, febrisque corpus detinet. Quibus afficiuntur ubi humore ad eas ex reliquo corpore confluente impletae fuerint. Ex reliquo autem corpore influit per venas, quae per eas multae et rarae extenduntur, ita ut ad eas attractus humor facile conſequatur. Quod ſi copioſa et morboſa fluxio fuerit, glandulae etiam reliquum corpus diſtendunt eoque modo febris accenditur, glandulae attolluntur et inflammationem concipiunt. Glandulae autem in corpore ſubſunt plures et majores in ipſius cavitatibus quam in articulis et quaecunque in aliis

τοῖσι ἄλλοισιν ὑγρηδὸν καὶ κατὰ τὰ αἱματώδεα χωρία· αἱ μὲν ὡς τὸ ἐπιῤῥέον ἄνωθεν ἐς τὰ κοῖλα ἐπιδεχόμεναι ἐπὶ σφέας ἕλκωσιν, αἱ δὲ ὥστε τὴν αὖθις γινομένην ὑπὸ τῶν πόνων ἐργασίην ἐκδεχόμεναι, ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν τὴν πληθὺν, || ἥντινα μεθίησι τὰ ἄρθρα· οὕτω πλάδος οὐκ ἔνι ἐν τῷ σώματι. εἰ γάρ τι καὶ γίνοιτο παραυτίκα, οὐκ ἂν ἐπιγίνοιτο πλάδος ὀπίσω. καταναισιμοῦται γὰρ καὶ τὸ πουλὺ καὶ τὸ ὀλίγον ἐς τὰς ἀδένας. καὶ οὕτως τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος αἱ ἀδένες κέρδος ποιεύμεναι, τροφὴ ξύντροφος αὐτέῃσιν ἐστίν. ὥστε ὅκου τελματώδεα, ἐκεῖ καὶ ἀδένες. σημεῖον. ὅκου ἀδὴν, ἐκεῖ καὶ τρίχες. ἡ γὰρ φύσις ποιέει ἀδένας καὶ τρίχας, ἄμφω χρέος τωὐτὸ λαμβάνουσιν, αἱ μὲν τὸ ἐπιῤῥέον ἐκδεχόμεναι, ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται· αἱ δὲ τρίχες τὴν ἀπὸ τῶν ἀδένων ἐπικαιρίην ἔχουσαι φύονταί τε καὶ αὔξονται, ἀναλεγόμεναι τό τε περισσὸν καὶ ἐκβρασσόμενον ἐπὶ τὰς ἐσχατιάς. ὅκου δὲ αὖον ἐὸν τὸ σῶμα, οὔτε ἀδὴν οὔτε θρίξ· τὰ δὲ ἁπαλὰ καὶ πονεύμενα καὶ κάθυγρα, ἀδὴν ὧδε καὶ τρί-

humectis et sanguine redundantibus locis continentur. Atque illae quidem ut id quod ex superioribus locis in cavitates influit exceptum ad se trahant; hae vero ut in articulis subortam ex laboribus copiosam humiditatem, quamcunque articuli emittunt excipiant, sicque superflua humiditas in corpore minime redundet. Si quid enim statim suboriatur, non tamen postea succedet nimia corporis humectatio. Etenim tum multa tum pauca in glandulas expenditur. Eoque modo reliqui corporis abundantiam, glandulae in lucro ponunt et iis est alimentum accommodatum. Quare ubi uliginosae corporis partes, ibi etiam glandulae sunt. Quod hoc indicio constat, quoniam ubi glandula ibi etiam sunt pili. Natura siquidem glandulas et pilos creat, ambo ejusdem utilitatis gratia. Illas quidem, ut quod influit, quemadmodum ante dictum est, excipiant; pilos vero, ut ex glandulis opportunitatem nacti, producantur et augeantur quodque in extremas partes redundat et expellitur colligant. Ubi autem corpus siccum, ibi neque glandula, neque pilus inest. Tenerae vero et labore agitatae partes ac humectae, glan-

χες, ἀδένες δὲ καὶ κατὰ τοῖν οὐάτοιν ἔνθα καὶ ἔνθα ἑκατέρωθεν κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ τραχήλου, τρίχες τε ἐνταῦθα ἑκατέρωθεν ἐπὶ ταῖς μασχάλῃσιν ἀδένες καὶ τρίχες. βουβῶνες καὶ ἐπίσειον ἰκέλως μασχάλῃσιν ἀδένας καὶ τρίχας. ταῦτα μὲν κοῖλα τῶν ἐν τῷ σώματι καὶ ῥηΐδια ἐς περιουσίην ὑγροῦ. καὶ γὰρ πονέει ταῦτα καὶ κινέεται μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι. (416) τὰ δ' ἄλλα ὁκόσα ἀδένας ἔχει μοῦνον, οἷον ἔντερα, ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα ἀδένας ἐς τὸ ἐπίπλοον μείζονας, τρίχας οὐκ ἔχει. καὶ γὰρ ἐν τοῖσι τέλμασι τῆς γῆς καὶ καθύγροισιν οὐ φύεται τὸ σπέρμα οὔτ' ἐθέλει ἀναβαίνειν τῆς γῆς ἄνω, ἀλλ' ἀποσήπεται καὶ ἀποπνίγεται τῇ πλεονεξίῃ. βιῆται γὰρ τὸ σπέρμα. βιῆται δὲ καὶ ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἡ πληθὺς καὶ τὸ ὑγρὸν πουλὺ καὶ οὐκ ἂν φῦσαι τρίχας. αἱ δὲ ἀδένες μείζονες ἤ κου ἄλλοθι τοῦ σώματος. καὶ νέμονται αἱ ἀδένες ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἐκπιεζούμεναι τὸν πλάδον, τὰ δὲ ἔντερα ἐκ τῶν τευχέων ἐς τὰ ἐπίπλοα ἐνδέχεται καὶ καθίησι τὴν ὑγρασίην· τὸ δὲ ἐπίπλοον διαδιδοῖ τῇσιδε ἀδένεσιν.

dulas et pilos habent. Glandulae vero etiam ſunt ad utramque aurium partem, circa jugulares colli venas pili quoque ibidem. Sub alis utraque ex parte et glandulae et pili ſunt. Inguina et pubes non ſecus ac alae glandulas et pilos habent. Hae quidem inter corporis partes cavae ſunt et facile humoris abundantiam excipiunt. Ex omnibus enim corporis partibus hae maxime laborant et moventur. Reliquae autem quae glandulas tantum habent, velut inteſtina, habent enim et haec glandulas ad omentum majores, pilos non habent. Neque enim in uliginoſis et humectis terrae locis ſemen naſcitur, neque ſurſum emergit, ſed humoris redundantia, quae vim ſemini infert, putreſcit et ſuffocatur. Quin etiam in inteſtinis redundantia et humoris copia vim infert, neque pilos exoriri ſinit. Glandulae vero majores ſunt quam alia corporis parte et expreſſam ex inteſtinis redundantem humiditatem depaſcuntur. At inteſtina ex vaſis ad omentum pertingentibus humiditatem excipiunt et emittunt, omentum vero his glandulis tranſmittit. Sed et renes glan-

Ed. Chart. IV. [272. 273.] Foës. I. 271. Ed. Lind. I. (416. 417.)

ἔχουσιν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας· καὶ γὰρ οὗτοι κορίσκονται πολλῆς ὑγρασίης. μείζους δὲ αἱ ἀδένες ταύτη ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες ἐοῦσαι. οὐ γὰρ ἐμπίνεται τοῖσι νεφροῖσιν τὸ ὑγρὸν τὸ ἐπιῤῥέον, ἀλλὰ διαῤῥέει ἐπὶ κύστιν κάτω. ὥστε ὅτιοῦν ἀποκερδάνωσιν ἀπὸ τῶν ὀχετῶν, τοῦτο ἕλκουσι πρὸς σφέας. καὶ ἄλλαι δέ εἰσιν ἐν τῷ σώματι [273] ἀδένες σμικραὶ καὶ πάνυ, ἀλλ' οὐ βούλομαι ἀποπλανᾶν τὸν λόγον. ἐς γὰρ τὰς ἐπικαίρους ἡ γραφή. νῦν δὲ ἀναβήσομαι τῷ λόγῳ καὶ ἐρέω περὶ ἀδένων οὐλομελίης τραχήλου. τράχηλος τὰ μέρεα αὐτοῦ ἑκάτερα ἔνθα καὶ ἔνθα ἀδένας ἔχει καὶ παρίσθμια καλέονται αἱ ἀδένες αὗται χροιῇ τοιῇδε. ἡ κεφαλὴ ὑπέρκειται ἄνω κοιλίη ἐοῦσα καὶ περιφερὴς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν (417) ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος ὑγρασίης, καὶ ἅμα ἀναπέμπει τὸ σῶμα ἀτμοὺς ἐς τὴν κεφαλὴν παντοίους ἄνω, οὓς αὖθις ἡ κεφαλὴ ὀπίσω ἀφίησιν· οὐ γὰρ δύναται ἐμμένειν τὸ ἐπιῤῥέον οὐκ ἔχον ἔνθα ἕδρην, ἢν μὴ τὴν κεφαλὴν πονέῃ, τότε οὐκ ἀνίησιν, ἀλλ' αὐτοῦ κρατέει. ἐπὴν δὲ ἀνῇ τὴν ἕλξιν ἐς τὰς ἀδένας, ἡ ῥοὴ γίνεται καὶ οὐδὲν λυπέει τὸ ῥεῦμα, ἔστ' ἂν ὀλί-

dulas habent, hi ſiquidem multa humiditate redundant Sunt autem hac parte majores quam aliae quaevis glandulae. Neque enim qui influit humor in renes imbibitur, ſed infra ad veſicam defluit. Quare quicquid ex ductibus lucrifaciunt, id ad ſeſe attrahunt. Sunt et aliae in corpore glandulae admodum parvae. Sed nolo mea oratione longius aberrare, cum ad inſignes tantum haec noſtra ſcriptio inſtituta ſit. Nunc igitur ut ad inſtitutum ſermonem revertar, de integra glandularum colli natura dicendum. Collum utraque ex parte hinc et hinc glandulas habet, tonſillas vocant, in hunc uſum comparatas. Caput cavum et rotundum ſuperiore parte ſitum eſt et humiditatem ex reliquo corpore circum ſe complectitur, ſimulque vapores cujuſvis generis ſurſum ad caput transmittit, quos rurſus caput retro demittit. Neque enim quod influit, cum illic ſedem non habeat, immorari poteſt niſi caput aegrotet. Tunc enim non dimittit, ſed illic retinet. Ubi vero quod attractum eſt remiſerit, fluxio fit in glandulas, quae nullam adfert moleſtiam, quoad

Ed. Chart. IV. [273.] Foës. I. 271. 272. Ed. Lind. I. (417. 418.)

γον τε ᾖ καὶ ξύμμετρον καὶ ἐγκρατέες ἔωσιν αἱ ἀδένες. ἢν γὰρ πουλὺ ἐπιῤῥυῇ δριμὺ, ἢν μένῃ δριμὺ καὶ χολῶδες, φλεγμαίνει καὶ ἀνοιδίσκεται καὶ ξυντείνει ὁ τράχηλος καὶ οὕτω προΐει ἐς οὖς. κἢν μὲν ἐς ἑκάτερα τὰ μέρεα, ἑκάτερον· ἢν δὲ ἐς θάτερον, πονέει θάτερον. ἢν δὲ ᾖ φλεγματῶδες καὶ πουλὺ καὶ ἀργὸν ἡ ῥοὴ, φλεγμαίνει δὲ καὶ ὧδε. καὶ ἡ φλεγμονὴ, στάσιμον ἐὸν ὑγρὸν, χοιράδες || ἐγγίνονται, αὗται χείρους αἱ νοῦσοι τραχήλου. μασχάλῃσι δὲ ξυῤῥέει μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλ᾽ ὅταν πλῆθος ᾖ, δριμεῖς ἰχῶρες καὶ ὧδε γίνονται φύματα. κατὰ ταῦτα δὲ ἐν τοῖσι βουβῶσιν ἕλκει τὴν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων ὑγρασίην ἡ ἀδήν· ἄλλως εἰ πλῆθος λάβοι, βουβωνοῦται καὶ διαπυΐσκεται καὶ φλεγμαίνει ἰκέλως μασχάλῃσί τε καὶ τραχήλῳ. τὰ δ᾽ αὐτὰ καὶ δοκέει παρέχειν ἀγαθὰ καὶ κακά. καὶ ταῦτα μὲν ἀμφὶ τῶνδε. τὰ δὲ ἔντερα ἔχει κόρον πολὺν ἀπό τε σιτίων καὶ ποτῶν· ἔχει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ὑγρασίην. αὕτη πᾶσα ἀπαναιμοῦται ἰκέλη τῆς (418) πρόσθεν. νούσους δὲ οὐ ποιεῖ τὰ πολλὰ, ὅκως περ καὶ ἐν

pauca et moderata fuerit eamque glandulae retineant. Si enim copiosa et acris fluxio fuerit et acris et glutinosa perseveret, inflammatur et intumescit collumque distenditur, sicque ad aurem procedit. Et si quidem ad utramque aurem, utraque auris, si vero ad alteram, altera dolet. Quod si pituitosa, copiosa ac lenta fluxio fuerit, sic etiam inflammationem concipit, ex qua, cum humor sit stabilis, strumae generantur, iique pessimi colli morbi numerantur. In alas autem tunc quidem etiam quid confluit, verum ubi copiosi et serosi humores fuerint, ad hunc modum in ipsis quoque tubercula oriuntur. Quin et in inguinibus glandula ex superioribus partibus humiditatem trahit; alioqui si magna copia fuerit, inguinum tumores bubones dicti fiunt, qui pus colligunt et inflammationem concipiunt, non secus ac alae et collum. Atque haec tum bona tum mala praestare videntur. Et de his quidem hactenus. At vero intestina multum a cibis et potibus explentur. Quin et humiditatem sub cute continent, quae tota veluti prior absumitur. Morbos vero non facit, quemadmodum etiam in articulis contingit. Crebrae siqui-

Ed. Chart. IV. [273. 274.] Foës. I. 272. Ed. Lind. I. (418.)

τοῖσιν ἄρθροισιν γίνεται. συχναὶ γάρ τοι ἀδένες καὶ ἀναπετέες καὶ οὐ κοῖλαι καὶ οὐ πολὺ πλῆθος ἐπαυρισκόμεναι ἡ ἑτέρη τῆς ἑτέρης, ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκτεῖν ἐθέλουσα οὐδὲ μίη τότε πλῆθος ἔχειν δύναται, ἀλλ' ἐς ὀλίγον ἑκάστης ξυῤῥέον ἐς τὸ ἄρθρον ἐς πολλὰ διαιρεόμενον, ἰσότης ἐστὶν αὐτέῃσιν. ἡ κεφαλὴ καὶ αὕτη τὰς ἀδένας ἔχει, τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι. ἐγκέφαλος γὰρ καὶ λευκὸς καὶ ψαφαρὸς, ὅκως περ καὶ ἀδένες, καὶ ταὐτὰ ἀγαθὰ τῇσιν ἀδέσι ποιεῖ τὴν κεφαλὴν ἐοῦσαν, διὰ τὰ εἰρημένα μοι, τιμωρέων ὁ ἐγκέφαλος ἀποστερέει τὴν ὑγρασίην καὶ ἐπὶ τὰς ἐσχατιὰς ἔξω ἀποστέλλει τὸ πλέον ἀπὸ τῶν ῥόων. μείζων δ' ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἄλλων ἀδένων καὶ αἱ τρίχες μείζους ἢ αἱ [274] ἄλλαι τρίχες. μείζων τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἐν εὐρυχωρίῃ κέεται τῇ κεφαλῇ. ποιέει δὲ νούσους καὶ ἥσσονας καὶ μείζονας ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ποιέει δὲ ὁκόταν ἐς τὰ κάτω τοῦ σώματος τὴν σφετέρην πλεονεξίην ἀποστείλῃ. ῥόοι δὲ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ἀποκρίσιος, δι' ὤτων κατὰ φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ ῥινῶν· τρεῖς οὗτοι. καὶ ἄλλοι δι' ὑπερῴης ἐς φάρυγγα, ἐς στόμαχον.

dem glandulae et expassae neque cavae sunt, neque admodum altera alterius copia fruitur, quando si qua plus abundare velit, neque tunc copiam continere queat. Sed quod in articulum influit, in singulas paucum et in multas partes divisum, aequalitatem ipsis praebet. Caput quoque ipsum glandulas habet, cerebrum nempe glandulae simile. Cerebrum enim non secus ac glandulae album est et friabile, iisdemque commodis quibus glandulae sunt praeditae caput afficit, cum id humiditate, quae ob praedictas a me causas inest, cerebrum velut auxilium adferens defraudat et ad extremitates magna ex parte per fluxiones foras emittit. Majus autem est cerebrum quam reliquae glandulae, et capilli etiam majores quam reliqui pili. Majus enim cerebrum et in amplo capitis spatio situm habet. Morbos autem et minores et majores parit quam reliquae glandulae. Parit vero cum ad inferiores corporis partes copiam qua redundat mandarit. De capite autem fluxiones velut secretione contingunt per aures secundum naturam, per oculos, per nares, tres numero. Aliae per palatum in fauces, in

Ed. (

γον

γὰρ

γμαί

προΐει

ἐς. θα

καὶ ἀ

στάσι

νοῦσοι

ἀλλ᾽

ματα.

ὑπερχε

βωτοῦι

τε καὶ

κακά.

πολὺν

δέρματ

πρόσθ

[illegible] ἐπι-

[illegible] ξυνήθες ὄν. [illegible] ἀλλ᾽ εἰ [illegible] νόος φρονεῖ [illegible] ὅλον σῶμα. ἐν [illegible] πάθει τοῦ-

pauca

enim c

veret,

ficque a

utraque

tofa, co

concipit

iique pe

quidem

humores

oriuntur.

partibus

inguinum

inflamma

Atque ha

his quide

potibus e

quae te

[illegible] medullam, in fan- [illegible] Hae fi difcedunt, cerebri [illegible] qui morbum creant non [illegible] et minime foras difceffe- [illegible] fi quidem [illegible] quae ceteras fluxiones [illegible] magna copia [illegible] quod defluentem [illegible] foras emittens, [illegible] confiftens, tum [illegible] magna mole- [illegible] malitia diftent. [illegible] copiam [illegible] praeter ratio- [illegible] noxiam fen- [illegible] Sed fi quidem morde- [illegible] defipit, cerebrum- [illegible] trahit, neque [illegible] affectioni apople-

Ed. Chart. IV. [274.] Foes. I. 272. 273. Ed. Lind. I. (419. 420.)

νομα. ἀλλ' ὅτε δὲ δριμὺ μὲν οὐ ποιέει αὐτῷ τὸ ῥεῦμα, πλῆθος δ' ὂν τὰ ἐμπεσὸν, πονέει τοῦτο καὶ ἡ γνώμη ταράττεται. καὶ παρίησιν ἀλλοῖα φρονῶν καὶ ἀλλοῖα ὁρέων· φέρων τὸ ἦθος τῆς νούσου σεσηρόσι μηδιήμασι καὶ ἀλλοκότοισιν φαντάσμασιν. ἄλλος ῥόος ἐπ' ὀφθαλμία. καὶ οἰδέουσιν αἱ ὄψεις. εἰ δὲ ἐπὶ (420) ῥῖνας ὁ κατάῤῥους, ὀδάξονται μυκτῆρες καὶ ἄλλο οὐδὲν δεινόν. αἵ τε γὰρ ὁδοὶ τουτέων εὐρέες καὶ ἱκαναὶ τιμωρέειν σφίσιν. πρὸς δὲ καὶ ἀσύστροφον τὸ ἀπιὸν αὐτέῃσι. τὰ δὲ οὔατα σκολιὸς μὲν πόρος καὶ στεινός· ὁ δ' ἐγκέφαλος πλησίον αὐτέου αὐτοῖσιν ἐμπιέζεται. || νόσεων δὲ τὴν νοῦσον ταύτην τὰ πολλὰ ἀποκρίνει καὶ τὸ οὖς ἀπὸ τῆς πυκινῆς ῥόης ἀνὰ χρόνον ὑφισταί τε καὶ ῥέει δυσώδες πῦον. οὕτως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι τῷ ὀφθαλμῷ ῥόοι καὶ οὐ πάμπαν θανατώδεες. ἢν δὲ τὸ ὄπισω ῥεῦμα ᾖ δι' ὑπερώης τὸ ἀφικόμενον φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην, ῥέουσι μὲν καὶ αἱ κοιλίαι τούτων, νοσέουσι δὲ οὔ. ἀναμένοντος κάτω τοῦ φλέγματος εἰλεοὶ τὰ πάθη χρόνια. ἄλλοις δι' ὑπερώης ἐπὶ φά-

xiae nomen eſt. Verum interdum etiam acris non eſt fluxio, ſed quod copioſum irruit, ipſum affligit et mens conturbatur et obambulat varia cogitans et varia videns, morbi mores circumferens effuſo riſu et peregrinis imaginationibus. Fluxio alia in oculos ophthalmia appellatur, in qua oculi intumeſcunt. Quod ſi ad nares defluxio decumbat, mordentur nares, nihilque aliud gravius accidit. Earum etenim amplae ſunt viae et quae ſibi auxilium ferre poſſint, praeterea vero minime coacervatum quod per illas fertur. At vero aurium meatus tortuoſus quidem et anguſtus, cerebrum vicinum habet, ipſis appreſſum. Quod cum afficitur hoc morbo, plurima excernit et auris cum tempore a frequenti fluxione circumſcribitur, effluitque pus graveolens. Sic ſe habent fluxiones ad exteriores partes oculis conſpicuae, neque omnino lethales. Quod ſi fluxio poſteriore parte procedat, aut per palatum pituita ad ventrem perveniat, iis quidem ventres fluunt, non tamen aegrotant. Sed ſi infra pituita permaneat, volvuli fiunt affectiones diuturnae. Aliis per palatum ad

ρυγγα, ἢν πουλὺ ῥυῇ, καὶ ἐπὶ πουλὺ αἱ νοῦσοι φθινάδες. κορίσκονται γὰρ τοῦ φλέγματος οἱ πνεύμονες καὶ γίνεται τὸ πῦον. τοῦτο διεσθίει τοὺς πνεύμονας, καὶ οἱ νοσέοντος οὐ ῥαΐον περιγίνονται. καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἰητροῦ καὶ ἢν ἀγαθὸς καὶ ἢν ἀγχίνοος τὰ πολλὰ ξυνετέει τῆς προφάσιος. ἀλλ᾽ ἡ νοῦσος διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀπὸ κατάῤῥου κεφαλῆς· ἀΐσσει δὲ ἐνταῦθ᾽ ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον ἄγων τὴν ἐπιῤῥοὴν ὁ νωτιαῖος καὶ ἐναπέθετο τῇσι κοτύλῃσι τῶν ἰσχίων· καὶ ἢν [275] ποιέῃ φθίσιν καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ὧδε καὶ ὧδε καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει. ταχὺ γὰρ πονέει τὴν σπάθην καὶ ἅμα τὼ πόδε καὶ μηρὼ παρέπονται. καὶ αἰεὶ τελέως ὄλλυνται χρόνῳ πολλῷ μελεδαινόμενοι καὶ οὔτε ἀπηύδηκε καὶ (421) θνήσκει. ταὐτό μοι περὶ ῥόων ἀπὸ κεφαλῆς εἴρηται. καὶ πάθεα ἐγκεφάλου καὶ ἄλλαι νοῦσοι, παραφροσύναι καὶ μανίαι καὶ πάντα ἐπικίνδυνα, καὶ πονέει ὁ ἐγκέφαλος καὶ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ἔχει γὰρ καὶ τόνον καὶ ἄλλη ξύνοδος ἐνταῦθα πάλιν τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ ἀδένες ἐν τοῖσι στήθεσι μαζοὶ καλέονται καὶ διείρονται καὶ γάλα ποιέουσιν. οἷς δὲ οὐ ποιέου-

fauces multa et frequens fluxio morbos tabificos facit. Pituita enim pulmones implentur, indeque pus gignitur quod pulmones exedit, neque aegroti facile evadunt et medicus sua prudentia, si vir bonus et industrius fuerit, ut plurimum causam disquirit. Alius morbus ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam, cum inde ad os sacrum impetu fertur, spinali medulla eo fluxionem deducente et in coxendicum acetabula deponente. Quod si tabem fecerit et utroque modo homo contabescit, neque vivere expetit. Confestim enim scapulae dolent, simulque ambo pedes et crura consequuntur, tandemque pereunt longo tempore curationem trahentes, neque viribus homo deficit et moritur. Atque illa mihi de fluxionibus a capite dicta sint. Sunt etiam cerebri affectiones et alii morbi, deliria, insaniae, periculique plena omnia, et dolet cerebrum et reliquae glandulae. Habet enim contentionem, et hic alia rursus corporis congressio oritur. Sed et glandulae in pectoribus mammae vocantur et attolluntur et lac faciunt, quibusdam vero minime.

Ed. Chart. IV. [275.] Foes. I. 273. Ed. Lind. I. (421. 422.)

σιν γάλα, ποιέουσι μὲν αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ ἄνδρες οὐ ποιέουσι, τῇσι μὲν γυναιξὶν ἀραιή τε ἡ φύσις καὶ κατὰ τῶν ἀδένων, ὥσπερ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὴν τροφὴν ἥν τινα ἕλκουσιν ἐπὶ σφᾶς ἀλλοιοῦσιν ἐς τὸ γάλα· καὶ ἀπὸ τῆς μήτρης παραγίνεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἐς τὴν μετὰ τὸν τόκον τῷ παιδίῳ τροφὴν, ἥν τινα ἀποπιέζει, εἰ καὶ ὑπερβάλλει τὸ ἐπίπλοον ἐς τὰ ἄνω, στενοχωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. τοῖσι δὲ ἄῤῥεσι καὶ ἡ στενοχωρίη καὶ ἡ πυκνότης τοῦ σώματος μετασυμβάλλεται μὴ εἶναι μεγάλας τὰς ἀδένας. τὸ γὰρ ἄῤῥεν ναστόν ἐστι καὶ οἷον εἷμα πυκνὸν καὶ ὁρέοντι καὶ ἐπαφωμένῳ· τὸ δὲ θῆλυ ἀραιὸν καὶ χαῦνον καὶ οἱονεὶ ῥέον ὁρέοντι καὶ ἐπαφομένῳ. ὥστε τὴν ὑγρασίην οὐ μεθίησι τὸ ἀραιὸν καὶ μαλθακόν· τὸ δὲ ἄρσεν οὐκ ἄν τι προσδέξαιτο, πυκνόν τε ἐὸν καὶ ἀστεργὲς, καὶ ὁ πόνος κρατύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα. ὥστε οὐκ ἔχει δι' οὗ λήψεται τὸ τῶν περισσῶν οὕτως. ἀναγκάζει ὁ δὲ λόγος καὶ στήθεα καὶ μαζοὺς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τῇσι γυναιξὶν χαῦνα καὶ μαλακὰ εἶναι (422) καὶ διὰ τὴν ἀργείην καὶ διὰ τὰ προειρημένα· τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ ἐναν-

Et mulieres quidem lac habent, viri autem minime. Mulieribus siquidem rara est etiam glandularum natura, quemadmodum reliquum corpus et alimentum quod ad se trahunt in lac vertunt. Et ex utero ad mammas accedit, ad pueri post partum alimentum, quod sane exprimit aut etiam sursum mittit omentum ad superiores partes ab ipso foetu compressum. At maribus et locorum coarctatio et corporis densatio ad hoc ut ne glandulae magnae sint plurimum confert. Mas enim confertim plenus est, ac vestis instar tum visu tum contactu densus, foemina vero rara et laxa, ac veluti fluida tum ad visum tum ad contactum. Quare cum rara sit et mollis, humiditatem non remittit. Mas vero non suscipit cum densus sit et humorem non desideret, laborque ejus corpus roborat, ut non sit quo supervacua excipiat. Sicque haec ratio necessario fateri cogit et pectora et mammas reliquumque corpus mulieribus laxa esse et mollia tum ob vitam desidem tum ob praedicta, viris vero contra.

τία. ποιέουσιν καὶ μαζοὶ φύματα, φλεγμονὰς, τὸ γάλα ἀποσήποντες. ἀγαθὰ δὲ ἔχουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια· ἀποστερίζουσι τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος. μαρτύριον τῇσι γυναιξὶν ᾗσιν ἀφαιρεῖται νούσῳ ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυμφορῇ μαζὸς καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα καὶ ὑγρὰ εἰς στόμαχον καὶ πτυελίζουσιν καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν καὶ ἀπὸ τῶνδε νοσέουσιν. ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ ἐπιῤῥέον τὸ γάλα, ὥσπερ μεθίῃ καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ἔχων τεύχεα συντυγχάνει τοῖσι κυρίοις τοῦ σώματος, καρδίῃ, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγονται.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΣΤΕΩΝ ΦΥΣΙΟΣ.

[1] || (296) Ὀστέα χειρὸς εἰκοσιεπτά. ποδὸς εἰκοσιτέσσαρα. τραχήλου ἐς τὸν μέγαν ἑπτά. ὀσφύος πέντε. ῥάχιος εἴκοσι. κεφαλῆς ξὺν ὀπωπίοις ὀκτώ. ξύμπαντα ϟα' ξὺν ὄνυ-(297)ξιν ρια'. ἃ δ' ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἀνθρώπου ὀστέων κατε-

Mammae etiam tubercula et inflammationes pariunt, lac ipsum putrefacientes. Commoda vero superioribus similia obtinent et reliqui corporis abundantiam intervertunt. Cujus rei testimonium praebent mulieres, quibus per morbum aut aliam quandam calamitatem mamma aufertur et vox ferox efficitur, humoresque ad gulam deferuntur, multa sputatione vexantur, caput dolent et ex iis aegrotant. Lac enim ab utero veniens et influens, quemadmodum etiam antea ad superiora vasa transmittebatur, cum ea propria non habeat, in principes corporis partes incidit, cor videlicet ac pulmonem, et suffocantur.

HIPPOCRATIS DE OSSIVM NATVRA LIBER.

Manus ossa septem et viginti numerantur; pedis quatuor et viginti; cervicis ad magnam vertebram usque septem; lumborum quinque; spinae viginti; capitis una cum oculorum ossibus octo. In totum unum et nonaginta, cum unguibus vero centum et undecim. Hominis vero ossa, ut

μάθομεν, σπόνδυλοι οἱ ἄνω τῆς κληῗδος σὺν τῷ μεγάλῳ ἑπτά. οἱ δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς ὅσαι περ αἱ πλευραὶ ιβ΄. οἱ δὲ κατὰ κενεῶνας ἐκτὸς ἐν ᾧ τὰ ἰσχία ἐν τῇ ὀσφύϊ πέντε. τὸ δὲ σπέρμα οἷον κηρίον ἑκατέρωθεν τῆς κύστιος. ἐκ δ' αὐτῶν φλέβες ἑκατέρωθεν τοῦ οὐρητῆρος ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσι. ποτὸν διὰ φάρυγγος καὶ στομάχου. λάρυγξ ἐς πλεύμονα καὶ ἀρτηρίην. ἀπὸ δὲ τούτων ἐς ἄκρην κύστιν. ἥπατος πέντε λοβοί. ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου λοβοῦ ἐπίκειται ἡ χολὴ, ἣ τὸ στόμα ἐπὶ φρένας καὶ καρδίην καὶ πλεύμονα φέρει. καρδίην, ὑμὴν περίεστι. τὰ κῶλα ἔχει κοινῶς μείζω· ἤρτηται δὲ ἐκ τῶν μεσοκώλων, ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα. νεφροὶ, ἐκ νεύρων ἀπὸ ῥάχιος καὶ ἀρτηρίης. καρδίης πηγὴ ξυγγενής. φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν, ἥπατος, σπληνὸς, νεφρῶν ἐς ἰσχίον· περὶ γαστροκνημίην ἐπὶ τὸν ταρσόν. ἑτέρη δὲ ἐκ καρδίης ὑπὸ μασχάλας, κληῗδας, σφαγὰς, κεφαλὴν, ῥῖνα, μέτωπον, παρὰ τὰ ὦτα, (298) ὤμους, μετάφρε-

didicimus, sic habent. Vertebrae supra claviculam una cum magna septem numerantur. Ad costas vero totidem quot et costae, duodecim numero. Ad laterum inanitatem exteriore parte, ubi coxendices et lumbi quinque. Semen vero velut favus ab utraque vesicae parte fertur. Ex his autem locis venae ab utraque meatus urinarii parte in pudendum feruntur. Potus per fauces et gulam, arteriae summum, quod larynx dicitur, in pulmonem et arteriam, ex quibus in summam vesicam. Hepar quinque summas fibras habet, fel autem quartae fibrae adhaerescit, quod osculo suo ad septum transversum, cor et pulmones fertur. Cor autem tunica circumvestit. Homo intestina crassa majora quam canis habet. Appendent autem ex medianis membranis, quae mesocώla dicuntur. Hae vero ex nervis a spina sub ventre procedentibus, renes ex nervis de spina. Cor arteriae fons cognatus. Vena per septum transversum fertur, hepar, lienem, renes, ad coxendicem circa posteriorem tibiae partem carnosam, ad primam summi pedis partem, quae ταρσὸς dicitur. Altera autem ex corde sub alas, claviculas, jugula, caput, nasum, frontem, juxta aures, humeros, dorsum, pectus,

νον, στήθεα, γαστέρα. διὰ πήχεος. ἡ δὲ διὰ μασχαλῶν ἐπὶ πῆχυν, ἐπὶ ταρσόν. νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν. παρὰ ἰσχίον, ἐς αἰδοῖα, ἐς μηροὺς, πόδας, κνήμας, ἐς χεῖρας. ἀλλ' ἐς βραχίονας, τὰ μὲν [2] ἐς σάρκας, τὰ δὲ παρὰ τὴν περόνην ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον. τὰ δ' ἐκ τῶν σαρκῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους δακτύλους. ἀλλ' ἐς ὠμοπλάτην, στῆθος, γαστέρα ὀστέοισι, συνδέσμοισιν, ἀπὸ δὲ αἰδοίου παρ' ἀρχόν. κοτυληδόνα τὸ μὲν ἄνωθεν μηροῦ, τὸ δὲ κάτωθεν ἐπὶ τὰ γούνατα. ἐντεῦθεν γούνατι ξυνταθὲν, ἐπὶ τένοντα, πτέρναν, πόδας. τὸ δὲ ἐς περόνην. ἄλλα δ' ἐς τοὺς νεφρούς. αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ' ἑκάτερα διχῇ τὰ μέγιστα σχίζονται. τὰ μὲν ἔνθεν τοῦ νεφροῦ ἑκατέρου, τὰ δὲ ἔνθεν. καὶ διατέτρηνται ἐς τοὺς νεφρούς. καὶ εἶδος καρδίης οἱ νεφροὶ ἔχουσι καὶ αὐτοὶ, κοιλιώδεες. ὁ δὲ νεφρὸς τὰ κοῖλα ἑωυτοῦ πρὸς τὰς φλέβας ἔχων κεῖται τὰς μεγάλας. ὅθεν ἐκπεφύκασιν ἐξ αὐτέου αἱ φλέβες αἱ ἐς κύστιν, ῇ εἵλκετο τὸ ποτὸν διὰ τῶν φλεβῶν ἐς τοὺς νεφρούς. ἔπειθ' ὥσπερ καὶ διὰ τῶν νεφρῶν διηθεῖται τὸ ὕδωρ. καὶ δι' αὐτέων τουτέων τῶν ἐντέ-

ventrem, per cubitum. Alia vero per alas ad cubitum, in summam manum. Nervorum exortus ab occipitio usque juxta spinam, juxta coxendicem fertur in pudenda, in femora, pedes, tibias et in manus. Quin et ad brachia partim quidem in carnes, partim vero juxta fibulam in magnum digitum, partim etiam ex carnibus ad reliquos digitos. Quin et ad latum scapularum os, pectus, ventrem, ossibus, ligamentis connectuntur. A pudendo vero juxta podicem, ad coxendicis cavitatem, partim quidem supra femur, partim vero infra ad genua. Inde ad genu extentus ad tendinem, calcis os, pedes, alius vero ad fibulam, alii etiam ad renes. At vero venae ipsae utraque ex parte bifariam maxime dividuntur, partim quidem ab ipsa utriusque renis parte, partim vero ab altera et in renes foraminibus sunt perviae. Ipsi vero cordis foramen iidemque cavitatem habent. Ren autem cavitate sua ad magnas venas situs est, unde procedunt ex ipso venae in vesicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur, deinde per renes aqua velut excoletur et

ρων ὧν ξυνεπακολουθεῖ. σπογγοειδὲς γάρ ἐστι τὸ ἀπ᾽ αὐτέων ἐς τὴν κύστιν. καὶ ἐνταῦθα διηθούμενον καὶ ἀποκρινόμενον ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ οὖρον, διὸ δὴ ἐρυθρόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ἐς τοὺς νεφροὺς ἦσαν ἄλλαι φλέβες ἢ αἳ εἴρηνται. οὐδ᾽ ὅποι ἂν τὸ ποτὸν ξυντήκοιτο, ὅσον ἐγὼ οἶδα. αἱ περὶ τὰς πλευρὰς κατατείνουσαι κάτωθέν εἰσιν ἑκά(299)στης τῶν πλευρέων, οὐ πρὸς κεφαλῆς, κατωτέρω δὲ καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης. ἀρτηρίη μὲν οὖν εἶθ᾽ ὑπορεύσασα διαδιδοῖ τῇσι πλευρῇσι. ἀπὸ δὲ τῆς παχείης ἀπὸ καρδίης παλινδρομέει μία ἐς τὰ ἀριστερὰ ἐγκεκλεισμένη. ἔπειτα ἡ μὲν διὰ μέσων σπονδύλων μέχρις ἄκρων || πλευρέων πορεύεται, πλευρῇσιν οὐκ ἐξ ἴσου διαδιδοῦσα τοῖσι δεξιοῖσι τοῖσιν ἀριστεροῖσι διασχίδας, ἀλλ᾽ ἴσας μὲν, ἀνωτέρωθεν δὲ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἀποσχίζεται. παρὰ δὲ κληῖδος ἑκατέρης τῶν φλεβῶν δύο μὲν ἄνω, δύο δὲ ὑπὸ τὸ στῆθος, αἱ μὲν ἐς δεξιὰ, αἱ δὲ ἐς ἀριστερὰ ἀπεσχίσθησαν ἀποσχίδες, πρὸς αὐχένος μὲν μᾶλλον αὗται. δύο δὲ πρὸς καρδίην μᾶλλον, αἱ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, αἱ δὲ ἐπ᾽ ἀριστερά. ἀφ᾽ ἑκατέρης παρὰ τὰς πλευράς. καὶ ἀπ᾽ αὐτέων ὥσπερ αἱ κάτω

per ipſa inteſtina, per quae ſimul emittitur. Spongiae enim eſt ſimile quod ab his ad veſicam tendit, illicque urina a ſanguine percolatur et ſecernitur, eamque ob cauſam ſane rubra eſt. Neque enim in renes aliae venae feruntur quam quae dictae ſunt, neque, quantum ego ſentio, alius locus ubi potus colliquetur. Venae quae ad coſtas porriguntur ſub unaquaque coſta ſunt, non ad caput, ſed inferius et ab arteria. Arteria quidem igitur ſubtermeans in coſtas propagines ſuas transfundit. A craſſa autem vena ex corde recurrit una in ſiniſtram partem incluſa. Deinde huic quidem per medias vertebras ad ſummas usque coſtas incedit, non ex aequo ſuas ſectiones coſtis dextris ac ſiniſtris transmittens, ſed aequas quidem, ſuperne vero in dextris ſcinditur. Juxta vero claviculam utramque duae quidem venae ſurſum, duae etiam ſub pectore feruntur, et partim in dextram, partim quoque in ſiniſtram propagines diſcinduntur, ad cervicem hae quidem magis, duae vero ad cor magis, partim quidem ad dextram, partim vero ad ſiniſtram, ex utraque parte ad

γον τε ᾖ καὶ ξύμμετρον καὶ ἐγκρατέες ἔωσιν αἱ ἀδένες. ἢν γὰρ πουλὺ ἐπιῤῥυῇ δριμὺ, ἢν μένῃ δριμὺ καὶ χολῶδες, φλεγμαίνει καὶ ἀνοιδίσκεται καὶ ξυντείνει ὁ τράχηλος καὶ οὕτω προΐει ἐς οὖς. κἢν μὲν ἐς ἑκάτερα τὰ μέρεα, ἑκάτερον· ἢν δὲ ἐς θάτερον, πονέει θάτερον. ἢν δὲ ᾖ φλεγματῶδες καὶ πουλὺ καὶ ἀργὸν ἡ ῥοὴ, φλεγμαίνει δὲ καὶ ὧδε. καὶ ἡ φλεγμονὴ, στάσιμον ἐὸν ὑγρὸν, χοιράδες || ἐγγίνονται, αὗται χείρους αἱ νοῦσοι τραχήλου. μασχάλῃσι δὲ ξυῤῥέει μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλ᾽ ὅταν πλῆθος ᾖ, δριμεῖς ἰχῶρες καὶ ὧδε γίνονται φύματα. κατὰ ταῦτα δὲ ἐν τοῖσι βουβῶσιν ἕλκει τὴν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων ὑγρασίην ἡ ἀδήν· ἄλλως εἰ πλῆθος λάβοι, βουβωνοῦται καὶ διαπυΐσκεται καὶ φλεγμαίνει ἰκέλως μασχάλῃσί τε καὶ τραχήλῳ. τὰ δ᾽ αὐτὰ καὶ δοκέει παρέχειν ἀγαθὰ καὶ κακά. καὶ ταῦτα μὲν ἀμφὶ τῶνδε. τὰ δὲ ἔντερα ἔχει κόρον πολὺν ἀπό τε σιτίων καὶ ποτῶν· ἔχει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ὑγρασίην. αὕτη πᾶσα ἀπαναισιμοῦται ἰκέλη τῆς (418) πρόσθεν. νούσους δὲ οὐ ποιεῖ τὰ πολλὰ, ὅκως περ καὶ ἐν

pauca et moderata fuerit eamque glandulae retineant. Si enim copiofa et acris fluxio fuerit et acris et glutinofa perfeveret, inflammatur et intumefcit collumque diftenditur, ficque ad aurem procedit. Et fi quidem ad utramque aurem, utraque auris, fi vero ad alteram, altera dolet. Quod fi pituitofa, copiofa ac lenta fluxio fuerit, fic etiam inflammationem concipit, ex qua, cum humor fit ftabilis, ftrumae generantur, iique peffimi colli morbi numerantur. In alas autem tunc quidem etiam quid confluit, verum ubi copiofi et ferofi humores fuerint, ad hunc modum in ipfis quoque tubercula oriuntur. Quin et in inguinibus glandula ex fuperioribus partibus humiditatem trahit; alioqui fi magna copia fuerit, inguinum tumores bubones dicti fiunt, qui pus colligunt et inflammationem concipiunt, non fecus ac alae et collum. Atque haec tum bona tum mala praeftare videntur. Et de his quidem hactenus. At vero inteftina multum a cibis et potibus explentur. Quin et humiditatem fub cute continent, quae tota veluti prior abfumitur. Morbos vero non facit, quemadmodum etiam in articulis contingit. Crebrae fiqui-

τοῖσιν ἄρθροισιν γίνεται. συχναὶ γάρ τοι ἀδένες καὶ ἀναπετέες καὶ οὐ κοῖλαι καὶ οὐ πολὺ πλῆθος ἐπαυρισκόμεναι ἡ ἑτέρη τῆς ἑτέρης, ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκτεῖν ἐθέλουσα οὐδὲ μίη τότε πλῆθος ἔχειν δύναται, ἀλλ' ἐς ὀλίγον ἑκάστης ξυῤῥέον ἐς τὸ ἄρθρον ἐς πολλὰ διαιρεόμενον, ἰσότης ἐστὶν αὐτέῃσιν. ἡ κεφαλὴ καὶ αὕτη τὰς ἀδένας ἔχει, τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι. ἐγκέφαλος γὰρ καὶ λευκὸς καὶ ψαφαρὸς, ὅκως περ καὶ ἀδένες, καὶ ταὐτὰ ἀγαθὰ τῇσιν ἀδέσι ποιεῖ τὴν κεφαλὴν ἐοῦσαν, διὰ τὰ εἰρημένα μοι, τιμωρέων ὁ ἐγκέφαλος ἀποστερέει τὴν ὑγρασίην καὶ ἐπὶ τὰς ἐσχατιὰς ἔξω ἀποστέλλει τὸ πλέον ἀπὸ τῶν ῥόων. μείζων δ' ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἄλλων ἀδένων καὶ αἱ τρίχες μείζους ἢ αἱ [274] ἄλλαι τρίχες. μείζων τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἐν εὐρυχωρίῃ κέεται τῇ κεφαλῇ. ποιέει δὲ νούσους καὶ ἥσσονας καὶ μείζονας ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ποιέει δὲ ὁκόταν ἐς τὰ κάτω τοῦ σώματος τὴν σφετέρην πλεονεξίην ἀποστείλῃ. ῥόοι δὲ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ἀποκρίσιος, δι' ὤτων κατὰ φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ ῥινῶν· τρεῖς οὗτοι. καὶ ἄλλοι δι' ὑπερῴης ἐς φάρυγγα, ἐς στόμαχον.

dem glandulae et expansae neque cavae sunt, neque admodum altera alterius copia fruitur, quando si qua plus abundare velit, neque tunc copiam continere queat. Sed quod in articulum influit, in singulas paucum et in multas partes divisum, aequalitatem ipsis praebet. Caput quoque ipsum glandulas habet, cerebrum nempe glandulae simile. Cerebrum enim non secus ac glandulae album est et friabile, iisdemque commodis quibus glandulae sunt praeditae caput afficit, cum id humiditate, quae ob praedictas a me caussas inest, cerebrum velut auxilium adferens defraudat et ad extremitates magna ex parte per fluxiones foras emittit. Majus autem est cerebrum quam reliquae glandulae, et capilli etiam majores quam reliqui pili. Majus enim cerebrum et in amplo capitis spatio situm habet. Morbos autem et minores et majores parit quam reliquae glandulae. Parit vero cum ad inferiores corporis partes copiam qua redundat mandarit. De capite autem fluxiones velut secretione contingunt per aures secundum naturam, per oculos, per nares, tres numero. Aliae per palatum in fauces, in

Ed. Chart. IV. [274.] Foes. I. 272. Ed. Lind. I. (418. 419.)

ἄλλοι διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον, ἐς τὸ αἷμα, οἱ πάντες ἑπτά. οὗτοι τοῦ τε ἐγκεφάλου λύματά εἰσιν ἀπιόντες· καὶ εἰ μὴ ἀπίοιεν, νοῦσος αὐτέῳ. οὕτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ (419) σώματι. ἢν δ' ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι καὶ μὴ ἔξω, καὶ αὐτοῖς ὄχλος πολὺς χανδόθεν ἕλκει καὶ ἀδριμὺ μένει, πρόοιτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα, ὃ τὰς ἐπιῤῥοὰς ἐσθίει καὶ ἕλκοι. καὶ τὸ μὲν ἐπιὸν ἢν ᾖ πλῆθος κατιὸν, τέλος οὐκ ἂν ἔχοι ὁ ῥόος, ἔστ' ἂν εἰς ἀρίατε τὴν πληθὺν τοῦ κατιόντος. καὶ τὸ μὲν ἐπιῤῥέον ἀποπέμπων ἔξω, ἕτερον δὲ εἰσδεχόμενος ἐς τὸ ὅμοιον αἰεὶ καθιστάμενος· τά τε ὑγρὰ ἕλκει καὶ ποιέει νούσους. ἄμφω δὲ ἐν ἀκηδίῃ καταγυῖ τὴν φύσιν· καὶ ἢν πάθη, δύεστον κακίᾳ. τὰ μὲν γὰρ πάθη τῆς φύσεως οἱ προειρημένοι ῥόοι δυσφορέουσι τὸ πλῆθος καὶ ὀδάξονται τὸ ἄλογον καὶ ξύνηθες ὄν. ὁ δὲ ἐγκέφαλος πῆμα ἴσχει καὶ αὐτὸς οὐχ ὑγιαίνων. ἀλλ' εἰ μὲν δάκνοιτο, τάραχον πουλὺν ἴσχει καὶ ὁ νόος ἀφρονεῖ καὶ ὁ ἐγκέφαλος σπᾶται καὶ ἕλκει τὸν ὅλον ἄνθρωπον. ἐν ἑωυτῷ δ' οὐ φωνέει καὶ πνίγεται, ἀποπληξίῃ τῷ πάθει τοῦ-

gulam, aliae per venas in spinalem medullam, in sanguinem, omnes numero septem. Eae si discedunt, cerebri purgamenta sunt, et nisi discedant, ipsi morbum creant non secus ac reliquo corpori, si intro et minime foras discesserint. Ac rursus multa turbatio affatim attrahit, si quidem cerebrum acrem fluxionem emittat, quae caeteras fluxiones corrodit et attrahit. Et si quidem quod influit magna copia fuerit, descendens fluxio minime cessabit, quoad defluentem copiam exhauserit. Et id quidem quod affluit foras emittens, alterum vero excipiens, semper eodem statu consistens, tum humores trahit tum morbos creat. Amboque magna molestia naturam debilitant, licet affectiones malitia distent. Praedictae si quidem fluxiones naturam affligentes, copiam moleste admodum ferunt, et mordentur, si quid praeter rationem et consuetudinem contingat. At cerebrum noxiam sentit ipsumque etiam non bene habet. Sed si quidem mordeatur, multam turbationem habet et mens desipit, cerebrumque convulsionem sentit, totumque hominem trahit, neque in se vocem edit, sed suffocatur, huicque affectioni apople-

νομα. ἀλλ' ὅτε δὲ δριμὺ μὲν οὐ ποιέει αὐτῷ τὸ ῥεῦμα, πλῆθος δ' ὂν τὰ ἐμπεσὸν, πονέει τοῦτο καὶ ἡ γνώμη ταράττεται. καὶ παρίησιν ἀλλοῖα φρονῶν καὶ ἀλλοῖα ὁρέων· φέρων τὸ ἦθος τῆς νούσου σεσηρόσι μηδιήμασι καὶ ἀλλοκότοισιν φαντάσμασιν. ἄλλος ῥόος ἐπ' ὀφθαλμία. καὶ οἰδέουσιν αἱ ὄψεις. εἰ δὲ ἐπὶ (420) ῥῖνας ὁ καταῤῥοῦς, ὀδάξονται μυκτῆρες καὶ ἄλλο οὐδὲν δεινόν. αἵ τε γὰρ ὁδοὶ τουτέων εὐρέες καὶ ἱκαναὶ τιμωρέειν σφίσιν. πρὸς δὲ καὶ ἀσύστροφον τὸ ἀπιὸν αὐτέῃσι. τὰ δὲ οὔατα σκολιὸς μὲν πόρος καὶ στεινός· ὁ δ' ἐγκέφαλος πλησίον αὐτέου αὐτοῖσιν ἐμπιέζεται. || νόσεων δὲ τὴν νοῦσον ταύτην τὰ πολλὰ ἀποκρίνει καὶ τὸ οὖς ἀπὸ τῆς πυκινῆς ῥόης ἀνὰ χρόνον ὥρισταί τε καὶ ῥέει δυσῶδες πῦον. οὕτως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι τῷ ὀφθαλμῷ ῥόοι καὶ οὐ πάμπαν θανατώδεες. ἢν δὲ τὸ ὀπίσω ῥεῦμα ᾖ διὰ ὑπερώης τὸ ἀφικόμενον φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην, ῥέουσι μὲν καὶ αἱ κοιλίαι τούτων, νοσέουσι δὲ οὔ. ἀναμένοντος κάτω τοῦ φλέγματος εἰλεοὶ τὰ πάθη χρόνια. ἄλλοις δὲ ὑπερώης ἐπὶ φά-

xiae nomen eft. Verum interdum etiam acris non eft fluxio, fed quod copiofum irruit, ipfum affligit et mens conturbatur et obambulat varia cogitans et varia videns, morbi mores circumferens effufo rifu et peregrinis imaginationibus. Fluxio alia in oculos ophthalmia appellatur, in qua oculi intumefcunt. Quod fi ad nares defluxio decumbat, mordentur nares, nihilque aliud gravius accidit. Earum etenim amplae funt viae et quae fibi auxilium ferre poffint, praeterea vero minime coacervatum quod per illas fertur. At vero aurium meatus tortuofus quidem et anguftus, cerebrum vicinum habet, ipfis appreffum. Quod cum afficitur hoc morbo, plurima excernit et auris cum tempore a frequenti fluxione circumfcribitur, effluitque pus graveolens. Sic fe habent fluxiones ad exteriores partes oculis confpicuae, neque omnino lethales. Quod fi fluxio pofteriore parte procedat, aut per palatum pituita ad ventrem perveniat, iis quidem ventres fluunt, non tamen aegrotant. Sed fi infra pituita permaneat, volvuli fiunt affectiones diuturnae. Aliis per palatum ad

Ed. Chart. IV. [274. 275.] Foës. I. 273. Ed. Lind. I. (420. 421.)

ρυγγα, ἢν πουλὺ ῥυῇ, καὶ ἐπὶ πουλὺ αἱ νοῦσοι φθεινάδες. κορίσκονται γὰρ τοῦ φλέγματος οἱ πνεύμονες καὶ γίνεται τὸ πῦον. τοῦτο διεσθίει τοὺς πνεύμονας, καὶ οἱ νοσέοντος οὐ ῥαΐον περιγίνονται. καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἰητροῦ καὶ ἢν ἀγαθὸς καὶ ἢν ἀγχίνοος τὰ πολλὰ ξυνετέει τῆς προφάσιος. ἀλλ᾽ ἡ νοῦσος διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀπὸ κατάῤῥου κεφαλῆς· ἀΐσσει δὲ ἐνταῦθ᾽ ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον ἄγων τὴν ἐπιῤῥοὴν ὁ νωτιαῖος καὶ ἐναπέθετο τῇσι κοτύλῃσι τῶν ἰσχίων· καὶ ἢν [275] ποιέῃ φθίσιν καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ὧδε καὶ ὧδε καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει. ταχὺ γὰρ πονέει τὴν σπάθην καὶ ἅμα τὼ πόδε καὶ μηρὼ παρέπονται. καὶ αἰεὶ τελέως ὄλλυνται χρόνῳ πολλῷ μελεδαινόμενοι καὶ οὔτε ἀπηύδηκε καὶ (421) θνήσκει. ταῦτό μοι περὶ ῥόων ἀπὸ κεφαλῆς εἴρηται. καὶ πάθεα ἐγκεφάλου καὶ ἄλλαι νοῦσοι, παραφροσύναι καὶ μανίαι καὶ πάντα ἐπικίνδυνα, καὶ πονέει ὁ ἐγκέφαλος καὶ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ἔχει γὰρ καὶ τόνον καὶ ἄλλη ξύνοδος ἐνταῦθα πάλιν τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ ἀδένες ἐν τοῖσι στήθεσι μαζοὶ καλέονται καὶ διείρονται καὶ γάλα ποιέουσιν. οἷς δὲ οὐ ποιέου-

fauces multa et frequens fluxio morbos tabificos facit. Pituita enim pulmones implentur, indeque pus gignitur quod pulmones exedit, neque aegroti facile evadunt et medicus sua prudentia, si vir bonus et industrius fuerit, ut plurimum causam disquirit. Alius morbus ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam, cum inde ad os sacrum impetu fertur, spinali medulla eo fluxionem deducente et in coxendicum acetabula deponente. Quod si tabem fecerit et utroque modo homo contabescit, neque vivere expetit. Confestim enim scapulae dolent, simulque ambo pedes et crura consequuntur, tandemque pereunt longo tempore curationem trahentes, neque viribus homo deficit et moritur. Atque illa mihi de fluxionibus a capite dicta sint. Sunt etiam cerebri affectiones et alii morbi, deliria, insaniae, periculique plena omnia, et dolet cerebrum et reliquae glandulae. Habet enim contentionem, et hic alia rursus corporis congressio oritur. Sed et glandulae in pectoribus mammae vocantur et attolluntur et lac faciunt, quibusdam vero minime.

Ed. Chart. IV. [275.] Foës. I. 273. Ed. Lind. I. (421. 422.)
σιν γάλα, ποιέουσι μὲν αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ ἄνδρες οὐ ποιέουσι, τῇσι μὲν γυναιξὶν ἀραιή τε ἡ φύσις καὶ κατὰ τῶν ἀδένων, ὥσπερ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὴν τροφὴν ἥν τινα ἕλκουσιν ἐπὶ σφᾶς ἀλλοιοῦσιν ἐς τὸ γάλα· καὶ ἀπὸ τῆς μήτρης παραγίνεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἐς τὴν μετὰ τὸν τόκον τῷ παιδίῳ τροφὴν, ἥν τινα ἀποπιέζει, εἰ καὶ ὑπερβάλλει τὸ ἐπίπλοον ἐς τὰ ἄνω, στενοχωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. τοῖσι δὲ ἄῤῥεσι καὶ ἡ στενοχωρίη καὶ ἡ πυκνότης τοῦ σώματος μετασυμβάλλεται μὴ εἶναι μεγάλας τὰς ἀδένας. τὸ γὰρ ἄῤῥεν ναστόν ἐστι καὶ οἷον εἷμα πυκνὸν καὶ ὁρέοντι καὶ ἐπαφομένῳ· τὸ δὲ θῆλυ ἀραιὸν καὶ χαῦνον καὶ οἱονεὶ ῥέον ὁρέοντι καὶ ἐπαφομένῳ. ὥστε τὴν ὑγρασίην οὐ μεθίησι τὸ ἀραιὸν καὶ μαλθακόν· τὸ δὲ ἄρσεν οὐκ ἄν τι προσδέξαιτο, πυκνόν τε ἐὸν καὶ ἀστεργὲς, καὶ ὁ πόνος κρατύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα. ὥστε οὐκ ἔχει δι' οὗ λήψεται τὸ τῶν περισσῶν οὕτως. ἀναγκάζει ὁ δὲ λόγος καὶ στήθεα καὶ μαζοὺς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τῇσι γυναιξὶν χαῦνα καὶ μαλακὰ εἶναι (422) καὶ διὰ τὴν ἀργείην καὶ διὰ τὰ προειρημένα· τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ ἐναν-

Et mulieres quidem lac habent, viri autem minime. Mulieribus siquidem rara est etiam glandularum natura, quemadmodum reliquum corpus et alimentum quod ad se trahunt in lac vertunt. Et ex utero ad mammas accedit, ad pueri post partum alimentum, quod sane exprimit aut etiam sursum mittit omentum ad superiores partes ab ipso foetu compressum. At maribus et locorum coarctatio et corporis densatio ad hoc ut ne glandulae magnae sint plurimum confert. Mas enim confertim plenus est, ac vestis instar tum visu tum contactu densus, foemina vero rara et laxa, ac veluti fluida tum ad visum tum ad contactum. Quare cum rara sit et mollis, humiditatem non remittit. Mas vero non suscipit cum densus sit et humorem non desideret, laborque ejus corpus roborat, ut non sit quo superflua excipiat. Sicque haec ratio necessario fateri cogit et pectora et mammas reliquumque corpus mulieribus laxa esse et mollia tum ob vitam desidem tum ob praedicta, viris vero contra.

Ed. Chart. IV. [275. I.] Foes. I. 273. 274. Ed. Lind. I. (422. 296. 297.)

τία. ποιέουσιν καὶ μαζοὶ φύματα, φλεγμονὰς, τὸ γάλα ἀποσήποντες. ἀγαθὰ δὲ ἔχουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια· ἀποστερίζουσι τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος. μαρτύριον τῇσι γυναιξὶν ᾗσιν ἀφαιρεῖται νούσῳ ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυμφορῇ μαζὸς καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα καὶ ὑγρὰ εἰς στόμαχον καὶ πτυελίζουσιν καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν καὶ ἀπὸ τῶνδε νοσέουσιν. ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ ἐπιῤῥέον τὸ γάλα, ὥσπερ μεθίῃ καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ἔχων τεύχεα συντυγχάνει τοῖσι κυρίοις τοῦ σώματος, καρδίῃ, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγονται.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΣΤΕΩΝ ΦΥΣΙΟΣ.

[1] || (296) Ὀστέα χειρὸς εἰκοσιεπτά. ποδὸς εἰκοσιτέσσαρα. τραχήλου ἐς τὸν μέγαν ἑπτά. ὀσφύος πέντε. ῥάχιος εἴκοσι. κεφαλῆς ξὺν ὀπωπίοις ὀκτώ. ξύμπαντα ϞΑ΄ ξὺν ὄνυ-(297)ξιν ρια΄. ἃ δ᾽ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἀνθρώπου ὀστέων κατε-

Mammae etiam tubercula et inflammationes pariunt, lac ipsum putrefacientes. Commoda vero superioribus similia obtinent et reliqui corporis abundantiam intervertunt. Cujus rei testimonium praebent mulieres, quibus per morbum aut aliam quandam calamitatem mamma aufertur et vox ferox efficitur, humoresque ad gulam deferuntur, multa sputatione vexantur, caput dolent et ex iis aegrotant. Lac enim ab utero veniens et influens, quemadmodum etiam antea ad superiora vasa transmittebatur, cum ea propria non habeat, in principes corporis partes incidit, cor videlicet ac pulmonem, et suffocantur.

HIPPOCRATIS DE OSSIVM NATVRA LIBER.

Manus ossa septem et viginti numerantur; pedis quatuor et viginti; cervicis ad magnam vertebram usque septem; lumborum quinque; spinae viginti; capitis una cum oculorum ossibus octo. In totum unum et nonaginta, cum unguibus vero centum et undecim. Hominis vero ossa, ut

μάθομεν, σπόνδυλοι οἱ ἄνω τῆς κληῗδος σὺν τῷ μεγάλῳ ἑπτά. οἱ δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς ὅσαι περ αἱ πλευραὶ ιβ΄. οἱ δὲ κατὰ κενεῶνας ἐκτὸς ἐν ᾧ τὰ ἰσχία ἐν τῇ ὀσφύϊ πέντε. τὸ δὲ σπέρμα οἷον κηρίον ἑκατέρωθεν τῆς κύστιος. ἐκ δ' αὐτῶν φλέβες ἑκατέρωθεν τοῦ οὐρητῆρος ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσι. ποτὸν διὰ φάρυγγος καὶ στομάχου. λάρυγξ ἐς πλεύμονα καὶ ἀρτηρίην. ἀπὸ δὲ τούτων ἐς ἄκρην κύστιν. ἥπατος πέντε λοβοί. ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου λοβοῦ ἐπίκειται ἡ χολὴ, ἣ τὸ στόμα ἐπὶ φρένας καὶ καρδίην καὶ πλεύμονα φέρει. καρδίην, ὑμὴν περίεστι. τὰ κῶλα ἔχει κοινῶς μείζω· ἤρτηται δὲ ἐκ τῶν μεσοκώλων, ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα. νεφροὶ, ἐκ νεύρων ἀπὸ ῥάχιος καὶ ἀρτηρίης. καρδίης πηγὴ ξυγγενής. φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν, ἥπατος, σπληνὸς, νεφρῶν ἐς ἰσχίον· περὶ γαστροκνημίην ἐπὶ τὸν ταρσόν. ἑτέρη δὲ ἐκ καρδίης ὑπὸ μασχάλας, κληῗδας, σφαγὰς, κεφαλὴν, ῥῖνα, μέτωπον, παρὰ τὰ ὦτα, (298) ὤμους, μετάφρε-

didicimus, sic habent. Vertebrae supra claviculam una cum magna septem numerantur. Ad costas vero totidem quot et costae, duodecim numero. Ad laterum inanitatem exteriore parte, ubi coxendices et lumbi quinque. Semen vero velut favus ab utraque vesicae parte fertur. Ex his autem locis venae ab utraque meatus urinarii parte in pudendum feruntur. Potus per fauces et gulam, arteriae summum, quod larynx dicitur, in pulmonem et arteriam, ex quibus in summam vesicam. Hepar quinque summas fibras habet, fel autem quartae fibrae adhaerescit, quod osculo suo ad septum transversum, cor et pulmones fertur. Cor autem tunica circumvestit. Homo intestina crassa majora quam canis habet. Appendent autem ex medianis membranis, quae mesocῶla dicuntur. Hae vero ex nervis a spina sub ventre procedentibus, renes ex nervis de spina. Cor arteriae fons cognatus. Vena per septum transversum fertur, hepar, lienem, renes, ad coxendicem circa posteriorem tibiae partem carnosam, ad primam summi pedis partem, quae ταρσὸς dicitur. Altera autem ex corde sub alas, claviculas, jugula, caput, nasum, frontem, juxta aures, humeros, dorsum, pectus,

νον, στήθεα, γαστέρα. διὰ πήχεος. ἣ δὲ διὰ μασχαλῶν ἐπὶ πῆχυν, ἐπὶ ταρσόν. νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν. παρὰ ἰσχίον, ἐς αἰδοῖα, ἐς μηρούς, πόδας, κνήμας, ἐς χεῖρας. ἀλλ' ἐς βραχίονας, τὰ μὲν [2] ἐς σάρκας, τὰ δὲ παρὰ τὴν περόνην ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον. τὰ δ' ἐκ τῶν σαρκῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους δακτύλους. ἀλλ' ἐς ὠμοπλάτην, στῆθος, γαστέρα ὀστέοισι, συνδέσμοισιν. ἀπὸ δὲ αἰδοίου παρ' ἀρχόν. κοτυληδόνα τὸ μὲν ἄνωθεν μηροῦ, τὸ δὲ κάτωθεν ἐπὶ τὰ γούνατα. ἐντεῦθεν γούνατι ξυνταθὲν, ἐπὶ τένοντα, πτέρναν, πόδας. τὸ δὲ ἐς περόνην. ἄλλα δ' ἐς τοὺς νεφρούς. αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ' ἑκάτερα διχῇ τὰ μέγιστα σχίζονται. τὰ μὲν ἔνθεν τοῦ νεφροῦ ἑκατέρου, τὰ δὲ ἔνθεν. καὶ διατέτρηνται ἐς τοὺς νεφρούς. καὶ εἶδος καρδίης οἱ νεφροὶ ἔχουσι καὶ αὐτοὶ κοιλιώδεες. ὁ δὲ νεφρὸς τὰ κοῖλα ἑωυτοῦ πρὸς τὰς φλέβας ἔχων κεῖται τὰς μεγάλας. ὅθεν ἐκπεφύκασιν ἐξ αὐτέου αἱ φλέβες αἱ ἐς κύστιν, ᾗ εἵλκετο τὸ ποτὸν διὰ τῶν φλεβῶν ἐς τοὺς νεφρούς. ἔπειθ' ὥσπερ καὶ διὰ τῶν νεφρῶν διηθεῖται τὸ ὕδωρ. καὶ δι' αὐτέων τουτέων τῶν ἐντέ-

ventrem, per cubitum. Alia vero per alas ad cubitum, in summam manum. Nervorum exortus ab occipitio usque juxta spinam, juxta coxendicem fertur in pudenda, in femora, pedes, tibias et in manus. Quin et ad brachia partim quidem in carnes, partim vero juxta fibulam in magnum digitum, partim etiam ex carnibus ad reliquos digitos. Quin et ad latum scapularum os, pectus, ventrem, ossibus, ligamentis connectuntur. A pudendo vero juxta podicem, ad coxendicis cavitatem, partim quidem supra femur, partim vero infra ad genua. Inde ad genu extentus ad tendinem, calcis os, pedes, alius vero ad fibulam, alii etiam ad renes. At vero venae ipsae utraque ex parte bifariam maxime dividuntur, partim quidem ab ipsa utriusque renis parte, partim vero ab altera et in renes foraminibus sunt perviae. Ipsi vero cordis foramen iidemque cavitatem habent. Ren autem cavitate sua ad magnas venas situs est, unde procedunt ex ipso venae in vesicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur, deinde per renes aqua velut excoletur et

Ed. Chart. IV. [2.] Foës. I. 274. 275. Ed. Lind. I. (298. 299.)
ρων ὧν ξυνεπακολουθεῖ. σπογγοειδὲς γάρ ἐστι τὸ ἀπ' αὐτέων ἐς τὴν κύστιν. καὶ ἐνταῦθα διηθούμενον καὶ ἀποκρινόμενον ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ οὖρον, διὸ δὴ ἐρυθρόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ἐς τοὺς νεφροὺς ἦσαν ἄλλαι φλέβες ἢ αἳ εἴρηνται. οὐδ' ὅποι ἂν τὸ ποτὸν ξυντήκοιτο, ὅσον ἐγὼ οἶδα. αἱ περὶ τὰς πλευρὰς κατατείνουσαι κάτωθέν εἰσιν ἑκά(299)στης τῶν πλευρέων, οὐ πρὸς κεφαλῆς, κατωτέρω δὲ καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης. ἀρτηρίη μὲν οὖν εἶθ' ὑπορεύσασα διαδιδοῖ τῇσι πλευρῇσι. ἀπὸ δὲ τῆς παχείης ἀπὸ καρδίης παλινδρομέει μία ἐς τὰ ἀριστερὰ ἐγκεκλεισμένη. ἔπειτα ἡ μὲν διὰ μέσων σπονδύλων μέχρις ἄκρων || πλευρέων πορεύεται, πλευρῇσιν οὐκ ἐξ ἴσου διαδιδοῦσα τοῖσι δεξιοῖσι τοῖσιν ἀριστεροῖσι διασχίδας, ἀλλ' ἴσας μὲν, ἀνωτέρωθεν δὲ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἀποσχίζεται. παρὰ δὲ κληῖδος ἑκατέρης τῶν φλεβῶν δύο μὲν ἄνω, δύο δὲ ὑπὸ τὸ στῆθος, αἱ μὲν ἐς δεξιὰ, αἱ δὲ ἐς ἀριστερὰ ἀπεσχίσθησαν ἀποσχίδες, πρὸς αὐχένος μὲν μᾶλλον αὗται. δύο δὲ πρὸς καρδίην μᾶλλον, αἱ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, αἱ δὲ ἐπ' ἀριστερά. ἀφ' ἑκατέρης παρὰ τὰς πλευράς. καὶ ἀπ' αὐτέων ὥσπερ αἱ κάτω

per ipſa inteſtina, per quae ſimul emittitur. Spongiae enim eſt ſimile quod ab his ad veſicam tendit, illicque urina a ſanguine percolatur et ſecernitur, eamque ob cauſam ſane rubra eſt. Neque enim in renes aliae venae feruntur quam quae dictae ſunt, neque, quantum ego ſentio, alius locus ubi potus colliquetur. Venae quae ad coſtas porriguntur ſub unaquaque coſta ſunt, non ad caput, ſed inferius et ab arteria. Arteria quidem igitur ſubtermeans in coſtas propagines ſuas transfundit. A craſſa autem vena ex corde recurrit una in ſiniſtram partem incluſa. Deinde huic quidem per medias vertebras ad ſummas usque coſtas incedit, non ex aequo ſuas ſectiones coſtis dextris ac ſiniſtris transmittens, ſed aequas quidem, ſuperne vero in dextris ſcinditur. Juxta vero claviculam utramque duae quidem venae ſurſum, duae etiam ſub pectore feruntur, et partim in dextram, partim quoque in ſiniſtram propagines diſcinduntur, ad cervicem hae quidem magis, duae vero ad cor magis, partim quidem ad dextram, partim vero ad ſiniſtram, ex utraque parte ad

ἐσχίζοντο μέχρις ὅτου ξυνέμιξαν τῇ κάτω παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης. ἡ δὲ αἱμόῤῥους ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ταύτης διὰ τοῦτο ἐσχίσθη, ὅτι μετέωρος ἐνταῦθά ἐστι διὰ καρδίας πορευομένη. τὰ δὲ κάτω πλευρέων ἡ αἱμόῤῥους ἡ παχείη καλεομένη φλὲψ τοῖσι σφονδύλοισιν αὖθις ἐφ' ἑωυτῆς διαδιδοῖ καὶ ἐνταῦθα προσέχεται καὶ οὐκ ἔτι κρέμαται ὥσπερ ἄνω δι' ἥπατος ἰοῦσα. ἔστι δὲ κατὰ μὲν ὀσφῦν ἄνω ἡ ἀρτηρίη, ὑποκάτω δὲ ἡ αἱμόῤῥους ἡ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διὰ φρενῶν ἐλθοῦσα μετέωρος, παρὰ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῆς καρδίης φέρεται ἄχρι κληΐδων, ἁπλῆ, πλὴν ὅσον αὐτῇ τῇ καρδίῃ κοινωνέει. τὰ μὲν κατ' αὐτὴν σχιζόμενα ἐπιπολαιότερα, τὰ δὲ τὴν κοιλίην τῆς καρδίας διέχοντα, ἔπειτα ἀπὸ τῆς καρδίας τὸ ἐπ' ἀριστερὰ κάθηται ἁπλῆ πρὸς ῥάχιν παλινδρομέει. ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ σώμα(300)τος ἄχρι τῶν ἀνωτάτω πλευρέων. καὶ ἀποσχίδας ἀφ' ἑωυτῆς ἔχει παρ' ἑκάστην πλευρὴν παρατεταμένας κατὰ φύσιν ἄχρι στήθεος συνοχωχῆς καὶ ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ἐπὶ δεξιά. καὶ τὸ ἰθὺ αὐτέης πρὸς σφονδύλῳ μᾶλλον

costas tendunt et ab his velut quae infra sunt scinduntur, donec ei quae infra a corde recurrit commisceantur. At vero quae sanguinem fundit ab arteria hac ideo scinditur, quod hic sublimis est per cor procedens. Sed infra costas quae sanguine fluit et crassa est appellata, rursus vertebris sese transmittit et illic adhaerescit, nec amplius pendet, velut supra cum per jecur fertur. Ad lumbos autem supra quidem est arteria, infra vero quae sanguinem fundit, quae de jecore per septum transversum sublimis procedit et ad cordis dextram partem, ad jugula usque simplex fertur, praeterquam quantum cum ipso corde communicationem habet, partim quidem juxta ipsum leviter scissa, partim vero cordis ventriculum penetrans. Deinde a corde in sinistram ad spinam simplex demittitur et ad superiora quidem corporis ad summas usque costas recurrit et propagines habet a seipsa, juxta unamquanque costam ad pectoris connexionem usque tum in dextram tum in sinistram naturaliter protensas, ipsiusque rectitudo magis ad vertebram vergit quam arte-

ἐστιν ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος καὶ ὁ τῆς ἀπὸ τοῦ ἥπατος φλεβός.—πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος τῆς καρδίης ὁ μὲν ἰθὺς τόνος ἀπ᾽ αὐτέης πρὸς σφονδύλων μᾶλλόν ἐστιν ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης. [3] ὁ δ᾽ ἕτερος ὁ παρὰ καρδίην καὶ ἐς τὰ κάτω μέρη φρενῶν ἐτράπετο τὰ πρὸς ῥάχιος ἠρτημένα. ἐντεῦθεν δὲ ἀπόσχιδες ἐς ἰθὺ ἕκαστον ἐπιφέρονται, δι᾽ ὀστέων καὶ σαρκῶν περαιωθεῖσαι ἀλλήλαις. αἱ φλέβες δὲ αἱ παχεῖαι ὧδε πεφύκασιν. ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ παρὰ τὴν ὀφρῦν, διὰ τοῦ νώτου παρὰ τὸν πλεύμονα ὑπὸ τοῦ στήθους, ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἐς τὸ ἀριστερὸν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ἐς τὸ δεξιόν. ἡ μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ διὰ τοῦ ἥπατος ἐς τὸν νεφρὸν καὶ τὸν ὄρχιν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἐς τὸν σπλῆνα καὶ νεφρὸν καὶ ὄρχιν. ταύτῃσι δὲ τὸ στόμα αἰδοῖον. ἀπὸ δὲ τοῦ δεξιοῦ τιτθοῦ ἐς τὸ ἀριστερὸν ἰσχίον καὶ ἐς τὸ σκέλος. καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ἐς τὰ δεξιά. ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ ὁ ὄρχις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁ ἀριστερός. αἱ παχύταται τῶν φλεβῶν ὧδε πεφύκασι. τέσσαρα ζεύγεά εἰσιν ἐν τῷ σώματι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξω-

riae extensio et venae quae ex hepate proficiscitur. Ab inferiore vero cordis parte recta ipsius extensio magis ad vertebras est quam quae arteriae. Altera autem juxta cor est et ad inferiores septi transversi partes ad spinam appensas convertitur. Hinc vero propagines ad unamquamque rectitudinem inferuntur, per ossa et carnes se invicem trajicientes. Venae autem crassae sic se habere natura videntur. Ex oculo juxta supercilium per dorsum secundum pulmonem, sub pectore altera quidem ex dextra in sinistram fertur, altera vero ex sinistra in dextram. Quae autem ex sinistra procedit per hepar in renem ac testem descendit, quae vero ex dextra, in lienem, renem et testem. His pudendum pro osculo est. A dextra vero mamma in coxendicem sinistram et in crus fertur et ex sinistra in dextram. Oculus vero dexter ex sinistro recipit, ad eundemque modum testis sinister ex dextro. At venae crassissimae hoc modo naturaliter se habent. Earum quatuor paria sunt in corpore et quaedam quidem ex capitis parte posteriore, per cervicem, parte

θεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς τὰ ἰσχία ἀφικνέεται καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ἐπὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας ἀφήκει. (301) δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δὲ δεύτεραι φλέβες ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ ὦτα διὰ τοῦ αὐχένος, σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν, ἑκατέρωθεν φέρουσι παρὰ τὰς ψόας ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηροὺς καὶ ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ἐπὶ τὰ σφυρὰ τὰ ἔσωθεν καὶ τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ποιέεσθαι πρὸς τὰς ὀδύνας τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας, ἔπειτα ξυμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα. καὶ ἀφικνέονται ἡ μὲν || ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ ἀριστερὰ ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸν σπλῆνα καὶ ἐς τὸν νεφρὸν, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸ ἧπαρ καὶ ἐς τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ ἐς τὸν ἀρχὸν αὗται ἀμφότεραι. αἱ δὲ

externa juxta ſpinam ex utraque parte ad coxendices et crura deveniunt, deinde per tibias ad malleolos exteriores et pedes pertingunt. In dorſi igitur et coxendicum doloribus ex poplitibus et malleolis exterioribus venae ſectiones facere oportet. Alterae venae e capite juxta aures per cervicem, jugulares appellatae parte interiore ſecundum ſpinam, ad lumbos utraque ex parte in teſtes et femora tendunt et poplites interiores, deinde per tibias ad malleolos et pedes interiore ex parte. Ad lumborum igitur et teſtium dolores ex poplitibus et malleolis interioribus venae ſectiones facere oportet. Tertiae venae ex temporibus per cervicem in ſcoptula operta, deinde in pulmonem deferuntur perveniuntque una quidem a dextris in ſiniſtras ſub mammam et in ſplenem et in renem, altera vero a ſiniſtris in dextras ex pulmone ſub mammam, in jecur et renem. Hae autem ambae in rectum inteſtinum deſinunt. Quartae vero

τέτακται ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ ὑπὸ τὰς κληΐδας. ἔπειτα ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν ὑπὸ τὰς συγκαμπάς. ἔπειτα διὰ τῶν πήχεων ἐς τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τῶν δακτύλων διὰ τῶν στηθέων καὶ τῶν πήχεων τῶν χειρῶν ἐς τὰς συγκαμπάς. διὰ δὲ τῶν βραχιόνων καὶ τοῦ κάτωθεν μέρεος ἐς τὰς μασχάλας καὶ ἐκ τῶν πλευρέων ἄνωθεν ἡ μὲν ἐς τὸν σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ ἐς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχεῖαι τῶν φλεβῶν οὕτω πεφύκασιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης (302) φλέβες ἀνὰ τὸ σῶμα πολλαί τε καὶ παντοῖαι, δι᾽ ὧν ἡ τροφὴ τῷ σώματι ἔρχεται. φέρουσι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν παχειῶν φλεβῶν ἐς τὴν κοιλίην καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτάτω, καὶ ἐς ἀλλήλας διαδιδόασιν αἵ τε ἔσωθεν ἔξω καὶ αἱ ἔξωθεν ἔσω. τὰς οὖν φλεβοτομίας ποιέεσθαι χρὴ κατὰ τούσδε τοὺς τρόπους. ἐπιτηδεύειν δὲ δεῖ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω ταμεῖν ἀπὸ χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι καὶ τὸ αἷμα ξυλλέγεσθαι. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα ἥ τε μεταβολὴ γίνοιτο μεγάλη

venae ex anteriore capitis parte et oculis ſub pulmonem et claviculas feruntur, deinde ex brachiorum ſuperiore parte ſub flexuras et digitos. Poſtea rurſus ex digitis per manuum volas et cubitos ad flexuras, per brachia vero inferiore etiam ex parte ad axillas et ex coſtis ſuperiore parte, una quidem ad lienem pervenit, altera vero ad jecur. Deinde ſupra ventrem ambae in pudendum finiunt. Et craſſae quidem venae ad hunc modum a natura ſe habent. Multae autem et cujusvis generis venae ex ventre per corpus feruntur, per quas alimentum corpori accedit. Tendunt autem et a craſſis venis in ventrem et reliquum corpus, tum ab exterioribus tum ab interioribus et inter ſe mutuo internae foras et externae intro transfundunt. Ad eos igitur modos venae ſectiones faciendae: danda eſt autem opera uti quam maxime procul a locis in quibus dolores fieri et ſanguis colligi ſolet ſectiones faciamus. Ad hunc enim modum vel

ἐξαπίνης καὶ τὸ ἔθος μεταστήσειας ἄν, ὥστε μηκέτι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. [4] ἡ δὲ ἡπατίτις ἐν ὀσφύϊ μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, κάτωθεν καὶ σπονδύλοισι προσδιδοῖεν. ἐντεῦθεν μετέωρος καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην. καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα ἐς κληῖδας. ἐντεῦθεν δὲ αἱ μὲν ἐς τράχηλον, αἱ δ' ἐπ' ὠμοπλάτας, αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, παρὰ σπονδύλους καὶ πλευρὰς ἀποκλίνουσιν. ἐξ ἀριστερῶν μὲν μία ἐγγὺς κληΐδων. ἐκ δεξιῶν δὲ ἐπί τι αὐτῆς χωρίον. ἄλλη δὲ ἑκατέρωθεν ἀποκαμφθεῖσα. ἄλλη δὲ σμικρὸν κατώτερον ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε προσέδωκε τῇσι πλευρῇσιν, ἔστ' ἂν τῇ ἐπ' αὐτέης τῆς καρδίης προστύχῃ ἐπικαμπτομένῃ ἐς τὰ ἀριστερά. ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω ἐπὶ σφονδύλους καταβαίνει, ἔστ' ἂν ἀφίκηται. καὶ ἔνθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι ἀποδιδοῦσα τῇσι πλευρῇσι καὶ τῇσιν ἐπιλοίποις ἁπάσαις καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποσχίδας παρ' ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπί τι χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον (303) ἐοῦσα. ἔπειτα ὑποκάτω τῆς ἀρτηρίης, ἔστ' ἂν καταναλωθῇ. ὅθεν ἡ ἡπατίτις ἐμετεωρίσθη.

minime magna repente mutatio continget et translata consuetudine efficiet, ut ne amplius ad eundem locum coëat. Jecoraria autem per lumbos ad magnam usque vertebram deorsum fertur et verticulis se adjicit, indeque sublata per septum transversum cor petit, et haec quidem recta ad jugula tendit. Hinc vero partim ad cervicem, partim ad scapulas, quaedam etiam inferius paulo reflexae, ad vertebras et costas declinant, a sinistris quidem una prope jugula, a dextris vero in aliquem ipsius locum. Alia vero utrinque reflexa alia paulo inferius deflexa, ubi illa quidem deficit, costis se adjicit, donec ei quae ab ipso corde procedit ad sinistras deflexa se adjunxerit. Deorsum vero demissa secundum vertebras descendit, donec eo perveniat unde se sublimem erigit, costis adhaerescens et reliquis omnibus utrinque singulis per se sola propagines mittens, a corde quidem in aliquem locum ad sinistra magis deflectit: postea arteriae se submittit, quousque consumpta fuerit, eoque pervenerit unde jecoraria sublimis emersit. Quo antequam perveniat, ad extremas

πρότερον δὲ πρὶν ἐνταῦθ᾽ ἐλθεῖν, παρὰ τὰς ἐσχάτας δύο πλευρὰς ἐδιχώθη. καὶ ἡ μὲν ἔνθα, ἡ δ᾽ ἔνθα τῶν σφονδύλων ἐλθοῦσα κατηναλώθη· ἡ δὲ εὐθεῖα ἀπὸ καρδίης πρὸς κληῖδας τείνουσα ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίας ἐστί. καὶ ἀπὸ ταύτης ὥσπερ καὶ παρ᾽ ὀσφὺν κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης. καὶ ἀπὸ ταύτης ἀΐσσει ἐς τὸ ἧπαρ ἡ μὲν ἐπὶ πύλας καὶ λοβὸν, ἡ δὲ ἐς τὸ ἄλλο. ἑξῆς ἀφορμῇ κεῖς σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν. φρένες δὲ προσπεφύκασι τῷ ἥπατι, ἃς οὐ ῥάδιον χωρίσαι. δισσαὶ δ᾽ ἀπὸ κληΐδων, αἱ μὲν ἔνθεν, αἱ δὲ ἔνθεν ὑπὸ στῆθος ἐς ἦτρον. ὅποι δὲ ἐντεῦθεν, οὔπω οἶδα. φρένες δὲ κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν κατὰ τῶν πλευρέων, ᾗ νεφρὸς ἐξ ἀρτηρίης ταύτῃ ἀμφιβεβήκοι. αἱ δὲ ἀρτηρίαι ἐκ τουτέου ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀρτηρίῃσι τρόπον ἔχουσαι. ταύτῃ τῇ παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης, ἡ ἡπατῖτις ἔληγεν. ἀπὸ δὲ τῆς ἡπατίτιδος διὰ τῶν φρενῶν αἱ μέγισται δύο, ἡ μὲν ἔνθεν, ἡ δὲ ἔνθεν φέρονται μετέωροι, πολυσχιδεῖς δὲ διὰ τῶν φρενῶν εἰσὶν ἀμφὶ ταύταις καὶ πεφύκασιν, ἄνωθεν δὲ φρενῶν

duas costas bifariam scinditur et in utranque verticulorum partem progressa ibi conditur. Altera vero recta ex corde jugula petens, supra arteriam evadit, indeque quemadmodum quae ad lumbos arteriae subtensa est, in jecur insilit et modo quidem ad portas et fibram, modo vero in id quod est reliquum deinceps excurrit paulo infra septum transversum, quod ita hepati adhaerescit ut facile separari non possit. Bipartito autem ad claviculas scinduntur et hinc et inde sub pectus ad imum ventrem pertingunt. Quonam vero inde ferantur necdum mihi constat. Ad septum transversum ad vertebram juxta costas situm habet, qua parte renes ex arteria utrinque eminent. Arteriae vero ex his enascuntur quae utraque ex parte nervum habent. Eaque in parte cum ea quae a corde recurrit jecoraria desinit. A jecoraria autem per septum transversum duae maximae venae hinc et inde sublevantur, quae multifidam per septum transversum propaginem emittunt, eique complexa adhaerent, in superna vero illius parte quodammodo magis conspicuae cernuntur.

Ed. Chart. IV. [4. 5.] Foes. I. 276. 277. Ed. Lind. I. (303. 304.)

αὗται δὲ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. || δύο δὲ παχεῖς τόνοι ἀπ᾽ ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σφονδύλου ἄνωθεν καὶ πρὸς τοῦ στομάχου μᾶλλον ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης παρελθὼν ἑκάτερος εἰς ἑαυτὸν ἦλθεν ἴκελος ἑνί. ἔπειτα οἱ σφόνδυλοι καὶ φρένες πεφύκασιν ἐνταῦθ᾽ οὗ ἐτελεύτων. καί τινες ἐνδοιαστοὶ πρὸς ἧπαρ καὶ σπλῆνα (304) ἀπὸ τούτου τοῦ κοινωνήματος ἐδόκεον τείνειν. ἄλλος τόνος ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν κατὰ κληΐδα σφονδύλων περὶ ῥάχιν παρέτεινεν, ἐκ πλαγίου σφονδύλου, καὶ τῇσι πλευρῇσιν ἀπένεμεν. ὥσπερ αἱ φλέβες αὗται διὰ φρενῶν ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν. ὅθεν δὲ αὗται ἐξέλιπον, αὖθις ἔνθεν φρένες ἐξεπεφύκεσαν ἀπὸ τοῦ ξυνεχέες ἐόντες, κατὰ μέσον κάτωθεν ἀρτηρίης. τὸ ἐπίλοιπον παρὰ σπονδύλους ἀπεδίδου. ὥσπερ αἱ φλέβες μέχρι καταναλώθησαν πᾶν διελθόντες τὸ ἱερὸν ὀστέον. [5]. τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν καὶ ὀρθότητα καὶ εἶδος παρέχονται. τὰ δὲ νεῦρα κάμψιν καὶ ξύντασιν καὶ ἔκτασιν, αἱ δὲ σάρκες καὶ τὸ δέρμα πάντων ξύνδεσιν καὶ ξύνταξιν. αἱ φλέβες διὰ τοῦ σώματος κεχυμέναι πνεῦμα καὶ ῥεῦμα καὶ κίνησιν παρέχονται,

Duo autem craffi nervi ex cerebro infra magnae vertebrae os fuperiore parte gulam verfus magis, ab utraque arteriae parte uterque progreffus in fe velut in unum coëunt, deinde vertebrae et feptum transverfum ibi exoriuntur ubi defiunnt. Quidam tamen ambigunt et ab hac communione ad jecur et lienem ferri videntur. Alius nervus utrinque ex vertebris ad claviculas fecundum fpinam, per obliquam vertebrarum partem extenditur et coftis diftribuitur. Atque ii non fecus ac venae ipfae per feptum transverfum ad mefenterium pertendere mihi videntur. Ubi vero ipfae definunt rurfus ab eo loco unde feptum transverfum exoritur, continuitate quadam per medium infra arteriam, quod eft reliquum ad vertebras quemadmodum venae emittunt, quoad os facrum totum percurrentes ibi confumpti condantur. Offa corpori firmitatem, rectitudinem ac formam praebent, nervi vero flexionem contractionem et diftentionem. Carnes autem et cutis omnium colligationem ac connexionem. Venae per corpus diffufae fpiritum, fluxionem et motum exhi-

μιῆς πολλαὶ διαβλαστάνουσαι καὶ αὕτη μὲν ἡ μία ὅθεν ἦρται καὶ ᾗ τετελεύτηκεν οὐκ οἶδα. κύκλου γὰρ γεγενημένου ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη. τὰς δ᾽ ἀποφυάδας αὐτῆς, ὅθεν ἤρτηνται καὶ ᾗ παύονται τοῦ σώματος καὶ ὡς ἡ μίη ταύτῃσιν ὁμολογέει καὶ ἐν ὁποίοις τόποις τέτακται τοῦ σώματος, ἐγὼ δηλώσω. περὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸ μέσον ἐκ πλαγίου περίκειται ἡ φλὲψ, αὐτὴ πλατεῖα καὶ λεπτὴ, οὐ πολύαιμος. τῷ γὰρ ἐγκεφάλῳ κατὰ τὰς ἁρμονίας ἐνεῤῥίζωκε πολλὰ καὶ λεπτὰ φλέβια. καὶ περὶ τὴν ὅλην κεφαλὴν ἐκ τεσσάρσωται μέχρι τοῦ μετώπου καὶ τῶν κροτάφων. αὐτὴ δὲ ἀπιθύνται ἐς τοὔπισθεν τῆς κεφαλῆς ἐκτὸς παρὰ τῆς ἀκάνθης τὸ δέρμα. ἐντεῦθεν δὲ καθίενται παρὰ τὴν ἔξωθεν καὶ τὴν εἴσωθεν φλέβα τῶν ἐν τῇσι σφαγῇσι. (305) πέρην δὲ τῆς ἀκοῆς ὑποσχισθεῖσα ἀπὸ τῆς γένυος ἔξωθεν τοίνυν παχείη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἐς τὴν γλῶσσαν πολλαὶ καὶ λεπταί. πλὴν ἢ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν ἢ ὑπὸ τοὺς γομφίους. αὐτὴ δὲ παχείη, διὰ τῆς κληΐδος καθήκει ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην. καὶ ταύτῃ ἀπ᾽ αὐτῆς βεβλάστηκε φλὲψ διὰ τοῦ νεύρου τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα τῆς

bent, ab una multas propagines emittentes. Atque haec una unde exordium sumat et ubi desinat, non satis mihi compertum est. Circulo enim facto principium non invenias. Ejus autem appendices unde pendeant et qua corporis parte desinant et quod una cum his communionem habeat et ad quae corporis loca disponantur, ego declarabo. Capiti quidem ad medium ex obliquo vena lata et tenuis, non multi sanguinis obducitur. In cerebrum enim ad suturas multae venulae et tenues radicibus infixae sunt et circum caput totum ad frontem usque et tempora dilatantur. Ipsa vero retro caput, exteriore parte, secundum spinae cutem recta tendit, inde autem juxta exteriorem et interiorem venam ex his quae in jugulis sunt demittitur, ultra aures verò divisa a gena extra fertur crassa. Ab hac multae et tenues ad linguam procedunt, praeter eam quae sub lingua aut sub maxillares dentes fertur, quae lata per claviculam subter scapulas pertingit, eaque parte ab ipsa pullulat vena humeralis appellata, per nervum qui summo humero sup-

Ed. Chart. IV. [5.] Foes. I. 277. Ed. Lind. I. (505.)

ἐπωμιαίης ὀνομαζομένης. αὐτὴ δὲ αἱμόῤῥους καὶ αἱματώδης καὶ δυσίητος, ἢν ῥαγῇ ἢ σπασθῇ. τῇ μὲν γὰρ αὐτέῃ νεῦρον περιέχει πλατὺ, τῇ δὲ χόνδρος. τὸ δὲ μεταξὺ αὐτῶν αὐτή τε ξυνέχει καὶ ὑμὴν ἀφρώδης. ἀσάρκου οὖν ἐόντος τοῦ τόπου, ῥηϊδίως ῥήγνυται οὐκ ἔχουσα περιφύεσθαι σάρκας. ἤν τε ὑποδράμῃ ἐς τὸ αἷμα τοῦτο μέρος ἐπιτυχὸν εὐρυχωρίης, οὐκ ἔχει ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ σκληροῦται. σκληρυνθὲν δὲ νοῦσον παρέχει. αὐτὴ μὲν περαίνει ᾗ πρότερον εἶπον. ἡ δὲ ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην ἀποβεβλάστηκεν ὑπὸ τοῖσι μαζοῖσι πυκνῇσι καὶ λεπτῇσι καὶ ἐπηλλαγμένῃσι φλεψί. καὶ διὰ τῆς ἐπωμιαίης παραλλάσσουσα τὸν χόνδρον, αὐτὴ νέρθεν ὑπονεμομένη ἐς τὸν βραχίονα τείνει, τὸν μῦν ἐν ἀριστερᾷ ἔχουσα. ἡ δὲ δεξιὴ σχίζεται αὐτὴ περὶ τὸν ὦμον καὶ τοῦ ἀγκῶνος τὴν ἄνω μοῖραν. τὸ δ' ἐντεῦθεν διαπέφυκε τοῦ ἀγκῶνος ἑκατέρωθεν. ἔπειτα αὖθις παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρός. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη ἀποῤῥέουσα δι' ὅλου ἀνὰ τὴν χεῖρα πολυπλανῶς ἐῤῥίζωται. ἡ δ' ἀρχαίη φλὲψ, ἡ νεμομένη περὶ τὴν ἄκανθαν, διὰ δὲ τοῦ μεταφρένου τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ βρόγχου ἐμπέφυκεν ἐς τὴν

ponitur. Haec autem ſanguine fluit et redundat, ruptaque et divulſa non niſi aegre curatur. Altera ſiquidem ex parte nervo lato connectitur, altera vero cartilago eſt. Medium vero horum locum ipſa continet et pellicula ſpumoſa. Loco igitur vacuo exiſtente, cum neque illi carnes adnaſcantur, facile frangitur. Quod ſi hanc in partem ſanguis ſuffundatur, locum amplum nactus liberationem non habet, ſed indureſcit. Induratus vero morbum et dolorem creat. Atque haec quidem qua prius dixi permeat. Illa vero ſub ſcapulis crebris et tenuibus, ac implicatis inter ſe venis, ſub mammas propagines emittit et per humerariam cartilaginem declinans ipſa ſubter diſtributa ad brachium tendit, muſculum ad ſiniſtram habens. Dextra vero circa humerum ſcinditur et cubiti ſuperiorem partem, inde cubitum utrinque interſecans, poſtea rurſus ad primam manus juncturam fertur, indeque jam defluens tota per manum pererrabunde radicibus inhaeret. At vero vena principalis, quae ſecundum ſpinam ſparſa, per dorſum jugula et gulam in cor in-

Ed. Chart. IV. [5. 6.] Foes. I. 277. 278. Ed. Lind. I. (306.)

καρδίην (306) ἀφ᾽ ἑωυτῆς φλέβα εὐμεγέθεα πολύστομον κατὰ τὴν καρδίην. ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὸ στόμα ἐσυρίγγωκεν. ἡ περ ἀρτηρίη διὰ τοῦ πλεύμονος || ὀνομάζεται, ὀλίγαιμός τε καὶ πνευματώδης. ἐν γὰρ εὐρυχωρίῃ καὶ ἀραιώσει σπλάγχνου πολλαχῇ μὲν τοῦ πλεύμονος ὀχετεύεται, χονδρώδης δὲ τοὺς ἄλλους πεποίηται. διὸ δὴ καὶ ἤν τι ἐς ταύτας κατηνέχθη τὰς διόδους τοῦ πλεύμονος τῶν ἀήθων, ἢ ἐν τῷ ποτῷ ἢ ἐν τῇ τοῦ πνεύματός τε καὶ αἵματος διόδῳ, ὥτε τῶν φλεβῶν τοιουτέων [6] ἐουσέων καὶ τοῦ σπλάγχνου σπογγοειδέος πολύ τε ὑγρὸν δυναμένου δέξασθαι ἄνω τε πεφυκότος. τῶν γὰρ εἰσιόντων ὑγρῶν νόμος καθέστηκεν. ἔτι τε τὸ αἷμα διὰ τῶν φλεβῶν τούτων οὐ πολὺ περισφύγγεται. καὶ οὐ ταχέως χωρέον οὐκ ἐξάγει τὰ ἐμπίπτοντα. οὐχ ὑπεξαγομένων δὲ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐμμενόντων γίνεται πῶρος. οὗτος δὲ ἀπολλύεται τὸ πλησιάζον τῆς τροφῆς ταύτης ἐούσης τῆς προσαγωγῆς τοῦ λάρυγγος καὶ πρὸς τὰ ἔξω. ἐγκαταλαμβανομένων δὲ τῶν διόδων ὑπὸ τοῦ πώρου ταχύπνοιά τε καὶ δύσπνοια ἴσχει. τῶν δὲ μὴ

feritur, ex fefe venam infignis magnitudinis et multa ofcula habentem circa cor emittit, inde vero ad os procedens fistulam fecit, quae arteria per pulmonem permeans nominatur, paucum quidem fanguinem, fed multum fpiritum continens. Nam propter vifceris amplitudinem et raritatem multis quidem locis per pulmonem rivos deducit, caetera vero cartilaginea facta eft. Quare fi quid fane vel in potu, vel in fpiritus ac fanguinis transitu, non confuetum ad has pulmonis vias delatum fuerit, nimirum cum venae ejusmodi exiftant et vifcus ad inftar fpongiae, multum humorem capere poffit fupraque ut fit a natura comparatum habeat: cumque haec lex fit humoribus ingredientibus conftituta, praetereaque non multus fanguis per has venas conftringatur, neque cito procedens ea quae illabuntur educat, his non fubductis, fed intus remanentibus, collofa concretio et durities enafcitur, πῶρος Graecis dicitur. Sic autem deperit quicquid alimento vicinum eft, cum fummi arteriae capitis aditus etiam ad externas partes talis exiftat. Atque interceptis a callofa duritie transitibus, velox et difficilis fpiratio

Ed. Chart. IV. [6.] Foes. I. 278. Ed. Lind. I. (306. 307.)

δυναμένων τὴν φύσιν ἐξεῖναι τῇδε οὐκ εὐπόρως ἐχόντων κατασπᾶν, ἐκ δὴ τοιουτέων αἱ τοιαῦται νοῦσοι γίνονται οἷον ἄσθματα καὶ ξηραὶ φθινάδες. ἢν δὲ ἐν αὐτοῖσι ξυνιστάμενον πλέον τὸ ὑγρὸν κρατήσῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι παχυνθὲν παγῆναι, καὶ σαπρὸν τὸν πλεύμονα ποιέει καὶ τὰ πλησιάζοντα καὶ γίνονται ἔμπυοί (307) τε καὶ φθινώδεες. γίνεται δὲ τὰ νουσήματα ταῦτα καὶ δι' ἄλλας αἰτίας. ἐντεῦθέν τε ἡ φλὲψ αὕτη κατέχει τὸν πλεύμονα. καὶ διὰ τῶν λοβῶν τῶν δύο τῶν μεγάλων τῶν ἔσω τετραμμένων ὑπὸ τὰς φρένας ἐπιτέταται τῇ ἀκάνθῃ λευκὴ καὶ νευρώδης, διαπέμπουσα φλέβια διὰ τοῦ ἄλλου σώματος πεπυκνωμένου. ἔντονα δὲ διά τε τῶν σφονδύλων πυκνοῖσι φλεβίοισιν ἐς τὸν νωτιαῖον μυελὸν ἐγκισσεύεται. καὶ αἱ μὲν ἄλλαι φλέβες ἐν τῷ σώματι τεταγμέναι ἐκ πάντων τῶν μερῶν συντείνουσαι ἐς τὴν ἄκανθαν τὸ λεπτότατον καὶ εἰλικρινέστατον ἑκάστη ξυνάγουσα, ἐνταῦθ' ἐξερεύγεται. αὕτη δὲ ἡ ἐπιτεταμένη διὰ τῶν καθειμένων πλεκτανέων ἐς ταυτὸ ξυνάγειν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐς τοὺς νεφροὺς ἀπεῤῥίζωται παρὰ τὴν νόθον πλευρὴν λεπτῇσι καὶ ἰνώδεσι

corripit, cum hi ſpiritum neque per hanc viam emittere, neque facile attrahere queant. Ex quibus ſane hi morbi oriuntur, quales ſunt crebrae et denſae ſpirationes, ἄσθματα vocant, et tabes ſiccae. Quod ſi collecta in his humoris copia ſuperet, ita ut craſſior redditus cogi nequeat et putridum pulmonem vicinasque partes reddit, evaduntque ſuppurati et tabidi. Hujusmodi autem morbi ex aliis etiam cauſſis oriuntur. Inde autem vena haec pulmonem occupat et per duas magnas fibras ad interiora converſas, ſub ſepto transverſo ad ſpinam extenditur, alba et nervoſa in reliquum condenſatum corpus venulas emittens, indeque per vertebras crebris venulis in ſpinalem medullam hederae in modum convoluta inſeritur. Atque aliae quidem venae in corpus diſtributae ex omnibus partibus ad ſpinam contendunt, quarum unaquaeque quod tenuiſſimum eſt et puriſſimum colligens, hac effundit. Ipſa vero quae ſuper extenditur per demiſſos cirrhos in idem adducit, indeque in renes tenuibus ac fibroſis venis juxta ſpuriam coſtam radicibus

φλεψὶ, καὶ τὸ ἐντεῦθεν συντείνουσα συμπεπύκνωται. ἔπειτα καὶ νενεύρωται πρὸς τὸν ἀρχὸν, πιέσασά τε τοὺς ξυναγωγέας ἐμπέφυκεν αὐτῷ. τήν τε κύστιν καὶ τοὺς ὄρχιας καὶ τοὺς παραστάτας ἐῤῥίζωκε, πολυπλόκοισι λεπτῇσί τε καὶ στερεῇσι καὶ ἰνώδεσι φλεψίν. ἐντεῦθεν αὐτῆς τὸ παχύτατον καὶ ἰθύτατον ἀνάπαλιν τραπὲν, προσκεκαύληκεν ὅπέρ ἐστιν αἰδοῖον. ἐν δὲ τῇ ἀνακάμψει ἐνῆρται ἐς αὐτὰ ταῦτα. καὶ διὰ τοῦ κτενὸς ἄνω ὑπὸ τὸ δέρμα τῆς γαστρὸς καὶ τῆς φλεβὸς αὐτέης ὥρμήκασι πρὸς τὰς κάτω φερούσας, αἳ ἐς ἀλλήλας ἐποχετεύονται. διαπεφύκασι δὲ καὶ διὰ τοῦ αἰδοίου φλέβες παχεῖαι καὶ λεπταὶ καὶ πυκναὶ καὶ καμπύλαι. τῇσι δὲ θηλείῃσιν αὐτὴ συντείνει ἐς τὰς μήτρας, ἐς τὴν κύστιν καὶ ἐς τὴν οὐρήθρην. ἐντεῦθεν (308) δὲ ἰθυπόρηκε, καὶ τῇσι γυναιξὶ μὲν περὶ τὰς μήτρας ἤρτηται, τοῖσι δὲ ἄῤῥεσι περὶ τοὺς ὄρχιας ἐσπείρωται. διὰ ταύτην τὴν φύσιν αὐτὴ ἡ φλὲψ καὶ τὰ γόνιμα πλεῖστα ξυλλαμβάνει. ἀπὸ γὰρ τῶν πλείστων καὶ εἰλικρινεστάτων μερῶν τρεφομένη, ὀλίγαιμός τε οὖσα καὶ κοίλη καὶ νευρόπαχυς καὶ πνευματώδης, ἐντεινομένη τε ὑπὸ τοῦ αἰδοίου τὰ καθή-

firmatur et hinc contendens condensatur, postea etiam ad podicem in nervum abit, musculosque adducentes comprimens ipsi inseritur et in vesicam, testes et adstites, multiplicibus intextis tenuibus et solidis ac fibrosis venis radices mittit. Inde crassissima et rectissima ipsius pars retroversa in caulem abiit, quod est pudendum. In reflexione autem ad eadem ipsa adaptatur et per pectinem supra, sub ventris et venae ipsius cute, prorumpit ad eas quae deorsum feruntur, quaeque in sese mutuo derivantur. Per pudendum autem enascuntur venae crassae et tenues et densae et incurvae. In foeminis vero ipsa ad uteros tendit, vesicam et urinae meatum, indeque recta procedit et mulieribus quidem circa uteros suspensa est, masculis vero circa testes disseminatur. Ob eam ipsam naturam haec vena plurima vim genitalem habentia comprehendit. A plurimis enim et maxime sinceris partibus nutrita, cum paucum sanguinem contineat, cava et nervi instar crassa, spirituque referta existat, sub pudendoque contenta, pertingentes ad spinam vennlas

μενα ἐς τὴν ἄκανθαν φλέβια βιάζεται, τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα ὥσπερ σικύη ἐς ἑωϋτὰ πάντα ἐκδιδοῖ ἐς τὴν ἄνω φλέβα. συλλείβεται δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων μελῶν σώματος ἐς ταύτην. τὸ δὲ πλεῖστον, ὥσπερ εἴρηται, ἀπὸ τοῦ μυελοῦ τοῦτο συναλίζεται. ἡ δὲ ἡδονὴ τουτέῳ παραγίνεται τῆς φλε[7]βὸς ταύτης πληρευμένης τῆς γονῆς. εἰωθυίης οὖν τὸν ἄλλον || χρόνον ὑφαίμου τε εἶναι καὶ πνευματώδεος πληρευμένης τε καὶ θερμαινομένης, καὶ ξυῤῥέοντος κάτω τοῦ σπέρματος περισφίγγει τὰ ἐν ἑωυτῇ. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐνεὸν καὶ ἡ παροῦσα βίη καὶ ἡ θερμότης καὶ τῶν φλεβίων πανταχόθεν ἡ ξυντονίη γαργαλισμὸν ἐμποιέει. ἐκείνη δὲ ἡ ἀφ᾽ ἑωϋτῆς διέβλαστε, διά τε τοῦ μεταφρένου καὶ σφαγῆς παρὰ τὴν ἄκανθαν νεμομένη, πολλοῖσι φλεβίοισι τὰς πλευρὰς διαπέπλοχε. καὶ τοὺς σφονδύλους διὰ τῶν σαρκῶν ἐπηλλαγμένως ξυμπεπύκνωκεν, ὥστε τρόφιμός τε καὶ ἔνικμος εἶναι. αὐτὴ δὲ παρὰ τὸν γλουτὸν ἵεται, διὰ τοῦ μυὸς ὑπὸ τῷ μηρῷ ὑποβρυχίη. πρὸς δὲ τοῦ γλουτοῦ τῇ κοτυληδόνι τοῦ μηροῦ παρὰ τὴν κεφαλὴν ἐκτετρύπηκε φλεβὶ ἥ περ ἀναπνοὴν τῷ μηρῷ παρέ-

vi adducit. Quae vero non sunt vi adducta, tanquam cucurbitula in se ipsas trahens, omnia in superiorem venam emittit. De caeteris autem corporis partibus in hanc confluit, ejus vero pars multo maxima de medulla, velut dictum est, coacervatur. Ad id vero voluptas accedit, quod vena ista geniturae sit plena. Cum ergo per reliquum tempus aliquo sanguine et spiritu abundare soleat, ea plena et calefacta deorsumque confluente semine, quae in se habet constringit. Spiritus autem quae inest, praesensque vis et caliditas venularumque continens undique contentio, titillationem intus facit. Illa vero quae ex se propaginem deduxit et per dorsum et jugulum secundum spinam distribuitur, venulis multis costas involvit et vertebras per carnes alternatim obducit, ita ut bene nutrita et semine referta sit. Ipsa autem juxta nates progreditur, per musculum sub femore alte demersa, ad nates vero in coxae acetabulo juxta caput in venam perforatur, quae femori respirationem praebet et

χει, ἐκ πέρα τοῦ μηροῦ παρὰ τὴν πρὸς τὸ γόνυ καμπήν. (309) ἑτέρην δὲ παρὰ τὸν βουβῶνα καθῆκε πυκνόῤῥιζον καὶ δυστράπητον. ἡ δὲ διὰ τοῦ μυὸς τείνουσα περί τε τὸ γόνυ ἐσπείρωται καὶ διὰ τοῦ ὀστέου τοῦ κνημιαίου ἄκρου σεσυρίγγωκε φλέβα, ἣ τρέφει τὸν μυελὸν καὶ ἐξοχετεύεται διὰ τοῦ νερτάτου τοῦ κνημιαίου, παρὰ τὴν ἔνδεσιν τοῦ ποδός. αὐτὴ δὲ διὰ τῆς ἐπιγουνίδος ἐς τὸ ἐντὸς διὰ τῆς κνήμης τοῦ μυὸς βρυχίη τέταται. καὶ ἐμπέπλεγε διὰ τοῦ σφυροῦ. ἐντὸς παχέη καὶ ἔναιμος. καὶ ἐνταῦθα περὶ τὸ σφυρὸν καὶ τὸν τένοντα δυσκρίτους φλέβας μεμύρηκεν, αὐτὴ δὲ ὑποδεδράμηκε κάτωθεν τοῦ ποδὸς ὑπὸ τὸν ταρσόν. καὶ ἐνταῦθα διαπλέξασα καὶ ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον ἐνερείσασα, διπλῆν ἔναιμον φλέβα ἄνωθεν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐκ τοῦ ταρσοῦ ἀνακέκαμπται καὶ πέφανται παχυνθεῖσα παρὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ σφυροῦ καὶ νέμεται ἄνω παρὰ τοῦ ἀντικνημίου τὴν ἀντιβεβλημένην κερκίδα. παρὰ δὲ τὴν γαστροκνημίην οἷον σφενδόνην πεποίηται. τὸ δ' ἐντεῦθεν τέταται παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντός. ἐπιβέβληκε δὲ καὶ τῇ ἐπιγουνατίδι φλέβας. καὶ κατὰ τὸ

ultra femur, flexuram versus, quae est ad genu fertur. Alteram vero ad inguina demittit crebris radicibus et quae non facile convertitur. Quae autem per musculum tendit, circum genu dispergitur et per ossis tibiae summam partem venam in fistulam excavat, quae medullam nutrit et per infernam tibiam juxta pedis connexionem deducitur. Ipsa vero per genu patellam, interiore parte per tibiae musculum profunde extenditur et implicatur per malleolum, intus crassa et sanguine referta, hicque circum malleolum et tendinem aegre discretas venas convolvit. Ipsa vero ad inferiorem pedem sub primam plantam decurrit, hicque implicata et ad magnum digitum innixa, duplicem venam sanguine refertam, superiore parte sub cute ex prima planta reflectit et ad malleolum externum crassa apparet, supraque distribuitur juxta oppositum anteriori tibiae radium. At juxta posteriorem tibiae partem carnosam fundam facit, quodque hinc est reliquum juxta internam genu partem extensum est. Immittit etiam et in patellae genu venas et ad

Ed. Chart. IV. [7. 8.] Foës. I. 279. Ed. Lind. I. (309. 310.)

ἐντὸς τῆς ἐπιγουνατίδος, ἐπίκοιλον ἐμπέπλεχε φλέβα. ἣν τις εἰ πονήσῃ, τάχιστα ξυνάγει χελῶδεα ἰχῶρα. διώρμηκε δὲ αὐτὴ κατὰ τὸ ἐντὸς καὶ κοῖλον τοῦ γούνατος. ἀποκεκάρπωκε δὲ καὶ εἰς τὰς ἰγνύας πολυπλόκους φλέβας, αἳ ἐντεῦθεν παρατείνουσαι κατὰ τὰ ὑποκάτω νεῦρα τοῦ μηροῦ καὶ κατεῤῥίζωνται ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τὸν ἀρχόν. καὶ περὶ τὸ ἱερὸν δὲ ὀστέον λελεπτυσμέναι ἑνωμέναι περιτέτανται. ἡ δὲ ἀφιγμένη παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντὸς (310) ἄνω, παρὰ τοῦ μηροῦ τὸ ἐντὸς ἀνιοῦται ἐς τὸν βουβῶνα. καὶ διὰ τοῦ ἰσχίου πέρην πρὸς τὴν ἄκανθαν καὶ τὴν ψύαν ἐκτὸς ἔχουσα. παχεῖα καὶ πλατεῖα καὶ ἔναιμος ἄνω ὤρεκται πρὸς τὸ ἧπαρ. καὶ διακρέην ἐκφύσασα ἔναιμον, κατέχει ἐς τὸν νεφρὸν τὸν δεξιὸν λοβὸν τὸν ἡπατιαῖον. αὕτη δὲ ὑποκάτω τὰ τοῦ ἥπατος ὑπονεμησαμένη, ἀπέσχισται ἐς φλέβα παχέην. ἡ δ᾽ ἀποκανθεῖσα ἐσπέφυκεν ἐς τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος. καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπιπολάζον ἐπὶ τοῦ σπλάγχνου πέφυκεν, ἐν ᾧπερ ἡ χολή ἐστί τε πολύῤῥιζος διὰ τοῦ ἥπατος πεπλεκτανωμένη. τὸ δὲ διὰ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ ὀχετεύεται. [8] δύο δὲ ἐκπεπλώκασι

interiorem patellae partem cavam, venam involvit, quam si quis dolore afficiat, celerrime biliosum ac serosum humorem colligit, ipsa vero juxta internam genu cavitatem prorumpit. In poplites vero multas implicatas venas, velut stolones producit, quae inde juxta nervos femoris inferiores extensae etiam in testes et in podicem radices emittunt et circa os sacrum in unum circumtenduntur. Quae vero ad interiorem genu partem pervenit, sursum juxta internam femoris partem ad inguen tendit et per coxendicem ultra ad spinam et lumbum foras procedens, crassa et lata sanguineque referta, sursum porrigitur ad hepar et bifidam producens sanguine plenam, dextram hepatis fibram ad renem continet. Ipsa vero subter hepatis regionem distributa in crassam venam scinditur reflexaque in partem hepatis crassiorem inseritur, et altera quidem ipsius pars in visceris superficie adhaerescens, ubi fel est, multis radicibus tanquam cirrhis per hepar est implicata, altera vero per internam ejus partem velut per rivos deducta. Duae vero venae in-

φλέβες μεταξὺ δύο λοβῶν τῶν πλατέων. καὶ μία μὲν διὰ τῶν κορυφῶν καὶ τοῦ δέρματος διαχοῦσα ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀνήκται· ἡ δὲ ἑτέρη πιέσασα ἐς τὴν ἄκανθαν καὶ ἐς τὸν νεφρὸν ἠγκυροβόληται ἐς τὴν κύστιν τε καὶ τὸ αἰδοῖον. ἐκ δὲ τοῦ ἰσχίου ἀρχομένη ἀνιέναι ἐπὶ τὸ ἦτρον πολλὰς ἀπεπλάνησε φλέβας. καὶ τάς τε πλευρὰς καὶ τοὺς σφονδύλους ἐνεκρίκωσε πρὸς τὴν ἄκανθαν καὶ τάς τε παραφυάδας ἐνεφλεβοτόμησε καὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν νηδὺν ἐνειλίξατο. καὶ αἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἤτρου ἔς τε τοὺς μαζοὺς || καὶ ὑπὲρ ἀνθερεῶνα καὶ τὰς ἀκρωμίας ἐπορεξάμεναι κατεπλάκησαν· ἡ δ᾽ ἀφιγμένη παρὰ τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος καὶ ἀποσυριγγώσασα τὴν χολὴν ἄνω, ὑπὸ τὴν ἄκανθαν νέμεται διὰ τῶν φρενῶν ὁδὸν ποιησαμένη. ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν φλὲψ τὰ μὲν ἄλλα τὴν αὐτὴν φύσιν ἐῤῥίζωται τῇ ἐν τοῖσι (311) δεξιοῖσιν, ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὸ ἧπαρ ἀνιοῦσα οὐκ ἐκβάλλει, ἀλλ᾽ ἐς τὸν σπλῆνα ἐμπέφυκε κατὰ τὴν κεφαλὴν τὴν ἐν τῷ πάχει αὐτέου. ἐντεῦθεν δὲ κατεδύσατο ἐς τὸ ἐντὸς καὶ ἠραχνίωκε τοῦ σπληνὸς ἐναίμοισι φλεβίοισιν. ὁ δὲ ὅλος ἐκ τοῦ ἐπιπλόου αἰωρεῖται τοῖσιν

ter duas latas fibras se explicant et una quidem per vertices et cutem penetrans, ex umbilico emergit. Altera vero suo appressu spinam et renem attingens, in vesicam pudendumque ancorae in modum insita est. De coxendice autem sursum procedens, ad imum ventrem multas errabundas venas deduxit, costasque et vertebras ad spinam annulorum modo connexuit et propagines in multas venas transmisit, intestinaque ac ventrem inferiorem involvit. Et hae quidem ex imo ventre ad mammas et supra mentum ac summos humeros exporrectae connexae sunt. Quae vero juxta hepatis crassitudinem pervenit, supra ubi fel in fistulam excavavit, sub spinam distribuitur, via per septum transversum facta. At vero vena quae ex sinistris tendit, caetera quidem juxta eandem naturam non secus ac ea quae de dextris prodit, radicibus firmatur. Ex sinistris tamen ascendens, in hepar propagines non emittit, sed in lienem inseritur ad caput quod in ipsius parte crassa existit. Inde intro subit et lienem sanguinolentis venulis tanquam araneae telis intexuit.

ἐξ ἑωϋτέου φλεβίοισιν ἐναιματώσασα αὐτό. αἱ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ σπληνὸς πρὸς τὴν ἄκανθαν ἐγχρίπτουσαι διὰ τῶν φρενῶν διωρμήκασιν. ἐντεῦθεν δὲ κάτω καὶ ἡ δεξιὴ καὶ ἡ ἀριστερὴ ὑπὸ τὸν πνεύμονα ἐλήλαται. αἱ δὲ ἐναίμονες ἐοῦσαι ὑπ' αὐτὸν καὶ ἐξοχετεύονται ἐς αὐτόν. ὀλίγαιμοι δὲ καὶ λεπταὶ αἱ ἀπὸ πνεύμονος ἔσωθεν γενόμεναι τῇ φύσει ἀραιοῦ ἐόντος ἐς τὴν καρδίην, ἅτε ὑπ' αὐτοῦ ἐξαθελγόμεναι ἐγκεχαλίνωνται περὶ τὰ ὦτα αὐτέης. καὶ ἐς τὰ κοῖλα τὰ ἐντὸς διεῤῥυήκασιν. ἐμβάλλουσι δὲ καὶ αἱ πρότεραι καὶ αὗται ἐς αὐτήν. ἐν γὰρ στενοχωρίῃ τῆς διόδου ἐνίδρυται ὡς ἐκ παντὸς τοῦ σώματος τὰς ἴνας ἔχουσα. διὸ καὶ παντὸς τοῦ σώματος περὶ τὸν θώρηκα μάλιστά ἐστιν ἡ αἴσθησις. καὶ τῶν χρωμάτων αἱ μεταβολαὶ γίνονται, ταύτης ἀποσφιγγούσης τὰς φλέβας καὶ χαλώσης. χαλώσης μὲν οὖν ἐρυθρὰ τὰ χρώματα γίνονται καὶ εὔχροα καὶ διαφανέα, συναγούσης δὲ χλωρὰ καὶ πελιδνά. τὰ τοιαῦτα δὲ παραλλάσσει ἐκ τῶν παρεόντων ἑκάστῳ χρωμάτων.

Totus autem ex omento elevatur, ipſum venulis de ſe ſanguine explens. At quae de lienis capite ad ſpinam impingunt, per ſeptum transverſum procedunt. Inde vero inferiorem in partem tum dextra tum ſiniſtra ſub pulmonem ducta eſt. Quae autem ſanguine refertae ſunt, ſub ipſum et in ipſum velut rivi deducuntur. Pauci vero ſanguinis et tenues a pulmone intrinſecus exortae, cum rarus natura exiſtat, in cor, nimirum ab ipſo emulctae, circa ejus auriculas velut fraeni injiciuntur et in cavitates internas deſluunt. Quin et hae priores in ipſum propagines immittunt. In anguſtia enim transitus intus collocatum eſt, velut ex omni corpore fibras habens. Quam ob rem ex omni corpore potiſſimum circa thoracem ſenſus ineſt, colorumque mutationes contingunt, hoc venas conſtringente et laxante. Laxante igitur colores rubicundi ſiunt, bene colorati et pellucidi, conſtringente vero ex virore pallidi et lividi. Qui certe evariant prout praeſentes cuique adſunt colores.

Ed. Chart. VI. [187. 188.] Foes. I. 280. Ed. Lind. I. (327. 328.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΟΠΩΝ.

[187] (327) Ἰητρικὴν ὅστις βούλεται ὀρθῶς ζητεῖν τάδε χρὴ ποιέειν· πρῶτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάστη. οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐδὲν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὐταί τε ἑωυτῶν καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. [188] ἔπειτα δὲ τὰ πνεύματα τά θερμά τε καὶ τὰ ψυχρά. μάλιστα μὲν τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν ἑκάστῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. (328) δεῖ δὲ καὶ τῶν ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ στόματι διαφέρουσι καὶ ἐν τῷ σταθμῷ, οὕτω καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου. ὥστε ἐς πόλιν ἐπειδὰν ἀφίκηταί τις ἧς ἄπειρός ἐστι, διαφροντίσαι χρὴ τὴν θέσιν αὐτέης, ὅκως κέεται καὶ πρὸς τὰ πνεύματα καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. οὐ γὰρ τωὐτὸ δύναται ἥτις πρὸς βορέην κέεται καὶ ἥτις πρὸς νότον, οὐδ᾽ ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, οὐδ᾽ ἥτις πρὸς δύνοντα. ταῦτα δὲ ἐνθυμέεσθαι ὡς κάλλιστα. καὶ τῶν ὑδά-

HIPPOCRATIS DE AERE LOCIS ET AQVIS LIBER.

Qui artem medicam recta investigatione consequi volet, is primum quidem anni tempora in considerationem adhibere debet, quid horum quidque possit. Neque enim quicquam habent simile, sed cum inter se plurimum differunt, tum etiam propter varias quae in eis contingunt mutationes. Deinde vero ventos tum calidos tum frigidos, praecipue quidem eos qui omnibus sunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni sunt familiares. Quin etiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim gustu et pondere, ita et facultate singulae plurimum differunt. Quare si quis ad urbem sibi ignotam pervenerit, is ejus situs curam habere debet, ut cognoscat quomodo ad ventos aut solis exortum sit exposita. Neque enim easdem vires habet quae ad septentrionem et quae ad austrum sita est, ut neque ejus quae ad exorientem solem aut occidentem spectat. Et haec quidem optime animo concipienda sunt

των πέρι ὡς ἔχουσι, καὶ πότερον ἑλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν, ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ μετεώρων καὶ ἐκ πετρωδέων, εἴτε ἁλυκοῖσι καὶ ἀτεράμνοισιν. καὶ τὴν γῆν πότερον ψιλή τε καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐστὶ καὶ πνιγηρή, εἴτε μετέωρος καὶ ψυχρή. καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων, ὁκοίῃ ἥδονται· πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστηταὶ καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι || καὶ ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι. καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα. εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τις καλῶς, μάλιστα μὲν πάντα, εἰ δὲ μὴ, τά γε πλεῖστα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ᾖ, οὔτε νοσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοίη τίς ἐστιν. ὥστε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θεραπείῃ τῶν νούσων μηδὲ δια(329)μαρτάνειν· ἃ εἰκός ἐστι γίγνεσθαι, ἢν μή τις ταῦτα πρότερον εἰδὼς πρόφρων τις ᾖ. περὶ ἑκάστου δὲ χρόνου προσιόντος καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἂν ὁκόσα τε νοσήματα μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν κατασχήσειν ἢ θέρεος ἢ χειμῶνος· ὁκόσα τε ἴδια ἑκάστῳ κίνδυ-

et quomodo ad aquas habeant, num paluftribus et mollibus utantur, an duris et ex fublimi ac faxofis locis fcaturientibus, five falfis ac coctu difficilibus. Terra etiam ipfa infpicienda, nudane fit et aquis careat, an denfa et irrigua, et an cavo loco fita fit et aeftuofo, an vero fublimi et frigido. Hominum quoque victus ratio, quanam maxime delectentur, infpicienda, an potui et cibis et otio dediti, an exercitationibus et laboribus gaudeant, et an edaces fint et a potu fibi temperent. Et ex his fingula reputare oportet. Haec enim praecipue quidem omnia, aut certe plurima probe qui agnoverit, cum ad urbem fibi ignotam pervenerit, eum neque morbi regioni familiares, neque communium quae fit natura latere poterit, ut neque in eorum curatione haefitare aut aberrare poffit. Quae certe contingere folent, fi quis iftorum cognitionem non ante animo perceptam habuerit. Qui vero ifta recte cognoverit, is cujusque temporis impendentis et anni ftatum praedicere poterit et quinam morbi tam aeftate quam hieme in urbe communiter fint graffa-

νος γίγνεσθαι ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. [189] εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον τουτέων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος καὶ προγινώσκων τοὺς καιρούς, μάλιστ᾽ ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνει τῆς ὑγιείης καὶ κατ᾽ ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μετασταίη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον. ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσι καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως. ἥ τις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κεῖται τὰ θερμά· ταῦτα δ᾽ ἔσται μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν, καὶ αὐτέῃ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύννομα, τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων σκέπη, ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ τά τε ὕδατα πολλὰ καὶ ὕφαλα καὶ ἀνάγκη εἶναι μὴ μετέωρα, τοῦ μὲν θέρεος θερμὰ, τοῦ δὲ χειμῶνος

turi, tum etiam quinam cuique privatim ex victus mutatione impendere debeant. Qui enim temporum mutationes astrorumque ortus et obitus, ut horum quaeque eveniant, tenuerit, is utique futurum anni statum praevidere poterit. Hac ratione investigando qui temporum occasiones praesenserit, is maxime cujusque naturam cognoverit et plerumque sanitas illi succedet, minimumque in arte a recta via aberraverit. Quod si cui ista ad rerum sublimium speculationem pertinere videantur, is si sententia destiterit, facile intelliget, ad artem medicam astronomiam ipsam non minimum, sed plurimum potius conferre, quippe cum una cum anni temporibus hominum ventriculi mutationem accipiant. Quonam autem pacto quae diximus singula consideranda et exploranda sint, deinceps aperiam. Civitas quae ventis calidis est exposita, iis videlicet qui inter brumalem solem exorientem et occidentem perfluant, eique sunt peculiares, a septentrionalibus autem ventis tecta est, ea aquarum subsalsarum copia abundat, quae cum e sublimi scaturiant, eas

ψυχρά. (330) καὶ ὁκόσαι μὲν τῶν πόλεων κέονταί γε καλῶς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν πνευμάτων, ὕδασί τε χρῶνται ἀγαθοῖσιν, αὗται μὲν ἧσσον αἰσθάνονται τῶν τοιουτέων μεταβολέων. ὁκόσαι δὲ ὕδασί τε ἐλείοισι χρέονται καὶ λιμνώδεσιν, κεῖνταί τε μὴ καλῶς τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ἡλίου, αὗται δὲ μᾶλλον. κὴν μὲν τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται, θᾶσσον παύονται αἱ νοῦσοι· ἢν δὲ ἔπομβρον, πολυχρόνιοι γίνονται. καὶ φαγεδαίνας κοινῶς ἐγγίνεσθαι ἀπὸ πάσης προφάσιος, ἢν ἕλκος ἐγγένηται. τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχροῦ, τούς τε ἀνθρώπους τὰς κεφαλὰς ὑγρὰς ἔχειν καὶ φλεγματώδεας, τάς τε κοιλίας αὐτέων πυκνὰ ἐκταράσσεσθαι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ φλέγματος ἐπικαταῤῥέοντος. [190] τά τε εἴδεα ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτέων ἀτονώτερα εἶναι. ἐσθίειν δ' οὐκ ἀγαθοὺς εἶναι οὐδὲ πίνειν. ὁκόσοι μὲν γὰρ κεφαλὰς ἀσθενέας ἔχουσιν, οὐκ ἂν εἴησαν ἀγαθοὶ πίνειν. ἡ γὰρ κραιπάλη μᾶλλον πιέζει. νοσήματά τε τάδε ἐπιχώρια εἶναι. πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας νοσερὰς καὶ ῥοώδεας εἶναι. ἔπειτα πολλὰς ἀτόκους ὑπὸ νόσου καὶ οὐ φύσει, ἐκτιτρώσκεσθαί τε πυκνά. τοῖσί τε παιδίοισιν ἐπιπί-

aestate quidem calidas, hieme vero frigidas esse necesse est. Et urbes quidem quae soli et ventis probe sunt expositae et aquis probis utuntur, eae quidem hujusmodi mutationes minus sentiunt. Quae vero aquis palustribus ac lacustribus utuntur, neque probe ventis ac soli sunt expositae, eae magis sunt obnoxiae. Ac si quidem aestas sicca fuerit, morbi celerius desinunt, sin vero imbribus scateat, diuturni fiunt ulceraque exedentia, phagedaenas vocant, ex quavis occasione in ulceribus suboriri est consentaneum. Hieme vero frigida homines capita humida et pituita redundantia habere aequum est, et pituita ex capite defluente eorum alvos crebro exturbari eosque ut plurimum habitu corporis esse debiliore ac neque probe edere nec bibere posse. Quibus enim capita debilia fuerint, ii nunquam egregii potores fuerint, quod eos crapula magis vexet. Morbi autem hi sunt patrii. Primum quidem mulieres morbis et fluxionibus sunt obnoxiae, deinde multae ex morbo non natura steriles crebrisque abortionibus conflictantur. Pueris vero convulsio-

πτειν σπασμοὺς καὶ ἄσθματα ἃ νομίζουσι τὸ παιδίον ποιέειν καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι. τοῖσι δὲ ἀνδράσι δυσεντερίας καὶ διαῤῥοίας καὶ ἠπιάλους καὶ πυρετοὺς πολυχρονίους, χειμερινοὺς καὶ ἐπινυκτίδας πολλὰς καὶ αἱμοῤῥοΐδας ἐν τῇ ἕδρῃ. πλευρίτιδες δὲ καὶ περιπνευμονίη καὶ καῦσοι καὶ ὁκόσα ὀξέα νοσήματα νομίζονται οὐκ ἐγγίνονται πολλά. οὐ γάρ οἷόν τε ὅκου ἂν κοιλίαι ὑγραὶ ἔωσι, τὰς νούσους ταύτας ἰσχύειν. ὀφθαλμίαι τε ἐγγίνονται ὑγραὶ καὶ οὐ χαλεπαὶ, ὀλιγοχρόνιοι, ἢν (331) μή τι κατάσχῃ νόσημα πάγκοινον ἐκ μεταβολῆς || καὶ ὁκόταν τὰ πεντήκοντα ἔτεα ὑπερβάλλωσι, [191] κατάῤῥοοι ἐπιγενόμενοι ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου παραπληκτικοὺς ποιέουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὁκόταν ἐξαίφνης ἡλιωθέωσι τὴν κεφαλὴν ἢ ῥιγώσωσι. ταῦτα μὲν τὰ νοσήματα αὐτέοισιν ἐπιχώριά ἐστιν. χωρὶς δὲ ἤν τι πάγκοινον κατάσχῃ νόσημα ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων, καὶ τουτέου μετέχουσιν. ὁκόσαι δ' ἀντικέονται τουτέων πρὸς τὰ πνεύματα τὰ ψυχρὰ μεταξὺ τῶν δυσμῶν τῶν θερινῶν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς θερινῆς, καὶ αὐ-

nes impendent et crebri anhelitus, quos puerilem affectum efficere et facrum effe exiftimant. Viris autem inteftinorum difficultates et alvi profluvia, febres algidae et hibernae diuturnae, puftulae multae nocturnae epinyctides dictae et fanguinis profluvia per ora venarum quae in ano funt, haemorrhoides vocantur. Morbi autem laterales pleuritides dictae et pulmonum inflammationes, febres ardentes et quicunque acuti morbi cenfentur, raro contingunt. Neque enim ejusmodi morbi, ubi alvi liquidae fuerint, invalefcere poffunt. Lippitudines vero humidae oboriuntur, neque moleftae neque longae, nifi ex temporum immutatione morbus aliquis omnibus communis invadat. Ac ubi quinquagefimum annum excefferint, deftillationes ex cerebro fupervenient, quae homines aliqua corporis parte refolutos reddunt, ubi caput derepente foli expofitum, aut frigore correptum fuerit. Atque ii quidem morbi his funt patrii, praeterquam quod fi morbus aliquis omnino communis ex anni temporum mutatione occupaverit, hujus etiam participes exiftunt. At quae civitates his contrarium fitum habent et

Ed. Chart. VI. [191. 192.] Foes. I. 282. Ed. Lind. I. (331. 332.)

τῇσι ταῦτα τὰ πνεύματα ἐπιχώριά ἐστιν, τοῦ δὲ νότου καὶ τῶν θερινῶν πνευμάτων σκέπη, ὧδε ἔχει περὶ τῶν πόλεων τουτέων. πρῶτον μὲν τὰ ὕδατα τὰ σκληρά τε καὶ ψυχρὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος γλυκαίνεται. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐντόνους τε καὶ σκελιφροὺς ἀνάγκη εἶναι, τούς τε πλείους τὰς κοιλίας ἀτεράμνους ἔχειν καὶ σκληρὰς τὰς κάτω, τὰς δὲ ἄνω εὐρυτέρας, χολώδεάς τε μᾶλλον ἢ φλεγματίας εἶναι. τὰς δὲ κεφαλὰς ὑγιηρὰς ἔχουσι καὶ σκληράς. ῥηγματίαι τε εἰσὶν ἐπὶ τὸ πλῆθος. νοσεύματα δὲ αὐτέοισιν ἐπιδημεῖ τὰ πλευρίτιδές τε πολλαὶ, αἵ τε ὀξεῖαι νομιζόμεναι νοῦσοι. ἀνάγκη δὲ ὧδε ἔχειν, ὁκόταν κοιλίαι σκληραὶ ἔωσιν, ἔμπυοί τε πολλοὶ γίνονται ἀπὸ πάσης προφάσιος. τουτέου δὲ αἴτιόν ἐστι τοῦ σώματος ἡ ἔντασις καὶ ἡ σκληρότης τῆς κοιλίης. ἡ γὰρ ξηρότης ῥηγματίας ποιέει εἶναι καὶ τοῦ ὕδατος ἡ ψυχρότης. ἐδωδοὺς δὲ ἀνάγκη τὰς τοιαύτας φύσιας εἶναι καὶ οὐ πολυπότας. οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα πολυβόρους τε εἶναι καὶ πολυ[192]πότας. ὀφθαλμίας τε γί(332)γνεσθαι μὲν διαχρόνους, γίγνεσθαι δὲ σκληρὰς καὶ ἰσχυράς. καὶ εὐθέως ῥήγνυσθαι τὰ ὄμματα. αἱ-

ventis frigidis inter ortum et occasum solis aestivum sunt expositae, iisque hi venti sunt patrii, ab austro autem et aestivis obtectae sunt, de his sic se res habet. Primum quidem aquae tum durae tum frigidae fere dulces evadunt. Homines autem robustos et exuccos esse necesse est et plerosque ventres inferiores indomitos et duros habere, superiores vero fluxiliores bileque magis quam pituita redundare. Capita sana et dura habent et pleraque vasa ipsis intro rumpuntur. Morbi autem apud eos passim vagantur, laterales multi et qui acuti esse censentur. Quod sic se habere necesse est, cum alvi durae existant. Multi quoque quavis ex occasione pus intro colligunt. Cujus rei causa est corporis distensio et ventris durities. Siccitas enim et aquae frigiditas in causa sunt ut vasa intro rumpantur. Ejusmodi autem naturas cibis, non multis potibus obnoxias esse necesse est. Neque enim fieri potest ut simul multum edant aut bibant. Lippitudines autem iis quidem per intervalla contingunt, ita tamen asperae ac vehementes ut confertim

μοῤῥοίας δὲ ἐκ τῶν ῥινέων τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων γίγνεσθαι ἰσχυρὸς τοῦ θέρεος. τά τε ἱερὰ νοσεύματα καλεύμενα, ὀλίγα μὲν ταῦτα, ἰσχυρὰ δέ. μακροβίους δὲ τοὺς ἀνθρώπους τουτέους μᾶλλον εἰκὸς εἶναι ἑτέρων. τά τε ἕλκεα οὐ φλεγματώδεα ἐγγίγνεσθαι οὐδὲ ἀγριοῦσθαι. τά τε ἤθεα ἀγριώτερα ἢ ἡμερώτερα. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν τὰ νοσήματα ἐπιχώρεά ἐστιν. καὶ χωρὶς ἤν τι πάγκοινον κατάσχῃ ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων. τῇσι δὲ γυναιξὶν πρῶτον μὲν στρυφναὶ πολλαὶ γίγνονται διὰ τὰ ὕδατα ὄντα σκληρά τε καὶ ἀτέραμνα καὶ ψυχρά. αἱ γὰρ καθάρσιες οὐκ ἐπιγίνονται τῶν ἐπιμηνίων ἐπιτήδειαι, ἀλλὰ ὀλίγαι καὶ πονηραί. ἔπειτα τίκτουσι χαλεπῶς. ἐκτιτρώσκουσί τε οὐ σφόδρα. ὁκόταν δὲ τέκωσιν τὰ παιδία ἀδύνατοι τρέφειν εἰσὶ, τὸ γὰρ γάλα ἀποσβέννυται ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς σκληρότητος καὶ ἀτεραμνίης. φθίσιές τε γίνονται συχναὶ ἀπὸ τῶν τοκετῶν. ὑπὸ γὰρ βίης ῥήγματα ἴσχουσιν καὶ σπάσματα. τοῖς δὲ παιδίοισιν ὕδρωπες ἐγγίνονται ἐν τοῖσιν ὄρχεσιν, ἕως μικρὰ ᾖ. ἔπειτα προϊούσης τῆς ἡλικίης ἀφανίζονται. ἡβῶσί τε ὀψὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. περὶ

oculi rumpantur. Aestate vero iis qui nondum trigesimum annum attigerunt vehementes fiunt sanguinis e naribus eruptiones. Morbi enim qui sacri appellantur, pauci ii quidem, sed vehementes. Hos longioris esse vitae quam caeteros aequum est, iisque ulcera citra inflammationem suboriri, neque admodum exasperari moresque, agrestes potius esse quam mansuetos. Ac viris quidem hi morbi sunt familiares, praeterquam si quis omnes communiter ex temporum anni mutatione invadat. Quod autem ad mulieres attinet, multae ob aquas duras, coctu difficiles et frigidas durae sunt. Neque enim commodae contingunt purgationes menstruae, sed paucae et pravae. Deinde non nisi aegre pariunt neque admodum abortionibus tentantur. Cum vero pepererunt, pueros enutrire non possunt. Lac siquidem aquarum duritate et cruditate extinguitur. Tabes etiam frequentes a partu contingunt. Prae violentia enim ruptis ac vulsionibus prehenduntur. Pueris vero dum parvi sunt, testium tumores aquosi suboriuntur, qui procedente aetate

μὲν οὖν τῶν θερμῶν πνευμάτων καὶ τῶν ψυχρῶν καὶ τῶν πόλεων τουτέων ὧδε ἔχει ὡς προείρηται. ὁκόσαι δὲ κέονται πρὸς τὰ πνεύματα μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων τοῦ ἡλίου καὶ τῶν χειμερινῶν καὶ ὁκόσαι τὸ ἐναντίον τουτέων, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. ὁκόσαι μὲν πρὸς (333) τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κέονται, ταύτας εἰκὸς εἶναι ὑγιεινοτέρας τῶν πρὸς τὰς ἄρκτους ἐστραμμένων καὶ τῶν πρὸς τὰ θερμὰ, ἢν καὶ στάδιον τὸ μεταξὺ ᾖ. πρότερον μὲν γὰρ μετριώτερον ἔχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. ἔπειτα τὰ ὕδατα ὁκόσα πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολάς ἐστιν, ταῦτα λαμπρά τε εἶναι ἀνάγκη καὶ εὐώδη καὶ μαλακὰ καὶ ἐρατεινὰ ἐγγίνεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ὁ γὰρ ἥλιος κωλύει ἀνίσχων καὶ καταλάμπων. τὸ γὰρ ἑωθινὸν ἑκάστοτε αὐτὸς ὁ ἠὴρ ἐπιχεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. || τά τε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων εὔχροά τε καὶ ἀνθηρά ἐστι μᾶλλον, ἢν μή τις νοῦσος ἄλλη κωλύῃ. λαμπρόφωνοί τε οἱ ἄνθρωποι, ὀργήν τε καὶ ξύνεσιν βελτίους εἰσὶν τῶν πρὸς [193] βορέην, εἴπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐμφυόμενα ἀμείνω ἐστίν. ἔοικέ τε μάλιστα ἡ οὕτω κειμένη πόλις ἦρι κατὰ τὴν με-

dispârent feroque hac in civitate pubefcunt. Ac de ventis quidem calidis et frigidis et iis expofitis urbibus, quemadmodum ante dictum eft, ita fe res habet. At vero civitates quae ad ventos inter aeftivum folis ortum et hibernum funt expofitae et quae iis contrario modo fe habent, de his fic fe res habet. Quae quidem foli orienti funt expofitae, eas falubriores effe par eft his quae ad feptentriones et ventos calidos obverfae funt, etfi ftadium unum interfit. Primum fiquidem calor et frigus temperate fe habent, deinde aquas quae folis ortum fpectant omnes limpidas effe et odoratas ac molles et amoenas in hac civitate fuboriri neceffe eft. Sol namque emergens et perluftrans eas reprimit. Diluculum enim ipfe aër ut plurimum femper affundit. Hominum habitus coloratiores et vividiores funt, nifi alius quis morbus prohibeat. Homines clara voce funt praediti, et ad iram ac prudentiam melius funt comparati quam feptentrionales, fiquidem et reliqua illic nascentia praeftantiora funt. Ac fere fic fita civitas, quoad calidi et frigidi

τριότητα τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, τά τε νοσεύματα ἐλάσσω μὲν γίνεται καὶ ἀσθενέστερα, ἔοικε δὲ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν γενομένοις νοσεύμασιν, ταῖς πρὸς τὰ θερμὰ τὰ πνεύματα ἐστραμμένῃσιν. αἵ τε γυναῖκες αὐτόθι ἐναρικύμονες εἰσὶ σφόδρα καὶ τίκτουσι ῥηϊδίως. περὶ μὲν τουτέων ὧδε ἔχει. ὁκόσαι δὲ πρὸς τὰς δύσιας κεῖνται καὶ αὐτέῃσιν ἔστι σκέπη τῶν πνευμάτων τῶν ἀπὸ τῆς ἠοῦς πνεόντων, τά τε θερμὰ πνεύματα παραῤῥεῖ καὶ τὰ ψυχρὰ ἀπὸ τῶν ἄρκτων, ἀνάγκη ταύτας τὰς πόλιας θέσιν κέεσθαι νοσερωτάτην· πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὕδατα οὐ λαμπρά, αἴτιον δὲ ὅτι ὁ ἠὴρ τὸ ἐωθινὸν κατέχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅστις τῷ ὕδατι ἐγκαταμιγνύμενος τὸ λαμπρὸν ἀφανίζει. ὁ γὰρ ἥλιος πρὶν ἄνω ἀρθῆναι οὐκ ἐπιλάμπει. τοῦ δὲ θέρεος ἕωθεν μὲν (334) αὖραι ψυχραὶ πνέουσι, καὶ δρόσοι πίπτουσιν, τὸ δὲ λοιπὸν ἥλιος ἐγκαταδύνων ὥστε μάλιστα διέψει τοὺς ἀνθρώπους, διὸ καὶ ἀχρόους τε εἰκὸς εἶναι καὶ ἀῤῥώστους, τῶν τε νοσευμάτων πάντων μετέχειν μέρος τῶν προειρημένων οὐδὲν αὐτέοις ἀποκέκριται. βαρυφώνους τε εἰκὸς εἶναι καὶ βραγχώδεας διὰ τὸν ἠέρα ὅτι

temperationem veri similis est, tum etiam morbi quidem pauciores et debiliores gignuntur, eorumque morborum sunt similes qui in civitatibus quae ad calidos ventos spectant oriuntur. Et mulieres illic valde foecundae evadunt facileque pariunt. Ac de his hoc quidem habet modo. At vero quae ad occasus sunt expositae et a ventis qui ab oriente spirant obtectae, tum a calidis ventis, tum etiam frigidis a septentrione leviter perflantur, harum urbium situm maxime morbo esse obnoxium necesse est. Primum siquidem aquae minime sunt limpidae. Cujus rei causa est, quod aër plurimum matutinum tempus occupat, qui aquae admixtus illius splendorem obscurat. Neque enim nisi in altum evectus sol splendescit. Per aestatem vero mane quidem aurae frigidae spirant et ros decidit, de reliquo vero ad ipsas sol se demittens quam maxime homines percoquit. Quare et decolores eos esse par est et infirmos, praedictisque omnibus morbis participare, cum nulla ex parte ab eis separentur. Gravem etiam et raucam vocem eos habere est

ἀκάθαρτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτόθι γίγνεται καὶ νοσώδης. οὔτε γὰρ ὑπὸ τῶν βορείων ἐκκρίνεται σφόδρα. οὐ γὰρ προσέχουσι τὰ πνεύματα. ἅ τε προσέχουσιν αὐτέοισιν καὶ προσκεῖνται, ὑδατεινότατά ἐστιν. ἐπεὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικεν εἴ τε μετοπώρῳ μάλιστα ἡ θέσις ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος κατὰ τάς τε ἡμέρης μεταβολὰς, ὅτι πολὺ τὸ μέσον γίγνεται τοῦ τε ἑωθινοῦ καὶ τοῦ πρὸς τὴν δείλην. περὶ μὲν πνευμάτων ἅ τέ ἐστιν ἐπιτήδεια καὶ ἀνεπιτήδεια ὧδε ἔχει. [194] περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑδάτων βούλομαι διηγήσασθαι, ἅ τέ ἐστι νοσώδεα καὶ ἃ ὑγιεινότατα καὶ ὁκόσα ἀφ' ὕδατος κακὰ εἰκὸς γίνεσθαι καὶ ὅσα ἀγαθά. πλεῖστον γὰρ μέρος ξυμβάλλεται ἐς τὴν ὑγιείην. ὁκόσα μὲν οὖν ἐστὶν ἑλώδεα καὶ στάσιμα καὶ λιμναῖα, ταῦτα ἀνάγκη τοῦ μὲν θέρους εἶναι θερμὰ καὶ παχέα καὶ ὀδμὴν ἔχοντα, ἅτε οὐκ ἀπόῤῥυτα ἐόντα, ἀλλὰ τοῦ τε ὀμβρίου ὕδατος ἐπιτρεφομένου ἀεὶ νέου, τοῦ τε ἡλίου καίοντος ἀνάγκη ἄχροά τε εἶναι καὶ πονηρὰ καὶ χολώδεα, τοῦ δὲ χειμῶνος παγετώδεά τε καὶ ψυχρὰ καὶ τεθολωμένα ὑπό τε χιόνος καὶ παγετῶν, ὥστε φλεγματωδέστατα εἶ-

consentaneum, ob aërem qui isthic ut plurimum impurus et morbosus existit. Neque enim ab aquilonibus multum perpurgatur, cum non assidue perflent, qui vero assidue perflant iisque incumbunt, aquosissimi sunt. Quandoquidem qui ab occasu spirant venti, autumno fere similes sunt, similisque est hic civitatis situs quoad diei mutationem quod multum inter matutinum et vespertinum tempus intercedit. Ac de ventis quidem convenientes sint necne, sic se res habet. Deinceps vero de aquis nobis commemorandum est, et quae morbosae et quae saluberrimae existant, et quae ab aqua tum mala tum bona provenire aequum est. Plurimum enim momenti ad sanitatem confert. Quae igitur sunt palustres et stabiles et lacustres, eas per aestatem quidem calidas, crassas et olidas esse necesse est. Cum enim non perfluant, sed semper novo imbre accedente augeantur et a sole exurantur, eas decolores esse et pravas et biliosas necesse est. Per hiemem vero glaciatas et frigidas, et tum a nive tum a glacie returbidas, adeoque maxime pituitam gignere et

ναι καὶ βραγχωδέστατα. τοῖσι δὲ πίνουσι σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶναι καὶ μεμυωμένους, καὶ τὰς γαστέρας σκληράς τε καὶ λεπτὰς καὶ θερμὰς, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τὰς (335) κληΐδας καὶ τὸ πρόσωπον καταλελεπτῆσθαι. ἐς γὰρ τὸν σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται διότι ἰσχνοί εἰσιν. ἐδωδούς τε εἶναι τοὺς τοιουτέους καὶ διψηρούς. τάς τε κοιλίας ξηροτάτας τε καὶ τὰς ἄνω καὶ τὰς κάτω ἔχειν, ὥστε τῶν φαρμάκων ἰσχυροτέρων δεῖσθαι. τοῦτο μὲν τὸ νόσημα αὐτέοισιν ξύντροφόν ἐστιν καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. [195] πρὸς δὲ τουτέοισιν οἱ ὕδρωπές τε καὶ πλεῖστοι γίνονται καὶ θανατωδέστατοι. τοῦ γὰρ θέρεος δυσεντερίαι τε πολλαὶ ἐμπίπτουσι καὶ διάῤῥοιαι καὶ πυρετοί τε τεταρταῖοι πολυχρόνιοι. ταῦτα δὲ τὰ νοσεύματα μηκυνθέντα τὰς τοιαύτας φύσιας ἐς ὕδρωπας καθίστησι καὶ ἀποκτείνει. ταῦτα μὲν αὐτέοισι τοῦ θέρεος γίγνεται. || τοῦ δὲ χειμῶνος τοῖσι νεωτέροισι μὲν περιπνευμονίαι τε καὶ μανιώδη νοσεύματα. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι καῦσοι, διὰ τὴν τῆς κοιλίης σκληρότητα. τῇσι δὲ γυναιξὶν οἰδήματα ἐγγίνεται καὶ φλέγμα λευκὸν, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι

raucedinem excitare. Bibentibus autem lienes ſemper magnos eſſe et compreſſos, ventres vero duros et tenues ac calidos. Humeros vero et jugula et faciem extenuari. In lienem enim carnes colliqueſcunt, ideoque graciles ſunt. Tales vero edaces et ſiticuloſos eſſe neceſſe eſt, ventresque tum ſuperiores tum inferiores ſicciſſimos habere, proindeque medicamentis valentioribus indigere. Hic quidem morbus ipſis et per aeſtatem et per hiemem eſt conſuetus. Ad haec illam aquae inter cutem tum frequentes tum maxime lethales contingunt. Multae enim inteſtinorum difficultates et alvi profluvia per aeſtatem incidunt et febres etiam quartanae diuturnae. Hi autem morbi cum longius producuntur, hujusmodi naturas ad aquam inter cutem deducunt et perimunt. Et hi quidem morbi ipſis per aeſtatem contingunt. Per hiemem vero junioribus pulmonum inflammationes et inſaniae, ſenioribus autem febres ardentes, ob ventris duritiem. Mulieribus vero tumores proveniunt et pituita alba, vixque concipiunt et cum difficultate foetus magnos et tu-

μόλις καὶ τίκτουσι χαλεπῶς. μεγάλα τε τὰ ἔμβρυα καὶ οἰδέοντα. ἔπειτα ἐν τῇσι τροφῇσι φθινώδεά τε καὶ πονηρὰ γίγνεται. ἥ τε κάθαρσις τῇσι γυναιξὶν οὐκ ἐπιγίνεται χρηστὴ μετὰ τὸν τόκον. τοῖσι δὲ παιδίοισιν κῆλαι ἐπιγίγνονται. μάλιστα μὲν τοῖσιν ἀνδράσιν κίρσοι καὶ ἕλκεα ἐν τῇσι κνήμῃσιν, ὥστε τὰς τοιαύτας φύσιας οὐχ οἷόν τε μακροβίους εἶναι, ἀλλὰ προγηράσκειν τοῦ χρόνου τοῦ ἱκνευμένου. ἔτι δὲ αἱ γυναῖκες δοκέουσιν ἔχειν ἐν γαστρὶ καὶ ὁκόταν ὁ τόκος ᾖ, ἀφανίζηται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρός. τοῦτο δὲ γίγνεται ὑπὸ ὑδέρου ὁκόταν ὑδρωπιήσωσιν αἱ ὑστέραι. τὰ μὲν τοιαῦτα ὕδατα νομίζω μοχθηρὰ εἶναι πρὸς ἅπαν χρῆμα. (336) δεύτερα δὲ ὅσων εἶεν αἱ πηγαὶ ἐκ πετρέων, σκληρὰ γὰρ ἀνάγκη εἶναι, ἢ ἐκ γῆς ὅκου θερμὰ ὕδατά ἐστιν, ἢ σίδηρος γίγνεται, ἢ χαλκὸς, ἢ ἄργυρος, ἢ χρύσος, ἢ θεῖον, ἢ στυπτηρία, ἢ ἄσφαλτον, ἢ νίτρον. ταῦτα γὰρ πάντα ὑπὸ βίης γίνονται τοῦ θερμοῦ. οὐ τοίνυν ἐκ τοιαύτης γῆς ὕδατα ἀγαθὰ γίνεται, ἀλλὰ σκληρά τε καὶ καυσώδεα. διουρέεται χαλεπὰ καὶ πρὸς τὴν διαχώρησιν ἐναντία εἶναι. ἄριστα δὲ ὁκόσα ἐκ μετεώρων

midos pariunt, quique postea dum educantur contabescunt et deteriores evadunt. Neque bona post partum mulieribus purgatio contingit. Pueris vero herniae potissimum superveniunt et varices viris tibiarumque ulcera, ut proinde ejusmodi naturae longae esse vitae nequeant, sed ante tempus senescant. Praeterea mulieres sibi praegnantes videntur, et cum pariendi tempus instat, ventris moles disparet. Quod contingit ob aquam intercutem, cum ea uteri laboraverint. Ac hujusmodi quidem aquas ad quidvis paratas esse censeo. Secundo loco eas quarum fontes in saxosis locis sunt, quas duras esse necesse est, aut si ubi calidae aquae existunt, aut ferrum nascitur, aut aes, aut argentum, aut aurum, aut sulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum. Haec enim omnia caloris vi proveniunt. Neque igitur ex hujusmodi terra bonae aquae nascuntur, sed durae et aestuosae, quaeque per urinas non facile feruntur et alvi egestioni adversantur. At vero optimae sunt quae ex sublimibus

χωρίων ῥέει καὶ λόφων γεηρῶν. αὐτά τε γάρ ἐστι γλυκέα καὶ λευκὰ, καὶ τὸν οἶνον φέρειν ὀλίγον οἷά τέ ἐστι. τοῦ δὲ χειμῶνος θερμὰ γίνεται, τοῦ δὲ θέρεος ψυχρά. οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἐκ βαθυτάτων πηγέων. μάλιστα δὲ ἐπαινεῖν ὧν τὰ ῥεύματα πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐῤῥώγασι καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς θερινάς. ἀνάγκη γὰρ λαμπρότερα εἶναι καὶ εὐώδεα καὶ κοῦφα. ὁκόσα δέ ἐστιν ἁλυκὰ καὶ ἀτέραμνα καὶ σκληρά. τῷ μὲν πάντα πίνειν οὐκ ἀγαθά. εἰσὶ δ᾽ ἔνιαι φύσιες καὶ νοσεύματα εἰς ἃ ἐπιτήδειά ἐστιν τὰ τοιαῦτα ὕδατα πινόμενα, περὶ ὧν φράσω αὐτίκα. ἔχει δὲ καὶ περὶ τουτέων ὧδε. ὁκόσων μὲν αἱ πηγαὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἔχουσιν, ταῦτα μὲν ἄριστα αὐτὰ ἑωυτέων ἐστίν. δεύτερα δὲ τῶν τὰ μεταξὺ τῶν θε[197]ρινῶν ἀνατολέων ἐστὶ τοῦ ἡλίου καὶ δύσεων. καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τὰς ἀνατολάς. τρίτα δὲ τὰ μεταξὺ τῶν δυσμέων τῶν θερινῶν καὶ τῶν χειμερινῶν. φαυλότατα δὲ τὰ πρὸς τὸν νότον καὶ τὰ μεταξὺ θερινῆς ἀνατολῆς καὶ δύσιος. καὶ ταῦτα (337) τοῖσι μὲν νοτίοισιν πάνυ πονηρὰ, τοῖσι δὲ βορέοισιν ἀμείνω. τουτέοισι δὲ πρέπει ὧδε χρέεσθαι. ὅστις μὲν ὑγιαίνει τε καὶ

locis et terrae tumulis profluunt. Hae enim dulces sunt et albae, modicumque vinum ferre queunt, per hiemem calidae, per aestatem frigidae. Tales enim ex profundissimis fontibus proveniunt. Maxime vero commendantur, quarum fontes ad solis exortus, praesertimque aestivos decurrunt. Limpidiores enim et boni odoris et leves esse necesse est. Salsae vero et indomitae et durae, in totum quidem ut bibantur improbandae. Sunt tamen naturae quaedam et morbi, quibus tales aquae potu sunt commodae, de quibus mox dicam. Ac de his res ita se habet. Quarum quidem fontes ad orientes spectant, eae inter omnes optimae, secundum has, quae sunt inter aestivos solis exortus et occasus, sed praecipue ad exortus. Tertio loco, quae sunt inter occasus aestivos et hibernos. Deterrimae vero quae ad austrum spectant, quaeque sunt inter aestivum ortum et occasum. Et hae iis quidem qui sunt ad austrum valde pravae, iis vero qui ad septentrionem praestantiores. His hoc modo uti convenit. Qui sanus est ac valet, is nullo habito dis-

ἔῤῥωται μηδὲν διακρίνειν, ἀλλὰ πίνειν αἰεὶ τὸ παρεόν. ὅστις δὲ νούσου εἵνεκα βούλεται τὸ ἐπιτηδειότατον πίνειν, ὧδε ἂν ποιέων μάλιστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης. ὁκόσων μὲν αἱ κοιλίαι σκληραί εἰσιν καὶ ξυγκαίειν ἀγαθαὶ εἶναι, τουτέοισι μὲν τὰ γλυκύτατα ξυμφέρει καὶ κουφότατα καὶ λαμπρότατα. ὁκόσων δὲ μαλθακαὶ αἱ νηδύες καὶ ὑγραί εἰσι καὶ φλεγματώδεες, τούτοισι δὲ τὰ σκληρότατα καὶ ἀτεραμνότατα καὶ τὰ ὑφαλικά, οὕτω γὰρ ἂν ξηραίνοιτο μάλιστα. ὁκόσα γὰρ ὕδατα ἐστὶν ἕψειν ἄριστα καὶ τὰ καιριώτατα, ταῦτα καὶ τὴν κοιλίην διαλύειν εἰκὸς μάλιστα καὶ διατήκειν. ὁκόσα δέ ἐστιν ἀτέραμνα καὶ σκληρὰ καὶ ἥκιστα ἕψειν ἀγαθά, ταῦτα δὲ ξυνίστησι μᾶλλον τὰς κοιλίας καὶ ξηραίνει. ἀλλὰ γὰρ ψευσάμενοί εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων πέρι δι' ἀπειρίην καὶ ὅτι νομίζεται διαχωρητικά. || τὰ δὲ ἐναντιώτατά ἐστιν πρὸς τὴν διαχώρησιν, ἀτέραμνα γὰρ καὶ ἀνέψανα, ὥστε καὶ τὴν κοιλίην ὑπ' αὐτῶν στύφεσθαι μᾶλλον ἢ τήκεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῶν πηγέων ὑδάτων ὧδε ἔχει. περὶ δὲ τῶν ὀμ-

crimine ſemper eam quae adeſt bibat. Qui vero morbi cauſa eam quae maxime conveniat bibere volet, is hoc modo praecipue ſanitatem conſequatur. Quorum quidem ventres duri ſunt et qui prompte ſuccenduntur, iis certe dulciſſimae, laeviſſimae et limpidiſſimae conferunt. Quibus vero ventres inferiores molles ſunt, humidi et maxime pituitoſi, iis duriſſimae et maxime coctu difficiles et aliquantulum ſalſe accommodatae ſunt. Hoc enim modo maxime reſiccari poterint. Quae namque aquae coquendo ſunt optimae et facile liquescunt, eas ventrem diſſolvere ac liquefacere maxime equum eſt. Indomitae vero ac durae et quae coquendo minime idoneae, eae ventres magis cogunt et reſiccant. At vero de aquis ſalſis propter imperitiam falluntur quidam, quodque alvum ſolvere exiſtimentur, cum maxime alvi dejectioni repugnent. Indomitae enim ſunt et coqui nequeunt, proindeque ab eis venter potius adſtringitur quam eliquetur. At de fontium quidem aquis hoc modo ſe res habet. Quae autem ex imbribus colliguntur et ex nive

Ed. Chart. VI. [197. 198.] Foes. I. 285. Ed. Lind. I. (537. 538.)
βρίων καὶ ὁκόσα ἀπὸ χιόνος φράσω ὅκως ἔχει. τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα καὶ γλυκύτατά ἐστιν καὶ λεπτότατα καὶ λαμπρότατα. τήν τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τό τε λεπτότατον καὶ κουφότα(338)τον. δῆλον δὲ αἱ ἅλες ποιέουσιν. τὸ μὲν γὰρ ἁλμυρὸν λείπεται αὐτέου ὑπὸ παχέος καὶ βαρέος καὶ γίγνεται ἅλες. τὸ δὲ λεπτότατον ὁ ἥλιος ἀναρπάζει ὑπὸ κουφότητος, ἀνάγει δὲ τὸ τοιοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν ὑδάτων μόνον τῶν λιμναίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐξ ἁπάντων ἐν ὁκόσοισιν ὑγρόν τί ἐστιν. ἔνεστι δὲ ἐν παντὶ χρήματι. καὶ ἐξ αὐτέων τῶν ἀνθρώπων ἄγει τὸ λεπτότα[198]τον τῆς ἰκμάδος καὶ κουφότατον. τεκμήριον δὲ μέγιστον, ὅταν ἄνθρωπος ἐν ἡλίῳ βαδίζῃ, ἢ καθίζῃ ἱμάτιον ἔχων. ὁκόσα μὲν τοῦ χρωτὸς ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, οὐχ ἱδρώῃ ἄν· ὁ γὰρ ἥλιος ἀναρπάζει τὸ προφαινόμενον τοῦ ἱδρῶτος. ὁκόσα δὲ ὑπὸ τοῦ ἱματίου ἐσκέπασται, ἢ ὑπ' ἄλλου του, ἱδροῖ. ἐξάγεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ βιάζεται. σώζεται δὲ ὑπὸ τῆς σκέπης, ὥστε μὴ ἀφανίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ὁκόταν δὲ εἰς σκιὴν ἀφίκηται, ἅπαν τὸ σῶμα ὁμοίως διΐει.

fiunt, quomodo se habeant enarrabo. Aquae igitur ex imbribus collectae levissimae et dulcissimae sunt, tenuissimae et limpidissimae. Sol enim quod imprimis in aqua est tenuissimum et levissimum sursum educit et rapit. Id autem ex ipso mari patet, in quod quo salsum est, propter crassitudinem et gravitatem remanet et mare evadit, tenuissimum vero propter levitatem sol ad se rapit. Neque vero tale quid ex aquis solum lacustribus sursum educit, verum etiam ex ipso mari et ex omnibus in quibus aliquid humoris inest, quod quavis in re inest. Quin etiam ex ipsis hominibus tenuissimum ac levissimum humorem educit. Cujus rei maximum est indicium, cum homo vestibus indutus in sole ambulaverit aut sederit. Quascunque enim corporis partes sol aspicit, hae nullum sudorem emittunt. Sol enim quicquid sudoris comparet, ad se rapit. Quae vero veste aut alia quavis re conteguntur, hae exudant. Per vim enim a sole sudor elicitur, servatur autem a tegumento, ne a sole deleatur. Cum vero ad umbram pervenerit, tum corpus

Ed. Chart. VI. [198.] Foës. I. 285. Ed. Lind. I. (338. 339.)

οὐ γὰρ ἔτι ὁ ἥλιος ἐπιλάμπει. διὰ ταῦτα δὲ καὶ σήπεται τῶν ὑδάτων τάχιστα ταῦτα καὶ ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν τὸ ὄμβριον, ὅτι ἀπὸ πλείστων συνῆκται καὶ συμμέμικται, ὥστε σήπεσθαι τάχιστα. ἔτι δὲ πρὸς τουτέοισιν ἐπειδὰν ἁρπασθῇ καὶ μετεωρισθῇ περιφερόμενον καὶ καταμεμιγμένον ἐς τὸν ἠέρα, τὸ μὲν θολερὸν αὐτέου καὶ νυκτοειδὲς ἐκκρίνεται καὶ ἐξίσταται καὶ γίγνεται ἠὴρ καὶ ὀμίχλη. τὸ δὲ λεπτότατον καὶ κουφότατον αὐτέου λείπεται καὶ γλυκαίνεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καιόμενόν τε καὶ ἑψόμενον. γίγνεται δὲ καὶ τἄλλα (339) πάντα τὰ ἑψόμενα αἰεὶ γλυκέα. ἕως μὲν οὖν διεσκεδασμένον ᾖ καὶ μή πω ξυνεστήκῃ, φέρεται μετέωρον. ὁκόταν δέ κου ἀθροισθῇ καὶ ξυστραφῇ ἐς τὸ αὐτὸ ὑπὸ ἀνέμων ἀλλήλοισιν ἐναντιωθέντων ἐξαίφνης, τότε καταῤῥήγνυται ᾗ ἂν τύχῃ πλεῖστον ξυστραφέν. τότε γὰρ ἐοικὸς τοῦτο μᾶλλον γίνεται, ὁκόταν τὰ νέφεα μὴ ὑπὸ ἀνέμου στάσιν ἔχοντος, ὡρμημένα ἐόντα καὶ χωρέοντα ἐξαίφνης ἀντικόψῃ πνεῦμα ἐναντίον καὶ ἕτερα νέφεα, ἐνταῦθα μὲν πρῶτον αὐτέου ξυστρέφεται. τὰ δὲ ὄπισθεν ἐπιφέρεταί τε καὶ οὕτω παχύνεται καὶ

aequaliter ſudore diffluit. Neque enim amplius ſol affulget. Atque eam ob cauſam inter aquas etiam hae citiſſime putreſcunt odoremque pravum habet aqua pluvia et quod ex pluribus collecta eſt et permixta, proindeque celerrime putreſcat. Ad haec quoque cum rapta eſt in ſublime evecta circumfertur et aëri permiſcetur, quod quidem in ea eſt turbidum et noctem referens, excernitur et ſecedit et aër ac nebula evadit. Tenuiſſimum vero et leviſſimum relinquitur et a ſole uſtum et coctum dulceſcit. Quin et alia omnia quae coquuntur ſemper dulcia evadunt. Dum igitur diſperſa nec dum collecta fuerit, in ſublime fertur. At ubi coacervata et a ventis inter ſe adverſariis derepente in ſe coacta fuerit, tum deorſum prorumpit, qua parte copioſa collecta fuerit. Tunc enim iſtud magis contingere par eſt, cum nubes vento ſtabilitatem minime habente agitatae ac delatae derepente contrario vento et aliis nubibus occurſarint. Hic quidem prima ipſius pars cogitur. Poſterior vero inſuper accedit eaque ratione craſſior et nigrior evadit, ac pondere deorſum prorumpit imbresque oriuntur. Atque

μελαίνεται καὶ ξυστρέφεται ἐς τὸ αὐτὸ καὶ ὑπὸ βαρέος καταῤῥήγνυται καὶ ὄμβροι γίνονται. [199] ταῦτα μέν ἐστιν ἄριστα κατὰ τὸ εἰκός. δεῖται δὲ ἀφέψεσθαι καὶ ἀποσήπεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν καὶ βράγχος καὶ βαρυφωνίην τοῖς πίνουσι προΐστασθαι. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων πονηρὰ πάντα. ὁκόταν γὰρ ἅπαξ παγῇ, οὐκ ἔτι ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν καθίσταται, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτέου λαμπρὸν καὶ κοῦφον καὶ γλυκὺ ἐκκρίνεται καὶ ἀφανίζεται, τὸ δὲ θολωδέστατον καὶ σταθμωδέστατον λείπεται. γνοίης δ' ἂν ὧδε. εἰ γὰρ βούλει ὅταν ᾖ χειμὼν ἐς ἀγγεῖον μέτρῳ ἐγχέας ὕδωρ, θεῖναι ἐς τὴν αἰθρίην, ἵνα πήξεται μάλιστα, ἔπειτα τῇ ὑστεραίῃ εἰσενεγκὼν εἰς ἀλέαν, ὅπου χαλάσῃ μάλιστα ὁ παγετὸς, ὁκόταν δὲ λυθῇ ἀναμετρεῖν (340) τὸ ὕδωρ, εὑρήσεις ἔλασσον συχνῷ. τοῦτο τεκμήριον ὅτι ὑπὸ τῆς πήξιος ἀφανίζεται καὶ αναξηραίνεται τὸ κουφότατον καὶ λεπτότατον, οὐ τὸ βαρύτατον καὶ παχύτατον οὐ γὰρ ἂν δύναιτο. || ταύτῃ οὖν νομίζω πονηρότατα ταῦτα τὰ ὕδατα εἶναι τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλου καὶ τὰ τουτέοισιν ἑπόμενα πρὸς ἅπαντα χρήματα.

has quidem aquas optimas esse rationi est consentaneum, ut tamen excoquantur et excolentur opus habent. Sin minus, odorem pravum obtinent et bibentibus raucitatem et vocis gravitatem adesse aequum est. Pravae vero omnes quae ex nive et glacie fiunt. Ubi enim semel concreverint, non amplius ad pristinam naturam redeunt. Sed quod in his quidem est splendidum et leve et dulce, excernitur et evanescit, remanet vero quod turbidissimum et ponderosissimum. Quod hac ratione deprehendas. Si enim hiemis tempore vasculum certa aquae mensura affusa, sub dio exponere voles, uti maxime congeletur, deinde postridie in locum calidum delatum, ubi glacies maxime liquescat, tumque soluta fuerit, iterum aquam metiaris, aquam multo pauciorem reperias. Hoc certe indicio cognosces quod congelatione id quod est levissimum et tenuissimum evanescit et expirat, non quod gravissimum et crassissimum, cum id ei contingere nequeat. Hanc igitur ob causam aquas de nive et glacie liquatas earumque similes ad quidvis pessimas esse existimo. Atque

περὶ μὲν οὖν ὀμβρίων ὑδάτων καὶ τῶν ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων οὕτως ἔχει. λιθιῶσι δὲ μάλιστα ἄνθρωποι καὶ ὑπὸ νεφριτίδων καὶ στραγγουρίης ἁλίσκονται καὶ ἰσχιάδων καὶ κῆλαι γίνονται, ὅκου ὕδατα πίνουσι παντοδαπώτατα καὶ ἀπὸ ποταμῶν μεγάλων, εἰς οὓς ποταμοὺς ἕτεροι ἐμβάλλουσιν, καὶ ἀπὸ λίμνης, εἰς ἣν ῥεύματα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἀφικνεῦνται, καὶ ὁκόσοι ὕδασιν ἐπακτοῖσιν χρέονται διὰ μακροῦ ἀγομένοισι καὶ μὴ ἐκ βραχέος. οὐ γὰρ οἷόν τε ἕτερον ἑτέρῳ ἐοικέναι ὕδωρ. ἀλλὰ τὰ μὲν γλυκέα εἶναι, τὰ δὲ ἁλυκά τε καὶ στυπτηριώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ θερμῶν ῥέειν. ξυμμισγόμενα δὲ ταῦτα ἐς ταὐτὸν ἀλλήλοισιν στασιάζει καὶ κρατέει ἀεὶ τὸ ἰσχυρότατον. ἰσχύει δὲ οὐκ ἀεὶ τωὐτὸ, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο καὶ τὰ πνεύματα· τῷ μὲν γὰρ βορέης τὴν ἰσχὺν παρέχεται, τῷ δὲ ὁ νότος. καὶ τῶν λοιπῶν πέρι ωὑτὸς λόγος. [200] ὑφίστασθαι οὖν τοῖσι τοιουτέοισιν ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἰλὺν καὶ ψάμμον. καὶ ἀπὸ τούτων πινευμένων τὰ νοσήματα γίνεται τὰ προειρημένα. ὅτι δὲ οὐχ ἅπασιν, ἑξῆς φράσω. ὁκόσων μὲν

de aquis quidem quae ex imbribus, nivibus et glacie colliguntur, ad hunc ſe res habet modum. At vero calculo maxime tentantur et renum morbis, ac urinae ſtillicidio et coxendicum affectionibus corripiuntur, herniaeque iis ſuboriuntur, qui cujusque modi aquas bibunt, aut de magnis fluminibus, in quae alia decurrunt, et de ſtagno in quod multarum et cujusvis generis aquarum rivuli deveniunt, quique adveotitiis aquis utuntur, quae ex longo et minime brevi intervallo deducuntur. Neque enim fieri poteſt ut aquae inter ſe ſimiles ſint, verum aliae dulces ſunt, aliae ſalſae et aluminoſae, aliae de calidis effluunt. Atque hae ſimul permixtae inter ſe diſſident et ſemper ſuperat quae valentiſſima eſt. Neque ſemper eadem viribus pollet, ſed alias alia. Sed et ex ventis huic quidem boreas vires praebet, illi vero auſter, et de reliquis eadem eſt ratio. Ex his igitur limum et arenam in vaſis ſubſidere neceſſe eſt, et ex earum potu praedicti morbi gignuntur. Quod vero non omnibus, deinceps dicam. Quibus quidem alvus tum fluida tum ſana

ἥ τε κοιλίη εὔροός τε καὶ ὑγιηρής ἐστιν. καὶ ἡ κύστις μὴ πυρετώδης, μηδὲ ὁ στό(341)μαχος τῆς κύστιος ξυμπέφρακται λίην, οὗτοι μὲν διουρεῦσι ῥηϊδίως, καὶ ἐν τῇ κύστει οὐδὲν ξυστρέφεται. ὁκόσων δὲ ἂν ἡ κοιλίη πυρετώδης ᾖ, ἀνάγκη καὶ τὴν κύστιν ταυτὸ πάσχειν. ὁκόταν γὰρ θερμανθῇ μᾶλλον τῆς φύσιος, ἐφλέγμηνεν αὐτῆς ὁ στόμαχος. ὁκόταν δὲ ταύτη πάθῃ, τὸ οὖρον οὐκ ἀφίησιν, ἀλλ' ἐν ἑωυτέῳ ξυνέψει καὶ συγκαίει. καὶ τὸ μὲν λεπτότατον αὐτέου ἀποκρίνεται καὶ τὸ καθαρώτατον διϊεῖ καὶ ἐξουρέεται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ θολωδέστατον ξυστρέφεται καὶ συμπήγνυται. τὸ μὲν πρῶτον μικρὸν, ἔπειτα μεῖζον γίνεται. κυλινδεύμενον γὰρ ὑπὸ τοῦ οὔρου, ὅ τι ἂν ξυνίστηται παχὺ ξυναρμόζει πρὸς ἑωυτό. καὶ οὕτως αὔξεταί τε καὶ πωροῦται. καὶ ὁκόταν οὐρέῃ, πρὸς τὸν στόμαχον τῆς κύστιος προσπίπτει ὑπὸ τοῦ οὔρου βιαζόμενον καὶ κωλύει οὐρέειν καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρήν. ὥστε τὰ αἰδοῖα τρίβουσι καὶ ἕλκουσι τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα. δοκέει γὰρ αὐτέοις τὸ αἴτιον ἐνταῦθα εἶναι τῆς οὐρήσιος. τεκμήριον δὲ, ὅτι οὕτως ἔχει· τὸ γὰρ οὖρον λαμπρότατον οὐρέουσιν

est, et vesica minime ignea, neque vesicae os cum ea valde conspirat, ii quidem facile urinam emittunt, neque quicquam in vesica colligitur. Quibus vero alvus ignea fuerit, vesicam etiam eadem affectione teneri necesse est. Cum enim magis quam natura postulet calefacta fuerit, os ipsius inflammatione tentatur, Sic autem affectum urinam non emittit, sed in sese concoquit et adurit, et quod quidem in ea est tenuissimum secernitur, quodque purissimum transit et cum urina educitur, quae vero crassissimum ac turbidissimum, colligitur et concrescit, primum quidem minore copia, deinde majore. Cum enim per urinam volutatur, quicquid crassum constitit ad sese applicat, eoque modo augetur et in totum durescit. Dumque urinam emittit, ab urina vi propulsum ad vesicae os collabitur et urinam impedit doloremque vehementem exhibet. Proindeque pueri calculo laborantes pudenda confricant et vellicant, quod ipsis reddendae urinae causa eo loco esse videatur. Hoc autem ita se habere indicio est, quod qui calculo laborant urinam ad

Ed. Chart. VI. [200. 201.] Foes. I. 286. Ed. Lind. I. (341. 342.)

οἱ λιθιῶντες πρὸς τὸν γινόμενον ὀῤῥὸν, ὅτι τὸ παχύτατον καὶ χολωδέστατον αὐτέου μένει καὶ συστρέφεται, τὰ μὲν πλεῖστα οὕτω λιθιᾷ. γίνεται δὲ παισὶν καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος, ἢν μὴ ὑγιηρὸν ᾖ, ἀλλὰ θερμόν τε λίην καὶ χολῶδες. τὴν γὰρ κοιλίην διαθερμαίνει καὶ τὴν κύστιν, ὥστε τὸ οὖρον ξυγκαιόμενον ταῦτα πάσχειν. καὶ φημὶ ἄμεινον εἶναι τοῖς παι-(342)δίοισιν τὸν οἶνον ὡς ὑδαρέστατον διδόναι. ἧσσον γὰρ τὰς φλέβας ξυγκαίει καὶ συναυαίνει. τοῖσι δὲ θήλεσιν αἰδοίοις γίνεται οὐχ ὁμοίως. ὁ γὰρ οὐρητὴρ βραχύς ἐστιν ὁ τῆς κύστιος καὶ εὐρὺς, ὥστε βιάζεται τὸ οὖρον ῥηϊδίως. οὔτε γὰρ τῇ χειρὶ τρίβει τὸ αἰδοῖον ὥσπερ τὸ ἄρσεν, οὔτε ἅπτεται τοῦ οὐρητῆρος. ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντέτρηνται. καὶ διότι οἱ οὐρητῆρες εἰσὶν εὐρεῖς καὶ πίνουσι πλεῖον ἢ οἱ παῖδες. περὶ μὲν οὖν τουτέων ὧδε ἔχει, ἢ ὅτι τουτέων ἐγγύτατα. [201] περὶ δὲ ἐτῶν ὧδε ἄν τις ἐνθυμεύμενος διαγινώσκοι, ὁκοῖόν τι μέλλει ἔσεσθαι τὸ ἔτος, εἴτε νοσερὸν εἴτε ὑγιηρόν. ἢν μὲν γὰρ κατὰ λόγον γίνηται τὰ σημεῖα ἐπὶ τοῖς ἄστροισι δύνουσί τε

instar seri limpidissimam reddunt, cum quod in ea est crassissimum ac maxime returbidum isthic maneat ac versetur. Ac plerique quidem hoc modo calculum gignunt. Gignitur autem et pueris ex lacte, si non salubre fuerit, sed valde calidum et biliosum. Ventrem enim concalefacit et vesicam ac proinde dum urina simul aduritur, istam affectionem sentit. Et mea quidem sententia praestat pueris vinum quam maxime dilutum exhibere, cum nimirum venas minus adurat et resiccet. At in mulieribus pudendis non eodem modo contingit. Vesicae enim fistula urinaria brevis est et ampla, ut facile urinam propellat. Neque enim manu pudendum velut masculus confricat, neque fistulam urinariam contingit, quod intra pudenda perforata sit. Cumque meatus urinarii ampli sint, plus enim quam pueri bibunt. Ac de his quidem hoc modo se res habet, aut ad haec quam proxime accedit. De annis autem hoc modo consideratione adhibita quis statuat, qualisnam annus futurus sit, numne salubris an morbosus. Si quidem secundum rationem in si-

Ed. Chart. VI. [201. 203.] Foës. I. 286. 287. Ed. Lind. I. (542. 543.)

καὶ ἐπιτέλλουσιν, ἔν τε τῷ μετοπώρῳ ὕδωρ ἐπιγένηται, || καὶ ὁ χειμὼν μέτριος, καὶ μήτε λίην εὔδιος μήτε ὑπερβάλλων τὸν καιρὸν τῷ ψύχει, ἔν τε τῷ ἦρι ὕδατα γένηται ὡραῖα καὶ ἐν τῷ θέρει, οὕτω τὸ ἔτος ὑγιεινότατον εἰκὸς εἶναι· [203] ἢν δὲ ὁ μὲν χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἦρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τὸ θέρος πυρετῶδες γίνεσθαι καὶ ὀφθαλμίας ἐμποιεῖν. ὁκόταν γὰρ τὸ πνῖγος ἐπιγένηται ἐξαίφνης, τῆς τε γῆς ὑγρῆς ἐούσης ὑπὸ τῶν ὄμβρων τῶν ἐαρινῶν καὶ ὑπὸ τοῦ νότου, ἀνάγκη διπλόον τε καῦμα εἶναι, ἀπό τε τῆς γῆς διαβρόχου ἐούσης καὶ θερμῆς καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καίοντος, τῶν τε κοιλιῶν μὴ ξυνεστηκουσῶν τοῖς ἀνθρώποις, μήτε τοῦ ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου. οὐ γὰρ οἷόν τε τοῦ ἦρος τοιουτέου ὄντος μὴ οὐ πλαδᾷν τὸ σῶμά καὶ τὴν σάρκα, ὥστε τοὺς πυρετοὺς ἐπιπίπτειν ὀξυτάτους ἅπασιν, μάλιστα δὲ τοῖσιν φλεγμα(343)τίῃσι. καὶ δυσεντερίας εἰκός ἐστιν γίγνεσθαι καὶ τῇσι γυναιξὶν καὶ τοῖς εἴδεσιν ταῖς ὑγροτάτοισι. καὶ ἢν μὲν ἐπὶ κυνὸς ἐπιτολῇ ὕδωρ ἐπιγένηται καὶ χειμὼν καὶ οἱ ἐτησίαι πνεύσωσιν, ἐλπὶς παύσασθαι καὶ

derum ortu et occasu signa appareant, si per autumnum pluat, et hiems sit moderata, neque admodum blanda neque praeter modum frigida, et vere ac aestate aquae tempestivae eveniant, sic annum saluberrimum esse consentaneum est. Quod si hiems quidem sicca et aquilonia, ver vero pluvium et austrinum fuerit, aestatem febribus abundare et lippitudines inducere necesse est. Ubi enim ab imbribus vernis et ab austro terra humectata fuerit, et plenior aestus derepente supervenerit, tum a terra madida et calida existente, tum a sole adurente ardorem conduplicari necesse est, hominum ventribus minime consistentibus neque resiccato cerebro. Neque enim ubi ver tale extiterit fieri potest quin corpus et caro nimio humore diffluant, ita ut omnibus ac maxime pituitosis acutissimae febres immineant. Mulieribus vero et naturis maxime humidis intestinorum difficultates contingere par est. Ac siquidem sub caniculae exortum aqua et hiberna tempestas supervenerit etesiaeque spiraverint, quietis

τὸ μετόπωρον ὑγιηρὸν γενέσθαι· ἢν δὲ μὴ, κίνδυνος θανάτους τε γενέσθαι τοῖσι παιδίοισι καὶ τῇσι γυναιξίν. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσιν ἥκιστα. τούς τε περιγενομένους εἰς τεταρταίους ἀποτελευτᾷν. καὶ ἐκ τῶν τεταρταίων ἐς ὕδρωπας. ἢν δ' ὁ χειμὼν νότιος γένηται καὶ ἔπομβρος καὶ εὔδιος, τὸ δὲ ἦρ βόρειόν τε καὶ αὐχμηρὸν καὶ χειμέριον, πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας, ὁκόσαι ἂν τύχωσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσαι καὶ ὁ τόκος αὐτέῃσιν ᾖ, πρὸς τῷ ἦρι ἐκτιτρώσκεσθαι· ὁκόσαι δ' ἂν καὶ τέκωσιν, ἀκρατέα τὰ παιδία τίκτειν καὶ νοσώδη, ὥστε ἢ αὐτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ ζῶσι λεπτά τε ἐόντα καὶ ἀσθενέα καὶ νοσώδεα. ταῦτα μὲν τῇσι γυναιξίν. τοῖς δὲ λοιποῖσι δυσεντερίας καὶ ὀφθαλμίας ξηράς. καὶ ἐνίοισι καταῤῥους ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὸν πνεύμονα. τοῖσι μὲν οὖν φλεγματίῃσι τὰς δυσεντερίας εἰκὸς γίγνεσθαι. καὶ τῇσι γυναιξὶν φλέγματος ἐπικαταῤῥυέντος ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος. τοῖσι δὲ χολώδεσιν ὀφθαλμίαι ξηραὶ διὰ τὴν θερμότητα καὶ ξηρότητα τῆς σαρκός. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι καταῤῥους διὰ τὴν ἀραιότητα καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν φλεβῶν, ὥστε

ſpes eſt autumnumque ſalubrem fore. Alioqui periculum eſt ne pueri et mulieres moriantur, minime vero ſenes, aut ne qui evaſerint in quartanas tandem incidant et ex quartanis in aquam inter cutem. At ſi hiems quidem auſtrina, pluvioſa et placida fuerit, ver vero aquilonium, ſiccum et tempeſtuoſum, primum quidem mulieres quae praegnantes extiterint et quibus partus in ver imminet, abortionem facturas eſt veriſimile, quae vero etiam pepererint adeo imbecillos ac morboſos foetus parituras, ut aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles et valetudinarii vivant. Atque haec quidem mulieribus, reliquis vero inteſtinorum difficultates et lippitudines ſiccas, nonnullisque defluxiones a capite in pulmonem. Pituitoſis itaque inteſtinorum difficultates fieri par eſt, ac mulieribus pituita a cerebro defluente propter naturae humiditatem. Bilioſis vero lippitudines ſiccas ob carnis caliditatem et ſiccitatem. Senibus autem defluxiones ob venarum raritatem ac diſtentionem, ut ex his nonnulli

Ed. Chart. VI. [103. 204.] Foes. I. 287. Ed. Lind. I. (343. 344.)

ἐξαίφνης τοὺς μὲν ὑπὸ φρενίτιδος ἀπόλλυσθαι, τοὺς δὲ παραπλήκτους γίνεσθαι τὰ δεξιά. ὁκόταν γὰρ τοῦ χειμῶνος ἐόντος νοτίου τοῦ θερμοῦ τοῦ σώματος μὴ ξυνίσταται, μηδὲ φλέβες τοῦ ἦρος ἐπιγενομένου βορείου (344) καὶ αὐχμηροῦ καὶ ψυχροῦ ὁ ἐγκέφαλος, ὁπηνίκα αὐτὸν ἔδει ἅμα καὶ τῷ ἦρι διαλύεσθαι καὶ καθαίρεσθαι ὑπό τε κορύζης καὶ βράγχων, τηνικαῦτα πήγνυταί τε καὶ συνίσταται, ὥστε ἐξαίφνης τοῦ θέρεος ἐπιγενομένου καὶ τοῦ καύματος καὶ τῆς μεταβολῆς ἐπιγινομένης, ταῦτα τὰ νοσεύματα ἐπιπίπτειν. καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασι ἐπιγίγνονται. οὐ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως. ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται καὶ νότιον καὶ τὸ μετόπωρον, χειμῶνα ἀνάγκη νοσερὸν εἶναι, καὶ τοῖς φλεγματίῃσι καὶ τοῖς γε[204]ραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων καύσους γίγνεσθαι εἰκὸς, τοῖσι δὲ χολώδεσιν πλευρίτιδας καὶ περιπλευμονίας. ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ βόρειον, τὸ δὲ μετόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα καὶ σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνεσθαι, καὶ προσέτι βράγχους καὶ κορύζας καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιας. ἢν δὲ βόρειόν τε

repente intereant, alii dextra parte resoluti jaceant. Cum enim hieme existente austrina et calida, corpus non constringatur neque venae vere aquilonio et sicco ac frigido superveniente cerebrum quod una cum vere dissolvi et purgari a gravedine et raucedine oportebat, tunc densatur et cogitur, proindeque accedente derepente aestate, aestuque ac mutatione contingente, hi morbi ingruant, tandemque reliquis morbis cum ventres facile resiccari nequeant, intestinorum laevitates et aquae inter cutem succedant. Si vero aestas pluviosa fuerit et austrina et autumnus similiter, morbosam esse hiemem necesse est, iisque qui pituita abundant et quadragesimum annum excesserunt febres ardentes contingere aequum est, biliosis vero morbos laterales et pulmonum inflammationes. At si aestas sicca et aquilonia fuerit, autumnus vero pluvius et austrinus, sub hiemem capitis dolores et cerebri siderationes fieri par est, ac praeterea raucedines, gravedines et tusses, et nonnullis quoque tabes. Quod

Ed. Chart. VI. [204.] Foeſ. I. 287. 288. Ed. Lind. I. (344. 345.)

ἢ καὶ ἄνυδρον καὶ μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον || μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ, τοῖσι μὲν φλεγματίῃσι φύσει ξυμφέροι μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας καὶ τῇσι γυναιξίν· τοῖσι δὲ χολώδεσι τοῦτο πολεμιώτατον γίνεται. λίην γὰρ ἀναξηραίνονται καὶ ὀφθαλμίαι αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται ξηραὶ καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι ἐνίοισιν καὶ μελαγχολίαι. τῆς γὰρ χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον ἀναλοῦται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ δριμύτατον λείπεται καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐτὸν (345) λόγον ἄφνω ταῦτα νοσεύματα αὐτέοις γίγνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίῃσι πάντα ταῦτα ἀρωγά ἐστιν. ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται, ὑπ' ἄλλων τ' ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι. ἢν δὲ ὁ χειμὼν βόρειος γένηται καὶ ξηρὸς, τὸ δὲ ἦρ νότιον καὶ ἔπομβρον, κατὰ τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί· τοῖσι δὲ παισὶ καὶ γυναιξὶν πυρετοί. κατὰ ταῦτά τις ὁ νοεύμενος καὶ σκοπούμενος προειδείη ἂν τὰ πλεῖστα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων τὰς μεγίστας καὶ μήτε φάρμακον διδόναι ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ τι ἐς κοιλίην μήτε τέμνειν πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα

ſi aquilonius et ſiccus fuerit autumnus, ac neque ſub canem, neque ſub arcturum pluvioſus, pituitoſis quidem praecipueque natura humidis et mulieribus confert, bilioſis vero hoc eſt maxime adverſum. Admodum enim reſiccantur, iisque lippitudines aridae contingunt et febres acutae ac diuturnae, quibusdam etiam melancholiae. In bile namque quicquid eſt humidiſſimum et aquoſiſſimum conſumitur, quod vero craſſiſſimum et acerrimum remanet, quod in ſanguine eadem quoque ratione accidit, unde ii morbi illis contingunt. Pituitoſis vero haec omnia auxilio ſunt. Reſiccantur enim et ad hiemem perveniunt, ab aliis temporibus invicem ſuccedentibus reſiccati. Qui igitur haec mente complexus et contemplatus fuerit, is ex mutationibus plurima fere praevidebit. Praecipue vero maximae anni temporum mutationes obſervandae ſunt, ut neque medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neque partes circa ventrem uramus aut ſecemus ante dies decem, aut etiam plures. Maxime tamen

ἢ καὶ πλείονες· μέγιστα δέ εἰσιν αἱ δέκα. καὶ ἐπικινδυνόταται ἡλίου τροπαὶ ἀμφότεραι καὶ μᾶλλον θεριναί· καὶ ἰσημεριναὶ νομιζόμεναι εἶναι ἀμφότεραι, μᾶλλον δὲ αἱ μετοπωριναί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπιτολὰς φυλάσσεσθαι καὶ μάλιστα τοῦ κυνός. ἔπειτα ἀρκτούρου καὶ ἐπὶ πληϊάδων δύσει. τά τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν κρίνεται. καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει, τὰ δὲ λήγει, τὰ δὲ ἄλλα πάντα μεθίσταται εἰς ἕτερον εἶδος καὶ ἑτέρην κατάστασιν. περὶ μὲν τουτέων οὕτως ἔχει. [205] βούλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης δεῖξαι ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα. καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς μορφῆς, τί διαλλάσσει καὶ μηθὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων πολὺς ἂν εἴη λόγος, περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ πλεῖστον διαφερόντων ἐρέω ὥς μοι δοκέει ἔχειν. τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυομένων καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάντα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἥ τε χώρη τῆς χώρης (346) ἡμερωτέρη καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα καὶ ἐνεργό-

sufficient decem. Ac maximi periculi plena sunt ambo solstitia, praecipueque aestivum. Periculosissima etiam ambo aequinoctia existimantur, maxime vero autumnale. Siderum quoque ortus observandi, praecipueque caniculae, deinde arcturi et vergiliarum occasus. His enim potissimum diebus morbi judicationem subeunt et alii quidem perimunt, alii vero desinunt, aliique omnes in aliam formam et statum transeunt. Ac de his quidem ad hunc se res habet modum. Ac de Asia et Europa indicare volo quantum inter se per omnia distent, tum quantum homines formis varient, nihilque inter se simile habeant. De omnibus certe longa foret oratio, verum de praecipuis et plurimum inter se differentibus dicam ut se res habere mihi videatur. Mea quidem sententia Asia plurimum Europae praestat, tum eorum omnium natura quae e terra producuntur tum hominum. Longe enim pulchriora et majora omnia in Asia gignuntur, regioque ipsa hac nostra mitior et hominum mores humaniores

τερα. τὸ δὲ αἴτιον τουτέων ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων, ὅτι τοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ τῶν ἀνατολῶν κεῖται πρὸς τὴν ἠῶ, τοῦ τε ψυχροῦ ποῤῥωτέρω· τὴν δὲ αὔξησιν καὶ ἡμερότητα παρέχει πλεῖστον ἁπάντων, ὁκόταν μηδὲν ᾖ ἐπικρατοῦν βιαίως, ἀλλὰ παντὸς ἰσομοιρίη δυναστεύῃ. ἔχει δὲ κατὰ τὴν Ἀσίην οὐ πανταχῇ ὁμοίως, ἀλλ' ὅση μὲν τῆς χώρης ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτάτη ἐστὶν καὶ εὐδενδροτάτη καὶ εὐδιεστάτη καὶ ὕδασι μάλιστα κέχρηται τοῖσί τε οὐρανίοισιν καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐκκέκαυται λίην, οὔτε ὑπὸ αὐχμῶν καὶ ἀνυδρίης ἀναξηραίνεται, οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη. νοτίη τε καὶ διάβροχός ἐστιν ὑπό τε ὄμβρων πολλῶν καὶ χιόνος. τά τε ὡραῖα αὐτόθι πολλὰ ἐοικὸς γίνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ σπερμάτων καὶ ὁκόσα αὐτὴ ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτά. ὧν τοῖσι καρποῖσι χρέονται ἄνθρωποι, ἡμεροῦντες ἐξ ἀγρίων καὶ ἐς ἐπιτήδειον μεταφυτέοντες. τά τε ἐντρεφόμενα κτήνεα εὐθύνειν εἰκὸς καὶ μάλιστα τίκτειν τε πυκνότατα καὶ ἐκτρέφειν κάλλιστα, || τούς τε ἀνθρώπους εὐτραφεῖς εἶναι καὶ τὰ εἴδεα

et benigniores. Quorum quidem caufa eft tempeftatum anni temperatio, cum in medio folis exortu ad auroram fit expofita, a frigore longe procul remota. Incrementum autem et moderationem omnium maxime praebet, cum nihil fit quod per vim fuperet, fed omnium fit aequabilis poteftas. Neque tamen ubique per totam Afiam ad eundem modum fe habent omnia. Sed quae quidem regio in medio calidi et frigidi fita eft, ea certe feraciffima eft et arboribus maxime confita et blandiffima, aquisque praecipue fruitur coeleftibus et ex terra provenientibus. Neque enim calore admodum exuritur neque fqualoribus et aquarum penuria reficcatur, neque frigore violatur, fed auftro objecta imbribus multis et nive perfunditur, multaque illic fua tempeftivitate nafci par eft, quae ex feminibus quaeque ex terrae plantis proveniunt, quorum fructibus homines fruuntur ex agreftibus domefticos faciendo et in fuum ufum transferendo. Pecoraque illic enutrita abundare vel maxime aequum eft, crebriusque parere et optime educare, hominesque habi-

Ed. Chart. VI. [205. 206.] Foës. I. 289. Ed. Lind. I. (346. 347.)
καλλίστους καὶ μεγέθη μεγίστους, καὶ ἥκιστα διαφόρους ἔς τά τε εἴδεα αὐτῶν καὶ τὰ μεγέθεα, (347) εἰκός τε τὴν χώρην ταύτην προσεγγύτατα εἶναι τοῦ κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν μετριότητα τῶν ὡρέων. τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ἀταλαίπωρον καὶ τὸ ἔμπονον καὶ τὸ θυμοειδὲς οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεσθαι μήτε ὁμόφυλον μήτε ἀλλόφυλον, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν κρατέειν, διότι πολύμορφα γίνεται τὰ ἐν τοῖς θηρίοις. περὶ μὲν οὖν Αἰγυπτίων καὶ Λιβύων οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ τοῦ ἡλίου τῶν ἀνατολῶν τῶν χειμερινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης, οὗτος γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. τὰ δὲ ἔθνεα ταῦτα ταύτῃ διάφορα αὐτὰ ἑωυτέων μᾶλλόν ἐστι τῶν προδιηγημένων, διὰ τὰς μεταβολὰς [206] τῶν ὡρέων καὶ τῆς χώρης τὴν φύσιν. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὴν γῆν ὁμοίως ἅπερ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίστας μεταβολὰς ποιέονται καὶ πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη καὶ ἀνωμαλωτάτη ἐστίν. καὶ εὑρήσεις ὄρη τε πλεῖστα

tiores esse formaque praestantes et magnitudinis eximiae, formaque et corporum proceritate non admodum inter se dissimiles. Hanc regionem ad anni temporum naturam et moderationem proxime accedere consentaneum est. Virilis autem animus, aerumnarum et laborum tolerantia atque audacia in hujusmodi naturis innasci nequit, neque ejusdem generis aut diversi conjunctione ducuntur, verum in ipsis libidinem dominari necesse est. Ideoque multiformes in feris partus gignuntur. Atque de Aegyptiis ac Libycis ad hunc quidem modum se res habere videtur. De his vero qui sunt ad hiberni solis ortus dexteram ad Maeotidem usque paludem, quae est Europae atque Asiae terminus, habet se res ad hunc modum. Atque hae quidem gentes cum propter anni tempestatum mutationes tum ob regionis naturam longe magis inter se differunt quam quae ante sunt enarratae. Habet autem hoc solum eodem plane modo quo etiam apud reliquos homines. Ubi namque anni tempora maximas et creberrimas mutationes faciunt, illic efferatissima et maxime inaequalis regio existit, montesque plurimos et

καὶ δασέα καὶ πεδία καὶ λειμῶνας ὄντας. ὅκου δὲ αἱ ὧραι μὴ μεγάλαι ἀλλάσσουσιν, ἐκείνοις ἡ χώρη ὁμαλωτάτη ἐστίν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, εἴ τις βούλεται ἐνθυμέεσθαι. εἰσὶ γὰρ φύσιες αἱ μὲν ὄρεσιν ἐοικυῖαι δενδρώδεσί τε καὶ ἀφύδροισι, αἱ δὲ λεπτοῖσί τε καὶ ἐνύδροις, αἱ δὲ λειμακεστέροις τε καὶ ἑλώδεσι, αἱ δὲ πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ. (348) αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν εἰσὶ διάφοροι. ἢν δὲ διάφοροι ἔωσι μετὰ σφῶν αὐτέων, διαφοραὶ καὶ πλείονες γίνονται τοῖς εἴδεσιν. καὶ ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων παραλείψω. ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. καὶ πρῶτον περὶ τῶν μακροκεφάλων. τουτέων γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν· τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τοῦ μήκους τῆς κεφαλῆς, νῦν δὲ καὶ ἡ φύσις ξυμβάλλεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γενναιοτάτους ἡγέονται. ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε. τὸ παιδίον ὁκόταν γένηται τάχιστα, τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦ-

densos, campos item et prata in ea invenias. At ubi anni tempora non admodum variant, illic ea regio maxime aequalis est. Ad eundem vero modum se in hominibus habet, si quis animum advertat. Sunt enim quaedam naturae montosis locis, silvosis et aqua carentibus similes, quaedam tenuibus et aquosis, quaedam etiam pratorum et paludum naturam referunt, quaedam etiam ad planitiei nudorumque et siccorum naturam accedunt. Anni enim tempora, quae formarum naturam variant, inter se differunt, cumque inter se diversa existant, varias et multiplices formas producunt. Ac eas quidem gentes quae parum inter se differunt, praetermittam, quae vero plurimum aut natura aut institutis inter se discrepant, de his quemadmodum se habeant mihi dicendum est, inprimisque de macrocephalis, cum ex his nulla alia gens capita similia habeat. Ac initio quidem hominum institutum longitudinis capitis causa fuisse videtur. Nunc vero natura etiam ad institutum accedit. Longissima enim habentes capita generosissimos existimant. Hujusmodi autem est institutum. Cum primum editus est infans, caput

Ed. Chart. VI. [206.] Foës. I. 289. 290. Ed. Lind. I. (348. 349.)

σαν μαλακοῦ ἐόντος ἀναπλήσσουσι τῇσι χερσὶν καὶ ἀναγκάζουσιν ἐς τὸ μῆκος αὔξεσθαι, δεσμά τε προσφέροντες καὶ τεχνήματα ἐπιτήδεια ὑφ᾽ ὧν τὸ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται, τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο, ὥστε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος ἐν φύσει ἐγένετο, ὥστε τὸν νόμον μηκέτι ἀναγκάζειν. ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν νοσερῶν νοσερός. εἰ οὖν γίγνονται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν φαλακροὶ καὶ ἐκ γλαυκῶν γλαυκοὶ καὶ ἐκ διεστραμμένων στρεβλοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος καὶ περὶ τῆς ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λό(349)γος, τί κωλύει καὶ ἐκ μακροκεφάλου μακροκέφαλον γίγνεσθαι; νῦν δὲ ὁμοίως οὐδέ τι γίγνονται ὡς πρότερον. ὁ γὰρ νόμος οὐκ ἔτι ἰσχύει διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν οὖν τουτέων οὕτως μοι δοκεῖ· περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει, ἡ χώρη ἐκείνη ἑλώδης ἐστὶ καὶ θερμὴ καὶ ὑδατεινὴ καὶ δασεῖα, ὄμβροι τε αὐτόθι γίγνονται πᾶσαν ὥρην πολλοί τε καὶ ἰσχυροὶ, ἥ τε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἕλεσιν ἐστὶν, τά τε οἰκήματα ξύλινα καὶ καλάμινα ἐν ὕδασι μεμηχανημένα, || ὀλίγῃ τε χρέονται βαδι-

ejus adhuc tenellum et molle manibus effingunt et in longitudinem adolescere cogunt, vinculis et idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur et longitudo augeatur. Hoc institutum primum hujusmodi naturae dedit initium. Successu vero temporis in naturam abiit, ut proinde instituto nil amplius opus esset. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus provenit, ex sanis quidem sanum et ex morbosis morbosum. Si igitur ex calvis calvi gignuntur, ex caesiis caesii et ex distortis ut plurimum distorti, eademque in caeteris formis valet ratio, quid prohibet cur non etiam ex macrocephalo macrocephalus gignatur? Etsi nunc quoque perinde ut antea non nascuntur, obsolescente per hominum incuriam instituto. Ac de his quidem sic sentio. Jam vero de his qui Phasim accolunt, regio est palustris, calida, aquosa et densa, imbribusque copiosis et vehementibus fere semper persunditur. Homines in paludibus vitam degunt et domos ligneas et arundineas in aquis fabresactas habent, raro ur-

σει κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ μονοξύλοις διαπλέουσιν ἄνω καὶ κάτω. διώρυγες γὰρ πολλαί εἰσιν. τὰ δὲ ὕδατα θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε τοῦ ἡλίου σηπόμενα καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα. αὐτός τε ὁ Φᾶσις στασιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν καὶ ῥέων ἠπιώτατα. οἵ τε καρποὶ γινόμενοι αὐτέοι πάντες ἀναλθέες εἰσὶν κατατεθηλυσμένοι καὶ ἀτελέες ὑπὸ πολυπληθείης τοῦ ὕδατος. διὸ καὶ οὐ πεπαίνονται. ἠήρ τε πουλὺς κατέχει τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. διὰ ταύτας δὴ τὰς προφάσιας τὰ εἴδεα ἀπηλλαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν οἱ Φασιηνοί. τά τε γὰρ μεγέθη μεγάλοι, τὰ πάχεα δ᾽ ὑπερπαχέες. ἄρθρον τε κατάδηλον οὐδὲν οὐδὲ φλέψ. τήν τε χροιὴν (350) ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι. φθέγγονταί τε βαρύτατον ἀνθρώπων τῷ ἠέρι χρεώμενοι οὐ λαμπρῷ, ἀλλὰ χνοώδεϊ τε καὶ διερῷ. πρὸς ταλαιπωρέειν τε τὸ σῶμα ἀργότεροι πεφύκασιν. [207] αἵ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν οὔτε πρὸς τὸ πνῖγος οὔτε πρὸς τὸ ψῦχος. τά τε πνεύματα πολλὰ νότια, πλὴν αὔρης μιῆς ἐπιχωρίης. αὕτη δὲ πνέει ἐνίοτε βίαιος καὶ

bes et emporia adeunt, verum navigiis ex ligno uno cavatis ſurſum ac deorſum trajiciunt, cum foſſas habeant plurimas. Aquas bibunt calidas, ſtatarias, ſole putrefactas et imbribus auctas. Ipſeque Phaſis prae caeteris fluminibus maxime ſtagnans eſt et leviſſime defluit, fructusque qui illic naſcuntur, nullum incrementum accipiunt, effeminati ſunt et prae aquarum copia imperfecti, ideoque ad maturitatem minime perveniunt. Aer quoque caliginoſus ab aquis ſublatus hanc regionem occupat. His ſane de cauſis Phaſiani corporis formam a caeteris hominibus longe diverſam habent. Proceritate enim corporis et craſſitudine valde excedunt, neque articulus ullus neque venae comparent, pallidoque ſunt colore velut morbo regio detenti, cumque aere utantur minime puro, ſed caliginoſo et maxime humido, graviſſimam prae aliis omnibus vocem edunt. Sunt etiam ad corporis exercitationem natura pigriores, annique tempeſtates quoad aeſtum aut frigus non multum variant. Venti iis plurimi ſunt auſtrini, potiſſimum unus ejus regionis peculiaris, qui

χαλεπὴ καὶ θερμὴ καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσιν τοῦτο τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνεῖται. ὁκόταν δὲ πνέῃ, ἀσθενὴς καὶ βληχρός. περὶ μὲν τῆς φύσιος καὶ τῆς διαφορῆς καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ οὕτως ἔχει. περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσιν τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοὶ καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας τὰς μεταβολὰς ποιεύμεναι οὔτε ἐπὶ τὸ θερμὸν οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ παραπλήσιαι. οὐ γὰρ γίνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ τοῦ σώματος. ἀφ᾽ ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγριοῦσθαί τε καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θερμοῦ μετέχειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ αὐτέῳ ἀεὶ ὄντα. αἱ γὰρ μεταβολαὶ εἰσὶ τῶν πάντων, ἀεί τε ἀγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐκ ἐῶσι ἀτρεμίζειν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας ἄναλκες εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀσιηνόν. καὶ προσέτι διὰ τοὺς νόμους. (351) τῆς γὰρ Ἀσίης τὰ πολλὰ βασιλεύεται. ὅκου δὲ μὴ αὐτοὶ ἑωυτέων εἰσὶ καρτεροὶ ἄνθρωποι μη-

interdum violentior, molestior et calidior spirat, quem Cenchrona nominant. Boreas vero non admodum huc pervenit, quod si aliquando spiret, debilis tamen et valde lenis existit. Atque hunc quidem in modum qui Asiam et Europam incolunt tum natura tum forma inter se differunt. Quod autem ad animi ignaviam et mollitiem attinet, cur Asiatici Europaeis minus pellicosi existant et moribus sint lenioribus, anni tempestates in causa sunt, quae non magnas tum ad calorem tum ad frigus permutationes faciunt, verum similes permanent, unde neque mens stupore percellitur, neque corpus vehementer a suo statu dimovetur. Ex quibus iram exasperari, ac prudentiae et caloris compotes fieri magis aequum est, quam si eodem semper statu permaneant. Mutationes enim inter omnia hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Quas ob causas mihi Asiaticorum genus omni ope destitutum videtur, quibus praeterea eorum instituta accedere debent. Multo enim maxima Asiae pars regum imperio regitur. Qui vero sui potestatem non ha-

δὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, οὐ περὶ τουτέου αὐτέοισιν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅκως τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν, ἀλλ' ὅκως μὴ δόξωσι μάχιμοι εἶναι. οἱ γὰρ κίνδυνοι οὐχ ὅμοιοι εἰσίν. τοὺς μὲν γὰρ στρατεύεσθαι εἰκὸς καὶ ταλαιπωρέειν καὶ ἀποθνήσκειν ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν, ἄπο τε παιδίων καὶ γυναικὸς ἐόντας καὶ τῶν λοιπῶν φίλων. καὶ ὁκόσα μὲν ἂν χρηστὰ καὶ ἀνδρεῖα ἐργάσωνται, οἱ δεσπόται ἀπ' αὐτέων αὔξονταί τε καὶ ἐκφύονται, τοὺς δὲ κινδύνους καὶ θανάτους αὐτοὶ καρποῦνται. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισιν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό τε πολεμίων καὶ ἀργίης, ὥστε καὶ εἴ τις φύσει πέφυκεν ἀνδρεῖος καὶ εὔψυχος, ἀποτρέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων. μέγα δὲ τεκμήριον τούτων. ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες ἢ βάρβαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ' αὐτόνομοί εἰσι καὶ ἑωυτέοισιν ταλαιπωρεῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοι εἰσὶ πάντων. τοὺς γὰρ κινδύνους ἑωυτέων πέρι κινδυνεύουσιν. καὶ τῆς ἀνδρείης ἀντέοι τὰ ἆθλα φέρονται καὶ τῆς δειλίης τὴν ζημίην ὡσαύτως. || εὑρήσεις δὲ καὶ τοὺς Ἀσιηνοὺς διαφέροντας αὐτοὺς ἑωυτέων, τοὺς μὲν βελτίονας, τοὺς δὲ φαυλοτέρους ἐόντας. τουτέων δὲ αἱ

bent, neque sui juris sunt, sed dominis subditi, ii rerum bellicarum nullam curam habent, sed ut ne bellicosi videantur. Neque enim aequalia pericula impendent. Hos siquidem pro dominis in militiam proficisci et labores tolerare mortemque oppetere necesse est, relictis domi liberis, uxore ac reliquis amicis. Quod si probe ac viriliter se gesserint, inde dominis opes augentur et crescunt, ipsi praeter pericula et caedes nullum fructum percipiunt. Ad haec ab hujusmodi hominibus propter rei militaris inertiam ac otium, regionem relinqui necesse est, cum ut quisque natura fortis est et magni animi, ita maxime leges detrectat. Cujus rei hoc magnum est indicium, quod quicunque in Asia Graeci ac barbari dominis minime sunt subditi, sed liberi et sui laboris quaestum faciunt, ii omnium bellicosissimi existunt. Sibi enim ipsis pericula subeunt et ut fortitudinis praemia reportant, ita ignaviae poenas luunt. Asiaticos autem plurimum inter se differre, et hos quidem nobiliores, illos vero ignobi-

μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὡρέων, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖς (352) προτέροισι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὕτως ἔχει. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ἔστιν ἔθνος Σκυθικὸν, ὃ περὶ τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων, Σαυρομάται καλεῦνται. τουτέων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε καὶ τοξεύουσιν καὶ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ μάχονται τοῖς πολεμίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἔωσιν. οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ μέχρις ἂν τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι, καὶ οὐ πρότερον [208] συνοικέουσιν ἤπερ τὰ ἱερὰ θύουσαι τῷ ἐν νόμῳ. ἣ δ' ἂν ἄνδρα ἑωυτῇ ἄρηται, παύεται ἱππαζομένη, ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοίνου στρατείης. τὸν δεξιὸν δὲ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν. παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις αἱ μητέρες χάλκεον τετεχνημένον ἢ ἐπ' αὐτῷ τουτέῳ διάπυρον ποιέουσαι πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασιν τὸν δεξιὸν καὶ ἐπικαίεται, ὥστε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἐκδιδόναι. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Σκυθέων τῆς μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὑτοῖσιν ἐοίκασι καὶ οὐδαμῶς ἄλλοις· ωὑτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν

liores esse comperior. Quorum quidem causa ad anni tempestatum mutationes, quemadmodum antea diximus, referenda est. Atque sic quidem de his qui Asiam incolunt. In Europa autem gens est Scythica, quae Maeotim paludem incolit et a reliquis plurimum differt; Sauromatae appellantur. Eorum feminae equitant, arcu utuntur et ex equo jaculantur et cum hostibus bellum gerunt, quoad virgines existunt, neque ante virginitatem deponunt quam tres hostes interfecerint, neque prius cum viris congrediuntur quam sacra deo patrio more peregerint. Quod si qua sibi virum delegerit, equitatu soluta est, nisi communis expeditionis necessitas ingruat. Dextram autem mammam non habent. Puellis enim adhuc infantibus ferro ad id fabricato et candente dextrae mammae admoto eam matres exurunt, ut ne incrementum accipiat, sed ad dextrum humerum et brachium omne robur et copia transmittatur. De reliquis autem Scythis, cum forma inter se sint similes et aliis dissimiles, eadem

Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰσὶ βεβιασμένοι, οἱ δ᾽ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. ἡ δὲ Σκυθέων ἐρημίη καλευμένη πεδιάς ἐστι καὶ λειμακώδης καὶ ψιλὴ καὶ ἔνυδρος μετρίως. ποταμοὶ γάρ εἰσι μεγάλοι οἳ ἐξοχετεύουσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων. ἐνταῦθα καὶ οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ καλεῦνται ὅτι οὐκ ἔστιν οἰκήματα, ἀλλ᾽ ἐν ἁμάξαις (353) οἰκεῦσιν. αἱ δὲ ἅμαξαι εἰσὶν αἱ μὲν ἐλάχισται τετράκυκλοι, αἱ δὲ ἑξάκυκλοι. αὗται δὲ πιλοῖς περιπεφραγμέναι. εἰσὶ δὲ καὶ τετεχνασμέναι ὥσπερ οἰκήματα τὰ μὲν ἁπλᾶ, τὰ δὲ τριπλᾶ. ταῦτα δὲ καὶ στεγνὰ πρὸς ὕδωρ καὶ πρὸς χιόνα καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. τὰς δὲ ἁμάξας ἕλκουσι ζεύγεα τὰς μὲν δύο, τὰς δὲ τρία βοῶν κέρως ἄτερ. οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα ὑπὸ ψύχεος. ἐν ταύταις μὲν οὖν ταῖς ἁμάξαις γυναῖκες διαιτεῦνται. αὐτοὶ δ᾽ ἐφ᾽ ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες. ἕπονται δὲ αὐτέοις καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι. μένουσι δ᾽ ἐν τῷ αὐτέῳ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρῃ αὐτέοισιν τοῖς κτήνεσιν ὁ χόρτος· ὁκόταν δὲ μηκέτι, εἰς ἑτέρην χώρην ἔρχονται. αὐτοὶ δ᾽ ἐσθίουσι κρέα ἑφθὰ καὶ πί-

ratio quae de Aegyptiis habenda est, nisi quod hi calore, illi frigore urgentur. At vero solitudo Scythica appellata in planitie sita est et pratis abundat, nuda et modice aquosa est. Magni enim fluvii aquam ex campis per rivos deducunt. In hac Scythae Nomades dicti degunt, quod domos nullas habeant, sed in curribus habitent, quorum vel minimi quatuor, reliqui sex rotis aguntur. Hi autem insuper coactilibus ex lana crassa compactis sunt obducti et ad instar domorum fabricati, alii quidem simplici, alii etiam triplici tabulato, ipsique in angustum coarctati adversus omnes aquarum, nivis ac ventorum injurias. Currus trahunt; alios quidem duo boum paria, alios tria, atque hi prae frigore cornua non habent. His igitur in curribus mulieres degunt, ipsi vero viri in equis vehuntur. Eos sequuntur pecorum greges et boves et equi. Tam diuque uno in loco subsistunt, quoad ipsis pecoribus pabulum sufficit, quo deficiente ad aliam regionem commigrant. Carnibus coctis vescuntur et

Ed. Chart. VI. [208.] Foes. I. 291. 292. Ed. Lind. I. (353. 354.)

νουσι γάλα ἵππων. καὶ ἱππάκην τρώγουσιν, τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων. τὰ μὲν εἰς τὴν δίαιταν αὐτέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νόμους περί τε τῶν ὡρέων καὶ τῆς μορφῆς, ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὸ Σκυθικὸν γένος καὶ ἔοικεν αὐτὸ ἑωυτέῳ, ὥσπερ τὸ Αἰγύπτιον. καὶ ἥκιστα πολύγονόν ἐστιν· καὶ ἡ χώρη ἐλάχιστα θηρία τρέφει κατὰ μέγεθος καὶ πλῆθος. κεῖται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις καὶ τοῖς ὄρεσιν τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει. ὅ τε ἥλιος τελευτῶν ἐγγύτατα γίγνεται, ὁκόταν ἐπὶ τὰς θερινὰς ἔλθῃ περιόδους, καὶ τότε ὀλίγον χρόνον θερμαίνει. καὶ οὐ σφόδρα τὰ διαπνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλιγάκις καὶ ἀσθενέα, ἀλλ' ἀπὸ (354) τῶν ἄρκτων ἀεὶ πνέουσιν πνεύματα ψυχρὰ ἀπό τε χιόνος καὶ κρυστάλλων καὶ ὑδάτων πολλῶν. οὐδέποτε δὲ τὰ ὄρεα ἐκλείπει. ἀπὸ τουτέων δὲ δυσοίκητά ἐστιν. ἠήρ τε κατέχει πουλὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία. || καὶ ἐν νότοισι διαιτεῦνται. ὥστε τὸν μὲν χειμῶνα ἀεὶ εἶναι, τὸ δὲ θέρος ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ λίην. μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ καὶ οὐκ ἐστεφάνωνται ὄρεσιν,

lacte equino in potu utuntur et hippaco, hoc eſt caſeo equino victitant. Ac de eorum victus ratione et curribus hactenus quidem dictum eſt, ſimulque de anni temporibus, quodque Scythica gens forma multum a reliquis hominibus diverſa eſt, ſibi ipſi ſimilis non ſecus ac Aegyptii. Minime foecundum eſt hoc hominum genus, ipſaque regio pauciſſimas feras alit neque magnitudine neque multitudine inſignes. Sub ipſis enim urſis Ripaeisque montibus, unde boreas ſpirat, eſt poſita, ſolque cum ad extremam converſionem aeſtivam venerit, proxime accedit et tunc quidem exiguo tempore caleſcit. Neque venti ex calidis locis ſpirantes, niſi rari ac debiles huc admodum perveniunt, ſed venti frigidi ab urſis, nive, glacie et multis aquis perpetuo ſpirant, neque unquam montes deſerunt, unde non niſi aegre habitari poſſunt. Aërque multus tota die campos occupat, ipſique in humidis locis degunt. Quare perpetua fere illis eſt hiems, aeſtas vero pauciſſimis diebus, neque his admodum magna. Planities enim illis ſublimis eſt et nuda, neque montibus cincta, ſed

Ed. Chart. VI. [208. 209.] Foës. I. 292. Ed. Lind. I. (354. 355.)

ἀλλ' ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. καὶ τὰ θηρία οὐ γίγνεται μεγάλα, ἀλλ' οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ γῆν σκεπάζεσθαι. ὁ γὰρ χειμὼν κωλύει καὶ τῆς γῆς ἡ ψιλότης. καίτοι οὐκ ἔστιν ἀλέα οὐδὲ σκέπη. αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι οὐδὲ ἰσχυραὶ, ἀλλ' ὅμοιαι καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διότι καὶ τὰ εἴδεα ὅμοια αὐτὰ ἑωυτέοις εἰσίν. σίτῳ τε χρέονται ἀεὶ ὁμοίως, ἐσθῆτί τε τῇ αὐτέῃ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος, τόν τε ἠέρα ὑδατεινὸν ἕλκοντες καὶ παχὺν, τά τε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ παγετῶν, τοῦ τε ταλαιπώρου ἀπεόντος. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ σῶμα ταλαι[209]πωρέεσθαι οὐδὲ τὴν ψυχὴν, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί. διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐστὶ καὶ σαρκώδεα, καὶ ἄρθρα καὶ ὑγρὰ καὶ ἄτονα, αἵ τε κοιλίαι ὑγρόταται πασέων κοιλιῶν αἱ κάτω. οὐ γὰρ οἷόν τε νηδὺν ἀναξηραίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ χώρῃ καὶ φύσει καὶ ὥρης καταστάσει, ἀλλὰ διὰ πιμελήν τε καὶ ψιλὴν τὴν (355) σάρκα, τά τε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισιν τά τε ἄρσενα τοῖς ἄρσεσιν καὶ τὰ θήλεα τοῖς θήλεσι. τῶν γὰρ ὡρέων παραπλησίων ἐουσέων φθοραὶ οὐκ ἐγ-

ſub urſis acclivis. Neque ferae illis magnae, ſed quae ſub terra abſcondi poſſint naſcuntur. Hiems enim et terrae nuditas prohibet, quanquam et apricis et opacis locis caret. Nam neque magnae neque vehementes ſunt anni temporum mutationes, ſed ſimiles et parum differentes, unde et formas inter ſe ſimiles habent. Eodem etiam victu ſemper et amictu utuntur hieme et aeſtate, aëremque aquoſum et craſſum attrahunt et aquas ex nivibus et glacie bibunt, nullaque corporis exercitatione utuntur, cum vel corpus, vel animus exerceri nequeat, ubi mutationes non ſunt vehementes. Has ob cauſas eos habitu eſſe craſſo et carnoſo neceſſe eſt, articulis vero humidis et enervatis et ventribus maxime humidis, omnium tamen maxime inferiore alvo. In hac enim regione natura et tempeſtatum anni conſtitutione ipſa reſiccari nequit. Sed propter pinguedinem et carnis glabritiem forma inter ſe ſunt ſimiles tum mares maribus tum feminae feminis. Cum enim anni tempora ſimiliter ſe habeant,

γίγνονται οὐδὲ κακώσιες ἐν τῇ τοῦ γονοῦ ξυμπήξει, ἣν μή τινος ἀνάγκης βιαίου τύχῃ ἢ νούσου. μέγα δὲ τεκμήριον ἐς τὴν ὑγρότητα παρέξομαι. Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἅπαντας ὅσοι Νομάδες, εὑρήσεις κεκαυμένους τούς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρέων καὶ τὰ στήθεα, ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν, δι᾽ ἄλλ᾽ οὐδὲν ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τὴν μαλακίην. οὐ γὰρ δύνανται οὔτε τοῖς τόξοις ξυντείνειν οὔτε τῷ ἀκοντίῳ ἐμπίπτειν τῷ ὤμῳ ὑπὸ ὑγρότητος καὶ ἀτονίης. ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ, καὶ ἐντονώτερα μᾶλλον γίνεται καὶ τροφιμώτερα καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα μᾶλλον. ῥοϊκὰ δὲ γίνεται καὶ πλατέα πρῶτον μὲν ὅτι οὐ σπαργανοῦνται ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, οὐδὲ νομίζουσιν διὰ τὴν ἱππασίην ὅκως ἂν ἔνεδροι ἔωσιν. ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἕδρην. τά τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἂν οὐχ οἷά τε ἐφ᾽ ἵππου ὀχέεσθαι, τὸ πολὺ τοῦ χρόνου κάθηται ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταναστάσιας καὶ περιελάσιας. τὰ δὲ θήλεα θαυμαστὸν οἷον ῥοϊκὰ εἶναι τὰ εἴδεα. πυῤῥὸν δὲ τὸ

nullae corruptiones neque vitia in prima seminis conformatione contingunt, nisi violento aliquo casu aut morbo id accidat. Eorum autem humiditatis magnum hoc est argumentum, quod Scythas plerosque ac praecipue Nomadas, humeris, brachiis, primis manuum juncturis, pectoribus, coxendicibus et lumbis exustis esse comperias, nullam sane aliam ob causam quam naturae humiditatem et mollitiem. Nam neque arcus intendere neque humero jaculum contorquere, ob humiditatem ac impotentiam possunt. Cum vero uruntur, ex articulis humoris copia resiccatur, eorumque corpora validiora, habitiora et firmioribus articulis redduntur, fluida vero fiunt et lata primum quidem quod fasciis non involvantur, quemadmodum fieri solet in Aegypto, neque id pro more habent ob equitationem, quo firmius equis insideant, deinde vero ob vitam sedentariam. Ex his namque mares quoad equis vehi nequeunt, longo tempore in curribus sedent parumque propter locorum transmutationes et peragrationes inambulant. At mulieres stupendum in

γένος (356) ἐστὶν τὸ Σκυθικὸν διὰ τὸ ψῦχος, οὐκ ἐπιγενομένου ὀξέως τοῦ ἡλίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος ἡ λευκότης ἐπικαίεται καὶ γίγνεται πυῤῥή. πολύγονον δὲ οὐχ οἷόν τε εἶναι φύσιν τοιαύτην. οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἐπιθυμίη τῆς μίξιος γίνεται πολλὴ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τῆς κοιλίης τὴν μαλθακότητά τε καὶ τὴν ψυχρότητα, ἀπὸ τῶν ἥκιστα εἰκὸς εἶναι ἄνδρα οἷόν τε λαγνεύειν· καὶ ἔτι ὑπὸ τῶν ἵππων ἀεὶ κοπτόμενοι ἀσθενεῖς γίγνονται εἰς τὴν μίξιν. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ προφάσιες γίγνονται· τῇσι δὲ γυναιξὶν ἥ τε πιότης τῆς σαρκὸς καὶ ὑγρότης. οὐ γὰρ δύνανται ἔτι ξυναρπάζειν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. οὔτε γὰρ ἐπιμήνιος κάθαρσις αὐτέῃσιν γίγνεται ὡς χρεὼν ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ χρόνου, τό τε στόμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον, αὗταί τε ἀταλαίπωροι καὶ πιεραὶ, καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ μαλακαί. || καὶ ὑπὸ τουτέων τῶν ἀναγκαίων οὐ πολύγονόν ἐστιν τὸ γένος τὸ Σκυθικόν. μέγα δὲ τεκμήριον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν. οὐ γὰρ φθάνουσι παρὰ ἄνδρα ἀφικνεύμεναι καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι

modum habitu ſunt corporis fluxo. Gens autem Scythica propter frigus fulvo eſt colore, cum ad eos ſol vehemens non accedat. A frigore autem albedo exuritur fitque fulva. Foecunda vero ejusmodi natura eſſe non poteſt. Neque enim viri multa coeundi cupiditate tenentur, ob corporis humiditatem ventrisque mollitiem et frigiditatem. Ex quibus viros minime venerem exercere poſſe par eſt. Eo accedit, quod perpetua equitatione fracti, ad coitum imbecilles redduntur. Atque eae quidem in viris cauſae ſunt. In mulieribus vero carnis pinguedo et humiditas. Neque enim uteri genitale ſemen ad ſe rapere queunt. Neque eis ut decet menſtrua purgatio, ſed parcior et longiore tempore contingit, ipſumque uteri os prae pinguitudine concluditur, ſemenque genitale mimime ſuſcipit. Ipſaeque nulla corporis exercitatione utuntur et praepingues ſunt, earumque ventres frigidi et molles. Ex quibus neceſſario conſequitur non admodum foecundam eſſe Scytharum gentem. Cujus rei magnam conjecturam praebent famulae, quae cum viro-

Ed. Chart. VI. [209. 210.] Foes. I. 293. Ed. Lind. I. (356. 357.)

διὰ τὴν ταλαιπωρίην καὶ ἰσχνότητα τῆς σαρκός. ἔτι τε πρὸς τουτέοισιν εὐνουχίαι γίνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθῃσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονταί τε ὁμοίως. καλεῦνταί τε οἱ τοιοῦτοι ἀνανδριεῖς. οἱ μὲν ἐπιχώριοι τὴν αἰτίην προστιθέασι θεῷ καὶ σέβονται [210] τουτέους τοὺς (357) ἀνθρώπους καὶ προσκυνέουσι, δεδοικότες περί γε ὡυτέων ἕκαστοι. ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ ταῦτα τὰ πάθεα θεῖα εἶναι καὶ τἄλλα πάντα, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου θειότερον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα. ἕκαστον καὶ ἔχει φύσιν τῶν τοιουτέων καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται. καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὥς μοι δοκέει γίγνεσθαι φράσω. ὑπὸ τῆς ἱππασίης αὐτέους κέδματα λαμβάνει, ἅτε ἀεὶ κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσίν. ἔπειτα ἀποχωλοῦνται καὶ ἕλκονται τὰ ἰσχία οἳ ἂν σφόδρα νοσήσωσιν. ἰῶνται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἄρχηται ἡ νοῦσος, ὄπισθεν τοῦ ὠτὸς ἑκατέρην φλέβα τάμνουσιν. ὅταν δὲ ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ὕπνος ὑπολαμβάνει ὑπὸ ἀσθενείας καὶ καθεύδουσιν. ἔπειτα ἀνεγείρονται οἱ μέν τινες ὑγιεῖς ἐόντες, οἱ δ' οὔ. ἐμοὶ μὲν

rum congressum non appetant, propter exercitationem et carnis gracilitatem concipiunt. Ad haec quoque plerique Scythae eunuchi fiunt et munia muliebria obeunt, ac velut mulieres factitant et loquuntur vocanturque hi evirati aut effeminati. Ac regionis quidem incolae causam deo acceptam referunt et hujusmodi homines reverentur et colunt, sibi quisque timentes ne quid tale contingat. At mea quidem sententia hi omnes affectus divini sunt, ut et reliqui omnes, nullusque altero divinior aut humanior existit, sed divini omnes, cum horum quodque suam naturam habeat, neque quicquam citra naturam fiat. Atqui quomodo hic affectus mihi contingere videatur enarrabo. Ex equitatione eos prehendunt diuturnae ex defluxione affectiones, quae κέδματα dicuntur, nimirum semper pendentibus exequis eorum pedibus. Deinde qui vehementer aegrotant, claudicant, iisque coxendices contrahuntur. Hac autem ratione sibi medentur. Cum aegrotare coeperint, utramque venam post aures incidunt, cumque sanguis effluxerit, prae imbecillitate somno corripiuntur et ob-

Ed. Chart. VI. [210.] · Foes. I. 293. Ed. Lind. I. (357. 358.)

οὖν δοκέει ἐν ταύτῃ τῇ ἰήσει διαφθείρεσθαι. εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες, ἃς ἐάν τις ἐπιτάμῃ, ἄγονοι γίνονται οἱ ἐπιτμηθέντες. ταύτας τοίνυν μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐπιτάμνειν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἐπειδὰν ἀφίκωνται παρὰ γυναῖκας, καὶ μὴ οἷοί τε ὦσι χρῆσθαι σφίσιν αὐταῖς, τὸ πρῶτον οὐκ ἐνθυμεῦνται, ἀλλ' ἡσυχίην ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ δὶς καὶ τρὶς καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πειρωμένοισιν μηδὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνει, νομίσαντές τι ἡμαρτηκέναι τῷ θεῷ ὃν ἐπαιτιῶνται, ἐνδύονται στολὴν γυναικείην καταγνόντες ἑωυτέων ἀνανδρείην. (358) γυναικίζουσί τε καὶ ἐργάζονται μετὰ τῶν γυναικῶν ἃ καὶ ἐκεῖναι. τοῦτο δὲ πάσχουσιν Σκυθέων οἱ πλούσιοι, οὐχ οἱ κάκιστοι, ἀλλ' οἱ εὐγενέστατοι καὶ ἰσχὺν πλείστην κεκτημένοι διὰ τὴν ἱππασίην, οἱ δὲ πένητες ἧσσον· οὐ γὰρ ἱππάζονται. καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ θειότερον τοῦτο τὸ νόσευμα τῶν λοιπῶν ἐστιν, οὐ τοῖς γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις προσπίπτειν μούνοις, ἀλλὰ τοῖς ἅπασιν ὁμοίως, καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, οὐ τιμωμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ' ἀνθρώπων καὶ

dormiscunt, deinde alii quidem sani excitantur, alii minime. Ac mihi quidem videntur hac curatione seipsos perdere. Juxta aures enim venae sunt, quas si quis incidat, sectione sterilitatem inducunt. Has igitur venas mihi secare videntur. Postea vero ubi ad uxorem accedunt, neque cum iis rem habere possunt, primum nil animo reputantes quiescunt, cum autem bis, ter aut saepius id tentantes nihil profecerint, dum in quem culpam conferunt se offendisse existimantes, muliebri stola amicti, suam ignaviam accusant, et cum mulieribus victitantes earum opera tractant. Qua affectione tentantur opulentissimi quique Scythae, minime vero infimi, sed generosissimi, et qui ad maximas opes per equitationem ascenderunt, pauperes autem, qui non equitant, minus. Quamquam oportebat, si haec affectio caeteris divinior esset, ut non generosissimos et opulentissimos Scythas solos, sed omnes ex aequo invaderet, idque potius eos qui paucas opes possident, neque honorem exhibent, si modo dii hominum cultu gaudent et pro eo his beneficia

Ed. Chart. VI. [210.] Foes. I. 293. 294. Ed. Lind. I. (358. 359.)

ἀντὶ τουτέων χάριτας ἀποδιδοῦσιν. εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς καὶ ἀνατιθέναι ἀναθήματα ἐόντων χρημάτων καὶ τιμᾷν, τοὺς δὲ πένητας ἧσσον διὰ τὸ μὴ ἔχειν. ἔπειτα καὶ ἐπιμεμφομένους ὅτι οὐ διδόασιν χρήματα αὐτέοισιν, ὥστε τῶν τοιουτέων ἁμαρτιῶν τὰς ζημίας τοὺς ὀλίγα κεκτημένους φέρειν μᾶλλον ἢ τοὺς πλουσίους. ἀλλὰ γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα, θεῖα μὲν καὶ ταῦτά ἐστιν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις· γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα. καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος τοῖς Σκύθαις γίνεται οἵην εἴρηκα. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων καὶ ἰσχιάδων καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, λαγνεύειν κάκιστοι εἰσί. ταῦτα δὲ τοῖσιδε Σκύθῃσι πρόσ(359)εστι καὶ εὐνουχοειδέστατοί εἰσιν ἀνθρώπων διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξυρίδας ἔχουσιν ἀεὶ, || καὶ εἰσὶν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου, ὥστε μήτε χειρὶ ἅπτεσθαι τοῦ αἰδοίου, ὑπό τε τοῦ ψύχεος καὶ τοῦ κόπου ἐπιλα-

conferunt. Divites enim cum pecunias quidem possideant, diis saepe sacra facere et donaria offerre, eosque honoribus afficere aequum est, pauperes vero minus, cum nihil habeant, qui etiam eos incusant, quod eis opes non suppeditent, ac proinde qui pauca possident, suorum scelerum poenas luere potius quam divites videantur. Verum, quemadmodum jam ante dixi, haec quidem divina sunt, perinde ut reliqua, et secundum naturam quaeque accidunt. Et hic quidem morbus ob eam quam dixi causam Scythis contingit. Quin et in reliquis hominibus ad eundem se habet modum. Ubi enim plurimum et creberrime homines equitant, ibi plurimi diuturnis ex defluxione affectionibus, coxendicum morbis pedumque doloribus corripiuntur, et ad venerem exercendam pessime se habent. Haec autem Scythis adsunt, et ob eas causas omnium ineptissimi ad coitum redduntur, tum etiam quod feminalia semper gestant, et in equis magnam temporis partem degunt, ut ne quidem pudenda manu attrectare liceat, neque prae frigore et lassi-

Ed. Chart. VI. [210. 211.] Foes. I. 294. Ed. Lind. I. (359.)

θέσθαι τοῦ ἱμέρου καὶ τῆς μίξιος καὶ μηδὲν παρακινεῖν πρότερον ἢ ἀνανδρωθῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν Σκυθέων οὕτως ἔχει τοῦ γένεος. [211] τὸ δὲ λοιπὸν γένος τὸ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διάφορον αὐτὸ ἑωυτῷ ἐστὶ, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὰς μορφὰς διὰ τὰς μεταλλαγὰς τῶν ὡρέων, ὅτι μεγάλαι γίνονται καὶ πυκναὶ, καὶ θάλπη τε ἰσχυρὰ καὶ χειμῶνες καρτεροὶ, καὶ ὄμβροι πολλοὶ καὶ αὖθις αὐχμοὶ πολυχρόνιοι καὶ πνεύματα, ἐξ ὧν μεταβολαὶ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί. ἀπὸ τουτέων εἰκὸς αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ συμπήξει τοῦ γόνου ἄλλην καὶ μὴ τῷ αὐτῷ τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι, ἔν τε τῷ θέρει καὶ τῷ χειμῶνι μηδὲ ἐν ἐπομβρίῃ καὶ αὐχμῷ. διότι τὰ εἴδεα διηλλάχθη νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον ἢ τῶν Ἀσιηνῶν, καὶ τὰ μεγέθη διαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσι εἶναι κατὰ πόλιν ἑκάστην. αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγγίγνονται τοῦ γόνου ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν ταῖς μεταλλαγαῖς τῶν ὡρέων πυκναῖς ἐούσαις ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι καὶ ὁμοίῃσιν. περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐτὸς λόγος, τό τε ἄγριον καὶ τὸ

tudine coeundi appetentiam sentiant, nilque aliud pensi habent quam ut virilitate priventur. Atque hactenus quidem de Scytharum gente. At reliquum in Europa hominum genus tum magnitudine tum forma inter se est dissimile, propter magnas et crebras anni temporum mutationes. Habent enim calores vehementes et hiemes acres ac imbres multos rursusque squalores diuturnos et ventos multos, ex quibus multae et omnis generis mutationes contingunt. Neque est a ratione alienum ex his aliam percipi generationem in seminis conformatione, neque ex eodem eandem esse, vel aestate, vel hieme, vel pluvioso, vel sicco tempore. Eaque de causa, ut existimo, Europaei magis quam Asiatici forma inter se variant, et per singulas urbes magnitudines maxime inter se sunt differentes. Plures enim corruptiones circa seminis concretionem contingunt, ubi crebae fiunt anni temporum mutationes, quam si eaedem sint et similes. Eadem autem est de moribus ratio. Agrestes, hominum societate minime gaudentes, et animosae hu-

(360) ἀμίαντον καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεται. αἱ γὰρ ἐκπλήξιες πυκναὶ γιγνόμεναι τῆς γνώμης τὴν ἀγριότητα ἐντιθέασιν· τὸ δὲ ἥμερόν τε καὶ ἤπιον ἀμαυροῦσιν. διότι εὐψυχοτέρους νομίζω τοὺς Εὐρώπην οἰκοῦντας εἶναι ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην. ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίως αἱ ῥαθυμίαι ἔνεισιν, ἐν δὲ τῷ μεταβαλλομένῳ αἱ ταλαιπωρίαι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης ἡ δειλίη αὔξεται, ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίης καὶ τῶν πόνων αἱ ἀνδρεῖαι. διὰ τοῦτο εἰσὶ μαχιμώτεροι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες, καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται ὥσπερ οἱ Ἀσιηνοί. ὅκου γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δειλοτάτους εἶναι. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον. αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδούλωνται καὶ οὐ βούλονται παρακινδυνεύειν ἑκόντες εἰκῇ ὑπὲρ ἀλλοτρίης δυνάμιος. οὗτοι δὲ αὐτόνομοι, ὑπὲρ αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους αἱρεῦνται καὶ οὐκ ἄλλων, προθυμεῦνται ἑκόντες καὶ ἐς τὸ δεινὸν ἔρχονται. τὰ γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοὶ φέρονται. οὕτως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν εὐψυχίην ἐργάζονται. τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ ἅπαν οὕτως ἔχει περί τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς

jusmodi naturae exiſtunt; frequentes enim mentis emotiones morum ferociam inducunt, lenitatem autem et comitatem retundunt. Quocirca eos qui Europam incolunt plus animi quam Aſiaticos habere cenſeo. Rerum ſiquidem uno ſe habentium modo aequabilitas ſocordiam ingenerat, varietas vero corpus et animum ad laborem excitat. Quin etiam ſocordia et quiete ignavia crescit, exercitatione vero et laboribus animi fortitudo. Hanc ob cauſam bellicoſiores ſunt qui Europam incolunt, jam etiam propter leges, quoniam regum imperio non parent Aſiatici. Qui enim regibus ſubjiciuntur, eos timidiſſimos eſſe neceſſe eſt, et velut antea a nobis dictum eſt, ſervitute preſſi animi, neque lubenter neque volentes temere ſeſe pro alieno imperio periculis objiciunt. Hi vero cum ſuis legibus vivant, ſibi, non aliis pericula ſubeunt et magna animi alacritate volentes ad gravia quaeque feruntur, cum pro re geſta victoriae praemia ſint accepturi. Ita ut conſtet leges ad animi magnitudinem plurimum facere. De Europa igitur et Aſia in genere ac toto

Ἀσίης. ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ φῦλα διάφορα ἕτερα ἑτέροις καὶ τὰ μεγέθεα καὶ τὰς μορφὰς καὶ τὰς ἀνδρείας. τὰ δὲ διαλλάσσοντα ταὐτά ἐστιν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον εἴρηται. ἔτι δὲ σαφέστερον φράζω. ὁκόσοι μὲν χώρην ὀρεινήν τε οἰκοῦσι τρηχείην καὶ ὑψη(361)λὴν καὶ ἔνυδρον, καὶ αἱ μεταβολαὶ αὐτέοισι γίνονται τῶν ὡρέων μέγα διάφοροι, ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶναι καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον καὶ τὸ ἀνδρεῖον εὖ πεφυκότα. καὶ τό τε ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχουσιν. ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία καὶ λειμακώδεα καὶ πνιγηρὰ καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσι ἢ τῶν ψυχρῶν, ὕδασί τε χρῶνται θερμοῖς, οὗτοι δὲ μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν οὐδὲ κανονίαι. ἐς εὖρος δὲ πεφυκότες καὶ σαρκώδεες καὶ μελανότριχες. καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον ἢ λευκότεροι, φλεγματίαι δὲ ἧσσον ἢ χολώδεες. τό τε ἀνδρεῖον καὶ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ, φύσει μὲν οὐκ ἂν ὁμοίως ἐνείη, νόμος δὲ προσγενόμενος ἀπεργάσοιτ᾽ ἄν. || καὶ εἰ μὲν ποταμοὶ ἐνεῖησαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵτινες

sic se res habet. Sunt autem in Europa gentes tum magnitudine, tum forma, tum magnanimitate inter se differentes. Varietatis causae eaedem quae supra dictae sunt, quasque jam manifestius aperiam. Qui regionem quidem montanam, asperam, altam et aquis carentem incolunt, et anni temporum mutationes habent admodum differentes, illic hominum formas magnas esse par est tum ad laborem, tum ad robur a natura optime esse comparatas, at agrestibus et ferinis moribus ejusmodi naturae non parum sunt praeditae. At qui loca concava, herbosa et aestuosa habitant, quique ventis calidis magis quam frigidis perflantur, et aquis utuntur calidis, hi magni quidem esse non possunt, neque recti et ventre substricto, in amplam vero corporis molem a natura producuntur, corpore sunt carnoso et capillis nigris, colore potius nigro quam candido et minus pituitosi quam biliosi. At animi robore et laborum tolerantia, non aeque a natura valent, sed accedens vitae institutum id efficit. Quod si flumina ea regio habeat, quae stagnantes et pluvias

ἐκ τῆς χώρης ἐξοχετεύουσιν τό τε στάσιμον καὶ τὸ ὄμβριον, οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε [212] εἴησαν καὶ λαμπροί. εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴησαν, τὰ δὲ ὕδατα κρηναῖά τε καὶ στάσιμα πίνοιεν καὶ ὀδώδεα, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα τῆς γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι καὶ σπληνός. ὁκόσοι δὲ ὑψηλήν τε οἰκέουσι χώρην καὶ λείην καὶ ἀνεμώδεα καὶ ἔνυδρον, εἴη ἂν εἴδεα μεγάλα καὶ ἑωυτοῖς παραπλήσια καὶ ἀνεῤῥωστότερα, καὶ ἠπιώτεραι αἱ γνῶμαι. ὁκόσοι λεπτά τε καὶ ἄνυδρα καὶ ψιλά, ταῖς δὲ μεταβολαῖς τῶν ὡρέων οὐ κέκρηνται, ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκός τε σκληρά τε εἶναι καὶ ἔντονα καὶ ξανθότερα ἢ μελάντερα, καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεας τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ (362) μεταβολαί εἰσι πυκνόταται τῶν ὡρέων καὶ πλεῖστον διάφοροι αὗται ἑωυτέῃσιν, ἐκεῖ καὶ τὰ εἴδεα καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις πλεῖστον διαφερούσας. μέγισται μὲν οὖν εἰσιν αὗται τῆς φύσιος διαλλαγαί. ἔπειτα δὲ καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ ἄν τις τρέφεται καὶ τὰ ὕδατα. εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ ἡ γῆ

aquas educant, ii incolumes degunt et colore cutis funt fplendido. Sin vero nulla fint flumina, aquasque fontanas ftatarias et male olentes bibant, has ventri et lieni noxias effe neceffe eft. Qui vero regionem altam, planam, ventis perflatam et aquofam incolunt, ii corporis habitu funt praegrandi, inter fe fimiles et erecti et animo tranquilliore. At qui gracilia et arida loca, aquis carentia et nuda tenent, neque temperatas habent anni temporum mutationes, hac in regione homines duro et robufto corporis habitu effe par eft, et colore flavo potius quam nigro, moribus et animi appetitionibus fibi nimis placentes et fuperbos, et in concepta opinione permanentes. Ubi enim anni temporum mutationes tum crebrae, tum plurimum inter fe differunt, ibi et formas et mores et naturas plurimum diverfas comperias. Atque hae quidem maximae caufae funt, cur naturae permutentur, deinde etiam regio in qua quis nutritur et aquae. Magna enim ex parte hominum formas et mores regionis naturam imitari reperias. Ubi enim terra pinguis

πιθηρὰ καὶ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα, ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος καὶ χειμῶνος ψυχρὰ καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κέεται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεες εἰσὶ καὶ ἄναρθροι καὶ ὑγροὶ καὶ ἀταλαίπωροι καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τό τε ῥᾴθυμον καὶ τὸ ὑπνηρόν ἐστιν ἐν αὐτέοισιν· ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, οὐ λεπτοὶ οὐδ' ὀξέες. ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε καὶ ἀνώχυρος καὶ τρηχείη καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη, ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε καὶ ἰσχνοὺς καὶ διηρθρωμένους καὶ ἐντόνους καὶ δασέας. τό τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἐνεὸν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ καὶ τὸ ἄγρυπνον, τά τε ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεας καὶ ἰδιογνώμονας, τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας ἢ τοῦ ἡμέρου, ἔς τε τὰς τέχνας ὀξυτέρους τε καὶ συνετωτέρους καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις, καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. αἱ μὲν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι ἔχουσιν οὕτως. ἀπὸ δὲ τουτέων τεκμαιρόμενος τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐχ ἁμαρτήσῃ.

est et mollis et aquosa, aquae vero valde sublimes, ita ut aestate sint calidae et hieme frigidae, quaeque ad anni tempora probe habet, ibi homines carnosi sunt, articulis non discreti, humidi, labores non ferentes, ac ut plurimum pravi animi. Quin etiam segnes sunt et somnolenti et ad artes crassi, neque subtiles, neque acuti. Ast ubi regio nuda est, non munita, aspera, quaeque hieme prematur et sole exuratur, ibi duros, graciles, articulis discretos, carnosos et hirsutos homines cernas, et qui ad aliquid agendum natura sunt industrii et vigilantes. Mores autem habent superbos, in iram proclives et pertinaces, magisque feritatis quam lenitatis participes, eosque ad artes acutiores et solertiores et ad res bellicas gerendas meliores deprehendas. Quin et reliqua omnia quae e terra producuntur, terrae ipsius naturam sequuntur. Atque maxime quidem contrariae naturae et formae sic se habent, ex quibus conjectura ducta, si reliqua consideres, minime aberrabis.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ.

[213] (399) *Εἰσὶ τινὲς τῶν τεχνέων αἳ τοῖσι μὲν κεκτημένοισιν εἰσὶν ἐπίπονοι, τοῖσι δὲ χρεομένοισιν ὀνηΐστοὶ, καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτῃσι ξυνὸν ἀγαθὸν, τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν* (400) *σφὰς λυπηραί. τῶν δὲ δὴ τοιούτων ἐστὶ τεχνέων καὶ ἣν οἱ Ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν. ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς ὁρέει τὰ δεινὰ, θιγγάνει τε ἀηδέων καὶ ἐπ' ἀλλοτρίῃσιν ξυμφορῇσιν ἰδίας καρποῦται λύπας. οἱ δὲ νοσέοντες ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν διὰ τὴν τέχνην νούσων, πόνων, λύπης, θανάτου. πᾶσι γὰρ τουτέοισιν ἄντικρυς ἰητρικὴ εὑρίσκεται ἀκεστορίς. ταύτης δὲ τῆς τέχνης τὰ μὲν φλαῦρα χαλεπὸν γνῶναι, τὰ δὲ σπουδαῖα ῥηΐδιον. καὶ τὰ μὲν φλαῦρα τοῖσι ἰητροῖσι καὶ οὐ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν· οὐ γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα εἰσίν. ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ χρὴ συνεθισθῆναι. τὸ γὰρ ἔθος τῇσι χερσὶ κάλλιστον διδασκαλεῖον. περὶ δὲ τῶν ἀφανεστάτων καὶ χαλεπωτάτων νουσημάτων δόξῃ μᾶλλον ἢ τέχνῃ κρίνεται· διαφέρει δὲ ἐν αὐτέοισι πλεῖστον*

HIPPOCRATIS DE FLATIBUS LIBER.

Artes quaedam sua quidem cognitione quibusdam multum laboris exhibent, usu vero nonnullis utiles existunt et vulgo quidem commune bonum conferunt, his autem qui eas tractant plenae sunt molestiae. Ex quarum artium numero est quam Graeci medicinam appellant. Medicus enim non nisi quae periculo sunt proxima intuetur et quae sunt ingrata contrectat, ac ex aliorum calamitatibus sibi dolorem conciliat. Aegrotantes vero artis opera maximis malis, morbis, laboribus, dolore et morte vindicantur. His enim omnibus medicina manifestam medelam adhibere deprehenditur. Hujus autem artis vilia nosse difficile, seria vero facile. Ac vilia quidem ipsis medicis, vulgo autem minime sunt cognita cum mentis quidem non corporis opera existant. Quaecunque quidem manuum tractationem postulant, ea in usum traducere oportet. Est enim manuum usus optimus docendi magister. At obscurissimos et maxime difficiles morbos opinio magis quam ars judicat, etsi in his

Ed. Chart. VI. [213. 214.] Foës. I. 295. 296. Ed. Lind. I. (400. 401.)
ἡ πείρη τῆς ἀπειρίης. || ἓν δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ τόδε τί ποτε τὸ αἴτιόν ἐστι τῶν νούσων καὶ τίς ἀρχὴ καὶ πηγὴ γίνεται τῶν ἐν τῷ σώματι κακῶν. εἰ γάρ τις εἰδείη τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος, οἷός τ' ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῶν ἐν τῷ σώματι, ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπιστάμενος τὰ νουσήματα. [214] αὕτη γὰρ ἡ ἰητρικὴ μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. αὐτίκα γὰρ λιμὸς νοῦσος ἐστίν. ὅ τι γὰρ ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέεται νοῦσος. τί οὖν λιμοῦ (401) φάρμακον; ὅ τι παύει λιμὸν, τοῦτο δ' ἐστὶ βρῶσις. τούτῳ ἄρα ἐκεῖνο ἰητέον. αὖθις αὖ δίψην ἔπαυσε πόσις. πάλιν αὖ πλησμονὴν ἰῆται κένωσις, κένωσιν δὲ πλησμονή. πόνον δὲ ἀπονίη, ἀπονίην δὲ πόνος. ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα. ἰητρικὴ γάρ ἐστι πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις· ἀφαίρεσις μὲν τῶν ὑπερβαλλόντων, πρόσθεσις δὲ τῶν ἐλλειπόντων. ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων ἄριστος ἰητρὸς, ὁ δὲ τουτέου πλεῖστον ἀπηλλαγμένος, πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχνης. τὰ μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλον-

plurimum imperitiae peritia praeſtat. In quibus ſane hoc praecipuum eſt, quaenam ſit morborum cauſa et ex quo principio ac veluti fonte corporis vitia oriantur. Qui enim morbi cauſam cognoverit, is utique ex his quae in corpore inſunt, adepta per contraria morborum cognitione, facile poterit quae conferunt offerre. Ipſa enim ars medica maxime a natura ineſt. Ne longe abeam, fames morbus eſt. Quicquid enim homini moleſtiam adfert morbus appellatur. Quodnam igitur famis eſt remedium? hoc certe quod famem ſedat. Id autem cibus facit, illius ergo hic medela eſt. Rurſus quoque ſitim potio ſedat. Plenitudinem itidem evacuatio ſanat, evacuationem vero plenitudo, laborem otium et otium labor. Atque ut uno verbo dicam, contrariorum contraria ſunt remedia. Medicina enim additio eſt et ſubtractio. Et eorum quidem quae exuperant ſubtractio, eorum vero quae deficiunt additio. Qui vero iſtud optime facit, is optimus medicus exiſtimandus eſt, quique plurimum abeſt ab eo praeſtando, is plurimum in arte medica deficere cenſetur. Atque haec quidem obiter praeter inſtituti ſermonis rationem

τος εἴρηται. τῶν δὲ δὴ νούσων ἁπασέων ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτὸς, ὁ δὲ τόπος διαφέρει. δοκέει μὲν οὖν τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλήλοισιν ἐοικέναι, δια τὴν ἀλλοιότητα καὶ ἀνομοιότητα τῶν τόπων. ἔστι δὲ μία τῶν νουσέων ἁπασῶν καὶ ἰδέη καὶ αἰτίη ἡ αὐτή. τίς δέ ἐστιν αὕτη διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου φράσαι πειρήσομαι. τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀπὸ τρισσέων τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτά, πνεύματα. πνεύματα δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι φῦσαι καλέονται, τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων ἀήρ. οὗτος δὲ μέγιστός ἐστιν ἐν ἅπασι τῶν συμπτωμάτων δυνάστης. ἄξιον δὲ (402) αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν δύναμιν. ἄνεμος γάρ ἐστιν ἠέρος ῥεῦμα καὶ χεῦμα. ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνασπαστὰ πρόῤῥιζα γίνεται διὰ τὴν βίην τοῦ πνεύματος, τό τε πέλαγος κυμαίνεται, ὁλκάδες τε ἄπειροι τῷ μεγέθει ἐς ὕψος διαῤῥίπτονται. τοιαύτην μὲν οὖν ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ μὴν ἐστὶ γε τῇ μὲν ὄψει ἀφανὴς, τῷ δὲ λογισμῷ φανερός. τί γὰρ ἄνευ τουτέου γένοιτο ἂν, ἢ

dicta sunt. Morborum autem omnium cum idem modus sit locus, tamen diversus est. Morbi igitur ob locorum varietatem et dissimilitudinem nihil inter se habere simile videntur. Est tamen una et eadem omnium morborum forma et causa, quam procedente oratione quaenam sit declarare conabor. Hominum enim et reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cujus haec sunt nomina, cibus, potus, spiritus. Ac spiritus quidem qui in corporibus insunt, flatus nominantur, qui vero extra corpora, aër. Qui cum in omnia quae corpori accidunt plurimum habeat facultatis, illius vim inspicere operae pretium videtur. Ventus enim est aëris fluxio et effusio. Cum igitur copiosus aër vehementem fluxionem fecerit, tum et arbores vi spiritus e terra radicitus evelluntur, mare aestu fluctuat et immensae naves onerariae in altum jactantur. Hanc igitur vim in ista obtinet. Qui etsi oculis minime cernitur, ratione tamen conspicuus est. Quid enim sine hoc fit tan-

τίνος οὗτος ἄπεστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἅπαν γὰρ τὸ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ πνεύματός συμπλέον ἐστί. τοῦτο καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος αἴτιον, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον, ἐν δὲ τῷ θέρει πραῦ καὶ γαληνόν. ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὁδὸς διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι. τῷ γὰρ πυρὶ τὸ πνεῦμα τροφή. τοῦ δὲ πνεύματος τὸ πῦρ στερηθὲν οὐκ ἂν δύναιτο ζώειν. ὥστε καὶ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον ἀέναον ἐόντα ὁ ἀὴρ ἀέναος καὶ λεπτὸς ἐὼν τὸ εἶναι παρέχεται. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πελάγους ὅτι μέθεξιν ἔχει τοῦ πνεύματος παντί που δῆλον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τὰ πλωτὰ ζῶα ζώειν ἠδύνατο μὴ μετέχοντα πνεύματος. μετέχοιειν δὲ πῶς ἂν ἄλλως ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ ὕδατος καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα τὸν ἀέρα; καὶ τῇ μήνῃ ἐπὶ τουτέου τὸ βάθριον, οὗτός γε τῆς γῆς ὄχημα, κενεόν τε οὐδέν ἐστιν τούτου. διότι μὲν τοῖσιν ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔῤῥωται εἴρηται. τοῖσι δ' αὖ θνητοῖσιν οὗτος αἴτιος τοῦ τε βίου καὶ τῶν νοσέων τοῖσι νοσέουσι. τοσαύτη δὲ τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι (403) τοῦ πνεύματος ἐοῦσα, ὥστε τῶν μὲν ἄλλων

dem? aut a quonam hic abeſt, aut cui non praeſens eſt? Quod enim coelum et terram interjacet, id omne ſpiritu plenum eſt, idque hiemis et aeſtatis cauſa exiſtit, per hiemem quidem condenſatum et frigidum, per aeſtatem vero leve et tranquillum. Quin etiam ſolis, lunae et aſtrorum viam ſpiritus dirigit. Igni enim ſpiritus nutrimentum praebet, eoque privatus ignis vivere non poteſt. Atque adeo perennem ſolis curſum aër perennis et tenuis eſſe facit. Quin et in mari quandam eſſe ſpiritus communionem cuivis eſt manifeſtum. Neque enim natantia animantia ſine ſpiritu vivere poſſent. Quonam autem alio pacto cum illo commercium habeant, ſi non per aquam et ex aqua ſpiritum attraherent? Et lunae in eo ſedes eſt ac fundamentum, hicque terrae vehiculum neque quicquam ſpiritu eſt vacuum. Atque haec quidem cauſa cur in caeteris aër tantum poſſit dicta eſt. Mortalibus autem hic tum vitae, tum morborum aegrotis cauſa eſt. Tantaque corporibus omnibus ſpiritus ineſt neceſſitas, ut ſi quidem aliis omnibus et cibis,

Ed. Chart. VI. [214. 215.] Foes. I. 296. 297. Ed. Lind. I. (403.)

ἀπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος καὶ σιτίων καὶ ποτῶν δύναιτ' ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείονας διάγειν, [215] ἢν δέ τις ἐπιλάβοι τὰς τοῦ πνεύματος εἰς τὸ σῶμα διεξόδους ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης, ἀπόλλοιτο ἂν ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος. || ἔτι τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα πάντα διαλείπουσιν ἄνθρωποι πρήσσοντες· ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ἐστὶ, τοῦτο δὲ μοῦνον ἀεὶ διατελέουσιν ἅπαντα τὰ θνητὰ ζῶα πρήσσοντα, τοτὲ μὲν ἐμπνέοντα, τοτὲ δὲ ἐκπνέοντα. ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστὶν εἴρηται. μετὰ τοῦτο τοίνυν εὐθέως ῥητέον ὅτι οὐκ ἄλλοθέν ποθεν εἰκός ἐστι γίνεσθαι τὰς ἀῤῥωστίας μάλιστα ἢ ἐντεῦθεν, ὅταν τοῦτο ἢ πλέον ἢ ἔλασσον ἢ καὶ ἀθροώτερον καὶ μεμιασμένον νοσεροῖσι μιάσμασιν ἐς τὸ σῶμα ἐσέλθῃ. περὶ μὲν οὖν ὅλου τοῦ πρήγματος ἀρκεῖ μοι ταῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τῷ λόγῳ πορευθεὶς ἐπιδείξω τὰ νοσήματα τούτου ἀπόγονά τε καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου νοσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ νόσημα πᾶσι ἐφεδρεύει τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι, μάλιστα δὲ

et potionibus quis abstineat, duos tamen et tres, vel plures dies possit vitam ducere. At si quis spiritus in corpus vias intercipiat, vel exigua diei parte homini pereundum sit. Adeo necessarius est usus spiritus in corpore. Ad haec quoque cum ab omnibus aliis actionibus homines quiescant, quod mutationibus innumeris vita sit exposita, ab hac tamen sola actione nunquam desistunt animantia, quin aut spiritum adducant aut reddant. Quod igitur omnibus animantibus cum aëre maxima intercedit communio dictum est. Huic quoque orationi subjiciendum, morbos unquam vix aliunde quam ab aëre oriri posse, cum is aut copiosior, aut parcior, aut etiam plenior, aut et morbidis inquinamentis infectus in corpus subierit. De tota re igitur haec mihi sufficere videntur. Deinceps autem ad opera ipsa oratione progressus, morbos omnes istius sobolem esse et ab hoc oriundos demonstrabo. Ac primum a febre maxime communi morbo exordium ducam, quae omnium aliorum morborum, praecipue

Ed. Chart. VI. [316.] Foës. I. 297. Ed. Lind. I. (403. 404.)

φλεγμονῇ. δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προσκόμματα. ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβὼν καὶ πυρετὸς ἕπεται. ἔστι δὲ δισσὰ ἔθνεα πυρετῶν, ὡς ταύτῃ διελθεῖν, ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καλεόμενος λοιμός· ὁ δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν ἰδίην τοῖσι πονηρῶς διαιτεομένοισι γινόμενος. (404) ἀμφοτέρων δὲ τουτέων αἴτιος ὁ ἀήρ. ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς διὰ τοῦτο τοιοῦτός ἐστιν ὅτι τὸ πνεῦμα τωὐτὸ πάντες ἕλκουσιν. ὁμοίου δὲ ὁμοίως τοῦ πνεύματος τῷ σώματι μιχθέντος ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται. ἀλλ᾽ ἴσως φήσει τις, διὰ τί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι, ἀλλ᾽ ἔθνει τινὶ αὐτέων ἐμπεριπίπτουσιν αἱ τοιαῦται νοῦσοι; διότι, φαίην ἄν, διαφέρει σῶμα σώματος καὶ φύσις φύσιος καὶ τροφὴ τροφῆς. οὐ γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων ταὐτὰ οὔτ᾽ ἀνάρμοστα οὔτ᾽ εὐάρμοστά ἐστιν, ἀλλ᾽ ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιουτέοισι πλησθῇ μιάσμασι ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμια ἐστὶν, ἄνθρωποι τότε νοσέουσιν. ὅταν δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἔθνει ζώων ὁ ἀὴρ ἀνάρμοστος ᾖ, τὸ νούσημα κεῖνο νοσέουσιν. αἱ μὲν οὖν

vero inflammationis comes eſt. Quod indicant ex pedum offenſionibus exortae noxiae. Mox enim cum inflammatione inguinum tumor et febris conſequitur. Febrium autem duo ſunt genera, ut id quoque hic attingam, unum quidem omnibus commune peſtis appellatur, alterum vero ob privatam cujusque malam victus rationem contingens. Horum autem utriusque aër auctor exiſtit. Communis igitur febris ideo communiter omnes invadit, quod eundem omnes ſpiritum attrahunt, et ſimili corpori ſpiritu ſimiliter permixto ſimiles oriuntur febres. At forte objiciat quispiam, cur igitur non omnibus animantibus, ſed alicui ipſorum generi ejusmodi morbi contingunt? Cujus rei cauſam eſſe dixerim, quod corpus a corpore, natura a natura, et alimentum ab alimento differt. Neque enim cuivis animantium generi eadem ſunt commoda aut incommoda, ſed alia aliis conveniunt. Cum igitur aër inquinamentis hujusmodi quae hominum naturae adverſantur plenus fuerit, tum homines aegrotant. Quando vero alteri cuidam animantium generi aër incommodus fuerit, tunc eo morbo corripitur. Quinam

δημόσιαι οὖσαι τῶν νούσων εἴρηται. καὶ ὅ τι καὶ ὅκως καὶ οἷσι καὶ ἀφ' οὗ γίνονται, τὸν δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν γινόμενον πυρετὸν διέξειμί σοι. πονηρὴ δέ ἐστιν ἡ τοιήδε δίαιτα· τοῦτο μὲν οὖν ὅταν τις πλείονας τροφὰς ἢ ὑγρὰς ἢ ξηρὰς διδῶσι τῷ σώματι ἢ τὸ σῶμα δύναται φέρειν καὶ πόνον μηδένα τῷ πλήθει τῶν τροφῶν ἀντιτιθῆσι, τοῦτο δὲ ὅταν ποικίλας καὶ ἀνομοίους ἀλλήλησιν ἐσπέμπῃ τροφάς. τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει, καὶ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ σχολαίτερον πέσσεται. μετὰ δὲ πολλῶν σιτίων ἀνάγκη καὶ πολλὸν πνεῦμα εἰσιέναι. μετὰ πάντων γὰρ τῶν (405) ἐσθιομένων καὶ πινομένων εἴσεισι πνεῦμα ἐς τὸ σῶμα ἢ πλέον ἢ ἔλασσον. φανερὸν δὲ τοῦτο τῷδε ἐστίν. ἐρευγμοὶ γὰρ γίνονται μετὰ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ τοῖσι πλείστοισιν. ἀνατρέχει γὰρ ὁ κατακλεισθεὶς ἀὴρ, ὁκόταν ἀναῤῥήξῃ τὰς πομφόλυγας ἐν ᾗσι κρύπτεται. ὅτε οὖν τὸ σῶμα σιτίων πλησθῇ καὶ πνεύματος πλησμονὴ ἐπὶ πλεῖον γίνεται, [216] τῶν σιτίων χρονιζομένων. χρονίζεται δὲ τὰ σιτία διὰ πλῆθος οὐ δυνάμενα διελ-

igitur populares sint morbi, et quamnam ob causam et quanam ratione, ex quibus et unde oriantur dictum est, febrem autem quae ex prava victus ratione oritur tibi deinceps exponam. Est autem ejusmodi prava victus ratio, primum quidem cum quis copiosiores cibos, aut liquidos aut siccos corpori exhibeat quam ipsum ferre possit, neque labore aliquo ciborum copiam compensat: deinde cum varios et dissimiles inter se cibos immittat. Dissimilia enim seditionem excitant, et alia citius, alia tardius concoquuntur. At cum multis cibis multum etiam spiritum ingeri necesse est. Nam cum omnibus his quae eduntur, aut bibuntur, spiritus aut copiosior, aut paucior subit. Atque id inde manifestum est, quod eructationes plerisque post assumptos cibos et potus accidunt, nimirum cum inclusus aër recurrat, ubi bullas in quibus latet perfregerit. Quando igitur corpus cibis expletum fuerit, tum spiritus quoque magna copia accedit, diutius immorantibus cibis, qui quidem cum prae multitudine exire nequeant diutius, immorantur. Obstructo autem inferiore ventre in universum corpus flatus

θεῖν. ἐμφραχθείσης δὲ τῆς κάτω κοιλίης εἰς ὅλον τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φῦσαι. προσπεσοῦσαι δὲ τὰ ἐναιμότατα τοῦ σώματος ἔψυξαν. τουτέων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων ὅκου αἱ πηγαὶ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ αἵματος εἰσὶ, διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἡ φρίκη διῆλθεν. ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος ἅπαν τὸ σῶμα φρίσσει. διὰ τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον αἱ φρῖκαι γίνονται πρὸ τῶν πυρετῶν. ὅκως δ᾽ ἂν ὁρμήσωσιν αἱ φῦσαι πλήθει καὶ ψυχρότητι, τοιοῦτον γίνεται καὶ ῥῖγος, || ἀπὸ μὲν πλειόνων καὶ ψυχροτέρων ἰσχυρότερον, ἀπὸ δὲ ἐλασσόνων καὶ ἧσσόν τι ψυχρῶν ἧσσον ἰσχυρόν. ἐν δὲ τῇσι φρίκῃσι καὶ οἱ τρόμοι τοῦ σώματος κατὰ τόνδε γίνονται τὸν τρόπον. τὸ αἷμα φοβεόμενον τὴν παροῦσαν φρίκην, συντρέχει καὶ διεξαΐσσει κατὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐς τὰ θερμότατα. αὗται μὲν οὖν αἱ ἅλλαι. καθαλλομένου δὲ τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος τὰ σπλάγχνα τρομέουσι καὶ αἱ σάρκες. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος γίνεται (406) πολύαιμα, τὰ δὲ ἄναιμα. τὰ μὲν οὖν ἄναιμα διὰ τὴν ψύξιν οὐκ ἀτρεμέουσιν, ἀλλὰ πάλλονται. τὸ γὰρ θερμὸν ἐξ αὐτέων ἐκλέλοιπε. τὰ δὲ

percurrunt, et ad sanguine refertas corporis partes illapsi eas refrigerant. At refrigeratis his locis, in quibus fontes et radices sanguinis continentur, per universum corpus horror penetrat. Universo autem sanguine perfrigerato totum quoque corpus horror occupat. Hanc igitur ob causam primum horrores ante febres oriuntur, et quo majore copia et frigiditate flatus irruperint, talis quoque rigor consequitur, a pluribus quidem et frigidioribus vehementior, a paucioribus vero minusque frigidis minus quoque vehemens. Cum horroribus autem corporis quoque tremores ad hunc modum contingunt. Sanguis enim praesentem horrorem metuens, per totum corpus perreptat, et ad maxime calidas partes concurrit. Atque hi sunt ejus saltus. Desiliente autem ab extremis corporis partibus sanguine et viscera et carnes contremiscunt. Aliae enim corporis partes copioso sanguine refertae, aliae exangues existunt. Atque exangues quidem ob frigus minime conquiescunt, sed concutiuntur, quod eas calor destituerit. Quae vero sanguine

πολύαιμα διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος τρέμουσι καὶ φλεγμονὰς ἐμποιέει. οὐ γὰρ δύναται πολλὸν γινόμενον ἀτρεμίζειν. χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν ὅτε πολὺς ἢ ὁ ἀὴρ ἀθροισθεὶς, ἀθρόον τε ἄνωθεν διεξιὼν ἐξεμόχλευσε καὶ διέστησε τὸ στόμα. ταύτη γὰρ εὐδιέξοδός ἐστιν. ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἑψομένου τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου δίεισι διὰ τοῦ στόματος ὁ ἀὴρ ξυνεστραμμένος καὶ βίῃ φερόμενος. καὶ τά τε ἄρθρα διαλύονται πρὸ τῶν πυρετῶν. χλιαινόμενα γὰρ τὰ νεῦρα διίστανται. ὁκόταν δὲ συναλισθῇ ἀθροισθὲν τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ ὁ ψύξας τὸ αἷμα κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος. διάπυρος δὲ καὶ μύδρος γενόμενος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην ἐνειργάσατο. συνεργὸν δὲ αὐτῷ τὸ αἷμά ἐστι. τήκεται γὰρ πυρούμενον καὶ γίνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. τοῦ δὲ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος οἱ ἱδρῶτες γίνονται. τὸ δὲ πνεῦμα συνιστάμενον ἐς ὕδωρ ἔρχεται καὶ διὰ τῶν πόρων διεξελθὸν ἔξω περαιοῦται τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἀπὸ

replentur ob ſanguinis copiam contremiscunt et inflammationes excitant. Neque enim fieri poteſt ut ſanguinis copia conquiescat. Oscitationes autem febres praecedunt, cum magna copia coacervatus aër fuerit, conſertimque ad ſuperiora erumpens tanquam machinatione aliqua os diducit, quod hac ei facillimus exitus pateat. Quemadmodum enim ab aqua in lebetibus ebulliente vapor copioſus evehitur, ſic corpore concaleſacto aër coacervatus et vi quadam delatus per os erumpit. Articuli quoque ante ſebres exolvuntur. Caleſacti enim nervi relaxantur. Coacto autem cumulatim plurimo ſanguine aër ipſe qui ſanguinem reſrigeravit a calore ſuperatur, rurſus incalescit incenſusque ac velut igneus exiſtens in toto corpore calorem excitat, ad id etiam ſubſerviente ipſo ſanguine. Quod enim incenſum eſt liquatur, ex eoque ſpiritus oritur, quo ad corporis meatus irrumpente ſudores fiunt. Coactus autem ſpiritus in aquam abit, et per meatus ſubiens ad eundem modum foras erum-

Ed. Chart. VI. [216. 217.] Foes. I. 298. Ed. Lind. I. (406. 407)
τῶν ἑψομένων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπανιὼν, ἢν ἔχῃ στερέωμα πρός ὅ τι χρὴ προσπίπτειν, παχύνεται καὶ πυκνοῦται καὶ σταγόνες ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τῶν σωμάτων, οἷσιν ἂν ὁ ἀτμὸς προσ(407)πίπτῃ. πόνοι δὲ τῆς κεφαλῆς ἅμα τῷ πυρετῷ γίνονται διὰ τόδε. στενοχωρίη τῇσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵματος γίνεται. πεπλήρωνται γὰρ ἠέρος. πλησθεῖσαι δὲ καὶ πρησθεῖσαι τὸν πόνον ἐμποιέουσι ἐν τῇ κεφαλῇ. βίᾳ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον διὰ στενῆς ὁδοῦ θερμὸν ἐὸν, οὐ δύναται περαιοῦσθαι ταχέως. πολλὰ γὰρ ἐμποδὼν ἐστιν αὐτῷ κωλύματα καὶ ἐμφράγματα. διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἀμφὶ τοὺς κροτάφους. οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔφην, γίνονται καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νοσήματα. [217] τῶν δὲ ἄλλων ἀῤῥωστημάτων ὁκόσοι μὲν ἂν εἰλεοὶ εἶεν, ἢ εἰλήματα ἢ στρόφοι ἢ ἕτερα ἀποστηρίγματα, φύσας εἶναι αἴτια ἅπασιν ἡγέομαι φανερὸν εἶναι. πάντων γὰρ τῶν τοιουτέων αἰτίη τοῦ πνεύματος ἡ διόδευσις. τοῦτο γὰρ ὁκόταν προσπέσῃ πρὸς τόπους ἁπαλοὺς καὶ ἀήθεας καὶ ἀθίκτους, ὥσπερ τόξευμα ἐγκείμενον διαδῦνον, διὰ τῆς σαρκὸς

pit, quo a ferventibus aquis sublatus vapor, si ad solidum quiddam impingat, incrassescit ac condensatur, guttaeque ab his corporibus in qua vapor impegit decidunt. Capitis autem dolores una cum febre hanc ob causam oriuntur. Sanguinis in capite viis angustia contingit, cum aëre replentur eaeque repletae ac distentae capiti dolorem afferunt. Sanguis enim vi pulsus cum calidus existat, per angustam viam transire celeriter nequit, quod eum multa remorentur quae impediunt et obstruunt. Eamque sane ob causam pulsationes circa tempora contingunt. Ad hunc ergo modum quem dixi febres contingunt, et cum febribus dolores et morbi. Aliarum autem aegritudinum, quales sunt volvuli, aut intestinorum convolutiones, aut tormina, aut alii obfirmati et inhaerentes morbi, a flatibus causam dependere cuivis esse manifestum existimo. Horum enim omnium spiritus trajectio causa est. Hic enim ubi ad loca tenera, inassueta nec prius attacta incubuit, ad instar spiculi infixi carnes sub-

προσπίπτει ποτὲ μὲν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, ποτὲ δὲ πρὸς τὰς λαπάρας, ποτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. διὸ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυριήμασι πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν πόνον. ἀραιουμένου γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυριήματος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος ὥστε παῦλάν τινα γενέσθαι τῶν πόνων. ἴσως δ᾽ ἄν τις εἴποι, πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ τὰς φύσας; ἢ τίνα τρόπον τῶν αἱμοῤῥαγιῶν τῶν περὶ τὰ στέρνα τοῦτο αἴτιον ἐστίν; οἶμαι δὲ καὶ ταῦτα δηλώσειν διὰ ταὐτὰ γινόμενα. ὅταν περὶ (408) τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων· ἔπειτα ἐνειλεῖται τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ || αἷμα διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν. τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος διὰ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. τοῦτο δὴ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ, ῥεῖ δι᾽ ἄλλων πόρων. ὅκου δ᾽ ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νοῦσος. ἐπὴν μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ὄψιν ἔλθῃ, ταύτης ὁ πόνος· ἢν δὲ ἐς τὰς ἀκοὰς, ἐνταῦθ᾽ ἡ νοῦσος· ἢν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας,

bit, et interdum quidem ad praecordia, interdum etiam ad laterum inanitates, quandoque vero ad utramque partem irrumpit. Eam sane ob causam etiam foris adhibitis calidis fomentis dolorem lenire conantur. Rarefacta enim cute per fomenti calorem spiritus extra corpus pervadit, ac proinde dolorem quies quaedam consequitur. Ac fortasse dixerit quispiam, quanam ergo ratione fluxiones a flatibus contingunt? aut quonam modo sanguinis eruptionum circa pectus causa existunt? Haec autem istis de causis fieri me declaraturum existimo. Cum capitis venae aëre repletae fuerint, primum quidem caput urgentibus flatibus gravatur. Deinde spiritus una cum sanguine propter viarum angustiam intus convolvitur, id vero quod in sanguine est tenuissimum per venas foras eliditur. Hoc sane humidum ubi copiosum coacervatum fuerit, per alios meatus effluit, cumque confertum ad aliquam corporis partem pervenerit, ibi morbus contrahitur. Ubi igitur ad oculos venerit, ii laborant; si ad aures, ibi morbus est; si ad

κόρυζα γίνεται· ἢν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βρόγχος καλέεται. τὸ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν προσπέσῃ ἐς ἀήθεας τόπους, ἑλκοῖ. τῇ δὲ φάρυγγι ἁπαλῇ ἐούσῃ καὶ τὸ ῥεῦμα προσπῖπτον, τραχύτητα ἐργάζεται. τὸ γὰρ πνεῦμα τὸ διαπνεόμενον διὰ τῆς φάρυγγος ἐς τὰ στέρνα βαδίζει καὶ πάλιν ἐξέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ τῷ πνεύματι τὸ ῥεῦμα κάτωθεν τῷ ἀνιόντι, βὴξ ἐπιγίνεται καὶ ἀναῤῥίπτεται ἄνω τὸ φλέγμα. τουτέων δὲ τοιουτέων ὄντων ἡ φάρυγξ ἑλκοῦται καὶ τρηχύνεται καὶ θερμαίνεται καὶ ἕλκει τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. ἡ δὲ κεφαλὴ πάλιν παρὰ τοῦ ἄλλου σώματος λαμβάνουσα ταύτῃ δίδωσιν. ὁκόταν γοῦν ἐθισθῇ τὸ ῥεῦμα οὕτως ῥέειν καὶ χαραδραθέωσιν οἱ πόροι, διαδίδωσι δὴ καὶ ἐς τὰ στέρνα. δριμὺ δὲ ὂν τὸ φλέγμα προσπῖπτόν τε τῇ σαρκὶ ἑλκοῖ καὶ ἀναῤῥηγνύει τὰς φλέβας. ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον, γίνεται πῦον καὶ οὔτε ἄνω δύναται ἀνελ(409)θεῖν οὔτε κάτω ὑπελθεῖν. ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πορείη προσάντης τις οὖσα ὑγρῷ πρήγματι καὶ ἑτέρῳ

nares, gravedo exoritur; si ad pectus, raucedo appellatur. Pituita namque acribus humoribus permixta, ubi in loca minime assueta irruperit, ea exulcerat. Cum vero ad fauces teneras etiam fluxio ingruit, eas exasperat. Spiritus enim per fauces respiratione attractus ad pectus fertur, ac rursus per eandem viam effertur. At ubi deorsum de lata pituita spiritui ascendenti occurrerit, tussis supervenit et pituita superne rejicitur. Quibus ita se habentibus fauces exulcerantur, exasperantur et incenduntur, calefactae vero humorem ex capite attrahunt, caput autem rursus a reliquo corpore assumens iis transmittit. Cum igitur hunc in modum fluxio effluere consueverit, meatusque velut in torrentis alveum excavati fuerint, ad pectus quoque transfundunt. Acris autem existens pituita et in carnem irrumpens venas exulcerat et refringit. Sanguis vero in alienum locum effusus mora computrescens in pus vertitur, neque sursum conscendere, neque infra subire potest. Neque enim naturae humidae, ut neque quibusvis aliis rebus quae in se admix-

παντὶ βάρος ἔχοντι· κάτω δὲ κωλύει φραγμὸς ὁ τῶν φρενῶν. διότι δή ποτε τὸ ῥεῦμα τὸ ἄνευ πνεύματος ἀναῤῥηγνύμενον ἀναῤῥήγνυται τὸ μὲν αὐτόματον, τὸ δὲ διὰ πόνους· αὐτόματον μὲν οὖν ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ εἰσελθὼν εἰς τὰς φλέβας στενοχωρίην ποιήσῃ τῇσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. τότε γὰρ πιεζόμενον τὸ αἷμα πολὺ γενόμενον ἀναῤῥηγνύει τοὺς πόρους ᾗ ἂν ὡς τὰ μάλιστα βρίσῃ. ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμοῤῥαγῆσαν καὶ τούτοισιν οἱ πόνοι πνεύματος ἐνέπλησαν τὰς φλέβας, ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα, τἄλλα τοῖσιν εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται. [218] τὰ δὲ ῥήγματα γίνεται διὰ τάδε. ὁκόταν ὑπὸ βίης διαστέωσιν αἱ σάρκες ἀπ᾽ ἀλλήλων, ἐς δὲ τὴν διάστασιν ὑποδράμῃ πνεῦμα, τοῦτο τὸν πόνον παρέχει. ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν· ἕπεται δὲ τῇσι φύσεσιν ὑγρασίη, ἧς τὴν ὁδὸν ὁ ἀὴρ ἀπειργάσατο. διαβρόχου δὲ γενομένου τοῦ σώματος ὑπεκτήκονται μὲν αἱ σάρκες, οἰδήματα δὲ ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει· καὶ λέγεται τὸ τοιοῦτον νόσημα ὕδρωψ. μέγιστον δὲ σημεῖον ὅτι

tam gravitatem habent, facilis eſt ſurſum via cum acclivis exiſtat. Infra autem ſubire ſeptum transverſum vetat. Quam ſane ob cauſam fluxionem interdum citra ſpiritum perrumpi contingit, et partim ſponte quidem, partim vero ob dolores. Ac ſponte quidem, cum aër ultro venas ſubiens ſanguinis vis coarctat. Compreſſus enim ſanguis ſua copia, qua maxime impreſſionem fecerit venas perrumpit. Ubi vero ſanguinis copia effuſa fuerit, in his etiam dolores ſpiritu venas complent. Affectum enim locum ſpiritum continere neceſſe eſt aliaque dictis ſimilia contingere. At vero ruptiones has ob cauſas contingunt, cum vi quadam a ſe invicem carnes discedunt ac divelluntur et in ipſam diſceſſionem ſpiritus dolorem inferens ſubierit. Quod ſi flatus per carnes perrumpentes corporis meatus rareſecerint, eos humiditas conſequitur, cui viam aër antea ſtruxit. Corpore autem madore perfuſo carnes quidem colliquescunt, tumores ad tibias deſcendunt, et morbus hic hydrops

Ed. Chart. VI. [218.] Foes. I. 299. 300. Ed. Lind. I. (409. 410.)

φῦσαι τοῦ νοσήματος εἰσὶν αἴτιαι τόδε ἐστίν. ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες ἐκλύθησαν καὶ ἐκενώθησαν τοῦ ὕδατος. παραυτίκα μὲν οὖν τὸ ἐξιὸν ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ πολὺ φαίνεται· χρονιζόμενον δὲ ἔλασσον γίνεται. διὰ τί δὴ γίγνεται καὶ τοῦτο δῆλον· ὅτι παραυτίκα μὲν τὸ ὕδωρ (410) ἠέρος πλῆρές ἐστιν, ὁ δὲ ἀὴρ ὄγκον παρέχεται μέγαν, ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος ὑπολείπεται τὸ ὕδωρ αὐτό. διὸ δὴ φαίνεται μὲν μικρὸν ἐὸν, ἔστι δὲ ἴσον. ἄλλο δὲ αὐτῶν τόδε σημεῖον. κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης οὐ τρεῖς ἡμέραι διέλθωσι καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. τί οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ πληρῶσαν ἀλλ' ἢ τὸ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο ταχέως ἐξεπλήρωσεν; οὐ γὰρ δήπου ποτὸν ἴσως τοσοῦτον ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα. καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ὑπάρχουσιν αἰτίαι ἀποτακησόμεναι. λείπεται γὰρ ὀστέα καὶ νεῦρα καὶ ἶνες, ἀφ' ὧν οὐδενὸς οὐδεμίη δύναιτ' ἂν αὔξησις ὕδατος γεγενῆσθαι. τὸ μὲν οὖν αἴτιον τοῦ ὕδρωπος ἤδη εἴρηται· || αἱ δὲ ἀποπληξίαι γίνονται καὶ αὗται διὰ τὰς φύσας. ὅταν γὰρ αἱ φῦσαι ψυχραὶ οὖσαι

dicitur. Quod autem hujus morbi causa ad flatum referri debeat id maximo est argumento quod jam perniciose affecti quidam aqua evacuata plane sunt liberati. Quae quidem simulatque e ventre erumpit, multa apparet, paulum autem morata imminuitur. Cujus rei etiam causa manifesta est, quod quae quidem statim erumpit aqua aëre plena est, eoque valde intumescit. Cum autem spiritus decesserit eadem plane aqua relinquitur, quae sane quidem pauca apparet, cum tamen aequalis sit. Est et hoc aliud ejus rei indicium, quod venter penitus vacuatus intra tridui spatium rursus impletur. Quidnam igitur aliud quam spiritus impleat? quidve aliud tam cito implere possit? Neque enim tanta potus copia in corpus ingesta est, ac neque carnes quae colliquescent in causa esse possunt, cum ossa supersint et nervi et fibrae, ex quibus nulla quidem tanta aquae copia augeri potest. Atque hydropis quidem causa jam dicta est. At vero et siderationes corporis, apoplexiae dictae, ex flatibus oriuntur, nimirum quando fla-

καὶ πολλαὶ διαδύνωσι καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας, ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα γίνεται τοῦ σώματος, ἢν μὲν οὖν πολλαὶ φῦσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διατρέχωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται· ἢν δὲ ἐν μέρει τινὶ, τοῦτο τὸ μέρος. καὶ ἢν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὗται, παύεται ἡ νοῦσος, ἢν δὲ παραμένωσι, παραμένει. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, χασμῶνται συνεχῶς. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν ἱερὴν καλεομένην νόσον τοῦτο εἶναι τὸ παρεχόμενον. οἷσι δὲ λόγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα τούτοισιν αὐτέοισι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείσειν πειράσομαι. ἡγέομαι δὲ ἔμπροσθεν μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν ἂν ἢ τὸ (411) αἷμα. τοῦτο δὲ ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σχήματι μένῃ, μένει καὶ ἡ φρόνησις· ἐξαλλάσσοντος δὲ τοῦ αἵματος μεταπίπτει καὶ τὸ φρόνημα. ὅτι δὲ ταῦθ᾽ ὧδ᾽ ἔχει πολλά τὰ μαρτυρέοντα. πρῶτον μὲν ὅπερ ἅπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, οὗτος μαρτυρεῖ τοῖσιν εἰρημένοισιν. ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε τὸ αἷμα ψύχεται. φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν. ψυ-

tus frigidi et copiosi carnes subierint et inflarint. Hae enim corporis partes stupidae redduntur. Et siquidem multi flatus totum corpus permeant, totus homo attonitus redditur, si vero partem aliquam, pars illa. Atque ubi quidem flatus illi discesserint, morbus cessat, ubi vero permanserint, permanet et morbus. Haec autem ita se habere continuae oscitationes indicant. Ac mea quidem opinione hi etiam morbum sacrum vulgo dictum producere videntur. Quibus autem rationibus adductus sim, iisdem eos qui audire volent persuadere conabor. Imprimis autem in animum induco, ex iis quae in corpore insunt nihil magis ad intelligentiam conferre quam sanguinem. Is namque ubi consistente habitu persistit, prudentia etiam constat. Permutato vero sanguine, simul quoque intelligentia concidit. Cujus rei multa sunt testimonia. Ac primum quidem somnus, qui animantibus omnibus communis est, quae dicta sunt confirmat. Is enim ubi corpus corripuerit, tum sanguis refrigeratur, cum suapte natura somnus refrigerare so-

Ed. Chart. VI. [218. 219.] Foës. I. 300. Ed. Lind. I. (411. 412.)

χθέντος δὲ τοῦ αἵματος νωθρότεραι γίνονται αἱ διέξοδοι. δῆλον δέ. ῥέπει γὰρ τὰ σώματα καὶ βαρύνεται. πάντα γὰρ τὰ βάρεα πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι. καὶ τὰ [219] ὄμματα καίεται. καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦται, δόξαι δέ τινες ἕτεραι ἐνδιατρίβουσιν, ἃ δὴ ἐνύπνια καλέονται. πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι πλέονος ἐξαίφνης γενομένου τοῦ αἵματος μεταπίπτουσιν αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες, τῶν δὲ μελλόντων εὐέλπιδες ἀγαθῶν. ἔχοιμι δ' ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαὶ τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. ἢν μὲν οὖν παντελῶς ἅπαν ἀναταραχθῇ τὸ αἷμα, παντελῶς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται. τὰ γὰρ παθήματα καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα ἐθίσματα ἐστίν. ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος μεταστείωμεν, ἀπαίρεται ἡμῖν ἡ φρόνησις. φημὶ δὲ τὴν ἱερὴν νοῦσον ὧδε γίνεσθαι· ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παντὶ τῷ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνονται πολλαχῇ ἀνὰ τὰς φλέβας. ἐπειδὰν οὖν ἐς τὰς παχείας (412) καὶ

leat. Perfrigerato autem fanguine tardiores funt ejus pertranfitus. Id vero inde fit manifeftum, quod corpora fua gravitate inclinentur, cum gravia omnia ad imum ferri natura foleant, oculi clauduntur et intelligentia permutatur, opiniones etiam alienae diutius immorantur, quae certe infomnia appellantur. Rurfus vero per ebrietatem aucto repente fanguine, animi functiones ejusque intellectus concidit, et malorum inftantium obliti futurorum bonorum optimam fpem concipiunt. Multa etiam ejusmodi commemorare poffem, in quibus fanguinis permutationes intelligentiam immutant. Perturbato igitur in totum fanguine, prorfus quoque intelligentia deperit. Affectus enim et recognitiones inter confuetudines numerantur. Cum vero a folita confuetudine discedimus, intelligentia nobis tollitur. At facrum morbum ad hunc modum fieri cenfeo, cum fpiritu copiofo per totum corpus univerfo fanguini permixto obftructiones multae multis modis circa venas contingunt. Cum igitur in craffiores et fanguine abundantes venas copiofus

πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βρίσῃ, βρίσας δὲ μένῃ, κωλύεται τὸ αἷμα διεξιέναι. τῇ μὲν οὖν ἕστηκε, τῇ δὲ νωθρῶς διεξέρχεται, τῇ δὲ θᾶσσον. ἀνομοίης δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος διὰ τοῦ σώματος γινομένης παντοῖαι ἀνομοιότητες. πᾶν γὰρ τὸ σῶμα πανταχόθεν ἕλκεται καὶ τετάρακται τὰ μέρη τοῦ σώματος, ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ καὶ ταράχῳ τοῦ αἵματος. ὑπὸ δὲ τῆς διαστροφῆς τοῦ αἵματος αἱ διαστροφαὶ τοῦ σώματος παντοίως γίνονται. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀναίσθητοι πάντων εἰσὶ, κωφοί τε τῶν λεγομένων καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους. οὕτω γὰρ ὁ ἀὴρ ταραχθεὶς ἀνετάραξε καὶ τὸ αἷμα καὶ ἐμίηνε. καὶ ἀφροὶ διὰ τοῦ στόματος ἀνατρέχουσι εἰκότως. διὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν διαδύνων ὁ ἀὴρ ἔρχεται μὲν αὐτὸς, ἀνάγει δὲ μεθ' ὡυτοῦ τὸ λεπτότατον τοῦ αἵματος. τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ περιμισγόμενον λευκοῦται. διὰ λεπτῶν γὰρ ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ διαφαίνεται. διὸ δὴ λευκοὶ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. ποτὲ μὲν οὖν παύονται τῆς νόσου

aër prorupit progreſſusque immoretur, ſanguinis pertransitus prohibetur, atque hic quidem ſiſtitur, ibi vero tardius permeat, alibi autem citius. Ex qua per corpus pervadentis ſanguinis inaequalitate variae inaequalitates contingunt. Totum enim corpus undique contrahitur, et corporis partes perturbantur, ſanguine ipſo ad tumultum et conturbationem ſubminiſtram operam ſuppeditante, et ex ſanguinis perverſione variae etiam undique corporis perverſiones oriuntur. Sub id vero tempus nihil omnino ſentiunt, neque quae dicuntur audiunt, neque quae fiunt vident, neque ullos dolores ſentiunt. Ad hunc enim modum conturbatus aër, ſimul quoque ſanguinem conturbavit et infecit. Quin etiam ſpuma per os non ſine cauſa excurrit. Per jugulares enim venas aër ſubiens exit quidem ipſe, ſecumque id quod in ſanguine eſt tenuiſſimum ſubvehit, humidum vero ſimul permixtum albescit. Aër enim purus per tenues membranas pellucidus apparet, eamque ſane ob cauſam ſpumae omnes albae conſpiciuntur. Qui igitur hoc morbo corripiun-

Ed. Chart. VI. [219.] Foes. I. 300. 301. Ed. Lind. I. (412. 413.)

καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος οἱ ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἁλισκόμενοι ἐγὼ φράσω. ὁκόταν γυμνασθὲν ὑπὸ τῶν πόνων || τὸ σῶμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ αἷμα· τὸ δὲ αἷμα θερμανθὲν ἐξεθέρμανε τὰς φύσας· αὗται δὲ θερμανθεῖσαι (413) διαλύονται καὶ διαλύουσι τὴν ξύστασιν τοῦ αἵματος· αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι μετὰ τοῦ πνεύματος, αἱ δὲ μετὰ τοῦ φλέγματος· ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀφροῦ καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος καὶ γαλήνης ἐν τῷ σώματι γενομένης πέπαυται τὸ νόσημα. φαίνονται οὖν αἱ φῦσαι διὰ πάντων τούτων πολυτροπώτεραι αἴτιαι οὖσαι, τὰ δ' ἄλλα πάντα συναίτια καὶ μεταίτια. τὸ δὲ αἴτιον τῶν νούσων ἐὸν τοῦτο ἐπιδέδεικταί μοι. ὑπεσχόμην δὲ τὸ αἴτιον τῶν νουσημάτων φράσαι. ἐπέδειξα δὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πράγμασι δυναστεῦον καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. ἤγαγον δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ γνώρισμα καὶ τῶν νοσημάτων καὶ τῶν ἀῤῥωστημάτων, ἐν οἷσιν ἀληθὴς ὑπόθεσις ἐφάνη. ἀμφὶ δὲ τῶν ἀῤῥωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν ὁ λόγος γένοιτο ἄν, ἀτρεκέστερος δὲ οὐδὲν ἧττον οὐδὲ πιστότερος.

tur quomodo morbo et praefenti tempeftate liberentur ego enarrabo. Cum laboribus exercitatum corpus incaluerit, incalescit etiam fanguis, qui calefactus flatus quoque calefacit. Ii vero calefacti diffolvuntur et fanguinem coactum fimul diffolvunt, partimque cum fpiritu, partim cum pituita foras prodeunt. At ubi deferbuit fpuma et fanguis conquievit tranquillitasque in corpore oborta eft, morbus ceffat. Horum igitur fane omnium multis modis flatus caufae effe videntur, caetera vero omnia vel adjuvantis vel confequentis caufae rationem habere. Haec vero effe morborum caufa nobis eft demonftrata, quod me declaraturum receperam. Spiritum autem cum in aliis rebus, tum vel maxime in animantium corporibus plurimum poffe demonftravi. Orationem vero ad morborum et aegritudinum cognitionem perduxi, in quibus hoc argumentum verum effe apparuit. Quod fi reliquas aegritudines oratione perfequi velim, prolixior fane foret oratio, nihilo tamen minus aut veritatis aut fidei habitura.

Ed. Chart. X. [475.] Foes. I. 301. Ed. Lind. II. (324.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΕΡΗΣ ΝΟΣΟΥ.

[475] (324) *Περὶ μὲν τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης ὧδ᾽ ἔχει. οὐδέν τί μοι δοκέει τῶν ἄλλων θειοτέρη εἶναι νούσων οὐδὲ ἱερωτέρη, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει ἣν καὶ τὰ λοιπὰ νουσήματα ὅθεν γίνεται. φύσιν δὲ αὐτῇ καὶ πρόφασιν οἱ ἄνθρωποι ἐνόμισαν θεῖόν εἶναι ὑπὸ ἀπειρίης καὶ θαυμασιότητος, ὅτι οὐδὲν ἔοικεν ἑτέρῃσι νούσοισι. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀπορίην αὐτοῖσι τοῦ μὴ γινώσκειν τὸ θεῖον αὐτῇ διασώζεται, κατὰ δὲ τὴν εὐπορίην τοῦ τρόπου τῆς ἰήσιος ᾗ ἰῶνται· ἀπολύονται γὰρ ἢ καθαρμοῖσιν ἢ ἐπαοιδῇσιν. εἰ δὲ διὰ τὸ θαυμάσιον θεῖον νομιεῖται, πολλὰ τὰ ἱερὰ νουσήματα ἔσται καὶ οὐχὶ ἕν. ὡς ἐγὼ ἀποδείξω ἕτερα οὐδὲν ἧσσον ἐόντα θαυμάσια οὐδὲ τερατώδεα ἃ οὐδεὶς νομίζει ἱερὰ εἶναι. τοῦτο μὲν γὰρ οἱ πυρετοὶ οἱ ἀμφημερινοὶ καὶ οἱ τριταῖοι καὶ οἱ τεταρταῖοι, οὐδὲν ἧσσόν μοι δοκέουσιν ἱεροὶ εἶναι καὶ ὑπὸ θεοῦ γίνεσθαι ταύτης τῆς νούσου, κἂν οὐ θαυμασίως ἔχωσι. τοῦτο δὲ*

HIPPOCRATIS DE MORBO SACRO LIBER.

De morbo ſacro vulgo appellato ſic ſe res habet, neque quicquam aliis morbis divinius aut ſacratius, ſed eandem ex qua reliqui morbi oriuntur naturam habere mihi videtur. Homines vero ex imperitia et admiratione ei naturam quandam et cauſam divinam ineſſe cenſuerunt, quod nulla in re reliquorum morborum ſimilis eſſet. Et per conſilii inopiam quod morbum non cognoscunt illi divinitatem aſſervant, per facile parabilem vero curationis modum ei medentur, cum expiationibus et incantationibus ab eo liberentur. Quod ſi ideo divinus eſſe cenſeatur quod admirabilitatem quandam habeat, multi morbi ſacri futuri ſunt et non unus, quos ego diverſos eſſe demonſtrabo, neque minus admirabiles, neque minus prodigioſos, eos tamen nemo ſacros eſſe exiſtimat. Ac primum quidem febres quotidianae et tertianae et quartanae neque minus ſacrae eſſe neque minus quam hic morbus a deo fieri mihi videntur, quam-

ὁρέω μαινομένους ἀνθρώπους καὶ παραφρονέοντας ἀπὸ μηδεμιῆς προφάσιος ἐμφανέος, (325) καὶ πολλά τε ἅμα καὶ ἄκαιρα ποιέοντας, ἔν τε τῷ ὕπνῳ οἶδα πολλοὺς οἰμώζοντας καὶ βοῶντας, τοὺς δὲ καὶ πνιγομένους, τοὺς δὲ καὶ ἀναΐσσοντάς τε καὶ φεύγοντας ἔξω καὶ παραφρονέοντας μέχρις ἂν ἐξεγειρέωνται, ἔπειτα δὲ καὶ ὑγιέας ἐόντας καὶ φρονέοντας ὥσπερ τοπρότερον, ἐόντάς τε αὐτοὺς ὠχρούς τε καὶ ἀσθενέας, καὶ ταῦτα οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, ἄλλά τε πολλά ἐστι καὶ παντοδαπὰ ὧν ἕκαστον λέγειν πολὺς ἂν εἴη λόγος. ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν οἱ πρῶτοι τοῦτο τὸ νόσημα ἀφιερώσαντες τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι οἷοι καὶ νῦν εἰσὶ μάγοι τε καὶ καθάρται καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, ὁκόσοι δὴ προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες εἶναι καὶ πλέον τὶ εἰδέναι. οὗτοι τοίνυν παραμπεχόμενοι καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμηχανίης τὸ μὴ ἴσχειν ὅ τι προσενέγκαντες ὠφελήσουσιν, ὡς μὴ κατάδηλοι ἔωσιν οὐδὲν ἐπιστάμενοι, ἱερὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι || καὶ λόγους ἐπιλέξαντες ἐπιτηδείους τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν ἑωυτοῖσι, καθαρμοὺς

vis admirationem nullam habeant. Deinde vero furore correptos ac desipientes multos ex nulla manifesta causa eum multa tum simul etiam intempestiva facere videmus. Quinetiam multos in somno lugentes et vociferantes vidi, quosdam etiam suffocatos, quosdam exilientes et fugientes ac desipientes quoad excitarentur, postea vero sanitati restitutos et ut antea resipiscentes, quamvis pallidos et debiles. Idque non semel, sed saepius contingere vidimus. Quin et multa sunt et varia, quae si sigillatim enumerare velimus, prolixa foret oratio. Ac mihi certe qui primi hunc morbum ad deos retulerunt, tales esse videntur quales sunt magi, expiatores, circulatores ac arrogantes ostentatores, qui se valde pios esse plurimumque scire simulant. Hi quippe divinitatis obtentu ac praetextu cum nulla ope prodesse possent, ne inscitiam suam proderent, sacram hanc esse affectionem censuerunt, et additis idoneis rationibus, tutam sibi curationis viam proposuerunt, oblatis expiationibus et incantatio-

προσφέροντες καὶ ἐπαοιδὰς, λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν καὶ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν, θαλασσίων μὲν τρίγλης καὶ μελανούρου, κεστρέος, ἐγχέλυος· οὗτοι γὰρ οἱ ἰχθύες εἰσὶν ἐπικαιρότατοι. κρεῶν δὲ αἰγείου καὶ ἐλαφείου καὶ χοιρείων καὶ κυνός· ταῦτα γὰρ κρεῶν ταρακτικώτατά ἐστι τῆς κοιλίης· ὀρνίθων δὲ ἀλεκτρυόνος καὶ τρυγόνος, ὠτίδος, ἔτι δὲ ὅσα νομίζεται ἰσχυρότατα εἶναι. λαχάνων δὲ μίνθης, σκορόδου καὶ κρομύου. δριμὺ γὰρ ἀσθενέοντι οὐδὲν ξυμφέρει. ἱμά(326)τιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν, θανατῶδες γὰρ τὸ μέλαν. μηδὲ ἐν αἰγείῳ κατακέεσθαι δέρματι μηδὲ φορέειν, μηδὲ πόδα ἐπὶ ποδὶ ἔχειν, μηδὲ χεῖρα ἐπὶ χειρί. ταῦτα γὰρ πάντα κωλύματα εἶναι. ταῦτα δὲ πάντα τοῦ θείου εἵνεκεν προστιθέασιν, ὡς πλέον τι εἰδότες καὶ ἄλλας προφάσιας προλέγοντες, ὅκως εἰ μὲν ὑγιὴς γένοιτο, αὐτῶν ἡ δόξα εἴη καὶ ἡ δεξιότης, εἰ δὲ ἀποθάνοι, ἐν ἀσφαλεῖ καθισταῖντο αὐτῶν αἱ ἀπολογίαι καὶ ἔχοιεν πρόφασιν ὡς οὐκ αἴτιοι εἰσὶν αὐτοὶ, ἀλλ' οἱ θεοί. οὔτε γὰρ φαγέειν οὔτε πιέειν ἔδοσαν φάρμακον οὐδὲν, οὔτε λουτροῖσι

nibus, balneisque interdictis, et multis cibis ad laborantium ufum minime accommodatis. Ac marinis quidem, mullo melanuro, mugili et anguilla, qui pisces praecipue vitandi funt. Carnibus vero, caprina, cervina, fuilla et canina. Nam et ejusmodi carnes ventriculum maxime conturbant. Ex volucribus gallo, turture et otide, praetereaque ab his quae valentiffima effe cenfentur. Ex oleribus autem mentha, allio et caepa. Acrimonia enim aegrotanti nullo modo conducit. Veftimento etiam nigro uti prohibent, quod niger color mortem fignificet, aut in pelle caprina decumbere, aut eam geftare, ac ne pedem pedi, aut manum manui fuperimponere. Haec enim omnia curationem impedire. Quae omnia divinitatis gratia addunt, velut amplius quiddam fcientes et alia in fpecie praetexentes, uti fi convalescat aeger, iftud eorum gloriae et folertiae attribuatur, fin vero moriatur, tutam fibi proponant defenfionem et occafionem nanciscantur quominus ii in caufa, fed dii effe videantur, cum nullum quidem medicamentum edendum aut biben-

καθήψησαν, ὥστε δοκέειν αἴτιον εἶναι. ἐγὼ δὲ δοκέω Λιβύων τῶν τὴν μεσόγειον οἰκεόντων οὐδένα ὑγιαίνειν, ὅτι ἐν αἰγείοισι δέρμασι κατακείονται καὶ κρέασι αἰγείοισι χρῶνται, ἐπεὶ οὐκ ἔχουσι οὔτε στρῶμα οὔτε ἱμάτιον οὔτε ὑπόδημα ὅ τι μὴ αἴγειόν ἐστιν· οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἄλλο προβάτιον οὐδὲν ἢ αἶγες καὶ βόες. εἰ δὲ ταῦτα προσφερόμενα καὶ ἐσθιόμενα τὴν νοῦσον αὔξει καὶ μὴ ἐσθιόμενα ἰῆται, οὐκ ἔστιν ἄρα ὁ θεὸς αἴτιος οὐδενὸς, οὐδὲ οἱ καθαρμοὶ ὠφελέουσιν, ἀλλὰ τὰ ἐδέσματα τὰ ἰώμενά τε καὶ βλάπτοντα. τοῦ δὲ θείου ἀφανίζεται ἡ δύναμις.) οὕτως οὖν ἔμοιγε δοκέουσι οἵτινες τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐγχειρέουσιν ἰῆσθαι ταῦτα τὰ νοσήματα, οὔτε ἱερὰ νομίζειν εἶναι οὔτε θεῖα. ὅκου γὰρ ὑπὸ καθαρμῶν τοιούτων μετάστατα γίνεται καὶ ὑπὸ θεραπείης τοιῆσδε, τί κωλύει καὶ ὑφ᾽ ἑτέρων τεχνημάτων ὁμοίων (327) τούτοισιν ἀπογίνεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι καὶ προσπίπτειν; ὥστε μηκέτι τὸ θεῖον αἴτιον εἶναι, ἀλλά τι ἀνθρώπινον. ὅστις γὰρ οἷός τε περικαθαίρων καὶ μαγεύων ἀπάγειν τοιοῦτον πάθος,

dum exhibuerint, neque balneis excoxerint, ut in eos causa rejici possit. Ac mea quidem opinione ex iis qui Africae mediterranea incolunt nullus ab hoc morbo sanus evadet, quod in pellibus caprinis recumbant, et caprinis carnibus utantur, cum ne stragulum quidem neque vestimentum neque calceamentum aliud habeant quam caprinum. Neque enim aliam ullam habent pecudem quam capras et boves. Quod si ista oblata et cibo sumta morbum augent, et cibo minime sumta medentur, nullius sane deus auctor est, neque expiationes juvant, sed quae eduntur medentur et nocent numinisque vim obscurant. Quare qui hoc modo ad istorum morborum curationem aggrediuntur, hos neque sacros neque divinos reputare mihi videntur. Si enim hujusmodi expiationibus talique curatione tolluntur, quid prohibet quominus ex similibus artibus ab hominibus removeantur, aut in eosdem incidant? Adeo ut non amplius divinum, sed humanum quiddam in causa mihi esse videatur. Quisquis enim lustrationibus et magicis artibus hujusmodi affectionem abigere valuerit, is etiam aliis artibus abiget,

οὗτος κἂν ἐπάγῃ ἕτερα τεχνησάμενος, πάντως κἂν τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ θεῖον ἀπόλλυται. τοιαῦτα λέγοντες καὶ μεμηχανευμένοι προσποιέονται πλέον τι εἰδέναι, καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατέουσι προστιθέμενοι τουτοῖσιν ἁγνείας τε καὶ καθαρότητας, ὅτε πουλὺ αὐτοῖσι τοῦ λόγου ἐς τὸ θεῖον ἀφήκει καὶ τὸ δαιμόνιον. καίτοι ἔμοιγε οὐ περὶ εὐσεβείης δοκέουσι τοὺς λόγους ποιέεσθαι, ὡς οἴονται, ἀλλὰ περὶ δυσσεβείης μᾶλλον, καὶ ὡς οἱ θεοὶ οὐκ εἰσὶ, τό τε εὐσεβὲς καὶ θεῖον αὐτῶν ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιόν ἐστιν, ὡς ἐγὼ διδάξω/ εἰ γὰρ σελήνην τε καθαιρεῖν καὶ ἥλιον ἀφανίζειν χειμῶνά τε καὶ εὐδίην ποιέειν καὶ ὄμβρους καὶ αὐχμοὺς καὶ θάλασσαν ἄφορον καὶ γῆν καὶ τἄλλα τὰ τοιουτότροπα πάντα ἐπιδέχονται ἐπίστασθαι, εἴτε καὶ ἐκ τελετέων εἴτε καὶ ἐξ ἄλλης τινὸς γνώμης ἢ μελέτης φασὶν οἷοί τε εἶναι οἱ ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, δυσσεβέειν ἔμοιγε δοκέουσι καὶ θεοὺς οὔτε εἶναι νομίζειν οὔτε ὄντας ἰσχύειν οὐδὲν οὔτε εἴργεσθαι ἂν οὐδενὸς τῶν ἐσχάτων ποιέοντες ἕνεκά γε, πῶς οὐ δεινοὶ ἄρ᾽ αὐτοῖσιν εἰσίν; εἰ γὰρ ἄνθρωπος μαγεύων τε καὶ θύων σελήνην τε καθαιρήσει

istaque ratione divinitatis opinio prorsus deperditur. Hac oratione et molitione multam scientiam prae se ferunt, hominesque decipiunt, his lustrationes et purificationes proponendo, cum multum faciant de divinitate et numine sermonem. Quanquam mihi quidem non de pietate, ut rentur, verum de impietate potius verba facere videntur, et deos non esse profiteri, eorumque pietas et divinitas, sicuti docebo, in impietatem et nefarium scelus vertitur. Si enim lunam deducere et solem obscurare, tempestatemque ac serenitatem inducere, et imbres ac siccitates mareque sterile et terram facere, caeteraque id genus se scire profitentur, sive ex sacrorum mysteriis, sive ex alio quovis consilio aut cura hanc sibi potentiam vendicent qui his rebus operam navant, mihi quidem impii esse videntur, neque deos esse existimare, neque si sint quicquam posse, neque aliquod summum malum propulsare posse. Cujus rei gratia cur non ipsis infesti sint? Si quis enim magicis artibus et sacrificiis lunam deducet et solem obscurabit, tempestatemque et se-

καὶ ἥλιον ἀφανίσει καὶ χειμῶνα καὶ εὐδίην ποιήσει, οὐκ ἂν ἔγωγε τι θεῖον νομίσαιμι τούτων εἶναι, ἀλλ' ἀνθρώπινον, εἰ δὴ τοῦ θείου ἡ δύναμις ὑπὸ ἀνθρώπου γνώμης κρατέεται καὶ δεδούλωται. ἴσως δὲ οὐχ οὕτως (328) ἔχει ταῦτα, ἀλλ' ἄνθρωποι βίου δεόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα τεχνέονται καὶ ποικίλλουσιν ἔς τε τἄλλα πάντα καὶ ἐς τὴν νοῦσον ταύτην ἑκάστῳ εἴδει τοῦ πάθεος θεῷ τὴν αἰτίην προστιθέντες. οὐ γὰρ καθάπαξ, ἀλλὰ πλεονάκις ταῦτα μέμνηνται. κἢν μὲν γὰρ αἶγα μιμῶνται, κἢν βρύχωνται, κἢν τὰ δεξιὰ σπῶνται, μητέρα θεῶν φασὶ αἰτίην εἶναι. ἢν δὲ ὀξύτερον καὶ εὐτονώτερον φθέγγηται, ἵππῳ εἰκάζουσι, καὶ φασὶ Ποσειδῶνα αἴτιον εἶναι. ἢν δὲ καὶ τῆς κόπρου τι παρίῃ, ὃ πολλάκις τισὶ γίνεται ὑπὸ τῆς νούσου βιαζομένοισιν, Ἐνοδίου πρόσκειται ἡ προσωνυμίη. ἢν δὲ λεπτότερον καὶ πυκνότερον, οἷον ὄρνιθες, Ἀπόλλων νόμιος. ἢν δὲ ἀφρὸν ἐκ τοῦ στόματος ἀφίῃ καὶ τοῖσι ποσὶ λακτίζῃ, Ἄρης τὴν αἰτίην ἔχει. ὁκόσα δὲ δείματα νυκτὸς παρίσταται καὶ φόβοι καὶ παράνοιαι καὶ ἀναπηδήσιες ἐκ τῆς

renitatem inducet, non equidem horum quicquam divinum, sed humanum esse censuerim, si utique divina potentia humano consilio superatur et in servitutem asseritur. Ac fortassis haec aliter se habent, sed homines in vitae inopia multa et varia moliuntur, et tum ad reliqua omnia tum etiam ad hunc morbum varie se habent, in unaque affectionis specie deo causam attribuentes. Neque enim semel, sed saepius eadem meminerunt. Siquidem namque capram imitentur et balatum edant, dextramque in partem convellantur deorum matrem in causa esse asserunt. Si vero acutiorem et vehementiorem vocem edat aeger, equo simile esse dicunt et ad Neptunum causam referunt. Quod si stercoris aliquid emittat, quod nonnullis morbo pressis contingit, Enodiae Hecates appellatio adhibetur. Sin autem tenuius et crebrius dejiciat, velut aves, Apollo Nomius. Si vero spumam ex ore demittat et pedibus calcitret, Mars auctor est. Pavores vero qui noctu adsunt, timores, deliria et terriculamenta, cum aegri e cubili exiliunt et fugiunt,

κλέης καὶ φόβητρα καὶ φεύξιες ἔξω, Ἑκάτης φασὶν εἶναι ἐπιβουλὰς καὶ ἡρώων ἐφόδους, καθαρμοῖσί τε χρέονται καὶ ἐπαοιδῇσι, καὶ ἀνοσιώτατόν γε καὶ ἀθεώτατον ποιέουσιν, ὥς ἔμοιγε δοκέει, τὸ θεῖον. καθαίρουσι γὰρ τοὺς ἐχομένους τῇ νούσῳ αἵμασι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι μιάσμασιν ἔχοντας, ἢ ἀλάστορας ἢ πεφαρμαγμένους ὑπὸ ἀνθρώπων, ἤ τι ἔργον ἀνόσιον ἐργασμένους, οὓς ἐχρῆν τἀναντία τούτοισι ποιέειν, θύειν τε καὶ εὔχεσθαι καὶ εἰς τὰ ἱερὰ φέροντας ἱκετεύειν τοὺς θεούς. νῦν δὲ τούτων μὲν ποιέουσιν οὐδὲν, καθαίρουσι δέ. καὶ τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν γῇ κρύπτουσι, τὰ δὲ (329) ἐς [478] θάλασσαν ἐμβάλλουσι, τὰ δὲ ἐς τὰ οὔρεα ἀποφέρουσιν, ὅπη μηδεὶς ἅψηται μηδὲ ἐπιβήσηται. τὰ δ' ἐχρῆν ἐς τὰ ἱερὰ φέροντας τῷ θεῷ ἀποδοῦναι, εἰ δὴ θεός γε ἐστὶν αἴτιος. οὐ μέντοι ἔγωγε ἀξιῶ ὑπὸ θεοῦ ἀνθρώπου σῶμα μιαίνεσθαι, τὸ ὑποκηρότατον ὑπὸ τοῦ ἁγνοτάτου. ἀλλὰ κἢν τυγχάνῃ ὑπὸ ἑτέρου μεμιασμένον ἤ τι πεπονθὸς, ἐθέλοι ἂν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθαίρεσθαι καὶ ἁγνίζεσθαι μᾶλλον ἢ μιαίνεσθαι. τὰ γοῦν μέγιστα τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἀνοσιώτατα τὸ θεῖόν

Hecates insidias et heroum invasiones esse affirmant, expiationibusque et incantationibus utuntur, ac meo quidem judicio, sceleratissimum et maxime impium divinum numen faciunt. Morbo enim detentos expiant et sanguine aliisque quibusdam sceleribus inquinatos ac facinorosos et sceleratos, aut quibus ab hominibus est exhibitum venenum, aut eos qui nefarium aliquod facinus perpetrarunt, quos contra facere decuerat, sacra facere nimirum et precari, ad templa deducere et diis supplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt, sed expiant et partim quidem expiationes in terra recondunt, partim in mare projiciunt, partim etiam in montes deportant, ubi eas nemo attingat aut conculcet. Has autem oportuerat, si quidem deus auctor est, ad templa delatas deo reddere. Neque tamen hominis corpus a deo inquinari existimo, impurissimum a purissimo. Quin si forte contingat ut ab alio coinquinetur aut quid patiatur, a deo expiari ac purificari magis quam inquinari cupiat. Maxima ergo et sceleratissima peccata deus expiat et

Ed. Chart. X. [478.] Foës. I. 303. Ed. Lind. II. (329. 330.)
ἐστι τὸ καθαῖρον καὶ ἁγνίζον καὶ ἔρυμα γενόμενον ἡμῖν, αὐτοί τε ὅρους τοῖσι θεοῖσι τῶν ἱερῶν καὶ τῶν τεμενέων ἀποδεικνύμενοι, ὡς ἂν μηδεὶς ὑπερβαίνοι ἢ μὴ ἁγνεύοι, εἰσιόντες τε περιῤῥαινόμεθα οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ᾽ εἴ τι καὶ πρότερον ἔχομεν μύσος, τοῦτο ἀπαγνιούμενοι. καὶ περὶ μὲν τῶν καθαρμῶν οὕτω μοι δοκέει ἔχειν. τὸ δὲ νούσημα τοῦτο οὐδέν τί μοι δοκέει θειότερον εἶναι τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει ἣν καὶ τὰ ἄλλα νουσήματα, καὶ πρόφασιν ὅθεν ἕκαστα γίνεται. φύσιν δὲ τοῦτο καὶ πρόφασιν ἀπὸ ταὐτοῦ τὸ θεῖον γίνεσθαι ἀφ᾽ ὅτου καὶ τἄλλα πάντα, καὶ ἰητὸν εἶναι, καὶ οὐδὲν ἧσσον ἑτέρων, ὅ τι μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου πολλοῦ καταβεβιασμένον ἔῃ, ὥστε ἤδη εἶναι ἰσχυρότερον τῶν φαρμάκων τῶν προσφερομένων. ἄρχεται δὲ ὥσπερ καὶ τἄλλα νουσήματα κατὰ γένος. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ φλεγματώδεος φλεγματώδης, καὶ ἐκ χολώδεος χολώδης γίνεται, καὶ ἐκ φθινώδεος φθινώδης, καὶ ἐκ σπληνώδεος σπληνώδης, τί κωλύει ὅτου πατὴρ καὶ μήτηρ εἴχετο τούτῳ τῷ νοσήματι, τούτῳ καὶ τῶν ἐγγόνων ἔχεσθαι τινά; ὡς ὁ γόνος (330) ἔρχεται

purificat, tutelaque nostra existit, nosque diis ipsis templorum ac delubrorum terminos constituimus, quos nemo nisi purus transcendat et ingressi non tanquam inquinati respergimur, sed ut si quod etiam antea scelus contraximus, illud expiemus. Ac de expiationibus quidem ad hunc modum se res habere mihi videtur. At vero hic morbus nihil mihi reliquis divinius, sed eandem etiam quam alii morbi naturam et originis causam habere videtur, ejusque natura et causa ut aliorum omnium divina existimanda est, nihiloque minus quam caeteri curationem recipit, nisi ex longo temporis spatio urgeat atque adeo invalescat, ut oblata medicamenta superet. Initium autem ducit veluti alii morbi secundum cognationem. Si enim ex pituitoso pituitosus et xe bilioso biliosus oritur et ex tabido tabidus et ex lienoso lienosus, quid vetat ut cujus parentes hoc morbo detineantur, eo quoque et posterorum aliquis corripiatur? Cum nempe genitura ab omnibus corporis partibus procedat, a sanis

Ed. Chart. X. [478.] Foes. I. 303. 304. Ed. Lind. II. (330.)

πάντοθεν τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς, ἀπό τε τῶν νοσερῶν νοσερός. ἕτερον δὲ μέγα τεκμήριον ὅτι οὐδὲν θειότερόν ἐστι τῶν λοιπῶν νουσημάτων· τοῖσι γὰρ φλεγματώδεσι φύσει γίνεται· τοῖσι δὲ χολώδεσιν οὐ προσπίπτει. || καίτοι εἰ θειότερόν ἐστι τῶν ἄλλων, τοῖσιν ἅπασιν ὁμοίως ἔδει γίνεσθαι τὴν νοῦσον ταύτην, καὶ μὴ διακρίνειν μήτε χολώδεα μήτε φλεγματώδεα. ἀλλὰ γὰρ αὐτοῖσιν αἴτιος ὁ ἐγκέφαλος τούτου τοῦ πάθεος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων νουσημάτων τῶν μεγίστων. ὁτέῳ δὲ τρόπῳ καὶ ἐξ οἵης προφάσιος γίνεται, ἐγὼ φράσω σαφέως. ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου ἐστι διπλόος ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι ζώοισιν ἅπασι. τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ διαιρέει μῆνιγξ λεπτή. διότι οὐκ ἀεὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς κεφαλῆς ἀλγέει, ἀλλ᾽ ἐν μέρει ἑκάτερον, ὁτὲ δὲ ἅπασα. καὶ φλέβες τε εἰς αὐτὸν τείνουσιν ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος, πολλαὶ καὶ λεπταὶ, δύο δὲ παχεῖαι, ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ σπληνός. καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὧδ᾽ ἔχει. τὸ μέν τι τῆς φλεβὸς κάτω τείνει διὰ τῶν ἐπὶ δεξιὰ παρ᾽ αὐτὸν τὸν νεφρὸν καὶ τὴν ψύην ἐς τὸ ἐντὸς τοῦ μηροῦ, καὶ καθήκει ἐς τὸν πόδα καὶ

ſana et a morboſis morboſa. Eſt praeterea magnum aliud argumentum, hunc morbum reliquis nihilo diviniorem eſſe quod natura pituitoſis oboriatur, bilioſis vero minime contingat. Quanquam ſi reliquis divinior eſſet, omnibus ex aequo morbum hunc contingere oporteret, neque bilioſorum et pituitoſorum discrimen facere. Sed enim ipſis hujus affectionis cerebrum, velut etiam aliorum magnorum morborum in cauſa eſt. Quod quonam modo et quanam ex cauſa contingat aperte enarrabo. Cerebrum homini ut reliquis omnibus animantibus duplex eſt. Cujus medium tenuis membrana dividit. Ideo non ſemper eadem capitis pars dolet, ſed ſigillatim utraque, interdum vero totam. Quin etiam venae multae et tenues ex univerſo corpore ad ipſum feruntur, duae vero craſſae, una quidem ab jecore, altera autem a liene. Et quae ex jecore ducitur ad hunc ſe habet modum. Una quidem venae pars ad dexteram, juxta ipſum renem et lumbum ad internam femoris partem deorſum fertur et ad pedem pertingit vocaturque vena cava. Altera

Ed. Chart. X. [478. 479.] Foes. I. 304. Ed. Lind. II. (330. 331.)
καλέεται κοίλη φλέψ. ἡ δὲ ἑτέρη ἄνω τείνει διὰ φλεβῶν τῶν δεξιῶν καὶ τοῦ πνεύμονος. ἀπέσχισται δὲ καὶ ἐς τὴν καρδίην καὶ ἐς τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. τὸ δὲ λοιπὸν ἄνω φέρει [479] διὰ τῆς κληΐδος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ αὐχένος, ἐς αὐτὸ τὸ δέρμα, ὥστε κατάδηλός ἐστι. παρὰ δὲ τὸ οὖς κρύπτεται καὶ ἐνταῦθα σχίζεται, καὶ τὸ μὲν παχύτατον καὶ μέγιστον καὶ κοιλότατον ἐς τὸν ἐγκέφαλον τελευτᾷ, τὸ δὲ ἐς (331) τὸ οὖς τὸ δεξιὸν φλέβιον λεπτὸν, τὸ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν, τὸ δὲ ἐς τὸν μυκτῆρα. ἀπὸ μὲν τοῦ ἥπατος οὕτως ἔχει τῶν φλεβῶν. διατέταται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς φλὲψ εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ κάτω καὶ ἄνω, ὥσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος, λεπτοτέρη δὲ καὶ ἀσθενεστέρη. κατὰ ταύτας δὲ τὰς φλέβας καὶ ἐσαγόμεθα τὸ πουλὺ τοῦ πνεύματος. αὗται γάρ ἡμέων εἰσὶν ἀναπνοαὶ τοῦ σώματος τὸν ἠέρα εἰς σφᾶς ἕλκουσαι, καὶ ἐς τὸ σῶμα τὸ λοιπὸν ὀχετεύουσαι, καὶ κατὰ τὰ φλέβια καὶ ἀναψύχουσι καὶ πάλιν ἀφιᾶσιν. οὐ γάρ οἷόν τε τὸ πνεῦμα στῆναι, ἀλλὰ χωρέει ἄνω καὶ κάτω. ἢν γάρ στῇ που καὶ ἀπολειφθῇ, ἀκρατὲς γίνεται ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου ἂν στῇ.

vero per venas dextras et pulmonem sursum tendit, et in cor et brachium dextrum discinditur. Reliqua autem parte per jugulum ad dextram cervicis partem sursum tendit in ipsam cutem, quo conspicua fiat. Juxta aurem autem conditur, ibique scinditur et crassissima, maxima et amplissima sua parte in cerebrum definit, altera vero parte, quae vena tenuis est, ad aurem dextram fertur, altera ad oculum dextrum, altera ad nasum. Atque hoc modo venae ab jecore se habent. A liene autem vena etiam ad sinistram deorsum et sursum contendit, non secus quam ab hepate, tenuior tamen et imbecillior. Per has vero venas plurimum spiritum adducimus. Haec enim corporis nostri sunt spiracula, cum aërem ad se trahant et in reliquum corpus deducant, ac per venulas refrigerent rursusque emittant. Neque enim fieri potest ut spiritus consistat, sed eum sursum ac deorsum ferri necesse est. Ubi enim sistitur et intercipitur, pars ea ad motionem impotens redditur. Cui rei hoc

τεκμήριον δέ· ὁκόταν γὰρ καθημένῳ ἢ κατακειμένῳ φλέβια πιεσθῇ, ὥστε τὸ πνεῦμα μὴ διεξιέναι ἀπὸ τῆς φλεβὸς, εὐθὺς νάρκη ἔχει. περὶ μὲν τῶν φλεβῶν τῶν λοιπῶν οὕτως ἔχει· ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται τοῖσι μὲν φλεγματίησιν, τοῖσι δὲ χολώδεσιν οὔ. ἄρχεται δὲ φύεσθαι ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντος. καθαίρεται γὰρ καὶ ἀνθέει ὥσπερ τἄλλα μέρεα πρὶν γενέσθαι καὶ ὁ ἐγκέφαλος. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ καθάρσει ἢν μὲν καλῶς καὶ μετρίως καθαρθῇ καὶ μήτε πλεῖον μήτε ἔλασσον τοῦ δέοντος ἀποῤῥυῇ, οὕτως ὑγιεινοτάτην τὴν κεφαλὴν ἔχει. ἢν δὲ πλείων ἀπὸ παντὸς τοῦ ἐγκεφάλου γένηται ἡ ἀπότηξις, νοσώδεά τε τὴν κεφαλὴν ἕξει αὐξόμενος καὶ ἤχου πλέην, καὶ οὔτε ἥλιον οὔτε ψῦχος ἀνέξεται. ἢν δὲ ἀπὸ ἑνός τινος γένηται ἢ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ ἢ οὔατος ἢ φλέψ τις συνισχνανθῇ, (332) ἐκεῖνος κακοῦται οὕτως ὁκοίως ἂν καὶ τῆς ἀποτήξιος ἔχῃ. ἢν δὲ κάθαρσις μὴ ἐπιγένηται, ἀλλὰ ξυστροφῇ τῷ ἐγκεφάλῳ, οὕτως ἀνάγκη φλεγματώδεα εἶναι. καὶ ὁκόσοισι μὲν παιδίοισιν ἐοῦσιν ἐξανθέει ἕλκεα ἐς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐς τὰ οὔατα καὶ ἐς τὸν ἄλλον χρῶτα καὶ σια-

est indicio, cum sedenti aut jacenti venulae ita comprimuntur ut spiritus a vena non irrumpat, statim torpor occupat. At reliquae venae hoc modo se habent. Hic autem morbus pituitosis contingit, biliosis vero minime. Ac originis initium sumit cum adhuc foetus in utero existit. Purgatur enim et adolescit etiam cerebrum, velut aliae partes, prius quam in lucem edantur. Quae purgatio si recte et moderate processerit, neque plus minusve quam oportet defluxerit, hoc modo maxime sanum caput foetus habet. Sin vero a toto cerebro copiosior colliquatio facta fuerit, cum adoleverit, morbis obnoxium et sonitus plenum caput habebit, neque solem neque frigus perferet. Sin vero unius cujusdam partis colliquatio facta fuerit, nimirum oculi aut auris, aut una aliqua gracilis reddita fuerit, sic ille male afficitur prout sane ex colliquatione se habebit. Quod si purgatio non accesserit, sed in cerebro collecta fuerit, hoc modo pituitosum foetum esse necesse est. Ac quibus quidem in puerili aetate ulcera in caput, in aures et reliquum corpus

λώδεα γένηται καὶ μυξόῤῥοα, ταῦτα μὲν ῥήϊστα διάγει προϊούσης τῆς ἡλικίης. ἐνταῦθα γὰρ ἀφίει καὶ καταίρεται τὸ φλέγμα, ὃ ἐχρῆν ἐς τὴν μήτρην καθαρθῆναι. καὶ τὰ οὕτω καθαρθέντα οὐκ ἐπίληπτα γίνεται ταύτῃ τῇ νούσῳ ὡς ἐπιτοπολύ. ὁκόσα δὲ καθαρά ἐστι καὶ μήθ' || ἕλκος μηδὲν μήτε μύξα μήτε σίαλον προέρχεται μηδὲν, μήτε ἐν τῇσι μήτρῃσι πεποίηται τὴν κάθαρσιν, τοῖσι τοιούτοισιν ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἁλίσκεσθαι ὑπὸ ταύτης τῆς νούσου. ἢν δὲ ἐπὶ τὴν καρδίην ποιήσηται ὁ κατάῤῥους τὴν πορείην, παλμὸς ἐπιλαμβάνει καὶ ἄσθματα, καὶ τὰ στήθεα διαφθείρεται, ἔνιοι δὲ καὶ κυφοὶ γίνονται. ὁκόταν γὰρ ἐπικατέλθῃ τὸ φλέγμα ψυχρὸν ἐπὶ τὸν πνεύμονα ἢ ἐπὶ τὴν καρδίην, ἀποψύχεται τὸ αἷμα. αἱ δὲ φλέβες πρὸς βίην ψυχόμεναι, πρὸς τῷ πνεύμονι καὶ τῇ καρδίῃ πηδῶσι. καὶ ἡ καρδίη πάλλεται ὥστε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης τὰ ἄσθματα ἐπιπίπτειν καὶ τὴν ὀρθοπνοίην. οὐ γὰρ δέχεσθαι τὸ πνεῦμα ἐθέλει, μέχρις ἂν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ φλέγματος τὸ ἐπιῤῥυὲν καὶ διαθερμανθὲν διαχυθῇ ἐς τὰς φλέβας. ἔπειτα παύεται τοῦ παλμοῦ καὶ τοῦ ἄσθματος. παύ-

erumpunt, si salivosi mucosique extiterint, ii procedente quidem aetate facillime degent. Tunc enim pituita, quam in utero repurgari oportuerat, emittitur et purgatur, quique sic purgati fuerint, fere hoc morbo comitiali minime corripiuntur. Qui vero puri fuerint, ut neque ulcus ullum habuerint, neque mucus aut saliva ulla prodierit, neque in utero repurgati fuerint, periculum est ne ii hoc morbo corripiantur. Quod si defluxio ad cor viam affectarit, cordis palpitatio et anhelationes prehendunt, pectus corrumpitur, quidam etiam incurvantur. Ubi enim pituita ad pulmonem et cor devenerit, refrigescit sanguis venaeque per vim refrigeratae ad pulmonem et cor resiliunt, corque palpitat, indeque necessario anhelatio et spiratio, quae erecta cervice trahitur, incidit. Neque enim spiritum suscipere potest, donec quod influxit a pituita superatum et calefactum per venas diffusum fuerit. Deinde palpitatio et anhelatio cessat, idque prout ejus copia se habuerit. Si

φεται δὲ ὅκως ἂν τοῦ πλήθεος ἔχῃ. ἢν μὲν γὰρ πλέον ἐπικαταῤῥυῇ, σχολαίτερον, ἢν δὲ ἔλασσον, θᾶσσον. καὶ ἢν μὲν πυκνότεροι ἔωσιν οἱ κατάῤῥοι, πυκνότερα ἐπίληπτος γίνεται, ἢν δὲ μὴ, (333) ἀραιότερα. ταῦτα μὲν οὖν πάσχει, ἢν ἐπὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίην ἴῃ. ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην, διαῤῥοιαι λαμβάνουσιν. ἢν δὲ τουτέων μὲν τῶν ὁδῶν ἀποκλεισθῇ, εἰς δὲ τὰς φλέβας ἃς προείρηκα τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἄφωνός τε γίνεται καὶ πνίγεται. καὶ ἀφρὸς ἐκ τοῦ στόματος ἐκρέει, καὶ οἱ ὀδόντες συνήρεισι, καὶ αἱ χεῖρες συσπῶνται, καὶ τὰ ὄμματα διαστρέφονται, καὶ οὐδὲν φρονέουσιν. ἐνίοισι καὶ ὑποχωρέει ἡ κόπρος κάτω. καὶ ταῦτα γίνεται ὁτὲ μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὁτὲ δὲ ἐς τὰ δεξιὰ, ὁτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. ὅκως δὲ τούτων ἕκαστον πάσχει ἐγὼ φράσω. ἄφωνος μέν ἐστιν ὁκόταν ἐξαίφνης τὸ φλέγμα ἐπικατελθὸν ἐς τὰς φλέβας ἀποκλείσῃ τὸν ἀέρα καὶ μὴ παραδέχηται μήτε ἐς τὸν ἐγκέφαλον μήτε ἐς τὰς φλέβας τὰς κοίλας μήτε ἐς τὰς κοιλίας, ἀλλ' ἐπιλάβῃ τὴν ἀναπνοήν. ὅταν γὰρ ἐπιλάβῃ ἄνθρωπος κατὰ τὸ στόμα καὶ τοὺς μυκτῆρας, τὸ πνεῦμα πρῶτον μὲν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἔρχεται, ἔπειτα δὲ ἐς τὴν κοι-

enim magna copia defluxerit, tardius, si pauciore, citius. Et siquidem crebriores defluxiones fuerint, frequentior morbi insultus fit, sin minus, rarior. Atque hoc modo afficiuntur, cum pulmonem et cor defluxio petierit. Quod si ad ventrem feratur, alvi profluvia corripiunt. Sin vero his quidem viis excludatur, sed ad commemoratas venas defluxionem fecerit, tum voce deficitur tum suffocatur, spumaque ore effluit, et dentes inter se cohaerent, manus contrahuntur, et oculi pervertuntur ac nihil intelligunt, nonnullis etiam stercus per inferiora demittitur. Atque haec quidem interdum sinistra, interdum dextra, quandoque etiam utraque parte contingunt. Quanam autem ratione in singulis afficiatur enarrabo. Vox quidem deficit, ubi pituita derepente in venas subiens, spiratione intercepta aërem excluserit, neque in cerebrum, neque in venas cavas, neque in ventriculos receperit. Cum enim spiritum ore et naribus homo accipiat, primum quidem cerebrum petit, deinde magna ex parte in

Ed. Chart. X. [480.] Foës. I. 505. Ed. Lind. II. (333. 334.)

λίην τὸ πλεῖστον μέρος, τὸ δὲ ἐπὶ τὸν πνεύμονα, τὸ δὲ ἐπὶ τὰς φλέβας. ἐκ τουτέων δὲ σκίδναται ἐς τὰ λοιπὰ μέρεα κατὰ τὰς φλέβας. καὶ ὅσον ἐς μὲν τὴν κοιλίην διαψύχει καὶ ἄλλο τι οὐδὲν ξυμβάλλεται, τοῦτο δ' ἐς τὸν πνεύμονα. ὁ δὲ ἐς τὰς φλέβας ἀὴρ ξυμβάλλεται ἐς τὰς κοιλίας εἰσιὼν καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ οὕτω τὴν φρόνησιν καὶ τὴν κίνησιν τοῖσι μέλεσι παρέχει. ὥστε ἐπειδὰν ἀποκλεισθῶσιν αἱ φλέβες τοῦ ἠέρος ὑπὸ τοῦ φλέγματος καὶ μὴ παραδέχωνται, ἄφωνον καθιστᾶσι καὶ ἄφρονα τὸν ἄνθρωπον. αἱ δὲ χεῖρες ἀκρατέες γίνονται καὶ σπῶνται, τοῦ αἵματος ἀτρεμίσαντος καὶ μὴ διαχεομένου ὥσπερ εἰώθει. καὶ οἱ (334) ὀφθαλμοὶ διαστρέφονται τῶν φλεβίων ἀποκλειομένων τοῦ ἠέρος καὶ σφύζονται. ἀφρὸς δὲ ἐκ τοῦ στόματος προέρχεται ἐκ τοῦ πνεύμονος. ὅταν γὰρ τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς ἑωυτὸν, ἀφρέει καὶ ἀναβλύει ὥσπερ ἀποθνήσκων. ἡ δὲ κόπρος ὑπέρχεται ὑπὸ βίης πνιγομένου. πνίγεται δὲ τοῦ ἥπατος καὶ τῆς κοιλίης ἄνω πρὸς τὰς φρένας προσπεπτωκότων καὶ τοῦ στομάχου τῆς γαστρὸς ἀπειλημμένου. προσπίπτει δὲ ὁκόταν τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς τὸ

ventriculum fertur, pars quidem ad pulmonem, pars etiam ad venas, indeque per venas ad reliquas partes dispergitur. Quique ad ventriculum fertur refrigerat, nihilque aliud confert, quod etiam ad pulmonem delatus praestat. Aër vero qui ad venas pervenit, cerebrum subiens ad ventriculos accedit, sicque intelligentiam et motionem membris praebet. Quare ubi pituita a venis aërem incluserit, eumque minime admiserint, voce defectum et minime intelligentem hominem efficiunt. Manus autem ad motionem impotentes redduntur et contrahuntur, sanguine conquiescente, neque ut consuevit diffuso. Oculi pervertuntur cum venae aëre excluduntur et contorquentur. Spuma autem ex pulmone per os prodit. Cum enim spiritus in ipsum minime subit, velut moriens spumescit et ebullit. Stercus vero submittitur, dum violenter suffocatur. Quod fit cum hepar et ventriculus ad septum transversum irrumpit et os ventris occluditur. Irrumpit vero cum spiritus non quantus solet

στόμα ὅσον εἰώθει. λακτίζει δὲ τοῖσι ποσὶν ὁκόταν ὁ ἀὴρ ἀποκλεισθῇ ἐν τοῖσι μέλεσι καὶ μὴ οἷός τε ἔῃ διεκδῦναι ἔξω ὑπὸ τοῦ φλέγματος. ἀΐσσων διὰ τοῦ αἵματος ἄνω καὶ κάτω σπασμὸν ἐμποιέει καὶ ὀδύνην, διὸ λακτίζει. ταῦτα δὲ πάσχει πάντα ὁκόταν τὸ φλέγμα ψυχρὸν παραῤῥυῇ ἐς τὸ αἷμα θερμὸν ἐόν. ἀποψύχει γὰρ καὶ ἵστησι τὸ αἷμα. κἢν μὲν τὸ ῥεῦμα πολὺ ἔῃ καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκτείνει. || κρατέει γὰρ τοῦ αἵματος τῷ ψύχει καὶ πήγνυσιν. ἢν δὲ ἔλασσον ἔῃ, τὸ μὲν παραυτίκα κρατέει ἀποφράξαν τὴν ἀναπνοήν· ἔπειτα τῷ χρόνῳ ὁκόταν σκιδνασθῇ κατὰ τὰς φλέβας καὶ μιγῇ τῷ αἵματι πολλῷ ἐόντι καὶ θερμῷ, ἢν κρατηθῇ οὕτως, ἐδέξαντο τὸν ἠέρα αἱ φλέβες καὶ ἐφρόνησαν. [481] καὶ ὁκόσα μὲν παιδία σμικρὰ κατάληπτα γίνεται τῇ νούσῳ ταύτῃ, τὰ πολλὰ ἀποθνήσκει, ἢν πολὺ τὸ ῥεῦμα ἐπιγένηται καὶ νότιον ἔῃ. τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα οὐ δύναται παραδέχεσθαι τὸ φλέγμα ὑπὸ πάχεος καὶ πλήθεος, ἀλλ' ἀποψύχεται καὶ πήγνυται τὸ αἷμα καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. ἢν δὲ (335) ὀλίγον ἐὸν ἐς ἀμφοτέρας τὰς φλέβας τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἢ

bat in os ingreditur. Pedibus autem calcitrat, cum aër in membris interclusus foras prae pituita emergere non valet, et cum ſanguine ſurſum ac deorſum impetu delatus convulſionem et dolorem infert, ideoque calcitrat. Atque haec quidem omnia patitur, cum pituita frigida in ſanguinem calidum defluens eum ſiſtit et refrigerat. Et ſi quidem fluxio copioſa et craſſa fuerit, ſtatim necat. Sanguinem enim frigore ſuperat et congelat. Sin vero paucior extiterit, in praeſentia quidem ſuperat et reſpirationem intercipit; deinde temporis ſpatio cum per venas diſperſa et copioſo ſanguini ac calido permixta fuerit, ſi hoc modo ſuperetur, venae aërem ſuſcipiunt aegrique ad intelligentiam redeunt. Qui aetate parvula hoc morbo corripiuntur, plerumque intereunt, ſi copioſa et humida fluxio contingat. Venae namque cum tenues exiſtant, pituitam craſſam et copioſam recipere nequeunt, ſed refrigeratur et condenſatur ſanguis, hocque modo pereunt. Quod ſi pauca fuerit et in utraſque, aut alterius partis defluxionem fecerit, ſuperſtites evadunt,

Ed. Chart. X. [481.] Foes. I. 306. Ed. Lind. II. (335.)

ἐς τὰς ἐπὶ θάτερα, περιγίνεται ἐπίσημα ἐόντα. ἢ γὰρ στόμα παρασπᾶται ἢ ὀφθαλμὸς ἢ αὐχὴν ἢ χεὶρ, ὁκόθεν ἂν τὸ φλέβιον πληρωθὲν τοῦ φλέγματος κρατηθῇ καὶ ἀπισχνωθῇ. τούτῳ οὖν τῷ φλεβίῳ ἀνάγκη ἀσθενέστερον εἶναι καὶ ἐνδεέστερον τοῦτο τοῦ σώματος τὸ βλαβέν. ἐς δὲ τὸν πλείονα χρόνον ὠφελέει ὡς ἐπιτοπολύ. οὐ γὰρ ἔτι ἐπίληπτον γίνεται, ἢν ἅπαξ ἐπισημανθῇ, διὰ τόδε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται καὶ μέρος τὶ συνισχναίνονται, ὡς τὸν μὲν ἠέρα δέχεσθαι, τὸν δὲ τοῦ φλέγματος κατάῤῥοον μηκέτι ὁμοίως παραῤῥέειν. ἀσθενέστερα μέντοι ὁμοίως τὰ μέλεα εἰκὸς εἶναι, τῶν φλεβῶν κακωθεισῶν. ὁκόσοισι δ' ἂν τελείοισί τε καὶ πάνυ ὀλίγον παραῤῥυῇ καὶ ἐς τὰ δεξιὰ, ἀσήμως περιγίνονται. κίνδυνος δὲ ξυντραφῆναι καὶ ξυναυθῆναι, ἢν μὴ θεραπευθῶσι τοῖσιν ἐπιτηδείοισι. τοῖσι μὲν οὖν παιδίοισιν οὕτω γίνεται, ἢ ὅτι τούτων ἐγγυτάτω. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους οὐκ ἀποκτείνει ὁκόταν ἐπιγένηται οὐδὲ διαστρέφει. αἵ τε γὰρ φλέβες εἰσὶ κοῖλαι καὶ αἵματος μεσταὶ θερμοῦ, διό-

nota ex morbo impressa relicta. Aut enim os contrahitur, aut oculus, aut cervix, aut manus, quacunque parte venula pituita repleta superata et extenuata fuerit. Hanc igitur venulam debiliorem esse, istamque corporis partem laesam viribus deficere necesse est. At vero id longius tempus plerumque juvat. Neque enim si semel notam ex morbo impressam habuerit, amplius morbo corripitur. Eam ob causam venae reliquae necessario male afficiuntur, simulque quadam ex parte graciles efficiuntur, ita ut aërem quidem suscipiant et pituitae defluxio non amplius similiter affluat. Venis tamen male affectis membra simili modo debilia esse par est. Quibus autem grandiori aetate et valde etiam pauca pituita, et in dextram partem affluxerit, ii citra notam ex morbo relictam supersunt, periculum tamen est ne morbus familiaris reddatur et simul increscat, nisi accommodata curatio adhibeatur. Pueris igitur ista aut his proxima contingunt, grandiores vero natu cum supervenerit, neque interficit, neque contorquet. Nam et venae amplam habent

Ed. Chart. X. [481. 482.] Foes. I. 306. Ed. Lind. II. (335. 336.)

τι οὐδὲ δύναται ἐπικρατῆσαι τὸ φλέγμα, οὐδ᾽ ἀποψῦξαι τὸ αἷμα, ὥστε καὶ πῆξαι, ἀλλ᾽ αὐτὸ κρατέεται καὶ καταμίγνυται τῷ αἵματι ταχέως. καὶ οὕτω παραδέχονται αἱ φλέβες τὸν ἠέρα καὶ τὸ φρόνημα γίνεται, τά τε σημήϊα τὰ προειρημένα ἧσσον ἐπιλαμβάνει διὰ τὴν ἰσχύν. τοῖσι δὲ πρεσβυτάτοισιν ὁκόταν ἐπιγένηται τοῦτο (336) τὸ νόσημα, διὰ τοῦτο ἀποκτείνει ἢ παράπληκτον ποιέει, ὅτι αἱ φλέβες κεκένωνται καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον τέ ἐστι καὶ λεπτὸν καὶ ὑδαρές. ἢν μὲν οὖν πολὺ καταῤῥυῇ καὶ χειμῶνος ᾖ καιρὸς, ἀποκτείνει. ἀπέπνιξε γὰρ τὰς ἀναπνοὰς καὶ ἀπέπηξε τὸ αἷμα. ἢν ἐπ᾽ ἀμφότερα ὁ κατάῤῥοος γένηται. ἢν δὲ ἐπὶ θάτερα, μοῦνον παράπληκτον ποιέει. οὐ γὰρ δύναται τὸ αἷμα ἐπικρατῆσαι τοῦ φλέγματος λεπτὸν ἐὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ὀλίγον, ἀλλ᾽ αὐτὸ κρατηθὲν ἐπάγη, ὥστε ἀκρατέα εἶναι ἐκεῖνα καθ᾽ ἃ τὸ αἷμα διαφθαρῇ. ἐς δὲ τὰ δεξιὰ μᾶλλον καταῤῥέει ἢ ἐς τὰ ἀριστερὰ, ὅτι αἱ φλέβες εἰσὶ κοιλότεραι καὶ πλείονες ἢ ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσιν. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἥπατος τείνουσι καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνός. [482] ἐπι-

cavitatem et ſanguine calido refertae ſunt, ideoque neque ſuperare pituita poteſt, neque ſanguinem refrigeratum cogere, ſed ipſa ſuperatur et celeriter ſanguini permiscetur, hocque modo venae aërem ſuscipiunt, et intelligentia permanet, et propter virium robur ſigna prius commemorata minus prehendunt. Valde ſenes autem cum ſupervenerit hic morbus, ideo interficit aut parte aliqua reſolutos reddit, quod venae jam vacuae redditae paucum ſanguinem tenuem et aquoſum continent. Siquidem igitur copioſa fluxio fuerit et hiems inſtet, interficit. Suffocando enim ſpirationem intercipit et ſanguinem congelat, ſi in utramque partem defluxio contingat, ſin vero in alteram partem tantum, parte quadam ſideratum reddit. Neque enim ſanguis tenuis cum ſit, frigidus et paucus, pituitam ſuperare poteſt, ſed ſuperatus ipſe congelatur, ut proinde partes illae in quibus corruptus ſanguis fuerit, ad motionem impotentes evadant. In partem autem dextram magis quam in ſiniſtram defluxio ſit, quia venae ampliores ſunt et plures quam in ſiniſtris, cum de jecore et liene tendant. Pueris autem maxime

καταῤῥέει δὲ καὶ ἀποτήκεται τοῖσι μὲν παιδίοισι μάλιστα, οἷσι δ' ἂν διαθερμανθῇ ἡ κεφαλὴ ἤν τε ὑπὸ ἡλίου, ἤν τε ὑπὸ πυρὸς, ἤν τε καὶ ἐξαπίνης φρίξῃ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τότε ἀποκρίνεται τὸ φλέγμα. ἀποτήκεται μὲν γὰρ ἐκ τῆς θέρμης καὶ διαχύσιος τοῦ ἐγκεφάλου. ἀποκρίνεται δὲ ἀπὸ τῆς ψύξιός τε καὶ ξυστάσιος, καὶ οὕτως ἐπικαταῤῥέει. τοῖς μὲν αὕτη ἡ πρόφασις γίνεται, τοῖσι δὲ καὶ ἐπειδὰν ἐξαπίνης μετὰ βόρεια πνεύματα νότος μεταβάλῃ, ξυνεστηκότα τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἀσθενέοντα ἔλυσεν καὶ ἐχάλασεν ἐξαίφνης, ὥστε πλημμυρεῖν τὸ φλέγμα, καὶ οὕτω τὸν κατάῤῥοον || ποιέεται. ἐπικαταῤῥέει δὲ καὶ ἐξ ἀδήλου φόβου γινομένου, ἢν δείσῃ μὲν ἢ βοήσαντός τινος, ἢ καὶ μεταξὺ κλαίων μὴ οἷός τε ἔῃ τὸ πνεῦμα ταχέως ἀναλαβεῖν. οἷα γίνεται παιδίοισι πολλάκις. ὅ τι ἂν τούτων αὐτῶν γίνεται εὐθὺς ἔφριξε τὸ (337) σῶμα, καὶ ἄφωνος γενόμενος τὸ πνεῦμα οὐχ εἵλκυσεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἠρέμισε καὶ ὁ ἐγκέφαλος ξυνέστη καὶ τὸ αἷμα ἔστη καὶ οὕτως ἀπεκρίθη καὶ ἐπικατεῤῥύη τὸ φλέγμα. τοῖσι μὲν παιδίοισιν αὗται αἱ προφάσιες τῆς ἐπιλήψιος εἰσὶ τὴν ἀρχὴν, τοῖσι δὲ

defluxio fit et eliquatur, quibus sane sive ex sole, sive ex igne caput concaluerit, sive etiam derepente cerebrum inhorruerit, tum etiam pituita excernetur. Colliquescit siquidem calore et cerebri diffusione, frigore autem et concretione excernitur, sicque defluxio fit. Et haec quidem quibusdam causa est, quibusdam etiam cum post aquilonares ventos auster mutationem fecerit, concretum ac debile cerebrum derepente solvitur et laxatur, ita ut pituita exundet, sicque defluxionem faciat. Insuper etiam defluit, si obscurus aliquis metus contingat, si vociferante quidem aliquo terreatur, aut etiam cum plorat, si spiritum quidem cito recipere nequeat, qualia frequenter pueris contingunt. Ex quibus sane totum corpus inhorrescit, vox aegrum deficit et spiritum non attrahit, sed spiritus conquiescit et cerebrum concrescit sanguisque sistitur, sicque pituita excernitur et defluit. Ac pueris quidem hae per initia comitialis morbi causae sunt. Grandio-

πρεσβύτῃσι χειμὼν πολεμιώτατός ἐστιν. ὅταν γὰρ παρὰ πυρὶ πολλῷ διαθερμανθῇ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειτα ἐν ψύχει γένηται καὶ ῥιγώσῃ καὶ ἐκ ψύχεος εἰς ἀλέην ἔλθῃ καὶ παρὰ πῦρ καθίσῃ, καὶ αὐτὸ τοῦτο πάσχει. καὶ οὕτως ἐπίληπτος γίνεται κατὰ τὰ προειρημένα. κίνδυνος δὲ πολὺς καὶ ἦρος παθέειν τὸ αὐτὸ τοῦτο, ἢν ἡλιωθῇ ἡ κεφαλή. τοῦ δὲ θέρεος ἥκιστα. οὐ γὰρ γίνονται μεταβολαὶ ἐξαπιναῖοι. ὁκόταν δὲ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, οὐκ ἔτι ἡ νοῦσος αὕτη ἐπιλαμβάνει, ἢν μὴ ἐκ παιδίου σύντροφος ἔῃ, ἀλλ' ἢ ὀλίγους ἢ οὐδένα. αἱ γὰρ φλέβες μεσταί εἰσιν αἵματος. καὶ ὁ ἐγκέφαλος συνέστηκεν καὶ ἔστι στρυφνὸς, ὥστε οὐκ ἐπικαταῤῥέει ἐπὶ τὰς φλέβας. ἢν δ' ἐπικαταῤῥύῃ, τοῦ αἵματος οὐκ ἐπικρατέει, πολλοῦ καὶ θερμοῦ ἐόντος. ᾧ δὲ ἀπὸ παιδίου συντηύξηται καὶ συνέτροφεν, ἔθος πεποίηκεν ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τοῦτο πάσχειν καὶ ἐπίληπτον ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι νοτίοισιν, ἥ τε ἀπάλλαξις χαλεπὴ γίνεται. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος ὑγρότερος γίνεται τῆς φύσιος καὶ πλημμυρεῖ ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὥστε τοὺς μὲν

ribus autem natu hiems maxime est infensa. Cum enim ad multum ignem caput et cerebrum concalefecerit, deinde ex frigore rigore correptus fuerit, et ex frigore ad locum tepidum accesserit, et juxta ignem sederit, hoc idem etiam patitur. Atque hoc morbo, velut ante est commemoratum, ad hunc modum corripitur. Multum autem periclitatur, ne idem per ver patiatur, si caput ad solem exponatur, per aestatem vero minime, cum tunc repentinae mutationes non contingant. Cum vero vigesimum annum praeterierit, non amplius prehendit hic morbus, aut certe paucos aut nullum, nisi pueritae fuerit familiaris. Venae enim sanguine refertae sunt, et cerebrum compactum est et rigidum, ita ut non defluat in venas. Quod si defluxerit, sanguinem copiosum et calidum minime superat. In quo vero una a puero increvit et adolevit, is per ventorum mutationes id pati consuevit et plerumque hoc morbo corripi, praecipueque australi temporis conditione difficilis ejus liberatio contingit. Cerebrum enim humidius quam pro natura existit et pituita

Ed. Chart. X. [482. 483.] Foës. I. 307. Ed. Lind. II. (337. 338.)

καταῤῥόους πυκνοτέρους γίνεσθαι, ἐκκριθῆναι δὲ μηκέτι οἷόν τε εἶναι τὸ φλέγμα, μηδὲ ἀναξηρανθῆναι (338) τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ διαβρέχεσθαι καὶ εἶναι ὑγρόν. γνοίη δ᾽ ἄν τις τόδε μάλιστα τοῖσι προβάτοισι τοῖσι καταλήπτοισι γινομένοισιν ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης καὶ μάλιστα τῇσιν αἰξίν. αὗται γὰρ πυκνότατα λαμβάνονται. ἢν διακόψῃς τὴν κεφαλὴν, εὑρήσεις τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸν ἐόντα καὶ ἱδρῶτος περίπλεων καὶ κακὸν ὄζοντα. καὶ ἐν τούτῳ δηλονότι γνώσῃ ὅτι οὐχ ὁ θεὸς τὸ σῶμα λυμαίνεται, ἀλλ᾽ ἡ νόσος. οὕτω δ᾽ ἔχει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. ὁκόταν γὰρ ὁ χρόνος γένηται [483] τῇ νούσῳ, οὐκ ἔτι ἰήσιμος γίνεται. διεσθίεται γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τοῦ φλέγματος καὶ τήκεται. τὸ δὲ ἀποτηκόμενον ὕδωρ γίνεται. καὶ περιέχει τὸν ἐγκέφαλον ἐκτὸς καὶ περικλύζει. καὶ διὰ τοῦτο πυκνότερον ἐπίληπτοι γίνονται καὶ ῥᾷον. διὸ δὴ πουλυχρόνιος ἡ νοῦσος, ὅτι τὸ ἐπιῤῥέον λεπτόν ἐστιν ὑπὸ πολυπληθίης. καὶ εὐθὺς κρατέεται ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ διαθερμαίνεται. ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νούσῳ, προγινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι καὶ φεύγουσι ἐκ τῶν ἀνθρώ-

exundat, ita ut crebriores defluxiones contingant, neque amplius fieri possit ut pituita excernatur, neque ut cerebrum resiccetur, sed irriguum et humidum esse necesse est. Id ipsum autem praecipue ex ovibus hoc morbo correptis quis cognoscere queat, ac praesertim capris, quae frequentissime hoc morbo prehenduntur. Harum si caput secueris, cerebrum humidum et sudore redundans et male olens deprehendes, ex quo certe cognosces morbum, non deum corpus infestare. Sic etiam in homine se res habet. Cum enim inveteraverit morbus, amplius curari non potest. Cerebrum enim a pituita eroditur et colliquescit. Quod colliquatum est in aquam vertitur, foris cerebrum ambit et circumcirca alluit. Ideoque frequentius et facilius hoc morbo corripiuntur. Diuturnus vero ob id morbus est, quoniam quod affluit prae copia tenue est, et statim a sanguine superatur et incalescit. Quibus vero morbus jam in consuetudinem venit, ii se correptum iri praesentiunt, et hominum con-

Ed. Chart. X. [485.] Foes. I. 307. 308. Ed. Lind. II. (338. 339.)

πων, ἢν μὲν ἐγγὺς αὐτῶν ὁ οἶκος ἔῃ οἴκαδε, ἢν δὲ μὴ, ἐς τὸ ἐρημότατον, ὅπῃ μέλλουσιν ὄψεσθαι αὐτὸν ἐλάχιστοι πεσόντα, εὐθύς τε ἐγκαλύπτεται. τοῦτο δὲ ποιέει ὑπ' αἰσχύνης τοῦ πάθεος καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου. τὰ δὲ παιδάρια τὸ μὲν πρῶτον πίπτουσιν ὅπῃ ἂν τύχωσιν ὑπὸ ἀηθίης. ὅταν δὲ πλεονάκις κατάληπτοι γίνωνται, ἐπειδὰν προαίσθωνται, φεύγουσι παρὰ τὰς μητέρας ἢ παρὰ ἄλλον ὅντινα μάλιστα γινώσκουσιν ὑπὸ δέους καὶ φόβου τῆς πάθης. τὸ γὰρ αἰσχύνεσθαι παῖδες ὄντες οὔπω γινώσκουσιν. (339) ἐν δὲ τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων || διὰ τάδε φημὶ ἐπιλήπτους γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τοῖσι νοτίοισιν, ἔπειτα καὶ τοῖσι βορείοισιν, ἔπειτα καὶ τοῖσι λοιποῖσι πνεύμασι. ταῦτα δέ ἐστιν ὅσα τῶν πνευμάτων ἰσχυρότατά ἐστι καὶ ἀλλήλοισιν ἐναντιώτατα κατὰ τὴν στάσιν καὶ κατὰ τὴν δύναμιν. ὁ μὲν γὰρ βορέης ξυνίστησι τὸν ἠέρα καὶ τὸ θολερόν τε καὶ τὸ νεφῶδες ἐκκρίνει καὶ λαμπρότερον καὶ διαφανὲς ποιέει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀρξάμενα καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων.

ſpectum fugiunt, domumque, ſi prope ſit, ſe conferunt, ſin minus, in ſolitudinem, quo quam pauciſſimi eos cadentes videant, ſtatimque ſe contegunt. Quod faciunt propter affectionis verecundiam, non, ut plerique exiſtimant, propter numinis metum. At vero pueri primum quidem propter inſuetam novitatem, quocunque loco ſors obtigerit, concidunt. Cum autem ſaepius prehendantur, ubi praeſenſerint, ad matres, aut alium quemvis maxime ſibi notum propter affectionis timorem ac metum confugiunt. Neque enim, cum pueri ſint, verecundiam adhuc ſentiunt. In ventorum autem mutationibus has ob cauſas morbo corripi cenſeo, ac praecipue auſtrinis tempeſtatibus, deinde etiam borealibus, poſtea vero reliquis etiam ſlantibus ventis, ex iisque qui ſunt valentiſſimi et inter ſe tum ſitu tum viribus maxime adverſi. Aquilo ſiquidem aëra cogit, turbulentum ac nubiloſum ſecernit, limpidum et lucidum reddit. Ad eundem vero modum reliqui etiam omnes venti ex mari et aliis

Ed. Chart. X. [483.].. Foes. I. 308. Ed. Lind. II. (339. 341.)

ἐκκρίνει γὰρ ἐξ ἁπάντων τὴν νοτίδα καὶ τὸ δνοφερὸν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, διὸ καὶ ὑγιεινότατός ἐστι τῶν ἀνέμων. ὁ δὲ νότος τἀναντία τούτῳ ἐργάζεται. πρῶτον μὲν γὰρ ἄρχεται τὸν ἠέρα ξυνεστεῶτα τήκειν καὶ διαχέειν, καθότι καὶ οὐκ εὐθὺς πνέει μέγας, ἀλλὰ λαγανίζει πρῶτον, ὅτι οὐ δύναται ἐπικρατῆσαι τοῦ ἠέρος αὐτίκα, τοῦ πρόσθεν πυκνοῦ τε ἐόντος καὶ ξυνεστηκότος, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ διαλύει. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν γῆν ἐργάζεται καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κρήνας καὶ τὰ φρέατα καὶ ὅσα φύεται καὶ ἐν οἷσιν ὑγρὸν ἔνεστιν. ἔστι δὲ ἐν παντὶ, ἐν μὲν τῷ πλέον, ἐν δὲ τῷ ἔλασσον. ἅπαντα δὲ ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ πνεύματος τούτου. καὶ ἔκ τε λαμπρῶν δνοφερώδεα γίνεται, ἔκ τε ψυχρῶν θερμὰ, καὶ ἐκ ξηρῶν νοτώδεα ὁκόσα τε ἐν οἰκήμασι κεράμια κατὰ γῆς ἐστι μετὰ οἴνου ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, πάντα ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ νότου καὶ διαλλάσσει τὴν μορφὴν εἰς ἕτερον εἶδος. τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα πουλὺ ἀμβλυωπότερα καθίστησι τῆς φύσιος. (340) ὅτε οὖν καὶ τούτων οὕτω μεγάλων ἐόντων καὶ ἰσχυρῶν

aquis venientes. Ex omnibus enim atque ex ipsis hominibus humiditatem et caliginem expurgant, ideoque ventorum saluberrimus est aquilo. Huic autem contraria auster efficit. Primum siquidem concretum aëra liquare et diffundere incipit, ex quo etiam non confestim vehemens est, sed primo leviter spirat, cum aërem prius densum et coactum statim superare non possit, quem tamen temporis spatio dissolvit. Idem etiam ipsum per terram efficit, per mare, per flumina, per fontes et puteos, et ea quae ex terra nascuntur, ac in quibus humidum inest. Id autem quavis in re, modo plus, modo minus inest. Haec vero omnia istius venti vim sentiunt, et ex lucidis caliginosa, ex frigidis calida, ex siccis humida redduntur. Quaeque in domibus vasa fictilia in terra sita sunt vino aut alio quovis liquore plena, ea omnia austrum sentiunt, formamque aliam in speciem transmutant. Solem autem et lunam et sidera longe quam sint natura hebetiora facit. Cum igitur in haec tam

τοσοῦτον ἐπικρατέει καὶ τὸ σῶμα ποιέει αἰσθάνεσθαι καὶ μεταβάλλειν ἐκ τῶν ἀνέμων τούτων ἐν τῇσι μεταλλαγῇσιν, ἀνάγκη τοῖσι μὲν νοτίοισι λύεσθαί τε καὶ φλοιδᾷν τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς φλέβας χαλαρωτέρας εἶναι, τοῖσι δὲ βορείοισι [484] ξυνίστασθαι τὸ ὑγιηρότατον τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ δὲ νοσερώτατον καὶ ὑγρότατον ἐκκρίνεσθαι καὶ περικλύζειν ἔξωθεν, καὶ οὕτω τοὺς καταῤῥόους ἐπιγίνεσθαι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τούτων. οὕτως ἡ νοῦσος αὕτη γίνεταί καὶ θάλλει ἀπὸ τῶν προσιόντων τε καὶ ἀπιόντων, καὶ οὐδέν ἐστιν ἀπορωτέρη τῶν ἄλλων οὔτε ἰῆσθαι οὔτε γνῶναι, οὔτε θειοτέρη ἢ ὡς αἱ ἄλλαι. εἰδέναι δὲ χρὴ ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῖν αἱ ἡδοναὶ γίνονται καὶ αἱ εὐφροσύναι καὶ γέλωτες καὶ παιδιαὶ ἢ ἐντεῦθεν, καὶ λῦπαι καὶ ἀνίαι καὶ δυσφροσύναι καὶ κλαυθμοί. καὶ τούτῳ φρονεῦμεν μάλιστα καὶ νοεῦμεν καὶ βλέπομεν καὶ ἀκούομεν καὶ γινώσκομεν τά τε αἰσχρὰ καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ ἡδέα καὶ ἀηδέα, τὰ μὲν νόμῳ διακρίνοντες, τὰ δὲ τῷ συμφέροντι αἰσθανόμενοι. τῷ δὲ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀηδίας τοῖσι καιροῖσι

magna et valida tantum possit, corpusque sensu afficiat et in horum ventorum permutationibus transmutet, ab austris quidem cerebrum dissolvi et humescere venasque magis elaxari necesse est, ab aquilonibus autem quod in cerebro maxime sanum est cogi, quod vero maxime morbosum est et humidum secerni, et foris circumcirca alluere, eaque ratione defluxiones in horum ventorum mutationibus contingere. Sic morbus hic oritur et pullulat tum ab his quae adsunt tum ab his quae decedunt, nihiloque ejus curatio aut cognitio reliquis est difficilior, neque magis quam caeteri divinus est. Ac nosse homines convenit, non aliunde nobis voluptates, laetitias, risus et jocos, quam hinc contingere, itemque dolores, molestias, tristitias et ejulatus. Hacque parte praecipue sapimus et intelligimus et videmus et audimus et turpia et honesta cognoscimus malaque et bona, itemque quae jucunda sunt et injucunda partim quidem consuetudine discernimus, partim vero utilitate percipimus. Hac etiam parte voluptates et molestias temporibus

Ed. Chart. X. [484.] Foes. I, 308. 309. Ed. Lind. II. (340. 341.)
διαγινώσκοντες, καὶ οὐ ταὐτὰ ἀρέσκει ἡμῖν. τῷ δὲ αὐτῷ τούτῳ καὶ μαινόμεθα καὶ παραφρονέομεν, καὶ δείματα καὶ φόβοι παρίστανται ἡμῖν τὰ μὲν νύκτωρ, τὰ δὲ μεθ' ἡμέρην, καὶ ἐνύπνια καὶ πλάνοι ἄκαιροι, καὶ φροντίδες οὐχ ἱκνούμεναι καὶ ἀγνωσίη τῶν καθεστεώτων καὶ ἀηθίη καὶ ἀπειρίη. καὶ ταῦτα πάσχομεν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάντα, ὅταν οὗτος μὴ ὑγιαίνῃ, ἀλλ' ἢ θερμότερος τῆς (341) φύσιος γένηται ἢ ψυχρότερος ἢ ὑγρότερος ἢ ξηρότερος, ἤ τι ἄλλο πεπόνθῃ πάθος παρὰ τὴν φύσιν ὃ μὴ εἰώθῃ. καὶ μαινόμεθα μὲν ὑπὸ ὑγρότητος. ὁκόταν γὰρ ὑγρότερος τῆς φύσιος ἔῃ, ἀνάγκη κινέεσθαι, κινευμένου δὲ τοῦ πάθεος μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν || μήτε τὴν ἀκοὴν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο ὁρᾷν καὶ ἀκούειν, τήν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι οἷα ἂν βλέπῃ τε καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε. ὁκόσον δ' ἂν ἀτρεμήσῃ ὁ ἐγκέφαλος χρόνον, τοσοῦτον καὶ φρονέει ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς. γνώσῃ δὲ ἑκάτερα ὧδε. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ φλέγματος μαινόμενοι ἥσυχοί τέ εἰσι καὶ οὐ βοῶσιν οὐδὲ θορυβέουσιν, οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς κεκράκται

dignoscimus, neque eadem nobis placent. Eademque ipsa parte et insanimus et deliramus terroresque et metus partim quidem noctu, partim etiam interdiu nos circumstant, insomniaque et errores intempestivi et curae non convenientes indeque rerum praesentium ignoratio, desuetudo et imperitia nobis provenit. Atque haec omnia ex cerebro nobis contingunt, cum minime sanum, sed natura calidius extiterit aut frigidius, aut humidius, aut siccius, aut aliam quandam praeter naturam et consuetudinem affectionem senserit. Ac insania quidem nobis ab humiditate contingint. Cum enim natura humidius fuerit, agitari necesse est, atque ubi movetur affectio, neque visionem, neque auditionem conquiescere, sed aliud interdum cernere et audire necesse est, linguamque eadem quae singulis momentis videt et audit effari. Quoque tempore cerebrum conquiescit, eo etiam homo sapit. Ac cerebri corruptio ex pituita et bile oritur, utrumque autem hoc modo dignosces. Qui ex pituita quidem insaniunt, quieti sunt, neque vociferantur neque tumul-

καὶ κακοῦργοι καὶ οὐκ ἀτρεμαῖοι αἰεί τι ἄκαιρον δρῶντες. ἢν μὲν οὖν ξυνεχέως μαίνωνται, αὗται αὐτοῖς αἱ προφάσιες εἰσίν· ἢν δὲ δείματα καὶ φόβοι παριστῶνται, ὑπὸ μεταστάσιος τοῦ ἐγκεφάλου. μεθίσταται δὲ θερμαινόμενος. θερμαίνεται δὲ ὑπὸ τῆς χολῆς, ὁκόταν ὁρμήσῃ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, κατὰ τὰς φλέβας τὰς αἱματίτιδας ἐκ τοῦ σώματος. καὶ φόβος παρέστηκε μέχρις ἀπέλθῃ πάλιν ἐπὶ τὰς φλέβας καὶ τὸ σῶμα. ἔπειτα πέπαυται. ἀνιᾶται δὲ ἀσᾶται παρὰ καιρὸν ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ξυνισταμένου παρὰ τὸ ἔθος. τοῦτο δὲ ὑπὸ φλέγματος πάσχει. ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ πάθεος καὶ ἐπιλήθεται. ἐκ νυκτῶν δὲ βοᾷ καὶ κέκραγεν, ὁκόταν ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται. τοῦτο δὲ πά[485]σχουσι οἱ χολώδεες. οἱ φλεγματώδεες δὲ οὐ δια(342)θερμαίνονται, ἐπὴν δὲ τὸ αἷμα ἐπέλθῃ πουλὺ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐπιζέσῃ. ἔρχεται δὲ κατὰ τὰς φλέβας πολὺ τὰς προειρημένας. ὁκόταν τυγχάνῃ ὁ ἄνθρωπος ὁρέων ἐνύπνιον φοβερὸν καὶ ἐν τῷ φόβῳ ἔῃ, ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἐγρηγόρει, τότε μᾶλλον τὸ πρόσωπον φλογιᾷ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρεύθονται, ὁκόταν φοβῆται.

tuantur, qui vero ex bile, clamosi et maligni et minime quieti, semper aliquid intempestivum faciunt. Ex his igitur causis continuo insaniunt. Quod si terrores et metus adsunt, ex cerebri transmutatione contingit, quod fit, dum bile cerebrum incalescit, ubi per venas sanguinem deferentes in cerebrum ex corpore impetu delata fuerit. Metus autem circumstat, donec rursus in venas et corpus redierit; deinde sedatur. Intempestive autem tristatur et angitur, dum cerebrum persrigescit et praeter consuetudinem cogitur. Id vero et ex pituita contingit, ex eaque affectione obliviosus evadit. At ubi cerebrum derepente percalescit, nocte clamat et vociferatur, idque biliosis contingit, minime vero pituitosis, cum hi non percalefiant, postquam copiosus sanguis cerebrum invaserit, in eoque ebullierit. Is autem multus subit per venas praedictas. Cum forte contingit ut quis horrendum insomnium videat et in metu sit, non secus certe ac si vigilaret, tunc magis facies exardescit cum rubore, et oculi rubescunt, cum timuerit, mensque aliquod

καὶ ἡ γνώμη ἐπινοεῖ τι κακὸν ἐργάσασθαι, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει. ὁκόταν δὲ ἐπέγρηται καὶ καταφρονήσῃ καὶ τὸ αἷμα πάλιν ἀποσκεδασθῇ εἰς τὰς φλέβας τὰς προειρημένας, πέπαυται. κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. οὗτος γάρ ἡμῖν ἐστι τῶν ἀπὸ τοῦ ἠέρος γινομένων ἑρμηνεὺς, ἢν ὑγιαίνων τυγχάνῃ. τὴν δὲ φρόνησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦατα καὶ ἡ γλῶσσα καὶ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετοῦσι. γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ ἠέρος. ἐς δὲ τὴν σύνεσιν ὁ ἐγκέφαλος ἐστὶν ὁ διαγγέλλων. ὁκόταν γὰρ σπάσῃ τὸ πνεῦμα ὁ ἄνθρωπος ἐς ἑωυτὸν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον πρῶτον ἀφικνέεται, καὶ οὕτως ἐς τὸ λοιπὸν σῶμα σκίδναται ὁ ἀὴρ, καταλιπὼν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἑωυτοῦ τὴν ἀκμὴν καὶ ὅ τι ἂν ἔῃ φρόνιμόν τε καὶ γνώμην ἔχον. εἰ γὰρ ἐς τὸ σῶμα πρῶτον ἀφικνέεται καὶ ὕστερον ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ἐν τῇσι σαρξὶ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ καταλελοιπὼς τὴν διάγνωσιν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἂν εἴη θερμὸς ἔτι ἐὼν καὶ οὐχὶ ἀκραιφνὴς, ἀλλ' ἐπιμεμιγμένος τῇ ἰκμάδι τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ αἵμα-

malum perpetrare cogitat, ſicque ei etiam per ſomnum contingit. Ac ubi experrectus fuerit et ad ſe redierit, ſanguisque rurſus in venas commemoratas diſperſus fuerit, ceſſat. In haec ipſa plurimam vim hominis cerebrum habere exiſtimo. Hoc enim ſi ſanum eſſe contigerit, nobis quae ab aëre fiunt indicat. Prudentiam vero ei aër ſubminiſtrat. Oculi autem, aures, lingua, manus et pedes, ea quae cerebrum cognoscit adminiſtrant. Quantum enim aëre communicarit, tantum univerſo corpori prudentiae accedit. Intelligentiae autem cerebrum internuncius eſt. Cum enim quis ad ſe ſpiritum attraxerit, primo in cerebrum defertur, itaque in reliquum corpus aër diſpergitur, in cerebro ſuum relinquens vigorem et quicquid habuit prudentiae et mentis. Quod ſi primum ad corpus deveniret, poſteaque ad cerebrum, relicto in carnibus et venis indicio, in cerebrum calidus adhuc et minime ſincerus, ſed carnium et ſanguinis humori permixtus ſubiret, proindeque neque amplius exacte purus

Ed. Chart. X. [485. 486.] Foes. I. 309. 310. Ed. Lind. II. (342. 343.)

τος, ὥστε μηκέτι εἶναι ἀκριβής. διότι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνεύοντα τὴν ξύνεσιν. (343) αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ τύχῃ κεκτημένον καὶ τῷ νόμῳ, τῷ δὲ ὄντι οὐκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ οἶδα ἔγωγε τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν, πλὴν εἴ τι ὁ ἄνθρωπος ὑπερχαρῇ ἐξ ἀδοκήτου ἢ ἀνιαθείη, πηδῶσι καὶ ἄσην παρέχουσιν ὑπὸ λεπτότητος. καὶ ὅτι ἀνατέτανται μάλιστα ἐν τῷ σώματι, καὶ κοιλίην οὐκ ἔχουσι πρὸς ἣν δέξωνται ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν προσπῖπτον, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀμφοτέρων τούτων τεθορύβηνται διὰ τὴν ἀσθενίην τῆς φύσιος, || ἐπεὶ αἰσθάνονταί γε οὐδενὸς πρότερον τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀλλὰ μάτην τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχουσιν. καὶ τὴν αἰτίην ὥσπερ τὰ πρὸς τῇ καρδίῃ ἅπερ ὦτα καλέεται, οὐδὲν ἐς τὴν ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. λέγουσι δέ τινες ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτό ἐστι καὶ τὸ φροντίζον. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ σπᾶται μὲν ὥσπερ αἱ φρένες, καὶ μᾶλλον διὰ τὰς αὐτὰς [486] αἰτίας. ἐξ ἅπαντος γὰρ τοῦ σώματος φλέβες ἐς

esset. Quocirca cerebrum intelligentiae indicem et nuncium esse censeo. At septum transversum, φρένες Graecis dictum, temere ac fortuito sortitum nomen videtur, et ex instituto, non re vera, neque a natura. Neque sane video quamnam vim ad prudentiam et intelligentiam septum transversum habeat, praeterquam si quis ex insperato nimio gaudio aut tristitia affectus fuerit, salit et anxietatem prae tenuitate exhibet, et quod in corpore vehementer distenditur, neque ventriculum habet in quem bonum vel malum illapsum suscipiat, sed ab eorum utroque propter nativam imbecillitatem perturbatur. Siquidem nihilo pejus quam caetera quae in corpore insunt sentit, sed frustra hoc nomen et causam habet, non secus ac quae cordi annexae sunt aures appellatae, cum nihil ad auditionem conferant. Quidam autem nos corde sapere dicunt, quodque ipsum tristitiam et curam sentit. Verum non ita se res habet, sed contrahitur quidem velut septum transversum, atque etiam magis easdem ob causas. Ex toto enim corpore ad ipsum venae

αὐτὴν συντείνουσι, καὶ συγκλείσιας ἔχει ὥστε αἰσθάνεσθαι, ἤν τις πόνος ἢ σύστασις γίνηται τῷ ἀνθρώπῳ. ἀνάγκη γὰρ καὶ ἀνιώμενον φρίσσειν τὸ σῶμα καὶ συντείνεσθαι, καὶ ὑπερχαίροντα τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχειν. διότι ἡ καρδίη αἰσθάνεταί τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μέντοι φρονήσιος οὐδετέρῳ μέτεστιν, ἀλλὰ πάντων τουτέων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιός ἐστιν. ὥσπερ οὖν καὶ τῆς φρονήσιος καὶ τοῦ ἠέρος πρῶτος αἰσθάνεται ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόν(344)των, οὕτως καὶ ἤν τις μεταβολὴ ἰσχυρότερον γένηται ἐν τῷ ἠέρι ὑπὸ τῶν ὡρέων, καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ διάφορος γίνεται ἐν τῷ ἠέρι. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος διὰ τοῦτο πρῶτος αἰσθάνεται, διότι καὶ τὰ νουσήματα ἐς αὐτὸν ἐμπίπτειν φημὶ ὀξύτατα καὶ μέγιστα καὶ θανατωδέστατα καὶ δυσκριτώτατα τοῖσι ἀπείροισι. αὕτη δὲ ἡ νοῦσος ἡ ἱερὴ καλεομένη ἐκ τῶν αὐτῶν προφασίων γίνεται ἀφ᾽ ὧν καὶ αἱ λοιπαὶ ἀπὸ τῶν προσιόντων καὶ ἀπιόντων, οἷον ψύξιος, ἡλίου, πνευμάτων μεταβαλλομένων τε καὶ μηδέποτε ἀτρεμιζόντων. ταῦτα δ᾽ ἔστι θεῖα, ὥστε μηδὲν διακρίνοντα τὸ νούσημα θειότερον τῶν λοιπῶν νου-

tendunt illicque clauduntur, ut sentiat cum quis dolore aut molesto aliquo sensu contrahitur. Cum enim molestiam sentit corpus, inhorrescere et distendi necesse est, idemque contingere si quis summo gaudio afficiatur. Quam ob rem cor praecipue et septum transversum sentiunt, neutrum tamen prudentiae jus habet, sed horum omnium cerebrum auctor est. Quemadmodum igitur ex omnibus quae in corpore insunt cerebrum primum intelligentiam ad aërem percipit, ita si quae vehementior mutatio per anni tempora in aëre contingat, ipsum etiam in aëre sibi dissentit. Hanc enim ob causam primum sentit cerebrum, quia in ipsum, ut censeo, gravissimi, maximi praecipueque lethales morbi incidunt, quique apud inexpertos difficillimum habent judicium. Hic vero morbus qui sacer appellatur ex iisdem causis ex quibus etiam reliqui originem trahit, ex his nempe quae accedunt et decedunt, velut frigore, sole, ventis et mutationibus nunquam conquiescentibus. Atque haec divina sunt, ut nihil opus sit existimare hunc morbum reliquis di-

Ed. Chart. X. [486.] Foes. I. 310. Ed. Lind. II. (344.)

σημάτων νομίζειν, ἀλλὰ πάντα θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πάντα. φύσιν δὲ ἔχει ἕκαστον καὶ δύναμιν ἐν ἑωυτῷ, καὶ οὐδὲν ἄπορόν ἐστιν οὐδὲ ἀμήχανον. ἀκεστά τε τὰ πλεῖστά ἐστιν αὐτοῖσι τοιούτοισιν, ἀφ' ὅτων καὶ γίνεται· ἕτερον γὰρ ἑτέρῳ τροφή ἐστι, τῷ δὲ κάκωσις. τοῦτο οὖν δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίστασθαι καὶ τὸν καιρὸν διαγινώσκειν ἑκάστου, ὡς ἂν τὸ μὲν ἀποδώσει τροφῇ καὶ αὐξήσει, τὸ δὲ ἀφαιρέσει καὶ μειώσει. χρὴ δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἁπάσῃσι μὴ αὔξειν τὰ νουσήματα, ἀλλὰ σπεύδειν τρύχειν προσφέροντας τῇ νούσῳ τὸ πολεμιώτατον ἑκάστῃ, μὴ τὸ φίλον καὶ σύνηθες. ὑπὸ μὲν γὰρ τῆς συνηθείης θάλλει καὶ αὔξεται, ὑπὸ δὲ τοῦ πολεμίου φθίνει καὶ ἀμαυροῦται. ὅστις δὲ ἐπίσταται ἐν ἀνθρώποις τὴν τοιαύτην μεταβολὴν καὶ δύναται ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ποιέειν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὑπὸ διαίτης τὸν ἄνθρωπον, οὗτος καὶ ταύτην τὴν νοῦσον ἰῷτο ἄν, εἰ τοὺς καιροὺς διαγινώσκει τῶν ξυμφερόντων, ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγευμάτων καὶ πάσης ἄλλης βαναυσίης τοιαύτης.

vinitate praestare, sed omnes divini omnesque humani reputandi. Naturam autem et vim in se quisque habet et nullus est qui remedium aut auxilium respuat, et plerique ab iisdem a quibus oriuntur sanantur. Alterum enim alteri alimentum est, alteri vero pernicies. Hoc igitur medicum cujusque captata temporis occasione nosse convenit, quodque huic quidem per alimentum incrementum dabit, illum vero detrahet et imminuet. Oportet autem tum in hoc tum in reliquis omnibus morbis non augere morbos, sed properanter profligare, id quod cuique morbo est maxime adversum, non amicum aut familiare, exhibendo. Ab eo enim quod est consuetum viget et augetur, ab eo vero quod est inimicum extenuatur et retunditur. Quisquis autem hujusmodi mutationem in hominibus adhibere noverit, et per victus rationem hominem humidum et siccum, calidum item et frigidum reddere poterit, is sane hunc morbum citra expiationes et magicas artes citraque omnem sordidam hujusmodi et illiberalem professionem, si eorum quae conferunt opportunitatem dignoscat, curare poterit.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.

Ed. Chart. VI. [220.] Foes. I. 537. Ed. Lind. I. (626.)

Τοὺς ἰδιώτας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι· τοῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα, πίνειν δ' ὡς ἐλάχιστα. εἶναι δὲ τὸ πόμα οἶνον ὡς ἀκρητέστατον, τὰ δὲ σιτία ἄρτον, καὶ τὰ ὄψα ὀπτὰ πάντα. λαχάνοισι δὲ ὡς ἐλαχίστοισι χρῆσθαι κατὰ ταύτην τὴν ὥρην. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ σῶμα ξηρόν τε εἴη καὶ θερμόν. ὁκόταν δὲ τὸ ἔαρ ἐπιλαμβάνῃ, τότε χρὴ πόμα πλέον πίνειν οἶνον ὑδαρέστερον καὶ κατ' ὀλίγον, καὶ τοῖσι σιτίοισι μαλακωτέροισι χρέεσθαι καὶ ἐλάσσοσι, καὶ τὸν ἄρτον ἀφαιρέοντα μᾶζαν προστιθέναι, καὶ τὰ ὄψα κατὰ τὸν αὐτὸν λό-

HIPPOCRATIS LIBER DE SALVBRI VICTVS RATIONE.

Hac victus ratione privati homines uti debent, ut hieme quidem quam plurimum edant, bibant quam minimum. Potus ſit vinum quam meraciſſimum, cibus panis, opſonia aſſa omnia. Oleribus autem quam pauciſſimis hac tempeſtate utendum. Hac ſiquidem ratione potiſſimum corpus tum calidum tum ſiccum fuerit. At vero cum ver inſtat, tunc copioſius et dilutius, paulatimque vinum bibendum, cibisque mollioribus et paucioribus utendum, panis ſubtrahendus, et maza offerenda, eademque ratione opſonia de-

γον ἀφαιρέειν, καὶ ἐκ τῶν ὀπτῶν πάντα ἑφθὰ ποιέεσθαι, καὶ λαχάνοισι ἤδη χρέεσθαι τοῦ ἦρος ὀλίγοισι, ὅκως ἐς τὴν θερινὴν καταστήσεται ὁ ἄνθρωπος τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι χρεώμενος καὶ τοῖσιν ὄψοισιν ἑφθοῖσι καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσιν. ὡσαύτως καὶ τοῖσι πόμασιν ὡς ὑδαρεστάτοισι καὶ πλείστοισιν, καὶ ὅκως μὴ μεγάλη ἡ μεταβολὴ ἔσται, κατὰ μικρὸν, μὴ ἐξαπίνης χρεωμένῳ. [223] τοῦ δὲ θέρεος τῇ τε μάζῃ μαλακῇ τρέφεσθαι καὶ τῷ ποτῷ ὑδαρεῖ καὶ πολλῷ, καὶ τοῖσιν ὄψοισιν πᾶσαν ἑφθοῖσι καὶ (627) οὕτω δεῖ χρέεσθαι τουτέοισιν ὁκόταν τὸ θέρος ᾖ, ὅκως ψυχρὸν εἴη τὸ σῶμα καὶ μαλακόν. καὶ γὰρ ἡ ὥρη θερμή τε καὶ ξηρὴ, καὶ ποιέει τὰ σώματα καυματώδεα καὶ αὐχμηρά. δεῖ οὖν τοῖσιν ἐπιτηδεύμασι τουτέοισιν ἀλέξασθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἦρ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἦρος εἰς τὸ θέρος καταστήσεται, τῶν μὲν σιτίων ἀφαιρέων, τῷ δὲ ποτῷ προστιθεὶς, καὶ οὕτω τὰ ἐναντία ποιέοντα καταστῆσαι ἐκ τοῦ θέρεος εἰς τὸν χειμῶνα. ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ πάλιν τὰ μὲν σιτία πλείω ποιεύμενον καὶ ξηρότερα καὶ τὰ ὄψα κατὰ λόγον, τὰ δὲ ποτὰ ἐλάσσω τε καὶ ἀκρητέ-

trahenda et assa omnia cum elixis commutanda. Oleribus etiam paucis vere utendum, donec ad aestatem homo deveniat, tum molliores omnes cibos, tum opsonia cocta sumendo et olera cocta et cruda, similiterque potus plurimos et quam dilutissimos, idque sensim, ut ne magna mutatio derepente utenti contingit. Aestate autem tum molli maza tum potu copioso et diluto opsoniisque omnibus elixis nutriri oportet, iisque ita utendum, dum aestas fuerit, quo corpus molle sit et frigidum. Siquidem haec tempestas calida est et sicca, et corpora aestuosa et squalida reddit. Hac igitur instituta victus ratione iis succurrendum est. Eadem vero ratione, quemadmodum ex hieme ad ver, sic etiam ex vere ad aestatem deveniendum, cibos quidem demendo, potum vero augendo, ad eumque modum contraria adhibendo ex aestate ad hiemem perveniendum. In autumno contra cibi quidem majore copia et sicciores exhibendi, et opsonia ad eundem modum, potus etiam pauciores et mera-

στερα, ὅκως ὅ τε χειμὼν ἀγαθὸς ἔσται καὶ ἄνθρωπος διαχρήσεται τοῖσί τε πόμασιν ἀκρητεστέροισι καὶ ὀλίγοισι καὶ τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλείστοισί τε καὶ ξηροτάτοισιν. οὕτω γὰρ ἂν καὶ ὑγιαίνοι μάλιστα καὶ ῥιγώη ἥκιστα. ἡ γὰρ ὥρη λίαν ψυχρή τε καὶ ὑγρή. τοῖς δὲ εἴδεσι τοῖσι σαρκώδεσι καὶ μαλθακοῖσι καὶ ἐρυθροῖσι, ξυμφέρει δὴ τὸν πλείονα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ξηροτέροισι διαιτήμασι χρέεσθαι, ὑγρὴ γὰρ ἡ φύσις τῶν εἰδέων τουτέων. [224] τοὺς δὲ στρυφνοὺς καὶ προσεσταλμένους καὶ πυῤῥοὺς καὶ μέλανας τῇ ὑγροτέρῃ διαίτῃ χρὴ τὸ πλεῖον τοῦ χρόνου ἐνδιαιτᾶσθαι. τὰ γὰρ σώματα τοιαῦτα ὑπάρχει ξηρὰ ἐόντα. || καὶ τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων ξυμφέρει μαλακωτέροισί τε καὶ ὑγροτέροισι χρέεσθαι τοῖσι διαιτήμασιν· ἡ γὰρ ἡλικίη ξηρὴ καὶ τὰ σώματα πέπηγε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τῷ ξηροτέρῳ χρὴ τρόπῳ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διάγειν. τὰ γὰρ σώματα ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίῃ ὑγρὰ καὶ μαλθακὰ καὶ ψυχρά. δεῖ οὖν πρὸς τὴν ἡλικίην καὶ τὴν ὥρην καὶ τὸ (628) ἔθος καὶ τὴν χώρην καὶ τὰ εἴδεα τὰ διαιτήματα ποιέεσθαι ἐναντιούμενον τοῖσι καθισταμένοισι καὶ θάλπεσι καὶ χειμῶσι. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὑγιαίνοιεν. καὶ ὁδοι-

ciores, ut homo commodam degat hiemem, et potibus utatur meracioribus et paucis, cibisque quamplurimis et ficcissimis. Ita enim cùm vel maxime valebit, tum minime frigus sentiet, cum haec anni tempestas admodum sit frigida et humida. At corporis habitus carnosos, molles et rubros, majorem anni partem ficciore victus ratione uti convenit, quod eorum natura sit humida. Duri vero, graciles, fulvi et nigri humidiore victus ratione toto fere tempore uti debent, cum eorum corpora sicca existant. Junioribus corporibus mollior et humidior victus ratio utilis est. Haec enim aetas sicca est et eorum compacta sunt corpora. Senes vero ficciore victus modo plurimam temporis partem degere oportet, quod ea aetate corpora sint humida, mollia et frigida. Quare pro aetate, anni tempore, consuetudine, regione, loco, corporum habitu, victus ratio sic est ineunda ut instantibus et caloribus et frigoribus nos opponamus. Nam ita demum optima valetudo consequetur. Quin etiam

Ed. Chart. VI. [224. 227.] Foes. I. 338. Ed. Lind. I. (628.)

πορέειν τοῦ μὲν χειμῶνος ταχέως χρὴ, τοῦ δὲ θέρεος ἡσυχῇ, ἢν μὴ διὰ καύματος ὁδοιπορέῃ. δεῖ δὲ καὶ τοὺς σαρκώδεας θᾶσσον ὁδοιπορέειν, τοὺς δὲ ἰσχνοὺς ἡσυχέστερον. λουτροῖσι δὲ χρὴ πολλοῖσι χρῆσθαι τοῦ θέρεος, τοῦ δὲ χειμῶνος ἐλάσσοσι. χρὴ δὲ τοὺς στρυφνοὺς μᾶλλον λούεσθαι τῶν σαρκωδέων. ἠμφιέσθαι δὲ χρὴ τοῦ χειμῶνος καθαρὰ ἱμάτια, τοῦ δὲ θέρεος ἐλαιοπινέα. [227] τοὺς δὲ παχέας χρὴ καὶ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γενέσθαι τὰς ταλαιπωρίας ἁπάσας νήστιας ποιέεσθαι. καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐπιχειρέειν ἔτι ἀσθμαίνοντας ἐκ τοῦ κόπου καὶ μὴ ἀνεψυγμένους καὶ προπεπωκότας οἶνον κεκρημένον καὶ μὴ σφόδρα ψυχρόν· καὶ τὰ ὄψα σκευάζειν σησάμοισιν ἢ ἡδύσμασι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι τοιουτοτρόποισι. καὶ πίονα ἔστω τὰ προσαγόμενα ὄψα. οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ ἐλαχίστων ἐμπίμπλαιντο. ἀλλὰ καὶ μονοσιτέειν καὶ ἀλουτέειν καὶ σκληροκοιτέειν καὶ γυμνὸν περιπατέειν ὅσον οἷόν τε μάλιστα ᾖ. ὁκόσοι δὲ βούλονται λεπτοὶ ἐόντες παχέες γίνεσθαι, τά τε ἄλλα ποιέειν τἀναντία κείνοισιν οἷσιν ἔφην καὶ νήστιας μηδεμίην ταλαιπωρίην ποιέεσθαι. τοῖσι δὲ ἐμέ-

per hiemem quidem celeriter et per aeftatem leviter iter faciendum, nifi per folis ardorem via fit facienda. Corpulentos autem celerius, graciles vero levius iter facere convenit. Balneis etiam multis per aeftatem, at per hiemem paucis utendum. Duris vero quam corpulentis lavari magis expedit. Et hieme quidem veftes puras inducere convenit, aeftate vero oleo imbutas. Ac craffi quique tenues fieri cupiunt, ii jejuni omnes exercitationes fubire, et adhuc ex labore anhelantes necdum refrigerati cibos aggredi debent, priusque vinum bibere dilutum non admodum frigidum. Opfonia quoque ex fefamis aut viridibus et ficcis condimentis aliisque id genus apparata affumere. Sint etiam pinguia quae admoventur opfonia, ita enim quam pauciffimis impleantur. Quin et femel cibus capiendus, et balneo abftinendum, duriter cubandum et nuda deambulatione, quoad ejus fieri poffit, utendum. Qui vero attenuato cum fint corpore, craffiores effici volunt, tum his contraria facere tum jejuni nullam exercitationem fubire debent.

τοισι χρὴ καὶ τοῖσι κατακλύσμασι τοῖσι τῆς κοιλίης ὧδε χρέεσθαι. ἓξ μῆνας τοὺς χειμερινοὺς ἐμέειν. οὗτος γὰρ ὁ χρόνος φλεγματωδέστερος τοῦ θερινοῦ καὶ τὰ νοσήματα γίνεται (629) περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ περὶ τὸ χωρίον τοῦτο τὸ ὑπὲρ τῶν φρενῶν. ὅταν δὲ ᾖ θάλπος, τοῖσι κατακλύσμασι χρέεσθαι. ἡ γὰρ ὥρη καυματώδης, καὶ τὸ σῶμα χολωδέστερόν ἐστι καὶ βαρύτητες ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τοῖς γούνασι καὶ θέρμαι γίνονται, καὶ ἐν γαστρὶ στρόφοι γίνονται. δεῖ οὖν τὸ σῶμα ψύχειν καὶ τὰ μετεωριζόμενα κάτω ὑπάγειν ἐκ τῶν χωρίων τουτέων. [229] ἔστω δὲ τὰ κατακλύσματα τοῖσι μὲν παχυτέροισι καὶ ὑγροτέροισιν ἁλμυρώτερα καὶ λεπτότερα, τοῖσι δὲ ξηροτέροισι καὶ προσεσταλμένοισι καὶ ἀσθενεστέροισι λιπαρώτερα καὶ παχύτερα. ἔστι δὲ τῶν κατακλυσμάτων τὰ λιπαρὰ καὶ παχέα τὰ ἀπὸ τῶν γαλάκτων καὶ ἀπὸ ἐρεβίνθων ὕδωρ ἑφθὸν καὶ τῶν ἄλλων τοιουτέων· τὰ δὲ λεπτὰ καὶ ἁλμυρὰ ἅλμη καὶ θάλασσα καὶ τὰ τοιαῦτα. τοὺς δὲ ἐμέτους ὧδε χρὴ ποιέεσθαι. ὅσοι μὲν τῶν ἀνθρώπων παχέες εἰσὶ καὶ μὴ ἰσχνοὶ, νήστιες ἐμούντων δραμόντες ἢ ὁδοιπορήσαντες διὰ τάχους κατὰ μέσον τῆς ἡμέρας. ἔστω δὲ ἡμικοτύλιον ὑσσώ-

Vomitionibus autem et infusis alvum eluentibus utendum hunc in modum. Sex hibernis mensibus vomitus ciendus, quod tempus hoc aestivo plus pituitae gignat, et morbi circum caput et regionem eam quae est supra septum transversum excitantur. At ubi aestas viguerit, infusis utendum. Haec enim anni tempestas aestuosa est, et corpus bile magis abundat, gravitates etiam lumbos et genua infestant, calores oboriuntur et venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum et quae sursum attolluntur, deorsum ex istis locis deducenda. At corpulentis et humidioribus infusa quidem salsa magis ac tenuia, siccioribus vero, gracilibus et imbecillioribus pinguiora et crassiora conveniunt. Sunt autem infusa pinguia et crassa, quae ex lacte parantur, et cicerum decoctum caeteraque id genus. Tenuia vero et salsa, muria, aqua marina et quae sunt ejusmodi. Vomitiones autem hunc in modum faciendae. Obesi ac minime tenues jejuni vomant a cursu aut celeri deambulatione

που τετριμμένου ἐν ὕδατος χοεῖ, καὶ τοῦτο ἐκπιέτω, ὄξος παραχέων καὶ ἅλας παραβάλλων, ὅκως ἂν μέλλῃ ἥδιστον ἔσεσθαι. πινέτω δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχαίτερον, ἔπειτα δ' ἐπὶ θᾶσσον. οἱ δὲ λεπτότεροι καὶ ἀσθενέστεροι ἀπὸ σίτων ποιεέσθωσαν τὸν ἔμετον τρόπον τοιόνδε. λουσάμενος θερμῷ προπιέτω ἀκρήτου κοτύλην· ἔπειτα σιτία παντοδαπὰ ἐσθιέτω· καὶ μὴ πινέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ μηδ' ἀπὸ τοῦ σιτίου, ἀλλ' ἐπισχέτω ὅσον δέκα στάδια διελθεῖν. ἔπειτα δὲ συμμίξας οἴνους τρεῖς πίνειν διδόναι, αὐστηρὸν, γλυκὺν καὶ ὀξύν. πρῶτον μὲν ἀκρητέστε(630)ρον καὶ κατ' ὀλίγον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου ἔπειτα δὲ ὑδαρέστερον καὶ θᾶσσον καὶ κατὰ πολλόν. [232] ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους, ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι μᾶλλον ἢ διὰ πεντεκαίδεκα. || οἱ δὲ πᾶν τοὐναντίον ποιέουσιν. ὁκόσοισι δὲ ἐπιτήδειον ἀνεμέειν τὰ σιτία ἢ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι οὐκ εὐδιέξοδοι, τούτοισι πᾶσι ξυμφέρει πολλάκις τῆς ἡμέρης ἐσθίειν καὶ παντοδαποῖσι βρώμασι χρέεσθαι καὶ ὄψοισι πάντας τρόπους ἐσκευασμένοισιν, οἴνους τε πίνειν δισσοὺς καὶ τρισσούς.

circa meridiem, hyſſopi hemina dimidia in aquae congio contriti potu exhibeatur, affuſo aceto et addito ſale, quo fiat jucundiſſima. Ac primum quidem ſenſim, deinde vero celerius ebibatur. Graciliores autem et imbecilliores a cibis vomitum cieant hunc in modum. Poſt balneum calidum praebibant vini meri heminam, mox cibos cujusvis generis aſſumant, neque inter cibos aut poſt eos bibant, ſed ſe contineant quanto tempore quis quatuor ſtadia percurrat. Deinde triplex illis vinum in potum permiſcebis, auſterum, dulce et acidum, primum quidem meracius ſenſim et ex magno intervallo, deinde vero dilutius, celerius et affatim. At vero qui ſingulis menſibus bis vomere conſuevit, hunc praeſtat duobus ex ordine diebus vomitum ciere quam decimo quinto die. Sed alii contrarium plane faciunt. Qui autem ad cibos vomitione rejiciendos minime ſunt accommodati, quibusque alvi non facile prodeunt, iis omnibus crebro die cibum ſumere et omnis generis cibariis uti conducit ac opſoniis varie apparatis, vinumque duorum aut trium gene-

ὁκόσοι δὲ μὴ ἀνεμέουσι τὰ σιτία ἢ καὶ κοιλίας ἔχουσιν ὑγρὰς, τουτέοισι πᾶσι τοὐναντίον τουτέου τοῦ τρόπου ξυμφέρει ποιέειν. τὰ δὲ παιδία χρὴ τὰ νήπια βρέχειν ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι ἐπὶ πουλὺν χρόνον, καὶ πίνειν διδόναι ὑδαρέα τὸν οἶνον καὶ μὴ ψυχρὸν παντάπασι. τοῦτον δὲ διδόναι ὃς ἥκιστα τὴν γαστέρα μετεωρέει καὶ φῦσαν παρέξει. ταῦτα δὲ ποιέειν, ὅκως οἵ τε σπασμοὶ ἧσσον ἐπιλάβωσι καὶ μείζονα γίνηται καὶ εὐχροώτερα. τὰς δὲ γυναῖκας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι τῷ ξηροτέρῳ τῶν τρόπων· καὶ γὰρ τὰ σιτία τὰ ξηρὰ ἐπιτηδειότερα πρὸς τὴν μαλθακότητα τῶν γυναικείων σαρκῶν, καὶ τὰ ἀκρητέστερα πόματα ἀμείνω πρὸς τὰς ὑστέρας καὶ τὰς κυοτροφίας. τοὺς γυμναζομένους χρὴ τοῦ χειμῶνος καὶ τρέχειν καὶ παλαίειν, τοῦ δὲ θέρεος παλαίειν μὲν ὀλίγα, τρέχειν δὲ μή· περιπατέειν δὲ πολλὰ κατὰ ψῦχος. ὁκόσοι κοπιῶσιν ἐκ τῶν δρόμων, τούτους παλαίειν χρή· ὁκόσοι δὲ παλαίοντες κοπιῶσι, (631) τούτους χρὴ τρέχειν· οὕτω γὰρ ἂν ταλαιπωρέειν τῷ κοπιῶντι τοῦ σώματος διαθερμαίνοιτο καὶ συνιστοῖτο καὶ διαναπαύοιτο μάλιστα. [234] ὁκόσους γυμνα-

rum bibere. Qui vero cibos vomitione rejiciunt et alvos habent humidas, iis omnibus ex ufu eft ut huic contrariam ineant vitae rationem. At pueri infantes per multum tempus aqua calida lavandi funt, vinumque iis aquofum in potu exhibendum, nec prorfus frigidum, idque offerendum quod minime ventrem attollat et flatum creet. Quae facienda funt quo minus convulfionibus tententur, magisque adolescant et coloratiores evadant. Mulieres autem fic victus ratione ficciore victitare oportet. Nam et ficciores cibi ad muliebrem mollitiem magis funt accommodati, et meraciores potus ad uteros et foetus nutritionem magis valent. Qui exercentur per hiemem, eos currere et luctari convenit, et aeftate parum quidem luctari, currere vero minime, fed multum in frigore ambulare. Qui curfibus defatigantur, ii luctari debent, qui vero lucta defatigantur, iis currendum eft. Ita enim qui laborat corporis parte defatigationi obnoxia calefiat, componatur et maxime quiescat. Qui, cum exercen-

ζομένους διάῤῥοιαι λαμβάνουσι καὶ τὰ ὑποχωρήματα σιτώδεα καὶ ἄπεπτα, τουτέοισι τῶν τε γυμνασίων ἀφαιρέειν μὴ ἐλάσσω τοῦ τρίτου μέρεος καὶ τῶν σιτίων τοῖσιν ἡμίσεσι χρέεσθαι. δῆλον γὰρ δὴ ὅτι ἡ κοιλίη ξυνθάλπειν οὐ δύναται ὥστε πέσσεσθαι τὸ πλῆθος τῶν σιτίων. ἔστω δὲ τούτοισι τὰ σιτία ἄρτος ὡς ἐξοπτότατος ἐν οἴνῳ ἐντεθρυμένος, καὶ ποτὰ ὡς ἐλάχιστα καὶ ἀκρητέστατα. καὶ περιπάτοισι μὴ χρεέσθωσαν ἀπὸ τοῦ σιτίου· μονοσιτέειν δὲ χρὴ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ξυνθάλποιτο ἡ κοιλίη καὶ τῶν ἐσιόντων ἐπικρατοίη. γίνεται δὲ ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαῤῥοίης τῶν σωμάτων τοῖσι πυκνοσάρκοισι μάλιστα, ὁκόταν ἀναγκάζηται ὁ ἄνθρωπος κρεηφαγέειν τῆς φύσιος ὑπαρχούσης τοιαύτης. αἱ γὰρ φλέβες πυκνωθεῖσαι οὐκ ἀντιλαμβάνονται τῶν σιτίων τῶν ἐσιόντων. ἔστι δὲ αὕτη μὲν ὀξείη ἡ φύσις καὶ τρέπεται ἐφ᾽ ἑκάτερα καὶ ἀκμάζει ὀλίγον χρόνον ἡ εὐεξίη ἐν τοῖσι τοιουτοτρόποισι τῶν σωμάτων· τὰ δὲ ἀραιότερα τῶν εἰδέων καὶ δασύτερα καὶ τὴν κρεηφαγίην δέχεται καὶ τὰς ταλαιπωρίας μᾶλλον ὑπομένει καὶ χρονιώτεραι

tur, alvi profluviis corripiuntur, et alvi excrementa cibos referentia et incocta demittunt, ii de exercitationibus tertiam partem ut minimum et de cibis dimidium subtrahant. Constat enim sane ventriculum ciborum copiam ut concoquat, concalefacere non posse. Cibus esto panis quam maxime tostus in vino intritus, et potus quam paucissimi et meracissimi, neque deambulationibus a cibo utantur. Sub hoc vero tempus semel duntaxat cibum sumere eos convenit. Sic enim vel maxime concalefiat ventriculus et ingestos cibos superaverit. Hoc autem alvi profluvii genus corporum habitus densiore carne praeditos potissimum exercet, quando ita natura comparatum est ut quis ad carnium esum compellatur. Venae siquidem condensatae cibos ingestos non recipiunt. Et haec quidem natura est lubrica, et ad utramque partem vertitur et in ejusmodi naturis parvo tempore viget bona corporis habitudo. At rariores et hirsuti magis corporis habitus carnium esum admittunt laboresque ma-

γίνονται αὐτέοισιν αἱ εὐεξίαι· καὶ ὁκόσοι τὰ σιτία ἀνερεύγονται τῇ ὑστρέῃ καὶ τὰ ὑποχόνδρια μετεωρίζεται αὐτέοισιν, ὡς ἀπέπτων τῶν σιτίων ἐόντων, τούτοισι καθεύδειν μὲν πλείονα χρόνον ξυμφέρει, τῇ δὲ ἄλλῃ ταλαιπωρίῃ ἀναγκάζειν χρὴ αὐτῶν τὰ (632) σώματα. καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων καὶ πλείω καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐλάσσοσι χρέεσθαι ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον. δῆλον γὰρ ὅτι ἡ κοιλίη ὑπὸ ἀσθενείης καὶ ψυχρότητος οὐ δύναται τὸ πλῆθος τῶν σιτίων καταπέσσειν. [236] ὁκόσους δὲ δίψαι λαμβάνουσι, τούτοισι τῶν τε σιτίων καὶ ταλαιπωριέων ἀφαιρέειν. καὶ τὸν οἶνον πινόντων ὑδαρέα τε καὶ ὅ τι ψυχρότατον. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων ἢ ἐκ γυμνασίης ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ταλαιπωρίης, τούτοισι ξυμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσίτοισι. πόμασι δὲ χρέεσθαι ὅ τι ἐλάχιστον εἰς τὸ σῶμα ἐσελθὸν πλεῖστον οὖρον διάξει, ὅπως αἱ φλέβες αἱ διὰ τῶν σπλάγχνων πεφυκυῖαι, μὴ κατατείνωνται πληρεύμεναι. ἐκ γὰρ τῶν τοιουτέων τά τε φύματα γίνονται καὶ οἱ πυρετοί. || ὁκόσοισι δὲ νοῦσοι ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου γίνονται, νάρκη πρῶτον ἴσχει τὴν κεφαλὴν καὶ οὐρέει θαμινὰ καὶ τἄλλα πάσχει ὁκόσα ἐπὶ

gis sustinent, diutiusque in bona corporis habitudine perseverant. Qui postridie cibos eructant, et quibus praecordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior somnus confert. Quin etiam ad alios corporis labores cogi debent, vinumque meracius et copiosius bibere, et sub id tempus paucioribus uti cibariis. Constat enim sane ventriculum prae imbecillitate et frigiditate ciborum multitudinem concoquere non posse. At quos sitis occupat, iis cibi et labores subtrahendi, et vinum tum aquosum tum quam maxime frigidum propinandum. Quibus vero viscerum dolores, aut ab exercitatione, aut ex alio aliquo itinere suboriuntur, his quiescere et cibis abstinere confert. Potu autem utantur qui quam paucissima copia plurimam urinam ducat, ut ne venae natura visceribus insitae copia distendantur. Ex his etenim casibus tubercula et febres contingunt. Quibus morbi ex cerebro oriuntur eos primum capitis stupor detinet, et frequentem urinam reddunt, eademque quae

Ed. Chart. VI. [256. 447.] Foës. I. 540. Ed. Lind. I. (631. 179.)
στραγγουρίη. οὗτος ἐφ' ἡμέρας ἐννέα τοῦτο πάσχει. καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας ἢ κατὰ τὰ ὦτα ὕδωρ, ἢ βλέννα, ἀπαλλάσσεται τῆς νόσου καὶ τῆς στραγγουρίης παύεται. οὐρέει δὲ πολὺ καὶ ἀπόνως καὶ λευκὸν, ἔστ' ἂν εἴκοσιν ἡμέρας παρέλθῃ καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἡ ὀδύνη ἐκλείπει τῷ ἀνθρώπῳ, ἐσορέοντι δὲ βλέπεται οἱ ἡ αὐγή. ἄνδρα δὲ χρὴ, ὅς ἐστι συνετὸς λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιόν ἐστιν ἡ ὑγιείη, ἐπίστασθαι ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γνώμης ἐν τῇσι νούσοισιν ὠφελέεσθαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

[447] (179) Εἰ μέν μοί τις ἐδόκεε τῶν πρότερον ξυγγραψάντων περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης τῆς πρὸς ὑγείαν ὀρθῶς ἐγνωκὼς ξυγγεγραφέναι πάντα διὰ παντὸς, ὁκόσα δυνατὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ περιληφθῆναι, ἱκανῶς ἂν εἶχέ μοι ἄλλων ἐκπονησάντων γνῶναι ὀρθῶς ἔχοντα, τούτοισι χρέε-

in urinae ſtillicidio accidunt, iſtaque ad dies novem perſeverant. Et ſiquidem per nares aut aures aqua vel mucus erumpat, morbo liberantur et ſedatur urinae ſtillicidium. Urinam autem copioſam citra dolorem et albam reddunt, ad vigeſimum usque diem, dum capitis dolor hominem deſerit, ſed huic oculorum aciem intendenti ſplendor clam ſubducitur. Qui vero intelligentia valet, is bene ſubducta ratione ſecum reputare debet, quam plurimum aeſtimanda ſit ſanitas, et ex utilitate ſui conſilii fructum in morbis recte percipere.

HIPPOCRATIS DE VICTUS RATIONE LIBER I.

Si quis ex his qui antea de hominis victus ratione, quae ad ſanitatem ſpectat, ſcripſerunt, omnia in totum recte cognoviſſe, et quantum humanus animus complecti poteſt, ſcriptis comprehendiſſe mihi videretur, ſatis eſſe putarem, ſi aliorum labores quos recte ſusceptos eſſe exiſtima-

Ed. Chart. VI. [447. 448.] Foës. I. 540. Ed. Lind. I. (179. 180.)

σθαι, καθότι ἕκαστον αὐτῶν ἐδόκεε χρήσιμον εἶναι. νῦν δὲ πολλοὶ μὲν ἤδη ξυνέγραψαν, οὐδεὶς δὲ ἔγνω ὀρθῶς καθότι ἂν αὐτοῖς ξυγγραπτέον. ἄλλοι δὲ ἄλλο ἐπέτυχον· τὸ δὲ ὅλον οὐδείς πω τῶν πρότερον. μεμφθῆναι μὲν οὖν οὐδενὶ αὐτῶν ἄξιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐδυνήθησαν ἐξευρεῖν. ἐπαινέσαι δὲ μᾶλλον πάντας ὅτι ἀλλ' ἐπεχειρίσαντο ζητῆσαι. ἐλέγχειν μὲν οὖν τὰ μὴ ὀρθῶς εἰρημένα οὐ παρεσκεύασμαι· προσομολογέειν δὲ τοῖς [448] ἱκανῶς ἐγνωσμένοισι διανενόημαι. ὁκόσα μὲν οὖν ὀρθῶς ὑπὸ τῶν πρότερον εἴρηται, οὐχ οἷόν τε ἄλλως ὅπως ἐμὲ συγγράψαντα ὀρθῶς συγγράψαι. ὁκόσα δὲ μὴ ὀρθῶς εἰρήκασιν ἐλέγχων μὲν ταῦτα διότι οὐχ οὕτως ἔχει, οὐδὲν περανῶ. ἐξηγούμενος δὲ καθότι αὐτῶν μοι δοκέῃ ἕκαστον ὀρθῶς ἔχειν δηλῶσαι βούλομαι. διὰ τοῦτο δὲ τὸν λόγον τοῦτον προκατατίθεμαι, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὁκόταν τινὸς προτέρου ἀκούσωσι περί τινος ἐξη(180)γευμένου, οὐκ ἀποδέχονται τὸν ὕστερον περὶ τούτων διαλεγόμενον, οὐ γινώσκοντες ὅτι τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς

rem, ad eorum cujusque utilitatem accommodarem. At vero cum multi jam ea de re scripserint, nullus tamen quid scribendum fuerit recte mihi novisse videtur. Alii quidem aliud attigerunt, totum vero ne unus quidem adhuc ex his qui ante extiterunt. Neque tamen eorum quisquam reprehendendus, quod invenire non potuerint, quin potius laudandi omnes, quod quaedam investigatione aggressi sunt. Neque ergo quae recte dicta non sunt arguere decrevi, sed his quae abunde sunt cognita assentiri in animo habeo. Quae igitur ab iis qui ante nos fuerunt recte dicta sunt, de his fieri non postet, si aliter scribatur, ut recte scribam. Quae vero non recte dixerunt, si ea quidem quod ita non habeant redarguero, nihil profecero. At eorum quodque quomodo recte habere videatur exponere et declarare est animus. Hanc autem orationem ideo praeponendam duxi, quod plerique ubi aliquem prius de re aliqua differentem audierint, eum qui posterius his de rebus disceptat, non approbant, nescientes ejusdem mentis esse de his quae recte dicta sunt cog-

Ed. Chart. VI. [448.] Foes. I. 340. 341. Ed. Lind. I. (180.)

εἰρημένα. ἐγὼ γοῦν, ὥσπερ εἶπον, τοῖσι μὲν ὀρθῶς εἰρημένοισι προσομολογήσω· τὰ δὲ μὴ ὀρθῶς ἐγνωσμένα δηλώσω ὁκοῖά τινά ἐστιν. ὁκόσα δὲ μηδὲ ἐπεχείρησε μηδεὶς τῶν πρότερον δηλῶσαι, ἐγὼ ἐπιδείξω καὶ ταῦτα ὁκοῖα ἐστί. φημὶ δὲ δεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ξυγγρύφειν περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης πρῶτον μὲν παντὸς φύσιν ἀνθρώπου γνῶναι καὶ διαγνῶναι. γνῶναι μὲν ἀπὸ τίνων συνέστηκεν ἐξ ἀρχῆς, διαγνῶναι δὲ ὑπὸ τίνων μερῶν κεκράτηται· εἰ μὴ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν ἐπιγνώσεται, τὸ ἐπικρατέον ἐν τῷ σώματι οὐχ οἷός τε ἔσῃ τὰ ξυμφέροντα τῷ ἀνθρώπῳ προσενεγκεῖν. ταῦτα μὲν οὖν χρὴ γινώσκειν τὸν ξυγγράφοντα. μετὰ δὲ ταῦτα σίτων καὶ ποτῶν ἁπάντων οἷσι διαιτώμεθα || δύναμιν ἥντινα ἕκαστα ἔχει καὶ τὴν κατὰ φύσιν καὶ τὴν δι' ἀνάγκην καὶ τέχνην ἀνθρωπηΐην. δεῖ γὰρ ἐπίστασθαι τῶν τε ἰσχυρῶν φύσει ὡς χρὴ τὴν δύναμιν ἀφαιρέεσθαι, τοῖσι δὲ ἀσθενέσιν ὅκως χρὴ ἰσχὺν προστιθέναι διὰ τέχνης, ὅκου ἂν ὁ καιρὸς ἑκάστων παραγένηται. γνόντας δὲ τὰ εἰρημένα οὔκω αὐτάρκης ἡ θεραπείη τοῦ ἀνθρώπου, διότι οὐ δύναται ἐσθίων

noscere. His ergo quae recte dicta sunt, velut dixi, assentior, quaenam vero sint quae non recte fuerint cognita aperiam. Quin etiam quae eorum nullus qui ante me fuerunt explicare aggressus est, qualia fuerint demonstrabo. Qui de hominis victus ratione recte scripturus est, eum meo quidem judicio primum totius hominis naturam nosse ac dignoscere oportet. Ac nosse quidem ex quibus ab initio constet, dignoscere vero quaenam in eo partes superent. Nisi enim primam constitutionem noverit, quodque in corpore superet, ea quae homini conducant minime offerre poterit. Haec igitur qui scripturus est cognoscere debet, deinde vero ciborum omnium ac potionum, ex quibus victus ratio constat, quam singula facultatem tum ex natura tum ex necessitate et arte humana obtineant. Scire namque convenit quanam ratione ex valentibus natura vis detrahatur, et quomodo imbecillis, ut cujusque occasio se obtulerit, vim ex arte adhibere oporteat. Neque commemoratorum cognitio ad hominis curationem satis esse videtur,

Ed. Chart. VI. [448.] Foes. I. 541. Ed. Lind. I. (180. 181.)

ἄνθρωπος ὑγιαίνειν, ἢν μὴ καὶ πονέῃ. ὑπεναντίας μὲν γὰρ ἀλλήλοισιν ἔχει τὰς δυνάμεις σῖτα καὶ πόνοι. ξυμφέρονται δὲ ἀλλήλοισι πρὸς (181) ὑγείην. πόνοι μὲν γὰρ πεφύκασιν ἀναλῶσαι τὰ ὑπάρχοντα· σιτία δὲ καὶ ποτὰ ἐκπληρῶσαι τὰ κενωθέντα. δεῖ δὲ, ὡς ἔοικε, τῶν πόνων διαγινώσκειν τὴν δύναμιν καὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ τῶν διὰ βίης γινομένων, καὶ τίνες αὐτῶν ἐς αὔξησιν παρασκευάζουσι σάρκας καὶ τίνες ἐς ἔλλειψιν, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἡμετέρας τῶν πόνων τὴν βίην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν σιτίων καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰς ἡλικίας τῶν σωμάτων, καὶ πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πνευμάτων, πρὸς τὰς θέσεις τῶν χωρίων ἐν οἷσι διαιτέονται, πρός τε τὴν κατάστασιν τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἄστρων τε ἐπιτολὰς καὶ δύσιας γινώσκειν δεῖ, ὅκως ἐπίστηται τὰς μεταβολὰς καὶ ὑπερβολὰς φυλάσσειν καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ πνευμάτων καὶ τοῦ ὅλου κόσμου, ἐξ ὧν περ αἱ νοῦσοι τοῖσιν ἀνθρώποισι φύονται. ταῦτα δὲ πάντα διαγνόντι οὔπω αὔταρκες τὸ εὕρημά ἐστι. ἢν μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις

quandoquidem qui comedit, nisi etiam laboribus utatur, sanus esse non potest. Cibi enim et labores adversas inter se facultates, mutuo tamen ad sanitatem conferentes obtinent. Labores namque ea quae adsunt consumere solent, cibi vero et potiones quae vacuata sunt explent. Laborum autem quantum par est facultas, tum eorum qui a natura, tum eorum qui per vim contingunt, dignoscenda est, et quinam ex ipsis carnes ad incrementum et qui ad defectum praeparent. Neque ista tantum, verum etiam conveniens laborum modus, qui a nobis adhibetur, pro ciborum copia, hominis natura et corporum aetate, pro anni temporibus et ventorum mutationibus, pro locorum situ in quibus vitam agunt et pro anni constitutione. Quin etiam siderum ortus et occasus noscendi sunt, ut mutationes et ciborum ac potionum redundantias, ventorumque et totius mundi ex quibus sane morbi hominibus proveniunt, observare sciat. Neque tamen cum haec omnia cognoverit, satis invenisse existimandus est. Nam si praeter haec inventus fuerit cujus-

πρὸς ἑκάστην φύσιν σίτου μέτρον καὶ πόνων ἀριθμὸς μὴ ἔχον ὑπερβολὴν μήτε ἐπὶ τὸ πλέον μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕροιτο ἂν ὑγείη τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκριβῶς. νῦν δὲ τὰ μὲν προειρημένα πάντα εὕρηται, ὁκοῖόν ἐστι, τοῦτο δὲ [449] ἀδύνατον εὑρεῖν. εἰ μὲν οὖν παρείη τις καὶ ὁρῴη, γινώσκοι ἂν τὸν ἄνθρωπον ἐκδύνοντά τε καὶ ἐν τοῖσι γυμνασίοισι γυμναζόμενον, ὥστε φυλάσσειν ὑγιαίνοντα τῶν μὲν ἀφαιρέων, τοῖσι δὲ προστιθείς. μὴ παρεόντι δὲ ἀδύνατον ὑποθέσθαι ἐς ἀκριβείην σῖτα καὶ πόνους. ἐπεὶ ὁκόσον γε δυνατὸν εὑρεῖν ἐμοὶ ἤδη εἴρηται. ἀλλὰ γὰρ (182) εἰ καὶ πάνυ σμικρὸν ἐνδεέστερα τῶν ἑτέρων γίνοιτο ἂν, ἐν πολλῷ χρόνῳ ἀνάγκη κρατηθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς καὶ ἐς νοῦσον ἀφικέσθαι. τοῖσι μὲν οὖν ἄλλοισι μέχρι τούτου ἐπικεχείρηται ζητηθῆναι. εἴρηται δὲ οὐδὲ ταῦτα· ἐμοὶ δὲ ταῦτα ἐξεύρηται πρὸ τοῦ κάμνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐφ᾽ ὁκότερον ἢν γένηται προδιάγνωσις. οὐ γὰρ εὐθέως αἱ νοῦσοι τοῖσι ἀνθρώποισι προσγίνονται, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν συλλεγόμενα ἀθρόως ἐκφαίνονται. πρὶν οὖν κρατέεσθαι ἐν τῷ ἀν-

que naturae conveniens cibi modus et laborum numerus, qui neque supra neque infra modum excedat, sanitas sane hominibus exacte inventa fuerit. At nunc praedicta quidem omnia quaenam sint, inventa sunt, hoc vero inveniri non potest. Si igitur quis praesens adsit, et inspiciat hominem exuentem se et in gymnasiis exercentem, is utique noverit haec quidem detrahendo, illa vero adjiciendo, ut sanum servare oporteat. Qui vero minime praesens adfuerit, is exacte cibos et labores praescribere non poterit, cum quantum quidem quis invenire possit a me jam relatum sit. Nam etsi a caeteris non multum deficiunt, temporis tamen spatio corpus ab excessu superari, et in morbum incidere necesse est. Ab aliis igitur ut hucusque investigatione provenirent tentatum est, neque vero haec dicta sunt. A me autem inventa est morbi praenotio, antequam quis ab excessu aegrotet, utramvis in partem fiat. Neque enim morbi derepente hominibus contingunt, sed paulatim collecti acervatim se produnt. Prius ergo quam quod sanum est a

θρώπῳ τὸ ὑγιὲς ὑπὸ τοῦ νοσεροῦ, ἃ πάσχουσιν ἐξεύρηταί μοι καὶ ὅκως χρὴ ταῦτα καθιστάναι ἐς τὴν ὑγείην. τούτου δὲ προσγενομένου πρὸς τοῖσι γεγυμνασμένοισι τελέεται τὸ ἐπιχείρημα τῶν διανοημάτων. ξυνίσταται μὲν οὖν τὰ ζῶα τά τε ἄλλα πάντα καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ δυοῖν, διαφόροις μὲν τὴν δύναμιν, συμφόροις δὲ τὴν χρῆσιν, πυρὸς λέγω καὶ ὕδατος. ταῦτα δὲ ξυναμφότερα αὐτάρκεά ἐστι τοῖσί τε ἄλλοισι πᾶσι καὶ ἀλλήλοισιν. ἑκάτερον δὲ χωρὶς οὔτε αὐτὸ ἑωυτῷ οὔτε ἄλλῳ οὐδενί. τὴν μὲν οὖν δύναμιν αὐτῶν ἑκάτερον ἔχει τοιήνδε· τὸ μὲν γὰρ πῦρ δύναται πάντα διὰ παντὸς κινῆσαι, || τὸ δὲ ὕδωρ πάντα διὰ παντὸς θρέψαι· ἐν μέρει δὲ ἑκάτερον κρατέει καὶ κρατέεται ἐς τὸ μήκιστον καὶ τὸ ἐλάχιστον ὡς ἀνυστόν. οὐδέτερον γὰρ κρατῆσαι παντελῶς δύναται διὰ τόδε· τὸ μὲν πῦρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ ὕδα-(183)τος ἐπιλείπει τῇ τροφῇ. ἀποτρέπεται οὖν ὁκόθεν μέλλει τρέφεσθαι. τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ πυρὸς ἐπιλείπει ἡ κίνησις. ἵσταται οὖν ἐν τούτῳ· ὁκόταν δὲ στῇ,

morboſo ſuperetur, a quibus homines afficiantur et quomodo ſanitati reſtitui debeant, a me inventa ſunt. Quod ubi ad ea quae ſcripſimus acceſſerit, ad exitum perductum eſt, quod cogitatione aggreſſi ſumus. Omnia igitur tum animantia tum homo ipſe ex duobus facultate quidem diverſis, uſu vero conſentientibus conſtant, igne, inquam, et aqua. Quae duae ſimul juncta tum aliis omnibus tum ſibi invicem ſatis ſunt; utrumque vero ſeorſim neque ſibi ipſi, neque cuiquam alteri ſatis eſſe poteſt. Horum igitur utrumque hanc obtinet facultatem. Ignis ſiquidem omnia ſemper movere, aqua vero omnia ſemper nutrire poteſt. At ſecundum partes utrumque ſuperat et ſuperatur, ſi ad ſummum ac minimum, quoad ejus fieri poteſt, conſideretur. Neutrum enim hanc ob cauſam prorſus ſuperare poteſt. Ignis ſiquidem in extremam aquam irruens, alimento deficitur, avertitur igitur unde ali debuerat. Aqua vero in extremum ignem irrumpens motu deficitur qui in ea ſiſtitur, et cum conſtiterit, non

Ed. Chart. VI. [449. 450.] Foes. Γ. 342. Ed. Lind. I. (185.)

οὐκ ἔτι ἐγκρατές ἐστιν, ἀλλὰ δὴ τῷ ἐμπίπτοντι πυρὶ ἐς τὴν τροφὴν καταναλίσκεται. οὐδέτερον δὲ διὰ ταῦτα δύναται κρατῆσαι παντελῶς· εἰ δέ κοτε κρατηθείη καὶ ὁκότερον, οὐδὲν ἂν εἴη τῶν νῦν ἐόντων ὥσπερ ἔχει νῦν. οὕτω δὲ ἐχόντων αἰεὶ ἔσται τὰ αὐτὰ καὶ οὐδὲ ἅμα ἐπιλείψει. τὸ μὲν οὖν πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὥσπερ εἰρέεταί μοι, αὐτάρκεα ἐστὶ πᾶσι διὰ παντὸς ἐς τὸ μήκιστον καὶ τοὐλάχιστον ὡσαύτως, τούτων δὲ προσκέεται ἑκατέρῳ τάδε· τῷ μὲν πυρὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ξηρὸν τῷ δὲ ὕδατι τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ἔχει δὲ ἀπ᾽ ἀλλήλων τὸ μὲν πῦρ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρόν· ἔνι γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὑγρότης· τὸ δὲ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ξηρόν· ἔνι γὰρ ἐν ὕδατι ἀπὸ τοῦ πυρὸς ξηρόν. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων πουλλὰς καὶ παντοδαπὰς ἰδέας ἀποκρίνονται ἀπ᾽ ἀλλήλων καὶ σπερμάτων καὶ ζώων, οὐδὲν ὅμοιον ἀλλήλοισιν οὔτε τὴν ὄψιν οὔτε τὴν δύναμιν. ἅτε γὰρ οὔποτε κατὰ τὸ αὐτὸ ἱσταμένων, ἀλλ᾽ αἰεὶ ἀλλοιουμένων, ἔπειτα καὶ ἔπειτα ἀνόμοια ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀποκρινόμενα. [450] ἀπόλλυται μὲν οὐδὲν ἁπάντων χρημάτων οὐδὲ γίνεται ὅ τι

amplius superior exiftit, fed fane ab irruente igne in alimentum confumitur, easque ob caufas neutrum penitus fuperare poteft. Quod fi alterutrum aliquando etiam fuperaretur, nihil eorum, quae nunc exiftunt, velut nunc fe habet permaneret. Cum autem ita femper fe habeant, eadem erunt et neutra, neque fimul deficient. Ignis igitur et aqua quemadmodum a me dictum eft, in fummo ac minimo fimiliter confiderata omnibus in univerfum fatis funt. Horum autem utrique haec adjacent, igni quidem calidum et ficcum, aquae vero frigidum et humidum.. Habent autem a fe invicem ignis quidem ab aqua humiditatem, ineft enim ab aqua humiditas, aqua vero ab igne ficcitatem. Ineft enim in aqua ab igne ficcitas. Quibus fic fe habentibus multas cujusvis generis tum feminum tum animalium formas nihil inter fe neque vifu neque facultate fimiles, a fe invicem fecernunt. Cum enim nunquam eodem ftatu permaneant, fed perpetuo permutentur, temporis tandem fucceffu quae etiam ab his prodeunt diffimilia oriri neceffe eft. Ni-

Ed. Chart. VI. [450.] Foes. I. 342. Ed. Lind. I. (183. 184)

μὴ καὶ πρόσθεν ἦν. ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διακρινόμενα ἀλλοιοῦται· νομίζεται δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ Ἅιδου ἐς φῶς αὐξηθὲν γενέσθαι, τὸ δὲ (184) ἐκ τοῦ φάεος ἐς Ἅιδην μειωθὲν ἀπολέσθαι. ὀφθαλμοῖσι δὲ δεῖ πιστεύεσθαι μᾶλλον ἢ γνώμῃσιν. ἐγὼ δὲ τάδε γνώμῃ ἐξηγέομαι. ζῶα γὰρ κἀκεῖνα καὶ τάδε· καὶ οὔτε τὸ ζῶον ἀποθανεῖν οἷόν τε μὴ μετὰ πάντων· καὶ γὰρ ἀποθανεῖται· οὔτε τὸ μὴ ὂν γενέσθαι μὴ ὄντος ὅθεν παραγενήσεται. ἀλλ' αὔξεται πάντα καὶ μειοῦται ἐς τὸ μήκιστον καὶ ἐς τὸ ἐλάχιστον, τῶν γε δυνατῶν ὅ τι δ' ἂν διαλέγωμαι γενέσθαι καὶ τὸ ἀπολέσθαι τῶν πολλῶν εἵνεκεν ἑρμηνεύω. ταῦτα δὲ καὶ ξυμμίσγεσθαι καὶ διακρίνεσθαι δηλῶ· ἔχει δὲ ὧδε. γενέσθαι καὶ ἀπολέσθαι τὠυτὸ, ξυμμιγῆναι καὶ διακριθῆναι τὠυτὸ, γενέσθαι ξυμμιγῆναι τὠυτὸ, ἀπολέσθαι, μειωθῆναι, διακριθῆναι τὠυτὸ ἕκαστον πρὸς πάντα καὶ πάντα πρὸς ἕκαστον τὠυτό. ὁ νόμος γὰρ τῇ φύσει περὶ τούτων ἐναντίος./ χωρὶς δὲ πάντα καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἄνω καὶ κάτω ἀμειβόμενος. ἡμέρη καὶ εὐφρόνη ἐπὶ

hil quidem omnino perit neque oritur quod prius non erat, verum invicem commixta et discreta alterantur. At homines exiſtimant id quidem quod ex orco in lucem augetur oriri, quod vero ex luce ad orcum imminuitur perire, magisque oculis quam rationi fidem eſſe adhibendam. Ego vero iſta ratione exponam. Animantia namque ſunt et illa et iſta, neque animal interire poteſt quin omnia intereant, neque quod non eſt generari, cum non ſit unde generetur. Verum augentur omnia et imminuuntur, ad ſummum et ad minimum quoad ejus fieri poteſt. Quid autem generari et interire vocem, multorum gratia explicandum videtur, eaque commisceri et discerni ſignificare declaro. Habet autem ſe res ad hunc modum. Generari et interire idem, commisceri et discerni idem. Generari idem quod commiscere. Interire, imminui idem quod discerni. Unumquodque ad omnia et omnia ad unumquodque idem ſunt. Lex enim naturae in his adverſatur, ſeorſum vero omnia et divina et humana ſurſum et deorſum viciſſim rependens. Dies et nox ad ſummum et minimum conſiderantur, velut

τὸ μήκιστον καὶ ἐλάχιστον· ὡς καὶ τῇ σελήνῃ τὸ μήκιστον καὶ τὸ ἐλάχιστον, πυρὸς ἔφοδος καὶ ὕδατος, ἥλιος ἐπὶ τὸ μακρότατον καὶ βραχύτατον, πάλιν ταῦτα καὶ οὐ ταῦτα. φάος Ζηνὶ, σκότος Ἅιδῃ, φάος Ἅιδῃ, σκότος Ζηνὶ, φοιτᾷ καὶ μετακινεῖται κεῖνα ὧδε· καὶ τάδε κεῖσε πάσην ὥρην διαπρησσόμενα· κεῖνά τε τὰ τῶνδε· τὰ δὲ ταῦτα κείνων. καὶ θ᾽ ἃ μὲν πρήσσουσιν οὐκ οἴδασιν, ἃ δὲ πρήσσουσι δοκέουσιν εἰδέναι· καὶ θ᾽ ἃ μὲν ὁρῶσι οὐ γινώσκουσιν, ἀλλ᾽ ὅμως αὐτοῖσι πάντα γίνεται δι᾽ ἀνάγκην θείην καὶ ἃ βούλονται (185) καὶ μὴ βούλονται. φοιτεόντων δ᾽ ἐκείνων ὧδε, τῶν δέ τε κεῖσε, συμμισγομένων πρὸς ἄλληλα τὴν πεπρωμένην μοίρην ἕκαστον ἐκπληροῖ, καὶ ἐπὶ τὸ μέζον καὶ ἐπὶ τὸ μεῖον. φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ᾽ ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μέζονος, αὐξάνεται καὶ τὸ μέζον ἀπὸ τοῦ ἐλάσσονος. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα καὶ ψυχὴ ἀνθρώπου καὶ σῶμα ὁκοῖον ἡ ψυχὴ διακοσμέεται. || ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον μέρεα μερέων, ὅλα ὅλων ἔχοντα σύγκρησιν πυρὸς καὶ ὕδατος, τὰ μὲν ληψόμενα, τὰ δὲ δώσοντα. καὶ τὰ μὲν λαμβάνοντα πλεῖον

lunae ſummum ac minimum accedit. Igni ſuus eſt impetus et aquae item ſuus. Sol ad longiſſimum et breviſſimum accedit. Rurſus haec et non haec. Lux Jovi, tenebrae orco. Lux orco, tenebrae Jovi. Commeant et transmoventur illa huc et haec illuc, et omni quidem tempore illa horum, haec vero illorum res peragunt, et quae quidem faciunt nesciunt, quae vero faciunt ſcire videntur, et quae quidem vident non cognoscunt. Et tamen his omnia neceſſitate divina contingunt, et quae volunt et quae nolunt. Illis autem huc, his vero illuc commeantibus, et invicem commixtis, fatalem ſuam ſortem quodque complet, et ad majus et ad minus. Interitus autem eſt omnibus mutuus, et majori a minore et minori a majore. Quin etiam majus a minore augetur, tum reliqua omnia tum hominis animus, et corpus velut animus certo ordine deſcribitur. Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorum, quae ignis et aquae commixtionem habent, et partim quidem accipiunt partim etiam exhibent. Et quae quidem accipiunt, plus faciunt, quae vero

ποιέει, τὰ δὲ διδόντα μεῖον· πρίουσιν ἄνθρωποι ξύλον, ὁ μὲν ἕλκει, ὁ δὲ ὠθέει. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιέουσι, μεῖον δὲ ποιέοντες πλεῖον ποιέουσι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ φύσις ἀνθρώπων, τὸ μὲν ὠθέει, τὸ δὲ ἕλκει· τὸ μὲν δίδωσι, τὸ δὲ λαμβάνει. καὶ τῷ μὲν δίδωσι, τοῦ δὲ λαμβάνει, καὶ τῷ μὲν δίδωσι τοσούτῳ πλεῖον, ὃ δὲ λαμβάνει τοσούτῳ μεῖον. χώρην δὲ ἕκαστον φυλάσσει τὴν ἑωυτοῦ, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖον ἰόντα διακρίνεται εἰς τὴν ἐλάσσονα χώρην· τὰ δὲ ἐπὶ τὸ μέζον πορευό[451]μενα, συμμισγόμενα ἐξαλλάσσει εἰς τὴν μείζω τάξιν, τὰ δὲ ξεῖνα μὴ ὁμότροπα ὠθέεται ἐκ χώρης ἀλλοτρίης. ἑκάστῳ δὲ τύχη μέζω καὶ ἐλάσσω ἔχουσα περιφοιτᾷ τὰ μόρια τὰ ἑωυτῆς, οὐ προσθέσιος οὐδὲ ἀφαιρέσιος δεομένων τῶν μερέων, κατὰ δὲ αὔξησιν καὶ μείωσιν τῶν ὑπαρχόντων δεομένη. χώρην δὲ ἕκαστα διαπρήσσεται ἐς ἥντινα εἰσέλθῃ καὶ δέξεται τὰ προσπίπτοντα. οὐ γὰρ (185) δύναται τὸ μὴ ὁμότροπον ἐν τοῖσιν ἀσυμφόροισι χωρίοισιν ἐμμένειν. πλανᾶται μὲν γὰρ ἀγνοούμενα. ξυμμισγόμενα δὲ ἀλλήλοισι

exhibent, minus. Lignum homines ferra fecant, et hic quidem trahit, alter vero trudit, idem tamen faciunt et minus facientes plus faciunt. Idem et hominis natura, partim quidem propellit, partim vero trahit, partim dat, partim etiam accipit, et alii quidem dat, ab alio vero accipit, et alii quidem tanto plus dat, hic vero tanto minus accipit. Locum autem fuum quodque tuetur, et quae quidem ad minus tendunt in minorem locum fecedunt, quae vero ad majus proficiscuntur, commixta in majorem claffem tranfeunt. Externa vero neque ejusdem generis ex aliena regione pelluntur. In unoquoque autem animus majora et minora habens, fuas ipfius partes circummeat, quae nec appofitione, nec detractione indigent, cum tamen eorum quae adfunt accretione et imminutione opus habent. Locum vero fingula conficiunt, in quem ingrediantur, et ea quae incidunt fuscipiant. Neque enim poteft quod non eft ejusdem generis, in loco minime fibi conveniente permanere. Vagantur fiquidem non agnita, invicem vero permixta fimul cognos-

συγγινώσκεται. προσίζει γὰρ τὸ σύμφορον τῷ συμφόρῳ· τὸ δὲ ἀσύμφορον πολεμεῖ καὶ μάχεται καὶ διαλλάσσει ἀπ' ἀλλήλων. διὰ τοῦτο ἀνθρώπου ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ αὔξάνεται, ἐν ἄλλῳ δὲ οὐδενί· καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν μεγάλων ὡσαύτως. ὁκόσα δὲ ἄλλως ἀπ' ἄλλων ὑπὸ βίης ἀποκρίνεται. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων ἐάσω, περὶ δὲ ἀνθρώπου δηλώσω. ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον ψυχὴ· πυρὸς καὶ ὕδατος ξύγκρησιν ἔχουσα, μοῖραν σώματος ἀνθρώπου. ταῦτα δὲ τὰ θήλεα καὶ ἄρσενα καὶ πολλὰ καὶ παντοῖα τρέφεται. τρέφεται δὲ καὶ αὔξεται διαίτῃ τῇ περὶ τὸν ἄνθρωπον. ἀνάγκη δὲ τὰ μέρεα ἔχειν πάντα τὰ εἰσιόντα· οὗτινος γὰρ μὴ ἐνείη μοῖρα ἐξ ἀρχῆς, οὐκ ἂν αὐξηθείη οὔτε πουλλῆς ἐπιούσης τροφῆς οὔτε ὀλίγης, οὐ γὰρ ἔχει τὸ προσαυξόμενον. ἔχον δὲ πάντα αὔξεται ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτοῦ ἕκαστον, τροφῆς ἐπιούσης ἀπὸ ὕδατος ξηροῦ καὶ πυρὸς ὑγροῦ. τὰ μὲν εἴσω βιαζόμενα, τὰ δὲ ἔξω. ὥσπερ οἱ τέκτονες τὸ ξύλον πρίουσι, καὶ ὁ μὲν ἕλκει,

cuntur. Conveniens enim cum conveniente cohaeret, quod autem minime convenit, diffidet et pugnat et a se invicem discrepat. Quam ob caussam hominis animus in homine, neque in ullo alio incrementum accipit, eodemque modo de magnis animalibus. Quae vero aliter habent, ea per vim ab aliis secernuntur. Ac ut reliqua animantia praeteream, de homine tamen differam. Irrepit autem in hominem animus, ignis et aquae temperationem sortitus, corporis humani portionem. Haec autem feminea et mascula multa, et cujusvis generis nutriuntur. Victus autem ratione qua homo utitur, nutriuntur et incrementum accipiunt. Quae vero ingrediuntur ea omnia partes habere necesse est. Nam cujuscunque pars non inerit a principio, nullo unquam modo augeri poterit, neque copioso neque pauco accedente alimento, cum non habeat quod incrementum accipiat. Augetur autem quodque in suo loco, quod omnia habet. Superveniente vero alimento ab aqua sicco, ab igne vero humido, alia quidem intro, alia vero foras vi adiguntur. Non secus ac fabri lignarii cum lignum serra secant, et alter quidem trahit, alter vero trudit, idem sane facientes,

Ed. Chart. VI. [451.] Foës. I. 343. Ed. Lind. I. (185. 186.)

ὁ δὲ ὠθέει· τὸ αὐτὸ ποιέοντες. κάτω δὲ πιέζων τὸν ἄνω ἕρπει. οὐ γὰρ ἂν παραδέχοιτο κάτω ἰέναι. ἢν δὲ βιάζωνται, παντὸς ἁμαρτήσονται. τοιοῦτον τροφὴ ἀνθρώπου· τὸ μὲν ἕλκει, τὸ δὲ ὠθέει, εἴσω δὲ βιαζόμενον (186) ἔξω ἕρπει. ἢν δὲ βιῆται παρὰ καιρὸν παντὸς ἀποτεύξεται. χρόνον δὲ τοσοῦτον ἕκαστα τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, ἄχρι μηκέτι δέχηται ἡ χώρη, μηδὲ τροφὴν ἱκανὴν ἔχῃ ἐς τὸ μήκιστον τῶν ὑδάτων. ἔπειτ᾽ ἐναμείβει ἐς τὴν ἔξω χώρην θήλεα καὶ ἄρσενα τὸν ἑωυτὸν τρόπον ὑπὸ βίης καὶ ἀνάγκης διωκόμενα. ὁκότερα δ᾽ ἂν ἐμπλήσῃ τὴν πεπρωμένην μοίρην, ταῦτα διακρίνεται πρῶτα καὶ ἅμα συμμίσγεται. ἕκαστον μὲν γὰρ διακρίνεται· πάντα δὲ ταῦτα ξυμμίσγεται. χώρην δὲ ἀμείψαντα καὶ τυχόντα ἁρμονίης ὀρθῶς ἐχούσης συμφωνίας τρεῖς, ξυλλήβδην διεξιὼν διὰ πασέων, ζώει καὶ αὔξεται τοῖσιν] αὐτοῖσιν οἷσι καὶ πρόσθεν. ἢν δὲ μὴ τύχῃ τῆς ἁρμονίης, μηδὲ ξύμφωνα βαρέα τοῖσιν ὀξέσι γένηται ἡ πρώτη συμφωνίη. ἢν δὲ δευτέρη γένεσις ᾖ, τὸ διὰ παντὸς ἑνὸς ἀπογενομένου πᾶς ὁ

et qui deorsum urget eum qui supra est trahit, neque enim alias deorsum descendere, sin per vim agant, penitus aberrabunt. Tale quid circa hominis alimentum contingit, aliud quidem trahit, aliud vero trudit, intro vero vi actum foras repit. Quod si alieno tempore per vim abigatur, prorsus successu frustrabitur. Eodem autem ordine singula tanto tempore procedunt; quoad locos non amplius suscipiat, neque satis alimenti ad summas aquas habeant. Postea ad externam regionem transeunt, tum feminea tum mascula, eodem modo vi et necessitate coacta. Quaecunque vero fatalem sortem impleverint, haec primum secernuntur et simul commiscentur. Unumquodque siquidem secernitur, haec autem omnia commiscentur. Quae ubi regionem permutaverint et concentum tres consonantias recte habentem nacta fuerint, denique per omnia penetrans, iisdem quibus etiam antea vivit et incrementum accipit. Quod si prima consonantia concentum non assequatur, et gravia acutis minime consona fuerint, et si secunda generatio adfuerit, quod per totum est uno decedente, totus tenor vanus est. Neque

Ed. Chart. VI. [451. 452.] Foes. I. 343. 344. Ed. Lind. I. (186. 188.)

τόνος μάταιος. οὐ γὰρ ἂν προσαείσειεν· || ἀλλ᾽ ἀμείβη ἐκ τοῦ μέζονος εἰς τὸ μεῖον πρὸ μοίρης. διότι οὐ γινώσκουσιν ὅ τι ποιέουσιν. [452] ἀρσένων μὲν οὖν καὶ θηλείων διότι ἑκάτερα γίνεται, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. τούτων δὲ ὁκότερον ἂν τύχῃ τῆς ἁρμονίης ὑγρὸν, ἐὸν κινέεται ὑπὸ τοῦ πυρός. κινεόμενον δὲ ζωπυρῆται καὶ προσάγεται τὴν τροφὴν ἀπὸ τῶν ἰσιόντων ἐς τὴν γυναῖκα σιτίων καὶ πνεύματος, τὰ μὲν πρῶτα πάντῃ ὁμοίως, ἕως ἄρτι ἀραιόν ἐστιν· ὑπὸ δὲ τῆς κινήσιος καὶ τοῦ πυρὸς ξηραίνηται καὶ στερεοῦται· στερεούμενον δὲ (188) πυκνοῦται περίξ. καὶ τὸ πῦρ ἐγκλειόμενον οὐκ ἔτι τὴν τροφὴν ἱκανὴν ἔχει ἐπάγεσθαι. οὐδὲ τὸ πνεῦμα ἐξωθέει διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ περιέχοντος. ἀναλίσκει γὰρ τὸ ὑπάρχον ὑγρὸν εἴσω. τὰ μὲν οὖν στερεὰ τὴν φύσιν ἐν τῷ ξυνεστηκότι καὶ ξηρῷ οὐκ ἀναλίσκεται τῷ πυρὶ ἐς τὴν τροφήν· ἀλλ᾽ ἐγκρατέα γίνεται καὶ ξυνίσταται τοῦ ὑγροῦ ἐκλείποντος, ἅπερ ὀστέα καὶ νεῦρα ἐπονομάζεται. τὸ δὲ πῦρ ἐκ τοῦ συμμιγέντος κινουμένου τοῦ ὑγροῦ διακοσμέεται τὸ σῶμα κατὰ φύσιν διὰ τοιήνδε ἀνάγκην. διὰ μὲν

enim consonantiam habent, sed a majore ad minus ante destinatam sortem transitio fit, eo quod nesciunt quid faciunt. At vero cur utrique tum masculus tum femella generentur, procedente oratione ostendam. Horum autem quodcunque concentum sortitum, cum humidum existat, ab igne movetur, motum vero viviscit, et alimentum ad se ab iis quae in mulierem ingrediuntur cibo et spiritu attrahit, imprimis quidem undiquaque aequaliter, cum primum rarum est, motu vero et igne siccescit et solidescit, et solidum redditum circumquaque densatur. Ignisque inclusus non amplius sufficiens alimentum attrahere valet, neque spiritum propter ambientis corporis densitatem expellit. Absumit enim quicquid intus humoris inest. Quae igitur natura solida sunt, in compacto et sicco non absumuntur ab igne in alimentum, sed valida redduntur et humore deficiente compinguntur, quae quidem ossa et nervi nominantur. Ignis autem ex commixto humore commoto corpus secundum naturam propter hanc necessitatem componit. Ne-

τὸ στερεὸν καὶ ξηρὸν οὐ δύναται τὰς διεξόδους χρονίας ποιέεσθαι, διότι οὐκ ἔχει τροφήν. διὰ δὲ τῶν ὑγρῶν καὶ μαλακῶν δύναται. ταῦτα γάρ ἐστιν αὐτῷ τροφή. ἔνι δὲ καὶ ἐν τούτοισι ξηρότης οὐκ ἀναλισκομένη ὑπὸ τοῦ πυρός. ταῦτα δὲ ξυνίσταται πρὸς ἄλληλα. τὸ μὲν οὖν ἐσωτάτω καταφραχθὲν πῦρ καὶ πλεῖστον ἐστὶ καὶ μεγίστην τὴν διέξοδον ἐποιήσατο. πλεῖστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, ὅπερ κοιλίη καλέεται. καὶ ἐξέπεσεν ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἔχει τροφὴν ἔξω καὶ ἐποιήσατο, πλεῖστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν καὶ τροφῆς ἐπαγωγὴν καὶ διάπεψιν. τὸ δὲ ἀποκλεισθὲν εἰς ἄλλο σῶμα περιόδους ἐποιήσατο τρισσάς. ὅπερ ἦν ὑγρότατον τοῦ πυρὸς ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισιν, αἵτινες φλέβες καλέονται κοῖλαι. ἐς δὲ τὰ μέσα τούτων τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ ὕδατος ξυνισταμένου πήγνυται, ὅπερ καλέεται σάρκες. ἐνὶ δὲ λόγῳ πάντα διεκοσμήσατο κατὰ τρόπον αὐτῷ (189) ἑωυτὸ, τὰ ἐν σώματι τὸ πῦρ, ἀπομίμησιν τοῦ ὅλου, μικρὰ πρὸς μεγάλα καὶ μεγάλα πρὸς μικρά. κοιλίην μὲν τὴν μεγίστην ξηρῷ καὶ ὑγρῷ ταμεῖον δοῦναι πᾶσι καὶ λαβεῖν παρὰ πάντων θαλάσσης

que enim per solidum et siccum diutius permeare potest, cum alimentum non habeat. At per humida et mollia potest, quod haec ipsius sint alimentum. In his autem etiam siccitas ab igne non consumpta inest. Haec vero mutuo inter se consistunt. Ignis igitur penitissime conclusus et plurimus est et maximum exitum fecit, cum plurimus hoc in loco humor inesset, qui venter appellatur, indeque excidit, cum alimentum non habeat, forasque exitum sibi paravit, quod plurimus illic humor inesset, ad alimentum convehendum et concoquendum. Qui vero ad reliquum corpus exclusus est ignis triplices circuitus fecit. Quod erat in igne humidissimum, in iis locis remansit quae venae cavae adpellantur. In medio vero harum quod reliquum est aquae densatum constitit et carnes vocantur. Ad summam ignis omnia quae sunt in corpore suo modo ad universi imitationem parva cum magnis et magna cum parvis dispofuit. Ventrem quidem maximum sicci et humidi promptuarium, qui omnibus daret et ab omnibus acciperet maris, habens faculta-

δύναμιν ζώων ἐντρόφων τροφὴν, ἀσυμφόρων δὲ φθορόν. περὶ δὲ ταύτην ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ σύστασις· διέξοδος πνεύματος ψυχροῦ καὶ θερμοῦ ἀπομίμησιν τῆς γῆς, τὰ ἐπεισπίπτοντα πάντα ἀλλοιούσης. καταναλίσκοντα δὲ αὖξον σκέδασιν ὕδατος λεπτοῦ καὶ πυρὸς ἐποιήσατο, περὶ οὐκ ἀφανέος καὶ φανεροῦ, ἀπὸ τοῦ ξυνεστηκότος ἀπόκρισιν. ἐν ᾧ φερόμενα πάντα ἐς τὸ φανερὸν ἀφικνέεται, ἕκαστα μοίρῃ πεπρωμένῃ. ἐν δὲ τούτῳ ἐποιήσατο πυρὸς περιόδους τρισσὰς, περαινούσας πρὸς ἀλλήλας καὶ εἴσω καὶ ἔξω. αἱ μὲν πρὸς τὰ κοῖλα τῶν ὑγρῶν σελήνης δύναμιν, αἱ δὲ ἐς τὴν ἔξω περιφορὰν, πρὸς τὸν περιέχοντα πάγον, ἄστρων δύναμιν. αἱ δὲ μέσαι καὶ εἴσω καὶ ἔξω περαίνουσαι τὸ θερμότατον καὶ ἰσχυρότατον πῦρ, ὅπερ πάντων ἐπικρατέεται, διέπον ἅπαντα κατὰ φύσιν, ἄψοφον καὶ ὄψει καὶ ψαύσει, ἐν τούτῳ ψυχὴ, νόος, φρόνησις, αὔξησις, κίνησις, μείωσις, διάλλαξις, ὕπνος, ἐγρήγορσις. τοῦτο πάντα διὰ παντὸς κυβερνᾷ καὶ τάδε καὶ ἐκεῖνα οὐδέκοτε ἀτρεμίζων. [453] οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐκ τῶν

tem, quod animalia in eo enutrita fovet, aliena vero perimit. Circum hunc eſt aquae frigidae et humidae coagmentatio, tranſitus ſpiritus frigidi et calidi ad terrae imitationem, quae omnia quae in eam illabuntur alterat. Conſumens vero et augens aquae tenuis et ignis diſperſionem fecit, ad non obſcuri et apparentis a compacto ſecretionem, in quo delata omnia ſingula pro fatali ſorte in apertum veniunt. In hoc autem triplices ignis circuitus fecit, in ſe invicem intro ac foras tendentes, alios quidem ad humorem cavitates lunae facultate, alios vero ad exteriorem ſuperficiem, ad ambientem conſiſtentiam, ſiderum facultate, medios autem intro et foras tendentes, calidiſſimum et validiſſimum ignem continentes, qui cunctis dominatur omniaque ſecundum naturam moderatur, ſine ſtrepitu tum viſu tum tactu. In quo animus, mens, prudentia, incrementum, motus, imminutio, permutatio, ſomnus, vigilia. Hic omnia in totum gubernat, et haec et illa neque unquam quiescit. At vero homines ex manifeſtis obſcura in conſi-

Ed. Chart. VI. [453.] Foës. I. 344. 345. Ed. Lind. I. (189. 190.)

φανερῶν τὰ ἀφανῆ σκέπτε(190 σθαι οὐκ ἐπίστανται. τέχνῃσιν γὰρ χρεόμενοι ὁμοίῃσιν ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐ γινώσκουσι. θεῶν γὰρ νόος ἐδίδαξε μιμέεσθαι τὰ ἑαυτῶν, γινώσκοντας ἃ ποιέουσι καὶ οὐ γινώσκοντας ἃ μιμέονται. || πάντα γὰρ ὅμοια ἀνόμοια ἐόντα. καὶ σύμφορα πάντα καὶ διάφορα ἐόντα διαλεγόμενα οὐ διαλεγόμενα· γνώμην ἔχοντα ἀγνώμονα· ὑπεναντίον ὁ τρόπος ἑκάστων ὁμολογούμενος. νόμος γὰρ καὶ φύσιος οἷσι πάντα διαπρησσόμενα οὐχ ὁμολογέεται ὁμολογεόμενα. νόμον γὰρ ἔθεσαν ἄνθρωποι αὐτοὶ ἑωυτοῖσιν, οὐ γινώσκοντες περὶ ὧν ἔθεσαν. φύσιν δὲ πάντες θεοὶ διεκόσμησαν. τὰ μὲν οὖν ἄνθρωποι ἔθεσαν οὐδέποτε κατὰ τὸ αὐτὸν ἔχει οὔτε ὀρθῶς οὔτε μὴ ὀρθῶς. ὁκόσα δὲ θεοὶ ἔθεσαν ἀεὶ ὀρθῶς ἔχει. καὶ τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ μὴ ὀρθὰ τοσοῦτον διαφέρει. ἐγὼ δηλώσω τέχνας φανερὰς ἀνθρώπου παθήμασιν ὁμοίας ἐούσας. καὶ φανεροῖσι καὶ ἀφανέσι. μαντικὴ τοιόνδε· τοῖσι φανεροῖσι μὲν τὰ ἀφανέα γινώσκειν· τοῖσι ἀφανέσι

derationem adhibere non noverunt. Ignorant enim quod artibus utantur naturae humanae similibus. Divina namque mens edocuit sua opera imitari cognoscentes quae faciunt et ignorantes quae imitantur. Omnia enim similia quae dissimilia existunt, et convenientia quae sunt differentia, loquentia, non loquentia, rationem habentia, ratione carentia. Singulorum modus qui in confesso est aliquantulum adversatur. Lex enim et natura quibus omnia conficiuntur, de his quae in confesso sunt non consentiunt. Legem siquidem ipsi sibi ipsis homines statuerunt, ignorantes de quibus statuerunt. Naturam vero dii omnes certo ordine constituerunt. Quae igitur homines statuerunt, ea nunquam eodem modo se habent, sive recta sive non recta sint. Quae vero dii statuerunt, ea semper recte habent. Atque recta et non recta in tantum inter se differre videntur. At hominis artes manifestas affectionibus tum manifestis tum obscuris similes esse demonstrabo. Divinationis hoc munus est, ut ex manifestis obscura quidem cognoscat, ex obscuris manifesta, et ex praesentibus quae futura sunt, ex mortuis vi-

τὰ φανερὰ, καὶ τοῖσι ἐοῦσι τὰ μέλλοντα, τοῖσι ἀποθανοῦσι τὰ ζῶντα. καὶ τῶν ἀσυνέτων ξυνίασιν, ὁ μὲν εἰδὼς ἀεὶ ὀρθῶς, ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ἄλλοτε ἄλλως φύσιν ἀνθρώπου καὶ οἷον ταῦτα μιμέεται. ἀνὴρ γυναικὶ ξυγγενόμενος παιδίον ἐποίεε τῷ φανερῷ τὸ ἄδηλον γινώσκειν, ὅτι οὕτως ἔσται. γνώμη ἀνθρώπου ἀφανὴς, γινώσκουσα τὰ φανερὰ, ἐκ παιδὸς εἰς ἄνδρα μεθίσταται. τῷ ἐόντι τὸ μέλ(191)λον γινώσκει. οὐχ ὅμοιον ἀποθανάτου ζώοντι τῷ τεθνηκότι τὸ ζῶον οἶδε ἀσύνετον· γαστὴρ ταύτῃ συνίεμεν ὅτι διψῇ ἢ πεινῇ. ταῦτα μαντικῆς τέχνης καὶ φύσιος ἀνθρωπίνης πάθεα, τοῖσι μὲν γινώσκουσιν αἰεὶ ὀρθῶς, τοῖσι δὲ μὴ γινώσκουσιν αἰεὶ ἄλλοτε ἄλλως. σιδήρου ὄργανα τέχνης τὸν σίδηρον περιτήκουσι πνεύματι ἀναγκάζοντες τὸ πῦρ, τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν ἀφαιρέοντες, ἀραιὸν δὲ ποιήσαντες, παίουσι καὶ συνελαύνουσιν, ὕδατος δὲ ἄλλου τροφῇ ἰσχυρὸν γίνεται. ταῦτα πάσχει ἄνθρωπος ὑπὸ παιδοτρίβου· τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν πυρὶ ἀφειρέεται, ὑπὸ πνεύματος ἀναγκαζόμενος· ἀραιούμενος δὲ κόπτεται, τρίβεται, καθαιρέεται. ὑδάτων δὲ ὑπαγωγῇ ἄλλοθεν

ventia. Ea quoque quae intelligentia carent intelligunt semper quidem recte qui doctus est, indoctus vero alias aliter. Hominis naturam haec quoad fieri potest imitantur Viri cum muliere congressus facit ut ex re manifesta obscura cognoscatur, quod sic puer futurus est. Mens humana obscura manifesta cognoscens ex puero in virum transit, ex praesenti quod futurum est cognoscit. Non est simile mortuum viventi, ex mortuo animal novit. Venter cum intelligentia careat, ex eo intelligimus quod sitit aut esurit. Quae artis divinandi et humanae naturae affectiones, his quidem qui agnoscunt semper recte, ignorantibus vero alias aliter se habent. Artis ferrariae instrumenta ferrum colliquefaciunt, dum fabri igne vi flatus impulsi, alimentum quod adest detrahunt, cumque rarefecerint, feriunt et cogunt, aquae autem alterius alimento roboratur. Eadem homini a paedotriba contingunt, dum alimentum quod adest igne detrahitur, et vi spiritus impellitur, rarefactus vero tunditur, fricatur, extenuatur, aquis autem aliunde inductis ro-

Ed. Chart. VI. [453. 454.] Foës. I. 345. Ed. Lind. I. (191. 192.)

ἰσχυρὸς γίνεται. καὶ οἱ γναφέες τὸ αὐτὸ διαπρήσσονται, λακτίζουσι, παίουσι, λυμαινόμενοι κόπτουσιν, ἕλκουσι, λυμαινόμενοι ἰσχυρότερα ποιέουσι, κείροντες τὰ ὑπερέχοντα, καὶ παραπλήκοντες καλλίω ποιέουσι· ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος. σκυτέες τὰ ὅλα κατὰ μέρεα διαιρέοντες, τέμνοντες δὲ καὶ κεντέοντες τὰ σαθρὰ ὑγιέα ποιέουσιν. καὶ ἄνθρωπος δὲ τὸ αὐτὸ πάσχει· ἐκ τῶν ὅλων μέρεα διαιρέεται καὶ ἐκ τῶν μερέων συντιθεμένων ὅλα γίνεται· κεντεόμενοί τε καὶ τεμνόμενοι τὰ σαθρὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ὑγιαίνονται καὶ ζώει· ἰητρικὴ τὸ λυπέον ἀπαλλάσσει. καὶ ὑφ᾽ οὗ πονέει ἀφαιρέοντα ὑγιέα ποιεῖν, ἡ φύσις (192) αὐτομάτη ταῦτα ἐπίσταται. καθήμενος πονέει ἀναστῆναι. κινεύμενος πονέει ἀναπαύσασθαι. καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔχει ἡ φύσις ἰητρικῆς. τέκτονες πρίοντες ὁ μὲν ὠθέει, ὁ δὲ ἕλκει· τὸ αὐτὸ ποιέειν ἀμφοτέρως φέρει. τρυπῶσι, ὁ μὲν ἕλκει, [454] ὁ δὲ ὠθέει· πιεζόντων ἄνω ἕρπει τὸ δὲ κάτω μεῖον· οἷοι ἐόντες πλείω ποιέουσι, φύσιν τε ἀνθρώπου μιμέονται. πνεῦμα τὸ μὲν ἕλκει, τὸ δὲ ὠθέει. τὸ

bustus evadit. Fullones quoque idem conficiunt, pedibus calcant, feriunt, inficiendo tundunt, trahunt, detrahendo robustiora reddunt, quae supereminent deradendo et adjiciendo pulchriora efficiunt. Eadem etiam homini contingunt. Sutores totis in partes divisis, secando et pungendo lacera integra reddunt. Idem etiam in homine contingit, tota in partes dividuntur et partium appositione tota fiunt, pungendo et secando marcida a medicis ad vitam sanitati restituuntur. Ars medica ab eo quod molestum est liberat et id ex quo quis aegrotat auferendo sanitatem reddit. Idem et natura per se facere novit. Qui sedet exurgere conatur et qui movetur quiescere, multaque ejuscemodi quae sunt artis medicae, natura sibi vindicat. Fabri lignarii dum serra secant, hic quidem trudit, alter vero trahit, et ut idem efficiant uterque intendit. Dum terebrant, unus quidem trahit, alter vero impellit. Premendo alterum sursum repit, alterum deorsum, et quantum in se est minuentes plura faciunt humanamque naturam imitantur. Spiritus hic qui-

Ed. Chart. VI. [454.] Foes. I. 545. 546. Ed. Lind. I. (192. 193.)

δ᾽ αὐτὸ ποιέειν ἀμφοτέρως φέρει. σίτων τὰ μὲν κάτω πιέζεται, τὰ δὲ ἄνω ἕρπει. ἀπὸ μιῆς ψυχῆς διαιρεομένης πλείους καὶ μείους καὶ μέζονες καὶ ἐλάσσονες. οἰκοδόμοι ἐκ διαφόρων σύμφορον ἐργάζονται, τὰ μὲν ξηρὰ ὑγραίνοντες, τὰ δὲ ὑγρὰ ξηραίνοντες, τὰ μὲν ὅλα διαιρέοντες, τὰ δὲ διῃρημένα συντιθέντες. || μὴ οὕτω δὲ ἐχόντων οὐκ ἂν ἔχοι ἰδίως. δίαιταν ἀνθρωπίνην μιμέεται, τὰ μὲν ξηρὰ ὑγραίνοντες, τὰ δὲ ὑγρὰ ξηραίνοντες. τὰ μὲν ὅλα διαιρέουσι, τὰ δὲ διῃρημένα συντιθέασι. ταῦτα πάντα διάφορα ἐόντα ξυμφέρει τῇ φύσει. μουσικῆς ὄργανον ὑπάρξαι δεῖ πρῶτον, ἐν ᾧ δηλώσει ἃ βούλεται ἁρμονίῃ. συντάξιες ἐκ τῶν αὐτῶν οὐχ αἱ αὐταὶ, ἐκ τοῦ ὀξέος, ἐκ τοῦ βαρέος, ὀνόματι μὲν ὁμοίων, φθόγγῳ δὲ οὐχ ὁμοίων. τὰ πλεῖστα διάφορα μάλιστα ξυμφέρει, καὶ τὰ ἐλάχιστα διάφορα ἥκιστα ξυμφέρει. εἰ δὲ ὅμοια πάντα ποιήσῃ τις, (193) οὐκ ἔτι τέρψις. αἱ πλεῖσται μεταβολαὶ καὶ πολυειδέσταται μάλιστα τέρπουσι. μάγειροι ὄψα σκευάζουσιν ἀνθρώποισι, ἐκ διαφόρων παντοδαπὰ ξυγκρίνοντες, ἐκ τῶν αὐ-

dem trahit, ille vero pellit et ut idem efficiat uterque intendit. Cibi partim quidem deorsum urgentur, partim vero sursum repunt. Ab uno animo in partes secto plures, majores, minores et pauciores fiunt. Qui domos construunt ex rebus differentibus unam convenientem efficientes, sicca quidem humectant, humida vero siccant, et tota quidem in partes secant secta vero conjungunt. Nisi enim ita contingeret, nihil unquam privatum constitui posset. In quo victus rationis quae homini debetur quaedam imitatio est, dum sicca quidem humectant, humida vero siccant, tota in partes secant, secta vero conjungunt. Haec omnia cum differentia existant, natura conveniunt. In musica primum organum subsistere oportet, in quo concentus quae vult declarat. Compositiones ex iisdem non eaedem ex acuto, ex gravi, nomine quidem similibus, sono vero non similibus. Quae plurimum differunt maxime conveniunt, quae minimum differunt minime conveniunt. Quod si quis omnia similia faciat, nulla aderit delectatio. Plurimae et variae mutationes delectant. Coqui obsonia hominibus dum apparant, cu-

τῶν οὐ τὰ ωὐτὰ, βρῶσιν καὶ πόσιν ἀνθρώπων. ἢν δὲ πάντα ὅμοια ποιήση, οὐκ ἔχει τέρψιν. οὐδ᾿ εἰ ἐν αὐτῷ πάντα ξυντάξειεν, οὐκ ἂν ἔχοι ὀρθῶς. κρούεται τὰ κρούματα ἐν μουσικῇ τὰ μὲν ἄνω, τὰ δὲ κάτω. γλῶσσα μουσικὴν μιμέεται διαγινώσκουσα μὲν τὸ γλυκὺ, καὶ τὸ ὀξὺ τῶν προσπιπτόντων καὶ τὰ διάφωνα· κρούεται δὲ τοὺς φθόγγους ἄνω καὶ κάτω. καὶ οὔτε τὰ ἄνω κάτω κρουόμενα ὀρθῶς ἔχει οὔτε τὰ κάτω ἄνω. καλῶς δὲ ἡρμοσμένης γλώττης τῆς συμφωνίης τέρψις, ἀναρμόστου δὲ λύπη. σκυτοδέψαι τείνουσι, τρίβουσι, κτενίζουσι, πλύνουσι. ταῦτα παιδίων θεραπηΐη. πλοκέες ἄγοντες κύκλῳ πλέκουσιν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τελευτῶσι. τοῦτο περίοδος ἐν τῷ σώματι, ὁκόθεν ἄρχεται, ἐπὶ τοῦτο τελευτᾷ. χρυσίον ἐργάζονται, κόπτουσι, πλύνουσι, τήκουσι πυρὶ μαλακῷ, ἰσχυρῷ δὲ οὐ συνίστανται. ἀπεργασάμενοι πρὸς πάντα χρῶνται. ἄνθρωπος σῖτον κόπτει, πλύνει, ἀλήθει, πυρώσας χρῆται, ἰσχυρῷ μὲν πυρὶ ἐν τῷ σώματι οὐ συνί-

juavis generis differentia, non eadem ex iisdem ad hominum cibum ac potum conferunt. Quod si omnia similia faciant, nullam habeant delectationem, neque si eodem omnia connectant, ea utique recte se habeant. Pulsatis instrumentis musicis tum superne tum inferne soni quidam eduntur. Lingua musicam imitatur et ex his quae illabuntur quod dulce est et acidum dignoscit et quae sunt dissonantia. Pulsat autem sonos supra et infra, neque quae supra, si infra pulsentur, neque quae infra, si supra, recte habent. Quod si lingua probe composita fuerit, concentus delectat, sin vero inconcinna fuerit, molestia afficit. Qui pelles subigunt, radunt, terunt, pectunt, lavant. Eadem est quae circa pueros adhibetur cura. Qui nectunt aut texunt fila in orbem ducendo plicant, a principio in principium desinunt. Quod est circuitus in corpore, ut unde incipit, eodem desinat. Qui aurum ad opus adhibent, tundunt, lavant, blando igne liquant, neque enim vehementi coit, quod ubi elaboraverunt, ad omnia utuntur. Triticum homo tundit, lavat, molit eoque igne subacto utitur, neque vehementi quidem igne in cor-

σταται, μαλθακῷ δέ. ἀνδριαντοποιοὶ μίμησιν σώματος ποιέουσιν πλὴν ψυχῆς, γνώμην δὲ ἔχοντα οὐ (194) ποιέουσιν. ἐξ ὕδατος καὶ γῆς τὰ ὑγρὰ ξηραίνοντες ἀφαιρέονται ἀπὸ τῶν ὑπερεχόντων καὶ προστιθέασι πρὸς τὰ ἐλλείποντα, ἐκ τοῦ ἐλαχίστου πρὸς τὸ μέγιστον αὔξοντες. ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος. αὔξεται ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἐς τὸ μέγιστον, ἐκ τῶν ὑπερεχόντων ἀφαιρούμενος, τοῖσιν ἐλλείπουσι προστιθεὶς, τὰ ξηρὰ ὑγραίνων καὶ τὰ ὑγρὰ ξηραίνων. κεραμέες τροχὸν διγέουσι καὶ οὔτε ὀπίσω οὔτε πρόσω χωρεῖ καὶ ἀμφοτέρωσε ἅμα τοῦ ὅλου μιμητὴς περιφερῆς. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐργάζονται εἴδη περιφερομένων παντοδαπὰ, οὐδὲν ὅμοιον τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. ἐκ τῶν αὐτῶν ἄνθρωποι ταῦτα πάσχουσι καὶ τἄλλα ζῶα ἐν τῇ αὐτῇ περιφορῇ πάντα ἐργάζονται. ἐκ τῶν αὐτῶν ὅμοιον οὐδὲν τοῖσι αὐτοῖσι ὀργάνοισιν, ἐξ ὑγρῶν ξηρὰ ποιέοντες καὶ ἐκ τῶν ξηρῶν ὑγρά. γραμματικὴ τοιόνδε· σχημάτων σύνθησις, σημήϊα φωνῆς ἀνθρωπίνης, δύναμις τὰ παροιχόμενα μνημονεῦσαι, τὰ ποιητέα δηλῶσαι· δι' ἑπτὰ σχημάτων ἡ

pore conficitur, ſed leni. Statuarii corporis imitationem ſectantur, animo excepto, neque enim mentem habentia fingunt, ex aqua et terra, dum quae ſunt humida ſiccant, et quae ſuperant demunt, et ad ea quae deficiunt, adjiciunt, ex minimo ad maximum incrementum perveniendo. Eadem homini contingunt, ex minimo ad maximum incrementum deducitur, dum quae ſuperant detrahit, et quae deficiunt apponit, ſicca humectando et humida ſiccando. Qui figlinam exercent, rotam verſant, quae neque retrorſum, neque antrorſum procedit, ſed utramque in partem ſimul universi imitatione in orbem fertur. In ea autem cujusvis generis opera, neque inter ſe ſimilia circumagendo efficiunt. Ex iisdem eadem hominibus eveniunt, reliquaque animantia in eodem circumactu omnia operantur, ex iisdem nihil ſimile, iisdem inſtrumentis ex humidis ſicca, et ex ſiccis humida efficiendo. In grammatica tale quid ineſt, figurarum compoſitio, quae ſunt humanae vocis notae, facultas quae praeterierunt in memoriam revocandi et quae facienda ſunt demonſtrandi. Per ſeptem figuras cognitio habetur.

Ed. Chart. VI. [454. 456.] Foes. I. 346. 347. Ed. Lind. I. (194. 195.)

γνῶσις. ταῦτα πάντα ἄνθρωπος διαπρήσσεται καὶ ὁ ἐπιστάμενος γράμματα καὶ ὁ μὴ ἐπιστάμενος. δι' ἑπτὰ σχη[456]μάτων καὶ ἡ αἴσθησις ἡ ἀνθρώπων, ἀκοὴ ψόφων, ὄψις φανερῶν, ῥὶν ὀδμῆς, γλῶσσα ἡδονῆς καὶ ἀηδίης, στόμα διαλέκτου, σῶμα ψαύσιος θερμοῦ ἢ ψυχροῦ, πνεύματος διέξοδοι ἔσω καὶ ἔξω· διὰ τούτων γνῶσις ἀνθρώποισιν, ἀγωνίη, παιδοτρίβαι τοιὸν διδάσκουσι. παρανομέειν (195) κατὰ νόμον, ἀδικέειν δικαίως, ἐξαπατέειν, κλέπτειν, ἁρπάζειν, βιάζεσθαι τὰ κάλλιστα καὶ αἴσχιστα. || ὁ μὴ ταῦτα ποιέων κακὸς, ὁ δὲ ταῦτα ποιέων ἀγαθός. ἐπίδειξις τῶν πολλῶν ἀφροσύνης, θεῶνται ταῦτα καὶ κρίνουσιν ἕνα ἐξ ἁπάντων ἀγαθὸν, τοὺς δὲ ἄλλους κακοὺς πουλλοὶ θαυμάζουσιν. ὀλίγοι γινώσκουσιν ἐς ἀγορὴν ἐλθόντες ἄνθρωποι ταῦτα διαπρήσσονται· ἐξαπατῶσι πωλέοντες καὶ ὠνεόμενοι. ὁ πλεῖστα ἐξαπατήσας, οὗτος θαυμάζεται· πίνοντες καὶ μαινόμενοι ταῦτα διαπρήσσονται, τρέχουσι, παλαίουσι, μάχονται, κλέπτουσιν, ἐξαπατῶσιν, εἷς ἐκ πάντων κρίνεται. ὑποκριταὶ καὶ ἐξαπάται. πρὸς εἰδότας λέγουσιν ἄλλα καὶ φρονέουσιν ἕτερα. οἱ αὐτοὶ ἐξέρπουσι καὶ

Haec omnia homo tum literarum gnarus tum earum rudis conficit. Per feptem figuras fenfatio homini contingit, auditione foni percipiuntur, vifione manifefta cernuntur, nafus odores, lingua fuavia et infuavia discernit, os fermonem format, corpore calidi et frigidi tactus percipitur. Spiritus intro et foras permeat. Et per haec hominibus cognitio contingit. Ars palaeftrica et qui puerorum curam habent, tale quid docent ex inftituto leges violare, jure injuriam inferre, decipere, furari, rapere, vim pulcherrimis ac turpiffimis inferre. Quae qui non facit malus eft, qui vero facit bonus, hoc vulgi imprudentiam arguit, haec fpectant et unum prae omnibus probant, reliquos vero vituperant. Multi admirantur, pauci cognitionem habent. Eadem homines in foro perpetrant, dum vendendo et emendo decipiunt. Qui plurimum decepit eum admirantur. Qui ex potu infaniunt eadem peragunt, currunt, luctantur, pugnant, furantur, decipiunt, unus omnibus praefertur. Hiftriones et deceptores coram fpectatoribus alia dicunt, alia fentiunt. Iidem

εἰσέρπουσιν οὐχ οἱ αὐτοί. ἐνὶ δὲ ἀνθρώπῳ ἄλλα μὲν λέγειν, ἄλλα δὲ ποιέειν, καὶ τὸν αὐτὸν μὴ εἶναι τὸν αὐτὸν, καὶ ποτὲ μὲν ἄλλην ἔχειν γνώμην, ὁτὲ δὲ ἄλλην. οὕτω μὲν αἱ τέχναι πᾶσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐπικοινωνέουσιν· ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ μοι καὶ προείρηται, σύγκρησιν ἔχουσα πυρὸς καὶ ὕδατος, μέρεα δὲ ἀνθρώπου ἐσέρπει ἐς ἅπαν ζῶον, ὅ τι περ ἀναπνέει. καὶ δὴ καὶ ἐς ἄνθρωπον πάντα καὶ νεώτερον καὶ πρεσβύτερον. αὔξεται δὲ οὐκ ἐν πᾶσιν ὁμοίως, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων, ἅτε ταχείης ἐούσης τῆς περιφορῆς καὶ τοῦ σώματος ὄντος αὐξήμου, ἐκπτερούμενα καὶ λεπτυνόμενα καταναλίσκεται ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος· ἐν δὲ τοῖσι πρεσβυτέροισιν, ἅτε βραδείης (196) ἐούσης τῆς κινήσιος καὶ δὴ ψυχροῦ τοῦ σώματος, καταναλίσκεται ἐς τὴν μείωσιν τοῦ ἀνθρώπου. ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων ἀκμάζοντά ἐστι καὶ ἐν τῇσιν ἡλικίῃσι τῇσι γονίμῃσι, δύναται τρέφειν καὶ αὔξειν. δυνάσται δὲ ἄνθρωποι. ὅστις δύναται πλείστους ἀνθρώπους τρέφειν, οὗτος ἰσχυρός. ἀπολειπόντων δὲ τῶν παρ' αὐτοῦ τρεφομένων, οὗτος ἀσθενέστερος. τοιοῦτον καὶ ἕκαστα

prorepunt et irrepunt minime iidem. Homini vero licet alia quidem dicere, alia facere, eundemque non esse eundem et interdum quidem aliam habere mentem, interdum vero aliam. Ad hunc sane modum artes omnes cum natura humana communionem habent. At vero hominis animus, velut a me etiam antea dictum est, ignis et aquae temperationem sortitus, partes autem hominis in omne animal quod respirationem habet irrepit, et in omnem sane hominem tum juniorem tum seniorem, in omnibus autem non similiter increscit. Verum in juvenibus quidem corporibus, quod cum nimirum velox sit circuitus et corpus ad incrementum aptum, velut aptatis alis evolantes et attenuatae in corporis incrementum absumuntur. At in senioribus cum tarda sit motio, corpusque sane frigidum, in hominis imminutionem consumuntur. Quae vero corpora aetate sunt florente et foecunda, ea nutrire et augere possunt. Potestate autem homines valent, et ut quisque plurimos homines alere potest, ita viribus valet. Iis vero quos alit deficientibus imbe-

τῶν σωμάτων πλεῖστα. ὁκοῖα πλεῖστα δύναται ψυχὰς τρέφειν, ταῦτα ἰσχυρότερα, ἀπελθόντων δὲ τούτων ἀσθενέστερα. ὅ τι μὲν οὖν ἄλλοσε ἐσέλθῃ, οὐκ αὔξεται· ὅ τι δὲ ἐς τὴν γυναῖκα, αὔξεται, ἢν τύχῃ τῶν προσηκόντων. διακρίνεται δὲ τὰ μέλεα ἅμα πάντα καὶ αὔξεται. καὶ οὔτε πρότερον οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου οὔθ' ὕστερον· τὰ δὲ μέζω φύσει πρότερα φαίνεται τῶν ἐλασσόνων, οὐδὲν πρότερα γινόμενα. οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ χρόνῳ πάντα διακοσμέεται, ἀλλὰ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ βραδύτερον, ὅκως ἂν καὶ τοῦ πυρὸς ἕκαστα τύχῃ καὶ τῆς τροφῆς. τὰ μὲν οὖν ἐν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶν ἡμέρῃσιν ἴσχει, τὰ δ' ἐν τετραμήνῳ. ὡσαύτως καὶ γόνιμα γίνεται τὰ μὲν θᾶσσον ἑπτάμηνα τελείως τὰ δὲ βραδύτερον, ἐννέα μησὶ τελείως ἐς φάος ἀναδείκνυται ἔχοντα τὴν σύγκρισιν ἥνπερ καὶ διὰ παντὸς ἕξει. [457] ἄῤῥενα μὲν οὖν καὶ θήλεα ἐν τῷδε τῷ τρόπῳ γίνοιτ' ἂν ὡς ἀνυστόν· τὰ δὲ θήλεα πρὸς ὕδατος μᾶλλον ἀπὸ τῶν ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ μαλθακῶν αὔξεται καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ (197) ἐπιτηδευ-

cillior est. Eodem etiam fere modo circa singula corpora se habet. Quae plurimas animas alere possunt, ea sunt robustiora, his vero discedentibus imbecilliora. Quod igitur in aliud corpus ingressum fuerit, non increscit, quod vero in feminam, increscit, si quae conveniunt nactum fuerit. Membra autem simul omnia discernuntur et augentur, neque alterum altero prius, neque posterius. Quae tamen natura majora sunt, minoribus priora conspiciuntur, cum nihilo priora existant. Neque vero aequali temporis spatio omnia certo ordine describuntur, verum alia citius, alia tardius, prout quaeque ignem et alimentum sortita fuerint. Quidam igitur foetus tribus ac quadraginta diebus confirmationem habent, quidam quatuor mensibus. Eodem etiam modo vitales nascuntur, quidam citius, septimo mense perfecte, quidam tardius nono mense perfecte in lucem prodeunt, ea coagmentatione quam semper habituri sunt. Mares igitur et feminae hoc modo, quoad ejus fieri potest, nascuntur. Feminae vero ab aqua magis et ex frigidis, humidis ac mollibus, tum cibis tum potibus, et vitae institu-

μάτων· τὰ δὲ ἄρσενα πρὸς πυρὸς μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ξηρῶν δηλαδὴ καὶ θερμῶν σίτων τε καὶ λοιπῆς διαίτης. ἢν οὖν θῆλυ τεκεῖν βούλοιτο, τῇ πρὸς ὕδατος διαιτήσει χρηστέον· ἢν δὲ ἄρσενα, τῇ πρὸς πυρὸς ἐπιτηδεύσει διαιτητέον. καὶ οὐ μόνον δὲ τὸν ἄνδρα δεῖ τοῦτο διαπρήσσεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα. οὐ γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μοῦνον αὔξημόν ἐστιν ἀποκριθὲν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς διὰ τόδε, ἑκάτερον μὲν τὸ μέρος οὐκ ἔχει ἱκανὴν τὴν κίνησιν τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ, ὥστε καταναλίσκειν τὸ ἐπιῤῥέον. καὶ ξυνίσταται δι' ἀσθενείην τοῦ πυρός. ὁκόταν δὲ κατὰ τοῦτο ἀμφότερα συνεμπεσόντα τύχῃ, περιπίπτει πρὸς ἄλληλα, τὸ πῦρ τε πρὸς τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὡσαύτως. ἢν μὲν οὖν ἐν ξηρῇ τῇ χώρῃ περικινέεται, || κρατέει τοῦ ξυνεμπεσόντος ὕδατος, καὶ ἀπὸ τούτου αὔξεται τὸ πῦρ, ὥστε μὴ κατασβέννυσθαι ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος, ἀλλὰ τό τε ἐπιὸν δέχεσθαι καὶ συνιστάναι ὑπάρχον. ἢν δὲ ἐς τὸ ὑγρὸν πέσῃ, εὐθέως ἀπ' ἀρχῆς κατασβέννυταί τε ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος καὶ διαλύεται εἰς τὴν μείω τάξιν. ἐν μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ μηνὸς ἑκά-

tis incrementum accipiunt. At mares ab igne magis, ex ficcis fcilicet et calidis cibis reliquaque vitae ratione. Si igitur feminam procreare eft animus, victus ratione ad aquam tendente eft utendum; fi vero marem, victus ratio quae ad ignem fpectet inftituenda eft. Ac neque folum hoc viro, fed etiam mulieri peragendum. Neque enim folum quod a viro excernitur ad incrementum aptum eft, fed etiam quod a muliere, iftam fane ob caufam. Neutrum quidem per fe fufficientem habet motionem, ut affluentem humoris copiam abfumat, fed ex ignis imbecillitate concrescit. Cum vero in unum ambo convenerint, in fefe mutuo incidunt, ignis ad ignem et aqua eodem modo. Siquidem igitur in ficco loco circumagit, fimul illapfam aquam fuperat, ab eaque ignis incrementum accipit, ut non ab illabente unda extinguatur, fed et id quod irruit excipiat, et quod exiftit cogat. Sin in humidum inciderit, ftatim ab initio ab illabente unda extinguitur et in minorem ordinem diffolvitur. Uno vero cujusque menfis die ea quae irruunt cogere et

στου δύναται συστῆναι καὶ κρατῆσαι τῶν ἐπιόντων, καὶ ταῦτ' ἢν τύχῃ ξυνεμπεσόντα παρ' ἀμφοτέρων κατὰ τὠυτό. ξυνίστασθαι δὲ δύναται καὶ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρσεν πρὸς ἄλληλα, διότι ἡ μὲν ψυχὴ τὸ αὐτὸ πᾶσι τοῖσι ἐμψύχοισι, τὸ δὲ σῶμα διαφέρει ἑκάστου. ψυχὴ μὲν οὖν αἰεὶ ὁμοίη καὶ ἐν μείζονι καὶ ἐλάσσονι. οὐ γὰρ ἀλλοιοῦται οὔτε διὰ φύσιν οὔτε (198) δι' ἀνάγκην. σῶμα δὲ οὐδέκοτε τὠυτὸ οὐδενὸς οὔτε κατὰ φύσιν οὔθ' ὑπ' ἀνάγκης, τὸ μὲν διακρίνεσθαι ἐς πάντα, τὸ δὲ ξυμμίσγεσθαι πρὸς ἅπαντα. ἢν μὲν οὖν ἄρσενα τὰ σώματα ἀποκριθέντα ἀμφοτέρων τύχῃ, αὔξεται κατὰ τὸ ὑπάρχον καὶ γίνονται οὗτοι ἄνδρες λαμπροὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὸ σῶμα ἰσχυροὶ, ἢν μὴ ὑπὸ διαίτης βλαβῶσι τῆς ἔπειτα. ἢν δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἄρσεν ἀποκριθῇ, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς γυναικὸς θῆλυ, καὶ ἐπικρατήσῃ τὸ ἄρσεν. ἢν μὲν τύχῃ προσμίσγεται πρὸς τὴν ἰσχυροτέρην ἢ ἀσθενεστέρην, οὐ γὰρ ἔχει πρός τι ὁμοτροφώτερον ἀποχωρήσει τῶν παρεόντων. προσδέχεται γὰρ ἡ μικρὴ τὴν μείζω καὶ ἡ μείζω τὴν ἐλάσσονα. κοινῇ δὲ τῶν ὑπαρχόντων κρατέουσι. τὸ δὲ σῶμα τὸ

ſuperare valet, idque ſi contigerit, ut quae ab utrisque immittuntur, in eundem locum ſimul conveniant. Coire autem inter ſe poſſunt et mas et femina, quandoquidem animus in omnibus animantibus idem eſt, cujusque vero corpus differt. Semper igitur animus tum in majore tum in minore ſimilis eſt. Neque enim natura neque neceſſitate immutatur. Corpus vero nunquam in ullo neque natura neque neceſſitate idem eſt, cum partim in omnia ſecernatur, partim per omnia commisceatur. Si igitur contigerit ut ab utrisque mascula corpora ſecernantur, pro re praeſenti increscunt, procreanturque viri animo clari et corpore validi, niſi a ſubſequente victus ratione vitium contrahant. Quod ſi a viro quidem masculum ſemen ſecernatur, a muliere vero femineum, et masculum ſuperaverit, eo quidem caſu ad validiorem aut imbecilliorem genituram commiscetur, cum nihil ex his quae adſunt, habeat ad quod ſe conferat, et cum quo melius nutriatur. Parva enim majorem et major minorem ſuscipit, in commune tamen in ea quae exiſtunt imperium exercent. Et

μὲν ἄρσεν αὔξεται, τὸ δὲ θῆλυ μειοῦται καὶ διακρίνεται εἰς ἄλλην μοίρην. καὶ οὗτοι μὲν ἧσσον τῶν πρότερον λαμπροὶ, ὅμως δὲ διότι ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἄρσεν ἐκράτησεν, ἀνδρεῖοι γίνονται. καὶ τοὔνομα τοῦτο δικαίως ἔχουσιν. ἢν δὲ ἀπὸ μὲν τῆς γυναικὸς ἄρσεν ἀποκριθῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς θῆλυ, κρατήσῃ δὲ τὸ ἄρσεν, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ προτέρῳ· τὸ δὲ μειοῦται. γίνονται δὲ οὗτοι ἀνδρόγυνοι καὶ καλέονται τοῦτο ὀρθῶς. τρεῖς μὲν οὖν αὗται γενέσιες τῶν ἀνθρώπων, διάφοροι δὲ πρὸς τὸ μᾶλλον καὶ ἧσσον τὸ τοιοῦτον εἶναι διὰ τὴν σύγκρησιν τοῦ ὕδατος τῶν μερέων καὶ τροφὰς καὶ παιδεύσιας καὶ συνηθείας. δηλώσω δὲ προϊόντι τῷ λόγῳ καὶ περὶ (199) τούτων. [458] τὸ δὲ θῆλυ γίνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἢν μὲν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων θῆλυ ἀποκριθῇ, θηλυκώτατα καὶ εὐφυέστατα γίνονται, ἢν δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς γυναικὸς θῆλυ, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἄρσεν, κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ θρασύτεραι μὲν τῶν πρόσθεν, ὅμως δὲ κόσμιαι καὶ αὗται. ἢν δ᾽ ἦν τὸ μὲν ἀπὸ

maris quidem corpus increscit, feminae vero minuitur et ad aliam sortem seponitur. Atque hi quidem prioribus minus clari sunt, sed quoniam masculum a viro excretum dominatum obtinuit, viriles procreantur et hoc nomen merito retinent. At si a muliere masculum quidem secretum fuerit, et a viro femineum masculumque dominatum obtineat, eodem modo quo prius incrementum accipit, hoc vero minuitur. Androgyni, hoc est semiviri, procreantur, hocque nomine recte nuncupantur. Atque tres haec quidem hominum generationes plus aut minus inter se differunt ob partium aquae temperationem, alimenta, educationes et consuetudines, de quibus etiam procedente oratione est agendum. Femina vero eodem modo procreatur, si quidem ab utrisque femineum secretum fuerit, maxime ad mollitiem a natura comparatae nascuntur. Quod si mulieris quidem semen femineum, viri vero masculum fuerit, obtinuerit autem femineum, eodem modo increscit, et prioribus audaciores quidem sunt, venustae tamen et ipsae. At si viri semen femineum fuerit, mulieris vero masculum praeva-

Ed. Chart. VI. [458.] Foes. I. 348. 349. Ed. Lind. I. (199.)

καὶ τοῦ ἀνδρὸς θῆλυ, τὸ δ' ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἄρσεν, κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ γίνονται τολμηρότεραι τῶν προτέρων καὶ ἀνδρεῖαι ὀνομάζονται. εἰ δέ τις ἀπιστοίη, ψυχὴν μὴ προσμίσγεσθαι ψυχῇ, ἄφρων ἐστὶ. ἄνθρακας κεκαυμένους πρὸς κεκαυμένους προσβάλλων, ἰσχυροὺς πρὸς ἀσθενέας, τροφὴν αὐτοῖσι διδοὺς, ὅμοιον τὸ σῶμα πάντες παρασχήσονται καὶ οὐ διάδηλος ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ἐν ὁκοίῳ σώματι ζωπυρέονται, τοιοῦτον ἀπὸ πάντων ἔσται. ὁκόταν δ' ἀναλώσωσι τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν, διακρίνονται ἐς τὸ ἄδηλον. τοῦτο καὶ ἀνθρωπίνη ψυχὴ πάσχει. περὶ δὲ τῶν διδύμων γενομένων ὁ λόγος ὧδε δηλώσει. τὸ μὲν πλεῖστον τῆς γυναικὸς ἡ φύσις αἰτίη τῶν μητρέων. ἢν γὰρ ὁμοίως ἀμφοτέρωσε πεφύκασι κατὰ τὸ στόμα καὶ ἢν ἀνάσχωσιν ὁμοίως καὶ ξηραίνωνται ἀπὸ τῆς καθάρσιος, δύνανται τρέφειν, ἢν τὰ τοῦ ἀνδρὸς ξυλλαμβάνῃ, ὥστε εὐθὺς ἀποσχίζεσθαι. οὕτω γὰρ ἀνάγκη σκίδνασθαι ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς μήτρας ὁμοίως. || ἢν μὲν οὖν πολὺ ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρ(200)μα καὶ ἰσχυρὸν ἀποκριθῇ, δύναται ἐν ἀμφοτέρῃσι τρέφεσθαι

lueritque femineum, eodem modo incrementum accipit, et prioribus longe audaciores nascuntur viraginesque nominantur. Si quis aut animum animo commisceri minime sibi persuadeat, is ratione caret. Quod si carbones ardentes ad ardentes, validos ad debiles adjiciat et ipsis alimentum exhibeat, eandem omnes corporis speciem praebebunt, neque alter ab altero dignoscetur, sed quocunque in corpore ignem suscitaverint, idem in omnibus erit. Ubi vero praesens alimentum consumpserint, in id quod obscurum est secedunt. Idem quoque humano animo contingit. At vero gemellorum procreationem haec oratio aperiet. Quorum fere quidem natura uteri muliebris in causa est. Si enim utraque ex parte juxta osculum aequaliter a natura comparati fuerint, et aequaliter hiaverint, et a purgatione siccentur, alere possunt, si viri semen conceperint, ita ut statim dividatur. Sic enim in utrumque uterum aequaliter spargi necesse est. Si igitur copiosum ab utrisque et validum semen excretum fuerit, in utrisque locis increscere potest, cum accedens ali-

χώρησιν αὔξεσθαι. κρατέει γὰρ τῆς τροφῆς τῆς ἐπιούσης. ἢν δέ κως ἄλλως γένηται, γίνονται δίδυμα. ὁκόταν μὲν οὖν ἄρσεν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων ἀποκριθῇ, ἐξ ἀνάγκης ἐν ἀμφοτέροισιν ἄρσενα γεννᾶσθαι. ὁκόταν δὲ θῆλεα, ἀπ᾽ ἀμφοτέρων θήλεα γίνεται. ὁκόταν δὲ τὸ μὲν θῆλυ, τὸ δὲ ἄρσεν, ὁκότερον ἂν ἑκατέρου κρατήσῃ, τοιοῦτον ἐπαύξει. ὅμοια δὲ ἀλλήλοισι τὰ δίδυμα διὰ τόδε γίνεται, ὅτι πρῶτον μὲν ἴσα τὰ χωρία ἐν οἷς αὔξεται, ἔπειτα ὅτι καὶ ἅμα ἀπεκρίθη, ἔπειτα τῇσιν αὐτῇσι τροφῇσιν αὔξεται, γόνιμά τε ἀνάγεται ἐς φάος. ἐπίγονα δὲ τῷδε τῷ τρόπῳ γίνεται. ὁκόταν αἵ τε μῆτραι θερμαὶ καὶ ξηραὶ φύσει ἔωσιν ἥ τε γυνὴ τοιαύτη τό τε σπέρμα ξηρὸν καὶ θερμὸν ἐμπέσῃ, οὐκ ἔτι γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσιν ὑγρασίη οὐδεμίη, ἥτις τὸ ἐπεισπῖπτον σπέρμα κρατήσῃ. διὰ τοῦτο ξυνίσταται ἐξ ἀρχῆς καὶ ζώει, διατελέειν δὲ οὐ δύναται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον προδιαφθείρει, διότι οὐ ταὐτὰ ξυμφέρει ἀμφοῖν. ὕδατος δὲ τὸ λεπτότατον καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον σύγκρησιν λαβόντα ἐν ἀνθρώπου σώματι ὑγιεινοτάτην ἕξιν ἀποδεικνύει διὰ τάδε, ὅτι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τοῦ ἐνιαυτοῦ

mentum ſuperet. Quod ſi aliter contingat, gemini non naſcuntur. Cum itaque ab utrisque masculum excretum fuerit, in utrisque masculos generari neceſſe eſt. Cum vero femineum, ab utrisque feminae procreantur. Quod ſi hoc quidem femineum, illud vero masculum fuerit, quodcunque alterum ſuperaverit, id ipſum incrementum accipiet. Similes vero inter ſe gemelli hanc ob cauſam exiſtunt. Imprimis quidem quod aequalia ſunt loca in quibus increscunt, deinde quod ex eodem ſemine ſati ſunt, poſſea quod iisdem alimentis augescunt, vitalesque in lucem producuntur. Foetus autem ſuccidanei hunc in modum gignuntur. Ubi uteri natura calidi et ſicci fuerint, et mulier ejusmodi, ſemenque calidum et ſiccum inciderit, nulla amplius in uteris exiſtit humiditas, quae ſuper illapſum ſemen ſuperet. Quam ob cauſam initio coalescit ac vivit, permanere autem non poteſt, quin etiam quod prius ineſt inſuper corrumpit, quod non eadem utrisque conducant. At corpus humanum ubi temperationem ex tenuiſſima aqua et rariſſimo igne adeptum

Ed. Chart. VI. [458. 459.] Foes. I. 549. Ed. Lind. I. (200. 201.)

τῶν ὡρέων τῇσι μεγίστῃσιν, οὔτε τὸ ὕδωρ ἐς [459] τὸ πυκνότατόν ἐστι τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν, οὔτε τὸ πῦρ ἐν τοῖς τοῦ πυρὸς, οὔτε τῶν μικρέων ἐν τῇσι μεταστάσεσι, οὔτε τῶν σιτίων καὶ ποτῶν ἐν τοῖσι διαιτήμασι. δύναται γὰρ γένεσίν τε πλείστην δέξασθαι ἀμ(201)φότερα καὶ πλησμονήν. χαλκὸς ὁ μαλακώτατός τε καὶ ἀραιότατος πλείστην κρῆσιν δέχεται καὶ γίνεται κάλλιστον. καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον σύγκρησιν λαμβάνοντα ὡσαύτως. οἱ μὲν οὖν ταύτην ἔχοντες τὴν φύσιν ὑγιαίνοντες διατελέουσι τὸν πάντα χρόνον, μέχρι τεσσαράκοντα ἐτέων, οἱ δὲ καὶ μέχρι γήρως τοῦ ἐσχάτου. ὁκόσοι δ' ἂν ληφθῶσιν ὑπὸ νουσήματός τινος ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτεα, οὐ μάλα διαφυγγάνουσιν. ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων σύγκρησιν λαμβάνει πυρὸς τοῦ ἰσχυροτάτου καὶ ὕδατος τοῦ πυκνοτάτου, ἰσχυρὰ μὲν καὶ ἐῤῥωμένα τὰ σώματα γίνεται, φυλακῆς δὲ πολλῆς δεόμενα. μεγάλας γὰρ τὰς μεταβολὰς ἔχει ἐπ' ἀμφότερα, καὶ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν ἐς νουσήματα πίπτουσι, καὶ

fuerit, faluberrimum habitum ideo efficit, quod neque in maximis anni tempeſtatum mutationibus, neque in aetatum transmutationibus, neque in ciborum ac potuum victus ratione, aqua denſiſſima exiſtit in aquae acceſſionibus, neque ignis in ignis incurſibus. Poſſunt etiam ambo tum generationem tum repletionem copioſam ſuscipere. Aes tum molliſſimum tum rariſſimum plurimum temperamentum recipit et optimum redditur. Eadem ratione etiam quod in aqua eſt tenuiſſimum et quod in igne eſt rariſſimum inter ſe temperata. Qui igitur hac natura ſunt praediti, ſani omni tempore usque ad quadrageſimum annum perſeverant, quidam vero etiam usque ad extremam ſenectutem. Qui vero ſupra quadrageſimum annum morbo aliquo correpti fuerint, vix unquam evadunt. At vero corpora quae ignis validiſſimi et aquae denſiſſimae temperationem ſumpſerint, valida quidem et robuſta evadunt, verum multa cura indigent. Magnas enim utramque in partem mutationes habent, et in aquae et ignis acceſſionibus eodem modo incurrunt. Huic

ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς ὡσαύτως. τοῖσιν οὖν διαιτήμασι ξυμφέρει χρέεσθαι τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος ἐναντιεύμενον, ὕδατος μὲν ἐφόδου γινομένης, τοῖσι πρὸς ὕδατος χρέεσθαι κατὰ μικρὸν μεθιστάντα. τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὥρης ὕδατός τε τοῦ παχυτάτου καὶ πυρὸς τοῦ λεπτοτάτου ξυγκρηθέντων ἐν τῷ σώματι τοιαῦτα ξυμβαίνει. ἐξ ὧν διαγινώσκειν χρὴ ψυχρὴν φύσιν καὶ ὑγρήν. ταῦτα τὰ σώματα ἐν τῷ χειμῶνι νοσερώτερα ἢ ἐν τῷ θέρει, καὶ ἐν τῷ ἦρι ἢ ἐν τῷ φθινοπώρῳ. τῶν ἡλικιέων ὑγιηρότατοι τῶν τοιούτων οἱ παῖδες, δεύτεροι νεανίσκοι. νοσερώτατοι δὲ οἱ πρεσβύτατοι καὶ οἱ ἔγγιστα. καὶ ταχέως γηράσκουσιν αἱ φύ(202)σιες αὗται. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει τοῖσι τοιούτοισιν ὁκόσα θερμαίνει καὶ ξηραίνει καὶ πόνοισι καὶ σιτίοισι. καὶ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ σώματος μᾶλλον τοῦ πόνου ποιέεσθαι ἢ πρὸς τὰ εἴσω. ἢν δὲ λάβῃ πυρός τε τὸ ὑγρότατον καὶ ὕδατος τὸ πυκνότατον ξύγκρησιν ἐν τῷ σώματι, τοῖσι δὲ γινώσκειν ὑγρὴν καὶ θερμὴν φύσιν. κάμνουσι μὲν μάλιστα οἱ τοιοῦτοι ἐν τῷ ἦρι, ἥκιστα δὲ ἐν τῷ φθινοπώρῳ, ὅτι ἐν μὲν τῷ ἦρι ὑπερβολὴ

igitur victus ratione anni temporibus contraria uti confert. Aquae quidem acceffione contingente iis quae aquae adverfantur utendum, fenfim quidem pro anni temporum ratione transmutatione facta. At ubi aquae craffiffimae et ignis tenuiffimi in corpore temperatio facta fuerit, talia contingunt ex quibus frigidam et humidam naturam dignoscere convenit. Et corpora hieme quam aeftate, et vere quam autumno morbofiora exiftunt. Inter hos quoad aetates attinet pueri maxime fani funt, fecundo loco adolescentes, morbis vero maxime obnoxii fenes, et qui proxime ad eos accedunt, easque naturae cito fenescunt. His victus ratione conferunt quaecunque calefaciunt et ficcant, tum in laboribus, tum in cibis et ad exteriores corporis partes labores adhibere magis quam ad interiores convenit. Si vero quod in igne eft humidiffimum, et in aqua denfiffimum temperaturam in corpore acceperit, ex his humidam et calidam naturam dignoscere licet. Hi quidem vere maxime morbis tentantur, autumno vero minime, quandoquidem vere humiditatis ex-

Ed. Chart. VI. [459.] Foës. I. 349. 350. Ed. Lind. I. (202. 203.)

τῆς ὑγρασίης, ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ συμμετρίη τῆς ξηρασίης. || τῶν δὲ ἡλικιέων νοσερώταται ὁκόσαι νεώτεραί εἰσιν. αὔξεται δὲ τὰ σώματα ταχέως. καταῤῥοώδεις τε οἱ τοιοῦτοι γίνονται. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει ὁκόσα ξηραίνοντα ψύχει καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ πόνων. τοὺς δὲ πόνους τούτοισιν εἴσω τοῦ σώματος ποιέεσθαι ξυμφέρει μάλιστα. εἰ δὲ σύγκρησιν λάβοι πυρός τό τε ἰσχυρότατον καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον καὶ ξηρὴ ἡ φύσις καὶ θερμὴ, νόσος μὲν τοῖσι τοιούτοισιν ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς ἐφόδοισιν, ὑγείη δὲ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος. ἡλικίῃσιν ἀκμαζούσῃσι πρὸς σαρκὸς εὐεξίην νοσερώτατοι, ὑγιηρότατοι δὲ οἱ πρεσβύτατοι καὶ τὰ ἔγγιστα ἑκατέρων. δίαιται ὁκόσαι ψύχουσι καὶ ὑγραίνουσι καὶ τῶν πόνων ὁκόσοι ἥκιστα ἐκθερμαίνοντες καὶ συντήκοντες πλείστην ψύξιν παρασχήσουσιν. αἱ τοιαῦται φύσιες μακροβιώτατοι καὶ ὑγιηρότατοι γίνονται. ἢν δὲ σύγκρησιν λάβῃ πυρὸς τοῦ ἀραιοτάτου καὶ ὕδατος τοῦ ξηροτάτου, ξηρὴ καὶ ψυχρὴ ἡ τοιαύτη φύσις. νοσερὴ μὲν ἐν τῷ φθινοπώρῳ, ὑγιηρὴ δὲ ἐν τῷ ἦρι (203) καὶ τοῖσιν

cessus est, autumno vero siccitatis commoderatio. Ex aetatibus maxime morbis obnoxiae quae juniores. Corpora vero celeriter increscunt, iique destillationibus obnoxii evadunt. Victus autem ratio confert quae siccat et refrigerat tum in cibo, tum in potu ac laboribus. His quoque partes corporis internas laboribus exercere maxime conducit. At si quod in igne est validissimum et in aqua tenuissimum, temperaturam adeptum fuerit, sicca et calida ea est natura, iique in ignis accessionibus morbo corripiuntur, in aquae vero accessionibus sanitate fruuntur. Aetatibus florentibus quoad pleniorem corporis habitum comparandum morbosissimi sunt, senes vero et ad utrosque proxime accedentes admodum sani. Victus ratio quae refrigeret et humectet, et labores minime calefacientes et colliquantes, plurimam refrigerationem exhibebunt. Ejusmodi naturae longissimae sunt vitae, et maxima sanitate fruuntur. Quod si ignis rarissimi et aquae siccissimae temperationem acceperit, sicca et frigida ejusmodi est natura autumno quidem morbis obnoxia, vere autem et proximis temporibus sana. Eodem

ἔγγιστα. ὡσαύτως ἡλικίαι πρὸς ἔτεα τεσσαράκοντα. νοσεραί· παῖδες ὑγιηρότατοι καὶ τὰ προσέχοντα ἑκατέροισι. δίαιται ὁκόσαι θερμαὶ ἐοῦσαι ὑγραίνουσι· καὶ πόνοι ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι ἡσυχῇ διαθερμαίνοντες, μὴ πουλὺ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων φέροντες. περὶ μὲν οὖν φύσιος διαγνώσιος οὕτω χρὴ διαγινώσκειν τῆς ἐξ ἀρχῆς ξυστάσιος. αἱ δὲ ἡλικίαι [460] αὗται πρὸς ἑωυτὰς ὧδε ἔχουσι. παῖς μὲν οὖν κέκρηται ὑγροῖσι καὶ θερμοῖσι, διότι ἐκ τούτων ξυνέστηκε. καὶ ἐν τούτοισιν ηὐξήθη. ὑγρότατα μὲν οὖν καὶ θερμότατα, ὁκόσα ἔγγιστα γενέσιος καὶ αὔξεται ὡς πλεῖστον. καὶ ἐχόμενα ὡσαύτως. νεηνίσκος δὲ θερμὸς μὲν ὅτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατέει ἡ ἔφοδος τοῦ ὕδατος· ξηρὸς δὲ ὅτι τὸ ὑγρὸν ἤδη καταναλωται τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς, τὸ μὲν ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἐς τὴν κίνησιν τοῦ πυρὸς, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν πόνων. ἀνὴρ, ὁκόταν στῇ τὸ σῶμα, ξηρὸς καὶ ψυχρὸς, διότι τοῦ μὲν θερμοῦ ἡ ἔφοδος οὐκ ἔτι ἐπικρατέει, ἀλλ' ἕστηκεν ἀτρεμίζον τὸ σῶμα τῆς αὐξήσιος καὶ κατέψυκται. ἐκ δὲ τῆς νεωτέρης ἡλικίης

modo cum XL. annorum aetatem attigerint, morbosae, pueri maxime sani et cum ad utrasque aetates accedunt. Victus ratio conveniens, quae calefaciendo humectat, et labores qui sensim adhibiti leniter calefaciunt, neque multum ex his quae adsunt tollunt. Quod igitur ad naturae cognitionem attinet, ea sic ex prima corporis constitutione dignoscenda est. Aetates autem per se consideratae hoc se habent modo. Puer quidem ex humidis et calidis temperationem habet, quandoquidem ex his constat et in his incrementum accepit. Quae igitur ortui sunt proxima, humidissima et calidissima et quam plurimum increscunt, eodemque modo quae ad haec accedunt. At adolescens calidus quidem, quoniam ignis accessio aquam superat, siccus vero, quia puerile humidum jam consumptum est, partim quidem in corporis incrementum, partim vero in ignis motionem, partim etiam a laboribus. Vir, cum corpus constiterit, siccus et frigidus, quoniam calidi quidem accessio non amplius superat, sed sistitur incrementum in corpore quiescens et perfrigeratur. Verum ex juvenili aetate siccitas ad-

τὸ ξηρὸν ἔνι. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπιούσης ἡλικίης καὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἐφόδου, οὐχ ὁ ἔχων τὴν ὑγρασίην διὰ ταῦτα ξηροῖσι καὶ ὑγροῖσι κρατέεται. οἱ δὲ πρεσβῦται ψυχροὶ καὶ ὑγροὶ, διότι πυρὸς μὲν ἀποχώρησις, ὕδατος δὲ ἔφοδος· καὶ ξηρῶν μὲν ἀπάλλαξις; ὑγρῶν δὲ κατάστασις. τῶν δὲ πάντων τὰ μὲν ἄρσενα θερμότερα καὶ ξηρότερα, τὰ δὲ θήλεα ὑγρότερα καὶ ψυχρότερα (204) διὰ τόδε. ὅτι τε ἀπ' ἀρχῆς ἐν τοιούτοισιν ἑκάτερα ἐγένετο καὶ ὑπὸ τοιούτων αὔξεται, γενόμενά τε τῇσι διαίτῃσιν ἐπιπονωτέρῃσι χρέεται, ὥστε ἐκθερμαίνεσθαι καὶ ἀποξηραίνεσθαι. τὰ δὲ θήλεα ὑγροτέρῃσι καὶ ῥᾳθυμοτέρῃσι τῇσι διαίτῃσι χρέονται, καὶ κάθαρσιν τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἑκάστου μηνὸς ποιέονται. περὶ δὲ φρονήσιος ψυχῆς καὶ ἀφροσύνης ὀνομαζομένης ὧδε ἔχει. πυρὸς τὸ ὑγρότατον καὶ ὕδατος τὸ ξηρότατον κρῆσιν λαβόντα ἐν τῷ σώματι φρονιμώτατα; διότι τὸ μὲν πῦρ ἔχει ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρὸν, τὸ δὲ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ξηρόν. ἑκάτερον δὲ οὕτως αὐταρκέστατον. οὔτε τὸ πῦρ τῆς τροφῆς ἐνδεέστε-

est, neque ab accedente aetate, neque aquae accessione humiditatem habet, ideoque a siccis et frigidis superatur. Senes autem frigidi et humidi, quoniam ignis quidem decessio, aquae autem accessio adest, et siccitatis quidem summotio, humidorum vero constitutio. At vero inter omnes mares quidem calidiores sunt et sicciores, feminae vero humidiores et frigidiores eam ob causam, quod utrique per exordia in talibus nati sunt, et ex talibus increverunt. Quia etiam in lucem producti masculi, laboriosiore victus genere utuntur, quo incalescunt ac resiccantur, feminae vero humido magis ac otioso, et singulis mensibus calidi purgationem ex corpore habent. At de ea quae dicitur animi prudentia vel imprudentia sic se res habet. Si quod in igne est maxime humidum, et in aqua maxime siccum, in corpore temperata fuerint, prudentissima efficiuntur, quoniam ignis quidem ab aqua humiditatem, aqua vero ab igne siccitatem habet. Utrumque autem hoc modo sibi maxime satis esse videtur. Neque ignis alimenti inopia longe proficiscitur, neque aqua motionis penuria admodum sublevatur. Utrum-

ρον ἐπὶ πουλὺ φοιτᾷ, οὔτε τὸ ὕδωρ τῆς κινήσιος ἐπὶ πουλὺ δεόμενον κουφοῦται. αὐτό τε οὖν ἑκάτερον οὕτως αὐταρκέστατόν ἐστι πρός ἄλληλά τε κρηθέντα. ὅ τι γὰρ ἐλάχιστα τῶν πέλας δέεται, τοῦτο μάλιστα τοῖσι παρεοῦσι προσέχει, πυρός τε τὸ ἥκιστα κινεύμενον μὴ ὑπ᾽ ἀνάγκης, καὶ ὕδατος τὸ μάλιστα μὴ ὑπὸ βίης. || ἐκ τούτων δὲ ἡ ψυχὴ συγκρηθεῖσα φρονιμωτάτη καὶ μνημονικωτάτη. εἰ δέ τινι ἐπαγωγῇ χρεομένη τούτων ὁκότερον οὖν αὐξηθείη ἢ μαραίνοι, ἀφρονέστατον ἂν γένοιτο, διότι οὕτως ἔχοντα αὐταρκέστατα. εἰ δὲ πυρὸς τοῦ εἰλικρινεστάτου καὶ ὕδατος σύγκρησιν λάβοι, ἐνδεέστερον δὲ τὸ πῦρ εἴη τοῦ ὕδατος ὀλίγον, φρόνιμοι μὲν καὶ οὗτοι, ἐνδεέστεροι δὲ τῆς προτέρης, διότι κρατεό(205)μενον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ βραδείην τὴν κίνησιν ποιεύμενον, νωθρότερον προσπίπτει πρὸς τὰς αἰσθήσιας. παραμόνιμοι δ᾽ εἰσὶ ἐπιεικέως αἱ τοιαῦται ψυχαὶ πρὸς ὅ τι ἂν προσέχωσιν. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷντο καὶ φρονιμώτεροι καὶ ὀξύτεροι γένοιντο παρὰ τὴν φύσιν. ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι τοῖσι πρὸς πυρὸς διαιτήμασι μᾶλλον χρέεσθαι καὶ μὴ πλησμονῇσι

que igitur tum hoc modo fibi fatis eft tum inter fe temperata. Quod enim vicinis minime indiget, id maxime praesentia amplectitur, ignis qui minime neque neceffitate movetur, et aqua quae maxime non per vim. Ex his autem ubi contemperationem animus habuerit, prudentia et memoria maxime valet. Quod fi aliquo fuper inducto ufus fuerit et horum quodcunque increverit aut contabuerit, imprudentiffimus evadit, quod cum fic fe habeant, ipfa fibi maxime fatis effe videntur. Quod fi ignis et aquae puriffimae temperationem acceperit, et ignis aqua paulo inferior fuerit, ii quidem etiam prudentes funt, plus tamen illis quam in priore temperatione deeft, quoniam ignis ab aqua fuperatur, tardamque motionem efficiens fegnius in fenfus illabitur. Ejusmodi autem fere ftabiles funt, quamcunque ad rem fe applicuerint. Quod fi recta adhibeatur victus ratio, prudentiores et acutiores praeter naturam evadant. His autem conducit ut victus ratione quae ad ignem magis accedat utantur et neque cibis neque potio-

[460] μήτε σιτίων μήτε πομάτων. δρόμοισιν οὖν χρέεσθαι ὀξέσιν ὅκως τοῦ τε ὑγροῦ κενῶται τὸ σῶμα καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπίσταται θᾶσσον. πάλῃσι δὲ καὶ τρίψεσι καὶ τοῖσι τοιούτοισι γυμνασίοισιν οὐ ξυμφέρει χρέεσθαι, ὅκως μὴ κοιλοτέρων τῶν πόρων γινομένων πλησμονῆς πληρῶνται. βαρύνεσθαι γὰρ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς τὴν κίνησιν ὑπὸ τῶν τοιούτων, τοῖσί τε περιπάτοισι ξυμφέρει χρέεσθαι καὶ ἀπὸ δείπνου καὶ ὀρθρίοισι καὶ ἀπὸ τῶν δρόμων. ἀπὸ δείπνου μὲν, ὅκως τροφὴν ξηροτέρην ἡ ψυχὴ δέχηται ἀπὸ τῶν εἰσιόντων· ὄρθρου δὲ, ὅκως αἱ διέξοδοι κενῶνται τοῦ ὑγροῦ καὶ μὴ φράσσωνται οἱ πόροι τῆς ψυχῆς· ἀπὸ δὲ τῶν γυμνασίων, ὅκως μὴ ἐγκαταλείπηται ἐν τῷ σώματι τὸ ἀποκριθὲν ἀπὸ τοῦ δρόμου, μηδὲ ξυμμίσγηται τῇ ψυχῇ, μηδὲ ἐμφράσῃ τὰς διεξόδους, μηδὲ συνταράξῃ τὴν τροφήν. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι, ὅκως ἀποκαθαίρηται τὸ σῶμα, εἴ τι ἐνδεέστερον οἱ πόνοι διαπρήσσονται. προσάγειν δὲ ἀπὸ τῶν ἐμέτων, κατὰ μικρὸν προστιθέντα τὸ σιτίον ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὰς ἐλαχίστας. χρίεσθαι δὲ ξυμφορώτερον ἢ λούεσθαι. λαγνεύειν δὲ ὕδατος ἐφόδων γινομένων πλείονα, ἐν δὲ τῇσι τοῦ πυρὸς ἐπιφορῇσι

nibus expleantur. Curſibus itaque celeribus utendum, quo et corpus humore vacuetur et humor celerius ſiſtatur. Lucta autem, frictionibus et ſimilibus exercitationibus uti non convenit, ut ne caviores redditi meatus expleantur. Ab his enim animi motum gravari neceſſe eſt. Deambulationibus etiam tum a coena tum matutinis, itemque poſt curſus utendum eſt. A coena quidem, quo ſiccius alimentum ab iis quae ingeruntur animus accipiat. Mane vero, ut viae humore vacuentur, et animi meatus minime obſtruantur. Ab exercitiis autem, ne quod a curſu excretum eſt in corpore remaneat et animo commixtum vias obſtruat et alimentum conturbet. Confert etiam ut vomitionibus utantur, quo corpus repurgetur, ſi quid negligentius labores effecerint. A vomitione autem ſenſim adjiciendo cibus offerendus, per quatuor ut minimum dies. Ungi vero quam lavari magis convenit. Rebus autem venereis in aquae acceſſionibus magis utendum, minus vero in ignis incurſionibus. At ſi in

μείονα. (206) εἰ δέ τινι ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν τὸ πῦρ λάβοι τοῦ ὕδατος, βραχυτέρην ἀνάγκη ταύτην εἶναι. καὶ καλέονται οἱ τοιοῦτοι ἠλίθιοι. ἅτε γὰρ βραδείης ἐούσης τῆς περιόδου, κατὰ βραχύ τι προσπίπτουσιν αἱ αἰσθήσιες. καὶ ὀξεῖαι ἐοῦσαι ἐπ' ὀλίγον ξυμμίσγονταί τε διὰ βραδύτητα τῆς περιόδου. αἱ γὰρ αἰσθήσιες τῆς ψυχῆς ὁκόσαι μὲν δι' ὄψιος καὶ ἀκοῆς εἰσὶν, ὀξεῖαι, ὁκόσαι δὲ διὰ ψαύσιος, βραδύτεραι καὶ εὐαισθητότεραι. τούτων μὲν οὖν αἰσθάνονται καὶ οἱ τοιοῦτοι οὐδὲν ἧσσον, οἷον τῶν ψυχρῶν καὶ θερμῶν καὶ τῶν τοιούτων. ὁκόσα δὲ δι' ὄψιος ἢ ἀκοῆς αἰσθέσθαι δεῖ, ἃ μὴ πρότερον ἐπίστανται οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι. ἢν γὰρ μὴ σεισθῇ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πεσόντος οὐκ ἂν αἴσθοιτο ὁκοῖόν τί ἐστιν. αἱ οὖν τοιαῦται ψυχαὶ οὐ πάσχουσι τοῦτο διὰ ταχυτῆτα. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷτο, βέλτιον γένοιτο ἂν καὶ ὁ τοιοῦτος. ξυμφέρει οὖν τὰ διαιτήματα ἅπερ τῷ προτέρῳ. ξηροτέροισι δὲ χρῆσθαι καὶ ἐλάσσοσι τοῖσι σιτίοισι· τοῖσι δὲ πόνοισι πλείοσι καὶ ὀξυτέροισι. συμφέρει δὲ καὶ πυριῆσθαι, καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων· καὶ προσα-

aliquo inferiorem quam aquae potentiam ignis fortitus fit, tardiorem eum esse necesse est, appellanturque ejusmodi stolidi. Nimirum enim cum tardus sit ambitus, paulatim sensationes allabuntur, et quae acutae existunt, sensim etiam commiscentur, propter ambitus tarditatem. Acutae enim sunt animi sensationes, quae visione et auditione percipiuntur, quae vero tactu, tardiores et facilius sentiuntur. Has igitur non minus ii sentiunt quam quae sunt frigida et calida et ejus generis. Quae vero visione et auditione percipienda sunt, quae non ante sciunt percipere nequeunt. Nisi enim ab igne illabente commotus animus fuerit, id qualecunque sit non percipiat. Id igitur hujusmodi animus ob celeritatem non contingit. Quod si recta victus ratione utatur, is etiam melior evadere queat. Eadem igitur quae priori victus ratio confert, verum cibis tum siccioribus tum paucioribus, laboribus autem pluribus et vehementioribus utendum. Confert etiam ut fomentis et ab iis vomitionibus

Ed. Chart. VI. [461.] Foes. I. 351. 352. Ed. Lind. I. (206. 207.)

γωγῇσιν ἐκ τῶν ἐμέτων ἐκ πλείονος χρόνου, ἢν ποιέει ἐνδεέστερον, καὶ ταῦτα ποιέων ὑγιεινότερος ἂν καὶ φρονιμώτερος εἴη. ἢν δὲ κρατηθείη ἐπὶ πλεῖον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ἐόντος ὕδατος, τούτους ἤδη οἱ μὲν ἄφρονας ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ ἐμβροντήτους. ἔστι δ' ἡ μανίη τοιούτων ἐπὶ τὸ βραδύτερον. οὗτοι κλαίουσί τε οὐδενὸς λυποῦντος ἢ τύπτοντος, δεδίασί τε τὰ μὴ φοβερὰ, λυπέονται ἐπὶ τοῖσιν μὴ προσήκουσι καὶ αἰσθά(207)νονται οἷσιν οὐ προσήκει τοῖς φρονέουσι. || ξυμφέρει τοιγαροῦν τούτοισι πυριῆσθαι καὶ ἐλλεβόροισιν ἐκκαθαίρεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων, καὶ διαίτῃ χρέεσθαι ᾗ εἶπον πρότερον. ἰσχνασίης δὲ πνεύμονος οὗτος δέεται καὶ ξηρασίης. εἰ δὲ τὸ ὕδωρ ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν λάβοι, τοῦ πυρὸς εἰλικρινῆ τὴν σύγκρασιν ἐχόντων ὑγιαίνουσι σώμασι φρονίμοις. ἡ δὲ τοιαύτη ψυχὴ ταχέως αἰσθανομένη τῶν προσπιπτόντων καὶ οὐ μεταπίπτουσα πολλάκις ἐστί. φύσις μὲν οὖν ἡ τοιαύτη ψυχῆς ἀγαθῆς· βελτίων δὲ γένοιτο ὀρθῶς διαιτεύμενος, καὶ κακίων μὴ ὀρθῶς. συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ τῇ διαίτῃ χρέεσθαι τῇ πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ὑπερβολὰς φυ-

utatur, et post vomitus ex longo intervallo cibos exhibeat, si minor vomitus contigerit. Quae si fecerit, magis valebit et prudentior evadet. Quod si magis ab aqua ignis superetur, hos jam alii dementes, alii attonitos appellant. Eorum autem insania tardior existit. Hi plorant cum a nemine vexentur aut verberentur, minime metuenda metuunt, molestia afficiuntur ubi minime convenit, et sentiunt quae prudentes non deceant. Iis itaque fomenta conducunt, et a fomentis purgationes ex veratro, et victus ratio quam antea dixi, isque pulmonis extenuatione et siccitate opus habet. At si aqua inferiorem quam ignis facultatem adepta sit, cum sinceram contemperationem habeant, sanitate corporis et prudentia valent. Ejusmodi animus cito quae ingruunt percipit, neque frequenter ad alia se transfert. Hujus igitur animi natura bona est, melior tamen efficiatur, si recta victus ratione utatur, ut deterior, si prava. Huic vero victus ratio conducit, quae ad aquam magis spectet, et ne-

λασσόμενον καὶ σιτίων καὶ πομάτων καὶ πόνων. καὶ δρόμοισι καμπτοῖσι καὶ διαύλοισι καὶ πάλησι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι γυμνασίοισιν, ὑπερβολὴν οὐδενὸς ποιεύμενον. [461] ἢν γὰρ ἔχῃ ὑγιηρῶς τὸ σῶμα καὶ μὴ ὑπ᾽ ἄλλου τινὸς ξυνταράσσηται, τῆς ψυχῆς φρόνιμος σύγκρησις· εἰ δ᾽ ἐπὶ πλεῖον κρατηθείη ἡ τοῦ ὕδατος δύναμις ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξυτέρην μὲν τοσούτῳ ἀνάγκη εἶναι τὴν ψυχὴν ὅσῳ θᾶττον κινέεται, καὶ πρὸς τὰς αἰσθήσιας θᾶσσον προσπίπτειν, ἧσσον δὲ μόνιμον τῶν πρότερον, διότι κρίνεται τὰ παραγινόμενα καὶ ἐπὶ πλεύμονα ὁρμᾶται διὰ ταχυτῆτα. συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ διαιτῆσθαι τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃ μᾶλλον ἢ τῇ προτέρῃ· καὶ μάζῃ μᾶλλον ἢ τῷ ἄρτῳ καὶ ἰχθύσιν ἢ κρέασι· τῷ ποτῷ ὑδαρεστέρῳ· καὶ λαγνείῃσιν ἐλασσόνως χρέεσθαι· καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα καὶ πλείστοισι. τοῖσι (208) δ᾽ ὑπὸ βίης χρέεσθαι μὲν ἀνάγκη, ἐλάττοσι δὲ καὶ ἐμέτοισιν ἐκ τῶν αὐτῶν πλησμονῶν, ὅκως κενῶται μὲν τὸ σῶμα, θερμαίνηται δὲ ὡς ἥκιστα. συμφέρει δὲ καὶ ἀσαρκέειν τοῖσι τοιούτοισι πρὸς τὸ φρονίμους εἶναι. πρὸς γὰρ σαρκὸς εὐεξίην καύματος

que in cibis, neque in potionibus, neque laboribus modum excedat. Curſibus flexis et circenſibus, luctis et reliquis exercitationibus utantur, dum in nullo modum ſuperent. Si enim corpus bene valuerit, nullaque re alia perturbetur, haec animi contemperatio prudens eſt. Quod ſi adhuc magis aquae vis ab igne ſuperetur, eo acutiorem quidem animum eſſe neceſſe eſt quo citius movetur, et ad ſenſationes celerius incurrere, verum priore minus ſtabilem, quoniam quae adſunt ſecedunt, et in pulmonem celeri impetu feruntur. Huic conducit ut ea victus ratione utatur, quae magis ad aquam ſpectat quam prior et maza potius quam pane, piscibus quam carnibus, potione etiam dilutiore et venere rariore et laboribus, qui ſecundum naturam maxime obeuntur et quam plurimis, iis vero qui per vim ſuscipiuntur, non niſi coactus. Vomitionibus autem poſt ipſas repletiones paucis utatur, quo corpus quidem evacuetur, quam minime vero incalescat. His etiam ad prudentiam confert, ut minime carnoſi evadant. Ad optimum enim corporis habi-

φλεγμονὴν ἀνάγκη γίνεσθαι. ὁκόταν δὲ τοιοῦτον πάθῃ ἡ τοιαύτη ψυχὴ, ἐς μανίην καθίσταται, κρατηθέντος τοῦ ὕδατος καὶ ἐπισπασθεῖσα. ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι καὶ τὰς πρήξιας πρήσσειν, βεβρωκόσι μᾶλλον ἢ ἀσίτοισι. στασιμωτέρη γὰρ ἡ ψυχὴ τῇ τροφῇ καταμισγομένη συμφόρῳ μᾶλλον ἢ ἐνδεὴς οὖσα τροφῆς. εἰ δέ τι πλέον ἐπικρατηθείη τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξείη ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἄγαν καὶ τούτους ὀνειρώσσειν. καλέουσι δὲ αὐτοὺς ὑπομαινομένους. ἔστι γὰρ ἔγγιστα μανίης τὸ τοιοῦτον. καὶ γὰρ ἀπὸ βραχείης φλεγμονῆς καὶ ἀσυμφόρου μαίνονται καὶ ἐν τῇσι μέθησι καὶ ἐν τῇσιν εὐεξίησι τῆς σαρκὸς καὶ ὑπὸ τῶν κρεηφαγιῶν. ἀλλὰ χρὴ τὸν τοιοῦτον τούτων μὲν πάντων ἀπέχεσθαι καὶ τῆς ἄλλης πλησμονῆς, καὶ γυμνασίων τῶν ἀπὸ βίης γινομένων, μάζῃ δὲ ἀτρίπτῳ διαιτᾶσθαι, καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι πλὴν τῶν καθαρτικῶν, καὶ ἰχθυδίοισιν ἐν ἅλμῃ καὶ ὑδροποτέειν βέλτιστον, ἢν δύναιτο. εἰ δὲ μὴ, ὅ τι ἐγγιστότατα τούτου, ἀπὸ μαλακοῦ οἴνου καὶ λευκοῦ· καὶ τοῖσι περιπάτοισιν τοῖσι ὀρθρίοισι πουλλοῖσι

tum ardoris inflammationem accedere necesse est. Quod cum acciderit, ejusmodi animus aqua superata in furorem agitur et adducitur. His vero confert ut negotia cibo sumpto potius quam jejuni obeant. Commodo enim alimento admixto stabilior longe animus evadit quam alimenti indigens. Quod si adhuc magis aqua ab igne superetur, ejusmodi animus valde acutus est, eosque somniis agitari necesse est. Hos autem subfuriosos vocant. Hoc enim insaniae proximum est, cum vel a levi et contemnenda inflammatione insaniant, et in vini potionibus et carnis bona habitudine et a carnium esu. Sed et hunc ab his quidem omnibus abstinere oportet, et omni alia repletione et exercitationibus quae per vim obeuntur. In victus autem ratione maza non subacta utendum et oleribus coctis, praeter quam purgantibus et pisciculis ex muria. Quin etiam aquam bibere optimum, si fieri possit, sin minus, quod ad hanc proxime accedit, vinum molle et album. Deambulationibus quoque matutinis multis utatur, a coena vero

Ed. Chart. VI. [461. 462.] Foes. I. 352. 353. Ed. Lind. I. (209.)

ἀπὸ δείπνου δὲ ὀκόσον ἐξαναστῆναι, ὅκως τὰ μὲν σῖτα μὴ ξηραίνωνται ἀπὸ τῶν ἀπὸ δείπνου περιπάτων, τὸ δὲ σῶμα κενῶται ὑπὸ τοῦ ὀρθρίου. λούεσθαι δὲ χλιαρῷ ὕδα(209)τι περικλύδην μᾶλλον ἢ χρίεσθαι. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐν τῷ θέρει τῆς ἡμέρας ὕπνοισι χρέεσθαι βραχέσιν ἢ πολλοῖσιν, ὅκως μὴ ἀποξηραίνηται τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὥρης. ἐπιτήδειον δὲ τοῦ ἦρος καὶ ἐλλεβόροισι καθαίρειν προπυριηθέντας. εἶτα ἐπάγειν πρὸς τὴν διαίτην ἡσυχῇ καὶ μὴ ἄσιτον τὰς πρήξιας μηδὲ τοῦτον ποιέεσθαι. ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείης ἡ τοιαύτη ψυχὴ φρονιμωτάτη ἂν εἴη. περὶ μὲν οὖν φρονίμου καὶ ἄφρονος ψυχῆς ἡ σύγκρησις αὕτη αἰτίη, ὥσπερ μοι καὶ γέγραπται. || καὶ δύναται ἐκ τῆς διαίτης καὶ βελτίων καὶ χείρων γίνεσθαι. δρόμοισι δὲ πυρὸς ἐπικρατέοντος τῷ ὕδατι προστιθέντα ἀδύνατον ἂν ἴσως καὶ τοῦ ὕδατος ἐπικρατέοντος ἐν τῇ συγκρήσει τὸ πῦρ αὐξῆσαι. ἐκ τούτων δὲ φρονιμώτεραι καὶ ἀφρονέστεραι γίνονται. [462] τῶν δὲ τοιούτων οὐκ ἐστὶν ἡ σύγκρησις ἔτι· οἷον ὀξύθυμος, ῥάθυμος, δόλιος, ἁπλοῦς, δυσμενὴς, εὔνους, τῶν τοιούτων ἁπάντων ἡ φύσις τῶν πόρων

exurgat, ut ne cibi quidem a deambulationibus poſt coenam reſiccentur, corpus autem a matutinis evacuetur. Aqua tepida autem circumaffuſa potius perfundatur quam ungatur. Confert etiam aeſtate interdiu ſomno uti breviore quam multo, uti ne corpus ab anni tempore reſiccetur. Commodum etiam eſt vere ſotibus antea praeparatos, potionibus ex veratro purgare, deinde ſenſim ad victus rationem adducere, neque hunc jejunum negotia obire oportet. Et hac ſane cura ejusmodi animus prudentiſſimus evaſerit. Prudentis igitur et imprudentis animi haec contemperatio cauſa eſt, velut a me ſcriptum eſt, victus tamen ratione melior et deterior fieri poteſt. Ignis autem incurſibus ſuperantibus forte aquae aliquid addi non poteſt, ut neque aqua in contemperatione ſuperante ignis augeri. Ex his vero prudentiores et imprudentiores animi efficiuntur. At vero iſtorum nulla amplius contemperatio, cujusmodi eſt ad iracundiam praeceps, lentus, doloſus, ſimplex, infenſus, benevolus. Horum omnium meatuum natura per quos animus fertur

δι' ὧν ἡ ψυχὴ πορεύεται, αἰτίη ἐστί. δι' ὁκοίων γὰρ ἀγγείων ἀποχωρεῖ καὶ πρὸς ὁκοῖά τινα προσπίπτει καὶ ὁκοίοις τισὶ καταμίσγεται, τοιαῦτα φρονέουσι. διὰ τοῦτο γοῦν δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἐκ διαίτης μεθιστάναι. φύσιν γὰρ μεταπλάσαι ἀφανέα οὐχ οἷόν τε. ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς φωνῆς ὁκοίη τις ἂν εἴη, οἱ πόροι αἴτιοι τοῦ πνεύματος. δι' ὁκοίων γὰρ ἄν τινων κινέεται ὁ ἀὴρ καὶ πρὸς ὁκοίους τινὰς προσπίπτῃ, τοιαύτην ἀνάγκη τὴν φωνὴν εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν δυνατὸν καὶ χείρω καὶ βελτίω ποιέειν, διότι λειοτέρους καὶ τραχυτέρους (210) τοὺς πόρους τῷ πνεύματι δυνατὸν ποιῆσαι, κεῖνο δὲ ἀδύνατον ἐκ διαίτης ἀλλοιῶσαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Χωρίων δὲ θέσιν καὶ φύσιν ἑκάστων ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. κατὰ παντὸς μὲν εἰπεῖν ὧδε ἔχει. ἡ πρὸς μεσημβρίαν κειμένη θερμοτέρη καὶ ξηροτέρη τῆς πρὸς τὰς ἄρκτους κειμένης, διότι ἐγγυτέρω τοῦ ἡλίου ἐστίν. ἐν δὲ ταύτῃσι τῇσι

caufa eft. Cujusmodi enim funt vafa per quae fecedit, et ad quae occurrit, et quibuscumque commiscetur, ejusmodi homines fentiunt. Ideoque ifta victus ratione transmoveri poffunt, cum fieri non poffit ut naturam occultam ulla ratione transformes. Eadem vero ratione et vocis, quaecunque tandem fuerit, fpiritus meatus caufa funt. Per quos enim aër movetur et ad quoscunque incurrit, talem effe vocem neceffe eft. Et haec quidem deteriora et meliora effici poffunt, quod leviores et afperiores fpiritus meatus reddere liceat, illud vero victus ratione permutare non poffis.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE LIBER II.

At vero fingularum regionum fitum et naturam fic dignoscas. In univerfum quidem res ita fe habet. Quae ad meridiem fita, ea quae ad feptentriones fpectat calidior et ficcior, quod ad folem magis accedat. In his autem regio-

χώρησιν ἀνάγκη καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς ξηρότερα καὶ θερμότερα καὶ ἰσχυρότερα εἶναι ἢ ἐν τῇσιν ἐναντίῃσιν· οἷον τὸ Λιβυκὸν ἔθνος πρὸς τὸ Ποντικὸν καὶ τὰ ἔγγιστα ἑκατέρων. αὗται δὲ καθ' ἑαυτὰς αἱ χῶραι ὧδε ἔχουσι. τὰ ὑψηλὰ καὶ αὐχμηρὰ καὶ πρὸς μεσημβρίαν κείμενα ξηρότερα τῶν πεδίων τῶν ὁμοίως κει-[464]μένων, διότι ἐλάσσους ἰκμάδας ἔχει. τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἔχει στάσιν τῷ ὀμβρίῳ ὕδατι, τὰ δὲ ἔχει. τὰ δὲ λιμναῖα καὶ ἑλώδεα ὑγραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, (211) διότι κοῖλα καὶ περιεχόμενα καὶ οὐ διαπνέεται· ὑγραίνει δὲ, διότι τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς ὑγρότερα, οἷσιν ἐκτρέφονται ἄνθρωποι. τό τε πνεῦμα ὃ ἀναφέρομεν, παχύτερον διὰ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπὸ τῆς ἀκινησίης. τὰ δὲ κοῖλα καὶ μὴ ἔνυδρα ξηραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, ὅτι κοῖλα καὶ περιέχεται, ξηραίνει δὲ διά τε τῆς τροφῆς τὴν ξηρότητα καὶ διότι τὸ πνεῦμα ὃ ἀναπνέομεν ξηρὸν ἐὸν, ἕλκει ἐκ τῶν σωμάτων τὸ ὑγρὸν ἐς τροφὴν ἑωυτῷ οὐκ ἔχων πρὸς ὅ τι ἂν ὑγρὸν προσπῖπτον

nibus homines et quae e terra producuntur ficciora, calidiora et validiora esse necesse est, quam quae in contrariis, velut Libyca gens si cum Pontica conferatur, et quae utrisque vicina sunt. Per se autem si regiones spectes, ad hunc habent se modum. Alta loca et squalentia quaeque ad meridiem spectant, campestribus aequaliter sitis sunt ficciora, quod pauciores humiditates contineant. Illa siquidem aquam pluviam non retinent, haec contra. Lacustria vero et palustria humectant et calefaciunt. Calefaciunt quidem quoniam cava sunt, undique circundata et ventis minime perflata. Humectant vero quod e terra producuntur et quibus homines aluntur humidiora sunt, et spiritus quem attrahimus propter aquam non motam crassior est. Cava vero et minime aquosa siccant et calefaciunt. Calefaciunt quidem quod cava sint et undique circumdata. Siccant vero cum propter alimenti ficcitatem, tum quod spiritus quem attrahimus cum siccus existat, attracto ad sui nutritionem e corpore humido, non habet humorem quo suo occursu nutriatur

τρέφηται. ὅκου δὲ τοῖσι χωρίοισιν ὄρη προσκέεται πρὸς νότου, ἐν τούτοισιν αὐχμώδεες οἱ νότοι καὶ νοσεροὶ προσπνέουσιν. ὅκου δὲ βορῆθεν ὄρη πρόσκειται, ἐν τουτέοισιν οἱ βόρειαι ταράσσουσι καὶ νόσους ποιέουσιν. ὅκου δὲ βορῆθεν κοῖλα χωρία τοῖσιν ἄστεσι προσκέεται, πρὸς τῶν θερινῶν πνευμάτων, θερμὸν καὶ νοσερὸν τοῦτο τὸ χωρίον διότι οὔτε βορέας διαπνέων καθαρὴν τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ πνεύματος παρέχει, οὔτε ὑπὸ τῶν θερινῶν πνευμάτων διαψύχεται. τῶν δὲ νήσων αἱ μὲν ἐγγὺς ἠπείρων δυσχειμερώτεραί εἰσιν, αἱ δὲ πόντιαι ἀλεεινότεραι τὸν χειμῶνα, διότι αἱ χιόνες καὶ πάγοι ἐν μὲν τῇσιν ἠπείροισιν ἔχουσι στάσιν καὶ τὰ πνεύματα ψυχρὰ πέμπουσιν ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους, || τὰ δὲ πελάγια οὐκ ἔχει στάσιν ἐν χειμῶνι. περὶ δὲ πνευμάτων ἥντινα φύσιν ἔχει καὶ δύναμιν ἕκαστα, ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. φύσιν μὲν ἔχει τὰ πνεύματα πάντα ὑγραίνειν καὶ ψύχειν τά τε σώματα τῶν ζώων καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς διὰ τάδε. ἀνάγκη ἐστὶ τὰ πνεύματα ταῦτα πάντα πνέειν, ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλου καὶ πάγων ἰσχυρῶν καὶ ποταμῶν καὶ λιμνέων καὶ

At quibus in locis montes ad austrum vergunt, in his austri squalidi et morbosi spirant. Quibus vero ad aquilones montes vergunt, in his aquilones perturbationes et morbos pariunt. Ubi autem ab aquilone cava loca urbibus adhaerent, ab aestivis ventis calidus et morbosus hic locus est, quoniam neque spirans boreas purum spiritum invehit, neque ab aestivis ventis perfrigeratur. Quae autem insulae continenti sunt vicinae, eae rigidiores habent hiemes, marinae vero trepidiores, propterea quod nives et glacies in continenti perdurant, et ventos frigidos ad vicinas insulas mittunt. In his vero quae in alto sitae sunt, per hiemem non perdurant. At vero ventorum quam quisque naturam aut facultatem habeat, ad hunc modum dignoscas. Omnes quidem venti tum animalium corpora, tum ea quae e terra producuntur, suapte natura ideo humectant et refrigerant, quod ventos omnes a nive, a glacie, a vehementi gelu, a fluminibus et stagnis, et terra humecta et perfrigerata spi-

Ed. Chart. VI. [464.] Foes. I. 354. Ed. Lind. I. (211, 212.)

γῆς ὑγρανθείσης καὶ ψυχρανθείσης. καὶ τὰ μὲν ἰσχυρότερα τῶν πνευμάτων ἀπὸ μεζό(212)νων καὶ ἰσχυροτέρων, τὰ δὲ ἀσθενέστερα ἀπὸ μειόνων καὶ ἀσθενεστέρων. ὥσπερ γὰρ καὶ τοῖσι ζώοισι πνεῦμα ἔνεστιν, οὕτως καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι, τοῖσι μὲν ἔλασσον πνεῦμα, τοῖσι δὲ κατὰ μέγεθος. φύσιν μὲν οὖν ἔχει ψύχειν καὶ ὑγραίνειν τὰ πνεύματα πάντα. διὰ θέσιν δὲ χωρίων καὶ τόπων, δι' ὧν παραγίνεται τὰ πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἑκάστας, διάφορα γίνεται ἀλλήλων, ψυχρότερα, θερμότερα, ὑγρότερα, ξηρότερα, νοσερώτερα, ὑγιεινότερα. τὴν δὲ αἰτίην ἑκάστων ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁ μὲν βορέας ψυχρὸς πνέει καὶ ὑγρὸς, ὅτι ὁρμᾶται ἀπὸ τοιουτέων χωρίων, πορεύεταί τε διὰ τῶν τοιούτων τόπων, ὡς τινας ὁ ἥλιος οὐχ ἕρπει, οὐδ' ἀποξηραίνων τὸν ἀέρα ἐκπίνει τὴν ἰκμάδα, ὥστε παραγίνεται ἐπὶ τὴν οἰκουμένην, τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν ἔχων, ὅκου μὴ διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρης διαφθείρεται. καὶ τοῖσι μὲν οἰκέουσιν ἔγγιστα ψυχρότατος, τοῖσι δὲ προσωτάτω ἥκιστα. ὁ δὲ νότος πνέει μὲν ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὴν φύσιν τῷ βορέῃ. ἀπὸ γὰρ τοῦ νοτίου πόλου πνέων ἀπὸ χιόνος πουλλῆς καὶ

rare necesse est, et validiores quidem ventos a majoribus et validioribus, debiliores vero a minoribus et debilioribus. Non secus enim ac in omnibus animantibus spiritus inest, ita in caeteris omnibus quibusdam minor, quibusdam vero major pro eorum magnitudine adest. Venti igitur omnes natura quidem refrigerant et humectant. Verum ex regionum et locorum situ, per quae ad regiones quasque obveniunt, inter se differunt et frigidiores, calidiores, humidiores, sicciores, morbosiores et salubriores existunt. Quorum singulorum causa ad hunc modum cognoscenda est. Boreas quidem frigidus et humidus spirat, quia ab ejusmodi locis fertur et ad loca permeat, ad quae sol non pervadit, neque aëre exsiccato humorem ebibit. Ideoque ad terram habitatam sua facultate pollens pervenit, ubi ex regionis situ non corrumpitur, et hic proximis quidem incolis frigidissimus est, remotissimis vero minime. At auster a locis natura aquiloni similibus spirat. Cum enim ab australi axe spiret, et a

Ed. Chart. VI. [464. 465.] Foes. I. 554. Ed. Lind. I. (212. 213.)

κρυστάλλου καὶ πάγων ἰσχυρῶν ὁρμώμενος, τοῖσι μὲν ἐκεῖσε πλησίον αὐτοῦ οἰκοῦσιν ἀνάγκη τοῖον πνέειν ὁκοῖον ἐν ἡμῖν ὁ βορέας. ἐπὶ δὲ πᾶσαν χώρην οὐκ ἔτι ὅμοιος παραγίνεται. [465] διὰ γὰρ τῶν ἐφόδων τοῦ ἡλίου καὶ ἐπὶ τὴν μεσημβρίην πνέων ἐκπίνεται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ἀποξηραινόμενος γὰρ ἀραιοῦται. διὸ ἀνάγκη θερμὸν αὐτὸν καὶ ξηρὸν ἐνθάδε παραγίνεσθαι. ἐν μὲν οὖν τοῖσιν ἔγγιστα χωρίοισιν ἀνάγκη τοιαύτην δύναμιν ἀποδιδόναι θερμὴν καὶ ξηρὴν, καὶ ποιέει τοῦτο ἐν τῇ Λιβύῃ. τά τε (213) φυόμενα ἐξαυαίνεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους λανθάνει ἀποξηραίνων. ἅτε γὰρ οὐκ ἔχων οὔτε ἐκ θαλάσσης ἰκμάδα λαβεῖν οὔτε ἐκ ποταμοῦ καὶ ἐκ τῶν ζώων καὶ τῶν φυομένων ἐκπίνει τὸ ὑγρόν. ὁκόταν δὲ τὸ πέλαγος περαιώσῃ, ἅτε θερμὸς ὢν καὶ ἀραιὸς, πουλλῆς ὑγρασίης ἐμπίπλησι τὴν χώρην ἐμπίπτων. ἀνάγκη δὲ τὸν νότον θερμόν τε καὶ ὑγρὸν εἶναι, ὅκου μὴ τῶν χωρίων αἱ θέσιες αἴτιαί εἰσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων πνευμάτων αἱ δυνάμεις ἔχουσιν. κατὰ δὲ χώρας ἑκάστας τὰ πνεύματα ὧδε ἔχει. τὰ μὲν ἐκ θαλάσσης πνεύματα ἐς τὰς χώρας

nive multa glacieque et gelu valido prodeat, his quidem qui illic prope habitant talis ſpiret, qualis nobis boreas neceſſe eſt. Neque tamen ad totam regionem adhuc ſimilis accedit. Nam cum per ſolis acceſſus in meridiem ſpirat, exhauſta a ſole ejus humiditate reſiccatus rarescit, ideoque calidum et ſiccum ad nos pervenire neceſſe eſt. Proindeque vicinis regionibus eandem vim calidam et ſiccam ex neceſſitate impertit. Quod et in Libya facit cum quae e terra nascuntur exarescant, et homines latenter exſiccet. Nam cum neque e mari neque e fluvio humorem accipere queat, ex animantibus et plantis humidum exſugit. At ubi mare tranſierit, cum calidus et rarus exiſtat, multa humiditate regionem ad quam occurrit implet, atque adeo auſtrum calidum et humidum eſſe neceſſe eſt, niſi regionum ſitus in cauſa extiterit. Ad eundem vero modum reliquorum etiam ventorum facultates ſe habent. Ad ſingulas autem regiones hoc modo venti ſe habent. Qui quidem venti ex maris re-

ἐμπίπτοντα, ξηρότερά πως ἐστί. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος ἢ πάγου ἢ λιμνέων ἢ ποταμῶν ἅπαντα ὑγραίνει καὶ ψύχει καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὸ ζῶα. καὶ ὑγιείην τοῖς σώμασι παρέχει ὁκόσα μὴ ὑπερβάλλῃ ψυχρότητι. ταῦτα δὲ βλάπτει, διότι μεγάλας τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖσι σώμασι ἐμποιέει τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. ταῦτα δὲ πάσχουσιν ὅσοι ἐν χωρίοις οἰκέουσιν ἑλώδεσι καὶ θερμοῖς, ἐγγὺς ποταμῶν ἰσχυρῶν. τὰ δ' ἄλλα τῶν πνευμάτων ὁκόσα πνέει ἀπὸ τῶν προειρημένων, ὠφελέει, τόν τε ἠέρα καθαρὸν καὶ εἰλικρινέα παρέχοντα καὶ τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ ἰκμάδα διδόντα. ὁκόσα δὲ τῶν πνευμάτων κατὰ γῆν παραγίνεται, ξηρότερα ἀνάγκη εἶναι, ἀπό τε τοῦ ἡλίου ἀποξηραινόμενα καὶ ἀπὸ τῆς γῆς. οὐκ ἔχοντα δὲ τροφὴν ὁκόθεν σπάσηται, τὰ πνεύματα ἀπὸ τῶν ζώντων ἕλκοντα τὸ ὑγρὸν, βλάπτει καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα πάντα. καὶ ὁκόσαπερ τὰ ὄρεα καταλιπόντα παραγίνεται ἐς τὰς πόλιας, οὐ μόνον ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ ταράσσει τὸ πνεῦμα ὃ (214) ἀναπνέομεν, καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοσα ἐμποιέει. || φύσιν μὲν οὖν καὶ δύναμιν ἑκάστων οὕτω χρὴ γινώσκειν. ὅκως δὲ

gionibus obveniunt, ii ſicciores fere exiſtunt. Qui vero e nive aut glacie aut ſtagnis aut fluminibus, ii omnes tum ſata tum animantia humectant et reſrigerant, et corporibus ſanitatem praeſtant qui frigore modum non excedunt. Hi enim quod magnas in corporibus caloris et frigoris mutationes faciunt, noxii ſunt. Quod ſane iis contingit, qui loca paluſtria et calida juxta magna flumina incolunt. At reliqui venti qui ex praedictis ſpirant, utiles ſunt, tum quod aërem purum et ſincerum praebent, tum etiam animi calori humiditatem ſuggerunt. Qui autem venti e terra obveninut, eos cum a ſole et terra reſiccentur, ſicciores eſſe neceſſe eſt. Nam cum non habeant unde alimentum trahant, a viventibus humorem exugunt, ſataque et animantia omnia laedunt. Et qui quidem relictis montibus ad urbes perveniunt, non ſolum ſiccant, verum etiam ſpiritum quem attrahimus turbant, et humana corpora morbis obnoxia reddunt. Horum igitur cujusque natura et facultas ad hunc modum

χρὴ πρὸς ἕκαστα παρασκευάζεσθαι, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. σιτίων δὲ καὶ πομάτων δύναμιν ἑκάστων καὶ τὴν κατὰ φύσιν καὶ τὴν διὰ τέχνης ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁκόσοι μὲν οὖν κατὰ παντὸς ἐπεχείρησαν εἰπεῖν, ἢ περὶ τῶν γλυκέων ἢ λιπαρῶν ἢ ἁλυκῶν ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων τῆς δυνάμεως, οὐκ ὀρθῶς γινώσκουσιν. οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσιν οὔτε τὰ γλυκέα ἀλλήλοισιν οὔτε τὰ πικρὰ οὔτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. πολλὰ γὰρ τῶν τοιούτων, ἃ καὶ διαχωρέει καὶ ἵστησι καὶ ξηραίνει καὶ ὑγραίνει. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἐστὶ δὲ ὅσα στύφει καὶ διαχωρέεται καὶ οὐρέεται, τὰ δὲ οὐδέτερα τούτων. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν θερμαντικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἄλλην ἄλλα δύναμιν ἔχει. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων οὐχ οἷόν τε δηλωθῆναι ὁκοῖά τινά ἐστι. καθ' ἕκαστα δὲ ἥντινα δύναμιν ἔχει διδάξω. κριθαὶ φύσει μὲν ψυχρὸν καὶ ξηρόν. ἔνι δὲ καὶ καθαρτικόν τι ἀπὸ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀχύρου. τεκμήριον δὲ, ἢν μὲν θέλῃς κριθὰς ἀπτίστους ἑψῆσαι, καθαίρει ὁ χυλὸς ἰσχυρῶς· εἰ δὲ

cognoscenda est. Quanam autem ratione ad singula se accommodare oporteat, procedente oratione aperiam. At vero cibi et potionis cujusque vim, tum eam quam habet a natura tum eam quae ab arte proficiscitur, ita cognoscere oportet. Qui igitur in universum vel de dulcium, vel pinguium, vel salsorum, vel alterius cujusdam ejusmodi facultate dicere conati sunt, ii non recte sentiunt. Neque enim eandem vim habent, nec dulcia inter se, neque amara, neque aliorum ejusmodi quicquam. Horum enim multa et alvum dejiciunt et sistunt et siccant et humectant. Eorum modo in reliquis omnibus quaedam adstringunt et per alvum secedunt et urinas movent. Sunt quae horum neutrum faciunt. Ad hunc modum et ex calefacientibus ac reliquis omnibus alia aliam habent facultatem. Cum igitur omnia qualianam sint declarari non possint, quam quaeque vim habeant aperiam. Hordeum natura quidem frigidum et siccum. Inest et quiddam quod purget ex palearum succo. Cujus rei hoc est indicium, quod si hordeum cortice detracto minime purgatum coquere velis, vehementer purgat

ἐπτισμένους, [466] ψύξει μᾶλλον καὶ συστήσει. ὁκόταν δὲ πυρωθῶσι, τὸ μὲν ὑγρὸν καθαρτικὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς (215) οἴχεται, τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καταλείπεται. ὁκόσα δὲ δεῖ ψύξει καὶ ξηρᾶναι ἄλφιτα διαπρήσσεται ὧδε. χρώμεθα μάζῃ παντοδαπεῖ, δύναμιν δὲ ἔχει ἡ μᾶζα αὕτη τοιήνδε. τὰ συγκομιστὰ ἄλευρα τροφὴν μὲν ἔχει ἐλάσσω, διαχωρέει δὲ μᾶλλος. τὰ δὲ καθαρὰ τροφιμώτερα, ἧσσον δὲ διαχωρέει. μᾶζα πορφυρηθεῖσα ῥαντή· ἄτριπτος κούφη, καὶ διαχωρέει καὶ ψύχει. ψύχει μὲν ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο, διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. κούφη δὲ ὅτι πολλῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. στενοπώτεροι γὰρ αἱ διέξοδοι τῆς τροφῆς οὖσαι ἄλλην ἐπιοῦσαι οὐ δέχονται. καὶ τὸ μὲν ξὺν τῷ πνεύματι λεπτυνόμενον ἀποκρίνεται ἔξω. τὸ δ' αὐτοῦ ἐμμένον φῦσαν ἐμποιέει. καὶ τὸ μὲν ἄνω ἐρυγγάνεται, τὸ δὲ κάτω ὑποχωρέει. πολλὴ οὖν τῆς τροφῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποκνέεται. ἢν δὲ θέλῃς τὴν μᾶζαν εὐθέως φυρήσας διδόναι, ἡ τοιαύτη ξηραντική. ἅτε γὰρ τὸ ἄλφιτον ξηρὸν ἐὸν

is succus. Quod si corticem detraxeris, refrigerabit magis alvumque sistet. Ubi vero tostum fuerit, humor qui purgat igne decedit, frigiditas autem et siccitas remanet. Quod si refrigeratione et siccitate opus sit, id ipsum in pollinem redactum efficiet. Maza cujusvis generis sic utimur, eamque haec habet facultatem. Farinae confusaneae minus quidem nutriunt, magis autem alvum dejiciunt. Purae vero plus nutriunt, minus autem per alvum secedunt. Maza jam pridem subacta, conspersa, minime intrita, levis est, alvum movet et refrigerat. Refrigerat quidem, quia frigida madefacta est, alvum vero movet, quia cito coquitur. Levis est quod multum alimenti cum flatu foras excernitur. Cum enim alimenti viae angustiores sint, aliud quod superadditur non recipiunt, et pars quidem cum spiritu attenuata foras excernitur, pars vero quae intus remanet flatum inducit, partimque per superiora eructatur, partim etiam per inferiora demittitur. Multum itaque alimentum e corpore expirat. Quod si mazam statim ut subacta est exhibere velis, ea siccandi vim habet, quod nimirum farina cum sicca

καὶ ὑπὸ τοῦ ὕδατος διάβροχον οὕτω γεγενημένον ἐσπεσὸν ἐς τὴν κοιλίην, ἕλκει ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρὸν θερμὸν ἐόν. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν ψυχρὸν ἕλκειν, τὸ δὲ ψυχρὸν θερμόν. ἀναλισκομένου δὲ τοῦ ὑγροῦ ἐκ τῆς κοιλίης ἀνάγκη ξηραίνεσθαι. τοῦ δὲ ὕδατος τοῦ σὺν τῇ μάζῃ ἐσελθόντος ψύχει ἐπαγόμενον. ὅσα οὖν δεῖ ξηρῆναι ἢ ψῦξαι ἢ διαῤῥοίῃ χεόμενον ἢ ἄλλῃ τινὶ θερμασίῃ τοιαύτῃ, μᾶζα διαπρήσσεται. ἣν δὲ ξηρὴ τριπτὴ, ξηραίνει (216) μὲν οὐχ ὁμοίως, διὰ τὸ πεπιλῆσθαι ἰσχυρῶς. τροφὴν δὲ τῷ σώματι πλείστην δίδωσιν, ἅτε δὴ ἡσυχῇ τεκομένης δέχονται τροφὴν αἱ διόδοι. διαχωρεῖ μὲν οὖν βραδέως. φῦσαν δὲ οὐκ ἐμποιέει οὐδὲ ἐρυγγάνεται. ἡ δὲ προσφυρηθεῖσα τριπτὴ τρέφει μὲν ἧσσον, διαχωρέει δὲ καὶ ἐμποιέει μᾶλλον φῦσαν. κυκεὼν δὲ μόνον ἐφ' ὕδατι μὲν ψύχει καὶ τρέφει, ἐπ' οἴνῳ δὲ θερμαίνει καὶ τρέφει καὶ ἵστησιν· ἐπὶ μέλιτι δὲ θερμαίνει μὲν ἧσσον καὶ τρέφει, διαχωρέει δὲ μᾶλλον, ἢν μὴ ἄκρητον ᾖ τὸ μέλι· ἢν δὲ μὴ, οὐ διαχωρέει, ἀλλ' ἵστησιν. ἐπὶ δὲ γάλακτος τρόφιμοι μὲν πάν-

exiſtat, atque ita aqua irrigata in ventriculum calida incidat, humorem ex ipſo trahit. Calidum ſi quidem frigidum et frigidum calidum trahere ſolet. Ventriculi autem humore conſumpto, ut reſiccetur neceſſe eſt. Aqua vero quae ſimul mazam ſubiit inducta refrigerat. Quae igitur in alvi profluvii aut alterius ejusmodi caliditatis profuſione ſiccare aut refrigerare oportet, haec maza efficiet. At ſicca intrita exſiccat quidem, non aeque tamen, propterea quod vehementer condenſata eſt, alimentum vero plurimum corpori impertit, cum nimirum ſenſim eliquatae alimentum viae excipiant. Per alvum igitur modo demittitur, flatum tamen nimime excitat, neque ructus adfert. Quae autem jampridem ſubacta et intrita eſt, nutrit quidem minus, ſed alvum magis movet et inflat. Cyceon ſolus aqua temperatus refrigerat et nutrit, cum vino autem calefacit et ſiſtit. Cum melle minus quidem calefacit et nutrit, magis vero alvum ſubducit, ſi mel ſincerum non fuerit, alioqui alvum non ciet, ſed ſiſtit. Cum lacte autem omnes bene quidem nutriunt,

Ed. Chart. VI. [466.] Foes. I. 555. 556. Ed. Lind. I. (216. 217.)

τες, πλὴν ἀλλὰ τὸ μὲν οἶον ἵστησι, τὸ δὲ αἴγειον μᾶλλον διαχωρέει, τὸ βόειον ἧσσον, τὸ δὲ ἵππειον καὶ τὸ ὄνειον μᾶλλον διαχωρέει. || πυροὶ ἰσχυρότεροι κριθῶν καὶ τροφιμώτεροι, διαχωρέουσι δὲ ἧσσον καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ χυλός. ἄρτος δὲ ὁ μὲν συγκομιστὸς ξηραίνει καὶ διαχωρέει, ὁ δὲ καθαρὸς τρέφει μὲν μᾶλλον, διαχωρέει δὲ ἧσσον. αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων ὁ μὲν ζυμίτης κοῦφος καὶ διαχωρέει. καὶ κοῦφος μέν ἐστιν ὅτι ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ὀξέος τὸ ὑγρὸν προσανάλωται, ὅπερ ἐστὶν ἡ τροφή· διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. ὁ δὲ ἄζυμος διαχωρέει μὲν ἧσσον, τρέφει δὲ μᾶλλον. ὁ δὲ τῷ χυλῷ πεφυρημένος κουφότερος καὶ τρέφει ἱκανῶς καὶ διαχωρέει. τρέφει (217) μὲν ὅτι καθαρὸς, κοῦφος δέ ἐστιν ὅτι τῷ κουφοτάτῳ πεφύρεται καὶ ἐζύμωται ὑπὸ τούτου καὶ πεφύρωται. διαχωρέει δὲ ὅτι τῷ γλυκεῖ καὶ διαχωρητικῷ τοῦ πυρὸς συμμέμικται, αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων οἱ μέγιστοι τροφιμώτατοι, διότι ἥκιστα ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ὑγρόν. καὶ οἱ ἰπνῖται ἄρτοι τροφιμώτεροι τῶν ἐσχαριτῶν καὶ ὀβελιέων, διότι ἧσσον ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρός. οἱ δὲ κλιβανῖται καὶ οἱ

verumtamen ovillum alvum sistit, caprinum vero magis alvum subducit, bubulum minus, equinum et asininum per alvum magis demittitur. Triticum hordeo quidem est valentius et magis nutrit, minus autem alvum subducit tum ipsum tum succus. Panis ex farina integra nec excussa siccat et alvum subducit. Purus vero plus quidem nutrit, minus vero alvum dejicit. Ex panibus autem fermentatus quidem levis est et per alvum secedit. Ac levis quidem est, quoniam fermenti acore humidum consumptum est, quod in alimentum transit. Secedit autem quia cito coquitur. At non fermentatus minus quidem alvum dejicit, plus vero nutrit. Ex succo autem subactus levior est, abunde nutrit et per alvum demittitur. Nutrit quidem quia purus. Levis vero est quod levissimo subactus fit et ab eodem fermentatus et tostus. Per alvum autem secedit, quod dulci et alvum subducenti tritici parti commixtus sit. Ex panibus item maximi plurimum habent alimenti, quod humidum ab igne minime exuratur. Et furnacei panes magis nutriunt quam

ἐγκρυφίαι ξηρότατοι, [467] οἱ μὲν διὰ τὴν σποδὸν, οἱ δὲ διὰ τὸ ὄστρακον ἐκπινόμενοι τὸ ὑγρόν· οἱ δὲ σεμιδαλῖται ἰσχυρότατοι πάντων τούτων. ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ οἱ ἐκ τοῦ χόνδρου καὶ τρόφιμοι σφόδρα, πλὴν οὐ διαχωρέουσιν ὁμοίως. ἄλητον καθαρὸν πινόμενον ἐν ὕδατι ψύχει. καὶ πλῦμα σταιτὸς ἐπὶ πυρὶ, πιτύρων χυμὸς ἑφθὸς κοῦφος διαχωρέει. τὰ δὲ ἐν γάλακτι διδόμενα ἄλητα διαχωρέει μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὕδατι διὰ τοὺς ὀῤῥούς. καὶ μάλιστα ἐν τῇσι διαχωρητικοῖσιν. ὁκόσα δὲ ξὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ ἕψηται ἢ ὀπτῆται ἐξ ἀλήτων, πάντα καυσώδεα καὶ ἐρευγμώδεα· ἐρευγμώδεα μὲν ὅτι τρόφιμα ἐόντα οὐ διαχωρητικά ἐστι, καυσώδεα δὲ διότι λιπαρὰ ἐόντα καὶ γλυκέα καὶ ξύμφορα ἀλλήλοις, οὐ τῆς αὐτῆς καθεψήσιος δεόμενα ἐν τῷ αὐτῷ ἐστί. σεμίδαλις καὶ χόνδρος ἑφθὸς ἰσχυρὰ καὶ τρόφιμα, οὐ μέντοι διαχωρέει. ἡ τρύγις κουφοτέρα πυρῶν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γενό(218)μενα ὁμοίως, ἐκ τῶν πυρῶν, καὶ διαχωρητικὰ μᾶλλον. ὁ βρόμος ὑγραίνει καὶ

qui in foro aut vera assati sunt, quod minus ab igne exurantur. Testacei vero et subcineritii siccissimi, hi quidem propter cinerem, illi vero propter testam humido exucto. Similaginei autem horum omnium validissimi sunt, multoque magis qui ex alica parantur et admodum nutriunt, verum non aeque subducunt. Farina pura ex aqua pota refrigerat, et lotura farinae aqua maceratae et subactae igne cocta. Fursurum succus coctus levis alvum subducit. At farinae ex lacte exhibitae propter serum magis per alvum secedunt quam quae ex aqua, praecipueque si cum alvum dejicientibus misceantur. Quae vero cum melle aut oleo incoquuntur aut assantur, omnes aestum et ructum excitant. Ructum quidem, quod cum multum alimentum exhibeant, per alvum minime secedunt. Aestum vero, quod cum pingues et dulces existant, et inter se conveniant, neque ejusdem cocturae indigeant, in eodem sunt. Similago et alica cocta validum et multum alimentum exhibent, non tamen per alvum secedunt. Tragus sive olyra tritico levior, et quae ex ea conficiuntur, his similiter quae ex tritico parantur, magis ta-

ψύχει ἐσθιόμενος καὶ ῥόφημα γενόμενος. τὰ πρόσφατα ἄλφιτα καὶ ἄλητα ξηρότερα τῶν παλαιῶν, ὅτι ἔγγυον τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἐργασίης εἰσί. παλαιούμενα δὲ τὸ μὲν θερμὸν ἐκπνέει, τὸ δὲ ψυχρὸν ἐπάγεται. ἄρτοι θερμοὶ μὲν ξηραίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἧσσον. ἰσχνασίην δέ τινα παρέχουσιν. κύαμοι, τρόφιμόν τι καὶ στατικὸν καὶ φυσῶδες. φυσῶδες μὲν ὅτι οὐ δέχονται οἱ πόροι τὴν τροφὴν ἄλλην ἐπιοῦσαν· στάσιμον δὲ ὅτι ὀλίγην ἔχει τὴν ὑποστάθμην τῆς τροφῆς. οἱ πισσοὶ φυσῶσι μὲν ἧσσον, διαχωρέουσι δὲ μᾶλλον. ὠχροὶ δὲ καὶ δολιχοὶ διαχωρητικώτεροι τουτέων. ἧσσον δὲ φυσώδεα, τρόφιμα δέ. ἐρέβινθοι λευκοὶ διαχωρέουσι καὶ οὐρέονται καὶ τρέφουσι. τρέφει μὲν τὸ σαρκῶδες· οὐρέεται δὲ τὸ γλυκύ. διαχωρέεται δὲ τὸ ἅλμυρον. κέγχρων χόνδροι κυβήρια ξηρὰ καὶ στάσιμα μετὰ σύκων ἰσχυρῶν τοῖσι πόνοισιν. αὐτοὶ δὲ οἱ κέγχροι ἑφθοὶ τρόφιμοι, οὐ μέντοι διαχωρέουσιν. φακοὶ δὲ καυσώδεες καὶ ταραχτικοί. καὶ οὔτε διαχωρέει οὔθ' ἵστησιν. ὄροβοι, στάσιμον καὶ ἰσχυρὸν καὶ παχύνει καὶ πληροῖ καὶ

men per alvum fecedunt. Avena in cibo et forbitione fumpta humectat et refrigerat. Recentes farinae craffiores et tenuiores, vetuftis ficciores, quod igni et operationi viciniores exiftunt. Quae ubi vetuftae funt calor expirat, frigiditas vero inducitur. Panes calidi quidem ficcant, frigidi vero minus, gracilitatem tamen quandam inferunt. Fabae alimentum quoddam alvum fiftens et flatuofum exhibent. Flatuofum quidem, quoniam meatus aliud fuperingeftum alimentum non excipiunt. Alvum autem fiftens, quoniam totam alimenti fecem continet. Pifa minus quidem inflant, magis autem alvum dejiciunt. Ervilia et phafeoli his magis alvum dejiciunt, minus inflant et probe nutriunt. Cicer album alvum et urinam movet et nutrit. Nutrit quidem quod carnofum eft, dulce per urinam redditur falfuginofum per alvum demittitur. Milii grana et farinae ficcant et alvum fiftunt, et cum ficubus vehementibus doloribus fuccurrunt. Milium autem coctum nutrit, minime tamen per alvum fecedit. Lentes aeftuofae funt et turbant, et neque alvum dejiciunt neque fiftunt. Ervum alvum fiftit et vali-

Ed. Chart. VI. [467. 468.] Foes. I. 356. 357. Ed. Lind. I. (218. 219)

εὔχρουν ποιέει τὸν ἄνθρωπον. λίνου καρπὸς ἐσθιόμενος στάσιμον· ἔχει δέ τι καὶ ψυκτικόν. ὁρμίνου καρπὸς παραπλήσια τῷ λίνῳ διαπρήσσεται. θέρμοι φύσει μὲν ἰσχυρὸν καὶ θερμὸν, διὰ δὲ τὴν ἐργασίην κουφότερον καὶ ψυκτικώτερόν ἐστι καὶ διαχωρέει. ἐρύσιμον ὑγραίνει (219) καὶ διαχωρέει. σικύου σπέρμα διουρέεται μᾶλλον ἢ διαχωρέει, πληροῖ δὲ καὶ παχύνει. διαχωρέει μὲν διὰ τὸ ἄχυρον τὸ ἔξω. πληροῖ δὲ καὶ παχύνει διὰ τὴν σάρκα. || πεπλυμένον δὲ διαχωρέει μὲν ἧσσον δὲ, παχύνει δὲ καὶ πληροῖ μᾶλλον. ὑγραίνει δὲ καὶ καίει διὰ τὸ λιπαρὸν καὶ πῖον. κνίκος διαχωρέει, μήκων στάσιμον, μᾶλλον δὲ ἡ μέλαινα μήκων, ἀτὰρ καὶ ἡ λευκή· τρόφιμον δὲ καὶ ἰσχυρόν. τουτέων δὲ ἁπάντων οἱ χυμοὶ τῆς σαρκὸς διαχωρητικοί. δεῖ οὖν ἐργασίῃ φυλάσσειν ὁκόσα μὲν βούλει ξηραίνειν, τοὺς χυμοὺς ἀφαιροῦντα τῇ σαρκὶ χρῆσθαι· ὁκόσα δὲ διαχωρέειν, τῷ μὲν χυμῷ πλείονι, τῇ δὲ σαρκὶ ἐλάσσονι καὶ εὐχυμοτέρῃ. [468] περὶ δὲ ζώων τῶν ἐσθιομένων ὧδε χρὴ γινώσκειν. βόεια κρέα ἰσχυρὰ καὶ στάσιμα

dum est, incrassat, explet et bonum colorem homini conciliat. Lini semen in cibo sumptum alvum sistit et aliquantulum refrigerat. Hormini semen eadem quae lini semen efficit. Lupini natura validi et calidi praeparatione tamen leviores et frigidiores evadunt, et per alvum secedunt. Irio humectat et alvum dejicit. Cucumeris semen urinam magis quam alvum movet, implet autem et incrassat. Alvo quidem secedit propter exterius putamen, carne vero implet et incrassat. Lotum vero alvum minus dejicit, incrassat autem et explet magis, humectat vero et urit quia pingue et oleosum. Cuicus autem dejicit. Papaver sistit idque nigrum praestat magis, quod et album facit, potenter autem nutrit. Horum omnium succus magis quam caro alvum movet. Haec igitur in praeparatione adhibenda cautio, ut in quibus siccare velis, in iis succo detracto carne utaris, in quibus vero alvum movere, succo plurimo et carne pauciore ac bene succulenta. De animalibus autem quae in cibum veniunt sic sentiendum. Carnes bubulae validae sunt et al-

καὶ δύσπεπτα τῇσι κοιλίῃσι, διότι παχύαιμον καὶ πουλύαιμόν ἐστι τοῦτο τὸ ζῶον. καὶ τὰ κρέα βαρέα ἐς τὸ στόμα καὶ αὐταὶ αἱ σάρκες καὶ τὸ αἷμα καὶ τὸ γάλα. ὁκόσων δὲ τὸ γάλα λεπτὸν καὶ τὸ αἷμα ὅμοιον, καὶ αἱ σάρκες παραπλήσιοι. τὰ δὲ αἴγεια κρέα κουφότερα τουτέων καὶ διαχωρέει μᾶλλον. τὰ δὲ ὕεια ἰσχὺν μὲν τῷ σώματι ἐμποιέει μᾶλλον τουτέων, διαχωρέει δὲ ἱκανῶς διότι λεπτὰς τὰς φλέβας ἔχει καὶ ὀλιγαίμους, σάρκα δὲ πολλήν. τὰ δὲ ἄρνεια κουφότερα τῶν ὀΐων καὶ τὰ ἐρίφεια τῶν αἰγείων, διότι ἀναιμότερα καὶ (220) ὑγρότερα. ξηρὰ γὰρ καὶ ἰσχυρὰ φύσει ὄντα τὰ ζῶα. ὁκόταν μὲν ἁπαλὰ ᾖ, διαχωρέει, ὁκόταν δὲ αὐξηθῇ, οὐχ ὁμοίως. καὶ τὰ μόσχεια τῶν βοείων ὡσαύτως, τὰ δὲ χοίρεια τῶν συείων βαρύτερα. φύσει γὰρ εὔσαρκον ὂν τὸ ζῶον καὶ ἄναιμον ὑπερβολὴν ἐργασίης ἔχει τέως ἢν νέον ᾖ. ὁκόταν οὖν πόροι μὴ δέχωνται τὴν τροφὴν ἐπιοῦσαν, ἐμμένον θερμαίνει καὶ ταράσσει τὴν κοιλίην. τὰ δὲ ὄνεια διαχωρέει. καὶ τῶν πώλων

vum sistunt, nec facile in ventriculis concoquuntur, quoniam crassi et multi sanguinis est hoc animal. Et carnes ore sumptae graves sunt, eaedemque et sanguis et lac. Quorum autem animalium lac tenue est et sanguis similiter, eorum quoque carnes consimiles existunt. Caprinae carnes his leviores sunt et magis alvum dejiciunt. Suillae his quidem magis corpus roborant, et abunde alvum dejiciunt, propterea quod tenues paucumque sanguinem continentes venas hoc animal habet, multam vero carnem. Agninae ovillis sunt leviores et hoedinae caprinis, quia exangues magis et humidae. Sicca enim et valida natura animantia cum quidem tenera sunt per alvum secedunt, cum vero adoleverint, non item. Vitulinae carnes ad bubulas eodem se habent modo. At porcellorum carnes suillis sunt graviores. Hoc enim animal natura carnosum et exangue, quamdiu tenellum est superabundantem habet humiditatem. Cum ergo superingestum alimentum meatus non suscipiant, id quod remanet ventrem calefacit et turbat. Carnes asininae per alvum secedunt, sed pullorum praesertim, et equinae sunt

ἔτι μᾶλλον καὶ τὰ ἵππεια κουφότερα. κύνεια δὲ θερμαίνει καὶ ξηραίνει καὶ ἰσχὺν ἐμποιέει, οὐ μέντοι διαχωρέει· σκυλάκια δὲ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. συὸς ἀγρίου ξηραίνει καὶ ἰσχὺν παρέχει καὶ διαχωρέει. ἐλάφου δὲ ξηραίνει, ἧσσον δὲ διαχωρέει, οὐρέεται δὲ μᾶλλον. λαγῷα ξηρὰ καὶ στάσιμα, οὔρησιν δέ τινα παρέχει. ἀλωπέκων δὲ ὑγρότερα καὶ ἐχίνων χερσαίων οὐρητικὰ, ὑγραίνει δέ. περὶ δὲ ὀρνίθων ὧδε ἔχει. σχεδόν τι πάντα τὰ ὀρνίθια ξηρότερα ἢ τὰ τετράποδα. ὁκόσα γὰρ κύστιν οὐκ ἔχει οὔτε οὐρέει οὔτε σιαλοχοέει, πάντως ξηρά. διὰ γὰρ θερμότητα τῆς κοιλίης ἀναλίσκεται τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος ἐς τὴν τροφὴν τῷ θερμῷ, ὥστε οὔτε οὐρέεται οὔτε σιαλοχοέει. ὅτῳ δὲ μὴ ἔνεισι τοιαῦται ὑγρασίαι, ξηραίνειν ἀνάγκη. ξηρότατον μὲν οὖν (221) κρέας φάσσης, δεύτερον περιστερᾶς, τρίτον πέρδικος καὶ ἀλεκτρυόνος καὶ τρυγόνος. ὑγρότατον δὲ χηνός. ὅσα δὲ σπερμολογέει, ξηρότερα τῶν προτέρων. νήσσης δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὁκόσα ἐν ἕλεσι διαιτῆται, ἢ ἐν ὕδασι, πάντα ὑγρά. τῶν δὲ ἰχθύων ξηρότατοι μὲν οὗτοι,

leviores. Caninae calefaciunt et ficcant roburque inferunt, non tamen per alvum fecedunt. Catulinae vero humectant et alvum dejiciunt. Sylveftris fuis caro ficcat, robur affert et alvum dejicit. Cervi ficcat et minus alvum dejicit, magis autem urinam provocat. Leporina ficca eft et alvum moratur. Urinam tamen quodammodo ciet. Vulpina humidior eft. Erinaceorum terreftrium carnes urinam provocant et humidiores funt. At vero de volucribus fic fe res habet. Omnia fere volucrum genera quadrupedibus ficciora exiftunt. Nam quae veficam non habent, neque urinam reddunt, neque falivam fundunt, prorfus ficca funt. Veneris enim caliditate corporis humiditas in caloris alimentum abfumitur, atque idcirco neque urinam reddunt, neque falivam fundunt. Cui autem ejusmodi humiditates defunt, id ipfum ficcare neceffe eft. Palumbis igitur caro ficciffima, deinde columbae, tertio loco perdicis et galli ac turturis, anferis vero maxime humida. Quae antem femina legunt prioribus ficciores funt. Anatis vero carnes et reliquarum avium quae in paludibus aut aquis degunt, omnes

σκορπίος, δράκων, καλλιώνυμος, κόκκυς, γλαῦκος, πέρκη, θρίσσα. κοῦφοι δὲ οἱ πετραῖοι σχεδόν τι πάντες, οἷον κίχλη, φυκὶς, ἐλεφιτὶς, κωβιός. οἱ τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ προῤῥηθέντες κουφότεροι τῶν πλανήτων. ἅτε γὰρ ἀτρεμίζοντες, οὗτοι ἀραιὴν τὴν σάρκα καὶ κούφην ἔχουσιν. οἱ δὲ πλανῆται καὶ κυματόπληγες τεθρυμμένοι τῷ πόνῳ στερεωτέρην τὴν σάρκα ἔχουσιν. νάρκαι δὲ καὶ ῥίναι καὶ ψῆσσαι καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς ἐλαφρότερα. ὁκόσοι δὲ τῶν ἰχθύων ἐν τοῖσι πηλώδεσι καὶ ὑδρηλοῖσι χωρίοισι τὰς τροφὰς ἔχουσιν, οἷον κέφαλοι, κεστραῖοι, ἐγχέλυες, καὶ οἱ λοιποὶ τοιοῦτοι βαρύτεροι, διότι ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ἐν τουτέοισι φυομένων τὰς τροφὰς ἔχουσιν. ἀφ᾽ ὅτων καὶ τὸ πνεῦμα εἰσιὸν ἐς τὸν ἄνθρωπον βλάπτει καὶ βαρύνει. οἱ δὲ ποτάμιοι καὶ λιμναῖοι ἔτι βαρύτεροι τουτέων. || πολύποδες δὲ καὶ σηπίαι καὶ τὰ τοιαῦτα οὔτε κοῦφα ὡς δοκέει ἐστὶν οὔτε διαχωρητικὰ, [469] διὸ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς βαρύνουσιν ἐσθιόμενοι, πλὴν οἱ ζωμοὶ τουτέων διαχωρέουσι. τὰ δὲ κογχύλια οἷον πῖναι, πορφύραι, λεπάδες, κήρικες, ὄστρεα, αὐτὰ μὲν ξηρὰ,

humidae existunt. Ex piscibus siccissimi quidem scorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thrissa. Leves vero saxatiles fere omnes, velut turdus, phycis, elephitis, gobio. Hi omnes et praedicti erronibus leviores sunt. Cum enim quiescant, raram et levem carnem habent. Errores autem et undas verberantes laboribus attriti, solidiorem carnem obtinent. Torpedines et squatinae ac rhombi et ejuscemodi leviores sunt. Qui vero piscis coenosis et aquosis locis cibum capiunt, velut capitones, mugiles anguillae et reliqui id genus graviores existunt, quod ab aqua et luto et his quae illic producuntur nutriuntur, ex quibus et spiritus haustus hominem laedit et aggravat. Fluviatiles autem et lacustres, his etiam graviores sunt. Polypi vero et sepiae atque ejusmodi neque leves sunt, ut videntur, neque alvum dejiciunt, idcircoque si edantur, oculos gravant, illorum tamen jus alvum movet. Conchylia vero velut pinnae, purpurae, patellae, buccinae, ostrea, ea quidem sicca

οἱ δὲ (222) χυμοὶ τούτων διαχωρητικοί. μύες δὲ καὶ κτένες καὶ τελίναι τουτέων μᾶλλον διαχωρέουσιν. αἱ δὲ κνίδαι μάλιστα καὶ τὰ σελάχεα ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. τῶν δὲ ἐχίνων τὰ ὠὰ καὶ τὸ ὑγρὸν καράβου. μῦες, καὶ ἄρκοι, καὶ καρκῖνοι μᾶλλον μὲν οἱ ποτάμιοι, ἀτὰρ καὶ οἱ θαλάσσιοι διαχωρέει καὶ οὐρέεται. οἱ τάριχοι ξηραίνουσι καὶ ἰσχναίουσι. τὰ δὲ πλείονα καὶ διαχωρέει ἐπιεικῶς. ξηρότατοι μὲν τῶν ταρίχων οἱ θαλάσσιοι, δεύτεροι οἱ ποτάμιοι, ὑγρότατοι δὲ οἱ λιμναῖοι, αὐτέων δὲ τῶν ταρίχων οἱ λεγόμενοι πέρκαι ἰχθύες ἰσχυρῶς ξηρότεροι. τῶν δὲ ζώων τῶν τιθασσῶν, τὰ ἐλόνομα καὶ ἀγρόνομα τῶν ἔνδον τρεφομένων ξηρότερα, ὅτι πονοῦντα ξηραίνεται, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους, καὶ τῷ πνεύματι ξηροτέρῳ τρέφεται. τὰ δὲ ἄγρια τῶν ἡμέρων ξηρότερα, καὶ τὰ ὠμοφάγα καὶ τὰ ὑλοφάγα καὶ τὰ ὀλιγοφάγα τῶν πολυφάγων, καὶ τὰ καρποφάγα τῶν ποηφάγων, καὶ τὰ καρποφάγα τῶν μὴ καρποφάγων, καὶ τὰ ὀλιγόποτα τῶν πολυπότων, καὶ τὰ πολύαιμα τῶν ἀναίμων καὶ ὀλιγαίμων, καὶ

ſunt, horum autem ſucci alvum movent. Mytuli, pectines et telinae his magis per alvum ſecedunt. Urticae et qui cartilaginei ſunt generis maxime humectant et alvum dejiciunt. Erinaciorum ova et locuſtarum humor, musculi, urſi, cancri, praeſertim fluviatiles, ſed et marini alvum movent et urinam provocant. Sale conditi ſiccant et attenuant, plerique etiam leniter alvum dejiciunt. Ex ſalitis ſiccilſimi quidem marini, deinde fluviatiles, paluſtres maxime humidi. Inter ſale conditos pisces qui percae nominantur potenter ſiccant. Ex cicuratis autem animalibus quae in ſilvis et agris pascuntur, iis quae domi nutriuntur ſunt ſicciora, quia laborando a ſole et frigore reſiccantur et ſicciore ſpiritu nutriuntur. Fera etiam animalia manſuetis ſicciora et crudivora, quaeque ſilvarum materia pascuntur et quae parum edunt, multum edentibus ſicciora, quaeque foeno ad paſtum utuntur, iis quae herbis; item quae fructibus edunt, iis quae minime fructibus victitant, quaeque parum bibunt, iis quae multum, et quae multo ſanguine

Ed. Chart. VI. [469.] Foes. I. 358. Ed. Lind. I. (222: 225.)
τὰ ἀκμάζοντα μᾶλλον ἢ τὰ λίην παλαιὰ καὶ τὰ νέα καὶ τὰ ἄρσενα τῶν θηλείων, καὶ τὰ ἄνορχα τῶν ἐνόρχων, καὶ τὰ μήλανα τῶν λευκῶν, καὶ τὰ δασέα τῶν ψιλῶν. τὰ δ' ἐναντία ὑγρότερα. αὐτῶν δὲ τῶν ζώων ἰσχυρότεραι μὲν αἱ σάρκες αἱ κάλλιστα πονοῦσαι καὶ ἐναιμόταται ἐν οἷσι κατακλίνεται, κουφόταται δὲ τῶν σαρκῶν καὶ ἥκιστα πονοῦσαι καὶ ἐκ (223) τῆς σκιῆς καὶ ὅσαι ἐσώταται τοῦ ζώου. τῶν δὲ ἀναίμων ἐγκέφαλος καὶ μυελὸς ἰσχυρότατα. κουφότατα δὲ τὰ ὑπογάστρια, μύες, κτένες, πόδες. τῶν δὲ ἰχθύων ξηρότατά ἐστι τὰ ἄνω, κουφότατα δὲ τὰ ὑπογάστρια, καὶ κεφαλαὶ ὑγρότεραι διὰ τὴν πιμελὴν καὶ τὸν ἐγκέφαλον. τὰ ᾠὰ δὲ ὀρνίθων ἰσχυρὸν μέν τι ἔχουσι καὶ τρόφιμον καὶ φυσῶδες, ἰσχυρὸν μὲν, ὅτι γένεσις ἐστὶ ζώου, τρόφιμον δὲ ὅτι γάλα ἐστὶ τοῦτο τῷ νεοττῷ, φυσῶδες δὲ ὅτι ἐκ μικροῦ ὄγκου εἰς πολὺ διαχέεται. ὁ τυρὸς ἰσχυρὸν καὶ καυσῶδες καὶ τρόφιμον. ἰσχυρὸν μὲν ὅτι ἔγγιστα γενέσιος. τρόφιμον δὲ ὅτι τοῦ γάλακτος τὸ σαρκῶδες ἐστὶν ὑπόλειπον. καυσῶδες δὲ

abundant, exanguibus et paucum fanguinem habentibus, et quae in aetatis vigore funt conftituta, potius quam admodum vetufta et juvencula, et mascula quam feminea, et caftrata quam non caftrata, nigra quam alba, et hirfuta quam nuda. His vero contraria humidiora. Animalium autem ipforum carnes validiffimae quidem quae optime laborant et fanguine abundant et fupra quas recumbunt. Leviffimae vero quae minime laborant et in umbra latent, et in intimis animalis partibus fitae funt. Exanguium autem validiffimae cerebrum et medulla. Leviffimae quae funt in ventre inferiore, musculi, pectines, pedes. Piscium ficciffimae funt partes fuperiores, leviffimae ventris inferioris, et capita humidiora, propter pinguedinem et cerebrum. Volucrum ova validum quid et nutriens et inflans habent. Validum quidem, quoniam animalis generationem continent. Nutriens vero, quod hoc in pullo lactis rationem habeat. Inflans autem, quia ex parva mole in multam diffundantur. Cafeus validus eft, aeftuofus et alit. Validus quidem, quod generarationi fit proximus. Alit vero, quia lactis carnofa pars in

ἔτι λιπαρόν. στάσιμον δὲ ὅτι ὀπῷ καὶ πυτύῃ ξυνέστηκεν. ὕδωρ ψυκτικόν. οἶνος θερμὸν καὶ ξηρόν. ἔχει δέ τι καὶ καθαρτικὸν ἀπὸ τῆς ὕλης. τῶν δὲ οἴνων οἱ μέλανες καὶ αὐστηροὶ ξηρότεροι καὶ οὐ διαχωρεῦνται οὔτε οὐρέονται οὔτε πτύουσι. ξηραίνουσι δὲ καὶ τὴν θερμασίην τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος καταναλίσκοντες. οἱ δὲ μαλακοὶ μέλανες ὑγρότεροι καὶ φυσῶσι καὶ διαχωρέουσι μᾶλλον. οἱ δὲ γλυκέες μέλανες ὑγρότεροι. θερμαίνουσι δὲ καὶ φυσῶσιν ὑγρασίην ἐμποιεῦντες. οἱ δὲ λευκοὶ καὶ αὐστηροὶ θερμαίνουσιν, οὐρέονται δὲ μᾶλλον ἢ διαχωρέουσιν. οἱ νέοι μᾶλλον τῶν οἴνων διαχωρέουσιν, διότι ἐγγυτέρω τοῦ γλεύκεος εἰσὶ καὶ τρόφιμοι, καὶ οἱ ὄζοντες τῶν ἀνόσμων τῆς αὐτῆς ἡλικίης διότι εὐπε(224) πτέστεροί εἰσι, καὶ οἱ παχέες τῶν λεπτῶν. οἱ δὲ λεπτοὶ γλυκέες οὐρέονται μᾶλλον καὶ διαχωρέουσι, καὶ ὑγραίνουσι τὸ σῶμα, [470] καὶ τὸ αἷμα ἀσθενὲς ποιέουσιν, αὔξοντες δὲ τὸ ἀντίπαλον τοῦ σώματος αἷμα ἐν τῷ σώματι. γλεῦκος φυσᾷ καὶ ὑπάγει καὶ ἐκταράσσεται ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ διαχωρέει. φυσᾷ μὲν ὅτι θερμαίνει, ὑπάγει δὲ ἐκ τοῦ σώ-

eo remanet. Aestuosus est quia pinguis. Alvum autem sistit, quia ex succo et coagulo constat. Aqua refrigerat. Vinum calidum et siccum habet et purgans quiddam a materia. Vina nigra et austera sicciora sunt, neque per alvum secedunt, neque urinam aut sputum movent, sed corporis humiditatem absumendo siccant et caliditatem inferunt. Mollia nigra humidiora sunt et flatus excitant alvumque magis dejiciunt. Dulcia nigra humidiora sunt, calefaciunt autem et inflant cum humiditatem inducunt. Alba vero et austera calefaciunt, magis autem urinam movent quam alvum dejiciant. Vina recentia alvum magis movent, quod musto sint propiora, et nutriunt item odora magis quam inodora ejusdem aetatis, quia facilius concoquuntur, et crassa quam tenuia. At tenuia dulcia urinam magis et alvum movent, corpusque humectant et sanguinem imbecillum reddunt, cum adversarium corpori sanguinem augeant. Mustum flatum movet et subducit, turbationemque in ventre suo fervore excitat alvumque dejicit. Flatum quidem movet quod calefaciat, e

Ed. Chart. VI. [470.] Foes. I, 358. 359. Ed. Lind. I. (224. 225.)

ματος, ὅτι καθαίρει· ταράσσει δὲ ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ διαχωρέει. οἱ ὀξυναῖοι οἶνοι ψύχουσι καὶ ἰσχναίνουσι καὶ ὑγραίνουσι. ψύχουσι μὲν καὶ ἰσχναίνουσι κένωσι τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ τοῦ σώματος ποιεύμενοι. ὑγραίνουσι δὲ ἀπὸ τοῦ ἐσιόντος ὕδατος σὺν τῷ οἴνῳ. ὄξος ψυκτικὸν, διότι τήκον τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι καταναλίσκει. ἵστησι δὲ μᾶλλον ἢ διαχωρέει διότι οὐ τρόφιμον καὶ δριμύ. ἕψημα θερμαίνει καὶ ὑγραίνει καὶ ὑπάγει. θερμαίνει μὲν ὅτι οἰνῶδες, ὑγραίνει δὲ ὅτι τρόφιμον, ὑπάγει δὲ ὅτι γλυκύ. αἱ τρύγες στεμφυλίτιδες ὑγραίνουσι καὶ ὑπάγουσι καὶ φυσῶσι, διότι καὶ τὸ γλεῦκος τὸ αὐτὸ ποιέει. μέλι θερμὸν καὶ ξηρὸν ἄκρητον, σὺν ὕδατι δὲ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει τοῖσι χολώδεσι, τοῖσι δὲ φλεγματώδεσιν ἵστησιν. ὁ δὲ γλυκὺς οἶνος διαχωρέει μᾶλλον τοῖσι φλεγματώδεσιν. περὶ δὲ λαχάνων ὧδε ἔχει. σκόροδον θερμὸν καὶ διαχωρέει καὶ οὐρέεται, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐκ ἀγαθόν. κάθαρσιν γὰρ τοῦ σώματος πουλλὴν ποιεύμενον τὴν ὄψιν ἀπαμβλύνει. διαχωρέει δὲ καὶ (225) οὐρέεται, διὰ τὸ καθαρτικόν. ἑφθὸν ἀσθενέστερον ἢ ὠμόν. φῦσαν δὲ ἐμ-

corpore autem subducit quia purgat, cum vero in ventriculo ferveat, turbationem excitat et alvo secedit. Vina acida refrigerant, extenuant et humectant. Refrigerant quidem et humectant, quod humidum e corpore educant, humectant autem, quod aqua una cum vino ingrediatur. Acetum refrigerat quod corporis humidum colliquando absumat, magis autem alvum sistit quam dejiciat, quia minime alit et acre est. Sapa calefacit, humectat et subducit. Calefacit quidem, quia vinosa, humectat vero, quod nutriat, subducit autem, quia dulcis. Feces vinaceae humectant, subducunt et flatum excitant, quod etiam mustum idem efficiat. Mel calidum et siccum est sincerum, ex aqua vero humectat et biliosis alvum dejicit, pituitosis vero sistit. At vero vinum dulce pituitosis magis per alvum secedit. De oleribus autem sic se res habet. Allium calidum urinam et alvum movet, oculis minime bonum. Cum non multam corporis purgationem faciat, aciem hebetat, alvum autem et urinam ciet, propter vim purgantem coctum crudo imbecillius, flatum an-

ποιέει διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ἐπίτασιν. κρόμυον τῇ μὲν ὄψει ἀγαθὸν, τῷ δὲ σώματι κακὸν, διότι θερμὸν καὶ καυσῶδές ἐστι καὶ διαχωρέει. τροφὴν μὲν οὐδεμίην δίδωσι τῷ σώματι οὐδὲ ὠφελίην. θερμαῖνον δὲ ξηραίνει διὰ τὸν ὀπόν. πράσον θερμαίνει μὲν ἧσσον, οὐρέεται δὲ καὶ διαχωρέει. ἔχει δέ τι καθαρτικόν. ὑγραίνει δὲ καὶ ὀξυρεγμίην παύει. καλὸν δὲ ὕστατον τῶν ἄλλων βρωμάτων ἐσθίειν αὐτό. ῥαφανὶς ὑγραίνει διαχέουσα τὸ φλέγμα τῇ δριμύτητι. τὰ δὲ φύλλα ἧσσον, πλὴν πρὸς τοὺς ἀρθριτικοὺς μοχθηρὸν ἡ ῥίζη. ἐπιπελάζον δὲ καὶ δύσπεπτον. κάρδαμον θερμὸν καὶ τὴν σάρκα τήκον. ἵστησι δὲ φλέγμα λευκὸν, ὥστε στραγγουρίην ἐμποιέειν. νᾶπυ θερμὸν, διαχωρητικὸν δὲ, πλὴν δυσουρέεται καὶ τοῦτο. ἀλλὰ καὶ τὸ εὔζωμον παραπλήσια ποιέει. κορίανον θερμὸν καὶ στατικὸν, καὶ τὴν ὀξυρεγμίην παύει καὶ ὑπνωτικὸν, ἐὰν ὕστατον ἐδεσθῇ. θρίδαξ ψυχρότατον πρὶν τὸν ὀπὸν ἔχειν. ἀσθενείην δέ τινα ποιέει ἐν τῷ σώματι. ἄνηθον θερμὸν καὶ στατικὸν, καὶ πταρμὸν παύει ὀσφραινόμενον. σέλινον οὐρέε-

tem parit propter spiritus vehementiam. Cepa oculorum quidem aciei commoda, corpori vero noxia, quod calida et aestuosa sit, et per alvum secedat. Nullum enim alimentum corpori neque utilitatem praebet, calefaciendo autem exsiccat propter succum. Porrum minus quidem calefacit, urinam vero et alvum movet, habetque vim quandam purgantem, humectat autem et ructum acidum sedat, ipsumque post reliquos cibos comedere praestat. Raphanus humectat pituitam sua acrimonia diffundendo, folia vero minus, nisi in articularibus morbis. Radix vitiosa est quae per summa fluitet et aegre concoquatur. Nasturtium calidum est, carnem liquefacit, pituitam albam sistit proindeque strangu- riam infert. Sinapi calidum est et alvum dejicit, sed et hoc urinae difficultatem parit. Quin et eadem eruca facit. Coriandrum calidum alvum sistit et ructum acidum sedat, somnum conciliat, si postremo loco edatur. Lactuca frigidissima est prius quam succum habeat, imbecillitatem autem quandam corpori infert. Anethum calidum et alvum sistit odoratumque sternutamentum sedat. Apium urinam

Ed. Chart. VI. [470. 471.] Foës. I. 359. Ed. Lind. I. (225. 226.)

ται μᾶλλον ἢ διαχωρέει, καὶ αἱ ῥίζαι μᾶλλον ἢ αὐτὸ διαχωρέουσιν. ὤκιμον ξηρὸν καὶ θερμὸν καὶ στάσιμον. πήγανον οὐρέεται μᾶλλον ἢ διαχωρέει καὶ συστρε(226)πτικόν τι ἔχει καὶ πρὸς τὰ φάρμακα τὰ βλαβερὰ ὠφέλιμον προπινόμενον. ἀσπάραγος ξηρὸν καὶ στάσιμον. ἐλελίσφακον ξηρὸν καὶ στατικόν. στρύχνος ψύχει καὶ ἐξονειρώσσειν οὐκ ἐᾷ. ἀνδράχνη ψύχει ἡ ποταμίη. τεταριχευμένη δὲ θερμαίνει καὶ καθαίρει. καλαμίνθη θερμαίνει καὶ καθαίρει. μίνθη θερμαίνει καὶ οὐρέεται καὶ ἐμέτους ἵστησι, καὶ ἢν πολλάκις ἐσθίῃ τις τὸν σπόρον αὐτοῦ, τήκει ὥστε ῥέειν, καὶ ἐντείνειν κωλύει, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ποιέει. λάπαθον θερμαῖνον διαχωρέει. ἀνδράφαξις ὑγρὸν, οὐ μέντοι διαχωρέει. βλῆτον θερμὸν, οὐ διαχωρητικόν. κράμβη θερμαίνει καὶ διαχωρέει [471] καὶ τὰ χολώδεα ἄγει. τεύτλου ὁ μὲν χυλὸς διαχωρέει, τὸ δὲ λάχανον ἐσθιόμενον ἵστησιν. αἱ δὲ ῥίζαι τῶν τεύτλων διαχωρητικώτεραι. κολοκύντη ψύχει καὶ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. γογγυλὶς καυσώδης· ὑγραίνει δὲ καὶ ταράσσει τὸ σῶμα, οὐ μέν-

magis quam alvum movet, radices etiam magis quam ipſum alvum movent. Ocimum ſiccum eſt, calidum et alvum ſiſtit. Ruta urinam magis quam alvum movet. Quandam etiam cogendi vim habet, et praepota adverſus venena valet. Aſparagus ſiccus eſt et alvum ſiſtit. Salvia ſicca eſt et alvum ſiſtit. Solanum refrigerat et in ſomnis veneris ludibria prohibet. Portulaca fluviatilis refrigerat et ſale condita calefacit et purgat. Calamintha calefacit et purgat. Mentha calefacit et urinam ciet, vomitionemque ſiſtit, ac ſi quis eam ſaepe comedat, ejus genitale ſemen ita colliquefacit ut effluat, et arrigere prohibet corpusque imbecillum reddit. Rumex calefaciendo alvum movet. Atriplex humida eſt, neque tamen alvum dejicit. Blitum calidum neque alvum movet. Braſſica calefacit, per alvum ſecedit et bilioſa educit. Betae ſuccus quidem alvum dejicit, olus autem ipſum cibo ſumptum ſiſtit, radices vero alvum magis movent. Cucurbita refrigerat et humectat alvoque ſecedit. Rapum aeſtuoſum eſt, humectat autem et corpus conturbat, non ta-

τοι διαχωρέει, δυσουρέεται δέ. γλήχων θερμαίνει καὶ διαχωρέει. ὀρίγανον θερμαίνει, ὑπάγει δὲ καὶ τὰ χολώδεα. Θύμβρη παραπλήσια τῷ ὀριγάνῳ διαπρήσσεται. Θύμον θερμὸν διαχωρέει καὶ οὐρέεται. ἄγει δὲ καὶ φλεγματώδεα. ὕσσωπον θερμὸν καὶ φλεγματῶδες. τῶν δὲ ἀγρίων λαχάνων ὁκόσα τῷ στόματι θερματικὰ καὶ εὐώδεα, ταῦτα θερμαίνει καὶ οὐρέεται μᾶλλον ἢ διαχωρέει. || ὁκόσα δὲ ὑγρὴν φύσιν ἔχει καὶ ψυχρὴν καὶ μωρὴν καὶ ὀσμὰς βαρείας ὑποχωρέεται μᾶλλον ἢ οὐρέεται. ὁκόσα δέ ἐστι καὶ στρυφνὰ καὶ αὐ(227)στηρὰ, στάσιμα, ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ εὐώδεα οὐρέεται. ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ ξηρὰ ἐν τῷ στόματι, ταῦτα πάντα ξηραίνει. ὁκόσα δὲ ὀξέα, ψυκτικά. οἱ δὲ χυμοὶ διουρητικοὶ, κρήθμου, σελίνου, σκορόδου ἀποβρέγματα, κυτίσου, μαράθρου, πράσου, ἀδιάντου, στρύχνου, ψύχει, σκολοπέτριον, μίνθη, σέσελι, καυκαλίδες, ὑπερικὸν, κνίδαι, διαχωρητικὰ καὶ καθαρτικὰ, ἐρέβινθοι, φακὴ, κριθαὶ, τεῦτλα, κράμβη, λινόζωστις, ἀκτὴ, κνίκος. ταῦτα πάντα ὑποχωρέεται μᾶλλον ἢ διουρέεται. περὶ

men per alvum secedit, verum urinae difficultatem adfert. Pulegium calefacit et alvum movet. Origanum calefacit, biliosa tamen subducit. Thymbra eadem quae origanum efficit. Thymum calidum alvum et urinam movet et pituitosa educit. Hyssopum calidum et pituitam ducit. Ex agrestibus autem oleribus quae os calefaciunt et odorata sunt, ea calefaciunt et urinam potius quam alvum movent. Quae vero humida sunt natura et frigida ac insipida odoreque gravi, per alvum magis secedunt quam per urinam. Quae acerba et austera, alvum sistunt. Quae acria et odorata, urinam provocant. Quae acria et sicca sunt in ore, ea omnia siccant, quae acida, refrigerant. Hi succi urinam movent, crethmi, apii, allii cremor, cythisi, foeniculi, porri, adianthi, solani, qui et refrigerat. Scolopendrium, mentha, seseli, caucalides, hypericum, urticae, alvum movent et purgant. Cicer, lens, hordeum, beta, brassica, mercurialis, sambucus, cnicus, haec omnia alvum potius quam urinam movent. At vero de fructibus autumnalibus habet se res ad hunc modum. Qui semen quidem inclusum

Ed. Chart. VI. [471.] Foesf. I. 360. Ed. Lind. I. (227. 228.)

δὲ ὀπώρης ὧδε ἔχει. τὰ μὲν ἐγκάρπια διαχωρητικώτερα, τὰ δὲ χλωρὰ τῶν ξηρῶν. ἡ δὲ δύναμις εἴρηται αὐτέων. μόρα θερμαίνει καὶ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. ἄπιοι πέπειροι θερμαίνουσι καὶ ὑγραίνουσι καὶ διαχωρέουσιν. αἱ δὲ σκληραὶ στάσιμοι. ἀχράδες χειμέριοι πέπειροι διαχωρέουσι καὶ τῆς κοιλίης καθαρτικαί. αἱ δὲ ὠμαὶ στάσιμοι. μῆλα γλυκέα δύσπεπτα, τὰ δὲ ὀξέα καὶ πέπονα ἧσσον. κυδώνια στυπτικὰ καὶ οὐ διαχωρέουσιν. οἱ δὲ χυλοὶ τῶν μήλων πρὸς τοὺς ἐμέτους στατικοὶ καὶ οὐρητικοί. καὶ ὀδμαὶ πρὸ τῶν ἐμέτων. τὰ δὲ ἄγρια μῆλα στατικά. ἑφθὰ δὲ ἐσθιόμενα μᾶλλον διαχωρητικά. πρὸς δὲ τὴν ὀρθοπνοίην οἵ τε χυλοὶ αὐτῶν καὶ αὐτὰ πινόμενα ὠφελέει. οὖα δὲ καὶ μέσπιλα καὶ κράνια καὶ ὅση ἄλλη τοιαύτη ὀπώρη στατικὴ καὶ στρυφνή. καὶ ῥοιῆς γλυκείης ὁ (228) χυλὸς διαχωρέει. καυσῶδες δέ τι ἔχει. αἱ οἰνώδεες τῶν ῥοιῶν ἧσσον καυσώδεες. αἱ δὲ ὀξεῖαι ψυκτικώτεραι. οἱ δὲ πυρῆνες πάντων στάσιμοι. σίκυοι ὠμοὶ ψυχροὶ καὶ δύσπεπτοι. οἱ δὲ πέπονες οὐρέονται καὶ διαχωρέονται, φυσώδεες δέ· βότρυες θερμοὶ καὶ ὑγροὶ καὶ διαχωρητικοὶ μάλιστα οἱ λευκοί.

habent, ii alvum magis movent. Virides item magis quam ficci. Horum autem facultas dicta eft. Mora calefaciunt et humectant per alvumque fecedunt. Pira matura alvum dejiciunt eamque purgant, cruda vero fiftunt Mala dulcia aegre concoquunt, acida autem et matura minus Cydonia adftringunt neque alvum dejiciunt. Malorum autem fuccus vomitiones fiftit et urinam promovet, quod et odor ante vomitionem praeftat. Mala filveftria alvum fiftunt, cocta vero cibo fumta magis alvum dejiciunt. Ad eam autem fpirandi difficultatem, cum non nifi erecta cervice fpiritus trahitur, tum eorum fuccus tum ipfa quoque epota juvant. Sorba, mefpila, corna aliique id genus fructus alvum fiftunt et acerbi funt. Mali punici dulcis fuccus alvum dejicit, verum aeftuofum quiddam habet. Mala punica quae vinofo funt fucco minus aeftuofa funt. Acida vero magis refrigerant. At omnium nuclei alvum fiftunt. Cucumeres crudi, frigidi aegreque concoquuntur. Maturi vero urinam et alvum dejiciunt, verum flatus excitant. Uvarum race-

οἱ μὲν οὖν γλυκέες θερμαίνουσιν ἰσχυρῶς, διότι πολὺ ἤδη τοῦ θερμοῦ ἔχουσιν. οἱ δὲ ὀμφακώδεες ἧσσον θερμαίνουσι, καθαίρουσι δὲ μᾶλλον πινόμενοι. σῦκα καὶ σταφίδες καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. σῦκον χλωρὸν ὑγραίνει καὶ διαχωρέει καὶ θερμαίνει. ὑγραίνει μὲν, ὅτι ἔγχυλόν ἐστι, θερμαίνει δὲ διὰ τὸν ὀπὸν, διαχωρέει δὲ διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ ὀποῦ. τὰ πρῶτα τῶν σύκων κάκιστα, ὅτι εἰσὶν ὀπωδέστατα. βέλτιστα δὲ τὰ ὕστατα. τὰ ξηρὰ σῦκα καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. αἱ ἀμυγδαλαῖ καυσώδεες, τρόφιμοι δέ εἰσι διὰ ταῦτα. καυσώδεες μὲν διὰ τὸ λιπαρὸν, τρόφιμοι δὲ διὰ τὸ σαρκῶδες. καὶ κάρυα τὰ στρογγύλα παραπλησίως ταύταις [472] ἔχουσι. τὰ δὲ πλατέα πέπονα τρόφιμα καὶ διαχωρητικά. καθαρὰ δὲ ἐόντα καὶ φῦσαν ἐμποιέουσιν. οἱ δὲ χιτῶνες αὐτέων στάσιμοι, ἄκυλοι καὶ βάλανοι καὶ φηγοὶ στατικὰ ὠμὰ καὶ ὀπτά. ἑφθὰ δὲ ἧσσον. τὰ πίονα τῶν κρεῶν καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. κρέα ταριχηρὰ ἐν οἴνῳ μὲν ὄντα ξηραίνει καὶ τρέφει· ξηραίνει μὲν διὰ τὸν οἶνον, τρέφει δὲ διὰ τὴν σάρκα. ἐν ὄξει δὲ

mi calidi et humidi alvum dejiciunt, praecipue quidem albi. Dulces igitur potenter calefaciunt, quod multum jam calidi obtineant. Immaturi vero minus calefaciunt, potu autem magis purgant. Ficus et uvae passae aestuosae sunt, alvum tamen dejiciunt. Ficus viridis humectat, alvum dejicit et calefacit. Humectat quidem quod succo praegnans sit, calefacit vero propter lac, sed alvum dejicit propter ejusdem dulcedinem. Primae ficus vitiosissimae, quia lacte plenissimae, optimae postremae. Ficus aridae aestuosae alvum tamen dejiciunt. Amygdalae aestuosae sunt et nutriunt his de causis. Aestuosae quidem, quia pingues, nutriunt autem, quia carnosae. Et nuces rotundae his similiter se habent. Latae vero maturae nutriunt et alvum dejiciunt. Purgatae autem etiam flatus pariunt, earum vero tunicae alvum sistunt. Glandes ilignae, quercinae et fagineae, crudae et tostae alvum sistunt, coctae vero minus. Carnes pingues aestuosae, sed alvum dejiciunt. Carnes vino conditae siccant et nutriunt. Siccant quidem propter vinum, nutriunt vero propter carnem. Aceto autem conditae ca-

ταριχευμένα θερμαίνει μὲν, ἧσσον δὲ διὰ τὸ ὄξος. τρέφει δὲ ἱκανῶς. ἐν ἁλσὶ δὲ κρέα ταριχηρὰ τρόφιμα μὲν ἧσσον, διὰ τὸ ἅλες τοῦ ὑγροῦ ἀπεστερημένα, ἰσχναίνει δὲ καὶ ξηραίνει καὶ διαχωρέει ἱκανῶς. τὰς δὲ δυνάμιας ἑκάστων ἀφαιρέειν καὶ προστιθέναι ὧδε χρή. πυρὶ καὶ ὕδατι πάντα ξυνίσταταί καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ ὑπὸ τουτέων αὔξεται καὶ ἐς ταῦτα διακρίνεται. τῶν μὲν οὖν ἰσχυρῶν σιτίων ἑψῶντα πολλάκις καὶ διαψύχοντα τὴν δύναμιν ἀφαιρέειν, καὶ προστιθέναι πάλιν ὧδε χρή. τῶν δὲ ὑγρῶν πυροῦντα καὶ φώζοντα τὴν ὑγρασίην ἐξαιρέεσθαι, τῶν δὲ ξηρῶν βρέχοντα καὶ νοτίζοντα, τῶν δὲ ἁλμυρῶν βρέχοντα καὶ ἑψῶντα, || τῶν δὲ πικρῶν καὶ δριμέων τοῖσι γλυκέσι διακιρνῶντα. τῶν δὲ στρυφῶν τοῖσι λιπαροῖσι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐκ τῶν προειρημένων χρὴ γινώσκειν, ὁκόσα πυρούμενα ἢ φωζόμενα στάσιμά ἐστι μᾶλλον τῶν ὠμῶν, διότι τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀφῄρηταί καὶ τὸ πιμῶδες καὶ τὸ λιπαρόν. ὁκόταν γοῦν ἐς τὴν κοιλίην ἐμπέσῃ, ἕλκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης, ἐπ' αὐτὰ συγκλείοντα τὰ στόματα τῶν φλεβίων ξηραίνοντα

lefaciunt certe, propter acetum tamen minus, sed abunde nutriunt. At sale conditae minus quidem nutriunt humido a sale spoliatae, extenuant tamen et siccant abundeque alvum dejiciunt. Singulorum autem vires ad hunc modum detrahere et adjicere convenit. Cum ex igne et aqua constent cuncta tum animantia tum e terra nascentia, et ex his concrescant ac in eadem resolvantur, valentium quidem cibariorum vim coquendo et refrigerando, saepe detrahere contraque adjicere ad hunc modum oportet. Humidis quidem torrendo et assando humiditatem detrahito, sicca vero macerato et irrigato, salsa macerato et coquito, amara et acria dulcium, acerba vero pinguium mixtura temperato, ac de reliquis omnibus ex praedictis aestimare oportet. Tosta aut assata crudis magis alvum sistunt, quod humidum igneum et pingue ab igne detractum sit. Cum igitur in ventriculum ingesta fuerint, humidum ad se e ventre trahunt, et venarum oscula exsiccando et calefaciendo

Ed. Chart. VI. [472.] Foes. I. 361. Ed. Lind. I. (229. 230.)

καὶ θερμαίνοντα, ὥστε ἵστησι τὰς διεξόδους τοῦ ὑγροῦ. τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀνύδρων καὶ ξηρῶν καὶ πνιγηρῶν χωρίων ἅπαντα ξηρότερα καὶ θερμότερα καὶ ἰσχὺν πλείω παρέχεται ἐς τὸ σῶμα, διότι ἐκ τοῦ ἴσου ὄγκου βαρύτερα καὶ πυκνότερα καὶ πολύνοστά ἐστιν ἢ τὰ ἐκ τῶν ὑγρῶν καὶ ἀρδομένων καὶ ψυχρῶν. ταῦτα δὲ ὑγρότερα καὶ κουφότερα καὶ ψυχρότερα. οὔκουν δεῖ τὴν δύ(230)ναμιν μόνον αὐτέων γνῶναι τοῦ τε σίτου καὶ τοῦ πόματος καὶ τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδος ὁπόθεν εἰσίν. ὁκόταν γοῦν βούλωνται τροφὴν ἰσχυρὰν τῷ σώματι προσενεγκεῖν καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν σίτων, τοῖσι ἐκ τῶν ἀνύδρων χωρίων χρηστέον καὶ σίτοισι καὶ πόμασι καὶ ζώοισιν· ὁκόταν δὲ κουφοτέρῃ τῇ τροφῇ καὶ ὑγροτέρῃ, τοῖσιν ἐκ τῶν ἀρδομένων χρηστέον. τὰ γλυκέα καὶ τὰ δριμέα καὶ τὰ ἁλυκὰ καὶ τὰ πικρὰ καὶ τὰ αὐστηρὰ καὶ σαρκώδεα θερμαίνειν πέφυκε, καὶ ὅσα ξηρά ἐστι καὶ ὅσα ὑγρά. ὁκόσα μὲν οὖν ξηροῦ μέρους πλεῖον ἔχει ἐν αὐτέοισιν, ταῦτα μὲν ξηραίνει καὶ θερμαίνει· ὁκόσα δὲ ὑγροῦ μέρους ἔχει πλέον, ταῦτα πάντα θερμαίνοντα ὑγραίνει καὶ διαχωρέει μᾶλλον ἢ

occludunt, proindeque humoris transitus coarctant. Quae vero locis minime aquosis, siccis et aestuosis proveniunt, ea omnia sicciora et calidiora sunt et robur plurimum corpori exhibent, quod pari mole et copia graviora sunt ac densiora, uberioremque foetum ferunt quam quae [humidis,] riguis et frigidis locis nascuntur. Ea autem humidiora, leviora et frigidiora existunt. Neque igitur solum ipsius cibi et potus et animantium ipsarum, sed et patriae ex qua oriuntur vim nosse oportet. Cum ergo ex iisdem etiam cibis validum alimentum corpori offerre voles, his quae ex locis minime aquosis prodeunt utendum tum cibis tum potionibus tum animantibus. Cum vero levius atque humidius, his quae ex riguis locis nascuntur utendum. Dulcia, acria, salsa, amara, austera et carnosa calefacere solent, tum quae sicca sunt tum quae humida. Quae igitur plus sicci in se habent, ea siccant quidem et calefaciunt. Quae vero plus humidi, haec omnia calefaciendo humectant, et magis quam sicca per

Ed. Chart. VI. [472. 473.] Foes. I. 361. Ed. Lind. I. (230. 231.)
τὰ ξηρά. τροφὴν γὰρ μᾶλλον ἐς τὸ σῶμα διδόντα ἀντίσπασιν ποιέεται ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ ὑγραίνοντα διαχωρέει. ὁκόσα δὲ διαθερμαίνοντα ξηραίνει ἢ σῖτα ἢ ποτὰ, οὔτε πτύσιν οὔτε οὔρησιν οὔτε διαχώρησιν ποιεῦντα ξηραίνει τὸ σῶμα διὰ τάδε. θερμαινόμενον τὸ σῶμα κενοῦται τοῦ ὑγροῦ, τὸ μὲν ὑπ᾽ αὐτέων τῶν σιτίων, τὸ δὲ εἰς τροφὴν τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ καταναλίσκεται, τὸ δὲ διὰ τοῦ χρωτὸς ἐξωθέεται θερμαινόμενον καὶ λεπτυνόμενον. τὰ γλυκέα καὶ τὰ πίονα καὶ τὰ λιπαρὰ πληρωτικά ἐστι, διότι ἐξ ὀλίγου ὄγκου πολύχοά ἐστι. θερμαινόμενα δὲ [473] καὶ διαχεόμενα πληροῖ τὸ θερμὸν ἐν τῷ σώματι καὶ γαληνιάζειν ποιέει. τὰ δὲ ὀξέα καὶ δριμέα καὶ αὐστηρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ συγκομιστὰ καὶ ξηρὰ οὐ πληροῖ, διότι τὰ στόματα τῶν φλεβῶν ἀνέῳξέ τε καὶ διεκάθηρε. καὶ τὰ μὲν ξηραί(231)νοντα, τὰ δὲ δάκνοντα καὶ στύφοντα φρῖξαι καὶ συστῆσαι ἐς ὀλίγον ἐποίησεν ὄγκον τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ σαρκί. καὶ τὸ κενὸν πουλὺ ἐγένετο ἐν τῷ σώματι. ὁκόταν γοῦν βούλῃ ἀπ᾽ ὀλίγων πληρῶσαι ἢ ἀπὸ πλειόνων κενῶσαι, τοῖσι τοιούτοισι χρέεσθαι. τὰ πρόσφατα

alvum secedunt. Nam cum plus corpus nutriant, in ventriculum attrahunt et humectando alvum dejiciunt. Quae vero calefaciendo siccant tum cibi tum potus, neque sputum neque urinam neque alvum cient, et hanc ob causam corpus siccant. Incalescens corpus humido vacuatur partimque ab ipsis cibis, partim etiam a calore animi in alimentum absumitur, partim vero calefactum et attenuatum per cutim foras propellitur. Dulcia, pinguia et oleosa idcirco implent, quia ex modica mole multum diffundunt. Calefacta vero et diffusa calore corpus replent et tranquillum reddunt. Acida autem, acria, austera, acerba et ex toto collata et sicca non implent, ideo quod venarum ora tum aperiunt tum expurgant, et partim quidem siccando, partim vero incidendo et adstringendo horrorem inferunt, et carnis humidum in parvam molem contrahunt, atque ita vacuum multum in corpore oritur. Cum igitur paucis implere vel multis vacuare voles, hisce utitor. Recentia omnia plus caeteris roborant, propterea quod vitae sunt pro-

Ed. Chart. VI. [473.] Foef. I. 361. 362. Ed. Lind. I. (231. 232)

πάντα ἰσχὺν πλείονα παρέχεται τῶν ἄλλων διὰ τόδε ὅτι ἔγγιον τοῦ ζῶντός ἐστι. τὰ δὲ ἕωλα καὶ σαπρὰ διαχωρέει μᾶλλον τῶν προσφάτων, διότι ἔγγιον τῆς σηπεδόνος ἐστί. τὰ δὲ ἔνωμα τροφώδεα καὶ ἐρευγμώδεά ἐστι, διότι δεῖ τῷ πυρὶ κατεργασθῆναι, ταῦτα ἡ κοιλίη διαπρήσσεται ἀσθενεστέρα ἐοῦσα τῶν ἐσιόντων. τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ὑποτρίμμασιν ὄψα σκευαζόμενα καυσώδεα καὶ ὑγρὰ, ὅτι λιπαρὰ καὶ πυρώδεα καὶ θερμὰ καὶ ἀνομοίους τὰς δυνάμιας ἀλλήλοισιν ἔχοντα, ἐν τῷ αὐτέῳ ἵζει. τὰ δὲ ἐν ἅλμῃ βελτίω καὶ οὐ καυσώδεα. περὶ δὲ λουτρῶν ὧδε ἔχει. ὕδωρ πότιμον ὑγραίνει καὶ ψύχει. δίδωσιν γὰρ τῷ σώματι ὑγρασίην. τὸ δὲ ἁλμυρὸν λουτρὸν θερμαίνει καὶ ξηραίνει. φύσει γὰρ ἐὸν θερμὸν ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρόν. τὰ δὲ θερμὰ λουτρὰ νῆστιν μὲν ἰσχναίνει καὶ ψύχει. φέρει γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν τῇ θερμασίῃ. κενουμένης δὲ τῆς σαρκὸς τοῦ ὑγροῦ || ψύχεται τὸ σῶμα, βεβρωκότα δὲ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει διαχέοντα τὰ ὑπερέχοντα ἐν τῷ σώματι εἰς πλείονα ὄγκον. ψυχρὰ δὲ λουτρὰ τοὐναντίον. κενῷ μὲν τῷ σώματι δίδωσι (232) θερ-

pinquiora. At vetuftate marcida, quod ad putredinem magis accedant, recentibus alvum magis dejiciunt. Cruda vero alimentum praebent et ructus excitant, quod quae igne coqui oporteat, ea ventriculus his quae ingeruntur cum debilior exiftat, conficere cogatur. At vero opfonia ex intritis praeparata ideo funt aeftuofa et humida, quod pinguia, ignea et calida et inaequales inter fe vires fortita in eodem refident. Quae vero muria condiuntur, meliora et minime aeftuofa. Balnea autem ad hunc fe habent modum. Aqua potabilis humectat et refrigerat, cum corpori humiditatem exhibeat. Salfum vero balneum calefacit et ficcat. Natura enim calidum humiditatem e corpore trahit. At balnea calida jejunum quidem extenuant et refrigerant. Caliditate enim humidum e corpore tollunt, eoque e carne vacuato corpus refrigeratur. Poft cibum autem calefaciunt et humectant, cum ea quae in corpore fuperfunt in majorem molem diffundunt. Frigida vero balnea contra. Vacuo quidem corpori frigidum calorem quendam impertit, at poft

μόν τι ψυχρόν. βεβρωκότι δὲ ἀφαιρέεται ὑγροῦ ἐόντος καὶ πληροῖ ψυχρὸν ἐὸν τοῦ ὑπάρχοντος ξηροῦ. ἀλουσίη ξηραίνει καταναλισκομένου τοῦ ὑγροῦ, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀναλειφίη. λίπη δὲ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει καὶ μαλάσσει. ἥλιος δὲ καὶ πῦρ ξηραίνει διὰ τάδε. θερμὰ ἐόντα καὶ ξηρὰ ἕλκει τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν, σκιὰ δὲ καὶ ψύχεα τὰ μέτρια ὑγραίνει. δίδωσι γὰρ μᾶλλον ἢ λαμβάνει. ἱδρῶτες πάντες ἀπιόντες καὶ ξηραίνουσι καὶ ἰσχναίνουσιν, ἐκλείποντος τοῦ ὑγροῦ ἐκ τοῦ σώματος. λαγνείη ἰσχναίνει καὶ ὑγραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν διὰ τὸν πόνον καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ψυχροῦ, ἰσχναίνει δὲ διὰ κένωσιν, ὑγραίνει δὲ διὰ τὸ ὑπολειπόμενον ἐν τῷ σώματι τῆς συντήξιος ὑπὸ τοῦ πόνου. ἔμετοι ἰσχναίνουσι διὰ τὴν κένωσιν τῆς τροφῆς, οὐ μέντοι ξηραίνουσιν, ἢν μή τις τῇ ὑστεραίῃ θεραπεύῃ ὀρθῶς, ἀλλ' ὑγραίνουσι διὰ τὴν πλήρωσιν καὶ διὰ τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου. ἢν δέ τις ἐάσῃ ταῦτα καταναλωθῆναι, τῇ ὑστεραίῃ δὲ ἐς τὴν τροφὴν τῷ θερμῷ καὶ τῇ διαίτῃ ἡσύχως προσάγῃ, ξηραίνουσι. κοιλίην δὲ συνεστηκυῖαν λύει ἔμετος, καὶ διαχω-

cibum humiditatem praesentem tollit, et sua frigiditate siccum quod adest auget. Balnei abstinentia consumpta humiditate siccat, eodem sane modo neglecta unctio. At vero unctio calefacit, humectat et emollit. Sol autem et ignis has ob causas siccant, quod calida cum sint et sicca, corporis humiditatem trahunt. Umbra et frigus moderate humectant, plus enim dant quam accipiunt. Sudores omnes exeuntes siccant et attenuant, cum corpus humore destituatur. Veneris usus extenuat, humectat et calefacit. Calefacit quidem ob laborem et frigiditatis excretionem, attenuat autem ob vacuationem, humectat vero propter id quod ex colliquatione a labore in corpore relictum est. Vomitiones extenuant propter alimenti evacuationem, neque tamen siccant, si quis postridie recta curatione utatur, sed propter repletionem et carnis ex labore colliquationem humectant. At si quis haec postridie in alimentum a calore consumi sinat, sensimque ad victus rationem adjiciat, siccant. Alvum autem coactam vomitio solvit et plus aequo fluidam

Ed. Chart. VI. [473. 474.] Foes. I. 562. Ed. Lind. I. (232. 233.)

ῥοῦσαν μᾶλλον τοῦ καιροῦ ἵστησι, τὴν μὲν διυγραίνων, τὴν δὲ ξηραίνων. ὁκόταν μὲν οὖν στῆσαι βούλεται τὴν ταχίστην, φαγόντα χρὴ ἐξεμέειν πρὶν ἂν διυγρανθῆναι τὸ σῖτον, καταςπασθῆναί κάτω καὶ τοῖσι στρυφνοῖσι καὶ τοῖσιν αὐστηροῖσι σιτίοισι μᾶλλον χρέεσθαι· ὁκόταν δὲ λῦσαι τὴν κοιλίην βούληται, ἐνδιατρίβειν ἐν τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλεῖστον χρόνον ξυμφέρει καὶ τοῖσι δριμέσι καὶ ἁλμυροῖσι καὶ (233) λιπαροῖσι καὶ γλυκέσι καὶ τοῖσι σιτίοισι καὶ πόμασι [474] χρέεσθαι. ὕπνοι δὲ νῆστιν μὲν ἰσχναίνουσι καὶ ψύχουσιν, ἢν μὴ μακροὶ ἔωσι κενοῦντες τοῦ ὑπάρχοντος ὑγροῦ· ἢν δὲ μᾶλλον, ἐκθερμαίνοντες συντήκουσι τὴν σάρκα καὶ διαλύουσι τὸ σῶμα διαχέοντες καὶ ἀσθενὲς ποιέουσι. βεβρωκότα δὲ θερμαίνοντες ὑγραίνουσι, τὴν τροφὴν ἐς τὸ σῶμα διαχέοντες. ἀπὸ δὲ τῶν ὀρθρίων περιπάτων ὕπνος μάλιστα ξηραίνει. ἀγρυπνίη δὲ ἐν μὲν τοῖσι σιτίοισι βλάπτει, οὐκ ἐῶσα τὸ σιτίον τήκεσθαι. ἀσίτοισι δὲ ἰσχναίνει μὲν, βλάπτει δὲ ἧσσον. ῥαθυμίη ὑγραίνει καὶ ἀσθενὲς τὸ σῶμα ποιέει. ἀτρεμίζουσα γὰρ ἡ ψυχὴ οὐκ ἀναλίσκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος. πόνος δὲ ξηραίνει

sistit, illam quidem humectando, hanc vero siccando. Cum igitur quis alvum celerrime sistere volet, devoratum cibum prius quam humescat et deorsum detrahatur, evomere oportet et acerbis ac austeris cibariis potius utitor. Ubi autem alvum solvere volet, diutius immorari cibis confert, et acribus ac sallis et pinguibus dulcibusque tum cibariis tum potionibus utendum. Somni in jejuno quidem extenuant et refrigerant non nimis longi eam quae adest humiditatem vacuando. Longiores vero calefaciendo carnem colliquefaciunt, corpusque diffundendo resolvunt et imbecillum reddunt. Post cibum autem calefacientes humectant alimentum in corpus diffundendo. Somnus post matutinas deambulationes maxime siccat. Vigilia post cibos noxia cum cibum colliquescere non sinat, jejunos autem extenuat quidem, at minus laedit. Ocium humectat et corpus imbecillum reddit. Quiescens enim animus corporis humidum minime absumit. Labor siccat corpusque validum efficit. Semel die sumptus cibus extenuat et siccat alvumque sistit,

καὶ τὸ σῶμα ἰσχυρὸν ποιέει. μονοσιτίη ἰσχναίνει καὶ ξηραίνει καὶ τὴν κοιλίην ἵστησι, διότι τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης καὶ τῆς σαρκὸς καταναλίσκεται. ἄριστον δὲ τἀναντία διαπρήσσεται τῇ μονοσιτίῃ. ὕδωρ πόμα θερμὸν ἰσχναίνει. ὡσαύτως δὲ καὶ ψυχρόν. τὸ δὲ ὑπερβάλλον ψυχρὸν καὶ πνεῦμα καὶ τὸ σιτίον καὶ τὸ ποτὸν πήγνυσι τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν σώματι καὶ τὰς κοιλίας ξυνίστησι τῇ πήξει καὶ ψύξει· κρατέει γὰρ τοῦ τῆς ψυχῆς ὑγροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ δὲ πάλιν αἱ ὑπερβολαὶ πηγνύουσι, καὶ τοσοῦτον ὡς μὴ διάχυσιν ἔχειν. ὁκόσα δὲ θερμαίνοντα τὸ σῶμα τροφὴν μὴ διδόντα κενοῖ τοῦ ὑγροῦ τὴν σάρκα μηδ᾽ ὑπερβολὴν ποιέοντα, ψύξιν τῷ ἀνθρώπῳ παραδίδωσι. κινουμένου γὰρ τοῦ ὑπάρχοντος ὑγροῦ, (234) πνεύματος ὑπ᾽ αὐτοῦ πληρούμενον ψύχεται. περὶ δὲ τῶν πόνων ἥντινα ἔχει δύναμιν διηγήσομαι. εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν κατὰ φύσιν, οἱ δὲ διὰ βίης. οἱ μὲν οὖν κατὰ φύσιν αὐτῶν εἰσιν ὄψιος πόνος, ἀκοῆς, φωνῆς, μερίμνης. ὄψιος μὲν οὖν δύναμις τοιαύτη. προσέχουσα ψυχὴ τῷ ὁρεομένῳ κινέεται καὶ θερμαίνεται. θερμαινομένη δὲ ξηραίνεται κεκενωμένου τοῦ ὑγροῦ. διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς ἐσπίπτοντος τοῦ ψόφου σείεται ἡ

quoniam animi calore ventris et carnis humidum absumitur. Prandium vero contraria efficit. Aquae potus calidus extenuat eodemque modo etiam frigidus. At vero plus aequo frigidus tum spiritus tum cibus et potus humidum in corpore congelant, et congelatione ac frigore alvos cogunt, cum animi humiditatem superent. Contraque etiam caloris excessus in tantum cogit ut diffundi nequeat. Quae vero corpus calefaciunt neque alimentum exhibent, carnem humore vacuant, et cum nihil excedant frigiditatem homini praebent. Humiditate enim quae adest agitata, quod ab ipso spiritu repletur, refrigeratur. At vero de laboribus quam habeant facultatem enarrabo. Sunt enim quidam a natura, quidam violenti. Ex his qui sunt a natura, visionis labor, auditionis, vocis, curae. Ac visionis quidem haec est facultas. Cum animus in id quod videtur intentus est, movetur et incalescit. Calefactus vero humido vacuato exsiccatur. Per auditionem autem irrumpente sono animus concutitur

ψυχὴ καὶ πονέει. || πονέουσα δὲ θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται. ὁκόσα ἐν μερίμνῃ ἀνθρώποισι γίνεται, ἡ ψυχὴ καὶ ὑπὸ τουτέων θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται. καὶ τὸ ὑγρὸν καταναλίσκουσα πονέει καὶ λεπτύνει τὰς σάρκας καὶ κενοῖ τὸν ἄνθρωπον. ὁκόσοι δὲ πόνοι φωνῆς, οἷον λέξις ἢ ἀνάγνωσις ἢ ᾠδὴ, πάντες οὗτοι κινέουσι τὴν ψυχήν. κινουμένη δὲ ξηραίνεται καὶ θερμαίνεται. καὶ τὸ ἐν τῷ σώματι ὑγρὸν καταναλίσκει. οἱ δὲ περίπατοι κατὰ φύσιν μὲν εἰσὶ καὶ οὗτοι μάλιστα τῶν λοιπῶν, ἔχουσι δέ τι βίαιον. δύναμις δὲ αὐτέων ἐστὶ τοιήδε. ὁ ἀπὸ δείπνου περίπατος ξηραίνει τήν τε κοιλίην καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν γαστέρα καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν γενέσθαι διὰ τάδε. κινουμένου τοῦ ἀνθρώπου θερμαίνεται καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ σιτία. ἕλκει οὖν τὴν ἰκμάδα ἡ σὰρξ καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν κοιλίην ξυνίστασθαι. τὸ μὲν οὖν σῶμα πληροῦται, ἡ δὲ κοιλίη λεπτύνεται. ξηραίνεται δὲ διὰ τάδε. κινουμένου τοῦ σώματος καὶ θερμαινομένου τὸ λεπτότατον τροφῆς καταναλίσκεται, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ξυμφύτου θερμοῦ, τὸ δὲ σὺν τῷ πνεύματι ἀποκρίνεται ἔξω. τὸ δὲ καὶ οὐρέεται. ὑπολεί(235)πεται δὲ τὸ ξηρότατον ἀπὸ τῶν σιτίων, ὥστε τῇ κοιλίῃ ἀποξηραίνε-

et laborat, laborans vero incalescit et reficcatur. Ex his quae cum cura hominibus contingunt, animus incalescit et exficcatur humidoque abfumpto laborat et carnes attenuat hominemque vacuat. Vocis autem labores, velut fermo, lectio, cantus, ii omnes animum movent, motus vero exficcatur et incalescit humidumque corporis abfumit. At deambulationes ipfae etiam maxime prae reliquis a natura fiunt, habent tamen quid violentum. Earum haec eft facultas. A coena deambulatio alvum, corpus et ventrem exficcat, ipfumque hanc ob caufam amarum evadere non finit. Cum homo movetur corpus et cibi incalescunt. Humiditatem igitur caro attrahit neque ventrem amarum evadere finit. Impletur igitur corpus, venter vero extenuatur. Has autem ob caufas exficcatur, quod agitato et incalescente corpore alimenti pars tenuiffima, partim ab infito calore confumitur, partim cum fpiritu foras excernitur, partim etiam per urinam emittitur, quod vero in cibis eft ficciffimum remanet,

σθαι τὴν σάρκα. καὶ οἱ ὄρθριοι περίπατοι ἰσχναίνουσι, καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν κοῦφά τε καὶ εὐπαγέα καὶ εὐήκοα παρασκευάζουσι, καὶ τὴν κοιλίην λύουσιν. ἰσχναίνουσι μὲν, διότι κενούμενον τὸ σῶμα θερμαίνεται καὶ τὸ ὑγρὸν λεπτύνεται καὶ καθαίρεται, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ μύττεταί τε καὶ χρέμπτεται, τὸ δὲ ἐς τὴν τροφὴν τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ καταναλίσκεται. τὴν δὲ κοιλίην λύουσι, διότι θερμὴ ἐοῦσα τοῦ θερ[475]μοῦ πνεύματος ἐσπίπτοντος ἄνωθεν ὑποχωρέει τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ. κοῦφα δὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ποιέει διὰ τάδε. ὅταν κενωθῇ ἡ κοιλίη, ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. κενουμένης δὲ τῆς κεφαλῆς ἀποκαθαίρεται ἥ τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοή. καὶ γίνονται εὐαγέες οἱ ἄνθρωποι. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν γυμνασίων περίπατοι καθαρὰ τὰ σώματα παρασκευάζουσι, καὶ ἰσχναίνουσιν οὐκ ἐῶντες τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς τὴν ὑπὸ τοῦ πόνου ξυνίστασθαι, ἀλλ' ἀποκαθαίρουσι. τὰ δὲ ἐκ τῶν δρόμων γίνονται οἱ μὲν μακροὶ καὶ καμπτοὶ ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι, θερμαίνοντες τὴν σάρκα συνεψεῖν καὶ διαχέ-

ita ut cum ventre fimul etiam caro reficcetur. Deambulationes matutinae extenuant, et quae circa caput funt, levia, agilia et prompta efficiunt alvumque folvunt. Extenuant quidem quod agitatum corpus incalescat, et humidum partim quidem a fpiritu attenuetur et purgetur, partim vero emungatur et excreetur, partim etiam ab animi calore in alimentum abfumatur. Alvum autem folvunt, quod cum calida exiftat, fpiritu frigido ex fuperioribus partibus irruente, frigido calidum cedit. Quae vero circa corpus funt ideo levant, quod evacuata alvus et calida exiftens, e reliquo corpore et capite humidum ad fe attrahit. Vacuato autem capite repurgatur vifio et auditio et agiles homines redduntur. At deambulationes quae poft exercitationes obeuntur, corpora pura reddunt et emaciant, neque carnis colliquationem quae ex labore provenit colligunt, fed eam repurgant. Ex curfibus autem haec contingunt. Longi quidem et flexi fenfim facti, carnem calefaciendo conco-

Ed. Chart. VI. [476.] Foes. I. 363. Ed. Lind. I. (235. 236.)
σιν δύνανται. καὶ τὴν δύναμιν τῶν σιτίων τὴν ἐν τῇ σαρκὶ καταπέσσουσι. βραδύτερά τε καὶ παχύτερα τὰ σώματα παρασκευάζουσι τῶν τροχῶν. τοῖσι δὲ τὰ πολλὰ ἐσθίουσι ξυμφορώτεροι καὶ χειμῶνος μᾶλλον ἢ θέρεος. οἱ δὲ ἐν ἱματίῳ δρόμοι τὴν μὲν δύναμιν τὴν αὐτὴν ἔχουσι, μᾶλλον δὲ διαθερμαίνουσι καὶ ὑγρότερα τὰ σώματα ποιέουσιν, ἀχροώτερα δὲ, διότι οὐκ ἀποκαθαίρει (236) προσπῖπτον τὸ πνεῦμα τὸ εἰλικρινὲς, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ γυμνάζεται πνεύματι. συμφέρει οὖν καὶ τοῖσι ξηροῖσι καὶ τοῖσι πολυσάρκοισιν, ὅστις καθαιρεῖν τὴν σάρκα βούλεται, καὶ τοῖσι πρεσβυτέροισι διαψύχειν τοῦ σώματος. οἱ δὲ δίαυλοι καὶ ἤπειροι ἵπποι τὴν μὲν σάρκα ἧσσον διαχέονται, ἰσχναίνουσι δὲ μᾶλλον, διότι τοῖς ἔξω τῆς ψυχῆς μέρεσιν οἱ πόνοι ὄντες, ἀντισπῶσιν ἐκ τῆς σαρκὸς τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ σῶμα λεπτύνουσι καὶ ξηραίνουσιν. οἱ δὲ τροχοὶ τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαχέουσιν, ἰσχναίνουσι δὲ καὶ διαστέλλουσι τὴν σάρκα καὶ τὴν κοιλίην μάλιστα, διότι ὀξυτάτῳ τῷ πνεύματι χρώμενοι τάχιστα τὸ ὑγρὸν ἕλκουσιν ἐφ' ἑωυτούς. τὰ δὲ παρασείσματα ξηραίνουσι μὲν ἐξαπίνης,

quere ac diffundere queunt, et ciborum vim in carne concoquunt, tardiora tamen et crassiora corpore efficiunt quam qui in orbem fiunt. His autem qui multum comedunt commodiores sunt, idque hieme magis quam aestate. At qui in veste obeuntur eadem facultate valent, sed magis calefaciunt humidioraque corpora et decoloratiora reddunt, quia purus extrinsecus irruens spiritus ea non repurgat, sed in eodem spiritu exercentur. Siccis igitur et multum carnosis conferunt, cum quis carnem detrahere volet, et senioribus propter corporis frigiditatem. Cursus autem rursus ad carceres redeuntes et indefiniti equestres carnem quidem minus diffundunt, sed magis extenuant, quia cum externis animi partibus hi labores obeantur, humidum ex carne retrahunt corpusque attenuant et exsiccant. Qui vero in orbem fiunt, carnem quidem minime diffundunt, sed extenuant carnemque et ventrem maxime deducunt, quod cum citissimo spiritu utantur, humidum ad se promptissime attrahunt. Concussiones autem derepente quidem siccant,

οὐκ ἐπιτήδεια δὲ καὶ ἀξύμφορα. || σπάσματα γὰρ ἐμποιέεται διὰ τόδε. διατεθερμασμένον τὸ σῶμα τὸ μὲν δέρμα ἰσχυρῶς λεπτύνει, τὴν δὲ σάρκα ἧσσον συνίστησι τῶν τροχῶν. κενοῖ δὲ τὴν σάρκα τοῦ ὑγροῦ. τὰ δὲ ἀνακινήματα καὶ ἀνακουφίσματα τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαθερμαίνουσι, παροξύνει δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ πνεύματος κενοῦσι. πάλη δὲ καὶ τρίψις τοῖσιν ἔξω τοῦ σώματος παρέχει μᾶλλον τὸν πόνον. θερμαίνει δὲ τὴν σάρκα καὶ στερεοῖ καὶ αὔξεσθαι ποιέει διὰ τάδε. τὰ μὲν στερεὰ φύσει τριβόμενα συνίστησι, τὰ δὲ κοῖλα αὔξεται. τῆς γοῦν σαρκὸς τὸ μὲν πυκνὸν τριβόμενον ξυνίσταται, τὰ δὲ κοῖλα αὔξεται, καὶ ὁκόσα φλέβες εἰσί. θερμαινόμεναι γὰρ αἱ σάρκες καὶ ξηραινόμεναι ἕλκουσιν ἐφ᾽ ἑωυτὰς τὴν τροφὴν διὰ τῶν φλεβῶν, εἶτα αὔξονται. ἀλίνδησις παραπλήσια τῇ πάλῃ διαπρήσσεται. ξηραίνει (237) δὲ μᾶλλον διὰ τὴν κόνιν καὶ σαρκοῖ ἧσσον. ἀκροχειρίη ἰσχναίνει καὶ τὰς σάρκας ἕλκει ἄνω. καὶ κωρυκομαχίη καὶ χειρονομίη τὰ παραπλήσια διαπρήσσεται. πνεύματος δὲ κατάσχεσις

neque tamen accommodae neque utiles ſunt. Convulſiones enim ideo intus adferunt, quod calefactum corpus cutem vehementer tenuat, carnem vero minus cogunt quam curſus, qui in orbem obeuntur eandemque humore vacuant. Commotiones et in ſublime elevationes carnem quidem minime excalefaciunt, ſed corpus et animum commovent et ſpiritu vacuant. Lucta et frictio exterioribus corporis partibus laborem magis praebent, carnem autem calefaciunt, firmant, ideoque augent quod quae natura ſolida ſunt, dum fricantur, in ſe coguntur, cava vero augeſcunt. Quod vero in carne denſum eſt, ſi confricatur, in ſe cogitur, cava vero augeſcunt et quaecunque venas habent. Excalefactae enim et exſiccatae carnes alimentum ad ſe per venas trahunt, deinde increſcunt. Volutatio in pulvere eadem quae lucta facit, ſed propter pulverem magis exſiccat carnemque minus gignit. Lucta, quae fit conſertis ſummis manibus, extenuat carnesque ad ſuperiora trahit. Ad corycum decertatio et manuum geſticulatio eadem efficiunt. Spiritus

τοὺς πόρους διαναγκάσαι καὶ τὸ δέρμα λεπτῦναι καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐξῶσαι δύναται. ἐν κόνει καὶ ἐλαίῳ γυμνάσια διαφέρει τοσόνδε. κόνις μὲν ψυχρὸν, ἔλαιον δὲ θερμόν. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι τὸ ἔλαιον αὐξιμώτερον, διότι τὸ ψῦχος κωλύει φέρειν ἀπὸ τοῦ σώματος. ἐν δὲ τῷ θέρει ἔλαιον ὑπερβολὴν θερμασίης πεποιευμένον τήκει τὴν σάρκα, ὁκόταν καὶ ὑπὸ τῆς ὥρης θερμαίνηται καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ πόνου. ἡ δὲ κόνις ἐν τῷ θέρει αὐξιμώτερον, ψύχουσα γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἐᾷ εἰς ὑπερβολὴν θερμαίνεσθαι. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι διαψυκτικὸν καὶ κρυμνῶδες. διατρίβειν δὲ ἐν τῇ κόνει μετὰ τοὺς πόνους ἐν τῷ θέρει, ὀλίγον μὲν χρόνον ὠφελέει ψύχουσα, πολὺν δὲ ὑπερξηραίνει καὶ τὰ σώματα σκληρὰ καὶ ξυλώδεα ἀποδεικνύει. τρίψις ἐλαίου σὺν ὕδατι μαλάσσει καὶ οὐ δεινῶς ἐᾷ διαθερμαίνεσθαι. [476] περὶ δὲ κόπων τῶν ἐν τοῖσι σώμασιν ἐγγινομένων ὧδε ἔχει. οἱ μὲν ἀγύμναστοι τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ παντὸς κοπιῶσι πόνου. οὐδὲν γὰρ τοῦ σώματος διαπεπόνηται πρὸς οὐδένα πόνον. τὰ δὲ γεγυ-

retentio meatus per vim cogere, cutem tenuare, et humiditatem ad cutem propellere valet. Quae in pulvere et oleo exercitationes obeuntur, hoc differunt, quod pulvis quidem frigidus, oleum vero est calidum. Oleum per hiemem ad corporis incrementum magis est accommodatum, quoniam quid de corpore detrahere frigus non finit. Per aestatem vero caloris exuperantia carnem colliquat, cum etiam ab anni tempore et oleo et labore incalescat. Pulvis autem per aestatem ac corporis incrementum magis est accommodatus. Cum enim refrigeret, ultra modum incalescere non finit, per hiemem vero frigus et algorem adfert. Post exercitationes parva in pulvere per aestatem mora ad refrigerationem quidem juvat, multa vero supra modum exficcat, et corpora dura ac lignosa reddit. Frictio ex oleo et aqua emollit, neque vehementer incalescere finit. At de lassitudinibus quae circa corpora contingunt, ad hunc se res habet modum. Qui quidem non exercentur, ab omni labore lassitudinem contrahunt. Nulla enim corporis pars ad ullum aliquem laborem suscipiendum est accommodata. Quae

μνασμένα τῶν σωμάτων ὑπὸ τῶν ἀνεθίστων πόνων κοπιᾷ. τὰ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων κοπιᾷ, ὑπερβολῇ χρησάμενα. τὰ μὲν οὖν εἴδεα τῶν κόπων τοιαῦτά ἐστιν, ἡ δὲ δύναμις αὐτέων ὧδε ἔχει. (238) οἱ μὲν γὰρ ἀγύμναστοι ὑγρὴν τὴν σάρκα ἔχοντες, ὁκόταν πονῶσι θερμαινομένου τοῦ σώματος, σύντηξιν πολλὴν ἀφιᾶσιν. ὅ τι μὲν οὖν συνεξιδρώσῃ ἢ ξὺν τῷ σώματι ἀποκαθαρθῇ, οὐ παρέχει πόνον μᾶλλον ἐν τῷ κενωθέντι τοῦ σώματος παρὰ τὸ ἔθος. ὅ τι δ' ἂν ἐμμένῃ τῆς ἀποκρίσιος, τοῦτο παρέχει τὸν πόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ δεξαμένῳ τὸ ὑγρόν. οὐ γάρ ἐστι ξύμφορον τῷ σώματι, ἀλλὰ πολέμιον. εἰς μὲν δὴ τὰς σάρκας τῶν σωμάτων οὐ ξυνίσταται ὁμοίως, εἰς δὲ τὰ σαρκώδεα, ὥστε τουτέοις πόνον παρέχει ἕως ἂν ἐξέλθῃ. ἅτε δὴ οὐκ ἔχον περίοδον, ἀτρεμίζον θερμαίνεται αὐτό τε καὶ τὰ προσπίπτοντα. ἢν μὲν οὖν πολὺ γένηται τὸ ἀποκριθὲν, ἐκράτησε καὶ τοῦ ὑγιαίνοντος, ὥστε συνεκθερμῆναι ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἐνεποίησε πυρετὸν ἰσχυρόν. θερμανθέντος γὰρ τοῦ αἵματος καὶ ἐπισπασθέντος,

vero exercentur corpora a minime consuetis laboribus lassantur. Quaedam etiam a consuetis exercitationibus in lassitudines incidunt, si his supra modum utantur. Et ea quidem sunt lassitudinum genera. Earum vero facultas sic se habet. Qui non exercentur, cum humidam carnem habeant, ubi laboraverint, concalefacto corpore multam colliquationem dimittunt. Quod igitur cum sudore emissum aut cum corpore repurgatum fuerit, non amplius vexat corporis partem praeter consuetudinem vacuatam. Quod vero post secretionem intus remanet, huic molestiam exhibet, et ei parti quae humiditatem suscepit, cum corpori minime sit commodum, sed infensum. Neque sane in corporum carnes aequabiliter coit, sed in carnosas partes, ita ut his quidem donec exeat molestiam exhibeat. Nempe cum ambitum non habeat et quiescat, tum ipsum tum ea quae irrumpunt incalescunt. Cum igitur copiosum fuerit quod secretum est, id quidem quod sanum est superat, ita ut totum corpus concalescat et vehementem sebrem inferat. Sanguine

ταχείην ἐποίησε τὴν περίοδον τὰ ἐν τῷ σώματι. καὶ τό τε ἄλλο σῶμα καθαίρεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τὸ συνεστηκὸς θερμαινόμενον λεπτύνεταί τε καὶ συνεξωθέεται ἐκ τῆς σαρκὸς ἔξω ἐπὶ τὸ δέρμα, ὅπερ ἱδρὼς καλέεται θερμός. || τούτου δ' ἀποκριθέντος τό τε αἷμα καθίσταται ἐς τὴν κατὰ φύσιν σύστασιν, καὶ ὁ πυρετὸς ἀνίησι καὶ ὁ κόπος παύεται μάλιστα τριταῖος. χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον κόπον ὧδε θεραπεύειν. πυρίῃσι καὶ λουτροῖσι θερμοῖσι διαλύοντα τὸ ξυνεστηκὸς, καὶ περιπάτοισι βιαίοισιν ὡς ἀποκαθαίροντα, τῇσιν ὀλιγοσιτίῃσι καὶ ἰσχνασίῃσι, συνιστάνει τῆς σαρκὸς τὴν κένωσιν καὶ τρίβεσθαι τῷ ἐλαίῳ ἡσυχῇ πουλὺν χρόνον, ὅκως μὴ βιαίως ἀναθερμαίνηται. καὶ τοῖσι χρίσμασι καὶ τοῖσιν ἱδρωτικοῖσι καὶ μαλακτικοῖσι χρίεσθαι καὶ μαλακύνειν ξυμφέρει, τοῖσι δὲ γυμναζομένοισιν ὑπὸ τῶν ἀνεθίστων πόνων διὰ τάδε γίνεται. ὁκόταν μὴ πεπονήκῃ τὸ σῶμα, ὑγρὴν ἀνάγκη τὴν σάρκα εἶναι πρὸς τοῦτον τὸν τόπον πρὸς ὃν μὴ εἴθισται πονέειν, ὥσπερ καὶ τῶν γυμνασίων πρὸς ἕκαστα. τὴν μὲν οὖν σάρκα ξυντήκεσθαι ἀνάγκη καὶ ἀποκρίνεσθαι

enim calafecto et attracto, ea quae id corpore insunt celerem ambitum faciunt, et tum reliquum corpus a spiritu purgatur tum quod coaluit calefactum attenuatur, simulque ex carne in cutem foras propellitur, idque sudor calidus vocatur. Quo sane excreto tum sanguis ad naturalem constitutionem redit tum febris remittit, et lassitudo sedatur tertio praesertim die. Hanc autem lassitudinem hunc in modum curare oportet, fomentis et balneis calidis id quod coaluit dissolvendo, et violentis deambulationibus expurgando ciborumque paucitate et extenuatione carnis vacuationem cogendo ac oleo leniter, ne vehementer recalescat, confricando. Unguentis etiam tum sudorem elicientibus tum emollientibus inungere ac emollire confert. His vero qui exercentur, a minime consuetis laboribus idcirco lassitudo contingit, quod cum corpus laboribus se non exercuerit, ea parte qua laborare non consuevit carnem humidam esse necesse est, velut ad singulas exercitationes. Carnem igitur colliquefieri et secerni ac in sese cogi velut in priore necesse est.

καὶ συνίστασθαι ὥσπερ τῷ προτέρῳ. ξυμφέρει δὲ θεραπεύεσθαι ὧδε. τοῖσι μὲν γυμνασίοισι χρῆσθαι τοῖσι συνήθεσιν, ὅκως τὸ ξυνεστηκὸς θερμαινόμενον λεπτύνηται καὶ ἀποκαθαίρηται καὶ τὸ ἄλλο σῶμα μὴ ὑγραίνηται, μηδ' ἀγύμναστον γίνηται. τοῖσι δὲ λουτροῖσι τοῖσι θερμοῖσι ξυμφέρει καὶ τοῦτον χρέεσθαι, καὶ τῇ τρίψει ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πρόσθεν. τῆς δὲ πυριήσιος οὐδὲν δέεται. οἱ πόνοι γὰρ ἱκανοὶ θερμαίνοντες λεπτύνειν καὶ ἀποκαθαίρειν τὸ συστάν. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων πόνοι τόνδε τὸν τρόπον γίνονται. ἀπὸ μὲν συμμέτρου πόνου κόπος οὐ κινέεται. ὁκόταν δὲ πλεῖον τοῦ καιροῦ πόνος ᾖ, ὑπερξηραίνει τὴν σάρκα. κενωθεῖσα δὲ τοῦ ὑγροῦ θερμαίνεται καὶ ἀλγέει καὶ φρίσσει καὶ ἐς πυρετὸν καθίσταται μακρότερον, ἢν μή τις [477] ἐκθεραπεύσῃ ὀρθῶς. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ λουτρῷ μὴ σφόδρα πολλῷ μηδὲ θερμῷ ἄγαν λούεσθαι. εἶτα πίσας αὐτὸν ἐκ τοῦ λουτροῦ μαλακὸν οἶνον, δειπνεῖν ὡς πλεῖστα καὶ παντοδαπὰ σιτία καὶ ποτῷ ὑδαρεῖ· οἴνῳ δὲ μαλακῷ (ἀφθόνῳ) χρέεσθαι πολλῷ. εἶτ' ἐντρῖψαι χρόνῳ πλέῳ μέχρις ἂν αἱ φλέ-

Haec autem curatio confert. Exercitationibus quidem assuetis utendum, uti quod exiit calefactum tenuetur ac detrahatur, reliquumque corpus minime humectetur, neque sine exercitationibus esse contingat. Huic autem conducit ut balneis calidis ac frictione non secus ac prior utatur. Fomentis autem nihil opus est, cum labores calefaciendo ad id quod coactum est tenuandum et detrahendum satis esse possint. At vero ex usitatis exercitationibus labores hoc modo contingunt. Ex moderato quidem labore nulla oritur lassitudo. Cum vero major quam par sit fuerit, carnem supra modum exsiccat, eaque humore vacuata incalescit, dolet, horrore concutitur, ac nisi quis rectam curationem adhibeat, ad diuturnam febrem devenit. Imprimis quidem balneo neque admodum multo neque nimis calido utendum, deinde a balneo epoto molli vino, in coena quam plurima et cujusque generis edulia offerenda et potu aquoso, vino autem molli ac copioso utendum. Postea diutius confricandum,

βες πληρωθεῖσαι ἀρθῶσιν. εἶτα δὴ ἐξεμεέτω, καὶ ἀναστάντα ὀλίγον καθεύδειν μαλακῶς. εἶτα προσάγειν ἡσυχῇ τοῖσι σιτίοισί καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι συνήθεσιν ἡμέρας ἕξ, ἐν ταύτῃσι δὲ καταστῆσαι ἐς τὸ σύνηθες καὶ σίτου καὶ ποτοῦ. δύναμιν δὲ ἔχει ἡ θεραπείη τοιήνδε. ἐξηρασμένον τὸ σῶμα ἐς ὑπερβολὴν ἐξυγρῆναι δύναται ἄτερ ὑπερβολῆς. ἦν μὲν οὖν ᾖ δυνατὸν τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πόνου γνῶναι ὁκόση τίς ἐστι, τοῦ σίτου τῇ συμμετρίῃ ἀκέσασθαι, εὖ ἂν εἶχε τουτονῦν δὲ τὸ μὲν ἀδύνατον, τὸ δὲ ῥᾴδιον. ἐξηρασμένον γὰρ τὸ σῶμα τῶν ἐμπεσόντων παντοδαπῶν, ἀφ᾽ ὧν λαμβάνει τὸ ξυμφέρον αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ, ἕκαστον τοῦ σώματος ἑκάστου σίτου, πληρωθὲν δὲ καὶ ὑγρανθὲν κενωθείσης τῆς κοιλίης ὑπὸ τοῦ ἐμέτου, ἀφίησι πάλιν τὴν ὑπερβολήν. ἡ δὲ κοιλίη κενὴ ἐοῦσα ἀντισπᾷ. τὸ μὲν οὖν ὑπερβάλλον ὑγρὸν ἐξερεύγεται ἡ σὰρξ, τὸ δὲ σύμμετρον οὐκ ἀφίησιν, ἢν μὴ διὰ βίης ἢ πόνων ἢ φαρμάκων ἢ ἄλλης τινὸς ἀντισπάσιος. τῇ δὲ προσαγωγῇ χρησάμενος κατέστησε τῷ σώματι τὴν δίαιταν ἡσυχῇ.

dum venae oppletae turgescant. Mox vomendum et post modicam stationem molliter dormiendum. Postea per dies sex sensim ad cibos et potiones consuetas redeundum, et in his ad consuetum tum cibum tum potum deveniendum. Quae curatio hanc habet facultatem ut supra modum resiccatum corpus citra excessum humectare queat. Quod si quis laboris exsuperantia mentis intelligentia comprehensa, huic quantacunque fores cibi commoderatione mederi posset, id bene haberet. Nunc vero ut illud fieri nequit, ita hoc facile. Resiccatum namque corpus a cujusvis generis ingestis, sibi quod confert assumit et unaquaeque corporis pars de singulis cibis, repletum vero et humectatum vacuato per vomitionem ventriculo, rursus id quod exundat dimittit. Ventirculus autem cum vacuus existat, vicissim attrahit. Exuperantem igitur humiditatem caro effundit, commoderatam vero non nisi per vim aut labores aut medicamenta aut aliud quoddam revulsionis genus dimittit. Qui vero cibi paulatim adjectione utetur, is corpori leniter pristinam victus rationem restituet.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

[478] (241) || *Περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης, ὥσπερ μοι καὶ πρότερον εἰρέαται, ξυγγράψαι μὲν οὐχ οἷόν τε ἐς ἀκριβείην, ὥστε πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ σίτου τὴν συμμετρίην ποιέεσθαι τῶν πόνων. πουλλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα. πρῶτον μὲν αἱ φύσιες τῶν ἀνθρώπων διάφοροι ἐοῦσαι. καὶ γὰρ αἱ ξηραὶ αὐται ἑωυτῶν πρὸς ἑωυτὰς καὶ πρὸς ἄλλα μᾶλλον καὶ ἧσσον ξηραὶ καὶ ὑγραί. ὡσαύτως καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι. ἔπειτα καὶ αἱ ἡλικίαι μὴ τῶν αὐτῶν δεόμεναι. ἔτι δὲ καὶ τῶν χωρίων αἱ θέσιες. καὶ τῶν πνευμάτων αἱ μεταβολαί. τῶν τε ὡρέων αἱ μεταστάσιες καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ αἱ καταστάσιες, αὐτῶν τε τῶν σίτων πολλὴ διαφορά. πυροί τε γὰρ πυρῶν καὶ οἶνος οἴνου καὶ τἄλλα ὅσα διαιτεόμεθα πάντα διάφορα ἐόντα ἀποκωλύει δυνατὸν εἶναι ἐς ἀκριβείην [479] ξυγγραφῆναι. ἀλλὰ γὰρ αἱ προγνώσιες ἐξευρημέναι ἔμοιγε τῶν ἐπικρατεόντων ἐν τῷ σώματι, ἤν τε οἱ πόνοι κρατέωσι τῶν σιτίων ἤν τε*

HIPPOCRATIS DE VICTUS RATIONE LIBER III.

At de victus humani ratione, ita ut ad ciborum copiam laborum commoderatio adhibeatur, exacte quis ſcribere non poteſt, quemadmodum etiam antea a me dictum eſt. Multa enim ſunt quae prohibent. Primum quidem differentes inter ſe hominum naturae. Nam et quae ſiccae ſunt, ipſae inter ſe invicem et cum caeteris collatae magis et minus ſiccae ſunt, et humidae ad eundemque modum de reliquis omnibus dicendum. Deinde etiam aetates quae iisdem minime indigent. Ad haec vero et regionum poſitiones ventorumque mutationes, et tempeſtatum transmutationes annique conditiones. Quin et inter cibos ipſos magna eſt differentia. Triticum enim a tritico et vinum a vino differt, reliquaque omnia ex quibus victum trahimus cum diverſa exiſtant, impediunt quo minus quis ea de re exacte ſcribere poſſit. Sed enim inventae a me ſunt eorum quae in corpore ſuperant praenotiones, ſive labores cibos, ſive cibi labo-

τὰ σιτία τῶν πόνων, καὶ ὡς χρὴ ἕκαστα ἐξακέεσθαι, προκαταμανθάνειν τε ὑγιέας τὰς φύσεις μὴ προσπελάζειν τε τὰς νόσους, εἰ μή τις μεγάλα πάνυ ἐξαμαρτάνοι καὶ πολλάκις· ταῦτα δὲ φαρμάκων δέεται ἤδη. ἔστι δ' ἅσσα οὐδ' ὑπὸ τῶν φαρμάκων δύναται ὑγιάζεσθαι. ὡς μὲν οὖν δυνα(242)τὸν εὑρεθῆναι, ἔγγιστα τοῦ ὅρου ἐμοὶ εὕρηται, τὸ δὲ ἀκριβὲς οὐδενί. πρῶτον μὲν οὖν τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων συγγράψω ἐξ ὧν μάλιστα ἂν ὠφελοῖντο οἵτινες σιτίοισι προστυχοῦσι χρέονται, πόνοισί τε τοῖσι ἀναγκαίοισιν, ὁδοιπορίῃσί τε τῇσι προσανάγκῃσι, θαλασσουργίῃσί τε τῇσι πρὸς τὴν συλλογὴν εὑρεθείσῃσι τοῦ βίου, θαλπόμενοί τε παρὰ τὸ σύμφορον, ψυχόμενοί τε παρὰ τὸ ὠφέλιμον, τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ ἀκαταστάτῳ χρεόμενοι. τούτοισι δὴ ξυμφέρει ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὧδε διαιτᾶσθαι. τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἐς τέσσαρα μέρεα διαιρέουσιν, ὅπερ μάλιστα γινώσκουσιν οἱ πολλοί, χειμῶνα, ἦρ, θέρος, φθινόπωρον. καὶ χειμῶνα μὲν ἀπὸ πλειάδων δύσιος ἄχρι ἰσημερίης ἠαρινῆς. ἔαρ δὲ ἀπὸ ἰσημερίης μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς. θέρος ἀπὸ πλειάδων μέχρι ἀρκτού-

res ſuperent, et quanam ratione ſingulis mederi oporteat, tum etiam ſanis proſpicere uti ne in morbos incidant, niſi quis valde multum ac ſaepe delinquat. Quae ſane ipſa medicamentis jam indigent, etſi ſunt quaedam quae neque medicamentis ſanari poſſunt. Quoad igitur fieri potuit, inventa ſunt a nobis quae quam maxime ad rem facerent, exacte vero a nemine. Primum quidem igitur plerisque vulgo ſcribam, ex quibus maximam utilitatem capiant qui cibis quibuslibet et laboribus neceſſariis coactisque profectionibus utantur, tum qui maritimis negotiationibus ad victum parandum repertis distinentur, ſi plus juſto incaleſcant et magis quam expediat refrigerentur, reliquaque victus ratione inſtabili utantur. His ſane praeſens victus ratio conducit. Annum quidem plerique in quatuor partes omnibus fere notas dividunt, hiemem, ver, aeſtatem et autumnum. Ac hiemem quidem a vergiliarum occaſu ad aequinoctium vernum. Ver autem ab aequinoctio ad vergiliarum exortum. Aeſtatem ab vergiliarum

ρου ἐπιτολῆς· φθινόπωρον δὲ ἀπὸ ἀρκτούρου μέχρι πλειάδων δύσιος. ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι ξυμφέρει πρὸς τὴν ὥρην, ψυχρήν τε καὶ ξυνεστηκυῖην, ὑπεναντιούμενον τοῖσι διαιτήμασιν ὧδε χρέεσθαι. πρῶτον μὲν μονοσιτίησι χρὴ διάγειν, ἢν μὴ πάνυ ξηράν τις τὴν κοιλίην ἔχει, εἰ δὲ μὴ· μικρὸν ἀριστῇν. τοῖσι δὲ διαιτήμασι χρέεσθαι τοῖσι ξηροῖσι καὶ αὐστηροῖσι καὶ θερμαντικοῖσι καὶ συγκομιστοῖσι καὶ ἀκρήτοισιν. ἀρτοσιτέειν δὲ μᾶλλον. καὶ τοῖσιν ὀπτοῖσι τῶν ὄψων μᾶλλον ἢ τοῖσι ἑφθοῖσιν χρέεσθαι. καὶ τοῖσι πόμασι μέλασιν ἀκρητέροισι καὶ ἐλάσσοσι. λαχάνοισιν δὲ ὡς ἥκιστα, πλὴν τοῖσι θερμαντικοῖσι καὶ ξηροῖσι. καὶ χυλοῖσι καὶ ῥοφήμασι ὡς ἥκιστα. τοῖσι (243) δὲ πόνοισι πουλλοῖσιν ἅπασι, τοῖσί τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ, μακρῇ, ἀπὸ κούφων προσαναγκάζοντα. τοῖσι μὲν περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων ὀξέσιν, ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου βραδέσιν ἐν ἀλέῃ, ὀρθοῖσί τε πολλοῖσιν ἐξ ὀλίγου ἀρχόμενον, προσάγοντα σφοδρὸν, ἀποπαύοντά τε ἡσυχῇ καὶ σκληροκοιτίῃσι καὶ νυκτοβατίῃσι καὶ σχοινοβατίῃσι || καὶ κυνοδρομίῃσι χρέεσθαι συμφέρει. πάντα γὰρ ταῦτα ἰσχναίνει καὶ θερμαί-

ortu ad arcturi exortum. Autumnum vero ab arcturo ad vergiliarum occafum. Per hiemem, igitur ut anni tempori frigido et conftricto te opponas, hac victus ratione uti convenit. Plurimum quidem femel tantum cibus fumendus, nifi quis alvum valde ficcam habeat. Sin minus, parum prandendum. Cibis autem utendum ficcis, aufteris, calefacientibus, ex toto collatis et meracis. Pane quoque magis et obfoniis affis potius quam elixis utendum; potionibus item nigris, meracioribus ac paucioribus; oleribus autem quam minimum, praeterquam calefacientibus et ficcis; fuccis etiam ac forbitionibus quam minimum; laboribus autem plurimis omnibus curfibusque flexis, fenfim acceffione facta, et lucta cum oleo a levioribus adurgendo, et deambulationibus quidem poft exercitationes celeribus, a coena vero tardis in loco tepido. Matutinis etiam multis ex levi initio, vehementer progrediendo et leniter definendo. Duro etiam cubili et nocturnis itineribus uti, tum etiam per pulverem ingredi ac currere confert. Haec enim omnia ex-

Ed. Chart. VI. [479. 480.] Foës. I. 367. Ed. Lind. I. (243. 244.)

νει, χρέεσθαί τε πλείω. ὁκόταν δὲ ἐθέλῃ λούεσθαι, ἢν μὲν ἐκπονήσῃ ἐν παλαίστρῃ, ψυχρὸν λουέσθω· ἢν δὲ ἄλλῳ τινὶ πόνῳ χρήσηται, τὸ θερμὸν ξυμφορώτερον. χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι, τοὺς μὲν ὑγροτέρους τρεῖς τοῦ μηνὸς, τοὺς δὲ ξηροτέρους δὶς ἀπὸ σιτίων παντοδαπῶν. ἐκ δὴ τῶν ἐμέτων προσάγειν ἡσυχῇ πρὸς τὸ εἰθισμένον σιτίον ἐς ἡμέρας τρεῖς. καὶ τοῖσι πόνοισι χρῆσθαι κουφοτέροισι καὶ ἐλάττοσι τοῦτον τὸν χρόνον. ἀπὸ δὲ βοείων καὶ χοιρείων κρεῶν ἢ τῶν ἄλλων ὅ τι ἂν ὑπερβάλλῃ πλησσόμενον ἐμέειν. καὶ ἀπὸ πυρωδέων καὶ γλυκέων καὶ λιπαρῶν ἀνεθίστων πλησμονῆς ἐμέειν συμφέρει. καὶ ἀπὸ μέθης καὶ σίτων μεταβολῆς καὶ χωρίων μεταλλαγῆς ἐμέειν. διδόναι δὲ καὶ τῷ ψύχει καθαρὸν ἑωυτὸν, πλὴν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ γυμνασίων. [480] ἀλλ' ἔν τε τοῖσιν ὀρθρίοισι περιπάτοισιν, ὁκόταν ἄρξηται τὸ σῶμα διαθερμαίνεσθαι, καὶ τοῖσι δρόμοισι καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ χρόνῳ ὑπερβολὴν φυλασσόμενος. ἀγαθὸν γὰρ τῷ σώματι χειμάζεσθαι (244) ἢ γυμνάζεσθαι ἐν τῇ ὥρῃ. οὐδὲ γὰρ τὰ δένδρα μὴ χειμασθέντα ἐν τῇ ὥρῃ δύνανται καρπὸν φέρειν,

tenuant et calefaciunt, iisque plurimis utendum. Cum vero quis lavari volet, si quidem in palaestra laboraverit, frigida lavetur. Quod si alio quopiam labore usus fuerit, calida magis confert. Vomitionibus autem post cibos cujusvis generis humidiores ter in mense utantur, ficciores vero bis. A vomitionibus sensim per tres dies ad consuetum cibum deducendum, et sub id tempus levioribus et paucioribus laboribus utendum. A bubula et porcina carne aut a quibusvis aliis, qui supra modum repletus vomat. Quin etiam ex caseosorum et dulcium et pinguium minime consuetorum repletione vomere confert. Post ebrietatem quoque et ciborum mutationem locorumque transmutationem vomendum. Purum autem se frigori exponere oportet, praeterquam post cibos e texercitationes. Sed in deambulationibus matutinis, cum corpus incalescere coeperit, et in cursibus reliquoque quovis tempore exsuperantia vitanda est. Hac enim tempestate corpori frigus sentire quam exerceri magis confert. Neque enim arbores quae hoc tempore frigora non sense-

οὐδ᾽ αὐτὰ ἐῤῥῶσθαι, χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσι πόνοισι πουλλοῖσι ταύτην τὴν ὥρην ἐς ὑπερβολὴν, ἢν μὴ οἱ κόποι ἐγγίνωνται. τοῦτο τεκμήριον διδάσκω τοὺς ἰδιώτας. διότι τάδε οὕτως ἔχει φράσω. τῆς ὥρης οὔσης ψυχρῆς καὶ συνεστηκυίης παραπλήσια πέπονθε καὶ τὰ ζῶα. βραδέως οὖν ἀνάγκη διαθερμαίνεσθαι τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ πόνου, καὶ τοῦ ὑγροῦ μικρόν τι μέρος ἀποκρίνεσθαι τοῦ ὑπάρχοντος. εἶτα τοῦ χρόνου ὅντινα μὲν πονέει, ἀποδέδοται ὀλίγος· ὅντινα δὲ ἀναπαύεται, πουλύς. ἡ μὲν γὰρ ἡμέρη βραχείη, ἡ δὲ νὺξ μακρή. διὰ ταῦτα οὖν οὐκ ἔχει ὑπερβολὴν ὁ χρόνος καὶ ὁ πόνος. χρὴ οὖν διὰ ταῦτα τὴν ὥρην ταύτην οὕτω διαιτῆσθαι. ἀπὸ πλειάδων δύσιος μέχρις ἡλίου τροπῶν ἡμέρας τεσσαράκοντα τέσσαρας. περὶ δὲ τὴν τροπὴν ἐν φυλακῇ ὅ τι μάλιστα εἶναι, καὶ ἀπὸ τροπῆς ἡλίου ἄλλας τοσαύτας ἡμέρας τῇ αὐτῇ διαίτῃ χρέεσθαι. ἐπὴν δὲ ὥρη ἐπανάγῃ τὸν ζέφυρον καὶ μαλακωτέρη γένηται, δεῖ καὶ τῇ διαίτῃ μετὰ τῆς ὥρης ἕπεσθαι ἡμέρας πεντεκαίδεκα, ὅτε ἡ ἀρκτούρου ἐπιτολὴ καὶ χελιδὼν ἤδη φέρεται. τὸν ἐχόμενον δὲ χρόνον

runt, fructum ferre aut fatis valere possunt. Hac quoque tempestate laboribus etiam multis utendum dum lassitudines minime contingant. Cujus rei istud dabo plebejis argumentum, curque haec ita se habeant aperiam. Cum hoc anni tempus frigidum et constrictum existat, similia etiam animalibus contingere solent. Corpora igitur lente ex labore incalescere, et humidi quod inest parvam quandam portionem excerni necesse est. Deinde labori quidem temporis parum concessum est, quieti vero multum, cum dies quidem brevis sit, nox autem longa. Ideoque neque tempus, neque labor modum excedunt. Eam igitur ob causam hoc anni tempore ista victus ratio instituenda est, a vergiliarum occasu ad solstitium usque diebus quadraginta quatuor. At circa solstitium quam maxima fieri potest custodia utendum, et a solstitio aliis totidem diebus eadem victus ratio usurpanda. Vbi autem tempestas favonium reduxerit et mollior extiterit, victus rationem tempestati accommodare convenit, diebus quindecim ad arcturi exortum et hirundinis adventum. Quod vero sequitur tempus varie magis transigere oportet, ad

Ed. Chart. VI. [480.] Foës. I. 367. Ed. Lind. I. (244. 245.)

ποικιλώτερον ἤδη διάγειν μέχρις ἰσημερίης ἡμέρας τριάκοντα δύο. χρὴ οὖν καὶ τοῖσι διαιτήμασι χρέεσθαι τῇ ὥρῃ διαποικίλλοντα φαυλοτέροισι καὶ κουφοτέροισι, τοῖσί τε σιτίοισι καὶ τοῖσι ποτοῖσι καὶ πόνοισι προσάγοντα ἡσυχῇ πρὸς τὸ ἔαρ. ὁκόταν δὲ ἰσημερίη γένηται ἤδη μαλακωτέρη καὶ αἱ ἡμέραι μὲν μακρότεραι, αἱ νύκτες δὲ βραχύτεραι, (245) καὶ ἡ ὥρη θερμή τε καὶ ξηρὴ καταστῇ καὶ ἡ παρεοῦσα τρόφιμός τε καὶ ἄκρητος. δεῖ οὖν ὥσπερ τὰ δένδρεα παρασκευάζοντα ἐν ταύτῃ τῇ ὥρῃ αὐτοῖσιν ὠφελείην ἐς τὸ θέρος, οὐκ ἔχοντα γνώμην, αὔξησίν τε καὶ σκιήν, οὕτω καὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ γὰρ γνώμην ἔχει, τῆς σαρκὸς τὴν αὔξησιν δεῖ ὑγιηρὴν αὐτὴν παρασκευάζειν. χρὴ οὖν ὡς μὴ ἐξαπίνης τὴν δίαιταν μεταβάλλειν, διελεῖν τὸν χρόνον ἐς μέρεα ἓξ κατὰ ὀκτὼ ἡμέρας. ἐν γοῦν τῇ πρώτῃ μοίρῃ χρὴ τῶν τε πόνων ἀφαιρέειν καὶ τοῖσι λοιποῖσι ὀξυτέροισι χρέεσθαι, τοῖσι δὲ σιτίοισι μαλακωτέροισί τε καὶ πόμασιν ὑδαρεστέροισι καὶ λευκοτέροισι. καὶ τῇ πάλῃ σὺν ἐλαίῳ ἐν τῷ ἡλίῳ χρέεσθαι. ἐν ἑκάστῃ δὲ τῇ ὥρῃ ἕκαστα τῶν διαιτημάτων μεθιστάνει κατὰ μικρόν.

aequinoctium usque diebus duobus et triginta. Victus igitur ratione ad anni temporis varietatem accommodata, molliore et leviore utendum in cibis, potibus et laboribus sensim ad ver adducendo. Cum autem aequinoctium jam mollius evaserit diesque longiores et noctes breviores annique tempus ad calidum et siccum pervenerit, praesens etiam victus probe nutriens ac meracus esto. Quemadmodum igitur arbores cum ratione careant, hac tempestate sibi comparant ad aestatis commoditatem tum incrementum tum umbram, ita homo cum mente sit praeditus, carnis incrementum salubre sibi comparare debet. Ne igitur victus ratio derepente immutetur, tempus in sex partes per octo dies dividendum. In prima itaque parte de laboribus detrahendum reliquisque acutioribus utendum. Cibi quoque molliores exhibendi et potiones aquosiores ac calidiores, et lucta cum oleo in sole utendum. In singulis autem anni temporibus unaquaeque victus ratio paulatim transmutanda et deambulationes a

καὶ τῶν περιπάτων ἀφαιρέειν τῶν ἀπὸ τοῦ δείπνου τοὺς πλείους, τῶν δὲ ὀρθρίων ἐλάττους. || καὶ τῆς μάζης ἀντὶ τῶν ἄρτων προστίθεσθαι, καὶ τῶν λαχάνων τῶν ἑψάνων προσφέρειν, καὶ τὰ ὄψα ἀνισάζειν τὰ ἑφθὰ τοῖσιν ὀπτοῖσι, λουτροῖσί τε χρέεσθαι καὶ ἐναριστῆν μικρὸν. ἀφροδισίοισί τε ἐλάττοσι καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι. τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν δύο ποιέεσθαι, εἶτα διὰ πλείονος χρόνου, ὅκως ἂν καταστήσῃ τε τὸ σῶμα σεσαρκωμένον καθαρῇ σαρκὶ, καὶ τὴν δίαιταν μαλακὴν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς. ἐν τούτῳ ἤδη θέρος καὶ τὴν δίαιταν ἤδη χρὴ πρὸς τοῦτο ποιέεσθαι. χρὴ οὖν ἐπειδὰν πλειὰς ἐπιτείλῃ, τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι καὶ ἐλάττοσι χρέεσθαι, εἶτα τῇ μάζῃ πλεῖον ἢ τῷ ἄρτῳ. ταύτῃ δὲ προ(246)σφυρητῇ ἀτριπτοτέρῃ. τοῖσι δὲ πόμασι μαλακοῖσι, λευκοῖσιν, ὑδαρέσιν, ἀρίστῳ δὲ ὀλίγῳ. καὶ ὕπνοισιν ἀπὸ τοῦ ἀρίστου βραχέσι. καὶ πλησμονῇσιν ὡς ἥκιστα τῶν σιτίων τε καὶ ποτῶν. ἱκανῶς ἐπὶ τῷ σίτῳ χρέεσθαι. [481] δι' ἡμέρης δὲ ὡς ἥκιστα πίνειν, ἢν μὴ ἀνάγκῃ τινὶ ξηρασίῃ τὸ σῶμα χρήσηται. χρέεσθαι δὲ τοῖσι λαχάνοισι τοῖσιν ἑφθοῖσι, πλὴν τῶν καυσωδέων καὶ ξηρῶν. χρέεσθαι δὲ καὶ

coena plures detrahendae, matutinae vero pauciores. Maza quoque panis loco apponenda et olera cocta exhibenda, opsoniaque elixa assis adaequanda. Balneis etiam utendum, parvo prandio et rebus venereis paucis. Vomitiones quoque primum quidem duobus interpositis diebus, deinde longiore interjecto tempore faciendae, quo et corpus ad puram carnem reducas, et victus rationem hoc tempore mollem instituas ad vergiliarum exortum. Tunc jam adest aestas ad quam victus rationem accommodare oportet. Ubi ergo vergiliae jam exortae sunt, cibis mollioribus et paucioribus utendum, deinde plus maza quam pane eaque prius subacta et minime intrita. Potibus autem mollibus, albis, aquosis, prandio modico et somnis a prandio brevibus, et ciborum ac potionum repletionibus quam minimis. In cibo potu quantum satis est utendum. Interdiu vero quam minimum bibendum, nisi necessaria aliqua siccitate corpus detineatur. Oleribus coctis utendum, aestuosis et siccantibus exceptis.

τοῖσιν ὠμοῖσι, πλὴν τῶν θερμαντικῶν καὶ ξηρῶν. ἐμέτοισι δὲ, ἢν μή τις πλησμονὴ ἐγγένηται, μὴ χρέεσθαι. τοῖσι δὲ ἀφροδισίοισιν ὡς ἥκιστα. λουτροῖσι δὲ χλιαροῖσι χρέεσθαι. ἡ δὲ ὀπώρη ἰσχυρότερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσιος. βέλτιον οὖν ὀπωρῶν ἀπέχεσθαι. εἰ δὲ χρῷτό τις, μετὰ τῶν σιτίων χρεόμενος ἥκιστ' ἂν ἐξαμαρτάνοι. τοῖσί τε πόνοισι τοῖσί τε τροχοῖσι χρὴ γυμνάζεσθαι. καὶ διαύλοισιν ὀλίγοισι πολὺν χρόνον. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἐν σκιῇ. τῇ τε πάλῃ ἐν κόνει, ὅκως ἥκιστα ἐκθερμαίνηται. ἡ γὰρ ἀλίνδησις βέλτιον ἢ οἱ τροχοί. ψύχουσι γὰρ τὸ σῶμα κενοῦντες τοῦ ὑγροῦ. ἀπὸ δείπνου τε μὴ περιπατέειν ἀλλ' ἢ ὅσον ἐξαναστῆναι. πρωῒ δὲ χρέεσθαι τοῖσι περιπάτοισιν. ἡλίους δὲ φυλάσσειν καὶ τὰ ψύχεα τά τε ἐν πρωῒ καὶ τὰ ἐν τῇ ἑσπέρῃ, ὁκόσα ποταμοὶ ἢ λίμναι ἢ χίονες ἀποπνέουσι. ταύτῃ δὲ τῇ διαίτῃ προσανεχέτω μέχρις ἡλίου τροπέων, ὅκως ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ ἀφαιρήσῃ πάντα ὁκόσα ξηρὰ καὶ θερμὰ καὶ μέλανα καὶ ἄκρητα, καὶ τοὺς ἄρτους, πλὴν εἴ τι μικρὸν ἡδο(247)νῆς παρέχειν εἵνεκα. τὸν ἐχόμενον δὲ χρόνον διαιτήσεται τοῖσι μαλακοῖσι καὶ ὑγροῖσι

Crudis quoque utendum, calefacientibus et siccantibus exceptis. Ac vomitionibus nisi si qua repletio insit, minime utendum rebusque venereis omnium minime. Balneis vero tepidis uti licet. Poma vero cum pro natura humana valentiora sint, ab his abstinere praestat. Quod si quis cum cibis utatur, minime deliquerit. Laboribus etiam et cursibus exerceri convenit, iisque ad carceres redeuntibus modicis multo tempore et deambulationibus in umbra. Lucta vero in pulvere, quo minimum incalescat. Nam volutatio in pulvere cursibus praestat, qui corpus humidum vacuando desiccant. A coena minime deambulandum, sed tantum standum. Mane vero deambulationibus utendum. Soles vitandi et frigora tum matutina tum vespertina, quaecunque a fluminibus aut stagnis aut nivibus spirant. In hac autem victus ratione ad solstitium aestivum usque perseverandum, uti hoc tempore sicca omnia et calida ac nigra et meraca, ac panes detrahas, nisi si paulum quid voluptatis gratia exhibeas. Tempore vero quod postea sequitur cibis

καὶ ψυκτικοῖσι καὶ λευκοῖσι μέχρις ἀρκτούρου ἐπιτολῆς καὶ ἰσημερίης ἡμέρας ἐνενήκοντα τρεῖς. ἀπὸ δὲ ἰσημερίης ὧδε χρὴ διαιτεῖσθαι, προσάγοντα πρὸς τὸν χειμῶνα ἐν τῷ φθινοπώρῳ, φυλασσόμενον τὰς μεταβολὰς τῶν ψύχεων καὶ τῆς ἀλέης ἐσθῆτι παχείῃ. χρέεσθαι δὲ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ ἐν ἱματίῳ προκινήσαντα τῇ τε τρίψει καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ ἡσυχῇ προσάγοντα. καὶ τοὺς περιπάτους ποιέεσθαι ἐν ἀλέῃ. θερμολουσίῃ τε χρέεσθαι καὶ τοὺς ἡμερινοὺς ὕπνους ἀφαιρέειν καὶ τοῖσι σιτίοισι θερμοτέροισι καὶ ἧσσον ὑγροῖσι καὶ καθαροῖσι. καὶ τοῖσι πόμασι μελαντέροισι, μαλακοῖσι δὲ καὶ μὴ ὑδαρέσι. τοῖσί τε λαχάνοισιν ἧσσον. τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ προσάγειν πάσῃ τῶν θερινῶν ἀφαιρεῦντα, τοῖσι χειμερίοισι χρέεσθαι μὴ ἐς ἄκρον, ὅκως καταστήσῃ ὡς ἔγγιστα τῆς χειμερινῆς διαίτης, ἐν ἡμέραιν δυοῖν δεούσαιν ἢ πεντήκοντα μέχρι πλειάδων δύσιος ἀπὸ ἰσημερίης. ταῦτα μὲν παραινέω τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ὁκόσοισιν ἐξ ἀνάγκης εἰκῇ τὸν βίον διατελέειν ἐστὶ, μηδ᾽ ὑπάρχει αὐτέοισι τῶν ἄλλων ἀμελήσαντας τῆς ἑαυτῶν ὑγιείης ἐπιμελεῖσθαι. οἷσι δὲ

utatur mollibus et humidis, refrigerantibus et albis, ad arcturi exortum et aequinoctium diebus 93. Post aequinoctium autem hoc modo victus rationem instituere oportet, per autumnum ad hiemem accedendo, ita ut frigorum ac temporis mutationes vestitu crasso devites. Hoc vero tempore prius in veste motu utendum, frictioneque et lucta cum oleo sensim adjiciendo, et loco tepido deambulandum, calidaque lavandum et somni diurni detrahendi. Cibi etiam assumendi calidiores, minus humidi et puri, potus vero nigriores, molles tamen et non aquosi, olera autem minus. Reliquaque omni victus ratione ita progrediendum, ut ab aestivis demas, hibernis utaris non ad summum, quo quam proxime ad hibernam victus rationem devenias, per dies duodequinquaginta ad vergiliarum occasum ab aequinoctio. Atque ista quidem plerisque hominibus suadeo, quibus temere vitam degere necesse est, neque licet reliquis posthabitis suae ipsorum sanitatis curam habere. Qui vero

τοῦτο παρεσκεύασται καὶ διέγνωσται, ὅτι οὐδὲν ὄφελός ἐστιν οὔτε χρημάτων οὔτε σώματος οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενὸς ἄτερ τῆς ὑγιείης, πρὸς τουτέους ἐστί μοι δίαιτα ἐξευρημένη ὡς ἀνυστὸν πρὸς τὸ ἀληθέστατον τῶν δυνατῶν προσηγμένη. ταύτην μὲν (248) οὖν προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. || τόδε δὲ τὸ ἐξεύρημα καλὸν μὲν ἐμοὶ τῷ εὑρόντι, ὠφέλιμον δὲ τοῖσι μαθοῦσιν, οὐδεὶς δέ κω τῶν πρότερον οὐδὲ ἐπεχείρησε ξυνθεῖναι, ὃ πρὸς ἅπαντα τὰ ἄλλα πολλοῦ κρίνω εἶναι ἄξιον. ἔστι προδιάγνωσις μὲν πρὸ τοῦ κάμνειν, διάγνωσις δὲ τῶν σωμάτων τί πέπονθε, πότερον τὸ σιτίον κρατέει τοὺς πόνους, ἢ οἱ πόνοι τὰ σιτία, ἢ μετρίως ἔχει πρὸς ἄλληλα. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ κρατέεσθαι ὁκοτερονοῦν νοῦσοι ἐγγίνονται· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσάζειν [482] πρὸς ἄλληλα ὑγείη πρόσεστιν. ἐπὶ ταῦτα δὴ τὰ εἴδεα ἐπέξειμι καὶ δείξω ὁκοῖα γίνεται τοῖσιν ἀνθρώποισιν ὑγιαίνειν δοκέουσι καὶ ἐσθίουσί τε ἡδέως πονέειν τε δυναμένοισι καὶ σώματος καὶ χρώματος ἱκανῶς ἔχουσιν. αἱ ῥῖνες ἄτερ προφάσιος φανερῆς ἐμπλήσσονται ἀπὸ τοῦ δείπνου. καὶ δοκέουσι μὲν πλήρεες εἶναι, μύσσονται δὲ οὐδέν. ὁκόταν δὲ

ita ſunt comparati ſibique in animum induxerunt, neque pecuniarum, neque corporis, neque ullius rei utilitatem citra ſanitatem aeſtimandam eſſe, iis a me inventa eſt victus ratio, quae quoad ejus fieri poteſt maxime ad veritatem accedit, quam procedente oratione demonſtrabo. Atque iſta inventio mihi quidem inventori pulchra eſt, utilis vero iis qui discunt, a nullo adhuc antea tentata, et quam ad alia omnia plurimi aeſtimo. Eſt autem et praecognitio ante quam aegrotent, et affectus corporum cognitio, utrum cibi labores, an cibos labores ſuperent, an moderate inter ſe habeant. Quodcunque enim ſuperetur, ex eo morbi contingunt, ex mutua vero inter ſe aequabilitate ſanitas adeſt. Ad has ſane ſpecies aggrediar, et aperiam quaenam iis contingant qui ſibi bene valere videntur et cibis ac laboribus jucunde fruuntur, tum corporis tum coloris habent abunde. Nares a coena citra cauſam manifeſtam implentur et plenae eſſe videntur, nihil tamen emun-

περιπατεῖν ἄρξωνται τοῦ ὄρθρου καὶ γυμνάζεσθαι, τότε μύσσονται καὶ πτύουσι. καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ τὰ βλέφαρα βαρέα ἴσχουσι. καὶ τὸ μέτωπον ξυσμὴ λαμβάνει. τῶν τε σίτων ἀπέχονται. καὶ πίνειν ἧσσον δύνανται, ἀχροίη τε τουτέοισιν ἡ χροιὴ γίνεται. καὶ ἢ κατάῤῥοοι κινέονται ἢ πυρετοὶ φρικώδεες, καθ᾽ ὅ τι ἂν τύχῃ τοῦ χρόνου ἡ πλησμονὴ κινηθεῖσα. ὅ τι δ᾽ ἂν τύχῃ ποιήσας κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, τοῦτο αἰτιῆται οὐκ αἴτιον ἐόν. τουτέῳ γὰρ κρατεῦντα τὰ σιτία (249) τοὺς πόνους, κατὰ μικρὸν ξυλλεγομένη ἡ πλησμονὴ ἐς νοῦσον ἤγαγεν. ἀλλ᾽ οὐ χρὴ προΐεσθαι μέχρι τουτέου, ἀλλ᾽ ὁκόταν γνῷ τὰ πρῶτα τῶν τεκμηρίων, εἰδέναι ὅ τι κρατέει τὰ σιτία τοὺς πόνους κατὰ μικρὸν ξυλλεγόμενα πλησμονή ἐστι. μύξαι γὰρ καὶ σίελα πλησμονῆς ἐστι κρίσις. ἀτρεμίζοντος μὲν δὴ τοῦ σώματος φράσσουσι τοὺς πόρους τοῦ πνεύματος, πολλῆς ἐνεούσης τῆς πλησμονῆς· θερμαινόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ πόνου ἀποκρίνεται λεπτυνόμενον. χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον ἐκθεραπευθῆναι ὧδε. διαπονήσαντα ἐν τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσιν εἰθισμένοισιν ἀκόπως, θερμῷ λουσάμενον σιτί-

gunt. Cum vero mane deambulare et exerceri coeperint, tum mucum et sputum rejiciunt, procedenteque tempore palpebras etiam graves habent, frontem pruritus occupat, cibis abstinent, potumque minus appetunt, habitus color deperditur, et aut destillationes aut febres cum horrore excitantur quocunque tempore repletionem commoveri contigerit. Eo autem tempore quicquid forte fecerit, in id culpam rejicit, cum minime in causa sit. In hoc enim sensim collecta repletio morbum invexit, quod cibi labores superant. Verum non est eo usque differendum, sed cum primum signa videris, nosse oportet, quod cum cibi labores superant, paulatim collecta repletio existit. Mucus enim et saliva repletionem arguunt, quiescenteque sane corpore spiritus meatus opplent cum multa insit repletio, quod vero labore incalescit, extenuatum excernitur. Huic curationem istam adhibere oportet, ut postquam se consuetis exercitationibus citra defatigationem exercuerit calidaque laverit,

Ed. Chart. VI. [482.] Foes. I. 369. Ed. Lind. I. (249. 250.)

σαι παντοδαποῖσι καὶ ποιῆσαι ἐμέσαι. ἐκ δὲ τοῦ ἐμέτου κλύσαι τὸ στόμα καὶ τὴν φάρυγγα οἴνῳ αὐστηρῷ, ὅκως ἂν συστυφῇ τὰ στόματα τῶν φλεβῶν καὶ μηδὲν ἐπικατασπασθῇ, ὁκοῖα γίνεται ἀπὸ ἐμέτων. εἶτα ἀναστὰς περιπατησάτω ἐν ἀλέῃ ὀλίγα. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην τοῖσι μὲν περιπάτοισι χρέεσθαι, τοῖσι δὲ γυμνασίοισιν ἐλάσσοσι καὶ κουφοτέροισιν ἢ πρόσθεν. καὶ ἀνάριστος διαγέτω, ἢν θέρος ᾖ· ἢν δὲ μὴ θέρος ᾖ, μικρὸν ἐπιφαγέτω. καὶ τοῦ δείπνου ἀφελεῖν τὸ ἥμισυ οὗ ἤθελε δειπνεῖν. τῇ δὲ τρίτῃ τοὺς μὲν πόνους ἀποδότω τοὺς εἰθισμένους πάντας καὶ τοὺς περιπάτους. τοῖσι δὲ σιτίοισι προσαγέτω ἡσυχῇ, ὅκως τῇ πέμπτῃ ἀπὸ τοῦ ἐμέτου κομιεῖται τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον. κἢν μὲν ἀπὸ τουτέου ἱκανῶς ἔχῃ, θεραπευέσθω τὰ ἐπίλοιπα τοῖσι μὲν σιτίοισιν ἐλάσσοσι, τοῖσι δὲ πόνοισι πλείοσιν. ἢν δὲ μὴ καθεστήκῃ τὰ τεκμήρια τῆς πλησμονῆς, διαλιπὼν δύο ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐκομίσατο τὰ σιτία, ἐμεσάτω πάλιν καὶ προσαγέτω κατὰ τὰ αὐτά· ἢν δὲ μὴ, καὶ ἐκ τρίτου, μέχρις ἂν ἀπαλλαγῇ τῆς πλησμονῆς. εἰσὶ δέ τινες τῶν ἀνθρώπων (250) οἵτινες, ὁκόταν κρατέωνται οἱ πόνοι

cibos omnis generis offerat et vomitionem cieat. Post vomitionem vero os et fauces vino austero colluat, uti venarum oscula constringantur, nihilque convellatur velut ex vomitionibus contingere solet. Deinde ubi surrexerit, loco tepido modice deambulet. Postridie vero deambulationibus quidem utendum, exercitationibus tamen paucioribus et levioribus quam antea, et si aestas fuerit, minime prandeat, sin minus, parum comedat et de coena consueta dimidium detrahat. Tertia autem die ad labores quidem consuetos omnes et deambulationes redeat, sed cibos sensim augeat, uti quinto die post vomitionem consuetus cibus assumatur. Quod si inde satis erit, de caetero paucioribus quidem cibis, laboribus vero pluribus curetur. Si vero plenitudinis signa minime quieverint, duobus post cibos receptos intermissis diebus, rursus vomat et ad eosdem sensim deducatur. Sin minus, etiam tertio idem repete, quoad plenitudine liberetur. At vero quibusdam, ubi labores a cibis superantur, ista contin-

Ed. Chart. VI. [482. 483.] Foës. I. 369. 370. Ed. Lind. I. (250.)
ἀπὸ τῶν σιτίων, τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀρχομένης μὲν τῆς πλησμονῆς ὕπνοι μακροὶ καὶ ἡδέες αὐτοῖσιν ἐπιγίνονται καὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρης ἐπικοιμῶνται. ὁ δὲ ὕπνος γίνεται τῆς σαρκὸς ὑγρανθείσης καὶ χεῖται τὸ αἷμα καὶ γαληνίζει διαχεόμενον τὸ πνεῦμα. ὁκόταν δὲ μὴ δέχηται ἔτι τὸ σῶμα τὴν πλησμονὴν, ἀπόκρισιν ἤδη ἀφίησιν εἴσω ὑπὸ βίης τῆς περιόδου, ἥτις ὑπεναντιουμένη τῇ τροφῇ τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων ταράσσει τὴν ψυχήν. οὐκ ἔτι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἡδεῖς οἱ ὕπνοι, ἀλλ' ἀνάγκη ταράσσεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ δοκέει μάχεσθαι. || ὁκοῖα γὰρ τινα πάσχει τὸ σῶμα, τοιαῦτα ὁρῇ ἡ ψυχὴ, κρυπτομένης τῆς ὄψιος. ὁκόταν οὖν ἐς τοῦτο ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐγγὺς ἤδη τοῦ κάμνειν ἐστίν. ὅτι δὲ ἕξει τὸ νούσημα μάλα δῆλον. ὁκοίη γὰρ [483] ἂν ἔλθῃ ἀπόκρισις καὶ ὅτου ἂν κρατήσῃ, τοῦτο ἐνόσησεν. ἀλλ' οὐ χρὴ προΐεσθαι τὸν ἀφρονέοντα, ἀλλ' ὁκόταν ἐπιγνῷ τῶν τεκμηρίων τὰ πρῶτα, τῆς θεραπείης ἔχεσθαι, καὶ δὴ τοῦτον ὥσπερ τὸν πρότερον ἐκθεραπευθῆναι. πλείονος δὲ χρόνου καὶ λιμοκτονίης δέεται. ἔστι δὲ καὶ τοιάδε τὰ τεκμήρια πλησμονῆς. ἀλγέει τὸ σῶμα

gunt. Cum plenitudo quidem incipit, somni longi et suaves ipsis obveniunt, et interdiu etiam dormiunt. Fit autem somnus humectata carne et funditur sanguis, spiritus diffusus tranquillitatem habet. Cum vero corpus plenitudinem amplius capere non potest, ambitus vi secretionem intro jam remittit, quae alimento a cibis provenienti obviam facta animum perturbat. Tunc non amplius suaves sunt somni, sed hominem perturbari necesse est, sibique pugnas committere videtur. Quae enim corpori contingunt, eadem animus cernit oculis clausis. Cum igitur eo quis devenerit, prope jam aegrotat. Affuturum autem morbum admodum est manifestum. Qualis enim secretio ad partem venerit, et quamcunque superaverit, eam morbo afficiet. Verum hoc imprudenter minime est contemnendum, sed cum primum signa cognoveris, curationi insistendum. Et hic sane veluti prior curandus est, longioris autem temporis etiam inedia opus habet. Sunt autem etiam plenitudinis signa. Quibus-

οἷς μὲν ἅπαν, οἷς δὲ μέρος τι τοῦ σώματος ὅ τι ἂν τύχῃ· τὸ δὲ ἄλγος ἐστὶν ὁκοῖον κόπος καὶ δοκέουσι κοπιῇν ῥαθυμίῃσί τε καὶ πλησμονῇσι θεραπεύονται, μέχρις ἂν ἐς πυρετὸν ἀφικνῶνται. καὶ οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο γινώσκουσιν, ἀλλὰ λουτροῖσί τε καὶ σιτίοισι χρησάμενοι ἐς περιπλευμονίην κατέστησαν τὸ νούσημα, καὶ ἐς κίνδυνον τὸν ἔσχατον (251) ἀφικνέονται. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι πρὶν ἂν ἐς τὰς νούσους ἀφικνέωνται καὶ θεραπεύεσθαι τῷδε τῷ τρόπῳ. μάλιστα μὲν πυριηθέντα μαλαχῇσι πυριῇσι τὸν ἄνθρωπον· εἰ δὲ μὴ, λουσάμενον πολλῷ καὶ θερμῷ διαλύσαντα τὸ σῶμα, ὡς μάλιστα χρησάμενον τοῖσι σιτίοισι πρῶτον μὲν τοῖσι δριμέσι καὶ πλειστοισιν, εἶτα τοῖσιν ἁλυκοῖσιν ἐξεμέσαι εὖ. καὶ ἐξαναστάντα περιπατῆσαι ὀλίγον χρόνον ἐν ἀλέῃ. ἔπειτα καταδαρθεῖν. πρωὶ δὲ τοῖσι περιπάτοισιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα χρέεσθαι καὶ τοῖσι γυμνασίοισι κούφοισι καὶ τῇσι προσαγωγῇσι καθάπερ καὶ τὸ πρότερον. ἰσχνασίης δὲ τοῦτο πλείστης δέεται καὶ περιπάτων. ἢν δὲ μὴ προνοηθεὶς ἐς πυρετὸν ἀφίκη-

dam quidem totum corpus dolet, quibusdam vero corporis pars quaedam, quaecunque ea fuerit. Dolor vero est uti lassitudo, et lassitudine teneri sibi videntur, desidiaque et repletione curationem adhibent, quoad in febrem incidant. Neque tamen adhuc hoc cognoscunt, sed balneis et cibis adhibitis morbum ad pulmonis inflammationem deducunt, et in extremum periculum incidunt. Verum antequam in hos morbos incidant, consilio prospiciendum et ad hunc modum curandum, praecipue quidem mollibus fomentis hominem fovendo, sin minus multa, calida lavando et corpus quam maxime dissolvendo, et post exhibitos cibos primum quidem acres ac plurimos, deinde salsos, probe vomitum ciendo. Postea exurgendum modicoque tempore loco tepido deambulandum, deinde dormiendum. Mane vero deambulationibus paulatim adjectione facta utendum, exercitiolisque levioribus et ciborum oblationibus velut antea. Hoc enim extenuatione plurima et deambulationibus indiget. Quod si nulla adhibita providentia, in febrem incidat,

ται, προφέρειν μηδὲν ἄλλο ἀλλ' ἢ ὕδωρ ἡμερέων τριῶν. ἢν μὲν οὖν ἐν ταύτῃ παύσηται· εἰ δὲ μὴ, πτισάνης χυλῷ θεραπεύεσθαι, καὶ ἢ τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος ἐκστήσεται, εἰ ἐξιδρώσει. ἀγαθὸν δὲ τοῖσι χρίσμασι χρέεσθαι τοῖσιν ἱδρωτικοῖσιν ὑπὸ τὰς κρίσιας, ἐξαναγκάζουσι γάρ. πάσχουσι δέ τινες καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. τὴν κεφαλὴν ἀλγέει καὶ βαρύνεται, καὶ τὰ βλέφαρα πίπτει αὐτέοισιν ἀπὸ τοῦ δείπνου, ἔν τε τοῖς ὕπνοις ταράσσονται καὶ δοκέει θέρμη ἐνεῖναι, ἥ τε κοιλίη ἐφίσταται ἐνίοτε. ὁκόταν δὲ ἀφροδισιάσῃ, δοκέει κουφότερος εἶναι ἐς τὸ παραυτίκα. ἐξ ὑστέρου δὲ μᾶλλον βαρύνεται. τούτοισιν ἡ κεφαλὴ τὴν πλησμονὴν ἀντισπῶσα τήν τε κοιλίην ἐφίστησι καὶ αὐτὴ βαρύνεται. κίνδυνοι δὲ ὑπόκεινται ὅκη ἂν ῥαγῇ ἡ πλησμο(252)νὴ, τοῦτο διαφθείρει. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. ἢν βούληται τὴν θεραπείην ταχείην ποιέεσθαι, ἐλλεβόρῳ καθαρθῆναι. εἶτα προσάγειν τοῖσι σιτίοισι κούφοισι καὶ μαλακοῖσιν ἡμέρας δέκα· τοῖσι δὲ σιτίοισι διαχωρητικοῖσιν, ὅκως κρατήσῃ ἡ κάτω κοιλίη, τὴν κεφαλὴν κάτω ἀντισπάσαι. καὶ τοῖσιν δρόμοισι βραδέσι καὶ

per dies tres praeter aquam nil offerendum. Interea igitur si sedetur, bene habet, sin minus, ptisanae succo curatio instituenda, et vel quarto vel septimo die decedet si sudaverit. Prodest vero sub indicationis tempus illitionibus sudorem moventibus uti, cum ad sudorem provocent. At quibusdam etiam ex plenitudine haec contingunt. Caput dolore tentatur et gravatur, palpebraeque ipsis a coena concidunt et inter dormiendum turbantur, calorque inesse videtur et alvus interdum sistitur. Ex rerum venerearum usu levior statim sibi videtur, at postea gravior. In his caput plenitudinem ad se attrahens tum alvum supprimit tum ipsum gravatur. Periculum autem imminet ne quamcunque in partem plenitudo erumpat, eam ipsam corrumpat. Sed hac ratione providendum. Si celerem curationem esse voles, veratro purgandum, deinde cibi leves et molles ad dies decem offerendi, iique alvum dejicientes, quo alvus inferior deorsum revellendo caput superet. Cursibus tardis et ma-

Ed. Chart. VI. [483. 484.] Foës. I. 370. 571. Ed. Kühn. I. (252.)

τοῖσιν ὀρθρίοισι καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἱκανοῖσι. τῇ τε ἐν ἐλαίῳ πάλῃ ἀρίστῳ τε χρέεσθαι καὶ ὕπνῳ ἀπὸ τοῦ ἀρίστου οὐ μακρῷ. ἀπὸ τοῦ δείπνου δὲ ὁκόσον ἐξαναστῆναι ἱκανόν. καὶ τὸ μὲν λούεσθαι, τὸ δὲ χρίεσθαι. λούεσθαι δὲ χλιαρῷ. λαγνείης δὲ ἀπέχεσθαι. αὕτη μὲν ἡ ταχυτέρη θεραπείη. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο φαρμακοποσιέειν, λουσάμενον πολλῷ ἐμέσαι ἐκ σιτίων γλυκέων καὶ ἁλυκῶν. ἐξ ἐμέτου δὲ ὅσον ἐξαναστῆναι. πρωῒ δὲ τοῖσι περιπάτοισι προσάγειν, καὶ τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσι προγεγραμμένοισιν ἐς ἡμέρας ἕξ. τῇ δὲ ἑβδόμῃ πλησμονὴν προσθέντα ἔμετον ποιήσασθαι ἀπὸ τῶν ὁμοίων σιτίων, καὶ προσάγειν κατὰ τὸ αὐτό. χρέεσθαι δὲ τούτοισιν ἐπὶ τέσσαρας ἑβδομάδας. μάλιστα γὰρ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ καθίσταται. || εἶτα προσάγειν ὅκως τὸ σῶμα κομίσηται, καθιστάναι δὲ τὴν αἰτίην ἐς τὸ σύνηθες κατὰ μικρόν. [484] γίνεται δὲ καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. ὁκόσοισι μὲν ἡ κοιλίη καταπέσσει τὸ σιτίον, αἱ δὲ σάρκες μὴ δέχονται, ἐμμένουσα ἡ τροφὴ φῦσαν ἐμποιέει. ὁκόταν δὲ ἀριστήσῃ, καθίσταται.

tutinis ac deambulationibus quae satis esse possint utendum, luctaque ex oleo et prandio, somnoque non longe a prandio, a coena vero tantum exsurgere satis est. Et partim quidem balnea, partim vero inunctiones adhibendae, balnea autem tepida, a coitu autem abstinendum. Haec quidem expeditior est curatio. Quod si medicamentorum potiones sumere nolit, post copiosum balneum a cibis dulcibus et salsis vomat, a vomitu vero exsurgat tantum. Matutinae autem deambulationes et exercitationes praescriptae ad dies sex sensim augendae. Die vero septimo addita repletione ex similibus cibis vomitus movendus est, et ad eundem modum sensim adjectio facienda. His autem ad quatuor hebdomadas utendum. Tanto enim fere tempore restituitur. Deinde cibus sensim adhibendus, quo corpus sese reficiat, et consueta victus ratio paulatim reducenda. Haec quoque ex plenitudine contingunt, quibus ventriculus cibum quidem concoquit, carnes vero minime recipiunt. Alimentum intus manens flatum infert, post prandium vero subsidet.

Ed. Chart. VI. [484.] Foes. I. 371. Ed. Lind. I. (252. 253.)

ὑπὸ γὰρ τοῦ ἰσχυροτέρου τὸ κουφότερον ἐξελαύνεται. καὶ δοκέουσιν ἀπηλλάχθαι. τὸ δὲ πολὺ (253) πλέον ἐς τὴν ὑστεραίην παραγίνεται. ὁκόταν δὲ καθ' ἡμέρην ἑκάστην αὐξανόμενον ἰσχυρὸν γένηται, ἐκράτησε τὸ ὑπάρχον τῶν ἐπεισενεχθέντων καὶ ἐξεθέρμηνε καὶ ἐτάραξε ἂν τὸ σῶμα καὶ ἐποίησε διαῤῥοίην. τοῦτο γὰρ ὀνομάζεται, ἕως ἂν αὐτὴ μούνη σαπεῖσα ἡ τροφὴ ὑποχωρέει. ὁκόταν δὲ θερμαινομένου τοῦ σώματος κάθαρσις δριμέα γένηται, τό τε ἔντερον ξύεται καὶ ἑλκοῦται καὶ διαχωρέεται αἱματώδεα, τοῦτο δὲ δυσεντερίη καλέεται, νοῦσος χαλεπή τε καὶ ἐπικίνδυνος. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι καὶ τὸ ἄριστον ἀφαιρέεσθαι, καὶ τοῦ δείπνου τὸ τρίτον μέρος. τοῖσι δὲ δρόμοισι πλείοσι καὶ τῇσι πάλῃσι καὶ τοῖσι περιπάτοισι χρέεσθαι, ἀπό τε τῶν γυμνασίων καὶ ὄρθρου. ὁκόταν δέκα γίνωνται, προσθεῖναι τοῦ σίτου τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος. καὶ ἔμετον ποιήσασθαι καὶ προαγαγεῖν ἐς ἡμέρας τέσσαρας. ὁκόταν δὲ ἄλλη δεκὰς γένηται, τόν τε σῖτον τὸν λοιπὸν προσθέσθαι καὶ ἔμετον ποιήσασθαι. καὶ προσάγων πρὸς τὸν σῖτον ὑγιέα ποιήσεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. τοῖσι

Levius enim a valentiore expellitur et sibi liberari videntur, sed postridie multo copiosius adest. Cum autem in dies increscendo vires acquisierit, id quod adest quae superinguntur superat, corpusque calefacit et perturbat et alvi profluvium infert. Hoc enim nomine donatur, quoad alimentum solum computrescens per alvum secedit. At ubi calefacto corpore acria purgantur, et intestinum raditur ac exulceratur, cruentaque per alvum demittuntur, hoc dysenteria, hoc est intestinorum difficultas, appellatur, tum gravis tum periculosus morbus. Verum consilio prospiciendum est prandiumque detrahendum et coenae tertia pars, cursibus autem pluribus et luctis utendum, et deambulationibus ab exercitationibus matutinis. Cum vero dies decem praeterierint, cibi detracti dimidium apponendum et vomitus ciendus, atque quatuor diebus cibus sensim offerendus. Ubi vero alii decem dies advenerint, tum reliquus cibus adjiciendus tum vomitus faciendus. Et sensim ad cibum adducendo intra hoc tempus sanitati restitues. Laboribus autem hic

δὲ πόνοισι θαῤῥεῖν τὸν τοιοῦτον πιέζων. γίνεται δὲ καὶ τοιάδε πλησμονή. ἐς τὴν ὑστεραίην τὸν σῖτον ἐρυγγάνεται ὠμὸν ἄτερ ὀξυρεγμίης, ἢν δὲ ἡ κοιλίη διαχωρέῃ, ἐλάσσω μὲν ἢ πρὸς τὰ σιτία, ὅμως δὲ ἱκανῶς. πόνος δὲ οὐδεὶς ἐγγίνεται. τουτέοισιν ἡ κοιλίη ψυχρὴ ἐοῦσα οὐ δύναται καταπέσσειν τὰ σιτία ἐν τῇ νυκτί. ὁκόταν γοῦν κινηθῇ, ἐρυγγάνεται τὸν σῖτον ὠμόν. δεῖ οὖν τούτῳ παρασκευάσαι τῇ κοιλίῃ θερμασίην ἀπό τε τῆς διαίτης ἀπό (254) τε τῶν πόνων. καὶ πρῶτον μὲν οὖν χρὴ ἄρτῳ συγκομιστῷ χρέεσθαι ζυμίτῃ, διαθρύπτοντα δὲ ἐς οἶνον μέλανα ἢ ζωμὸν ὑείων κρεῶν. τοῖσι δὲ ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν ἐν ἅλμῃ δριμείῃ. χρέεσθαι μὲν καὶ τοῖσι σαρκώδεσιν, οἷον ἀκροκωλίοισί τε διέφθοισι, τοῖσιν ὑείοισιν πλείοσι, καὶ τοῖσι ὑείοισι ἑφθοῖσι, τοῖσί τε χοιρείοισι μὴ πολλοῖσι καὶ σκυλάκων καὶ ἐρίφων. λαχάνοισι δὲ πράσοισί τε καὶ σκορόδοισιν ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσι. βλίτῳ τε ἑφθῷ καὶ κολοκύντῃ. πόμασί τε ἀκρητεστέροισιν, ὕπνοισί τε μακροῖσιν, ἀναριστίῃσι τὴν πρώτην. ὕπνοισί τε ἀπὸ τῶν γυμνασίων, τοῖσί τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου, προσάγειν τε πάλην μαλακὴν

audacter urgendus est. Ejusmodi autem etiam plenitudo contingit. Postridie cibum crudum citra ructum acidum eructat. Quod si venter dejicit minus quidem quam pro ciborum ratione; satis multa tamen, dolor vero nullus adest. His cum ventriculus frigidus existat, cibos per noctem concoquere nequit. Motione igitur accedente cibum crudum eructat. In hoc itaque tum victus ratione tum laboribus ventriculo calorem conciliare oportet. Ac primum quidem pane confusaneo fermentato, in vino nigro aut suillae carnis jusculo intrito utendum, piscibus vero in acri muria decoctis. Carnosis etiam utendum velut trunculis suillis percoctis pluribus et carnibus suillis coctis, porcinis vero non multum, neque catulorum nec hoedorum carnibus. Oleribus autem porro et allio cocto et crudo blitoque cocto et cucurbita, tum potionibus meracioribus, tum somnis longis citra prandium primis diebus, tum etiam somnis post exercitationes. Cursibus etiam flexis paulatim increscentibus. Lucta item mollis ex oleo sensim adjicienda. Balneis

ἐν ἐλαίῳ, λουτροῖσί τε ὀλίγοισι, χρίσμασι πλείοσι, τοῖσί τε πρωῒ περιπάτοισι πλείοσιν, ἀπὸ δείπνου τε ὀλίγοισι. καὶ τὸ σῦκον μετὰ τῶν σιτίων ἀγαθὸν, ἄκρητόν τε ἐπ' αὐτέῳ. ἐκ δὲ ταύτης τῆς θεραπείης καθίσταται τοῖσι μὲν θᾶσσον, τοῖσι δὲ βραδύτερον. ἄλλοι δέ τινες τοιάδε πάσχουσιν, ἀχροοῦσι τὴν ὄψιν. καὶ ὁκόταν φάγωσιν, ἐρυγγάνουσιν ὀλίγον ὕστερον ὀξέα. καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέρπει τὸ ὀξύ. τούτοισι τὰ σώματα οὐ καθαρά ἐστιν. ὑπὸ γὰρ τοῦ πόνου πλεῖον τὸ συντηκόμενον τῆς σαρκὸς ἢ τὸ ἀποκαθαιρόμενον ὑπὸ τῆς περιόδου. ἐμμένον δὴ τοῦτο ἐναντιοῦται τῇ τροφῇ καὶ βιάζεται καὶ ἀποξύνει. ἡ μὲν οὖν τροφὴ ἐρυγγάνεται, αὐτὸ δὲ ὑπὸ τοῦ δέρματος ἐξωθέεται καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἄχροιαν ἐμποιέει καὶ νόσους ὑδρωποειδέας ἀποκυΐσκει. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. ἡ μὲν οὖν ταχυτέρη θεραπείη ἐλλέβορον [485] πίσαντα (255) προσάγειν, ὥσπερ γέγραπταί μοι. ἡ δὲ ἀσφαλεστέρη ὑπὸ τῆς διαίτης ὧδε. πρῶτον μὲν λουσάμενον θερμῷ ἔμετον ποιήσασθαι. || εἶτα προσάγειν ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἐμέτου ἑπτὰ, τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον. δεκάτῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ

quoque paucis, inunctionibus pluribus, deambulationibus etiam matutinis pluribus, a coena vero modicis utendum. Prodest etiam ficus cum cibis sumpta et superbibitum merum. Ex hac quidem curatione hi quidem citius, illi vero tardius ad sanitatem reducuntur. Sunt autem quibus ista contingant. Faciem pallor occupat et paulo post cibum acida eructant, et odor acidus sursum nares petit. His corpora impura sunt, cum plus ex carne a labore colliquetur quam ex ambitu repurgetur. Quod sane intus remanens alimento adversum est, eique vim adfert et acidum reddit. Alimentum igitur eructatur, ipsum vero sub cutem propellitur, hominique pallorem adfert morbosque aquam inter cutem referentes parit. Verum hac ratione prospicere oportet. Celerior igitur curatio est post epotum veratrum ad cibos deducere, quemadmodum a me scriptum est. Tutior vero per victus rationem ad hunc modum. Primum quidem a balneo calido vomitus ciendus, deinde septem a vomitu diebus consuetus cibus admovendus. Decimo vero

τοῦ ἐμέτου αὖθις ἐμεέτω καὶ προσαγέτω κατὰ τὸ αὐτό. καὶ τὸ τρίτον ὡσαύτως ποιησάτω, καὶ δρόμους. τοῖσι μὲν τροχοῖσιν ὀλίγοισι καὶ ὀξέσι, καὶ ἐν κινήμασι καὶ ἐν τρίψει, καὶ ἐν διατριβῇ πολλῇ χρήσθω ἐν τῷ γυμνασίῳ. καὶ ἀλινδήσει χρεέσθω τοῖσι περιπάτοισι πολλοῖσιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου. πλείστοισι δὲ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκκεκονιωμένοισι χρεέσθω. ὁκόταν δὲ λοῦσθαι θέλῃ, θερμῷ λουέσθω. ἀνάριστος δὲ διατελεέτω τοῦτον τὸν χρόνον. καὶ ἣν μὲν ἐνὶ μηνὶ καθιστῶνται, θεραπευέσθω τὸ λοιπὸν τοῖσι προσήκουσιν. ἢν δέ τι ὑπόλοιπον ᾖ, χρεέσθω τῇ θεραπείῃ. εἰσὶ δέ τινες οἷσιν ἐς τὴν ὑστεραίην ὀξυρεγμίαι γίνονται, τούτοισιν ἐν τῇ νυκτὶ ἡ ἀπόκρισις ὑπὸ τῆς πλησμονῆς γίνεται. ὁκόταν οὖν κινηθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου τὸ σῶμα, πυκνοτέρῳ τῷ πνεύματι χρησάμενος βιάζεται ἔξω σὺν τῷ πνεύματι θερμόν τε καὶ ὀξὺ καὶ ἐκ τούτου νόσοι γίνονται, ἢν μή που προμηθείῃ χρέηται. ξυμφέρει δὲ καὶ τούτοισιν ὡς καὶ τῷ προτέρῳ τὴν θεραπείην ποιήσασθαι. τοῖσι δὲ πόνοισι πλείοσι χρὴ τούτους χρέεσθαι. γίνεται δέ τισι καὶ τοιάδε. ἐν τοῖσι πυκνοσάρκοισι τῶν σωμάτων, ὅταν τὰ σιτία διαθερμαίνηται

post vomitum die rursus vomitum moveat, et eodem modo cibos assumat idque tertio similiter faciat. Et cursibus utatur circularibus quidem paucis ac concitatis, et in motionibus et frictione ac in exercitatione mora longa et volutatione in pulvere. Deambulationibus quoque multis post exercitationes, quin etiam post coenam, matutinis autem plurimis in pulvere. Cum autem lavare volet, calida lavet et totum hoc tempus sine prandio transigat. Et siquidem uno mense sanitati restituitur, de caetero convenientem curationem adhibeat. Quod si quid reliquum fuerit, priore curatione utatur. Nonnullis autem postridie ructus acidi contingunt, quibus per noctem secretio fit ex plenitudine. Cum igitur ex somno corpus motum fuerit, et crebriore spiritu usum fuerit, una cum spiritu calidum et acidum foras propellit, indeque nisi quis providentiam adhibeat, morbi contingunt. His autem confert velut superiori curationem adhibere, sed pluribus laboribus uti debent. Nonnullis etiam ista contingunt. In corporis habitu denso, cum

καὶ διαχέηται καὶ ἀπὸ πρώτου ὕπνου θερμαινομένης τῆς σαρκὸς, ὑπό τε τῶν σιτίων διὰ τὸν ὕπνον ἀπό(256)κρισις γίνεται ἀπὸ τῆς σαρκὸς πολλὴ ὑγρασίη. εἶτα τὴν μὲν τροφὴν ἡ σὰρξ οὐ δέχεται πυκνὴ ἐοῦσα. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἀποκριθὲν ἐναντιούμενον τῇ τροφῇ, καὶ βιαζόμενον ἔξω πνίγει τὸν ἄνθρωπον καὶ θερμαίνει, μέχρις ἂν ἐξεμέσῃ. ἔπειτα κουφότερος ἐγένετο. πόνος δὲ οὐδεὶς ἐν τῷ σώματι φανερός· ἀχροίη δὲ αὐτῷ ἔνεστι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου πόνοι τε γίνονται καὶ νόσοι. πάσχουσι δὲ τούτοισι παραπλήσια καὶ ὁκόσοι ἀγύμναστοι ἐόντες, ἐξαπίνης πονήσαντες σύντηξιν τῆς σαρκὸς βιαίαν καὶ πολλὴν ἐποίησαν. χρὴ δὲ τοὺς τοιούτους ὧδε θεραπεύειν. ἀφελεῖν τῶν σίτων τὸ τρίτον μέρος. τοῖσι δὲ σιτοισι χρέεσθαι τοῖσι δριμέσι καὶ ξηροῖσι καὶ αὐστηροῖσι καὶ εὐώδεσι καὶ οὐρητικοῖσι. τοῖσι δὲ δρόμοις τοῖσι μὲν πλείστοισι καμπτοῖσιν ἐν ἱματίῳ; γυμνοῖσι δὲ τοῖσι διαύλοισι καὶ τοῖσι τροχοῖσι. τρίψεσι δὲ καὶ πάλῃ ὀλίγῃ, ἀκροχειρισμοῖσιν, ἀκροχείρηξι, πλὴν κωρυκομαχίῃ, ξυμφερώτερον. τοῖσι δὲ περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων πολλοῖσι καὶ τοῖσι

cibi concalefiant et diffundantur, tum a primo somno, tum a cibis carne calefacta, per somnum ex carne multa humiditas secernitur, deinde caro cum densa existat alimentum non suscipit. Quod vero a carne secernitur, alimento occurrens, et foras vi propulsum hominem suffocat et calefacit, quoad vomitu ejectum fuerit, ex quo levior evadit. Dolor autem nullus manifestus in corpore inest, sed pallidum redditur. Procedente vero tempore et dolores et morbi contingunt. Iis autem qui cum non sint exercitationibus assueti derepente laboraverunt et violentam multamque carnis colliquationem passi sunt, similia contingunt. His haec adhibenda curatio est. Cibi pars tertia detrahenda. Utendum cibis acribus, siccis, austeris, odoratis et urinam ducentibus. Cursibus vero flexis quidem plurimis in veste. Exutis autem vestibus ad metam recurrentibus ac circularibus. Frictione item et lucta modica. Lucta etiam utendum quae fit summis tantum manibus inter se consertis, praeterquam quod ad corycum decertatio commodior est. Deambulationibus quoque multis post exercitationes uten-

δι' ὄρθρου. καὶ ἀπὸ δείπνου δὲ ὁ τῆς φωνῆς πόνος μάλα ἐπιτήδειος, κένωσιν γὰρ τοῦ ὑγροῦ ποιούμενος ἀραιοῖ τὴν σάρκα. ξυμφέρει δὲ ἀνάριστον διάγειν. χρέεσθαι δὲ τοῖσι σιτίοισιν ἐν ἡμέρῃσι δέκα. εἶτα προσθέσθαι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος ἐς ἡμέρας ἕξ, καὶ ἔμετον ποιήσασθαι ἑκάστου ἐμέτου προσάγειν ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον. ὅταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, κομισάσθω τὸ ἀφαιρεθὲν σιτίον ἅπαν. τοῖσι δὲ πόνοισι καὶ τοῖσι περιπάτοισι προσ(257)εχέτω καὶ ὑγιὴς ἔσται. ἡ δὲ τοιαύτη φύσις πόνου πλείονος δέεται ἢ σίτου. ἑτέρα πλησμονή. πάσχουσι δέ τινες καὶ τοιάδε. διαχωρέει τὸ σιτίον αὐτέοισι ὑγρὸν ἄπεπτον οἷον ἐκ λιεντερίης. καὶ πόνον οὐδένα παρέχει. πάσχουσι δὲ τοῦτο μάλιστα αἱ κοιλίαι ὅσαι ὑγραὶ καὶ ψυχραί εἰσιν. [486] διὰ μὲν τὴν ψυχρότητα οὐ ξυνεψοῖ, διὰ δὲ τὴν ὑγρότητα διαχωρέει. τὸ οὖν σῶμα τρύχει τροφὴν οὐ λαμβάνον τὴν προσήκουσαν. αἵ τε κοιλίαι διαφθείρονται, ἔς νόσους τε ἐμπίπτουσι. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι. ξυμφέρει δὲ τούτῳ τῶν μὲν σιτίων ἀφελεῖν τὸ τρίτον μέρος. || ἔστω δὲ τὰ σιτία ἄρτοι ἄζυμοι

dum iisque matutinis. Poſt coenam vero vocis exercitatio admodum utilis eſt. Cum enim humidi vacuationem faciat, carnem rarefacit. Confert quoque ſine prandio vitam traducere. Cibis utendum per dies decem, deinde dimidium ſubtracti cibi adjiciendum per dies ſex et vomitus procurandus. Poſt ſingulas vomitiones ad quatuor dies cibus paulatim adjiciendus. Diebus vero decem a vomitu praeteritis, totum ſubtractum cibum recipiat, et ad labores ac deambulationes animum convertat et ſanus evadet. Ejusmodi autem natura copioſiore labore quam cibo indiget. Altera plenitudo. Quibusdam etiam iſta contingunt, cibus per alvum ipſis ſecedit liquidus, incoctus, qualis in inteſtinorum levitate, nullumque dolorem affert. Haec autem praecipue ſentiunt alvi humidae et frigidae, quae propter frigiditatem quidem minime concoquunt, ac propter humiditatem dejiciunt. Corpus igitur conſumitur cum alimentum conveniens non aſſumat, alvique corrumpuntur et in morbos incidunt. Verum conſilio proſpiciendum eſt. Huic quidem conſert ciborum tertiam partem ſubtrahere. Sint

Ed. Chart. VI. [486.] Foes. I. 373. Ed. Lind. I. (257. 258.)

συγκομιστοί, κλιβανῖται, ἢ ἐγκρυφίαι, θερμοὶ ἐς οἶνον αὐστηρὸν ἐμβαπτόμενοι. καὶ τῶν ἰχθύων τὰ νωτιαῖα καὶ οὐραῖα. τὰ δὲ κεφάλαια καὶ ὑπογάστρια ἐᾷν ὡς ὑγρότερα. καὶ τοὺς μὲν ἑφθοὺς ἐν ἅλμῃ ἐσθίειν, τοὺς δὲ ὀπτοὺς ἐν ὄξει. καὶ τοῖσι κρέασι τεταριχευμένοισιν ἐν ἁλσὶ καὶ ὄξει. καὶ τοῖσι κυνείοισιν ὀπτοῖσι. καὶ ἀπὸ φάττης καὶ τῶν λοιπῶν τοιούτων ὀρνίθων, ὀπτοῖσι καὶ ἑφθοῖσι. λαχάνοισι δὲ ὡς ἥκιστα οἴνῳ, μέλανι καὶ τοῖσι περιπάτοισιν. ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου καὶ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκ τοῦ περιπάτου κοιμᾶσθαι. δρόμοισι δὲ καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς. ἔστω δὲ καὶ τρίψις πολλή. καὶ πάλη βραδείη καὶ ἐν τῷ ἐλαίῳ καὶ ἐν τῇ κόνει, ὅκως διαθερμαινομένη ἡ σὰρξ ἀποξηραίνηταί τε καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης ἀντισπᾷ. ἀλείφεσθαι δὲ ξυμφέρει μᾶλλον ἢ λούεσθαι. ἀνάριστος δὲ (258) διαγέτω. ὅταν δὲ γένωνται ἡμέραι ἑπτὰ, προσθέσθω τὸ ἥμισυ τοῦ σίτου. καὶ προσαγέσθω εἰς τέσσαρας ἡμέρας τὸν σῖτον. τῇ δὲ ἄλλῃ ἑβδόμῃ κομισάσθω ἅπαν τὸ σιτίον. καὶ ἔμετον πάλιν ποιησάμενος προσαγέσθω κατὰ ταῦτα. ἄλλοισι δέ τισι γίνεται τοιάδε. τὸ διαχώρημα

autem cibi panes non fermentati, ex farina non excussa, clibano cocti aut subcinericii, calidi, vino austero intincti, et piscium partes quae ad dorsum et caudam spectant. Quae vero caput et ventrem inferiorem respiciunt, tanquam humidiores sinendae. Et cocti quidem pisces cum muria edendi, assati vero cum aceto. Carnibus etiam sale et aceto arefactis utendum et catulinis assatis, palumbis autem ac reliquarum hujusmodi volucrum assatis et elixis, oleribus etiam quam minimum. Vino quoque nigro et deambulationibus post coenam ac matutinis et a deambulatione dormiendum. Cursibus autem inflexis utatur sensim accessione facta. Frictione etiam multa et lucta tarda tum in oleo tum in pulvere, uti concalefacta caro reliccetur, et ex ventriculo humiditatem retrahat. Inunctio magis quam balneum conducit, et sine prandio transigat. Ubi autem dies septem praeterierint, dimidium cibi adjiciendum et ad dies quatuor cibus sensim adhibendus. Praeteritis vero aliis septem diebus totum cibum rejiciat, et vomitione rursus facta ad eadem sensim reducatur. Aliis autem quibusdam

ἄπεπτον διαχωρέει· καὶ τὸ σῶμα τρύχεται τῶν σίτων οὐκ ἐπαυρισκόμενον. οὗτοι δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς νόσους. τούτοισιν αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ ξηραί. ὁκόταν γοῦν μήτε σίτοισι προσήκουσι χρέωνται μήτε γυμνασίοισι, πάσχουσι ταῦτα. ξυμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ ἄρτοισί τε καθαροῖσιν ἰπνίτοισι χρέεσθαι. καὶ τοῖσιν ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν ὑποτρίμμασι, καὶ κρέασιν ἑφθοῖσιν ὑείοισι, καὶ τοῖσιν ἀκρωμολίοισι διέφθοισι, καὶ τοῖσι πλείστοισιν ὀπτοῖσι καὶ τῶν δριμέων καὶ τῶν ἁλυκῶν τοῖσιν ὑγραίνουσι καὶ τοῖσιν ἁλμυροῖσιν. οἴνοισι δὲ μέλασι μαλακοῖσι, καὶ τῶν βοτρύων καὶ τῶν σύκων ἐμφορεῖσθαι, ἔν τε τοῖσι σιτίοισι. χρὴ δὲ καὶ ἐναριστῆν μικρόν. τοῖσι δὲ γυμνασίοισι πλείοσι χρέεσθαι, δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς, ὑστάτοισι δὲ τροχοῖσι, καὶ μετὰ τὸν δρόμον πάλῃ σὺν ἐλαίῳ. περιπάτοισι δὲ μὴ πολλοῖσιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων· ἀπὸ δὲ ὕπνου ὅσον ἐξαναστῆναι. ὄρθροισι δὲ πλείοσι περιπάτοισι χρῆσθαι. λουέσθω δὲ θερμόν. χρεέσθω δὲ πόνοισι καὶ χρίσμασιν. ὕπνον δὲ πλείονα διδότω καὶ μάλα κινεέτω. χρὴ δὲ καὶ ἀφροδισιάσαί τι. τῶν

haec contingunt, alvi recrementum incoctum per alvum secedit, corpusque consumitur, cum cibis minime fruatur. Hi vero procedente tempore in morbos delabuntur. His ventres frigidi et sicci existunt. Proinde cum neque convenientibus cibis, neque exercitationibus utantur, iis talia contingunt. Sic autem affecto panibus puris furno coctis uti conducit, et piscibus coctis cum intritis carnibusque suillis coctis et animalium extremitatibus percoctis plurimisque assis et ex acribus ac salsis his quae humectant et salsuginosis. Vinis quoque nigris et mollibus et uvis ac ficubus inter reliquos cibos abunde uti confert. Modicum vero prandere oportet, et pluribus exercitationibus uti cursibusque inflexis sensim accessione facta, circularibus autem postremis et post cursum lucta ex oleo, deambulationibus vero post exercitationes non multis, a coena vero tantum exsurgere. Matutinis autem deambulationibus plurimis utendum. Calida lavet laboribusque et inunctionibus utatur, somno longiori indulgeat et molliter cubet. Rebus autem

δὲ σιτίων ἀφελεῖν τὸ τέταρτον μέρος ἐν ἡμέρῃσι δέκα, (259) καὶ προσάγειν αὐτὸν πρὸς τὰ σιτία. εἰσὶ δέ τινες οἷσι τὸ διαχώρημα ὑγρὸν διαχωρέει καὶ σεσηπός. τοῖσι δὲ ἄλλως ὑγιαίνουσι καὶ γυμναζομένοισιν οὐδὲ πόνον παρέχει. οἱ δέ τινες ἀποκλείονται τῶν προσηκόντων, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τὰς σάρκας ἐπισπᾶται τῇ θερμασίῃ ἡ κοιλίη, καὶ πόνον δὴ παρέχει, καὶ τῶν σιτίων ἀποκλείονται. ἥ τε κοιλίη ἐξελκοῦται. στῆσαι δὲ χαλεπὸν ἤδη γίνεται αὐτήν. ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι γνόντα τὴν κοιλίην θερμὴν καὶ ὑγρὴν παρὰ τὸ προσῆκον. πόνων τε ὑπερβολὴν ἀξυμφόρων γεγενημένην τῇ οὖν διαίτῃ χρὴ ψῦξαι καὶ ξηρᾶναι, καὶ πρῶτον μὲν τὰ ἡμίσεα γυμνάσια [487] ἀφελεῖν, καὶ τῶν σιτίων τὸ τρίτον μέρος. χρήσθω δὲ μάζῃ προφυρητῇ τριπτῇ, καὶ τοῖσιν ἰχθύσι τοῖσι ξηροτάτοισιν ἑφθοῖσι καὶ μήτε λιπαροῖσι μήτε ἁλμυροῖσι. χρήσθω δὲ ὀπτοῖσι, κρέασι τοῖσιν ὀρνιθίοισιν, ἑφθοῖσι μὲν φάττης περιστερῆς. ὀπτοῖσι δὲ περδίκων καὶ ἀλεκτρυόνων, ἀνηδύντοισι, λαγώοισι δὲ ἑφθοῖσιν ἐν ὕδατι, καὶ τοῖσιν ἀγρίοισιν ἅπασι. λαχάνοισι δὲ ὅσα ψυκτικὰ, οἷον

veneriis aliquantulum utendum et cibi quarta pars subtrahenda, diebusque decem ad cibos paulatim reducendus. Sunt vero nonnulli quibus alvi recrementum liquidum et concoctum per alvum secedit, iisque cum alias exerceantur, res nullam molestiam exhibet. Quibus vero convenientia desunt, procedente tempore venter ob caliditatem carnes attrahit, saneque dolorem exhibet, cibos fastidiunt, venter exulceratur, ipsumque jam sistere molestum est. Verum consilio malis imminentibus occurrendum est, ubi cognoveris ventrem plus quam expediat calidum et humidum, laborumque minime convenientium exsuperantiam factam esse. Victus igitur ratione refrigerare et siccare oportet, et primum quidem exercitationes dimidia ex parte detrahere, ciborumque tertiam partem. Maza ante subacta intrita utatur et piscibus siccissimis, et neque pinguibus neque salsis. Carnibus vero volucrium utatur assis, palumbis quidem et columbae elixis, perdicum vero et gallorum assatis sine condimento; leporinis autem in aqua coctis et ferinis omnibus; oleribus vero quae refrigerant, velut beta cocta, aceto

Ed. Chart. VI. [487.] Foes. I. 373. 374. Ed. Lind. I. (259. 260.)
τοῖσι τεύτλοισι καθέφθοισιν ὀξηροῖσι. || οἴνῳ δὲ μέλανι αὐστηρῷ. γυμνασίοισι δὲ τροχοῖσιν ὀξέσιν. ἀλλὰ τρῖψις μὴ πολλὴ προσαγέσθω, ἀλλ᾽ ὀλίγη, μηδὲ πάλη. ἀκροχείρησις καὶ χειρονομίη καὶ κωρυκομαχίη καὶ ἀλίνδησις ἐπιτήδεια, ἀλλὰ μὴ πολλή. τοῖσι δὲ περιπάτοισι καὶ ἀπὸ τοῦ γυμνασίου χρήσθω ἱκανοῖσι κατὰ τὸν πόνον. καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου (260) πλείοσι κατὰ τὰ σιτία. καὶ πρωῒ ξυμμέτρως πρὸς τὴν ἕξιν. λουέσθω δὲ χλιερῷ καὶ ἀτρεμεέτω. οὕτω διαιτηθεὶς ἡμέρας δέκα προσθέσθω τοῦ τε σιτίου τὸ ἥμισυ καὶ τῶν πόνων τὸ τρίτον μέρος. καὶ ἔμετον ποιησάσθω ἀπὸ σιτίων ξηρῶν καὶ στρυφνῶν, καὶ μὴ διατριβέτω ἐν τῷ σίτῳ, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐμείτω. ἐκ δὲ τοῦ ἐμέτου προσαγέσθω εἰς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον καὶ τὸν πόνον μερίζων. ὅταν δὲ ἡ δεκὰς τῶν ἡμερέων γένηται, προσθέσθω τὸν σῖτον λοιπὸν καὶ τῶν οἴνων τὸ πότιμον, πλὴν τῶν πόνων ἐνδεέστερον. καὶ ἔμετον ποιησάμενος προσαγέτω, καθάπερ γέγραπται, μονοσιτέειν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ξυμφέρει μέχρις ἂν καταστήσῃ. ἄλλοισι δέ τισι ξηρόν τι καὶ διακεκαυμένον τὸ διαχώρημα γίνεται, καὶ

condita; vino etiam nigro auſtero. Exerceatur quoque curſibus circularibus celeribus. Sed neque multa frictio adhibeatur, ſed modica, neque etiam lucta. Concertatio quae fit ſummis manibus inter ſe conſertis et manuum ad rhythmum agitatio, et ad corycum decertatio ac volutatio in pulvere, non multa tamen, utilis eſt. Deambulationibus poſt exercitationes utatur pro laborum ratione accommodatis, et a coena ad ciborum rationem, pluribus et matutinis, pro habitus ratione moderatis. Lavet autem tepida et quietem agat. Hac victus ratione per decem dies adhibita cibi dimidium et laboris tertia pars adjiciatur, et poſt cibos ſiccos et acerbos aſſumptos vomitus cieatur neque cibo immoretur, ſed quam citiſſime vomat. Poſt vomitum vero ad quatuor dies cibus partitus ſenſim exhibeatur. Cum autem dies decem praeterierint, reliquus cibus adjiciatur et vini potio conſueta, ſed labores parciores. Vomitione facta paulatim ad conſuetam victus rationem, velut ſcriptum eſt, deducito. Semel vero tantum cibum capere per hoc tempus confert, quoad malum conquieverit. Aliis autem quibus-

τὸ στόμα ξηρόν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ πικρὸν γίνεται, καὶ ἡ κοιλίη ἵσταται καὶ ἡ οὔρησις. ὅταν γὰρ μὴ ἔχῃ τὸ ἔντερον ὑγρασίην, περὶ τὸν ἀπόπατον περιοιδῆσαν ἀποφράσσει τὰς διεξόδους, ὀδύνην τε παρέχει, καὶ θέρμη λαμβάνει, καὶ ὅ τι ἂν πίῃ ἢ φάγῃ ἐξεμέει. τελευτῶν δὲ καὶ κόπρον ἐμέει. οὗτος οὐ βιώσιμος, ὅταν ἐς τοῦτο ἔλθῃ. ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι γινώσκοντα ὅτι ξηρῇ τῇ θέρμῃ κρατέεται ὁ ἄνθρωπος. διαιτῆσθαι οὖν χρὴ αὐτὸν τῇ τε μάζῃ προφυρητῇ ῥαντῇ καὶ ἄρτῳ σιτανίων πυρῶν, τῷ χυλῷ τῶν πιτύρων ἐζυμωμένῳ, λαχάνοισί τε χρῆσθαι πλὴν τῶν δριμέων καὶ ξηρῶν καὶ ἑφθοῖσι. καὶ τῶν ἰχθύων τοῖσι κουφοτάτοισιν ἑφθοῖσι. καὶ τοῖσι κεφαλαίοισι (261) τῶν τε ἰχθύων καὶ καράβων, μυσὶ καὶ ἐχίνοισι καὶ τοῖσι καρκίνοισι, καὶ τῶν κογχύλων τοῖσι χυλοῖσι καὶ αὐτοῖσι ὑγροτάτοισι. κρέασι δὲ τοῖσιν ὑείοισι ἀκροκωλίοισιν ἐμπροσθίοισιν ἑφθοῖσιν καὶ ἐρίφων καὶ ἀρνῶν καὶ σκυλάκων ἑφθοῖσιν. ἰχθύων δὴ τοῖσι ποταμίοισι καὶ λιμναίοισιν ἑφθοῖσιν. οἴνῳ μαλακῷ, ὑδαρεῖ. τοῖσι δὲ πόνοισι μὴ πολλοῖσι μηδὲ παχέσι, ἀλλ' ἡσύ-

dam ſiccum quodammodo et exuſtum eſt alvi recrementum, osque ſiccum et progreſſu temporis amarum evadit, alvus urinaque ſupprimitur. Cum enim inteſtinum humiditatem non habeat, ſtercus ambiens intumescit viasque obſtruit, et dolorem parit, calor prehendit, et quicquid biberit aut comederit evomit, tandem etiam ſtercus vomitione rejicit. Quo cum pervenerit, minime hic vivere poteſt. Verum conſilio malis imminentibus ante proſpiciendum, ubi cognoveris quod ſiccitas et caliditas in homine dominantur. Hanc igitur victus rationem huic inſtituere oportet, ex maza prius ſubacta, reſperſa et pane ex tritico ſitanio ſurfurum ſucco fermentato. Oleribus quoque coctis uti, praeterquam acribus et ſiccis, piscibus etiam leviſſimis coctis, pisciumque et locuſtarum capitibus, mitulis, erinaceis et cancris et conchyliorum ſuccis iisque liquidiſſimis; carnibus vero ſuillis et animalium trunculis anterioribus coctis, hoedorum etiam et agnorum ac catulorum elixis; piscibus ſane fluvialibus et in ſtagnis degentibus coctis; vino molli, aquoſo, laboribus vero non multis neque celeribus, ſed quietis. De-

Ed. Chart. VI. [487. 488.] Foes. I. 374. Ed. Lind. I. (261. 262.)

χροισι πᾶσι. τοῖσι δὲ περιπάτοισι πρωῒ μὲν χρήσθω, πρὸς τὴν ἕξιν ἱκανοῖσι καὶ ἀπὸ γυμνασίου πόνων ξυμμέτροισιν. ἀπὸ δείπνου δὲ μὴ περιπατείτω. λουτροῖσι δὲ χρήσθω καὶ ὕπνοισι μαλακοῖσι καὶ ἀρίστῳ. ὕπνῳ τε μετὰ τὸ ἄριστον οὐ μακρῷ. ὀπώρῃ τε τῇ ὑγραινούσῃ μετὰ τῶν σιτίων χρήσθω. καὶ τοῖσιν ἐρεβίνθοισι τοῖσι χλωροῖσι καὶ ξηροῖσι βρέξας ἐν ὕδατι. ἀφελέσθω δὲ τῶν πόνων τῶν πρόσθεν τοὺς ἡμίσειας. καὶ οὗτος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἔμετον ποιησάσθω ἀπὸ γλυκέων καὶ λιπαρῶν καὶ ἁλμυρῶν καὶ πλειόνων. ἐνδιατριβέτω δὲ τέως πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι σιτίοισι πρὸς τοὺς ἐμέτους. εἶτα προσαγέτω τὸ σιτίον εἰς ἡμέρας τρεῖς, καὶ μὴ μενέτω ἀνάριστος. ὁκόταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται, τῶν πόνων προσαγέτω πλείονα. κὴν μὲν οὖν ἡ πλησμονὴ ἐνῇ καὶ ἀπὸ σιτίου ἡ τῆς κοιλίης πλημμέλεια, ἐμεσάτω. ἢν δὲ μὴ, οὕτω θεραπευέσθω τὸν ἐπίλοιπον χρόνον. [488] γίνεται δὲ καὶ τοιάδε. φρῖκαι ἀπὸ τῶν περιπάτων ἐγγίνονται τῶν τοῦ ὄρθρου. καὶ τὴν κεφαλὴν βαρύνεται. τούτῳ πλείονες οἱ περίπατοι τῆς ξυμμετρίας. κενούμενον γὰρ τὸ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ὑγροῦ φρίσσει (262) καὶ βαρύνεται. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐς πυρετὸν ἀφικνέεται

ambulationibus autem matutinis utatur quae pro corporis habitu satis sint, et post exercitii labores moderatis, a coena vero minime deambulet. Balneis quoque utatur et somnis mollibus, et prandio somnoque a prandio non longo, fructibus etiam humectantibus cum cibis utatur, et cicere viridi siccoque aqua macerato. De prioribus autem laboribus dimidium a principio subtrahatur, et post dulces, pingues, salsos multosque cibos vomitum faciat, plurimoque tempore in cibis immoretur, quoad vomat. Deinde per tres dies paulatim cibus assumatur, neque impransus maneat. Cum vero dies decem praeterierint, labores plures sensim adjiciat, et si quidem plenitudo ac ventriculi a cibo offensio adsit, vomat, sin minus, reliquo tempore in ista curatione perseveret. Contingunt autem etiam ista. Horrores a matutinis deambulationibus proveniunt et caput gravatur. Huic deambulationes modum excedant. Corpus enim et caput humore vacuatum horrore et gravitate vexatur, procedente vero tempore in febrem cum horroris sensu incidit. Verum

φρικώδεα. ἀλλ' οὐ χρὴ προΐεσθαι ἐς τοῦτο. ἀλλ' ἐκθεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. || ὅταν γένηται τάχιστα τῶν τεκμηρίων τινὰ, χρισάμενον καὶ ἀνατριψάμενον ὀλίγα τὸ ἄριστον ποιήσασθαι πλεῖον τοῦ εἰθισμένου. καὶ πιεῖν ἱκανὸν οἶνον μαλακὸν, εἶτα ὕπνῳ χρήσασθαι ἀπὸ τοῦ ἀρίστου ἱκανῶς. ἐς τὴν ἑσπέρην δὲ κούφοισι χρησάμενον γυμνασίοισι θερμῷ τε λουσάμενον, δειπνῆσαι τὸ εἰθισμένον. περιπάτοισι δὲ μὴ χρῆσθαι ἀπὸ δείπνου. διατρίβειν δὲ χρόνον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφαιλέσθω ἐν τῷ ὕδατι, ἐν ὕπνοισί τε μαλακοῖσι διαγέσθω. ἡμέρῃσι δὲ πέντε τοὺς προσαγέσθω κατὰ μικρόν. εἰσὶ δέ τινες οἳ φρίσσουσιν ἐκ τῶν γυμνασίων, καὶ ἐπειδὰν ἐκδύηται μέχρις, ἂν διαγωνίσηται. ὅταν δὲ ψύχηται, πάλιν φρίσσει. βρυγμός τε τὸ σῶμα ἔχει, ὑπνώσσει τε. ὅταν δὲ ἐξέγρηται, χασμᾶται πολλάκις. ἐκ δὲ τοῦ δείπνου τὰ βλέφαρα βαρέα αὐτῷ. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ πυρετοὶ ἐπιγίνονται φαῦλοι. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ μὴ προΐεσθαι ἐς τοῦτο, ἀλλὰ θεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. πρῶτον μὲν τῶν γυμνασίων ἀφαιρέεσθαι πάντων τὰ ἡμίσεια. τοῖσι δὲ σιτίοισιν ἅπασι χρήσθω ὑγροτέροισί τε καὶ ψυχροτέροισι, καὶ τοῖσι πόμασι μα-

ad hoc deveniendum non est, sed hac curatione occurrendum. Cum primum signa aliqua se prodiderint, post inunctionem ac friotionem modicam plus solito prandendum et vinum molle abunde bibendum, deinde a prandio quod satis sit dormiendum. Sub vesperam vero post leves exercitationes et calidae balneum more solito coenandum. A coena deambulationibus non utendum, sed aliquanto tempore immorandum. Postridie vero foveatur et in mollibus somnis vitam traducat. Et per dies quinque sensim ad consueta deducatur. Nonnulli autem post exercitationes in horrorem incidunt, et ubi quis exuitur, donec praelium conserat, cum vero refrigeratur, rursus inhorrescit, et dentium fremitus corpus occupat, somnoque gravatur cumque expergiscitur, saepius oscitat. A coena vero ei palpebrae ingravescunt, progressuque temporis malignae febres succedunt. Cautione igitur utendum, nec huc usque res negligenda est, sed ad hunc modum curatione occurrendum. Imprimis quidem exercitationum omnium dimidium detrahatur. Cibis vero omnibus humidioribus et frigidioribus utatur, po-

λακωτέροισι καὶ ὑδαρεστέροισιν. ὅταν δὲ παρέλθωσιν ἡμέραι πέντε, τῶν πόνων προσθέσθω τὸ τρίτον μέρος τῶν ἀφαιρεθέντων. τοῖσι δὲ σιτίοισι χρήσθω τοῖσιν αὐτοῖσι. πέμπτῃ δὲ ἡμέρῃ ἄλλῃ τοὺς ἡμίσεας τῶν λοιπῶν πόνων προσθέσθω. αὖθις δὲ πέμπτῃ μετὰ τοῦτο ἀπό(263)δος τοὺς πόνους πάντας καὶ κουφοτέρους τε καὶ ἐλάσσονας, ὡς μὴ πάλιν ὑπερβολὴ γένηται. τοῖσι γὰρ πάσχουσι ταῦτα τὰ τεκμήρια, οἱ πόνοι κρέσσους εἰσὶ τῶν σιτίων. ἀνισάζειν οὖν χρή. ἔνιοι δὲ οὐ ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. πάντων δὲ τουτέων τῶν τεκμηρίων οἱ πόνοι κρατέουσι τῶν σίτων, καὶ ἡ θεραπείη ἡ αὐτή. ξυμφέρει δὲ τούτοισι θερμολουτέειν καὶ μαλακῶς εὐνάζεσθαι. μεθυσθῆναι δὲ ἅπαξ ἢ δὶς, πλὴν ἀλλὰ μὴ ἐς ὑπερβολήν. ἀφροδισιάσαι τε ὅταν ἐπιγένηται, ῥαθυμῆσαι πρὸς τοὺς πόνους, περιπάτους δὲ μὴ ποιῆσαι ὅλως.

tibusque mollioribus et dilutioribus. Ubi autem dies quinque praeterierint, detractorum laborum tertia pars adjiciatur, cibis vero iisdem utatur. Post alios autem quinque dies reliquorum laborum dimidium adjiciatur. Rursusque alio quinto post die labores omnes, sed leviores paucioresque restituito, ut ne iterum exsuperantia contingat. Iis enim qui signis hujusmodi conflictantur, labores cibos excedunt. Aequales igitur reddere oportet. Ac quibusdam haec non contingunt, sed partim quaedam, partim vero minime. In omnibus autem istis signis labores cibos superant curatioque eadem est. His autem calidae balneum et molle cubile conducit, semelque atque iterum inebriari, sed non supra modum. Quod si post haec rerum venerearum usus accesserit, a laboribus quiescendum, a deambulationibus vero in totum abstinendum.